

*in la Comp de Fey de Goye
R. 11352*

FRANCISCHINI

V. C E D O M I N I

FERRARIENSIS,

Conventualis Minoritæ,

**INSIGNE QVE HAC NOSTRA TEMPESTATE
DIVINI VERBI PRAECONIS,**

*In Sacra (qua vocant) de Adventu, & de
Quadragesima, Evangelia, Nec non, &
in Catechismum Romanum:*

H O M I L I A E.

Nunc recens emendatiores in lucem editæ

CUM PRIVILEGIO



V E N E T I I S,

And Hæredem Hieronymi Scoti.

M D X C I.

0
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20

*Del Collegio. et la Comp. de S. Pietro de S. Giacomo
R. 11352*

F. FRANCISCHINI

VICEDOMINI

FERRARIENSIS,

Conventualis Minoritæ,

M. E. M.

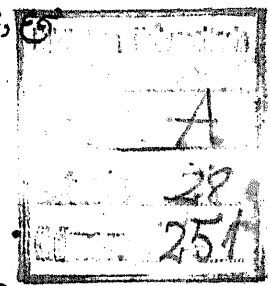
INSIGNISQVE HAC NOSTRA TEMPESTATE
DIVINI VERBI PRAECONIS,

*In Sacrosancta (qua vocant) de Adventu, et de
Quadragesima, Evangelia, Nec non,
in Catechismum Romanum:*

HOMILIAE.

Nunc recens emendatiores in lucem editæ.

CVM PRIVILEGIO



VENETIIS,

Apud Haredem Hieronymi Scoti.

M D X C I.

I N D E X
H O M I L I A R V M
O M N I V M Q V A E
I N T O T O V O L V M I N E
continentur .



<i>D</i> ominica prima	In festo Sancti Syluestri.	88
Aduentus, pagina.	Dominica infra octauam Epiphaniae.	90
De eodem Dominica prima.	In octaua Epiphaniae domini.	95
In festo D. Andrae Apostoli.	Dominica secunda post Epiphaniam.	99
Dominica secunda Aduentus.	In festo Sancti Antonij Abbatis.	102
In festo Conceptionis B. Virginis.	Dominica tertia post Epiphaniam.	106
Dominica tertia Aduentus.	Dñica quarta post Epiphaniam.	108
In festo Sanctae Luciae Virginis.	De eadem.	112
Dominica quarta Aduentus.	Dominica quinta post Epiphaniam.	117
In festo D. Thomae Apostoli.	In festo Purificationis Beatae Virginis.	120
De eodem festo.	Sermo funebris.	124
In vigilia Natiuitatis Domini.	Dominica in Septuagesima.	130
In die Sancto Natalis Domini.	Dominica in Sexagesima.	134
De eodem.	Dominica in Quinquagesima.	139
De eodem.	Feria quarta Cinerum.	143
De eodem.	De eadem.	147
De eodem.	Feria quinta Cinerum.	151
In festo Sancti Stephani proto martyris.	Feria sexta Cinerum.	155
De eodem.	Sabbato Cinerum.	162
In festo Sancti Ioannis Euangelistae.	Dominica prima in Quadragesima.	168
In festo Sanctorum Innocentium.	Feria secunda.	173
Dominica infra octauam Natalis domini.	Feria tertia.	178
In festo Circumcisionis domini.	Feria quarta.	182
In vigilia Epiphaniae domini.	Feria quinta.	185
In festo Epiphaniae domini.	Feria Sexta.	189
	Sabbato primae dominicae.	193
	Dominica secunda in Quadragesima.	198

Index

Feria Secunda.	203	Feria quarta.	299
Feria tertia.	206	Feria quinta.	303
Feria quarta.	211	Feria sexta.	309
Feria quinta.	214	Dominica in ramis Palmarum.	313
Feria sexta.	221	Feria tertia.	317
Sabbato.	223	Feria quarta.	322
Dominica tertia in Quadragesima.	230	Feria quinta.	330
Feria secunda.	234	Feria sexta in pasceue.	333
Feria tertia.	238	De eadem, Annotationes.	348
Feria quarta.	241	Sabbato Sancto.	361
Feria quinta.	245	In die Sancto Resurrectionis Domini.	365
Feria sexta.	238	Feria secunda.	369
Sabbato.	253	Feria tertia.	373
Dominica quarta in Quadragesima.	257	Feria quinta.	376
pagina	261	Sabbato in Albis.	380
Feria secunda.	264	Dominica in octava Pascha.	382
Feria tertia.	268	Dominica secunda post Pascha.	386
Feria quarta.	273	Dominica tertia post Pascha.	390
Feria quinta.	276	Dominica quarta post Pascha.	393
Feria sexta.	281	Dominica quinta post Pascha.	396
Sabbato.	285	In festo D. Matthæi Ap. stoli.	399
Dominica quinta in Quadragesima.	289	In festo B. Virginis Annunciatæ.	401
pagina.	293	In festo Sanctorum Apostolorum	
Feria secunda.		Philippi, & Iacobi.	407

FINIS.

INDEX HOMILIARVM EX CATECHISMO ROMANO.



Homilia prima continens prefationem generalem.	pag. 411	Homilia secunda continens prefationem specialem.	415	Homilia tertia, in primam partem primi articuli: Credo in Deum patrem.	418	Homilia quarta, in secundam partem primi articuli, Patrem omnipotentem.	421	Homilia quinta, in secundum articulum. Et in Iesum Christum filium eius unicum Dominum nostrum.	425	Homilia sexta, in articulum tertium; Qui conceptus est de Spiritu sancto.	429	Homilia septima, in articulum quartum; Passus sub potio Pilato.	432	Homilia octava, in articulum quintum, Descendit ad inferos, tertia die resurrexit.	435	Homilia nona, in articulum sextum, & septimum. Ascendit ad Cælos.	pagina. 439	Homilia decima, in articulum octavum & nonum. Credo in spiritum sanctum.	443	Homilia undecima, in articulum decimum & undecimum, Sancto-		rum communionem.	448	Homilia duodecima, in articulum duodecimum. Carnis resurrectionem. &c.	451
												De Sacramentis in genere.													
												Homilia prima.		455											
												Homilia secunda, de Dignitate & Essentia sacramentorum.		460											
												Homilia tertia, de effectibus & numero sacramentorum.		465											
												De Sacramento Baptismi.													
												Homilia prima.		472											
												Homilia secunda.		476											
												Homilia tertia, quæ sit Baptismi necessitas, & quibus.		482											
												Homilia quarta, de Effectibus & Effectibus Baptismi.		485											
												Homilia quinta, de Ritibus & ceremonijs Baptismi		492											
												De Sacramento Confirmationis.													
												Homilia prima, de Nomine & essentia confirmationis.		498											
												Homilia secunda, A quo, & quando		resit-											

restituta est. 501
Homilia tertia, quid efficiat in confirmatis. 504

De Sacramento Extremo vñtionis.

Homilia vna, de essentia, autore, ministro effectibus sacramenti. 507

De Sacramento Ordinis.

Homilia prima, de Necessitate & Nobilitate ordinis. 512
Homilia secunda, de numero & pluralitate ordinum. 516
Homilia tertia, de maioribus ordinibus. 519
Homilia quarta, de gradibus Sacerdotij. 524

De Sacramento Matrimonij.

Homilia prima, de essentia eius secundum Nomen, & secundum re. 532
Homilia secunda, quid sit in Matrimonio ratio Sacramenti. 553
Homilia tertia, quæ sint causæ Matrimonij. 539
Homilia quarta, quæ sint leges Matrimonij. 542
Homilia quinta, quæ sint Bona, & impedimenta Matrimonij. 548
Homilia de Sacramento penitentiæ, & eius partibus vide in priori volumine. 289
Homilia de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, vide. 332

In Decalogum.

Homilia prima, de primo præcepto: Non habebis Deos alienos. 553
Homilia secunda, de secundo præcepto: Non assumes nomen Dei tui in vanum. 557
Homilia tertia, de tertio præcepto: Memento vt diem Sabbati sanctifices. 560
Homilia quarta, de quarto præcepto: Honora patrem tuum, & matrem. 462
Homilia quinta, de quinto præcepto: Non occides. 565
Homilia sexta, de sexto, septimo, nono, & decimo præceptis. 567
Homilia septima, de præcepto octauo: Non loquaris falsum testimonium. 569

In Orationem Dominicam.

Homilia prima, quid sit oratio, quæ necessaria sit & utilis. 570
Homilia secunda, quot partes & gradus habeat oratio. 574
Homilia tertia, de præparatione ad orationem. 579
Homilia quarta, Pater noster qui es in cælis. 584
Homilia quinta, Sanctificetur nomen tuum. 589
Homilia sexta, Panem nostrum quotidianum, &c. 593
Homilia septima, Dimitte nobis debita nostra. 597
Homilia octaua, Ne nos inducas in tentationem. 601

F I N I S.



I N H O M I L I A S
F. F R A N C I S C H I N I
V I C E D O M I N I.

Iacobus Rossettus.



*Edita quis vidit potiora exempla docendi
Res populos sacras, quæq; tenere refert?
Aureus est prorsus liber hic, sunt aurea nempe
Verba Dei, atque auro sunt pretiosa magis.
Nã quæ Euãgelia, et quæ Ecclesia Sancta salutis
Præcipit, & vitæ singula rite docet.
Suntq; animo recto, suntq; explanata fidei
Dogmate sunt miris omnia dicta modis.
Mira est verborum breuitas, sed lumine miro
Explicita, est series ordine mira quoque.
Plurima turparant sed verba absurda, mō illis
Sublatis mendis cuncta nitere damus.
Sunt tanti præclara viri doctrina legentes.
Allicit, alliciet nunc quoque pura magis.*

F. F R A N C I S C I

V I C E D O M I N I

F E R R A R I E N S I S

Ordinis Mino. Con.

H O M I L I A E P E R T O T V M A D V E N T V M
D O M I N I.

D O M I N I C A P R I M A A D V E N T V S.

*Leuate capita vestra, ecce appropinquat
redemptio vestra.*



RE GIT, ver-
titque tene-
bras seculi
huius inimi-
cus Christi
Satan, atque
ita fraudibus
suis accōmo-
dat, auget, &
condensat: q̄ facile pauperula hū-
manitas nostra malis artibus irretita,
in eis cubat, dormitque. Vbi? In cō-
messationibus, inquit Paulus, & ebrie-
tationibus, in cubilibus, & impudicitijs,
in contentione, & emulatione. Hæ-
c sunt plumæ, in quibus iacet & dor-
mit infelix mundus, & interim som-
niat quædam opera sua, aut mortua,
aut mortalia; sicque perdit, vel tem-
pus, vel semetipsum. Christus ecōtra
vera mūdi lux, conatur talpas has ex-
citare lumine verbi veritatisque, suæ;
lubetq; suos surgere: Nox præcelsit,
dies appropinquauit, hora est iam de
somnia surgere. Abijciamus opera te-
nebrarum. Induamur arma lucis. Et
tandem, induimini Dominum nō-
strum Iesum Christum, hic enim pel-
lit tenebras omnes. Præuidet Satan
aduentum lucis, atque ideo ruinam
tenebrarum suarum, & regni sui, qua-
te omnia miscet, cœlum, terram, fa-
cra, prophana, mōres, fidem, vt tur-
bet fidei lucem; eclipsit, atque etiã
si pōt subuertat & pessundet. Hin-
c mitera ista tragœdia qua Sol, Lun a,
Stella, deliquium patiuntur. In terris
pressura gentium &c. Hęc infirmos
oculos offendunt, & confundunt: sa-
nos autem mirum in modum iuuât,
attolluntque. Primo vt videant & di-
scernant signa. Secundo vt penetrēt
mysteria latentia & iudicia. Tertiō,
vt fruantur signis, lætiq; omnia, &
extrema subeant. Ista enim, vt infide-
les ducunt ad ariditatem spiritus, &
confusionē, ita fideles extollunt, ele-
uantque in spem proximæ redēptio-
nis & libertatis, vt in medio harū rē-
pestatum læti occurrant. d. Prope est
regnum

1. Rom. 13.

F. Franc. Viced.

▲

regnum

regnum Dei. Et hæc tandem est altissima illa speculatio, de qua tam firmiter hodie tractat Christus in Euāgelio, vt negotium in hæc verba claudat, Cœlum & terra transibunt, verba hæc mea non transibunt. Nunc singula parumper obseruemus.

Erunt signa in Sole, & Luna, & stellis Notabilia valde sunt hæc signa. Primò ex situ, secundò ex qualitate, tertio ex mysterio. Primò ex situ, quòd superna, & cœlestia sunt in Sole, Luna, & Stellis. Secundò ex qualitate: nam explicat sic. Matthæus. Sol obscurabitur, Luna vertetur in sanguinem, Stellæ cadent de cœlo. quis vnquam vidit tragœdiam miserabiliorem: Tertio ex mysterio. Nam vel est mysterium compassionis, in passione Domini, cui morienti, teste D. Hieronymo, Omnis creatura compassa est: Atque ita cadenti homini mundi Domino; omnis creatura compatitur, Sol, Luna, Stellæ, &c. Vel est mysterium iræ, & furoris Domini, qui sic omnem creaturam armat contra hominem, tanquam iniustum Doctrinum, vt puniat eius ingratiudinem.

Sap. 5. Omnis creatura pugnabit pro eo. Contra quos? contra insensatos. Tales sunt apud Dominum mundi sapientes.

Thob. 5. Sol obscurabitur. Fons lucis ecclypsabitur. quid tristius tenebra? quid magis olim afflixit Aegyptios quàm triduum tenebrarum? Thobias dicit, quale mihi gaudium esse potest, q. in tenebris sedeo? Si vero ex recessu vel eclypsi Solis huius visibilis, in tantum tristatur oculi carnis, vt planè sine luce mortui sint: quid facere opus est. oculos mentis, vbi Sole Sancti Spiritus destituuntur? Si ne tuo numine, nihil est in homi-

ne, &c. Hic statim caligant omnia, turbantur omnia, sacra, prophana, mores, verba, facta. Auferam sepe, & erit in direptionem. Hinc se stæ, hinc bellâ iniusta hinc initium seditionû: q. veritas subtrahita est, & euauerunt in cogitationibus suis, & factum est insipiens cor eorum. Luna, sua natura argentea est: beneficio Solis, auræa, & ecce vertetur in sanguinem. Sic tamen q. pars vna illorum, qui in ecclesia sunt, cum tamè de ecclesia non sint, rubra est sanguine Martyrum & seruorum Dei: vt de fornicaria illa testatur Ioan. in Apocal. Pars alia rubra est sanguine proprio, quem pro suis honoribus profudit: Est itaque sanguis vtrique signum. Sed filijs tenebrarum signum est furoris & dementiæ, filijs lucis signum est virtutis, & paciētiae.

Stellæ cadent de cœlo. Miserum spectaculum: sunt stellæ oculi, & gemmæ cœli, scintillant, lucent, influunt è cœlo: vitam dant, motus regunt. Et ecce cadunt è cœlo ad terram, & fiunt terrestres: atque aliquæ etiam in tantum dimittuntur, quòd vt Ioan. in Apoc. ad inferos etiam dimittuntur, & in puteo abyssi sepeliuntur. Stellæ in Ecclesia sunt Principes, Prælati, Iudices, Doctores, &c. Dum in suo cœlo stant, sua in eminentia, dum cœlestia tractant, quàm pulchrum est intueri, quàm iucundum earum influxu perfrui? At vbi cadunt, vbi terram attingunt, vbi communes mores assumunt, vbi fiunt populorum fratres & domestici, vbi terrena curant: vbi communem vanitatem & fastum sequuntur; vbi principibus secularibus, ecclesiastici componi volunt: vbi regum fautores ambiunt &c. Vah quantum damni hinc refert Ecclesia: Vbi vero abinthium fiunt, & malam in-

Ela. 9.

Rom. 1.

Apoc. 17.

Apoc. 6.

Apoc. 8.

buunt doctrinam, aut vitam scandalosam præferunt, iam cadunt ad inferos, inficiunt flumina, & secum trahunt in ruinam stellarum & populorum partem. Exemplum diebus nostris in Rege Angliæ, Archiepiscopo Caturiensis apud Britanos; Apud Germanos in duce Saxoniarum & Lantgrauio: Apud Gallos in infelici illo Card. Castellioneo, & paucis principibus: A nobis cecidit Episcopus Vergerius, &c. Vbi verò cœlum & celi astra sic sunt male affecta: quid fit in terris? si sal euauerit, in quo salietur?

In terris pressura gentium, pressura cœlestium sonitus maris, & fluctuum, Miscentur, premuntur, confunduntur omnia, æstuant maria: commouentur regna, franguntur fœdera, prophanantur sacra, ceduntur populi, cœcurrunt signa, peruertuntur leges & iura Diuina, sic enim Satan tenebras suas contra Domini & lucis aduentum his fracturis firmat, dum cœsumdit omnia, & veritatē aut turbat, aut extinguit. Tragœdiam spectant omnes, & qui Satanae, & q. Domino seruiunt; quis enim adeo stupidus sit, vt tantam rerum nouitatem & confusionem non discernat, & admiretur?

Vident itaque omnes sed vario cum gustu & fructu. Qui sine spiritu Dei sunt, ad hæc arescunt præ timore, franguntur & ipsi, & facile confunduntur: Sine robore, sine vita spiritus sunt: sternuntur itaque & cadunt animo, atq. arescunt. Qui olim in regno tenebrarum videbatur magni, & amplii, & pingues rerum Domini, iam nulli sunt: Arescit fides sine operibus, Spes sine meritis: Affectio sine charitate, mortua sunt omnia, quare fatuæ illæ clamant. Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ ex-

Matth. 5.

tinguuntur, Sed vanus & aridus est clamor, cui dicitur. Ite ad vendentes & emite. His vero arescentibus, filij lucis & homines Christiani, quid sentiunt, quid faciunt, quid ex his fracturis percipiunt? Hoc tertium illud est, quod Christus suos docet dic. His fieri incipientibus: filij tenebrarum vt sunt inepti, vt mysterium furoris Domini in fine percipiunt. Omnia enim accipiunt à cœlo, terra, mari, carne, sanguine, amicis, inimicis, & omnia humanè interpretantur. Stultus in culpa vix in maxima & diuturna poena sit sapiens. At homines Christiani & filij lucis vix incipientibus rebus admonentur, & à principio omnia interpretantur & fruuntur suo loco. Dum ergo premuntur illi & confesternuntur: quid hi?

Leuate capita vestra. Culpa inflectit capita peccatorum: Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut ortus graue grauatae sunt super me, Sedet iniquitas apud Zach. super talætum plumbi. Gratia subleuat corda & capita: Animales illi, omnia humanè, & de deorsum interpretantur, & non nisi remedia humana adhibent: Spirituales hi, attollunt capita, omnia de manu Dei accipiunt, bona & mala: Ita Esaias vocat ex ore Dei, Cyrum Perfarum Regem, & Iudæorum persecutorem, seruum Dei. Ita in Iob, Ignis à Satana immisus, vocatur ignis Dei, qui è cœlo cecidit. Hoc est leuare capita, in Dei manum respicere, & tanquam Dei opus, & iudicium venerari: hæc enim omnia imittit, aut permittit Deus ad excœcationem infidelium, quos sic demeritat, & confundit Dominus huius seculi: ad probationem ædificationem & redemptionem suorum. Ita quòd mudi ruina est impiorum captiuitas,

Plal. 37.

Zach. 5.

Ela. 45.

Iob 1.

& piorum redemptio. Appropinquat redemptio vestra. Proprium culpæ est perdere animas: Proprium gratiæ est redimere: Nunquam venit Christus nisi redemptor. Cum venit primum in carnem factus & passus homo redemit à culpa: Cum venit quotidie in spiritu & per gratiam in nobis redimit à reliquijs, à grauitate, à reatu: Cum veniet in maiestate redimet ab omni pœna. Quamobrem læti occurrunt venienti redemptori: & sublatis sic capitibus in eius aduentum toti rapiuntur: atque interim in patientia possident & custodiunt animas: scientes quod veniente Domino omnia prospera buntur. Ita in hyeme absente sole rigent, argent, nuda sunt omnia, plena ventis, imbribus, niuibus: arbores sine honore: Interim tamè radices sub terra viuunt, & semina etiam custodiuntur: quousque redeunte Sole in vere, germinent frondes, flores, fructus emittant: quos demum maturet & colligat proxima æstas. Horridam hyemem vidimus in Ecclesia, nuda omnia, sine spiritu, sine verbo, sine usu sacramentorum, nisi ex quadam consuetudine, sine gustu saltem, aut sine fructu: Aduenit iterum Sol, atq; huius aduentus signa prognostica sunt, tot mala quæ præcurrerunt: præiudicium enim Satan sua damna ex reditu Solis: & tamè ipso inuito, fruimur lucis huius beneficio: Verbi puritate, sacramentorum usu, & frequentia: Prælatorum nostrorum diligentia & pietate, Cleri reformatione, morum disciplina: Et sic dum impij Ecclesie hostes, aut carnales confunduntur & premuntur, læti venientem æstatem præstolamur. dic. Prope est regnum Dei: cui regno ex Dei misericordia coniuncta erit: salus & fœ-

licitas nostra. Iam iam itaque videbimus filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna & maiestate. Interim quasi semina sub terris, quasi radices vitam seruamus, in humilitate & patientia, semper orantes. Adueniat regnum tuum. quam sustinentiam & religionem ita probauit D. N. Iesus d. Similes estote hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur. Et iterum per exclamationem. Beati quos cum venerit Dominus inueniet sic vigilantes: Probauit & Paulus dicens. Reposita est mihi corona iustitiæ: Non solum autem mihi, sed & his qui diligunt aduentum eius. Hoc itaque loco stemus inter omnia signa Solis, Luna, Stellarum, pressuras gentium, sonitus maris, bella, sectas, &c. firma fide dicetes. Adueniat regnum tuum: nã ex his fragoribus, prope illud esse iam diuinamus. Vbi aderit, læti excipiemus redemptorem, & laborum, & patientiæ nostræ remuneratorem dicentes. Benedictus qui venit in nomine domini. Amen.

Habita Romæ apud Sanctam Catharinam die 28. Nouembris. 1568.

I N E A D E M D O M I N I C A

Prima. Aduentus.



B AM male apti sumus regno Dei: tã illud spirituale est, tã nos carnales, q; nullo modo possumus sanctissimis eius iudicijs nos accommodare. Ita q; in perpetua confusione viuimus, & nisi succurrat ille, in eadem facile moriemur: dico hanc, q; neque amare, aut frui eius misericordia, neque timer

Luc. 19.

Lus. 12.

2. Timo. 4.

timere, aut declinare iusticiam scimus. Dat ille secundum iudicium misericordiæ innumera bona temporalia, promittitque si his recte fruamur longe maiora, nempe æterna. Nos in his ita confundimur: abutimurque q; meremur æterna mala cogimusque eum iudicia cominutari, & misericordia ad iudicium trahere. Facit sed ægro animo: quare tardat, dolet, prædicat Prophetis, signa qat pronostica futurorum malorum: tantum vt ad penitentiam prouocet, vt couertamur, & viuamus, nolens perire aliquos. Ita in diebus Noe, & Loth. Sed illi neq; amare, neque timere sciunt, tantum epulari, nubere, desideria carnis implere. Et ecce interitus. Ita in diebus carnis Christi, prædixit ventura mala, fleuit, signa dedit remota, proxima potissima post ascensum Domini ad cœlos, vt Ioseph testatur: Illi neque amant, neque timent, & ecce signa sunt verificata. Illis excisis, nostra sunt signa, nos illa audire, & obseruare, & intelligere debemus. nobis enim incumbunt. Quod si naturalibus ramis non pepererit, &c. Ad hanc signorum obseruantiam prouocat hodie Dominus Iesus in Euangelio, tantum vt doceat timere Dei iudicia, & in eotimore præparemur, & occurramus venturo iudici. Atque ita à timore excipiamus spiritum salutis. Obseruemus singula, vt instructi, lætiores, & tutiores venientem iudicem excipiamus. Signa petierunt Apostoli in egressu templi, tum ruina Hierusalem, tum consummationis seculi, & aduentus Christi. De vtrisque respondit, & satisfecit. Prima iam sunt expedita, magno, & tremendo iudeorum exemplo. De reliquijs ad nos pertinet. De duobus signa petunt, atque ita sunt:

disposita, quod vntim est immediatum, & proximum signum alterius. Sic enim sibi inuicem opponuntur status, & conditio seculi huius: æ regnum; & aduentus Christi, vt simul stare nequeant, quia proximum signum aduentus Christi erit seculi huius consummatio. Ita & de suo seculo, deque statu Iudaismi, & aduentu Domini in carnem constitutum fuerat: vt vsque ad eius aduentum staret scriptum in domo Iuda, quod prædixerat Iacob in benedictionibus Iuda, signumque aduentus Messiae foret, cum ablatum fuerit sceptrum. Sicque per os Caiphæ prædixit Spiritus Sanctus: Non posse simul stare Christum, & Sinagogam: Si dimittimus eum sic, venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem. Atque Simeon iã prophetauerat. Hic erit in ruina multorum in Israël. Et multo antea. Erunt in petram scandali duabus domibus Israël. Per aduentum itaq; Domini in carnem sublatum est regnum, & sacerdotium Iudaicum, atque ideo & tolli debuit Hierusalẽ, sedes illius regni. Per aduentum eiusdem in Materie, tolletur hæc mundi facies, mundusque hic immutabitur & fiet alius. Et hæc mundi immutatio, & consummatio proximum erit signum aduentus Domini.

Signum autem proximum huius immutationis erit alteratio quedam & commotio partium eius & naturalium, caelestium elementarium, rationalium, intellectualium. Vt in homine, mundo scilicet minore similes partium commotiones signa esse solent prognostica interitus, & eo proximiora signa, quo per magnas commotiones & alterationes. intenduntur. Ita periturus mundus hic, totus turbabitur, & alterabitur. Atque hanc generalem

Ioan. 11.

Esa. 2.

Esa. 65.

Apoc. 11.

2. Thes. 1.

ralem mundi febrem describit Dominus in euangelio, Secundum tres paroxismos, qui tandem magnam hanc molem prosternent. vt de locum nouo Christi mundo. Ita dic. Creo caelos nouos, & terram nouam. Et in apoc. ecce noua facio omnia. Præius igitur paroxismus erit in Religione. quæ tota subuertetur. Vt ita Indicetur impietas & incredulitas eorum. Inquit Apostolus. qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati: & spreto Dei verbo, euauerunt in cogitationibus suis. Ita ergo per apostatas & pseudo pphetas tota commouebitur & innouabitur religio: eo usque vt tandem filius perditionis, homo peccati audeat sedere in templo & palam Christum impugnare, quod non audent eius præcursores hæretici, soluentes quidem, atque adeo debilitantes, in quantum possunt, sed non negantes Iesum. Vocant isti ad desertam, ad penetralia, ad varias sectas, omnes tamen dicunt ecce hic, ecce Illic est Christus. Ille autem palam eijciet Christum & se pro Christo constituet: verbum nouum obtrudet, atque adco signis & prodigijs firmabit: magno spectatorum periculo. Nisi quod Deus abbreviabit ex misericordia dies illos: Et tandè adueniens Dei filius, impiu interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduersus sui. Dū igitur ista fuit: quo magis ab hæreticis turbatur religio, quo plures in dies inturgunt sectæ: Vos qui Domini estis. Leuate capita, discernite mysteriū eo magis appropinquat aduentus magni Antichristi, cuius isti omnes sunt præcursores, Aduentus autem illius proximum signū erit aduentus filij Dei in potestate & maiestate: qua-

re quo magis ista confundunt bono animo estote, nā appropinquat redemptio vestra. Ita proprium Christo est, ruinas instaurare, Soluite templum hoc, ego excitabo. & Secundus eparxismus erit corporum cœlestiū: elementariū commotio & alteratio. n. Signa in Sole & Luna & Stellis. Non vt tollantur hæc: sed immutentur. Sol inquit Matthæus, obscurabitur: luna vertetur in sanguinē: stellæ cadent e cœlo. & Job. columnæ cœli contremiscunt, & pauent in aduentu eius. testatur d. Petrus, quod elementa calore soluentur. Magna autē ista corporum commotio, quæ & virtutes cœlorū commouebūt, in terris erit præsurra: in mari sonitus & confusio: potest ad tria respicere, Primò ad immutandas & innouandas naturas, non secundum substantiam: sed secundum qualitatem & faciem vt noua sint omnia. Secūdo ad puniēdas iniquitates impiorum, quasi concurrant omnia ad expugnandū impietatem pro Domino, & creatore suo. Tertio ad exercendam fidem & paciētiā sanctorum, qui interm in ea fornace probabuntur, vt digni inuentantur, qui nouo illo seculo fruantur, qui huius commotionibus non sunt commoti. Tertius Paroxismus erit Hominum carnalium confusio: Arescent enim præ timore, & expectatione, futurorum nescij, præsentibus confundentur, & arescent. Dum timor potuit eos iuuare, & deducere ad sapientiam, & obedientiam Dominum: tum audacissimi fuerunt in culpa: tum omnia spreuerunt consilia; omnia reiecerunt remedia. Instantibus his, timore soluentur & arescēt, quasi terra sine aqua, tanquam puluis, quam projicit ventus à facie terræ; neque stare, neque fugere, nec ta-

Io. 2.

Matth. 24.

Job. 26. 2. Petrus 3.

Psal. 6.

ccre,

tere, nec loqui, nec viuere, nec mori sciunt. Montibus dicet, cadite super nos: quærent mortem, & non inuenient. quæ lingua possit estum, atque ardorem febris huius exprimere? Ad hanc ariditatem iam peruenerunt ij, qui scandalis fidei, bellorum strepitibus, principum exemplis, & artibus eo deducti sunt, vt iam nesciant quid credere debeant, cui parere, quomodo sint nesciunt. Tantum quia fidei anchoram, id est ecclesiæ catholicæ Indicium deseruerunt. Ita omnia confundentur, gens contra gentem, regnum aduersus regnū, plena omnia erunt cadibus, sedationibus, rapinis &c. quid tum? Leuate capita vestra. Prope est regnum Dei. Tunc apparebit signum filij hominis, signum proximum, signum iam iam sedentis iudicis; signum perpetuum victoriae & regni Christi Crux est Sanctissima. quæ tum tam fulgida & splendida apparebit (vt dicit Chrysostomus) quod eius fulgore, tanquā maiori lumine, sol iterum obscurabitur, & luna non dabit lumen, vt mox quasi nouo suscepto lumine luceant in nouo Christi mundo. septempliciter. Ita semper Christus regnat à ligno Deus. Ita lignum perpetuum est illi vexillum, triumphum signum. Eleuato signo, Dux statim aderit, Filius hominis in nubibus cœli cum potestate puniendi malos; & maiestate coronandi bonos: & regnū suum immortale, cuius non erit finis, constituendi. Sedente Iudice, per Angelos ad hæc mysteria commotos, quos D. Paulus uocat Angelos virtutis, congregabuntur omnes ante eum, sic tamen quod segregabuntur, & ab inuicem separabuntur quasi oues ab hædis. Et erit tā minuta segregatio, quod duo

Ma. 30.

Matth. 15.

Matth. 24.

erunt in agro (Ita Matthæus.) duo in mola, duo in lecto; Vnus assumetur, & alius relinquetur; nulla ratio sanguinis, nominis, coloris, professionis. Vna tantum erit ratio meritorum. Tunc iterum plangent inconsolabiles tribus terræ: & terram sapientes, amantes, colentes, & in sua terra, vt eos tandem absorbeat, remanentes: plagent miserrime culpam commissam, pœnitentiā dilatant; remedia spreta: gloriam amissam, penam commertitam. Et tandem hos Angeli velut zizania inutilia mittent in caminum ignis ardentis. Patientes autem illi, qui in hoc seculo à magnis illis gigantibus premebantur: delectis illis assumuntur. Vbi Domine? Vbi corpus, ibi & aquilæ. Obuiam inquit Paulus, rapiemur cū Christo in aera. Et sic semper cum Domino erimus.

1. The. 4

His igitur fieri incipientibus, An non incipiunt ætate uostræ? An non dum sentimus turbas has vehementes? quid ergo nos? Leuate capita. sursum corde respicite, & intelligite mysteria; omnia de sursum accipite; Appropinquat redemptio vestra, & quidem integra & perfecta; à culpa, à pena, à fomite, illectione sensuum; à suggestionem Demonum, à malorum consilio & exēplo, à sollicitudine corporis, à timore, à periculis. Tunc vere liberabit creatura à seruitute in gloriam. Mundi ruina, est sanctorum redemptio, qui eggeret illam, nō amittat istam, qui amicus est mundi, Christi inimicus constituitur. Videte fiscaliam &c. Hiemem sequitur Ver, iā hiems transtijt, imber abiit, & recessit: en flores, en folia indicia veris: Per dei gratiam frigiditas illa, & nuditas verbi Dei, sacrorum spretus, morum corruptio, magna ex parte ecclesiæ nostræ Occidentali recessit: Si tribus

bus terra adhuc in hyeme sunt; oremus pro illis, & ipse vere hoc nostro sic fruamur, ut aetatem confidetur expectare possimus, quae nobis fructum patientiae nostrae vberè tribuat. Habuit Christus in carne id est in regno humilitatis suae ver infantia, aetatem vitae; autumnum mortis. hyemem sepulturae, iterum ver refur rectionis in regno spiritus. Aetatem apostolorum & martyrum. Autumnum poenitentium. Inde secuta est hyems quam & nos vidimus. Iternm en adest ver, flores verbi, & folia ex plorum bonorum, quae nobis addu- sta sunt beneficio sacri concilij tri- dentini, cuius praescriptis, & praece- ptis confirmata est doctrina catholi- ca, & reformata vita apud plerosque. Utinam sequatur aetas, qua & sangui- ne ipso nostro si opus est, fructus maturescant gloriae Domini nostri, & redemptionis nostrae: state o cha- rissimi succinetti lumbos; probate tē- pora, leuate capita, agnoscite myste- ria; Non transibit generatio haec do- nec omnia fiant; Nobis dicuntur, no- stra sunt, ad nos pertinent. Caelum & terra transibunt, verba mea, inquit Christus, non transibunt. Amen.

IN FESTE D. ANDREAE
Apostoli.

Grande infortunium est nostrum hoc. Spiritus Dei sui natura bonus dulcis, & trahens est, si- cut mel. Potens etiam vbi ruit in hostes, velut torrens in- dans. Verbum Dei, qui est quasi spi- ritus flatus, & solis radius potens, est sua natura igneum, ut vocat Moyfes, penetrans usque ad inti-

ma ut vocat Paulus Verbum vitae vocat Petrus, Verbum gratiae vocat David. Hoc vno Deus formavit coe- los, hoc vno condidit omnia: Hoc vno viri Dei omnium seculorum tenta- runt omnia, siccarunt maria, reuoca- runt flumina: aperuerunt terram: fir- marunt altra, ignem e celo traxerunt, domuerunt leones, & visos, strae- runt gigantes. Et quod maximum est hoc vno animos hominum immuta- runt: hoc vno Moses Israel ab ollis aegyptiorum. Eliseum Elias a bobus & aratro & parētibus retraxit. Hoc vno Christus Apostolos a retibus nauibus parentibus: Hoc eodem Apo- stoli mundum vniuersum Christo sub- iecerunt: philosophos, potētes, reges solo verbo uti pisces comprahende- runt, & ad Christum duxerunt. Nos soli illi sumus qui neque verbo, ne- que Spiritu, neque factis mouemur: Aut quod spiritus debilitatus est: aut quod verbum immutatum: aut quod nos seculis omnibus duriores sumus. Non est spiritus Dei alius, quia immutabilis est. Non est verbum mutatum: quin nobis innouatum? & aue puritati restitutum iuxta verū San- ctæ catholice ecclesie sensum. Ergo nos stulti & tardi corde sumus: Quid ergo fiet de Christi regno? Num ca- det, ita ut perfidia, & haereses oia cō- pleant? Minime. Num in hac no- stra pertinacia regnabit? Minime. qd ergo? Alterum horum necesse est fieri. Aut ille spretis nobis, regnum suum transferet ad alios, & vineam locabit alijs Agricolis. ut per Oseam comminatus est Iudaismo. Vocabo non plebem meam, plebem meam. Cuius initia forte videmus apud in- dos orientales. Aut per Dei miseri- cordiam nos immutabimur, & dabi- tur nobis cor ad praecepta, ut gratia

Plal.

Osea. 2.

0. 21

0. 17

0. 14

Dei

Dei oblatam recipiamus, & retinea- mus. haec vna spes nobis remanet, qd Diuina misericordia sic alias sese ex- hibuit, quod inuentus est Deus etiam a non quaerentibus &c. His ini- tijs coepta est Christi schola: his me- dijs aucta; his vnus retineri potest. Ini- tia narrat historia euangelica, quae fundamenta & primitias constituit nobis regni christiani. Obseruemus omnia. Constat enim quod eisdem modis & armis quibus natū est Chri- sti regnum; eisdem conseruari, & re- tineri potest.

Ambulat Iesus iuxta mare Galilee magna quaedam primordia regni sui meditans, quando iam silet Ioannes captiuus, qui de ipso testabatur. Illi vni iam totum negocium remanet, quia cogitur & socios, & testes & mi- nistros deligere, quorum opera, suo tempore vtatur ad promouendū cœ- li regnum. Hoc meditans quatuor hos vocat, de quibus in Euangelio. quorum duo piscantur, duo reficiūt retia: & hos constituit columnas tan- ti regni. Mirabile dictu. Tot habet sanctos Iudæa: Tot philosophos Græcia; Tot potentes Roma, quorū opera magnifice vti potest: & ecce ad Piscatores sese vertit. considere- mus obsecro propius casum hūc. Pri- mo, qui qualesque viri sint hi vocati. Secundo, Ad quod munus vocati sint. Tertio, Quomodo, qua ve arte vocati. Quarto, Quid ipsi vocanti re- sponderint. De primo. Qui sint voca- ti, exprimit euangelista per nomina propria, quod Simon, Andreas, et fi- lii Zebedei, Ioannes, scilicet, & Iaco- bus. Quales etiam non tacet: quod honesti viri, non ociosi, ex labore vi- etum quaerentes, Fratres concordēs. Et primi duo, viri satis religiosi, disci- puli Ioannis: Reliqui patrem sequen-

tes, & colentes: Honesti sunt haec: At quid ad cœli regnum? Extremæ for- tunæ, pauperes, idiotæ, sine verbo, sine lingua. Et hoc regnum verbi est. cur igitur istos? Respondeo. Est cau- sa superior Dei praedestinatio, quos praedestinavit, inquit Paulus, hos & vocauit. De quibus & ipse Christus pater sancte, quos dedisti mihi non perdidisti. causa haec prima est, vera est, certa est, & infallibilis: sed occulta, & sublimis, sensus enim, Domini est, quare potius adoranda quam queren- da est. Est causa interior, quae supra omnem naturam inepriam idoneos fa- cit, gratia scilicet Dei, immutans cor- da, de qua dicit. Faciam vos fieri pi- scatores hominum: Nos qui possu- mus vocare tantum, & non facere pi- scatores; debemus idoneos vocare. vnde Paulus monet: Nemini cito ma- nus imposueris. At Christus quoscū- que vocare potest, quia facere ido- nos potest: Ita Moyse dictum est. Ego ero tecum. Ita Ierem. Prophe- tam in gentibus dedi te. Et cum ille respueret. D. A. à Domine nescio loqui. Dictum illi est, Ecce dedi ver- ba mea in ore tuo. Et tetigit, inquit, os meum, Est causa exterior subser- uiens, & est paupertas: quod magis. n. sunt in hoc seculo pauperes eo facili- ores ad sequendum Christum pau- perem. Ita in parabola nuptiarum. de- tinentur vocati, alij quod villam, alij quod iuga bouum emerint &c. Ita Iu- uenis ille vocatus ad vendenda om- nia & sequendum Christum. Abijt tristis, eo quod diues erat: quia super hoc hominum genere exclamauit Christus, o quam difficile est diuitē ingredi in regnum caelorum: Tales igitur sunt vocati. De Secundo. Ad quod munus vocati. Faciam inquit vos fieri Piscatores hominum. A pro-

Roma. 8. Ioan. 17.

Mar h 4.

Tim. 4.

Exnd. 3. Iere. 1.

Matt. 19.

Deu. 33

B posito

posito non discedit, sese accommo-
dat, calamum non confringens. Ma-
gos vocat per stellam. Samaritanam
per donum aquæ quia inuenit apud
puteum. Piscatores hos ad retia vo-
catrete verbum erit; mare, mundus
piscas homines omnium generum,
etiam Reges, & Monarchæ: finis fœ-
lix, piscantur enim ad vitam. Piscatio
ista altissima est, quam ipsemet Dei fi-
lius exercuit. Sicut misit me pater, ita
mitto nos: vocat hos David Princi-
pes terræ: vocat ipse Christus, sal ter-
ræ, mundi lumina: vocat Paulus, Co-
lumnas & firmamenta, & duplici ho-
nore dignos iudicat. Est etiam pesca-
tio difficillima: Exigit homines dili-
gentes, & studiosos: scrutamini scri-
pturas inquit Christus. Et Paulus: At-
tende lectioni. Exigit homines fide-
les, qui non palpent, non adulentur,
non prodant veritatem. alioqui mina-
tur Ezech. Sanguinem eius de manu
sua requiram. Exigit homines fortes.
Veritas enim odium parit, eritis odio
omnibus hominibus propter nomē
meum. Mitto vos ut agnos inter lu-
pos, Rogate dominum mēsis ut mit-
tat operarios. &c. Alioqui quotquot
venerunt (scilicet, non nisi) fures
fuerunt & latrones. Vocatio fortes,
& idoneos facit. Vbi vocantur tan-
quam Aaron. De Tertio. quomodo,
qua ve arte vocati sint. Præter æter-
nam vocationem, quam silentio ado-
ramus: duo genera vocis exercet. Est
vox sensibilis verbum, beneficia, fla-
gella, miracula. Hæc vox utilis est, &
gratiosa: qua ubi desistimur, facile
bonis omnibus spoliamur. Ita de vi-
nea Esa. Non putabitur, non fodie-
tur. qd ergo? Ascendent super eam ve-
pres. Non sufficit tamen ad conuer-
tendum. Non. n. oēs credunt seu obe-
diunt euangelio. Est igitur alia vox in

sensibilis gratia Dei præueniens mo-
uens corda, ad ostiū pulsans. de qua
Luc. Aperuit Dominus cor Lydiæ
&c. Cor mundū crea in me Christus.
Nemo venit ad me, nisi pater traxerit
Vox ista non cogit: tamen ex no-
lentē volentem facit, modo voca-
tus non ponat obicem. Vocauit & re-
nuistis, &c. quam potēter aut trahat,
apparet ex quarto. De quarto igitur.
quomodo vocati responderint. Reli-
ctis, inquit, retibus & nauis & patre
secuti sunt eum. Hoc tandem illud est
quod ad nos pertinet, ubi gratiā & mi-
sercordiā vocantis audiuius, merita
omnia superātem, & vota. ubi no-
bilitatē vocationis, & muneris extuli-
mus: consideremus quid nos econtra
facere debeamus. Duo in summa,
relinquunt omnia, & Christum se-
quuntur. sequela est festina, quod
continuo relinquunt, sat temporis
amissum: sat circa maria Galilee
piscatum, sat mūdo huic seruitū est.
De se dicit Paulus, continuo non ac-
quieui carni, & sanguini. Caro qui-
dē & humana prudētia reuocat duos
præsertim primos Simonem, & An-
drea. qm̄ semel falsi sunt in Ioanne.
Et tamen iterum periculo se cōmit-
tūt. Sequela est libera, & totalis. Di-
mittunt omnia. Ecce reliquimus om-
nia. Pauca sunt: sed tamen ex his vi-
uunt, & oīa dimittunt, sat dat qui oīa
dat. Dimittunt sua: dimittunt suos. di-
mittunt seipos, & cor totū exhibēt
Greg. nil ditius offert deo bona vo-
luntate. Nil igitur sibi de suis, aut de
se retinent. Sequela est constans,
magno, & firmo animo deliberata.
Primo allocti sunt Iesum. mox re-
dierunt ad Ioānem magistrum, & cæ-
tera. agnouerunt miraculo pisciū,
quo loco Petrus stupefactus eiecit
illū ē nauis. Secūdo, Nūc tandē mis-

Act. 16.
Psal. 50.
Io. 6.

Gal. 1.

Luc. 6.

lis

is omnibus hærent illi, non amplius
recessuri. Ita firmissime hæret An-
dreas, ut nō modo sequatur viuētē,
loquentē, operatē, morientē, refurgē-
tē: sed & sublatum ad cælos tenaci-
tē: sic sequatur, quousque ad eodē-
dem cælos per idē genus vitæ, & mor-
tis rapiatur. Sequitur ergo Andreas
Christum in vita vsque ad extremos
Scythias, pauper, inops, verita-
tis liberrimus prædicator. Sequi-
tur in carcere, & passione, tam con-
stans, quod nec liberari vult à po-
pulo commiserante: tantum ut
Christum suum sequatur. Sequitur
in cruce, tanti animi alacritate, qd
à longe saluat & reueretur eam. O bo-
na crux saluæ: iam diu desiderata, &
concupiscenti animo preparata: fe-
curus, & gaudens venio ad te, & tu
exultans suscipe me. Suscipe me ab
hominibus, & redde me Magistro
meo. hūc. n. sequor, hūc. quero ut
per te me recipiat, qui per te me re-
demit. In te ille quaesuit me: in te
ego etiā quero illum, per te ille datus
est mihi in precium: tu me illi restitue
victimam, & testem sanctissimæ veri-
tatis. Ita sequitur eum Magnus Apo-
stolus, & eum in cruce obtinet: dat
illi corpus, & animam: ab illo recipit
gratiam, & gloriam: in qua nostri
(ut optamus) memor viuūt, & regnat
cū eo, per oīa secula seculorū Amē.

DOMINICA SECUNDA
Aduentus.



E det in viis, & compi-
tis magnæ huius Galileæ,
miseræ hæc nostra
Humanitas, plena mor-
bis, & multis partibus
lesæ: et sunt morbi tam
prementes quod non modo carnem

terunt, ossa contundunt, nervos opi-
lant, sanguinem tabificant, sed &
animam ipsam penetrant: atque infi-
ciūt. Hinc infelix ista scena plena ani-
marum cœcarum sine iudicio, sine
sensu, sine intellectu: Surdarū sine
disciplina sine vlla spe p̄fectus: Clau-
darum, titubatium, inconstantium, in-
æqualium: leprosarum, quæ etiam
contagione, & scandalo inficiunt.
Mortuarum sine conscientia, sine spi-
ritu, sine religione & sine Deo. inter
tot mala malum vnū vix superet, qd
spem aliquam salutis retinet: Et est
expectatio, & desiderium sanitatis,
quo omnes in medicum naturali qua-
dam religione respiciunt. Est & aliud
quod melius est, quod istis reme-
dium à Dei misericordia paratū est,
potens, commodum multis experi-
mentis illustre, ut de illo dubitare, ex-
tremā iā sit infania & infidelitas, tot
enim & tanta iam dedit sui valoris te-
stimonia, ut vndequāq; resonēt voces
& opera in laudem Christi sanatoris:
Cœci vident, surdi audiunt, claudi
ambulant &c. Ita in diebus carnis
sue D.N. Iesus in sua Galilea reperit
montes cœcorum, surdorum &c.
Omnes tamē expectabant Angelum
inuentem Piscinam; omnes Mes-
siam & medicum inuocabant, & eius
in aduentū suspirabant: Et hoc desi-
derium mouit, ut sequerentur modo
thedidem, modo Iudam Galileum
& modo Ioannem Zaccariæ, modo
Iesum Nazarenum sequerentur. Vbi
cunque. n. apparebat aliquod virtutis
specimen eo statim ferebatur ex desi-
derio saluatoris. Et huic desiderio
occurrit Dei filius, ad hoc datus, &
natus, ut saluū faceret, qd perierat. In
quo vno vera salus: extra quē, & si-
ne quo, nulla: Notificatus etiā est va-
rijs argumentis, cælo, terra, angelis

hominibus; demonibus, omnia testantur Christum esse mundi sanatorum & non solum expectandum: Et tamen multi fugiunt ab eo & nouum querunt: Alij ex odio quo doctrinam eius, & veritatem persequuntur, ut in synagoga: istorum grauissima est inimicitia, hinc mala innumera hinc persecutio, hinc mors Christi. Tales sunt heretici, & eorum fautores; crudelissimi regnorum etiam euerfores. Alij ex vanitate & odio quo vitam Christi persequuntur, Et sunt carnales, & mundi potentes, quibus placere non potest paupertas Christi. Ira Nazareni & Fratres instabant pro Christi maiestate; Transi hinc vade in Iudaeam: Manifesta te ipsum mundo &c. Ita parietes caeci: Ita multi diuites, ut Io. testatur agnouerunt Christum sed non sunt confessi. Quia dilexerunt gloriam hominum magis quam Dei. Ita dum altaria erant opulenta, mensae episcopales eo modo omnes ambibant: Nunc quod ex singularitate beneficiorum factae sunt tenues, ex residentia incommodae, nemo ex nobilibus dignatur clericari. Alij ex crassa quadam ignorantia, qua in Christo nihil intelligunt nisi commune, quod natus est, quod praedicat, baptizat, sanat &c. quanti autem referat sic sanari; non considerant, quare neque ad eius gratiam commouentur, scimus quod; in hac & illa ecclesia, vel schola, legitur docetur, frequentant sacramenta &c. quid vero haec tribuant christianis; quid iuuent nunquam cogitamus, quare & despiciamus. Ita illi. Num cognouerunt principes quia hic est Christus? sed Christus cum venerit nemo scit unde sit &c. Alij non ex odio, non ex vanitate non ex ignorantia Christum despiciunt, sed ex zelo quodam carnis quo alibi detinentur. Tam facile amor spiritus

in carnalem conuertitur nisi prouideamus: De hoc carnis amore, spiritui praedicate dicit D. N. Iesus Apostolus, expedit vobis ut ego vadam. Hoc zelo discipuli Ioannis refugiant ad Christum. Et non modo probare possunt eius doctrinam, & disciplinam, quin facile ex eius profectu scandalizantur & commouentur. Rabbi, qui tecum erat trans Iordanem, hic baptizatus, & omnes veniunt ad eum &c. tantum sibi complacent in Ioanne suo, quod Christum non dignantur. Et tamen Ioannes in hoc totus est ut Christo hanc pareret, & ecclesiam illi formet tanquam legitimo saluatori. Amicus, inquit, sponsum si vocem audit, & gaudet, quia amicus est: Ita & suos habet amicos Christus, qui eius gratiam illuminati gustarunt, donumque caeleste esse experti sunt. istis incumbit omnia dicere & facere, ut mundum, & scenam infirmorum ad Christum medicum verum deducant, qui conuerti facit peccatorem inquit Iacobus, saluabit animam suam & operiet multitudinem peccatorum. Huc respicit studium: quo Ioannes hodie delegat duos ex suis ad Christum iubetque interrogari. Tu es qui venturus es, an alium expectamus? Atque ad hoc exquirat tempus proprium, & opportunum ex omni parte. Ex parte sua, nam in vinculis est, cito ad aliam ecclesiam vocandus pro morte nepotum, ad patres in limbo. Aurora iam occidit: lucet dum potest dare sciam salutis plebi suae, ex parte discipulorum? nam mox caro isto praecceptore priuabuntur; iniquum esset relinquere oues sine pastore. Ex parte Christi, nam quam primum audiuit Ioannem captiuum facti totius conscius: quasi dominus haerent, in quem vnus vota omnia respiciunt; ablata aurora, splendet sol: cepit ergo multa signa facere &c.

Pul-

Pulchram itaque hanc nactus occasum facibus splendet: Verbum & opera: In nomine Ioannes iubet ex eo queri: Tu es qui venturus es &c. Non certe quod Ioannes de Christo, dubitet, ex odio, ex vanitate, ex ignorantia, ex timore, Amicus sponsi est, non habet odium. Illum oportet credere me autem minui. Seuerus est, viuit non manducans aut bibens: non ergo vanus: Propheta est & plusquam Propheta, non ergo ignarus constantissimus est, non arundo vento agitata non mollibus indutus: quid timeat? Agnouit & expressit in ventre matris loquens sine verbis. Agnouit & adorauit ad littora Iordanis. ego a te debeo baptizari tu venis ad me. Reuelauit digito, verbo, baptismo: Angelus (ut Malachias) missus ante faciem domini, parare vias eius. Ergo parat; studetque hac interrogatio ne discipulos suos a se & ad Christum tanquam ad medicum ablegare. Tu es qui venturus es &c. Magna & exquisita est quaestio, quae certe continet singulariorem Christi gloriam & reputationem, ut reueletur & habeatur pro expectato illo mundi saluatore. singulari etiam mundi salutem, ut agnoscat Christum qui vnus est expectatus; & post quem nemo alius, fundamentum nemo ponat praeter id quod positum est &c. Hoc idem de Christo scire voluit Herodes, sed malo anno, ut (inquit) & ego veniens adorare eum: Hoc idem ciues Nazareth. Quanta audiuius facta, fac, & hic in patria tua. Hoc synagoga, quousque animam nostram tollis. Dic palam &c. Hoc idem Herodes Rex. Hoc Cayphas, hoc Pilatus. Ut dicat si filius Dei est, si rex Iudeorum &c. Quid ad haec desideria Christus? Respondet copiose, factis & verbis: ita Christus res viva est, habetque vitae suae testimonia duo ut genibus, quibus veluti

credulis & perfidis nec verba, nec opera dat, ut phariseis, finite illos &c. ut Herodi vulpi illi. Adultis sufficienti verba: fundamentum enim veritatis est verbum. Ita ecclesia nostra adulta, verbum habet sufficiens sine miraculis. Infirmis, quibus lacte opus est, dat opera & signa, quibus veritatem probat: si mihi non creditis, operibus credite. Tales discipulos habet hic: bonos viros, verimantes, bene institutos in schola Ioannis, sed infirmos ex zelo magistri.

Ideo inquit Lucas, in ipsa hora: multos curauit & multis donauit visum: Iterum dico, via res Christus: & vitam habet opera: si haec non facit in te, si non illuminat, si non docet: non adequat, non sanat, non suscitatur: vide ne sine Christo sis: ne te ipsum fallas. Tum post illustria facta iubet de se formari iudicium, sed ab ijs qui & ex officio, & ex peritia possunt, non a turbis, sed ad Ioanne omnium conscientiae renuntiate Ioanni &c. Facile Ioannes rem explicabit, & ex eis, quae referent statuet Christum horum factorem esse mundi Messiam: Primo ex qualitate operum, quod caeci vident, surdi audiunt &c. Sunt enim haec illa opera de quibus propheta, praesertim Esaias &c. Secundo ex modo operandi, quia in potestate, spiritibus imperat, & mari, & ventis, & obediunt ei. Tertio ex tempore, quod illud est quo ab omnibus expectatur promissus: sublato scilicet, septimo est domo Iudaeam non absolutis & peractis ebdom. 70. Danielis. Quarto ex eius verbo, tot signis comprobato: quando enim se se expresse fatetur & praedicat Dei filium & Messiam: aut necesse est Messiam esse: aut acerbissimum Dei hostem, qui tam aperte

Dei-

Ioan. 7.

Ioan. 3.

Iacob. 5.

Luc. 4.

Io. 10.

Deitatem sibi arrogat: fauet autem, illi Deus, & in baptismo iam filium suum à cœlo declarauit. ergo &c.

Beatus, qui non fuerit scandalizatus in me. Fortunam hanc perpetuo patitur Christus, quod semper aliquos imò multos offendit. Ita illum vidit Esa. lapidem preciosum & tamē in scādalum duabus domibus Israel.

Esa. 8.
Luc. 2.

1. Cor. 2.

Ita Simeon in resurrectionem, & ruina multorum. Ita Petrus honorem, & offensionem. ita Paulus, odorem, vitæ in vitam, & mortis in mortem. Ideo beatos vocat eos, qui in ipso non offendunt, scit enim, quod multa in se habet quæ offendunt. Primo. Offendit inimicos

Io. 12.

phariseos potentia & maiestās Christi. Ecce totus mūdus. post eū abiit. Quid facimus &c. Secundo, Offendit hypocritas, comitas, & misericordia Christi, erga peccatores publicanos, & meretrices. si sciret quæ & qualis est mulier &c. Tertio, Offendit

Luc. 7.
Io. 4.

carnales paupertas & solitudo Christi. Domine neque in quo haurias habes. Non ne hic est fabri filius & Mariæ? &c. Quarto, Offendit infirmos. Crux Christi, rigor disciplinæ, præcepta patientiæ, humilitatis, paupertatis. Vnde quæ habes &c. Et Abijt tristis. Fidem turbat mixtio, id est, Vnio naturarum in eo: spē

Luc. 18.

æternorum, opes & conceptus temporalium: charitatem spiritus, Affectio carn. s. Vt hi Ioannis discipuli ex amore Magistri, non possunt ei præferre Christum. Et tamē hic vnus est mundi saluator, hic medicus, & salus omnium, in quo vno & Ioannes ipse respicit, & suos respicere vult. Non enim est aliud nomen sub cœlo in quo oporteat saluos fieri: Cæcos surdos, claudos, mortuos mundi huius. Vnus hic sufficit omnibus, qui cre-

dit in illum non confundetur. Ergo mus omnes, quia omnes tot mala patimur. optamus omnes, & expectamus, si quid mentis est. omnibus ille datus, natus, probatus est. Ad illum prouocant omnes, & omnia dicta, & facta testantur. Ergo ille vnus sit nobis dux, & salus, & vita per omnia secula seculorum. Amen.

IN F. CONCEPTIONIS Beata Virginis.

Fluminis impetus Lætificat ciuitatem Dei.



Tate hac magna debilitate naturæ nostræ humanæ, qua per se ipsam in primis artingere nō potest sine iuuu: quod deinde ex culpa parentum ita infirmata est, vt ad quodcunque meritum inepta sit, & impotens. Nihil est, quod illi magis sit necessarium quam Dei gratia; non ita cælum, terra, aer, lac, panis, quam Dei gratia. Hac eget in principio vt sit aliquid corā Deo: in medio vt crescat, & adolescat, & viuat bene: in fine vt bene terminet cursum, vt Dei scilicet misericordia præueniat, concommitetur, & subsequatur, iustificet, magnificet, glorificet. Ex his apparet quod felix fuit iatro, qui gratiam Dei in fine habuit, feliciores Apostoli qui in medio vitæ, vt possent, & benemori, & bene viuere. Prius felices innocentes, qui vix nati in ortu solis in sanguine suo abluti sunt: Feliciores Ieremias, Ioannes, qui in ventre matris: Felicissima omnium virgo Dei Mater, quæ & in ipsa conceptione id est infusione animæ in corpus, gratiam Dei

Dei tantam habuit, quod ab omni peccato præseruata est, & omni virtute repleta, & ad omne bonum habitata, vt sancta nasceretur, viueret moreretur. Ita de ea dicit David in spiritu. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus: Audiuit eam, quando? manē diluculo: natura sua, vt Adē filia, communi subijciebatur infirmitati, sed per Dei gratiam adiuta est. cur? quia sic Deo placuit sanctificare tabernaculum suum, & influere in ciuitatem sanctam suam. Fluxus hic explicat perpetua augmenta gratiarum in Maria: Et de his hodie nos in honorem almæ huius diei ea donante tractabimus.

Nobilissima creatura est Dei gratia, qualitas pulcherrima, & lucidissima, flumen purissimū, quod à purissimo fonte manat, nempe ab amore Dei. quare & naturam speciemque fontis refert, id est permanentiam quādā, & perpetuitatem qua perpetuo scaturit, & currit. sine penitentia sunt Dei dona, inquit Apostolus. Fluxus hos gratiæ diuinæ in Maria meditatur. Fluminis impetus lætificat ciuitatē Dei. Fons huius fluminis altissimus est, Nempe eterna Dei prædestinatio, qua beatissimam hanc virginem elegit & prælegit &c. In ea voluntate & charitate manens Dei gratia in toto testamento veteri eam maturauit, pulchris scilicet, imaginibus delineauit, vt eam exprimerēt Nubeula ex qua sol factus. Rubus Moy sis. Virga Aaron; Velū Gedeonis: Thronus Dauid. Templum Salomonis, Porta Ezechielis. Vbi venit plenitudo tēporis, quo imagines & vmbre replendē erant veritate, fluminis impetus lēti. ciuit. Dei. In prima eius conceptione, id est infusione ani-

mæ: & fuit gratia præseruās eam &c. Maturato fructu, nata est virgo sancta corpore & spiritu, plena gratia, quæ & illam sic exercuit in bono, vt tota esset humilis in seipsa, & tēperās: religiosa erga dominum. charitatiua erga proximum. Tenera in primis erga populū suum, cui si non impenitauerit, certe ofonibus maturauit & accelerauit incarnationem Dei saluatoris. Tum iterum fluminis impetus lēti. ciuit. Dei. In conceptione filij Dei quem magna illa & singulari humilitate in se comprehendit, tantum gratiæ amplioris accepit, quantam secum ducere ipsemet gratiæ, fons, creator, & dator debuit qua de sua salute certificata est. Nouem mensibus in vtero illo beatissimo Dei filiū clauit. Dic tu quanto cum cumulo virtutū, est. n. Deus virtutum hospes & filius eius. In partu iterum aucta gratia, quæ magno miraculo & matrem fecit & virginē conseruauit, cōsidera hic exercitia spiritus, & gratiæ foelicissimæ matris huius, dum filium Dei parit pannis inuoluit, reclinat in præsepio, lactat; seruit &c. semper ex ea sibi accumulans gratiam: dum eā circa ipsum semper exercet. Hic fides summa & singularis est quæ cor eius illustrat, & propendat in abditissima deitatis humanatē mitteria. Et ex hac fide superauit lumina quarumcunque reuelationum alijs creaturis præstitarum: quare nullos extasis stupores, confusione spiritus passa est vt Paulus, Petrus, Magdalena, Hieronymus Benedictus, Fraciscus &c. Illi. n. Conseruabat omnia nis superni cui eorum mens non erat cōferens in corde suo.

Charitas

Virgo prudentissima. Charitas ardentissima. Mater est. Prudentia singularis qua tacet, fert, confert in corde suo: mirum quod vix quatuor eius verba referunt euage-
listae. Iustitia summa, qua omnibus omnia dat ut conueniant, Deo religionem; superioribus obediencia: equalibus mansuetudine, inferioribus charitate. Fortitudo robustissima, qua fugientibus omnibus una stat iuxta crucem. Temperantia & puritate tantam habuit, quod neque angeli in caelis tale habere possunt. Puritas nostra etiam uirginalis iniqua est, Angelorum sterilis: Puritas uirginis & quiesca & foecunda est, nam est uirgo & mater.

Maternitas ista summa est uirginis gratia & felicitas, qua fluminis, impetus laetificat ciuitatem Dei. Ex hoc enim quod Dei Mater est, tria obtinuit. Primum maiestatem & eminentiam, secundum Potestatem & auctoritatem. Tertium, Seruitutem, & excellentem gratiae exercitationem. Ex maiestate & eminentia laudamus eam & ueneramur excellenti seruitute, & cultu hyperdulie, quia Mater Dei est felix & sacra, & omni laude dignissima saluis scripturis & patrum Orthodoxorum regulis, sine periculo laudari potest uirgo haec in omnibus, quia ex te ortus est sol iustitiae, &c. Ex potestate maternitatis inuocamus, & imploramus eam sine dubio: Nam filius, inquit Bernardus, ostendit patri latus & uulnera. Mater ostendit filio pectus, & uera, quis inuocauit eam, inquit Innocentius, & non est exauditus ab ea? Mostra, inquit ecclesia, Mostra te esse matrem, &c. mater est inquit Ignatius martyr, Christi, & nostri mater uera saluatoris, Mater adoptata in fitutoris. Ex seruitute & exercitio gratiae, qua ut Mater erga filium exhibuit. Imitamur & sequimur eam ut cum

que possumus. habet, n. excellentissima virtutis, & amoris exempla; quorum narremus aliqua, ut ex his caetera meditemini. Primum, Se se accommodat beata uirgo ex humilitate ad conceptionem filii Dei. ita nos hic incipiamus Christo seruire a deiectione & prostratione cordis nostri, ut uere dicat anima nostra. ecce ancilla Domini. &c. Secundo. A spiritu sancto, & non aliunde concipit uirgo filium. Ita nos a solo Dei spiritu, non carnis, aut mundi, concipiamus formam uiuendi, &c. Tertio, Maturatum foetum suo tempore protulit & peperit. Ita nos conceptum Dei spiritum & prudentiam, & consilio & discretione, & patientia maturatum emittamus: neque erubescamus Christo seruire. Quarto, Partum suum uirgo circumcidit in manu sacerdotis. Ita nos cultum nostrum, & spiritum circumcidamus iudicio ecclesiae catholicae terminis; eius concludamus &c. Quinto, Circumcisum Deo patri praesentauit in templo. Ita & nos, quicquid boni facimus, a Deo acceptum, Deo referamus: nihil mundo aut carni, sed quae sunt Dei Deo. Sexto, Perditum quandoque summa diligentia uirgo quaesuit. Ita nos ubi sentimus spiritum frigescere: Eia feruentes quaeramus, redeamus in Hierusalem, quaeramus in templo, in oratione, in frequentia sacramentorum &c. Inuentum custodiamus, quousque crescat, & proficiat etate & sapientia, & gratia; sic enim & in nobis fluminis impetus, ex sua bonitatis natura perpetuo cursu & fluxu laetificat ciuitatem Dei. Amen.

D.O.

DOMINICA TERTIA
Aduentus.

Pargit optimus Pater, & Dominus noster clarissima lumina sanctissimae ueritatis suae, ut mundum hunc cum illuminet, atque in uiam uirtutis, spernque salutis reuocet. utque est Dei uoluntas infallibilis, ita est eius ueritas immutabilis; non enim perspiciunt in appetitus nostros aut in huius mundi mores; sed in regulas iustitiae, in uias uirtutis: in gloriam sanctissimi nominis sui, cui uni coniuncta est salus. Audit mundus sic excitatus, atque ad lumina ueritatis praedicatae aperit oculos, & adhibet aures: sed ut sunt oculi pleni imaginibus carnis, aures imbutae sonis & cantilenis seculi huius, ueritatem Dei non gustant, quin ubi sentiunt ex ea modos & mores suos danari, & confundi; statim respuunt, & despiciunt. Spreto Dei uerbo, & reiecta ueritate, conscientia angit, nequit enim stare sine uerbo, & regula: Hypocrisis etiam profitetur se uelle christiane uiuere, & saluari, quare huc, & illuc currit, ut quaerat, & inueniat uiam salutis aliquam, quae suis moribus non sit incompatibilis. Et Dei iudicio inuenit quod querit: Corruptores, adulatores seductores, qui beatificant, & seducunt, tam circa fidem quam circa mores, Praedicatorum, confessores qui uiam carnis docent, conscientias accommodant in scelere, caeci caecos, ducunt &c. Haec illa querela est de qua Dominus apud Ierem. Dereliquerunt me fontem aquae & foderunt sibi cisternas dissipatas. De qua & Paulus. Erit tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt. sed ad sua desideria (en

radix malorum) coaceruabunt (tutus est seductorum numerus) sibi magistros prurientes auribus: quid tum? A ueritate auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. quam miseram est commutatio; pro ueritate fabulas.

Eundem spiritum diuinae ueritatis per Christum Iesum praedicate. Eandem, curiositatem, & diligentiam in nouam doctrinam, nouumque Messiam quaerendo. Idem tandem & infortunium in cisternis dissipatis pro fonte aquae uiae, & fabulis pro ueritate recipiendis, legimus in Sinagoga Iudaica. Et hoc est studium ardens, quod hodie Ioannes euangelista describit nobis, quo suprema Sinagoga destinat legatos ad Ioanem, de tot capitibus inquirentes: Verum enim Messiam Christum Nazarenum respiciunt, tum ex humili fortuna: tum ex uerbo nimis libero, quo contrarius est uis eorum, & improprie eis peccata legis. Sine Messia esse uolunt. quando iam tempus appetere sciunt: ut ergo habeant & nobilem, & propitium.

Miserunt Iudaei ab Hierosolima &c. solemniter est legatio ex omni parte. Primum ex mittentibus: nam ab Hierosolima id est suprema sinagoga, cuius iudicium eminent, cuius potestas praevalet, cui obedire necesse est, & propter conscientiam & propter iram. Secundo ex missis, sunt enim Sacerdotes, & leuitae pharisaei: Viri religiosi qui clauem scientiae habent, qui & ex professione sunt zelatores: atque ideo facilius possunt latetem malitiam exercere. Tertio ex persona ad quam mittunt ad Ioannem, & sanguine clarum, & uita feuerum, & uerbo potentem, & baptismo celebrem. Quarto ex causa quam tractat: nempe de summa rerum: ut uel Ioannem habeant

Iere. cap. 2.
& 17.

2. Tim. 4.

F. Franc. Viced.

C

beant

beant propitium; & ita recipiat pro Messia, atque in eius lumine sciliciter exultent: vel Ioanē ab officio predicandi, & baptizandi deturbet; aliique; sibi vtiliorē querat. Super his capitibus instituit dialogus pulcherimus in euangelio, qui vtrinque habet personas grauissimas, & in suscepto munere diligentissimas, vt sunt iudaeorū legati in quarendo curiosissimi: Ioannes vero in respondendo constantissimus. Spiritus tamen in vtrisque differentissimus est. Nam Iudaei pleni sunt seipis, & in omnibus seipos quaerunt, & gloriamque & commoda propria venantur. Ioannes autem seipso prorsus vacuus est: vtque illi in quarendo & extollendo se laborant: ita Ioannes in perdendo, negando & demittendo, se, totus incumbit.

Instant igitur illi, quis es? Christus es? Elyas es? Propheta es? quisquis sis; modo noster sis, nramque; promoueas sinagogam &c. hoc vnum quaerit caro, vt ad sua desideria magistrōs habeat; quicumque tandem illi sint sacri, prophani, legitimi, intrusi, Monachi, apostate; loquimini placetia, & audiemus. Hinc scholae, hinc sectae, hinc baptisimata tot specierum, hinc haereses omnium seculorum suscitatur; & tamen omnes audiuntur, feruntur tamen, quia loquuntur placetia, blandiuntur carni &c. Contra stat Ioannes in sua confessione perseverans & pertinax, quam constantiam miro modo describit, ornat, inculcat Euāgelista. Primò, Tum ex tempore, Hoc est testimonio Ioannis, quando Miserunt Iudaei &c. quādo scilicet summa illi potestas delata est. Secundò, Tum ex loco frequentissimè, & illustri, magno cum testium numero, Hæc facta sunt in Bet

tania &c. Tertiò, Tum ex modo, nūmero scilicet confessionum, quibus in sua veritate immobilis perseverauit. Et cōfessus est & non negauit. & confessus est &c. Studet autem ac delectatur Euāgelista in hac Ioannis cōfessione sic praescribenda, multis de causis. Primò vt fundamentum primariae veritatis firmū cōstituat, ne pe q̄ solus Christus est mūdi Messias. Secundo, vt sinagogam Iudaicam tot modis eruditam, & admonitam inexcusabilem reddat. Tertiò, vt Ioanis, tanquam idonei & veri testis grauitatem, & constantiā laudet, atque exaggeret pro meritis. Nempe, quod, in re tāti mōmenti, neque promissis vt cunq̄ue amplis allici; neque minis vt cunq̄ue vrgentibus, deterreri potuerit. Instant promissis, se recepturos pro Christo, pro Elyā, pro propheta, quo nihil maius in eo populo optari poterat: ille reijcit omnia. Non sum, non sum, non sum. Non mihi hæc debentur, non accipio, tam gaudet humilitas in sui negatione, tā sapit hoc verbum non sum: Vt ecōtra superbia gaudet in se asserenda, etiam falso; Putant, inquit Paulus, se aliquid esse, cum nihil sint. Apoc. Nomen habes, & viuas, & mortuus es. Ezeç. O pastor, & Idolū, quid tu hic, aut quasi hic; Instat auctoritate maiorum, quis es? vt respōsum demus ijs qui nos miserunt, quasi dicat. Res hæc taceri nec debet, nec potest: summū tribunal est à quo mittimur, ad ipsum spectat cura animarum, & iudicium religionis. Dic ergo quis es? Ad hoc intrepidus Ioannes copiosius respondet, q̄ forte voluissent. Petunt vnum quis sit: Ipse vero abunde narrat tria, quis ipse sit, quid faciat, quid ipsi facere debeant. De Primo, Ego inquit sum vox, verbum

bum praecedens. Opus meū non est saluare, sed clamare, & vocare, vox illa apud Esa. praecedens liberatorem populi. Nihil in me obseruetis nisi vocem, & quæ dico: sit Apostolus Thuscus, sit lombardus, hoc ad nos pertinet, quod vox Dei est. De Secūdo: Clamantis in deserto. Munus hoc meum est, clamare, excitare, docere; mouere deserta hæc loca; quando domestica vestra non audiūt; Potens enim est Deus vni seruo de lapidibus his, & stirpibus, & truncis suscitare filios Israel. De Tertio Dirigitur viam domini. venit ytiq̄ue dominus & opportune quaeritis. sed parate viam venienti. date locum: ne sentum vestrum illi opponite, tollite mōtes, eligite valles; complanate, omnia: adest quem quaeritis, ne implicetis illi viam, ne semitas torqueatis. Ite & quæ rite sincero animo: non inuoluite, non confundite spiritum & carnem simul. Hoc ego clamo, hoc apud vos contendo: si quid à me exigitis, hoc tantum prestare valeo, parare viam Domino tanquam Domini seruus. Instant tandem ministerium illud vocis, flocci pendentes: ipsi enim satis abundant vocibus, qui bus mundum taxare solent.

Quid ergo baptizatis si nō es Christus, neque Elyas, neque Propheta? scimus baptismū futurum, scimus à Deo per Ezechielem promissum, & scimus ad tempora Messiae baptismū pertinere, scimus, & eiusmodi sacra ad Prophetas & homines Dei spectare, tanq̄ legitimos ministros, quid ergo ad te de his, si nō es Propheta &c. Ad hæc fortissimus noster Ioannes Domini mei hoc vos torquet? baptismum meum miramini? Aqua vita mea vos commouet? Non hic ille Baptisimus est, qui ad Messiam per

tinnet, qui & per eius manus à Prophetis promissus est: Illa enim aqua apud Ezechielem tantæ virtutis, & praerogatis est, quod emundat animam ab inquinamentis, Aqua hæc mea preparatoria tm̄ est, non remissoria peccatorū. Promittit, nō dat iustitiam. Proxiū & preparatio est: Ille ille Dominus est, q̄ baptizat in spiritu sancto; cuius aqua, & significat & p̄stat gratiā. Illius introductio, & quidē debilis, est meus baptismus. Illius ego seruus, & minister idignus soluere illi corrigiā &c. Hebrei, qui baptizat, hunc ignorat, nesciūt agnoscere beneficiū Messie, expectant restitutionem murorum Hierusalem, & euanescent in cogitationibus.

Neque vero expectat vt petat illi. Vbi est? Quis est? &c. Ardet animus testificandi, quare addit: Ne currite huc, illuc; ne tempus, quarendo terite; ne frustra commouemini.

Medius Vestrum stetit, quem vos nescitis. Stetit gloriosus verbo, & operibus. post me venit, & ante me factus est, baptizat & omnes veniunt ad eum. quam intempestiua sollicitudo, iure infœlix: Habetis inter vos Christum, vobis promissum, à vobis expectatum, vobis datum: inter vos natum; vobis reuelatum, à cælo, terra, angelis hoībus, demonibus à deo ipso; verbo & operibus cōmendatū. Et ecce adhuc nescitis, adhuc aliū quaeritis; adhuc circa me, aut circa alios vane discurritis; A fonte ad cisternas dissipatas: à veritate ad fabulas conuertimini, solem habetis, & auroram quaeritis &c. Ignorantia ista hebreorum; qua neque Christum, neque patrem nouerūt, olim fuit culpa sine vlla excusatione, nunc culpa est & p̄na ex sanguine illo qui cecidit super filios eorum qui Christum crucifi-

Ela. 39.

xerunt: Ita olim Esa. erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, Misceat vobis Dominus vinum saporis. Dabitur liber scienti literas. d. nō possum: Vt innuat nō tm̄ ex culpa ignoratiōe, sed ex Dei Iudicio meligāte est signatus. Vnde aut̄ istis hoībus, alioq̄peritis, & eruditione, & religione prāstantibus, in est tanta Christi Ignavia, ne sciētia? Rationē dat, & Ioannes, dicens. Qui misī fuerant erāt ex Phariseis, Ex illo scilicet hominum genere, qui sic seip̄s, & suo sensu pleni sunt, quōd ne iota vnum christiani spiritus admittunt. Repugnat ē diametro spiritus Christi qui humilitatem, paruilitatem, sinceritatem amat, spiritui Phariseorū, de quo Paulus tu Iudaeus cum sis requiescis in lege: & gloriaris in Deo: confidis te esse ducem caecorum, lumen eorum qui in tenebris sunt. Diuites hos Christus dimittit inanes. Sapientibus his non se reuelat, quare in medio ipsorum est, loquitur & operatur Messias, & tamē Domini hi nesciūt eum; esurientes implet bonis; Paruulis se se reuelat. &c. Vtinam d̄ Charissimi Vt nobiscum Christus est, nobisq; tot modis se se declarat: Ita nos dignoscere eum, & eius luce frui sciamus. ne fluctuemus amplius, nec huc illuc vane curramus ne longius à veritate ad fabulas conuertamur: ne aliū Christum, aut Elyam, aut Prophetā quæramus: Vana enim sunt oīa sine hoc. Pax Dei quæ exuperat omnem sensum, quæ affectiones sensuum mortificat, quæ in solam Dei gloriā & salutem animę respicit, Inquit Paulus, Custodiat corda vestra, ne dispergantur amplius, stultis, aut vanis affectibus, Et intelligentias vestras, ne vanis conceptibus impleamur: sed vniamur in vera luce

& toti hēreamus, ac persistamus in Christo Iesu Domino nostro. Amen.

IN FESTO S. LUCIAE
Virginis.



Non magnum aliquid est, verbis laudare bonum, aut damnare malum: scit enim hypocritis facile vtrunque sine tuo incommodo praestare, absque vlla mutatione vitæ: dicitur Rom. 1. non furandum & furaris: abominaris idola & sacrilegium facis &c. Non etiam multum est promittere bona, magnamque spem sui excitare in auditombus. Nos enim singulis annis egregie profitemur &c. Magnum & multum est, declinare reuera à malo & facere bonum: Et illud bonum, non quod sibi praescribit caro, sed quod praecipit Deus. Et facere oportune. Dum tempus est. Multos enim habemus & laudatores, & promissores, factores paucos. Alios remoratur diffidentia & pusillanimitas: ex magno peccati sensu: de cuius remissione desperant, Et tamen dicit Christus. Non venit filius hominis perdere, sed saluum facere, quod perierat. Et per Ezech. Quaecumque hora ingemuerit peccator nō recordabor amplius iniquitatum eius, &c. Ea exempla sunt frequentissima, quod nullum vnquam peccatum Dei misericordiam superauerit. Alios remoratur vana spes vitæ & praesumptio diuinæ miæ, quæ vult oē saluos fieri, quod non deerit tempus, quod sat est semel ingemuisse: quibus dic. Paulus. Non altum sapere sed time. quibus August. indulgentiam tibi deus promisit, crastinū diem nemo promisit, quibus hodie Christus in euangelio. vigilate nescitis

Rom. 1.

Ezech. 18.

Rom. 11.

Matt. 23.

Apoc. 3.
Math. 25.

nescitis diem neque horam. vigilate. Alios, & plurimos remoratur tepiditas quædā, quæ in pauculis & medio cribus quibusdam bonis delectatur videtur enim sibi facere satis quibus dic. Christus. Decimatis metam, & anetum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis. In Apoc. vtinam calidus, aut frigidus &c. Et parabola euangelica, tam infelices narrat lampades illas extinctas quibus fatuæ confidebant quod clausa ianua, velut ineptæ excluduntur. Summa itaque parabola est, tria capita continēs. Primū vt bonum fiat. Secundū vt tale fiat quod placere possit sponso. Tertium vt fiat tempore opportuno; priusquam clausa sit ianua. Habet parabola personas tres principales de quibus tractat. Est sponsus qui venit ad nuptias. Est numerus virginum, sapientum, quæ feliciter occurrunt. Est numerus virginum fatuarum, quæ tempus vane conerunt. Finis est talis sponsus celebrat nuptias. sapientes admittuntur, fatuæ excluduntur.

Ioan. 3.
Eph. 5.

Sponsus est Christus, Agnus ille innocens qui facit nuptias in Apoc. de quo Ioannes. qui habet sponsam sponsus est. Sponsa est ecclesia quam acquisiuit sanguine suo, & ex meretricem (vt Augustinus) virginem fecit, venustam, non habentem maculam & rugam, Cui bona sua omnia communia fecit: Et cuius etiam infirmitates, quasi dotem in se suscepit, quæ sunt sponsi, sponsæ sunt, & econtra. Celebrat & sunt nuptiæ & institutæ in incarnatione verbi. Cōsummata in passione, In die iudicij promulgabunt. Interim morā facit sponsus: & sponsa suspirat d. Adueniat regnū tuum. Virgines mixtæ sunt ecclesiæ corpus, in quo apud Salom. Lilia sunt inter spi-

nas, Rete in quo ex omni genere piscium. Ager in quo zizania commixta tritico. Fatuæ cum sapientibus sic aggregatæ: vt difficile sit discernere, nam errante sic Iudicio humano decipiente hypocriti, sæpe quæ sunt stultiores, pro sapientioribus habent. et econtra, sed dies dñi reuelabit abscondita: Interim facile fallimur ex simili. omnes sunt virginis christiani omnes baptizati, sacramētis initiati, militant omnes sub vexillo Christi. Omnes exeunt & occurrūt sponso, verbis fauent, Vitæ imbecillitatem & vanitatem fatentur. Omnes lampades habent: Nemo est qui bonū aliquod familiare non habeat, orationes, elemofynas. &c. At differunt etiam in multis. Sapientes occurrunt sponso læto animo & ardenti dolentes quod tardat: Eheu quia incolatus meus prolongatus est &c. expectantes beatam spem & aduentum magni Dei, Hi qui diligunt aduentum eius. Fatuæ vero tristi animo, inuitæ à natura, à religione, à debito, ab honore coguntur, vt aliquid boni faciāt: nollēt vnquam mori, & inuenire sponsum, quādo nō nisi per mortem occurratur illi. Sapientes habent lampades instructas oleo, & ardentes, ita vt quavis hora paratæ sint sponsum excipere. bona conscientia nihil magis optat, quā vniri sponso; quā ex hac vita vbi assidue maculatur, in aliā transmitti, vbi semper cum domino erit. Fatuæ lampades mortuas habent; opera mortua, vanas spes, quibus cum opus fuerit rationem reddere, destituentur. Quod igitur virginis occurrunt, sponso, cursum indicat humanæ vitæ, quo omnes dilabimur quasi aquæ super terrā; atque ita ad faciem Domini ferimur: quo ibo à spiritu tuo? quo à facie tua fugiam? quo

Psal. 119.
Instit. 2.

quo te proripis. Fatue? quo ibis tandem nisi ad sponsum? à Deo placato, ad iratum? vultum sponsi effugere nō potes. Quod lampades omnes habent, Cōc hoc viuendi, & operandi genus in ecclesia christiana significat: cōnes audiunt missam, omnes quandoque abstinent à carnibus: omnes eūt ad processiones, omnes aliquas dant elemo synas: loquuntur enim de regno Dei. i. de creditibus, & baptizatis: Opera ista ex suo genere sunt bona: sunt lampades aptæ ad honorandū sponsum; si debitis ornentur circumstantijs. Oleum quo lampades nutriuntur est pietas animi interior, fides, charitas, religio: ex his opem, vitam, & lucem habēt coram Deo, & hominibus: alioqui mortua & inania. i. sine merito sunt. Tales lāpades habēt fatuē, solis externis harentes, & confidentes; quasi sponsum vmbri & folijs pasci possit. Et habent suos etiam laudatores, & consultores, qui fatuas in ea ariditate malis cōsilijs, & exēplis detinent, ne ad meliora transeant; quorum eum sic tempus vane terūt. Erūt qui beatificant populum istū seducen tes, & qui beatificantur præcipitati. obseruato sinem rei. Dies domini declarabit.

Moram autē faciente sponso. Non est inutilis hæc mora. Moratur. n. spōsus de multis causis, primo vt in hac mora, & patientia lucretur; nolens inquit Petrus, perire aliquos; ideo moram hanc vocat. Paulus diuitias bonitatis, & longanimitatis. Sustinet, ergo sic fatuas, & vasa iræ in patientia vt emendantur, si quis emundauerit se, erit vas in honorē. Secundō vt iniquitas mundi priusq̄ puniatur: suam habeat plenitudinem: ita dicit. Nondū impleta sunt iniquitates Amorrhæo-

rum. Tertiō, vt interim etiam au-geatur merita piorum, & virtutes ser-uorum exerceantur in gloriam suam & exemplum aliorum. vt de Thobia dicitur. Mora hac abutuntur fatui. dicit Moram facit Dominus meus, & scandalis omnia replent. d. non fiet nō ita erit, non veniet &c. Contra sapientes fatagunt, ne tempus con-terant, sed reponant, ne imparatas offendat sponsum.

Interim dormitauerunt omnes, & dormierunt: vere omnes mors vna fatigat, omnes claudunt oculos, omnes suos habēt cōsolatores, quā- tum ad ea, quæ foris sunt æqua oīum est cōditio. Intus autē lōge melior est somnus sapientum: nam istæ moriuntur in Domino & in eo quiescunt; quare, & preciosa, & beata mors dicitur: Occurrunt morti; mortem læte accipiunt; In morte quiescūt a peccatis, & à laboribus, sicq; dulci somno sponsum expectant. Fatuē vero nihil minus. Et tñ istæ quoque quibus sola memoria mortis tamen amara fuerat; quæ immortalem in culpa sibi pollicebantur. Et istæ tamen dormierūt, atque infeliciter. Dies domini declarabit.

Media nocte clamor factus est. Hæc secunda pars parabolæ est, quæ omnia discernit, quæ & aliud seculum immutabile statuit. Adest spon- sus, manifestatur Christus vita nostra sicut fulgur ab oriente &c. Media nocte. i. cum non speratur, quasi fur in nocte: Ecce clamor. Olim in silētio venit; Nunc manifeste veniet, & non silebit. in sonitu tubæ, & voce Archangeli. Ecce sponsum, surgite mortuū, venite ad iudicium. Ad vocem excitantur omnes. prudentes sumunt lampades instructas, & ornant ex humilitate, hæc. n. vere oīa opera

Matth. 24

1. Theß. 4.

opera ornat: hæc gratiam dat: hæc dat securitatem: spernere humilitatem, non potest sponsum; Magister, & forma humiliū: ex hac illa re: sponso. Domine quando te vidimus esurientem & pauperum? Humilitas enim obscurat opera coram factore. Et illustrat coram oculo sponsi qui dicit: Ego scio, ego vidi, ego expertus sum: quod vni ex his fecistis mihi fecistis. Has igitur recipit sponsum, & cōfortes regni facit, Et clausa est ianua quæ firmitatem illam, & perēnitatem significat, qua Deus in bono seruos suos in cælo sic firmat, & immobiles reddit, vt exire amplius ad culpam, aut pœnam vllam non possint; Ita se men eorum in seculum & vsque in seculum dirigetur.

Fatuæ verō sic excitatæ, cum rē sono geri intelligēt, & ipse sapere, sed fatuæ; incipiunt: Respiciūt lāpades, ex pcedūt opera facta: Et ecce iudicat inania, & mox extingueda. Currunt ergo huc & illuc, angit, cōscia, periculū imminet: sese prudētibus cōmēdāt. Date nobis de oleo vestro. Iuuat nos, ora te pro nobis &c. sed onus suū hic qsq; portat: hic suā quisq; exhibet lampadē. suos olim habuerunt laudatores, vedētes oleū vanum, & in operibus inutilibus detinentes: Nunc omnibus destituuntur. Ne forte sufficiat nobis, & vobis. Nihil in eo iudicio alicui superest, Nōs, August. tantum olei, aut iustitiæ nō habemus, quod possit nobis & vobis sufficere. Non parum fuerit si nobis sufficiat, hic enim in feuerissimo iudicio ponimur, vbi & de omni verbo ocioſo ratio reddenda est, vbi stellæ non sunt mundæ. Vbi quis potest dicere se castum habere cor? vbi post bona omnia præstita, Serui inuiles sumus. Ite ad ven-

Matth. 25.

Iob. 25.

dētes. Ite ite nūc ad laudatores. & vt Augustin. iustificatores vestros, qui vt suo consulere vētri, consolabantur vos super peccatis, & ex mortalibus venialia faciebāt &c. Ita huc illuc currunt; anguntur: vellent bona omnia facere. Chrysostomus, in articulo mortis, vocant notarios, Instituunt legata: omnia in puncto volunt bona facere: & quando amplius hoc mundo frui non possunt, conantur aliud seculum bene aptare. utinam bono animo, utinam ex amore, & non ex timore: utinam in tēpore opportuno. Interim enim clausa est ianua: Et redeuntibus ac instantibus fatuis. Domine Domine aperi nobis. Ieiunauimus, & fleuimus coram te &c. Respondet sponsum. Nescio uos. Alibi ego nunquam noui uos. Ita mortuas illas lampades abominatur Christus, quod ne quidem respicit, quare, & fatuas à suis omnino nuptijs excludit; quod opportune non uenerunt. Nunc tempus iudicij est, præterijt quod fuerat misericordiæ. Non possunt (inquit D. Augustinus) confundi ista tempora. Sic ergo remanet sponsum in gloria sua, qua & sapientes fruuntur, exclusis fatuis, præsumptibus. Ergo operandum est opera uiua iuxta domini uoluntatē: & operandum in tempore, quia nescimus diem neque horam. Amen.

DOMINICA QUARTA Aduentus.



Entit pauperula hæc uita nostra, nisi prorsus extincta est, prorsusque, alienata à deo, & a seipsa, ut neque mala sua discernat, neque bonorum spes curet: sentit

tit se totam diuulsam & confrac-
tam in utroque foro: in temporali quod
spectat ad regimen mundi, honoris,
facultatum, & fortunarum: spiritua-
li quod spectat ad regimē animarum,
ad cultum Dei, ad studium virtutis:
nihil est in se roboris, nil vere nobile,
nil bene constitutum. In hac contra-
ctione, multa sibi blandiri, & regi-
men, & honorem & consolationē
polliceri. In rei autē veritate nō prae-
statur: nihil in toto mundo esse quod
verē consoletur; pacere oculos, im-
plere aures, fouere carnē possunt, spi-
ritū pacere, aut cōsolari nō possunt.
In hoc ergo apparenti solatio rerum
mundānarum adhuc spiritus quærit
consolatorē: cumque intelligat, y-
nū Dei spiritum hoc præstare posse
per Iesum Christum, verum mundi
pacificatorem, ad eum se vertit, hinc
frequentia illa suspiria, hinc voces
quotidianę sacerdotum nostrorum,
qui omnes vnū hunc sollicitant
consolatorē .d. *Rorate cœli desu-
per* &c. Excitare potentiam tuam &
veni. &c. ò sapientia, ò Rex gentium
& consolator earum &c. ò oriens, ò
Adonai. veni ad saluandum nos &c.
In simili contractione, & confusione,
durissimam vitam agebat infelix Iu-
dæa, sic in utroq; foro male tractaba-
tur. Anno 15. Imperij Tiberij | Cæ-
saris, vt narrat nobis Lucas Euangeli-
sta pulchra ista & significatiua sua chro-
nologia. Forus temporalis ita diuul-
sus erat, quod Iudæa quatuor tyran-
nis ceu scorpionibus cędebat, Pi-
lato, Herode, Philippo, Lisania.
Dic-tū qua charitate populorum for-
tunas fugebant &c. In foro spirituali
sedebant, regēbant, quin potius sedu-
cebant, & dan- nabant animas ponti-
fices duo Annas & Cayphas, duo il-
li Hipocritæ, sanguinarij, qui primi

damnarūt ceu mortis reū filium Dei
In tali statu erat Iudæa, sola spe saluato-
ris, & Redemptoris, quem instare ex
scripturis intelligebat, in tot malis du-
cta: Et interim clamabat, suspirabat.
Mitte Dñe quē missurus es &c. Tan-
dem aduenit plenitudo tēporis, quę
fœlix reddidit imperium Octauiani,
cuius anno. 42. natus est Dei filius ex
virgine. Anno autem ætatis eius xxx,
qui fuit annus xv. Tiberij, fœlix
eius imperium reddidit eiusdem re-
uelatio, & apparitio, cuius mysteriū
proprie meditatatur; & reueretur in
hac Dominica sancta Mater ecclesia.
itaq; de eo tria potissimum capita ex
euangelio Lucæ contemplatur. Pri-
mū, est: A quo sit Dei filius reuelatus
Secundum est: quomodo, quibus
vocibus, & factis reuelatus. Tertium
est, quo fructū, quave mundi utilita-
te sit reuelatus.

De Primo. Reuelari, & dignis
testibus prædicari oportuit Dei fi-
lium: tamen quia sic honorabatur, ac
digne à mundo suscipiebatur, vt tan-
tum hospité suscipi decebat, ob hoc
etiam tot annorum millibus fuit ex-
pectatus, inuocatus, maturatus in
lege, promissus in prophetis, figuris
expressus tantum vt in eius aduētus
honoraretur. Vltima pompa fuit quę
hodie exprimit euangelista. Prædica-
tio. I. Ioanniscirca regiones Iordanis.
Atq; eo nobilior est: q̄ non est huma-
na, aut volūtaria, sed diuina legatio.
Factū est verbū Domini super Ioan-
nem. De qua re Io. Euangelista. d. fuit
homo missus à Deo &c. Et quidem
sic missus est. vt Dei filiū honoraret,
quasi Aurora solem, vox verbum
Tum quia sic fieri necesse erat: cum
enim Dei filius aduenisset in humili-
tate, sub formis crucis: quasi Deus
absconditus: sub modis longe ab hu-
manis

manis distatibus, cognosci debuit,
quādo cognoscentibus tantum, & in
eum credentibus profuturus erat;
egit reuelare. Sub illis autem for-
mis humilibus venit, quia sic Diuinę
glorię & humanę saluti multis de cau-
sis expediens fuit. Primò vt sic in sua
humilitate, Superbiam & elationem
primi patris nostri purgaret & expia-
ret. Secundò vt sic sub cruce sua &
paupertate dignitatē & thesaurum re-
gni cœli preciosum celaret: modis-
que sibi, proprijs promoueret. Tertio,
vt sic Diabolo hosti suo & nostro se-
cretum suę Deitatis celaret: saltem
in dubio poneret. Quarto, vt in hac
paruitate, esurientes impletet bo-
nis, pauperesque ad se bono animo
quasi ad similem currētes bearet. Nisi
Gigas, inquit Bernardus, ille sedisset
in terra, populus ad eum non con-
uenisset. Quintò, vt sic exēplo suo
paupertatē, & humilitatem doceret
quasi salutis vias expeditissimas. q̄ &
sua probatione sacraret: vt in Dei re-
gno status pauperum, & humilium
non modo honorificus, sed & per-
fectus, & beatus esset. Venit igitur
pauper, & humilis, Dei tamen filius,
& mundi saluator, quare oportuit
vt ad eum suscipiendum, mundus
admoneretur, non in eius humili-
tate falleretur. Ad tantum munus de-
stinatus est Ioānes Zacharię filius: &
ipse pauperem, & humilem vitam
professus. Nō enim maior est seruus
Domino suo. De Secundo, quibus
verbis, & factis demonstrauit. De ver-
bis testatur Lucas, q̄ Prædicabat, ita
verbū verbo reuelari oportuit. De
factis etiam, quod prædicabat Ba-
ptismum pœnitentię, constat enim
quod vtrunque scilicet, Baptismum
& pœnitentiā, nō minus factō quam
verbo expressit, nam & manu pro-

F. Franc. Viced.

pria baptizante, atque Inter alios
ipsum Dei filium: & totam vitam
dixit in pœnitentiā. Magno autem
artificio describit Lucas rem hanc
his verbis. Primo quod Prædicabat,
agit rem verbo, vt vox illa de qua E-
saïas dicit, Vox clamantis in deserto,
clamat vndique circa omnem regio-
nem Iordanis, vt nullus Iudæorum
non sentiat. Secundo, quod prædica-
bat baptismum. stat enim baptismus
pro nobiliore, scilicet pro eo, qui dat
in remissionem peccatorum, hunc
dare nō potuit Ioānes, sed prædicare
& annuntiare tantum. Tertio, quod
prædicabat baptismum pœnitentię.
cum adultis enim rem agebat: huius
modi autem sine pœnitentiā malę
actę vitę non admittuntur. Sola im-
pœnitentiā excludit à regno Dei,
cætera peccata tardare possunt: sola
impœnitentiā tollit spem. quare & à
Pœnitentiā cœpit Christus. Et inci-
pere Apostolos iussit. Quarto quod
prædicabat pœnitentiā in remissio-
nem peccatorum: alioqui infelix est
vt damnatorum; qui & ipsi pœniten-
tiā agunt, sed rabiosam, quia sine spe
remissionis remissio aperit regnum
Dei sine hac nihil fit: oēs. n. inuenit
sub peccato. Quinto quod prædica-
bat ex Esaïa modum, seu modos qui-
bus impetrari potest remissio, & sunt
omnes certę species pœnitentię vir-
tutis, quā insalubriter sequit remissio
peccatorū: Modi sunt quatuor, qua-
si capita pœnitentię principalia. De pri-
mò. Quod, Omnis humiliabitur. vt
enim prima radix culpę est superbia,
turris illa Nembrothi quę edificat,
& extollit amorem proprium vsque
ad contemptū Dei. Ita prima radix
remissionis & iustitię est humilitas
& demissio montium. Montes sunt
spiritus præsumptus. De dono quod

D habes

habes, ac si non acceperis; De dono quod non habes ac si habeas. Aliquid esse, cum nihil sis. De contemptu patrum quasi tu omnibus maior sis. De contemptu legum & maiorum; quasi liceat pro voluntate vivere: Hi omnes colles, & montes Gelboe sunt deponendi. De secundo, quod omnis vallis exaltabitur. Magna & profunda vallis est desolatio, deiectione animi: quæ nullam scit sperare misericordiam. Vallis est turpis vita, sine cultu, sine honore, sine lumine solis, plena luto; Vallis profunda est ocium, semen malorum omnium, & tenebras & fomoros amans, fugiens hominum, & consortia & iudicia, quicquid statuit & consulit mundi vallis est, indignum est, concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum, superbia vite &c. hæc omnes valles extollendæ, in spem Diuinæ gratiæ: In normam virtutis; in gustum honoris; In oculos, & ante ora Dei & hominum. De Tertio. Quod erunt praua in directa: Prava, & tortuosa sunt quia omnia circa fidem, monstra hæreticorum, articuli, institutiones, præcepta, consilia omnia, perfidia: Reducenda omnia ad verbum Dei, ad interpretationes sanctorum patrum ad regulas sanctæ catholicæ ecclesiæ. Prava etiam sunt opera carnis, & satanæ consilia: reducenda omnia ad obedientiam legis Diuinæ, canonum ecclesiasticorum & Patrum spiritualium, qui animarum nostrarum legitimi sunt pastores, & curatores. De Quarto, quod erunt aspera in vias planas. Aspera carni sunt consilia omnia spiritus, amor inimicorum, remissio iniuriarum, restitutio rei alienæ, patientia, penitentia &c. Hæc omnia in regno Dei sunt complananda, & tanquam dulcia complectenda: complanata autem, & dulcia facit. Primo exem-

plum Christi. & Discite à me Mitis sum &c. Secundo, gratia Dei, quæ adiuuat infirmitatem. Tertio, Spes præmiorum: beati estis cum maledixerint vobis &c. Quarto, usus & habitus boni agendi, cum facilitate, & delectatione omnia facit. His omnibus expeditis, quæ omnia verbo declarat Ioannes. dicit Penitentiam agite. hoc est in summa colles humiliare: valles exaltare: praua dirigere, & aspera complanare: quid tum? De tertio dicit. videbit omnis caro salutare Dei. Hic fructus est penitentia predicata, & Saluatoris reuelati. quod Videbit: lucerna Ioannes est, lux vera Christus, quare lumen facit: & splendet verbo & opere ut videatur. promissus est in lege, & optatus, expectatus, inuocatus iam videbitur: quando os nostrum & caro nostra fit. Vidit Abraham à longe, & gauisus est. viderunt Magi iacentem in feno & adorauerunt. vidit Symeon & mori voluit. Beati oculi qui vident &c. Vidit, Stephanus inter saxa, & lapides torrentis dulces, illi facti sunt: quod si nos oculis carnis non videremus. Beati qui non viderunt, & crediderunt. Terminus fidei est visio. Omnis caro, verbum hoc duo dicit. Primo. Generale quodam infirmitate humane nature quare tota ex culpa caro fuerat, caro ex carne nata: sicque de carne in carnem propagata, caro autem, & sanguis regnum Dei non possidebunt; Secundo. Generalem carnis felicitatem, ex hoc quod Deus fit caro; & ecce omnis caro videbit, quando lux venit per carnem in tenebras, Ita quod si abundauit in carne delictum; in carne superabundabit gratia. Et videbit excusis tenebris omnis caro.

Salutare Dei. Quid mirum si visio beata & foelix est? Nā est visio Dei, neque vltoris ut vidit Cayn: sed salutaris ill-

lius

lius inquam qui caro fit, ut carnem saluet, & saluet in semetipso quando assumit ad seipsum. In hunc, ut verum consolatorem respiciunt oculi, & corda nostra, & vnum hunc præstolantur. d. o oriens, o lumen, o Rex gentium & consolator earum. Veni domine, veni, noli tardare: Et quo propius accedit, fortius acclamatur: Prope est iam Dominus, inquit Mater ecclesia, venite adoremus. Mox iam videbimus, & adorabimus dicentes. Benedictus qui venit in nomine domini. Interim sustinem, & obsecramus. veni domine. veni obsecro. veni. Amen: Excita potentiam tuam & veni &c.

IN FESTA D. THOMÆ
Apostoli.

Dominus meus, & Deus meus



Vamprimum Spiritus non ster recedit schola, & sese retrahit à disciplina Christi, ubi omnia sunt salutaria: verba docent, & inflammant, opera instruit & formant, fides suadet, spes sustinet, charitas exercet, humilitas custodit: prudentia consulit, iustitia regit, fortitudo exequitur, temperantia accommodat. De qua Petrus. Bonum est nos hic esse: vitæ æternæ habes. De qua Paulus. Nihil iudicavi mesire nisi Christum. Mihi viuere Christus est. de qua Ioannes vñctio docet de omnibus, Pergit in se lix quasi ovis errans, nesciens quo vadat, secundum sua carnis desideria huc illuc prouolutus: & ecce illi se offert magnus inimicus Christi, mundi seductor satan; sub specie Magistri

Matt. 17.
Ioan. 6.
Ioan. 2.

& Rabini: multam illi in sua schola promittens instructionem. Eritis scientes bonum, & malum præcepta facilia, mores conspicuos, negotia facilia, Philosophiam sensatam &c. Vbi assentitur homo, statim illi igerit sua principia æternæ, ut ait, & infallibilis veritatis, quibus omnia fidei fundamenta evertit, omnemque religionem tollit. Ex nihilo nihil fit: Ergo nulla mundi, aut animarum creatio. A priuatione ad habitum non est regressus, ergo nulla resurrectio, finiti ad infinitum nulla proportio, Ergo impossibilis verbi incarnationis: leges in de præbet honoris, quibus omnem tollit humilitatem, patientiam vltionis, quibus omnes charitatis regulas polluit. Vtilitatis & lucri, quibus omnem iustitiam subuertit, & confundit. Tales discipulos facit in sua schola satan. Dolet Christus super amisso grege, sequiturque magnis laboribus contendens, ut ad se reuocet, Angelos, homines, dicta, facta, bona, mala immittit, ut ad cor redeant, veritatis lumen apprehendant, atque à satanæ dolis explerentur. Inuenit multos persuasos, probe instructos, & doctos: iniquitate, multis rationibus, & argumentis a sua veritate retractos quare cogitur multa patientia rem agere, contendere, disputare ore & manibus causam rutarum, ut pertinaces in suam sententiam vel inuitos quodam modo pelliciat, sic tamen ut nunquam cogat: liberos enim non decet nisi liberum de se dissonare. Disputat igitur, & sæpe tantam inuenit in schola Satanæ pertinaciam, quod cedere illi quodammodo cogitur, & causam quasi perdere. Ut certe tot labores perdidit cum Chaym, Pharaone, Saule, Iuda, quos nunquam à concepta iniquitate potuit

D 2 reuocare.

reuocare. Quandoque tamen seperat, & ad se flestitur. Ut tandem post annos septem fateatur Nabuchodonosor, & glorificet regem coeli: Manasses in carcer respiscat: Saulus clamet prostratus. Quid me vis facere; Samaritana dicat. Domine da mihi hanc aquam. Illustrissimū exemplū omnium horum est quod hodie narrat nobis Euāgelista de reuocatione Thomae Apostoli: cōtinet enim Primo. hominis huius recessum à schola Christi, ita ut vltimū redeat. Secūdo omniū. Duram persuasionem super Christo resuscitato, vt sine infinitis experimentis credere nolit, quod iam ceteri omnes credunt, Tertia. magnam, insuperabilemque Christi charitatem & patientiam in hoc suo perfido & pertinace restituendo. Quarto. illustrem Christi victoriam in huius pertinacis expugnatione, quando ad vnicū. in tactum exclamat. Dominus meus & Deus meus. Ex quibus oībus in Christi schola, contra omnia Philosophiæ experimenta format Christus cōclusionē aeternae veritatis d. Beati qui non viderunt, & crediderunt. longe enim firmitus & certius est fidei lumen, quod infallibiliter imponi potest. Nunc singulas historiae particulas expendamus:

De Primo, id est de recessu discipuli charissimi, olim omnium audacissimi, qui ceteris formidantibus accessum in Iudeam ausus est dicere. & moriamur cum eo. Et ecce cum opus fuit Christum ad mortem crucis vere comitari, non modo non est secutus, sed tam lōge remotus, quōd suscitato à mortuis Magistro, iamque per Angelos Mulieribus, & discipulis ita reuelato, quōd in eius scholam iterū sunt omnes regressi,

& in eius nomine congregati: et tamē Thomas vnus è XII. non erat cum eis. In quibus verbis tria possumus obseruare. Primo nomen, et cognomen, q̄ dī Didimus, vt melius specificet personā discipuli aberrantis, Didimus. i. gemelli: gemelli sumus omnes quotquot Christi sumus, nati in vno partu, inserti in bonam oliuam, Paul. in ecclesia primogenitorum quod dicitur Thomas et hic quisque nostrum ad suum nomen redeat, num in hoc cathalogo transfugarum à Christo Magistro conscribi possit: Secūdo gradum Discipuli, quōd erat vnus è duodecim illis primarijs Christi Discipulis quos à principio verbis, & factis cōtinuo docuit ad mūdi piscationē elegit &c. q̄s iā sibi non timeat; quis viribus suis cōfidat, quando isti tam turpiter cadunt? Apostoli fugiunt à Christo, ego infelix non timebo, qui vix attigi limina? Tertio, damnum discipuli, quia non erat cum ceteris Non enim vidit dominum, v̄ intelligamus pericula singularitatis, Tutum est cum Apostolis stare. nam cum his certē & sine periculo lerniur Christi veritas. Qui ab his, & horū regulis se sequestrat, facile decipi potest, si dixerint, ecce illic est Christus, nolite credere, non habitat in penetrabilibus aut desertis, sed ī ecclesia catholica. Quis hic satis conijcere, aut imaginari possit, quae fidel scandala, quas mētis turbulencias, quos animi impetus, instante satana vt à Christo conuelleret, passus sit pauper hic & vagus discipulus, tribus hūc diebus, dum absuit à Christi schola? quid de Magistro sensit; quid de praeteritis statuit; quid de futuris deliberauit? sed suum nobis aperiet cor. Audiamus.

De Secundo. Hæc historiae pars

tres habet particulas omnes notabiles. Primō: quōd Thom. tametli omnium postremus, redit tamen ad ceteros discipulos, iudicium modicæ adhuc memoriæ, & paruulæ cuiusdam religionis, & deuotionis erga scholam Christi, quōd post tot rerū turbines ad eam redit, non sine periculo. Hoc vero illud est, quod in omnibus peccatoribus velim, vt quādo à Christo per culpam mortalem huc illuc feruntur, in hanc, & illam in firmitatem cadunt: non tamen à Christi & ecclesiæ memoria prorsus cadāt non relinquunt solitas deuotiones; nō fugiant conciones, non dimittant sacramenta: hoc enim est velle omnino damnari, quando infirmitas fugit remedia: Maneant hæc firma, vt ere his: & horum memoria ac frequentia, quādoque te restituet. Si offers munus ad altare, & recordaris, &c. relinque ibi munus, ne mutes sententiam, ne fugias à sacrificio. Vade reconciliari fratri, & veniens offer &c. Reddit igitur Th. ad Apostolos, & ecce reditus hic ipsum recuperat. Secūda. quōd redeunti occurrunt omnes iam congregati, sic. n. decet firmiores læto visu occurrere debilioribus, & suas illis narrare consolationes, vt isti omnes mira alacritate dicant. Vidimus Dominum, vox lætissima, quæ verbis exprimi nequit præ eius lucunditate, quid enim foelicus? Visio Domini in terris lætos, & iucundos, facit. In cœlis beatos & gloriosos. Vidi Dominum inquit Iacob, & salua facta est anima mea, quā multa hac vna voce concludunt Apostoli? Vidimus Dominum. Tam læti. Iam xuti. Iam salui sumus. Valeant iam Satanæ doli, & experimenta carnis. Valeant Iudæorum minæ. Vidimus dominum, quicquid tadem sequatur boni, aut mali; ferenda omnia bono ani-

mo, quia vidimus Dominum. Tertia, quōd fratrum lætitiis sic excipit iste, in suo sensu à satana sic firmatus, & p̄suatus. Nisi videro ī manibus eius &c. Quantum distat hic à sensu fidei: quā longē aberrauit à regulis scholæ Christi, quando, & videre & manu tangere vult obiecta fidei: quæ nullum debet meritum, vbi humana ratio præbet experimentum. quā sapiens & prudēs hic est in schola carnis, & mundi, quæ omnia iuxta oculorum iudicium, & sensuum gustum formare solet, fundamenta huius sunt, omnis cognitio ortum habet à sensu, Nihil in intellectu est, quin prius in sensu, omnis doctrina, & omnis disciplina ex præexistenti sit cognitione sensus, non decipit circa proprium obiectū. quā vero stultus, & imprudens in schola Christi, & veritatis, quæ nō modo oculos & sensus, sed & intellectum & voluntatem captiuat in obsequium veritatis; Sed stultum suum, & imprudētem adhuc amat Christus, cōpatitur infirmitati; quando ad scholam redit, hoc illi factus est; despiciere nequit: vult cōmino recuperare.

De Tertio. Hæc historiae pars, quinq; habet particulas omnes notabiles. Prima, explicat tempus, quōd Post dies octo. Ita suum habet Christus tempus probationis, quo suorum hominum cōceptus p̄bat: quo liberum illis facit de se aliquid statuedi. Secūda explicat modum ingressus: quod venit ad eos Ianuis clausis, non quod verum corpus non habeat, non quōd phantasma sit; sed quod corpus habet gloriosum & immortale; quo ingressu incipit iā discipulum suum in sui admirationē trahere. Tertia, explicat locum & situm. d. stetit in medio eorū. Sic prorsus decet mediatorem in medio stare, vt

Deus in celo fiat ab eterno in medio
 detatis inter patre, & spum sanctum.
 Ut Christus in terra fiat in medio ec-
 clefiae: vt sacerdos fiat inter Deum, &
 hominem, Vt victima stetit in cruce
 in medio peccatorum. Vt Magister
 fiat in medio discipulorum. Vt cor
 viuificas in medio cordis sui. Quarta
 explicat cor, & aperit viscera Christi
 erga ecclesiam suam dum dicit. Pax
 Vobis. Tam propria est Christo pax.
 quod vere dicit Paulus Pacem Dei
 esse, Deum pacis esse, Deum pacem
 esse, Ipse est pax nostra, Cum pace
 nascitur, In pace viuit, cum pace
 moritur, cum pace redit, vbi pax,
 ibi Christus. Pacem docet, pacem
 dat, pacem emit, pacem adfert di-
 scipulis, pacem per discipulos, di-
 stribuit. Proprium Christi symbo-
 lum est pax: non carnis, sed spiritus.
 Quinta explicat & aperit cor Christi
 erga durum, & pertinacem Thomam
 dum ad eum se uertit dicens. In-
 fer dig- tum tuum huc &c. vide, tan-
 ge, tracta, penetra carnem, ossa, pe-
 ctus, latus, cor, tantum vt credas. vt
 tuam istam philosophiam confun-
 das. Hoc autem facto Christus tria
 docet nos mysteria. Primu. quod
 absens corpore per octo illos dies,
 non tamen remotus spiritu fuerat,
 quia omnia Thomae sui verba presen-
 scrit; quod scilicet dixerat de visu &
 tactu domini sui. Ego sum, Ego vi-
 di. Secundum, quod cor illud suum
 fert ita erga nos perpetuo adfectum,
 vt omnia faceret, omnia fieri, om-
 nia pati vellet, tantum vt nos iu-
 uet. Tertium, quod ad huc im-
 mortalis habet, & seruat in suo vero
 corpore glorioso, vera vulneru vesti-
 gia: que maxime illi, & nobis ser-
 uiunt. Illi ad asserendam veram iden-
 titatem corporis sui, Patri, & obe-

dientiam animi sui. Ad commen-
 dandam, fidelibus suis charitatem
 suam. Ad confundendam transfixo-
 rum suorum feritatem. Ad trium-
 phum victoriae suae, qua morte sua
 mortem deuicit. Ad constituen-
 dum symbolum crucifixis suis, vt sui
 sint similes. Nobis, Ad placandam
 nobis ea vulnerum ostentatione, pa-
 trem, Ad fidem nostram edifican-
 dam. Ad spem erigendam: Ad charita-
 tem erga ipsum excitandam, Ad pa-
 tientiam in aduersis confortandam;
 Ad contemplatione & gustu passionis
 suae nobis ingerendum, Ista igitur obla-
 tionem, & inculcationem, & gustu meri-
 to eruditus, & excitatus Thomas; ad
 cor redit, aperit oculos, fide iustaurat.

De Quarto. Explicat historia vehe-
 mentem motum, immo motuum,
 & affectuum cum ultim quoque e corde
 suo Thom. vno verbo excutit. d. Do-
 minus meus, & Deus meus, qua lin-
 gua hic exprimere queat, quid in se
 sentiat conclusus & victus Thomas?
 Timore spe, rubore, gaudium oia vr-
 gent, sed coram Christo superat gau-
 diu, quo totu cor dilatat, atq; ita cla-
 mat in totofensu, & gustu. d. Dns
 meus. Et Deus meus. Plura hic essent
 agenda, culpa & tarilitas excusanda.
 petenda venia: pax obsecranda: sed
 omnia supplet confessio Domini &
 Dei sui, Vna haec continet omnia,
 Vna haec sufficit, ob vnum hanc venit
 Christus non vt culpet, non vt arguat
 non vt confundat sed vt instruat; &
 recuperet discipulum suum. Ita quia
 Martha ad multa, qua de se dixerat
 Christus petente illo. Credis hoc,
 &c. Ego credidi, quia tu es Chri-
 stus &c. hoc continet omnia; Ita ex
 transfuga fit confessor: ex philo-
 sopho fit summus Theologus Tho-
 mas noster. quicquid de potentia,
 quicquid

Epil. 2.

Mysterium
intelligen-
tia.

Mysterium
beniuolen-
tia.
Patientiz.

quicquid de bonitate Christi dici pot
 duobus verbis complectitur. quod
 Dominus est, cui omnis seruitus de-
 betur, quod Deus est, cui omnis la-
 tria. & suprema religio, Domini est Iu-
 bere. Dei est beare; Vtinam & cordi
 nostro adhereat Confessio ista; vt su-
 pra oem tactum visum, & sensu agno-
 scamus Dnm, & Deum nostru: sic-
 que vbiq; eum eiuse in agine in-
 tuemur, his verbis contemplemur:
 & adoremus, in cruce in eucharistia,
 cotinuum sit verbum in ore & corde
 nostro. Dominus meus, & Deus
 meus: Ita assuescamus in vita, vt
 cum veniet extremum vita: paucule
 illa reliquia spiritus in Imaginem
 crucifixi respicientes, imo in ipsum
 Christum tibi cum Angelis occurrerem,
 vbi veniet ad iudicandum, vbi
 uocabit te ad dexteram suam, & re-
 gnum patris, vbi cum eo comparebis
 in caelo coram Deo patre, vbi in a-
 terna secula debebis laudare Dei ma-
 iestate. Quod verbum aptius, quam
 vnum hoc vt semper dicas. Dominus
 meus, & Deus meus; Amen.

Roma 1568.

IN HOC DE M F E S T O
 D. Thoma Apofoli.

De lapsu Sanctorum.



rum videtur quam plu-
 ribus. contemplatiuis,
 quod tantam licen-
 tia dat Deus hostibus
 suis Demonibus, &
 hominibus, vt omnia

fic subuertant, quasi mundus vere
 sit satanae regnu, & vere dixerit. Haec
 omnia mea sunt. Corruptunt mo-
 res, turbant pacem, inquietant re-

Matth. 4.

gna, replent omnia vanitatibus,
 immunditijs luxu &c. Peius est, quod
 turbant fide quod in sacrario, in ipsa
 religione, & cultu praenaricantur,
 ita vt magna mundi pars iam nesciat
 quid credere debeat. tollunt leges,
 cerimonias, soluunt vota, sacrameta
 &c. Amplius dolendum, & certe,
 magnum est argumentum diabolice
 iniquitatis, quod in his non modo
 carnales & seculares impetant: sed &
 ex ijs qui arecam seruitutem, & amici-
 tiam Christi. i. viam perfectionis pro-
 fitentur, Religiosi canobite, episco-
 pi, siclic stellae de caelo cadunt: sic
 sol eccliyatur; sic sal infatuatur:
 Turbant haec merito; pene, inquit
 Ille commoti sunt pedes mei. Et Pau-
 lus. quis infirmatur, & ego non in-
 firmor? quis scandalizatur, & ego
 non vror? Habent tamen spirituales,
 qui mundi sunt iudices, vnde etia in
 his fracturis, & lapsibus confor-
 tentur: vel saltem non confunden-
 tur, quod si foris, non tamen intus,
 si coram hominibus, non tamen
 coram Deo. Plura enim sunt quae
 consolantur. Primum quod infor-
 tunium hoc Dei non est res noua, sic
 enim semper ab origine mundi mixta
 sunt mala bonis, quin saepe mala su-
 perant bona. In domo Adam, Cayn,
 In domo Noe, Cham; In domo
 Abrahae, Ismael; Isaac, Esau; Dau-
 dis Absalon. Christi Iudas proditor,
 Petrus negator, caeteri omnes trans-
 fugae: nec tam corpore quam animo
 desertores: Omnes scandalum passi
 & carnis, & spiritus. Patientem de-
 reliquerunt; suscitatum vix credere
 voluerunt, testantibus mulieribus,
 demonstrantibus Angelis. Tandem
 laeti dicunt omnes Vidimus Domi-
 num. Et tamen adhuc vnus Tho-
 mas pertinax est, quis non miseretur labo-
 rum,

psalm. 72.
1. Cor. 11.

ru, & patientia Christi? Non ergo noua res est, malorum mixtura, & sanctorum caducitas. Secundum quod consolatur est, quod haec casu non veniunt, sed prudentissimo consilio à Dei providentia permittuntur, scit ille omnia ut patet de duritia Pharaonis, quam praedixit, Et tamen tolerat, non sine magna ratione, & quidem optima. Nisi, Inquit magnus pater Augustinus nisi & posset & sciret, & vellet ex quocunque malo, bonum elicere, non permitteret. Haec tenus ex omnibus eduxit bona, credendum est idem de futuris. Necessesse, inquit, ut veniant scandala. & Paulus oportet haereses esse. Audite iam cur ita oporteat:

In primis ex hoc Sanctorum lapsu acquirit sibi Deus honorem, & gloriam, quam solam ex tota mundi mole requirit. Nam vel castigat, vel corrigit mala. Si castigat & punit, & glorificatur eius potentia & iustitia, per poenam corrigens culpam. Ita dicit, Glorificabor in Pharaone. volens ostendere diuitias gloriae suae, sustinuit vasa irae. Ita chorus ille sanctorum & sanctorum cecinit. cantemus Domino, gloriose. n. magnificatus est &c. Si vero corrigit, & emendat, glorificatur eius sapientia, Si parcit; Misericordia. cuius opus est peccatorum iustificatio. Benedic anime mea domino &c. Tunc acceptabis sacrificium iustitiae &c. Dirupisti Domine vincula mea: laqueus contritus est, & nos liberati Sacrificabo tibi hostiam laudis. Ita hodie ex Thomae instructio ne comparat sibi Christus hos titulos quod vocatur Dominus meus, & Deus meus. Acquit deinde peccator ipse ex lapsu suo, dum Dei manu erigitur, magnum bonorum cumulum: ut vere dixerit Paulus. Diligen-

tibus Deum opera cooperantur in bonum, & addidit Augusti. terribilem illam sententiam. etiam ipsa peccata. Nam ex peccato refurgit homo. Primus humilior, Ita David. Bonum mihi, quia humiliasti me. Ita Petrus didicit in domo Caiphae non praesumere: quare interrogatus post lapsum Simo diligis me? qui olim tam albe de se pollicebatur, vide quanta humilitate respondet. Tu scis Domine, tu omnia nosti, me ipsum melius nosti quam ego met. Et Thomas noxter, qui ante, tot quaerebat experimenta ad credendum. Nisi videro, tetigero &c. Vide quanta mox humilitate clamat, Dominus meus & Deus meus. Secundum, Cautior ad evitanda mala. Beatus qui semper est pavidus. Augustinus: Audeo dicere, Superbis vitale est cadere, Sapienter, qui tentatus non est, qualia scit, virget: ideo Paulus qui putas te stare velle ne cadas, Et Ioannes tene quae habes. In tempore bonorum, memor esto malorum. Tertio: dulcior erga fratres cadentes, ob hoc promissum est, ut Petrus futurus ecclesiae vertex, & pastor omnium, caderet, ut pasceret in spiritu lenitatis, memor suae infirmitatis, alienum compereretur. Iauri, inquit Christus, in cena, pedes vestros ego Dominus & Magister, sic decet vos alterius lavare pedes. Quarto, seuentior, videt enim se multum temporis contriuisse, videt socios praecurrisse ut ergo redimat tempus, sollicitat cursum. Ita prodigus ille recuperatus, omnia vult facere & fieri in domo patris. Fac me sicut unum ex mercenariis. omnia feram tantum ut tecum sim: quis exprimat hodie seruorem Thomae coram agnito domino? quanto cum spiritu agnoscit & fatetur dominum, seseque obligat seruum.

Adorat

Psalm. 118.

Ioan. 1. 1.

Ecc. 13. 4.

I. Cor. 10.

Ioan. 13.

Adorat Deum tota latria cordis ut &c. Anima mea liquefacta est ut dilectus locutus est. Tot commoda lucratur peccator ex lapsu, à quo per Dei gratiam subleuatur.

Verum & haec cernentes multa lucrantur spectatores, Si iusti sunt sibi timent, quando vident sic sanctos labi ob hoc dicit Ioannes. Thomas vnus ex duodecim non publicanus, non carnalis, non remotus: sed vnus è duodecim illis Christi comitibus, amicis, creaturis. Et ecce quam aberrauit, postremus redit omnes testantur. quod verum est: non credit. quis iam de se praesumat, quando columnae tremunt, stellae cadunt è caelo, Apostoli non credunt? Si lapsi sunt (ut multa est infirmitas) in culpa non diffident: exempla repetunt, Davidis, Manasse, Petri, Thomae, secundum multitudinem miserationum tuarum &c. Ita iuuat meminisse quam durus in credulus fuerit Tho. quot experimenta visus, & tactus voluerit ad credendum nobis omnia profunt, & fidem firmiore reddunt, ut non dubitemus nos, dubitatum est ab illis ut non quaeramus videre & tangere nos, vidit & tetigit Thomas: & meminisse quam patiens, benignus sui prodigus exhibitor fuerit Christus. Infert inquit digitum tuum &c. vide, tange, palpa, fac quod lubet & noli esse incredulus sed fidelis. In hac etiam spe & proposito resurgendi, à peccatis, discunt quod facere debeant, cum à Dei gratia preuenti ad respiciendum prouocantur. legunt cineres & cilicia Davidis: Ieiunia Niniuitarum: lacrymas Petri: legunt hodie sanctam hanc Thomae confusionem spiritus, qua à Christo monitus totum se illi tradidit. Dominus meus &c. sciunt quid fecerit deinde in obsequium huius

F. Franc. Viced.

domini sui, & Dei, quot labores pertulerit, quot pericula subierit; quot damna passus fuerit ob eius nomen, & gloriam. seruus intrepidus, apud Medos, Persas, Hircanos, Brachmanas, & indos, inter quos, tot, scilicet Inimicorum Christi millia solus Euangelium praedicauit. innumeris miraculis confirmauit. Tandem ad ignes, ad candentes laminas, ad fornacem ardentem quaesitus, ad gladios & lanceas uocatus, omnibus sese constansissimus, & feruentissimus Christi confessor, ob Domini, Et Dei sui gloriae obiecit; nunquam suppliciorum satur, nunquam sat sibi fecisse, dixisse, pertulisse visus, ut incredulitati suae qua olim Domini sui bonitatem laeserat, satisfaceret: quo usque corpus suum similibus coaptaret, & conforme faceret, corpori Domini sui, in cuius fissuras, & latus olim incredulus manus, & digitos inferre voluit. Si sic mundi scandala, o charissimi mi, si sic sanctorum lapsus diudicamus, utique stabimus in fide, & omnia in Dei gloriam, & fructum nostrum retorquebimus. vnum hoc verbum ex omnibus retinentes, & cordibus nostris imprimentes: quo bona & mala bono animo perferamus, & vitam & mortem nostram beatificemus, dicentes Dominus meus, & Deus meus, Sit nomen Domini benedictum. Amen.

I N V I G I L I A
Natiuitatis Domini.

Vi mentem, & cor habet ad discernendum naturam malignam peccati, quam pudenda origo, quam infelix finis eius est, quantum praedicit.

Deo, mundo, & ipsimet peccatori.

E Deo

Epist. 1.

Deo quod eius voluntatem violat, & bonitatem offendit. illam quam vniuersæ creaturæ reuerentur; solus homunculus audent offendere, & tanta facilitate, in omnibus quæcunque facit, cogitat, Deum offendit. Mundo, quod totum peruerit, & ex domo, ac sanctuario Dei, in quo toto debet seruari Deo, scenâ, & theatrum satanæ facit in qua satan dicit, hæc omnia mihi tradita sunt. qua ratione vocat illum Christus principem, & Paulus Deum huius seculi. Peccatori, quod mentem implet tenebris, affectum iniquis passionibus, vitam scandalis; ut cum ductore suo diabolo, viuendo, iram sibi thesaurizet: moriendo iudicium. Qui sic potest cognoscere graue pœdus peccati facile etiam poterit discernere quanta fuerit Dei patris misericordia, & clementia, qui tandem inclinavit se ad parcendum peccatoribus, ad remittendum offensam, ad recipiendum hominem rebellem in gratiam: Quantum etiam fuerit opus Messia, qui per patientiam, humilitatem & obedienciam hoc potissimum molitus est, ut placaret iram Dei, & domini peccatori, impetraret remissionem peccatorum, eriperet à manu satanæ, & restitueret in gratiam Dei, & spem gloria: Opus hoc omnium maximum, ipsa etiam creatione manus, diuinum fuit quoque, sine ipsamet deitate expediri non potuit. Opus à sanctis patribus perpetuo imploratum: veni Domine, noli tardare, relaxa factiora &c. Opus à Deo semper promissum: prophetijs & Imaginibus ornatum: seruatum, tamen ad plenitudinem temporum, ut erat plena & suprema gratia, plenitudinem ferens pacis, lucis, vitæ, & salutis. ex hoc quod

catorum: pacem ijs qui longe, & prope per Messiam legatum pacis, qui ad hoc potissimum venit, ut saluaret populum suum à peccatis. Et quoniam debuit mediare, debuit etiam participare extrema, atque ideo qui Deus erat, fieri homo. Debuit scia natura fieri salus, in qua facta fuerat culpa. Debuit quasi per ius sanguinis velut hæreditas transferri ad fratres cohæredes. Debuit ea omnia pati quæ natura peccatrix pati ex culpa debuerat. propter hæc omnia debuit fratribus assimilari & vere hominem fieri, qui tantam salutem hominibus afferebat. Ut vero tantum opus, quantum erat deitatis humanatio, modis etiam mirabilibus promoueretur. delecta est ad hominem hunc formadum, virgo Mater intemerata Alma illa de qua Iosu. 7. Utque mirabilis hæc maternitas, & clareretur, & decoraretur, & consolaretur, decretum est, ut virgo Mater, desponsaretur viro. Sic enim pretextu viri, & mysterium infidelibus celabatur, & satanæ ipsi difficile erat, ut si factum agnoscebat id est virginitatē matris intactæ: facti tamen modum & rationem ignoraret. Sic puero providebatur, ut non contemneretur velut spurius: ut et haberet curatorem, nutritium in tot aduersis: sic Matri prospiciebatur, ut non haberetur ad altera & tanquam talis iudicaretur, ut etiam comitem, & consolatorem haberet. Sic instituebatur supremus gradus Matrimonij, qui stat cum cœlibatu perpetuo, & tamen verum est matrimonium.

Cum ergo, inquit Mattheus, desponsata esset &c. Cohabitant simul sancti consortes, ambo iusti, sancti, virgines, mutuo se consolantur, nullum est in orbe foelicium, nullum sanctius matrimonium: abest mixtio sanguinis,

gennum, supplet vniū voluntatum, animorum, votorum, vna mens; vnum cor. Et ecce quod tantam vniūnem turbat; ut exerceat suos Deus etiam sanctos affligit, ut probet & auget donis.

Antequam Conuenirent, quid dū perpetuo abstinere à cōgressu voluit, inuenta est, sic describit euangelista, quasi rem inexpectatam, casualem, cuius nulla causa inueniri potest, habens in utero. Archa Dei est plena manna, sanctificauit domum suam altissimus, Dominus est cum ea, & in ea. Non celat se ob hoc virgo, iam mater effecta; libere conuersatur, non fugit aspectum viri, iusta consciencia tutâ facit, Observat vir, & ecce videt utrum tumet, & in dies augetur tumor, ita quod grauidam intelligit. Vah quæ lingua narrare potest, quatum super hac re angitur optimus & amantissimus vir, quæ cogitat, quibus torquetur modis. Nulla sanctior, iustior, purior ista: & est grauida: lucet in eius facie gratia omnes, in uita virtutes omnes; mouet verbo, & exemplo, ad bona omnia: & est grauida? Abstinuit vir à complexu ex reuerentia tantæ integritatis, adductus ipse ad votum cœlibatus, ut eam imitaretur, & consolaretur, & est grauida? quis hæc componat? Quid vero facit vir iustus, sanctus, simplex, vxoris sanctissimi studiosissimus quid? traducere, infamare, periculis legis obijcere, non vult, non potest, conscientia testis angelicæ puritatis non patitur: ferre, alere domi, quotidie habere ob oculos uxorem aliunde grauidam durissima conditio est. Quid ergo? statuit occulte dimittere, & sequestrare Virgo Mater omnia nouit, oculos viri immutatos, verba subamara. Icit

causam, rem prodere diuinam non audeo. dolorem viri excipit amaro animo, sic tota domus turbata est; ita tunc tamē virgo rem Deo committere ut ipse rei auctor prodatur, & tempestatem sedet Ita David. Iacta curam tuam in domino Petr. Omnem sollicitudinem projicientes in eum: Ita & virgo.

Non deest diuina clementia timētibus se, prouidet ergo ut hi dilecti sui quiete, & simul cohabitent, aperit secretum viro.

Ecce Angelus Domini &c. qui Zachariæ, qui virgini Matri mysterium reuelauit, aperit & Ioseph. Noli timere, bono & securo sis corde, nihil est quod timeas mali, aut suspiceris accipere coniugem tuam, tibi commissam ex speciali priuilegio ut vir sis, & custos Dei, ut pater habearis & curator sis filij Dei. ut reuelentur tibi mysteria, que nemo principum huius seculi nouit, sis ergo vir, sis comes sis, consolator perpetuus virginis tuæ. Quod in ea natum est quod utrum replet, est spiritu sancto est. Ita debuit sanctum esse semen in quo gentes benedicendæ sunt. Ita est spiritu sancto formari humanitas illa, quæ daturæ est spiritui sancto, non tantum ut ministra Deitatis (sic dant sacerdotes nostri) sed ut instrumentum. Ita decet Messiam qui caput est seculi spiritualis est spiritu sancto formari. Ut intelligas, sicut in Deitate sunt duæ productiones vna naturalis filij, alia amorosa spiritus sancti. Ita duo secula creata: vnum natura ab Adam ad Christum; alterum gratiæ à Christo ad mundi finem: decet ergo Caput & spiritale, est spiritus sancto formari.

Pariet filium, & vocabis nomen eius Iesum. Auctoritatem, nomen

nādi dat, simulq; iurisdictionē paternā ī puerū, qua rōne & illi subiectus fuit. dicente Luca Et erit subditus illis. Nomen cœleste, negociū cœleste & maximū insinuans. Cur. n. Iesus? q̄a saluator. Et ipse saluum fa. p. suum à peccatis eorum. Grauiſſima est sententia, totum euangelium, & Christi negocium continens. Hoc illud magnū, & supremū opus est de quo dicebamus quod maximis et grauiſſimis verbis Aug. insinuat d. Ipse & ipse vnus: In femine, nō in feminibus: Magnus hic promotor; Exaltabitur, eleuabitur, sublimis erit. Saluum fa. Rarum salutis genus. Salute æterna: non confundemini, neque erubescitis in sempiternum. Populum suum: Non Iudæos tantum: patet quod ad populum Mesiæ pertinent gentes. quod locum habebunt in sanctuario inter Leuitas etiam, & Sacerdotes. Non Iudæos omnes, quin paucos. Vnum de ciuitate & duos de cognatione. Paulus, & Etai. solæ reliquæ conuertentur. Ceteri eccecati sunt. Qui; quales; Occidit pingues eorum &c. Erit in petram scādali duabus domibus Regali, scilicet, & Sacerdotali. Quis ergo populus? Domus Iuda. i. confitentium. Et Israel. i. praualentium. De duplici Israel tractat Paulus secundum carnem, & scūdum spiritum & concludit ad Gal. qui ex fide sunt benedicentur. hi sunt populus Mesiæ, hos saluos faciet.

A Peccatis eorū hoc supremum salutis genus, dignum laboribus, & sanguine Mesiæ. Peccatum infecit mundum: remissio peccatorum reficit. hanc escum adfert Iesus conceptus in vtero Virginis. Et hæc, inquit Matt. est illa virgo, de qua. Esa. hic Ille Emanuel nobiscū Deus; Si hebrei nō percipiunt. certi sumus

quodeuāglīsta nō mentī quare humiles & læti expectamus conceptū & iam iā nasciturū. Clamat ec clesia: Ecce completa sunt omnia que dicta sunt per Angelum: crastina die erit salus, qua crastina die delebitur iniquitas &c.

I N D I E S A N C T O

Natalis Domini.

Paruulus natus est nobis &c. Esa. 9.



I Solus Deus potest hominem contentum facere, delectare, nobilitare, sanare, cum sit ipsamet virtus, pulchritudo, maiestas, &

salus, quid mirum si hodie eius natiuitate, latantur, & exultant omnia ligna siluarum; omnia rerum, & creaturarum genera; cœli, terræ. in feri, quæ sub, & supra: quæ longe, & prope? Stāt. Angeli inter cœlum & terram iubentes, & magna ope exigentes gaudium. Cur? quia Natus est nobis Saluator hodie. Et cætera turba spirituum collatantium, narrans fructum facti huius, addit: Gloria in exc. Et in terra Pax. Hi sunt Angeli illi ascendentes, & descendentes super filium hominis de quibus. Ascendunt, & vident Deum glorificatū, & ex hac gloria nuper instaurata lætatur ipsemet Pater & illi collatantur omnia supera, quibus nil preciosius est, quā Dei gloria. Descendunt mox, & vidēt hoc eodem verbo, Terram pacatam, quæ prius tota agitata procellis fuerat: Ita quod inter omnia bonorum genera nullum poterat sibi opportunius dari, quā Pax. Erant iræ inter Deum & hominem: Inter homi-

hominem, & hominem, Iudæum, & Græcum: in homine vno inter carnem, & spiritum: in eodem spiritu inter voluntatis motus, & rationis: Et tandem ipsamet pax, pacificans omnia: qua ratione dies ista lætissima est, & amabilissima: Deo nostro gloriosa; nobis pacifica & gratiosa: Tantum ex hoc quod Natus est hodie nobis saluator. Adeste charissimi, expēdite mecum fortunas communes: & bona infinita quæ nobis Natiuitas ista contulit. Annuntio vobis gaudium magnum à quo nulla excluditur creatura, nisi infelix turba Demonum & Damnatorum: contemplabimur primum, qualitates nati Saluatoris, & adorabimus: deinde commoda ipsa nostra narrabimus, & perfruemur. Silete:

Iud. 13.

Paruulus natus est nobis &c. Debele est principium se se accommodans sensui nostro, qui nihil hodie videt nisi paruilitatem: sed tamen habet medullas preciosas, quas quidem certis nominibus exprimit Esaias: Nomen vnum tanta non fert, quare adduntur plura, & ipsa quidem grauiſſima, Vocabitur, inquit, nomen eius, Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuri seculi, Et tādē dat vltimum, sed maximum, sed nobis principalissimum: princeps pacis. Hæc nos singula ponderabimus, & dabunt procul dubio nobis integram, & absolutam facti cognitionem; nati quæ maiestatem, & fructum explicabunt; non enim sunt nomina inania, aut temere posita: sed maximis rationibus à spiritu sancto indita, Est itaque puer noster.

Primo admirabilis. Vt superat omnem cœceptum, naturam, artem, ideo mirabilis est, quid quæris nomen meum quod est mirabile? Certe est

mirabile, quod diuinitas humanetur: quod dominus seruiat, quod virtus ipsa patiatur, Et tamen est, Dionisius magnus dixit: Nobilis est amor, qui Deum hominem, & homines Deos facit: Abſconditus erat, inuisibilis; gloriabatur quod faciem eius nemo videre poterat, Et ecce in terris visus est inuenietis infantem, iam enim inueniri potest, in loco cōmuni, aperto, in diuersorio, omnia clamant vt videant, Altus erat super omnes cœlos gloria eius, En quā demissus, reclinatus est in præsepio, ad quem pauper cuncti omnes audent accedere, publicani etiam & meretrices. Bernad. Nisi Gigas ille se diffet in terra, populus ad eum non accessisset, Magnus, erat, & immensus, Et paruulus factus est, in paruula humanitate totus conclusus; In paruulo vtero; ingressus sine offenculo, Egressus itidem sine vilo pudoris damno; portatus sine grauamine; tam paruulus est, Mater grauida ascendit in montana, foetus non impedit, quin potius iuuat. Exit hodie è beato illo ventre tanta facilitate, quasi flos de radice; radius à sole, sine dolore parit Mater intacta; modicisque panniculis inuoluit, omnia sufficiunt paruulo. Diues factus est, pauper est pannis, lecto, tecto, nihil magis in eo lucet quam paupertas: pauper corpore, fortuna, pauperior spiritu. Nonne in his omnibus est mirabilis? nonne nomen conuenit rei? Sed cogita naturas singulas, Deus est, quid mirabilius? Magnus Dominus & laudabilis nimis. Homo est sine homine conceptus, quid magis stupendum? Matrem habet, sed virginem, quis vnquam audiuit talia? Caro est, sed statim organizata, quæ natura hæc sustinet? Anima est nup̄ creata, sed plena luminibus & scienc-

Plal. 144.

tis:

Esa. 52.

Esa. 45.

Esa. 2 11.

49.

Esa. 56. &

41. 11.

Ierem. 3.

Roma 9.

Esa. 10.

Esa. 9.

Plalm. 77.

Gal. 3.

Esa 7.

Ioan. 1.

tis: quæ alia? Beata est, sed in partibus aliquibus subiecta tristitiæ. Duæ naturæ sunt, non compositæ, nõ mixtæ, non transmutatæ, non appetitæ, & faciunt vnâ personam, ex tribus essentijs, Deitate, anima, corpore, vbi natura assumit alteram, tantoque vinculo & amore sibi coniungit, vt neq; mors ipsa separet: separat quidem animam à corpore, sed neutrum à Deitate. Sic ergo totus est. Admirabilis.

Secundo consiliarius. Bernar. Magnus & admirabilis, factus est paruulus, & amabilis. Consultor est, & infallibilis, ipsa Dei sapientia, quare præcipit pater, ipsum audiri. Consultit enim paradoxæ quidæ, & aliena carni & sanguini, quorum cõsilia infatuat: sed tamen consultit optima. Qui de terra est, de terra loquitur: Hic dirigit ad æterna.

Tertiò Deus fortis. Ne paruuli in firmitas offendant, Deum vocat, non abusiue, non participatiue, non ex mysterio, sed vere Deum in paruulo latentem: & Deum fortem sic ex amore hic debilitatum, & vincitũ fascijs, qui & amore ligabit funibus, firmabitur clavis, claudetur in monumento, Interim tamen sua robora retinet, vix natus cõterit cor Herodis Regis & sinagoge, verbis græ omnibus dominatur, etiam diabolo. Factis omnia vbi vult sibi subijcit. In ipsa morte, vbi fractus, debilitatus, victus omnino videt fortissimus est, requiescit vt leo de hostibus fertilissimus optima refert spolia, triumphans illos palam tractos in semetipso. Mors & vita duello confixere mirando: Dux vitæ mortuus regnat viuus. Pone me iuxta te & cuius vis manus pugnet cõtra me. Tam fortis est hic, puer noster.

Quarto. Pater futuri seculi. Primi

seculi pater peccator fuit & peccatũ peperit. & per peccatum mortem. Secundi pater est Christus iustus iustificans tollens peccatũ mundi. Pater ille culpæ, hic gratiæ. quare ex huius patris nomine vocamur christiani. Pater etiam erit futuri, & æterni seculi, cum præsentabit patri regnum, vt regnet in æternum.

Quinto. Princeps pacis. Nos pacis filij, & hæredes quotquot Christi sumus. Christus ipse princeps, author Dominus pacis est, pacem habet, pacem dat pacem cogitat, ab æterno, cum pace nascitur, in pace viuunt, pacem docuit, in pace mortuus est, in pace suscitatus. Pacem per Apostolos misit: Ipse, & est pax nostra. Gustauit eum Simeon, & statim petijt Dimitti in pace. Disciplina pacis nostræ super eum: fructus vitæ & mortis eius, Pax est. Precium sanguinis eius Pax est. Ideo data discipulis pace, Ostendit eis manus, & pedes quasi diceret. Et quanti empta est pax vestra, quare nascenti hodie merito canunt Angelij. Gloria in excel. Et in terra Pax: quibus verbis potissimos fructus huius sanctæ natiuitatis exponit. Et hos nũc paucis contemplantur. Adeste hilares, & audite vestras lælicitates:

Pax illa quam adfert nobis, hodie Princeps pacis Deus, fortis, non est humana, aut mundana aut terrena, sed cœlestis, spiritualis, & Diuina, quæ (vt Paulus) exuperat oẽm sensum, Sic. n. spiritum totum pacat: vt subiectũ in mirabili quodam silẽtio faciat spiritui sancto, vnde, omnia in ipso instaurantur. In primis autẽ illuminatur fide, & aperitur illi cor, vt è tenebris eruatur, in quibus & Deũ & seipsũ ignorabat, supra se parum prospiciens, sentibilia tantum quædam contemplantur, hoc

non

non sine erroribus. Habitantibus ergo sic in regione vmbrae mortis, lux orta est. Ita hic omnia lucida, claritas circumfulsit pastores. Stella Magos ducit, Romæ triplicatus est Sol Paruulus enim hic est vera lux, quæ illuminat omnia, Deinde ipse in affectione commodi corroborat, vt confidamus omnia à patre per hunc filium nos habituros: quando sic filio non peperit, sed tradidit illum, quomodo non omnia cum illo? A Filio est oia, quæ nobis natus; nobis & datus est: quando os nostrum & caro nostra est. Nemo carnem suam desepxit. A Matre etiam, quando mater est gratiæ & misericordiæ. Mater etiam nostra. Mater vera Saluatoris, Mater adoptata peccatoris. Monstra te esse matrem &c. Ita Maria Aegyptiaca modo ad filium, modo ad matrem orando se uertebat: & omnia semper impetrabat. Ecce Deus saluator meus fiducialiter agam, & non timebo. Tertiò charitas inflammatur. Nam amor mittit. Sic Deus dilexit mundum. Et Paulus: Deus qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatẽ, qua dilexit nos &c. Sol quo magis appropinquat, magis calefacit. Eleuat vapores à terra, transmutat in pluuia & rosẽ: & terram impinguat. Sic amor hic calefacit pectora nostra, eleuat amores à terra, & transmutat. psalm. inflammatum est cor meum renes mei commutati sunt &c. Ita alios facit mores, replet virtutibus. noua omnia fiunt. Pastores demittunt greges: Magi regna, Symeon seipsum. Hic nostra maxima delectatio tanquam in simili, hic pacis duplicata, vt ingrediamur & egrediamur ad Deum, ad hominem, vbi quæ pasca, & delectatio. Hic nostra nobilitas quædam tam magno sup

posito natura nostra est copulata; Cum gloria assumpsisti me. Gloriatur in hoc Paulus. Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abraham. Hic tandem nostra salus & medicina. est enim Saluator & talis est nobis natus. Excarnẽ nostra morbus: Excarnẽ nostra salus. sic æquitas vult: sic mysteriũ latet, sic mors ipsa fallitur in nostra mortalitate, ac ita in suo errore perimitur in vita.

Merito igitur Angeli iubent lætari nos, & exultare, nam omnia hic sunt felicitissima, tum quæ ad Deum patrem attinent, quando hic mirifice glorificatur. Tum quæ ad nos, nam terra nostra pacem suscipit & bonorum omnium pignus, per eum qui ad ea ferenda, & impartienda natus est, & datus est nobis. Amen.

DE TRIPLICI Natiuitate verbi.

Homilia Prima.

Nascitur sua intrinseca, & naturali proprietate Sacrosanctum Dei verbum, nascendoque accipit esse, tanta cum felicitate, & fecunditate, quod & idem esse secundum totam substantiam rependit atque cõmunicat. Ita quæ remanet verbum productum, & producens. Ex eo quod produci tur beatus ipse in suo esse. Ex eo quod producit, beatus, & esse dat.

Nascitur ab æterno ex Deo Deus, ex beato beatus. statimque in eodem instanti temporis & naturæ natum repedit patri quicquid habet ab eo, sicque simul spirant amorem in finitum

Esa. 12.
Ioan. 3.
Iphel. 2.

finitum spiritum sanctum. Ea natiuitas lætificat cœlum, ac beatificat. Tum intrinsece, quod pertinet ad ipsam Deitatem quæ summa ista, & infinita opera ab æterno molitur, & in his beatur, Tum extrinsece, quod pertinet ad creaturas beatas, quæ eorum bonorum fruitione lætificantur.

Nascitur in tempore ex muliere vir, & nascendo accipit esse nouum, idest humanum ex matre cuius est verus filius, quando in eius vtero veram carnem, & veram animam suscipit: Statimque repedit, ac communicat Matri, & assumptæ naturæ, quicquid habet, corpus, animam, Deitatem. Dat autem in odorem ad consolandum, in precium ad redimendum in exemplum ad instituendum. Natiuitas hæc lætificat terram, ita, quod sola eius memoria diem hanc nobis solemnissimam facit, quæ exultat omnia ligna siluarum.

Nascitur tandem in spiritu, impressus, & expressus in mentem nostram: impressio concipit; expressio parit, fitque nascendo dominus humani cordis; quod sibi nascendo in eo appropriat. Natum itidem se totum cum omnibus bonis suis infundit homini, & cõsortem facit naturæ suæ diuinæ vt testatur D. Petrus. Natiuitas hæc spiritualis animam totam lætificat, & sanctificat. In prima ergo natiuitate æterna verbū ex Deo nascitur Deus. In secunda temporali, ex muliere nascitur homo. In tertia spirituali, ex spiritu nascitur spiritus. Prima dat illi esse Diuinum. Secunda humanū. Tertia spiritale. Prima radix est omnipotentis patris. Secunda sapientia filij, Tertia charitas spiritus sancti. Prima dat obiectum lælicitatis. Secunda meritum. Tertia fru-

ctum: Prima dat verbum ad fruendum. Secunda ad videndum. Tertia ad gustandum. Prima mirabilis est, & gloriosa; Secunda amabilis, & gratiosa. Tertia utilis, & fructuosa: sic tamen vt vnaquæque sit mirabilis, amabilis, & utilis, gloriosa, gratiosa & fructuosa. Quare & simul omnes instruunt fidem mouent, affectum, informant vitam.

Has tres Diuini verbi natiuitates diebus his contemplandas catholica, & sancta nobis proponit ecclesia, Et hoc est mysterium trium missarum in hac die, sic tamē vt primam æternam tanquam ineffabilem & in perceptibilem adoremus in Deitate, in qua Deus est Deo, lumen de lumine nascitur ab æterno. Secundam semel factam in Bethleem Iudæ ex matre virgine, quotannis hac solenni-cerimonia repetamus, ac veneremur, tanquam principium, & ortum salutis nostræ miro cum gaudio. Ambrosius. superat Pastorum gaudia nostra solennitas. Tertiam quotidie, quoties volumus in nobis ipsis ex Dei charitate formatam sentiamus; Deique gratiam qua in nobis nascitur exprimamus, & exerceamus, quouique perficiatur, & mutetur in gloriam, sicque ad primam illam natiuitatem intuendam, tanquam ad scopum lælicitatis nostræ perducatur. De æterna dixit. Io. In principio erat verbum. De temporali, Verbum caro factum est. De spirituali. Et habitauit in nobis. Aeternam nos in silentio adorabimus in terris. maiestatem eius & debilitatem nostram agnoscentes: quousque per Dei misericordiam possimus in lumine, & verbo adorare in celis; illa enim (vt diximus) lætificat cœlos. de qua Esa. generationem eius quis enarrabit? De temporali

porali quæ in terris & coram nobis facta est Despirituali etiam quæ in nobis ipsis fit, tractabimus. hæc enim sequitur illam, ita quod sine hac parum illa, aut nihil iuuat, quare duas has coniunctim contempnimur, secundum tria illa capita quæ iam tetigimus. Primo quomodo sit verbi Natiuitas mirabilis & gloriosa. Secunda quæ amabilis & Gratiosa. Tertio quæ utilis & fructuosa. Vt ex prima fidem nutriamus, & excitemus Ex secunda inflammemus affectum. Ex tertia vires sumamus, & vitam instituemus. Attendite.

QUOD NATIUITAS
Christi est mirabilis.



Mirabile misterium declaratur hodie, innotuit nature, Deus homo factus est: id quod fuit permansit, & quod non erat assumpsit. Mirabilem, & gloriosam faciunt vtranque verbi natiuitatem, & qua semel ex virgine natū est in carne: & qua quotidie nascitur in nobis, miracula innumera, & prodigiosa, quæ vtranque comitantur. quæ si humana prudentia non discernit, & gustat: magna sui lælicitate fides, quæ hic instruitur, pascitur, ac nutritur. Sunt miracula in filio. Sunt in Matre, Sunt in singulis exteriora fere mundi partibus sunt in nobis ipsis interiora. Prima miracula sunt in filio nato. In quo ante cœla licet miraculū paternæ charitatis & mæ. cuius filius est, & à qua traditus est, vnde velut è fonte manauit descendit. n. è sinu patris, Inquit Ioan. è corde. i. ex amore patris. Hæc tãta est, quod superat oem naturam, & spem: admiratus est eum F. Franc. Viced.

ipsemet filius. Sic Deus dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret &c. D. Pulus. d. Deus qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos &c. Ex ipso autem & in ipso filio lucet miraculum obedientiæ, quæ seipsum exinanivit, & in tantum demisit, quod exclamat Bernardus deuotus contemplator. o mirabile, stupendumque sacramentum: Summus omnium, fit imus omnium. Sentit onus, & iugum tantæ obedientiæ prima hac ipsa die qua natus est, & plorauit in præsepio. Primam vocem si-milem oibus emisit euulans, sensit in vita, filius hominis non habet vbi reclinet caput, filius hominis vadit sicut scriptum est de illo, Sensit in morte. Nunc anima mea turbata est. Pater saluifica me ex hac hora: Et pluries. Pater si possibile est, Traseat à me calix. Si deinde speculemur conditiones Personæ, omnia sunt miracula in corpore & anima. Caro concepta ex spiritu sancto, sine humano commercio. Concepta statim organizzata factaque virile corpus. Organizzata statim animata: sicque anima hic infusa. Quod vnita carni & sensui, vt partem hanc respicit & refert, tristabilis est; totaque persona mortalis, vnio enim animæ, & corporis separabilis est. Quod vnita est verbo & deitati inseparabiliter facit miraculum perpetuæ lælicitatis & gloriæ; quam ne vsque ad tempus redundet in corpus miraculo charitatis facit, vt nobis inferuiat. Hinc perpetua illa & prodigiosa mixti Dei & hominis, mortalis, & immortalis, potentis, & infirmi, qua plena tota Christi vita vsque ad mortem, quam & hodie statim natus, in præsepio representat. Infirmi-tatem, scilicet natus scitur paruulus: paritur ex muliere, paruulus

Sap. 7.
Math. 8.
Matt. 16.
Ioan. 12.
Luc. 22.

Ioan. 1.

Esa. 53.

Ioan. 3.
Eph. 2.

pauculis pannis inuoluitur, reclinat in præsepio, fugit ab Herode &c. Maieftatem. dum illi canūt Angeli: Illum quærunt pastores, adorant Magi &c. Idē in tota uita, nunquam melius quam in morte. Secūda miracula sunt in matre. Hæc enim tanto cum miraculo cōcipit ex spiritu sancto filium hunc, quod uix ipsa capere potest dum promittitur, Cer te ad nūtiū, pauent Angeli, stupēt cœli, natura non sustinet &c. filius est fidei, potius quam carnis. Conceptura portat in utero sine grauamine, quare statim exurgēs abiit in montana; ac si onus suum illi uires addat. Maturū parit hodie sine dolore, sine ullo uirginis detrimento, quasi radiū ē soles. Ita q̄ Mater est & manet uirgo. Hæc sunt miracula corporis, de quibus illa Beatus uenter qui te portauit Maiora sunt in mente, de quibus ad eam uocem filius dicit Beati qui audiunt uerbum Dei. & custodiunt illud, de quibus Elisabet; beata quæ credi disti. Incredible sine Dei dono est. & profus inexplicabile, Quanta fuerit in hoc partu uirginis instructio & consolatio: Multi Patrum nolunt eam in partu sic supra se sublatam, ut deitate immediate cōspexerit. Quicquid sit, Emisso partu, credibile est ad filium demisisse castissimos oculos eumque Deum suum adorasse. Dic tu si potes, que intercesserint inter matrem, & filium, Matrem mysteria omnia intelligentem, filium paruulum quidem corpore sed anima integrum & aduultum &c. Mater aspicit filium & ueneratur, filius respicit matrem & consolatur, mutuis oculorū cōgressus, habet in enarrabilis motus & affectus, intelligentias, amoris, &c. Inde omnia conseruabat, Angelos, pastores, Magos:

uerba, modos, facta, munera, secum repetens promissa, scripturas, prophetias, & præterita presentibus cōferens in corde suo, uerificansque omnia in hoc partu. Tertia miracula sunt externa in partibus mundi huius, dum exultant omnia ligna siluarum Ex nocte fit dies tamē exclaritate Angelorum psalmus. Et nox sicut dies illuminabitur. Sol cœli huius triplicatur, nam lux mundi uenit ad tenebras: Romæ fons aquæ, fit olei fons. cumulum gratiæ significans. Templum pacis humanæ stabilitatis, ruit, ac Diuina cedit. Vineæ engaddi in hyeme florent. Stella apparet in oriente, & ducit Magos ad sacru hoc Præsepe, dona ferentes uirtutem pueri nostri significantia. Nunc nostra miracula audiamus. Quarta & interiora miracula huius uerbi nascentis sunt in nobis ipsis, dum spūs eius in nobis imprimit, & quasi concipit ex nobis exprimitur sicq; quasi paritur De hac natiuitate Paulus ad Gal. Donec formetur Christus in uobis Et iterum Glorificare, & portate Deum in cordibus uestris. format in nobis Christus animam per impressiōem: corpus per expressiōem. i. intus & extra corripit, & exercet nos. Natiuitas hæc tam nobis est necessaria, ut sine hac cæteræ parum iuuent, utcunque nascatur in cœlo, & terra: nihil ad me si dicere possum. Verbum Caro factum est. non autem di-
Et

Plal. 132.

Prou. 23.

Plal. 50.
1. Cor. 6.
Plal. 72.

Gal. 4.

1. ad Co. 4.

Ioan. 6.

Rom. 8.

Ioan. 4.

Plalm. 4.
Ioan. 14.

Et in hac natiuitate, acquirit esse spirituale, & fit dominus humani cordis, hoc priuilegium est spiritus Christi quod imprimi, illabi, ingredi potest in cor & spiritum hominis, q̄ totum sibi accōinmodat dicēs ut olum de Zacheo. Hodie facta est salus domui huic, q̄a recipit saluatorē. Cor nostrū petit. d. Fili præbe mihi cor tuū: ubi damus, totum ad se trahit & in serenouat, ex lapide oq; carneum facit, cor mundū crea in me. &c. Paratum cor meū Deus &c. Vbi sic dominus cordis est, non est is uestri. p̄. Deus cordis mei. Tum seipsum & sua oīa bona repēdit, & cōicat cordi, impletque uirtutibus, donis suis, ut confors fiat Diuinæ naturæ. Hic fluunt miracula ex omni parte, quæ Deitatis formas in hoīe exprimunt: intelligentiam scilicet, actualem summi boni, & amorem quæ ueram Dei imaginem in anima nostra ponunt. Sunt uero miracula in principio in medio, & in fine, quæ eouſque augent, quousque animam plenē deificent, atque in suo ultimo fine reponat. Miracula in principio sunt, motus, dona, gratiæ quibus spiritus sanctus aīam mouet, excitat trahit; ex nolēte uolentem facit. expugnat malitiā delet ignauitā, captiuat mentem, inquit Paulus. in sui obsequium, sustinet infirmitatem, quousque suam faciat. Maius opus hoc est, ut Augustinus testatur, quæ cœlum, & terram creare. Miracula in medio sunt progressus & incrementa spiritus, quibus nouas infundendo gratias, fiet in eo fons &c. animam sic qualificat, quod Dei formem facit. Omnipotentem scilicet ad omnia: Omnia possumus in eo qui nos cōfortat. Maiora horum faciētis, dicētis mōti huic tolle te &c. Sapientē recte omnia cogitantem, &

disponentem Intellectu illo diuino de quo psal. Instruā te in uia qua gradieris. Permanētem, quietum, lætum in omnibus, scio abundare & esurire, &c. Mihi mundus crucifixus & ego mūdo. Miracula in fine sequuntur, tanquam terminus motus, & mobilis, summa perfectio, dum gratia terminatur in gloriam: & cor humanum rapitur in finem suum ut sabatizet æterna requie inuenta. Tum uere renascitur in Deo, & se totum dat Deo, totum Deum in se recipit; Vereque tum dici potest Verbum caro factum est: Carnem implet, carnem beat. Et habitauit. erit. n. Deus forma & uita qui habitabit in nobis. Per omnia secula seculorum. Amen.

Gal. 6.

DE TRIPLICI Natiuitate uerbi.

Homelia secunda.

Quam amabilis, & gratiosa est Verbi Natiuitas, uidemus uerbum, quod est factum est, quod fecit Dominus, & ostendit nobis.



Ta Se se inuicem alloquuntur, Pastores, quam primum ab Angelo super natiuitate Christi sunt informati, & excitati ad uisitandum sanctum hoc præsepe. Videmus uerbum. Hactenus fuit uisibile in cœlis; credibile tantū in terris, & desiderabile ecce nunc in terris etiam uideri potest, Cur ita? quia factū est. quod sua natura est ineffabile, p̄ q̄ facta sunt omnia. gratia & amore

vincente naturam, factum est. Quia virtute, qua manu factum? fecit dñs virtus altissimi obubrauit, & colligauit extrema hæc distantissima, nullam inter se habentia proportionem aut conuenientiam. Et quomodo nos misterium hoc penetrabimus? Feliciter quia fecit dominus, Et ostēdit nobis. Ille Angelos misit ad excitandū nos, Ille cor tetigit ille oculos aperuit vt discernamus. Dictum ita olim petro. Caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater qui in cœlis est. Sic igitur animati Pastores veniunt ad videndum verbum. Et ingressi præsepe inueniunt quod quærant; discernunt factum, agnoscunt & venerātur virginem matrem; agnoscunt & adorant Dominum filium. Ita namque testatur Lucas, quod Cognouerunt de verbo quod dictum est ad illos; Et regressi sunt laudantes & benedicentes Deum. Ita enim mirabile est hoc misterium, ita miraculis vndique cumulatum, quod mirabiliter instruit, & exercet fidem: ita quoque amabile, & gratiosum, quod & affectus mouet, & inflamat, & exhilarat, & recreat, cōtēplantes, q̄ totū cor rapit in amorē & obsequiū pueri. Est enim misterium amoris; nō mirum si amorē imprimat. Et hoc est quod nos secundo loco contemplantur, quā sit natiuitas vtraque verbi amabilis & gratiosa. Ita Bernardus Magnus erat & laudabilis nimis. Ecce factus est paruulus, & amabilis nimis: Conditio nem hanc hodie sacrificii Præsepe cum pastribus, & Magis contemplantur. Attendite. Misterium hoc magnum, maximum amoris, in primis obicit oculis pastorum singula contemplantur, infinitum & supremum amorem Dei Patris, nunquā hoc in negocio

fatis repetitū. Talē n. hic tātū q̄; cernimus charitatē, q̄ statim cogimur exclamare ineffimabilis dilectio Charitatis; vt seruū redimeret, &c. Et qualē seruū? Inimicū, rebellem. Ita Paul. Rom. 5. Cū inimici eius essemus. Filiū, & qualē filiū? Vnigenitū, consubstantialē &c. Tradidisti. Et ad quæ pericula & damna tradidisti; Ad formam serui ad vitam miseram, ad mortem turpissimam. quanta cum ratione, & vi arguit Paulus hoc loco, quō & omnia simul cum illo non tradidit? Ex hac patris charitate, tanquam fontali, originali bonorum omnium primæ causæ, tanquam ex radice egressus est flos: huius charitatis præcipuus fructus est Christus. Ita dic. Zacharias. Per viscera mæ: Dei nostri In quibus visitauit nos &c. Ab hac charitate potissima, tāquā a sinu & corde patris accipimus Christū. huic ē charitati potissima repēdimus, & offerimus; quoties Deū placare, & propitiare in Christo volumus. Amor dat, Amor accipit. si cetera spernunt, amor donum suum spernere nescit & nequit. Quomodo enim amor spernat amantem? Ita descendimus ab amore Patris ad amorem filij contemplantum. quo loco etiam iuuat exclamare. O admirabile cōmercium, creator generis humani, animatum corpus sumens de virgine nasci dignatus est. Et cur dignatus? Sumus omnium factus est: imus omnium. quid hoc fecit, inquit Bernardus, nisi Amor? Ita Paulus ad amorem, tanquam ad radicem intrinsecam reduxit omnia quęcunque pro nobis fecit, & passus est Christus. d. Dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis. Vna dilectio tradidit Ita Ioann. quęcunque fecerat Christus vsque ad cœnam, ad vnum amorem reduxit. d. Cum dile-

xisset suos qui erant in mundo. quęcunque, facturus & passurus erat vsq; ad mortē, ad eandē. d. vsq; in finē dilexit eos. Amor dedit, amor sustulit. ex amore natus, ex amore mortuus. Prima & suprema virtus, etiā in Christo fuit charitas. de qua in psal. in capite libri scriptum est de me: vt facerē d. Deus voluntatē tuam, facerem inquit, nō implem, aut exequerem, vt ostendat se & aliquid efficere in hac obedientia; quia volens implet: Et quō facerē libenter, amorose voluntarie. In hac voluntate. i. in hac charitate inquit Paulus ad Hæbreos. sanctificati sumus: hæc ante omnia exercuit Christum, hæc ante omnia placuit Patri: Odoratus est Dominus odorem suauitatis, dicit scriptura de sacrificijs Noæ. Quo vero odore delectatur Deus? A amore. Et nos si sapimus, si cupimus impetrare, amoris patris in primis offerimus i hoc odore amoris, Christū, & per Christum sic amātem illum oramus & obsecramus & violentamur. Totum quidem Christum offerimus cum omnibus virtutibus suis in quibus omnibus delectat, & placatur Deus, sed Cor ante oīa; nā cor sedes amoris est. & in hoc maxime recreat & propitiat pater. nō tā respiciēs quid, aut quātū passus est filius, sed quali, quantoq; amore. Ita oīa metitur ex voluntate. Et voluntatem ex amore, tanquam ex affectu primario, vnde omnes alij fluunt. Speciosa oblatio & victima est ista: Cor Christi inter duas flammās exustum, & fumans: flamma est superior charitas Patris. dans calicem. vrgens, irens, premens; flamma est interior, charitas filij volens omnino calicem, quem dedit pater præbens, constans, nunquam satura, consumens in Christo quicquid habuerat propriæ volū-

tatis, dicens & repetens. Non sicut ego volo. quam mortua est hæc voluntas sibi quæ seipsam nō vult. ex se scitans in eo voluntatem patris cui nascitur, & viuunt. d. fiat vt vis. clara nomen tuū. Huius talis tantique amoris a quo vno tot, tanquam sacrificia præstolatur cœlum & Terra: Ioan. 12. foelicia initia & pronostica sunt quæ in hac natiuitate cernimus oīa amoris argumenta. Quod nascitur Dei filius inter nos. Quod puer, paruulus, ex inanitus, quod pauculis pannis Inuolutus, quod iacet in humili præsepio, Quod media nocte, media hyeme, alget, friget &c. omnia ex amore fluunt; oīa amorē prædicant, amorem imprimunt; amorem exprimunt In meditatione exardescit Ignis. Ignis quem iubet Deus in altari semper ardere. Ita in hac flāma delectatur si ne hac nihil sit. Et hanc nos quoque imprimere, & exprimere decet, dum in nobis nascitur Christus.

Hoc est quod dicebamus. Natiuitas Christi vt mirabili instruit, & exercet fidem, vt vero amabilis, mouet affectū, ibi dat intelligētiam, hic dat amorē. Amor autē ipse actuat cor & mouet per expressionē ad opera; sic. n. diximus quod naturale est verbo imprimi & exprimi, per expressionem cor nrum amorē accipit, p expressionem dat. Ita inquit Gregorius. Probatio dilectionis, exhibitio est operis. Ita Ioannes qui dicit se amare Deū, & mandata eius non obseruat, mēdax est. Hic ergo iterum per amorem concipitur in corde nostro Dei filius; & per amorem paritur ex corde nostro: dum illi debita charitatis officia præstamus. quæ autem sint eiusmodi amoris obsequia, docebit nos virgo ipsa Mater, quæ vt filium supra omnes dilexit; ita præ omnibus adesse

Math. 16.

Luc. 2.

Can. Zach.

Ebreo. 10.
Gen 8.

1. Theff. 2.

Ioan. 13.

xisset

adefle, & inferuire illi sciuit. Nume-
remus igitur illius obsequia, & quan-
tum possumus amorem matris imi-
temur. Sunt materni amoris obse-
quia principalia sex. Primum est. Quod
pannis eum inuoluit. Hoc facit in
nobis Religio. Vestis interior est cul-
tus animi, gustus pietatis, & sacramen-
torum; exterior est cerimonia or-
nans cultum, Fascia stringens, & con-
seruans est Humilitas, & bona inten-
tio: sine quibus virtutes disperguntur
Secundum est Quod reclinauit eum
in Præsepio. Præsepe nostrum est cor
nostrum, sanum in quo iacet Chri-
stus est pax cordis. psalm. factus est
in pace locus eius. Pacem hanc parit
in nobis, spes bonorum; Et patien-
tia malorum; In his enim stat quies
animi nostri in omni fortuna. Ter-
tiuū est quod dormientem custodit,
& interim contemplatur, & medita-
tur tanti filij maiestatem, & humili-
tatem, conferens in corde suo, quale
autem, aut quantum, quam latum
quam altum, quam profundum,
subiectum hoc contemplationis, &
meditationis in Paruulo, nostro? Di-
ues est essentia tum diuina tum hu-
mana: Diues nominibus. Admira-
bilis, consiliarius, Deus fortis Prin-
ceps pacis &c. Reuela oculos meos,
& considerabo mirabilia tua: Medi-
tatus sum in omnibus operibus tuis,
& in factis manuum tuarum, medita-
bor: nullum finem habet hæc medita-
tio, custodiens paruulum, ne sulci-
tetur à vana mundi sapientia. Adiu-
ro vos filie Hierusalem, ne suscitatis,
neque euigilare faciatis Dilectum, do-
nec ipse velit: quis es tu, Inquit Ab-
ner custos Saulis, qui inquietas re-
gem? Quartum est, quod vbi satis ob-
dormiuit puer, excitat, fruatur, am-
plexatur & fructum dat Pastoribus,

Magis, Simeoni. Ego dor miui &
exurrexi. Iohannes tam proficiuus est
paruulo, quod interim crescit ætate
sapientia, gratia apud Deum & homi-
nes: seruit hic maxime hilaritas cor-
dis, quæ Christi amores gustat &
gustados tradit. Ita Samaritana gusta-
ta Christi aqua, prouocat suos: Veni-
te videte hoīem &c. Ita Paraliti-
cus sanatus ad piscinam vbi agnouit
medici sui virtutem, redit ad suos hi-
laris, & exclamans: Iesus est, qui me
sanum fecit. Quintum est, quod
puerum cibatur, Beata vbera quæ suxi-
sti, sic educat, auget: facit in nobis
Duplex misericordia spiritalis, & tē-
poralis, cibans Christum in simpli-
cibus & pauperibus: Accipit puer ob-
sequium dic. esuriui & dedistis mihi
manducare. & cætera quod vni ex
minimis his fecistis, mihi fecistis. Sex-
tum est, quod puerum suum in virgo
mater declinat à periculis, & instan-
te Herode vt perimat, fugit ac de-
fert illum in Aegyptum. Hoc facit in
nobis obedientia deferens. Christū
Deum, quocunque modo, loco
tempore Dei prouidentia præcipit.
At obserua hic. Quod aliqui dese-
runt Christum in dorso, & non videt,
neque gustant, qui obediunt ex
præcepto, ex solito, ex timore tan-
tum. Hi deserunt crucem Christi cum
Simone illo Cirenense sine gustu.
Alij deserunt inter brachia & in sinu,
ita Mater Maria, ita Simeon, sic faci-
le hæret cordi & calefacit, & calefit.
quam gloriose deserit Stephanus
inter tot academias, inter lapides,
inter fauces mortis, vna charitas ex-
pediit, vis amoris obturat ora iudeo-
rum quia non poterant resistere spi-
ritui qui loquebatur. Vna lapides tor-
rentis dulces reddis, &c. Pone me
signaculum cordis tui. Ita Dauid.
Deus

Ioh. 6. 1.

Psal. 75.

I. sal. 118.

I. Reg. 26.

Psal. 3.

Ioh. 4.
Ioh. 5.

Matth. 25.

Cant. 3.

Deus cordis mei. ita credibile est Chri-
stum implere cor sui dulcedine. quan-
do tam proximus illi est, e contra cor
amans & ex amore deferens in tactu
& gustu Dei sui liquefieri totumque
amorem suum illi rependere. In qua
amoris impressione, & expressione;
impressione, & repetitione stat sum-
ma, & præcipua felicitas amoris Chri-
stiani; in cuius tadem sensu & gustu;
iustum est vt quisque nostrum dicat.
Dilectus meus mihi. Et ego illi.
Amen.

DE TRIPLICI Natiuitate verbi.

Homelia Tertia.

*Euangelizo vobis gaudium ma-
gnum. Natus est vobis hodie Salua-
tor: qui erit Christus Dominus.*

Quam vtilis sit Christi Natiuitas.



Anta lætibus exultant
Angeli super Christi
præsepio, & natum, at
nūtant iubentque Pa-
stores, magnopere læ-
tari, & ad communia
gaudia inuitant, docent locum vbi
iacet, modū &c. Tū adest exercitus
Angelorum collatantiū, & lætissimos
choros duces canit. Gloria in excel.
Deo & in terra pax hominibus bonæ
voluntatis. Cælum vndique exultat,
claret, circumfulget: quia nullus est
locus nocti aut tenebris vbi nata est,
vera mundi lux. Cernunt lumē Pasto-
res, & timēt. Audiūt verbū & gaudēt:
currūtque ad beatum præsepe, & co-
gnoscūt de Verbo, Atq; adorato pue-

ro regressi sunt laudātes & bñdicētes.
Deū. Superat autem lætitia pastorum
gaudium Angelorum: nam Angelis
adfert Saluator hic beatitudinem tan-
tum accidentalem, ex visione humani-
tatis assumptæ, & ex salute humani-
tatis redemptæ. Pastoribus autem
adfert essentialē, quare, & ipsi An-
geli dicunt. Natus est vobis, non di-
cunt nobis. Nos quoque in spirito &
religione ad eadem gaudia vocati,
venimus: & totos hos dies in his con-
sumimus. Confidimusque nobis col-
lectari Angelos & Pastores illos: quo-
rum tamen omnium gaudia (vt in-
quit Gregorius) superat nostra so-
lennitas: illi enim cognouerunt & ad-
orauerunt nascentem & mortalem.
Nos gloriosum colimus & immorta-
le: qualem & ipsi nunc vident, eo no-
bis feliciores, quod propius, & cla-
rius vident & fruuntur. Interim nos
hic à remotis fidem instruimus &
nutrimus, mirabilem Verbi Natiuita-
tem, & eius miracula contemplantes.
Affectus & amores excitamus, gra-
tias & amores eius gustātes, amoreq;
illi nostros obsequentes, vt possumus
repēdentes. Vt tandem, & vitā &
spem vitæ nutriamus, quæ amorem
concupiscentiæ in nobis sequitur, &
pascit, respiciens cum Moise in remu-
nerationem: cum Dauide in retri-
butionem. Quærenda & nobis sunt
commoda quæ nobis ex hac Christi
natiuitate obueniunt, & cōtingunt
Et hoc est tertium caput, quod nobis
explicabit quàm sit Christi Natiuitas
vtilis & fructuosa. Talem autem o-
pus est esse. quando vt diximus, ver-
bum sic nascens accipit, quod statim
effundit, & repēdit videamus igitur
quid hic boni effundat.
Testat Esaias fructū hūc vno verbo
d. q. Paruulus hic natus, & datus est
Nobis.

Nobis. Ita & Angelus. Natus est uobis. Symbolum Nicenum clarius. Propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de caelis & carnis. Paulus Diuites facti estis in Christo. quantum? omnia uestra sunt. Angeli specificantes amplius bonorum genera, tanquam fructus Natiuitatis huius. Canunt in excelsis Gloriam Deo. In terra pacem. Vt habeatur autem radix horum bonorum, dicit Angelus. Natus est uobis Saluator. Ita in unico nomine Saluatoris, complexus est. Saluator est nobilis Iesus, exaltabitur eleuabitur. sublimis erit. Quare ut nos ista possideamus, cogimur Saluatoris huius viscera aperire & enarrare, quanti referat Christum habere sic saluatorem. Sunt quinque potissimum expeditiones ad quas pro mundi salute missus est, & uenit & natus est hic Saluator.

Esa. 52. 4

Psal. 119. 3

Prima est Redemptio, Et copiosa Redemptio, ut uocat Psa. Redemptor etiam fuit Moyses, atque ideo nobilissimus in testamento ueteri, quia redemptor qui populum liberauit ex Aegypto: sed tanto nobilior est Moyses Christus Redemptor, quanto durior erat seruitus Satanæ, quam illa Pharaonis. Duplici enim catena uincta erat Humanitas, culpa & pena: culpa infinita, & pena æterna. Vtraque sustulit Christus, dato precio maiore in æquilibrio crucis: nam culpa erat infinita tantum obiectiue: precium est obiectiue subiectiue. Et ad hoc uenit ut ex ijs redimat, ob hoc Verbum caro factum est: ut redemptio ista fieri possit, est enim actus iustitiæ commutatiue, Et sit coram Iustitia Diuina quæ sit per satisfactionem, satisfactio sit per debitum & per æquiualeus. Hic igitur exigebat Iustitia pre-

ciui n tale, quod posset extato debito liberare. Non potuit totum sacerdotium legale sic redimere à peccatis quia nõ erat sine peccato, & egebat hostia, p seipso: potuit Christus quia obtulit seipsum hostiam immaculatam Deo sanctam & placentem. Verbum solum non poterat, quia impassibile, atque ideo debitum soluere non poterat. Caro sola non poterat quia finita: Caro nostra non potest quia immunda & debita: uerbum igitur carnem assumpsit à spiritu sancto conceptam, & ideo à debito liberam. Et ita satisfactum est, dum caro mundam patitur, uerbum uinum dat infinitatem merito. Et sic Iure redimit, soluitque; utraq; catenam & culpam & penam. Agnus Dei qui tollit peccata mundi. Hæc illa est copiosa Redemptio, de qua Esai. Non audies ultra iniquitas in terra. De qua Archangelus Danieli: Delebitur Iniquitas adducetur Iustitia. Ipse redi met Israel ex omnibus iniquitatibus suis. De qua Angelus Iosepho. Saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Hæbrei non possunt Christum cognoscere, quia non agnoscunt pondus huius redemptionis; sed uane expectant redemptorem temporalem, rerum suarum restitorem.

Esa. 60. Rom. 9.

Secunda est Instauratio, & restitutio Humanitatis ad pristinam dignitatem, & iurisdictionem. Ita Moyses liberatum Israel restituit suam dignitatem, ut iterum fieret Dei populus: peculium, hæreditas, ornauit circumcisione, & secreuit ab alienis, instruxit lege, paut cibo cœlesti, deduxit in terram sanctam. Psalm. Facta est Iudæa sanctificatio eius Israel potestas eius. Longè nobilior Instaurator Christus, quod supremam dignitatem liberatos nos & redemptos euegit. Vt,

Psal. 113.

1. Ioan. 3.

Inquit

Ioan. 1. Rom. 8.

Inquit Io. filij Dei nominemur, & simus. Hæc propria, hæc summa hominis dignitas. Dedit eis potestatem filios Dei fieri &c. quod si filij, Inquit Paulus, & hæredes. Potuit autem Dei uerbum hoc facere, & nemo alius. Quia uerbum est Dei filius primogenitus & unigenitus. Vt talis ad æquatur Patri generati & producti, cuius omnem fœcunditatem exhaurit. Fœcunditas, & paternitas Dei est infinita, ergo & filiatio uerbi infinita: Ex hac infinitate potest filiatione infinitis concipere, & ita filios Dei in se constituit fratres suos. Ita dixit. Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit à cœlo filius Dei qui est in cœlo. Integritatem enim ex omnibus filiis infinita ista sua filiatione susceptis filium unum Dei qui comprehendit caput & membra. Quare inquit Apostolus ad Hebræos. Accessistis ad ecclesiam primitiuorum. In hanc dignificationem & instauracionem respiciens Zaccharias uocauit Christum Cornu salutis erectum in domo Dauid &c. In hanc Simeon uocauit eum lumen gentium & gloriam plebis Israel. Paulus. Accepimus spiritum filiorum, In quo clamamus Abba pater.

Ioan. 3.

Luc. 2.

Rom. 8.

Psal. 105.

Tertia est directio, & manu ductio. Ita Moyses deduxit Israel ann. xl. per desertum sicut oues, inquit Dauid præcedens ipse per mare, per terras, defendens ab hoibus à serpentibus, à fame, à siti, ab ira dei. dixit ut dispedit. Si nõ Moyses stetit in cõfractiõne spiritus, breuiusque iter constituit & suauis: sustulit onera iudiciorum, ceremonialium reduxit legem totam ad Amorem: Sustulit timorem quem lex incutiebatur per gratiam donum. quare non tantum præcepit, ut Moyses, sed vires dedit. Impleuit ipse legem, intendit.

F. Franc. Viced.

gra obediencia, sine peccato, quod non potuit Moyses peccator & ipse. Quare & in se formam perfectæ uirtutis constituit, & deinde dixit. Discite à me exemplum dedi uobis. uerbo docuit, & iter uitæ monstrauit. Uerbo inquit uitæ, & gratiæ, non uultu illo terribili qualem habuit Moyses, ita ut non possent filij Israel intendere in eius faciem: sed uultu beato, & glorioso, uerbo Spiritus. Confidite, ego sum nolite timere. Quomobrem iussit pater, ipsum audite, ducem sequimini & imitamini. Doctorem audite, & illi obtemperate.

Mat. 11.

Mat. 4.

Quarta est recreatio. Ita suum Israel paut Moyses Manna, recreauit coturnicibus, aqua à saxo educta. Dedit eis petitiones ipsorum. longè foelicius pascit, & recreat fideles suos Christus; pascit uerbo, spiritu, gratia: tandem pascit seipso. Ex hoc uerbum factum est caro, ut carnem & naturam nostram pascere & recreare posset. Pascit autem in eucharistiæ sacramento, in quo totum se ita nobis tradit, & insinuat, ut fiat cibus & alimentum corporis & animæ: uix dici posset, quam mirabilis pastor & recreator hoc loco. i. in sacramento eucharistiæ sit Christus; Ita ut per hoc potissimum uideat quod uerbum caro factum sit. Primò. Ex hoc quod uerbum factum est caro. Caro. i. humanitas assumpta duo est consecuta, quæ maxime seruiunt sacramento: facta est spiritu uis. Ita Paulus uocat corpora nostra ubi à morte surrexerint, spiritalia, quod seminatur animale resurget spirituale, & tamẽ erunt uera corpora naturalia. Ex hoc penetrare potest non modo corpus, sed & animam nostram: factam esse diuinam & infinitam; ex hoc pascere & satiare potest. Caro mea uerè est cibus, cætera nõ uerè cibant. Secun-

Ioan. 5.

C. dō

dō, ex hoc quod verbum caro factum est: Caro in verbo facta est gloriosa, & semper fuit, in quantum ex charitate vt inferuiret nobis gloria delituit vt que ad mortem. Suscitato Christo, & morte, ac mortalitate destructa; remanet nobis caro perpetuo gloriosa, quæ animam exultat, & implet mentem gratia, ac pignus illi dat futuræ gloriæ. Tertio, Ex hoc quod verbum factum est caro in unitate personæ, omnia communia facta sunt in eo. Deo, & homini, Deus vigilat, dormit, loquitur, sedet, flet, huc respiciebant, oēs illæ Dei, humanationes, quibus in lege & prophetis, de Deo spiritus sanctus humane quasi de homine loquebatur. futurum enim erat quando Deitas illa omnia in se fulciperet. Contra homini communia facta sunt omnia Dei opera, Ita quod Hō creat, regit, inspirat, parit, remittit peccata. Hinc suprema illa potestas per Christum ecclesiæ collata, ex quo Deitas humana est. quorum remiserunt peccata remissa erunt: quare d. sacerdos quasi Deus, ego te absoluo. Ex hoc etiam in eucharistia communicat nobis diuina opera sua, quin operatur in nobis opera vitæ. viuit in me Christus, Inquit Paulus. loquitur in me Christus. Quarto ex hoc quod verbum factum est caro. Caro id est, natura assumpta in esse naturæ remanet communicabilis ex se. non natura naturam, non natura personam, non persona personam, sed persona naturam assumpsit, eadem caro à Deitate sumit infinitatem. Eadem à verbo sumit indiuisibilitatem: Et communicabilis, datur pluribus, Sumit vnus, sumunt mille. Vt diuidua, & infinita caro, datur infinitis, Donec veniat. Vt indiuidua, datur eadem

Ioan. 20.

omnibus. tantum iste, quantum ille. Et ex hac identitate surgunt in nobis duæ illæ Diuinæ vitiones, & unitates, quæ sunt veri fructus eucharistiæ, quod sumus vnum cum Christo, & vnum inter nos in eo, omnes vnus panis, qui de vno pane participamus. Hæc omnia tantum, quia verbum caro factum est.

Quinta est Remuneratio, & gloriificatio. Hanc præstare non potuit Moises, collocare scilicet populum suum in Terra sancta optata: Nihil enim ad perfectam adduxit lex, constitit ergo in mōtib; Moab cum tota sua Pedagogia, à longè promissâ demonstrans. Officium Iesu deleto chirographo, quod aduersum nos erat, glorificare, & introducere. Hic .n. reuocat Iordanem, hic frangit velum templi; Hic per seipsum ingreditur in sancta, non enim eget vt Moises mediatore. Quare inuenit pro se & suis requiem sempiternam. Non enim ascendit, aut ingreditur solus. ecce ego & pueri mei mecum. Ita inquit apostolus. Iterum videbo vos & assumam ad me ipsum. Vbi Domine? Vbi corpus ibi & aquilæ. factum igitur est verbum caro, vt Corpus haberent Aquilæ ad quod volarent: Et in quo vires susceperent, ad volandum in requiē. Vbi sine fine in verbo ipso, verbum contemplabantur, & fruuntur. Et hic terminus, & finis laborum, operum, verborum, præceptorum, consiliorum exemplorum u meritum verbi incarnati; Et hic finis cursus fidei, spei, obedientiæ carnis & Humanitatis in verbum assumptæ, redemptæ, Instauratæ, deductæ, & recreatæ, vt tandem in verbo glorificetur.

Epilo-

Epilogus totius tractatus.

Materia fuit De verbi natiuitate: nā sua naturali proprietate, Nascibile est, & Nascitur verbum. Habet autem tres natiuitates, In quibus omnibus & accipit, & rependit. Est prima æterna, qua nascitur ex Deo Deo, & natus omnia patri rependit, ita quod cum eo spirat in eadem æternitate spiritum sanctum. Est Secunda temporalis, qua Nascitur ex Muliere ho no; suscipitque ex ea corpus & animam. Et statim eadē rependit in odorem, precium, & exemplum. Est tertia spiritualis, quia nascitur in nobis ex spiritu, spiritus: Et hic accipit in se cor nostrū. & iterum cordi nostro impendit omnia, bona sua. De Prima pauca diximus, superat enim vires nostras, quare statuimus eam sacro quodam silentio venerari & adorare. De Secunda, & tertia tria potissima capita tractauimus. quàm sit vtraque; Mirabilis & gloriosa; Amabilis & gratiosa; Vtilis, & fructuosa. Primum caput absoluius considerantes, miracula multa quæ mysterium hoc faciunt vere mirabile: Miracula in filio, in carne, in anima; In Matre ante partum, in partu, & post partum: Miracula exteriora in mundi partibus. Interiora in nobis ipsis, in principio cum iustificamur, in progressu cum magnificamur, in fine cum supra naturæ vires glorificamur. Secundū caput absoluius. Considerantes cum pastoribus miracula amoris & charitatis quæ in Christi Præsepio vbique lucent. Est charitas patris nimia, Est charitas filij vs que in finē. Est charitas matris nobis exemplaris, secundū sex officia, quibus erga filium amorem suum testa-

tur. Inuoluit pannis, hoc in nobis facit religio: Reclinat in Præsepio, & scœnum subijcit, præsepium nostrum est cor. Scœnū est pax animi, disposita à spe bonorum & præsentia malorum. Custodit dormientem: Hoc facit meditatio. Excitat & ostendit, Hoc facit hilaritas & cōfessio. Ci bat, hoc facit Misericordia. Fert quocunque Pater uocat, hoc c facit obedientia. Tertium caput absoluius narrantes commoda. Christi nati; ex hoc vno, quod est saluator & Iesus. nam saluatoris huius diximus fuisse munera potissima quinque; quæ vniuersam continent mūdi salutem. Quod Christus hic est mundi redemptio: & liberator à culpa & pœna. Quod est mundi instaurator & dignificator, vt filij Dei nominemur & simus. Quod est mundi director, & ductor verbo & exemplo. Quod est mundi recreator, & pastor, verbo, sibi seipso, maxime in eucharistia. Quod tadē est mūdi glorificator, & introductor, in æternā requiē. In qua manētes eoque perpetuo fruētes in eo & cum eo & per eum beati verē & summa cum felicitate dicemus, Verbum Caro factum est. Et habitauit in nobis Per omnia secula seculorum Amen.

Habita Rom. apud S. Chatarinā. 568

IN DIE SANCTO
Natalis Domini.

Apparuit benignitas, & humanitas Saluatoris nostri &c.



Um Hæc vita nostra egeat Deo, non tantum donis Dei, quæ tamen sunt maxime necessaria, sed ipsa met Diuinitate: Illa: n. sola creare potuit, illa vna recrea-

re pōtilla vna sui simplicitate penetra-
re aīam hāc nostram potest: quare &
viuificare: illa etiā solā quali in termi-
no, in se quietare: Quid mirum si
sancti Patres nostri Abraham, Isaac,
& cæteri huius necessitatis conscij
tam instanter Deitatem ipsam sollici-
tabant Descende, veni Domine,
noli tardare. Hanc enim vnam sibi
sufficere sentiebant. Quid mirū si su-
scipto Dñi verbo, iusiurandū, qđ, iu-
rauit, daturū se nobis: eo vno lætati
sunt; Ita Abrahā vidit diē Christi ui-
dit et gauisus est. Verbū. n accepit ve-
rax, & infallibile, quod per omnia se-
cula promissionem ratificauit & ma-
turauit figuris, imaginibus, pphetijs
hoc vnum asserens, quod seipsum da-
ret. Et in hac vna fide, secula illa om-
nia sunt recreata.

Tandem læta hæc dies venit, tem-
porum plenitudo, promissionum,
votorum, precū imaginum, figurarū
terminus scilicet: quo Diuinitas ipsa
se inclinavit, & personaliter præter
dona collata descendit, Et quia ho-
mo non poterat ad eam se se extol-
lere; seipsum deflexit ad hominem.
Et quia nesciuit hō illā in se suscipere
adeft illa hominemque totum in se
suscipit: sicque & humanæ necessi-
tati, & temporum omnium votis, &
sue met fidei satisfacit. Quare accla-
mant oīa, fauēt oīa, exultant oīa ligna
siluarum quicquid in terra est, quod
vitam hā beat, & huius sit capax foeli-
citatē Angeli, Homines, Pastores
Magi omnia concurrunt, & consola-
tionem suam testantur. Nos illi sum-
us frigidī & inepti, qui in tāta mundi
alacritate, nihil sentimus, præter com-
munem quandam cærimoniam: læta-
mur quidem, sed vix scimus qua de
causa: quare, & lætitiā hanc no-
strā tam infeliciter gerimus, quod à

quavis re turbari, confundi que po-
test. In causa autem est, quod factum
hoc non eo modo contemplamur,
quo eius mysteria satis agnoscere &
inde mentem inflammare possimus.
Merito se se incitant Pastores Iudai-
ci. Videamus verbū, quod factū est,
quod fecit Dominus, & ostendit no-
bis. Factū mirabile à factore poten-
tissimo, ad nos maximè imo totum
pertinens, ante oculos etiam & ora
nostra positum, & reuelatū testibus
dignis; tantum vt velimus attendere,
& obseruare. Primo quale sit Factum
Secundo qua ratione, & cur factum.
Tertio quō nobis accommodatum.
Quarto quam fructuosum; & profi-
cuum. Obsecro vos o charissimi. Ad
este mihi, sanctū, & felix hoc præsepe
quo ante nos & pro nobis iacet Diui-
nitas inclinata, attente consideremus
Tu alme puer, iam satis in mēte mea
concepte, sentio enim te, quod sine
te non possim, sine te nolim (qđ tamē
volō,) laudare te: Age pro me hic
nascere, vt te in amplo, & nobilissimo
hoc Præsepi reponā. Simul te videamus,
simul tu hilaritate fruamur, te-
que cū Angelis & Pastoribus nobis
datum, & natum glorificemus, &
prædicemus:

Magna est hæc mundi com-
motio, aduolant omnia, clamant
omnia, Angeli, Pastores. Magi; quid
nouī contigit in ista beata Betleem?
quid ita huc currit & exultat mūdus?
Respondet. D. Paulus ad titum, &
sunt verba propria, quæ vt tempori
& loco huic competentia sancta Ma-
ter ecclesia in Aurora huius sanctissi-
mæ dici legit. Apparuit benignitas, &
humanitas Sal. nost. semper benignus
& bonus, & optimus fuit Deus, ne-
cessario bonus, vt necessario Deus. at
non talis semper Apparuit: Conti-

nuit

nuit in ira misericordias. Dedit qui-
dem dona quā plurima, cælum, ter-
ram &c. sed mundus gustare ea bona
non potuit: tum quia remota, nam
adhuc Deitas stabat in suo latibulo
& caliginē, quam vix hominis acies
poterat intueri: tum quia infectus erat
ex culpa hominis gustus, & turbatus
oculus, vt nil quod sibi saperet, in to-
ta Dei maiestate conspiceret. Dun-
igitur hic facta sunt, vt Dei bonitas
perciperetur, Primo inclinata est
Diuinitas, & se se ad hominem defle-
xit vt videri, audiri, complexari,
gustari modis omnibus possit; os no-
strum facta & caro nostra. Deinde
hominis gustus purgatus est sublata
culpa; ita quod potest iam libere in
eius mentem influere; illi se vnire,
quādo venit Agnus ille qui tollit pec-
cata mundi: Sic ergo apparuit be-
nignitas, & humanitas. Ex inuisibili
facta est visibilis, & sensibilis. Deus
erat absconditus, iam in terris visus
est Ideo magna ratione dicunt An-
geli Pastoribus. inuenietis in fantem
Hactenus optatus, quaesitus, vocatus
promissus, expectatus, nunc iam da-
tus, & natus; pergit bono animo. In-
uenietis: omnia reuelant, cæli, ter-
ræ, In loco publico est, & patenti in
Diuersorio, omnia clamant vt rete-
gāt, omnia currunt, vt videant: Ita ex
abscondito factus est manifestus, Ex
magno paruulus, ita vocat Esaias,
ita Angeli, Infantē. Tam modicusest,
qđ ventrem Matris castissimā neque
intrans neq; exiēs aperit. verē paruu-
litate & humanitate exemplum. Ex
diuite pauper, & extremæ paupertatis
exemplum, Ideo narrant Angeli.
Pannis inuolutum. qui summa gloria
in cælis fruitur: qui totius mundi do-
minio potitur, in modico panno te-
gitur, modica fascia stringitur. Hic

beata, & foelix erit paupertas & sacra
Exalto, & sublimi infimus exsummo
imus. Ideo Angeli addunt. Positum
in præsepio. qui super omnes cælos
sedet, & dominatur & præeminet:
Super omnes cælos gloria eius: en-
quam demissus est, iacet in præsepi,
Sic lic Gigas ille sedet, quin iacet in
terra. Hæc omnia verbo vno Ioannes
explicat, verbum: quid altius, maius,
ditius? Caro. Quid humilius angu-
stius, pauperius dici potest? Factū est
qd mirabilius, & et miserabilius? Ver-
bū sua natura ineffectū, ineffectibile
p qđ facta sunt oīa, En factum est &
factū Caro. quid hoc fecit? (Bernar-
dus) nisi amor? Nō modo ad carnē se
inclinavit, carnem assumpsit, sed fa-
ctum est caro. Non quidem per con-
uersionem naturæ in naturam: sed
per unionem naturarū, & per trāsfor-
mationem formarum. Ob hoc addit
Paulus. quod Apparuit benignitas,
Et Humanitas. Tantum in Deo po-
tuit charitas, quod uersa est in huma-
nitatem; Tum quia Deum humanauit,
ideft totum ad hominis commo-
dum propulit. quam impulsione &
inflexione vocat Humanitatem &
philantropiam. Tum quia vera homi-
nem fecit: atq; in ea forma apparuit
benignitas Saluatoris nostri Dei
Nomē exprimit statū. Iesus est, quia
Saluator; & potens, & efficax, est
enim Deus omnipotens: Deus nostris
nobis datus. Si Deus pro nobis, quis
contra nos? Deus saluat & iustificat,
quis condemnat? Hoc itaque Fa-
ctū est. Verbū caro, Deus hō talis est,
talis apparuit: Et habitauit in nobis:

Vnde autē hæc facta sunt? Da cau-
sam tantæ inclinationis Dei, tantæ
salutis nostræ. Respon. Paulus. Non
ex operibus Iustitiæ &c. Gratia est,
& summa gratiā, donatur, non red-
ditur.

ditur. Benignitas est, superat omne meritum, omne votum, omnem spem, quod si villo modo ex operibus. Non Iustitiae. sunt enim omnes nostrae immundae ut pannus menstruus. Si forte ex operibus. Forte iniustitiae locum habent. nam sine culpa, aut Christus non nasceretur, aut non talis, tantaeque benignitatis exemplum. Ob hoc exclamat ecclesia. o necessaria Adae peccatum. o foelix culpa. Vnde igitur? Secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Opus amoris, & misericordiae est. Sic Deus dilexit mundum &c. Paulus. In hoc apparuit charitas Dei. &c. Vocat misericordiam suam. Tum quia intima, identica est Deo, viscera misericordiae vocauit Zacharias. Tum quia nulli debitor, se se effundi, quam sibi placet. Huius igitur misericordiae opus est, quod non sumus consumpti, sed saluati: quomodo autem: nos, qui residui sumus? quia ab ijs temporibus tantum distamus? quibus nil commune cum Christo? Qua arte, quo medio haec tanta bona ad nos delata sunt? Scimus Christum plenum thesauris, virtutibus, donis, meritis; At quid ad nos? Homo est Christus & verus homo: sed de domo aut de seculo nostro, quod est seculum culpae: Pater est noui seculi: non ex Adam est, sed ex Deo natus, spiritu sancto obumbrate. quid ergo nos, aut quomodo bene illius participamus? quomodo sunt illa nobis accommodata?

Per lapacrum regenerationis, & reuocationis spiritus sancti. Sunt sacramenta canalina, quibus Christi capitis virtus, ad nos membra defertur. sunt instrumenta Practica, operatiua gratiae. Ianua caeterorum est Baptismus, balneum illud potes, quo abluimur,

lauamur, & regeneramur in Christo. Hic submergimur. peritque in nobis vetus homo noster cum actibus suis, culpa & poena aeterna. Hic emergimur & subleuamur, et quasi ex monumento in nouam vitam resuscitamus. & in noua oliua inserimur. Olim caro de carne fuimus. hic de spiritu spirituales. Datur autem spiritus in hoc lauacro sic abunde. ut non modicam illam (si tamen ulla fuit) circumcisionis gratiam, sed amplam, magna cum copia virtutum & donorum recipiamus. quibus tota Christi virtus in nos transfunditur: quare addit. Per Iesum Christum Saluatorem nostrum. Huius est meritum, huius opus, huius sanguis, quo melius quam aqua lauamur. Merita habet infinita: omnia sibi superflua: illa nobis communicat; & per sacramenta communicat, quae suae gratiae, sunt instrumenta, & significantia, & conferentia. etiam ante omnia per Baptismum, in quo illi incorporamur, ut eius simus & eius bonis perfrui possimus ita Ioann. vidimus eum plenum gratiae & veritatis. Nos vero? De plenitudine eius accepimus omnes. quid tum nobis ex his susceptis bonis in Christo?

Ut Iustificati gratia ipsius. Duo in summa confert haec deitatis & Christi participatio. Alterum in hac vita, quod per eius gratiam iustificamur. Sol oriens pellit tenebras, & illuminat. Gratia tollit culpam, & infundit iustitiam, qua formaliter iustificamur, & Christo capiti conformamur. Hanc vero iustitiam sequitur aliud bonum quod maius est, tanquam ex merito. Ut Haeredes simus secundum spem vitae aeternae. Fidei donum, quod primo nobis confertur, facit nos Dei filios quia vnit Christo primogenito

IN DIE SANCTO Natalis Domini.

*Miracula, gaudia, & praecipua
Christi nati.*



Magna, & optima, altissima, & sacratissima diei huius misteria, quorum memoriam, celebramus, olim cum

nito, & facit eius membra. Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Paulus omnes vos estis filij Dei, per fidem. Si filij & haeredes & haeredes Dei, cohaeredes Christi, Ita non tu radicem portas, Inquit Paulus ad Rom. sed radix te. Portat autem foeliciter ad eam metam, ad quam primogenitus assumptus est: ad aeternam vitam. Haec tandem sunt bona, quae vera sunt, nostra sunt, a nobis optata, & expectata. Ob hoc oportuit Christum venire & nostrum fieri, ut sicut merces est infinita; Ita meritum haberemus & praeremus aliqua ex parte infinitum, ut à Deo, ad Deum per Deum perduceremur. Ex ipso, per ipsum, in ipso omnia. Illa manet nos patria, Illa petenda sedes, Illud regnum nobiscum Christo & per Christum paratum, Interim spe salui sumus: Et est spes quae non confundit; nam oritur ex fide, quae Dei verbo & promissis innititur. Dum caput à membris distat: nondum apparet, quid erimus. scimus autem, quod il cum apparuerit similes ei erimus. Generosus has spes instaurat hodie nobis Paruulus hic ante nos vagiens, ad commoda nostra & illa quidem aeterna reclinat: ex Dei sola misericordia, nobis per sacramenta communicat, ut hic per eius gratiam iustificati, ad eius gloriam conscendamus, ac tandem cum ipso capite nostro: haeredes vere non iam secundum spem, sed secundum rem simus aeternae vitae. Amen.

Mediolani Habita. 1565.

primò fierent, & paderentur orbi, à maximis & potētissimis oratoribus pastoribus hominibus super paruo grege vigilantibus, nempe, cum hominum ingenia non sufficerent: ab Angelis Paradisi, Euangelizantibus gaudium magnum, & canentibus Deo gloriam & terris pacem, sunt explicata. Haec eadem maxima & optima, grauissima & sacratissima mysteria narrata & repetenda sunt vobis, Serenissime Princeps, Clarissimi Oratores. Illustrissimi & potētissimi, Domini, Hominibus tanta potestate, & pietate conspicuis. Et ecce ad tale tantumque ministerium, cui vix Angeli sufficiunt, deligistis miserum me hominulum imperitum & impeditum, qui ad tanta negocia, vix magno etiam conatu adferre potui bonam voluntatem, tantum mihi inest miseriae, & imperfectionis. Non fuerunt Angeli illi veritatis huius praedicatores, tam sancti, caelestes, puri, potentes, apti, quod ego sum peccator terrenus, impurus imperitus & ineptus. Et tamē voluntati, & imperio vestro nephas fuerat non obedire. Ecce igitur me, o beati, o optimi Veneti. Ecce ego ad vos veni, de altissimo mysterio natiuitatis D.N. Iesu, breuiter & succincte dicturus, iuuat me rei magnitudo, & amplitudine nā tāta est, quod seipsa vix audita, ad mira-

Ioan. 3.

Ioan. 2.

Ioan. 1.

mirationem, ne dum attentionem parit. Iuuat rei commoditas, & bene licentia, nam seipsa parit, non modo benevolentiam, sed lætitiā, & alacritatem. iuuat rei distinctio, dispositio & significatio per tales testes, nam seipsa parit doctrinam & disciplinam. Et hæc ipsa sunt illa tria, quæ ego hodie à vobis, tanquam illustribus Natalis huius sanctissimi spectantibus requiro. nempe, Admirationem, Gaudium, & disciplinā. iuuerit etiā me & causam meam valde, quod non pastores, aut idiotas alloquor: sed maximos, sed optimos Principes, quibus Christus non modo cognitus, sed charus, sed preciosus est: quare fat mihi fuerit vel leuiter delibare quæ ad gloriā illius pertineat, quod uos statim, non misso grege ut simplices illi, sed cum grege hoc uestro felicissimo, cū tota terra & mari uestro, ad illius præsepe uenerandum curretis. Tu quoque Alme puer, quæ nascentē hodie colimus & adoramus, Verum, Deū & verū hoīem, de quo bene dicere non modo difficile, sed impossibile sine tuo ipsius nomine: Ades huc, iterum per os & linguam meam & uiscera nasciturus, ac in sanctissimo hoc senatu, quasi in præsepio aureo reclinandus. Eia o incliti, iam fauent omnia, si uos fauetis. Fauete obsecro, filete, & firmis animis animaduertite

Si Rei magnitudo & maiestas mouet ad stuporem, Certe res, quam præ manibus habemus tam est ex omni parte magna, & ampla, ut non modo stupidus sit, qui ad hoc præsepe non stupet, sed & lapidibus ipsi obtusior, & peritus nihil sit: nā hic ut testat Damascenus, tremunt Angeli, pauet cœli, creatura nō sustinet, vox

filet, mēs deficit. Videamus obsecro & nos, o incliti, videamus verbum, quod factū est. Quis fecit? fecit Dominus. quō nos videre possumus? fecit ille, & ille ostendit nobis. Certe non erit inutilis, aut ociosa hæc speculatio. sūt omnia mirabilia, quin & memorabilia, quæ sine stupore conspici nequeunt. videamus. Primo hic sese offert Diuina misericordia, quæ per tot annorum millia hætenus in ira latuit: & ecce in tantam gratiam hominem recipit, quod totum se illi tradit. Opus Dei maximū est opus misericordiae: & Ista est misericordia omnium maxima. Secundo hic se se offert missus, non Angelus sed unigenitus Dei filius hic exinatus usque ad formam serui: humilia etiam petiturus usque ad mortem crucis. vere inquit Bernardus. summus omnium factus est imus omnium. Tertio hic se se offert modus, quo sic Dei filius factus est homo innumera in se retinens miracula, Vere & de hac generatione (ut optime sentit D. Leo Papa) dicere potuit Esaias. Generationem eius quis enarrabit? Mirum est hic, quod Diuinitas ita se humiliat, quod homo fit, & hominem in se vere & realiter & personaliter suscipit quod statim assumat corpus & animam non prius tamen animam quam corpus; sed ambo simul assumat, & conseruet, quin beatificet: olim homo non poterat Deum videre, nūc Deum in se habet & totus in Deo habetur, recipit à Deo oīa & sua oīa illi dat. Deus homo fit (ut Augustinus). & homo Deus, & sic à Deo recipit: quod nunquam tamen ullam partem dimittit. Quod Caro ex spiritu sancto concipitur in utero virginis. quod concepta statim organizatur: & statim animatur,

Luc. 2.

Ela. 53.

nas, nō solum non potest hæc aut facere, aut concipere Natū. Opus est Dei quod potest oīa & spūs sancti obubratis. Anima partim misera, partim beata est quis unquam audiuit talem mixturā? Mater, & ipsa plena miraculis: vera Mater, Mater & virgo, grauida sine grauamine, puerpera sine dolore. Mater sine viro & si virum habet ad custodiā, non comērciū. caro virgo, anima plena gratia, cor lectum, Mater hoīs & Mater Dei est. Finiam verbū quod factū est quod fecit Dñs, & ostendit nobis. Mirum si ad hæc stupent cœli, & commouetur terra? hoc fore prædixerat Agens propheta; Mirum si stellæ currunt? si Angeli canunt? si si cœli splendent? si sol triplicatur? si pastores vigilat? si Magi quaerunt? si Sibyllæ diuinant? si humana sapientia pudefit? hoc fecit Dominus & ostendit nobis. Alioquin & nos ignorāremus. Stupent impij ex ignorantia, ex infidelitate, ut miratur Herodes & omnis Hierosolima cum illo, ad solum nati nomen. Stupent Pij ex fide & humilitate, quare & nos beatos & sanctos stupores nostros adhibere hic, quasi dona, & victimas debemus, ut fateamur, nos hæc non capere & tamen firmissime credere: & quasi statuæ hæreamus huic Præsepio, nunquam ab eo diuellendi, ut quicquid dicant infideles, Hæretici, nos tamen sciamus & adoremus, verbum quod hic pro nobis factū est caro.

Ut vero in impijs oritur admiratio ex ignorantia, & ad stuporem incis, sequitur dura quædam, & desperata ariditas animi. Ita ex fide in sanctis pastoribus & Magis, oritur admiratio, & ad eam sequitur ingens lætitia: sunt enim hæc non tam magna, quam commoda & gratiosa; ut non tantum in stuporem, sed ut in alacritatem miro modo prouocent. Quare & hoc hodie a vobis posco, ut ad præsepe hoc læti, & iucundi sitis, Euangelizo enim vobis gaudium magnum, & certe tam magnum est, ut solum hoc recreet omnia, trahatque ab oriente Magos, in occidentem Augustum Casarem exhilarat, ab oriente adhuc semen, dicitur Es. Ab occidente congrega: die Austro ad-

fer? & Aquiloni da. Ita omnino hic fit. Recreat & tempora omnia præterita, Abraham, Isaac, Iacob, Dauidem; Præsentia; Iosephum, Simeonem; Pastores, Magos; Futura nostra & filiorum, nepotumque nostrorum usque ad mundi finem. Hoc est enim cœli regnum, cuius non erit finis. Qui hic nō congaudet, certe in atrā, & desperatam bilim, duritiemque animi cecidit. quanta vero est cæ lætitiæ? inuimā. Natus est hodie, inquit Angelus ad pastores. Vobis saluator.

Natus est. Hactenus per tot seculā inuocatus, expectatus, expectatio gentium: tot vocibus sollicitatus. Vt nam disrumpere cœlos & descendere. Rorate cœli desuper &c. Veni dilecte mi veni in foraminibus petræ. Defecerunt oculi mei in salutare tuum, quando consolaberis me? Abachuc, usque quo clamabo & nō exaudies? En iam Natus est, Hactenus promissus in lege & Patribus. Dicitur Euæ primæ Matri, de semine eius quod caput serpentis coteret. Dicitur Abrahæ de semine in quo benedicentur gētes. Dicitur Iacob, de duce nascituro e femore filii sui. Dicitur Moyse, de propheta simili futuro de gente sua. Dicitur Balaamo de stella ventura in domo Iacob: Dicitur Dauidi, de fructu ventris eius, quod sessurus erat super sede sua. Reuelata Esaiæ Mater virgo. Danieli tē

Ela. 43.

Ela. 64.

Cant. 7.

Ela. 118.

Abac. 1.

Gen. 3.

Gen. 23.

Gen. 29.

Dan. 8.

Num. 24.
Plal. 131.
Ela. 7.
Dao. 9.
Mal. 3.
Mi. h. 5.
Abac. 33.

pus annorum. 490. Michæ locus q̄
in Bethleem nascetur. Malachia
præcursor Ioan. in virtute Eliæ. A-
bachuc nomen, quod vocaretur Iesus;
en tandem natus est. Hactenus, con-
ceptus, & maturatus in lege, figuris,
& imaginibus à longe manifestatus
vnde pij. seculorū oīum sūt recreati.
Dū saluatore, & cōsolatore hūc mū-
di cerneret. Adā in ligno vitæ, Abel
in sacrificio, Noë in arca, Melchise-
dech in decimis suis, Abraam in vi-
sura, Iacob in petra olei; Moyses in
saxo, in rubo, in Manna, in serpente
æneo, Aaron in tabernaculo, in Ar-
ca fœderis, Gedeon in yelo, Iosue
in Sole fauente, Sanson in fonte, Da-
uid in throno, Salomon in templo,
Elias in pane, Esaias in monte, in ger-
mine, in flore, in lumine, Ezechiel in
sole nube tecto, Daniel in saxo seip-
so, exciso Ionas in hœdera, Malachias
in Angelo. Sūt hi colores oēs, & ima-
gines quibus depictus à longe est. sal-
uator, nunc tandem per miserico-
rdiam natus. Vobis. Hæc vero potis-
sima est lætitiæ causa, quod intelli-
gunt Pastores factum, ad se pertine-
re, quare missis omnibus accurrerūt,
Non sic ad Angelos pertinet, Non
enim ad lapsos, qui hęc non saluato-
rem, sed damnatorem accipiunt: vt
enim penitere non possunt, ita nec
redimi. Non ad beatos: non enim
egent liberatore cum non ecide-
rint. Augent tamē & hęc gaudia sua,
ex nostra sunt: quod nascitur, Nobis
Debit homo redimi, Tū quia tota
natura corrupta, non sic Angelica:
tū quia capax penitentia. Debit
redimi coram Iustitia, quæ exigit sa-
tisfactionem, satisfactio pœnam, qua
corrigitur culpa, quare oportuit: vt
Redemptor satisfactor pateretur.
Pati non poterat Deitas sola. Satis-

factio etiam fit per indebitum & pœ-
æquivalens. Nec tantum præstare po-
tuit Humanitas sola. Tum quia debi-
ta tota ex culpa. Tum quia finita: cul-
pa autem fuerat infinita. Hic igitur
duo sunt requisita. Vnum quod patē-
retur, & pateretur in natura corrup-
ta vt pro ea posset satisfacere: Ad
hoc adhibita est humanitas vera, sed
tamen Iusta, è spiritu sancto conce-
pta, atque ideo indebita. Alterum
quod patienti meritum daret & pon-
dus infinitū. Ad hoc Diuinitas, qua-
re opus fuit, saluatorem hunc esse
Deum & hominem, sicque claudens
in se duo extrema, vere mediator in-
ter Deum & hominem. Propter hoc
verbum caro factum est. Verbum ef-
se oportuit. Non Pater quia illum
nasci non decuit, spiritus sanctus nō
deçens habuit, manent enim illum
alia opera: verbū sua natura mediāt
inter patrem, & filium, quare & opti-
mus mediator destinatus est. Verbo
condita sunt omnia; Verbo & resti-
turi debuerunt. Verbum imago, na-
turalis latūs est: hanc in homine resti-
tuere potuit. verbum totum Dei fi-
liationem in se & continet, huius par-
ticipē potuit hominem facere. Qua-
re verbū caro factū est. Caro id est hu-
manitas requisita est, vt pati posset:
vt merita patientis ad hominem per-
tinerent: vt ab eadem natura vincere-
tur Diabolus, quam deceperat. Ita
decuit Diuinam sapientiam in eadē
natura antidotum culpæ instituere.
Deus itaq; homo factus est. Homo
autem sic. Deo vniendus, iustus esse
debit, & innocens, tum propter ho-
norem assumentis verbi, Tum pro-
pter efficaciam medicinae quæ ex ip-
so parabatur, ad satisfaciendum pro
culpa. Talis ex homine nasci non po-
terat, quando tota natura corrupta
fuerat:

fuerat: conceptus igitur è spiritu san-
cto est. Et ex virgine immaculata
natus est. Hodie. Tempus hoc illud
acceptabile; quin temporis plenitu-
do, quo bracula omnia impleta: pro-
missa, exhibita, plena omnia luce, ve-
ritate, sanguine, merito, gratia. Acci-
piunt iam sancti Patres filium; um-
bræ veritatem: Tempus, & Aræ vi-
stimam. Propheta ducem, (secula re-
demptorem; quod Natus est Salua-
tor. Venere hactenus Angeli, Archæ-
geli, consolatores, comites, instru-
ctores. Venere Patres, Abel,
Seth, Sem, Enos, Enoch, Noe,
Matusalem, Melchisedech, Vene-
re Patriarchæ Abraham, Isaac, Ia-
cob, Ioseph. Venere Ducēs. Moi-
ses, Aaron; Iosue, Gedeon, Sanson.
Venere Principes Naalon, Aminadab,
Salmon, Zorobabel. Venere Re-
ges, Dauid, Salomon, Iosias, Iosa-
phat, Ezechias &c. Venere Prophete
Samuel, Elyas, Elifeus, Esa, Iere. Eze-
ch. Dan. &c. Venere Sacerdotes, Eli,
Elezar. Zacharias. Tandem venit
missus à Deo præcursor, Ioann. qua-
si Angelus ante faciem Domini: At
hodie Natus est Saluator mundi, Ca-
ptiuus redemptor, seruis liberator,
cæcis lux, Infirmis salus, mortuis, vi-
ta. Et salus est maxima, quam hæbrei
non agnoscunt: Saluat enim popu-
lum suum à peccatis eorum id est eri-
pīt è manu mortis & Satana. Colla-
tantur itaque merito omnia, & exul-
tant ligna siluarum. Cœli ipsi pleni
sunt mira alacritate, rorant, & pluit
manan, lumina multiplican, tripli-
cant soles, & modis omnibus enar-
rant gloriam Dei. Angeli Iucundis-
simi sunt de gloria Domini sui, de sa-
lute fratrum; de confusione apostata-
ratarum dæmonum, de pace data se-
culis. In terris exultant omnia piorū.

corda, & ora, Zacharias mutus præ læ-
titia loquitur & benedicit, Ioannes
filius in vtero matris exultat; Elisa-
beth Mater exclamat, & Matrē Do-
mini bene dictam prædicat, Pastores
testantur, Magi adorent, Quid putat
mus hic facere cor. Mariæ Matris &
virginis, quæ mysterium possidet?
quæ oculis filium conspicit (Augu-
stinus) corde Deum adorat? quæ lin-
gua possit istius gaudia celebrare?
testatur euangelista: quod obseuabat
omnia & conferebat in corde suo:
quod quasi scrinium est secretorum
Dei; Adest optimus seniculus Io-
seph, iustus virginis custos. tectis
omnium, ab Angelis informatus:
scit puritatem Matris, scit Maiesta-
tem filii, adorat & ipse natum; adest
obsequentissimus, paratus omnia fa-
cere, omnia pati vt custodiat matrē
& filium. Ad sunt & animalia fortu-
nata Bos, & Asinus, cognoscetes &
ipsi & suo modo colentes Domi-
num & possessorem suum; flatu &
spiritu quando aliud non possunt,
vāgentem; puerum calefacientes.
Vt ex his discant pauperes honora-
re sanctum Domini præsepe, si aliud
adhibere non possunt: saltem spiritu
& flatu id est bonis verbis & bona in-
tentione. Pastores vigilent super gre-
gibus sibi commissis, quando iam
sciunt timendum ab Herode, & sina-
goga, hæreticis, vanis &c. vāijs qui
dormiunt nascente Christo. Magi
dant aurum, thus & myrram, sic de-
bent diuites, è sua substantia colere
& honorare saleatoris paupertatem.
Tu Serenissime Princeps quali Io-
seph, tectis es bonorum omnium, in-
structus a pueritia, doctus religionis
mysteria: vanitates mundi ab hoc
præsepio te non diuertunt; tu prius
has hydras viceras quàm vidisses,
H 2 Huc

Huc ideo vocatus es, ut Domini præsepio tutor sis. Circumstant synagogæ Hæreticorum, luteranorum, sacramentariorum, Anabaptistarum si dei insidiantes. Molitur Herodes mundi scilicet vanitas & superbia ut bonos corrumpat mores: nascen-temque puerum perimat: Tuum est obstare pro regno Christi, voluisti semper, forte non poteris: nunc potes multa: & cum gloriosissimo isto senatu potes omnia, quæ ad hoc requiruntur. Obsecro obtestorque omnes vos, o Altissimi & clementissimi veneti, ne despiciat Christum pauperem: ne illius præsepe, aut scœnum horret. Hospitalia eius, orphanos, captiuos, carceratos misericordia vestra fouete, & salua iustitia consolamini, sunt quidem misera, & paupercula loca; sed Christi sunt præsepia & ossa vestræ pietati commendata. Crescet hic paruulus, & proficiet: si non Herodi, Pilato, Phariseis, Turcis, hæreticis, impijs, mundi amatoribus, veritatis hostibus: Crescet vobis & populis vestris scelicissimis. Ex quo magis obsequentem & fauentem sibi gloriam & maiestatem vestram sentiet: Eo magis & ipse Principem vestrum: cõsilia, capita vestra, Populos & regna vestra, diuina sua benedictione replebit; pace amicorum, formidine & pauore inimicorum firmabit, quousque pereunte mundo regnum hoc temporale, in æternum commutabit. Amen.

Habita Venetijs ad Illustrissimum. Dominium Anno Domini. 1553.

IN FESTO SANCTI

Stephani prothomartyris.

Stephanus plenus gratia, & fortitudine faciebat &c.



SINGVLARE ex plurimum virtutis, & gratiæ proponitur hodie nobis in Stephano, ut eum non modo laudemus quod primum esse solet in sanctorum cultu, & in quo nos multa præstare facile solemus. Non solum etiam inuocemus: & fauorẽ eius tanquam Patroni multa potentis apud dominum pro cuius nomine & gloria tanta dixit, fecit & passus est, nam & hoc facimus satis bene, cum vrget necessitas, Sancte Stephane ora pro nobis &c. verum & quem imitemur & sequamur, ad quem scopum ut in hoc cultu primum respiciens Mater ecclesiæ dicit. Da nobis Dominè imitari quod colimus &c. Vir singularis est Stephanus dignus, cultu, precibus & imitatione. Nam plenus est gratia & fortitudine. Vas plenum ex vi suæ plenitudinis, primo non admittit alios liquores: secundo sua plenitudine & grauitate stat. Tertio vix tactum effundit quod in se habet. Ita homo Dei plenus gratia, facile respuit amores mundi & quæcunque aliunde sibi cõtingere possunt. psal. Remittit consolari anima mea: Paulus De cætero nemo mihi molestus sit. Gregorius. Gustato spiritu desipit omnis caro. Ista iurauimus in Baptismo, dum abrenũtiuimus satanæ & operibus eius: at millies meriti

sumus. Stat etiam sua plenitudine stabilis contentus, hærens immobiliter domino suo, tenui nec dimittit tam Sapiens ut sol permanet: stultus ut luna mutatur. Quis separabit me à charitate Christi? Grauitas mundi huius deprimit cor. Usque quo graui corde? unde grauitas? Diligitis vanitatem, & queritis mendaciam. Grauitas & plenitudo gratiæ non deprimit, sed extollit cor ad sublimia, quasi penne columbæ &c. Ita noster hic cum esset plenus spiritu sancto intendens in cœlum vidit gloriam Dei. Intendit in cœlum, erectus ad sublimia & ibi stat, tam firmiter ut à nulla re dimoueri possit. Effundit etiam sua plenitudine liquores suos, implet Hierusalem. Implet tempora omnia odore suo. Et qui sunt tempora quorum Stephanus noster plenus est, & quos effundit prodigiosa? Plenus est inquit Lucas, Gratia, & fortitudine, vere preciosa est plenitudo. Gratiam habet, in primis gratis datam, quam & Apostoli susceperant, & continet hæc tria potissima. Sapientiam, Eloquentiam, virtutem miraculorum. Sapientiam effundit, talem ac tantam, quod scripturas interpretatur, sensus adijcit opulentos: Ita quod Academiæ aliàs peritissimæ & dicacissimæ, non poterant respondere sapientiæ & spiritui qui loquebatur in Stephano. Ita promisit Christus sapientibus suis: Ita factum Concilio Nicæno. Ita sapientia Christi simplicissima demeruit mundi sapientiã, ut cumq; eminens & phaleratam: Eloquentiam adhibet, qua sapientiam suam ornat, & inflammat. Nam ut sine sensu & sapientia vanissima est eloquentia. Ita cum Sapientia maxime utilis & honorifica est. si mundus appeteret

Dei verbum, certe non egeremus Sapientia. At quoniam potius verbum deridet & fugit, ideo quasi sine fame sit mundus, addidit Deus, velut saporem eloquentiam sapientiæ, ut dicendo delectet & sic quasi nescium moueat, trahat, & dulciter, ac sceleriter fallat cor humanum: Ob eloquentiam. D. Paulus vocatus est Mercurius: ne putes inutilem, aut vanam. Celebres in vtraque ecclesiâ Græca & latina fuere rhetores, & oratores. Chrysostomus, Gregorius Nazianzenus. Basilius Nilisus: Ambr. Hieronimus, Ciprianus, Lactantius & alij, qui multa sceleritate piscati sunt pro Domino Iesu. En quæ eloquens est hodie Stephanus, quam acer, & vehemens in dicendo. A principio pulchris titulis captat beneuolentiam viri patres & fratres: In medio docet mirabili copia, discurret totum testamentum vetus. In fine terribilis, & violentus est. Dura ceruice & cætera. Habet tertio virtutem miraculorum, signa & prodigia faciens. Narrat Augustin. quod usque ad sua tempora; ex inuocacione beati Stephani sex viri à mortuis resurrexerunt, frequentissima miracula, in vita, in morte in inuentione, in translatione: semper seipsum superat. Gratiam in super habet gratificantem, quæ completitur radicaliter virtutes theologicas: Plenus est fide, quæ tanta est, ut videat celos apertos &c. omnia nouit, omnia credit, omnia pro infallibilibus habet, quæ proponuntur. Plenus est spe, totus intendens in cœlum; commoda, huius mundi despiciens, atque ita in cœlum intendens; quod propter ea bona sola, quæcunque alia mundi huius fortiter respuit. Plenus est charitate, quæ rarum sui speci-

specimen prabet: diligens usque ad inimicos suos lapidatores, qua oratione tantum valet, quod non prius expirat quod Sauli Phariseum acerbissimum lucratur Christo. Ita apparet ex multis, quod sit Stephanus plenus gratia. Sed & plenus est fortitudine tanta, ut vinci nullo modo possit, extingui potest, vinci non potest, quid vero illustrius de Milite honorato dicitur, quae quod sit fortis? Fortis autem ostendit audacia in bono, & Patientia in malo, & haec miro modo splendent in Stephano. Audacia tanta est, qui Christo pro se mortuo, mortem reddit, animam pro anima, nil minus & dat intrepide. Patiens etiam contra insultus, qui tres in primis obijciuntur. Insultant verbis, insultant testibus, insultant lapidibus, omnia tollerant. Stephanus, non modo patiens, sed iucundus. Verbis respondet & humane sapientiae paralogismos retundit tam fortiter & sapienter, quod testatur. Lucas; quod synagoga disputantes cum Stephano. Dissocabantur cordibus, & quod stridebant in eum, quod continebant aures, & impetum fecerunt in eum. Ipse vero intrepidus stat, non modo nil timens in corde, sed neque mutatus in facie, testatur enim Lucas, quod in isto congressu, facies eius erat, sicut Angelus. Hic textus mirabilem illam Apologiam pro Christo in senatu Iudaeorum, quae synagoga pertraxit ad lapides. Testes ingruunt dicentes, Homo iste non cessat loqui contra locum sanctum & legem. Submiserunt dicentes, Homo iste non cessat loqui contra locum sanctum & legem. Submiserunt viros, qui dicentem verba blasphemiae in Deum & Moysen, quibus respondet Stephanus tanta cum continentia, & virtute, quod omnes re-

probat, & confundit, super mysteria legis, & templi. Lapidem tandem obijciunt: eieciturque extra civitatem, quando aliter comprimi non potest audacissimus hic Christi miles lapidant, ille vero inuincibilis tam generose suscipit torrentis lapides, quod illi versi sunt in dulcedinem. In primis autem genera fleat, & reueretur lapides, ut preciosos: quorum opera mox liberabitur a malis omnibus et ipsis tantum premium tantum monere dabitur eterna gloria pro mercede, an non sunt preciosi, qui tantum valent? Recipit ergo illos Stephanus genuflexus, magna cum reuerentia ut lapides sacros, & preciosos: deinde inter lapides hos, grauis hic & imperturbabilis Christi miles, coponit amores suos; quod nos summa in tranquillitate, nescimus facere: atque primum prouidet animam suam, d. Domine Iesu accipe spiritum meum. Deinde ad curandum animam proximi versus clamat. Domine ne statuas illis hoc peccatum. Vox ista lucrata est Saulum testem & vestes carnificum custodientem; Tanta est huius nostri gratia & fortitudo. Fortem vero faciunt praecipue quatuor hoc loco. Primo, quod intuens in caelum, videt apertum. id est paratum portum, quo post tot labores quiescat: ante Christi mortem caeli, erant clausi, nunc iam aperti, timorem excutiunt: & animam patientibus faciunt. Secundo quod videt paratum auxilium domini. Iesum stantem: omnia a caelis contemplantem, & paratum ad succurrendum, vel ut liberetur, vel ut coronetur. ita dolenti Antonio & dicenti. Vbi eras Domine Iesu? dictum est, Aderam Antoni, spectabam certamen tuum. Tertio, quod cernit dominum & Regem suum per haec media fortitudi-

itudinis, & patientiae, exaltatum, & glorificatum atque in dextris Dei sedentem & expectantem. Quem sequatur Miles, si non Regem? An rex tam generosus poterit amare ignavos? Quarto, quod premium sibi paratum iam iam possidet, atque animo concepta Dei gloria quam intuetur, incipit, iam manutenere; tanto illi vicinior, & ea beatiior, quanto hic ab omnium diu huius commodo amore & gustu remotior; ad aeterna iam raptus, dulcissimo somno obdormiuit in Domino. Amen.

IN FESTO D. STEPHANI PROTHOMARTYRIS.

Ecce ego mitto ad vos Prophetas, sapientes &c.



ON habet mundus hic infelicitius vllum spectaculum, quam Christi ecclesiam: ut eam iudicat mundi sapientia. Nam hic caput est crucifixum, homo omnium miserrimus, & ut eum vocauit. Es. no uissimus virorum, percussus, humiliatus a Deo. Membra quoque 3. & caput praesertim quae nobiliora, & capitum proximiora, quales Apostoli sunt: quasi oues inter lupos: rosa inter spinas, Angeli pauci inter multos demones: ita & apud Ezechi qui signati sunt signo Thau, lugent & flent. Et de nostris Paulus, usque in hanc horam esurimus, & sitimus, nudi sumus, blasphemamur, maledicimur, & quam purgamenta mundi facti sumus, Et cur? Rationem malorum omnium reddidit ex Psal. propter te mortificamur tota die. Sic ergo ca-

put est crucifixum: membra sunt martyres; lex verbum crucis; pro-fessio est obedientia, gloria est patientia. Contra: si spectas synagogam Satanae, in qua sunt mundi potentes, seculi huius gigantes, & Poliphemi, nihil apparet felicitatis, aut speciosius. Isti habent mundum in manu, iubent, dant leges, dominantur per phas, & nephas, & quanto peius faciunt, tanto magis gaudent: profecundo letantur cum malefecerint, exultant in rebus pessimis, potissimum in oppensione iustorum Christi. Aduersum me laeta sunt. Et multiplicata sunt super me flagella. Ita exultat Pharaonem premit Israel: Philistei dum illudunt Sansoni, Christo pendenti insultant Iudaei; Vox illa insolens, euge euge deuorauimus eum, inducitur mulier impudentissima sedens super bestiam habentem capita septem, & cornua decem in fronte & in eis nomina blasphemiae quae creaturae non conueniunt; calicem in manu plenum prostitutione sua, & est ebria, quo vino? Sanguine martyrum. Talem Sanguinariam, sanctorum suorum macellum, taxat acerbe hodie Christus in euangelio, ostendens in summa, ac tagens capita tria. Primum quae elementis & beneficis ipse sit erga illa. Secundum quam ipsa inclementia & crudelis erga ipsum & suos. Tertium quae tandem iudicium illi ex hac inclementia impendeat. De Primo inquit. Ecce ego mitto ad vos prophetas &c. De Secundo, Hierusalem, Hierusalem, occidis prophetas & lapidas &c. De Tertio. Relinquetur vobis domus vestra deserta: Illustre autem horum omnium exemplum, est Stephanus gratia & fortitudine, qui sic ad Iudaeam mittitur; ab ea lapidatur, ut

Es. 53.

3. Cor. 4.

Psal. 43.

Psal. 43.

Apoc. 17.

tur, vt veniat super eam omnis sanguis iustus &c. Nunc singula percipiamus.

De primo. Ecce ego mitto ad vos Prophetas &c. Habent omnia pondus. Ecce, vide quantam Domini bonitatem, quantam mundi malitiam. Ego mitto. Exprimit in Christo singularem charitatem, qua missurus est loco sui apostolos, vt pacem Iudee annuntient, Et iam animo parato mittit: In apostolis, auctoritatem, quod missi sunt à Domino: quomodo predicabunt nisi mittuntur. Ad vos vt cunque duos, prophetarum perpetui mactatores, qui omnes Dei seruos in patribus veltris occidistis, qui me ipsum mox crucifigetis, & (quod prouideo) meos omnes persequemini; Ad vos tales mitto Sapientes, scribas, & prophetas. Dicitis o fidei, Nos si in diebus patrum fuisse mus, non occidisse prophetas, Et sepulchra interim mortuis edificatis; cum tamen nil minus crudeliores sitis, videte quales mitto. Sapientes &c. Verbum hoc quatuor in se continet. Primo, vt Christi, q est sapientia patris ingeniu agnoscat, spm qui e Piscatoribus tales viros efficit. Secundo vt apostolorum, & discipulorum Christi dignitatem, & sufficientiam discernamus, vos estis lux mundi, vos estis sal terrae. Tertio, tanto minus excusabilem intelligamus Iudeam, quae tubas tales non audierit, plenas tanto spiritu, tantaque virtute, Quarto ex hoc discat praeteri nostri quales viros debeant ad eius modi munus euangelij praedicandi destinare, si caecus coeco ducatum praestat &c. Ad hanc eandem partem, quae scilicet Christi clementia praedicatur; pertinet amabile illud exemplum Gallinae de qua dicit. Quoties

volui congegare &c. Exemplum Gallinae exprimit amorem Maternum in filios, quo secundum illa D. Pauli Philosophiam, ascendimus ad inuestigandum inuisibilem Christi amorem erga suam Iudeam. Ita olim in Deuteronomio per exemplum Aquile ferentiam pullos suos expressit Dei patientiam. Est igitur Gallina, Primo studiosa vt pullos dispersos congreget, Ita & Christus. Volui, inquit p me no stetit; nisi plures viros valentes. Secundo, patiens laborum omnium, vt filios tegat sub alis, psal Scapulis suis obumbrabit tibi &c. se totam aperit vt recipiat sub alis. Ita Christus in cruce. Tertio audax contra insultus, & pericula filiorum; pugnat vlque ad mortem vt tueatur. quid non malorum tulit in hac pugna Christus? si me quaeritis finite hos abire. o Felices quotquot se ad umbram Alarum Christi recipiunt. Pone me iuxta te & cuiusuis manus pugnet contra me: Confidite ego sum &c.

De secundo Quam scilicet fuerit Iudea erga Christu & Christi sapientes crudelis, quam erga Dei verbum & veritatem perfida: sequitur. Ex illis occiditis &c. Vide quam infortunati sint homines Christi coram oculis mundi: Pacem adferunt, pacem praedicant & sapienter, Ecce quantum ipsi bellum sustinent & patiuntur. Exaggerat casum Christus per apostrophem. Hierusalem, Hierusalem que occidis prophetas. & lapidas eos, qui ad te missi sunt: Verbu praefens Lapidas & occidis, significat animu paratum ad scelus: quin & gentis feruim ingenium, sic ad effundendum sanguinem promptum. De quo D. Stephanus. quem prophetarum non sunt persecuti Patres vestri? Dubitat

Psalm 98

Iob. 18. Iob. 17. Marc. 4.

In ezech. 96.

Iob. 4. Psal. 113. Eisa. 46.

Ere.

tat hic d. Ioan. Chrysostronus. Si iam prouideret Christus sapientes suos à Iudeis tam male perdendos, cur ergo mittit? Respondit, Sicut ex prouidentia debet Deus dare occasionem bonis, vt beneficiant, suamque bonam voluntatem exercent: ita debet malis, non vt mali sint, sed vt malitiam cordis effundant vnde iudicentur, Ob hoc regnum dedit Pharaoni, Et loculos Iudae, quem sciebat furem. Quis vnquam putasset Phariseos bonos alioqui in specie viros, tantum sellis & acerbitatis habere in corde? quis putasset eos quod semper tot modis inuocarent aduerum Messie, ta acerbe vexaturos Messiam & nomen & seruos eius? Probatio declaratur. Ad idem caput pertinet illud. Et noluisse. Ita totis animis congregiuntur Christus, & sinagoga: quantum sibi opponunt haec. Volui. Et noluisse: Pugnauimus ambo. strenue, ego vt te seruarem; tu vt me, meosque & tandem te ipsum perderes. Sed hic solent dubitare. D. Augusti. quomodo haec stare possunt, vt velit omnes, nolit Creatura & impediatur Creatura Dei voluntate, cum tamen scriptum sit. Voluntati eius quis resistit? Et in psalmis. Omnia quaecumque voluit fecit. Et apud Esa. consilium meum stabit & omnis voluntas mea fiet. Augustinus facile elabitur diuidens Iudaeam in matrem & filios: Matrem non vocat, saltem non efficaciter vocat Christus nisi vult congregare: & haec est sinagoga. Filij sunt apostoli & ceteri qui ex Iudeis crediderunt; hos vocat, & vult & congregat Christus: volente & reclamante Matre. Ingeniosa est responsio; tamen non videtur omnibus satisfacere. Nam & apparet quod multos vocauit & voluit congregare Christus, qui tamen

nolentes, non sunt congregati, De Betsaida & Chapharnaum, testatur, quod si in Sodomis facta fuissent quae in eis facta sunt: poenitentiam egissent. Patet ergo quod d. vocauit & verbo & factis: & factis sufficientibus ad conuertendum, & tamen noluerunt. Quod si no, Dure agit cum illis, quibus minatur grauius iudiciu impedere, quam Sodomis. Cur enim sic, si no vocauit efficaciter? sine eius voce & efficacia clarum est, quod conuerti non poterant. Sed quod vocasset & efficaciter, explicat per exemplum Gallinae ex cuius affectibus exprimit suos: si non est efficax Gallina erga suos pullos, concedi potest, quod nec Christus erga suos vocatos. At illa efficacissima, affectuosissima est, ergo &c. Ia & dixit hic. Mitto ad vos Prophetas. Et tamen isti ad quos mittuntur occidunt, lapidant &c. quod si ad eos seruo no mittebantur. quid ergo commeriti sunt, si non audierunt? Quomodo ergo creatura impedit Dei voluntatem? respondeo per tres conclusiones. Prima. Dei voluntas vult & vocat Iudaeam matrem, & filios, modo illi competenti; salua scilicet eius libertate: vt audiat si velit. Audientibus promittit vitam; reijcientibus mortem. Secunda, Iudaea vocata ex sui libertate, partim recipit partim reijcit, non ex vlla necessitate, sed quia vult. Tertia, quomodo que impletur Dei voluntas, si non antecedens, quae voluit omnes credere & ad agnitronem veritatis venire, & saluos fieri, Certe consequens illa quae mundum aequis legibus regit, vt qui credunt salui fiant: & econt a. Hoc vero pertinet ad tertium caput; Ad iudicium scilicet, quo sanguinaria ista Hierusalem punita est, vt veniat super te omnis sanguis. Et iterum

Matth. 5.

Matth. 6.

Matth. 14.

Matth. 23.

iterum clarius. Relinquetur vobis domus vestra deserta. Duplex inuult iudicium, cui subest ex incredulitate, & sanctorum vexatione Iudæa: Alterum est coram Deo: vt veniat omnis sanguis &c. idest vt isti qui hædes sunt feritatis Patrum suorum imputetur etiam culpa parætorum, & sanctorum occisiones ab Abel vsque ad Zachariam. Ita enim quando filij implent mensuras patribus, pro patribus etiam iuste puniuntur. Zacharias autem ille quis fuerit non satis constat, D. Hieronimus vult fuisse Zachariam filium Ioiadæ, quem cõstat liberasse populũ à seruitute Athaliæ impijssimæ, & inde ab ingrato Ioas rege lapidatum in atrio domini, quod vero hic Pater eius vocat Barachias: arguit patrem fuisse binominũ vt saepe apud hæb. Et ita testatur Hieronimus, in euangelio Nazæeorum, pro Barachia legisse Ioiadam huius patrem. Alij sentiunt fuisse zachariã filium Bari, de quo Iosephus lib. 3. de bello Iud. cap. primo dicit, quod erat iustissimus; quod ab hebræis in medio templi occisus est, cuius mortem statim secuta est Hierusalem desolatio. Si de primo legimus, comprehendimus per Abelem & Zachariam omnes iustos secundum omnes gradus, ille pastor, hic sacerdos: & effusos sanguines in omnia loca prophana & sacra: ille in agro hic in templo. Si de secundo legimus comprehendimus vere primum & vltimum martyrem in testamento veteri: prophetice autẽ dicit lapidas pro lapidabis. &c. Alterum est iudicium coram oculis mundi. De hoc auferetur vobis domus vestra &c. Dum in corpore est spiritus inquit Chrys. consistunt simul omnia membra. sublato spiritu tota moles dissoluitur. Ita sublato

Dei spiritu & cultu e populo Des. desertum fit, destituitur à Deo, priuatur bonis omnibus. Hęc illa desolatio est, de qua per testes conuincitur Stephanus in synagoga: quod dixit Iesum nazarenũ demoliturum esse locum suum: & quod mutabit traditiones. Dixerat enim re vera, sed non sine optimis rationibus, vt exacte tucur Stephanus. Primum, quod locus ille, templum & sanctuarium figura erant & imago veri templi; in quo vere & realiter & corporaliter Deus inhabitat: & hic est Christus. Data veritate iustum est vmbas, & imagines tolli. Secundum, quod stantibus regulis diuinæ voluntatis: auferendum erat regnum Dei ab incredulis. Vos dura ceruice. inquit Staphanus, & in circuncisi cordibus, semper restitistis spiritui sancto. Ergo vel necesse est Deum mutari & alias leges condere, vel sic latas impleri, vt domus incredulorum fit deserta. Pro hac veritate rapitur Christus ad mortem & ab impia synagoga damnatur, quia testes contra eum deponunt. d. Possunt destruere templum &c. Pro hac eadem Stephanus rapitur extra ciuitatem, impetu facto à sanguinaria, & cedis cupida synagoga; & lapidatur: sicque fit consors etiam fortitudinis in passione, quã tam alto animo perfert, quod inter lapides & ipse oratur pro suis carnificibus. Consors fratris & gloriæ Christi, quem iam aperto celo, videt in dextris Dei gloriosum: videt videntem se. inuocat vocantem se Domine Iesu accipe spiritum. Recipit illum Christus gloriosus, & suarum passionum cõsortem; confortem etiam facit suæ gloriæ; in qua cum eo viuit & regnat Per omnia secula seculorum: Amen.

IN

IN FESTO S. IOANNIS
Apostoli, & Euangelistæ.

PERGIT schola D.N. Iesu, per omnia mundi discrimina ad quæ cūque vocatur à Domino: & pergit bono aĩostũ quia instructa est & nouit quo tēdat; ambulatq; in lumine: tũ quia in affectu icitat eũ potēs qdã amoris flãma: qua trahit, & cingitur quo non vult: tum quia ambulat in odorem vnguentorum Magistri præcedentis: qui non dicit. Ite, sed eamus: nõ vade, sed Sequere me. Sequitur ergo schola, sicut Israel columnam nubis, & ignis per deserta, sequitur magistrum Iesum præcedentem, & faces diuini luminis ostēdentem. Sunt autem faces Christi duæ potissimum: Altera verbum est; quã sequitur vt lumen infallibile fides, certa & constans, Altera vita est irreprehensibilis, quam sequitur studiosa, & obsequens quædam imitatio, vt non minus in nobis, quam in seipso concipiatur, nascatur, circūcidatur, baptizetur, doceat, operetur, Moriatur, resurgat Christus: sicque schola magistrum suum in se formet, & induat, idest mores eius & imaginem referat. Dicite illo. Venite post me. Discite à me: sequere me. Habet autem schola hæc generosas quasdam conditiones, quibus discipulos Christi format, vt merito ij sint christiani, qui huius discipuli sunt: sicque à principio nascētis ecclesiæ, discipulorum nomine, christiani vocabantur. Et Ioannes nõ alio nomine se ipsum explicat, quã discipuli: Tanti refert ad scholam hanc pertinere. Et est cõditio scholæ Prima, quod est pura &

clara tollens ænigmata, confusiones, & nebulas impietatis, superstitionis, falsæ dubiæ ve credulitatis distinguēs omnia, non admittens vllam mixtionem. Atque hac ratione optimus huius discipulus est Ioannes: nam purus & virgo est, spũ & carne: dignus cui virgo virginũ commendaretur. Nos etiam ita oportet puros & virgines esse, omnemque animi maculam purgare, vt ad scholam hanc pertineamus. Purgabit autem, in primis confessio sacramentalis, si frequētemus. Illa enim vere sc̄scopit animam, & à culpis liberat. Deinde obedientia, si cui perito, & pio patri nos ipsos sponte subijciamus, & ex eius nutu omnia faciamus. tandem bona sinceraque animi intentio, & bona voluntas, quando aliter prouidere nobis non possumus de præcepto, aut consilio peritorum. bonam voluntatem deus non deserit. Secunda conditio scholæ: quod est quietas, tollens fortunas, & tempestates, docensque, imo & tribuens perpetuum sabbatissimum; pen det enim à doctore, illique hæret, & eius fidei innititur. Ideoque ex hoc optimus eius discipulus est Ioãnes, qui in cena Domini dum à parte vna cõmouet Iudam conceptum scelus, perfidia, ipseque Satanus exagitat: à parte altera turbant Petrum & alios timor, suspicio, tepiditas, amor: solus Ioannes quiescit, & dormit, totumque se reponit supra immobile pectus Domini sui: vbi summa cum pace, tanquam in loco scholæ supremo, fluente Euangelij potat, magnasque illas & admirabiles sacrorũ mysteriorum lectiones haurit, vnde conscripsit Apocalissim. Nos quoque sic opus est, tandem quiescere, ab operibus tenebrarum: & in super à conceptibus proprii cordis, quod plenum

I 2 est

est contradictione, & tempestate: vt silentes audiamus, qd in hac schola, pro Dei Domini gloria, & pro salute nostra edoceatur. Tertia conditio scholæ est, quod amorosa est, vnde inflammatur, vique amoris potentissime trahit, quin & immutat corda, hæc enim illa sedes est vnde Magister exaltatus per hoc vnum amoris rete omnia traxit ad seipsum, amorem docet, amorem consulit, amorem præcipit, amorem imprimit; Omnia in vno hoc sermone complet, Dilige. Ob hoc etiam Ioannes aptissimus est discipulus huius scholæ: totus amorosus, de amore singulari quadam gratia differens, vt si alijs partibus excellent cæteri, vt est Mattheus planus, & copiosus, Lucas lucidus, & eloquens; Marcus acer. Petrus feruens, Paulus doctus & vehemens: in hoc Ioannes excellit, quod amorosus, & tener est, de charitate perpetuo docens. Deus charitas est, qui manet in charitate &c. Diligamus inuicem: Perpetua vsque ad mortem huius discipuli admonitio fuit. Filioli diligite alterutrum: ob hoc & se dilectum dicit a beo, qui diligentes diligit. Sic ergo de se pulcherrime, & magna sui foelicitate dicit, quod Petrus conuersus vidit discipulum, quem diligebat Iesus, Et certe magna, & multa habuit à Magistro amoris testimonia. Primo quod ab humili piscatura, ad Apostolatam vocauit. Secundo quod in nuptijs Canæ honoratus, & miraculo insigni ditatus; Tertio quod ad secreta vocatus; in monte thabor, in domo Anchinagogi, in extrema tandem agonia. Quarto in cæna supra pectus admittus est, & de proditore informatus. Quinto quod in morte huic vni matrè charissimam commendauit. Sexto quod sulcita-

tus, hunc primum ad interiora sepulchri admittit. Septimo, quod huius finem sibi vni Dominus reseruauit. Si eum volo manere, quid ad te? Octauo, quod hunc præcipue de futuris ecclesiæ suæ fortunis abunde instruxit, vnde sacram illam Apocalypsim compilauit. Nono, quod de mysterijs altissimæ deitatis suæ potissimum imbuit, vnde, quasi Aquila tam alte ascendit, & sublimiter intonuit, quod si paulo altius, Mundus capere non potuisset, quæ omnia sunt singularia & præstantissima Diuini amoris argumenta. Diligebat ergo hunc discipulum Iesus, & non sine ratione. Tum quia sibi intimus, & consanguineus. Nos non diligimur quia externi & peregrini, quæcunque alia magis curamus, quam quæ Christi sunt. Tum quia iuuenis, florem primæ ætatis obtulit Magistro quod plane decorum est & gratiosum, cernere iuuenem spiritualem, bene compositum, exemplarem christianum nomine & re. Et quam ipsi proficuum, cui tantum vitæ superest ad bene merendum. Plurimi in senio vix respiscunt, & facies vitæ dant Christo, tuncque ad illum se se conuertunt, cum ab eis mundus se se auertit. Tum quia sublimis, & generosus iuuenis est, ad perfectionem contendens, nuptijs virginitatem præfert; Piscaturæ Apostolatam; Parëtib; Magistrum; vnde intm at tollitur, vt quasi Aquila cœlestis superet cœlos, & inde altissima illa, Diuinitatis arcana ad nos referat. In principio erat verbum; Deus erat verbum: &c. Sublimè sic hominem faciunt virtutes Theologica, intelligentiam eleuat fides. Affectionem comodi spes: Affectione iustitiæ charitas. Nos non diligimur, quia viles, & depressi, & inutilibus, tēpora-

poralibus, ac momentaneis delectamur. Quanti autem referat à Christo sic diligi, dici non potest: Certum est quod amor eius Primò, Est amor sanctus, castus, Diuinus, virtutem tantum respiciens, & hanc vnam carni & sanguini præferens: qua ratione olim huius dilecti matri immodeste & inepte petenti dixit: Nescitis quid petatis, non est meum dare vobis. Secundo est amor constans, & firmus; nunquam destituens neque in mortis articulo, neque post mortem. Vnus hic salua omnia facit Beatus cuius est Dominus Deus est: Beatus quem assumpsisti. Tertio spes amor fructuosus, & utilis à quo tanquam à fonte bona omnia manant temporalia, & æterna: Iustificat, magnificat, glorificat Deus quia diligit. Hic ergo titulus oēs superat fortunas, quem diligebat Iesus. Hæc vna persuasio felicè reddit discipulum qui sic totus in amore Magistri quiescit. Foelicem etiam Magistrum, qui ex hoc discipulum semper inuenit paratum ad obsequendum, quocumque vocet, bono animo pergit, magistrum enim amantissimum amore sequitur: curiosus est Petrus, scire cupit, Hic autem Quid? Ioannes hoc vnum querit, hoc scire vult, quod à Christo diligitur. Et Diligentem sequitur, quo autem fine? Secretum hoc sibi reseruauit Christus, tanquam de Dilecto. Actum secretum esse iubet, vt & in verbis ipsi dubium quoddam poni voluerit. Græci enim legunt. Si eum volo manere. Vnum hoc nobis sufficiat de Ioanne scire, quod Discipulus Christi fuit, quod doctrinam verbumque eius fide, vitam imitatione sequutus est, quod intimus generosus in Christi schola fuit: quod spiritu sancto suscepto, ad quæcunque vocatus ex perimenta,

etiam ad martyria, ad dolia feruentia, (vt autor est Tertullianus) ad venena, ad exilia, bono animo, ducente amore Magistri, sequutus est. Tandem ad ecclesiam ephesinam curandam, plenus dierum, laborum, & meritorum post multa pro Christo Magistro & dicta & scripta, & facta ad coronam vocate Magistro & dicente. Veni, veni Dilecte mi, se se lætus in dilectum excitat, atque, è fouea sibi parata inspectante populo, & prospera omnia præcunte occurrit dicens. Ecce, ecce ad te venio. tum splendor circumfusus eripit illum ex oculis intuentium remanetque locus foueæ sine Ioanne: nobisque dubium quid de illo factum sit; nisi quod certo scimus, Christi discipulum dilectum fuisse, vocasse illum Magistrum Christum, Respondisse discipulum, Et vt olim in cæna, ita nunc in fouea supra Magistri pectus diuino quodam modo accubuisse, & dormitasse, quasi dilectum cum dilecto. Deo Gratias.

IN FESTO SANCTORUM INNOCENTIORUM.



ATVS est Dei filius inter nos, & ecce in eius natiuitate lætati sunt cœli, & terra. Cœli quod per os Angelorum nuntiata est Dei gloria: Terræ quod hominibus Pax prædicata. Pax enim est mundi vitæ; quæ secum trahit bonorum omnium copiam. Et ecce vix natus est, vix pax annuntiata: vix regnum eius, tamen obscure delatum ad aures mundi. Et omnia turbata sunt. Turbatus Herodes, inagoga, Hierosolima tota cum illo. Vnde & magna ista tempesta in gruit ipsimet pacis principi, vt fuge-

re cogat: Et ingens ista innocentum puerorum cedes: unde vox in Rama audita est, Rachel inconsolabilis plorans filios suos, &c. Hæccine est illa pax, quæ Christus nascens intulit: & Angeli annuntiarunt terræ? Mirum si ecclesia nascens huius pacifici solenia traçans, & celebrans, Martyres illi ubique coniungit, Stephanum, Ioannem, & hodie mare, & macellum hoc sanguinis, quo tota Bethleem conspersa est. Fit enim hoc magno cum iudicio multis de causis. Prima est ut naturam Pacis Christi nascens agnoscamus; qui vix natus, & adoratus à regibus statim cogitur fugere. Sic enim exuperat eius pax omnem sensum, sic habet in labore requiem, & in estu temperiem: sic dulcia facit ea, quæ alioqui sunt amarissima, ut gaudeant Apostoli & quasi in summa pace gloriantur, quoniam digni habitusunt contumeliam pati. Ut D. Paulus, ferret non possit flentes super se amicos carnis huius. Quid facitis inquit, flentes, & adfligentes cor meum? Ego non solum ligari, sed & mori paratus sum? Tanti roboris est ista pax, cuius Princeps nuper natus perpetuum bellum sustinet. Secunda ut inter hæc pericula nati pueri curam perpetuam agnoscamus, qua Deus pater è cœlis filium suum Pacificum protegit, & in eo, quot quot illius diuinæ pacis participes, & coheredes sunt. Et ita non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt, quare & à Deo sunt dirigendi, & protegendi. Quod & hodie de Christo in fantulo factum sic narrat Matthæus Euangelista.

Apparuit Angelus in somnis Ioseph: &c. Dum super nato Pueri impius Herodes Rex suas molitur im-

pietates, ut scilicet Magi ad se redeant, locum de monstrant, agnatum puerum extinguat: Diuina è contra & paterna charitas, ut consilium impij dissoluat, & infatuet, ut filium suum protegat, In primis iubet Magos per aliam viam redire in patriam, nunc enim agnito & adorato Christo, Herodis viæ, consilia, præcepta sunt pernitiosa; Deinde iubet filium è manibus impij in locum tutum excipi, atque ad hoc, ut ad arduum facinus, desinat Angelum è cœlis, qui in somnis Iosephum monet his verbis. Surge, tolle puerum, & fuge. Magnus est monitor, Angelus Dei; Rem magnam tractat, salutem filij Dei; in magno periculo, quando Rex impius querit ad perdendum, quare & magnis, & grauibus verbis vititur, quæ in summa quatuor in se comprehendunt mysteria principalia. Primum, continet fugam, & quidem sollicitam. Secundum continet locum, ut in Aegyptum. Tertium continet tempus, sit ibi dum iterum reuocetur. Quartum continet causam: quod Herodes querit ad perdendum, ut cunque simulet se velle puerum cum Magis adorare, tot cogitauit totque sciri voluit Diuina prouidentia pro salute filij sui: Et sunt omnia ut diximus mysteriosa. Primum quidem dum præcipit, ut statim surgat, tollat puerum, & fugiat. Cogitemus obsecro hic quæ fugiat, Et à quo. Deus ab hoie: Rex cœli, à Rege terræ. Mortalis terret immortalè, seruus Dñm? Cur nõ potius Puer noster omnipotens nutu oculi, ut certe posset, perdit Herodem cum toto regno suo? Respondeo, Fugit Christus triplici de causa. Prima. Fit fuga ista in exemplum nostrum. Fuga præcessit in capite, inquit alibi D. Augustinus, ne vituperari pos-

possit in membris. ut fugiant ergo, sine culpa, quandoque Petrus, Paulus & alij pro Dei gloria vexati, declinentque ad tempus tuta conscientia minas impiorum, de ciuitate, in ciuitatem, fugit Christus noster vsque in Aegyptum. Et aliàs se se abscondit &c. Secunda, fit fuga ista in meritum nostrum, Non enim (ut Chrysof. in prima expositione homilia octaua) tantum pro nobis passus est Christus in cruce: sed & ab ipsa infantia totam vitam suam voluit esse passionem. Ecce vix natus est, eijcitur, exulat à patria, natus in salutem patriæ: Pax mundi, iam duro appetitur bello: cogita quantum in hac fuga patitur Christus, Mater &c. In omnibus his, quasi subiectus legi, pro nobis patitur & meretur. Tertia fit fuga ista in magnum commodum nostrum. Non enim venit tantum pro nobis moriturus, sed & nobis Diuinam veritatem verbo & exemplo patefacturus, ut dixit Pilato. Ad hoc veni ut testimonium perhibeam veritatis, illi commodum maxime fuisset, ut statim natus ab Herode periretur: & curis & passionibus trigesimo tertio anno liberaretur. Nobis autem commodum & fructuosum est, ut iram Herodis declinet, fugiat, mortem differat, nobisque interim viuens inferuiat. His de causis, monet Angelus Iosephum, ut statim surgat, tollat puerum, eius fidei commissum, & fugiat, quo? Secundum hoc est, quo locus fugæ præscribitur. In Aegyptum: Proh dolor & scelus, Christus Iudeis promissus, è Iudæis natus, Iudæis datus, in tota Iudæa locum, aut angulum non habet, in quem se recipiat, & in quo saluus sit. Et ecce cogitur ad Aegyptios se recipere, Ad gentem illam idololatram, Magam, supersti-

tiosam, quæ (Chryf.) coluit & coepas, & allia, suo conspectu sanctificandâ. Ita olim Ioseph à fratribus eiectus, & venditus, in hac gente & salutem, & summos honores habuit. Hæc hospitalitas coram Deo tam accepta est, quod in primis ad accessum Christi, corruunt eius Idola, ut olim Dagon coram Archa domini, Deinde successu temporis mutata sint eius deferta in tot Monasteria seruorum Dei, &c. Tertium hoc est, quo tempus exilij præscribitur. d. Esto ibi vsque dum dixerò tibi: ita disponit omnia Diuina Prouidentia sapienter, suas habet periodos, suos annos exercendi, & liberandi. Ex quo discimus. Primo Deum non obliuisci suorum, ut cunque duret afflictio: Ita post 430. annos recordatus est populi sui, ut ex Aegypto vocaret, ita Iosephum, ita Dauidem & Danielelem exercuit &c. Secundo. Non debere hominem se sine Deo ex suo exilio explicare psal. expecta Dominum, confortetur cor tuum, sustine, Dominus mortificat, & viuificat. Tertio. in exilio & sub cruce magnam hinc spem Dei hominibus prouenire: quod ibi sunt & torquentur ex Dei præcepto & voluntate, quare eorum patientiam Deo seruire; Deique manum in se sustinere, quare & certam liberationem expectare. Quartum hoc est, quo causa cur ad fugam excitatur exprimitur. Futurum est ut Herodes querat puerum ad perdendum. Hic quoque duo sunt notanda. Primum, quàm falsum sit cor Herodis, qui mentiebatur dicens & simulans se velle scire de puero nato, ut veniens adoraret, Et ecce querit ad perdendum, Tam crudelis est erga Christi vitam Hypocrisis. Eas tu & credas bonis verbis. Secundum, quomodo cor istud

Ecc. 5.

Actu. 21.
Ecc. 21.

Ioan. 1.

1. Reg. 6.

Psal. 26.

istud sub tanta hypocrisis latēs, Angelus Dei reuelat, & confundit, ob hoc in conspectu Dei non venit omnis hypocrita, scrutatur enim corda &c. sciat hypocrisis quā vane suam iniquitatem coram oculis Dei simulat. Ego sum. Ego vidi. Psal. considerat peccator iustum, & quærit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus inimicorum eius. Admonitus itaque Ioseph, quam primum surgit, Tollit puerum & Matrem; fugit. Argumentum veræ fidei in Ioseph. Alioqui ad hæc (Chryso.) dixisset in corde suo. Ita ne puer hic regnabit in domo Dauid? &c. Ista ne sunt regnandi primordia? Ita saluabit populum, si fugit &c. Curiosus dixisset. Ibo domine; sed dic tempus, quandiu sit exilandum, aut quo loco, apud quos ibi manendum &c. Nihil horum Ioseph. Facit quod ille iubet per omnia, tollit puerum, & Matrem, fugit in Aegyptum; manet ibi v. que ad obitum Herodis scilicet per annos septem, regnavit enim annis triginta septem. & Anno eius trigesimo, natus est Christus.

Interim exercet cordis sui impietatem Herodes; Et Videns quod illusus esse a Magis, Ita iam incipit Christus infans reuelare cordium cogitationes, quis enim credidisset in hoc Rege hypocrita tantam latere feritatem? Ecce quam subito illusus a Magis, vt vnum corripit, omnes pueros bimulos Bethleem iubet, & complexu matrum ereptos interim. &c. crudele autem hoc spectaculum horrore fecit animus, & causam quærit cur ita tot Innocentes citra omnem culpam perditum sint, quod si dicas, quia sic Herodes præcipit, Cur ita præcipit? quia iratus est, Cur autem hoc?

quia illusus est a Magis. Et cur istud? quia sic præcepit Angelus Dei, Et hoc quam causam habet? Respondeo multis. Prima, quod sic Deo placuit: cuius voluntas est sibi ratio sufficientissima, Dominus est, quod bonum est in oculis eius facit, scit quid futurum est. Prædixit per Ieremi. prophetam de lachrymis Rachel. Et tamē sic illi visum est: omnes vos sicut lutum in manu figuli. Secunda, quod ita commerti sunt patres puerorum Bethleemitarum; quando natum Dei filium non agnoscere voluerunt, apud quos locum non habuit nisi in diuersorio immo nec ibi, sed in Præsepio. Filium ergo dei non curantes, merito suis priuantur filijs. Tertia, quod & pueri isti, vt cunq̄ue apud nos sunt & vocentur innocentes: non sunt tamen coram Deo, quando & in peccato concepti in peccato nati mortem nō modo temporalem, sed æternam merentur. Sic vere facti sunt Innocentes, quando in sanguine proprio pro Christi nomine sparso muniti sunt. Quarta, quod ita hos pueros Deus honorare voluit, vt testes essēt nati saluatoris: & hoc martyrio seruirent Dei filio, cuius nomen eorum sanguine glorificatur. Victimæ Domini sunt, flores martyrum. Quinta, quod summam eorum felicitatem cum hac parte suæ gloriæ Christus coniunxit: vt statim ex hoc seculo, erroribus, & periculis pleno ad æternam vitam id est ad regnum cœli vocarentur. Ita Andreas vocat crucem suam bonam, & desideratā. Ita ignatius bestias salutare, quando veniēt? quando mittentur? Ita quod Herodes non potuit eis maius hoc beneficium conferre quā vt sic vix natos ex hac vita ad æternam felicitatem transmitteret. Nulla breuior, aut tu-

tior

tior regnandi via: quā pro Christo quā cito mori, quis enim libenter annos seculi huius, cum Dei æternitate nō commutet? Fallitur Rachel, quæ plorat istos; & non vult consolari, quia non sunt. quin modo vere sunt, & incipiunt esse, quando apud Deum sunt, eruntque per omnia secula &c. Nunc in portu nauigant: Nunc inter sanctos fors illorum est, Vbi? Iustorum animæ in manu Dei sunt, sequuntur agnum quocūque ierit &c. Amen.

DOMINICA INFERA
OCTAVAM.
Natalis Domini.



ERE hominibus, & amatoribus, Christi, nullum maius aut intimius gaudium accipere potest, quam si optatum vllibi nasci, & emitti cerent; Inde mox natum in dies crescere, & debita augmenta suscipere, quale gaudium in se expressit Apollolus Paulus, dum inter Galatas sermabat Christum, quale & antea cor Ioannis amicus sponsi sensit, dum ante oculos eius nomen Christi cretebat, Hoc est gaudium meum inquit, illum, illum oportet crescere &c. ante omnes veros credibile cor virginis matris, cui subditus, vt Lucas testatur, proficiebat ætate, sapientia, & gratia: obseruabat omnia &c. Eiusmodi gaudium perfudit Cor, & spiritum Simeonis iusti, de quo nobis tot dicta & facta mirabilia narrat Lucas Euangelista, quod super ijs Mirabatur Ioseph, & maria mater Iesu. Et sunt in summa tria, quæ de hoc beato & sancto senex scribit in hoc proposito D. Lucas. Primo magnum desiderium: secundo Magna lætitia, & Tertio Magnus spiritus. Primum apparet quod per totam vitam expectauit consolationem Israel, ita vt miserus illius Dominus reuelaret illi, Nō visurum se mortem, donec videret Christum Domini; A quo die credibile cor senis huius nūquam quieuit se, circunquaque spectasse, vt tanto bono occurreret. Dum itaque secundum legem præsentatur in templo Puer, & cetera iuxta legis morem soluantur. Venit inquit lucas, senex hic iustus & timoratus in templum; non autem temere venit: sed sicut plurimi nostrum solent: sed venit in spiritu: sine spiritu parum est ingredi templum; Pharisei & Scribæ quotidie sunt in templo, & nunquam proficiunt; nunquam discernunt in scripturis Christum, ita nec heretici omnium temporum, quia sine spiritu. Alterum, quod in Simeone splendet, est singularis quædam lætitia, qua totus corripitur, dum spiritu concitatus ingreditur templum & eodem spiritu docente, agnoscit Puerum præsentatum Iesum: atque ex eius visione in tantum gaudet, vt iam letus sit moriturus, quando optatam hanc salutem intuitus est: Accepit ergo in vlnas, Et præ lætitia nescit ubi sit, senex, inquit ecclesia, puerum gestabat: puer fenem regebat, Tandem aperit beatum os spiritu plenum, & quasi olor moriturus canit, de rebus maximis, maxima verba, maximo spiritu, quare sunt hominis huius verba expendenda multis de causis. Tum quod senex est, homo grauis, maturus, non delirus, sed iustus. Tum quod loquitur in templo loco religioso: Tum quod vel sacerdos. vel coram sacerdote lo-

F. Franc, Viccd.

K qui-

quitur, quasi extrema verba. Tum quod Christum habet in sinu; & ex eius spiritu loquitur. Audiamus. Hoc Tertium erat. quod promittebamus de senesisto: Magnum scilicet spiritum quo de multis, de quinque in specie personis, hoc loco spiritu sancto plenus vaticinatur. De semetipso, De puero Iesu, De virgine matre. De sorte & resurrectione honorum: De casu malorum in Christo.

De se ipso tria dicit. Primum, quod laetus est supra modum, quod summa in pace iam degit. Haec tenus innumeris curis agitatus: timore, spe, sensu peccati: vexatione populi sui. Iudaici vndique pressi. Nunc summa in pace esse. Secundum, quod tanta est pax & letitia cordis sui, vt nunc dimitti possit in pace, vt olim dulcissimam mortem obiit Moyses ex ore dei. In tali letitia Dauid extra se positus est ante Archam Domini, In tali est Samaritana reliquit Puteum, hydria, funes & omnia. Tertium quod causa tanta letitiae est: sola visio qua inquit. Viderunt oculi mei salutare tuum. Aspectus pueri hominem beat; Ita Et Christus ipse postea dixit. Beati oculi qui vident, quae vos videtis. Non sunt autem soli oculi carnis, qui tantam alacritatem parturunt; nam & sic viderunt Christum Cayphas, & Pilatus & Iudas. Oculi fidei & spiritus sunt, qui vident intus & foris Christum, atque ideo magnifice de puero sentiunt. Beati mundi corde, quoniam ipsi Deum videbunt.

De puero igitur secundo loco loquitur, & magnifice loquitur, titulis quibusdam eminentibus eum vt cumque parvulum compellans, quibus eius ministerium & fortunam & legationem mirabiliter tractat: sunt autem tituli potissimum tres. Primus quo vocat Christum Salutare Dei

id est salutarem Deum: non quod haec salute sit saluus Deus, qui perire nequit; sed quod ea saluum facit populum Dei. Ob hoc vocatur Iesus. Et eo gratior salus est, quo latior: nempe a Deo parata ante faciem omnium populorum. Dedi te in lucem gentium, vt sis salus mea, vsque ad extremum terrae. Secundus, quo vocat eum Lumen ad reuelationem Gentium, lumen excelsum, a Deo paratum & reuelatum supra quodcunque naturae lumen. Et reuelatum ex pura misericordia, gentibus: Ita quod populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam: quando visitauit nos

oriens ex alto, &c. Tertius quo vocat Gloriam plebis Israel. Magnificentiā s. populi Dei cui promissus, a quo Inuocatus, cui & ex quo natus est. Notus (nunc vere dici potest) Notus in iudaea Deus; modo illa se erudiri patiat. In Israel magnū nomen eius. Qualis igitur erat mundus sine hoc puero? Coercus, caliginosus, ater, in gloriosus sine Deo Inquit Paul. In tenebris, & umbra mortis sedens, inquit Zacharias pater Ioannis. qualis vero praesente hoc puero? Saluus, illuminatus, & gloriosus. Nouus mundus, nouum seculum, cuius pater est puer hic. Tot tantaque in hoc puero videt in spiritu letissimus seniculus noster; quorū in adulto, magna dicente & faciente Rabini hebraeorum nunquam viderunt. Tantum ex hoc quod in spiritu non viderunt; sed in carne. Caro autem animalis est & non percipit quae Dei sunt, quare in Christo carnaliter respiciens synagoga, semper in eo; & eius carne scandalizata est, iudicabat enim Pauperem quia in praesepio reclinabatur, Peccatorem, quia secundum legem circumcidebatur, Timidum, quia fugebat Hero-

Ela. 49.

Psal. 75.

Cant. Zac.

Ioan. I.

dem & latebat, Subiectum legi, quia ab illo baptizabatur; Natura impotentem, quia in deserto fame laborabat, Interpretorem legis; & parum, quia manus non laudabat cum manducabat, violatorem sabbati: quod eodiem curabat agros; consentientem malo, quod non lapidabat adulteram. Hostem Synagoga, quia taxabat hypocritam; Seditiosum, quod peccata palam redarguebat, Phantasma, quod super aquas ambulabat; Magum, quod in imperio Demones eiciebat, Vofacem, & ebrium, quod recumbebat cum peccatoribus & publicanis, Impudicum, vel ignarum, quod admittebat peccatrices, Fatuum, quod Herodi non respondebat, Blasphemum, quod Dei filium se dicebat, Maledictum & abiectum a Deo, quod in cruce pendebat, Perdendum, & sublatum est terra: quod in terris & in monumento iacebat. Ita ita de Christo perperam iudicat caro, lux, inquit, Ioann. Venit in tenebras, tenebrae eam non comprehenderunt. Ex alia parte cum virgine matre, Ioanne, Iosepho, & pijs omnibus stat senex noster Symeon, & quotquot Christum in spiritu vident, & secundum spiritum de eo iudicium faciunt. Nox nihil impedit, his enim ablatum est velamen a vultu Moysis; quare sub carne spiritum penetrant & discernunt in Christo thesauros facile spiritu reuelante discernunt. His itaque Nascitur Christus parvulus hic, mundi Dominus, & vocatur Emanuel, Circunciditur mundi saluator, & vocatur Iesus, Praesentatur Templo, verum Dei propitiatorum, & vocatur salutare Dei, Disputat in synagoga, Dei verbum, & sapientia: Baptizatur Agnus Dei, & vocatur filius Dei dilectus, Tentatur & famelicit, Dece-

ptor, & triumphator; Satanae, Transfiguratur, mundi felicitas; loquitur vt os Dei, Operatur vt brachium Dei: Sabbatum temporale soluit; vt aeternum inducat: legem implet, vt perficiat, Cenam instituit panis vitae, lauat pedes discipulorum exemplum verae humilitatis & charitatis, capitur mundi liberator, Damnatur iustificator, Pendet in cruce mundi precium, Moritur mundi vita, Resurgit iustitia. Ascendit ad caelos populi ductor, sedet in dextris Dei pontifex, & aduocatus fratrum. o vere beati oculi, qui vident, quae vos videtis. Haec omnia cum Symeone vident in spiritu, veniunt in templum &c.

De Virgine Matrem vnum vaticinatur, & videt, quod sat illi amarum est. Tuā ipsius animam pertransibit gladius. Dolorem Matri pronosticatur intimum, & cordialem super fortunis filij: & secundum hebraicam phrasim, appellat gladium. Ita dolorem Ioseph exprimens dicit. Ferrum pertransiit animam eius. Ita Moyses vocauit captiuitatem aegyptiam, fornacem ferream. Dolorem autem virginis in scandalis & morte filij acerbissimum fuisse necesse est, quando Mater fuit vnigeniti, & Innocentissimi & dilectissimi. Et Mater instructa omnium passionum filij intus & foris quibus perpetuo afflicta est. Vt cunque dolor non eam confundit, aut a Dei obedientia vel minimum distrahit, ex magna animi virtute & Dei gratia qua plena fuit quare & fortissimo spiritu omnia tulit: sensit tamen gladium inter medullas animi. Et eo potissimum loco, cum latus pendens filij iam extincti, transfaxum est, Ita quod ferrum illud atrox vno ictu duo percussit; Carnem in Christo, Et spiritum

Psal. 104.

Deu. 4.

in Maria: opprobrium intulit filio; dolorem totum incussit matri. Et hanc amaram tragediam iam cernit oculis mentis senex noster, Et interditus populos, puerum vix natum constituit: quorum vnus illi fauet, atque in eo scilicet bona omnia suscipit. Alter vero illi opponitur, & in eo scanda lum æternæ perditionis patitur.

De primo populo dicit, ecce hic positus est in resurrectionem multorum in Israel, id est credentium in eum, Ita de illo, qui credit in me etiam si mortuus fuerit viuet, sperantium in eum, Ita Ioannes, omnis qui spem habet in eo sanctificat se. In hac classe Piscatores sunt Pastores, Publicani sunt Apostoli, Samaritani sunt christiani, sanantur ægri: illuminantur cæci, Iustificantur peccatores, resurgunt omnia in Christo. Est enim eius natura, & ex patris voluntate, lapis preciosus positus in fundamentis Sion ad stabilendum. Est odor vitæ in contram: est credentibus honor. Contra ex mundi malitia & infidelitate, est petra scandali & lapis offensionis: est odor mortis in mortem; Est non credentibus id quod vltimo loco de eo vaticinatur Simeon, alterum populum his verbis abunde explicans.

Ecce hic positus est in ruinam multorum, cur ita? num sua culpa? Minime: salus est, lumen est gloria est Israelis. Cur ergo ruinam multorum. Dat rationem, quia Positus est in signum cui contradicetur. Ex hac impiorum contradictione, quam satis expressit Dauid in psal. Quare fremuerunt &c. ex hac vna causa sequitur incredulorum ruina: fracti sunt rami, inquit Paulus, excisi sunt, propter incredulitatem excisi sunt. Datus est Christus mundi saluator in si-

gnum vitæ: qui credit in illum non confundetur, sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, Ita exaltari oportuit filium hominis &c. ecce mundi malitia, & impietas Phariseorum, scribarum, Pontificum, Regum terræ, posuerunt sibi in signum contradictionis, in quod sagittas verborum & factorum direxerunt. verba habet vitæ, exempla dat absolutæ virtutis. Illi verba fugiunt, facta damnant, exprobrant signa, illudunt crucem, doctrinam respuunt, vitam abominantur. Si loquitur & docet, Dæmonium habet & insanit, quid vultis eum audire? Si Dæmones fugat, In beelzebub dæmonia eiicit, Si sanat egros, Non est hic homo à Deo &c. Si infirmat se peccatoribus vt conuertat, Ecce homo vorax & potator, Si mortuos suscitatur. Hic homo multa signa facit &c. Si se Dei filium dicit Blasphematur, quid egemus testibus? Si in cruce pendet, Alios saluos fecit seipsum non potuit. ita vbiq; Christo insultat impietas, ita positus vere est in signum contradictionis. Vnde ex mundi culpa, non sua, sequitur quod est ruina multorum id est infidelium & contradicentium. Vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes, ita omnino decuit impios prius reuelari quam iudicari & damnari. Nox certum iudicium non habet, vmbra & inania simulacra obijcit oculis, sol oriens discutit omnes præstigijs, ac suam cuique faciem & colorem restituit. Christus lux mundi est, sine ipso in nocte sumus, & interim multa obijciuntur, alia plane apparentia quam sint, & in nocte non discernuntur. Tales vmbra habebat sinagoga: facies pictas pietate, religione, zelo in Phariseis, & scribis; opera multa speciem bonitatis habentia ieiunia,

orat

Rom. 11.

Ioan. 12.

Math. 6.

Ioan. 4.

Mat. 11.

Ioan. 11.

Mat. 26.

Luc. 22.

orationes longas, sacrificia. quæ omnia sine Christi lumine fallebant mundum: veniente Christo sunt reuelata, & damnata, tanquam falsa, carnalis, venalia; quod domos viduarum comedere, quod omnia facerent vt apparerent &c. Ita reuelata sunt corda: eorum malitia, & scelerate, bona illa omnia scelerabatur coram Deo, & tanquam vana iudicabantur. In tanta omnium ruina coram Christo remanet infidelitas, vt mala, simul & bona ipsius illo sint perniciofa. Sic de se, de Christo puero, De Matre, & de duplici populo canit Simeon in templo spiritu sancto plenus. Tum puerum Matri restituit audienti omnia & obseruanti: ipse hylaris & iucundus ex hac visione, ad beatum vitam finem se se disponit, vt dimittatur in pace & quando iam scilicet vidit, & in sinu habuit Dei filium in terris, quem & visurum se sperat in cælis per omnia secula seculorum. Amen.

IN FESTO CIRCUNCISIONIS DOMINI.

Circunciditur Parvulus. Et vocatur Iesus.

VENIT de cælis vnigenitus Dei filius, atque ex nobis, & inter nos natus est. Angeli venturum annuntiarunt, venientem associarunt: natum reuelarunt, & iacenti in præsepio seruitia præbuerunt. Peractis his ad cælum reuersi sunt, læti quidem pro Dei gloria & mundi salute. At tristes super hac noua rerum mutatione, quæ cernunt Dominum

& Creatorem suum, sic à se minoratum, vt ex primo iam sit nouissimus. Remanet hic apud nos diuinus hic infantulus inter peccata, & peccatores ac statim (vt sunt mores mundi huius peruersi) à peccatoribus Herode & sinagoga quaesitus est ad perendum. Deinde peccata nostra ante in illum se se iniecerunt, sic totum decolorarunt, vt prima vice, qua comparuit sublatus è præsepiti, in forma peccatoris aduenerit. An potuit aliud turpius & à Christo alienius excogitari: quam mundi iustitia & lucem, quasi sordidam, & iniquam se præsentare? Quid vero aliud est, Puerum hodie circuncidi, quam personam peccatoris induere? circuncisio enim data est in remedium culpæ, maxime originalis. An igitur habet Christus culpam hanc, qui de spiritu sancto conceptus est? circuncisio enim data est, vt sit signum & signaculum promissarum benedictionum domui Israel: An ergo eget Christus eiusmodi signo, vt connumeretur inter benedictos? ipse vt homo plenus est gratia & instrumentum gratiæ conferendæ. Vt Deus, est auctor gratiæ, fons benedictionum: quid ergo? Et tamen circunciditur, impletque in hoc omnes legis ceremonias, tempus modum, vt facile potuerit esse eiusmodi circuncisio non modo indigna & dolorosa: sed & periculosa puero: nisi Dei prouidisset sapientia: Periculum inquam imminens puero fuit, ne confunderetur, atque inter ceteros peccatores ex necessitate culpæ circuncisos connumeraretur. Ita quod contrarium effectum facit circuncisio in Christo, & in cæteris hebreis testamēti veteris. Nos distinguit Christum confundit, Hebræos separatur ab infidelibus, & inter veros Dei

cul

cultores congregat, Christum innocentem, confundit inter peccatores, quales erant illi omnes circumcisi: Ita quod facile falli in eo possumus. Sed prouidit (vt dicebamus) Diuina patris prouidentia, addiditque certum symbolū, quo & ab illis facile distinguitur, Nam in ipsa circuncisione, vocatum est nomen eius Iesus, Nomen hoc tanti est, quod ex hoc solo distat à peccatoribus tantum, quantum distare debet saluator peccatorum idest medicus ab infirmis. Sic duo ista sunt simul cōsideranda, circuncisio, & Nomen, vt in illa infirmitatem, in hoc maiestatem pueri nostri intelligamus. Sunt autem duo hæc in tota Christi vita associata, ex ea missione, quam in se retinet ab ipsa conceptione, quod simul Deus est & homo: potens, & impotens: beatus & miser, ijdem oculi modo flent, modo ad fletum inducunt, modo dormiunt, modo maria & ventos reprimunt: in morte languent, in eadem celum & terram commouent &c. Horum initia sunt, quod Puer hic nascitur ex muliere: & ecce Mater est virgo: Inuoluitur pannis: reuelatur ab Angelis, iacet in præsepio, adoratur à Magis, circunciditur vt peccator, vocatur IESVS, vt peccatorum saluator, ita semper, inquit Bernardus, associat ima summis. Sed sic ubique diues & plenus gratiæ, & virtutis, est Diuinus hic Puer, quod & in ipsa circuncisione, præter vim nominis, habet thesauros latentes si penetremus. Habet enim circuncisio Christi longe alias qualitates, quam reliquorum, Immo in multis, cum illorum circuncisione non conuenit, Non enim ut illi, circunciditur, vt purgetur à culpa, quam non habeat non vt mundetur à sorde, quam ha-

bere ex nulla parte potest, quando habet Deum patrem, & virginem matrem, Non potest dicere, ego in iniquitatibus conceptus sum &c. Non etiam vt particeps fiat promissionum Dei, de allequenda benedictione in semine Abrahæ, quando ipse summa est omnium promissionū, quas omnes in se verificat, vnde Paulus ad Ro. Dico Iesum Christum ministrum fuisse circuncisionis ad confirmandas promissiones Patrum. Ipse est semen illud in quo benedicendæ gentes. Non etiam vt separetur à reliquo populo: qui pater est noui & futuri seculi, in quo vniendi sunt populi, veluti parietes in angulari lapide, vt sit ouile vnū & vnus pastor. Cur ego circunciditur? Respondit Bernardus, cur nascitur? cur moritur? propter nos homines & propter nostram salutem, nobis venit, nobis natus & datus: Nobis ergo & propter nos etiam hodie circunciditur, Primo, vt fidem nostram instruat super veritate carnis suæ, de qua mentiti sunt Manicheus, Apollinaris, & valentinus. id. quod eius caro vel erat phantastica, vel Diuina, vel etherea. hic ex sanguinis effusione apparet quæ vera hominis caro est. Atque hic fides elicit potens, & irrefragabile argumentum ad nutriendam spem Diuinæ gratiæ consequendæ, quando hoc nunc os ex p̄sibus nostris caro de carne nostra. Nemo carnem suam despexit &c. Secundo vt amorem ad se trahat: Primo suorum Iudæorum, in quorum gratiam potissimum natus est, ex semine David secundum carnem, factus sub lege, ne eorum oculos offenderet, tanquam alienus ab eis, si legem in se non exprimeret. Non enim poterat haberi Messias nisi filius Abrahæ, quando illi pro-

Rom. 14.

missus est, non autem filius Abrahæ nisi circumciscus: quando data est circuncisio in signum & signaculum illius promissionis, & paternæ fidei, qua credens Abraham iustificatus est. Sed & amorem nostrum in hac circuncisione suscitatur, si cogitamus, quanta cum charitate, vix natus incipit, pro nobis sanguinem fundere: sic que nos sanguine suo redimere: vt sit prima hæc sanguinis effusio: quali ara & pignus amplissimæ charitatis parata ad magnam illam, & totalem effusionem, quam pro redemptione nostra exigit ab eo diuina iustitia & voluntas, quis vero non amet puerum tam amantem? tam cito de Salute nostra non modo cogitantem, sed operantē tā serio? Tertio circunciditur Christus, vt circuncisionem ipsam atque adeo vniuersam Moisis legem, cuius est potissima cerimonia, & sacramentum, in se suscipiat: vt in termino, in quo lex finem habet: sic que matrem sinagogam sepeliat, quando iam non habet locum, quid enim faciunt elementa vmbæ promissa, figuræ, quando veritas de terra orta est? quid promittat lex, si iam partus eius emissus est? Dato fructu, quis iam locus est floribus, aut frondibus? si circuncisio data est ad confirmandas promissiones de venturo Messia: ad significandam etiam circuncisionem non manufactam, per Messiam introducendā: dato & nato Messia, reuelato, operante iam Christo: quid illa opus est? Vt ergo matrem sepeliat & cum honore, recipit in se, quasi in tumulo & quidem honoratissimo & sacratissimo in carne sua circuncisionem, sicque recepta perit & iacet inter brachia filij sui Christi, ita quod circuncisio Christo, Circuncisio in ipso mortua est, nul-

lamque habet amplius vitam, aut gratiam: sed plane inanis remanet, futura etiam in mortuo Christo & reuelato mysterio, nō modo mortua sed mortifera. Circunciditur Christus vt honoret legem, in lege alia sunt æterna, alia temporalia, æterna duo sunt: præcepta decalogi infundantur super lege naturæ: Inter promissa Dei pactū & foedus inter Deum & homines suos circumcisos; Temporalia sunt ceremoniæ & sacra illa elementa significancia, omnia honorat Christus circumciscus. primo præcepta, quia cōstituit se debitorem implendæ legis, quid melius legi, quam in Dei filio impleri & obseruari? Impetrat etiam nobis spiritum quæ legē impleamus. Secundo confirmat promissa & scedera. Tertio recipit & sepelit in se ceremoniam. Epitaphium tumuli in quo lex, ex D. Paulo. Finis legis Christus, est. Quarto circunciditur Christus, vt ab initio aperiat scholam virtutum suarum, & incipiat suos formare & instituere, est enim puer sapientissimus. Docet ergo in primis Paupertatem amandam, quando ipse tā pauper hodie prodit in publicū, paupertatemque suo vsu consecrat, & suo exemplo commendat, vt vere Christum spernat, qui paupertatem cum Christo nascentem & viuente spernit. Docet humilitatem, & quidem raram: qua non modo minoratus est ab angelis, Angelorum Dominus & creator: sed & ab hominibus, quando non tantum homo, sed homo peccator comparet, & publicum de se spectaculum inter peccata nostra & peccatorum remedia facit, quis enim hæcenus circumciscus est, nisi peccator? Docet & charitatem intimam, operi suo perpetuo annexam, quando hic tam liberaliter se se-

Rom. 10.

præbet peccatis nostris macerandū fame, frigore, & ecce sanguinē ēt in bainēū parat, quis hæc inītia cōsiderat, & non oīa possibilia amoris testi monia ab amantissimo hoc puerulo expectat? quis expectat ab eo tot bona, & vicissim nō se totū in eius obsequium parat? quis dum ab eo sanguinem accipit, non sentit se debitorem ad omnia pro illius gloria profundenda? Dat ille seipsum nobis, nos illi nostra non dabimus? Hæc de circumcissione.

Magnum inquit D. Bernardus; mirabileque sacramentum. Circumciditur puer, & vocatur Iesus. Circumcisio magis est saluandi quàm saluatis: & tamen circumcisus hic vocatur Iesus, & vocatur ab Angelo, nomen eius ē cœlis deferente & interpretante; quod sit Iesus quia saluator: & quod saluabit populum suum, idest credentes omnes; Et saluabit à peccatis, quod est supremum saluandi genus, Et saluat per sanguinem: quare & in ipsa prima effusione sanguinis vocatur Iesus. Suntque ita in Christo coniuncta hæc duo; effusio sanguinis; & salus; vt nunquam effundat sanguinē nisi saluet; nunquam saluet sine sanguine: non quod nō possit; sed quod ita decreuit charitas patris: consensit obedientia filij, vt sine sanguine non sit remissio. Vocatum est igitur, non a casu, non humano consilio; sed diuino. Nomen nouum quod os domini nominauit: fuere alij qui vocati sunt Iosuah, sed nomen hoc Iesus seruatum est vnigenito & primogenito vnigenitum est secundum naturam & in ea natiuitate æterna habet vnde saluare possit, nempe diuinitatem; Primogenitus est in esse græ, & in hac natiuitate temporali habet etiā vnde saluet, Iustitiam, innocentiam,

gratiam summam. Quare ex vtroque dicitur Iesus. Ita interpretatus est D. Matthæus quod nomen Iesus idē est quod Emanueh, idest Deus noster in quo vtraque Christi natura includitur. Deitas nostra idest humanata. Ob hoc vere magnum & venerandum est hoc nomen, in quo iure scilicet dicitur omne genu, cœl. terr. & infernorum quid quaris, cœl. terr. & infernorum quid quaris, nomen meum quod est mirabile? Vere plenum & fecundum est hoc nomen, continens cætera omnia & illa præsertim de quibus Elai. vocabitur admirabilis. cōsiliarius Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis Probat D. Bernardus quomodo omnia continentur in hoc vno; quia non potest esse Iesus & saluator nisi habeat illa omnia, quæ per nomina illa exprimuntur. Vere virtuosum & proficuum est hoc nomen, in quo solo oportet nos saluos fieri. Non enim est aliud tale sub cœlo nomen. In hoc impetramus remissionem peccatorum, propter nomen tuum domine propitiaberis peccato nostro multum est enim multum peccatum & multa virtus nominis; Petrus: remissionem peccatorum accipere per nomen ipsius, omnes qui credunt in illum. In hoc impetramus dona gratiarum, & omnia: quicquid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis? quid? spiritum sanctum donorum fontem sine hoc nomine nō habemus, quē mittet pater in nō meo. In hoc superamus aduersarios omnes, Psa. in nomine tuo superamus omnes insurgentes in nos; In nomine meo Demonia eijcient, serpentes tollent, &c. In hoc tandem nomine coram patre tuti recipimur, & tandem glorificamur. In nomine Dei nostri magnificabimur. Stephanus

Ela. 9.

Plal. 14.

Actu. 10.

Ioan. 15.

Plal. 43.

Mat. 7.

aus expiraturus in hoc nomen respexit, d. Domine Iesu accipe spiritum meum, In hoc vno dulcia sunt nobis omnia, etiā amarissima, & ipsa mors sine hoc nomine vltimum est terribilium, hoc vno ibant apostoli gaudentes à conspectu concilij &c. hoc vno sancti vicerunt regna, fortes facti sunt in bello, exuixerunt impetum ignis. Hoc vno poenitentes & Anachorita, Eremita, dulcissimas fecerunt suos cineres, cilicia, mortificationes, oleum effusum nomē tuū, vnum hoc lenit & fouet: Sit in ore nostro, sit in frontibus, sit in corde nomen hoc sanctissimum Iesu, vt per eum, qui saluator est & verus & potēs, & noster, nobis datus & natus tandem saluamur. Amen. 1571.

Habita Roma apud conuersas. 1569.

Dubium de perpetuitate circumcissionis ex lege.

Probant Hæbrei quod circumcisio debuerit esse perpetua & immortalis: quia gen. dictum est, erit fœdus meum in carne vestra in fœdus æternum. Respondeo ad hæc sic, In circumcissione duo sunt. Vnum significans, & est carnis incisio: Aliud significatum & est fœdus Diuinæ gratiæ & bonæ voluntatis erga semen Abrahæ, Non ergo circumcisio fœdus est, sed signum fœderis, fœdus Dei filiationis, ad quam spectant Dei promissa, Et hoc æternum est, Non enim Christus terminauit Dei gratiam, aut abstulit à domo Abrahæ, quia auxit, & sanguine suo permeauit, Et vt primogenitus, & vnigenitus Dei in quo est tota Dei filiationis naturalis, iura filiationis extendit ad credentes omnes, quibus dedit potestatem filios Dei fieri, sicque Dei benedictiones vt semen Abrahæ verum ex fide Abrahæ natum, participare, Fœdus ergo æternum, Signum vero temporale, significans & promittens; quare adhibito significato cessare debuit: Et hoc fuit vera illa spiritus circumcisio de qua propheta Auferre præputia cordium: Et Moyses circumcidet Dominus Deus præputia cordium vestrorum. Sic ergo se res habuit. Data est circumcisio carnis Abrahæ & semini eius secundum carnē; quo vsque durauit semē carnis, ex quo nasciturus erat Messias vt distinguere à cæteris, durauit circumcisio vt symbolū eius gentis; vt sciremus Messiam vere ex illa gente natum, cui promissus fuerat. Nato Messia, quando iam pater est futuri seculi, quod continet vt perfectius semen Abrahæ nobilius, non secundū carnem, sed secundum fidem & spiritum, mutata ratione seminis; mutari etiam debuit ratio circumcissionis, quare si semen est spiritus, & propagatio filiorum Christi spiritualis, quæ non ex voluntate carnis, aut viri sed ex Deo nati sunt, conuenit vt & circumcisio à Christo capite in suos translata esset spiritualis, cui vt perfectiori carnalis illa cederet, Illa enim partem vnā tantum corporis amputabat, modicamque, si vllam gratiam tribuebat, Hæc totum hominem sanum facit, carnem castigat, peccata tollit; amplam gratiam tribuit: quod est pactum Diuini amoris non modo confirmasse; sed sanguine proprio amplificasse: Et hoc incæpit Christus, &c. 1571.

Actu. 5.

Ierem. 4.

Deut. 30.

IN VIGILIA

Epiphanię Domini.



Nascitur inter nos, quin & in nobis spiritus Christi, qui mouet, actu atq; voluntatem, & format propositum bonę vitę, in qua Deus glorificetur, Terra cordis nostri pacificetur, Panni inuoluitur, sacramētis fouetur, Reclinatur pręsepio humilitatis, & custoditur, fauent Pastores verbo & exemplo, Magi sapientes dant munera, nostramque inopiam suis orationibus, & meritis iuuant. Ita crescit spiritus Christi: iuuat sic in Dei seruitio profecisse. Ita natus est Christus in Betleem Iudę. Vt autem natiuitas partus huius aliena est ab omni opere carnis; in qua natura nil pręstat nisi materiam & subiectum in quo Dei virtus obumbrat. Vt etiã partus concipitur emittitur, pręter, immo contra omnium spem, & voluntatem mundi huius, qui sine hoc tota vita libere fruebatur. Ita quã primus natus est & formatus in nobis spiritus Christi, fugit mores seculi huius: carnis cõmoda despicit &c. Ita Christus Iesus vteunq; magnus, iacet paruulus, pauper, algens, remotus ab omni specie, & gloria mundi huius. Hęc morum nouitas & compositio turbat oculos carnis, & mundi sapientiam huius seculi trahit in suspicionem, ne tibi crescente hoc spiritu Christi, decidat regnum, quõ tam magnifice fruitur, quare prudenter fieri cogitat, si spiritus hic à principio extinguatur. Hinc insidię multę, pericula, foris pugnę, intus timores. &c. Ita Christus Iesus turbauit

vix natus Herodem, & totam Hierusalem, hinc paratę insidię, & instructa pericula iacenti paruulo; tantum ex suspitione regni affectandi. Inter hęc pericula, & insidijs, qui curam habent paruuli nati: qui conceptum & natum in se spiritum Christi tueri vult; opus est vt curam eius in Deum patrem reijciat: Dei enim creatura est, à Deo spiritum habet; Non ex voluntate carnis aut viri, sed ex Deo nati sunt in se etiam vires idoneas ad tuendum non habet quare iacta cogitatũ tuũ in Domino & ipse te, &c. Ita D. Ioseph curator Christi inter pericula Herodis puerum Deo patri commendabat, & ex eius nutu omnia faciebat, emitte lucẽ tuã ipsa me dedux. & adduxerũt &c. Deus pręsto erat, Angelos paratos habebat ad monẽdum, Insidię sunt, potētes Regis contra paruulum, quem ad perdendum quærir: sed omnia tuta sunt in manu Dei Instruam te in via qua gradieris. Monet ergo in somnis, Tolle puerum & Matrem eius & fuge in Aegyptum, esto ibi vsque dum dixerõ tibi: addit periculum ex Herode, Ioseph statim facit quod ille iubet, fugit, manetque in Aegypto exul septem annis quousque scilicet Herodes vixit. Defuncto autem Herode, Iterum Apparuit in somnis Ioseph. Hic duo perpetuo sunt consideranda; Vnum est, quã Dei Patris charitas diligens sit in deducendo & reducendo filio, ac si illius tantũ cur habeat, talem quisq; esse se experiri, potest. Alterum quam sit Ioseph obediens in eundo, stando, redeundo, omnia ad nutum Angeli Dei, cuius vocem audit, & sequitur, prudenter, sed tamen fideliter & diligenter. peragẽdo, Sunt vbique pericula: primum si sine Angelo in Aegyptum descen-

Ioan. 1.

Psalm. 41.

I sol. 31.

Matt. 4.

Matt. 4.

Prou. 23.

das & tentationem quęras, vt satan urget; Mitte te deorsum. Secundum si ex aegypto velis exire sine voce Angeli; medijs illicitis paupertatem leuare: temere crucem excutere, Ita Satan Dic vt lapides isti panes fiant. Tertium si in Aegypto ita marcescas, vt alia & coępas pharaonis habeas in delitijs, vocantique Moyfi ad exitum irascaris, Corripientem oderis. Quartum si exiens ab Aegypto temere incedas quasi omnia euaseris pericula vno transitu maris: cum adhuc multa supersint, in timore & tremore, vestram salutem operamini: Beatus qui semper est pauidus. Ita optime D. Ioseph, ad vocem Angeli fugit in aegypto: ibi exulat toto septennio; Ad vocem Angeli fugit in aegypto; dormit ipse animo toto in Dei manum reposito: silet ad omnia vocem Angeli expectans, scit hunc puerum esse Dei filium.

Defuncto Herode, ita impius ille tandem perijt & vt narrat Iosephus horrenda morte, vt olim Pharaõ, Izabel, Antiochus, oēs inimici Dei: Hic tres filios primum necauit, tandem vicinus morti iussit multos ex primatibus, Iudęorum carceribus includi, & eo spirante, mactari, vt vel iuti iudei mortẽ eius lachrymis prosequerentur.

Ecce Angelus Domini, cui cura est de filio: iterũ in somnis, sic enim semper Iustus hic dormit & silet: sensibus captus, animo vigilans, & Domini sui mandata expectans, paratus ad omnia.

Tolle puerum & Matrem. Non est puer sine matre tutus, sine illa nõ nascit. non educatur, non fugit pericula. ecclesia mater est. que spiritum Christi discernit & tutum facit. Defuncti sunt. Nõ vnus Herodes Chri-

sto insidia; sed sinagoga cũ eo, iuste factum est vt multi eorum cum eo perirent, eheu quando nos dicere poterimus Defuncti sunt qui Christo insidiantur? Audit Ioseph, consurgit: exequitur: sed prudenter declinat ab Archelao filio Herodis, Ita succedit sibi impietas: sunt vbique pericula, quotidie insurgũt noua, ab infidelibus, ab hæreticis, à domesticis, vide ne sine Angelo pergas, Admonitus ergo in somnis secessit ad Nazareth Galileę, vnde Christus vocatus est Nazareus per prophetas (Hieronimus) non vnus propheta hoc dicit: sed est consonantia prophetarũ: non excipit igitur Euangelista verba, inquit Hieronimus: sed sensum prophetarum, in Nazareth educatur Christus, nasci potest extra: educari non ita, à quocunq; baptizeris bene est: educatio solius ecclesię est, in qua spiritus Dei cõcipitur, vt in Nazareth Christus Educatus autem ad annum trigessimũ transibit ad vitã Diuinam idest ad patris regionem extra Nazareth: tamen matrem in terris non agnosceret, quid mihi & tibi mulier? Qui sunt fratres mei & mater mea? Ita nos dum humane viuimus, & merita colligimus, egemus matre ecclesia: Translati autem in cõlestem Hierusalem, Dei erimus. Hic flores dat Nazareth, ecclesia sacramẽta, promissiones, Tunc fructus percipimus pro meritis præmia, & erit Deus omnia in omnibus: Amen.

Ioan. 82.
Matt. 12.

IN FESTO EPIPHANIAE DOMINI.

Vbi est qui natus est Rex iudæorum.



Erus mundi thesaurus est paruulus hic Iesus nobis à Deo Patre datus, in quo sunt thesauri verorum bonorum idest scientiæ, & sapientiæ Dei absconditi. Et quia sunt Thesauri scientiæ & sapientiæ: ideo non iuuant nisi noscuntur. Et quia sunt absconditi: non noscuntur nisi reuelentur. Et quia Dei sunt, reuelari non possunt nisi à Deo. Quantum igitur retulit, Christum dari & nasci: tantum refert eum cognosci, quantum cognosci; tantum & reuelari; quantum refert eum reuelari; tantum est mysterium & opus memorabilis huius dici, quæ ad hanc reuelationem, & quidem magnificam & honorificam destinata est, atque ob id Epiphania dicitur. Cum ergo natus est Iesus, sibi, & in se matri etiam, & Patri Ioseph natus dici potest: Cum reuelatur, nascitur mundo, qui & in eius agnitione renascitur. Reuelatus est iam suæ genti, Iudæis, scilicet per Angelos, & Pastores: sed & alijs est reuelatus ut sit salus mundi usque ad extrema terræ. Esa. Ob hoc, inquit Matt.

Esa. 49.

Cum natus esset Iesus. Proponit Christi natiuitatē, tanta cū verborū copia, ut rē ipsam, ipsū locum tāgat: ac singulis verbis singulas euacuet prophetias. Nam quod Natus est, verificat prophetiam Esa. Paruulus natus est nobis, Quod vocatur Iesus, verificat prophetiam Abacuch. de nomi-

Esa. 19.
Abac. 3.
Mich. 5.
Gen. 9.

ne Iesu, Quod in Betseem, Verificat dictum Michee, Quod in diebus Herodis, Verificat verbum Iacob ad iudam, quod Auferetur sceptrum de domo eius, Et danielis quod cessaret vnctio, Hic enim qui regnat est idumeus & alienus.

Ecce Magi ab oriente. Verificata igitur prophetia Esaie Ambulabunt gētes in lumine tuo & reges in splend. or. tui. Ecce o iudæa. En iudices tui, o Gentes En primitiæ, vestræ. D. Leo. vocationis nostræ, fideique primitias, & beatæ spei initia celebramus. Magi. Viri sapientes, quales philosophi apud Græcos, Sacerdotes apud Agyptios, Doctores apud Latinos, Sed & Reges facit Psa. Reges tarlis & insulæ m. of. Ita olim populi à Magis & sapientibus regebantur, Ita & Præclaram illā suā remp. Plato Philosophis cōmitti voluit. Ab oriente. Tanta est vis Paruuli, quod ab extremis terræ trahit ad se Reges, Ab oriente adducam semen, ab occidente congregabo. Tātus est hominum feruor quod à finibus terræ ad hoc præsepe veniunt, Tanto magis elucet prauitas, & ignauia Iudæorum inter quos natus est & nemo illorum mouit pedem. Vtinam nos sit malum omen iudæa: ut Christus alibi, Multi venient ab oriente & occid. filij autem regni ciciuentur. Quanta gratia sit vocatio gentium, probat reiectio Iudeorū. Paulus ad Ro. fracti sunt rami, ut ego inserar. Vtinam & nobis non sit pernitiosus transitus euangelij ad nouas indias. Et tamen, per hos etiam Magos diuina misericordia excitat iudeos ad agnoscendum saluatorem suum & mundi. Quam primū enim perueniunt in iudæam, recta tendunt ad metropolim Hierusalem:

Plalm. 72.

Esa. 43.

Matt. 8.

Rom. 11.

vbi

vbi enim quærat humana prudentia Regem Iudæorum quam, in metropoli Iudæorum? o quoties etiam in nobis humana prudentia turbat Dei inspirationes. Ingressi itaque Hierusalem libere inquirunt, Vbi est qui natus est Rex iudæorum? Vox fecundissima, quæ habet, Primo magnam intelligentiam, quando eum querunt qui natus est Rex, qui solus est Christus Cæteri reges fiunt electione, vel armis, & hūc natū sciunt, Vidimus stellam eius, Ita se accommodat Dei spiritus ad studia nostro disponens omnia suauiter: ut vbiq; nobis occurrat & quasi præ oculis sit, dum modo omnia religiose traemus, Magis ergo contemplatoribus obijcit stellam, ut deinde piscatoribus miracula piscium. Vocant stellam eius, ut scias hanc non esse stellam Naturæ, sed gratiæ pro Christo & à Christo factam, longe ab alijs oibus differentem, materia, forma sine, motu, situ, influxu. Formata est ex vltimo hoc nostro aere; tantū ad reuelandum Christum, motu progressiuo incedit: influens non tantū in corpora, quantum in animos, quos mouet & vrget. Vidimus, motus est fidei illuminantis. Venimus, motus est animi expeditissimi, Adorare motus est supremæ religionis: quo expresse testantur se non quære Herodem, aut eius filium: sed talē, qui vere sit adorandus. Secundo habet vox magnum animi robur, quando in ciuitate regia, coram rege tyrāno nouiter regnante, querunt alium regem natū. Quare merito ad vocē hanc, Turbatus est Herodes, Rex pacificus, auctor pacis natus est & ecce omnia turbat. Quod autem turbat Herodem, zelus est regni vix obtenti, sic oculi infirmi facile ad lumen

turbantur & hebetantur. De anima vero sua, aut suorum nulla est sollicitudo, Illa vltima curarum est, Et omnis Hierosolima cum illo, Hoc vero mirum est, nam ab hac toties inuocatus, & optatus, sollicitatus est, ut veniat Rex hic: & ecce ad auditū eius turbatur, Primo, ut aduletur Herodi, & in eius humorem se transformet, tam facile est principi ciuitatem corrumpere. Secundo, ut nouitates fugiat; sic enim complacet iam sibi viuere subiugos; ut olim apud ollas carniū, cæpas, & allia egyptiorum, quod nihil non, moliri vellet, Tertio ut sibi caueat sinagoga; quæ mores suos scit nō posse à nouo Rege Melsia tolerari: nam ut Esa. erit in stitia cingulum lumborum eius, Ita nostri à longe vocabant concilia Reformationis in ecclesia omnes laudabāt, Vbi venit, omnes turbati sunt commoti sunt, tremor apprehendit eos. Sed Herodes ut magni animi vir non confunditur, sed audita hac Magorum curiositate de Rege Iudæorum nato: statim conuocat sacerdotes, & scribas, diligenter inquirunt, & cætera. Sagax est tyranni consilium: iam enim apud se statuit sic imminētis noui Regis periculo occurrere: puerum nancisci, & priusquam adoleat, perdere. Optimum consilium, nisi Diuina ei obstaret voluntas; contra quam nullum est consilium. Scribæ igitur peritissimi, statim ex Michea narrant locum, Betseem: Et ex hoc laudandi, quia fideles verum ex eodem loco poterant addere æternam Regis originem & Deitatem: dicente propheta. Egressus eius ab initio. Et hoc fortasse potuisset conceptam Herodis perfidiam compefcere; quid enim pugnet homo contra Deum? In hoc valde sunt taxandi.

Esa. 11.

Mich. 5.

di. Sed hic multa sunt expendenda Primum, In Herode studio sciendi ubi natus Christus. Hoc bonum est si bono animo fit: ita decet omnes scire de Christo: alioqui ignorantia non excusat, si scire nolis: Ehu quanta fenestra aperuit Ignorantia populorum hereticis ad seducendum. Secundum quod sciam de Christo exposcit a sacerdotibus; horum n. labia custodiunt scientiam. Veh illis si non docent; Veh populis si non docentur ab his, En quam misere negligentiam sacerdotum & episcoporum in docendo, suppleuit temeritas Apostatarum, Cerdonum, figulorum, Paedagogorum, Hi facti sunt populorum Episcopi & pastores; vt sic iudicaretur negligentia & ipretus nostrorum. Tertium, quod cognitionem de Christo, Scribae petunt ex scripturis sanctis; Hæ enim testimonium perhibent, sacerdotes vero sunt Iudices veritatis: alioqui scripturæ nullam litteram componunt. Quartum, quod scriptura hæc Micheæ de Betleem habet triplex genus discipulorum. Primi sunt Scribae, hi sciunt locum & alios docent; sed vt dicit leo imperita est scientia, quando ultra non cogitant, nec passum faciunt; siue quod Herodem timeant, siue quod faturi præteritorum malorum nolint nouam tragœdiam excitare, o quot sunt qui sic ex sua doctrina nullum fructum ferunt! Augusti, Ita fabri olim Arce Noë, alijs parauerunt viam euadendi: ipsi diluuiio perierunt Secundi sunt Hærodes, & eius curia. Hi omnes hæerunt, vt perdant, ita Hæretici tot laboribus tractant scripturas, patres glossant, interpretantur, sed tantum vt perdant & peruerant. Ita manet serpens hic in suo scelere tanto acerbior, quanto iam sibi

vicinior videtur executio. Tertij sunt Magi. Hi thesaurum cordis sequuntur ex animo, & quo melius aperitur, tanto ardentius inhiant, vocati igitur iterum ab Herode, & requisiti de specie stellæ, omnia libere profitentur. Prudens ille confert tpa locis, & imminere sibi nouum regem intelligit nisi occurrat periculo occurrere aut oïno vult. Quare Magos instruit de loco & mittit in Betleem. Tum ad se redire iubet Magos, & reuelare inuenta: vt, inquit, Et ego veniens ad rem. Quo cultu? experientur pueri Betleemita, Interim tamen velit nolit, hostis hic Christi, Christo seruit & Magos Christi docet locum ubi natus est: factus Magorum doctor, & verax. Tanta est pueri nostri maiestas, vt & de hoste fructum reportet. Et que fructum non reportauit apud nos de hostibus suis hæreticis? quis docuit nos vocare concilia? agere reformationem ecclesiæ: numerare grauamina: illustrare sacras scripturas: repetere lectiones Patrum, Formare Catechismos: frequentate conciones nisi Hæreticorum occasio? Sic oportet hæreses esse. Audito ergo Rege abierunt. Qui Herodes stat hic in suo scelere, paratus ad opprimendum. Scribae ne? Minime, satis est his, si alios mittunt. Qui ergo? magi. Et vix egressi è domo & curia Herodis, ubi omnia plena sunt dolis, periculis, scandalis, mendacijs, tenebris, &c. Ecce Stella. In curia Herodis, lucet vanitas, honos, Cupiditas mundi huius, concupiscentia carnis & oculorum, qui potest se inde eximere statim habet stellam Christi obuiam. Se se autem retraxerat ad tempus Stella; tum vt sic iuaret sinagogam, excitatam per aduentum Magorum in Hierusalem; fierentque

Magi

Cant. 3.

Psal. 42.

Magi Magistri Iudæorum, Tum vt sic iuaret Magos, qui è scripturis per scribas erudirentur super nato Christo: faceretque perpetuos sui verbi discipulos; quo, absente omni stella doceri possunt etiam in oriente. Tum vt sic iuaret seipsam, idest chariorem & preciosiorē redderet Magis. Videntes enim stellam Gausi sunt &c. Ita illa de sua stella in Cant. Num vidistis quem diligit anima mea? Stella igitur antecedit vsque dum veniens staret ubi erat puer tam secure Christi stella ad Christum ducit, nec stat nisi ubi est Christus. Ipsa me deduxerunt & adduxerunt in montem sanctum &c. Intran domum idest presepe hoc est Regis palacium; testatus est enim Lucas, qd Mater reclinauit in presepio: inueniunt puerum & Matrem: hæc tota est Regis curia: At cui non sufficiat Christus, & Christi Mater? Apud Deum Christus Apud Christum Mater. Quantum vero prudentiæ humanæ scandalum reprimat hoc loco fides; quid enim? Regem quærunt, & ecce inueniunt in presepio reclinatam: modicis paniculis inuolutam: & tamen.

Procidentes. Externa est religio qua procumbunt Reges ad cunam pueri: coram quo glorioso nostri non dignantur, dum adstant Missæ, genua flectere.

Adorauerunt. interna est religio summa fides, spes charitas, qua se totos & omnia puero tradunt: Deumque & saluatorem suum agnoscunt & reuerentur.

Apertis Theauris Suis. Nostri omnia à Christo petere sciunt: Dare Christo vix obolum sciunt; hi dant thesauros, Obtulerunt, magno & hydari animo, Aurum, thus, & Myrrhā,

Preciosa sunt munera ex rebus ipsis, non enim meliores habet Sabea, vel Arabia tota: sed longe preciosiora facit religio ex qua magno cum mysterio munera predeunt. Respiciat & colit Magorum religio in hoc puero tria illa potissima; de quibus Dauid in psal. Regiam maiestatem de qua psal. Sede à dextris meis &c. Huic dant aurum. Sacerdotium, de quo psal. Tu es sacerdos in æternum &c. Huic dant thus. Mortalitem, morte terminandam. De torrente in via bibit. Huic dant myrrham. Cum auro dant omnia quæ mundi sunt. Cum thure dedicant spiritum, Cum myrrha carnem macello offerunt & mortificant. A summo Rege fides tutelam in omnibus expectat. A sacerdote spes propitiationem & accessum ad thronum gratiæ. Ab hostia & victima mortem peccatorum & pacem conscientiæ Charitas. Et eadem illi summa religione repedit, animam pro anima &c.

Peractis his, læti, saturi, sancti recedunt, adepti thesaurum cordis sui: & moniti in somnis ab Angelo, tantum profecerunt in hoc itinere: primum à stella: inde à scribis, & Rege impio, tandem ab Angelo docentur. Per aliam viam. Ita omnino mutanda est via agnito Christo rege & eius imperio suscepto atq; adorato: Nos summa iniuria, statim ad easdem vias reuertimur & semper illi idem sumus; Mutanda est via: Per superbiam cecidit è coelo lucifer. Humilitas ad coelum ducit: Per inobedientiam primus homo pulsus est è paradiso, obedientia restituit. Estis azimi clamat Paulus, non ergo amplius in fermento malitiæ; sed in azimis sinceritatis & veritatis. Amen.

Habita Pisauri. 1571.

IN

Psalm. 106.
Psalm. 109.
Psalm. 109.

IN FEFLO SANCTI
Silueftri Papæ.

Sint lumbi veftri præcincti &c.



Mundum hunc verbis damnare omnes folent, titulis triftribus onerare, quod grauis animæ, & corpori fit; quod sine peccatis anima, quod sine curis mens, quod sine laboribus corpus hic efle non valeat. Et tandem inter has curas, & fpinas tam commode fedemus, vt menses & annos in eis obdormiamus: Aut quod ftupidi, & infenfati: aut quod longo vfu habi ruati fumus: Quid. Ita ne decet? Statij. In curfu eftis & ftatis? hic. in hac fpinarum filua? occiofi, an eft aliquid turpius vel inutilius ocio? Tota die. etiam vfque ad fenium? Et Dauid. Vtquoque graui corde &c.

Pfal. 4.

Contra mundum alium omnes laudant, beant, optant verbis. Et tamen eius amore ne paffum facimus, aut pedemouemus: quicquid aliud vrget apud nos magis, quam fpes, aut cura æternæ vitæ. Et tamen exclamat Chriftus. Beati funt ferui illi, quos cum ven. d. finuen. vigilantes.

Sopor, hic & animi tarditas, altas in nobis radices habet, atque hinc eft, quod tot animos opprimit. Quærendæ hic, & petendæ, & fi Deo placuerit conuellendæ funt in eius gloriæ, & falutem noftram: vt his excufis, animus, nofter velut ignis ex flice ad vigilandum animetur. Oritur primum fopor hic in aliquibus ex complexione melanconica, quæ tarda eft: animumque relaxat, & in-

eptum reddit. Atqui Dei verbum ignitum eft, & afinum hunc ftimulare. debet & mouere. Gratia etiam naturæ præualeat, & è faxis educit aquas, fecundo in alijs oritur ex impotentia, debilitate cerebri, hebetudine fenfuum, debilitate ftomachi: paupere fortuna; quare ad multa red duntur inepti, fed nulla eft excufatio Nam Dei gratia faluunt & claudi, & furguat mortui. Et omnibus fupplere potefl bona voluntas: Charitas nū quam excidit. Tertio in alijs oritur torpor ex debili, raroque exercitio, quodcunque ftudium maiore inftantia promouetur apud nos; quam ftudium religionis, bene viuendi, & vitam æternam accurrendi. Ita cum Sa maritanis adorant plurimi quod nefciunt. Et cum Athenien. colūt ignotum Deum. contra inftat Chriftus: fi venerit in prima, in fecunda. tertia, quarta vigilia. Beati &c. Quarto in alijs oritur fopor ex frigida quadam deliberatione, qua vix fcimus quid pro Chrifto, & pro anima noftra facere velimus. Vtinam calidus, aut frigidus effes, fed quia tepidus, ideo euomam te de ore meo, Ita adolefcens ille prouocatus ad ftudia perfectionis, Abijt triflis, quia non ex animo dixerat. fequar te Domine. Contra hoc vrget Chriftus, Nemo mittens manum ad aratrum, & afpiciens

Ioann. 4.

Apoca. 3.

Matth. 19.

Luc. 9.

retro aptus eft regno Dei. Et in euāgelio Sint lumbi veftri præcincti. Excitandus omnino eft animus ad vigilantiam, & ftimulis his vrgendus. Primo. vt cogitemus nos homines efle Dei Imagines & Dei feruos. Ex Imagine petendæ efle nobis Dei tatem, ex feruitute implendam efle Dei voluntatem, voluntatem autem Domini efle vt vigilemus, & eius reditum folliciti præftolemur. Secundo.

do. Nos hic in terra aliena degere, & peregrinari, futuram patriam inquirentes ftultum efle hic pedem figere, aut aſim, vnde mox reſſuri fumus; præcingendi igitur lumbi &c. Tertio: quo tendimus, quando in via fumus; continuo quaſi aquæ dilabimur. Quis terminus? opera illorum, inquit. Io. fequuntur illos. Quarto, quando vocabimur. certa mors eft: hora mortis in certa efte: fimiles igitur expectantibus efte, quia nefcitis diem, neque horam.

Sint lumbi veftri præcincti. &c. Summa eft vt inter has fpinas vigilemus, & parati fimus quacūq; vigilia, quacunque hora, vt venienti Domino, ideft morti inftanti occurramus. Docet autem tria potiffima. Primum eft, quo modo Sit vigilandum. & qua inſtructione. Secundum eft. Cur ita & qua ratione fit vigilandum. Tertium eft, quem fructum, & quod commodum ſperemus ex hac vigilia. De Primo ſumit metaphoram à feruis expectantibus Dominum ſuū, quando reuertatur à nuptijs, & hortatur vt illos imitemur. Quo loco de ſe ipſo tria inſinuat. Primum, quod Dominus efte, vt cunq; abſens, Dominus iure maietatis, iure creationis, iure redemptionis, Dominus nomen illi. Secundum quod iuit ad nuptias recedens à nobis, non ergo perditus efte per crucem vt putauit ſynagoga; ſed trāſſatus in gloriā ſuā, ad ſumendam & vniendam ſibi ſponſam in domo patris. Tertium, quod rediturus efte ad nos, redit autem dupliciter. Vno modo priuatim cum ad quemcunque noſtrum immittit horam mortis, & eximit nos ex his ſpinis, atque ad conſpectum ſuum ſtatuit, alio modo publice, cum in maieſtate veniet iudicaturus &c. De nobis itidem tria neceſſario ſubindicat. Primum, quod ſi ille Dominus, noſ ferui illius ſumus & oues palcuar eius, quare voluntatem eius, non noſtram implere tenemur, de qua obedientia rationem illi omnino tanquam domino reddituri ſumus. Secundum, quod ad eius nuptias nos quodque vocati ſumus, tanquam membra illius eccleſiæ, quæ efte eius ſponſa; quare amare ſponſum dilectum noſtrum tenemur &c. Dilectus meus mihi, & ego illi. Tertium, quod ſi ille ad nos rediturus efte, nos qui ferui ſumus, expectare illū omnino debemus d. Adueniat regnum tuum. Modum autem ſic præſcribit. Vt lumbi ſint præcincti. lumbi ſpiritus ſunt deſideria reſignata in amore iuſtitie. lumbi carnis ſunt incontinentia concupiſcentiæ, vt carnis, luxuriam (Gregorius) per continentiam coarctemus. Senſus alligemus rationi, alioqui libertas & laxitas lumborum & ſenſuum ſtrauit. Dquidem ſanctum; ſanſonem fortem, Salomonem, ſapientem: quare inſtat Petrus, obſecro vos chariſſimi, abſtinere à carnalibus deſiderijs, qui militant aduerſus animam, lumbos habet & mens affectus ſuos, de quibus idem Petrus, ſuccincti lumbos mentis veſtræ ſobrijs, & perfecti ſperate in eam quæ offertur vobis gratiam, Et paulus. ſtate ſuccincti lumbos veſtros in veritate. Sicut ſcriptura vocat quodcunque peccatum luxuriam & fornicationem id eſt amorem inordinatum, quo alienamur à ſponſo. vt de Hieruſalem, fornicata eſt cum amatoribus tuis. Et Eſai. quomodo facta eſt meretrix ciuitas fidelis? Ita e contra reſſum ab oī culpa, vocat continentia & lumbos præcinctos. Hypocrita præcingūt

Cant. 2.

1. Petr. 2.

1. Petr. 2.

Eph. 7.

tunicas, pedes adhibent nudos, & nihil amplius, vt præceptum hoc implent &c. Vt deinde lucernæ arden- tes sint in manibus id est opera sint splendentia lumine gratiæ, & charita- tis, vnde vitam & meritum habent, Non sic lampadēs fatuarū sine oleo, quibus nulla nisi terrena debetur merces.

De secundo, Cur scilicet ita debe- mus vigilare, & succinctis lumbis Dominum expectare, dicit; Quia Nescitis quā hora filius hominis ve- niet. Ita solent semper scripturæ ex hac incertitudine nos commonefa- cere, vt vigilemus, constat quod ven- turus est & ignoratur quando. Ita Pe- trus & paulus vrgent, quoniam dies Domini sicut fur in nocte veniet: ad- dit Christus exempla horrenda filio- rum Noæ, & lot. qui edebant, bibe- bant, nubebant &c. Vigilate, vigilate nescitis diem, neque horam.

De tertio, id est de fructu, dicit, Amen dico vobis. Beati sunt serui il- li, quos cum ven. Dom. inueniet vigi- lantes. Et explicans genus beatitudi- nis addit. Præcingens id est obiectum illud beatificum quod infinitum bo- num est, & quo sine vlla præcinctio- ne adæquare facitur Diuina mens & voluntas; accommodans ad fini- tam Creaturæ capacitatem, vt secun- dum proportionem sibi competen- tem in eadem Deitate beetur. Ita di- cunt Theologi, quod Deitas vt es- sentia non præcincta sed totalis est obiectum Dei beatificum. Deitas au- tem vt essentia volens id est præcincta est obiectum beatificum creatu- ræ. Faciet illos discumbere Ita ad pas- cua recipit, in vbertate domus suæ. Ja- borum merces est ampla illa mensa, quæ sola potest desideria omnia cō- plere & famem naturæ eximere, crea-

sti cor nostrum ad te & ideo inquie- tum est donec quiescat in te. Et tran- siēs mini strabit illis: Dū Deitas mini strata intra id est Patri filio, & spiri- tui sancto nō trālit; immanēt oīa idē- tica & omnia consubstantialia: vt mi- nistret Creaturis transire cogitur ex charitate, & se extra se communica- re per gratiam & gloriam. An non hæc magna est fortuna seruorum Dei, qua Prima ex seruis fiunt domi- ni? serui sunt in tempore & in mo- mento, Domini fiunt in æterno. Seruiunt in egestate, dominantur in omnium bonorum affluentia. Ita di- cit alibi. Dispono vobis regnum vt edatis & bibatis in regno patris mei. Et iterum, Ingređientur & egrediē- tur, & pasqua inuenient.

Quid igitur dormitamus? quid ociamur inter hos stimulos? omnia monent vt vigilemus, vt venienti Do- mino occurramus, & interim apte- mus lucernas, & præcincti quacunq; hora simus ad obuiandum parati, quando omnino reuendum est. Et si- ficitur, sponsum & Dominum no- strum honoramus simulque honora- mus simulque honoramus. Amen.

Habita Romæ. 1568.

DOMINICA INFRA Octauam Epiphaniæ.

De puero Iesu crescente:



ngularis admodum, & exemplaris est humili- tas maximæ, & sanctis- simi spiritus. D. N. Ie- su, qui eo dimittit su- blimitatem, & comprimit immensi- tatem suam, qua cœlum, & terram

im-

Ioan. 10.
Luc. 22.

Ioann. 4.

implet, & ingreditur paruulum hoc cor nostrum, inhabitat, radicatque in eo regnum suum, quod totum ac- commodat gustui nostro, vt ex eius præsentia faustiat omnibus necesi- tatibus nostris, sepe etiam, & appeti- tibus. Quæ singularis etiam est foeli- citas nostra ex tanto hospite, quem recipere, retinere, frui, cernere, duce- re, promouere summa quædam con- solatio est. Quid enim amplius quā seruire, adde, & imperare omni- potenti? Sunt autem potissimā tria, quæ in nobis efficit spiritus sancti inhabitatio & conuersatio. Primum quod precioso quodam odore suo trahit ad se cor nostrum & sibi vnit, ligatque dulci amoris catena, quæ quanto arctior est tanto liberiores efficit ligatum: & tamē perfecta erit libertas, cum vincula erunt indisso- lubilia, & captiuitas inseparabilis. Ita simul cum parentibus & cogna- tis ambulat Christus ad festū Iudai- cum. Secundum, quod trahens ad se, separat à cæteris, à carne, & sangui- ne, ab amicis, cognatis, à parentibus ipsis: vt omnia relinquatur, vbi opus fuerit propter ipsum, hac vna ratio- ne, quod in his quæ Patris sunt oportet esse. Tertium quod vbi cor to- tum sic possidet in eo firmatur, se se- que totum vicissim illi tradit, d. fiat tibi sicut vis. Et in hac mutua posses- sione mirabiliter crescunt dona, & bona omnia, fons aquæ salientis &c. Ita descendit puer Iesus cum parenti- bus in Galileam, & manet subditus il- lis non ociosus, sed proficiens, sapien- tia, ætate, & gratia.

Nos itidem tanto hospiti, tria po- tissimum debemus impendere, tum vt honoremus, tum vt perfruamur. Primum vt benigne recipiamus, ala- mus, ducamus, præsentem, vbi que ha-

beamus; præcipue fistamus Deo pa- tri, vbi que spiritus Christi nobiscum sit & operetur: sed præcipue in tem- plo, in die festo, in cultu Dei. Secun- dum si ex infirmitate vel ignorantia quâdoque amittimus, & tepescimus, quam primum dignoscimus aridita- tem cordis, doleamus, requiramus, re- uertamur ad sacra, vbi dimissimus. Num vidistis, quem diligit anima mea? Tertium vbi inuenimus, quæ- certe eueniet, magnoque cum lucro; obseruamus omnia, conferamus in corde negligentiam nostram, facilita- tem eius custodiamus summa cum diligentia, vt de virgine Matre nar- rat euangelista Lucas in euangelio. Historia est de puero Iesu iucundis- sima, & præceptis, & exemplis cumu- latissima: sapientissimus enim puer est, nihil dicit, aut facit sine magna ratione; quare obseruanda sunt sin- gula. Narratio in summa tractat Hu- militatem Christi pueri sic tempera- tam, vt in ijs, quæ Dei patris sunt, emi- nentissimus sit; vnicus sit, Magister sit, filius Dei sit. In his vero quæ ad vitam hanc spectant, demissus: comes, sub- ditus sit. Et habet ex parte Christi pe- riodos quatuor principales. In prima ordinarius est, comes Parentum. In secunda extra ordinarius est, seque- stratus, a parētibus quin & illis perdi- tus. In tertia eminēs, sedens inter do- ctiores, negocia patris æterni tractas. In quarta rediēs Galileā, apud paren- tes, subditus illis, & tamē in generosa illa sua subiectione proficiens & cre- scēs. Ex parte et parentū quatuor. In prima religiosi sunt, & erga Dei festū & erga puerū quæ secū habent, & statuunt corā Patre. In secunda pera- cto festo dum redeunt, latis tepidi & negligētes, ita quod perdunt ama- tum puerum. In tertia dolentes quæ

Cant. 3.

M 2 runt

runt, & redeunt in Hierusalem. In quarta mirantes quod inueniunt gloriosum; deducunt domum, retinent, obseruant diligenter. Nunc verba narrantis Euangelistæ paulatim expendamus.

Cum factus esset Iesus annorum duodecim. Ita sua tempora habet Christus propria. Dies aliquot in Bethleem, septem annos in Aegypto, quinque in Galilea, duodecim comparat, & sui memoriâ renouat, decemotto annis filius trigesimo baptizatur, docet, & operatur. Nonne inquit duodecim sunt horæ diei? Non confundit tempora.

Ascendentibus illis. vno verbo sic narrant religionem parentum, & Pueri. In parentibus duplex elucet; prima in Deum cuius festum obseruant, secunda in puerum, quem sic religiose inbuunt verbis & factis; & quod fortasse ignorant ipsi, curant vt doceatur à templo, & sacerdotio. Hæc semina sunt totius vitæ, quæ filios crudunt in via salutis. Religio pueri triplex est. Prima erga Deum Patrem, vt eis cultum foueat, & promoueat; secunda erga legis ceremoniam; vt eam impleat, & in se sepellat cum honore finis legis Christus. Tertia erga parentes, vt eos sequatur, & imitetur ad tempus.

Consumatisque diebus. Implent rotum festum in loco sancto. Amor Dei, saltem obedientia vocat ad festum. Gustus retinet sine tædio. Nostrum de toto festo vix semi hora audierunt missam, sat est multis si videat: nec sine scandalo loquuntur, negociantur, vel domi ludunt, aut de vanissimis colloquuntur. vel per vicus vagantur. Ad vespertas pauci & ij pauperculi. Diuites alia tractant. Non sic Parentes Iesu.

Cum redirent. Hoc vero periculum commune est, quando redeundum est in Galileam: non semper in templo: necessitas vitæ vocat ad mundi curas. Mulier cogitat, quæ viri sunt & cæ. Non improbamus, non cogimus, vt semper Ius in templo, hoc priuilegium est perfectorum: sed tamen moneo vt cautè redeas: videas quo spiritu à templo domum redis, quid tecum portas de missa, conuersione, sacramentis: cogitatio ista est necessaria, alioqui poenitebit.

Puer Iesus mansit in Hierusalem. Hactenus ordinarius fuit Christus, & à parentibus non recessit, duxerunt, statuerunt in Aegyptum, in Galileam, in Iudæam, secutus est. Nunc fit extra ordinarius, manet sine illis: sed tamen in loco sancto, & tuto: rationem facti altissimam dabit suo loco, quod patrem sequitur & omnibus anteponit, tanquam sibi consubstantiali, à quo separari non potest. Religio ista Christi extra ordinaria fundamentum, & exemplum fuit magnæ perfectionis: quæ filios à parentibus carnis, ad patrem spiritus, inscientibus, & saepe inuitis parentibus abstraxit: hinc monasteria, claustra, licet enim, quin summum virtutis opus est, religionis gratia, parentes, si egeant necessario filiorum subsidio, propter Dei cultu relinquerent. Vt Hieronymus ad heliodorum. Et si pater in limine maneat, tu calcato Patre siccis oculis ad vexillum crucis euola.

Et non cognouerunt Parentes eius. Quam sunt boni hi parentes in tanta causa tepidi, & negligentes: tantum ex bona quadam opinione, quam tetigit Euangelista. d. existimabant illum esse in comitatu. Non sunt inmemores filij, non abijciunt:

Putant viri cum esse apud mulieres; mulieres quod sit apud viros. & in hac opinione puerum amittunt. Hæc vero illa est frigiditas animi, quæ Christo tot præiudicia & damna facit: quod nobis fat videretur habere Christum in comitatu, & nemo curat secum habere. Res ormentur omnia; exerceantur omnes, sit pietas frequens: laudamus omnes in communi. Nemo curat in proprio. Et hæc communitas frigida corda facit & Christum perdit. Ita quod line ipso sit integrum iter diei, quin sese fecimus; & iter uitæ conficimus sine Christo; nihil fidei, aut pietatis habentes nisi in comitatu.

Requirebant inter cognatos, & notos. verè perditus est vbi inter notos, perfectos, sacros non inuenitur. Si sal euauerit & cæ. Quod si inter cognatos carnis quærimus, Vah, quâ infelicitate. Isti vt plurimum suadent ad perdendum, verbo & exemplo reuocant à virtute; superbia carnis, claritas sanguinis, matres ipse inducunt filias ad vanitatem; patres ad ludum, luxum, blasphemias: quod si filij sua sponte inclinant ad pietatem, insiliunt cognati & noti psal. extraneus factus sum fratribus meis. & c.

Psal. 68.

Non inuentis regressi sunt Hierusalem. Hic amor mobilis est, vt vocat magnus Dronysius, quidam nam sentit, & viget vt resarciat. Hic totum cor angitur vt recuperet amissum Christum. hic currit Dilecta quærens in lectulo, per vicos, & plateas, quem, inquit, diligit anima mea. Hic salit Zachæus in sycomororum. Hic Maria ad monumentum modo ad Angelos intus, modo ad homines foris sese vertit dolens, tulerunt Dominum meum & cæ. quis sufficiat

Cant. 3.

Luc. 19.

exprimere dolores parentum Iesu hoc loco? Nouit Ioseph pericula Hierusalem. propter quæ fugit in Aegyptum; Nouit Mater merita filij; pudet eam in corde suo quod sic tantum filium parum custodierit: quod ab oculis, vnquam dimiserit. Sic dolentes quærent. Magni aut nullius animi fumus nos, quod toties Christum perdimus, nec tamen dolemus. Vrget amor, & desiderium ita quod statim Regressi sunt in Hierusalem, Ibi relictus est, ibi requirendus, quod te vertis Germania? quod Anglia? quod tanta pars Galliarum, vt Christum quæras? Ad latibula Samariæ, & Babilonis? Hierusalem est Christi ciuitas, in ecclesia quærendus est, ab hac Baptismum, ab hac verbum Dei suscepisti: hic dimissus est, hic, aut nullam alibi est repetendus, & recuperandus.

Ioan. 10.

Et ecce post triduum. Sua tempora etiam habet, quibus quærendus est Christus, dum inueniri potest, dum propè est. Triduo. Ite iacuit in sepulchro quæsitus & inuentus. Est triduum obedientiæ quæ exercet cor; os, manum, & exhibent cogitationes, verba, & opera. Est triduum poenitiæ. Cōtritio, Confessio, Satisfactio; Est triduum Satisfactionis, Ieiunium, oratio; Eleemosyna. Est triduum virtutis fides, spes, charitas. Est triduum fidei. Apprehensio, expensio, comprehensio. Est triduum spei, audacia in bono, patientia in malo, perseverantia: est triduum charitatis: Amor mobilis, purus, perfectus. Est triduum perfectionis, Paupertas, castitas, obediens. Peracto triduo, Inueniunt enim: Hic amor sit acutus in apprehensione. Gen. 32. ne Domini sui. Hic dicit Iacob. Luc. 19. vidi Dominum, facie ad faciem. Hic Zachæus fruitur in sycomoro. Hic

Can. 3.
Ioan. 20.

Hic dicit dilecta: Inveni quem diligis anima mea. Hic clamat Thomas Dominus meus & Deus meus.

In templo. hic sine dubio inuenitur Christus, in domo Patris sui non in plateis, in curijs, in officinis. Certus es, nisi tu ponas obicem, quod est in templo. Hic verbum, hic sacramenta, hic spiritus; consolator optime, dulcis hospes animae, dulce refrigerium; Et qualem inuenerunt?

Sedentem. Sic stabilis est, sua natura Christus: fluctuant Parentes, huc illuc currunt, Sedet Christus: Veniunt, & abeunt opiniones, curiositates, haereses, ut cunq; fauoribus aucta, tamen euaueres: sola Christi veritas sedet.

In medio locus est Christi naturalis, In aeternitate mediat inter Patrem & spiritum sanctum, Productus & producens. In ecclesia mediat ut cor viuificans membra. In cruce mediat, ut victima pacificans peccatores, inter Deum & homines, mediat sacerdos propitians. Inter scholas & doctores mediat verbum verax, similes veritas ipsa. o felix schola quae sic habet Christum medium a quo, tanquam a centro, trahit consilia, studia, decreta.

Audientem illos, & interrogantem. Ita patienter audit primum quid nostra prodant corda: interrogat etiam & excitat ad propalanda consilia, quae latent sub hypocrisis. ita patienter audiuit in montibus Galileae inepta consilia Discipulorum. Dimitte turbas &c. mox interrogat Philippum. Vnde ememus panes ut manducent hi? &c. Tum ille prodit consilium & iudicium. Ducentorum denariorum panis non sufficiunt eis &c. Iterum interrogat omnes. Vos quot panes habetis? Respondit Andreas.

Est puer vnus hic qui habet, quinque panes ordeaceos, &c. addit iudicium suum. d. quid inter tantos? tot miserias reuelat patientia Christi.

Stupebant omnes super prudentia, Noua prudentia sine experimento quando in puero est, Argumentum quod naturalis & congenita est non acquisita, Ita facile stupet humana ratio & obmutescit cor Dei prudentia, ut in sinagogis Stephano insultantibus In concilio Niceno Sophista coram simplice tacuit.

Et videntes admirati sunt. Hec admiratio non tam oritur ex ignorantia, quam ex prepotenti gustu de filij gloria, ita quod letitia obruuntur & confunduntur.

Fili quid fecisti nobis sic? Querela est diligentis. Ita David quare tristis es anima mea? Ita D. Antonius ubi eras D. Iesu, sic solent sancti super ariditate cordis suspirare.

Nesciebatis quia in his, quae patris mei sunt oportet me esse? Hoc primum verbum est, quod ex ore Christi exiit, quod totum se retrahit in Dei Patris gloriam, & obsequium. Vltimum confirmile fuit quo spiritum in manu Patris tradidit. Hic ergo supra se surgit, supra matrem, patrem & creaturam omnem. Magni momenti est illud. Oportet. Ita Ioannes, Me oportet operari opera patris, Vnum hoc perpetua illius est regula; huc verba, facta, vitam, mortem dirigit, Oportet autem quia filius est & delegatus in hoc, ut clarificet nomen Patris. Tantalum est negotium quod.

Ipsi non intellexerunt. Neque Angeli intelligunt mysteria legationis Christi, quot, & quae facere & pati illum oportet pro gloria patris & mundi salute. Tanto minus caro, quae

Plalm. 42.

Ioan. 9.

ro, quae non percipit supra sensum. Descendit: ergo ut percipi possit. Et venit Nazareth, se se accommodat templo in gratiam perfectorum, Descendit Nazareth, in gratiam imperfectorum, habent omnes, modo sint sine culpa: Omnium est salus, Iterum fit ordinarius Christus, quid vero in Nazareth? vide quo descendit; an simile vnquam audisti de omnipotente?

Et erat subditus illis. quis Quibus? Deus hominibus. Hoc vnum narrat euangelista de Christo per continuos octodecim annos vsque ad trigesimalium. quo venit ad Baptismum. quod subditus erat. Tam illi perpetuo comes est humilitas, & obedientia; fundamentum & custodia perfectionis. Qui nihil aliud scit, potest, vult facere; subiiciat se parentibus Deo, & ecclesiae, & satis erit. Tolle propriam voluntatem, infernus non erit. Bernardus. Qualis vero est Christi subiectio? Gloriosa, & fructuosa, ex eo dogmate, qui se humiliat, exaltabitur. Ita apud perfectos gloriosa, meritoria, diues in omnibus est obedientia, & hic quoque magno cum fructu exprimitur. Primo in Matre, quae Conseruabat omnia, cof. in cor. suo. vbi quasi in scrinio thesauros colligit e dictis & factis quotidianis Christi, & reponit, ita iuuat possidentem Christi dona obseruare singula quae Deus facit in se &c. Deinde in puero. Et Iesus proficiebat sapientia & aetate, praeponebat sapientiam aetati, quia aetatem superat. Proficit sapientia non habituali (secundum Bernardum) sed experimentalis, Didicit ex ijs quae passus est obedientiam, Proficit in operibus noua quotidie faciendo, & seipsum superando. Ecce hic homo multa signa facit. Ita Ambrō-

Luc. 18.

Hebr. 5.

Ioan. 11.

fius. Proficit eorā hominibus, quotidie noua corda ad se trahendo. Eicce totus mundus abit post eum. Ita Gregorius. Et Gratia apud Deum, Cuius dilectus est, In quo sibi complacuit, a quo semper auditur. Et homines, verba vitae habet, omnes allucit ad se, specie tua, & pulchritudine tua. Intende prospere &c. omnes illi benedicunt. Tam felix est Christi subiectio, tam fructuosa & fecunda humilitas, In tantum extollit corā Deo & hominibus, vitam illorum aestimamus infaniam. Ecce, quomodo inter filios Dei &c. crescit sapientia, ut videat homo Christi, & sciat quae scire debet, quae nemo alius scit, ita orat ecclesia, Coelesti pietate proficere, ut quae agenda sunt videant, In sapientia, crescit aetas, & robur, vnde facultas bene operandi, quae ex Dei sapientia sunt cognita; & hoc petit ecclesia. d. Et ad implenda, quae viderint, conualescant, en aetas, en robur en quantae vires humili auctae: Per Christum Dominum nostrum Amen.

Ioan. 13.

Plalm. 44.

Sap. 5.

Habita Pisauri. 1571.

I N O C T A V A
E P I P H A N I A E
D o m i n i .

Ecce Agnus Dei, Ecce qui tollis &c. Ioann. 1.



A M habet altas, & profundas radices peccatum in hoc mundo ex infirmitate naturae nostrae, qua factum est, ut facile hosti sit illum, quod vult impellere, & impulsam,

1. Ioan. 2. Ibidem.

sum, ac precipitatum retinere, Tam etiam fecundas & prolificas ex ignorantia, vt quacunque occasione à malo in peius trahatur: non tantum inter ipsa hostis officia, vsuras, lænocinia, adulteria, fraudes, &c. sed & inter ipsa Dei officia, ad eius gloriam & mundi regimen instituta: tributa, merceduras, matrimonia, filiorum institutiones. Vbi que concupiscentia carnis, & oculorum, vbi que superbia vitæ: mundus totus in maligno. Huic magno morbo, ad est peccatorum cum multo diuina misericordia parauit, & dedit presentissimum remediũ Christum mundi sanatorem, quo vno possunt exonerari conscientia, purgari mœtes, aptari, secula, honores, mores intra iusticiæ terminos reuocari. Potest ille sanare, vult, in hoc datus est, remediũ optimum est. Et tamen mundas ignorans tenebris suis tam dulciter fructus, quod remedia despiciat, quod aliud cogitat, regulas quascunque mundi, curia, carnis, præponit regulis Christi, Imo de istis nihil atque in hac vecordia exultat, & cõn senescit. Hanc quoque ineptiam, miseratus Dominus, mittit excitatores, qui opportune & importune somno dentum hunc mundum (uos morbos fouentem ad medicum Christum poterit inuicent, & arguant &c. Hic itaque mundi status est. Mũdus eger est in peccato, Christus medicus datus, Mũdus ignorans medicum despicit, Nos Christi serui ignauia hãc cupimus erudire & excitare, vt sibi consulat. Similem mundi statum narrat hodie Ioannes in Euangelio. Iudæa morbis & peccatis plena est, Christus datus illi in remedium, iam circueit querens quem sanet, Iudæa despicit, Ioannes Zaccharie prope iordanem exclamat & reuocat ægros ad

medicum, cuius & officium & virtutem, & Diuinam tandem personam abunde demonstrat. Hic status euangelij est. Vox qua Ioannes abunde testimonium reddit Iudæa, qualis sit Christus, & quãto suo damno illum despiciat. Vidit Ioannes Iesum venientẽ ad se. Visio ista in imperfectis faciliẽ parit cõfusionẽ spiritus. Ex impuritate luminis, & oculi. Ita cum primum venit Christus ad Ioann. d. Baptizame. Tum ille obrutus sacro lumine. d. Ego a te debeo baptizari, tu venis ad me? Tu ad me? Tu qui abluis animas, ad me qui vix corpora? Tu qui peccata remittis, ad me qui vix figifico? sine modo, inquit Christus, sic decet implere omnem iustitiam; sic meo contactu aquas sanctificari: sic ad sacramentum meum; sacramentale hoc præcedere & anteire. Ita olim Petrus in nau. Exi. à me Domine: & iterum. Domine tu mihi lauas pedes? ita Centurio, Domine noli vexari &c. Vbi autem spiritus Ioann. roboratus est, & plene informatus, iã non refugit: sed à longe videns ad se venientem Dominum ad seruum exclamat mira iucunditate, vt iudæam excitet à somno, Ecce Agnus Dei, Verbum Ecce repetitum ostendit magnum clamantem affectum, quo cupit, dormientem, & ineptam iudæa à somno excitare. Agnus. Dulci hoc nomine cõpellat; potuit vocare Leonem, Petram, consiliarium, Principem huius seculi, Et vocat agnũ multis rationibus. Prima. Agnus est ex innocentia quid enim asperum est in agno? quod nascetur ex te, sanctum vocabitur. Iustus iustificabit: sanguines vitulorum & arietum, fuerunt inefficaces, quia immundi omnes. Secunda Agnus est

Luc. 9.

Ioan. 13.

Luc. 10.

Matth. 11.

Mat. 53.

Mat. 50.

Gen. 27.

Ioan. 3. Eph. 2.

Mat. 53. Act. 4.

Ioan. 18.

Matth. 3. Gen. 27. Ioan. 1.

1 Tim. 2. Esai. 63. Gal. 3.

ex manufactura, Discite à me, quia mitis sum, Ego quasi agnus qui portatur ad victimam, Nisi gigas sedisset in terra, populus ad eum nõ accurrisset, Mansuetudo inuitat ad agnum. Tertia. Agnus est ex patientia. Tanquam ouis obmutescens; Patiens sui & non impiẽ sum locutus. corpus de di percutientibus, faciem vellentibus Coram Herode tacuit, Coram Pilato non se defendit, in horto defendi noluit, Quarta. Agnus est ex fructu la nam dat in operimentum; carnes in cibum, nihil in agno est quod nõ sit vtile, operit meritis vt olim pelles Esau fratrem Iacob, sentit odorẽ filij pater, & benedicit. Quinta. Agnus tandem proprie est, quia victima destinata in holocaustum: ita sanguine agni fractus est Pharaõ, liberatus Israelita celebratur Pascha, & perit dominium satanæ. Primo, Dei est, quia à Deo datus, Dei donum; sic Deus dilexit mundum, vt filium suum daret: nimiam charitatem vocauit Paulus. Secundo, Dei est, quia Dei victima, Dei manu mactata, propter scelus populi ego percussi, Ita apostoli omnes, conuenerant Herodes & Pilatus, aduer. puerum Iesum, quem admodum manus tuæ ab æt. rno decreuerunt fieri, ita de manu Patris accipit calicem; & prohibentem Petrũ repulit d. Calicem quem dedit mihi pater, non vis vt bibam illum? Tertio Dei est, quia Deo acceptus, Dei precium exactum pro mundi vita, In quo pater sibi complacuit. In quo vere odoratus est Dominus odorem suauitatis, De quo vere dicit, ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, de cuius plenitudine accepimus omnes. Qui & qui vnus & nemo alius; vnus est mediator, Torcular calcavi solus, in semine, non in seminibus. Tollit.

F. Franc. Viced.

Non promittit, significat, adumbrat vt lex, sed tollit efficaciter, Vt Deus potestatem habet, Vt agnus meritũ infinitum, Tollit ergo infallibiter quicquid ex se est & emundat conscientia ab operibus mortuis, melius quam sanguis hyrcorum & cinis vitulæ. Pec cata, omnia, quacunque, qualiacunque, quantacunque omnia tollit sanguis agni huius, circumcisio profuit originali soli, cetera sacrificia varia, varijs culpis applicata, virtus agni huius totalis est fundat enim & sacra, & viua, & practica, facit sacramenta omnia quibus datur remissio peccatorũ & infunditur gratia: virtutẽ dat orationibus, contritionibus, satisfactionibus, purgationibus: sine hoc nulla remissio. Mundi. Totus mundus in maligno est. Totum sanat agnus, si velit sanari, à mari ad mare: vsque ad extrema terræ. valet enim non solum pro nostris, inquit Ioan. sed pro peccatis totius mundi. Pacem dat his qui prope, pacem his qui longe. Hæc vera est mundi sanitas ò Iudæa, hæc tibi promissa per Messiam in prophetis: vt deleatur iniquitas & adducatur iustitia sempiterna. Psal. Redimet Israel ex omnibus iniquit. eius. Merito igitur exclamat Io. ecce, ecce agnoscite agnum. Hic est de quo dixi. Multa de Christo dixit Ioannes. præcursor, & vox clamans in deserto, iubensque parari viam Domino, humiliari colles, exaltari valles &c. quod videret omnis caro salutare Domini, Applicat omnia ad vnum hunc Agnum, & addidit. Post me venit. Post me conceptus natus, reuelatus, Qui ante me factus est, Si de ministerio loquitur, facilis est sensus, quod Christum Ioanni præ latus sit; vt conquesti sunt discipuli

1. Ioan. 1.

1. Ioan. 3.

Ibidem. Eph. 2.

Psal. 129.

N Ioannis

Ioann. 1.

Psalm. 1.

Ioannis, apud Mattheum. Quod Iesus baptizat, & omnes veniunt ad eum. Rationem dedit Magister eorum, d. illum oportet crescere me autem minui. Si vero de persona, quæ diuina est & æterna, atq; ideo vere ante Ioannem; mirum est, quod eam dicit factam; non enim Dei verbum factum est, aut factum, vel factibile. Ideo corrigi per verbum proprium. Qui prior me era. Verbum hoc, Erat, proprie exprimit æternam emanationem verbi, In principio erat verbum, Verbum erat apud Deum, Deus Erat verbum. Quod autem dicit factum ante se, respicit ad perfectam generationem filij, quæ sic per præteritum exprimitur. Ego hodie genuite. Duas habet conditiones filij generatio, Aeterna est, semper præsens. Ideo dicit Hodie. Perfecta est, totalis, habens omnia ad esse filij requisita. Ideo dicit, Genui, ita hic factum, id est ab æterno perfectè genitum.

Et ego nesciebam. Vox humilitatis est, qua suam paruulitatem incapax ex natura tanti mysterij fatetur, sciebam in ventre matris, ex voce salutaris, conceptum esse Messiam quare & exilium salutis. Sed qualitatem personæ ignorabam: Apud Iordanem reuelata est mihi persona (ego enim ex me nesciebam) sed adhuc maiestatem inclusam & virtutis legationis ignorabam. Quomodo igitur agnouisti?

Vidi spiritum descendentem à cælo. Ita de terris nihil sumit Christus, qui non est de hoc mundo: testimonium habet à cælo: spiritum descendentem: venit enim ad Dei filium exinanitum & demissum. Et manentem, In cæteris spiritus vadit & venit: In Christo manet: in cæteris est ad mensuram, In Christo supra omnem mē-

suram, Sicut unguentum fluens à capite usque in oram vestimentis, De cuius plenitudine accepimus omnes. Sicut columbam, Non est spiritus columba, ut verbum caro; non enim sumit columbam in vinitate suppositi, sed tantum in significatione (inquit Gregorius) ad mota sunt elementa, significat ergo Columba spiritum Christi pacificum, mitem, gementem coram Patre pro peccatis mundi, ita olim ex Archa Noe columba emissæ oliuam retulit: Et ego nesciebam: delectatur hac suæ humilitatis confessione, ignorabam mysterium, Messiam agnoscebam, sed Diuinam virtutem inclusam non agnoscebam: quomodo igitur? Qui misit me, fuit homo missus à Deo, Ille mihi dixit, Super quem vid. col. Hic est qui Bapt. in spiritu Sancto. Maxima hæc est reuelatio, qua Christi Diuinam virtutem Ioanni, Deus pater insinuat, ex hoc quod baptizat in spiritu sancto, i. peccata remittit & gratiam confert ablutis. Hoc solus Deus potest. Ex hoc intelligit Ioan. quantum Christi baptismus superet suum: quare de se semper dicit. ego baptizo in aqua; mea est aqua, purum elementum, aqua mortua, promittens, & predicans, non autem dans remissionem. Christi aqua viva est, tribuens eius virtute, & merito Spiritum Sanctum. Ex hoc etiam patet, quod à quocunque detur baptismus, à bono, à malo ministror: à sacro, à prophano à viro, à muliere; à fidei, ab infidei, à catholico, ab hæretico; semper eundem effectum habet modo seruetur materia, forma, & intentio debita, quia Christus est qui baptizat in Spiritu Sancto, non. Paulus, non cæphas, quid ergo tandem? Et vidi, plene informatus; celestis voce, & infallibili præceptore usus. Et

testimo-

testimonium perhibui, fidelis seruus Domini mei: Aurora Solis, fidelis & assiduus monitor Iudææ, ut somnum exciterem, ut ineptam excitarem & intelligeret, quid in summa? Quonia hic est filius Dei. Summa Summarum hæc est, hucusque Christi reuelatio, ut agnoscat filius Dei, Ita Petrus, ita Martha, hoc implet omnia, Ideo agnus, ideo tollens peccata, Ideo baptizat in Spiritu Sancto, quia filius Dei est: nihil minus credendum de illo, filius datus est nobis, inquit Esai. Et filius requirebatur, ut insipientiam primi hominis sapientia Dei restitueret, Ut mediaret medius, ut nasceretur in terris, qui ab æterno nascebatur in cælis; ut per eum adoptionem filiorum reciperemus, atq; ita ascripti in ecclesia primitiuorum accepto spiritu filij, filij Dei nominemur & simus, quod si filij & hæredes: Amen.

Habita Pisauri. 1571.

DOMINICA SECUNDA post Epiphaniam.

Ioan. 2.

Nuptia facta sunt in Cana Gal.



PERIT Optimus Pater noster Deus ditissimas manus suas, & implet mundum tali, tantaque benedictione, quod sufficit non modo ad dandum esse creaturis, sed & ad conseruandum, nec tantum suggerit necessarius victui, sed & oblectamenta quibus recreamur. Ita non tantum manna, sed & coturnices dat Israël. Non tantum panes multiplicat in Gahlea, sed & pisces: & nobis tot generapomorum, fructuum, auium, ad

vium & recreationem producit. Nos vero hæc omnia de manu Dei sumimus, ut in eis bonitatem eius gustemus, & glorificemus. At e contra in eis inhonoramus, dissipamus, idolis thura, carni & sanguini carnis priuia celebramus: omnia consumimus viuendo luxuriose, Vnde fit, ut Deo honorem suum vindicante, in medijs epulis vinum deficiat; in ipso gaudiorum cumulo orbemur filijs, affligamur intus & extra: premamur diluuijs bellorum, infirmitatum; bonis spoliemur, & malis oneremur. Et hoc loco nos sepe extremi, blasphemamus cælos, terram, fata, diffidimus & deijcimus, se se etiã nobis pulchre offerentem Satanam & bonorum maria promittentem adoramus: magis scilicet illi fidimus, quam Deo, eius consilia & mores recipimus, filios, & honores, commoda de eius manu præstolamur. Ille dat periurijs & malis artibus, Ita quod dum bona suppetunt, frui nescimus, cum bonis priuamur, pati nescimus, recuperare nequimus. Contra has nostras ineptas extremitates proponitur hodie in euangelio historia pulcherrima, quæ duas partes habet. In quarum prima docet; Quomodo presentibus bonis frui debemus, nempe cum Christo, & hominibus eius. In secunda quomodo vino deficiente, procurare amissa bona possumus.

Nuptiæ factæ sunt. Rem lætã proponit nobis euangelista, domum plenam iucunditate, conuiuia, immo nuptias celebrantem, vbi plena sunt omnia gaudijs. Continent nuptiæ rem sacram, Matrimonium. Dignum illud officium institutum ad propagandam humanitatem, plenum benedictione illa, Crescite & multiplicamini. Adde & remedium salubre ad ferendas car-

N 2 nis in-

nis infirmitates. Sacramentum etiam nobile. Cuius est certa materia, persona legitima sibi coherentes, Certa forma, Dei verbum, Relinquet homo patrem &c. certum efficiens, Deus quos Deus conuinxit & car. Certus finis: Soboles procreanda & educanda, certum mysterium, significandae vnionis Christi, & ecclesiae. Nobilior quidem, & eminentior status est virginitas, vita angelica, in carne praeter carnem: fructum ferens centesimū: libera ad totum Deo dicendum. Diuturna perennis. Sed & status Matrimonij nobilis est, quare & Nuptijs his Galileis interest, vt Probet factū, vt honoret, vt iuuet. Erat ibi Mater Iesu. Primo vt nuptias honoret sua praesentia: quos enim reges; aut quas Reginas compares Gloriosissima: Matri Dei? Secundo, vt nuptijs, & amicis fruatur. Ita decet & sanctos conuiuare, & collatari honesta causa. Tertio vt iuuet si occasio dabitur. Hoc animo debent Matronae pia visitare opera misericordiae, domos pauperum, vt honorent, vt iuuent. Vocatus est, & Iesus, & discipuli eius. Foelix domus, quae sic totam scholam virtutis & perfectionis in se capit. Dignatur autem Dei filius sic honorare nuptias pauperum, vinum vix ad medietatem habentes, vt nobis illustre exemplum praebeat humilitatis. Venit e caelo sponsus e thalamo patris, nuptias celebraturus, & ecclesiam sibi copulaturus; quare, nuptias amat, & sua praesentia & virtute benedicit, ac felicitat. Orare potest mater, compati, & pauperum necessitatem exponere. Ita & discipuli. vinum autem ex aqua facere, diuinam Christi virtutis est. Instructa est igitur mensa, celebres & honoratos habet confidentes,

comedunt, bibunt cum Dei benedictione. Et deficiente vino. Vah quale est conuiuium sine vino? quale aer sine lumine: lucerna sine oleo, velum naui sine vento, languent omnia, quid ergo? Dicit Mater Iesu ad eum, Proxima est prouisio, nam adest Iesus, cuius virtus est omnipotens: Apud eum est clementissima, & potentissima Mater eius. Vocat autem bis euangelista Mariam nomine Matris Iesu, vt rem secutam faciat, quando mater agit apud filium. Orat ecclesia, Monstra te esse Matrem, Cogita quae fit, quae causam commendat, Cui, & quomodo, Orat Mater gratiae, Mater misericordiae; Mater orat filium clementissimum: Orat sapienter: vt eam decet, Vinum non habent, ita Centurio. Puer meus iacet, Ita forores Lazari, Ecce quem amas, &c. ita suos docebat filios, Nolite orare in multiloquio, scit enim Pater quibus indigetis. Vt tamen fidem suorum exerceat ad tempus: alte abscondit gratiam suam. d. Quid mihi & tibi mulier? verba ista torserunt multos; sine ratione. Ansam hinc sumpserunt haeretici alij vt negarent Christi veram humanitatem. Alij veram Mariae maternitatem: quare impius Nestorius, vetuit eam vocari Desparasyn, & Dei matrem: exponebat enim, quid mihi & tibi, id est quid tibi commune mecum est o mulier? In hunc sensum etiam multa dixerunt Patres de Christi Diuinitate, quae certe non est ex Maria, Christus enim Deus, vt Deus ab aeterno, ex aeterno natus est, ex patre sine matre, vt homo in tempore ex Matre sine patre, quare potuit vt Deus dicere, Quid mihi & tibi mulier? Vera sunt omnia, sublimia sunt, quae tamen vt ego sentio, hoc in loco

loco sine necessitate difficultates ingerunt. Planus enim mihi videtur sensus petitioni Matris accommodatus. Dicit illa. Vinum non habent Respondet filius. Quid mihi & tibi? quid mea, vel tua refert si non habet? an nostrum est prouidere & non potius sponsi qui nos vocauit, quod si ad meam virtutem prouocas, ad miracula scilicet edenda, Nondum venit hora mea. Aut loquitur de hora & tempore miraculorum: haec nondum venit, vt me scilicet sic propale: latui iam triginta annos, ad huc modicum & reuelabor: Aut loquitur de hora mortis (vt plurimi patrum exponunt) & sensus est. Non decreit tempus edendi miracula: nondum consumor, Ita alibi, Nonne duodecim sunt horae? & iterum. Hodie & cras virtutes perficio, Si dicas, Negat venisse horam, & tamen statim facit miraculum, Respondeo, Ad preces virginis accelerata est hora, fatemur eius precibus acceleratam fuisse incarnationem verbi: cur non concedi potest de hora miraculorum? Adde quod hora Christi duas habet periodos, vna est vt desit vinum; casus sit deploratus, ita quod omnes creaturae simul non sufficiant ad prouidendum; hic locus est Christi omnipotentis, Nunquid manus mea est inualida? Secunda est vt in tali destitutione creatura agnoscat deficientiam, diffidat creaturis, & creatori confidat. Ita si credis possum: Et ad Marth. Nonne dixi tibi, Si credideris videbitis &c. Sic ergo abscondit gratiam suam. vt fide excitet & promoueat, cui & Mater probe adimplatur, hoc artificio alias etiam explorauit & probauit, & illustrauit fidem Chanaanæ, hoc eodem diffidentiam Apostolorum, in

montibus Galileæ & pate fecit & confudit. d. Vos date illis escam, Et ad Philippū, Vnde ememus panes &c. Ita hic, Quid mihi, & tibi? Agant, ipsi discant quid possunt: & vnde possunt si velint: discant necessitatibus suis consulere. Quod autem matrem compellans, vocat mulierem, Non obest, Qui vocatur respondet Prouocat illa ad Deitatem, quae sola potest omnia, illa certe non est virginis filia, & si vera sit Dei Mater: quare mulierem optime vocat, Mater autem optime nouit filij consilium, Vt cunque dicat, Quid mihi, & tibi? Scit maxime ad eum pertinere curam suorum & maxime domesticorum, Clamant apostoli, Non ad te pertinet quia perimus? Ad quem ergo si non ad te qui pater es? Habet fides argumenta efficacissima quibus probet, quod ad eum pertinet, Arguit à maiori, Dedit corpus, & animam, Nonne anima est plusquam esca? quomodo ergo non dabit vinum; Arguit à minori, Ornat lilia campi, vestit aues caeli: Et nuptias suorum non recreabit? quanto magis vos pluris estis illis? Verum est tamen & iustum est: vt qui ex voluntate eius quaerit, vt sibi sit propitia, voluntatem quoque eius implere studeat; haec enim obedientia maxime accelerat horam ad bona omnia impetranda: hoc scit Mater Christi, quare vt horam disponat dicit Ministris, Quodcunque dixerit vobis facite, hoc vnum sufficit, in eius os respicite, verbum suscipite, siue facile, siue difficile, possibile, uel impossibile uideatur, Vos tamen facite, Ita serui Naaman, Pater & si rem grandem iussisset Propheta, tamen facere debuisses. habet ille multos modos operandi, quandoque & extraneos

Matt. 9.
Ioann. 11.

Ioan. 11.

Matt. 6.

Marc. 4.

Math. 6.

Matt. 9.

Ioan. 11.

Luc. 9

neos à re ipsa, vt lutum ad illuminandum, Tu obserua verbū, & fac quod ille dicit. Illis ergo sic ad obedientiā paratis benigne se conuersus dicit, Implete hydrias aqua, Siccine conuiuio prouidebitur, quid si ex aqua vult educere vinum, an non, poterat sine aqua? Poterat sine aqua, qui omnia ex nihilo creauit. Sed sic vult factum melius illustrare: vult testes facti propinquiores: Ita & secum exigit quasi concausas manus nostras ad ferendū metendum, vt certiores facti, clamemus ex fide, Neque qui plantat neque qui rigat, sed qui incrementum dat, ad hoc alludit Ioannes. d. Sciebant ministri qui hauerant aquam. Iussa igitur faciunt, Et impleuerūt hydrias aqua vsque ad summum, Ita factum ornat & exaggerat, vt intelligas non esse relictum locū mixtionis: plenas hydrias non admittit alium liquorem, Tūc dicit, Haurite nunc &c. exigit vinum optimum: Dei enim perfecta sunt opera, colorem, odorem, nitorem, saporem, omnia habet requisita: ita q̄ Architeclinus miratur & sponsum reprehendit, Domus vero tota exhilaratur, nuptiæ recreantur, & Christi virtus iam declaratur, quid scilicet ad preces matris, & suorum consolatio nem possit & velit. Hoc inquit Ioan. Initium est signorum. Non primum quod fecit Iesus, nam in præsepio: traxit ad se Magos: in baptismo declaratus est Dei filius; Nathanaeli filium Dei se patefecit, sed ea omnia pijs tantum credita, Hoc omnium est; omnibus notum: à nullo negari potest, Ex facto duplex sequitur fructus; Credunt Discipuli, & instruitur, virtus Christi diuina exprimitur; Nos ex ijs instruemur, vt si bona suppetūt cum Christo fruamur, & eius discipulis & pauperibus; si desunt, à Christo

mediante matre petamus. Et Christum datorem bonorum in matre, & sanctis omnibus glorificemus. Amē.

Habita Pifauri die decima Ianuarij. 1571.

**IN F E S T O D I V I
Antonij Abbatis.**

De Vera Dei Seruitute.



S I C supereminet creaturis omnibus Diuina Maieestas, quod cum non habeat inter omnia quicquam maius vel æquale, nec omnia simul iuncta, magnitudinem eius, vel superent vel adæquent: nullum inter omnia locū habere potest, nisi Domini: vetera omnia locum serui. Ita quod Deus ex sua naturali & propria Maiestate imperat omnibus tanquā seruis. Omnia illi ex naturali & propria religione seruiunt. d. Dominus vniuersorū tu es, Domini est terra & plenitudo eius. Seruiunt itaque Deo Domino quæcunque sunt animata, inanimata simplicia, mixta, sensibilia insensibilia. At quoniam sine virtute. i. ex puro, & naturali ductu, sine electione. voluntatem Domini implent: nullā ex seruitute mercedem expectant, nisi quod in opere ipso exercentur, perficiuntur, & in suum finem ducuntur Homo vero qui ex virtute. i. sciens, & volens seruit, merito expectat præmia seruitutis, Vtque seruitus Dei summa virtus est: ars artium, & virtus virtutum, ita summum præmium expectat. Præmium virtutis summum est honor; Dixit. D. N. Iesus. si quis mihi ministrauerit honorificabit eū

Pater

1. Cor. 3.

Psal. 133

Psal. 47.

Ioan. 12.

Pater meus, qui est in cœlis. De hac summa virtute. i. Dei seruitute, neque honoribus illi paratis dicturi sumus, ad laudem supremi Domini nostri: ad disciplinam cordis nostri; ad honorandam quoque memoriam præstantissimi huius serui Dei Antonij, è cuius vita petemus omnium exemplā, quibus tanquam luminibus orationem ditabimus, & confirmabimus. Negocium ad omnes pertinet, quando nemo ab hac religione exigitur. Ergo filete & fauete.

Siquis mihi ministrauerit honorificabit illum Pater meus: De Dei ministerio & seruitute tractati, duo potissimum sunt cogitanda, Primum cur ita, & quare ratione teneatur homo seruire Deo, & voluntatem eius implere, Secundum quare spespes enim laborem minuit. De Primo, dicimus quod quinque potissimum rationibus, quæ omnes sunt vrgentissimæ teneatur homo, seruire Deo. Prima est ratio maiestatis, quod sua infinitate Maximus & optimus est, cui comparata omnia & minora est, imperfectiora sunt, quare tanquam maiori & meliori, à quo necessario pendent & ad quem necessario diriguntur, seruire cogunt, nisi velint mundum confundere, & deordinare. Psal. Magnus Dominus & laudabilis nimis. Ex hoc sequitur & in seruitute nostra duplex conditio. Prima quod maxima est, secunda quod optima est, nam secundum qualitatem Domini æstimatur conditio seruatorum. Maxima est, quod maximo fit, cui seruire regnare est D. Gregorius, pro titulo supremo sui pontificatus supremi in terra, vocauit se, Seruum seruorum Dei. D. Antonius omnibus aduersarijs & tentatoribus suis ferociter insultantibus scutum

hoc solum æreum Diuinæ seruitutis opponebat. d. seruus Christi sum agite si potestis. Optima est & quod optimo fit, cuius voluntas, quam nos implere tenemur, inobliquabilis est, quare non nisi bona præcipere potest ex sui necessaria bonitate.

Ita Paulus Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra. Non vocauit nos in immunditiam. Zacharias seruiamus illi, in sanctitate & iustitia coram ipso &c. Contrā. Seruitus mundi, & satanæ ignobilis, & vitiosa est. De auaro dicitur Sap. luto vilior est vita eius. Et psalm. Vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Secunda est ratio Creationis, quia ipse fecit nos & non ipsi nos. Tui sunt celi, & tua est terra: manus enim tua fecit hæc omnia. Et ad hoc fecit, vt illi omnia seruiant, propter seipsum operatus est omnia. Tertia est ratio conseruationis, quod sic continue pendemus ab eo & necessario conseruamur, vt si suspendat & paululum influxum suæ gratiæ & sui esse in nobis, statim annihilamur. Paulus. In ipso viuimus, mouemur & sumus. Aperit manus suam & implet. o. a. bene. Et quoniam beneficium hoc quottidie accipimus, quod ab eo fit quottidie quasi creamus. Ideo & coram eo stare sic & seruire debemus quasi quottidie ei nascamur & seruire incipiamus, & omnia quæ fecimus, pronihilo reputemus. Hoc maxime inculcabat D. Antonius. Incipiamus hodie seruire Deo. Ex verbis illis Elyæ dicentis, viuit Dominus in cuius conspectu hodie sto: quasi non steterit amplius; ita præterita non curabat, Quasi mō geniti infantes &c. Quarta ratio est, Compensationis debite ex gratitudine. Primo vt compensationem continuam seruitutem quam

1. Thel. 4.

Sap. 5.
Psal. 4.
Psal. 89.

Actu. 17.
Psal. 144.

3. Reg. 17.

1. Pet. 2.

Gen. 1. quam nobis creaturæ omnes præbēt
 Plalm. 8. ex eo Domini decreto; quo subiecit
 Hebr. 1. homini cuncta quæ fecerat. Domina
 1. Cor. 3. mini piscibus maris, & vol. cœli Pfal.
 omnia subiecisti sub pedibus eius. Et
 ipsos Angelos ministros constituit
 eorum, qui hærecitatem capiunt salu-
 tis. Vnde audacter Paulus. d. omnia
 vestra sunt. Deinde vt compense-
 mus amantissimam & constantissi-
 mam illam seruitutem quam nobis
 præbuit ipsemet Dei filius Deus, qui
 seipsum pro nobis exinanivit, formā
 serui accipiens. Qui venit ministrare
 non ministrari. Et quo genere mini-
 sterij? Dare animam suam in redem-
 ptionem pro multis. i. pro omnibus
 seruis suis. Quare vrget Paulus. Non
 estis vestri. Omnia vestra sunt, vos
 autem Christi, empti precio magno.
 Vide Christum docentem, curātem,
 pascentem, consolantem, abluentem
 etiā pedes suorum, & agnosce seruitu-
 tem eius amorosam à principio vsq;
 in finem vitæ, tibi natus est, tibi vixit
 tibi mortuus. Totum se tibi dat, vt
 totum te accipiat, seruit, vt illi seruiat.
 Quinta ratio est promissæ retri-
 butionis, quam certissimam, maximā
 & amantissimam proposuit seruituti
 nostræ. Certissima est, ex nomine
 mercedis, quasi debita sit: & certe
 debita, non ex commisso, inquit D.
 Bonauen. sed ex promisso, voca ope-
 rarios, redde illis mercedem. Nonne
 ex denario conuenisti mecum? Ac-
 cipe quod tuum est. Et Paulus, quā
 reddet mihi iustus iudex in illa die,
 Maxima est quam nomine regni ex-
 pressit. d. Venite benedicti patris
 mei percipite regnum &c. Esa. Ocu-
 lus non vidit, auris non audiuit, nec
 in cor hominis ascēdit, quæ præpara.
 Deus diligentibus se. Amantissima est,
 cuius dulcedinem expressit nomine mi-

nisterij, & mensæ parate, vt edatis, in-
 quit, & bibatis in reg. p. m. Et per ex-
 clamationem. Beati sunt serui illi, Luc. 22.
 quos inuenerit vigilantes. Cur au-
 tem beati? Amen dico vobis quod
 præcinget se. Vide quam dulciter for-
 mam serui in se trāsferet, & exprimit.
 Ita & abluturus pedes discipulorum
 lineo præcinxit se, In cœlis autem
 necessaria est ista præcinctio ad beā-
 das creaturas, Deitas enim quia obie-
 ctum est naturale & adæquatum Di-
 uino intellectui & voluntati non præ-
 cingit, quin totam se dilatat & ex-
 pandit illis à quibus tota & totaliter
 comprehendit potest. At creato intel-
 lectui necessario se præcingit, & re-
 ducit ad terminos capacitatis creaturæ
 à qua comprehendit non potest, vt sal-
 tem apprehendatur in lumine suo,
 quo creatura disponitur & subleua-
 tur ad immediatam cognitionem &
 fruitionem Deitatis, quare non tan-
 tum essentia Dei, quantum est essen-
 tia volens obiectum Creaturæ, hoc
 signi ficat verbum illud. Præcinget
 se. Et transiens. Hoc quoque myste-
 rium habet: nam Deitas beando se &
 diuinas personas & potentias, non
 transit extra se; sunt enim omnia in-
 tus & intima & coessentialia; bean-
 do vero creaturas transit necessario.
 i. se se communicat extra se, sic igitur
 magnis istis & mirabilibus modis
 inseruiet Dominus seruis suis; quare
 iterum clamat, Beati sunt serui illi.
 His itaq; rationibus omnibus & lon-
 ge pluribus tenetur homo seruire
 Deo. Et hæc de primo.
 De secundo. Qua spe seruire homo
 domino suo Deo potest? dixit ille. Si
 quis mihi ministrabit, honorificabit
 illum Pater meus. Et quo honoris ge-
 nere honorificat Deus seruos suos?
 triplici potissimum. Primo coram se,
 & ocu-

& oculis suis instantibus, & quocun-
 que loco & tēpore seruos suos prote-
 gentibus. Firmabo super te oculos,
 Ita stantem à dextris Dei & se se in-
 tuentem atque animantem vidit Ste-
 phanus inter lapides, quare & in ma-
 nu eius quasi incumbentis spiritum
 deposuit. Vocat ergo seruos suos ad
 se, & in dies sibi proximiores reddit;
 ex seruisque amicos, & secretarios
 facit. Jam non dicam vos seruos, sed
 amicos. Ex amicis cognatos, & con-
 sanguineos. Qui fecerit voluntatem
 patris mei; hic frater meus & soror
 est, Ecce inter filios Dei computati
 sunt. Secundo coram seipis, vt sen-
 tiant se sublimari & perfici, optimis
 coniecturis, eos enim ornat & replet
 gratia sua, de qua psalm. Astitit regi-
 na à dextris tuis, in vestitu de aurato.
 Nil sub cœlo pulchrius est anima ius-
 ta & dei gratia induta, habente scili-
 cet vestem nuptialem. Exit & quan-
 doque fulgor ab anima iusta, & deco-
 rat corpus, Ita fit Moysis caput glo-
 riosum, Ita facies Stephani Angelica
 Ita D. Franciscus fit seraphicus, &
 Christo similis. Ita caro D. Antonij
 venusta & gratiosa, vt mirentur in-
 tuentes. Tertiò coram mundo, vir-
 tutibus, signis & prodigijs, quibus
 impios terrent & perdunt, vt Moy-
 sea Pharaonem, Petrus Ananiam &
 Simonem. De Apostolis testatur Lu-
 cas, quod ambulabant in porticu tē-
 pli, & nemo audebat illis appropin-
 quare. D. Antonius Balatium Tyran-
 num Arianum compescuit. Bonos
 etiam consolantur, & iuuant. Paulus
 in naufragio imminente, suos conso-
 latus est, dicens, Bono animo estote,
 Donatæ sunt mihi omnes animæ
 istæ quæ erant septuaginta duæ. Ita
 D. Antonium post agones consolatus
 est D. Iesus d. faciam te in toto
 Homiliæ F. Franc. Viced.

orbe nominare, quare & testatur
 D. Athanasius qui vitam eius scrip-
 sit, quod ex omnibus mundi parti-
 bus veniebant ad eum, & omnes sa-
 nabat, ac liberabat à dæmonibus.
 Qua fama & ipse Imperator Constā-
 tinus commendat se & filios oratio-
 nibus seruuli Christi Antonij. Tanta
 est seruorum Christi gloria, Dum vi-
 uunt dominantur omnibus, In mor-
 te nihil excelsius: quam alij timent &
 vltimum terribilium vocant; serui
 Dei aut spernunt aut vltro quærunt,
 vt D. Antonius martyr desiderio: de
 Apostolis, ibant gaudentes &c. Ven-
 nientem verò præuidet, optant, ex-
 cipiunt læti, ita de Antonio scribit
 Athanasius. Instare mortem suam
 plenus dierum post annos centum
 & quinq; intellexit: statim fugit, Aeg-
 yptum, vt pompam funeris declina-
 ret nūquam satur humilitatis, Ad he-
 remum suum redit. Ibi ad se vocat
 duos ex discipulis chariores, instruit
 de morte sua, monet vt in Dei serui-
 tio non tepescant, sed quasi quoti-
 die incipient; Schismaticos, & hære-
 ticos fugiant, odioque habeant, vt
 inimicos Christi, Corpus suū ibi se-
 peliant, & nullatenus perferant in
 Aegyptum, sepulchrumque non re-
 uelent. Tum lætus subleuat oculos,
 & hylarem expandit faciem, indicans
 se obuios Angelos & Dominum
 suum salutare & reuereri, atque ita
 inter eorum manus beatam animam
 efflauit. Tum incipiunt veri, æterni-
 que honores, quibus pater D. N. Iesu
 Christi seruos suos honorificat: reci-
 pit enim ad se per manus dilecti filij
 & Angelorum, sedereque apud se iu-
 bet, æterna requie inuenta. Sic sic,
 pauculos labores seruorum suorum
 remunerat, Paucos annos consumūt
 in eius seruitio, æternos annos sceli-
 citatis

citatis illis constituit, Modicum terræ reliquit affectu, vel effectu, & ecce amplissimo cœlorum regio donatur. Minimis mundi huius consolationibus, & delictis se se priuat amore Dei, & ecce infinitis Dei consolationibus, ipsamet Dei fœlicitate beatur; in sortem Domini sui vocatus. Ita in omētaneum, & leue, inquit Paulus, tribulationis vitæ huius æternum gloriæ pōdus operatur in seruis Dei. Ergo magno iure exclamat & repetit Christus de hoc suorū hominū genere & statu. Beati sunt serui illi. Beati sunt serui illi. Amen.

Habita Pisauri. 1571.

DOMINICA TERTIA post Epiphaniam.

Matth. 3.

De leproso, et seruo Centurionis.



S T A T Christi gratia, & virtus in medio nostri, sua natura & maiestate potentissima, cui nihil impossibile, nihil difficile. Stat etiam sua voluntate, & charitate propensissima ad nos iuuandum: plus ipsa cupiens iuuare, quam nos iuuari. Et hæc voluntas fundamentum est bonorum omnium nostrorum; vt etiam ab ea vna non tam potente, quam amante accepimus esse, & quicquid sumus. Coram hac virtute ex alio latere stat creatura magna morborum & miseriarum mole grauata; quam si sensit, & diiudicat naturali amore, ac desiderio cōcitatur ad optandum & querendum remedium. Ita quod vult Deus sanare, vult homo sanari: sed distant hæc voluntates, ita quod vna non potest

in aliam influere. Medium quo voluntates accommodantur est oratio, qua voluntas nostra se se recipit in voluntatem Dei, & illi suas necessitates exponit: voluntas Dei se se inflectit in voluntatem nostram & dat quodcunque petimus. Ita Christus, Petite & accipietis, ita ad samaritanā Petisses & dedisset tibi aquam viuā, Surgit vero & voluntatem attollit oratio duplici lumine, quorum altero respicit in infirmitatem creaturæ, & est Humilitas: hinc principia illa psalmorum demissa. Domine ne in furore tuo &c. Miserere mei Deus &c. De profundis clamauī ad te Domine, &c. Altero respicit in voluntatem & potentiam Creatoris, & est fiducia de qua Christus. Credite quod accipietis & fiet. Iacobus. Postulet in fide nihil hæsitans: Hinc læti illi psalmorum fines. Erubescant, & confundantur omnes inimici mei. &c. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ &c. Et ipse redimet Israel ex omni. Hinc enim creatæ voluntati se se per humilitatem & fidem statuenti corā creatore, eiusque misericordiam implorati, se se totam aperit & exhibet voluntas creatoris ad iuuandum & consolandum pro votis. Ita narrat Euangelium hodiernum Christum stare inter leprosum, & paralyticum, se se hos flectere & coram eo totos exponere; illum ex alio latere, Volo, inquit leproso Et Certurioni, Veniam & curabo. Et tandem sanat vtrunque.

Tria sunt in tota historia potissima obseruanda. Primū quomodo miseri isti se se ad Christi gratiā recipiunt & accommodant. Secundo, quomodo Christus illos clementer recipit. Tertio quomodo remittit: sunt autem omnia iocundissima & fructuo-

fructuosissima.

De Primo, Venit vterque ad Christum eius misericordiam imploraturus, magna humilitate, & fide. Patet humilitas in leproso, quod adorat eū & præter animi cultū, exprimit Marcus corporis actionem, quod genu flexo. Et Lucas quod procidit in faciem psal. Coram illo procident Aethiopes, & ini. eius terram lingēt. procidit in faciem quia agnoscit miseriam suam & misericordiam implorat, ita coram Christo superbia omnis humana in necessitate se se demittit, in Centurione, qui pro paralytico suo comparet, patet & splendet insignis humilitas. Primum quod non venit ipse (vt Lucas) sed pro se mittit sacerdotes iudæos, Quia inquit, non sum arbitratus me ipsum dignum, qui venire ad te, Ita nos nō ex diffidētia, sed ex humilitate, intercedētibus sanctis misericordiam Domini imploramus. Deinde quod cum audit Christum ad se venire; statim ex humilitate repellit. d. Noli vexari: non sum dignus &c. Fides patet in leproso, qua potentiam Christi absolutam cōcipit, mox vt sine periculo erroris inuocet, deducit ad voluntatem. d. Domine Si vis potes me mundare. Ita Christus, Si possibile est, Transeat à me calix: statim adducit ad regulam infallibile. d. pater si vis, omnia tibi possibilia sūt fides in Centurione tanta elucet, q̄ cogitur Christus eam admirari & cæteris omnibus Israelitis ante ferre, Primo simpliciter ex fide exponit morbum grauissimum serui sui, d. Puer meus iacet paralyticus. Secundo infirmitatem deploratam: Erat enim (inquit Lucas) moriturus, commendat, & tanquam ab omnipotente remedia petit. Tertio, quod arguit summam Christi potestatem ex sua tan-

quam à minori, & concludit, Dic tantum verbo & sanabitur, quare exclamat Christus, Non inueni tantam fidem &c.

De secundo. Vtrunque benigne recipit Christus, Mar. Iesus misertus eius, ostendens se non tantum posse sed & velle, hæc enim vna voluntas, regula, & fons, vnde omnia nobis bona proueniunt: hæc vna etiam modificat fœlicitates beatorum non potētia, non Deitas, sed Deitas volens. Ego cogito cogitationes pacis, & nō afflictionis. Hanc vnam in Christo respicit, & recipit, pater: hac vna in Christo fruitur mundus, Dicit ergo leproso, Volo; Et Centurioni, Ego veniam, & curabo, Et statim arripit iter ad paralyticum, hac liberalitate exercens maxime fidem & humilitatem Centurionis.

De Tertio. Tandem vtrunq; exaudit, & dimittit; leproso extendit manus, & tangit, vtrunq; lex prohibeat: non enim prohibet cum tangere, qui potest ex immundo mundum facere qui etiam maculari nulla lepra; potest, omnia munda] mundis, inquit Apostolus. Ita Elyas, Elifeus, & ipse met Christus tangūt mortuos quos suscitare volunt. Sanat autem verbo. d. Mundare. Tactus elementum est, & manus cerimonia, qua ornat verbum, & fidem subleuat in spem gratiæ suæ: virtus ex verbo est, vt docet centurio, Dic tantum verbo &c. Cēturioni dicit, Sicut credidisti, quod absens, quod solo verbo, q̄ statim sanare possum, Ita fiat tibi, sic se totum & in totum accommodat voluntas Creatoris, voluntati creaturæ. Ita olim Chananæ, fiat tibi sicut vis, Sequitur effectus mirabilis in vtroque, De leproso dicit, Et confestim mundata est lepra, de paralytico, Et sanatus est

O 2 tus est

1. Cor. 4.

Luc. 11.
Ioann. 4.

Psalm. 71.

Psalm. 6.
Psalm. 50.
Psalm. 129.

Marc. 1 r.
Iacob. 11.

Luc. 7.

Psalm. 6.
Psalm. 50.
Psalm. 129.

Luc. 7.

Luc. 7.

Iere. 29.

Matth. 15.

Hest. 13.

tus est puer in illa hora, Si decreuerit nos saluare statim liberabimur, Vult enim & potest & potentiam voluntate exercet iuxta voluntatem, fidem, & humilitatem vtriusque; vnde copiosissimus sequitur fructus ad Dei operantis gloriam & disciplinam humanam, vt discamus voluntatem nostram Diuinæ sic accommodare, vt quando omnia potest, omnia etiã velit, quæ nobis vtilia sunt & necessaria. Amen.

Habita Pisauri 1571.

Dixit Christus leproso iam sanato. Vade & ostende te sacerdoti, & offer munus tuum in testimonium illis. Sacerdotium legale certe non poterat sanare. sed tantum iudicare sanatam lepram. Euangelicum vero & iudicat, & sanat & sanatum ex contritione, confirmat, & vires addit, quare non frustra adhuc sanatus, mittitur. Sic etiam legem implet & honorat, cuius est filius; Cerimoniam etenim gratia sua implet, & obedientia sua meretur nobis. Sic & munus dari iubet, tum vt lex impleatur, Tum vt significatum muneris honoretur: Erant enim duo passeret, Leuit. Quorum alter immolabatur; alter tinctus eius sanguine dimittebatur in agrum, Vt intelligeremus, nos cum Christo sic offerendos coram Deo; vt ille sanguinem fundat, nos per eius sanguinem tincti liberemur. Sic tandem & sacerdotibus prouidebatur vt sanata lepra esset illis si crederent in testimonium diuinæ gratiæ, si minus, esset in iudicium vt Ioann. est qui accusat vos Moyse.

Leuit. 14.

Ioann. 5.

DOMINICA QUARTA Post Epiphaniam.

De Nauicula periclitante.



NOS Dei gratia discipuli & creaturæ sumus sanctissime scholæ Iesu Christi: ille magister, ille caput, ille dux, Ex debito huius discipline, vni-mur illi, fide, sacramentis, verbo, nomine, vtinam & amore. Vnitur ille nobis potentia, charitate, spiritu, vnumque est nobiscum, comes fortunarum omnium. Vt Magister præcedit, imbuit scholam verbo, miraculis, quandoque & in ipsimet discipulis experimenta virtutis capit; vtque ad omnia præparet, hoc illuc vocat, descendit, ascendit, ad prospera, ad tristia, ad terras, ad maria. Discipulis vna hæc incumbit cura, vt Magistrum sequantur, ab eo que non diuellantur, sunt enim cum eo tuta & fructuosa omnia. Est quidem mare hoc mundi vastum, est liquidum, sinuosum: & sua natura, & Dei benedictione innocens est, quietum, commo-dum ad negocia temporalia, & æterna: in omnibus enim mereri possumus. A ventis est periculum, quod illi ab omni latere impetant, commo-ueant, suscitent fortunas a dextris, & à sinistris; consilia, exempla, potentia, sapientia, mores huius mundi, hinc pericula, labores &c. Sed & in medio periculorum tuta est Christi schola: habet enim subsidium proximum, quando secum habet Magistrum; modo ne dormiat custos, Dormit quandoque ex culpa nostra, quando ex nostra tepiditate, vel duritia, clau-
dimus

dimus illi oculos, & sensus, facimus-que eum inter nos insensibilem, & stupidum, vt nihil dicat, faciat, moueat, spirat inter nos, nihilque eius plus sentiamus nos, quam Iudæi, & infideles, qui certe sunt, & volunt sine Christo viuere & agere, quandoque dormit ex sua dispositione, oculos claudit, gratiam subtrahit, nos nobis dimittit, tantum vt exerceat, & probeat, vt agnoscamus vires nostras, & necessitatem Diuinæ gratiæ; agni tamque tanto pluris faciamus quanto de illius necessario subsidio sumus instructiores. Dormiente Christo, eiusque suffragio subtracto, iam liberum est mari, & ventis nos terribiliter concutere; quo malorum & procellarum cumulo, dū omnia nobis extra turbantur, secundam tempestatem parat nobis Satan Ventorum omnium pessimus in corde nostro, vt scilicet de Dei misericordia & regimine diffidamus: diffidentes manus illi ligemus, vt neque velit, neque possit ordinaria potentia nobis succurrere. Si credis, inquit, possum. Priuati diuino auxilio, viribus nostris quæ non sufficiunt, exerceamur sicque facile hosti succumbamus & pereamus. Aduersus hæc mundi pericula, Satane consilia; cordis nostri scādala & parata fidei præcipitia; narratur hodie nobis in euangelio pulcherrima historia de Nauicula periclitante; cuius in summa sunt partes quatuor. In prima obijcit nobis Magister, & scholam nauigantem; sic tamen quod discipuli maxime laborant & periclitantur. Magister in puppi dormit. In secunda discipulos de suis viribus diffisos, frustra reluctantes vento, ad Magistrum suscitandū, eiusque opem implorandam accedere. In tertia Magistrum rogatum, sur-

Iarc. 9.

gentem, & magna quadam maiestatem pacantem omnia, ita quod extra sit tranquillitas magna. In Quarta fructus & instructio scholæ & discipulorum qui mirantur, timent, agnoscunt virtutem Magistri, & extollunt: quia mari præcipit &c. Facta est ergo procella in mari, hæc nauiculam exercet, & discipulos, Hi agnoscunt periculum: orant opem: dat Magister opem, si nis est quod pacatur mare; teruantur discipuli, glorificatur Magister. Nunc singula consideremus & expendamus.

Ascendente Iesu Christo in nauiculam. Ita ad omnia paratus est Magister vt iuuet suos, descendit è cælis in terram, nunc ascendit in mare, loca, tempora, omnia huic vni negotio accommodat, vt instruat, Docuit verbis, firmavit miraculis, nunc experiri discipulos vult in semetipsis, ad mare ergo prouocat. Qui nauigant mare enarrant pericula eius, Secuti sunt eum discipuli eius, Vnum hoc discipulis incumbit, vt cū Magistro sint, quocunque, quocunque, quomodo docunque vocet: sequantur illum, cætera omnia remittant illi, Scit Pater noster quibus indigetis, tempora, loca, nostros fructus, omnia ille nouit, Nos hodie vocat ad procellas, Ad verba turbas: ad opera omnes: ad ardua tantum discipulos chariores, Illi sequuntur læti eum: Turba communis sequitur verba, Curiosi miracula: mercenarij dona, discipuli eum: ita iubet, sequere me. Felix nauicula que sic Christum & scholam eius deserit: Certe huic debent mare & uenti esse obsequentiissimi, huic unde placidæ, huic Zephiri & fauonij secundissimi huic tuta, huic læta, huic felicissima nauigatio, Ita merentur illi; Ita forte humana prudentia iudicat, Et tamé
aliter

aliter disponit Magister in sua semper sententia permanens. Regnum meum non est de hoc mundo, quid igitur? Ecce motus magnus factus est in mari, motum faciunt venti, ventos immittit, non natura, non terra, non casus, Sed ille de quo scriptum est, psal. Educit ventos de thesauris suis, hic Eolus, hic Neptunus, Deus est: ab hoc vno pendet nauicula in hunc vnum reijcite omnia; Iuuant omnia creata, consilia, exempla, facta amici, cognati, viui, mortui, viatores, beati, homines, Angeli; nullius operam despiciamus. At regimen vitæ à solo Deo & magistro suscipit Christi schola, dominus dedit, Dominus abstulit. Hæc nobilis cogitatio, in primis illustrat magistri virtutem & sapientiam: Deinde extollit corda discipulorum in hæc animi celsitudinem, vt de manu Dei omnia capiant; dicantque firmiter cum Apostolo, in ipso viuimus mouemur & sumus, quod si bona dat, non inflatur: si mala, non deijciuntur, sed benedicunt. Mouet ergo Christus ventos, & maria: & ecce tempestas maxima, procella magna (inquit Marc.) Facta est, ita vt fluctus mitteret in nauim, & impleretur nauis. Ita inquit Matth. vt nauicula operiretur fluctibus. Laborabant discipuli, omnia tentabant relictante vento, sed vane, nã (vt Luc.) compellebantur & periclitabantur. Hoc autem ex duplici causa, Positiua est ventus & mare, Priuatiua est subtractio diuinæ virtutis, Ipse vero dormiebat. Explicat Marcus locum, quod erat in puppi, Hic residet Magister prope clauum, vt regat, vt cum que insultent omnia perfidiarium, & tyrannidum genera; salua est nauicula, quia in puppi stat Christus, vt cunque aliquando dormiat, Explicat mo-

dum quod super cervicali, Tam comode hodie iacet Magister noster: & sunt omnia mire significantia; somnus etenim hic Christi fecundissimus & fructuosissimus est, Primo iuuat ipsum dormientem, quod sic ostendit & reficit lassam humanitatem suam quæ vt olim manducat & bibit; ita hic dormit. Secundo iuuat mare & ventos, quod dormiente Christo & permitte possunt fremere, & suas vires expedire in sanctos, quibus, inquit, Ioann. datum est nocere terræ & mari. Alioqui tremendum est vigilantis verbum & dicentis, Nolite tangere Christos meos, Tertio, Iuuat discipulos presentes: vt suas vires explorant, vt ad orationis flammam excitentur, vt de se parum, de Christo semper & multum sibi promittant, vt eius virtutem agnoscant, explorent & fruantur. Quarto, Iuuat tempora omnia, vt discant Pastores & Magistri populorum rectores in puppi stare, relidere & vigilare: clauum ducere nauim regere: alioqui dormientes Magistro, periclitantur. Discant etiam quod ducant cervicalia, commoda, delicta, quæ in Christi nauicula sunt à morbidulis inuenta: nempe ad somnum & ocium: quod si ipsimet Magistri & rectores consulant pupillos sub omni cubito, & faciant cervicalia ad capiendum, seducendum animas: vide quid sequatur, & quid eis comminetur Dominus, tanquam se ductoribus, in Ezech. Quinto, Iuuat potissimum fidem nostram, vt in procellis, & commotionibus, discamus malis nostris remedia talia comparare, quale sibi hodie discipuli in tanto periculo sapientissime constituunt.

Secundo Accesserunt ad Iesum, & suscitauerunt eum; Tempora propria

pria nabet oratio, quibus potissimum, sensu n, Tunc ad externa mala se uertit, Et imperauit uentis, Et mari imperat tanquam dominus: Lu. Increpauit uentum & tempestatem aque: tanquam arbiter & iudex. Marcus addit aliquid amplius: Et comminatus est uento, Tanquam neptunus & dominitor, Et dixit mari, Tace & obmutesce: Qui tacet non obiurgat, at forte obiurgare potest, & insultare, qui uerbo obmutescit, nec facit, nec potest: prouidet ergo presentibus & futuris malis, ut nullam unquam habeat mare potestatem nocendi suis, modo ipsi uelint. i. confidant.

Sequitur obedientia uentorum & maris, Facta est, A quo? ab eodem à quo motus. Tranquillitas duplex ut erat duplex motus animorum, & fluctuum, Magna, Ita magnum motum sedat, & magnam tranquillitatem sedat maxima Christi uirtus.

Quarto, Quid hinc lucratur Nauicula & schola Christi? mirati sunt homines. Marcus. Timuerunt timore magno. Lucas utrunque; Timentes mirati sunt, Mirantur potentiam Magistri, timent & reuerentur maiestatem: Mari, & uentis imperat, & obediunt ei, Ita dominus est omnium, auditur ab omnibus: subijcit sibi omnia: & suis etiam, modo cum eo sint facile est sedare & superare omnia. in hac uirtutis maiestate clamat Dauid. Discedite à me omnes inimici mei &c. Declinate à me maligni: &c. Et Paulus. Deus est qui iustificat, quis est, qui condemnet? si Deus pro nobis, quis contra nos? Amen.

Habita Pisauri. 1571.

Marc. 4.

Psal. 129.

Psal. 43.

Psal. 67.

Psal. 45.

1. Cor. 12.

Marc. 4.

Psal. 4.

Imporat: quare toto corde isti se commendant. d. Domine Salua nos: perimus. Apud Mar. Præceptor, non ad te pertinet, quia perimus? Vide qua affectuum mixtura, ad Dei gratiam nos reuocamus, fides orat. Domine salua nos: magnum est in tanto periculo adhuc operam petere & sperare Timor addit, Perimus, sed & è morte respirat fides, in faciem vitæ, psal. De profundis clamaui ad te, &c. Ita sæpe in Psalm. excitatur à pijs patientibus, Exurge, quare obdormis? obliuisceris, inopiæ: & tribulationis nostræ?

Tertio, Surgit Magister è somno. Ita surgentem inducunt omnes euangelistæ. Quanti est hæc suscitatio Christi? Psalm. exurgat Deus & dissipentur inimici eius. Euigilans circum omnia respicit: & ecce ò quales fluctus, quales uentos, Nauicula omni ope destituta, fracto malo, uelis commotis, mare implet, uenti usgent, discipuli lassati, ultra nequeunt reluctare, hæc omnia cernit Christus, At aliquid peius, quod intus latet, Procella est cordium titubantium; hanc abominatur ille, hæc causa malorum est, quicquid urgeant cætere, modo confidat cor, uana sunt, Turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris, non timebimus. Ita dictum est Paulo laboranti. Sufficit tibi gratia mea. Ad corda igitur turbata primum se conuertit Christus & dicit. Quid timidi estis modicæ fidei? Apud Marc. Nec dum habetis fidem? Hinc procella, hinc tempestas, quod non creditis, Alioqui credentes, omnia possumus, inquit Paulus. Firmato corde pax Christi exultans, exuperat omnem

Luc. 8.

Marc. 4.

Psal. 6.

Psal. 118.

IN EADEM DOMINICA

Q V A R T A

Post Epiphaniam.

Matth 8.

Ecce motus magnus factus est in mari.

VARIA & inæquali sorte vtur in hoc seculo; vt est mare hoc sua natura mobile, vt etiam à ventis contrarijs agitur: modo

læta modo tristitia subimus: modo quiescimus pro votis: modo aduersa sunt omnia: modo suppetunt; modo desunt omnia. Nunquam in eodem statu permanent. &c. Et tamē Deus nobiscum est, comes, ductor vitæ, dominus omnium: & patitur nos ita multiformiter agi; habenas dat amicis & inimicis quasi dormiat, & nulla illi cura sit de nobis, Ita illi, Ambulat supra cœli cardines &c. Ille tamen omnia corde alto sic moderatur magna prudentia, Sic sub presuris suos ab amore seculi huius pro uocat ad maiora. i. ad amorem æternitatis, Sic prosperis exercet & experitur mititatem cordis humani, Aduersis patientiam, animi robur & gustum crucis suæ, Sic damnat & purgat multi mundi peccata; multa etiā bona sic prosperis huius vitæ remunerat, Sic locum illustrem parat misericordiæ suæ, vt exurgens & liberans suos nullo labore præripiens, in maiestate agnoscat Dominus vniuersorum, qui in serenitate agnitus minime fuerat, Tantus est fructus crucis & tempestatis, Christus illustrior adoratur, Hostes eius, & nostri obmutescunt & humiliantur: Amici & serui eius liberati erudiuntur, stu-

pent, & glorificantur in rebus suis. Qualis est hic? ita hodie docet pulcherrima historia euangelica, de Nauicula agitata &c.

Habet narratio partes tres, vt triplicem rerum statum nobis obijciat Primus est, quo mare vadofum est; In hoc Christus cum suis ascendit, & cum naui fertur in altum, Apostoli alacres nauigant, nauicula prospero vtitur cursu: iubilant omnia. Secundus est quod mare procellosum est, In hoc Christus dormit, Apostoli laborant, sed vane, nam periclitantur & compelluntur, Nauicula completur fluctibus. Tertius est quo mare accipit imperium Christi exurgens & fit tranquillum, Christus mari imperat & discipulos arguit: Apostoli docentur, mirantur, & extollunt virtutem Christi. Nauicula sub oculis & imperio Christi in tuto est.

Primo. Sic igitur primum conscendit nauim Christus cum Discipulis placido tempore, assumptus ab eis vt dicit Marcus. Et assumens eos, vt dicit Lucas. Quæ species est vitæ cõmunis quâ tempore pacis ducimus, mixtura quædam carnis & spiritus, qua modo à Christo ducimur ad miseras, ad conciones, ad elemosinas quasdam, ad annua sacramenta: modo illum ducimus ad vanitates, ad ludos, ad luxus, ad iniurias, In quibusdam nos illi seruimus; In quibusdam seruire nobis cogitur, Sic fert tranquillitas maris; pax mundi habet istas mixturas, Facile autem mare sic quietum allicit ad nauigandum; quare Apostoli conscendunt nauim audacissimi expandunt vela, currunt in lato hoc & placido mari, vbi omnia pro votis; omnia sibi polliceri possunt de hoc rerum statu, omnia conantur facere & fieri, o quam amabile est hoc mare. Opti-

Marc. 4.
Luc. 8.

re. Optimus comes est Christus in hac pace, optimum illi adesse, illi seruire, eius titulis, honoribus, sacerdotijs, prout tibus frui sine labore, & dolore. Mare enim fert, venti sunt prosperi & impellunt, quo volumus, mundus colligit, venerantur omnes, o beata nauicula, In hoc sanorum tempore plantatæ sunt ecclesiæ, condita Monasteria, Abbatie, auctæ decime, donata patrimonialia, omnia serena, In terim autem nouit Christus quo loco habeatur à suis: quantum illi fidem, spem, religionem præstent, Quomodo tractetur eius verbum; quam frequens sit sacramentorum vsus, Quæ sit prouentuum ecclesiasticorum & etiã prophanorum (sunt enim Christi omnes) distributio, Hac enim ille à suis primo loco quærit; Quæ omnia cum tempore sereno male habeantur, & dispensentur: Cogitur pro sui gloria, & sanorum salute, mutare tempus Igitur.

Luc. 8.
Iob. 1.

Secundo Ecce motus magnus factus est. Vnde factus? Descendit, inquit Lucas, procella magna. Ergo de sursum est. Ita apud Iob. Ignis quem accendit satan, de cœlo venit. Ita ne mutatum est mare & obscuratum quod tam serenum & suaue fuerat? Quid hic Nauicula? tanta procella est, quod (ita Mathæus) operiebatur fluctibus, fluctibus, (inquit Marcus) mittebat in nauim, ita vt impleretur. Tã audax est procella ista, quod & in nauiculam Christi insilit, & implet eam? Quid hic Apostoli homines Christi? Lucas. Compellebantur, & periclitabantur; mala patiebantur, peiora timebant, quid hic Christus dominus? Dormiebat, Vbi? In puppi, quomodo? Super cervicali, addit Marcus, tot commoda exigit ad dormiendum hodie? Dum nauicula Christi duram

Marc. 4.

Luc. 8.

Marc. 4.

F. Franc. Viced.

habuit puppim, qui locus est regiminis, asperam paupertatem infantia quotidiana, martyrijs, intus timores, foris pugna, ægre potuit in illa dormire Christi spiritus, quin semper vigilantisissimus, & feruentissimus fuit, Vbi autem Diuina misericordia, & pietas optimorum Principum confluxit in ea puluinarum, & cervicalium, commoda; honores, pacem mundi, Eheu quam facile dormitum est. Vbi vero, in puppi, in prima sede, cui dictum est, Duc in altum, Christus dormire cœpit; oculos claudere, negligenter curare Dei regnum, & frui letanter spiritu, & vento mundi huius, Ecce motus magnus. Veh nauicula, vigilat caro; insultat mundus, vexat Satan omnia intentat mala, & Christus ductor dormit? Nos, Nos illi oculos clausimus; nos vires ademptimus, nos vt plane dormiens nihil valeat, nihil faciat. En quantus motus hereticorum ex omni parte: dormientibus nobis, & mare istud nostrum placidum nauigantibus, en quæ, & quot, & qualia & quanta Zizania, quot impietatum genera inuenta sunt? quot modis nauicula impetita, quot ecclesijs, metropolis, patriarchalibus spoliata? En ab oriente quantus motus turcarum, nuanc miserum Cypri regnum deuorantium, & aquas suæ impuritatis in Christi populum immittentium; vt qui nuper fuerant baptizati: nunc impro Mahumeti circuncidantur. Omnia scit Christus in puppi dormiens, & tamen patitur, Tum vt sic puniat suorum infidelitatem, quæ radix est malorum omnium, non enim digni sūt Christi nomine, cruce, baptismo, euangelio, sacramentis, qui tam se detrahant omnia, Tum vt sic erudiat suos in schola patientiæ, & charitatis,

Luc. 5.

P vt

vt suos diuitios & in sua ipsorum vicia
 ra furentes Principes christianos, in
 vnum reuocet ad obstandum com-
 muni omnium hosti. Si enim de hæ-
 reticorum motu, quo quinquaginta
 annis iam vexatur Christi ecclesia, agi-
 mus, negare non possumus, quin
 per Dei misericordiam oculos no-
 stros sic aperientem multum profece-
 rimus, illis etiam nos edocentibus,
 quos Christus voluit in nostris confu-
 sionem nostros magistros facere; A
 quibus enim renouata est memoria
 conciliorum iam prorsus oblitum,
 nisi ab hæreticis protestantibus, & ad
 concilium conuocandum sollicitan-
 tibus? Certe ad eorum instantiam
 Concilium Tridentinum coactum
 est, tamen in eorum iudicium &
 condemnationem, A quibus reno-
 uatus est vsus & frequentia verbi
 Dei? studium sanctorum Patrum?
 catechismi, Institutiones puerorum?
 certe ab hæreticis: nostri enim Pa-
 stores ista prorsus omiserant, & alto
 somno Christum, etiam in puppi
 dormire coegerant: atque interim
 pascebamus illum somnijs, poetarum
 fabulis, philosophorum placitis: oportet
 ergo inquit Paulus, Certe nobis
 oportuit hæreses esse. Non mirum si
 Christus dormiens permisit commo-
 ueri mare & fluctus temerarios in
 suam nauim intrare: non modo po-
 pulos sed & populorum ductores, sa-
 cerdotes, religiosos, Episcopos, Car-
 dinales etiam quosdam infici & infice-
 re, Puppim contingere non potuit,
 est enim in ea Christus, à qua nun-
 quam recedit, orauit, inquit pro te Pe-
 tre, vt non deficiat fides tua. Si etiam
 de motu turcarum cogitamus, En
 fructus, en instantia Patris Patrum;
 En preces Reipub. potentissimæ, &
 afflictissimæ rogantes vt Principes

Christiani conueniant; alioqui abfor-
 bet Christi hostis regna, prouincias,
 ecclesias, nomen ipsum Christi ex-
 tinguunt. Vbi Asia, Africa, tanta pars
 Europæ? & ecce imminet miseris his
 reliquijs Tempestas maxima: est ven-
 torum impetus vrgentissimus, Na-
 uicula opprimitur, quid agendum
 ne pereamus? ne ecclesiam Christi
 prorsus adimant nobis hostes Chri-
 sti? Docet historia quid exemplo
 nostro fecerint Christi Discipuli.

Acceserunt ad Iesum, & excitaue-
 runt eum &c. Nos à Christo fugi-
 mus, & interim imploramus, Men-
 tem & Legem eius abominamur, &
 interim confidimus & oramus vt sal-
 uet nos, cum nos illum assidue per-
 dere & extinguere satagamus. Mar-
 cus. Non ad te pertinet quia peri-
 mus? Nos populus tuus, oues pa-
 scuæ tuæ, quicquid tamen tandem
 commerti tui sumus, tibi stamus, ti-
 bi cadimus. Non ad te pertinet si ec-
 clesiæ tuæ pereunt? altaria tua pollu-
 tur? sacramenta tua vel foedantur vel
 negantur? Sacerdotes tui fugantur? ver-
 bum tuum adulteratur? nomen tuum
 blasphematur? Non ad te pertinet si
 regna tua à Turcis occupantur, si cru-
 cem tuam deprimit luna, si templa
 tua fiunt Moscheæ? si tibi ipsi imperat,
 insultat & praualet hostis tuus
 Mahumet, si hæreditas tibi à Patre
 à mari ad mare tributa, in dies ma-
 gis angustiat, si à finibus tuis ex-
 cluderis velut impotens, qui tamen
 es omnipotens, propter nomen tuum
 propitiaberis peccato nostro mul-
 tum est enim: Ne tradas bestijs hære-
 ditatem tuam, & animas confitentes
 tibi. Ne des nomen tuum in op-
 probrium. Sic sic, oratio tribulan-
 tium excitare à somno Christum
 potest.

1. Cor. 11.

Luc. 22.

Marc. 4.

Psal. 74.

Psal. 73.

Tertio

Tertio. Tertium igitur tempus est,
 quo euigilat Christus, & duo facit
 excitatus. Primo, erudit & monet
 discipulos perterrefactos, vt tempe-
 statem cordis quasi radicem mali tol-
 lat. Quid timidi estis? Lu. vbi est fi-
 des vestra? hæc infidelitas, hæc in-
 uersa religio, hæc tepiditas animo-
 rum: mala omnia induxit. Secundo,
 præcipit mari & ventis: Et vt Marcus
 addit. comminatus est. d. Tace & ob-
 mutesce. Agnoscit & exercet Chri-
 stus potentiam suam, vbi excitamus
 & oculos aperimus ei, quare surgens
 dominus est virtutum, Dominus po-
 tens in prælio, quid tum? omnes euan-
 gelista. d. Facta est tranquillitas magna,
 Cessauit ventus, vinam viuamus,
 & moriamur in pace & tran-
 quillitate spiritus & ecclesiarum, Vti-
 nam cesset tempestas, Quid Aposto-
 li? Matthæ. Mirati sunt. Marc. Ti-
 muerunt timore magno: Luc. Mira-
 ti sunt ad inuicem. d. qualis est hic?
 Mari & Ventis præcipit, & obediunt
 ei. Quam melius fuerat, ante mo-
 tum maris, dum salua erant regna,
 Christi virtutem agnouisse, sed quan-
 do sic tulit iniquitas nostra vt vexemur,
 Orat ecclesia. Deus qui nos in
 tantis periculis constitutos, pro hu-
 mana scis fragilitate non posse sub-
 sistere, da nobis salutem mentis &
 corporis vt ea quæ pro peccatis no-
 stris patimur te adiuuante vincamus.
 Exaudiat Dominus. Amen.

Luc. 8.

Marc. 4.

Psal. 23.

Matt. 8.

Marc. 4.

Luc. 8.

Habita Pisauri 1571.

DOMINICA QUINTA
 Post Epiphaniam.

Parabola Zizaniarum.

Matt. 13.



EXPANDIT Domi-
 nus Deus noster glo-
 riosa lumina suæ san-
 ctissimæ veritatis ad
 gloriam suæ Maicita-
 tis, & salutem mundi, Gloria est illi,
 vt cognoscatur & ametur, Salus mun-
 di, & vita æterna stat in Dei cogniti-
 one, & fruitione. Talis à Deo condi-
 tus Homo est, qui posset egregie
 factorem suum, & agnoscere & co-
 lere, & per eum ad eum recto cursu
 tendere tanquam in finem suum,
 Inuidit inimicus Dei & hominis sa-
 tanas: tentauit in caelo gloriam Dei
 obscurare & non potuit, quin ex
 Angelo præcipitatus est, & factus
 Demon, Hic ad ruinam hominis
 conuersus est, Et primum tenta-
 uit si posset veritatem illi totam, id
 est lumen quo Deus erat cogno-
 scendus & colendus, eripere; cul-
 tum Dei inuertere & ad idola mun-
 dum trahere: quod & in pluribus
 obtinuit, Veritas tamen suo loco
 apud Dei filios, in domo Israelis ste-
 tit, & demum per Dei filium, &
 eius prophetas Apostolos ad creden-
 tes omnes, in toto orbe diffusa est
 & dilatata: hanc impugnauit etiam
 vt leo apertis inimicitijs, sed non
 praualeuit, nam semen fuit sanguis
 Christianorum: & per medios
 ignes, faces, tormenta innume-
 ra creuit indies veritatis lumen,
 Tum induit satan faciem Draconis.

P 2 falla-

fallacem, conatusque est sub specie boni & veri veritatem polluere, errores immiscendo; ac sub ficto zelo animas seducendo, Et hæc sunt illa Zizania de quibus agit parabola evangelica narrans distincte, ubi sint seminata; à quo, quando, quomodo maturata, ac tandem iudicata, Est, autem Parabola hæc à Christi fidelibus semper expendenda sed his potissimum diebus nostris, hac in parte omnium infestissimis in quibus tot Zizaniorum montes & maria, tot heresum & perfidiarum, quotquot unquam, fuerunt ex inferis suscitata & in fide orthodoxa super seminata: Ita ut quam plurimi nesciant quid credere debeant Alij dubitent quid tandem futurum sit, vtra pars superior euasura, an Christi, an Belial, auget difficultatem, quod in dies augentur Zizania, & in super nouas quottidie acquirunt vires, fauores principum, populorum, regnorum, Quid igitur tandem fiet? an sic semper de vera religione dubitabitur? omnia liquido tractat Parabola, quare in Dei gloriam; in sanctissimæ veritatis orthodoxæ fauorē in fidelium & piorum consolationem, in satanæ, & impiorum confusionem est diligentissime pertractanda.

Simile est regnum cælorum homini, qui seminavit bonum semen in agro suo. Habet Parabola partes, & periodos tres, in quibus tres Dei virtutes illustrat, In prima bonitatem, In secunda Patientiam, In tertia iustitiam.

Primo. Primus igitur bonitas Dei exprimitur in hoc, quod nullo mundi merito protocatus, sua sola misericordia bonum semē seminat in agro. Ager Domini est cor hominis, in quo seminavit Primo cognitionem

Dei, quæ inducit amorem, & fructum facit obedientiæ. Secundo cognitionem mundi; quæ fructum facit timoris, & cautelæ quasi inter laqueos & hostes perambulatem. Tertiò cognitionem sui ipsius, quæ fructus facit, dolorem penitentiæ, & propositum emendandi &c. Ager etiam Domini est ecclesia catholica, In hac seminavit filios regni. i. credentes: Ager maximus est Mundus totus, in hoc seminavit veritatis lux lumen, sciam illam Panacæ am quam è Iouis capite natam fabulabatur, Utque bonitatem hanc mundus commodius caperet, non totam simul veritatem à principio effudit, sed paulatim de tempore in tempus reuelavit. Naturalibus primum, quæ ad Dei cognitionem naturalem secundum principia vniuersalia pertinent, Deinde Patribus & Prophetis quæ ad legem & legis ceremonias, Tandem per filios & filij sapientes & scribas in plenitudine temporum effudit semen copiosissimū, Quicquid ergo veri scit mundus à Deo accepit, ut semen vitæ: ita dictum est Petro, caro & sanguis nō reuel. tibi. Nec sufficit reuelari, quod pertinet ad causam efficientem: nisi & imprimatur menti, quod pertinet ad formalem, ita de Lydia testatur Lucas, quod predicante & seminante Paulo in thiatira Aperuit Dominus cor illius &c. Materia & subiectum, est anima bene disposita: dispositio est humilitas & obedientia: De humilitate Christus, Reuelasti ea parauis, De obedientia, si quis voluerit voluntatem eius sequi, me; cognoscat de doctrina, Ita igitur agnum hunc suum ditavit Diuina misericordia, & sancto semine suo fecundauit; ut fructum vberē gloria inde referret, Nos autem ipsi sumus id quod ex nobis

1. Cor. 4
quærit,

quærit, Vnde Paulus, omnia vestra sunt, vos autem Christi.

Secundo. Cum autem dormirent homines. Hic iam incipit secunda pars, in qua Dei patientia est exercenda, In primis patitur, quod ij qui in agro suo colendo, & defendendo maxime vigilare debent; quos ibi posuit quasi canes, speculatores, & custodes regere & pascere populos verbo & exemplo, dormiant & domitant, Nō sunt quidem mortui, ut videntur, sed dormiunt, qui mortuus est, plane inutilis est alijs & sibi, qui vigilat prodesse potest sibi & alijs; At qui dormit, sibi tantum seruit, dum somno reficitur, & impingatur, Cæteris plane inutilis: ita vigilat Pastores & sibi & ouibus prospiciunt: Dormiunt n. ercenarij; & idola, pascunt seipos, cæteris omnibus contemptis, Dormientiibus his. Occasionem hanc non præterit Draco fallax, inimicus Christi, vigilat enim & circuit quæres quem deuoret. Superseminavit Zizania in medio tritici: & abiit, Tria dicit. Primo quod superseminavit inimicus; secundo quod in medio tritici, Tertio quod post patratur scelus abiit.

De Primo seminavit Deus, superseminat diabolus, quod antiquum, & Paternum est, id Dei est, cuius vna voluntas & vna veritas est, latior quidem & sanctior: at semper vna: quod nouum est & vetustati contrarium, id totum satanæ est: heresim, aut supstitutio, Apud Io. dicit Christus suis, testimonium perhibebitis de me, qui ab initio mecum estis. Seminavit etiā Deus, quod agro sufficit: quod superfluum est, id totum satanæ est, Deus enim regulat hominem secundum suum gradum ut maneat in vocatione sua: Diabolus semper extrema docet ut mundū confundat, Lex,

& verbum sacrum, Dei traditio est: glossæ, quæ verbum iuuant & quasi agrum colunt ut fructificet, ecclesiæ sunt. Glossæ vero quæ verbum suffocant, & spinis & malis sensibus implent, diaboli sunt. Superseminat autem diabolus longa & constanti perfidia, semper addens mala malis, nouas perfidias & noua scandala suggerens, serpit enim impietas, ut cancer, inquit Paulus, Error errorem trahit, Incipit à schismate & separat ab ecclesia, hoc primum saxum mouet, nam eo stante. i. obedientia salua, nemo fit hæreticus eo moto facit schismaticum: Deinde corrumpit sacram scripturam, adulterat Dei verbum contra sensum ecclesiæ & facit hæreticum, Adhuc superseminat & tollit negatque totam scripturam, & facit apostatam, Auctor est diabolus, Finitis est Dei vituperium & mundi perditio, forma est error in intellectu, & perfidia in voluntate, quam Paulus vocat subuersionem, Materia est mala vita, dicunt Theologi, quod nunquam hæresis est prima culpa, & docet experientia in Luthero, in Henrico rege, In beza &c.

De secundo, dicit quod in medio tritici, Quod superseminat diabolus, & Antichristi eius ministri, superbia est, & audacia totius perfidiæ fons, scriptum est enim quod addet ad hæc, addet Deus ad animam eius, Quod vero in medio tritici, Astutia est & doctus, quo mala bonis immiscet ut si mul nascantur simul & metantur, Non ergo Zizania sola, sed cum tritico & in medio tritici seminat, sub specie religionis & zelli, non modo in moribus, & regulis mundi, nō modo in glossis & scriptis Patrum, quæ omnia contaminant temerarijs cæsuris, sed & in ipso Dei verbo venena sua

1. tim. 2.

1. tim. 2.

Matt. 16.

A. 16.

Matt. 11.
Ioann. 8.

Ioann. 3.

na sua immiserunt; libellos speciosos titulos præferentes confarinarunt; Non est sacramentum, non est verbum, quod à satana & eius Angelis non sit vel sublatum, vel deprauatum. Quere caue tibi, & diligenter explora triticum, ne quid mali sit immixtum. Extollunt Christi crucem, vt tollant nostram. Extollunt sanguinem Christi, vt tollant poenitentiam, Extollunt falsificationem Christi, vt tollant nostrum Purgatorium, Extollunt fidem, vt deprimant bona opera, Extollunt Dei gratiam, vt subuertant liberum arbitrium, Extollunt sacerdotium Christi, vt tollant suffragia sanctorum, Extollunt Matrimonium, vt detrahant Cœlibatui, Extollunt orationem mentalem, vt vocalem tollant, Extollunt sobrietatem spiritus, vt derogent ieiunijs, Extollunt Dei verbum; vt detrahant canonibus ecclesiasticis, tam periculosum est, ab istis Christi Inimicis, & ipsa bona accipere, quando patet quod vbi que sunt immixta zizania. Ne mirerimini ergo aut doleatis, si sancta Mater ecclesia vetat legi, aut haberi Biblia, commenta, Patres, è manibus, & prælis eorum: sunt enim omnia contaminata; bona malis immixta.

De tertio d. quod abiit. Hoc pertinet ad hypocrisim, qua diabolus celat opus suum, ac si non fecerit. Sic enim à principio quicquid aliud meditari & velle vult, quam ecclesiam turbare, sacramenta tollere &c. qui id moliri videtur, vt ecclesia reformetur, Dei verbum audiatur sapius & purius, & sacramenta digne tractentur, alioqui nisi abiret, & se absconderet: si à principio dolos reteret, nemo susciperet: Hinc primi illi libelli: centum grauamina: De Captiuitate babilonica quibus mo-

res tantum malorum fugillabantur, & reformatio ecclesie prætendebatur, Vide quo creuit malum, quid in tactum relictum est, Ita & Deus seminauit & abiit, peregre profectus, relinquens hominem sibi & in manu consilij sui, vt volens operaretur, & proficeret, Diabolus etiam cogere hominem non potest, nõ occidit nisi volentem: quare iacit impura femina; obijcit carni libertatem: principibus bona ecclesiastica diripienda, & abiit, scit enim quantum ad malum prona sit hominis cogitatio, vt vere homo excusare se nullo modo possit.

Cum autem creuisset herba. Creuit per Dei gratiam mundum illuminantem, & multum fructum fecit, Ita cœperunt à principio studia sanctorum scripturarum, & linguarum florere, Cœperunt patres vtriusque ecclesie latinæ & græcæ frequenter in manibus haberi, nouiter imprimi, glossis, epistolis præfationibus, indicibus illustrari, cœpit Dei verbum aude audiri, quolibet die festo conciones haberi: cœperunt pueri in scholis imbui super articulis fidei, & doctrina christiana ingeri quibuscunque, Ita quod magnus apparerat fructus, merito damnabatur Pastorum somnus & ignauia, quibus dormientibus, verbum Dei posthabitu fuerat humana philosophia, & fabulis etiam Poetarum immixta loco Diuini verbi populis obiecta &c. Omnes amabant Erasmmum; Beatum Rhenanum. Rubertum Stephanum, Tanquam nouæ huius lucis auctores, Sed cheu crescentibus herbis apparuerunt Zizania, Detectæ sunt insidie, quibus sacra omnia corrupta fuerant, & omnis religio inuersa, Ipsemet Erasmmus (ioco an serio, vere

an

an fiste Deus scit) datis epistolis testatus est, se numquam potuisse tota damnata ecclesie diuinare, se à principio fauisse nouatoribus, quod bonam mentem prætenderent, ecclesie scilicet reformandæ; sed tandem aduertisse, quod id moliebantur, vt sacra omnia polluerent, & veritatem Christi confunderent. Hic ergo serui & Ministri Christi apertis oculis, neque in consilio posita, facile confescentes noua hæc veteribus regulis patrum, zizania, & fidei scandala cognouere, suam negligentiam detestati: Ad dominum, à quo vno est salus, se humiliter contulere, & de intrusis scandalis, non sine tamen suo rubore, conquesti sunt, Domine nonne bonum semen seminasti, vnde ergo habet zizania? ita sciunt serui Dei, quod semen vetus, quod regula ecclesie, quod doctrina apostolica & orthodoxa bonum semen & veritas ipsa Dei est: de hoc non dubitant, Tot sanctorum sanguine firmata est, Tot concilij approbata, Tot seculorum consentientium calculis roborata, Vnde ergo zizania? Deus & mundum & hominem bonum fecit, & oia vidit valde bona: vnde ergo tot mala? oculus bonus est à Dei manu, vnde superbia & vanitas? Aures dociles, vnde tanta obturatio? Manus beneficæ; vnde tantum ocium & sæpe tot scelera. cor purum. Vnde tanta fraus, & malitia? Vere mirum est, vnde tanta sit peccandi licentia etiam in medio tritici, vnde tanta facilitas seducendi. Tanta commoditas adulterandi Dei verbum & ecclesiam confundendi, vt Cui vis facile sit & ciuitates & prouincias, & regna subuertere: quid tam dulce habet peccatum & potissimum fidei scandalum, quid boni in se habet tan-

ta temeritas, quod tam facile à populis suscipitur & veneratur, Deus offenditur, à quo bona omnia tributa sunt? Homo ipse subuertitur, excæcatur, corrumpitur, Mundus totus alteratur, politie vastantur, templa diruuntur. Monasteria depopulantur; Sola impietas gaudere potest, vnde ergo tot zizania, vnde illis fides, & reputatio? inimicus homo hoc fecit, De satana loquitur, & vocat hominem, tum vt innuat, non sine homine fieri, cogere enim non potest, vt cunque malis artibus fallat: Tum etiam vt doceat artem diaboli qui ad fallendum hominem humanam assumit speciem. i. se se accommodat sensibus, gustui, & appetitui humano vt carnalibus carnalia obijciat. Auaris largos prouentus: Ambitiosis speciosos titulos &c. omnibus omnia fit, Ita commodus & consonus videtur, & tamen inimicus est, mortem intentat, mala omnia comminiscitur. Tum addunt serui Domini honoris, & propriæ salutis curiosi, Vis eamus, & colligamus ea? ita qui prius ociosi & somno sepulti fuerant, nunc subito zelo, & impatientia correpti sunt, semper extremi. Non, ne forte simul erat. & triticum. Quanta est hæc domini patientia, qua nolens perire aliquos, tempus dat poenitentiae; Nec semper vana est Dei patientia: hac enim lucratus est nabucodonosor: Mannassem: Petrum, Magdalenam &c. Ideo dicit, finite crescere, quod non ita intelligendum, vt non liceat Iudicibus tollere malum (vt iubet lex) de medio, aut malum sit hereticos comburere, quando & ipsi Geneueses impium Michaelem seruexum exhumatum ignibus tradiderunt: sed videtur

videtur hæc patientia duobus in casibus locum habere posse, Primo, cum spes est respiscenæ, Id enim molitur ecclesia, ut lucratur, Secundo, cum mali puniri non possunt, nisi & boni eradicentur, In hoc grauer peccauit Theodosius magnus in ciuitate thessalonica, in qua omnes indistincte iussit necari: quamobrem à D. Ambrosio, repulsus est ab ecclesia Dei, ideo iubet Paulus, Abcindatur qui vos cõturbant, Ita sublato Loth, Sodomæ pereunt.

Gen. 16.

Tertio, Suum tamen locum habet iustitia, cum iubet Dominus messoribus, Colligite zizania, & alligate in fasciculos ad comburendũ, Colliguntur zizania, ubi hæretici, & peruersores separantur ab ecclesia, & excommunicantur, Tandemque eiciuntur à facie Dei, quæ maxima est poenarum: separant hic iudices ecclesiæ, In morte Angeli Dei: Alligate. Primo fit hoc, cum Dei gratia destituuntur quæ animum liberum facit ad bonũ, Secundo, in morte, cum sic premittitur impius, ut moriens obliuiscatur sui, Tertio, post mortem in inferno, ubi ligatur oculus mētis ad mala sua videnda, & voluntas ad nolendum, quam amara cathena; tanto magis quod insolubilis est. In fasciculos, nihil agit indistincte Dei iustitia, explorat qualitatem & quantitatem culpe, & iubet: quantum fuit in delictis tantum date ei tormentum, suos ergo quique feret fasciculos, principes, prælati, Nobiles, mercatores, viri, vxores, Religiosi, qualia delicta, talia ligamenta, ad quid? Ad comburendum. Et finis tandem impietatis, Omnis plantatio quam non plantauit pater, eradicabitur, & in ignem mittetur, ignis est vindex, & omnia impietatum genera verat, Vt cunq̃ue prosperent

Matt. 15.

per annos aliquot & secula, fauores habeat magnatum, qui inde sibi proventus ampliant, Tandem omnia finem habent, ubi nunc impietas Arriana? ubi Pelagiana &c? De pauculo vero illo tritico vexato & totzizanijs immixto? congregare, inquit, in horreum meum, Horreum Christi in hac vita, ecclesia Romana est, Archa illa Noe extra quam quicquid est, diluuium est. In alia vita, Deitas ipsa est quæ omnia in se colligit, & reuocat vt in finem. Colligit ergo suos Christus, & sua semina vnitatis consensus omnium seculorum, adde & sanguine suorũ corroborat, Satanas dispergit & perdit: Christus congregat & saluat, vt sit tritico suo, cum illo esse, & vna sit sanctorum omnium fors, vt ubi Corpus, Ibi Aquilæ. Amen.

Habitã Pisauri. 1571.

IN F E S T O P V R I F I C A T I O N I S Beatæ Virginis.

De iustis fruētibus, & expectantibus Christum Dominum.



NQVIE TVS est mūdus, & mille turbini- bus agitatus, eget pace Perditus, atque innumeris periculis circumfusus est, eget saluatore, Cæcus est, & infinitis tenebris oblitus, eget lumine, Sine honore, deiectusque est: eget gloria, Christus ad hæc omnia à Deo Patre datus est, vt sit pax nostra, salutare, lux mundi, gloria: Ad hæc natus est, & inter nos per Dei misericordiam

sericor-

sericordiam incarnatus. Incipit iam comparere, gustus verbi Dei, reformatio ecclesiarum, frequentia sacramentorum, Diligētia Prælatorũ &c. Natus Christo in Bethleem, statim circumstantiili tria hominum genera. Primi repugnant: Herodes, sinagoga, quotquot carnales sunt, quorũ Deus venter est, quibus videtur incõmodus Christus. Secundi agnoscunt & fauent, retinent, fruuntur, Maria, Ioseph, Magi, Pastores, quotquot ex animo pietati incumbunt. Tertij nec spernunt, nec adhuc retinent, sed expectant, vt ab eo quandoque consolentur. Audiunt mira à pastoribus, & Magis de Christo nato, ardent & ipsi occurrere nato & frui, sed varijs negocijs impliciti, detinentur & prorogant. De primis nihil dicamus, Non effugiet suum iudicium, oremus pro eis, vt conuertantur & viuant. De reliquis duabus hominum classibus loquitur & egregie tractat historia euangelica, Proponit enim; Quid primi, facere debeant, pro digne retinendo Christo, Quid secundi pro acquirendo, Primis exemplo sunt Maria & Ioseph, Secundi est Simeon iustus & expectans. videamus nunc singula.

Postquam completi sunt dies purificationis. Post dies quadraginta. Maria, non quidem vt purgetur, non enim eget quæ nõquam polluta est, quæ è spiritu sancto concepit, concipiendoque auxit in se omnem gratiam & puritatem, suscepto in se sole iustitiæ; Sed tantum vt legi pareat, formamq; ceremoniæ legalis adimpleat, Ita de lege meminit Euangelista. d. secundum legem Moyfi, Et mirum quodd, quater de lege in paruula hac hystoria mentionem facit, vt innotuat, quod potius vt obediatur legi, quam vt vlla

F. Franc. Viced.

necessitate ducantur, hæc omnia fiunt Immo, neque lex vrget Mariam ad hoc coram Deo: nam lex iubet sic, Mulier si suscepto semine immunda est &c. Maria nullum semen suscepit quo potuerit immunda fieri. At coram oculis mundi satisfacit, & exemplum præbet obedientiæ. Inducunt igitur puerum in Hierusalem &c. vt intelligamus sic digne retineri Christum natum, si coram Patre in Hierusalem. i. Ecclesia statuatur, & à patre cognoscatur, & coram patre sanctificetur. Hic enim tota salus nostra dũ filius hic offertur Patri, Christus vero patitur se sic presentari, non vt purgetur in cuius ore non est dolus; qui est mundi sanctificatio, sed tamẽ non sine causa, quin multis de causis ceremoniam hanc legalem vt alias quã pluries in se recipit. Primo, propter seipsum, vt suam veram humanitatem, & fraternitatem nobiscum ostendat, comparens sic in forma nobis cõmuni quasi pollutus qui eget sanctificatione, sic etiam diabolo teget suam diuinitatem, sic exemplum perfectæ obedientiæ exprimat. Secundo, vt suum incipiat sacerdotiũ, quo se in templo quasi hostiam coram patre statuit, vt nobis conciliet, non enim videre eum potest pater, & non vt dilectum aspiceret. Tertio, propter templum in quo sic presentatur vt illud sua presentia sanctificet, & gloriosius faciat, secundum hoc quã primum, vt Aggeus propheta prædixerat, vt verè Dei domum constitueret in quo deitas habitet corporaliter. Quarto propter legem & legis ceremoniam, quam ita recepit & sepelivit in se, cum honore, finis enim legis Christus est, quod ergo significabat, i. ceremonia cessat, & cessat in Christo, quod saxum illud est, in quo pri-

Leu. 12.

Q mæ ta-

mæ tabulæ legis franguntur: primæ autem non erant hæc ceremoniæ quasi flores & folia continebant. Quinto, propter Iudaismum suum, ne in eo scandalizetur quasi legis spretore: vt sic reddat inexcusabilem sic etiam ad se quasi ad suum alliciat. Sexto ad nos & omnes fideles suos respicit, vt exemplum in eo veræ purificationis fumamus: discamus scilicet Christum nostrum. i. pietatē animi, quicquid Dei dono recipimus, Deo præsentare & coram eius oculis & iudicio semper statuere, verbis & protestationi addere oblationes turturum, & columbarum vt lex præcipiebat, Diuites offerebant agnos, & vitulos, Pauperes vero par Turturum aut columbarum, Christus dominus omnium offerre potuit montes agnorum, & vitulorum; sed quia formam serui & pauperis ex charitate & obedientia suscepit, ideo oblationes pauperum imitatur. Supplet coram Deo preciosissima oblatio sui ipsius, quæ toto mundo nobilior est. Interim habet mysterium formæ hæc oblationum, quas ab homine lex in templo perpetua quadam religione requirebat, ita vt vix natus, cogere tur secū aliquid ferre, quo in domo Domini suam seruitutem protestaretur, & erant victimæ aliæ viuæ, aliæ mortuæ, aliæ sine sanguine, aliæ cum sanguinis effusione, Sic & nos vitas hostias damus virtutum & meritorū in templo cordis nostri, si iusti sumus & vitam gratiæ nobiscum ferimus. Mortuas autem si peccatores, malorum radices in nobis excindimus & mactamus. Ita si petulantiam cohibemus mactamus Deo vitulum, si ignorantiam erudimus, mactamus ouem: si in discretionem regulamus, mactamus asinum: pro ira leonem; pro in-

uidia canem, pro superbia leonem; pro gula lupam, pro luxuria suem. Viuas autem & sine sanguine damus pro agno innocentiam cordis: pro turturibus solitudinem; pro colūbis puritatem: pro incenso orationem, pro myrrha mortificationem. Talibus hostijs promeretur Deus & mirifice delectatur. Et hæc de primo.

Secundo. Si verò Christum nodū cognouimus, aut recipimus, & tamē expectamus & non nihil bonæ opinionis retinemus, exemplum præbet Simeō vir iustus, quō verbo Spiritus Sanctus virum hunc totum commēdat, est enim iustitia cumulus virtutum omnium: vocat & Timoratum, iustus enim timet, non legem, non penam malis paratam, sed ne iustitiā amittat; ne iustitiæ desit, ne minus aliquid faciat, quod à viro iusto præstari debet: ne suis imperfectiōibus & mixturis Christi gustu, & visione priuetur. Non ergo est timor ille seruilis, qui conscientiam torquet & inquietat, qui operatur ex necessitate; cui sat est si peccata illa vitet quæ damnare possunt. Sed timor filialis est, sanctus, & castus, qui timor ne thesaurum perdat, ne gratiam in vanum susceperit, cauet à malis omnibus: etiam parulis, fugit occasiōes; orat ardentem, à templo non recedit. Expectans consolationem Israel. Pulchro hoc titulo ornat Christum. Quid enim aliud à toto mundo velle potest feniculus iustus, quā consolari cum Israele, & sanctis Dei in Dei filio? Quam dedecet senem alia cogitare? Quam miserum est hominem mox abiturum à mundo, adhuc amare mundum & quæ mundi sunt queritare? Cur autem sic expectabat patiens? Cur templum hac patientia frequentabat? Responsum acce-

accepit, non visurum se mortem. Est secretum magnum, quo spes viri huius alebatur à spiritu sancto: si suos alit amicos Deus, & secretorū suorum participes facit, &c. Mors felix quæ sic à Christo præuenitur: quæ oculos inuenit consolatos in visione Christi, alioqui si sine Christo, mors alia æterna sequitur. Mortis articulus incertus est, & semper periculosus, Ergo vigilandum, & annitendum vt Christum Domini videamus, ne ante hoc rapiamur, via verò tuta, breuis, & certa est, si nos à spiritu sancto duci sinamus, & petamus vt ille dirigat, nam, & locum & tempus dabit vt Simeoni. Ducitur ille in templum, hic enim locus est Christi vendi, qui non inuenit in templo, vane querit, hic verbum eius, hic vox, hic sacramenta; hic Angeli, Dominus Patris est, vbi alibi tutius inuenias filium? sed vide ne te in templum ducat ambitio, auaritia, simonia, vanitas, ocij cupiditas: solus dux sit spiritus sanctus: Nos frequentamus curias, plateas, domos plenas carnis: Et si quandoque templa, semper in carne petimus & sacramentum ipsum carnaliter sumimus, sine spiritu, quid mirum si Christum non inuenimus, & gustamus? Ecce parentes inducūt puerū Iesum. Opportune aduenit Simeon: habet quem querit adest expectatus, Suscipit ergo lætus puerum, ad pectus admo-uet; & hic totus dulcedine profunditur: & quasi olor moriturus: canit benedicens Deum, & Patrem sic per filiū compellans: Nunc dimittis &c. splendidissima est narratio plena dulcedine & plena affectibus, plena luminibus, Hactenus, inquit, inquietus & sollicitus vixi: Torquebat me conscientia peccatorum; expectabam sal-

uatorem, vnde mihi pax, Desideriū salutis angebat: optabam viuere, vt hac tandem die fruerer: Nunc dimittis in pace &c. Pacem animi dat visio saluatoris, promissus est, optatus est; multis imaginibus adumbratus, nūc tandem o me beatum, quia viderunt oculi mei. Beati oculi qui vident quæ vos videtis. &c. iuuat etiam ex charitate felicitatē totius mundi in Christo prospicere, & frui; Quod parasti. Tantum ne (inquit Gregor. lucratius est Simeon in vno Christi complexu; prius expectabat eum vt consolationem Israel, id est tantum vnius gentis: nunc intelligit eum spectare ad omnes populos, spectare autem gratiosum & amabilem, Lumen gentiū, quæ sine Deo errabant, sacrificabantque ignoto Deo: Populus ergo qui ambulabat in tenebris, lumen accepit, quod illuminat omnem hominem &c. lux vera mentis, quæ & ipsos coelos, & quæ supra coelos sunt reuelat. Gloriam plebis Israel. Hæc enim illa gens beata, Cuius adoptio, leges, testamenta, Patres; & ecce omnium maximum, quando ex ea natus est Christus secundum carnem, Vtinam vt coram mūdo extollit & excelsam facit domum Iacob & Iuda: ita coram Deo possit illam glorificare. Sic sic optato puer o fruitor senex iustus & in eo ex spiritu sancto mysteria maxima, quæ vniuersum eius opus concernunt, optime discernit; atque effectu ardentissimo illi inhæret, ex eo quem sibi salutem, lumen, gratiā & gloriam accipit. Vtinam & nos quandoque sic in templo, quod toties vane frequentauimus, tantum quia non ex spiritu sancto, sed ex spiritu proprio adiuimus, Christum domini inueniamus, in verbo in sacramentis amplexemur, & perfruamur;

illi viuamus, eiusque dulcissimo gustu emoriamur in pace. Amen.

Habita Pisauri. 1571.

SERMO FUNEBRIS

IN EXEQUIIS ILLVS.

D. Virginie Deruere Graui-
nensis Ducissæ.

Hostias, & preces tibi Domine laudis offerimus, tu suscipe, pro anima famulæ tuæ Virginie, cuius hodie memoriã facimus, fac eã D. de mor. tran. ad vitam. Per Iesum Christum Domini nostrum. Amen.

De remedijs vtriusque fortunæ.

Quam varia sunt accidentia vitæ huius: quàm inconstanti, diuersa, & multiformi vitmur (vt mundus ait) fortuna; læta; tristi, serena, opaca; quieta, inquieta; Siue quòd prima causa rerum moderatrix sic sua voluntate nos in vtrunque vertit, quòd si sic est, eam humiliter & reuerenter adoramus. Siue quòd cœlum vt circa nos continue vertitur, nouis motibus, & luminibus, imaginibus influxibus, nouas in nos inducit conditiones; Siue quòd elementa hæc circa nos sunt sic alterabilia, Siue quòd nos met sic contrarijs constamus humoribus in corpore, affectibus in animo: Certum est, quòd multa contingunt nobis, quæ vt statui, sanguini, notis nostris conformia, nobis placent: multa alia in op-

positum, quæ vt contraria & repugnantiã displicent. Eadem quoque modo placent, modo displicent; modo gaudiũ, modo dolorem inferunt. Multiformi hac mixtura rerum & affectuum plena est hominis vitæ: exemplã sunt seculis omnibus frequentissima; foelicium, & in foelicium. At inter oĩa memorabile & miserabile sepe erit hoc quod nuper nobis cõtingit, quod nunquam sine compãssione repeti poterit. Exultabamus, ridebant omnia, cœli, terræ, maria, principes, populi, plena erant omnia gaudiorum, super tanto bono tam diu optato, & tandem præstito, fruebamur iucundissimi amabilissimo aspectu; crescebat in dies cognitio donorum, virtutum, gratiarum, atque ita crescebant gaudia cordis nostri &c. Et ecce in ipso summo vertice lætitarum, amarissimum & acerbissimum nouum, quo statim lumina nostra obscurantur, saltem eclypfantur & obumbrantur, quòd prima mensis & anni huius die, (ea ipsa qua excelentissima Lucretia nostra afflictam patriam reliquit ad nos iter suscipiens) hora tertiadecima, Decima die post emisum partum, in foelicem illum partum, qui sibi mortuus, matri mortalis euasit, sancte quidem, & gloriose spiritũ Deo reddidit, & ex hac vita in aliam migravit. Nos miseri interim scribebamus, & longas litteras ad eam destinabamus, quibus gaudia illi nostra, & optatum cognatũ aduentum significabamus. Nos miseri cogitabamus illam sollicitare, vt statim expedito partu, quam primum ad nos (quod & illa cupiebat) aduolaret. Nos miseri iam meditabamur modos, varia honorũ genera, & quibus pro illius meritis, pro cordis nostri affectibus, aduentum illius decoraremus. Et ecce ex

omni-

omnibus, illis officijs, vnum hoc super est, vt obscuremus omnia, vt corpus terræ conditum lacrimis, sepulchralibus obsequijs honoremus, vt animam Diuinæ misericordiæ commendemus. Vnum hoc ex tot bonis quibus in eã dilectissima fruebamur, reliquum nobis est Mare lacrimarum inexcicabiliũ, Cor plenum amaritudine inconsolabili, Sic mutata nobis fortuna est, sic gaudia in luctum versa; sic Cythara nostra, & dulces illi harmoniarum chori, in sibilis querelas, & lamenta. In tanta rerum mixtura & multiformitate, velut in alto mari contrarijs flatibus acti, huc illuc impulsu vagamur vix nostri conscij, quid agamus, quid dicamus, quid simus, & tamen eundem est, & remis luctandum, ne obruamur. Remis quibus vtraque; fortuna impellitur & regit tres sunt potissimum, natura virtus, religio: De his agamus paululum, vt præsentĩ huic nostræ mixturæ remedium aliquod adhibeamus.

Primo natura ipsa, vtcunque habeat in se generalia quædam virtutũ femina, quibus ad bonum inclinatur, quibus assentit primis principijs: habeant etiam indiuidua quælibet ex proprijs complexionibus, spirituales inclinationes: Tantum ex origine tã infirma est, quòd bona omnia difficulter incipit: coepta inconstanter prosequitur, In finem suum tandem furrigere seipsa nõ potest, Tam misere etiam educatur & instituitur; adde & in prauis his institutis male habitatur, & incuratur, Tam in foeliciter in super ab extra consilij, & exemplis malis imbuitur: quòd vix vnquã aliquid deliberat, quòd non sit extremum & vitiosum. in prosperis itaque si naturali tantum affectu ducimur tam effuse, intemperanter & vane læ-

tamur: quòd euanescimus in manifestissimas ineptias, insolentias, temeritates: Ita ex ore Pharaonis exit verbũ illud, Dominum nescio: ratione dat psal. Dixit insipiens, Non est Deus: Insipientem reddit foelicitas, Euanescunt inquit Paulus in cogitationibus suis. Ita quendam inducit Christus foelicem qui dicit animæ suæ temulentæ. Anima mea multa bona habes epulare, & gaude &c. Ita in historijs prophanis relatum est, ex inepta lætitia & risu obiisse Sophoclem; Dionisium tyrannum, Diagoram Rhodiũ; Philemonem Poetam; Mar. iuuentiũ & innumeros alios: tam infeliciter in prosperis ducit & regit nos infirma hæc natura, in aduersis non minus extrema & intemperans est: statim enim commouetur, obscuratur, confunditur, deijcitur, mori vult, vitam abominatur, Ita Chaim, Ita Saul, Et apud prophanos, sic misere affecti, & indigne ex vilitate animi mortui sunt, Nero, Gordianus, Calerius Florianus, Iulianus: omnes principes, quod malum tãto amplius est, quòd in magnis viris exemplo trahit ad eandem dispositionem innumeros, sed sic natura affecta est, sic ducit & impellit semper ad extrema. Et quoniam natura eadem in omnibus est, eisdem subiecta infirmitatibus, Ideo quotquot ea ducuntur, christiani, hæbrei, Itali, barbari in varijs rerum fortunis extremitates has patiuntur.

Secundo. Si vero ad vires, ad affectus Naturæ, additur Virtus, Hęc habentem perficit, & actus eius reddit bonos, Hęc frenum iniicit, & regulã imponit honoris, rationis, debiti, vt non, quod natura iubet, sed quòd rationi consonat, id homo in quacunque fortuna, semper æqualis, nunquã extremus ex virtute deliberet. Pul-

chra

chra hæc naturæ qualificatio, Est in primis temperantia quæ hominis naturam in seipsam componit & venustam & amabilem reddit, quæ impetus Irascibilis cohibet per clementiam, Flammas concupiscibilis moderatur per continentiam. Est Deinde iustitia quæ hominem extra se conuersantem & tractantem sic rectificat, vt siue commutando, siue distribuendo, sit verax, rectus, discretus, iudiciosus, vniciuique quod suum est, quod pro meritis conuenit, tribuens. Actiones insuper & passiones vitæ contingentes, regulat tanquam oculus virtutum & Dux Prudentia: tanquam manus & brachium fortitudo: prudentia negotium expendit, & consulit: Fortitudo consilium accipit & exequitur; Magnanima & Magnifica, si quid agendum est: Constans & patiens si quid ferendum est. Quocumque igitur casus seu lætos, seu tristes, sic homo virtuosus excipit, vt eis dominetur ex virtute, Atque in primis prudentia mature rem considerat, confert præterita præsentibus & futuris, meditat quid rei consonum, quid personæ, quid loco quid tempori. Deinde de charorum, quibus fidit, adhibet consilia, omnes libenter audit, iubet libere sententias proferri. Tertio, ex multis consilijs illud sibi eligit sequendum, quod optimum iudicatur, Tandem fortitudini præcipit, vt rem periciat. Si ergo secundis ventis vtimur si fortuna prospera est, si optatis bonis fruimur, Hic homo prudens non dissoluitur, non confunditur, sed feclicitates domus illustrissimæ secum ipse intra se commemorat, & ob oculos ponit, præteritas per memoriam repetens, quot in hac domo ex vtraque parte fuerint Præfecturæ, Comitatus, ducatus, Generalatus, Cardina-

latus, Pontificatus. Si de mulieribus agitur, at casus præsens exigit, quam scælix fuerit Domus hæc Illustrissima in obtinendis ijs, quæ semper omnium seculorum & optimæ, & præstantissimæ fuerunt, & hic iuuat repetere Isotas, Baptistas, Isabellas, Eleonoras, quæ suo tempore nullas maiores, nullas æquales habuerunt, Præsentibus per intelligentiam & fixam considerationem intuetur, & gaudet, dum in hac Illustrissima domo repetit, Amplissimum cardinalem, in suo ordine, supra ætatem, ex eius maturo iudicio, qui mundum regit, iam primum, omnibus gratum, & dilectum. &c. Excellentissimum Ducem, Valerosissimum, prudentissimum, Clementissimum, Illustrissimum principem filium, tam grauem, tam conspicuum, tam amantem virtutis, laborum patientem, ad maxima natum, Nepotes hinc & inde sanguine clarissimos, spebus eminentissimos, Apud D. Ducem excelsum illam Matronam, tot Principibus, vtriusque fortunæ clarissimis circumuallatam: tot virtutibus conspicuam, cuius vita norma est, cuius camera schola est disciplinarum omnium, Apud D. principem, eminentissimam istam lucretiam, ex eo sanguine natam qui & summa belli gloria, & domi & foris, & in protegenda sancta sede apostolica, & in promouenda sacri Imperij maiestate, & in expugnandis Barbaris, per mille centum & amplius annos patre non habuit, ex eo inquæ sanguine pace & armis clarissimo, ex ea felice stirpe in qua non homines, modo foresti, Azzones, Obizi Nicolai, Hercules, Alfosi, tanta gloria floruerunt; sed & femina ipsa eminentissimæ; & formidabilissimæ, exercitus duxere, Ciuitates, & prouincias &

Italiam

Italiam totam pro sancta sede Imperio titulis splendidissimis regere; æternamque suæ virtutis memoriam posteris reliquere, Hinc ortam accepimus Lucretiam nostram, cuius virtutes, dotes ornatisimas & corporis & animi in dies magis admirabimini, Futura vero bona si prudenti pro uidere & diuinare licet, quid magni, quid præminentis habet mundus in vtroque foro & temporali & sacro: quod ab heroibus istis sperari & expectari magno iure non debeat? Sint fausta & scælicia omnia, Vos magni ad maxima nati agite fortiter, magnanimitate, magnifici, omnia pro dignitate. Si vero lætis tristitia succedat, vel ingruant, vt nuper nobis iucundissimis accidit; non confunditur homo prudens; non naturales affectus sequitur: sed virtute, & hos mature suscipit temperandos, & regendos, Vbi itaque audita est acerba mors dilectissimæ nostræ virginis, Casum lugubrem prudentia sic sibi ob oculos ponit, vt omnes circumstantias consideret: & consolationem ex omnibus sibi comparet, Præteritas, quod filiam hanc ex sanguine nobilissimo, cuius initium ex vetustate nulla historia tradit: ex matre rarissima & æterna memoria digna suscepimus, Nostra itaque fuit virgo innocentissima, virtutum omnium studiosissima, Fuit vxor grauissima, amantissima & si quando opus fuit, patientissima, fuit quinque annis vidua. Nostris ò optimi Pisauenses quam prudens, quam sui parca, quam exemplaris &c. In præsentia, iacet corpus, venustum illud, & omni gratia cumulatam corpus, iacet, dærmittit donec veniat eius immutatio, sit in tactum, sit quietum, sit intemeratum monumentum, Nemo audeat viola-

re sanctos cineres, quousque ad vitam iterum reuocentur, Anima vt confidimus, regnat in cælo, vbi nobis opitulari potest: vel saltem in purgatorio, Vbi à nobis opem accipere potest, & vt confidimus, nostri memor, amans, Apud suos interim Auos & pro auos, qui ex Illustrissima illa domo in aliam vitam translati sunt, In futurum & aliquid boni diuinamus; & quod in æternam requiem si non dubitauerit recipietur, & quod hoc saltem ex immatura morte comodum suscipit, quod imminentibus Italiæ malis non torquetur; vt facile (vtinam mentiar) tot nobis immineant mala, quod beatam Virginiam vocabimus, quæ ex tot infortunijs sit eruta. Huc vsque ducit virtus ipsa moralis, quæ hominem in se componit, & coram oculis etiam mundi venustum & valentem reddit, At quoniam hominis finis supra virtutem omnem moralem & acquiritam eminet, ideo altius natura promouenda est, vt suas fortunas, & earum regimen in suum finem ducat.

Tertio. Est igitur tertius remus, quo mare hoc varium & inconstans vniformiter, & constanter, adde & sublimiter nauigatur, Religio. Hæc naturam sanat, & virtutem perficit; extollit enim in altam quandam, & cælestem conditionem, vt homo per eam Diuinitatis cuiusdam particeps, omnia diuino modo distribuat, agat, ferat, cogitet, dicat, faciat: constat autem Religio ex diuinis illis virtutibus, quas theologicas, vocant, & quia ex Deo sunt, & quia in Deum reuocant. Ita quod fides extollit & deificat prudentiam, spes fortitudinem, charitas iustitiam, scopus est omnia & oculo quodam diuino metiri, & affectu diuino perficere, sic

re, sic ut Primum omnia quaecunque sint laeta, vel tristia à Deo accipiuntur, non à caelo, non, elementis, non natura: sed à Deo omnium motore: tanquam igitur diuina non modo vtamur, sed veneremur. Secundum. vt omnia sic à Deo immissa probeamus, tanquam ab infallibili & sanctissima manu prouentia. Tertium: vt omnia sub eius manu, in eius obsequium & gloriam dispensemus, & disponamus, vt in omnibus ille glorificetur, nos in omnibus proficiamus. In prosperis ergo ea potissimum meditatur Religio, quæ Dei cultum ornant & promouent, & de his proprie lætatur. quod D. Car. tam amans sit religionis: tam deuotus, tam diligens in reformandis ecclesijs sibi creditis &c. Quod ecclesiæ Dux, sit tam ardens ad bona omnia: uerbi Diuini audius auditor; pauperum amator; quod princeps in tam tenera ætate tantam de se præbeat bonorum omnium spem: Deum timeat: maiores reueretur, quod eius Mater circa se habeat Monasteria conuersarum, & orphanorum, capuccinorum, oratoria &c. quod eius uxor illa sit, quæ in ipsa fornace babilonica inter carbones satanæ, & impietatis; neque arsa, neque calefacta neque tincta vlla ex parte sit; Tanta infedit animo puro. ueræ & orthodoxæ fidei persuasio, quod populi nostri omnes catholici, ueræ religionis amantes; hæc hæc sunt quæ admiratur, & comendat Religio; hæc quæ in prosperis optat, amat, & fruatur cum Dei gloria. In aduersis itidem omnibus eisdem oculis respicit & metitur, sui semper similis. Mortem itaque charissimæ Virginæ nostræ Dei opus intelligit, ille dedit ille abstulit, Depositu suu repetijt, iustu est, Probamus

igitur factu & humiliter & patienter ferimus, Tanquam benefactu, Mortem Deus certe non fecit: inuidia Diaboli & iniquitas hominis mortem introduxit, Sed tamen Deus per filij sui obedientiam & charitatem mortis naturam immutauit, cum in ligno crucis vitam in morte seminauit, vnde mors vitam suam primam amisit & animam: aliamque in Christo adeptam est Animam, & stimulus mortis peccatum erat: sublatum est hoc per sanguinem Christi, & vita suscepta id est Christi gratia, & virtute facta est mors vitalis & preciosa. Tum quia per Christi mortem delictum est Chirographu &c. Tum quia per mortem nostram peccata nostra terminantur: laudant Morales mortem, quia terminat labores, & infortunia uitæ huius, Laudat Religio præter id, quod terminat peccata, si in domino moriuntur, Mortem itaque dilectæ nostræ vt opus Dei, vt Deo gloriosam, vt vtilem, & commodam defunctæ probamus, & patienter ferimus, quin vt rem diuinam veneramur. Quid ni? Potuit Abraham manum extendere, vt filium proprium mactaret, tatum ex religione & obedientia. Potuit Mater Machabeorū ex religione septem filios hortari vt pro lege patria morerentur. In historia quadraginta martyru, Potuit Mater Melictoris adolecentis proprijs humeris portare ad rogam; & nos non possumus ex eadem religione & obedientia, mortem filia à Deo illata patienter ferre? Quid? Potuit ipsa religiosissima Virginia, lubens, costans, & intrepida mortem obire: vt omnes qui rem gestam narrant; in hoc eam præcipue laudantes, quod hylari & forti animo se se accommodauit vt voluntatem Domini sui impleret

pleret, tantum ex religione Durum erat naturæ, animam illam ab amato corpore dirimere, Religio naturam iuuat, Suadens non esse mortem sine natura, sed uitæ huius, & alterius melioris initium, liberari animam è carcere mortis per mortem è luto maculante, vt vocat Iob è cumulo vinculorum. Pelle & carnibus vestisti me, ossibus & neruis compegisti me, Durum erat sanguini, sanguinem Illustrissimum varanu sic terminare: Religio suasisit, nihil esse terminari hic, vbi omnia prætereunt: sat vixisse hic, vbi cū tanta antiquitate & gloria vixit: Nunc transmitti ad sanguinem suum, quo in perpetuum: id est auis & proauis feliciter fueretur. Iuuat mori, inquit Socrates, sic enim ibo ad Deos meos. i. philosophos, & psal. me expectant iusti. Durum erat carni, cogitatos & amicos, in primis autem dilectissimum Patrem relinquere, Patre qui sibi omnia fuerat: Religio suasisit Patrem esse fortissimum & sapientissimum adde & religiosissimum. Adde & nunc noua filia. i. nuru mirifice oblectatum, quare non posse illam abire in tempore, quo minus doleat quando talem relinquit sui loco filia. Durum erat spiritui & consciëntiæ se se coram Deo Iudice præsentare, cuius seuerissima sunt iudicia: Sustinuit religio, quando & multa contritio præcesserat, & frequenti sacramentorum vsu erat munita, & Christum sibi occurrentem & Angelos suscipientes se, & sinum Abrahæ sibi paratum, & dulcissima Matris Iuliæ brachia intenta ad eam in æterna requie suscipiendam præuidebat, & confidebat, quam obrem summa cum pace emisit spiritum: quanto minus nos decet pacem eius strepitibus nostris turbare? Certe recoli non potest, nū-

F. Franc. Viced.

quam poterit sine lachrymis, sed sint obsecro lachrymæ amoris pietatis, charitatis, non deiectionis, aut confusionis. sic tristantur ethnici qui spem non habent. Nos de Virginia nostra multa bona speramus.

Speramus & confidimus primum, quod hinc euocata, suscepta sit in gloriam beatorum, Vnde nos iuuare possit: saltem in gratiam, & requiem piorum, vbi à nobis iuari possit.

Secundo. Confidimus suffragia hæc nostra per manus sanctorum sacerdotum emissa, atque in primis hostiam illam sanctam, placentem, semper siue cruenta siue incruenta sit, expiatoriam & propitiatoriam, à sanctis Angelis qui interstunt, ad conspectum Diuinæ misericordiæ transferendam atque ad eius odorem, multam gratiam & alleuiationem poenarum huic seruæ suæ referendam.

Tertio. Confidimus eosdem Angelos à Diuina clementia remittendos, & destinandos ad Purgatorium, vt animam hanc benedictam recreet & refocillent.

Confidimus quarto, ab eisdem Angelis Virginiam nostram intellecturam quantum nos hodie pietatis & charitatis in eius suffragium præstitimus. Adiuro etiam primam animam, ex omnibus hic presentibus quæ à presenti ad futurum illud seculum à Domino vocabitur, vt nomine excellentissimi patris, Fratris, sororum, totius Illustrissimæ familiæ nomenclum, nostri omnium salutet benedictam animam illam, & narret ei, quantum nos sumus in illa iuuanda studio si & religiosi, erimusq; donec intellexerimus eam omnino ex poenis ad gloriam translata. Tu pater æterne

R. venien-

venientem ad te creaturam tuam in æterna requie tua clementer suscipe, & in temetipso glorifica, Tu sancte Ioannes Christi baptista & præcursor, quem Virginia nostra specialem habuit patronum, & protectorem, tu quoque seraphice pater mi Fracisce, cuius sacris stigmatibus spiritali & continua religione affecta fuerat, suscipite clientulam & Diuinæ clementiæ commendatam. Sanctissima Iulia varana, en filia dulcissima, tecum habe iam, à qua per annos tres & viginti vidua fuisti fruere nunc æuo perpetuo, in ipsamet fœlicitate q̄ Deus est. Nullum iam tempus, locus, occasio, conditio, vos separet. Anima benedicta, iam vale dicimus, æternum vale. Si iuuari à nobis potes, accipe quæ damus, incensa, vota, hostias & bene habe: Si iuuare nos potes, nostri memor esto, vt nos tui memoriam, viuam, dulcem, honoratam in corde nostro perpetuo retinebimus. Amen.

*Habita Pisauri in episcopatu,
Die 22. Ianuarij, 1571.*

DOMINICA IN Septuagesima.

Matt. 20.

*Voca operarios, & red
de illis mercedem.*



Psal. 75.

ST A T vita hæc nostra seipsa lenta irresoluta inutilis, tempus vane terit, dies, & annos præterit, & ecce senium, ecce mors, sine fructu. psal. Dormierunt somnum suum, & nihil inuenerunt. Et tamen non desunt stimuli ab oī latere, qui ab iniusta hac igna-

uia & somno suscitent. A sinistris stimulat spiritus aduersarij satanæ, qui (vt inquit D. Petrus) Circuit querens quem deuoret, Incitat ad omnē culpam, vt secum trahat in omnem peccatam. A dextris stimulat spiritus Dei patris, & domini nostri Iesu, de quo Dauid. Dominus in circuitu populi fui. Et de seipso in specie. Ego mendicus & pauper, dominus sollicitus est mei. Sollicitat ad omne meritum, vt quasi ad premium deducat secum ad omne bonum. Ita perpetuo progressa est humanitas nostra iter hos stimulos: Incitat satan Adamum ad inobedientiam; statim reuocat Deus ad penitentiam. Incitat satan Balaamum ad maledicendum; statim Immutat illi Deus verba in ore ad benedicendum. Incitat satan Pharaonem, ad premendum Dei populū; suscitatur Deus Moysen ad liberandū. Incitat satan Dauid per Bersabeen ad peccandum, statim reuocat Deus per Nathan ad amare flendum. Hæc vero sollicitudines quæ sic vtrunque insistent, exercentq; damnant, redduntque oia nostra prorsus inexcusabilia. Nam si satanæ studia respicimus, quantum scilicet ille damnis nostris inuigilet, an non merito reprehendimur ea voce. Quid oī stulti, oī tardi corde. Quid statis hic tota die ociosi? Aduersarius vester diabolus circuit, ciacunuolet, agitur perpetuo, in omnem se se flectit formam, vt fallat vt cogat, & vos oī tardi corde, statis? Et statis hic inter spinas, stamas, scandala, pericula, damna, inter tot stimulos oī stupidi dormitis? dictum est Ezechiel. Fili hominis subuersores sunt tecum, & cum scorpionibus habitas. Ociosi, inimicus vrget, totus in actu, totus in opere, verba, facta, celsū terram mouens contra vos, & ecce ociosi

1. Pet. 5.

Psal. 125.

Psal. 39.

Gen. 3.

Matt. 24.

Exo. 5.

Psal. 4.

1. Cor. 9.

ociosi estis inter tot fremitus, & tēpestates? Tota die. Sic tempus teritis sic dies integras consumitis? sic de tota die, tota substantia, tota vita triumphat Satanas? sic omnia tandem illi vni dicantur? sic illi viuimus, vt illi etiam moriamur? Psal. vsque quo graui corde: vt quid diligitis, vanitatem &c? Si quoque Dei patris à dextris vrgetes stimulos contemplamur: vere & grauius reprehendendum: veriusque dici nobis & obijci potest. Quid statis hic tota die ociosi? paternos posuit in via, & proprio nomine viatores instituit, peregrinos, & aduenas, vt curratis ad propositum brauium. Et statis? Ad æterna bona nos prædestinavit, vocauit, induxit: in suamet Deitate & fœlicitate finem vestrum constituit, & vos oī indigni, oī proditores vestri ipsorum statis hic? & præter hæc nil cogitis? Ociosi vos a stuales, tot virtutibus intrinsicis, & extrinsicis imbuti, ad omnia bona parati & ociamini? animam infinitorum Thessalorum capacem inanem sic, & vacuam retinetis? Tota die. Tam longam diem peragitis, & in negocijs carnis & mundi consumitis; nihil eius, ne horam, aut minutum, aut momentum in Dei gloriam, & obedientiam exigitur? omnia in hac die negocia locum & partem habent, quæ ad corpus, quæ ad mundi mores, & fauores pertinent, solus Dei cultus, sola animæ salus, & institutio excluditur? Hæc oia nostra, has Dei patris nostri sollicitudines egregie tractat parabola euangelica, quæ operarios introducit, primū in foro stantes ociosos, Deinde vocante, & impellente patre familias attrahit à foro ad vineam. Tertio, in vinea magis & minus exercet, prout

citius, vel tardius à foro, & ab ocio se se explicarunt. Quarto reducit ad faciem Domini, à quo iusta, promissaque mercede donatur, quibus quidem particulis Parabola significantissime complectitur, & exactissime tractat vniuersum negocium, id est principium, medium, & finem iustitiæ, & salutis humanæ. Et ecce hac tali, tantaque rerū mole ingredimur sanctum hoc iter nostrum, quo legationem euangelicam mihi à Deo patre, & Superiorum autoritate demā datam expediturus sum. Principium amplum, certe conueniens &c.

Primò. Conuenit primo loco parabola operarios, atq; in amplo quidem, & lato loco comperit, nempe in foro; sed quales? Inuenit stantes, ociosos, & hoc minus malum; quot enim sunt qui vigilat ad iniquitatem, raptos, vsurarij, Adulteri, homicidæ &c? quanti autem ocium hoc referat apud iudicem, docuit narratio illa finalis. Vbi solum hoc ad ignem æternum damnatur: esuriui, & non dedistis &c. Non progressi, est regredi, Non paup̄i, occidisti. Inest autem ocium hoc, & omissio boni ex multis causis. vt plurimum ex impotentia quadam nature ex iniquitate collapse, & infirmitate. De qua, sine me nihil potestis facere. Nemo venit ad me, nisi pater traxerit. Ex hac enim infirmitate natura impotens improprietatur Diuinæ legi. Nā lex spiritalis est, homo carnalis. legi Dei, inquit Paulus, non est subiecta, neque enim potest. Ocium hoc stimulat; debilitatemque vigorat pater familias vrget, quid statis hic tota die ociosi? Ite, ite in vineam meam. Hæc enim illa est vox, quæ non tam iubet quid sit agendum, quam ex intima sua energia & vi, vi-

Matt. 25.

Ioann. 17.

Ioann. 7.

res dat ad agendum. Ad quam centurio. Dic tantum verbo &c. De qua Petrus. Iube me venire ad te. Et Augustinus. Da quod iubes & iube quod vis. Ad oculum hoc tollendum ex consensu sanctorum patrum, non modo vilis, sed necessaria est Dei Gratia specialis: Quandoque enim inest ex Diffidentia, quod diu peccatum sit, quod grauissima culpa, quod nulla spes veniæ. Contra hanc Pater. Ite ite in vineam, quod iustum fuerit dabo vobis. Nouissimi fient primi: Quandoque inest ex præsumptione quod creaturæ Dei, quod semen Abrahæ, quod Christi membra sumus, quod non repellat plebem suam, quod populus eius & oues pascuæ eius, quod tempus non deerit: Contra hanc pater. Ite in vineam: serum instat, Primi fient nouissimi. Multi vocati, pauci electi. Ita in foro extra vineam & ecclesiam ociosa sunt omnia, mortua omnia, etiam ea quæ speciem boni habent, sunt enim opera sine merito, quia sine vita gratiæ. Et tales pater inuenit omnes.

Secundo Ad hoc exijt pater familias. Quicquid intus operatur Deus naturale est, aut saltem necessarium ad suam ipsius necessitatem pertinens, & foelicitatem, qualis est productio filij, spiratio Spiritus sancti, beatitudo personarum diuinarum: Ea omnia non tantum in seipso, quantum propter seipsum operatur. Intus non est pater famil. sed vnus tantum filij coequalis, qui replet totam eius paternitatem, & qui illi sic est necessarius, quod si per impossibile non haberet illum, nullum habere posset. foris habet familiam. Hic est pater patrum &c. Ad creaturas exit, & exit Pater, quia non agit ex natura, sed ex amore. Ita quod non tantum Deitas

quantum voluntas, aut deitas volens, In principio creauit cælum & terram. Ad eandem redit quasi perfectio circulo, non essentia, vt essentia sed vt volens beatificat creaturas. Paternitas hæc Dei illa fontalis est, vnde omnis paternitas nominatur, quæ filios instituit, & in eis parit. Primo religionem qua reuerenter dicunt. Pater noster qui es in cælis: secundo obedientiam qua dicunt, fiat uoluntas tua sicut in cælo, & in terra: tertio spem, qua dicunt. Panem nostrum quot. da. no. hodie: Nos stimulat, & vocat Pater. Primo. Voce amorosa, quando patris est, & filios vocat. Secundo. Voce numerosa; prima, secundam, tertiam, quartam, à mane ad vesperam, quacunque ætate mundi, ab Adamo ad Noe à Noe ad Abraham &c. quacunque hominum ætate, pueros, adolescentes, Iuuenes, senes &c. Verbis, factis, minis, promissionibus, bonis, malis, omnes sunt Dei voces. Tertio. Voce vigorosa. i. sufficienti, si non ad complendam, certe ad incipiendam hominis salutem. Ita de gentibus asserit Paulus ad Rom. Quod sunt sibi lex. quod secundum vocem illam iudicabuntur, si tantum lumen non habent vnde saluentur, habent vnde salutem incipiant. Ita act. restatur Paulus ad Athenienses. quod Diuina providentia ita mundum disposuit, vt possint omnes querere Deum, si forte attrectent eum, aut inueniant, quamuis non longe sit ab vnoquoque nostrum. In ipso enim viuimus, mouemur & sumus. Quarto. Voce tandem gratiosa, qua conuenit ex pura sua charitate cum operarijs de denario diurno, & pacum facit: Non certe ex necessitate, cum enim ex naturali maiestate sit Dominus, absolute ex hoc debet il-

li ho-

li homo vt seruus obtemperare, tamenetsi nulla fiat mentio, nulla sit etiam spes præmij. Caritas est qua conuenit, & vitam eternam nobis promittit. Conuentio fit de denario nihil minus Deus promittit, nihil minus querit homo, quam vitam æternam. Cætera adijciuntur: hæc vna est merces. ideo dicit infra Tolle quod tuum est, nostra est, quia nobis promissa & debita ex promisso. Ita data lege dicit Moyses. qui fecerit hæc viuet in eis. Atque ita erigit humanam spem, vt iucundius operetur. Ita de Moyse Paulus. Aspicebat in remuneratorem. Ita de seipso David. Inclinaui cor meum ad fac. Iust. tuas: propter retributionem. Ex hac conuentione debetur nobis operantibus in vinea æterna vita, non ex commisso, inquit D. Bonauentura, sed ex promisso. Ita Psalm. Vt iustificeris in sermo. tuis. Et Paulus ad Roma. Est Deus verax & homo mendax &c. Spes ista erigit spiritum orationis nostræ, vt petentes respiciamus non tantum in Dei potentiam, aut bonitatem absolute, quæ omnia potest, & vult conferre; sed in Potentiam, & bonitatem nobis suamet conuentione debitori: vt dicamus. In iustitia, & veritate tua libera me. Qua spe & magno animo operarij sic erecti incitantur ad vineam.

Tertio. In vinea operantur. Ad hoc enim vocati sunt; ad hoc Christus mundauit sibi populum in sanguine suo, sectatorem bonorum operum. Sit autem opus. Primo. Fidele, opus patris. Me oportet operari opera patris. Secundo. Diligens, vt non minus pro Deo, quam mundo & carne laboremus. Sic currite vt comprehendatis. Tertio. Perseuerans, alioqui non coronatur. Vox ista operis, &

operarij inuisa est luteranis Germaniæ, sacramentarijs Heluetiæ: Caluianis Geneuæ: Hugonotis Franciæ, ferre eam non possunt, quasi inimicam diuinæ gratiæ. Et tamen vox Christi est expressa in hac parabola Et apud Matthæum De operarijs, & operibus iudicat. Et Paulus. Gloria & pax

Matth. 10.
Rom.

omni operanti bonum Et D. Athanasius in symbolo. Reddituri sunt de proprijs factis rationem. Sed etiam, Hæretici vrgent gratiam, & semper sunt sine gratia. Nos catholici vrgemus opera, & semper sumus sine operibus. timeo ne idem iudicium subeamus. Quarto. Completur enim dies, & ecce serum, quo iterum vocantur operarij à vinea, ad domini faciem. Si dies iterum vocantur operarij à vinea, ad domini faciem. Si dies ista esset æterna, forte possent operarij opus differre: at cito sol occidit: & ecce serum. quid tu habes de die tua? quid tu o leuissimas colligis de opere tuo? A mane, ad vesperam, quo loco modo, ordine te exercuisti? Certe æquum est hominem summo mane se se coram Domino statuere, & rogare vt saltem hac die incipiat illi seruire, Summo vespere iterum ad oculos Dei redire, & ibi diem totam excutere: alioqui præterit sine fructu, vti nam non sine damno. Sed & cito superuenit vltimum serum mortis, quo sol vitæ huius prorsus inclinat, & diem redigit ad iudicium, & oculos Domini. Hic vero quamprimum sentit homo instare serum, oh si posset horam solis redimere; quot bona faceret. sed vane torquetur, vt virgines illæ fatuæ frustra quærentes oleum ad exornandum lampades ociosas, & extinctas. Hic vero Pater dicit procuratori Christo, qui vere procurat il-

Matt.

lius

Leui. 18.

Heb. 11.
Psalm. 118.Psalm. 90.
Rom. 3.

Rom. 2.

Act. 17.

Tit. 2.
Ioan. 9.

Ioan. 5.

lius gloriam, & salutem nostram; Ita oē iudiciū dat filio, Voca operarios Fidelis est Deus inquit Apostolus, qui nō obliuiscit operis nrī. Non est operarij nomen coram Christo sic odiosum; quin amabile & meritoriu Redde illis mercedem. Respicit in pactionem factam. ideo non dicit. Da, sed redde quasi debitam ex promisso. Et hec illa est misericordia Dei, quæ opus salutis nostræ terminat, & complet. Gratia præueniens vocans à foro incipit. Gratia iustificans, quæ forma est infusa, cōficat: grā cōcomitans augens grām & merita, proficit: Gratia subsequens, & acceptas opus ad mercedem promissam id est æternam vitam; perficit. Sine hac cætera parum iuuant, vtcunq; sint vtilia, & necessaria; Et in hac acceptione proprie consistit virtus operis, vnde fit meritorium vitæ, quia acceptatur ad vitam, ex Dei misericordia quæ coronat. quæ (scopus enim est totius Parabolæ) vt clarius illustretur iubet vt incipiat à nouissimis, qui vndecima hora vocati sunt, & vna hora vix laborarunt: quod remunerat bona opera Deus, agit ex iustitia. quod vero semper supra condignum, agit ex misericordia. quod denarium hic promissum dat, agit ex iustitia: quod vero incipit à nouissimis & pares facit ijs qui tota die laborarunt, agit ex misericordia, quæ tamen non est sine iustitia. In danda enim mercede respicit Deus opus nostrum & iustitiam suam, secundum quam dat vnicuique denarium, mercedemq; promissam, In graduanda autem mercede non tam respicit opus, aut eius substantiam, & quantitatem quam respicit qualitatem; vt non tanti est met laborem, aut laboris diuturnitatem, quanti affectum, & charitatem:

huic & enim respondet in cælo gradus gloriæ. quam obrem fit, quod quæ vna hora laborat, tantum recipit, quæ tum ij qui tota die; Dei enim misericordia compensat ardorem & feruorem postremorum, cum opere priorum: quæ certe insignis est misericordia. latumque campum facit ad pœnitentiam, quando vsque ad solis occasum potest homo ad vineam, & obedientiam Dei se conferre, vitamque æternam cum latrone paruo tempore & multo spiritu lucrari. In hoc stat pondus rei, vt ociosi vocantis Dei gratiam præuenientem nō spernant; sed eam sequentes à foro ad vineam se conferant: quæcunq; tandem hora sit, etiam in ipso solis occasu. In vinea laborent, fideliter, diligenter & perseveranter. Occidente sole ad Domini faciē compareant: sciantque se recepturos promissam mercedem æternæ vitæ, per Dei gratiam & misericordiam sic operarios suos remunerantis per manum D. N. Iesū Christi vt cum eo simus, regnemus que per omnia secula seculorum. Amen.

Habita Venetijs apud Minores. 1568.

DOMINICA IN sexagesima.

Semen est Verbum Dei.

Sedet altissima Dei Maiestas in semet ipsa, vna, identica, & simplicissima, sicque in seipsa viuit, quin vita ipsa fontalis, est, seipsa diues, beata, & foelicissima; atque in omnibus hisce bonis æterna, necessaria, & immortalis. Sola clemētia, & bonitate, extra se fertur exit que

Luc. 8.

que ad operandum circa creaturas; & primo exitu dat eis esse & vitam, vitam nobilem; authoris imaginem referentem, quin & in auctorem ipsum perfecto circulo, nisi turbetur, regredientem. Secundo exitu dat alimenta vitæ, quibus in esse conseruatur. Ita de manu eius sic extra se bonitas feminantis, alunt corpus herbæ, plantæ, animalia, cælum, terra &c. Alunt animum, quæ pars est vitæ potissima, gratiæ, virtutes, dona, ipsemet Dei spiritus increatus creato se se in sinuans. Non nutriunt autem hæc alimenta, præsertim spiritus, nisi gustentur, non gustantur nisi discernantur; discerni non possunt nisi ab ipso met donante reuelentur. Quam obrem semen, & initium bonorum eiusmodi est veritas ipsa reuelata, quam ad hoc cælis detulit Veritas increata, Verbum Dei prædicatum, & factis mirabilibus, & sanguine ipso firmatum à Dei verbo dicente. Ad hoc veni vt testimonium perhibeam veritati. Merito igitur exclamat hodie parabolam suam discutiens. Semen est verbum Dei. Et vere semen est Dei verbum, in quo calor ille inanimatus, dispōnens ad vitam, actiuus; præparans ad formam: de quo Dauid: ignitum eloquium tuum vehementer. De quo duo illi in emaus: Nonne cor nostrum erat ardens dum loqueretur nobiscum in via? In quo etiam est virtus illa genitua, & propagatiua, qua Deus semen Abrahæ id est fidelium semen multiplicat, & regnum suum promouet, Prædicans præceptum. Diffusa est gratia in labijs &c. Paulus ad Cor. Per euangelium ego vos genui. Virtus est quoque nutritiua, Panis qui cor hominis confirmat: Non enim in solo panē viuit homo, sed in omni verbo &c. Quam dulcia faucibus

meis eloquia tua. Virtus quoque argumentatiua, que est in salutem omni credenti & operatur virtutes in nobis. Ex auditu enim verbi innascitur fides quæ est substantia, & quali radix bonæ vitæ, huic succedit spes qua si truncus corroborans ad salutem. fructus addit Charitas. Maturat Patientia; ligat perseverantia. Magna itaque ratione exclamat hodie Christus. Semen est verbum Dei. primo, Semen sua naturali origine nobile, quia Dei est à Deo reuelatum è Deo sinu descendens; Dei misteria tractans; in Deum reducens. quid intimius Deo, quam Dei verbum? Ideo vocat Semen suum d. exijt feminam, semen suum. secundo, Semen ampliū, sua facilitate omnibus expositum, Generale, ad omnes pertinens. Paulus. Nunquid non audierunt? in omnem terram exiuit &c. De quo seminator iussit. Docete omnes gentes. Prædicare omni creaturæ. Nulla terra est tam publica, tam saxosa, tam spinosa cui semen veritatis, vel efficacia, vel saltem sufficientis non committatur. tertio, Semen amabile, verbum vitæ, cor la penetrans & demulcēs, quin commouens, & rapiens, tantum vt audiatur, admittatur. Nulla mens vnquam fuit, quæ, nisi plane stulta, subuersa fuerit, alio verbo potuerit pasci, aut recreari, vel veritatis & religionis verbo, vtcunq; exigua & implicita fuerit veritatis apprehensio solo etiam lumine naturali indita, quæ Deum esse, vnum, sapientē, potentem, necessarium, providentem &c. ex primis illis feminibus intellexit. Illa vna potuit hominum mentes stabilire, & ad bonum inducere, viamque salutis, si non complere, saltem incipere. Hinc factum est quod Natura ipsa ad veritatis cognitionē,

Rom. 10.

Rom. 10.

Marc. L4.

Luc. 8.

Plalm. 2.
Plalm. 44.
I. cor. 4.
Plalm. 103.
Deur. 8.
Plalm. 118.

tanquam ad ianuam scilicet incitavit. Crescentibus quoque luminibus veritatis, dum clementissimus ille semina lucis induxit, crevit quoque in hominibus seruo, & desiderium audiendi, quod quidem irrefragabile est argumentum, quo multorum impietas, & ineruditio damnari potest. Ita testatur Lucas evangelista de verbo Christi à turbis & populis aude excepto. d. Cum turba plurima conveniret & de ci. proper. ad Iesum. Et nos quoque per dei gratiam hoc loco testari possumus quanto cum studio & favore verbum Christi à populis vndique concurrentibus excipitur.

Sed tamē favor hic suas habet querelas, & angustias. Olim propheta. Dñe quis credidit auditui nostro? respexit Paulus ad Roma. sua quoque tempora deflēs. Et ipsum Dei verbum Iesus Christus, verbi sui infortunia mēte illa infallibili prævidens, huc dirigit hodie parabolam feminis. Primo ut suam declaret charitatem in seminando. Secūdo, ut feminis sui bonitatem, & amabilitatem aperiat. Tertiō, ut favorem terræ suscipientis, & turbæ congregatæ subijciat. Quarto ut fortunam feminis, vna tantum ex quatuor parte fructum afferentis declaret. Quinte ut culpam infortunii in eam rejiciat partem, cui merito est imputanda. Narrat ergo parabolam feminis totā, & hæc dicens clamabat. Qui habet aures audiendi audiat. In dicens sub communi parabola latere misteria, ad auditores pertinentia. Turbæ tamen nil ultra curant, tantū communibus illis exemplis pascunt: At non sic Apostoli. Quia postea. Cum esset singularis, inquit Marcus, doceri volunt. Nihil autem libentius agit Christus quā docere; scit enim

valde perniciosam regno Dei esse ignorantiam; hæc mūdum implet tenebris, quæ vbi sunt longo habitu confirmatæ, non modo excludunt, sed obruūt, & expugnant lucem veritatis. Nil magis servit Hæresiarchis quā ignorantia regni Dei: sic enim statim incautos opprimunt, aperiunt ipsi scholas, formant catechismos, impii dogmata pro sanis obtrudunt; Mūdus ignorans omnia recipit quare nihil magis pertinet ad pastorem quam docere. Docturus autem Christus & parabolam suam explicaturus, in primis diuidit theatrum suum & magnā illam cōcionē in partes duarum altera aures audiendi habet & percipit: altera vero sine auribus est. De prima dicit. Vobis vestri beati sunt oculi quia vidēt, & aures quia audiunt. Fœlix est, cui sic se insinuat, & ad quem se vertit Christus. Datum est, Non sine dono est, non enim natura capax est: iō clamat Dauid, Illumina oculos. vias tuas demōstra &c. Nosse. Parum est audisse, commune est. id summum est, penetrare, & possidere; ingredi sanctuarium, & faciem Moysis reuelatam intueri, Misteria Latēt sacramēta. Turbæ observant verba, numeros, artificia: Apostoli autem misteria, venam vitæ & spiritum loquētē. Regni Dei. Huc verbum respicit, huius est semen regni, cœlestis & diuini, cuius terminus est ipsa æterna vita. vere beatæ sunt aures, & oculi, qui hæc percipiunt cum Apostolis. De secūda dicit. Ceteris autē in parabolis. qui sunt hi ceteri, quos cōmuni hac voce per cōtempnū numerat? Dicit Marcus ij sunt, qui foris sunt, Et qui tandem sunt foris? Addit Apo. foris canes & venefici. Gens canina venefica, malitica, quā Satanas magijs, suis, carnis, & sanguine demen-

Marc. 4.
Apo. 22.

dementat & subuertit, indocilemque reddit. quid vero ad nos de his qui foris sic sunt? Nihil, inquit Paulus. Ad hos loquitur, & semen suum obijcit Christus In parabolis. ut nihil ultra percipiant, sintque illis omnia velut verba libri signati, & cōmunibus his glandibus velut porci nutriantur. Interim parabolis eisdem, velut sigillis imprimens misteria sua in cordibus fidelium, eosque per hanc sensibilem philosophiā ad insensibilem subleuās. Beati iterum oculi qui sic vident, & aures quæ sic audiunt. Sed cū ita varia, & multiplex sit auditorū cōditio vtrā maior est: Applausus, fauorque facierum multus, & tamen scimus corda inæqualia. quid tandem fore putamus? Hoc potissimum respicit parabola, variam feminis fortunam obijciens, causam quoque varietatis subijciens. ut ex his facile quisque nostrum de se possit iudicium proferre. Audiamus. Summa est, quod ex quatuor feminis partibus, tres pereunt, quarta sola fructificat, ut vere hic quoque adijci illud possit. Multi vocati pauci electi. Tāto magis beati sunt oculi, beatæ aures &c. ut verò hæc re distinctius explicemus, pono tres cōclusiones. Prima. Non est nouum, Deum regnare in paucis. Ita à mundo originali. In domo Ade regnat in Abel, in Seth, in Enos, & Enoch. In finiti sunt qui pereunt. Temporibus Noæ octo animæ ex toto mundo seruant. In domo Abraham vni Iaac; In domo Iaac vni Iacob, ita quod ex tota profapia Esau solus Iob legitur saluus. è tanta domo Iacob, vni Ioseph, è toto populo Israel duo vix admittuntur ad terram sanctam. Et tādē è tota domo Iacob, & Iuda solæ reliquæ cōuertuntur. Secunda. Non est huius paucitatis Deus in cā

Matt. 22.

non vlla eius necessaria dispositio, pdestinatio, vel reprobatio. Nil durius dici potest, vel magis alienum à paterna charitate seminantis; qui in omnem terram spargit bonum semē nec simulat, sed vere semināt. Nō posuit nos in iram, dicit Paulus, sed in acquisitionem salutis, Quod si quem deserit, indurat, rejicit non nisi desertus ita quod induratio & reprobatio sepe sequitur priorem culpam & perfidiam. Ita Paulus. Immisit Deus spiritum erroris, ut credāt mendacio: & iudicentur (obserua verbum) ij, qui non crediderunt veritati sed cōfenserūt iniquitati. Ita in epi. ad Roma. dē sinagoga. Propter incredulitatem excisi sunt. &c. Ad hoc propositum citat hodie Christus verba Esaiæ. Ex cœca cōf. populi huius &c. Adde ex Chrysol. quod sic cōiuncta perpe tuo iustitiæ Diuinæ est misericordia quod nunquam sic rejici, quin durāte hac vita, possit reprobis ad cōredire, & iterum recipi. Ita de vasis cōtumeliæ Paulus. Si quis se emundaue rit ab his, erit vas in honorem. Et in epi. ad Ro. de excisis, Sed & illi si non manserint in incredulitate iterū inserentur. Et in ipso seruo ire, dum apud Esaiā iubet ex cecari, meminit misericordiæ & modū indicat salutis d. Ne cōuertantur & sanem eos. Ita concludit apud prophetam. perditio tua ex te. Et data lege, quæ via vitæ est, qui fecerit hæc viuet in eis. Et Christus. Hoc fac & viues: quod si pauci seruantur, non est Deo imputandum, qui vult omnes saluos fieri; & in omnes terræ partes immittit semina. Tertiā. Culpa omnis in terram rejicitur, cuius varia & multiplex cōditio, susceptū semen trahit ad varias fortunas. Huc respicit tota parabola declaratio distinguēs terrā in par-

1. Theff. 5.

2. Theff. 2.

Rom. 11.

Esa. 6.

2. Tim. 2.

Rom. 11.

Esa. 6.

Olez. 13.

Leuit. 19.

Luc. 10.

F. Franc. Viced.

S tes

us quatuor, ex quibus euetus quatuor
 scmini relinquuntur. Prima itaq; semi
 nis pars cadit in terrā communem, &
 viā publicam, in qua duo potissimum
 patitur damna. Primum q̄ conculcat
 Secundum, quod ab auibus cœli rapi
 tur. Ita facile corda irrefignata, nullis
 terminis legum, vel rationis, vel obe
 dientiæ clausa, verbum Dei vane re
 cipiunt, & receptum duplici scandalo
 subijciunt, tum quod ad mores: tum
 quod ad fidem. Quod ad mores, Primū
 cōculcant, si quæ bona sunt à natura,
 vel ab educatione indita quod à mun
 di moribus, consilij, exemplis oppri
 muntur: tandem prorsus à satana, &
 angelis eius, auibus rapacissimis, om
 ni priuantur temperantia, vrbantate
 nobilitatis specie, & fiunt sicut equus
 & mulus in quibus nō est intellectus
 & c. fatui, pharnetici, furiosi. quo vero
 ad fidem, Primum vbi nulla est cor
 dis custodia, nulla dei & ecclesiæ obe
 dientia, facile tubeunt curiositas, su
 perstitutionis opinio, quod verbum
 Dei, & ecclesiasticam disciplinam cō
 raminant. Vbi vero incipit dubitari,
 & trahi in oppositum veritatis, statim
 tota amittitur fides infusa: Et ita Sa
 tanæ Angeli paucis diebus expoliant
 & diripiunt quicquid in nobis est pie
 tatis, tandemque ex luteranis, sacra
 mentarij, caluiniani, Hugonoti, Ana
 baptistæ & philosophi sine Deo pror
 sus efficiuntur. Tanti refert irrefigna
 tio cordis i auditoribus verbi Dei. Se
 cunda cadit in terra petrosa. & natū
 fermen ad ortum solis exsiccat. hi
 temperales sunt, ad tempus credunt
 faxa habent in pectore, malos habitus
 mala consilia; qua re verbum vix natū
 extinguitur. Tertia cadit in terra spi
 nosa, quæ semē recipit, & retinet, sed
 simul exortæ spinæ tandem suffocāt.
 Spinæ mundo dulcissimæ, exponente

Christo sunt. Sollicitudo seculi, falla
 cia diuitiarum, voluptas vitæ, quis vn
 quā putasset has esse spinas, quæ à mū
 do tam vnice diliguntur? quæ con
 uentio spinarum ad semina? lucis ad
 tenebras? carnis ad spir itū? vanitatis
 ad missam? fori ad ecclesiam? Et ta
 men nos imprudentes, hæc omnia si
 mul miscemus; & dotemus si spię suf
 focant semen? Quarta tadē pars cadit
 in terrā bonam, quæ suscipit, retinet
 & maturat semen. Non repulit Deus
 plebem suā. Hi sunt qui corde bono
 idest simplici & paruulo. Et optimo.
 i. humili & ad obediētā parato, susci
 piunt cum gaudio, & retinet quasi
 thesaurum custoditum Dei. verbum
 Et fructum ferunt: hoc enim tandem
 querit Deus ex semine. Expectaui vt
 faceret vnas & c. ferūt autem in patie
 tia, cum semper obsistat & contra ni
 tatur satan & caro: In patientia vest.
 possid. ani. vestra. Et fructū vberē, tri
 gesimum quinquagesimū, & centesi
 mum, promouendo incipientes, pro
 ficiēte & perfectos: mouendo corda
 ora, opera. Et per hos fructus semē
 perficitur. Ita quod in his Deus semi
 nator glorificatur. Ecclesia & creden
 tes ædificantur. fructuum au

thores per hæc virtutis ex
 ercitia in suum prin
 cipium reuo
 cantur.
 & digna laborum premia
 recipientes feli
 citantur per
 omnia
 secula seculorum.
 Amen.



DOMINICA
In Quinquagesima.

Respice, fides tua te saluum fecit.



Tat mundus hic infœ
 lix, & insensatus in suis
 tenebris, quæ tot, tales
 ac tantæ sunt quod mi
 seram hanc vitam vndi
 que eclypsant, & obscurant intus, &
 extra, corpus, & animam turbāt tene
 bræ interiores, ignorantia, dubietas
 diffidentia, pertinacia, corpus obscu
 rant gula, somnus, ocii immūdities,
 vanitas, fatua ista & insana prorsus vi
 uendi ratio plena scandalis. In his te
 nebris sedet. quasi contentus fruitur,
 & in his radicatur, vsque ad senium,
 hic latitias, hic dies, noctesque car
 nis priuia celebrat, tanto beator, quā
 to densioribus inuoluitur tenebris.
 In toto Anno, iucundius nunquam
 viuit, quàm his tenebrarum diebus,
 quibus, fatua quadā mūdi cōsuetudi
 ne qd̄ lubet licet. Et tamen si recte iu
 dicandum est, iuxta commune om
 nium experimētū, tenebræ hæc nō pa
 scunt, nec pascere possunt cor huma
 num: quin omnia hæc simul collecta
 nō sufficient ad leniendum vel mimi
 mum dolorem; tanto minus ad re
 creandum, vel sustinendum animum
 in graui pressura, in ipsa mortis for
 midine. quam obrem cogitur cœcus
 hic demens in suis tenebris medicare
 quasi d. Date nobis de oleo vestro,
 quia lampades hæc, quas mūdus colit
 extinctæ sunt & nullum habet hono
 ris, aut virtutis lumen, ita quotidie
 mundus nouas querit, & inuenit fa
 tuitates & vanitates quibus pascatur.
 Sed nihil obtinet, tēper mendicus

est. Mendicitas autem hæc duo potis
 simum indicat, primum quod cor
 humanum amplius est, q̄ fabulis his
 impleri possit, quin tā altum est & pro
 cerum quod ab his depressissimis, te
 nebris tangi non potest. secundum,
 quod tenebræ mundi huius, qualescū
 que tandem fatuis videantur, vbi ve
 ræ æstimantur, impurissimæ, & imper
 fectissimæ sunt: quare cogitur tan
 dē mūdus eas agnoscere, & damnare
 d. lumbi mei pleni sunt illusionibus.
 Necesse est autem mendicitatem hæc
 fore perpetuam, quousque tenebris
 his occurrat vera lux, quæ eas tollat,
 & disijciat. lux mūdi non potest quia
 falsa est; lux naturæ non potest, quia
 debilis est. Sola lux Christi, sola veri
 tas, sola religio potest cor tãgere, im
 plere, pacare & beare. Minima huius
 flâmula, vel scintilla, plus luminis, &
 candoris impertit, atque in omnib
 difficultatibus, in morte ipsa sustinet
 quàm vniuersum tenebrarum pon
 dus inutile. Docet historia Euan
 gelica, quæ cœcum sedentem, & va
 ne mendicantem apud damnatam
 Hyerico, solo Christi occurfu, conse
 stim illuminatum, & consolatum pon
 nit ob oculos. Materiam vere diebus
 competentem, ac magno iudicio à Sã
 eta matre ecclesia tractatam. q. d. vide
 te ò fatui quales sitis; qualesque fieri
 facile Christo vobis appropinquante
 possitis, modo velitis. Meminit etiam
 de domini passione, quod tradetur gē
 tibus ad illudendum & c. quod reuera
 male consonat tempori, quid enim
 cōmune habet Christi passio cū Car
 nis priuio? Sed scit Mater quid velit
 q. d. Pro his fatuis, cœcis, moriomibus,
 scuris mortuus est Dei filius? sanguis
 ille hos mores exigit? Inde adhibet hi
 storiam cœci illuminati, quam expedit
 Lucas quatuor articulis iuxta quatuor

Psalm. 37.

Ioann. 15.
Ioann. 7.

cæci status, quos memorat. In Primo, dum stat, sedetque in tenebris ante lucis aduentum. In Secundo, dum luci aduentanti se se accommodat, & appropinquat. In Tertiò, dum inter manus lucis proficit, & lucē obtinet. In Quarto, dum susceptam lucem fruitur, & exercet.

De Primo, Cæcus est, & in tenebris suis secus viā maledictæ Ierico sedes, firmus, & insitens, multos iam annos in cœcitate sustinens. Et tamen in eius modi sessione sua; in qua multum sibi complacet, cogitur medicare, ita semper inquieta, & quasi mare feruens, æstuat impietas. Mundus autem miseratus eleemosinas quasdam suas dat cœcis his famescitibus, quibus vanitatem detinet. Si enim quarunt solatia corporis, dat crapulas, ebrietates, somnos, libidinum infinita maria, si quarunt diuitias dat mille acquirendi modos, artes, fallacias, tempora, cæbia viridia, sicca; cum cartulis, sine cartulis &c. si quarunt honores, dat infinitas ad ascendendum scalas, ambitus, adulationes, mendacia, simulationes &c. Iste eleemosynis Chain, & Iudæ replet infelices mendicantes. Sed nihil iuuat; tanto magis vexantur & æstuant. Vique quo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & queritis mendacium?

De Secundo. Appropinquat lux cæco, & ad damnatam Iericho se se confert clementissimus suffragator Iesus, sic præuenit ille in benedictionibus, sic non videntes videt; & ad non querentem se se accommodat. Venit autē cum strepitu magno, & ecce ad excitandum fatuos iam iam offert & adhibet tempora pœnitentiæ, vt omnes iā obstrepant & intelligant, instare sanctam quadragesimam. Tempus acceptabile ad curandum mala nostra, stre-

punt omnes, sentiunt omnes, sed vario gustu. Sunt turbæ præcedentes, quæ rationis usum anticipant, & dorsa verituti Christo, carnales, mundicolæ. Hi magna voce clamant. En quadragesima, en tempora ieiunij. Quid ergo? edamus, bibamus, inebriemur, voremus omnia, nam diu abstinendum erit. Et ita dies & noctes manducando, & bibendo terunt, conantur abligurare omnia, quasi timeat in quadragesima fame perire. Ita die & nocte tota iudædo, saltando, desipiendo impendunt, ac si futura virtutis tempora redimant. Et isto corpore obofo, pingui, saturo, cruditatibus pleno paras te o infœlix ad ieiunia? Et ista anima impura, somno vinoque sepulta disponis te ad quadragesimā? At peius est, quod & isti tam seduli obseruatores crapularum, vltimi omnium erunt ad suscipienda ieiunia. Dolent scriptores Germaniæ catholici, q̄ apud eos hæretici epicurei, quadragesimam nolūt recipere vllō mō ab ecclesia, à cōcilij s̄ patribus sine Dei verbo expresso, Carnis priuium vero sine vllō verbo Dei vel ecclesiæ à sola mūdi consuetudine libētissime recipiunt. Quare malo animo Turbæ hæ præeuntes obstrepunt circa Christū. Sunt vero & alię turbę sequentes, quę bono animo, summaque hilaritate Christum adesse testantur, quot quot oderunt mundi scandala, & animarum laqueos: quot scenas has satanæ detestantur. hi toto corde cupiunt, vt cessent iam tenebræ, dentque locum luci aduentanti: prætereat stultum hoc & satanicum peccādi studium, succedat pœnitentiæ tempus, quare & suas habet turbas Christus, & sunt Dei gratia in hac turba capita primaria nobilia; illustrissima, excellentissima, Serenissima, Reuerendissima, & bca.

Ioann. 18.

beatissima: Ad strepitum hunc excitatur cæcus, & querit quid sit. Sola hæc inquisitio potest ad gratiam præparare, vt inter pauculas virtutis reliquias sensum habeat, homo ad audiendum, & querendum quid sibi velit immutatio ista temporum, cinis infusus capiti, altaria nigra, frequentia verbi, mutatio ciborum &c. quorsum hæc? Et ecce audit. quod Iesus Nazareus est, nomen, & patriam. Tantumdem luminis habuerunt milites Pilati, qui in ortosciscitanti Domino, quem queritis Respondent. Iesum Nazarenum. quid enim nisi communissima de Christo sciunt cæci & fatui mundi huius. Et tamen ad verbum hoc se se mouet cæcus noster, & fidem suam acquisitam ex auditu Maiestatis & bonitatis Iesu, qui tot alios sanauit; statim se se disponit ad eius lumen & gratiam. Ita virtutes acquisitæ præparant ad infusas. Ex ea fide clamat. Iesu filij Dauid. Hoc vero aliud est dicere, quam Nazarenum. quā longius sublimius videt cæcus hic, quā turba illæ præcedentes, Dicere enim Iesum filium Dauid, est agnoscere eum Melsiam, mundo promissum & datum è semine Abrahæ, & domo Dauid ad sanandum &c. Est etiam agnoscere eum carnem suam, sibi datum. Plura his de Christo non videntur illuminatissimi prophetæ. Miserere mei. non sic colimus, aut inuocamus Dei seruos, sed Deum Dominum omnipotentem. Sanctis dicimus: ora pro me. Vni Deo dicimus Miserere mei. Et qui præbant in crepabant, quin vt addit Marcus, comminabantur ei, vt taceret. Non possunt carnales ferre Christum gloriam in vijs Ierico. Scandalum repu-

Marc. 10.

tant, si his diebus prædicatur Dei verbum; de virtute fit sermo; si quis mentionem faciat hoc tempore de confessione, & communione, Vah quam intemptiua est commemoratio: quare iubent sileri; sua habet tempora confessio &c. Ita ne o fatui, omnia tempora habet mors, & omnia non potest habere vita & virtus? vobis licet omnia dissipare in luxum. Christi seruis non licet eleemosinas dare? vobis licet visitare quasunque impuras foeminas; Christi seruis non licet inuisere templa, xenodochia, virgines orphanas &c? vobis licet omnia impendere, corpus, animam, substantiam & honorem in obsequium satanæ; seruis Christi non licet peccata sua deslere, confiteri, communicare in honorem Domini sui? Cæcus igitur iam Christi præco, & supplex factus supra omnem turbæ, & mundi, & carnis rationem, tanto magis clamabat. Fili Dauid miserere mei. Iffice feruet & Christi spiritus in hominibus suis; sic animosa, & importuna est fides, sic spernit consilia carnis, & mundi. Non possumus quæ vidimus, & audimus non loqui. venter meus inquit Iob, sicut mustum quod lagunculas nouas dirumpit.

Iob. 31.

Stans Iesus. Transitiuus ille Iesus, qui per aurem vnam ingreditur, per aliam egreditur. Fugitiuus ille Iesus, qui vix receptus in sacramento statim recedit ab indeuotis, parum aut nihil prodesse solet; Stat igitur vt succurrat, stat paratus ad consolandum. Et iussit illum adduci ad se. Ita Petrus, iube me venire ad te. Ita in parabola nuptiarum. compelle intrare. orat ecclesia. Ad te rebelles compelle voluntates. quis obsistat iubente Christo? quin turbæ sequentes multa

Matt. 14.
Act. 14.

multa charitate extimulant. d. Anime quior esto. Surge, vocat te, officium fraternæ charitatis, qua mutuo sciuamur, & ad Christum verbo & exemplo vocamur. His ita excitatus cæcus, relicto pallio, exiliens venit ad Iesum. obserua quæ in expedite, quam iucunde se ad Christum recipit. Relinquit, abijcit pallium, quo impeditur & oneratur, vt cõuolet, ad se vocantes. Nos inepti nescimus sine tota supplectile commodorum, deliciarum, honorum, ad Christum accedere: ne pilum quidem relinquimus, omnia nobiscum ferimus; & ita corpore pingui, in omnibus consolatæ cœlum ascendere volumus: Magnus hic statim abijcit pallium. Gustato spiritu despicit caro. Exilit saltat, præ lætitia intra se non capit quale est hoc carnis priuuium, *uana* omnia mundi superans.

De tertio. Cũ appropinquasset. Ita propheta. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Ita Psal. ecce ad te venio. ita iam ager est in manu medici, & cæcus in manu lucis. Videndum hic est quantum proficiat. Quid tibi vis faciam? Seruit interrogatio; Primo ad illustrandum Christi charitatem, tam amabiliter pauperulum hunc ad se trahentem. q. d. Tuus ego sum, mea omnia tua sunt: dic tandem, quid vis? quæ est ist hæc tua importunitas? tuum est iubere. Deinde ad explicandam. cæci huius opinionem & fidem quam de Christo concepit. Tertio ad ædificandum plebem, vt intelligant omnes quid iste velit, & discant huius exemplo, quid ad Christum petendum sit. Domine vt videam Ab hominibus humana pexit, panem, obolum &c. A Christo lucem tanquam à fonte luminum. Quid vero & nos hoc tem-

pore rationabilius petamus, quàm si quisque nostrum petat. Domine vt videam? Inter tot mundi tenebras, vanites, fatuitates, Domine vt videam. Da vt discernam bonum à malo; honestum ab inuenusto, nobilitatem à vanitate; debitum ab vsu &c. Ecce quot cæci. Inter tot fidei & religionis scandala, dum quisque pro capite format sibi euangelium; vt iam si iudæus vel turca velit Christianus fieri, vix sciat à qua ecclesia baptismum petat, Da vt videam &c. Respice. Verbum plenum vi & spiritu, nõ tantum iubens, quantum cõferens visionem. Fides tua te saluum fecit. Hæc strepitum sensit, hæc clamauit, hæc turbarum minas cõtemplit: hæc ad Christum vocantem, adduxit: hæc supremum lucis beneficium postulauit; hæc & cor Christi inflexit, hæc manus aperuit: hæc hæres & domina facta est gratiarum Christi; quare & radix, atque origo est bonorum omnium, Si credis possum: Et confestim vidit. Hoc instans est salutis, quo Christus lumen immittit & tenebras à cœco pellit; cæcus tenebras deperdit & lumen recipit quo formaliter habituatur, & *Mat. 9.* nature in corpore, simul & anima, cuius rei argumentum euidenter sequitur.

De Quarto, igitur dicit. Et sequebatur eum. Hic iam fruitur, & exercet susceptam lucem, quare & lucis fontem sequitur, tum vt illi gratias agat de beneficio suscepto; tum vt fonti coniunctus lucem in se conferuet, & exercendo augeat. Felix qui sic à Christo instructus sequitur eum pedibus obedientiæ, & imitationis; diemque totam in Christi domini sui seruitium distribuit. Vt filij lucis ambulat. Vt vero intelligas clarius, quale

quale quotuplexque lucis genus à Christo recepit, addit. Euangelista quasi exercitium specificans lucem. Sequebatur magnificans Deum. Ita plane patet non tantum oculos corporis, sed & animi sanatos esse, quare & in Dei gloriam retorquetur opus. Et diffunditur in omnes circumstantes. Ita quod, Omnis plebs vt vidit, dedit laudem Deo. Tale est virtutis robur, quod tandem in omnium ore versatur. Ita concludit historia fructum triplicem ex ista tota actione. primo, quod cæcus corpore, & animo illuminatur: secundo, Quod plebs ex opere letificatur & edificatur. Tertio, Quod Dei virtus, & Christi Charitas in omnibus glorificatur. Vinam sic & in tenebris nostris contingat ad salutem nostram, mundi doctrinam, & Dei gloriam. Amen.

FERIA QVARTA Cinerum.

De conuersione peccatoris in Deum.



Non habet Homo nobiliorem, aut scilicet rem situm; quæ si sit in conspectu Domini Dei sui: vbi & à domino creatore suo bene videatur, & Deum suum videat vel saltem quo clarius in hac vita potest cognoscat, gustet, & præsentem sentiat. In hoc mutuo conspectu creatus est secundum corpus, ore scilicet sublimi, quare Moyf. dicit. Inspirauis in faciem eius spiraculum vitæ. In hoc etiam secundum spiritum. De quo Augustinus. creasti Domine cor no-

Gen. 2.

strum ad te, de vtroque David. Cor meum & caro mea exultetur in Deum. In hoc etiam positus est in toto cursu vitæ eius, vt coram Deo se se exercent. Ita David. oēs viæ meæ in conspectu tuo. Christus. Ego cognosco oues meas, & cognoscut me meæ D. Paulus. de seruo Dei. Domino suo stat. Domino suo cadit. In hunc etiam, tanquam in metam cursus & finem meriti directus est, vt Deum videat, & fruatur. David. quando veni & apparebo ante faciem Dei. Paulus. Tunc cognosca licet cognitus sum. Sic tutus diues, bona dat, bona recipit homo, dum in conspectu Dei sui se continet. firmabo super te oculos meos. At quam primum, se auertit à Deo; hoc initium est ruinæ, psal. qui elongant se à te peribunt. Iterum. Male dicti qui declinant à mandatis tuis. Superbia remouet hominem ex oculis, & obedientia Dei. Remotum priuat Dei gratia, & implet culpa. Culpa vrget ad fugam, quod tolerare nequit oculos iudicis. Ita Adam. Timui, eo quod nudus essem. Ita Chaim. à facie tua abscondar. quid inde? Ero vagus, & profugus in terra. ecce longauit fugiens. Sic infeliciter vagatur homo peccator, auersus à Deo, conuersus ad creaturas, sic aberrato scopo, huc illuc præcipitatur, vt filius ille prodigus à Domo patris, peregre in terram longinquam, sic lupus rapit, & dispergit oues. Vsq; ad publicas fatuitates &c. Homo cum in honore esset, non intell. Compara. est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. in hac auersione, & dispersione iuenit creaturam suam Diuina clementia, à se fugientem, nec deserit, nec auertit ipsa oculos, sed fugientem sequitur reuocans ad se. Ita Adæ Vbi est ita Chaim Vbi est Abel, quid fecisti? Esaiæ. Reuertere

Psal. 83.

Psal. 118.

Ioan. 10.

Rom. 14.

Psal. 41.

2. Cor. 13.

Psal. 31.

Psal. 72.

Psal. 118.

Gen. 3.

Gen. 4.

Psal. 54.

Ioan. 10.

uertere ad me, quoniam redemi te. Et nos quoque o charissimi tam turpiter dilapfos, videte & audite quam clementer ad se reuocat per Iolem ad oculos suos d. conuertimini ad me &c. Et Dominus in Euangelio. Tu cu ieiunas, vnge caput. & fa. laua: ne videaris. hom. iei. sed patri tuo. Hoc tadem initium est sanctæ huius quadragesimæ quo ad faciem Domini reuocamur, Tanquam ad statum seruitutis nostræ conuenientem & cæt.

oculorum carnis componit. villam emi, eo videre illam. Mores autem vitæ huius tales sunt, quod dedecus est remittere iniurias; reformare mēsas, vestitus &c. His laqueis retinemur &c. Et tamen intonat vox domini. d. Conuertimini ad me &c. Contra concupiscentiam carnis addit, Iael. In ieiunio fle. & pl. quibus verbis intellige vniuersam carnis mortificationem, quæ incipit à ieiunio. Ita & dominus in Euangelio. Cum ieiunitatis. &c. Sic ieiuniū præcipit Propheta: ieiunium probat dominus prophetarum & quasi hæreditatem relinquit suis. d. Cum abierit sponsus, filij sponsi ieiunabunt. Primum etiam & continuum exercitium sanctæ huius quadragesimæ, quæ negocium conuersionis nostræ continet, est vt ieiunemus: ita vt in hoc ieiunio duo potissima obseruemus. Primum est vt à carnibus abstineamus. Ita præcipit

Ierem. 2.

Psal. 118. Psal. 68.

Psal. 56.

1. Io. 2.

Gen. 3.

Psal. 4.

Luc. 14.

Conuertimini ad me in to. cor. vestro. &c. Respicit è caelo Dominus noster, in altis habitans, & humilia respicit. videt nos aberrasse. dolet per Ierem. Dereliquerunt mæ fontē aque vitæ &c. Primo. Reuocat ergo. d. conuertimini ad me &c. Sed conuersio difficilis est. quia psal. Adhæsit pavimento anima mea. Et psal. laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruarunt animam meam. infixus sum in limbo profundi, & non est substātia. Laqueus vero capiens, & detinēs triplex est apud Io. Concupiscentia carnis concupiscentia oculorum. & superbia vitæ Est concupiscentia carnis duo mala faciens. Primo impellit ad mala multa: Tanquam mulier de qua Adam. Mulier quam dedisti mihi sociam: dedit mihi, & comedi. secundo impedit à bono seminans difficultates, ne ieiunemus, stomachi debilitates, capitis vertigines. vt in parabola nuptiarum. vxorem duxi, non possum venire. Iste sunt olle ægyptiorum &c. Est concupiscentia oculorum cupiditas, radix malorum omnium, idolorum seruitus. vsque quo graui corde. &c. Iuga bouum emi, vado probare illa, rogo habe me excusatū. Est superbia vitæ huius & vanitas, quæ mores mundi ad nutum & sensum

Matt. 9.

Eccl. 68.

Exo. 16.

Apo. 3.

Telephorus septimus à Christo pontifex. Probat, & rationem dat concilium Laodicen. d. Oportet toto tempore quadragesimæ ieiunare & cibis abstinentiæ conuenientioribus. i. ariadoribus vt: non ergo reijcimus carnes cum manicheis, quod malæ sint, sed quod abstinentiæ minus competunt. Qui vult inquit abbas, Ioann. Clim. carnibus & similibus concupiscentiam frenare, vult oleo ignē extinguere. Secundum, vt abstinentes semel tantum in die comedamus. Ita hoc requiritur ad quadragesimam implendam. Ita nunquam à Patribus mentio fit de quadragesima sine ieiunio. Ita continue rogat ecclesia pro ieiunio. Traditionem apostolicam, vocant sancti Patres. Basilius. Socrates. Hieronimus, Leo, Bernardus. Quin Ambrosi. dicit Christū suo ieiunio. & cōsecrasse, & p̄cepisse nobis quadra-

quadragesimam. Certe inter canones Apostolorū. est 68. d. si quis episcopus, Presbiter, Diaconus, sanctam quadragesimam non ieiunauerit, deponitor. quod si laicus fuerit communionem priuator. Contra vero concupiscentiam oculorum. Iael. sanctificare ieiuniū. Sanctificat oratio, vngit elemosina, vt D. Maximus Taurienfis. Et Eia, Hoc est ieiunium quod elegi. Frange esurienti panem. Cum videris nudum operi eum, & dominus in euangelio. Nolite thes. vobis thes. in terra. Contra superbiam vitæ. Iael. egrediatur sponsus è cubili suo. &c. Et sancta mater ecclesia. Cineres, & in cinerem reu. Thes. vobis. Thes. in celo, ita ab hac vita in aliam egrediendum. Quid ergo superbis terra & cinis? & his stimulis ad conuersionem & ad faciem Domini reuocatur peccator.

Secundo Quis autem modus conuersionis exigitur? In toto corde vestro. Sunt qui conuertuntur sine corde quod ex mundo reuocant, verba, modos, cibos, omnia nisi cor: Ita Israelitæ in desertis cor in ægypto habentes suspirabant ad ollas, ad allia & cæpas, vt inam essemus in ægypto. d. quam multi religiosi & spirituales sic ægyptum corpore & non corde relinquunt. Et hi sunt qui turbant claustra, oratoria, scholas &c. Sunt alij qui relinquunt corde, sed non toto. Centauri & monstra qui mixturas carnis & spiritus, quadragesimæ & carnis priuij deferunt. vt inam calidus, aut frigidus. Totum ergo cor requirit conuersio fructuosa: si non totum D. Thom. per exclusionem extranei. saltem totum per exclusionem contrarij. Sunt alij qui adhibent aliorum corda, conuertunt hos & illos. nunquam deferunt sua.

Hoc fit ergo principium, hæc radix inquam prima, respicit oculus Dei, Ad Abel & ad munera eius. Ita Iael. Gen. 4. scindite corda vestra & non vestimēta vestra. Hoc vero contra ieiunia hypocritarum de quibus in euangelio. Nolite fieri sic. hypo. tristes: in duobus damnat hypochritarum ieiunia. Vnum est, quod sunt falsa, ficta, picta, vt appareant. ob hoc exterminantur facies. Talis pictura est hypocrisis. de externis multum; de internis nihil curat. Falsitatem hanc in plerisque mulieribus christianis deplorant, origenes. Chriost. & Ambrosius. quod exterminant & falsificant facies, & hanc vocant hypocrisim. Vah mundus solet stibia vocare pompas, vanitates, modos, & sancti patres vocant hypocrisim. Alterum est quod sunt vana, à vero scopo. i. ab oculo Dei aberrantia.

Vt app. hominibus ieiunantes. Inscelix commutatio quæ sibi eligit pro oculis Dei, oculos muudi. Contra Iael. scindite corda, non vestimēta. Scindit cor timor Dei, securis ad arborem posita, de qua. Ioan. quis demōstrauit vobis fugere à vêtura ira? Timorem emittit charitas, quæ cor sanat, aperit quæ coram Domino. & lætificat. Tu autem o fili, cū ieiunas, vnge caput. sic ad vnum quemque apostrophat Christus. fugientibus tot: fingentibus tot, Tu, tu cum iei. &c. vnge caput facie lau. i. lætus esto: vnctio capitis, inquit tertulianus. est alacritas mentis. Ablutio facies est puritas cōscientiæ. hæc enim facies est, Augustinus, vnde te discernit Deus. qui intuetur cor, lætus igitur arripe sanctū hoc ieiunium D. Basi. Noli tristis esse dū curaris. Tertulianus. qui à triste fit quod salubre? D. Bernardus. qd enim graue sit onus quod tota nobiscum portat ecclesia.

F. Franc. Viced.

T Reges

Reges & principes : clerus & populus , iuuenes & senes , simul in vnum , diues & pauper Ita Ioel . canite tuba in Sion , sanctificate ieiunium , vocate cœtum , congregate populum &c . Laetitiam hâc in ieiunante pariunt duo . Primum est oculus Domini , qui videt cor in abscondito & videns delectatur , simulque abstinentem suum confortat . Forte oculus mundi , carnis , parentum , medicorum contristat super ieiunio , quia medicus corporis , corpori cōsulit oculus Dñi recreat . Ita Stephanū colluctatē . Ita Antonium in extremis ictibus oculus Christi confortat . Aderam Antoni , & spectabam certamē tuum . Tertio . Alterum est spes pramij . Præmium hypocritarum duplex est . vnum quod picturam & faciē respicit ; hæc laus humana est , de qua receperunt mer . suam exclamat hic D . Gregorius . 8 . li . moralium . d . ora pallefcūt , corpus debilitatur , pectus vrget suspiria , & nihil ex tanto labore quaritur , nisi humana æstimatio . Alterū quod respicit cor iniquum . & est æterna damnatio , quam Christus vocat partem hypocritarum . de seruo crudeli , & ocioso , partem eius ponet cum hypocritis , quid ibi ? Ibi , inquit , fletus & strid . dētium . Merces vero ieiunantium in schola Christi amplissima est . Et pater qui videt in abscondito , reddet tibi . Quid vero ? Thesauros , & quidem amplos , nempe cœlestes , quare addit . Theaur . vobis . Theaur . in caelo . Thesauros dat gloriæ in fine , & thesauros gratiæ in via , & sunt omnes cœlestes . Gloria in cœlis est : Gratia è cœlis & ad cœlos dirigit . In hoc respicit ieiunium Christianorum . Sunt thesauri gratiarum communes cum cæteris omnibus operibus Christianis : quod ieiunium conformat Christo , quod exercet , quod

Mat. 24.

exemplificat , sed & habet gratias speciales , ita cœlestes , quod vt ait D . Bonaventura , cœlestem vitam in terris ieiunantibus tribuit . Habet cœlestis vita , vt d . Dionisius Magnus numerat , tres actiones potissimas . Purgat , illuminat . Perficit . Has omnes habet ieiunium , vt d . Gregorius in præfatione ; Vitia comprimit , mentem eleuat , Virtutem largitur . Purgat ergo in hoc quod vitia comprimit , præterita , vt opus est satisfactorium . Ita Niniue . Futura remouet , vt opus medicinale : psalm . operui in ieiunio animam meam . Illuminat in hoc quod mentem eleuat in intelligentiam veritatis . Tum super agendis : ita Moyses ieiunus è monte sine redit legislator & forma populi . Tum super speculabilibus , ita Daniel ieiunus intelligit , mysteria , visiones , sacramenta . Virtutem largitur ad multa agenda . ita Elias suscitauit mortuos , claudit celos , & cat . ad multa quoque patiēda . ita Daniel ieiunus oblat igni , leonibus , Tanquam ex ieiunio factus sit impassibilis . Quod si tamen patiendum , adhuc merces maxima locum habet . Virtutem enim largitur & præmia . Præmium vero , vt opus est meritatorium , habet vitam æternam . i . faciē Dei sui . de qua psalm . Iusti epulentur & exultent in conspectu Dei , & delectentur in lætitia . Eo itaque subleuandus est animus ieiunantium , & facilis erit labor , quando hanc abstinentiam paucorum dierum , sequitur epulum æternæ felicitatis . Sursum corda . psalm . Et nunc quæ est expectatio mea : psalm . 38 . nonne dominus ? psalm . Vbi , thesaurus , Ibi & cor : ibi meta , ibi finis vitæ in æterna vita : creasti , Augustinus , cor nostrum ad te . Ideo in-

Psalm. 68.

Exod. 24.

Dan. 1.

3. Reg. 17.

Dan. 1.

Psalm. 67.

Psalm. 38.

Exo. 24.

3. Reg. 17.

quietum est , donec requiescat in te . Amen .

Habita Roma . 1572 .

FERIA QVARTA Cinerum .

Vbi thesaurus tuus , ibi
& cor tuum .

ECCE tandem cessarunt mundi fatuitates , & deliria quibus tot dies , infelices , & imprudentes filij huius seculi desipuerunt . Quem fructum (dicite ò miseri) habetis nunc in ijs in quibus , si quid mentis est , nunc erubescitis ? subintrat per Dei misericordiam , quam certe nos non commuimus , sacrosanctum hoc tempus quadragesimæ , in quo aut fatui sanantur , aut si non , certe parum salutis spei retinebunt . Constat , quod in hunc usum Deus Pater , & ecclesia Mater , quadragesimam instituit , vt post tot mundi scandala , fatui sanentur , infirmi rectificentur , filij dei per hoc arduum iter sic exercentur , vt digne possint postea celebrare Pascha domini , in quo consistit summa christianorum religio . Constat etiam quod fructuosa & felix semper hominibus Dei fuit quadragesima , vt magnis illis Heroibus & ducibus Moyse , & Eliæ . Nec aliud remedium Ionas attulit ciuitati Niniitarum dissolutissimæ , quam ieiunium quadragesimæ dierum . Et omnibus istis obseruatoribus magnam attulit quadragesima vtilitatem . Nā ex sua Moyses meruit Dei domesticus firi , ita vt ore ad os alloqueretur , inde legislator populi , Ex sua Elyas mer-

uit Deum videre in ore speluncæ . mortuos suscitare , cœlum claudere , & referare . Ex sua Niniuitæ iram domini fugere , & ab imminente excidio , etiam inuito propheta præseruari . Ioanni Zachariæ filio quo nullus maior inter natos mulierum , tota vita perpetua fuit quadragesima . Venit enim non manducans , neque bibens . Dominus noster Iesus , in seipso etiam quadragesimam sumpsit , eamque in deserto exactissime seruauit , vt eam probaret , honoraret , merito & exemplo nobis commendaret , & iuberet . Inde recedens , quasi hereditatem sponsi Apostolis relinquit . d . cum sponsus abierit , filij sponsi ieiunabunt ita semper Apostoli retinuerunt , & obseruarunt , alijque obseruandum tradiderunt ieiunium quadragesimale . Vnde sancti patres nostri , veriusque ecclesiæ , præcipue D . Basilius , Hieronimus . leo , Bernardus , vocant quadragesimam traditionem apostolicam . Certum est , quod nullum seculum fuit in tota Christi ecclesia , vt ex historijs & annalibus colligitur , in quo & vsus , & mentio non fuerit quadragesimæ . quin si vera fari licet , quicquid pietatis christianæ , disciplinæ ecclesiasticæ , gustus verbi , & sacramentorum relictum est in ecclesia , id totum debemus quadragesimæ . Nos enim vidimus ea tempora arida , in quibus nunquam locus erat Dei verbo , penitentiae , confessioni , cōmunioni præterquam in sola quadragesima . ita quod si Diabolus potuisset , vt conatus est , funditus euertere quadragesimam , certe totum Christi regnum facile dissipasset : Remedium itaque malorum semper fuit ; & erit quadragesima , quare læta fronte inducit ec-

1. Cor. 9.

Matth. 3.

Matth. 9.

1. Cor. 9.

clētia. d. Ecce nunc tempus accep-
tabile &c. & læta fronte quotquot
Christi & ecclēsiæ sunt, eam re-
cipere hodie debent, canentes
cum Dei ministris. Immutemur ha-
bitu &c.

Nouit & satanas hostis Dei, quan-
tum sibi damni illatura sit quadrage-
sima, quare & modis omnibus cona-
tur eam vel impedire, vel turbare, vel
vanam, vel nociuam reddere. utque
hæc faciat. Primo audita quadregesi-
mæ mentione, obiecit illi carnis pri-
uium, erroribus plenum, quo &
præterita tempora infecit, & ad fatu-
ra inhabilitauit, quare quo magis se
se approximabat quadregesima, eo
magis ille suos in carnis priuiio. i. in re-
gno peccati exercebat. Die præteri-
ta, nocte etiam tota præterita, quid
non obtinuit? quo non impulit suos
istos fatuos? Et ita lassos, fractosque
edendo bibendo, ludendo, saltando
adduxit ad concionem, & ad ingres-
sum quadregesimæ. Dic tu quàm ha-
biles, quàm sui compotes, quàm ido-
neos tum ad intelligendum, tum ad
agendum. Secundo. vbi tandem
ingressi sunt quadregesimam, Tur-
bat, suadetque ne tantum pristinum
carnis macellum subeant: numerat
discrimina vitæ, minatur interitum
debilitatem capitis, cruditates sto-
machi. Adhibet consultores, patres,
matres, amicos carnis, potissimum
Medicos, viros graues, theoricis,
practicis; omnes concludunt con-
tra quadregesimam. Nec mirum,
inquit Ambrosius, sunt enim amici
& medici carnis, ideoque carni con-
sulant. Et tamen corpora illa sunt
christiana; & tenentur in primis ser-
uire spiritui; Medici sunt christiani
& tenentur in conscientia & se & a-
lios, & salua discretionē & charitate,

iuxta regulas religionis instituere.
Nec desunt modi, quibus possunt
cibus quadregesimalibus sanitatem
etiam tueri. Digta in primis est salu-
berrima. Tertio. vbi cernit quadre-
simam à multis suscipi: statim insilit,
& turbat, iubet enim miro modo in-
strui mensas, innumera eduliorum
genera coaceruari, luxu regio men-
sas parari, nunquam potuit carni-
spriuuium ad tot epularum genera
ascendere, ad quot quadregesima.
Siccine ieiunatur? siccine caro mace-
ratur? Hic, Hic merito clamare ten-
nentur medici & animæ & corporis,
proditur enim vtrunque. Quarto.
vbi videt aliquos seueros, & frugales
esse ieiunij obseruatores, neque hic
cessat laqueos tendere, quasi venator
persequens feras siluestres. Ut quan-
do non potuit impedire, & turbare
substantiam ieiunij, turbet intentio-
nem, & impediatur finem. Ita suadet
martyribus suis Hypocritis, vt nar-
rat Dominus in Euangelio, vt exter-
minent sibi facies & appareant homi-
nibus ieiunantes. sic enim receperunt
mercedem suam, mundi gloriam, &
debito sine frustrati sunt. Istit om-
nibus modis satan insidiatur quadra-
gesimæ, & quod peius est, de mul-
tis triumphat. Sancta vero mater ec-
clesia aduersus hos, Satanæ dolos,
& impulsus excitat Dei verbum,
quo quotidie iubet suos instrui, vt
intelligant. Primo adesse quadre-
simam. Secundo. seruandam sibi om-
nino esse quadregesimam. Tertio
quo modo, qua regula qua intentio-
ne, vt ex ea fructum abunde capiant:
Hoc nos potissimum Dei Ministri
agimus apud vos, o charissimi, Huc
ideo missi sumus, Hoc molimur:
Audite &c.

Vt Sacra, vt magna res est quadra-
gesima,

Psalm. 90.

gesima, ad magnos effectus instituta
ita magnis & singularibus quibusdā
proemijis introducit eam sancta ma-
ter ecclēsia. In primis est tragica illa
& terrificata incineratio, qua vt primū
fatua ista capita hoc mane se se pro-
sternūt corā alteri, per manum sacer-
dotis, quasi freno iniecto conspar-
git, & addit amarā illā protestationē.
Cinis es, & in cinerem reuerteris. q.
d. quid tu tandem o fatue, quid es?
Inter tot scandalorum, acervos,
quid tibi videris? cinis es. quid ergo
superbis terra & cinis? Et quid tan-
dem eris? In cinerem reuerteris. Si in
carnis priuiio non est mors, age vt lu-
bet. at iam iam te mors impetit &c.
Philoli. de victunas offerētibus, lo-
quens de sacro cinere consperso à
Moise. Admouet vt ante omnia seip-
sos noscant, & suam essentiam, se sci-
licet de terra mortales esse. Deinde
addit exercitia duo, quibus in tota
quadregesima, damna resarcire cona-
tur. Vnum est oratio, alterum est iei-
unium, quibus velut alis promouet
ad meliora. Ieiunium eleuat à terra;
oratio rapit ad coelos. Ieiunium dis-
ponit ad gratiam; Oratio petit & ac-
cipit, Ieiunium fortificat orationē, ora-
tio sanctificat ieiunium. Iubet ergo
Mater ecclēsia suos quotidie in qua-
dragesima orare; sacerdotes consti-
tuit inter vestibulū & altare in loco
sancto & eminenti, cuius nec Theo-
dosiū Cesarem dignum Ambrosius
cenfuit: vrget. Canite tuba in sion.
sanctificate Ieiunium, vocate cœtum,
coadunate senes &c. Canite toto cor-
de, & toto spiritu o sanctæ tube; si vn-
quā canendū fuit, nunc maxime, quā
do vndiq; premittit infinitis malis ec-
clesia Dei. Dicite orate. Domine, par-
ce populo tuo, ne des hæreditatem
tuam in opprobrium, vt dominen-

tur eis nationes. Ita mundi peccata
super angustiant Dei regnum. hinc
Turcæ, hinc heretici. Parce &c. Vos
quoque o filij fauete canentibus, ne
vestra in deuotio vanum reddat eo-
rum. ministerium. Quotidie cupio
à vobis septem psalmos penitentia-
les persolui. Quotidie missam audi-
ri & deuote & reuerenter, & cum si-
lento &c. Orationi addendum est
ieiunium. Ita ioel. In ieiunio, fletu
& planctu. Ieiunium autem tem-
pori huic competens, & necessa-
rium duplex est. Alterum spiri-
tuale est quo ab intus exercetur &
proficit spiritus & hic includit qua-
tuor abstinentias, quasi gradus; Pri-
ma est à culpa mortali, & a delictis
carnis. Secunda est, ab occasioni-
bus peccandi, à societatibus, à con-
uersationibus. Tertia est à præsum-
ptione sui, qua sibi homo quasi ido-
lum placebat: humilitas, promouet
hanc, dum hominem coram seipso
exinanit. Quarta est ab amore sui,
& voluntate propria. Ieiunium hoc
spiritus D. Augustinus vocat gene-
rale. Tum quia omni tempore est ne-
cessarium; tum quia totam hominis
vitam & personam corripit vt iei-
net ab imperfectionibus, Sicut exhi-
buitis membra vestra seruire immū-
ditati &c. Alterum carnale & corpo- Rom. 6.
rale est, & huic necessariae sunt con-
ditiones tres, vt sit salubre: Prima,
est vt ieiunans abstineat à certis ci-
bis, id est à carnibus & lacticijs,
non quia sua natura sint mala; om-
nis enim Creatura Dei bona est.
Hic fuit error Manicheorum,
non catholicorum. sed quia inuo-
catio mala facit id est verbum ec-
clesiæ prohibētis. Potuit Rex Niniue Ioann. 3.
& pecoribus nepascerentur. ne quic-
quam

quam gustarent, nec aquam biberent. Potuerunt apostoli prohibere carnes immolatas Idolis & suffocatas in sanguine. Cur non possit ecclesia prohibere abstinentiam huiusmodi? Prohibuit autem De cōse. Dist. secunda) in Concilio Laodicensi. d. oportet in quadragesima toto tempore ieiunare escis abstinentiæ conuenientioribus (en ratio prohibitio nis) idest aridioribus uti: Huius de creti inobedientia immundam primo facit conscientiam transgressoris; inde carnem, quia coinquinatis nihil est mundum. Secunda, est ut ieiunans semel tantum in die post meridiem comedat; ita quod tenentur omnes christiani (modo infirmitas non excuset) non tantum abstinere in quadragesima à carnibus, sed semel tantum in die comedere. & hoc docendi sunt filii à parentibus, & in hac obedientia à teneris educandi. Ita patet ex concilio Laodicensi. Et de consecra: distin. 8. Ex d. Gregorio & eusebio papa. Ita patres omnes graeci & latini semper coniunctim loquuntur de quadragesima, & de ieiunio, ut sciamus non posse nos implere vnum sine altero. d. Bernardus. suauē, inquit, est iugum ieiunij quā, dragesimalis Quid enim grauesit, quod tota nobis cum portat ecclesia? Reges, & principes, iuuenes, & senes, clerus & populus simul in vno, diues, & pauper. Inter canones Apostolorum, quos graece scripsit D. clemens successor Petri, est Canon 68. in hæc verba: Si quis episcopus, Præbyter Diaconus, Sanctam quadragesimam non ieiunauerit, deponitor. quod si laicus fuerit, communionem priuator. Tertia est ut Ieiunans indebitum finem suam dirigat abstinentiam. Non in oculos

hominum, ut Hypocritæ, qui exterminant facies ut videant. Hilarius. legit conficiunt, & obscurant. Hieronimus emoluntur. Chryso. & Origenes. corrumpunt. Grego. 8. lib. moral. ora pallefcunt, corpus debilitatur pectus vrget suspiria, nihilque tanto labore quaeritur, nisi humana aestimatio. &c. sed in oculos Dei patris qui videt in abscondito, Et ipse reddet, tractat hoc potissimum Christus in euangelio. Et primum damnat ieiunia hypocritarum, tanquam ficta, falsa & vana. sic solent pictores & sculptores de externis multum curare, ut exacta lineamenta, colores, ora, pectora, frons &c. at de internis, de corde, epate, & intestinis nihil. Cur? quia non videtur. Ita prorsus Hypocritæ. Tertullianus. lib. de ieiunio contra psichicos: Christus leges præscribat ieiuniorum. Primo, ne sint simulata; no. sic. sic. Hypo. tristes Secundo, ut sint in hilaritate spiritus. vngē caput tuum. Tertio, sint cum puritate conscientiae. faciem tuam laua. Quarto, sint in spe placendi Deo, & merendi vitam æternam. pater tuus qui videt in abscondito. reddet tibi. Deinde instituit recta suorum ieiunia, ut ieiunantes, vngantur oleo, &c. D. Basilius. Noli tristis esse dum curaris: Tertullianus. cur triste sit quod salutare est? læti sint & sereni, contenti quod à Domino videantur. Et ab eo mercedem expectantes, quam sine dubio reddet. Hiero. & Ansel. docent. quod vnctio fuit mos palestinis in gaudijs. ita David. Ruth. iudith. D. Maximus thaurinensis Episcopus. vnctio ieiunij est elemosina. Chryso. Hylarius Aug. p. r. faciem interpretantur conscientiam. ex hac Deus homines suos discernit. Homo quæ foris sunt videt, & Deus

In-

1. Re. 16.

Apoca. 8.

Intuetur cor. Huc spectanda, huc dirigenda ieiunia generosa, ut in eternitatem tendant. Thesaurizate. Nolite ociari, ne dicatur vobis. quid hic statis tota die ociosi? Vobis. quæ acquiruntur in terris, nostra non sunt, sed hæredum Et hæc cuius erunt? Nostra sunt ea tantum. quæ neque mors à nobis auferre potest, quæ à periculis tuta sunt, quæ semel adepta, æterna sunt. Thesaurus. quæcunque habet & dare potest mundus, thesaurum non faciunt, sed vana & angusta sunt, non implēt cor. vbi thesaurus ibi cor In celo, quicquid habet terra caducum est. Væ væ habitantibus in terra. In celo sunt thesauri permanentissimi Dixit Hiuardus frater Bernardi. celum vos possidebitis ego terram? Huc igitur dirigenda est quadragesima nostra, & quicquid in ea dicturi, facturi ue sumus, ut inuito Satana, luuāt, quin & iubente Christo Domino nostro taliter omnia subleuent nos in æternam vitam. Amē.

FERIA QUINTA cinerum.

Ego Veniam, & curabo eum.

Stat super nos Gratia, & virtus Christi Domini Nostri, sua naturali maiestate potentissima cui nihil est impossibile, nihil difficile. Domine tu omnia potes. Cum ea etiam stat charitas, & voluntas erga nos clementissima, ma prona ad dandum, quam non simus ad recipiendum Merita supplicum excedit & vota. Et hæc voluntas potens, & clemens fundamentum est humanæ spei. è latere nostro etiam stat in nobis sensus infirmitatis no-

stre, & desiderium sanitatis, ita quod concurrunt hæ voluntates, nos sanari cupimus, Christus sanare cupit. At iniquitas ita dirimit & ab inuicem separat has voluntates, quod nisi approximentur, vna non potest in aliam instruere. Officium hoc approximandi orationis est: nam hæc eleuat humanam, hæc eadem inclinat Diuinam; Ita sicut incensum, effert humanum cor. & celos penetrans tangit & flōctit Diuinum cor. oratio ascendat ad te Domine, Et descendat super nos misericordia tua. os meum aperui, & attraxi spiritum Eleuat humanum duobus luminibus, quibus quasi alis, fertur, & sunt duæ uirtutes potissimæ. Prima est humilitas quæ oritur ex primo lumine cōtemplante propriam miseriam hinc voces illæ a principio, in psal. penitentia Domine ne in furore tuo &c. Psal. 6. Psal. 50. Psal. 229. De profundis clamaui &c. per hanc tollitur homo ab omni fiducia sui & in seipso annihilatur. Secunda est fides & spes, quæ oritur ex secundo lumine contemplante potentiam & charitatem Christi medici sui. hinc fines illi iucundi eorundem psalmo Psal. 7. Psal. 50. Erubescant & conuertantur omnes inimici mei &c. Tūc accepta dimittit Israel &c. Et ipse redimet Israel &c. Ita totus homo fertur in Deum: Eadem orationis uirtus ex vi promissæ misericordiæ. Deū & totum Deum flecit in hominis voluntatem, ut quicquid potest velit in eius beneficiū. Ita dicit chananeæ. Matt. 15. Matt. 9. fiat tibi sicut credidisti. Et hæc sunt lumina primaria totius historie quæ hodie narrant nobis sancti Euangelistæ, in quorum primo obseruandum quomodo ad Christum veniat. Centurio. In secundo quomodo à Christo suscipiatur. In tertio quis tan-

dem

dem fructus sequatur è mutuo harũ voluntatum congressu.

De primo. Accessit ad Iesũ Centurio. Remotus erat & distantissimus ethnicus, incircuncisus. Adducit eum oratio, quam egregie duæ ille sequuntur virtutes, & felicè faciunt. Humilitas, & fides, tanto cum fructu quæ eas & admiratur & cõsolatur Christus. Humilitas apparet ex tribus. Primo, quod non venit ipse (vt explicat Lucas) sed mittit sacerdotes &c. Et cur mittat, duæ assignantur rationes: primam allegant hebrei, Religionem, d. Diligit gentem nostrã, ædificauit nobis sinagogam. Et ex his iudicant eũ dignum &c. Reuera aut opera illa dignũ non faciunt, sed bene congruũ: non merentur, sed bene præparat ad gratiã. Ita in actibus Apostolorum, de o rationibus & elemosinis cornelij. Cõpara nunc tu Militiã huius, ad mores nostrorũ militũ, & præsertim Euangelicorum, qui dissipant & cõfundunt oĩa, sacra, & prophana. Secundã allegat ipsemet, d. propter hoc meipsũ nõ sum arbitratus dignũ &c. Humilitas igitur est, quæ ipsum retinet, & per se alios destinat, religiosos qui si nõ ex plona, saltẽ ex officio iuare possunt. simili humilitate nos, non vt aiunt hæretici, diffidentia, destinamus sanctos ad faciẽ Christi, vt pro nobis intercedãt. ita Bernardus, veteris in Christo diuinitatẽ? Opus est mediatore ad mediatorem culpa timidam facit conscientiam: & hic timor à Christo non respuitur; quin abunde recipitur, Multiplicatis intercessoribus. Deinde apparet Humilitas in expositione miserĩe. Dilat enim, & exaggerat, non excusat vt hypocritæ, sed accusat, atque in sensu propriæ miserĩe exercet humilitatẽ suam, dicit. Puer meus ia. in dompa

raliticus & male torquetur. Luc. erat illi preciosus: periculum est sic preciose amare innumera bona mundi huius, filios, seruos: nam Deus vult pro se amorem hunc preciosum, & sæpe aufert eiusmodi idola cordis nostri filios, viros, vt eum vel inuiti amemus super omnia. Ita iuuat humiliari coram Deo & fateri proprias infirmitates d. en domine mi potentissime & clementissime. Anima mea serua est peccati: tot dominorũ (Augustinus) quot vitiorum, liberam tu fecisti. Culpa deiecit & captiuauit: Iacet prostrata & eneruata, iacet superba in plumis ambitionis: carnalis in luto luxuriæ: iracunda in flammis vindictæ: Melanconica in cineribus accidit; Auara in spinis cupiditatis: inuitat ad iacendum concupiscentia, retinet delectatio, prostermit consensus, tegi vsus, dormire facit contemptus. Et in hoc somno vane somniat bona quædam elemosinas, orationes, ieiunia, quæ tamen omnia ex culpa mortua sunt. Iacet Paralitica, impotens, remissa, tremens ad omnia, si orandum timet capiti: si danda elemosina, timet marsupio, si ieiunandum, timet stomacho, si remittenda iniuria timet honori. Et male torquetur exaggeratio est Humilitatis. Torquet impiũ culpa, Impius vt mare feruet: ita torquet extra lex, supra ira Dei, Subtus inferni horror, intus mala cõsciẽtia. Et quo magis exercet sic humilitas, eo magis inflamat & vigorat rõnem. Tertio tandẽ apparet suprema Humilitatis species in Cõturiõne, vbi audit Christũ ad se venire, & totus cõmouet. ac statim iubet illi dici. Domine noli vexa. i. Nõ sum dignus &c. Vide quanta sunt huius humilitatis mysteria. Ex humilitate retinetur ipse ne ad Christum vadat:

Ex

Ex eadem retinere vult Christum ne ad se veniat; Ita priorus. Humilitas priuat eũ Christi facie, propter Christum, id est vt eum glorificet. In simili animi sincopem & angustiam traxit humilitas Petrum in nau. cum dixit. Exi a me domine. Cur ita expellis õ inurbane? dat rationem Humilitas. Quia homo peccator sum. Ita alias. Domine tu mihi, tu mihi lauas pedes? nõ lauabis mihi pedes in eternũ. quid est homo quod memor es eius? vox consueta sancti patris nostri Francisci. Domine quis es tu, & quis sum ego? Tãta est Dei maiestas quo magis ad eum accedis, tanto magis ab eo ex humilitate refugis: vrget enim maiestas. Itã potest accidere ex humilitate, vt quandoq; propter honorem Christi, abstinemus à frequentia sacramenti, vbi sentimus ex familiaritate & frequentia cessare in nobis, vel imminui feruorem, sic tamen vt sciamus, semper meliorem esse frequentiam, cum conscientia munda est. Melius enim est amare quàm timere. Tanta cum humilitate incedit Cõturio ad rogandum Christum. Fides autem nihilo minor apparet. Primum ex hoc quod in tam difficili morbo, in paralisi deplorata, Erat enim (Lucas) moriturus adhuc de Christi virtute confidit. Deinde, quod exponens infirmum medico, totum illi remittit. d. Puer meus iacet &c. nil amplius. Cætera nouit ille tempus, modũ, scit pater vester quibus indigetis. Sic dicimus. Panem quotidianum da no. ho. quod prius dicimus. Fiat voluntas tua. Breuius est dicere Domine puer meus &c. reliqua dimitte illi. Tertio quod ostendens cur nõ requiratur vexatio & aduentus Christi magno ac singulari spiritu, d. Dic tantum Verbo. Non

Luc. 5.

Ioan. 13.
Plalm. 8.

Matth. 5.

est sat Christum adesse, qui vbiq; est, nili dicat verbo, & imperet ex oiferi cordia, vt lanemur. Dicere productum ad intra, operatum ad extra in Deo, omnia dicendo. ad intra dicit verbum, ad extra dicit verbo. Ibi terminans est verbum: hic res operata. verbum agnoscit fides vt substantiam & fundamentum vade oritur. Dicere Dei, facere est, omnia dicendo fecit. Dic ergo & dicendo facies. Verbum vnum sufficit. Respiice, surge, exi effeta, obmutesce, fiat: his omnia facit, illuminat cecos, suscitatur mortuos &c. fidem vero suam instruit, & probat ualido argumento, ducto à minori ad maius, à finito ad infinitum, virtute sua, ad uirtutem Christi, d. Nam & ego homo sum sub potestate &c. Habet hic milites obsequentes quia habet preciosos, amat, amatur. Discat Domini sic amare seruos, & equitatẽ exhibere illis: discant serui seruire ad oculos dominorum; Ita David amauit suos ut noluerit aquã bibere cõ eorũ periculo in maxima siti. Ita Cesar suos appellauit cõmilitones. Ita docet Paulus à visibilibus probari inuisibilia. Ita solent etiam sapientes ducere infallibilia argumenta ad inueniendum in Deo conceptus proprios, lumine etiam naturali, ex ijs quæ in creaturis contemplantur. Primo enim remouent & negant à Deo quicquid; hic sunt imperfecta. Secundo, attribuunt illi quæcũq; hic perfectionẽ dicunt, & addita infinitate, statim eliciunt conceptus Dei proprios, i. infinitam substantiam, potentiam, sapientiam &c. quãto magis & firmitus hoc potest fides, quæ hæret lumini increato, & infallibili? Et hæc de primo.

De Secundo. facile est cernere quæ amanter humilem & fidelem oratorem suũ recipit Christus. Vix enim

F. Franc. Viced.

V requisi-

Iacob. r.

requisitus. d. Ego veniam & curabo. Non venit Christus sine cura, nō est Iesus sine salute. beati qui saepe veniētem ad se suscipiunt, præcipue in Eu charistia. Ita iterum dicam Merita supplicum excedit, & vota: hoc enim potissimum est lumen cæti narrationis. Tribuit abundanter & non improperat. obserua autem Christi sapiētiā fecundissimā qua contrarijs modis vtens, eundem tamen in suis effectum parit. chananeæ fidē & Reguli exercuit se subtrahens. Et tandem coactus est exclamare. ò Mulier magna est fides tua. Centurionis fidem exercet se se exhibendo, & statim ad cum cūdo. Ad eum enim gradum sic hominis fidem promouet, quod tandem Audiens miratus est. Certe magna res est, quæ Christo mirabilis est, Non admiratur autē Christus, (Origines) quæ mundus colit, superbiam, vanitatem, pulchritudinē affectatam, Diuitias, Titulos, Colofos, & pyramides has: nihil sunt coram oculis Christi. Miratur ille virtutem, quia Deus virtutum est. Et regnum in virtute posuit: ita magnus, pulcher est coram Christo ille tantum, qui multum virtutis habet. Et tanti facit orationem, quantum secum illa fert virtutum & harum duarum præcipue, humilitatis & fidci. Augustinus super gen. quod miratur Dominus non perturbati animi signum est, sed docentis magisterium quo fidem hanc mirandam declarat, D. Maximus li. primo de charitate. Non placet Christo nuda fides, talis est demonum, vide quam fidem admiratur Christus, viuam, operosam, misericordem, religiosam: sic vna virtus augetur actibus aliarum virtutum D. Thom. 2. 2. quæst. 3. artic. 1. ad tertium.

De tertio, quis fructus sequitur ex hoc congressu? maximum narrat Euangelista. Primo quod Christus commendat fidem Centurionis & præponit eam omnibus credentibus non inueni tantam fidem & cætera. Non (Chrylostomus) comparat personam personis: sed gentem genti, vt Paulus. Israel sectando legem iustitiæ in legem iustitiæ non peruenit, & tamen alibi. Nunquid repulit Deus plebem suam? absit. Nam & ego Israelita sum. Per Israellem etiam potes intelligere eos ex Israele tatum, qui Domino egros suos commendarunt. In Israel igitur gente sua, cui promissus, in quo inuocatus, cui datus, in quo natus est: non inuenit tantam fidem. In propria venit & sui non receperunt: Ad centurionem vix pedem mouit: Israellem vocauit verbo & factis, vane omnia. Centurio solo vno verbo contentus est. Quid aut hoc? Malū auguriū Israeli. Hæ primitiæ sunt gentium Iā verū erit. Osee verbū. vocabo nō plebem meam plebem meam. Multi veniēt ab oriente & occidēte &c. vocatio gentium ad filo. Gen. Nec venient ad seruiendum. vt somniant hebrei ex Es. 14. loquitur. n. ibi de exitu ē Babilone. sed ad sacerdotia, & iudicia vt ex Es. 46. & vl. expresse patet ideo addit. Et Recumbēt cū Abraā. &c. Quid vero de Israelitis & sacerdotibus his audiētibus? filij regni eijciētur foras. Vtinam & profectus euangelij apud Indos non portendat nobis &c. Deinde commēdata fide, exaudit fidem. d. vado sicut credidisti fiat tibi. Duo dicit. Dat sanitatem; & dat eo modo, quo petita est, sicut credidisti: non sicut orasti: nam spiritus orationis est fides. Postulet in fide nihil hæsitans. Et sanatus est puer in illa hora.

Matt. 25.

Rom. 9. 1
Rom. 15.

hora. Quantū narrat cumulum gratiarum. Primo, quod sanat. Secundo, quod puerum illum paraliticum destitutum. Tertio, quod sanat absens. Quarto, quod solo verbo. Quinto, quod statim ita dixit Chananeæ. fiat tibi sicut vis. Hoc autem facto. primo illustratur Christi potestas, & clementia. Secundo autēticatur vocatio gentium & eiectio Iudæorum. Tertio exaudit, pro votis Cæturio, & eius seruus sanatur. quarto instruitur oratio nostra, vt bono animo accedat ad Christi potentiam & charitatem implorandam, modo sit humilis & fidelis. Nam hoc illi promittitur, & hoc exemplo firmatur, quod si hominis voluntatem in Deum extollet: voluntatem etiam Dei pronā, & incitatam inueniet ad hominem iuuādum; ita quod quæcūque poterit beneficia præstare, ea omnia volet in sui gloriam & credētium suorum salutem: Amen.

Alia introductio ad euangelium Centurionis.

S At faciles sumus ad agnoscēdas infirmitates Fratrum; & saepe tam acuti, vt diuinemus & iudicemus multas, quæ non infunt Non tam faciles sumus ad sentiendū & compatiendū. quare neque ad ferendū, aut quēdū illis remedia. quin saepe traducimus, (Duritia pharisaica,) & maledicimus: si hoc non; ridemus, leuitate puerili, & illudimus. si hoc nō saltem oscitantia incogitante, negligemus, dicentes cum Chaym: Nunquid ego custos sum fratris mei? Et tamē vnicuique mādauit Deus de proximo suo. Et Dominus exemplo suo docuit vt alter alterius abluamus pedes. Et Paulus. Alter alterius onera portate.

Gen. 4.
Eccl. 17.
Ioan. 13.

Rom. 12.

Et in prima Corinth. per totum captum duodecimum. docet quanta sit vnio membrorum in corpore Christi quod sint diuersa; quod oīa necessaria omnibus; quod saepe ignobiliora sint magis necessaria, quod tibi sic omnia consonant; quod si patitur vnum compatiuntur omnia &c. In prima Timo. graduauit curam. d. Si quis suorum curā nō habet & maxime domesticorum, in fidelis est deterior. Quod si nos ipsi infirmos sanare non possumus: saltem procuremus aliū de remedia. Inducat præbiteros, & orent pro eo. Si ij non suppetant, nos ipsi eamus ad Deum virtutum, & commēdemus ægros nostros: Nam si non possumus eis mereri vitam æternam: hoc enim potest homo Iustus sibi ipsi tantum. Si non possumus mereri primam gratiam & sanitatem de cōdigno. hoc. n. potest Christus. Possumus per congruentiam quādam; non enim potest amicus noster Christus spernere bonam voluntatem seruorum suorum, aut vanā facere Ita orās: Stephanus sanauit Saluum phariseum insultatē. Ita Mater Augustini, vt ipse fatetur, sanauit filium Manicheum, Ita hodie in Euāgelio, Centurio sanat seruum suum paraliticum &c.

1. Tim. 5.

Iac. vi.

A&: 5.

Habita Roma. 1572.

FERIA SEXTA cinerum.

Estote perfecti sicut Pater
vester celi &c.

V Tuimus intanta confusione spiritus, & oppressione iudicij; quod saepe sumus in multis, & grauibus erroribus, in ira Dei, in scandalo
V 2 etiam

etiam bonorum omnium, & nō modo non erubescimus; sed in miseris nostris gloriamur. Hoc autem prouenit ex ignorantia, qua nescimus, in quo consistat vera gloria; & verus honor, cum tamen semper de honore magnifice loquamur. vere autem hic inter nos sola virtus est honorifica: supra nos sola Dei gloria, in qua vnā, & creaturā omnes, & creator ipse respicit, & ob quam vnā operatur. Nullus ordo, equestris est, qui non iudicet equitem sine honore eum, qui coram principe suo leges eius transgreditur. Et praesertim si princeps sit iustus, discretus, &c. quomodo ergo sint honorati qui tam expresse violant praeccepta regis regum, cuius voluntas inobliquabilis est? quis ordo potest honorare hos, quos damnat Deus? Nos vero in caligine hac nostra nil minus curamus quam Dei gloriam: Non curamus, quia Deū non amamus; amor enim Zelum habet; non Amamus; quia non gustamus; nam Deus noster amabilissimus est; amor est, ignis consumens est, qui non diligit non nouit. Non gustamus quia palatus hic noster corruptus est; stomachus plenus humoribus & amoribus nostris, qui non admittunt aliū. Ex Neque amor Dei dignatur his nostris admiseri. Delicata est diuina consolatio, non admittit alienam. hoc fonte ex hoc stomacho, & corde infecto, prodeunt corruptiones oēs Diuini amoris; in quo tota Diuina lex, & obedientia consistit. hinc leges, & statuta carnis quae mundū inficiūt, & Deo rebellant: vt dicat quotidiē sua hypocriti: fiat voluntas tua: semper autem intelligat propriam implere. Hinc mores isti damnati qui mundum obligant & ligant in sua damna-

tionē. Nobilitatem in pompa, luxu, vanitate; alioqui indigna, atara &c. Mercatura, in fraudibus, vitris, cambijs; &c. alioqui nulla habeat cōmercia. Pulchritudinē in fucis, stibijs, pictis, laruis; alioqui non comparēat. Honorem equestrē in vitionibus, diellis, &c. alioqui ignari habeantur &c. Ex hoc eodem fonte prodierant temporibus D. nostri Iesu cōmmenta sinagogae, quibus legem Dei in amore proximi contaminarant; de quibus hodie tanta cum emphasi pronuntiat in Euangelio, vt voluntatem Dei suo loco restituat, & mundum in ea vna vel inuitum constituat. Audistis. Nota res est, recepta ab omnibus, generalis infectio: Deinde Est antiquis. Forte per antiquos intelligit sacerdotes, praesbiter enim idem est, quod senior. Ita à patribus imbuti sunt filij, hoc lacte nutriti; qui quærit alios mores inducere, videtur mundum innouare. Diliges. Ita Dei clemētia paterno amore hominē creat, in amore instituit, & per amorem virtutis, ad amorem mercedis & gloriae reuocat summa legis. Dilectio. Nihil scit nisi amare Pater, Nihil vult nisi amari, In hoc lex & prophetæ, Primus autem amor & supremus sit erga primum & supremum bonum. Diliges Dominum Deum tuum. Toto corde, tota anima, tota fortit. mente. Amor est non diuisus aut dispersus, qui vnus est & in vnū bonum tendit, sed graduatus est; & crescens. Amor cordis est dulcis, sensualis, qui omnes sensus hominis rectificat in Deū, hic cōplectitur lachrymas suspiria, gustus sacramentorū, orationū, cōpensationes Christi nascentis viuētis, & morientis. Amor animæ rationalis est, & cōplectitur studia, specu-

Luc. 10.

laciones =

laciones; intelligētias, quibus anima ascendit ad inuestigandos Thefauros scientiæ, & sapientiæ Dei. Amor cherubicus, & acutus, Amor fortitudinis operatiuus est, & ex illa intelligentia deducit amantem ad actiones, & labores, ad subsidia pauperum regimina hospitalium, consolationes afflictorum, ad Instructiones simplicium, audacem facit, patientem, magnanimum, perseverantem in laboribus, in erumnis, ambidextrum, potestem omnia. Amor mentis supernus, seraphicus est, non tam excellens quam excedens, exstaticus, qui spiritum rapit ad superna, & consortem facit diuinæ naturæ, vt conuersetur in caelis: vt vi amoris huius consummentis transelementetur, & transformetur in deitatem sic amatam, atque in ea viuat, moueatur, & sit. Hoc primum mandatum legis est. Et hoc inficit humana hypocrisis, deducens totum Dei cultum ad pura verba, pieturas, cerimonias, promissa, pacta, &c. nihil autem praestet. Secundum simile huic ab eo pendens, quasi à luce radius, à fonte riuius; Amorem illum continens, secundum adiciēs, qua ratione dicit D. Tho. amorem proximi, prout amatur propter Deū & in Deum, perfectiorem etiam solo amore Dei. Secundum hoc subicit lex dicens. Diliges Proximum tuum. Et hic suas adiecit Caro glorias, quibus amorem hunc proximi ita turbauit vt de eo cum fructu tractari nequeat, nisi tractatus in certa capita distribuatur, vt declaretur nobis. Primo, quis sit proximus. Secundo quomodo diligendus. Tertio qua ratione, & cur diligendus. Et haec omnia paucis verbis, sed magna, & amplissima auctoritate pertractat Christus in Euangelio.

De Primo. Proximi nomine intelligunt Hebrei, gentem suam Iudaicā ceteros tanquam alienos excludētes contra quam falsam intelligentiam, Christus narravit parabolam Samaritani, & conclusit, Proximum esse eū, quicumque sit, qui nostra egget misericordia. sententiam recipit caro, sic vt omnes includat latinos, graecos, hebreos, tantum vno hominum genere excluso, qui amari nullo modo potest, Et hi sunt inimici. Aduersus hoc pronuntiat Christus. Ego autē dico vobis, Diligite inimicos. obserua quantam emphasim habet. Ego autē &c. Ego Dei verbum, & veritas. Ego infaturator mūdi, De quo pater, ipsum audite. Dico. i. impero. Dicere Dei ad extra est iubere, dixit & facta sūt. Vobis, qui perfectiora mecum sectamini, quibus datum est nosse mysteria. De Secundo, Hoc opus, hic labor est, habet enim Caro innumeras actutias vt praecceptum hoc sibi accomodet. Obligat lex naturæ, quæcūq; vultis vt faciant vobis & vos illis. De clarat amplius lex scripta, vt multa obturet diuerticula: Dilige sicut te ipsum, quis. n. ignorat, quali quantove amore se ipsum diligit? sed clarissimè numerat Christus in euangelio quæcūq; vult. d. diligite, Benefacite, orate date cor, manus, verba, facta; quomodo? Hic dandæ sunt regulæ constantes. Si inimicus & infensus est, ex iniuria accepta, quam tu intulisti, Merito hic obligant leges omnes, vt tu ipse vulnus inflictum cures, vt inclineris, vt pacem vltro poscas, & inferas: ita Christus. si offers munus tuū ad altare &c. Relinque ibi munus. i. sta in proposito sacrificandi & Deū colendi, non abijcias Dei cultum, vt solent nostri statim fugere confessiones. &c. sed remoue impedimenta,

menta, reconciliare fratri, & tunc veniens offeres & sacrificium acceptum erit. vnum horum necesse est facere, vel dimittere altare, & sacramenta, vel indigne accedere, quod pessimum omnium est, vel reconciliari fratri. Si vero inimicus illator iniuriæ fuit. Hoc durius est, & tamen hoc quoque sub suo canone comprehendit Christus. Considera igitur hic, quod illa iniuria tria secum intulit damna. Primum fuit offensa Dei, quæ mundum deordinavit, dum tibi incommodus fuit, contra Dei voluntatem. Damnum hoc non est ab homine remittendum, Dei enim est: neque inimicus ut talis est idest Diuinæ legis transgressor, amandus est, atque ideo neque imitandus est, ut reddas ei malum pro malo. Dion. de d. nom. ca. 4. in natura non est malum: addit Cyrillus Hierosolimitanus. ubi est? in voluntate. Sed ex iustitia odio habendus: ita tamen ut semper separet personam à culpa, Orandus tamen Deus ut remittat. Secundum fuit. Turbatio hominis læsi; qui statim repletus est ira, odio, & rancore, quo totum cor infectum est, quasi veneno accepto: Hic vero tu cogita, quam vile est sic facile ad quodcumque verbum quasi ventum turbari, huc illuc impelli ad libitum cuiuscunque Quid demissius, dici potest? Et tamen sceminae fere omnes, viri quam pluri mi huic subsunt vilitati. Et excusant quod complexio, & bilis irget: Vah pueri. 50. annorum nondum agnoscitis complexionis pericula? nondum curare cœpistis? Hoc damnum omnino refarciendum est. Diligite inquit Christus. Non stant simul dilectio & odium. quare omnis rancor, cum signis omnibus suis proximis, & remotis, omnino ex animo

tollendus est: & in hac re potissima cura, ne te decipias, euome odium, & tu iam curatus es. Tertium fuit illa iniuria in persona, honore, substantia. Damnum hoc vel est præsens & actuale, ita quod adhuc quotidie impellor, vel præteritum. Si præsens, non obligo te in conscientia, ut feras patienter, ita quod vim vi non tepellas, tutela enim est de iure nature, modo sit inculcata, si tamen feras, & magno animo lædentes sustineas, opus patientiæ, & perfectionis est. de quo Salom. in Cant. sicut lilium inter spinas, Ita amica mea inter filias. & potest in tantum crescere, quod patienter feras, primo, non reclames transeat calix &c. semper tamen addas, fiat non sicut ego volo, sed sicut ego volo, sed sicut tu. Deinde feras in silentio, nihil turberis, sicut homo non habens in ore redargutiones. Tertio læteris in angustia, ibant Apostoli gaudentes &c. In vitis patrum legitur de quodam Anachorita, qui percussus à Dæmone in maxilla vna, statim læsus obiecit alteram. Et illico fugatus ea charitate est Dæmon. Non tamen ad hanc sustentiam obligamus, nisi perfectos qui spiritu dei ducuntur. De christianis sui temporis Tertullianus. in apolog. lib. 2. cap. 37. postquam narravit acerbas inimicitias gentilium contra christianos, quos, & ipsis sepulchris persequebantur, & in faucibus mortis, narrat quod cum possent vlcisci, nolebant, quia sibi magis licitum putabant occidi quam occidere. ita David pepercit Sauli, spectaculum facti sumus mundo, Angelis & hominibus: quid mirantur & spectant? Enique in hanc horam esurimus maledicimur & benedicimur. blasphemamur & obsecramur: Tam mirabilis

Cant. 2.

Actu. 5.

1. Cor. 4.

& reuerenda Angelis, & hominibus, & ipsis demonibus, est Christiana patientia. Augustinus. de ci. dei li. 5. c. 26. refert Theodosium Eugenio victo persecutoribus & eorum filijs statim pepercisse, quin & eos honoribus auxisse. Si præteritum est damnum. Vel compensari potest, vel non. Si potest, & acerbus ille non curat, Non impedio: quin ius tuum persequaris coram iudice, sine rancore tamen, quin ex charitate. Ad Dei gloriam: Ad mundi iustitiam. Ad sanandum illum perditum. Ad exemplum aliorum. & etiam ad Ius tutelæ saluis legibus, quod si non curas tu, & amore Dei remittis & pateris, non improbo, quin summopere laudo tãqua opus perfectionis. Si vero vellet compensare, sed non potest; atque adeo pacem petit, rogat, Misericordiam habe in me, & omnia reddam tibi. Hic omnino tenetur homo Christi misereri. **Matth. 18.** Matt. Nonne oportuit & te misereri conserui tui? Neque dicas ego dimisi, Agat iustitia, Nam & ille seruus conseruum tradiderat in manum iustitiæ, & tamen audit, ligatis manibus &c. Ita ex corde diligendus est inimicus. In testimonium vero interinæ dilectionis quid adhibendum, ut notum sit te sine rancore esse. Benefacite. opere iuuate, saltem ut sis semper paratus ad iuuandum. Non enim obligo te ut cum eo conuerferis affidue. Maxime si dubites ne peius aliquid contingat, si tamen facias ex Dei amore, perfectio est, si vero opere tuo non indigeat, aut à te iuari nolit. Orate. Hæc summa religio est, quam in cruce primo loco exercuit Amantissimus Iesus noster. Hæc nemo impedire potest. Ora pro inimico sicut pro te ipso: Primo, ut Deus illi donet æternam vitam, ne vadat ad

eum blasphemandum apud inferos, ne etiam nobilis illa creatura suo sine frustretur. Secundo, ut det illi in hac gratiam bene viuendi, ut non ultra Deum offendat & ecclesiam turbet. **2. Timot. 2.** Ut Deus det illis poenitentiam, & respiciant à laqueis diaboli. Tertio, ut si alter corrigi non vult, corripiat illum Deus. In chamo & freno maxillas eorum costringat: sic enim & de seipis precatur sancti. Hic vere, hic fecit: ut in æternum parcas. Pro morte non ores, nisi sit Ecclesiæ hostis, aut Reipublice. Sic enim bonum publicum priuato est præferendum. Sic. D. Anastasia de viro suo rogabat. Si est emendandus, iube locum dare sanctis. quæ vexabat ecclesiam: Pro spirituali iniuria non licet (Augustinus) oras ut moriatur malus, & facti estis duo mali. Hæc de Secundo.

Plal. 31.

De Tertio. Magni, & ardui huius amoris, magnam, & arduam dat rationem, In quam supra omnem carnis, & mundi, & cordis etiam suimet persuasionem respice re deber amator christianus. Ut sitis filij Patris vestri &c. Est ne vultus ordo equestris qui hanc Dei filiationem dignitate superet? Verbum breue, sed fecundum quod tres causas sic amandi complectitur. Prima est condecencia. Decet enim filium imitari patrem cuius imago est; Paulus, est ote imitatores Dei sicut filij charissimi. Greg. Nyss. similis homo Deo fit non secundum naturam, sed actionem. Dei formis est amor hic (Cyrillus) imprimiturque in nobis vultum patris. Pluit Ille super bonos & malos Solem suum oriri facit &c. Plus de Dei pluuia & sole fruuntur mali quam boni, quia communiter mali sunt detiores, habent latas familias, regiones, agros, armenta: boni sunt soli, possent

posset diuidere hos ab illis, vt hæ-
bricos olim in egypto. Sic ergo decet
sanctos & Dei filios. Secunda est uti-
litas. Nam vt amor hic maximus est,
ita maximum habet paratum præ-
mium. Si salutantes salutatis, quam
mercedem habebitis? Quia ethnici
multi iniurias spreuerunt, vt de Sotra.
narrat Diogenes Laertius, quod cal-
cem impingenti, nil comminatus est.
Et mirantibus eius patientiam dixit,
quid si me Asinus impetisset? idē
fecissem. Idem de Diogene, & de ca-
tone, quam mercedem habebitis? er-
go si iustus amat amicum non mere-
tur? & tamen solent Theologi dice-
re, quod quicquid facit homo in gra-
tia est meritorium. Resp. quicquid fa-
cit secundum instinctum gratiæ est
meritorium. ob hoc Salom. Nescit
homo an amore an odio dignus sit.
& Paulus, nihil mihi conficius sum,
quia nescit homo an secundum gra-
tiam & eius instinctum operetur, &
si opera bona sint ex genere. Dimitti-
te & Dimittimini. Et addit. Mensu-
ram bonam, confertam, coagitatam,
supereffluentem dabunt in sinum ve-
strum, quantum igitur vtile est nobis
remitti peccata nostra; Tantum expe-
dit remittere proximis, & diligere
inimicos. Huic enim potissimam
remissioni Deus promittit remissio-
nem. primo propter excellentiam
actus. Nulla enim elemosina maior
quam remissio iniuriarum D. Augu-
stinus. Martyrium cordis vocat, D.
Gregorius a patientiam, Secundo
propter correspondentiam actus,
quali huic misericordiæ debeat mi-
sericordia, iuxta illud. Beati misericor-
diæ quoniã misericordiã consequetur.
& iterũ. Eadē mēsurã qua mēsi fueri-
tis remetietur vobis Tertio per ex-
perimentum Diuini amoris, cuius

maximum indicium est amor inimi-
corum: quando propter Deum, &
eos amamus, à quibus natura refugit
Tertia est necessitas, quæ tollit om-
nem excusationē. Ita D. Nonne oportet
& te misereri? Pater est qui præ-
cipit & legem dat Deus: filius Dei,
Deus est qui legem exponit & inter-
pretatur. Ultra præceptum exemplũ
dat, & prior diligit, obseruatoribus
præmia ponit, temporalia, & æterna.
Neglectoribus æterna comminatur
damna. Hic necesse est, vel eius volũ-
tatem & omnia simul bona reijcere;
Vel amoris huius leges, sic refarci-
tas, & explicatas, supra quoscunq̃ue,
humores, & amores alio vocantes su-
scipere & implere. Si reijcimus, certi-
sumus nos vicissim à Deo reijci, &
inter eius inimicos conscribi. Si reci-
pimus certi sumus, quicquid de nobis
statuat, vel iudicet mundus: nos à
deo recipi in filios, quod si filij su-
mus (Paulus) & hæredes, Hæredes
quidem dei cohæredes autem Chri-
sti, qui viuit, & regnat deus. Per om-
nia secula seculorum. Amen.

Dilige Proximum sicut teipsum. D. Th. opo
Particula illa modificans breuis est, 18. cap. 13
sed secunda: obligat enim amorem
proximi ad quatuor conditiones. Vt
sit verax, vt sit rectus, Vt sit sanctus,
sit fructuosus. 1. Tim. 1.
1. Cor. 12.

Primo. Verax, sic enim homo seip-
sum vere diligit, vt ratione sui diligit
alia, quæ ad vsum suum quærit, sæpe
cum eorum desolatione, vt panem,
vinum, vestes, quæ vsu consumuntur.
Sic diligit proximum ratione eius.
non quod sibi sit vtilis, aut commo-
dus, sic amant meretrices, & merce-
narij. Sit ergo charitas de corde puro,
conscientia bona, fide nõ ficta. Cha-
ritas non quærit quæ sua.

Secundo.

Secundo. Rectus, iuste distribuēs
& maius bonum præponens minori.
sic homo diligit in se primo animã,
& bona animæ, secundo corpus &
bona corporis, qui secus facit, inique
amat, qui diligit iniquitatem odit ani-
mam suam. Sic proximo querendum
est primo bonum animæ, secundo cor-
pus, tertio corporalia.

Tertio. Sanctus in Deum scilicet,
& Dei gloriam respiciēs. sic seipsum
homo diligens dicit Deo, Paratum
cor meum &c. Nonne Deo subiecta
erit anima mea? Ita propter Deum
amare debet proximum, & respec-
tum hunc omnibus præponere
hoc mandatum habemus à Deo,
vt qui diligit Deum diligit & fra-
trem suum.

Quarto Fructuosus, & operosus.
Charitas enim non est ociosa. Sic ho-
mo diligit se, non tantum affectu, sed
effectu. Sic & proximo non tantum
bene velit sed vt addit Christus bene-
faciat. Filioli non diligamus verbo,
neque lingua sed opere & veritate
Addit ergo. Benefacit &c. Benefaci-
te. sic veraciter, iuste, & sanctè, & fru-
ctuose, iuuate, sed bona facite, extē-
dite opus per gradus, vt. Primo vbi
opus est, seruiatis proximo etiam ho-
sti in bonis, & spiritualibus, & tempo-
ralibus: saltem in eius necessitate: sal-
tem prompto sitis animo. Secundo
vbi opus est patiamini etiam pro eo
multa incommoda. Ita Paulus om-
nia sustineo propter electos, vt salu-
fiant, Tertio vbi discrimen imminet
animæ eius, exponas etiam corpus,
& vitam: quod est summum charita-
tis pignus, vt si videres christianum
proximum ruinæ, facilem ad seduc-
tionem, Tyrannum imminet
& comminantem vt cogat abnegare
Christum, hoc loco teneris eripere

F. Franc. Viced.

eum, etiam cū periculo vitæ. ita Pau-
lus. omnia impendã, sed & ipse super 1. Cor. 12.
impendar pro vobis.

Habita Romæ. 1572.

S A B B A T O
Cinerum.



Inos tempore sereni-
tatis, & beneficiorum
non agnoscimus bo-
nitatem Dei, non gra-
tias illi agimus, nõ ad
eius honorem viuimus, potius tribui-
mus omnia, Naturæ, Fortunæ, Indu-
striae &c. Et quod de Israele dictum
est. Incrassatus, impinguatus, dilata-
tus, recalcitrauit. & iterũ. Filios enu-
triuu & exaltaui, &c. Deus autem om-
nino agnosci vult, & pro gloria sua,
& pro vtilitate nostra, & velle debet.
Pro gloria sua, quia non potest agno-
sci, & nõ diligi, ac magnificari. Ita Io-
qui non diligit non nouit Deum. Ita
Dauid. Notus in Iudæa Deus: Ideoq̃
in Israel magnum nomen eius. Pro
salute nostra, quia hæc est vita æter-
na, vt cognoscant &c. Cogitur ergo,
qñ in prosperis non agnoscitur, mu-
tare manum, flagellareq̃; vt velimus
nolimus in eius manũ respicere, in-
uocare, præsentẽ magnificare & ado-
rare cogamur. Ita Aegyptum provin-
ciam olim totius fere mundi altricẽ,
totius Asiæ paradysum, quia in com-
modis non intellexit, sed populum
Dei afflixit, sacrificia impediuit, na-
scetes pueros oppressit: altera manu
visitauit, ranis, muscis, sanguine, tene-
bis, grandine, peste vastauit, tãtum vt
agnosceretur, ac Deus, & dominus
haberetur. Si autem hæc vera, vt ve-
rissima sunt, cur nos patienter ma-
num eius non sustinemus? Si tantũ

X pro

Luc. 6.

Matr. 5.

Matr. 6.

pro gloria sua faceret, ferendum esset: nam dominus est, An non, inquit æquum est de meo facere me quod volo? Ita Iob. Sit nomen Domini benedictum. Quanto vero æquior animo ferendum est, quando præter gloriam suam, semper magno cum com modo, & lucro nostro nos exercet? Paulus. A domino corripimur, ne cū hoc mundo damnemur. Ita David. Bonū mihi quia humiliasti me. Sed si nunquam ij dixerint, nonne experimur nos, quomodo in tempore serenitatis, & foelicitatis dissoluimur, atque de Deo, de anima, de paradiso, vel inferno ne cogitamus quidē. Vbi autem premimur, statim oculos tollimus, manus leuamus, confugimusq; ad liberationē? Ita David. Ad dominum cum tribularet clamauit: Ita hodie Petrus cum cœpit mergi, Domine saluum me fac. Adueniēte autem liberatore, quāta rerum mutatio fiat ecce nobis ob oculos in Euangelica historia, vbi quāta primum ex nocte fit dies, ex tempestate, quies, ex destitutis, beati, sine Christo minatur omnia, cum Christo inuuant omnia. Summa est, q̄ ideo Deus adfligit quos amat, vt cognoscatur, cognitio autē ista parit duos fructus preciosos. Primus Dei prementis & liberantis gloriam, Secundus est, instructio, & salus nostra, videbitis, ergo quanta cū gloria sua; quanta cum ipsorum salute apostolos hodie nauigātes exercent. Dūas autem potissimum partes habet historia. In prima videre est, quales sine Christo simus. In secūda quales cum Christo, atque huc proderit contemplatio. vt vbi viderimus vitā hanc nostrā, si Christus absit, totā esse fortunam, ac tempestatem timeamus. Præsente autem Christo totam esse quietam, & commodā speremus

ficq; inter metum & spem viuamus. Quantum ad primam partem narrat nobis Euāgelistæ. præsertim Matth. & Marcus, q̄ cum dominus noster Iesus pauisset turbam illam Galileā, miraculosa quin; panum crescitonia, vidēs turbam ex stolidā quadam sua lætitia, & gratitudine commotā, vt raperet eum, & regem faceret, volensque omnem huius facti & domini affectati suspicionem à se eximere. Primum quidē dimisit apostolos, immo nolentes ab eo diuelli, compulit, vt stagnum transirent, seque in ciuitate Genesareth Betsaida præstolarentur. Deinde dimisit & turbas. Ipse autem ascendit solus erare in montem. It in montem, vt nos à turbarū planicie. i. vilibus affectibus ad sublimia regni Dei mysteria subleuet, orationemque nostram in monte. i. in eleuatione spiritus collocandam doceat. It solus Christus, quia solitudo est Mater orationis, vbi cor in diuersa non trahitur, vbi oratur in abscondito, it oraturus, cū ipse nulla egeat oratione, duplici de causa. Tum vt doceat nos frequenter orare exēplo suo; tum vt impleat officij sacerdotij sui. stetq; pro hominibus coram patre Deo ad interpellādum; fructus autem orationis huius duplex est: Alter generalis, quo suis omnibus prodest, bonaq; omnia opportuna imperat. Alter specialis, quo Nauigantibus & mox premēdis à tēpestate (Orig.) Apostolis suis succurrit, prouidetque de remedio. Erat enim nauis in medio mari. Pressura vrget ab omni latere: Nox est, tempus incommodum, quo pericula ipsa nec cerni possunt: Mare turbatum est, & ventis contrarijs agitatur. sunt in medio mari, per viginti quinque, aut triginta, stadia inquit Ioann. Quare distant à terra.

Præsi-

Præsidium abest. Iesus, enim erat solus in terra. cum Iesu tutum est tribulari; nam ille prouidet omnibus. sine Iesu vero acta omnia, dicit enim. sine me nihil potestis. cū Iesu Petrus paratus est & in mortem ire. sine Iesu quam primum cœpit mergi dubitat. cum Iesu occurrit cohorti, sine Iesu non fert Ancillæ vnus visum. Merito clamat Paulus. si Deus pro nobis quis contra nos? At si distat ille à nobis, si nos in mari, ille in terra, quis erit pro nobis? Nos vero in mari sumus, quādiu in hoc mundo versamur, atq; à domino peregrinamur. Si enim mare mobile, inconstans, & in quietum est, quid mobilibus hoc viuendi flatu, qui vt dicit Iob. Nonquā in eodem statu permanet? modo eleuatur, modo deprimitur, modo attollitur superbia, mō premitur, egestate, modo sperat, mō timet: si fluit mare, quid magis fluit quam vita hæc nostra, oēs morimur, & quasi aquæ dilabimur &c. priorum non est memoria. Si monstra innumera habet mare, quæ non habet hic mundus immania, voracia, formidabilia? si pericula habet mare, quæ à nauigantibus enarrantur, quæ loca tuta sunt in hoc mundo, quæ pacifica, quæ sine dolo, aut vi? Si ventis modo his, modo illis turbatur mare. Quæ rabies rerum, factorum, dictorum, affectuū, effectū non turbat nos? Quo loco nauis hæc vitæ nostræ se se locare, vbi non sentiat ventos contrarios? Si diues est, vrget ambitio, fastus, auaritia, emulatio, timor mortis. Si pauper est, vrget inopia, pressurę, filij alendi, impatentia. Si iudex est, vrget munera, respectus personarum, fauores potentum amicitia. Si mercator est, vrget cupiditas, fallacia, cumulatio illicita, vfurę. Si doctus est, vrget honores, curio-

sitates, inuentiones proprii capitis, hæreses. Si simplex est, vrget, ignorantia, dubietas, superstitio, negligentia. Si senex est, vrget ægritudines, nimius amor mūdi, instans timor mortis. Si iuuenis est, vrget sanitas, robor indulgentia patrum, mala exempla, malæ societates. Si mulier est, vrget vanitas, forma affectata, liuor, inuidia, oculi oīum. Si sacer est, vrget Iudas ischarioth: Simō magus, cor mūdānum, hypocrisis. Si Apostolus est, vrget spes, timor, mala, conscientia, veritas ipsa quæ odiū parit. Sic Nos in mari. i. in perpetua corporis, animi, & fortunæ agitatione sumus. Solus Chrs in terra, solus ipse stat, solus secū pacem & quietē hēt. Nauim in terim suā apostolicā. i. Ecclesiā periclitari sinit, & vētis tempestatibusq; perpetuis agitari, vt cernitis, intus timores, foris pugna. Nec noua est hæc procella. D. Basilius lib. de Spiritu Sancto, cap. 3. describit pulchra metaphora sui temporis tēpestates, sicq; de statu ecclesię loquitur. Cui comparabimus præsentem flatum? Si milis est bello nauali, vbi vtrin; classis in classem irruit, pugnatq;. Adde violento turbine agitari classem, obsecuram noctem impendere, inuisibilia fieri omnia, quare & confundi, vt nullum sit amplius amicorum, vel hostium discrimen, vbi symbola propter confusionem non agnoscuntur. Adde & mare itumescere: è nubibus ingentes aquas erūpere & horredam insurgere ex triplici causa tempestatē Ventis quoque vndique flantibus classem inter se collidi. Ex his autem qui in acie stāt, alios seiplos prodero & trāsfugere; alios simul impellere scaphas quæ à ventis feruntur, & muto se trucidare. Ad hæc cogita permissum quendam & horribilem som-

itum per vniuersum id mare refona
re, ex ventis, ex collisione nauium, fer
uore maris, ex clamore belligerantiũ
vt neque principis nauis, neque nau
cleri vox audiatur; sed ingens tantum
quidam tumultus, malorum excessu
propter vitæ desperationem, omnem
illis peccandi licentiam impendente.
Statue tandem ingentem quandam
morbũ, ex gloriæ cupiditate infaniã.
ita vt dum nauis ad fundum fertur
hi tamen nihil de contentione remit
tant, Ita olim, inquit Basilus, secta
Ariana sola hostis erat ecclesia, huic
ex aduerso loco opposita; Postea in
partes innumeras diuisa est, factaque
irreconciliabilis inimicitia: Hæc vero
tempestat ecclesiarum, qua te dem
marina procella non est efferatior, in
qua & omnes patrum termini com
moti sunt. Sublatum est dogmatum
munimentũ, & omnia circũaguntur
quia putri fundamentum incumbũt.
Nos vicissim alii in alios, mutuo iter
nos subuertimur. Tantum habemus
foc etatis, quantum in communi ad
uersarios odio habemus. Vbi præter
ierint hostes iam nos mutuo con
fligimus. Naufragia sunt innume
ra: Alij ex hostium incurfu; Alij
ex occultis insidiis. Alij ex impe
ritia Ducum; quam vero procel
lam non patimur à principibus?
Nox caliginosa ecclesias occupat, fa
cibus mũdi sublatis, cũtentio adimit
mali sensum; clamat vndique con
tentio; & sonus indiscretus. ex quo
alij ad Iudaismum; alij Græcismum;
alij ad Gentilismum declinant, nulla
habita rone sanctę scripturę aut apo
stolicarũ traditionũ. Erroris autem
similitudo omni coniuratione fir
mior est. Theologi sũt impuri, quare
& multos habent sectatores malo
rum. sicque tota Nauis quasi in me

dio mari periclitatur. Christus aut
Solutus in terra, agitari quidẽ iros pa
titur; nõ quia non possit succurrere
non quia nolit, amici enim sunt, &
prædilecti. Sed opportune, & cer
to cum fractu est faciendum Neque
enim incuria, vel ignorancia fuit,
q̃ sic eos compulit nauigare. sciebat
enim quid turbis passuri essent. scie
bat & quid eruditionis ex eo relaturi
essent. Ita dicit quos amo corripo,
&c. viderant Apostoli nuper magnũ
illud miraculum, quod quinque pani
bus tantam turbam pauerat. & tamẽ
testatur euangelista. q̃ non intellexe
rant de panibus, Tãta erat eorũ cras
sities. Sunt ergo amplius audiendi:
& hoc fit egregie in præsentia casu;
Tantus est Christi amor quod nulla
nostra perfidia à nobis instruẽdis
eum reuocat. Quid mali non est à
Christo commerita eius ecclesia? In
quo non offendit? In quo non apo
statauit, & fornicata est cum amato
ribus seculi? in scientia cum Philo
sophis, Poetis, &c. In moribus cum
Epicuris, Sardanapalis &c. Repudia
re eam potuit, ac debuit, sed noluit.
Tantũ instruere, ac exercere voluit;
sicque passus est eam vexari à Vẽtis
modo tirãnorum effundentium san
guinem, quousque draco ille factus
est totus sanguine sanctorum rufus,
& ebrius, modo hæreticorum, cum
ex Dracone factus est anguis; latẽs ñ
gramine, mordens in silentio, hære
sum fucis, & dolis cruentum eccle
siam vastans. Hic insufflant venti,
ebiones, Corinthi, Eluidij, Eunomij,
Arij; vsque ad hæc tempora nostra
quibus nulla fuere miseriora. hic
enim tota nauis scinditur. Hic nulli
parcitur lateri. Hic noua quotidie
prodit hæresis. Non habet Hydra tot
capita, quot impietas. Laborant apo
stoli

stoli in remigando. Hoc enim pro
prie Munus est apostolicum, labora
re pro sancta dei ecclesia. Ita Paulus
labora sicut bonus miles, opus sac
euangelista. Sic suos semper habuit
operarios Christus Tempore tyran
norum laboratum est; Patientia &
cõstantia, ita quod (Tertullianus) se
men christianorum sanguis fuit; te
pore hereticorum, laboratum est fi
de, & doctrina, semen fuit verbum
Dei, & traditio apostolica, Hic multa
fecere optimi illi Cypriani, Athana
sij, Basilij, Hilarij, Cyrilli, Chryl. Hie
ro. Ambr. Augustini, &c. Nunc opus
hoc nostrũ est; va mihi, inquit ille
quia tacui. & Paulus. vã mihi si non
euangelizauero. Si nõ dixerisei (Ezc.)
ille morietur; sanguinẽ autẽ eius de
Col. 4. manu tua requiram. Ideo monet Pau
lus Archippum. vide ministeriũ quod
accepisti in domino, vt illud impleas
Hic ergo quisq; officio suo fungitur
Nauim regit Prudentia; Vela pandit
fides, Anchoram iacit spes, exonerat
charitas, & elemosina. Haurit aquas
contritio. obstruit rupturas timor;
tutatur ab undis humilitas; sicque la
boratur ab omnibus loco suo. Chri
stus autem in terra videt, & delecta
tur in opere, numeratque singula, vs
que ad quartam vigiliam. laborat illi,
sed ventus præualet, ego plantaui;
Apollo rigauit. sed neque qui plan
tat, neque qui rigat est aliquid. Alias
per totam noctẽ piscati sunt frustra:
Hi quoque frustra remigant, nisi ad
ueniat ille, sine quo labor omnis est
vanus, sine quo nihil. Ille ille miserea
tur nostri & benedicat nobis. illumi
net vultum suum super nos, ne tene
bræ nos comprehendat, alioqui na
uis operietur. sperate in eo omnis cõ
gregatio populi. omnem sollicitudi
nem vestram projicite in eum, ip

sicura est de vobis; Prope erit in
uocantibus eum in veritate. Et oport
tune scit ille tempus, videt omnia,
nomet momenta nostra in terra,
stabilitateque sue aternitatis, qua
re ne diffidamus. sat hætenus lucrati
sumus quod statum nostrũ sine ipso
probe cognouimus. Iam adert ipse
& mutabuntur omnia. Sustineamus
bono animo:

Tam imbecilla est humanitas nos
stra, tam fortis, & bene munitus mũ
dus torus; contra nos, vt dum sine
Christo sumus, insultet omnia, venie
te autem ipso, protinus mutatur om
nia, & quæ primum premebant, & in
sultabant maria, illico premuntur. Est
que hic secundus status vitæ nostræ
quo cũ Chro fruimur. Et sũt hic tria
potissimũ consideranda: Primum quã
venit Christus. Secundum. quõ venit.
Tertium. quid præstat aduentus eius.
De primo. quarta vigilia noctis, pro
pe lucem. i. cum iam nox seuire am
plius in suos nõ poterat. Ita destituit,
& mortificat nos, vt cũ minus spera
mus viuificet: sicq; illius esse opus, &
non nostrum dignoscamus. Nos. n.
tota nocte frustra remigauimus: Hic
ergo discemus, in nulla nos quantũ
uis longa & virgẽte calamitate despe
rare. Psal. Cõfortare, esto robustus, vi
riliter age, sustine Dominũ. Ita Iob.
post infinitas suas miseras adhuc et
si occiderit me, sperabo in eum. ita
Paulus. fidelis non patietur tẽtari vos
supra id quod potestis. ita Iacobus.
patientes estote, & cõfirmate corda
vestra &c. Bernardus. quantũ cũq; sæ
uiat tribulatio, nõ memineris te dere
lictũ, sed scriptũ esse. Cũ ipso sum in
tribulatione. Et ego aliud interim in
tribulatione qd requirã? Bonũ mihi
domine tribulari, dũ mō ipse sis me
cũ. Nobiscum autẽ est, nam videt om
nia &

1. Cor. 3.

Psalm. 66.

1. Cor. 10.
Iacob. 5.

nia & adest in tempore oportuno. De secundo. quomodo venit? Venit ad eos ambulans supra mare. Mirabilis est hic veniendi modus; venit cum minus speratur, cum iam acta omnia putabamus, venit & insolito modo, vt dignosci vix queat. Ambulat autem Christus supra mare, non quod corpus phantasticum habeat, vt dixit Manicheus, & Theodorus ille Episcopus Pharanitanus, de quo Beda. sed ex maiestate carnis suae, quae potuit semper esse gloriosa, ni maluisset nobis seruire habitu inuentus vt homo, sic autem dominium suum ostendit quo sibi subiecta est, non tatum aqua maris, sed & omnis creatura. Agnouit elementum conditorum suum, & substitit. Ipse ergo sic dominus omnium super aquas ambulat, & volebat praeterire eos. Ita olim in Emaus: finxit se longius ire: voluit (Augustinus) vt alienos a se, & se indignos praeterire: Ita & praeteriens solet in nobis sui desiderium excitare. Ita dilata gratia solet magis placere; sic ergo venit ad nos, quasi perdat sic confirmat quasi alio tentat, si sic quandoque seruat nos, quasi perdat: sic confirmat quasi destituit. Ita seruauit & magnificauit Iosephum, Dauidemque per infinitas perditiones, sic enim mortificat, & viuificat. De tertio, quid praestat aduentus eius? Duo magna contraria. Primo, Illi vt viderunt eum ambulantem supra mare, putauerunt phantasma esse, & exclamauerunt. Mirabile dictu, venit vt liberet, & ecce turbat. Omnes enim vt viderunt conturbati sunt. Quam inepta est caro nostra ad intelligenda Christi negocia, ita nascitur mundi pace, & salute, potissimum vero Hierusalem. Et ecce ad auditum eius turbatur Herodes, & Hierosolima

tota; Resurrexit a mortuis vt effundat bona omnia quae secum tulit è regno patris, vnde venit maxime apostolis suis. Et ecce quam primum videntes ingredientem foribus clausis, conturbati, & exterriti existimabant se spiritum videre. In causa autem est, quia adhuc nox est, lux venit in tenebras, & tenebrae eum non comprehenderunt. sic fumus in astueti regno Christi: vt quaecunque de nobis statuit, quomodo docunque ad nox venit; phantasma & alienum a moribus & carne nostra putemus. Venit aquas mundi huius premens, pompas seculi huius spernens, amores omnes nostros dampnans; praecipit iniurias dimitti, damna illata pati, superflua dari pauperibus, & similia, quae iudicio nostro phantasmata sunt, & facta impossibilia: Et tamen Christus est Dei filius, & non phantasma: Dei voluntas & non humana inuentio. Phantasmata sunt apud nos, incerta monstra, Hydre, centimani, cerberi, & Briarei, nullum nomen, nullam formam certam habentes, cernite obscuro num sciam vobis ostendere phantasmata; Magistratus, & iudices, sunt ne domini, an serui? si serui; legum, an passionum? donant an vendunt iudicia? vendunt ne Deo an hominibus? de quae phantasmata. Mercatores sunt ne Hebraei an christiani? Vtiles Reip. an damnosae? Cambia ista moderna, ad quae tota iam negotia reducitur, sunt ne dona, an damna? Mutua an vsuraria? Merces an precia? sicca an virida? Realia, an rea? Vendunt ne rem an tempus? Nummus est ne merx ac merces? Mulierum crines sunt ne mortui, an viui? Facies sunt ne vultus, an laruae? Conuersatio est ne libera, an subiecta? Religiosi sunt ne sacri, an prophetae? mortui mundo an viui

ui? Caro an spiritus? Dei, an mundi? Corui an Palubi? Angeli, an Diaboli? Haec haec sunt Phantasmata, sine carne, sine ossibus, sine nomine, sine vlla constantia; videntur esse aliquid & non sunt, vanitas vanitatum &c. Christus econtra carnem, & ossa habet, & potest a principio terrere in astuetos, tandem agnitus, tactus, & receptus beat. Mirabili autem consilio (christostimus) sic exercet suos, vt vbi vrgentia mala est expulsurus, grauiora tunc inducat. ita abraamum vltima vice tentat de morte filij. Ita Iosephum deducit vsque ad mortem; ita Israelem vsque ad ora leonum. Apostolos quoque mox liberaturus, ad extremum timoris suo hoc aduentu perducit, ita vt semianimes exclament: rationem horum omnium dat Marcus. d. Erat enim eorum obsecratum. Quid turbat corda nostra in Christi praesentia nisi cecitas? Quid turbat haereticos vt putent Eucharistiam dignissimum sacramentum, esse phantasma nisi cecitas? Ille tamen adest consolaturus, Et statim, periculum est in mora, locutus est eis, ita vox eius dulcis & sua uis, vbi cognita & domestica est, vt erat Apostolis. Cofidite, Timor omnis, & turbatio ex defectu fidei est. ipsa enim sola est in substantia illa spe randarum rerum &c. in qua vna firmantur omnia, Ego sum. vox nota dicentem (Hieronimus) explicat: Vox autem ista vt terret impios, ita quod dicente eo in horto militibus, Ego sum statim ceciderunt retrorsum, ita pijs iucunda est, vix maria audit hanc se vocantem prope monumentum, & ecce tota exultat, ac in eum se proripit: Quantam potentiam, bonitatem secum adfert sola ista Christi vocula, Ego sum. Quid enim boni secum non est? quid mali secum est? Haec vna

ditat sacramenta vnde pasceimur; Haec vna morti nostrae occurrens in vitam aeternam mutat. merito igitur addit. Nolite timere. quid vero cum Christo timeam? si ille pro nobis quis contra nos? Nemo est qui condemnet? Merito Petrus ait. Paratus sum tecum in carcere, & in mortem ire. Carcer enim tecum mihi fiet paradisus, & mors vita. Valde autem hic obseruandum est, quod cum omnia interna & externa turbata reperiat, corda scilicet Apostolorum & maria quae corda. Pax enim externa sine interna nulla est, nam impius se solo vt mare feruet. Internam autem vbi assecuti sumus, externa parum turbat, sic enim pax Christi exultat in cordibus, quod exuperat omnem sensum, ita dicit in mundo pressuram, in me pacem habebitis. oritur autem tota haec Pax e Christi verbo, quo praesentiam, & tutelam eius audimus: Quare, & firmati illico sunt Apostolorum animi, vt ne dum perire se in nauicula vtcunq; agitata dubitent, sed & Petrus tanto ardore flagret, vt per ipsa maria tempestosa velit ad Christum ire; arbitratu nihil posse eum ab accessu retrahere: Dicit ergo apud Matthaeum. Domine si tu es, iube me venire ad te. Non dicit. Ire super aquas, haec enim mera esset leuitas, & ostentatio. Fugienda sunt pericula, cum per ea ad Christum non tendimus. vbi vero ad eum itur, nulla timenda: Et dixit imo & innuit Manu. d. Veni. Sic delectatur Dominus infide, & amore nostro, vt signa, ac testimonia amoris non modo non refutet, sed praebet ipse, taliter dixit illi post resurrectionem. Simon diligis me. Sic ergo Petrus, & sua fide, & domini nutu, pro uocatus (non enim temeraria debet esse expositio periculorum) recto palio

lio se se immittit feruenti mari: quantus feruor qui mare totum non timet. Quanta Christi tutela, quae a mari hominem suum tutatur. Nos vero quando est nauis exhibimus? quando pallia ista nostra simulata proieciemus? quando signum veri amoris Christo dabimus? Non timet Petrus, Maria, nos vero calicem aquae formidamus. Sed notandum quod iter ad Christum via ardua est, feruet enim mare, & quo proprius accedis, eo ventus fit validior. Facile est exire ex aegypto, & spoliare etiam eum, fit enim die una: facile est nauem deferere, fit enim momento uno. at priusquam ad mel & lac terrae sanctae peruenias, innumera pati & facere oportet, per annos 40. Sese enim opponunt omnia. Mare, & venti Petro insulant: quare & feruor remittitur fidesque titubat; sic saepe & sancti Dei dubitarunt, ut Moyses ad aquas; Elyas ad iuniperum; Requiritur ergo Perseuerantia, qua pericula omnia vincantur; oritur autem ex facie Christi si ad eam tantum respiciamus. At ubi in nos & maria figimus oculos, statim concidimus. Nil enim cernimus quod in spem prouocet, quare mergi incipit Petrus, & unum praesidium habet, quod clamat Domine saluum me fac; Haec una spes nobis est in periculis omnibus, praesentem Christum inuocare. Ille ergo damnata fidei paruitate, tanquam malorum omnium radice, data manu sustinet, ac cum eo in nauem ascendit: Hic vero salua sunt omnia, cessat ventus, Mare tranquillum fit: Apostoli intra se stupent; agnoscunt filium Dei, Dominum mundi, quare & adorant, ac summa cum laetitia fruuntur. Navigant cum eo, usque Genesareth, salutemque per ipsum generaliter aduehant. Non agnouerunt in panu

multiplicatione. Nunc in tempestate aperti sunt oculi filium Dei adorant. Tam utile est nobis quandoque vexari, ut sic Dominum nostrum incognitum nobis agnoscamus, in cuius cognitione stat vita & salus nostra, in periculis agnoscamus, ac praesentem habeamus, ut a temporibus, aeternis eius praesenti gratia liberemur. Amen.

DOMINICA PRIMA

In Quadragesima.

*Dominum Deum tuum adorabis,
& illi soli seruias.*



Erunt quidem est, quod multae, & graues sunt tentationes, & angustiae vitae huius, quod mundi practica plena laqueis, quod satan mundi Deus potentissimus, & infestissimus est, quae Militia est vita hominis; & talis militia, quod ubique pugnat, & ut plurimum perditur. Sed & verum est, quod maximam horum malorum partem homo ipse subimet parat, ac si in sua pernitie delectetur; siue quod negligens & ignauus est, in inquirendis armis quibus ad tantam luctam se praeparat: siue quod & frequenter sua pericula sibi seminat, & arma contra se dat inimico, dum quaerit vires ad venerea: dum ambit honores, in quibus eleuatur: dum falsificat sibi faciem, ut eam pulchritudinem augeat in qua & perit & alios perire facit, siue quod in lucta animo concidit, & se se victum, vix tactus hosti tradit: Facit haec homo, certe facit, & hinc tot triumphos, & victorias dat satanae; sed facit quia vult, quia sic sibi insensus, &

& suae dignitatis prorsus oblitus est. Non quod & arma & vires & modos, & exempla non habeat, quibus & se tueri, & hostem laedere; & expectare patienter, & sustinere fortiter; prouocare audacter, & repellere grauius, & gloriose nequeat. Potest haec omnia si vult homo christianus, & potest in virtute capitis sui Iesu: & satan ipse scit quod potest, & nunquam sine dubio agreditur ut enim haec sciret homo, haec sciret, atque experiretur satan; ut vires nobis daret & illi demeret. Ductus est in desertum &c. Mirabilis, & memorabilis actio est haec quam hodie narrat nobis Euangelista, ubi in aperto campo simul occurrunt & pugnant filius Dei, & inimicus Dei. vterque multa potes, & multa sciens; vterque prouisionibus ad pugnam paratus. cōparet. n. Christus & se cum adfert fidei, humilitatem & Religionem. contra adfert Satan, Astutiam, Temeritatem, importunitatem. Nos omnia obseruemus, & vsum nostrum in conuertamus. Primo ut discamus vigilare, & ubique locorum, & temporum nobis timere, etiam in solitudine, in religione, in quadragesima, si enim venit ad Christum solitarium, quem haec tenus vidit nasci e virgine, per annos 30. innocētissime viuere, nuper dies 40. ieiunare. quanto ardentius ad nos? Beatus qui semper est pauidus, semper itaque expectemus: Secundo, expectemus importunum, in omnes formas se se vertet ut fallat, ut cogat in leonem, draconem, aspidem & basiliscum, in deserto, in templo in monte. quo magis nos sequetur strabimus, aut eleuabimus (chryl.) eo magis insiliet tanquam venator cui sequitur feras in montibus, non sic bestias domesticas. Tertio, ex

F. Franc. Vic ed.

pectemus magno animo & confidentiam, nam utcumque natura sit infirma, virtus est capitis nostri Christi, cui vnimur & a quo robor accipimus, & confortamur, in eo possumus omnes, ille pro nobis pugnat, & vincit. & ut morte sua (Grego.) mortem nostram superat, ita tentatione sua nostras debilitat, tutatur, hebetantur sagittae in petra, quae Christus est. ita artes satanae eluduntur in capite, ut membra sint salua. In eo simus, in eo pugnemus, dicit enim confidite, ego sum: nolite timere. Quarto discamus modos, quibus Christus Magister noster sibi prouidet in pugna & cum in omnibus (Chrylostomus) sequamur, & imitemur, omnis eius actio nostra instructio. Habet Christus pugnaturus prouisiones praecedentes, concomitantes, & subsequentes, quibus negotium suum feliciter conficit. Praecedentes sunt. Prima, obedientia, qua ductus est in desertum a spiritu sancto. sequitur suum ductorem, quin compulsorem & in spiritu sancto se sequestret, Ideo non est sibi timendum. Ita Israel in fundo maris, & in deserto. Ita nos in quadragesima, quicquid dicant caro & medici, obedientiam est, praeteriri non potest sine culpa mortali. Ergo omnino facienda est, sic tamen ut expectes tentatorem, qui ut non pepercit Paradiso caelesti, nec terrestri, Ita nec tuae solitudinis aut poenitentiae parcat. Ut tentaretur a diabolo: spiritus sanctus ducit, Christus ducitur? Ad diabolum ducitur, quid ex hoc congressu expectandum? summa bonitas ducit, mansuetudo ducitur: ad iniquitatem ducitur. Ita & hic traditur Christus potestati tenebrarum, ut in

Y passione,

Marc. 6.

Proce. 3.

Luc. 22.

1. Cor. 4.

passione, hæc est hora vestra. Ita traditur ad tempus Iob vt tentaretur. Hinc nobis meritum, hinc subsidiū, hinc exemplum quod pontificem habemus tentatum per omnia &c. Didicit ex his quæ passus est &c. Obedientia hæc fundauit monasteria, & solitudines Aegyptiorum, à temporibus. D. Marci in Alexandria de quibus Philo. De quibus & Niceph. lib. 11. cap. 35. quod serapion habuit in Aegypto vsque ad decem millia monachorum; Secunda est ratio, hæc enim prouidet omnibus, sine hac nūquam est Christus, qui alijs dicit. Oportet semper orare, qui sine Deo est. sine fide est, carnis est. Vide tamē ne hanc inficiat satan superstitionibus &c. Est genus Dæmoniorum quod sine oratione non pellitur. Solitudo commoda est orationi. Cyprianus, Chrysostomus, erat cum bestis, quia deferrum inuium erat omnibus. Tertia est ieiunium: sic enim abstinet Christus ab omni cibo spiritus sancto delectatus, vt per quadraginta dies & noctes nihil sumat. Vita spiritualē incipit Christus à ieiunio, contra heretici a luxu &c: potest hoc mundi spiritus, vt in negotio seculari abstinemus. alibi occupati. Quanto magis spiritus Christi? Ita Moyses, ita Elyas. Gustato spiritu desipit omnis caro. Est autem ieiunium, vita quædam celestis, & paradisi imago, vt dicit Ambrosius. Vbi sine vita mundi huius viuunt. Videre est in vitis patrum q. quanto magis sanctissime implent Deo; tanto minus mundi huius capiunt. Ita qd pane, sale, & aqua nutriebantur. & sæpe sola eucharistia. Et certe vita ieiuna vita celestis, nā vt illa est (teste D. Dionysio) purgatiua, illuminatiua pfectiua, ita ieiunium purgat, tum quod pro peccatis cōmis-

sis satisfacit, tum quod contra futura præmunit. psal. operui in ieiunio animam meam. Ita Iudith, & Hester se ieiunio munierunt contra pericula carnis; illuminat etiam tum ad agibilia vt post ieiunium Moles accipit legem, qua mundum instituit & D. Franciscus Regulam qua tantam mundi partem perficit. Tum ad speculabilia, Ita Elyas post ieiunium videt Deū: Daniel intelligit mysteria. Perficit etiam & roborat; primo ad tractanda ardua, vt Elyas ieiunus aperit cœlum, suscitatur mortuos, ascendit in curram igneam quasi corpus habeat impassibile. Secundo ad ferenda & superanda aduersa. Tertullianus obturat ora leonum quali corpus habeat ferreum, tres pueri ieiunij extinguunt impetum ignis. Tria hæc ieiunij beneficia, quibus vitam celestem nobis impertit, tangit ecclesia in præfatione. d. Corporali ieiunio, vitia comprimis, mentem eleuas, virtutem largiris.

Cum itaque ieiunasset. Esuriit. Vera caro quando esurit, curanda est & ipsa, ne sit indiscreta religio. Ne fidas carni: habet suā esuriam quā quando sentiet: Tantum caue tibi, ne illudat satan; Infilat enim statim obseruans, si quando caro esuriat, & appetat aliquid. Hic iam arripit Christus prouisiones concomitantes pugnam, quæ duæ sunt. Patientia, & consolatio scripturarum. Quibus hortatur Paulus, vt spem habeamus. Patientiam exercet fame, quæ maxima omnium est quotquot vnquam vllus hominum expertus sit. Nam vt completio Christi vigorosior omnibus est, ita & maxima sentit incommoda, in quibus & maxime meretur. Ita & voluit vsque ad extremum vitam conseruare vigorem, ita vt moriens

Plal. 68.
Iudith. 8.
Hester. 4.
Exod. 24.

3 Reg. 19. l

3. Reg. 17.

cum

zum clamore valido exaudiretur, vt maxime in omnibus pateretur, & maxime mereretur, Dimittit ergo humanitatem Deitas ad suas vires, quas hæctenus suppleuit, & ecce fame perit, qualem sentire debet stomachus vigore valens post ieiunium 40. dierum. Fames hæc Christi, Primo ostendit in eo veram humanitatem. Secundo meretur nobis, vitam æternam, & gratiæ auxiliū in omni inopia. Tertio exemplum dat abstinentiæ excellentis. Quarto prouocat satanam qui omnia explorat, circumquærens &c. Considera tu hic o christiane morbide & delicate, cuius capitis membrum sis, & quam conueniens sub hoc famelcente Christo mensas instruere opulentas, & superfluas &c. Considerat & Diabolus. & tanquam ad graue spectaculum miratur, & confunditur, vt nunc maxime dubitet de qualitate Christi, in quo perpetuas has contrariorum mixtiones obseruat. Nascitur puer paruulus, sed ex matre virgine. Iacet in præsepium pauper, sed canunt angeli, adorant Magi, circumciditur vt peccator, sed ab angelis vocatur Iesus. Præsentatur templo vt pollutus: sed celebratur à Simeone & Anna. Fugit in ægyptum, sed ducunt, & reducant Angelus subditus est parentibus, sed puer disputat in Sinagoga, venit ad iordanem, sed celebratur à Ioanne, Baptizatur in flumine, sed testimoniū accipit à patre &c. Venit ad desertum & stat cum bestiis, sed ecce ieiunat, & sine vita viuunt. Et tamen post quadraginta dies esuriit, & tanta fame premitur. Hic itaque accedit Tentator primus omnium, Magister omnium lucifer, qui semina tentationum iecit in cœlo, in paradiso tere-

stri, hic vnus omnia audet; hic ad Christum quoque venit tentator, vt sese instruat super negotio: & illum si potest confundat. In primis autem conatur à fide auertere, & ad sensus suos trahere, vt quando illi non prouidet pater Deus sed fame perire sinit, vertat lapides in panes, & consilia sua recipiat. Diabolus credit transubstantiationem lapidum in panes esse possibilem, Sacramentarij non credunt, &c. Ita agreditur satan quot quot inuenit in angustia victus, & inopia, quasi sine Deo sint, vt cunq; in baptismo declarati sint filij Dei, hortaturque vt contemptis legibus Dei, quæ duræ sūt carn, & moribus seculi huius incompatibiles, alias accipiant viuēdi leges teneriores. hinc mundi corruptio. Prædicatores sunt in deserto quadragesimæ, prædicant ieiunia, & lapibus his quærent tangerē corda lapidea; nonne verba mea quasi ignis &c? instat diabolus vt faciant panes, mitiora doceant &c. Sed pro se & pro nobis viriliter obstitit Christus. Reijcitque aduersariū, non potestate Diuina, quod facile potest, sed virtute, & fide dicens. Scriptum est, Non in solo pane &c. Ita per consolationem scripturarum se se tuetur. verbum Dei Christus, verbo etiam se tuetur; & in verbo constituit tutelam nostram; nam ex verbo fides vero ignea nequissimi tela extinguit &c. Non in solo pane. in vita D. Ioan. Chyso. legitur, quod quidam Anthemius gentilis ridebat hoc Christi verbum dicens, vitam nostrā pedere à natura, terra sole &c. statim arreptus est malo spiritu; & non prius liberatus, quam blasphemiam reuocauerit.

Circuit Satan, inquit Petrus, quærens quæ deuoret. Ad disidentiam non

pertraxit, redit secundo, mutat locū, in ciuitatem sanctam & in pinam tēpli assumit, Remigius vocat pinam, sedem Doctorum. Ibiq; in loco spiritali spiritualiter tentat, conaturque sanctum hunc tam. confidētem ad præsumptionem incitare. Parum etenim sollicitantur sancti Dei super panibus, aut lapidibus, sed vbi ad ambitionem exiguntur, hic, hic facile cadunt. Tentat satan doctores in cathedra, dum sequantur spiritum domini & docent vt instruunt & adificent: Mitte te deorsum, accommoda verbum ad humores mundi, applaude auribus, delecta &c. Doctor autem est in cathedra vt ascendat, & se & alios ducat sursum, nō deorsum. Dicit ergo. Si filius Dei es, mitte te deorsum. vtq; casum faciliat, addit Ex Psal. Angelis iuis mandauit &c. obserua hic. Primò, q̄ diabolus ē ad sublimia ducit, habetq; mirosmodos & scalas eleuandi, ad gradus, & honores. Secundo, q̄ habet etiam in Hierusalem & in templo, inter sacros, & religiosos, ita q̄ facit non modo comites, barones, sed episcopos, praelatos &c. quot quot contra consciētiā & leges ecclesiasticas promouentur. Tertiò quòd eleuat & sublimat, vt deiciat, & præcipitet. contra Deus humiliat & subleuat. mortificat & viuificat. vix in templo collocauit & ecce iubet. Mitte te deorsum: tam crudelis, & acerbus est hic glorificator, & subleuator. Petrus Chrysostol. quid ineptius dicere potuit filio Dei quam mitte te deorsum? Debit potius dicere, Ascende ad cœlos vnde venisti. Quarto quòd non potest ipse deijcere, nisi homo se deiciat. Hieronymus. Debilis est hostis, non occidit nisi volentem. D. Augustinus, Christus ligauit sata-

nam fortem, vt diriperet vasa eius, canis ergo ligatus est, nemine morde re potest, nisi qui se illi coniungunt mortifera securitate, latrare pōt, sollicitare potest, mordere nō potest. Ita oīm D. Antonius. derisit satanam, qui in forma pueri nigri tentabat eū. d. quid tu tādē facies? puer es, & ater es, turpis & impotēs. Quintò quòd astute imponit, etiam sacris vtens ad perniciem, prout iudicat nos in re ali qua delectari: ita quando Christus refutit ex verbo per verbū impugnat. d. scriptum est, Angelis iuis &c. verbum autem est, vel truncatum, vel de prauatum, quòd commune est hæreticis diaboli membris, psal. nō est de Christo, sed de viro sancto. Hieronymus, Ireneus, Theophil. Augustinus in Ioan. trac. 18. hinc hæretics, cum scripturæ bonæ intelliguntur nō bene, Et hic paties & humilis est Christus, verbumq; Dei arripit quasi ensēm suum. d. Scriptum est. Non tētabis &c. scio quid Angelis. Scio quid mihi præceptū est. &c. Ego interim in mea vocatione manebō.

Iterum Assumpsit eum diabolus in mōtem &c. Tam importunus est satan, q̄ adhuc resumit vires: & mutata arena mutat luctā. conaturq; per auditiātem regnandi Christum ad pedes suos sternere. Quid. n. non facit, non patitur, non violat mundus, tantum vt regnet? Hæc omnia mihi tradita sunt. Dei sunt ex naturali dominio. Satana tradidit mundi imperium iniquitas, q̄ vix habet. Deus vbi virtus regnet. Tam magnus Rex est Satan ambitiosorum, superbōrū, auarorum, luxuriosorum, &c. Cūcūque vul t dat, tam facile ad libitum suum mundū hunc circumducit. Nūmera omnes superbos, auaros, carnalēs, hypocritas, &c. etiam in templo

& mo-

& monasterijs, hi oēs Diaboli sunt. Ceteri Dei sunt. Vide quot sint, Quicquid rerum cōsumitur, in luxu, Diaboli est. sola necessitas Dei, vide quantum Deus habet ex hoc mūdo. Hæc omnia tibi dabo, &c. His necesse est cadere. Et quantum casus est, ab honore Dei, ad cultum Satana? Cadere & adorare Satana, non est tantum floctere genua coram Satana: nā hoc pauci faciunt, tamen nō desunt Magi, sacrifici Veneris, Venefici, Lamiæ, &c. Generaliter autem colere Deum est obedire Deo, & ita Satana. Dixit olian Samuel Sauli. Genus ariolandi est nō obedire Deo. Vocat Paulus, Auaritiā idolorum seruitutē. Quotquot igitur Satana magis obediunt quā Deo, &c. Et hic amplissimum habet adorantium numerum.

Trāsit hic Christus à patiētia ad Religionē, nō sine verbo trā & ait. Vade Satana, scriptū est: Dñm Deum tuum adnabis, &c. Verbo illo. Vade. repellit aduersarium & in hoc verbo repulit eū D. Antonius. d. Christi feruus sum; si potestis, o bellue, deuorate me. D. Margarita virgo magnanima satanam suum proiecit sub pedibus suis. d. sternere superbe Demō sub pedibus sceminae. D. Basilius coegit satanam, vt coram populo redderet chirographum. Dominum Deum tuum adorabis. Dominus est sua maiestate naturali. Deus est. ua bonitate necessaria colendus. Illi soli seruius. Ius est Deus, primus, independens, necessarius, infinitus, summus, principiu & finis; ergo illi soli seruius. seruū Angelī in cœlis. seruis tu in terris tanquam eius carnifex, & sanctorum vexator, tandem in sin ferno tanquam exemplum implacabilis iustitiæ. Repulsus non potest stare satan:

sed abit. Et ecce loco eius, Accesserunt Angeli: consequant in Christo vexato duæ prouisiones prima lætitia animi, & pax cordis. secunda conuersatio Angelorum. Ita facit cum tentatione prouentur. Ita te iatur. D. Hieronymus. quòd post tētationem, videbatur sibi chorus Angelorū interesse. quis iam sufficiat narrare ministeria, quæ Domino suo sic exercito, & de hoste triumphante exhibent sanctissimi spiritus. &c? Nos iam satis didicimus quid à satana expectandum sit; quid contra eius vires & fallacias attulerit Christus caput nostrum. quid nos in eius nomine & virtute vicissim adferre possimus. Restat vt in eo confortemur. & ex eius ore virtutē accipiamus dum dicit. ecce pote statem do vobis calcandi serpentes. Et tandem de victoria iam securi, læti in faciem cadentis hostis, dicamus Deo Gratias. qui dedit nobis victoriam per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

FERIA SECUNDA PRIMAE DOMINICAE In quadragesima.

Venite Benedicti Patris Mei
percipite regnum &c.



Ergit paupercula vita nostra in finem suum, dies agit, menses, & annos: tandem vbi cecidit erit lignum, ibi stabit.

Dum in cursu est, omnia mixta, spinæ rosas, fatuæ prudentibus, zizania tritico &c. in fine distinguēt omnia, & vbi ceciderit lignū. ibi stabit. In cursu picta sūt omnia, & multa non cognoscuntur,

vt

vt debilis est mundi oculus. hypocri-
 sis fallax, & astuta. In fine Dies domi-
 ni declarabit. & vbi ceciderit lignum
 ibi stabit. Dies vitæ huius nostra est,
 nostro arbitrio subiecta, quocumque
 volumus, possumus eam impellere, ad
 vitam, & mortē, bonū & malum. Diē
 etiā satanę in qua multis bonis fruiſ,
 & in qua multos triūphos habet. vlti-
 ma aut dies Dñi est ad solā eius glo-
 riā destinata. Glorificabitur in ea iu-
 stitia Dei, quæ eousque suum locum
 non habet. habuit Potentia creando
 sapientia ordinando, Misericordia
 redimendo mundum: suū in iudicio
 habebit iustitia, quę interim multa re-
 linquit ex dispensatione mala impu-
 nita, & bona irremunerata. Glorifica-
 bitur in ea Humanitas Christi alias à
 mundo iudicati, cum fiet iudex viu-
 rum & mortuorum: cum in nomine
 Iesus omne genuflectetur, cum vide-
 bunt in quem transixerunt.

Phil. 2.
 cor. 10.

Veniet omnino dies illa, vanum-
 que aliter credere, & dicere cum fa-
 ctis. cuncta manēt vt ab initio. Morā
 facit dominus meus. Veniet. Ita ratio
 suadet: Ita prophetę Malac. Ioel. Da-
 niel, Esaias, Iob, Dauid, nihil magis re-
 petitū in scripturis quam dies illa do-
 mini magna. consentiunt Apostoli,
 Petrus in secunda. epi. Paulus, ad Co-
 rint. in 2. ad Thesi. clarissime omniū
 id est iudex ipse Christus, & monuit
 toties. Vigilate, vigilate. Addiditque
 tāquā sigilla imprimantia parabolas;
 de Talentis, de virginibus. De pisci-
 bus, de Nuptijs; de vinea; de Zizanijs
 Vtq; manū extremā adhibeat, ne res
 villo modo possit in dubium verti. cla-
 rissima narratione in euangelio ho-
 die nocte explicat, & oculos ponit iu-
 dicio suum, secundum particulas
 tres, in quarum prima explicat ante-
 cedentia quædam, Secūda, iudicium

& sententiam super vtranque partem
 Tertia. executionem, quæ in æterna
 bona, vel mala destinat.

Ad Primā pertinet instructio thea-
 tri, quæ constat ex præsentia iudicis
 & adductione iudicandorum. Iudi-
 cem adhibet. d. Cū venerit filius ho-
 minis &c. Magnis verbis magnum
 tribunal instituit, quasi Regiū & su-
 premū. veniet omnino & de hoc ad
 uētū dico tria. Primo q̄m iudiciū
 particulare, cuiq; proximus est dies
 mortis, in qua vitæ, aut mortis eternæ
 quisque iudicium recipit. Ita quod
 vbi ceciderit lignū, ibi vel in Dei gra-
 tia, vel in ira perpetuo stabit. hic ergo
 vigilate, vigilate. Secūdo quod secun-
 dum iudicium vniuersale totius mū-
 di, tardus est. Ita in parabola virginū.
 tardante sponso. &c. Tardat, in-
 quit Petrus. nolens perire aliquos.
 Tardat ad lucrū. Tertio de hac tardi-
 tate nemo certus est, vel eē pōt & qa

Matt. 25.
 1. Pet. 3.

de die illa nemo scit, neque Angeli
 Dei. Si tamē coniecturas querimus,
 ex ijs quæ Christus docuit, & post eū
 Paulus. Tres habere possumus. Pri-
 ma est. publicatio euangelij in toto
 orbe. Et in hac nos proficere multū
 possumus, quando iam videmus præ-
 dicatum Christi verbum, in tota lon-
 gitudine terræ, ab Oriente ad Occi-
 dentē. In latitudine etiam in tota par-
 te, & hemispherio Aquilonari, vsque
 ad extremos Boreales, qui habent ze-
 nith p̄ polo, & æquinoctialē p̄ Ori-
 zonte: diemque vnā in toto anno
 sex menses, diei sex alias noctes. Ad
 antarcticū etiā, lā pertransijt Crux
 Christi per Lusitanos ad caput bo-
 nę spei, mare rubrum & persicum, vs-
 que ad Calecuth. Remanet vltima
 pars ad Arcticū. Quare vigilate, &c.
 Secūda est. Cū venerit defectio. s. a
 veritate Orthodoxa, & vera Religio.

Quid

Quid de hac? Iam sumus ad reliquias.
 Tanta mudi pars defecit ad Mahum
 etem. Tanta alia ad somnia Græcorū
 tanta alia ad cōmenta hereticorum.
 Quare vigilate. ne confundamini.
 Leuate capita, appropinquat redē-
 ptio, &c.

Tertia est. Cum reuelatus fuerit
 ille iniquus homo peccati, filius per-
 ditionis. De hoc scelerato nullum ad-
 huc nouum habemus: sed tamen iam
 habet innumeros præcursores: Om-
 nis qui soluit Iesum non est ex Deo
 & hic est Antichristus. Quare & hic
 vigilate. In ianuis est.

Veniet autē Christus homo, filius
 hominis, cui pater dedit omne iudi-
 ciū. In maiestate. non vt prius in hu-
 militate iudicandus. Maiestatem hęc
 vocat Paulus. Aduentum gloriæ ma-
 gni Dei. Primò. Est maiestas personę
 quam expresit Daniel, Caput glorio-
 sum, capilli lanei, oculi flammei, Vox
 sonora, ex ore gladius. Secūdo Est
 maiestas comitatiuæ. Et oēs angeli
 eius cum eo. Angeli sunt innumeri.
 Millia millium assunt ei, & decies
 centena millia ministrāt ei. Angelos
 virtutis vocat Paulus. quid possit An-
 gelus vnus expertus est Senacherib,
 quid poterunt omnes simul? Tertio
 est maiestas throni & potestatis. Se-
 debit in sede Maiestatis suę, Rex se-
 det, & fedendo iudicat in inallibiler,
 imperturbabiliter, in appellabiliter. In-
 stitutus est & rectum iudicium eius. Nō
 turbat eum Amor, odiū, passio, igno-
 rantia, indulgētia, seueritas, fedet ani-
 mo & in iustitia iudicat Rex, supre-
 ma potestate, quæ non admitit ul-
 lam appellationem, neq; ad alium, ne-
 que ad seipsum. Deinde adducuntur
 iudicandi. Et in sonitu tubę, & voce
 Archangelii cuius sonū dixit D. Hie
 sonimus, se semper in auribus ha-

lit. 2.

Dan. 7.

Dan. 7.

Matt. 24.

buisse, ac si clamantem Archangelū
 semper audisset. fuggite mortui, veni-
 te ad iudicium, & testatur quod sem-
 per ad sonitum suspirabat. Cōgrega-
 buntur. Mundus nunc dispersus est;
 in celo, in terra, sub terris. Varij cul-
 tus, varię ætates, varię personarū ma-
 nierię. Tunc omnes in simul rapien-
 tur, in ætate Christi ad locum vnum.
 Vbi? De loco varie opinati sunt cu-
 riosi, De valle Iosaphat dixit Ioel. ex-
 posuit D. Augustinus vigesimo de
 Ci. Dei, tantum nominis significan-
 tiam, significat enim Iosaphat, iudi-
 ciū Domini. Hoc est quod vno ver-
 bo exprimit Christus. vbi? Ante eum.
 Hoc vero notandum. Quo fugis pec-
 cator? A Deo placato, ad eundem ira-
 tum. Psal. quo ibo à spiritu tuo. Hic
 reteguntur omnia, facta, dicta, cogi-
 tata, originalia, actualia, mortalia, &
 venialia, bona, mala, accidentalia, ha-
 bitualia: nec desunt accusatores. Ac-
 cusat Moyſes, i. lex: Accusant opera
 quæ sequuntur illos. Accusant filij
 patres, subditi prælatos: laici sacros:
 oppressi Diuites oppressores. Sanguis
 Abel contra Chaim, accusat dia-
 bolus, Accusant & reuelant, inquit
 Iob. cœli & terra. Testes duo sunt
 extra. Angelus custos toties dece-
 ptus, conscientia intus, toties violen-
 tata; & secundum testimonium hu-
 ius iudicandi sunt omnes. De hac re-
 rum & conscientiarum explicatione
 Apocal. libri aperti sunt: & iudicati
 sint mortui. quot videbantur aliquid
 esse & hic nihil sunt, quibus dice-
 tur. Ego nunquam noui vos: Ita for-
 matum est theatrum. Nunc audia-
 mus iudicium.

Psal. 138.

Iob. 20.

Apos. 20.

Ad Secundam igitur partem atti-
 net sententię prolatio, quæ quidem
 habet proœmium in facto, quod ex-
 bunt Angeli, & colligent grana, & se-
 parabunt

parabunt scardala de regno Dei, ita separabunt oues, humiles, patientes, fecundas; Ab hardis illis, qui olim procaces, Insolentes, vani nihil existimabant, omnia pro leuitate capitis, sine lege, & sine Deo saltabāt. hic firmitantur. Tum ad dextram se vertit iudex, qui lætatur non in perditione, sed in benedictione, cuius viscera sunt misericordiae & gratiae, qui omnia fecit, omnia factus est, omnia passus ut saluaret. Venite. Ita olim ad crucem, qui sequitur me. Nunc quoque ad præmium. vbi corpus ibi & Aquilæ Benediciti Patris. Maledicēt illi, tu benedices. Benedictionem vocat Apostolus hæreditatem sanctorum. Possidete. Credidistis, sperastis à longe, orastis, Adueniat regnum tuum. Iam percipite. Regnum, quam foelix labor trium dierum, momentaneum & leue tribulationis, æternum gloriæ pondus operatur. Et ecce regnum accipit. Et regnabunt in secula seculorum. Paratum vobis. Parauit ab æterno omnibus voluntas Dei antecedens, quæ rationalem condidit creaturam, vt summum bonum inteligeret &c. Quæ posuit nos in acquisitionem salutis: quæ vult omnes saluos fieri. Parato termino, parauit & media virtutis, & obediētiae, per quæ homo virtutis capax, honorifice, secundum sibi conuenientem electionem, ad terminum suum volens perueniret. quod si natura per culpā debilitaretur voluntas illa prouidēs omnibus de remedijs sufficientibus, ad consequendum paratum regnum, parauit Christū reparatorem, & decreuit per eius merita mundo subuenire, dareq; suis cursoribus vires, gratiam, sacramenta, virtutes, quibus si vellent per obediētiā suæ voluntatis ad finem paratum perducerentur.

itaque iam parauit & terminum & media. Sic autem parauit, vt offerret ipse, certo daturus, non autem cogere ad recipiendum, legibus tamen additis, vt qui acciperet, in eis viveret. Qui respueret, in sua culpa periret. Nisi enim ita intelligas paratum esse à voluntate antecedente regnū, non inuenies, quomodo liber homo remanet: quomodo sibi imputari possit vita vel mors. Nam si voluntas Dei absolute statim immutabilis est, Et super ea voluntas hominis nullam habet consilium liberum, cum sit voluntas eius mouens mota: atq; ideo moueat, sicut mouetur: Certum est quod in scripturis exprimitur lex illa data cum hac libertate. qui fecerit hæc viuet in eis. Et Paulus. cōfirmat per exemplum, de brauro currētibus parato. Eadem diuinitas in sua æternitate infallibiliter vidit obedientes, & rebelles, vt centrum est iudex totius circumferentiæ, & æternitas temporis, vocat ea quæ non sunt tanquā ea quæ sunt. Ab æterno igitur manens in suis regulis eadem Dei voluntas subsequens, efficaciter destinat obedientes ad regnum, cæteros ad interitum. Ita dicit Paulus. sic currite vt comprehendatis: Ita Christus. Hoc fac & viues. & Confirmat hic. Esuriui &c. De operibus autem hic dico. Primò. quod non intelligit tantum opera misericordiae temporalis, quin magis de spiritalibus quæ potiora sunt. Secundo. quod in his concludit omnia bonorum genera, quoniam charitas est, forma & anima virtutum omnium. Princeps per eas leges iudicat, quas condidit. legis Christi summa est Dilectio, per hanc ergo merito iudicat. Tertio. quod opera ista merentur paratum regnū, non tam ex natura operis, vel ex pon-

Leni. 18.

1. Cor. 9.

Rom. 4.

1. Cor. 9.

Luc. 19.

Esa. 67.

dere voluntatis humana, quæ tamen necessaria est, & sine eius consensu nihil fit, quàm ex Dei gratia & misericordia, prædestinante, iustificante, & nunc acceptante. Hinc sequitur quod serui Christi bono animo operantur, & totis viribus conantur: In operibus tamen suis non eleuantur, in quibus seipos vix sentiunt, tantū præualeat vbiq; gustus Diuinæ gratiæ. Humilitas ergo extenuat, & annihilat opera, non damnat tamē. Damnant heretici: Eleuat Pharisæi. Reponunt fideles & in manu Christi, & suam manum obliuiscuntur. d. Serui inuitiles sumus, & hic. Domine quando te vidimus esuriētem &c. Quo magis autem humilitas extenuat: eo magis amplificat. Christus iurans. Amen dico vobis, Quod vni ex minimis &c. Gaudete pauperes si hoc verbo, quando sic in vobis vbiq; confor fortune vult esse Christus. Cum ipso sum in tribulatione. Attendite Diuites ne Christum in pauperibus argentem spernatis. Aut enim non creditis aut non amatis. Et hæc de parte dextra.

Ad Sinistram deinde conuersus, mutata facie, à gratiā ad iram fulminat in impios diram & amarā sententiam. Leo rugiet, quis nō timebit. Discedite. Priuatio ista (Chrysostomus) maior est omni geena. Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Male dicti? Qui declinant à mandatis, In mundo benedicunt; ecce coram Christo damnantur. In ignem. Est ignis corporeus inextinguibilis ad vrenda corpora inconsumptibilia in æternum. Est ignis spiritalis includens visionem pœnæ & nolitionem. Ignis eorum non extinguetur. Vernis nō morietur. æternus autem debetur ignis voluntati, quæ infinitam boni-

F. Franc. Viced.

tatem læsit, quæ vsque ad mortem persequerit in culpa, argumentum quod si in æternam visisset, in æternum peccasset, & hæc æterna peccandi voluntas punitur æterno igne: Esuriui & non dedistis &c. quid passuri sunt, qui pauperes expilarunt & opprēsserunt, quando isti sic puniuntur, quia non libuenerunt? Scilicet exculant, prætexuntque ignorantiam. Domine quando te vidimus? sed est ignorantia affectata, quæ non extenuat, sed auget culpam. Vere nesciunt, qui doceri nolunt; qui ad cōciones ludendi, vel censurandi causa ueniunt: qui nihil minus quam doceri uolunt. Et ita ignaui ad mortem & ad iudicis f. ciem ducuntur. Et putant se tunc excusari quod nesciunt? Verum obijcitur illis, quod potuerunt scire, si uouerunt, quod pauperes excitauerunt, quod illos ante corū ora posuit ut commoneret, sicque tollitur omnis excusatio. Et hæc de secunda. i. de sententia.

Ad tertiam pertinet executio. Ibunt hi in supplicium æternum, Ibunt omnino, reuocari non potest iudicium, nam regis est. Si beata uirgo cum omnibus Angelis & sanctis, uelint succurrere uni, non possunt hoc loco. Si Noe, Iob & Daniel fuerint coram me, &c. Filium, & filiam non liberabunt. Vane hic dicitur. Date nobis de oleo uestro. Clausa est ianua. Isti autem qui fugere nequeunt: latere nequeunt, Compateri non audent. Mori non possunt. Viuere nolunt. Quæret mortem, & fugiet ab eis. Iusti autem in vitam æternam: Ad vitam tendit uita, & ad vitam æternam quæ uiuit in fonte uitæ, quæ est essentialis uita; dicitur in ipso met Deo Deum uidet, & fruatur. En uita ad se rapit uiuentium cor-

Z

da tan-

da, tanquam terra viuentium. Illa vna labores minuit, & mortē ipsam dulcē facit quando per eam transitur ad vitam. Illam parauit Pater, meruit filius. Ad illam creauit nos potentia patris. Redemit sapientia filij. sanctificauit bonitas spiritus sancti. videte o charissimi ne ob hanc vitam mortibus plenam, amittamus illā. quamobrem dico & omnibus dico o filij vitę, hęredes vitę, vigilate, vigilate. Amen.

F E R I A T E R T I A
DOMINICAE PRIMAE
In quadragesimā.

Ex ore infantium, & lactantium, perfecisti laudem.



Isitat D.N. Amantissimus Iesus dilectā spōsam suam ecclesiam tabernaculum, quod fixit Deus, & non hō. Quam tot laboribus acquisiuit, quā inter spinas, flagella, clauos cruce. in faucibus mortis, in corde terrę reperit, quā sanguine ipso suo purgauit vt haberet mundam, sine ruga & sine macula, quam reddens tam instanter commendauit Petro, & Pastoribus quos loco sui reliquit in terris. Rege re ecclesiam, quam acquisiuit sanguine suo. Videt eā a falsis amicis sui & proditoribus contaminari: dolet primum intra se, & torquetur vsque ad lachrymas sanguinis ē corde suo. Demum apud se statuit vltionem. **1. Cor. 3.** Tēplū Dei si quis violat, hunc dispendet Deus. Hinc ruinę ecclesiarum Asia, Aphricę, Gręcię, & tot diebus nostris occidentalium, vsque ad has reliquias. Ita in mundo originali, vi

dens quod omnis caro corruerat viā suā indoluit. Tactus dolore cordis intrinseco. Inde iratus apud se stetit. Non remanebit spiritus meus. **1. Gen. 9.** &c. Delebo hominem de terra, super sodomis quantum indoluit cum Abraham, quid non permisit vt feruerentur a. 50. iustus ad decem. tandem iratus, Delebimus locum istū. **Exo. 14.** Super Aegypto & Pharaone, quid non tentauit vt flecteret? Tādē Glorificabor ait, in Pharaone, scient Aegyptij quoniam ego sum Deus. Ita narrat euāgelistę, quod appropinquans Christus d.n. Hierusalem, fleuit super illam. Vtinam cognouisses & tu &c. **Luc. 19.** Inde cessatis lachrymis, excelsio, irato quę animo, vt imminētis ruinę signū daret, presentem quę malitiam vindicaret, in Hierusalem. Et Commota est. Commouentur omnes, sed non vna ratione. Pueri & turbę simplices ad famam Lazari fucitati, mouentur deuotione, & occurrunt palmitibus, vocibus clamantes osanna. &c. Ita turbat puros animos religio prę dulcedine & gustu, qui insolitus est carni: ita ante Archā saltabat Dauid. Ita Maria concepto filio abiit in vtero matris exultauit ad occursum Christi. Ita Paulus turbat? raptus, est ad tertium cęlū, tāta sui confusione quod nesciit, siue in corpus, siue extra corpus. Ita in cantica. sponsus misit manū & tetigit me & continuo intumuit venter meus &c. contra turbantur & commouentur Pharisęi, & scribę. Principes terrę turbati sunt, commoti sunt, tremor apprehēdit eos. Turbat ira: Ira nascitur, ab inuidia qua non ferunt Christi gloriā, & d. Quis est hic? quę patria? A Nazareth Galileę &c. Quę claritas sanguinis? filius fabri. quę sanctitas vitę? scimus quia peccator est. Quę eruditio?

ditio? Cum non didicerit. Quis mundi fauor? turba hęc ignorās, quę non nouit Deu. Deinde ab auaritia, quę timet cōmodo suo. & quod timet impius curruet illi. Absente Christo iniquitas, & vanitas mūdi quieta est. Et dicit Pax, Veniente ipso & verbo eius mala opera retergente: commouentur omnes. ita Achab ad Elyam. quis es tu qui conturbas Israēlita de Paulo & scylla. Homines isti conturbant ciuitatem. ob questum sublatū. Vtinam nos sicut habemus satrapas clamantes contra Christum, & commotos aduersus eius veritatem Ita habeamus paruulos Osanna filio Dauid, & Zelates pro eius honore, vt zelat ipse pro honore patris.

Et Intrauit I. Iesus in templum. Hic totus mutatur, Christus, corde, facie manibus, alius plane fit. Exprimit euāgelista iratum animum. d. eiciebat ementes & videntes ē rēplo. & mēlas numulariorum, Et cathedras vendentium colūbos. euertit, quanta commotio est hęc mansuetissime Iesus? factum certe mirabile, & extraordinarium, insolitū mitissimo Agno: alienum etiam ab eius ministerio, & legatione. Non enim erat sacerdos, aut cūrator Templi iudaici, nec esse poterat, vt probat Epi. ad Hęc. quia non erat de tribu leui, sed iuda. quid ergo ad eum pertinet si templum illud polluitur? quod si propheta est. Agat verbis, nō manibus. factum mirabile est, & a Hieronymo connumeratur inter principalia Christi miracula: sed a mirabili etiam & potentissima causa emanat. Causam tetigit Ioānes. in alia consimili occasione: x psal. zelus. do. tuę comedit me. zelus amor impatiens est, & feruens; zelus autem triplex est, quo hic mouetur Christus Erga Patrem suum dom.

Deum. quem videt inhonorari. Erga Pauiam tuam Hierusalem, quam videt ex hoc interituram. Erga ecclesiam sponsam suam, quam pręuidet non minus pollui.

Primo Zelus est erga Patrem, quę vnice diligit. Videt eius domū pollui & ferre non potest. Polluūt autē duo quorum alterum apparet. Alterum latet. Apparet quod ex templo facta est domus negociorum, in qua emitur, venditur, commutatur &c. Hoc ferre non potest. Deus colendas. cętera omnia alibi tractanda. terra quidem, tota dei & sancta est: tamen nō tota aequaliter sancta. Ita Iacob. locus iste sanctus est. Ita Moysi. Terra in qua stas sancta est. solue calciamenta

Ita specialiter dicatum est Deo tabernaculum. Deinde templum Salomonis ab instructore & fundatore, iterū a Zorobabele, iterum encenia tum a Machabeis, semper mirabili cum pompa, quam & Deus approbavit, luminibus, promissionibus &c. Nihil turpius cerni potest in homine Christiano, quam si ecclesiam plateam faciat: orat pro vobis sacerdos. Vos autem? Petit ille saluari vos a Deo. Vos autem? sacrificat pro statu vestro. Vos autem quid? alterū quod maxime offendit Christum omnia penetrantē. Et est hypocrisis, spelunca, & antrū, in quo latēt latrones, auari mercenarij, tanto peiores & nocētiores, quāto latētiores. Hypocrisis spelūca maledicta quę sub prętextu religionis propagandę, sacrificiorū facit ex templo mercatum; & ventri suo consulit. Talem speluncam retexit Daniel in qua latebant voraces illi sacerdotes Baal, & sub nomine Idoli, 30. oues quottidie deuorabāt. Huc respicit Christus. d. fecistis speluncā latronum: Et hanc speluncam

1. Cor. 3.
Gen. 6.

1. Gen. 9.

Exo. 14.

Luc. 19.

Matr. 21.

Luc. 1.

Ibidem.

2. cor. 12.
Cant. 5.

Psal. 47.

Psal. 68

Act. 16.

Gen. 28.

Exod. 3.

præ omnibus abominatur, tanquam Deo patri offensissimam, quæ de eius honore, & nomine, & sacrificijs, negocia facit. Purgato templo. Illuminantur cæci claudi sanantur. Hæc sunt quæ à templo requiri debent, non alia lucra. &c.

Secundò. Zelus est erga patriam Hierusalem, cuius & ipse civis est secū dum carnem. Salus ex Iudeis. Missus ad oues Hierusalem: Videt eam interituram: scit causam mali esse sanctuarium. Ideo ingressus Hierusalem tam longam, & latam, recta pergit ad templum. Tum vt instruat nos, vt primo queramus regnum Dei, quolibet mane, antequam ad negocia pergamus, ad minus intremus ecclesiam, si non possumus audire missam quolibet die, saltem adorare, & diem Domino commendare. Tum vt significet radicem malorum omnium esse templum. Est enim, inquit Chrysostomus, sacerdotium in ciuitate, sicut stomachus in corpore toto: sanus sanat: eger inficit omnia. Si Templum sanum est in fide & doctrina, sanat mundum, sola ecclesia Romana, quæ præstigia non recipit, Cadentibus alijs, fidem catholicam toties seruauit. vos estis lux mundi: Si enim templum inficitur, & sal infatuatur, in quo salietur? Quid mundum infecit nisi templum infectum? Qui fuerunt primi illi corruptores; Arius, Manes, Eutices, Priscillianus, Montanus &c. quis Berengarius: & de nostris, quis Luterus, Bucerus, Lambertus, Pellicanus, Oecolampadius, Munsterus, Caluinus & cætera. Nisi omnes Apostata à sacerdotio? quis Sergius corruptor Mahumetis nisi apostata à Monachismo? Perit scientia à sacer-

dotibus, nisi peius dicit potest. Si quoque templum sanum est vitæ & moribus: mundum sanctificat verbo, & exemplo. Dux enim populi est. Deduxisti eos velut oues in manu Moysis & Aaron. Ob hoc voluit Deus sacerdotium ornari vestibus, mitra, rationali, tintinnabulis, vinctiōe, loco eminenti, vt reuerendum faceret coram mundo. D. Antonius abbas nihil magis amauit quam benedicere à sacerdote. Diuus pater Franciscus dicere solebat: si mihi occurrerent simul Angelus, & sacerdos, prius me flecterem coram sacerdote. quid dico de patribus his sanctissimis? Constantinus Cæsar mundi princeps, quot modis coluit sacerdotium, quot honores a se ad sacerdotium traxit? Theodosius Cæsar, nonne publicè coram Ambrosio Mediolani se se prostrauit & fleuit, vt ab eo benediceretur? Quid de his catholicis dico? Attila Hunorum Rex, mundi flagellum, dissipata Germania, vastata Italia, mox Romam funditus euersurus à qua potestate repressus est, nisi à sacerdotio? vbi enim occurrit illi Leo sanctus Pontifex, nudis pedibus, cum clero suo, statim vires omnes illius fregit. quid de hominibus? Elementa mortua cedunt sacerdotio. Marcellino episcopo Anconitano se se obijcienti pro salute suorum peperit ignis, qui iam magnam Anconæ partem incenderat. Tam salutare est mundo sacerdotium, vbi & doctrina & moribus valet. Contra si corruptum est, inficit & perdit mundum. Ita apud Ezechielem c. 8. narratur causa potissima ruinæ Hierusalem ex sanctuario prouenisse, locus notabilis est vbi Propheeta narrat se à Dño raptū & constitutū in Hierusalē, ante fores templi, vt obseruaret

seruaret abominationes, quas, inquit facimus hic. vt recedam à sanctuario meo. obseruat ille quatuor potissimū narrat se. v. h. abominationes, quibus vinctum sanctuarium polluebatur. Primo vidit in introitu ante fores, Idololum zeli, impediens ingressum. Hic amor proprius est, qui tot annos fores ecclesiæ occupauit, ne virtus, & Dei cultus locum haberet in sanctuario, quam primum per Dei gratiam sublatum est idololum, & amor carnis cessit amoris Dei. En virtus ingressa, en disciplina restituta, en obseruatio canonum, episcopi sunt doctores, Et resident in ecclesijs; Beneficia dantur per examina, virtutum, non sanguinum, &c. Sed peiores adhuc videbis. Secundo, vidit templum vndique obseruatum, iubet vox. fode parietem & introspice, fodit, & vidit intra sanctuariū Imagines belluarū multarum pictas in pariete. Et septuaginta ex senioribus, qui in tenebris dabant thura imaginibus, & quique colebat belluam suam. d. Non videt nos Dominus. Sic quisque domi habet in tenebris suis belluam suam & colit, vtcunque in conspectu hominum sit speciosus: colit ignauus Asinum, iracundus leonem, Gulosus Lupum, inuidus canem; luxuriosus porcum; elatus Pauonem, Hipocrita vulpem: Et hæc sunt scelera, occulta, quæ Dei gratiam extinguunt in ecclesia, quæ saltem impediunt meritum operis operantis: Non sunt idonei intercessores Domini contemptiores. Adhuc peiores videbis. Tercio. Vidit Mulierculas quaidam collectas, & simul in templo flentes, & flebant adonidem suum inconsolabiliter. Hi sunt in ecclesia animi illi muliebres & effæminati, qui olim fruebantur Adonide id est commodis, pompis,

leui, pluralitate beneficiorum, oculis, felicissimi omnium & speciosissimi. Nunc Reformatio, Concilium, sedes Apostolica exauit adonidem, vocauit ad opus, & fibores, abstat incompatibilia: iussit curam animas, predicari verbum vite, & zelus instaurari pietatem, Eheu quibus amare delicatuli & morbiduli isti Prauatii plorant. Adhuc peiores. Quarto Vbi ingressus est sanctum sanctorum. Vah quid vidit? inter vestibulum & altare, viginti quinque viros amplissimos & grauissimos qui vertentes dorso & terga Altari, adorabant orientem. Solem. Et hoc prope altare domini? quid turpius? Hi sunt maximi illi consultores & mundi columnæ, qui ecclesiam sustinent & ecce terga vertunt altari: nil minus curant quam dignitatem ecclesiæ; Adorant autem soles suos, à quibus lumina, titulos, pensiones accipiunt, Alij solem imperij, Alij Hispanum, Alij Gallum, obsequi Regibus non est malum vbi terga non vertuntur altari, quin vtile est ecclesiæ fauoribus Regum, protegi. Et hæc sunt quæ templum vastant, & vnde ira Domini prouocatur. quare addit propheta ex persona Dei sic irritati. Ergo & ego faciam in futuro meo, non parceret oculus meus, nec miserebor. Magna itaque ratione zelatus est Christus patriam suam Hierusalem, & in templum inuectus tanquam in causam malorum omnium imminentium.

Tercio Zelus erga ecclesiam suam christianam, in templo illo lapideo significatam, quo vult nos omnes docere, vt templum nostrum curemus, & expurgemus, nec cogatur ipse vlcisci: Tepla nostra specialia sunt corpora

corpora nostra: in quibus habitat spiritus sanctus. Templum est corpus, Altare est cor, victima est sensus: sacerdos est spiritus, Gladius verbum: ignis charitas. Hinc ei sciendæ sunt bestia, quæ vitam nostram inficit. A corde iniquitas, ab ore perfidia ab auribus curiositas, ab oculis vanitas, à manibus rapacitas, ab intellectu cæcitas, à voluntate obliquitas &c. Eiectis bestijs, & numulariorum, id est sensuum cathedris, iam libere poterit in nobis Christi spiritus cæcos illuminare & claudos erigere. Quod si satrapia, id est mundi mores, & carnis vanitas non ferunt, si Hierusalē, ista generalis non recipit; si tota ecclesia non reformatur, Recipiat eum nostra Bethania; doceat in nobis, regulet familiam nostram, purget peccata nostra; vt pueri nostri, humilitas, simplicitas, puritas illi occurrant, illumque tanquam prophetam & doctorem suum glorificent. d. osanna osanna filio Dauid: Amen.

FERIA QUARTA
DOMINICAE PRIMAE
In Quadragesima.

Ecce plusquam Ionas, & plusquam Salomon hic.

Habet Christus. D. N. lucem, vitam, & virtutem in se sufficientissimam. Habet radios, spiritus, opera potentissima, tum ad illustrandum Mafestatem suam, tum ad instruendum, & quietandum omnium corda: Illuminat, inquit Ioann. omnem hom. venien. in hunc mundum. Habet sanguinem, merita, corpus, animam vitam, mortem, gratiam, gloriam pro mille mundis Habet & magna,

18. 1.

vniversalī charitate offert, pro mundi vita: nil magis amat, quam iuuare, ad hoc venit, vt vitam habeant &c. Mundus his bonis eget, & solis his, sine quibus cætera non inuuantur. Operatur etiam; quodam modo quærit. Et tamen tantus hic bonorum cumulus in paucis restringitur. Quia monstruosam hanc inæqualitatem patitur Christus in hoc mundo suo: quod vt dixit Esa. Alijs est lapis preciosus in aedificationem. Alijs est petra scandali in offensionem. Et vt Symeon: Alijs est relux rectio. Alijs ruina; Et vt Paulus. Alijs odor vitæ in vitam. Alijs odor mortis in mortem. Non quidem sua culpa; quia vnus ipse est omnibus, vita, lux, at mundi culpa, quem inuenit in æqualē, atq; ideo in æqualiter afficit, vt sol etiam ex varia rerū dispositione, liquefacit, & indurat: inæqualitas oritur ex fide: ita dicit D. Petrus vobis credentibus honor: non credentibus autem in lapidem offensionis & in petram scandali: Varie, afficit Christus, quia variam inter nos currit fortunam; sunt pauci humiles, & simplices qui credunt. His honor est, his bona omnia præstat, his signum salutis est. Hos habet Carissimos, hos vocat amicos, hos habet loco Matris, fratrum; sororum &c. tantum ex hoc quod credunt, & faciunt voluntatem patris, & suam. Hanc eandem fortunam inæqualem passus est spiritus Christi, Et in hac hodie constituit Historia euangelica, plenam luce, dictis & factis stupendissimis: Nuper eiecit Dæmonium mutum, surdū &c. Et ecce quam inæqualiter factum recipitur. Sunt simplices, qui credunt ei, verbum suscipiunt in salutem, factum mirantur. d. Nunquid hic est filius Dauid? In potestate spiritibus immundis imperat, & obediunt ei. In

Ioan. 101
Matt. 7.

Ela. 2.

Luc. 11.
2. Cor. 2.

1. Petr. 1.

Merc. 1.
Luc. 11.

ter

ter hos exclamat feruētissima illa: Beatus vëter qui te portauit & cetera. Sūt alij qui aperte reijciunt, & blasphemant. d. In Belzebub principe Dæmoniorum Dæmonia eijcit. Et testantur Matthæus, & Marcus quod impij & blasphemij isti erant. scribæ & pharisæi. Sunt tertij qui simulant se credentes, & amicos, ac discipulos, & tamen non proficiunt; quia sine gustu sequuntur, quare semper præsentia despiciunt, & noua quærunt. quærunt enim non vt discant, sed (Lucas) vt il ludant: vt tempus terant; Hos introducit hodie Euangelium, post tale ac tantum signū: quo simplices illi Christum Dauidis filium id est Messiam agnouerunt; sic compellantes Dominum, ficta ac simulata facie. Magister volumus à te signum videre. Magister. Ita Ioab ad Amasa salue mi Fratrem: & occidit eum. Reg. & xx. Ita Iudas. Aue Rabbi. Volumus, quam indecens, vt seruus coram Domino dicat, volo, vt inā nulla sit voluntas nostra. Et addit Lucas. quod signum de celo quærebant; Ac si cætera illa, minora sint, terrea, humilia facta, quam vt excelsis istis ingenijs satisfacere possint; Det igitur signa illustria è celo, qualia olim Moyes, Iosue Samuel; Eiyas, & Elifeus: qui in concionibus quærunt, quæstiones altas, dubia exquisita: stylum elaboratum, verba pura: conceptus eminentes, Atque interim præsentis conciones non gustat, & pro indictis habet, semper; super habedīs negociatur. Hi sunt ex hac schola: vt inā nō sint qui verbū aperte reijciat, & persequatur. Heretici, prophani, corruptores, Impugnatores: Sed oibus pro se pro nobis alto spiritu respondet Christus. Vtinā hic saltē audiatur; certe audiri vult, quando tam aperte & clare loquitur; Obse-

cro charissimi attentē excipite. Recte de Messia dixit Esa. quod Emanuel hic, butirum & mel come-deret, vt sciat efigere bonum & reprob. malū. Et necessaria est electio, & discretio ista ad recte iudicandum inæqualitates mundi huius, alioquin sepe fallimur. Prauum est cor hominis, & inscrutabile, quis cognoscet illud? Deus enim seculi huius vafer est. Grauisissimus iudex omnium est Christus, & Christi spiritus; scrutans corda, & renes. Ideo tute de omnibus pronunciat, & pro meritis omnibus satisfacit: Tertios tentatores despiciat, atque ad turbas circundantes se se conuersus dicit. Generatio mala & adultera &c. Vide quàm acerbus est hodie Christus. Dicit non potest, quā ægre sustinet simulatos, quam odio habet laudes, & seruitia Hypocritarum. Ad iniurias, ad damna illata non commouetur, vocant impij Dæmoniacum, Samaritanum &c. Placide respondet, ego Dæmonium non habeo: Percussus coram Caypha vix respondet: si bene locutus sum, cur me cedis? Hypocritas. ferre non potest: Rogant olim discipuli Phariseorum mira: cum humilitate & reuerentia. Magister scimus quia verax es, & viā Det in veritate doces, & non est tibi cura de aliquo, nec enim respicis in faciem &c. Quanta laudum catæna: dic ergo, licet dare censum Cæsari an non? Quid vero ad hæc Magister tam laudatus? Respondit toruo oculo: quid me tentatis hypocritæ? ita nec iniurijs frangitur, nec laudibus eleuatur, constans hic Emanuel, & cordium iudex. Simili constantia de suis his nouis discipulis, signa quærentibus, hodie dicit: Generatio: quo verbo indicat malitiam nō esse tam personalem, quam radicalem totius

Ela. 7.

Ioan. 8.
Ioan. 18.

Matt. 2.

totius

Ier. 7.
Act. 7.
Luc. 3.

totius gentis. de qua Iere. filij colligunt ligna, patres succendunt ighem. De qua Stephanus. quem propheta rum non sunt persecuti Patres vestri? vocat Io. Genimina viperarum. Mala. Prava conceptam in medullis habens iniquitatem; pessimam vocat in fine. vbi de profectu malorum spirituum dicit. Ita, inquit, fiet Generationi huic pessimæ. Ita malum dicimus satanam, idest in malo firmatum, impetentem. mala vult, mala facit, patitur &c. Quanta malitia, Veritatem agnitam impugnare, Scripturas sacras deprauare, mutilare, corrumpere. Signa quibus totus mundus trahitur, aut non videre, aut abominari aut obscurat, vt in cæco nato, aut Belzebub tribuit? Et Adultera: Adultera: Alludit ad pacta & promissa, quibus Deus toties in peculium, & fidem suam suscepit gentem hanc, toties illi suam obstitit misericordiam. Toties contra illa se se totam Deo pollicita est toties veniam obtinuit. Et semp fide fracta apostatauit. Ita Adulteram & fornicariam sæpe vocat propheta, quod ad alienos Deos se se incuruauit. Ita Moses. Generatio peruer'a & infidelis vocat filiam Auguratricis. Daniel semen chanaam. Eheu quot inter nos sunt adulteria, quot apostasiæ, si de promissis non seruatis, & quæ in baptismo & quæ toties in poenitentia protulimus, iudicandi sumus. Sponsus anime legitimus Christus est, cui anulo fidei subarata est, cuiusque alij sese committit; adultera est. Signum querit. Infidelitas, aut certe vanitas est, Signa querere, postquam veritas probata est, recepta: Alioqui necesse fuit (Thomas) veritatem à principio, tanquam supernaturalibus confirmare: inde superfluum. Periculosum etiam est signa

Esa. 57.
Deut. 32.
Dau. 13.

querere. Nam facile potest satan illudere. Antichristus in omni virtute satanae, in signis, & prodigijs: sanctos occidit Christi seruos. Et interim carnifices suscitabit mortuos. Nunc tempus credendi est, non vendendi: fides hæret verbo, satis enim probatum est verbum, sat sanguinis præstitum. Et signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetae. vnum hoc relinquitur iudeis, nam signum iudicij est feralis, & funestissimum signum, quo perpetuo discernentur, Habet Ionas in se cumulum signorum, quæ omnia iudeis mortalia sunt. Habet in principio, in medio, in fine. In principio. Cum à Domino eijcitur è iudea, vt ad Niniuem tendat. Pessimum signum est pro iudea, vt ad Niniuem tendat. Pessimum signum est pro iudea; quando eam deserunt Dei prophetae, Egresso Loth è Sodomis, perit Sodoma: Egresso Israele ab Aegypto, concidunt omnia. Ita egresso Christo ab Hierosolima, statim euertitur. Religio conseruat regna. In medio. Cù in itinere mittitur in mare. statim tempestas tollitur. Tribus diebus latet in corde terræ: tertia die emittitur. Hoc signum signorum est in Christo; inquit Augustin. quod Mortuus est & resurrexit. Ita alibi. Soluite templum hoc, Ego in triduo excitabo illud. Cuius autem rei proprium signum est Mors in Christo? Humanitatis & charitatis immense, qua dilexit nos, & tradidit seipsum pro nobis. cuius rei signum est Resurrectio? potentia ac Maiestatis Diuina: Hæc autem duo, quid conferunt Christo? Totum id quod ad salutem nostram requiritur. Mortuus est pp delicta nostra. Resurrexit pp iustificationem nostram. nobis ergo. Mors Christi è signum remi-

Ioan. 2.

remissionis peccatorum, resurrectio signum iustitiæ acceptæ. qui ergo in his Christum non agnoscit, & recipit, nullam spem salutis retinet. In fine quod restitutus Ionas, Niniuem ingreditur homo propheta, ignotus, peregrinus, solus; prædicat verbum Dei, sine signis. Et ecce statim ad poenitentiam inducit. Hoc signum est infractæ Iudæorum pertinaciæ, viri Niniuitæ merito surgent in Iudicio cù generatione ista: Ecce enim plusquam Ionas hic Iesus Nazarenus. Ille propheta, hic Dominus propheta rû. Ille ignotus, hic è semine Dauid: in propria venit. Ille inuitus & amarus etiam propheta, hic volens, hic gratiosissimus. Ille solus. Hic cum sapientibus, & scribis, & prophetis. Ille verbo solo egit: Hic innumera adiecit miracula. Ille terminum quadraginta dierum præscripsit. Hic quadraginta annorum. Ille auditus est. Hic in se & in Apostolis reprobatus. Et ecce plusquam Ionas. Ille enim ciuitatem vnã conuertit, qui fructus fuit suæ prædicationis. Christus per apostolos mundum totum inuasit, & expugnauit, quo facto se vere Dei filium & mundi saluatorem irrefragabiliter probauit. Tanta enim fuit felicitas, & progressus euangelij Christi: vt necesse fuerit: vel nullum Deum esse; vel Christum eum esse Dei filium, quæ se profitebatur. Surgent secula illa omnia in nos, & in fidelitatem nostram iudicabunt: surgent & huius seculi partes illæ noui orbis, quæ tanto cum spiritu & feruore suscipiunt Christi incogniti Euangelium. Nos vero post tot secula adhuc frigidè, & inutiliter audimus: Adhuc noua molimur, adhuc nos ipsos in Dei verbo querimus: Surgent & populi decepti in nos, quod illi suos apostatas tanto cum spiritu & seruo

F. Franc. Viced.

re audiunt: Nos nostri tam frigidè, vt vix digitum moueant pro Christi seruitio, vbi illi ad impugnandum Christum omnia faciunt, & patiuntur. Det Dominus mentem sanam, vt eius virtutem & vitam agnoscit mundus in verbo præsentis, atque in eo proficiat ad eius laudem. Amen.

Neapoli apud Archiepiscopatum. 1569.

FERIA QUINTA DOMINICAE PRIMAE In quadagesima.

Quando spiritus noster est opus, & creatura spiritus Dei omnipotentis, Iustum est vt ab illo pædeat ab eoque solo duci se, & regi patiatur. A quo enim tutius, aut gloriosius ducatur, quam à creatore suo? Dicat ergo quasi catulus sequens. Spiritus tuus bonus deducet me &c. Dicat cum gaudio. Dominus regit me, &c. in loco pascuæ, ibi me collocauit. Quado etiam spiritus Dei sic regit creaturam suam, & ad pascua ducit, iustum est vt ad ea pascua, camque mensam ducat, qua saturari possit, & expleri; ne perpetuo in eius cura, & manibus sit misera, & desolata. Quod si sic. Ad nulla pascua, aut mensam ducere potest spiritum nostrum, quam ad suam ipsius, & ad seipsum. Cum enim ratione imaginis anima nostra capax sit Dei, ac Diuinæ felicitatis, Ex vi capacitatis huius, opus est, aut eam perpetuo famescere, aut in Deo ipso solo satiari: Ita Dauid. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ: Apud te est fons vitæ. Ita D. Augustinus. Creasti cor nostrum ad te, inquietum

Psalm. 142.
Psalm. 29.

Psalm. 35.

A a est

est don. req. in te. Ad eam igitur mē-
sam duci & admitti necesse est spiri-
tum hominis, in qua ipsemet creato-
ris & ductoris spiritus beatus est. vt
intellectus hic noster repletur lumi-
ne ipso gloriæ Diuinæ. Appetitus hic
noster ea ipsa bonitate fruatur, & re-
pleatur, qua Deus ipse; atque ideo ra-
tione obiecti Deificetur. Nam ad ni-
hil minus creatus est. Ad hunc hono-
rem, & statum fert eū imago in qua
creatus est. Quod, si nunc, dum pere-
grinamur, & distamus, à patria men-
sa; non possu- nus pane illo frui, qui in
teger est, quiq; fauces, & ora replet,
Micis interim de mensa cadentibus
alendi sumus; alioqui certum est, nos
nullis alijs cibis nutriri posse. cætera
omnia vt vana sunt, ita non nutriūt,
non enim implent; immo non tan-
gunt cor. Micæ cadentes è summa il-
la domini mensa sunt dona, & virtu-
tes, quæ per spiritum sanctum crea-
torem in spiritum nostrum creatum
infunduntur, ad refrigerandum, ad il-
luminandum, ad deducendum nos
in finem nostrum. Ideo dicunt theo-
logi quod à Deo sunt, in Deum re-
uocant, & Deo implent. Fides illumi-
nat, & purgat cor, repletque mentem
diuino lumine: quodque in caelis facit
lumen gloriæ, vniens creaturam
creatori; vt eo mediante beatur, Hoc
facit in terris fides. Vnit creatam mē-
tem lumini increato: fundatque tan-
quam substantia rerum sperandarū,
& argumentum non apparentium in
homine regnum Dei: vt sit capax al-
titudinis, latitudinis, profunditatis:
mysteriorum Dei; quæ sine lumine
fidei sunt impossibilia, proportiona-
liter, lumen in caelis glorificat, gratia
in terris iustificat. Amor inde Di-
uinus afficit, affectionesque ho-
minis replet Diuinis consolationi-

bus; satiat desideria; Educit è fini-
bus Chananæorum, extinguit amo-
res & desideria mundi, totamque crea-
turam rapit, disponit, & habituat ad
amores & obsequia creatoris. Sed &
aliud amplius facit ex ratione imagi-
nis spiritus increatus sic vnitus crea-
to. Et est hoc, qd seipsum actuat, &
exercet in eo, sicut actuat in seipso;
nisi, quod in seipso actuat, & exercet
se ex naturali & necessaria sua perfe-
ctione: in homine vero actuat se, ex
gratia & amore, in seipso facit vt per-
ficiatur ab æterno, In homine tantū
vt perficiat. In seipso igitur Diui-
nus intellectus, in patre, diuino lumi-
ne plenus, per actualem intelligentiā
Dei tatis, implet mentem Dei Diui-
no verbo, sicque generat filium sub-
sistentem. Voluntas etiam diuina, ple-
na & fecunda infinita Deitatis affec-
tione, & complacētia actuali, spirat
diuinum amorem, & spiritum subsi-
stentem; sicque actualibus istis ema-
nationibus, diuina trinitas exer-
cet, & completur. Ad eius imagi-
nem & similitudinē, spiritus sanctus
in creatura actuat lumen fidei infusū
& per eam extincta iam quacunque
intelligentia carnis, quod Paulus vo-
cat captiuare intellectū in obsequiū
Christi. exprimit in ea actuales intel-
ligentias supra naturales, & diuinas,
quibus concipit mysteria, & parit ac-
tuales consensus, in ea omnia, vtcū-
que facta difficilia, quæ sibi à Deo
proponuntur & reuelantur. De qua-
re D. Petrus si quis loquitur, tanquā
sermones Dei. Et Paulus. An experi-
mētum queritis qui in me loquitur
Christi? Et Lucas de Lydia Purpura-
ria. Aperuit dñs cor Lydię, vt inten-
deret sup his quæ dicebātur à Paulo
Sic igitur fides ista captiuam facit &
ligat mentem, quasi catellam, vt vbi-
que

1. Cor. 6.

1. Pet. 4.
2. cor. 13.
Act. 16.

Ioan. 1.

que sequatur Dominū suum. Amor
idem facit in affectione; quam spoliat
omnibus mundi amoribus; & in v-
nā domini sui mensam reducit; huius
que Diuini amoris vbi que suntuales
partus & expresiones facit. vt dicat.
Renuit consolari anima mea: vnam
petij à Domino, hanc requiram. dicā
domino. Ego seruus tuus, & fil. anc.
dicat cum virgine. ecce Ancilla Do-
mini. fiat mihi secundū verbum tuū.
Ita cōpletur in creatura, imago crea-
toris secundum vtranque rationem,
& habitualis impresionis & actualis
expresionis Diuinarum virtutum,
qua imagine in tantum delectatur
Dominus ipse, & creator, vt miro stu-
dio conetur vtranque partem iuuare
& consolari. Intellectum igitur lumi-
ne fidei sic affectum, & exercitum,
tanta charitate cōplectitur, vt in dies
ad clariora promoueat, sese totum
illi insinuet: se etiam in scripturis in-
corporet, membra, atque affectiones
humanas corripit, caput, manū, o-
culos, somnum, vigiliam; &c. tm vt ab
homine intelligatur. voluntatem etiā
sic erga se bene affectam, sic se totam
effundentem. & proprijs amoribus
euacuantem: sic ad suam mensam an-
helantē, summa cum animi hilaritate
fuscipit & recreat. Potest differre, vt
exerceat, & illustret; At tandem vt to-
tam illam in se recipit: Ita totum se il-
li tradit. Potest tacere, potest aliena
negocia simulare. Tandem cogitur
dicere: fiat tibi sicut vis. vide quanto
cum lucro voluntas humana se ipsam
perdit: quando pro sua, Diuinam ac-
cipit: In qua statim pasqua illa opima
reperit, quibus omnia sua desideria
beata facit: percurramus nunc breui-
bus historiam Chananæ, quæ vni-
uersam hanc praxim abunde & lucu-
lenter exprimit:

Egressus Iesus secessit in partes
Tyri &c. Duos mirabiles, & amabiles
egressus proponit nobis euangelista.
quos sequit lōge mirabilior cōgres-
sus. plenus luminū, plenus virtutum,
plenus amorum mutuorū. Egreditur
Iesus à finibus Iudæorū. quos flecte-
re nullo modo potest. Et ecce venit
ad Chananæos, quorum Metropolis
in Phœnicia erat Tyrus ad gentem
hanc maledictam: ad non plebem; vt
Ose. ad non dilectam. Egressu autem
hic vanus esse non potest, aut sine lu-
cro. secum enim fert Christus lumi-
na, & faces gratiæ suæ preuenientis,
quæ mundum excitat ad se: & mundi
salutem orditur lux Christi sensibilis:
rumor operū mirabilis gratia preue-
niens, illa percutit oculos, & aures:
hec percutit animos. Egreditur à fini-
bus illis ex alio latere Mulier Chan-
anæ; suorum oblita, suorum idola re-
spuens, fines illos, & morēs omnino
renuens. Mundus multos habet fines
vtilis, delectabiles quos omnes egredi
debet poenitens. Apud Christum
vnū est necessarium. Obluiscere po-
pulū tuum, & domū pat. tui. Quidam
exeunt de Chananæis, sed non de fini-
bus corū August. in de vera; & fal. pœ-
ni. ca. 8. quos peccasse poenitet, sed
non omnino. reseruāt enim sibi quæ
dam in quibus delectentur dimissa
pelle reseruāt imaginem eius domi.
Dimisso episcopatu quē iuste tenere
nō possunt, seruāt pensiones. Egressa
quo tendit? Quo? ad Christum quem
aduenisse sensit. Mirabile dictu: Iu-
dæi Christum suum despiciunt. Cha-
nanei querunt. Ideo dicit euāgelista.
Ecce. Aduertite, malum Iudæorum
omen, scilicet faustumque Chananæ-
orum initium. Secum ista adfert cor
bene affectum, ad quærendam Chri-
sti gratiam: Nempe spiritum habitua-

Ose. 2.

Psal. 44.

tum fide excellētī, & vere magna: con-
grediuntur, & in congressu vterq; a-
ctuat suā virtutem. Mulier actuat, ex-
ercetque fidem suam, atque excellen-
tem feruentemque orationem: Inde
ad maiora puocata, exprimit religio-
nem supremam: Tandem humilita-
tem oratio implorat Christum, &
eius gratiā qrit. Religio firmat, colit
& adorat. Humilitas cogit & ligat
ac suū facit. Christus exercet, actuat-
que Diuinam gratiam suam, mirabi-
li cum sapientia, qna simul exercet,
augetque & pficit fidē creaturæ suæ
vtque hoc faciat. Primo se surdum si-
mulat. Secūdo alienum circa maiora
occupatum. Tertiō acerbum, tan-
quā erga immeritā & indignam. Et
tandem victus omnia dat, seque to-
tum tradit. Fiat ut uis: Exprimit itaq;
Chananea ex fide sua cumulum virtu-
tum, quasi ex fonte, & vt Paulus di-
cit. ex substantia: sic enim fides radix
est virtutum omnium, vt Charitas
forma: Ita Paulus dicit, iustus ex
fide uiuit. exponit, Concilium
Tridentinum ex Diu. Augustino.
quia initium bonæ vitæ fides est.
Exprimit autem primum e fide
sua orationem. d. Miserere mei fili
Dauid &c. Duo lumina dat hic fides
e quibus format Mulier orationē:
Alterum est, quo comprehendit mise-
riam suā magnam, magna egentem
misericordiā & virtute, qm filia male
vexatur à Dæmonio: Filiam nec viuā
habeo, nec mortuam: quottidie
centies moritur, & tamen uiuit, vt la-
ceretur. scimus quam potēs est satan
quā crudelis vexator. exempla sunt
frequētissima. quid fecit Iob. quid vi-
ris Saræ. quid Antonio. quid Macca-
rio. quid nō male vexet inuicis, cui
parcat hostis acerbissimus? &c. sci-
mus etiam quam alte sentiāt Matres

filiorum morbos, & damna; Domi-
nus per Esa. Nunquid potest mulier
obliuisci infantis vteri sui? quare faci-
le diuinare scimus quāta sit mulieris
huius angustia Alterū est, quo fides
concepit Christi potentiam, & boni-
tatē quo lumine vocat filium Dau-
dis. 1. Deum hominem factum, per
viscera misericordiæ, & ad misericor-
diam præstandam. Paul. Debuit per
omnia fratribus assimilari, vt mise-
ricors esset: Dominum vocat, cuius
omnipotentiam implorat. filium Da-
uid. i. Potentiam nobis accommoda-
tam in carne nostra. Et non respon-
dit. &c. Mirum. Verbum tacet verbū
factum est mutum. Hoc autem silen-
tio tria facit sapientissimus. Primō.
Grauitatem facti insinuat. quando
hic à gētili requiritur: quando & Ma-
ter tot dies reliquit filiam in manu
satanę. Secundo, charitatē apostolo-
rū prouocat ad rogandū pro ea. Ter-
tiō, Mulieris fidē exercet, atque ad
meliora prouocat, sēp etiā Christus
tacet, quia non expedit nos exaudiri.
Ita roganti Paulo, sufficit tibi gratia
mea. Videt tacētem: Audit se missum
ad oues tm̄ Israel. & non cōfunditur
Si. n. tacet non negat. Hiero. Non ne-
gat se missum gentibus: sed quōd pri-
mū Iudæis, vt illis non recipientibus,
iusta fieret ad gentes transitio. Si ad
oues Israel missus: Non sunt ex Israël
tantum, qui secundum carnem sunt
Israēlitæ, sed qui secundum spiritum
& fidem, si ad Iudæos primo venit,
ad confirmandas promissiones pa-
trum, Ad gentes venit secundum mi-
sericordias. His persuasa, Excudit ex
eadem fide Religionem, qua firmat,
atque adorat Christum; Et ad pedes
eius prostrata, agnoscit Dominum;
seque eius seruam constituit, hoc
enim est vere adorare. Inde addit:

Ad,

Psalm. 50.

Adiui me ago quod possum & ni-
hil possum, tu fer opem. Potes, scis,
huc ideo te contulisti; teipsum obtu-
lissi. Oro te iustificeris in sermoni-
bus tuis: si tu deseris, ad quem &c?
Ille autem optimus probator altius
retrahit gratiam suam, seminatq; ma-
iores difficultates, vt de illis fides glo-
riosius triumphet. Non est bonum
fumere panem filiorum &c. Si domi-
nus te humiliat, patere bono animo
& d. Bonū mihi quia humiliasti me,
canem dicit, & filiam facit, vide quā-
tum differant apud Christum fideles
ab infidelibus, illos vocat filios hos-
canes. Difficultates has tam alte ac-
cipit fides, quōd nō modo à sua ora-
tione, & religione non deterretur;
quin potentior surgit, & in his plan-
tat robora suæ spei. vtque hoc faciat
excudit humilitatem, qua se catellam
Christi agnoscit; atque inde arguit,
obligatque eum ad se alēdum de mi-
cis &c. humilitas hæc captiuat gratiā
Domini; Superbis resistit humilibus
dat gratiam; Aperit ergo cor, ac totū
præbet catulæ suæ. d. O Mulier ma-
gna est fides tua: Et quanta est, quam
iple dator fidei, & explorator admi-
ratur & extollit? Magna est ex perso-
na; nam est mulieris Chananeæ. Ma-
gna ex subiecto, nam tantam miseriā
subijcit misericordiæ. Magna ex obie-
cto: nam in tanta miseria sperat exau-
diri Magna ex comitibus, parit enim
tantam religionem, & humilitatem.
Magna etiam fit ex fructu: Nam im-
petrat quęcunq; vult. Fiat tibi sicut
vis. Fiat nostrum, est obsecratium.
vt fiat. vol. tua. & in fine aliquot psal-
morum, fiat, fiat, fiat Christi est im-
peratium. Fiat, verbum Diuinū est,
quo facta sunt omnia, quod in se cō-
tinet totam Dei potentiam, sapien-
tiam, & bonitatem, & ecce in volun-

tate mulieris reponitur, quantam vsu
ram accipit catella ista: Dat seipsum
& accipit Christum. Dat voluntatem
suam, & se catellam, & seruam Chri-
sti cōstituit: pauculas micæ obsecrat
& Ecce totum Christi cor, & robur
in suam consolationem accipit. Ibi
reperies omnia, vbi abnegaueris om-
nia. Ita delectatur dominus noster
infide, & obedientia nostra, ita liben-
ter exercet, augetque, & actuat in no-
bis dona, & virtutes suas, ita per eas
in se nos accipit, & in nobis delitia-
tur. Nobisque vicissim se totum tri-
buit. En fructus, filia sanata est, Ma-
ter consolata, fides laudata, oratio
exaudita, Religio suscepta, Humili-
tas subleuata. Christus in omni-
bus glorificatus, Apostoli ædifica-
ti. Amen.

FERIA VI. DOMINI CAE PRIMAE IN Quadragesima.

Iacet infelix hæc, & ægra turba
nostra creaturarum languen-
tium ex infirmitate, cæcarū ex
ignoratiā: claudarum ex irreso-
lutione: aridarum ex indeuotione.
Omnes corripit piscina, & cōcludit
sub peccato, vt omnium misereatur.
Sanare non potest piscina: nam si lex
posset iustificare, gratis Christus
mortuus esset. Hoc facit, quōd reci-
pit ægros, disponit per porticus, &
miserabile spectaculum facit infirmi-
tatis humanæ coram Diuina miseri-
cordia: Reuelat iniquitates, etiam se-
cretas, vsque ad intimas concupiscen-
tias. Turbat aquam conscientiæ, &
iram operatur ex pena proposita cul-
pe; Incitat desiderium sanitatis, & ad
iusti-

Gal. 3.

iustitiam accendit, qua ratione legē D. Paulus, vocat pedagogū in Christo. Tum aduenit Angelus testamenti, qui virtutem sanatiuam piscinæ infundit, sicque elementis addito verbo sunt sacramenta operatiua salutis, & iustitiæ humanæ. Ex his facile est iam intelligere parabolam, quod piscina est lex: quod infirmi sunt peccatores, quod in hermitas sunt peccata, quod Angelus est Christus, quod aquæ motus, est attritio: quod virtus insula est dei gratia, quod sanitas est hominis iustificatio. Ad hanc igitur & eius scri: m explicandam prouocat nos necessario piscina, ista euāgelica, mirabili hoc exemplo paralytici sanati: quare de hac non discedendo a litera euāgelij, & à decretis sacri concilij Tridentini, aduersus hereticorū ineptias, Deo dante tractabimus.

Nobile subiectum Diuinę Gratię suę, in hac tanta Piscina, seligit sibi hodie Christus D. N. in quo & misericordiam suam illustret: quod sanat. Et sapientiam, quod certo ordine certisque progressibus sanat. Et patientiam simulque obediētiam egri commendat. Et nobis tandē format exemplum sanitatis & iustitię consequendę. Seligit igitur ex vniuersa ista morborum congerie, hominem paralyticum: octo & triginta annos habentem in paralyti; atque hunc oculo misericordię respicit, suscipitque curandum: atque id quidem tanto artificio facit, vt in eius cura, vniuersū negocium iustificationis nostrę à peccatis, abūde, distincteque per certa capita describatur. Sūt capita quinque, quibus tota cura comprehenditur. Primum comprehendit, octo & triginta annos paralytis; vtque ad Christi aduentum ad piscinā, in quo considerandum est, quicquid homo

peccator, stante peccato, ante omnē motum Diuinę gratię specialis pro sua salute, facere potest: sicque ad iustitiam se se quoquo modo accommodare. Hęc tria sunt in summa, quę splendent in hoc paralytico. Primum quod patiens est, tot annos sustinens & alens spem suam. Et hanc patientiam non despicit Christus. Videns, inquit Ioan. quod multum tempus haberet &c. Secundum est quod in hac spe semper optat, & confidit aliquo modo sanari. Ita quęcunque religio, etiam solo naturę lumine mota, adorat Deum omnipotentem, & omnibus prouidentem, vniuersaliter vel specialiter necessario, an voluntarie: mediate, uel immediate, hanc spem excitat Christus. d. Vis sanus fieri? Tertium est, quod inter ea nihil mali legitur: potest esse bonus, moralis, secundum suam cōscientiā, & legem scriptā in corde, vt sit pius, iustus temperatus, habent harum uirtutum semina belluę, clementię, Delphinus: Prudentię formica, obediētię apes &c. De his tamen omnibus quid sentiendum pro iustitia peccatoris? Dico tria. Primo, quod non sunt peccata, nisi vt sunt imperfecta. Secundo, quod non sunt merita condigna, quod sine gratia gratificante. non etiam congrua sufficiēter dispositiua, quia sine gratia speciali proueniēte. Tertio, quod non sunt vana coram Deo, quare & Romanis ppter has uirtutes, multas uictorias contulit, & obstetricibus Aegypti domos, disponunt remote, sic tamen, quod Deus non despicit, quin respicit, & de hoc sequitur. Secundum quod motum Gratię proueniētis continet, Dum Christus ad Piscinam venit, & inter omnes seligit paralyticum, neque casu, aut fortuna:

sed

sed ex certo consilio. Videt illum, inquit, Io. oculo illo quo meliora probat, scit quod multum tempus habet &c. Probat ergo illius patientiam; & interrim nostrā instruit, cōsolaturque patientiā: quā intelligimus Deum scire mala nostra & malorum tempora oīa numerare, cum ipso sum in tribulatione. Tum dulciter compellat. Vis sanus fieri? quo verbo tria facit. Primo voluntatem requirit, uolentem trahit; Non iustificabit te sine te Neque ipsos infantes baptizamus, nisi dicant volo ore saltem patrum & susceptorum. Secundo, in spem (Cyrillus) excitat sanitatis, quando homine indiget, & ecce ab homine compellatur: forte hic misertus eius iuuabit ad descensum aquę. Tertio, nostros monet curatores & confessores, vt sic suos ægros post multos annos, quibus in eadem iniquitate manserunt; semper in eodem statu redeuntes: compellent sic. vis sanus fieri? sine hac voluntate, & proposito actuali nulla remissio, si li mi; quid facis? Deum derides, an serio confiteris? nondum tibi tempus videtur, vt è tali morbo exas? Nihil quærīs è sacramento hoc, nisi cerimoniam sine fructu? obserua autem quod Gratia ista proueniens sic compellās non est forma, aut qualitas insula, sed motus tantum Diuinę manus, sic at trahentis; ego sto ad ostium & pulso. vox illa clamās. venite ad nuptias &c. Quod paralyticus sic compellatus, & excitatus, è libertate sua, potest uocantibene, & male respondere: Non cogitur, sed uocatur, trahitur, sed uolēs: Tertuli. li. 2. contra Marcionē, agnoscit in hac hominis libertate maximā partem imaginis Dei. Ita D. Augustinus De spiritu & lit. c. 34. Consentire & dissetire humanę uolūtatis est. Et super Ioan. cœtera pōt hō nolens: cre-

dere non nisi uolens. Ante Augustinū Paulus, & Barnabas, uobis missum est uerbum sal. huius, sed quia repellitis. Ante Paulum Stephanus. uos semper restitistis spiritui sancto: Ante Stephanum Christus. Quoties uolui congregare, & noluitis? Ante Christū Salomon, uocauit & reuuluitis. Reuolentem adhuc uocat certis horis Dei gratia usque ad undecimam: tandem destituit, indurat, obscurat. Aufert maceriam. Sic derelictus homo in periculoso, & difficili statu est; De quo Io. Nō poterant credere. Quo ego uado, uos non potestis venire. Paulus. Non relinquitur hostia pro peccatis &c. sola tamē finalis impōnitenta est simpliciter irremissibilis: quare & ab ea destitutione reuocatus est Nabucdon. & Manasse. Et de Iudæis Paulus. Potens est Deus iterum inferere illos. Annuentem uero & consentientem Dei gratia curandū suscipit. sicque in eo turbat piscinam, dat & auget motus atritionis, quibus peccator agnoscat, & fatetur suam miseriam. Hominem non habeo. Agnoscit necessitatem gratię, optat: obseruat, sicque disponitur ad iustitiam uirtutes acquisitę sunt immediata preparatio. Hęc autem dispositio distinguit poenitentem à peccatore. Promouet gratia proueniens opus atritionis ad statum contritionis ad amorem, ex timore. vt tandem. d. Tibi soli peccaui; pater peccaui in cœlum & coram te. Multi uocati, pauci electi. Qui? Illi inquit D. Augustinus ad Simplicianum. quę secunda illi qui uocantem non contempserunt, sed credendo sequuti sunt. Hic sequitur Quartum, quo Christus paralyticum sic excitatum preparatū sanat. d. Surge. uox operatiua est. Verbum practicum, quale est sacra-

men-

Act. 13.
Act. 7.Matt. 23.
Prouer. 5.

Rom. 11.

1. Cor. 15.
Plalm. 88.

mentorum nostrorum, iubet quod vult & dat quod iubet: vt surges & simul vires ad surgendum dat. Sic sanat Christus. Tollit paralyticum, dat robur, Tollit culpam: infundit gratiam & sic iustificat formaliter. hec enim gratia sanatiua: non tantum est motus Dei: sed forma & qualitas à Deo creata, & infusa homini, qua sanatur, & iustus fit. Vestis illa nuptialis: Caritas diffusa in cordibus. Quare principium iustitiæ fuit à gratia preueniente. finis est in gratia iustificante, quare ratione Paulus merito dicit. Gratia Dei, sum id, quod sum. Psalm. Misericordia preueniet, misericordia sublequitur. Sublato morbo, & sanato paralytico. Tum sequitur. Quintum. quo ad ostendendam, ad probandam; ad exercendam; ad augendam sanitatem, sanato præcipit Christus. Tolle Grabatū, & ambula. obedientia hæc est, Primo satisfactoria pro præteritis. Secundo, meritoria gratiæ & gloriæ. Tertio. testificatoria virtutis. Quarto. puocatoria sinagoga. Hoc factio primum illustrat gratiam suam quando apparet hunc alias impotentissimum, robustum iam, & bene valentem, effectum esse. Ita quod prius lectum ferebat hominem, & quocumque volebat decubentem ferebat. Nunc eius homo lectum defert. Sic fit probatur veritas, & vigor diuinæ gratiæ, si vere resipimus, si dominum sumus cupiditatum &c. Hoc deinde auget gratiam acceptam, hec. n. obedientia duplex habet meritum, gratiæ & gloriæ, quare & confirmat, & auget hoc exercitio robur. Hoc tandem occasionem dat Iudæis, probandi, vel improbandi opus. Erat. n. sabbatum: Ita omnia obieruat Christus in opere. Monebant igitur scrupulosi. Sabbatum est non licet tibi

tollere grabatum. Ita frequenter Christi obedientia turbat mundi sabbata, & festa: damnat enim ocia, luxus, ludos, pompas, in quibus consistit sabbata mundi huius quare tutores horum sabbatorum ferre non possunt. D. Thom. in tertia par. q. 40. ar. 4. Ad primū. tripliciter excusatur Christus à solutione sabbati, & legis. primo. quia lex non vetat opus diuinū, quale est opus Christi, sed humanum. Secundo, quia non vetat opera salutaria, & corpori quale est opus Christi. Tertio. quia non vetat opera quæ pertinent ad diuinum cultum, & gloriam. Ille autem. Qui me sanum fecit. Debitor sumus Deo, non carni, vt secundum carnem viuamus, quid illi aut isti faciant, suadent ve, nostra non refert: vnum hoc premat, Quid Christus præcipit. Quis est qui tibi dixit. Tolle &c. duo dixit. Primum quod sanus factus est. De hoc nihil, non enim recreat hæc narratio, sanitatem illam mundus parui facit. Secundum est quod qui sanauit, præcepit, vt tollat grabatum. Hoc vero quia turbat sabbatum mundi, maxime reprehenditur. Duo & nos perspicimus in seruis Christi. Primum quod sani sunt, viuunt secundum virtutem, miracula patientiæ, charitatis, fortitudinis præbent. Hæc mundi oculi non vident. nemo de his loquitur. Secundum est quod sani isti viuunt satis alieni à mundi moribus, à ludis, à luxu, à uin dictis. Hoc intolerabile est carnalibus, quare murmurant Iudæi de grabato: & querunt auctorem. Ille vix natus in Christo, non agnoscebat Christum. Et tamen tanta pro Christo faciebat. Nos nati sumus, educati, inuenerati in Christo; nos illum nouimus de illo & oibus eius partibus egregie dicimus, scribimus, disputamus, & nihil pro

nil pro illo facimus. Vt igitur Christus opus suum compleat, iterum inuenit in templo, vocat ad se & ait. Ecce iam sanus factus es. &c. Ita apud nos, post iustitiam ex contritione acceptam, exigit Christus homines suos in templo, ad sacramentum penitentiae, vt confirmentur & augeantur dona: Nescit homo an odio an amore dignus sit: facile dubitare potest, an contritio fuerit sufficiens: vocatur ad sacramentum penitentiae, ubi sacerdos illi dicit. Ecce iam sanus es: ego absoluo te & cetera, Noli peccare. Et hoc officium sacerdotis est, sanatum præmunire contra futura: Non dicit. Ne peccato, sed Noli peccare. Non potest confessor præcipere penitenti, ne peccet. hoc enim humana non fert imbecillitas. At præcipere omnino debet, vt nolit peccare, vt propositum non peccandi habeat. sine quo nulla habetur remissio. Ambrosius. Penitentia est male acta plangere & plangenda non committere: quantum scilicet ad propositum & Nolle. Nullus actus charitatis quantumuis seruens, potest propositum hoc supplere nisi martyrium. Ne deterius &c. Nam merito ex maiore ingratitudine, magis contra iram Dei prouocabis: Demoni addes vires, reuertetur enim cum septem spiritibus nequioribus. Tibi quoque ex usu difficilior fiet penitentia, quare vide ne redeas ad vomitum, fuge occasiones &c. Abijt ille homo, & nuntiauit Iudæis quia Iesus est qui fecit eum sanum. Ita iam iuuat omnibus enarrare Christi misericordiam: non pudet iam amicitiam Christi, reddi opus in auctorem. Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur in medio eccl. laudabo te. Quod si de Paralyti nostra loquimur, quid au

tem dicere potest peccator iustificatus. nisi Iesus est qui me sanum fecit: Multa certe concurrunt; sed tamen omnia in Iesum redeunt: Gratia Dei sum id quod sum. Est causa efficiens creans gratiam, remittens culpam. Iesus. Est causa meritoria. Iesus est cuius liuore sanati sumus. Est causa ministerialis sacerdos. Iesus est qui instituit. Est causa instrumentalis sacramentum: Iesus est qui dat efficaciam. Est causa formalis gratia. Iesus est qui infundit. Est causa dispositiua, voluntas hominis. Iesus est qui mouet. Est causa finalis, Iesus pro cuius gloria omnia fiunt; sit illi gratia, quando eius gloriæ salutem nostram sic conuinxit, vt ipse in nobis glorificetur: nos in illo & per illum sani & salui sumus. Amen.

Neapoli. 1569.

SABBATO PRIMAE Dominicæ.



Multa, ac Magna sunt beneficia, quæ in Homine sanando Diuina tribuit Misericordia, vt merito & hominē miraculata in seipso (vt sibi conceditur) sentientem exhilarent, vitamque illi hylarem, & beatam tribuant, modo ab ea sanitate non cadat. Et spectatores in admirationem trahantur, vt merito stupeat Sinagoga super homine illo nostro qui 38. annos ad piscinam infelix iacuerat, osum miserum & ecce in momento surgit, ambulat, & grabatū portat. Neque enim in vniuerso, est mutatio maior, quam ubi homo peccator iustificatur, Id est, vt Christus dicit, renascitur; atque alius à seipso

F. Franc. Viced.

Bb fit, cor

fit, cor nouum, & animam nouam accipiens. Multa enim comprehendit in se hic motus, & presertim quatuor, quæ ad iustificandum impium necessario concurrunt. Mouens, Motus: Terminus à quo, & Terminus ad quæ: vt in illuminatione aeris; illu-
minat Sol; illuminatur Aer; Tolluntur tenebræ: Infunditur lux: Hic iustificans Deus est, non hoc nos docent Lutherani. Non sunt ipsi veritatis huius inuectores: Acceperunt ipsi a nobis, & ecclesia nostra, quæ antequam ipsi, & Patres eorum nascerentur, hoc semper docuit: iustificatur anima peccatrix: tollitur peccatum: infunditur gratia. Quare, vt cernitur, motus hic mixtus est ex recessu, & accessu, receditur à peccato, & acceditur ad gratiam; neque hi duo sunt vnus, nam potest esse vnus sine altero; potest Deus dimittere peccatum, & non infundere gratiam, quamquam non so-
leat; potest infundere gratiam, & non dimittere culpam, vt Angelis, Mariæ &c. Secundum primum motum, Iustificatio est remissio culpæ, remittere autem est non imputare: nihil enim proprie transacto actu peccandi, manet in peccato re nisi reatus id est obligatio & imputatio ad pœnam; tunc ergo remittitur, cum tollitur illa; Secundum alterum motum, iustificatio est infusio Gratiæ, & bene nota, quod non dixi imputationem esse, sed infusionem: Nam in hoc quoque falluntur, & fallunt miseri Lutherani, quod contra omnem Theologiam sentiant, & doceant, iustificari nos per imputatam quandam nobis Christi iustitiã, sine vlla infusione, quod si sic esset quid ergo dicit Ezech. & Ioc. effundi super vos aquam mundam? quid Paulus docet, charitatem diffundi in cordibus nostris? quid ve-

stis illa nuptialis significat? infunditur ergo, ac donatur nobis gratia, quæ nobis inherens nos formaliter iustificat & sanat. Motus hos duos pulchre expressit Paulus. ad Ro. per exemplum oleastri, à quo primum caduntur rami inutiles; ecce remissio culpæ in primo motu: deinde ijs sublati inferitur bona oliua, ecce infusio Gratiæ in Secundo, cuius virtute fructificat: sed & Psal. vt idem Paulus considerat vtunque feliciter exprimit. Nam de primo dicit Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quid sit hæc remissio clarius explicat. Beatus vir cui non imputauit Dominus peccatum, hoc enim modo remittitur. Remittit (Aug.) cum non videt, quare orat psal. Auerte oculos à peccatis meis, non videt cum non imputat: De secundo addit. Beati quorum testata sunt peccata. quomodo reguntur peccata? Coram mundo, Hypocritis: Coram Deo? D. Petrus, Charitas operit multitudinem peccatorum. hæc ergo infusio charitatis omnino requiritur. Hæc illa Diuina qualitas est, quæ animam Paralyticam firmat, obscuram illuminat; tetram facit puram & albam (quod Esaias dicit) vt nix. Hæc mores instituit, hæc vitam immutat, hæc legem implet, hæc lectulum sine tædio portat: Hæc animam iustificatam felicitat, ac in ipso paradiso collocat. Mirantur ceteri externa, ac de lectulo petunt Iudæi, quis est qui dixit tibi, tolle grabatum & ambula: At sanus ipse sanitatem suam admiratur atque ideo hanc præfert, d. qui me olim miserum infirmum mortuis inuidentem me sanum fecit. Ille iussit, illi oia debeo. At bone vir, quis obsecro, te sanum fecit? Nesciebat inquit Ioannes. Hoc vero plane iniquum est, vt tantæ salutis suæ causam ignoret, quare iterum inuenit

Psal. 31.
Rom. 4.

Psal. 50.

Rom. 3.

uenit eum Iesus in templo, ac sese illi patefacit. Nobisque pulchram occasionem tribuit, vt quando iam satis narrauimus, & progressus, & partes iustificationis nostræ, priusquam à præsentis historia recedamus pro ab-
solutione tractatus huius, causas quoque salutis huius nostræ subijciamus, vt sic sciamus quibus acceptum ferre hanc salutem debeamus. Causam autem iustificationis narraturi, à communibus illis quatuor exordiemur, quæ de re quacunque a sapientibus petuntur, nempe efficiente: Finali, & materiali, quas vocant intrinsecas, quibus, & aliæ quædam subijciuntur. Primo. Quæ igitur est causa efficiens, vel operans iustificationem? Deus solus est, & nemo alius, qui sic iustificat. conclusio hæc non est (vt diximus) lutheranorum, tametsi ipsi veritatem hæc exaggerant, vt sub hac innumeras falsitates obijciant: veritas hæc nostra est, ecclesiastica est, Romana est. Pauli est Rom. Ecclesiæ fundatoris: Esaiæ est, qui cap. 50. dicit. Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus, Iuxta est qui me iustificat, quis contradicet mihi? Dominus Deus auxiliator meus, quis est qui condemnet? hæc eadem Paulus Hæc eadem Iob. Quis potest facere de immundo mundum nisi tu, qui solus es mundus? Ratio etiam conuincit hoc ex vtraque parte iustificationis. Nam si iustificare est remittere culpam Solus ille remittere hæc potest, qui solus est læsus, quare, d. per. Es. Ego hoc sum Dominus, qui deleo iniquitates. quare merito mirantur ij, qui in Christo Diuinitatem neque agnoscunt, neque credunt, quod peccata remittat, quis est hic, qui etiam peccata remittit? Et Christus ipse auctoritatem hanc tanquam diuinam stupendo miraculo confirmauit. d. vt sciatis quia filius hominis potestatem habet dimittendi &c. Surge &c. Si quoque iustificare est Gratiã infundere, quis potest illam infundere, nisi qui potest creare? Quis creare, nisi qui potest causas omnes supplere. Quis hoc nisi omnipotens? Esa. Ego Dominus & non alter, formans lucem, & creans tenebras. Gratiã & gloria dabit Dominus. Secundo. Quæ est causa finalis? Triplex est gloria: hoc enim factum est multis modis gloriosum. Prima gloria Dei est, qui hic illustrat mirifice suam misericordiam. Misericors enim & miserator Dominus, & Miserationes eius super omnia opera eius. Sic autem propter seipsum operatur omnia, vt in omnibus glorificetur. Secunda gloria Christi est, qui vt in peccatis crucifigitur, vt testatur epistola ad Heb. Ita in iustificatione resurgit, nouamque accipit vitam qua in iustis viuit, & operatur. Tertia est gloria iustificati: qui & ipse nouam adeptus vitam, consors factus Diuinæ naturæ alius homo est, aliusque apparet, lux mundi factus: forma & exemplum bonorum operum, quæ præparata sibi fuerant (Eph. 2.) vt in eis ambularet, lectulumque portaret ad Dei gloriam, ad sui utilitatem, ad edificationem fratrum. Tertio. quæ est causa Formalis? Forma est quæ dat esse, vel simpliciter vt anima, vel secundum quid, vt accidens. Quid ergo est quod homini formaliter dat esse iustum? quid nisi iustitia inquam, non imputata, sed infusa, ac impressa: hoc autem non ita intelligo, vt omnem iustitiæ imputationem rejiciam, absit, nam & hanc suo

Et 2. 35.

Psal. 83.

loco statuemus. At quòd per illam imputatam formaliter non iustificamur, sed per hanc infusam. quæ nostra fit, & in nobis operatur; quòd si dicas. Psalm. non cupit se in sua iustitia liberari, sed Dei. d. In iustitia tua libera me. Ego imprimis adducam Psalm. dicentem. iudica me secundum iustitiam meam. Deinde adducam Augustinum, & Davidem sibi ipsi sic conciliantem; iustitia Domine tua est, & mea est. tua, quia à te data; mea, quia mihi data. Necessitatem autem infusæ charitatis, præter illam increatam, quæ Deus est & appropriatè spiritus sanctus, abunde satisque probarunt sacri Theologi, quod omnes has vanitates, per hæreticos modernos ex inferis suscitatas, & viderunt, & strenue confutarunt: ut non sit in his necesse multum immorari, catholicis recte agnoscètib; quod cum per charitatè, & gratiam anima fiat Deo similis, oportet in ea poni aliquid, quo fiat similis, non enim fit assimilatio sine forma in hærente. Deus autem talis forma esse non potest. Præterea quòd iniustus displicet, & idem iustus placet, non est ex Dei mutatione, qui immutabilis est. ergo vel amittit, vel acquirit. certe amittit culpam, acquirit gratiam. Si dicas; Augustinus. 10. confes. dicit, quòd Deus est vita animæ, ut Anima corporis, ergo formalis: Dico, quòd similitudo est in effectu, quòd ambo viuificant, non in modo efficiendi. Nam Deus viuificat effectiuè, ut sol illuminat: Anima formaliter, ut lux illuminat: Requiritur autem charitas hæc, & forma infusa in anima, non quia Deus de potentia absoluta non possit animam sine hac diligere, (saluo meliori iudicio) nam animam Adæ, & Angelos creatos puris naturalibus potuit diligere, non enim ibi est causa vlla

odij, vel non dilectionis: At requiritur propter insufficientiam (Rica. & sco.) quæ sine charitate creata, non potest se sufficièter in Deum mouere; nam si tantum ab alio, ut à spiritu sancto moueretur, nil mereretur eodem motu, in quo nihil ageret; Ad tria ergo (Ricar.) necessarius est habitus infusus in anima, primo ut per ipsum habeat voluntas spiritum sanctum sibi unitum per gratiam permanètem, etiã tempore quietis. Secundum ut sit propria, & digna recipere motionem, & coactionem spiritus sancti. ut coopereretur spiritui sancto meritorie. Nã si ex se diligere possit bonum naturalia sua dilectione, non tamen supra naturalia & meritoria, nisi cum facta est & ipsa supra naturalis; agere. n. præsupponit esse tale esse formaliter tribuit charitas. Quartò, quod est causa naturalis Homo, vel Anima, vel immediate, & primo voluntas, quæ in se vere hanc formam suscipit; ac templum fit spiritus sancti, ut in Deo maneat, & Deus in eo: Quintò, quæ est causa dispositiua, seu præparatoria: Hæc bene notanda est, ut tollatur acceptio personarum, scimus enim ex Deo non de esse quin omnes iustificet: Nã testatur apostolus ab Timotheum. orandum esse pro omnibus; & hoc bonum, acceptumque esse coram Deo, qui vult omnes saluos fieri: & qui unum omnium mediatorem dedit. quare neque per mediatorem stat quin omnes salui fiat. Hic ergo requiritur in homine causa dispositiua: qua præparatus particeps salutis, & iustitiæ fiat, quæ omnibus sic dispositis, est communis. Nec vere prodit ex libero hominis arbitrio, per gratiam præueniètem merito, & vocato, & adiuto, continetque ea omnia quæ homo facit in attritione cordis sui, in cognitione culpæ, in

dete-

detestatione, in operibus bonis ex genere, & moralibus: quæ omnia, & si non merentur gratiam, quæ non datur merito, si prima est. tamen disponunt ad gratiam. Ita scriptum est, præparate corda vestra Deo. Ita Ioel cõuertimini ad me, ego conuertar ad vos. Ad hanc pertinèt virtutes acquiratæ, quæ ex auditu profluunt, fides, spes, & charitas; Antè omnia fides hic requiritur, qua credamus, Accedentes ad Deum, quia est, & remunerator bonorum, & punitor malorum: hinc hæc substantia est rerum sperandarum: fundamentum salutis. Non tamen sufficit ad iustitiam: Nam si est sola acquisita incipit tantum præparare. & non præparat: si etiam est infusa, quantum est ex ipsa, (nam ordinariè simul infunduntur omnes virtutes quantum est ex Deo) non iustificat, sed est vltima, & immediata dispositio ad iustitiam. Forma vero iustitiæ est charitas, sine qua nemo iustus; ut Christus. si Deus pater vester esset, vtiq; diligeretis me. Et in sapientiæ: Ego diligentes me diligo: Sextò, quæ est causa meritoria? Cuius merito datur iustificatio? iustificatio dupliciter sumitur pro ea qua fit homo ex iniusto iustus, cum recipit primam gratiam gratificantem, quæ res una est cum charitate: pro ea deinde, qua iustus fit iustior, de qua oramus. Da nobis fidei, spei, & charitatis augmentum: Si de prima loquimur. Causa meritoria nostræ iustificationis est solus Christus, cuius dono impetrat nobis remissio peccatorum, nam posuit in eo Pater iniquitates omnium nostrorum. Ille est agnus tollens peccata mundi: Illius merito donatur gratia, cuius liuore sanati sumus, qui sanguine suo reconciliauit mundum imis summis. Ita probat epistola heb. firmissima ratione, sanguinè eius innocè

te mundare conscientias ab operibus mortuis: ita & Pater Ambrosius dicit, nos sub pellibus Esau. i. sub Christi iustitia, nobis sic imputata quod eius merito nobis donatur forma iustitiæ ita Paulus, bonam oliuam inferi in nobis, & nos in illa: cuius virtute fructificemus. Honorè hunc alteri non tribuimus. In hoc falso accusat nos Hæretici: nos ab illis ista non dicimus Christum esse mediatorem, & vni cum & nomen eius esse mediatorè, & vnicum, & nomè eius esse, in quo oportet nos saluos fieri, & non est in aliquo alio salus: Sed modum illi ignorant huius salutis. quare & perperam de illo sentiunt, & docent; quod. i. per solam eius imputationem iustificamur. Nos vero imputationem admittimus, & adoramus, at eius merito dicimus donari nobis virtutes, & infundi gratiam, ita loquuntur Apostoli, alioqui sine iustitia iusti, & sine virtute virtuosi erimus, quod monstrum est dicere. quomodo autem virtutibus his vestiamur, & ad eius formam transfiguremur, (ipso bene fauente) cras explicabimus: Si de Secunda loquimur. i. de augmento iustitiæ. Causa meritoria integratur ex merito Christi, & merito iusti diuinæ gratiæ cooperantis, sic tamen, quòd meritum Christi est principale ex vigore illius regulæ; vnicunque concurrunt causa prima, & secunda, prima semper concurrunt principaliter & potissimè. cum ergo ad meritum concurrat Gratia, & Voluntas. prima pars gratiæ tribuitur. sic tamen quòd, & voluntas non excluditur, Ita Paulus, non ego, sed gratia Dei mecum. Sptimò, quæ est causa instrumentalis, per quam gratia, & iustitia ista diffunditur? instrumenta sunt sacramenta, quasi canalia per quæ illa bitur in nos aqua ista coelestis: non quòd

quod ex materia habeat virtutem vllam super naturalem, sed præstant ex pacto, & promissione: qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, ex huius virtute; adest verbo virtus, & per verbum elementum fit sacramentum, & per sacramentum homini tribuitur. Ita quæ aqua corpus tangit & cor abluit, quæ rone & vocauit baptismum Paulus, lauacrum regenerationis, intellige tamen, quod cum septem sint sacramenta, non omnia iustificat eodem modo. Nam si de prima iustificatione loquimur, quæ hō fit ex iniusto iustus, duo tantum iustificat, Baptismus, & poenitentia. Baptismo. n. liberamur à culpa. originali, & actuali si inest. Poenitentia ab actuali: Si de secunda, id est de augmento loquimur. Sic omnia possunt iustificare. i. iustitiam augere. Regula enim illa Hieronymi cōuenit oibus. qui mundus venit, mundior abit. Neque enim sacramentum potest esse vanum. Octauo quæ est causa ministerialis? Sacerdos legitime institutus. non quidē est author, seu dator iustitiæ: (vt falso nobis imponunt hæretici) dicimus. n. hanc vocem esse superbā, vt testatur Hieronymus, si in eo dixerimus, Nos peccata remittimus, nos iustificamus; sed Minister est, & dispensator diuinæ gratiæ. vt Paulus est vocat Dei coadiutores: Ministerium autē hoc & instituit, & approbavit D. N. Iesus d. sicut misit me pater &c. Quamobrem si in peccatis sumus, iam facile scire possumus, quō sanari & iustificari possumus, si scilicet nos ad diuinam gratiā vocati, præparemus: si Gratiā à Deo petamus, si per meritum Christi petamus, si ad piscinam non Mosaycā illam, sed Christianam. i. sacramenta accedamus, si ea à legitimis ministris suscipiamus: Ita enim cum Deus sit

verax, & fidelis, remittet nobis culpā & infundet gratiam, qua formaliter sanabit nos, ac sui digna tabernacula faciet, ac in sui faciem transfigurabit ad Gloriam suam, Gloriam Christi, & salutem nostram. Amen.

DOMINICA SECUNDA In Quadragesima.



Quoniam difficile est, eleuare mentem hanc nostram, cæcam, & fatuā, in lucem, & intelligentiam vllam purā veritatis Christi. Et quam dif-

ficilius rapere cor nostrum, vagum, & insipidum in vllum gustū obedientiæ Christi. Est veritas Christi cœlestis; Mens humana, terrena de deorsum: vt proportionentur, necesse est adhibere verba, facta, lumina, sensus, stupores, miracula. Est obedientia Christi spiritualis, alta, æternam vitam instituens: cor humanum carnale est, demissum, præsentibus inhians; vt in amorem æternorum rapiatur, opus est innouare omnia; sequestrare à moribus mundi, cumulare testes è cœlo, è terra, ex inferis, Deitatem ipsam aperire: fatuam hanc mundi prudentiam obstupescere, & extra se ponere. Alioquin nos omnia, vel vt fabulas præterimus vel si quid recipimus, totum ad sensum carnis accomodamus. Et in eo gustu tā misere tenetimus, quod vel nunquam Dei regnum agnoscimus, vel carnaliter tractamus: Et tamē si saluari cupimus, Hic vnus Christus, Dei filius, agnoscendus, audiendus, & sequendus est. Ita in diebus carnis

carnis suæ, difficilis cognitu fuit. D. N. Iesus. Alij Elyam, alij Ieremiā. alij vnū ex prophetis sibi fingebāt: Tandem Petrus edoctus à patre cœlesti, gloriosam illam confessionem protulit. Tu es. Christus filius Dei viui. laudauit hominem Christus, ac ei ob fidem professam, claues regni cœlorum pollicitus est. quare re maxime lætatur est Petrus, sed statim in sensum carnis suæ omnia accommodauit, atque fœlicitates multas in hoc seculo sibi confinxit. quas omnes spes fatuas vt confunderet, Christus statim cœpit narrare, quod eum oportebat in Hierusalem multa pati &c. Quibus auditis Petrus quasi è regno mox depellendus, suisque maximis spebus eludendus, obiecit se illi d. Absit hoc à te Domine. Non erit hoc. Vide quam insolens caro est. Christus dicit. Oportet ita fieri. Caro autem non erit hoc. quare conuersus ad illum Christus terribili quodam vultu d. vade post me latana: scandalum mihi es. Non sapiis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominum. Tam abest mundi sapientia, à regulis Dei. Multa scit in atrijs, in curia, in plateis, nihil in ecclesia: Multa in mundi moribus, & præceptis, nihil in Dei obedientia: ad inferendas iniurias potentissima. Ad remittendum debilissima. Ad luxus ditissima. Ad eleemosinas pauperrima: Ad peccandum ferrea: Ad poenitendum lutea: quam vt altius confunderet, & damnaret intulit Christus canones quosdam regni sui, Qui amat animam suam in hoc mundo, perdet eā. qui perdidit in hoc mūdo, Inueniet eam. Et addit. quid prodest homini si vniuersum mundum lucretur: animæ autem detrimentum patiatur? si non est motus,

si nulla huius vitæ reddenda ratio: si post hanc vitam non est alia: age vt lubet: at si alia est æterna post hanc, quid prodest hic habere, & consolari animam, & in illa æterna perdere? &c. Verissima sunt hæc, sed paradoxa, & à sensibus mundi huius tam aliena, quod vt recipiantur, necesse est cumulare testes è cœlo, & terris, viuos, & mortuos, loca, tempora, lumina, voces, oracula, miracula, stupores, vt vllā apud habeant. Omnia ista colligit hodie Christus in gloriosissima sua transfiguratione, tantum vt suadeat Petro, & suis, quasi argumento clarissimo, addito etiam gustu suauissimo, summam hanc veritatem. Primo, quod ipse est Dei filius dilectus. Secundo, quod ipse est mundi legitimus Magister. Ex quibus duo alia sequuntur. Primo, quod ipse tenetur obedire Patri suo per omnia, vitam, mortem &c. Secundo, quod mundus tenetur obedire illi per omnia. obedire autem bono animo debet, quando eius humilitas est plena gloria, & vera gloria, & quæ æternam & numquam perituram fœlicitatem adfert. Summa summarum est, quod mundi salus consistit, in intelligentia veritatis. Et in obedientia voluntatis Christi Nunc iam fœliciter montem conscendamus, & Gloriam Christi speculemur:

Assumpsit Iesus Petrum, Ioannem, & Iacobum &c. Nobilitissima actio est Christi transfiguratio; nobiliorem in tota vita non habuit aperit enim hic viscera suæ fœlicitatis. Tria in summa cōtinet: Gloriam, Gustū, Doctrinā. Gloria est splendidissima Gustus est suauissimus. Doctrina est fructuosissima: Ad Gloriam pertinent, personæ; locus exercitium, immu-

immuratio, vultus, & vestimentorū, ovaes lucida, vox paterna: propheta. Ad gustum pertinent: conuersatio sanctorum, extasis Apostolorum: Diuina dilectio Patris, & filij secretum mysterii. Ad doctrinam peruenit coliquis prophetarū, Reuelatio Maiestatis filij Dei, Præceptum obedientie: Admonitio apostolorum.

Primo. Gloriam itaque sacratissimi huius transfigurationis, quam vocat D. Petrus, Magnitudinem Christi; quin & honorem, & gloriam, à Deo patre acceptam, celebrant multa. Primo, personæ adhibita, quibus retegitur: sunt enim & numero pauca, tres tantum: & his indicitur scientium: qualitate præstantes. Petrus Ioann. Iacobus, Tres illi perpetui secretarij, ad maiora vocati: ad suscitandam filiam Archisinagogi, Ad agoniam in horto, linguæ illæ scelices, quæ in vniuersum hæbreis, græcis, latinis gloriam Domini reuelabunt. Speculatores facti, inquit Petrus, magnitudinis eius, o vere beati qui videt, quæ vos videtis, sed & beati qui vos narrantes audiunt. Secundò locus. Eminens est, mons excelsus. Theatrum competens altitudini mysteriorum: laboriosus est; sed assumit Christus omnia facilitabit, & scelicitabit. Surfum corda: quæ surfum sunt sapite. Valles ima mundi hæc non conspiciunt. Renuit consolari hic anima mea. Est etiam mons scorsum positus: vndique excisus & auulius à plaritie inter Nazareth, & Capernaum. Ita sequestrat suos amicos & secretarios Christus; ita subducit à mundi moribus: Hic sacerdotes, hic religiosi, hic perfecti & amici iudices mundi constituuntur. Tertio exercitia, quæ duo sunt in hō mōte, quem Petrus merito vocat, Montem sanctū. Sunt

autem oratio: & sanctorum conuersatio, quibus perpetuo ditare solent suas cellas, & solitudines dei serui: vt orēt, & legant. A quibus vbi cessatum est; Eheu quantum declinatum est à Moralica perfectione: quantum intrinseca spiritualis vita immutata. Creuerunt claustra, dormitoria sumptuosa, horti: sed ocium ab oratione & studijs inferiora sustulit bona. Quid, n. possint & soleant ea spiritus exercitia, en quod sequitur. Quarto, immutatio vilis, & vestimentorum. Transfiguratus est ante eos. Sic, sic oratio, sic lectio sanctorum, & prophetarū conuersatio immutat hominem, quæ si non: argumentum est magnæ debilitatis. Mutatur autem hic in Christo hoc glorioso: Non substantia: non quantitas: sed figura, & qualitas. Paulus ad Philip. Expectamus de Iesum, quod transformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ (Theodoretus) transformationem vocat, nō mutationem, quia mutatur tantum forma. D. Thom. in 5. par. q. 45. Claritas Christi hic fuit claritas gloriæ, quantum ad essentiam, non, quantum ad modum essendi. Deriuatur enim à Deitate, & anima gloriosa, quæ semper potuit sic redū dare in corpus sed dispensatiuè factū est, vt in corpore passibili explet nostræ redemptionis mysteria. Non redundat tamen sicut in corpore glorificato, ea nō est permanent, quare fulgor. hic in corpore mortali, miraculosus est, sicut cum ambulauit supra mare. splendet facies vt Sol: Et plusquam sol; nam in reditu facies ista solē obscurabit: vestimenta alba vt nix, Non est autem hæc Christi gloria noua, aut extrinseca: sed tota intrinseca, qualē perpetuo habere debuit, & habuisset, nisi charitate

tate, qua nobis inferuiebat, cōpressa esset: fons lucis huius est Deitas: à Deitate. prodit in animam beatam. Ab anima in corpore in vestimenta: Ita à Deo in Christum: à Christo in sanctos suos. sicut vnguentum quod descendit à capite &c. Merito autem lux capitis solaris est, & fulua, quæ lux fontalis est: vestimentorū aut, quasi lunæ, argentea & alba, quæ lux participata à sole est. De cuius plenitudine accepimus. ista itaque oratio Diuinum exercitium immutauit, totum Christum Ita gloriosum reddit. quid non potest oratio? videmur nos per eam quasi per catenam trahere ad nos cœlum, & certe trahimus dona cœli: sed & interim illa eleuat nos & transformat. Vbi se Christus erexit in altū, statim fit sibi alius, & gloriā suā sibi aperit vt qui sequuntur ad alta. En probatio in Christo. Ante eos. o insensati Galatæ, inquit Paulus, quis fascinauit vos, non obe. veritati. Ante quorum oculo. præscriptus & crucifixus est Iesus. Hæc sunt quæ ad gloriā pertinent.

Ioan. 1.

Philip.

1. Gal. 3.

Secundò. Gustum suauissimum Montis huius celebrat. Primo. aduentus Moysis, & Elyæ summorum prophetarum, qui huc ad odorem Domini sui glorificati rapti sunt; & eius vultu fruuntur. Nunc tadem cōsolatus est Moyses qui tam instanter olim petebat, Domine ostende mihi faciem tuam. Sic sic decet Moysen & Elyam Christo adesse, qui finis, & cōsummatio est legis, & prophetarū: qui etiam Dominus, & iudex futurus est viuorum, & mortuorum Diu. Thom. Apparuit hic anima Moysi, per aliquod corpus assumptum. Helyæ autem in proprio corpore, nō de cœlo empireo, sed ex eo loco in quem curru igneo delatus fuerat. Et colloquitur. Non terūt tps; nō sunt

inutiles Veh ijs qui in cella habēt sanctos mutos, libros clausos: Nemo prophetarū aut patrum, sine sciētia, & gustu mortis Christi saluatus est. Loquuntur autem de excessu, quem completurus erat: excessum vocat Christi mortē: vere excessum charitatis, humilitatis, patientiæ, nullum finem habet, etiam in morte clamat, consummatū est: expirat, & ecce aliud infligitur vulnus. Et ecce adhuc sanguinem habet quem fundat. Et ecce adhuc. patitur in sanctis suis. sic omnia excēdit, sic seipsum superat in morte. Ad hæc summam religionem i. patris obediētiam aspirat Christus, ad hanc hortatur Prophetæ: In hanc enim respiciunt lex, vmbra, figuræ, sacrificia, prophetiæ: sine hoc sanguine nihil sunt oīa: Sic sic Dei amici, & serui, veri pphetæ semper hortantur ad obediētiam: pseudo aut pphetæ & Antichristi soluūt Iesū, ad libertatē carnis, crapulas, ad libidines &c. Ad Gustū. et huc pertinet raptus Petri quod dulcedine quadam suprema perfusus inquit: Domine bonum est nos hic esse: Ita vere bonum esse cum Christo cum sanctis, in monte sancto, seorsū à curis seculi: Ita nisi caro suas immisceat ineptias, suas oīa, suas cantilenas, suas spes etiā in monasterijs? et in sacerdotijs? etiā in monte Tabor coram Christo & prophetis? ita plane, catuli, auiculæ, vasa florum; Musica prophana, & interdum sacræ, prophana mente exercitæ in cellis monachorū oīa sunt carnis tabernacula. Bonū hic esse: tñ vt de Hierusalē, de periculis, de morte nō fiat sermo. quare addit Beat⁹ hic & cōsolatus. Faciamus hic tria tabernacula. &c. Nesciēs quid diceret, inquit Lucas, ineptiæ sunt: fatuitates, consilia carnis. Primò. quid eget Christus tabernaculo

1. Cor. 9.

in via? An hic perpetuo manendum? Domum inquirimus non manu factam. Currite ut comprehendatis: quid currenti opus est tabernaculo? Deinde . si velit Christus tabernaculum. Quid tot offerre tabernacula?

Plal. 44.

An diuinus est Christus? An sectas meditamur? An cum lucifero solium contra solium statuimus? Astitit regina in vestitu de aurato . hic vnus est; circumdata tamen est varietate, sed varietas ornat: non multiplicat tabernacula. Caput est Christus. Elyas, & Moses membra eius. Corpus vnum Christus, Et ecclesia. Vnum sufficit Tabernaculum: Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit filius hominis. Tabernaculum vnum Christi, & suorum est obedientia Patris. In hac manendum, ab hac nunquam recedendum. Haec est voluntas mea, ut faciam voluntatem patris. Tabernaculum Christi in nobis interius est obedientia, voluntas, amor, de hoc dicit, veniemus ad eum, & mansionem apud eum faciemus: exterius est charitas & misericordia in pauperes, de quo nudus eram, operuistis me, hospes eram, collegistis me. Sed cupit caro scindere Tabernaculum Christi, ut debilitet obedientiam Dei. propriaque confluat Tabernacula, carnis consilia, mundi praecipua, mores, omnia distincta a tabernaculo Christi, ut debuerunt omnia in vnam Dei obedientiam dirigi: sed stupor hic carnis iam docendus est. Et hoc tertium erat.

Iosn. 3.

Tertio Adhuc eo loquente, quam mans est Dei misericordia, qua cupida docendi homines suos, quibus & ipsa verba rumpit in ore, ut non possunt esurire vanitatem capitis sui ut vellent. Ecce nubes lucida. Ita panis aureo ornat theatrum filii pater, olim in morte texit quasi panno ni-

gro tenebris montem caluarie ad honorandas exequias eius, in monte Syna dum dabat legem timoris, posuit nubem caliginosam, fulgura, tonitrus. &c. quod si ministratio mortis fuit in gloria, inquit Paulus, quanto magis ministratio vitae: vitam paululum huius nubis obtegat corda nostra, & excitet aures ad amplexandam hanc patris vocem, & doctrinam. Hic est filius meus. &c. Duo exprimit, vnde sequitur tertium. quibus vniuersa Religio continetur. Primum, quid est Christus coram Patre. Hic, & hic vnus: si non sit hic, nemo alius esse potest: qui enim sunt in sanctissima Deitate, sic sunt simpliciter necessaria; ut oppositum sit simpliciter impossibile. ita quod pater si hunc non haberet filium, nullum haberet: vnigenitus est in esse naturae: primogenitus in esse gratiae. Est non fuit, vel erit: sed Est perpetuo emanans, & subsistens, immutabilis, omnia portans & cat. Filius, descendit in identitate naturae producens, ingenuus, & innascibilis Pater est. Productus filius: Ego qui alios parere facio, ipse non pariam? Alijs generationem tribuo, ipse sterilis ero? Meus. Psal. 2. mihi idem in substantia, coaequalis, meam omnem euacuans fecunditatem. in Psal. filius meus es tu: ego hodie, quia non transit generatio, genui te, quia perfecta & absoluta est. Dilectus. Totum amorem pater impendit filio, totum filius repperit patri. Dilectus meus cant. 2. mihi, & ego illi: omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei. In quo mihi bene complacui, in filio creato, non potuit sibi complacere. quin coegit eum ut diceret, poenitet me fecisse homi. ait Eusebius emiss. sed in hoc: vinea facta est dile-

2. Cor. 3.

Esa. 66.

Psal. 2.

cant. 2.

Apo. 5.

dilectio: in Christo omnia sibi pater gratificauit. In Christo elegit, iustificat, glorificat, Agnus occisus ab origine mundi, ipse est pax nostra. Quid ergo nobis? Ipsum audite. Ita Magistrum constituit atque inde nos eius discipulos, iubet Magistrum audire: quia quid aliter caro sanguis, mundus, natura suadent: ipsum audite: Huc omnia rediguntur, ut vel nulla sit salus: vel audiatur, & suscipiatur hic vnus Christus. Ex hoc auditu fides: Ex fide cognitio, & intelligentia. Ex hac obedientia Christi. haec ducunt in montem sanctam quae eleuat ad montem, ad regnum Dei. In quo si non sunt carnales, Nobiles, equites: sunt prophetae & apostoli. si non mundi phalerae, & fauores, est lucida Christi nubes, & consolatio spiritus. Hic si a principio caditur, Caditur in faciem, non retrorsum ut Iudas & impij. Apostoli cadunt in faciem, vident casum, facileque tangente, & cohortante Christo surgere possunt. Sic tamen ut suas foelicitates non inuolgent canibus: sed dicant inter se, secretum meum mihi, Scio cui credidi. Donec filius hominis a mortuis resurgat: Adiuro vos hinc Hierusalem, ne suscitatis, neque euigilare faciatis Dilectam, donec ipsa velit: Tunc liber erit sermo, tum palam narrari poterunt amicorum Christi fauores, ut agnoscat mundus: summam hanc esse salutis spem: ut Mens humana capiat veritatem: cor humanum suscipiat obedientiam Christi; Amen.

FERIA SECUNDA DOMINICAE SECUNDAE In quadragesima.



Obilissima Hominis conditio, potissimaque in eo Diuinae imaginis pars est libertas, qua volens, & eligens de se statuit ac deliberat. Estque libertas, tanto nobilior, quanto a malo, a tentatione, ab inclinatione mali est remotior; ad bonum autem prior & facilior: quousque ad eam libertatem perueniat, qua profus ab omni malo, & culpa sit expedita; & non possit tantum non peccare, sed non possit peccare. Ita ex natura, & intrinseca sua perfectione, liber & impeccabilis est Deus, Ab extrinseco sunt beati. Contra miserima hominis conditio est, seruitus illa peccati, qua quodam modo vincus quasi mancipium Satanæ non potest non peccare: trahitur in culpam, & in culpa ligatur: ut de Nazaretanis dicit, Ioann. Non poterant credere. Ligat autem sic voluntatem primo, ipsa seipsam, ex negligentia, qua se, suaque omnia bona respuit, atque ut peccudem se trahi patitur ad macellum. trahit sua quemque voluptas. secundo ligat culpa, maxime habitata: qui facit peccatum, seruus est peccati. funibus peccatorum quisque constringitur ligat potissimum auaritia: vique quo graui corde &c? ligat concupiscentia, & amor mulierum, vxorem duxi, non possum venire. Adam. Mulier quam dediisti mihi sociam, dedit mihi, & comedi, quasi dicat ex socia dominam fieri: & non potui non obedire.

Tertio ligat Satan sua importunitate impediens, praecipuans consilia, illudens oculis, & imaginationi. Quarto ligat Deus ira sua destituens impios; ligatis manibus & pedibus, proiecit &c. Considera quod nemo potest erigere, quem ille despexerit: Status hic miserimus est. In hoc tamen relinquit hodie Christus Sinagogam, & statuit quasi cadaver abeunte anima, inutile, in suo interitu ligatum. Explicat autem infortunium hoc tribus verbis, quorum primum continet recessum eius finalem. Secundum continet mortem eorum tristissimam. Tertium continet causam utriusque urgentissimam. Quod recedit ipse non reuertitur. Quod moriuntur Iudaei in peccato. Quod utique accidit eis ex incredulitate. Sunt omnia iudicialia, & tremenda.

Primo. Ego Vado. Verbum hoc in ore Christi grauissimum est. Est enim Verbum maiestatis. Verbum doctrinae. Verbum ire implacabilis. Obedientia sic. Ego Vado: quocumque me pater vocat. sequor eius voluntatem bono animo. Ille me misit, & mecum est. A me ipso facio nihil, sed quaecumque illi placita sunt facio. In capite libri scriptum est de me, ut faciam voluntatem eius. In horto d. Pater si vis, transeat calix. Verum tamen non sicut ego volo, &c. In hac voluntate sanctificati sumus. Maiestatis sic. Ego Vado. Magno animo vadit ad magna facinora, ad delendam culpam, occidendam mortem, claudendum infernum, aperiendum caelum. Ideo magno spiritu dicit. Ego Vado. Scio quaecumque ventura sunt in me, & alto animo vado intrepidus. Nemo tollit animam meam a me. Ego vado, & pono illam. In hac maiestate dicit Iuda, Quod facis, fac etiam. Ad Apo-

stolos adhuc in mensa, surgite, eamus hinc. In hac dicit Pilato: Non haberes potestatem in me, nisi tibi data esset de super. In hac consolatus est mulieres in via. Nolite flere super me. In hac discipulis, si diligeretis me gauderetis, quia vado ad eum, qui misit me. Doctrinae sic. Ut ab eo, qui quae nostrum discat sapius, secum repetere hoc verbum. d. Edo vado, vita in cursu est: Omnes quasi aquae dilabimur. Ecce iam senium. Quid reposui de praeterito? Quo loco sum hodie, coram Deo? Quo me in futurum vita ista deducet? vado enim, & non sto. Quo miser vado. Irae implacabilis sic, Ego vado, o Iudaei, tot annos vobiscum egi, verbis & factis conatus sum vos ad me reducere, omnia despiciatis, Ego iam vado, non rediturus. Ita medicus dimittit agrotum, ubi videt eum non audire sua praeccepta. Olim in Aegypto post quadringentos annos rediit. In Babilone post septuaginta, Nunc non erit liberator ut praedixit Moyses usque in finem erit consummatio, ut Daniel. Super quartum non conuertar Amos. Me autem sic a vobis sublato. Quid tum vos in felices?

Secundo. Quaretisme, oratio est eccliptica, deficit enim. Et vane, sine fructu quaretis: aut enim non inuenietis: aut ultorem. Scriptum quidem est. Quarite & inuenietis, pullate & aperietur vobis: sed certis quibusdam conditionibus querendum & pullandum est. ut adfir. Modus conueniens: Locus idoneus. Tempus congruum. Alioqui vane queritur: & non inuenitur: Modus requiritur (Origenes) ut queratur ex amore, & studio obsequendi. sic dolet quod non queritur in psal, Perijt fuga a me; non est qui requirat animam mea: sic quaesierunt pastores, & Magi, & inuenerunt, at-

Ioan. 2. 9.
Ican. 8. 9.
Luc. 2. 2.
Ioan. 14.
2. Reg. 14.

Ioan 8.
Psal. 39.
Matt. 26.

que adorauerunt. Querunt Iudaei Messiam per aeternam, & odium Christi querendus esset in simplicitate cordis, ut iubet Salom. Quaesuit Herodes, & non inuenit, quia ad perendum ex odio. Ita in psal. Erubescat, & confundant oes. querentes aia mea: quae inuit Esau pnia locum, cum lacrymis, & non inuenit, quia ex rabie, & non ex amore, quae inuit. Locus requiritur, ut bona Christi, quarantur in Christo. In ipso enim sunt thesauri & non extra ipsum: Israel seclando legem iustitiae. in legem iustitiae non peruenit, quia iustitiam extra Christum quaesuit. querunt Iudaei Messiam in talmud, in expositionibus Rabinorum: ideo vane. querentis esset in lege, & prophetis. Quaesuit sponsa Salomonis sponsum dilectum in lectulo, & commodis vitae huius, & non inuenit: Circuuit vicos, & plateas, querens, in negocijs, & non inuenit: Cum pertransissem in qt, inueni quem diligit anima mea: Ita dixit Petro, & Andrea petentibus. Rabi ubi habitas? venite, & videte. Et eduxit eos foras iuxta Iordanem, oino excedu e curis seculi huius: si qs Christum querit. Ad montem Myrrhae, & colle thuris. i. ad mortificatione corporis, & subleuatione spiritus. Tempus requiritur, ut dum ille vocat audiamus: quarentem, quaramus. Ita Paulus. Dum tempus habemus opere mur bonu. Ita Christus. Dum luce habetis credite in luce. Ita Es, quare dominu, du inueniri pot. inuocate, du ppe est: alioq pulsantibus post ianuam clausam dr. Nescio vos. qsiuit Deum Saul, Antiochus: sed sero, qredus fuit Messias a iudeis in fine septuaginta ebdomadaru Danielis. Ia vane querunt. Non inuento autem Christo, quid fiet de his quarentibus vanis, & in

felicitibus in peccato vestro moriemini: Hoc pessimum omnium, est: Nasci in peccato, commune est infortunium, omnes nascimur filij Irae. Cadere in peccatum, communis fragilitas: Non est homo qui non peccet. viuere in peccato, commune periculum. quis me liberabit de corpore mortis huius? At mori in peccato, extrema est infelicitas, quae nullum habet remedium. Considera morientem in peccato, & in ira Dei efflantem animam, quibus, quotque angustijs circumuallatur. si praeterita sua respicit, omnia perita sunt, aut ocio sa, aut damnosa: Si praesentia, supra vrget Deus, infra infernus: intra conscientia, Extra Aemon insultans. Si futura, omnia aeternam miseriam secum ferunt: oh si parum temporis ad querendum Christum daretur. Date nobis de oleo vestro, quot legata, quot opera pia instituerentur? Non damno, quin proba, ut inam fiant in tempore oportuno. Futius est maturare. Sic ergo infelix Iudaea in sua morte ligatur, & ligata relinquitur in peccato suo. Ita inquit, in peccato vestro. Nostrum proprie fit peccatum cum mortua conscientia, familiare & domesticu est: amatur fouetur. Hoc potissimum ad mortem inducit, ut auaritia &c. cur vero sic morituri sunt Iudaei? Dat rationem.

Tertio. Quo ego vado vos non pot. venire. Transiit ipse ex hoc mundo ad patrem, transiit a morte in vitam. Eo non possunt illi peruenire, quare excluduntur a vita, quae omniu maxima pena est. Cur aut? Nisi credideritis quae ego sum, Moriemini in peccatis: Hoc proprie est peccatum Iudaeorum, quod non credunt. Stephanus. vos semper restitistis spiritui sancto. Hec igitur radix malo-

Plalm. 3.
3 Reg. 9
Rom. 7.

Mat. 27.

R. om. 1.

Can. 3.

Ioan. 12.

Gal. 6.

Ion 12.

Eala. 55.

Ph. 2.

Rom. 11.

malorū est: quodd non credūt: ppter incredulitatem, inquit Paulus, exci- si sunt: Christus via est, & ostium ad patrem: Isti repellunt viam & ostiū, hoc facto, certe sine via venire, sine ostio intrare ad patrem nequeunt. Moriemini in peccatis vestris. Ita ex vna infidelitate, vt ex mala radice, omnia effluūt scelera. Sic volūtarie peccantibus non relinquitur hostia pro peccatis. Quid ergo? Diuidit mundū in partes duas, & vtrancq; reuocat in suum principium, & suam originem sursum, & deorsum. separatq; longo interuallo se ab illis. d. Vos de deorsum estis. Vnde? ex inferno? ex limbo expurgatorio? ē centro terræ? explicat. d. Vos de hoc mundo estis. Tam deorsum, & infimus coram Christo est mundus hic? Tam ima sunt, quæ nobis tam alta videntur? Philo. in tra ctatu de Gigantibus, prope finē. Alij sunt terræ filij. Alij cœli, & Alij Dei. Filij terræ, venantur voluptates cor- poris &c. Filij cœli tenēt artes, & sciē- tias, mētēq; exercent philosophi &c. Filij Dei sunt sacerdotes, & prophe- tæ, qui non se miscent humanæ Rei- pulicæ, nec mundi ciues sunt, sed ma- iores: pertinent enim ad mundum intelligibilem. &c. Ego de supernis sum. Non de aere, non de cœlo isto visibili. De sinu patris est. Et ad eun- dem patrem tēdit, per viam supernā virtutis, qui quærit eam, & inuenire vult, ad fidem, ad virtutē veniat, vias communes relinquat; sicq; certo reperiet, nam & ille quærit dum tēpus est. eritq; nobis si sic oportunē que- rimus & inuenimus, In vita dux, & anima ipsa nostra in morte salus, & vera vita. Per omnia secula seculo- rum. Amen.

Habita Neapoli. 1569.

F E R I A T E R T I A
DOMINICAE SECUNDAE

In Quadragesima.

P Omitt Deus à principio so- lus creare mundum hunc vniuersum, cœlum replere Angelis inuisibilibus, & luminaribus visibilibus. Terram her- bis, plantis, & animalibus, Creando non est exhausta, non lassata virtus, non enim effecit aliquid sibi adēqua- tum. Quare & potuit solus mundum conseruare, & prop- gare. Tamen ex condecencia, vt honoraret etiā crea- turas suas, ad propagādum adhibuit secundas causas; positisq; in eis virtu- tib⁹ seminarijs dixit. Crescite & mul- tiplicamini &c. Ita à principio solus Deus sua sapientia, sine Regibus, aut iudicibus; mundum gubernauit solis legibus, quas in cordibus scripserat: potuitque sic semper solus omnia re- gere: sed honoris, & commodi nostri gratia. (D. Tho.) vt exprimeret etiam in creaturis modum suæ virtu- tis qua non tantum in seipso est, sed, vt influit etiam alijs. excussit leges ē sinu, & scripsit in tabulis: adhibuit etiam Magistratus, & potestates visi- biles, quas inuisibili suo spiritu, & potestate diuina imbuit; atque pro- mūdī regimine constituit cathedras solia, & tribunalia. Vtque est huma- na natura mixta ex corpore, & anima Ita mixtam instituit cathedram: vnā laicā, qua corpora, fortuna, honores regerentur, & vnde populi haberent pacem, iustitiam, & abundantiam, Al- teram spiritualem qua animarum sal- us promotiēretur, & qua velut dū- ctore in suum finem reuocarentur

Hoc

Hoc facto diuisus est mundus, in Ma- gistratus, & Populos, Cathedras, & Cathedrarum subditos, quorum vtri- que suas leges imposuit; ne suos fi- nes transgredirentur. Vt essent Re- ctiores sedentes in cathedra, sine pas- sione vt ē cathedra iuberent cum dis- cretione, & charitate, vt leges ipsi pri- mi præstarent. Patere legem quam tu ipse tuleris. Vt subditi audirent iuben- tes. ē cathedra, vt in omnibus obedi- rent, vt cathedram à persona distin- guerent. Leges has tractat D. N. in Euangelio, doletque à scribis ma- le obseruatas, & suo loco restituit, ita quodd relinquit; In cathedra au- thoritatem; In vita Phariseorum iu- dicio, In subditis perpetuam obe- dientiam.

Super cathedram Moylis federūt scribæ &c. nobilissima, & amplissima fuit in populo Dei cathedra Moylis, vt cui data est utraque potestas laica, & sacra, regnum scilicet & sacerdo- tium; deduxisti eos, velut oues in ma- nu Moyli, & Aaron: cathedra laica re- gnum comprehendit, & potestatem in corpora, & fortunas, ad laudem bo- norum, & vindictam malefactorum: de qua: Per me Reges regnant: De qua Daniel. Tu es Rex Regum, & regni potestatem dedit tibi Deus. De qua Paulus. Non est potestas nisi à Deo. Et Christus. Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Excelsa magno est Diuinæ maiestatis. Exigit etiam vi- ros excellentes, iuxta consilium se- tro, qui sint. Primo, Sapientes, theorici, & practici: sciant quæ tra- ctant, hab- ant sceptrum oculatum. secundo: Timentes Deum. sciant se Dominum habere in cœlis. Domino stare, & cadere; in eius oculis iudica- re. tertio in quibus sit veritas: Non astuti, non legum tortores, non li-

tium amatores, non legum violatores: sciant saltem in seipis, sua culpa lites non protrahi. quarto: qui ode- rint auaritiam. Mirum, quodd cul- pam hanc sic inter omnes exprimit Tanquam iustitiæ inimicam: princi- pes tui socij furum: quomodo? cur? In muneribus iudicabant. Hæc est re- ligio tribunalium. Populorum autem religio est, Primo. Vt honorent, & co- lant Magistratus, Tanquam numina: in quorum pace, stat pax mundi, quorū manibus, & ore, Dei volunta- tē, & iudicia suscipiunt. Secundo Vt obediant eorum voluntati, vsque ad aras: qui enim potestati resistit Deo resistit. Ductores sunt, duci se finant; Tertio. Vt iuuent bonis, cui tributū: tributū sic Dominus pro se, & Petro, soluit censum Didrachmæ. Iuuet ē orationibus apud Deum. Hæc de ca- thedra laica: De qua apud Iudæos Christus non multa dixit: quia iam ista sublata erant ex eis, iuxta vaticinium Iacob, & data Gentibus, Pilato, He- rodi &c.

De cathedra sacra, & spiritali tra- ctat, quæ proprie dicitur cathedra, ex doctrina, qua populum in Dei cultu instituit. Hanc expresse insti- tuit Deus, & distribuit per ordines varios leuitarum, sacerdotum, vsque ad summum sacerdotem Aaron, qui vt testatur Paulus, vocatus est à Deo. sic tota tribus leuitica, in qua sola voluit statui hanc Hierarchiam suā. Hæc, vt sublimē ornavit titulis, vesti- bus, vnctione, ministerijs, loco: priuile- gijs, iurisdictione & potestate tāta, vt dixerit, qui nō obedierit sacerdotis im- perio morietur. In hac tempore Dñi nostri, sedebant summa auctoritate scribæ & Pharysei, sed male, & magno cū scādalo, quo facile fieri poterat, vt populi rudes, cōfundētes cathedrā cū

Elia. s.

Rom. 13.

Matt. 27.

Deut. 17.

perfo-

Psalm. 76.

Prove. 8.
Dan. 2.
Rom. 13.
Matt. 22.

Exod. 18.

Gen. 1.

personis, vt merito vitam Phariseo-
rum spernabant: Ita & doctrinam, &
cathedram sperneret: Hoc enim po-
tissimum molitur Satan vt regnum
Dei confundat, & euertat. Videt præ-
latos, & sacerdotes male viuere, &
scandalosè, obijcit eorum scandala
populis, statim scribit centum graua
mina: de captiuitate babilonica; im-
plet mundum his malis, sic sacerdo-
tes ex moribus dehonestat, & reddit
odiosos. Tum vnit sacerdotiũ sacer-
dotibus, & simul facit eorum scanda-
lis odiosum facit; ac conatur euerte-
re. sublato sacerdotio, iã sustulit vsũ,
& ministerium sacramentorum, quæ
à sacerdotibus dispensantur. & verbũ
sublatis sacramentis, & verbo Dei.
Ita tota sublata & euersa est religio:
patet iam in tot prouincijs, quas hac
sola arte subuertit Diabolus. Cum ta-
men à principio videretur id tantum
ageret, vt ecclesiam reformaret, & mo-
res clericorum corrigeret. Ien quo-
res tandem deducta est, vt sint sine
sacerdotio, sine verbo, sine sacramen-
tis, & sine Deo. Ab hac diabolica cõ-
fusione timet Christus in Euãgelio.
Ideo exacte separat mores Phariseo-
rum ab authoritate cathedræ. Mores
detestatur, & reprobat, atque in pri-
mis, tria Phariseorum crimina princi-
palia. Primo ambitionem, & interio-
rem, quod omnia faciunt, vt videan-
tur. & exteriorem, quod dilatant phi-
lacteria, magnificant fimbrias, vt in-
de videantur summi legum cultores;
amant primos accubitus in cœnis: ca-
thedras in Sinagogis, salutationes in
foro; titulos patrum, & Magistrorũ.
Non autem agre fert Christus vt sa-
cerdotes honorentur, quin ipse præ-
cipit, ideoque & loco, & vestibus, &
titulis, honestauit. Non etiam vt fim-
brias habeant, quibus ex Numer. à

Num. 17.

populo distinguuntur, sed quod Ma-
gnificant, & in eis summam consti-
tuunt religionem, quæ tamen mini-
ma esse debuit. Dolet quod calices
sunt aurei, sacerdotes lignei: pastora-
le argenteum, Pastor ferreus: Mitra
gemmis ornata: caput virtutibus va-
uum: Dolet, non quod habeant ca-
thedras, loca, sed quod amant: Habe-
re debent à populis, nam eis conue-
nit. patres re vera sũt, vt se vocat Pau-
lus & Magistri, sed querere, & ama-
re non debent: Hunc amorem & ama-
bitum taxat Christus. Secundo, ama-
ritudinem & acerbicatem in præci-
piendo, quod indiscreti alligant one-
ra importabilia: Nam salua pietate, &
obedientia, mites esse debent; pasce-
re filios amorosè. Vti potestate in e-
dificationem, & consolationem po-
pulorum: obseruare vires, & ea præci-
pere quæ tempora, loca, hominum
ingenia ferre possunt. Tertio, Negli-
gentiam, & ocium in operãdo, quod
cœteris præcipiunt. Digno suo no-
lunt ea tangere. Dicunt, & non fa-
ciunt. De similibus philosophis. La-
ctantius li. 3. c. 15. similes sunt medi-
cis qui in titulis habent remedia, in
pixide venena. Hoc vero, id est quod
primum requiritur in pastore, vt ver-
bo doceat, exẽplo moueat, sic enim
exemplo suo mollificat. præcepta &
dulcia reddit. presbiteri, inquit Pau-
lus. duplici honore digni sunt, qui
qui bene præfunt verbo, & exemplo:
Alioqui si tantum docent: Minimi
unt in regno. cœlorum: Matth. 5.

Matth. 5.

mo re-

cadunt, rationem dabunt leuerissi-
mam. De obedientia vestra reddetis
vos, quare ne confundite. Tantam
curam adhibet Christus in tuenda ca-
thedra Iudaica, quæ tamen paucos
post annos interitura erat: quam &
mortuam iam, & spiratam tãtum ho-
norauit D. Paulus, vt penituerit eum
sacerdoti Annanix scelerato maledi-
xisset: & tamen solo nomine erat, nã in
morte Christi spiratum erat Iudaicũ
sacerdotium: quanto magis creden-
dum est Christum curare cathedram
suam christianã, quam verbo suo in-
stituit, sanguine suo ditauit, autori-
tate ipsa sua Diuina obiecit etiã por-
eis inferorum? quanto magis cupe-
re, vt qui in ea sedent, ornent eã mo-
ribus, cathedrã, & ministerio tanto
competentibus? quanto magis bene
sedentes, docentes, edificantes, ama-
re, tueri, coram hominibus, & Deo
commendare? Quanto magis, male
sedentes, male docentes, aut male vi-
uentes, respuere, & damnare? Et eo
casu. Quanto magis optare, vt cathedra
authoritas, à sacerdotum vita ma-
la distinguatur? Quanto magis in
omni casu; Cathedram suam à subdi-
tis, coli, honorari, iuuari, obediri? Ve-
rissima sunt hæc omnia: quæ vt me-
lius intelligantur, sunt de Christi ca-
thedra hic à nobis aliqua statuenda:
Attendite.

Ag. 23.

Primò. Cathedram suam reliquit
Christus in terris; cui mox ascensu-
rus ad patrem, aliamque vitæ ratione
ingressurus, commisit curam ecclesie
sue: non quod solus non posset eam,
etiam è cœlis regere, sed quod ita vo-
luit nos honorare, & consolari, vt à si-
milibus regeremur. Reliquit autem
plenam Diuina sua potestate: quod
tanto facilius fuit, quod iam humana

F. Franc. Viced.

ta Deitate, facile, & hum anari potuit
Diuina potestas. Deus ergo sui loco
Deos reliquit mundi rectores; pote-
statem vero istam reliquit sub nomi-
ne clauium regni cœlorum, quas op-
posuit, & ipsis portis inferi: quas vo-
luit soluere, & ligare in terris & in ce-
lo: quod nulla alia potestas potest. Et
sunt clauis duæ, vna scientiæ: alia iu-
risdictionis, ita coniunctæ, quod sci-
entia sine iurisdictione, non est clauis:
iurisdictione sine scientia nõ edificat.
Clauis scientiæ, est potestas discernē-
di. Clauis iurisd. est potestas iudican-
di. Has clauis nullus Angelorum ha-
bere potuit.

Secundò, Clauis istas D. N. Iesus
promisit Petro apud Cæsaream: d. Ti-
bi dabo clauis &c. Quæ promissio,
quia infallibilis, tanti fuit, vt non nul-
li ex patribus, voluerint collatas ibi
fuisse clauis. Communis tamen opi-
nio tenet collatas fuisse post resurre-
ctione. Sic igitur à principio Petrus
placuit Christo, quod statim muta-
uit illi nomen. d. vocaberis Cephias:
inde in mari, cæteris dixit. laxate retia
&c. Petro autem. Duc in altum: Pro-
pse, & pro ipso soluit census: Prope-
pationem. Rogauit pro te, vt non de-
ficiat fides tua. Et tu conuersus con-
firma fratres: Post passionem. Pasce
oues meas, Rege agnos meos &c. Ita
semper Petrus, nominatus est Petrus
inter Apostolos. Petrus in electione
Matthiæ, in concilio &c.

Matth. 16.

Ioan. 10
Luc. 5.
Ibidem:
Luc. 21.
Ioan. 21.

Tertio, Reliquit Petro & succes-
soribus: Ita, &c. omnia: alioqui non
haberemus verbum, sacramenta: sunt
enim data Apostolis, & successori-
bus: ita Paulus de eucharistia. Donec
veniat. Ita Christus vobiscum sum. vñ
que ad consummationem seculi: i. Cor. 11.
Certe non cum Apostolis, qui pau-
cos post annos decesserunt; sed cum

1. Cor. 11.
Matth. 18.

D d Apo-

Apostolorum sedibus, & successoribus. Ita intelligendus est D. Augustinus. cum dixit, claves non esse datas Petro, sed ecclesiae, quia non tam personae Petri quam sedi, & successioni. Ita alibi dicit, quod claves non vnus sed vnitas accepit. Ita D. Chry. intelligit, caelum & terra transibunt. verba mea non transibunt. Idem dicendum de successoribus Apostolorum, quibus vna cum Petro data est Potestas ordinis consecrandi; & apostolatus praedicandi, & iurisdictioni absoluedi, & ligandi in particularibus ecclesijs. Petro autem in toto grege, quare inquit Bernardus ad Eugenium lib. 2. caeteri sunt pastores gregum. Petrus autem pastor pastorum, ideo Papa.

Quarto Successor Petri est Pontifex Romanus; ita testatur temporum omnium testimonia, omnium etiam ordinum. Testantur Pontifices ipsi Romani sanctissimi, & Martyres, Xystus Primus ad Gratum ep. prima. Anacleus Discipulus beati Petri, Siritus ad Himerium Tarraconensem. Marcellus ad Episcopos Antiochie. Eusebius, ad Episcopos Thucia. Testantur Patres latini. Ciprianus ad Antonianum de Cornelio. Hieronimus de Damaso. Bernardus de Eugenio. Testantur Patres Graeci. Cyrillus Alexandrinus. Eusebius Cefariensis. Testantur imperatores. Constantinus Magnus. Valentinianus. Martianus. Galla. Placidia mater Theodosij. Testantur concilia Generalia, Nicenum primum. Ephefinum primum, vocatque totius vinee custodem, Calcedonense, vocatque oecumenicum sexta synodus. Florentinum, Omnia autoritate Rom. Pont. congregata, & censurata. Ex his igitur relinquatur in hac cathedra, & sede Romana claves illas regni caelorum esse, cum suis privilegijs, quae duo sunt

Habet clavis scientiae infallibilitatem; secundum hanc cathedra illa errare in fide non potest: prestigias non recipit. In hac enim inquit Tertullianus, Apostoli totam scientiam, cum toto sanguine transfuderunt; ex hoc habet quod magistra, & matrix est ecclesiarum omnium: Habet iurisdictionem supremam potestatem, vt omnia iudicet, & a nemine in terris iudicetur. Ita concilium campaniae in causa Marcellini. Prima sedes a nemine iudicatur. In causa Symachi: Causam tuam Dei iudicio reseruamus. Tridentina synodus, tandem post multa, decreuit, omnia dicta sine praedicio sanctae sedis Apostolicae. iudicat autem omnia tanquam suprema. ita tutata est aduersus conciliabula multa: Athanasium. Fauianum, Ignatium. ita & in summum os reges & Cæsares aduertit: Henricum quartum. Ottonem quartum, Federicum secundum. Henricum septimum. Ludovicum Bauarum. Huic igitur potissimum Christus curam reliquit ecclesiae suae; vna cum toto sacerdotio illi adherenti, in quod per Petrum per caput influuit, potestas. Primo orandi, & sacrificandi pro populo: Mediat enim inter Deum & homines; ex hominibus assumptus & pro hominibus constitutus. Sit ergo bonus. Secundum benedicendi, & sacramenta omnia administrandi. sit legitimus. Tertium, docendi, & verbo pascendi, interpretandi. sit ergo peritus. Quarto, regendi, & praecipendi: sit ergo discretus. qui in cathedra sedet, Populus: e contra cathedram, & sedentes in ea: Primum honoret: Secundum obediatur. Tertium iuuet quantum potest: temporalia dans pro spiritualibus: Si boni sunt sedentes: Et cathedram & personam colat. Si mali sunt: Personam relinquat Domino suo, cui

cui cadit. Cathedram quae Domini est semper colat, quae nunquam cadit Dominus autem cathedrae iustus retributor. Malos sacerdotes, & prelatos suo tempore iudicabit. Populorum obedientiam iusto praemio coronabit Cathedram suam aduersus, non modo malorum hominum mores: sed & Demonum vires. conseruabit per omnia secula seculorum. Amen.

Habita Neapoli 1569.

FERIA QUARTA
DOMINICAE SECUNDAE
In quadragesima.

Potesis bibere calicem,
quem &c.

Matth. 20.



Propria, & naturalis conditio, immo confusio peccati cuiuscunque, est haec; quae ex intima sua deformitate fugit conspectum Dei, & hominum. Qui male agit, odit lucem. Hinc fuga Adami ad siluas, hinc perizomata filiorum. &c. Ita Chaim. &c. Sola ambitio parum pudoris, & multum frontis habet; sola ascendit velut turris Nembroth per gradus, insulatas Deo, & hominibus & in sua vanitate exultans. Ita quod, Primum occupat oculos, & excæcat cor, replens imagine propria, ita vt ex toto mundo nihil videat nisi se, merita canis, &c. Secundo, inficit affectum, vt ex falso illo iudicio omnia sibi concupiscat, semperque in se ornando, & extollendo meditetur. Tertio, exit ad opus, ad verba, facta, modos, mendacia; nihil stultius in toto mundo homine ambitioso, nil turpius: si assequitur, totus

gaudio dissoluitur, si non, rabie contabescit. Quarto. In eo negotio sic perdit, & obruitur, vt fiat vulnus insanabile, amittit aures, & auditum, nullam curam admittit. Miserum hunc ambitionis progressum narrat Euangelista hodie in tota Christi familia, primum in duobus filijs Zebedaei. Deinde in reliquis decem: quod seipsum estimant, & praeferrunt alijs. quod ambiunt dextram, sinistram, quod Matrem corrumpunt, & euomunt vanitatem: quod admoniti, Nihil horum intellexerunt. videamus iam singula. Assumpsit Iesus Duodecim discipulos suos &c. Status est Ambitionis curatio Cura autem Medici peritis simi, adhibet tria remediolorum genera. Prima sunt praeseruatia quae morbum anticipant: Secunda incisua, quae aperiunt & propalant. Tertia sunt curatiua, & fomentatiua.

Primum. Praeseruatia seruiunt his qui nondum sunt male affecti, vt pueris, innocentibus, simplicibus &c. occurrunt enim haec malis instantibus. Sic D. N. Iesus. Assumit suos secreto, remouet a turba; communis enim mundi practica, plena est vanitate. sequestrat igitur vt instruat. Ita separatu pueros a communibus mundi pompis, ad gustum virtutis, honoris, Religionis, & in hoc educa illos. vt habeat humiles &c. alio qui malam, segetem referunt. Tum sic sequestratis proponit remedia vanitatis. d. Ecce ascendimus. Tangit peritus humorem peccantem: Meditantur illi dextras, & sinistras quibus ascendant En inquit, & Theatrum, in quo cupiunt extolli, quando illa est Metropolis. Ita hic locus est vanitatum, curia, palatium. hic hic te regula. hic scias te cohibere. Vbi quae valet ambitio etiam in claustris, sed ta-

men scena propria est curia: hic fauores, hic amores, hic spes. hic statur, itur. reditur; ascenditur, descenditur, hic omnia &c. quid ergo erit vbi in Hierusalem ascenderit? Quid? Inquit caro. Eijciemus, Pilatum Herodem &c. Te vero constituemus Regem Iudæorum; & nos tecum regnabimus &c. Fallimini. quid ergo? Filii hominis tradetur &c. Ita ergo regnabit Christus? Ita inter spinas, & alapas & flagella, & clauos salutabitur Rex. Ita ab utroque foro, spiritali & laico, Iudaico & Gætili, illudetur, flagellabitur & crucifigetur. Sic Mundus totus in Christum coniurat. tradit simonia, illudit hypocrisis. Flagellat Auaritia, Blasphemia crucifigit, & sepelit Ambitio. Quam remota est hæc fortuna Christi ab ea, quæ eius discipuli somniabant? Cur autem sic impropria sua toties commemorat, & numerat Christus discipulis prius quàm veniat? Magno consilio, & multis de causis. Primo vt amicis suis aperiat cor, & reuelet secretum crucis sue. mysterium, inquit Paulus, absconditum à seculo, quod neque Angeli potuerunt hæcenus scire Dei. s. filium crucifigendum ita ergo amicos, hoc magno secreto honorat. Secundo, vt aperiat secretum secreti. Mors secretum est: Causa mortis, secreti secretum est. Aperit ergo charitatem cordis sui; quæ ducitur ad crucem, vt sciamus, quod volens subire, hanc præcipuè respicit pater: hanc nos ante omnia in cruce gustamus. Tertio, Præmunit contra scandala crucis; vt cum venerit hora, reminiscami, inquit, quia dixi vobis. Quarto, instruit in nobis gustus crucis nostræ, ex cruce eius: vt & secretum crucis nostræ aperiat nobis: vt sciamus, primo, quod crux nostra calix Domini est, à Deo data. Secun-

do, quod breuis est, quasi haustus calicis. Tertio, quod cum Christo sumitur, quasi cum prothomartire. Quarto quod cum fructu, latus enim est finis. De quo addit.

Et tertia die resurget. Omnia scit, & quod resurget, & quoniam, quia tertia die. Omnia aperit amicis suis. Et tunc illi, inquit Lucas, pleni sensu suo, nihil horum intellexerunt, ita plena corda, nihil recipiunt. vt cunque sit concilio plena & secunda, nihil efficit. quin diuites dimittit inanes, pleni sunt gustu ambitionis, dextris, & sinistris. Nil iuuat præmunire. Iam effundendum est virus, alioqui non sanabitur. De hoc addit Hystoria.

Secundo, Accessit ad eum Mater filiorum Zebedei &c. Mons; & Mare corruptionis euomitur. Mater, cum filijs eodem laborat morbo. Mater, honesta, vidua, religiosa, apostolorum mater, Christi discipula, sed plena filiorum est, ideo dicit Matthæus, quod venit cum filijs, societas & mixtura hæc impedit orationis gustum & fructum. filij quoque; accedunt cum matre, in corde matris quod totum occupant, & est à latere matris. Illa quod orat, sese fleat coram Christo sed in corde & ore eius sese attollunt filij. Bona est, nisi eam turbarent filij. Marcus exponit extollentiam filiorum, quod magno supercilio. d. magister volumus, vt quodcunque petierimus facias nobis. vide quam arrogat sibi caro. Tu patiens medicus, vt vulnus dilatet. Quid vultis vt faciam vobis? quid nunc appetitis? tum mulier à filijs excitata. Dic vt sedeat &c. ita cupiunt patres accommodare filios; & hoc perpetuo stimulo lacerantur; Chryl. perditionem filiorum magno precio comparant. salutem nec dono acci-

dere

pere volunt. si pauperes habent tristantur. si inopes non; omnia exponant & animum ipsam pro sublimandis filiis, qui tandem merito, aut attollunt à Deo, aut dimittuntur in quæ seculus, vt parentes sua ingratitude puniat.

Nescitis quid petatis. Radicem morbi petit cor filiorum, ideo ad hos sese conuertit. Et testatur eorum ineptiam. Petitis, inquit Iacobus, & non accipitis, eo quod male petatis. Mater ambitionis est ignorantia, Pater est Lucifer. nutrix est amor proprius. famuli adulatores. Peccat oratio. primo in ordine, quod sedere volunt ante quam currant, coronari ante certamen. Secundo, in materia rerum petitarum. quod pro carne ambiunt, de spiritu nihil. Et tamen oratio filia est spiritus, debetque prius petere spiritualia, quam carnalia, vt docet nos Christus in oratione dominica: commune hoc est vitium parentum. Tertio, in intentione, putant. n. deberi sibi dextras in regno Christi ex carnis coniunctione, quod vanum est. paratum. n. est regnum virtuti, & non carni.

Quarto in progressu ad finem honorari cupiunt. Et hoc idem cupit Christus, non. n. amat indignos, & inultos, sed illi honores quaerunt ex vanitate, & ambitione. hæc est via Satanae non Christi. Via Christi, est via crucis, & humilitatis. Ideo de hac tagit vt de remedio potentissimo Potestis bibere calicem &c. Tria tangit remedia curatiua: Primum est vt homo sciat honoris terminos, quid agendum scilicet sit, quid omittendum. Cui de beatæ honor, cui non. quomodo quaerendus, quomodo non. Hac enim in re falluntur filij zebedei: fallitur & mundus totus. sciant igitur paratum esse Christi regnum à patre, sed bibentibus calicem. i. volutatem eius

seruantibus. Officium est calix, plus quam beneficium. de Paulo, Christi, ostendam ei quanta oporteat, cum pro nomine meo pati. Calix episcopatus & apostolatus calix est, quod olim liberius curretur ad martyria. Augustinus, epi. 148. testatur, quod I. et sapius petiuerit. Chrysostomus etiam rogatus à Basilio, vix coactus est, vt susciperet. li. 11. de sacerdotio. 1. 3. & 4. Effrem Archidia simulauit se fatuum, ne eligeretur in episcopum. Niceph. libr. 9. Hist. cap. 16. Amonius sibi auriculam dextram amputauit: minatus linguam se amputaturum, tantum ne fieret episcopus. Ambrosius vix coactus est, tantum vt conciliaret catholicos & Arrianos: bibit quisque calicem suum, & ferat onus vocationis suæ; nec satis est lambere. i. spem præbere operis, si es princeps, episcopus iudex, sed bibere opus est: Secundum, est vt homo expendat vires suas, an sat sibi sint ad ea paranda quæ vsui sunt in hoc tanto negotio. Et hic totum se aperiat homo, contempleturque quid sit, unde sit, quid scit, quid potest. facile enim illi in aure dicitur. quid superbis terra, & cinis? Tertium vt homo consideret, qualiscumque tandem sit calix obedientiæ Diuinæ, qui sibi bibendus est, non esse hunc primum; quia ita de manu Domini, bibisse Apostolos, prophetas: Dominum ipsum Iesum tum ad meritum tum ad exemplum suum, quæ ego, inquit, bibiturus sum? Ita medicus vt animum egroto faciat ad sumendum pharmacum, primus ipse degustat. Ita & in fine ad sanandos decem. Primo proponit regulas, canonesque regni sui, vt qui maior esset, feruus sit aliorum. Secundo hortatur vt faciant. Non sic inter vos &c.

Tertio

Iac. 4.

Luc. 6.

Marc. 10.

Ecc. 10.

Tertio exēplo suo firmat, sicut filius hominis nō venit ministrari sed ministrare, &c. Et si Christus ministeria suscepit in terris, non tamen ad hoc venit. Possumus. ita facile promittit omnia caro. vix nati cœpinus de nobis multa polliceri in baptismo. Plenas habent manicas promissionum confessorcs. Animam meam pro te ponam inquit Petrus, tantum, vt optata consequamur, omnia promittimus. Cum promouemur ad prælaturas, ad magistratus, omnia promittimus, iuramus &c. Christus autem præcius omnium. Calicem quidem meū bibetis &c. quid foelicius audire isti poterant quam se martyres Domini sui iam constitutos? scit ipse, quid eis daturus: quid ipsi sumpturi de manu eius. Fides discernit calicem, spes præparat, charitas calefacit. Iustitia dispensat. Fortitudo propinat. Prudentia regit, discretio temperat, patientia deglutit, Humilitas bibit. Ita virtus totum negocium expedit, & huic debetur regnum paratum à Patre, non carni, Non vobis. Vobis quales nunc estis, & qua ratione petitis: At bene vobis quales, postea eritis. ita Remig. Ansel. Tho. Theoph. Parauit Pater omnibus voluntate antecedenti, tanquam terminū. Parauit virtutem tanquam medium idest obedientiam. Parauit virtutis cultoribus voluntate effiaci, tanquam præmium. Parauit ergo, & filijs Zebedei, non quasi carnalibus sed, quasi spiritualibus. Sicque parauit omnibus, quotquot ad finem illum honorificum, per media virtutis honorifica tendunt. Vt tandem qui se extolli, & honorari cupiunt, audiant idem de se statutum esse a Deo Patre suo. Sed media esse, non mores mundi, sed vir-

tutis experimenta. Sic in hac via virtutis currite vt comprehendatis, Amen.

**FERIA QUINTA
DOMINICAE SECUNDAE
In Quadragesima.**

Habent Moysen & Prophetas, audiant illos.



Ruitur sæpe iniquitas ad libitum suum quicquid pulchri, & boni habet hic mūdus, quicquid habet in malum prodigit, quicquid appetit habet: ad mala omnia prona est: ad bona nec oculos, nec aures habet, maledicit Deo in suis benedictionibus. Et tandem, o Beati, post tot errorum montes, quid erit? An sic semper? An vita hæc est, sine fine? Mors tollit omnia pulchra, & bona. Cōtra. Si quid virtutis est in hoc seculo, premitur, patitur, derelinquitur, bonis omnibus eget, malis omnibus torquetur. Si clamat nō auditur; si se ingerit, nō admittit. Et tandem o Martyres, post tot miseras fortiter toleratas, quid erit? An sic in æternum destituetur? Minime. Mors vna prouidet: Tollit oīa mala. Atque in primis equat omnia, tollitque oēs illas mundi huius difformitates, quibus alij diuites, alij pauperes, alij sani, alij infirmi, alij beati, alij miseri fuerūt. ex accidēti uel ex fortuna, Deo sic pmit. Oīa terminat quæ ad hanc vitam pertinent, oīa reducit ad meritum: Inde incipit aliam vitam lōge ab hac differētem in multis. Primo quæ hæc multos beatos, impios habuit. Illa miseros, Contra, multos pios, &c. Secunda

cio

dō, quod hæc fuit mutabilis & corrigibilis. Illo non, sed immutabilis. mali impotententes, boni impeccabiles fient. Tertio, quod hæc temporaria, & terminabilis. Illa æterna, & infinita. Hæc hæc, o charissimi, sunt quæ continue, & in bonis, & in malis sunt nobis meditanda: hæc docent Moyses & prophete: hæc temporum exempla, potissimum vero lectio ista euangelica quam narrat hodie nobis Lucas &c.

Grauiſſima narratio, quæ statum totius mūdi huius præsentis, & futurum nobis exprimit, vt intelligamus, quid in hoc nobis agendum sit. In altero vero quod sperandum, seu timendum. Habet itaque partes duas, prout statum duplicis vitæ proponit: Et iterum quælibet diuisa est, pro ut duarum personarum distinctissimarum, conditiones, & fortunas egregie describit. Felicitium & infelicitium: Prima persona grauis est foelix est, in seque imaginē refert beatorum mūdi huius. quam sic D. N. Iesus introducit. Homo quidam erat diues &c. Virum magnum, & mirificum mundi commemorat amplissimis phaleris ornatum, luxu profusum in vestibus, in epulis &c. Beatū dixerūt populi, cui hæc sunt: Fundamentum tamen horum bonorum coram Deo modicum est, & fere nihil. Homo quidam. Coram mundo Magnificus clarissimus, Illustrissimus Coram Deo Homo quidam. Umbra, vanitas nihil cerebri, sensus, moralitatis, Religionis, quid tu hic, aut quasi hic? Erat Circūspice sepulchra Magnifica. Ille erat. iste erat. Et tu quid de te iudicas hic vnus erat omnia. beat, pulcherrimus, beatus, generosus, gloriosus, omnia. Erat in culis omnium, solus locum occupabat. Transiui, & ecce non erat Diues. plenus donorū

Dei, in hoc non accusatur: Nam & Abraam diues erat, & Dauid, & Iob. sed quod Diuitias malè dispensat. In donis laudatus est Deus: hic vero deturpat. Mala est auaritia, mala prodigalitas, nō malæ diuitiæ, pualis igitur hic diues erat? Induebatur bisso & purpura. Tangit luxum vestium in qualitate, & quantitate. Ambrosius, ornatus, & vestis sunt quasi sensibiles voces & euidentia signa interioris hominis. Videant principes quid tolerant populis, videant patres familias quid in domo sua, videant confessores quid poenitentibus suis permittant hac in re. Epulabatur. Parū est edere ad sustinendam naturam, epulatur. Nec tantum in tempore nuptiarum, lætitarum, sed quotidie. Et splendide, non potuit luxus huius Sardanapali amplioribus numeris exaggerari. Hæc dānant diuites. Iudas. Hi sunt in epulis conuiuantes sine timore quibus procella tenebrarum reseruatur in æternū. sed & aliquid peius habet in sinu. De ciuitate Sodomæ dicit Ezechia. Hæc est iniquitas fororis tuæ Sodomæ. Abundantia, saturitas, ocium; Et aliquid peius. Quid? Manum pauperi non porrigebant. Feritas hæc merito damnat diuites. Et non ster epulo de hac maxime taxatur in euangelio, quis vero iudicaret virum nobilem, clarum sanguine, tam spendide viuentem, crudelem esse in pauperes iudicet Deo scruator cordium, quin & nobis impia corda patefacit, quomodo? ecce per antithesim.

Secundam personam adducit, primæ illi oppositam. Erat quidam mendicus, ille Diues: viceribus plenus, ille fortis, & epulator. Nomine Lazarus. Ille homo, quidam. Hic in cathologo Christi nomen illustre habet. No-

uī te

Exod. 33.
Phil. 2.

Exo. 33.
Phil. 4.

ui te ex nomine, quorū nomina scripta sunt in libro vite. Hic ergo corā mundo est, quidam mendicus, quidā miser. Coram Deo. est Magnificus, clarissimus. D. Lazarus. Tam magni, & excelsi animi, quōd de toto mundo hoc, tam longo, & lato. cupiebat satiari de micis, &c. cupiebat, nō clamabat, famem suam in sinu suo retinebat, vix optās, quod sibi summa in necessitate deerat. quā facile est beare hos, tam parua cupiētes. Hos ego magni facio, & foelices reputo, contra miseros, qui alta, & maxima cupiunt, quos, & satiari immentum opus est. Vbi ergo collocat suū hūc, Diuina prouidētia? Aprissimo loco; Ante fores Diuitis, hic prosternit, & iacentem in terra obijcit crasso illi dissipatori: quot vlcera, tot ora habet, quibus misericordiam petit. Canes compatiuntur, & lingunt vlcera: plura nequeunt. Sic Deus componit Diuites, & pauperes, quasi instruat consonantiam ex graui & acuto, beato, & misero. vnde aptissima mundi harmonia. Vt ex hac contrapositione, Pauperes inuocent, & excitent diuites ad misericordiam, tum illos iuuent orationibus. Diuites pauperibus impendant, & in eis exerceant pietatis viscera, &c. Dant Diuites temporalia, Dant Pauperes spiritualia, sic mundi partes mutuo se iuuant. At harmoniam hanc omnino spernit A sinus hic noster, omnia solus vorans, Pauperis preces, nec audiēs, nec admittēs. Et nemo illi dabat. Totā domus impia est, qualis dominus, tales scrui, tales fratres, soli canes sūt misericordes. Hoc vero est Magnatum infortuniū, quod nullos habent suorum malorum reprehenses, vt innumeros habent pauperes, qui omnia dicta, & facta in eis corrigūt. Di-

uites vero habent impulsores, fautores scelerum, nutritores auaritię &c. Princeps, qui libenter audit verba mendacij, omnes habebit ministros impios. Ita pergit vita hęc, plena difformitatis, in qua inimici Dei, beati sunt. Amici vero miseri, & infœlices, & durum hoc spectaculum nouit, videt & tolerat Deus: cum possit vno verbo mundum corrigere. Nec sine multis; magnisque rationibus. Permittit ergo, vt inimici fruantur bonis mundi huius. Primo, ad ostendendam suam patientiam; Diuitias longanimitatis suę, qua sic sustinet vasa irę, apta in interitum. Secundo, ad ostendendam charitatem suam, quam non modo sustinet, sed alit; solem oriri eis facit, cum possit oppositum. Tertio ad excitādum eorū cordia; vt agnoscant benefactorem: sic quælibet animalia fera, tandem beneficentia mansuefacimus. Quarto, ad exercendos amicos suos, per hos tāquam carnifices, & ministros suos. ita vocat in Esa. Cyrum seruū suum. Quinto, ad fundandam spem amicorum, quōd si vident inimicos sic bonis affici, quanto magis sperent amicos; si aues cœli pascit, si lilia campi vestit, quanto magis vos mod. fidei? Permittit contra, Amicos vexari, & premi multis etiam de causis. Primo vt sic in eis purget, & cori piat iniquitates pteritas, pro quibus in vltione hac satisfaciant. Secundo, vt premuniat contra futuras tentationes, auferatque occasiones cadendi in quibus alias prolapsi sunt. Bonū mihi quia humiliasti me. Tertio vt in presenti exerceat virtutes sanctorum; patientiam, humilitatem, mansuetudinem. si enim nulla sit miseria, Quid faciet patientia? &c. Quarto, vt mundum hunc, a quo sic premuntur, amare nō possint

Peoue. 26.

Esa. 55.

Matt. 5.

possint, sicque ab eo tanquam inimico, & oppressore, facilius diuellantur: Quinto, vt exemplum patientiæ, & virtutis (quod de Job & Thobia dicit scriptura) posteris relinquatur. Neque enim nos primi hęc patimur. Neque in infinitum: Neque sine remuneratione patimur, En Mors, quæ omnia corrigit vt dicebamus. Audite.

Factum Est, Deus fecit, non fortuna, vel casus. Diuina est dispositio: ordinaria conditio vite, humanæ quæ hūc hēt terminum. Moris medicus, sicque morte terminat, omnes miseria: Aīa mea sicut passer erepta est de laq. ven. laquens contritus est, & nos liberati sumus. Visi sunt oculis insipientium mori, o mors preciosa, & speciosa, finis malorum in Principium bonorum. En quam mutantur omnia: quomodo in seruo Dei mors omnia mala perimit. Portatur ab Angelis. Quem homines dedignabatur, seruiunt Angeli, nec vnus sufficit, sed multi ad sunt Angeli. Iacentem illum, & ab omnibus despectū portant. In sinum Abraham. Vbi pax, & quies perpetua; vbi lux sine tenebra: Vah quam dignior est hic sinus porta illa epulonis auara. Huc redegit hominem Christi, non paupertas, sed virtus, patientia, humilitas, spes in Deum &c.

Mortuus est, & Diues. Ille qui mortem, & mortis nomen exhorrescebat, qui ad mortis memoriam, stomachabatur. o Mors quam amara est memoria tua, homini pacem habenti in substantijs suis. Mors & istum redigit ad ordinem, & quantum ad apertentia, equaliter vtrunque tractat: Vtrique oculos claudit; faciem incinerat; sanguinem in frigidat; carnem enervat; spiritum extinguit, o bona Franc. Viced.

mors, mundi æqualitas, & iustitia, Quis te satis laudare potest? Et Sepultus Est. Fortasse vt diues & magnus erat, Cadaver hoc preciosum, odoribus, & balsamis affectū, sublimi aliquo, & eminenti loco positū est: supra viuorum capita: supra martyrum Reliquias, & altaria Domini, Magna comitante caterua, sumptuosus exequijs honoratum. Anima vero illa malorum omnium causa, vbi sepulta? In Inferno. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendūt. Quanta animæ grauitas, quæ nullibi potuit retineri, & firmari, nisi in centro terræ: Amor meus, pondus meum: iniquitas super talentum, plumbi sedes. Et sicut onus graue grauata sunt super me. Descendit ergo onerata hęc ad infernum, ibique sepulta est, in loco tenebroso, vbi ignis ardet, & nō lucet. nisi quantum ad augendas pœnas mutuo se videre possint damnati. Vbi sex elementorum omnium; vbi caligo tenebrarum exteriorum. In loco doloroso, vbi tormenta omnia, omnibus, vitæ partibus applicantur, vermis; ignis, stridor dentium, glacies; potentes potenter torquentur. In loco rixoso, vbi patrem blasphemant filij, & econtra. vbi Dæmones accusant, & insultant, & torquent. in loco summe damnofo, vbi summa pœna est, exclusio à Dei facie, & sanctorum consortio: tanta pœna, quōd (vt D. Augustinus) potius vel lent damnati, pœnas omnes subire ante Dei faciē: quæ sine vlla pœna facie Dei carere: sic enim proprio fine, quod summum malum, & damnatum est, priuantur. Vt vero damnū hoc magis & intimius sentiat, aperit Deus ex iustitia vindicant: oculos damnato huic, ita quōd in

Iob. 31.

E e tormen

tormentis subleuat. In delictis semper in patinis, cuius Deus venter erat sibi vniueubens; in se vnum respiciens. Nunc in tormentis subleuat. Et videt Lazarum &c. Hic suam agnoscit & deplorat Afinitatem, qua ad tantam miseriam deuenit. Oratque vt mittatur Lazarus, &c. vah quata mutatio. Lazarus olim nihil erat. Nunc oia potest, nunc extimo digito Magni potens hic potest diuitis linguam refrigerare, stultus in culpa, qua sapiens est in poena. sed ferro sapiunt Phryges. Ex hoc loco eliciunt Euthimius in Lucam c. 59. Cirillus alexadrinus, in leuit. 9. Iustinus Martyr. q. ad orthodoxos 76. quod in alio seculo, animae vident se, suos, noscunt beatos, & miseros: gaudent, tristantur. Anima separata liberior est ad cognoscendum, quam vnita; hic enim grauat corpore, & sensibus terminatur. Iob. pelle, & carnibus vestisti me, ossibus, & neruis compegisti me, extra corpora libere discurrunt vt illis permittit Deus. Intellige autem quod in se Anima separata nec linguam, nec oculos, nec vlla membra habet: verum vt fuit in corpore, sociaque corporis ad patranda scelera omnia; sic membrorum omnium secum affectio nes detulit. quare hic sentit in se puniri peccata illa lingue: quae & in se cōsolando, immodestissima fuit: Et in medico Lazaro iuuado parcissima, & crudelissima fuit. Ad ineptas & in tempestiuas has precaciones Pater Abraham sapientissime duo respondet: primo, quod fieri hoc non debet Secundo, quod non potest. Non debet, quia conditio, & mutatio statuum talis est ex iustitia, quod inuertit omnia: vt qui in alio foelices fuerant, in hoc statu puniantur, & e cō-

tra. Alioqui turbatur mundus, vbi cessat iustitia. Augustinus, hic vte, hic se ea. Non potest: quoniam chaos magnum firmatum est &c. Hoc illud aeternum & immutabile Dei propositum est, quod creuit ex necessitate per ectione, vt peccata puniantur, & merita coronentur, Vt grauiora grauius puniantur; & ampliora merita nobiliter, & foelicius praemiantur. Vt aeterna peccata aeternum puniantur: & merita beentur. Ex his tollitur omnis sperandi facultas impijs, omnis timendi sanctis. Nam conditio vitae futurae, qua primum ad illam transimus, talis est, quod animam facit immutabilem ab eo proposito, in quod primo illo transitu constituitur, siue bonum, siue malum: fiunt enim statim mali impaenitentes: Boni vero impeccabiles. Cū itaq; diuina iustitia, iuxta delictorum mensuram, addat, & plagarum modum, Cumq; delictum hoc Aeternae impaenitentis remaneat aeternum, sine vlla spe paenitentiae, sequitur necessario, quod & cogatur eam in aeternum punire. Idem dicas de merito beatorum, qui ex ratione status fiunt impeccabiles, quare, & aeterna corona remunerandi sunt. Hoc illud chaos est, id est ratio iustitiae incommutabilis. Hinc protienit, quod peccatum luciferi fuit irremissibile, Hominis autem remissibile, quia, quod est hominibus mors, est Angelis casus. Factus est Angelus primo casu impaenitens, ideo & prima eius culpa facta est irremissibilis: non sic homo.

Rogo ergo te Pater, &c. quam sapiens factus est hic fatuus, olim nec pro se, nec pro fratribus aliquid scire voluit. Nunc & pro te, & pro illis sollicitat. scit enim quomodo illos educauerit, scit eorum culpam sibi

sibi imputari, scit eorum poenam, sibi quoque, ex naturali pietate poenas aucturam, quare commendatio ista non est ex charitate, sed amore proprio. At vana sunt omnia. Nunc non est tempus videndi, sed credendi. Sibi non potest prodesse. Illis vero non opus est hac via. Habent Moysen & Prophetas. &c. Relinquitur itaq; ex tota narratione, vt capita haec animaduertamus. Primum, vt quando ea quae ad futuram vitam pertinent aeterna sunt, illa ante omnia curemus Secundum vt quando illa ex istis pendunt, curemus, in hac vita, dum corrigi possunt, emendare. Tertium, vt veritates has, non ex mortuis, sed e Dei verbo discamus, & hac Diuina voce moniti, primum, quod status vitae huius ordinatur, & ducit ad aliam hic meritorum est, ille praemiorum. Secundo, quod in eo statu omnia, siue bona, siue mala, aeterna erunt. Tertio, quod conditio illius pendet ex isto: i. ex meritis huius: Ergo. Sic transeamus per bona temporalia, vt non amittamus aeterna. Amen.

FERIA QUINTA
DOMINICAE SECUNDAE
In Quadragesima.

Malos male perdet, & Vineam locabit alijs &c.



N hac graui, & tremenda mundi iudicatura, dum cernimus Christi Ecclesiam, indies a multis lateribus, tum per Turcas, tum per haereticos angustiam, ab alijs autem dilatari, & extendi

vsque ad extrema terrae, ad insulas, ad mundi partes incognitas, Nos qui residui sumus, Ecclesiae huius nostrae occidentalis exiguae reliquiae, tanti iudicij spectatores, nondum, aut leuiter per Dei misericordiam, & patientiam tacti: super his nouitatibus, quae mundi fundamenta concutiunt, nouas prouincias, noua regna nouas ecclesias, nouos viuendi modos constituunt: quid tandem dicere possumus nisi, quod, Malos male perdet, & vineam suam locabit alijs agricolis? Ita semper (si alieno exemplo discere volumus) consuevit Diuina Maiestas, atque a regulis hisce suis nunquam recessit. Primum vt ex visceribus suae misericordiae beneficiat, dona praebet &c. Secundo, vt si recipiantur, & agnoscantur, & in eius honorem exercentur; augeat dona, & semper proficiat. Firmabitur in illo, & non flectetur. Tertio, si respiciuntur, aut male exercentur, doceat super abutu: vt apud Esa. Eheu consolabor super inimicis &c. inde statuat corrigere & emendare. Reuelat etiam prophetis, & amicis suis, iubeatque instantia pericula praedicari. Ita Noe super diluuium. Ita Abraam, & Loth super Sodomis, ita Samuel super Saul, Ionas super Ninive. Quarto, si audiuntur renouat sententiam; Agam inquit, & ego poenitentiam super malo quod locutus fueram vt facerem. Ita parciunt Ninuitis. Quinto, si reijciunt, aut male tractant: tandem vt incurabiles rejicit, & infaelici exemplo perdit. Ita cadit Aegyptus, Saul &c. Sexto. Ne desit honori suo, ne sit sine populo, alios sibi amicos conquirat, & si opus est, nouos mundos, vt diebus nostris, sibi constituit. &c. Amararam, & funestam hanc, sex capitum

cantilenam cecinit Esaias super Sinagoga, & ecclesia sui temporis, sub metaphora vineæ, qua iudeorū fuorum excidium prædixit, & diuinavit, Eandem, sub eadem, in Euanlio canit D. N. Iesus, requisitus à principibus Sinagoge sui temporis, super cuius imminente excidio, & verbis, & lachrimis, & manibus, miseram tragediam instruxit, vt dicat. in qua potestate hæc facit, pro responsione, vt doceat, Potestatem esse vltionis, & iudicij Diuini, eorum impoenitentiam sic vlsciscentis Quam doctrinā, & nos temporibus nostris tam facile possumus accommodare, vt statim ex his sciamus, Primum quid super Ecclesia Christi, coram nobis sic moriēte ab vno latere; & ab alio nascente statuere. De inde quid super impoenitentia nostra sperare debeamus. Nunc iam parabola discutiamus.

Tres partes habet Parabola vrgētissimas. In prima narrat Dei benignitatem. In Secunda, creaturæ ingrati tudinem. In tertia iudicium:

Primo, De prima. Narrat q̄ pater familias. i. Dominus cœli, & terræ, plātauit vineā: addit Esaias. electam. Vineam fuit Sinagoga: Vineam Christi Ecclesia: vinea Regnū est, ciuitas est familia est, quælibet anima est. Beneficiū hoc, est creationis, qua Dei bonitas constituit in esse Sinagogam peculium suum, hæreditatem suam, ecclesiam sponfam, & dilectam filij sui: quare addit Esa. q̄ facta est dilecto. in eo prædestinata, iustificata, Magnificata, glorificata, &c. In cornu olei, in tanta copia gratiarū: olei nihil, aut parū habuit lex vix. guttulam circuncisio, ad remittendam culpam originalem, Mare olei habet Ecclesia, gratiam gratis datā, iu-

stificatē, magnificantē, glorificantē, inexistētē, subsistētē: A monte oliueti missum est Euangeliū. Diffusa est gratia in labijs tuis. oleū effutum nomen tuū. Nūc iam quisq; nostrū cōsideret, quā alto loco collocauit vineā nostrā in cornu, in eminētia, super fundamenta Apostolorum, & prophetarum. Ciuitatem hanc &c. Corpus suum, quale fecerit, quanta arte, quanto miraculo: Animam suā, quanta virtute, imaginem Dei factoris, spiritum, rationalem, liberum, immortalem &c. Ex his iam, quisque fatetur vineam auctori suo resignandam, tanquam vero iusto domino: tui sunt cœli, tua est terra. &c. Amplius cogita, non semel tantum, Deum plantare hanc vineam, fer quo libet die, & momento conseruare, id est dare nouum esse: si enim ille deserat, statim in nihil redigimur. Ex hoc concludit, q̄, & quolibet die, & momento tenemur vineā: & vitā istam conseruatori suo resignare quid autem præter esse? Scipem circūdedit et, ad tutandam ab incurribus vulpecularum, quæ demoluntur, & ferarum, quæ extermināt. Rē publicam iudaicam tutatus est Angelis in circuitu eorū, fauoribus. n. bibus miraculis: At potissima lepes est Religio, de qua Moy. Non est alia natio quæ habeat Deos app. sibi &c. De qua Dauid. Non fecit taliter omni nationi: Hæc separat ab alienis; Dominus ipse in circuitu populi sui: & quanta sepes? Murus igneus in circuitu, defendēs suos & offendens externos. Nolite tangere Christos meos. Sepes triplici contexta ordine. In primo est Deitas, Murus igneus, quæ sola pertingit intima cordis nostri: In Secundo Angeli, & sancti tutelares. vt de Ierem. 2. exclamat

Plal. 44.

Plal. 23.

Deut. 4.

Plal. 147.

Ierem. 2.

Exclamat Chryso. rem admirandam Homo mortuus patrocinator viuis? In tertio est Religio. Solimanus appellauit Luterum amicum, quod mutata religione, & diuisa Germaniā debilitat. Hæc vna sepes, qua ecclesiam suam tutauit Christus, veritas, verbum, sacramenta, Religio, vnio, orthodoxa. Nihil ad nos de his qui foris sunt. &c. Mirabilis sepes est signum crucis in fronte nostra: caracter in anima: fugite partes aduersæ. Capite nobis vulpeculas, Et ædificauit turrin in medio eius. Turris est, Magistratus specularans, & explorans omnia, in salutem vineæ: sceptrum oculatum vocauit Plato. Dormit populus, vigilat turris, in pace turris est pax vineæ: quantum debet vinea turri, vbi suo munere fungitur. Turris eminentissima est potestas ecclesiastica, pertingens cœlos clauibus illis, quibus aperit, & claudit, soluit & ligat non minus in cœlo, quam in terra. Turris fortissima, & tremenda, portæ inferi, non præualent aduersus eam. Hinc salus vineæ: hæc pellit lupos, & apros, hæc vna tollit errores omnes. Torcular exstruxit in ea. Iudicium est distinguens purum ab impuro: lex torcular fuit, premens conscientias, exostulans obedientiam, discernens bonum à malo. Torcular potens fuit Crux Christi, expressit peccata nostra, & eduxit diluuium peccatorum in caput Christi, e peccato expressit mortem Christi, ex morte Christi expressit vitam mundi, expressit corpus Christi, & eduxit totum sanguinem, Animam, & eduxit summam obedientiam. Torcular potentissimum est confessio nostra sacramentalis. cui certe debemus quicquid boni retentum est in ecclesia. &c. Præ-

mit conscientias, exprimit cultum Dei, tollit scorta, vsuras, odia &c. Vineam sic ornatam tradidit Agricolis: i. Ministris ad regimen mundi, & ecclesiæ delectis. Hi de manu Dei accipiunt vineam, meminerint, & se Deo rationem duros, Dedit autē sub his conditionibus, de quibus Ieremi. ecce constitui te super gentes, & regna: Cur? Vt euellas, & destruas. i. mala remoueas à Religione, arceas lupos &c. à moribus porcos, Apros, &c. Inde edifices. & plantes, verbo & exemplo, restituas leges viuendi bene, & disciplinam ecclesiasticam. At tēdite vobis, & vniuerso gregi. Greg. Naz. laudat D. Basilium ex hoc, q̄ re ste tutatus sit vineam contra hæreticorum turmas. Ita Babil. Niceph. Ita Athanasium, alexandrin. Ambrosiū, oēs historiæ. Et peregre profectus est. Dixit Esa. expectaui, vt faceret vnas: Et per verbum, expectaui, duo significat in Deo: Primo desiderium obedientiæ nostræ, & per eam salutis nostræ, non enim posuit nos in irā. Deinde patiētiā qua expectat; Nō lens perire aliquos, Dissimulans peccata hominum propter poenitentia. Hæc eadem, significat verbum Christi, quod peregre profectus est: Patiens enim tolerat quasi remotus non videat, audiat mala nostra. Expectat tempus fructuum, Autumnum, & quando erit hic apud nos? Cū deberetis Magistri esse virtutū adhuc lacte opus, est vobis? Instat autem desiderio flagrans. Mittit primos, secundos, tertios, seruos, vt fructus redimant. An non debet vinea, &c. An non coloni scimus, quod debent? Videamus quid præstant.

Ierem. 2.

A&. 20.

Hebr. 16.

Secundò. De Secunda igitur parte, dicit Esa. duobus verbis. qd. ptulit ingrata vinea? Duo genera fructuū.

Primum

Primum, est fallum apprens. Secundum amarum. De primo protulit labruscas, quæ vix videntur, & non sunt: bona simulata, quæ videntur, & non sunt: superitionem, pro Religione, Cerimoniam pro cultu: furorem pro Zelo, passionē pro iudicio, Vsum pro lege, Hypocrisim pro humilitate, ignorantiam pro simplicitate; ignuam pro patientia, ignobilitatē pro Nobilitate. Temeritatē pro audacia. Prodigalitatē pro Magnificencia. Auaritiam pro paritate &c. frustra colitis me, &c. De secundo protulit spinas. Expectaui vt faceret iudiciū, & ecce Iniquitas. Cumulus est malorum, & scelorum, vrfurarum, ambitio num &c. Botrus amarissimus. Vinū corum venenum aspidum, fel draconum. Hæc ex vinea. Esaias, Quid vero ex Agricolis Christus! longe peiora seruos omnes occiderunt, lapidauerunt &c. Vnde Stephanus, quem prophetarum, non sunt persecuti patres vestri? Tandem omnia experturus dicit intra se pater familias. Verebuntur forte filium meum. Hæc illa luprema est Dei patris beneficentia, quam Paulus, vocat nimiam charitatem. De qua vere, & propriè dicit Deus. Quid potui facere, & non feci? Hactenus dicere non potuit, Dedit cœlum, terrā, Angelos, patres, reges, sacerdotes, sacrificia, legem. Et tamen non dedit omnia, nisi cū dedit filium coæternum. Tum vere dicit. Quid potui facere &c? Qui proprio filio non percepit, sed pro nobis tradidit illum. quomodo & non omnia? &c. Hic vnus filius implet omnia, verificat omnia, continet omnia, &c. Dicit autem Verebuntur forte. Tū quia de Deo humanè sub persona hominis loquitur. Tū quia sic relinquit hominem in manu arbi-

trij sui: Tum quia sic docet quid illi agere debeant. Et vanè omnia. Tum illi potissimum in filium insiliunt. di. ^{Luc. 23. Act. 3.} Hic est hæres &c. Agnouerunt filium, & eiecerunt. Et tamen ipse in cruce dicit. Ignosce illis quia nesciūt quid faciunt: Et Petrus, scio Fratres, quia per ignorantia fecistis &c. Dico hic quattuor. Primo. Agnouerunt omnes, Christum esse virum bonum, & innocentem, & prophetam. Ita cœcus. Nunquid potest homo peccator hæc signa facere? quare & prophetam vocant, & canunt illi omnes. Secundo. Agnouerunt principes, Messiam esse, saluatorem mundi esse. Ex scripturis, ex tempore, ex operibus, ex verbis, si non venissem, & locutus fuisset, excusationem haberent &c. Et me scitis, & vnde sim scitis. Tertiò. Agnoscere potuerunt Christum Dei filium esse, & verum ^{Ioan. 5. Ioan. 7.} Deum. Ex operibus, ex miraculis, ex modo operandi: opera quæ ego facio in nomine patris, testimoniū perhibent de me. Quarto. si nō agnouerunt, si per ignorantiam tradiderunt, & dominum gloriæ crucifixerunt. ignorantia fuit praua, & affecta, quod lux venit in tenebras, tenebræ non comprehenderūt, Tenebræ autem fuerunt, inuidia, Ambitio, hypocrisis, Auaritia inhians ad hæreditatem: si dimittimus eum sic, omnes current post eum. Et venient Roma ^{Ioan. 11.} ni &c. Ita affecti eiecerunt innocentissimum extra vineam, & occiderūt. Christus vt per sanguinem sanctificaret populum, extra portam passus est: exeamus ad eum extra portam, inproperium eius portantes: in hoc itaque statu remanent crudelissimi Agricola tincti sanguine seruatorum, & prophetarum, ac tandem vnigeniti filij Dei. Quid ergo.

Tertio,

Tertio. De Tertia tractat Esaias, & Christus miro vtrouque artificio; vt velint iudicium ex ipsomet ore perfidorū extorquere. Ita apud Esa. Nunc ergo viri Iuda iudicate inter me, & vineam meam. Et Christus hic. Cum ergo venerit Do. vineæ. Quid faciet? Hic quisque causam suam recte discutiat, quid possit à Domino suo expectare. Vineæ suæ minatur Esaias vltimum interitum per hæc: quod Deus auferet sepem, tollet custodiam, tollet verbum, tollet missam, tollet sacramenta, religionem: sacerdotium &c. Quod de stituta, sic erit in direptionem: omnibus malis exposita: Quod non putabitur, nec fodietur, nulli ministri, rectores &c. Quod ascendit super eam vepres, & vrticæ, perfidiæ, hæreses, &c; Quod cœlum æneum, & terram ferream experietur; bonis omnibus spoliabitur. Agricolis Christi, ipsimet sententiam dicunt. veritas violentat ora ista Chryf. Malos male perdet &c. Durum verbum est illud. Male perdere; Exponens etenim Christus, quid sit admonet, quod qui super lapidem cadit, salua scilicet Religione, confringitur, & tamen in virtute lapidis facile releuatur. At super quem lapis cadit, conteret eum. Male itaque perdere, est conterere. Perdit Deus bene, & male, bene perdit peccatores, quos recuperat pœnitentes, vt prodigum. Perierat inuentus est, male perdit impœnitentes, quos inuenit blasphemos in æternum; Vendidisti eos sine precio, ita Iudam vendidit, de quo nihil voluit, bene vendidit cum precio Petrum, quem perdidit Apostolum, recuperavit Papam: ita perdidit Saulum: recuperavit Paulum: hos bene perdit: quia

Psal. 43.

cum lucre, & precio vendit. Ita contrita, & contrita est Sinagoga, quæ hoc idem iudicium sibi est imprecata. d: sanguis eius sit super nos, & super filios nostros; Tanta veromole, & grauitate cecidit super eam lapis Christus, q̄ vere totā contriuit, vt ne vestigiū quidē sit vllum gloriæ illius Iudaicæ, non lex, non propheta, nō altare, non sacerdotium, non victima; non rex, non regnum &c. Tantum ex hoc quod hæredem eiecerūt; & lapidem reprobarunt: Contritis autem illis, Ablatoque ab illis, & à tot mundi partibus Dei regno. Quid ultra? Factus est lapis in caput Anguli. Non sine populo Deus, non sine ecclesia Christus. Est autem hoc mirabile in oculis nostris, quia factum conspicimus: sic enim Deus Iudicat impœnitentes. Ita iudicauit sinagogam iudaicam, & contrita est. Ita ecclesiam Græcam orientalem, & contrita est: Ita tot partes ecclesiæ nostræ occidentalis, & sunt contritæ. Vtinam nos miseræ reliquie iudicium hoc vitare sciamus, quādo in tempore opportuno sic admonemur. Qui habet aures audiendi audiat. Amen.

SABBATO SECVNDÆ Dominicæ.

In bonis non effrenandum. In malis non desperandum. ^{Lnc 5.}

Magna miseria nostra est hæc. Quod tam nobile ingeniū, tam excelsum cor, tam præclaram mentem obtinuimus, & tamen exercere nullo modo, aut tempore scimus. Vel bona, vel mala suppetant, vbiq; delin-

delinquimus: bonis stulte fruimur; Ede bibe lude numquam oculum attollimus ad cogitandum, vñ, quomodo, quorum nobis consingant. Anima mea, inquit ille, multa bona habes. Epulare & gaudere: & nihil ultra: Malis vero sic statim deiicimur, vt nullum adhibere sciamus remedium aliud quam clamare: flere, suspirijs, & gemitibus implere omnia: Vnde autem, quo modo, cur veniant, aut non putamus aut à cœlo, ab astris, à Fortuna accipimus. quare & illis omnibus maledicimus: quòd si quoque à Deo accipimus, tãquam ab irato, & hoste suscipimus, quare & in illum debaccamur, ac blasphemamus; fugimusq; ab eius facie, quasi aut peiora his nos commeriti non simus. aut fugere ab eius manu possimus. Ex hac nostra stoliditate oritur nobis hoc infortunium, q̄ tãto cū dāno sustinemus, s. quòd neque in bonis, neque in malis vnquam proficimus; sed in omnibus deteriores fimus. Neque minus eramus ī bonis, aut malis spiritualib⁹, in quibus neque abundare, neque esurire scimus: si dona aliqua spiritus habemus statim extollimur, ac alios despiciamus, vt impuros, vocamus peccatores, & odio habemus illos; si donis priuamur, statim desperamus, nullaq; putamur esse misericordiam, quæ nos à culpis nostris sanare possit. quare & fugimus cū Chain &c. Contra hos omnes, immoderatus affect⁹ nostros, narrat hodie Christus pulcherrimam parabolam, cuius summa & scopus est vt in iustitia humiles, si mus & pctōrum misereamur. In iniuria speremus, & curramus ad Patris sinum, potius defutura omnia, quàm amorem Patris. Sub istis monemur, etiam vt si bona suppetūt temporalia fruamur apud Patrem. i. iuxta Dei pa-

tris volūtatem: scit enim ille quibus indigemus: si vero in necessitatem vñctus incidimus; deficientibus omnibus, in Patrem tamen respiciamus. Filius enim in toto mundo, amicū meliorem non habet, quàm patrem. Habet parabola personas tres, de quibus principaliter tractat, & quarum non tantum mores, sed & corda reuelat. Prima est Pater quidā senior qui totus, describitur amans; & clemens, semper paratus ad iuuandū, qui exprimit nobis benignam naturam Dei patris nostri, vnde (vt Paulus) omnis paternitas nominatur in terra: Et quanto maior est pater ille, tanto maiores habet affectus, & amores. q̄ tñ ita per nostros significantur, vt quæque nostrum possit à suo, ad Dei pectus ascendere, & cor eius scrutari ac per sensibilia nostra, insensibilia eius rimari. vt quòd amet nos filios, quod tueatur, quòd bonis cumulet, quod malos expectet ad veniā, q̄ redētes benignè excipiat, hęc omnia insensibilem amorem Patris huius hodie nobis explicant. Secunda persona est filius quidam senior, qui à principio videtur maxime intimus, & maxime obsequens patri: in fine tamen retegitur eius cor, plenum hypocrisis, & pprietate, q̄ nō patrem sed bona patris amat. quare videns alium ad eadem bona admitti ferre nō potest, quasi tantum sibi decidat, quantum alteri datur. quare irascitur domum patris renuntiat, & tandem fit ex primo nouissimus: hęc sūt iudaica Sinagoga primogenita Dei, plena priuilegijs, q̄ in externo cultu vtique præ gentibus videbatur Diuinæ voluntatis obseruantissima. cum tamen plena esset proprietate, quādo tam sibi charus erat Deus, quàm suæ cupiditati cōmodus. Peccatores ergo

ergo ferre nō poterat, sese iustificans atque adeo in Christo cum peccatoribus conuersante, & gentes quascunq; ad iustitiam, & regnum Dei recipiente, miromodo scandalizabatur à quo tandem sese prorsus alienauit. Facta ex prima nouissima. Tertia persona est filius iunior. hic à principio multum, & nimis sibi confidens, petit ac recipit à patre multam substantiam; & insolens reiecto paternæ curæ iugo, abit procul, & ibi dissipat omnia: Tandem fame pressus, redit ad patrē, & ab eo singulari benignitate, & alacritate recipit. Hęc patribus Hyeronimo. Ambrosio. Gregorio. est Gentilitas; q̄ & magnam luminis partem à Deo in natura instituta recepit, vtcunq; etiam lapsa: quod enim notum est Dei, inquit Paulus, manifestum est in illis. Deus illis reuelauit, hęc itaque omnia dissipauit, in impuritate, & idololatria, & reprobo sensu, in quæ merito tradita est. Tandem ad voces Apostolorum reuersa est, ac à Patre benigne suscepta: vt & quicunq; peccatores ad eius gratiam confluunt, vtcunq; cœdi & perditū sint, benigno, alacri, ac paterno animo recipiuntur, qui scopus parabolæ est: Et hic in singulis parabolæ partibus, iuxta D. Chrysostomi regulam, principaliter est attendendus.

Homo quidam habuit duos filios Magnum, & tremendum est hoc iudicium, vbi de duobus filijs semper in principio, & in fine, vnus in Domino est, alter foris; vnus assumitur alter relinquitur. vt semper timendum sit nobis ne tales simus, aut efficiamur, qui excludamur à domo patris. Durū enim est cernere, quomodo, & in domo Adami, Noe, Abrahæ, Isaac; semper filius vnus domi ma-

neat hæres, alter vero excludatur: Ita noster hic euangelicus, duos habet, alit, amat; omnium pater, omnibus prouidet: vt si filij sensum habent, considerantq; labores, & amores patris erga se præstitos, quicquid aliud possint, quàm in patrem insurgere, aut à Patre recedere. Tamen, horum iunior. feruens animo, sibi mimiū confidens. quales inter nostros innumeros videas, qui vix ire sciunt, vix loqui, vix manum ori apponere, curam patris fugiunt. Petit ergo à Patre substantiam, velle suā experiri fortunam: Nō est autem ociosum verbum illud, q̄ me cōtingit. Vt intelligamus verū esse, quod Augustinus dicit, sic Deus res, quas condidit, administrat v proprios motus agere sinat: hi motus proprii, aut melius, potentia: vnde hi motus, pueniūt, sunt partes vni cuique competentes, vt competit lapidi appetitus naturalis, quo fertur ad centrum: bruto. animalis quo ad cibum: Homini rationalis, & liber, quo ad patris domum tendat: Pater autē omnia nouit futura, ingenium iuuenis, pericula mundi huius. sed proprios motus agere sinit, cogere possit, ac domi retinere; sed non debet, quare nec vult, vt certissimè videmus Deū relinquere nos nobis, sic tamen vt semper nos ad bonum adiuuet: Dat ergo partem: & distribuit talēta, non omnibus æqualia, sed tantum omnibus tot & tanta quæ ad salutem sufficiunt. Hic debuisset Adolescens considerare, à quo dona habuit, dona enim sunt, quæcunq; habet siue in aīo siue ī corpore, & dona patris: Cur habuit? vt patris bonitatem agnosceret, vt talēta ne gociaref& auget: vt iuxta patris volūtate, & in patris domo frueretur: sed nihil minus, imo statim cōgregatis oībus ita in omni-

Psalm. 72.

Deut. 32.

Gen. 4.

bus vult præuaricari, peregre profectus est, A quo remotus? à Patre; ita exit homo à Deo (Chrisost.) quoties regi à Deo nõ vult: Nemo enim (Augustinus) Deũ amittit nisi q̄ dimittit. dimittit autem, qui verbum eius non audit: quid vero continget huic? Ecce inquit psal. qui elongant se à te, peribunt; contra, mihi adharere Deo bonum est: quo modo? Ponere in Domino Deo spem meam. Itur ergo procul, quo? In regionem longinquam, quid magis distat à Deo, quam peccatum, qui nihil habet Dei? minus distat Satan, minus infernus, & centrum mundi: Nam in his omnibus habet aliquid Deus. in peccato nihil: Paulus ad Ephes. Vos aliquando procul, nũc autem prope facti estis, quomodo (Augu.) recedes à Deo, qui est ubique? super quem nihil, infra quem nihil, extra quem nihil, in quem omnia, per quem omnia, à quo omnia? Ab eo receditur non pedibus, sed moribus: Receditur autem præcipue pro obliuione, sic Moy. Oblit⁹ es domini creatoris tui, recessisti à Deo salutari tuo: ita de Chain dicit scriptura, q̄ Exijt à facie Domini. qualis autem exit filius à patre? obserua hoc diligenter. sanus, Diues, plenus bonorum omnium. quid habes ò bone Iuuenis, quod non acceperis? qualis vero redibit suo loco videbimus. Eat suo periculo fiet cautior. singula videt pater, no-uit, ingemiscit, sed tamen quando liber est, libertati sue est reliquendus, Frater alius maior, hypocrita, domi manet apud patrem: lætatur super recessu fratris, extra videtur amare patrem: intus autem bona patris amat si pater esset pauper, ne respiceret quidem. spe igitur hæreditatis, ex

auaritia continetur in officio; & quod ita sit, qui scrutatur corda, & renes Pater suo loco, & tempore reuelabit. Iunior ille abijt lætus, mundi dominus, procul, oblitus paternæ domus, ac si patrem, ac Deum nullum habeat (quid enim aliud sentias de improba hac, temeraria, & effreni iuuentute quæ sine lege viuitt?) Et paucis diebus substantiam omnem dissipat omnem inquam, ita vniuersa abijurit, & prodigit, quæ sunt corporis & animi, affectus, & mētis: & substantiam ipsam, non modo affectus, & passiones, sed, & ipsam substantiam animi dissipat, excœcat, male afficit, hac remanet sine oculis cœcus, sine sensu amens; sine corde hebes, sine anima brutum, fitque animalis homo non percipiens. Recte monet Ecclesia. Ne des tili fornicari animam tuam, ne perdas te, (hoc primum est damnum) & hæreditatem tuam: Et Paulus, si secundum carnem vixeritis moriemini. Sunt autem tria potissimum, quæ iuuenem istum, sic bonis priuant: primum est iuuentus, ætas immatura, imprudens, & præsumens, seniorum monita despiciens, immo & fugiens. Ideo Ecclesiast. Adolescentia, & voluptas vana sunt. Et Salom. inter incerta ponit, viam Aquilæ in cœlo; Nautis in mari, serpentis in terra, & adolescentiam: Secundum est libertas, quod non est sub patris ferula: quare monet ecclesiast. filij tibi sunt? erudi illos, incurua illos à pueritia: nam (vt addit Salom. Adolescens iuxta viam suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea: Tertium est abundantia, & copia bonorum; Est enim gladius in manu furiosi, vbi diuitiæ cõtingunt improbo. in crassatus est dilectus & Deut. 32. recal.

1. Cor. 2.

Cap. 9.
Rom. 8

Cap. 12.

Cap. 7.

Psalm. 106.
Psalm. 40.

intravit: impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum: Et apud Esa. filios enutriui, & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me: quare talis est negociatio iuuenis huius, quod omnia bona sua dilapidauit. cur aut? quia recessit à patre. Vna hæc mali causa:

Ex alia parte stat domi Pater corpore; animo tamen, & amore, non deserit filium: Psalm. In altis habitat, & humilia respicit, videt quæcunque accidunt filio, dolet, cadere sinit, lapsum adhuc agnoscit suũ, quare & vult reuocare: sic tamen, vt culpam sentiat, & agnoscat prius, sicque suo exemplo discat. Mittit ergo nuntium, qui prius iuuenem exerceat, ac flagellet, quousque culpam sentiat, patris reminiscatur, ac deinde reuocet: Nuncius est valida quædam fames, totam regionem illam sic occupans, & flagellans, pro vnus culpa, vt olim propter vnus Dauidis ambitionem, flagellatus est exercitus, quamquam & ipsa regio non sine culpa est: quæ iuuenem bene institutum suis moribus, & exemplis tam cito præcipitauit. inualecente fame; iuuenis cogitur alieno seruitio se dedere: & ecce patris manus intenta ad flagellandum filium vt respiscat, obijcit illi dominum durum, & inclementem, qui statim in villam eum mittit. miser hic in villam nobilis? adde ad pasceñdos porcos, est ne exercitium vilis? adde, quod & ipsis porcis miserior sit, cupit enim satiari filiquijs porcorum: & nemo illi dat: Tam miseros facit homines regio à Deo distans. Psalm. Esurientes, & sitientes, anima eorum in ipsis defecit. item Psalm. Comparatus est iumentis insipientibus, porcis, & li-

milis factus est illis: Hic vero notandum est primò. famem, & mala hæc omnia non esse casualia, sed Dei nuntios: Secundo missos esse à patre, animo paterno, non ad confundendum, sed reuocandum filium: à Domino corripiamur, ne cum hoc mundo damnemur, sunt enim hæc mala omnia Dei ministra, quare non seuiunt, nisi vt sibi à mittente permittitur. In tanta igitur victus, & bonorum egestate, quid faciat miser iuuenis, & subulcus? solus, peregrinus, nudus, sub crudeli domino, cum porcis, famelicus. Quid? In se reuersus. Ergo (Ambrosius) hæc tunc extra se fuit? Ita omnino. Ad se redit, & ecce in se famem inuenit, quæ cor illius excitat ad paternam domum repetendam: fames autem hæc est generosus ille appetitus boni infanti, qui nulla re temporali satiatus, ad æternam prouocat, de qua fame Augustinus. creasti Domine cor nostrum ad te, ideo inquietum est, donec requiescat in te: De qua Psalm. concupiscit & deficit anima, mea in atria domini. vna hæc fames ad Deũ reuocat, tanto magis si præter naturæ lumina, supernis illustrationibus excitetur: Ita excitatur noster hic, ac nobis exemplo suo veram penitentię i. reditus ad patrem formam præscribit, docens gradus tres, per quos peccator ad diuinam, & paternam gratiam redit: Primus ergo est, vt agnoscat culpam, & miseriam suam, & detestetur ex animo, quo loco petenda est radix, alioqui si folia tantum tollas, iterum & plura pullulabunt, Eia. 14. ideo clamat Propheta. Redite præuaricatores ad cor, non ad verba, vocat, sed ad cor. vt hoc intime penetraretur: Ita iuuenis hic totum se conspiciit, & ecce tam scædum

videt, quod vix agnoscit, qui sit, tantum mutatus ab illo est. Hic ergo ab imo pectore trahens suspirium. Culpam suam examinat ex miseria. d. Quanti mercenarij abundant pan. in do. pat mei: Ego autē hic fa. per eo. Me miserum à quanta dignitate in quantam miseriam, mea stultitia decidit. Ex patria opulentissima, in regionem hanc sterilitissima. Ex domo ditissima, & splendidissima, in turpissimam hanc haram famis. Ex libertate, in seruitutem, & hanc durissimam omnium. Ab amantissimo Patre ad crudelissimum hunc dominum, canem. A consortio amabili fratrum, ad curam porcorum immundissimorum. Ah: Quot abundant pane. Ego vnus fame pereo: Quot mercenarij abundant. Ego filius ego. Quot abundant panibus. Ego glandes non habeo. Quot abundant in domo patris mei. Ego apud exteros pereo, & fame pereo, & diem sacram, & detestandam, qua è domo illa recessi. Tamen id factum est, & facti poenam luo, quid faciam? Notare hic oportet, iuuentem ad duo respicere, quæ omnino necessaria sunt poenitenti. oculo vno respicit miseriam, & culpam suam; hinc trahitur ad timorem, & dolorem attritionis: oculo altero respicit in paternam domum, & bona patris, hinc trahitur, ad spem. Ita testatur Paulus, quod benignitas patris, longanimitas, ad poenitentiam inuitat. Secundus gradus est, vt peccator secum deliberet, & proponat duo. primum vt recedat à porcis, & regione famis: declinetque à malo: alterum, vt ad patrem redeat, ac faciat bonum: ita inquit magno quodam animo: Surgam. hic nullo modo manendum. Ibo, non progre-

di, regredi est. quo ibis? Ad Syluas fugit Chayn, ad laqueos Iudas. quo tu? Ad patrem. hæc tuta via est reuerti ad corripientem. At nonne cōscientia terret? Quo vultu? qua fronte? quid tandem illi dices? quid putas dicturum, aut daturum illum, quando partē tuā dissipasti? qua fronte peccator ad Deum pergis? oraturus: en: quid dices? Pater noster. At ille statim. Ego te filium non agnosco, talis à me non abijsti Sanctificetur nomen tuum; Tum ille: Et tu interim blasphemias, & scetere facis coram mundo? Adueniat regnū tuum: Tum ille: quid ad te de regno meo, quod tu sponte deseruisti? fiat vol. tua. in cœlo, & in terra: Tum ille: voluntas mea est perditio tua, vt fame pereas. Pa. no. quot. da. Tum ille. Nimum dedi, dabo scorpionum, aut Satanam qui te excruciet. Dimitte debita. Tum ille. Ita tandem, & hæc dimitti vis: fames te pellit, non ratio: Ne inducas in tentationem. Tum ille. Immo in omnia mala te desero. libera à malo. Tum ille, malum diem, & annum, & semper ex me habebis: Hæc omnia, & peiora suggerunt cōscientiæ peccatrici timor, & tremor, urgente Satana, vt desperet peccator: At omnia superat vna cogitatio, quod Pater est. & nemo carnem suam despicit, aut odio habet; Nunquid potest mulier non misereri filio vteri sui? ergo firmo animo repetit. surgam, & ibo, ibo ibo, ad patrem: Tertius gradus est deliberationis executio. statim enim surgit deserit porcos, & regionem, ad patrem que recta tendit. fides timorem superat: quid vero interim Pater? Obseruat omnia, videt à longe venientem. Culpa ingens fuit: at tamē pater na pietas non est victa. Ergo Occurrit

rit illi. occurfus iste est tractus, de quo Christus. Nemo venit ad me, nisi pater traxerit: occurrit primum in fame, & flagello, nunc correpto, & redeunti; occurrit in forma patris, ac illum amplexatur &c. Sic gratia domini poenitentes comitatur, imo illis occurrit, imo & præuenit, & mouet, & ubique adest, sine qua nihil efficitur. Hic filius coram patre prostrernit se ad illius pedes: & præmeditatam confessionem (non enim venit vt nostrorum plurimi, sine præmissis examine, sed & verba ipsa iam diu concepta animo repetit, hic iudicium maximæ præmeditationis) ex erit, qua duo potissimum facit: primo culpam fatetur, secundo misericordiam implorat. Culpam sic aperit. Pater peccaui in cœlum, & coram te. exactissima est confessio, habet longum, latum & profundum, totū cor euomit: Pater, hoc solum ad te me reuocauit, cæteris omnibus retinētibus, quod pater es, vni huic fido. Peccaui. non nego, non dissimulo. Imo exaggero. In cœlum. Quare & video omnia mihi irata fuisse, vnde fames. & omnia vltionū genera. Et Coram te. hoc vero mihi summopere displicet, quod tantā tui bonitatem offenderim, tamen confido, quod mea malitia, tuam bonitatem non vicerit: Rogo ergo te, vt iterum me recipias. Non quidem in filium, Non enim sum dignus vocari (Verbum astutum, q. d. sum quidem, & tu scis esse me, & nō potest aliter esse, quando caro tua sum. mouet hoc mirabiliter). sed agnosco, ac fateor me plane indignum qui honoribus, magnæ istius filiationis, quam ego miser eheu nimis scædavi, fruam: Fac ergo me vt vnum ex merce. tuis, modo tuus sim, & tecum viuam, fac quod lubet: imo notandum; quod particulam hanc animo conceperat in motu attritionis, dum timeret, timorque prouocaret ad desperandum, tunc enim sibi videbatur, terram vix posse se sustinere, Patrem vix respecturum, auditurum; quare de se id fieri, & longe peius statuerat, modo à patre fieret, Nunc vero quando patrem accurrentem videt, osculantem ample xantē, lachrymis conspergentem. Animo filiali, (sic enim charitas timorem seruilem mittit foras) & generoso maiora ex amantissimo patre sperat, quem & grauius se offensurum putat, si addat id, quod de seruitute cōceperat. Tantum ergo culpam fatetur, in hoc totus est, vt pater in ipso agnoscat cor contritum, reliqua omnia remittit patri. Pater autem, Pater est, nil amari, aut acerbi reddit. imo nullum verbum: tantum osculatur, & amplexatur, quæ sunt omnia signa amoris, tantum ad seruos, & ministros Ecclesiæ iubet proferri stolas, annulos, vestes; occidi vitulum, &c. quæ sunt sacramentorum omnium ministeria, quibus Dei gratia dispensatur. Cito proferte ne tardetis, periculū est in mora, ita pastores & curatos decet esse vigiles, & sollicitos, tribuereque poenitentibus stolam primam (Augustinus) Gratia, nam secunda erit gloria. Annulum fidei, & firmitatis, quomodo intelligat se in filium recipi, & confidat; calciamenta perseuerantia, qua à patris domo non amplius recedat; exemplaque bonorum sequatur. Viuulum saginatum, Christi meritum ex eius effuso sanguine prodiens. quibus præstitit: Iā domus tota lætatur, clamaturque ubique, incipiente patre, Manducemus, &

mus, & epulemur. Ita enim de vitulo illo occiso pascuntur omnes, & sumunt aliquid. Pater, Angeli, homines, in Christo vno mundus totus partem lætitiæ habet: In restitutione etiam peccatoris, lætantur omnes; gaudium est in cælo super vno peccati agente: Tanto cum gaudio, & Christus, suos recipit publicanos, & iustificat, cumque eis epulatur, & gaudet: frater maior hypocrita redit ex agro, & ferrè nequit auditas pro fratre lætitiæ, condolet ad regnum Dei pertinere gentes, & peccatores admitti. Hæc est Sinae goga illa scribarum, plena laborum externorum, & iustitiarum carnis, in quibus confidit, & iustificari vult, sed non potest, iralcitur ergo patri, & fratri, & omnibus, & intrare domum non vult. Pater rogat, Christus vocat, Apostolos mittit: Nihil minus: Concluditur parabola. quod fiunt nouissimi primi. Qui putauit habere omnia bona patris, foris stat; qui nihil habere, sed vix mercenarius admitti, fruitur omnibus: ita diues est pater in omnibus inuocantibus illum. Amen

DOMINICA TERTIA In Quadragesima.



Nobilis creatura est natura Humana: nobile habet principium, Dei Patris omnipotentia, in cuius manibus renascitur, nobile medium, sapientiam Dei filij, in cuius manibus renascitur. nobile terminum, vitam ipsam æternam. Nihil sub cælo nobilior homine: nihil venustius hoc corporis artificio. Nihil sublimius anima: nihil

actualius, aut virtuosius: hæc virtus, cuius partes omnes ad exercitia præstantissima natæ sunt, oculi ad contemplandum, Aures ad disciplinam; os ad benedictionem; cor ad omnia flexibile, & ductibile, etiam æterna: Gloria & honore, inquit Dauid, coronasti eum &c. Nobilitas ista, vt est mirabilis; ita est amabilis, & appetibilis. Non mirum igitur si sic appetitur, si sic ex omni latere sollicitatur, omnes eam cupiunt, omnes ad se trahere, & rapere nobilem hanc creaturam desiderant: Præda enim est preciosa; Adextris ergo sollicitat spiritus Christi vt creaturam suam possideat, quod æquum est: vt sibi seruiat, vt in ea glorificetur: eam que in suo seruitio exercent, & coronet. Hic enim optimus Dominus est, suorum non minus, quam sui memor. Curat ergo, ardet, oia tætat, oia fit, vt hominem suum faciat. A sinistris vrget spiritus Satanæ, perpetuus Christi æmulus, vt homini dominetur: Circuit quærens quem deuoret: tantam famem habet huius prædæ: fallit, cogit, vadit, redit, assumit socios semper nequiores, tantum vt in hoc atrio constituat regnum suum: Et inter hos spiritus sollicitatores stat paupercula Humanitas, vtrinque impetita: a nullo tamen, si velit coacta: Misera, si Satanæ se tradit, incidit in os Lupi, Fortior enim pessimi serua fit, cum quo dispergit oia, peccet in tempore, & in æternum damnatur. Fœlix si Christum sequitur, cum quo colligit, & reponit omnia in verum finem suum, & in æternitatem, Cum quo etiam facile à viribus inimici se se liberat & præualet. Fortis est Satã; Fortior est Christus: Miser est Satan, Fœlix est Christus: ratione igitur & nobilitatis.

Plal. 8.

Iob. 45.

litis, & vilitatis Regnum Christi præferre debemus. Quales faciat homines suos, in regno suo satanas: quales in suo Chæritus, Euangelica docet hystoria: Cur etiam vterque laboret, & quibus viribus: Nostrum erit audire: & de nobis postea deliberare, cuius esse velimus, vtriusque, non possumus.

Erat Iesus eijciens Dæmonium &c. Grauißima hystoria est, quæ hominem sic statuit inter manus Satanæ, & Christi, atque vtriusque regni fortunam abundè narrat: magna cum Christi gloria, magna & cum hominis felicitate. Habet hystoria partes tres: Prima narrat factum Christi egregium, quo hominem liberat è manu Satanæ, & quidè magna cum maiestate: Secunda, narrat multiplex de facto iudiciu: Tertia addit illustrè facti defensionè: Sûma est Regnum Christi, & maximum & felicissimum esse.

Factum mirabile est, ac mirabilibus verbis exprimitur sic. Erat Iesus eijciens Dæmonium, Et illud erat mutum. Ergo & surdum addit Chryf. Et cæcum addit Matt. vtcunq; autè sit, Dæmon in seipso cæcus in tenebris, surdus, impenitens; mutus ad petendam veniam. induratum cor eius. inquit Iob. quasi lapis, & quasi incus. Hic tamen dicit mutus, cæcus, & surdus, quia miserum hominè suum, in regno suo receptum; crudelis tyrannus talem facit. A principio dū vtrinque sollicitatur, liber est homo; inter ignè & aquam. vtriq; certe; Deo, & Mammonæ seruire nequit: sed tamè animam suam in manu habet: quod si tunc à satana se auertit, occidit hostem dum paruulus est: habet cor nobile, bene inclinatum: Habet Dei gratiam inspirantem, habet Angelum bonum auxiliantem, facile præualet,

& terga vertit insidiantis, sic enim se expedit ab eo: Quod si laures adhibet Syrenæ; aperitq; tætant fenestras sen suum, tū ille intrat in atrium cordis, secumq; inducit mortem animæ peccatum: ingressus dissipat: tollit virtutes gratuitas, debilitat naturales, & in his fracturis collocat sedem suam. Ne vero mors exeat; curat claudere fenestras: excecatur oculos, obdurat aures: spedit os; ligat manus, cor alienat sicque miser homo remanet quasi truncum inutile: Durum certè spe ctaculum, cernere tam nobilem creaturam, sic vndique laqueis diaboli irretitam, mutam, cæcam, surdam, sine corde: sine iudicio, viuere tantum, vt à Satana domino suo pellitur; sine vlla distinctione locorum, temporu personarum; Tantum, quia sic ducitur quasi bos ad macellum à tyranno cui sese tradidit. Et in his laqueis stat, durat, senescit: & non curat; quia seruit sic Domino suo: Et in hac dura seruitute etiam vt Israel in Aegypto, fruitur cæpis, & alijs Dæmonis cum gaudio: quia seruit Domino suo. Et ab hac dura, & misera seruitute sese excutere nullo modo potest, nisi fortior veniat, qui fortem hunc armatum deijciat: Et nullus est Satana fortior nisi Christus, quare hic vnus potest succurrere. Potest, & vult, modo nos regnum eius patiamur; Tale truncum ineptissimum inuenit hodie, & ecce quanta virtute eripit, & restituit. Erat Iesus Eijciens, Duo sunt hic notanda primum, opus quod facit. Secundum, qua maiestate facit: Opus est maximum, quod dæmonium eijcit. Et inquit. Erat. q. d. Hoc opus Christi (vt Io.) vt dissoluat opus Diaboli sic lux tenebras pellit; sic regnum regno eijcitur. Nil magis ardet Christus,

flus, quàm demonem, ex regno in debito pellere. hoc perpetuo molit; ita in omnibus sibi inuicem aduersantur. Introitus Christi in mundum, egressio Satanæ est. Incarnatio Christi, Mulcipula Satanæ. Natiuitas Christi, mors Satanæ. Circūcisio Christi, frenum Satanæ. Baptismus Christi, naufragium Satanæ. Ieiuniū Christi, cōsūctio Satanæ. Vox Christi, tremor Satanæ. Opus Christi, dissolutio Satanæ. Crux Christi, flagellum Satanæ. Mors Christi, sepulchrum Satanæ. Resurrectio Christi, perditio Satanæ. Triumphus Christi, ignominia Satanæ. Ascensio Christi, præcipitium Satanæ. Iudicium Christi, æterna damnatio Satanæ: sic totus est Christus in repellendo Satanæ. Et inquit. Eijciēs. quasi in potestate, & dominio, tanquam fortior. Ex hoc enim probat se dominum esse, nō modo hominis, sed & domini, cui homo seruit. Alio qui nulla potestas est, quæ comparetur ei. Michael ipse Archangelus præliator egregius; non potuit (vt obseruat Iudas) sua virtute deijcere. Id dicit. Increpet in te Deus Satan: Diuina ipsa virtus Christi hoc potest. Ideo apud Matth. De eo quem discipuli liberare non poterant. Afferte huc illum ad me. q. d. ad Dominum; Et increpauit illū. & exijt ab eo. Surde & mute spiritus. Ego præcipio tibi, exi ab eo, & ne amplius introcas in eum. Merito itaque turbæ mirantur. In potestate spiritibus immūdis imperat & obediunt ei? petant Apostoli cur nos non potuimus eijcere. Respon. propter incredulitatem vestram. Hoc potest spiritus Christi, et in seruis Christi, virtute illius verbi: Ecce potestatem do vobis calcandi serpentes. Paulus in Macedonia puellam patientem Pyphonem his verbis

liberat. præcipio tibi in nomine Iesu Christi exire ab ea. Ita imperat Antonius: ita Paulus, ita Basilus cogit redere scriptum. Ita Margarita; sternere superbe Dæmon sub pedibus virginis.

Et loquutus est mutus. Argumentum virtutis prævalentis, quod fortior superuenit, quod arina Dæmonis diripiuntur, vincula solūtur. vbi mutus non loquitur, surdus non audit, mores nō mutantur. virtus Christi non est, fictio est. Illusio est, sacramentum sumitur, non res sacramēti. Eratis aliquando tenebræ, nunc lux, ergo vt filij lucis ambulate. fructus lucis in omni bonitate, & iustitia, & veritate, Deus non irridetur. opus Christi, Christi virtutem testatur. Opus est illustrissimum.

Secundo. Varia tamen recipit iudicia, quod erat Secundo considerandum; Primò è cælis respicit Deus, respiciunt Angeli, hominem sic restitutum. Gaudium est in cælo, super peccatore pœnitentiam agente. Gaudium hoc cæli expressit Christus; Tribus integris parabolis, maxime de prodigo illo reuerso, quem venientem pater excepit osculo, & complexus est, quem dicentem, nō sustinuit. Cito proferte stolam primam, induite illum &c. Manducemus, & epulemur &c. Ita gaudent omnia super hominem restituto. Secundo, in terris turbæ simplices mirantur factum. d. Nūquid hic est filius David? Vtilis est hæc admiratio, quia parit attentionē attentio intelligentiam, intelligentia gustum, & gustus obedientiam. Tertio. Perfectiores, opus intelligūt, Diuinum agnoscunt, atque ideo etiam inuiti in laudem factoris prorūpunt. Beatus venter qui te portauit. Maior est Deus corde nostro; nō capit

Eph. 5.

Luc. 15.

Luc. 15.

Matth. 17.
Marc. 1.
Marc. 9.

Psal. 114.
Iob. 32.

Marc. 1.

in corde. Credidi, propter quod locutus sum. Venter meus, inquit Iob, quasi mustum absq; spiraculo, quod lagunculas nouas dirumpit, quicquid mundus dicat. taceri non potest. Et ipsos Dæmones, quandoque cogit Christi spiritus, vt eum glorificent. Quid tibi, & nobis Iesu Nazarene? Homines isti annuntiant vobis viam salutis &c. Quarto. Habet & Satanus suam scholam, in qua sunt viri excellentes. Specificat Matthæus. quod sunt Parisei. addit Marcus. quod venerant ab Hierosolymis id est, à sūma Sinagoga. Viri hi docti, & sancti, obseruant opus Christi, & post multa, in hanc deueniunt conclusionem. In Belzebub principe Dæmoniorum Dæmonia eijcit, verbum grauisimum, super factu illustrissimo, à sapientissimis viris prolatum. Quare & meritò iudicat Christus verbum hoc expendendum: Audiamus quam fœcundus, & quam potens, non minus verbo, quam opere, est hic Christus.

In Belzebub principe Dæmoniorum, Dæmonia eijcit: Sententia Satriparum est, duo supponētes, vt sunt damna eius rectè intelligantur. Primum, q̄ inter Dæmones sunt maiores, & minores, vt inter Angelos, alij illuminantur, alij illuminant. Secundum, quod inter Dæmones rixa, & contentio est, qua vnus alium pellit: ita olim fabulata gentilitas de Saturno, & Ioue, Marte, & Vulcano: Iuno ne & Veneres: Ex his concludūt opus Christi Satanicum esse: ipsumque Magum.

Tertio, Audit omnia Christus, vt cunque hypocritæ intra se musitēt, non enim audent tantum opus corā turbis damnare. Vtque simul, & eorū malitiam retegat: & facti sui reddat

rationem, tanquam excellentis. Quatuor inculca. argumēta, quibus egregie, & opus, & authorem vindicat ab iniuria hypocritarū. Primò probat: quod opus hoc non est Satanæ, nec esse potest. Secundo, quod opus est suum, & sua virtute factum. Tertio, quod virtus ista talia faciens, Diuina est. Quarto, quod nil commune habet cum Satanæ.

De Primò. Oē regnum in se diuisum desolabit. Vnitas est fons rerū. vnio est robur & cōseruatio. Vel ergo Satanus despicit regnū suū: vel in suo regno, vt prudēs non habet rixas. Re vera simul seiuuant Dæmones: maxime in duobus: Primò in obscurāda Dei gloria ex superbia; Secundo in quærendo ruinam hominis, ex inuidia. si quando videntur simul pugnare: caue tibi, simulant rixas, ad tuū interitum. Satanus quidem Satanam eijcit. sed semper remanet peior. Cæpit in Saxonia Satā pulsare Satanam, ignorātiā verbi Dei. sed remāsit Satā p̄fidia. Ita apud nos saepe demō sup̄stitutionis eijcit Dæmonē ignorantia: & deducit ad idololatriā. In mulieribus sepe Dæmō ambitionis pellit Dæmonē avaritiæ &c. Totū diuisiū facit pro regno Satanæ, quia simulatū est: alioqui caderet. Nō igit hoc opus Satanæ est, quia verum est: vereque ab homine expellitur. Cuius ergo?

De Secundo, probat quod suum est, & sua virtute factū. Si ego in Belzebub. eijc. dam. Filij vestri in quo eijciūt? Quod eijciant cernitis. Petite in qua virtute: Certo cōstabit, quod in nomine meo: Ita illi. Domine etiā & Dæmonia in nomine tuo subijciūt nobis, sed. & alieni. ita lu. Domine vidimus, quēdam in no. tuo eijcientē Dæmonia: Et act. erāt Corinthi exorcizātes, in nomine Iesu, quem præ

Luc. 9.
Ag. 19.

F. Franc. Viced.

Gg dicat

dicat Paulus, si ergo similes effectus arguunt similes causas: filij vestri in nomine meo eijciunt. Cur ergo non Ipsi iudices vestri erunt. Qui scire vult virtutem spiritus Christi, perat ab expertis. Illi narrabunt, in qua virtute iniurias remittunt, pompas dimittunt, aduersa tam alte ferant &c. Illi possunt de virtute Christi iudicare: & mundi vanitates arguere. quod virtus Christi est. quæ autem, qualis vt sit virtus ista.

De Tertio. Si in no. meo eijcio. Dei est hic. Nulla enim nisi Dei est virtus Maior virtute Satana: Dignus Dei est hic, non dicit brachium, vel manus. non. n. Deus exiit hic totam potetiam suam, alioqui statim annihilaret Satanam, & regnum eius, sed digiti, id est tantum quantum ad eius gloriam facit. minimum est hoc Dei potentia, vt Satanam pellat è regno suo indebito. Ergo puenit in vos regnū Dei; Argumenta ista sunt Diuini motus: caro & sanguis ista non potest. Diuina est vis, & consolatio, q̄ in nouat, quæ mūdum redimit è manu Satana, tanquam hostis sui perpetui.

De Quarto, quod virtus ista cum Satana nil commune habeat: Qui nō est, qui nō colligit mecum, dispergit: itaque vanum est opera Christi tribuere Satana: Vanum etiam putare, quod vtrique seruari possit: quæ conuētio Christi ad Belial? Dispergit Satan, dissoluitque sensum à virtute, Intellectum à fide, Memoriam, à spe, Affectum à charitate, Colligit Christus & vnit tempora in aeternitatem: Actiones in iustitiam, Passiones in virtutē: operationes, in fidem: commoda in spem. Amores omnes in charitatem. Nihil commune habet cum Satana. Vsq̄ quo igitur inquit Elya, claudicatis vtroque pede? si

Dominus est Baal, sequimini illum; cum illo peccabitis: cū illo peribitis Si Dominus est Christus, sequimini illum. Cum illo viuetis hic per Dei gratiam, in celo per gloriam. Amen.

Habita Neapoli. 1569.

FERIA SECVNDA
DOMINICAE TERTIAE
In Quadragesima.



Vrum videtur multis christianorum, quod cum nos simus vera illa Christi ecclesia, quam acquisiuit sanguine suo, lauit, repleuit spiritu suo, quæ hæredem reliquit nominis sui, corporis sanguinis, spiritus sui, virtutis suæ vsque ad consumptionē seculi. Cui & illa promissit. In no. meo Dæmonia eijcient &c. Dicetis Monti huic, tolle te &c. Nihil horū in nobis videamus: imo, nec communia virtutis argumenta: sed vix frigidam quandam fidei formam, & cerimoniam. Auget querelam quod in patribus nostris per 700. annos, & amplius, ea verificata audiuius, & nunc narrant in Indijs mundi noui, vbi nuper receptum est euangelium, eadem contingere. Tam largus est alijs Christus: Tam parcus pacus nobis? Similem querelam adducunt Iudæi super Messia: Promiserant illis Prophetae per Messiam bona omnia: In diebus illis saluabitur Iuda; Israel habitabit confidenter tam lucem, quod non egerent sole, & luna; tantā pacem quod habitaret simul lupus & Agnus, Pardus & Leo tantam affluentiam, quod ferrum

ver-

vertet in argētum, argētum in aurū, venit Christus Messias: gentibus attulit lucem, pacem, bona omnia: Iudæi excisi sunt. Ita quod solæ reliquæ, ex tanta gente, saluæ factæ sunt. Ita & hodie in euāgelio. Dolent ciues Nazaretani. d. Quanta aud. fa. in Capharnaum, fac & hic in patria tua: Quere la dolentissima est: videtur etiam iusta; Charitas enim incipit à proximioribus. Videamus quomodo illis satisfacit Christus: forte enim eadem ratione poterimus & Iudaismo, & nobis ipsis respondere.

Fac & hic in Patria tua. Dolentissima est querela: Ita quod D. Paulus proponēs suam super Iudaismo suo, ad Ro. sic induxit. Tristitia mihi magna est, & dolor continuus cordi meo. Cur ita? super fratribus meis secundum carnem: quorum adoptio filiorum gloria, legislatio, testamēta, promissa, patres, Ex quibus est Christus secundum carnem: veritatem dico, non mentior &c. Quid ergo? vbi promissa? Statuit fundamentum. Nō quod exciderit verbum Dei: nunquid reppulit plebem suam? Num pcenituit promissorum? Minime. Nam & ego Israelita sum. Quid ergo Israel sic destituitur? Et diminutio eius diuitiæ sunt gentium? Respondit. Cui facta sunt promissa? Israeli, semini Abrahæ. At non omnes qui ex circūcisione sunt Israel, ij sunt Israelitæ. Neque qui semen sunt Abrahæ, omnes filij, sed in Isaac vocabitur tibi semen, exponit se id est. Non qui filij carnis, ij filij Dei: sed qui promissionis. Locus Iere. In diebus illis saluabitur Iuda: exponitur à Ra. Mo. Nadar fat: de consuetibus inquiring Redemptor non erit acceptator: personarū. omnes confitentes saluabit. Promissio facta est fidei: quare ad Galat. qui

ex fide sunt benedicentur cum fidei Abraam: Ismaeli quoque factæ sunt promissiones quædam, quod duodecim duces egredierentur ex eo. Pactū autem meum super Isaac. in semine, non in feminibus. Summa est, quod promissa Dei non sunt absoluta & in differentia. sic enim essent immutabilia, sed sunt facta credentibus. Ita si audieritis vocem meam eritis milia in peculium. Ita in Deut. si audieritis vocem Domini Dei tui, Benedictus eris ingrediens, & egrediens &c. His iactis. venit in plenitudine temporis verbum Dei, & vocē assumit, homo factum. vox probatur à Patre. d. Ipsū audite, probant cœli, terræ, Angeli, Demones: intrat in Sinagogam istā, quæ hodie tantum cōqueritur in Nazareth. sumit librum, aperit Esa. Spiritus domini super me, eo quod vnxit me &c. Plicato libro, aperte exponit Hodie impleta est hæc pphetia, &c. ita loquitur, quod stupebant omnes in verbis gratiæ eius. Alij mirabantur vim: quia in potestate erat sermo, nō sicut cæteri. &c. verbis addit vitam irreprehensibilem. vt ipsimet Iudæorum scriptores Ioseph, & Philo testantur. Et ipse, quis ex vobis arguit me de peccato? Verbum clarum est, quo facit se filium Dei, & mundi Magistrum. His omnibus addit opera stupenda, Diuinitatis testimonia sufficientissima. Tum ex genere operum: quia illa sunt de quibus, Cocci vidēt &c. quare ipse discipulis. Io. d. euntes renuntiate Ioan. quæ vidistis &c. Fabulantur Hebræi in libro de generatione Nazareni, quod Christus miracula faciebat ex pronuntiatione nominis tetragrammaton, quam didicerat è quodam lapide, qui fuerat sub arca Dei. quomodo autem nomen Dei sauet iniquitati? Tum ex modo

Gg 2 ope

operandi, ex imperio. Respice, ephraïta, Ambula, tibi dico surge, obmutescere. Exi. In potestate imperat mari, ventis &c. Tum ex tēpore, est enim illud ipsum, quo Messias expectatur, ablato sceptrō è iuda, Instante iam sine septuaginta ebdomadaram Danielis, Nam à duodecimo anno Nabuchodo, qui fuit quartus Sedechia, quā egressum est mandatum, vt reedificaretur Hierusalem. vsque ad. 6. annum Darij, quo perfectum est templum, currunt anni. 112. Stetit templum, annis 420. sunt ergo. 532. Deme 42. à morte Christi. remanent. 490. omnia quadrant, exponunt Hæbrei locum de Nabuchodo. sed non potest esse, quia post eum habuerūt & p̄cipes Zorob. Esdrā. Hieremiam: & Reges ex Mac. à Io. Hircano Simeonis filio, vsque ad vltimum Antigonum, quem interfecit Herodes Idumeus, sublati etiam filijs, & Rabiais, & libris genealogiarum regiarum. Exponunt alij de Ieroboam. sed translatio clara manifestè exponit de Messia. Et tamen vocem Dei, tot argumentis probatam in Israël, pauci excipiunt, innumeri vero reijciuntur: Quid ergo factum est de Iure, vt Dei promissa implerentur? Electio est consecuta, inquit Paulus. Electio autem credentium est: ita Augustinus ad Simplicianum. q. secūda, Pauci electi. qui? Qui vocantem non contempserunt: Crediderunt Apostoli, vocatē secuti sunt, relictiis rebus, & patre, & omnibus. Istis promissa bona præstita sunt; ij enim sunt Israelitæ, & semen Abraham. Hi pleni spiritu Sancto, Hi Domini rerū, Hi Ioues, & Mercurij; Hi tollunt montes, suscitant mortuos; Hi in vitam mirabiles; in morte stupendi, post

mortem, anime gloriosæ: corporum in terris etiam à regibus venerata: An non electio est consecuta? Ceteri vero? Excacati sunt, inquit Paulus. Et qui sunt? Addit ex psalmo. occidit pingues eorum, & electos impediuit: iunt satrapæ; scribæ, Pharisei. Cur illi? Non quod exciderit verbum Dei, cur ergo? quia, Matth. & Marcus. Dum pauperes, & simplices, in verbis gratiæ Christi stupēbant: Pingues hi, & electi sapientes, scandalizantur in illo: De doctrina dicebant. Dæmoniū habet. De operibus. In Beelzebub eijcit Dæmonia. De moribus. Homo verax, & potator: Merito igitur excisi sunt. cur? propter incredulitatem, inquit Paulus. Iniquitates vestræ diuiserūt inter vos, & Deum vestrum, & culpæ vestræ operuerunt faciem eius à vobis. Ra. Salom. quod non estis saluati, culpa vestra fuit: quæ? quia manus vestræ sanguine plenæ sunt, alludit ad sanguinē Messia. De Nazaretanis in specie, qui hodie conquerunt. Testatur. Ioan. quod fratres eius non credebant in eum: quare inquit Matthæus, & Marcus. Non poterat ibi vllam virtutem facere, si non potest. cur dolent? cur autem non potest? quia illi manus ligant: Potest omnia vbi que absoluta potētia, ordinaria dicit si credis possum: Non facit ergo in patria, quia non potest: non potest quia non credunt: Patri Dæmonia: ei dicenti, si quid potes adiuua nos. d. Christus, si potes credere, omnia possibilia sunt. Et hoc commune infortunium prophetarum, quod Nemo acceptus in patria: Ita Moses, Ioseph, David à suis spretus: ita Elyas coactus ad Sareptanam fugere, quia inter suos non habuit credentes:

Rom. 11.
Psalm. 77.

Ela. 56.

credētēs: Ita Elifeus leprosum Syriū sanat: quia leprosi Iudeorum non admittunt eius curam: Ambrosius, volūtatis est medicina: non gentis. Magna Dei gratia est, si ciuitas habet viros strenuos, duces, Medicos, iuristas &c. At singularis si habet prophetas, si in clero virtutes, & bonitate præfatas. Sic ergo ex eadem radice soluta est querela iudiam, & ciuitū Christi, quod propter incredulitatem deserūt. quid vero prodest eos sic, & verbis claris, & exemplis illustribus admonuisse? an quod sequitur in Evangelio.

Hæc audientes in Sinagoga, repleti sunt ira: Ita verbum gratiæ in scorpionibus his iram operatur. ita impatientes sunt remedij. Dicente Stephano, Dissocabant cordibus, stridēbat dētibus, cōtinebāt aures, & ipse tū fecerūt in eū: sic phrenetici insiliūt medico. Et surrexerūt; & eiecērūt eū extra ciuitatē, & duxerūt eū ad supercilij ciuitatis, & montis, vt præcipitaret: minus deliquit Diabolus, qui primū: Mitte te deorsum. Vide mūdi, & tenebrarū vanitatē. Vide miserū fructū quē ex Dei verbo colligūt. Ita ducūt hæretici Christū ad supercilij superbię ipsorū, & videntur velle, ex tollere, translationibus, commentis, laudibus Christi, gratiæ &c. at cor crudele est, vt præcipitent, vt remittant in censum immunditiæ suæ. Eleuant Christum, præcipitant ecclesiam, eleuant euangelium, præcipitāt statuta, Eleuant meritū Christi, præcipitāt nostrū, eleuant confessionē mentalē præcipitāt vocalē. Elcuāt paradysum, præcipitāt purgatoriū: Ipse autē transiens per mediū illorū Ibat. Trāsīt ab eis ad suū Capharnaū. i. ad credentes. Trānt per mediū, fuga honorata. Ita Loth saluus fit per mediā So-

domam. Ita Daniel per medios leones. Ita Petrus p̄ medios milites ceciderūt catenæ: prius fugiunt catenæ, quàm Petrus. Cadēt à latere tuo mille, & decem millia à dextris tuis. Trāsīs adhuc, tāgit eorum mediū cor. si respicant. Ita in medio peccatorū stetit in cruce, vt omnes ad le traheret: per medium cor legis, inter præcepta, cerimonias, iudicia inter aras, victimas, sacerdotia, transtulit Christus, per velum templi, per sancta sanctorum, per medios latrones, per fauces mortis, & inferni. Tandem per medium illorum transtulit vastator, & dissipator. ita Angelus exterminans per medium Aegyptū, inde per medium exercitum Senacherib: ita anima Christi per medium tēplum: fracto velo, vt dissiparet, & terminaret: Tribuit causam ruinę Iudæorum. quod non cognouerint tps visitationis suæ. Ra. Moy. in libro iudicum ordinariū fatetur, quod Christus nazarenus vilus esse esse Messias, & ipse fuit causa vt destrueretur Israel gladio. Ibat. quo? ad suos credentes, ad semen Abraham: Hi sunt fratres, Pater, & Mater, Qui? Qui faciūt patris volūtatem, caro & sanguis nō habet hæreditatem: sed fides, in regno Christi. Ex his & nostra q̄rcula facile tolli potest, incredulitas priuat nos Christi bonis, Hac enim lege mittit vocem suam, & Apostolos suos. Primum dicite. Pax huic domui. Verbū pacis est, & incipit a læso. Ita prodigum filium primus pater est osculatus. si fuerit ibi filius pacis, pacem ex animo suscipiens, requiescet super illum pax vestra, & cum ea bona omnia, Deus. n. noster est Deus pacis. Sin minus, Redibit ad vos Pax. Vos vero ite, sic enim ibat Christus à suis incredulis qua autem recessus forma?

Iere. 28.

Cen. 49.

Luc. 19.

forma? tragica. excutite puluerem de pedibus. &c. Nos itaque pacem damus, & Christi pacem: Deliberate vos vtrum magis eligitis. An pacem, an iram Christi. Deus nos adiuuet: Amē.

FERIA TERTIA DOMINICAE TERTIAE

In quadragesima.

Si te audierit, lucratus es fratrem tuum.



V nihil sub celo est nobilius hominis anima: ita nullum subiectum est, circa quod plus perire, aut lucrari homo possit. Perdere animas, est confundere. Scandalizare, contristari, deserere: lucrari est, consolari, edificare, docere, pacificare. Proprium Satanae est perdere animas ex inuidia; huc omnia studia dirigit, ut maestet, & perdat. Proprium Christi est lucrari animas, huc sanguinem vitam, mortem, animam dirigit; ob hoc venit saluum facere, quod perierat. Hoc illius, & totius regni sui summum gaudium est; Māduccemus, & epulemur. Filius hic mortuus fuerat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Hoc idem, ut summam artem docuit Apostolos homines suos, faciam vos fieri piscatores hominum. Et ad Petrum. Ex hoc cris homines capiens. Huc etiam vocat hodie in euāgelio, & totam patientiam, ac charitatem suorum ad hoc dirigit, ut se & alios, priuatos, & publicos adhibeant in remedium fratrum, in se peccantium, & finis omnium hic vnus est. Si res feliciter cedit. Lucratus es Fratrem. De lucro itaque Fratris peccantis tractat; utque potest frater dupliciter in me peccare, vel in me. id est coram

me: Vel in me. id est contra me. Ita duplex tractanda est cura, sic tamen ut vtriusque finis sit lucrum fratris. Eget autem mundus hic vtraque instructione, nam vtrouaque solet esse extremus; in prima nimis lentus. In secunda nimis preceps. Si ergo peccauerit in te frater, ita quod te vidente vel audiente praeuaricetur; quid agendum? Hic tria sunt deliberanda pro remedio. Primum, quod debes omnino eniti, ut illum à culpa reuocet, corripere itaque, & sanare, quantum in te est, errantem. Vox Chaim est, Nunquid ego custos fratris sum? Vnicuique mandauit Deus de proximo suo, D. Basilius docet exemplo Ionæ, Acham, Hely, nos in peccatis fratrum periclitari: quod si quid patimur ex hoc, Chryostomus, honorat titulo martyris, home. 24. ad populum, D. Ambrosius, in facto Theodosij, testatur se non posse tacere. epi. 28. fatentur omnes se teneri ad curandum corpus fratris. Cur non magis animam? Nonne anima est plusquam esca; quomodo implet aliter præceptum legis, Dilige proximum sicut teipsum, si in principali deficiet? Correctio medicina est sanatiua, ideo temperanda est ut modum habeat: alioqui nocet, psalm. corripimur iustitia in misericordia. Medicus irascitur morbo, & illum virit; amat tamen semper infirmum, sed etiam confortat verbis, & alimentis; qui secus faciunt, non sunt medici, sed tortores, & carniciferae animarum, qui non volunt iuuare, sed torquere, & maestare. Secundò, ut deliberes modum, quo opus vtiliter perficias. Modus autem in summa tria completis. Primò. Ut oculos, primò, aperias, & tria còtèpleris. Primò. te ipsū, ne in ea culpa sis. Alioqui dicet tibi. Medi

ce cura

ce curate ipsum. Et Pau. in quo alium iudicas, te ipsum condemnas. Secundo culpam fratris, ut non agas ex auditu; sed certo scias, illum errasse: Ideo, d. In te. alioqui temere facis, scias etiā, culpam esse mortalem, non enim veniali culpa perijit. ut hic qui lucratus est: aut venialem vicinam mortali. Tertio scias ingenium, & naturam peccantis; capacem. s. disciplinae, de quo sperare aliquid possis: quòd si præfactus, & impudens est. Noli arguere derisorem &c. Alioqui etiam iuuenis, aliter senex, aliter subditus; aliter prælatus, aliter grauius, aliter leuius, aliter occulta, aliter manifesta. Corripiet me iustus in misericordia. Secundo: Ut in spiritu lenitatis & mansuetudinis corripas, non confundens, non traducens, tantum ut ille agnoscat te salutem illius cupere. Quandoque etiam asper sis, vinum, & oleum fundas. Tertio, ut agas ex charitate. Hæc verba, facta, modos dabit, Non enim agit perperam: Non operatur malum, benigna est, patiens est &c. In domo Dei magna sunt vasa, aurea, & argentea. hæc patiuntur ignem, & malleum. sunt alia lignea. hæc neque malleum, neque ignem. Tam varia est animarum cura. Quia Deus nos amat, nunquam desinit curare nos, quia pater, & mater, amat filium, ideo non cessat corripere &c. Non dico tibi sepius sed 77. &c. Ut ante oculos semper habeas magnum hunc fructum, ut fratrem lucreris, & animam Christo repares. Omnibus omnia factus sum, ut omnes lucriferem. De Serapione Abbate legimus, quod multis dominis infidelibus se se vendidit, ut multorum, animas lucraretur. De Paulino Episcopo Nolano, quod se

se vendidit Vandalis, ut puerum, de cuius lapsu dubitabat, redimeret: De Paphnutio Abbate innocentissimo, quod magno cum præiudicio honoris sui prostitula frequētabat; ut peccatrices lucraretur &c. Tanti refert animam lucrari. si potes honore saluo: certe debes. quamdiu speras illum corrigere te posse. At si traduci vult; adhibe duos vel tres bonos fidei viros, maturos, pios, amicos, cognatos si potes. Si non audit, Dic Ecclesia. Magis teneris curare animam illius quam famam: Tan tum ut spes res ex eo lucrū. Ecclesia corrigit non tantum ex charitate, sed & ex iustitia.

Si vero peccauerit sic in te, quod contra te egerit, læse ritque te in facultate, honore, perona: Hic alia adhibenda est cura. Nam vrget ad vindictam, sanguis uferuet &c. Mores etiam mundi sas adhibent honoris leges, quibus impellunt vsque ad execrabilia duella: vim vi repellere licet. Ita vndique stimulatur homo ad vltionem. Et tamen Christus Dominus est omnium istorum etiam qui sic docent, scribunt, viuunt, iudex eorum, cui velint, nolint, de omnibus rationem dabunt, iubet Christus aliter, verbis addit exempla mansuetudinis in summo dolore, dum in cruce penderet. Ignosce illis. Addit & exempla suorum, Stephani. D. Pauli: omnium quotquot in eius schola versati cum laude sunt, ita ut summum opus arbitrati sint remissionem iniuriarum. Addit, & regulam vrgentissimam. Dimittetur &c. Quid igitur tandem agendum vbi sic frater in me immeritum peccauerit? Duo hic potissimum sunt tractanda. Alterum est, ut lucraris te ipsum, alterum est, ut fratrem in te sic peccantem. Te ipsum inquam.

Vt

Psal. 1

2. Tim. 2.

1. Cor. 9.

Mat. 4.

Luc. 5.

Vt sentiens te ex læsione fratris com-
 motum sanguinem feruere: priusquã
 ira te præcipitet, cohibeas te, & teip-
 sum in ea fortuna diiudices: quã fa-
 cile subuersus sis. videas te in specu-
 lo, frons contracta est, pallent genæ,
 aures arrectæ: os tortum, vox fremit,
 genua labant. quis te hominẽ, & non
 furiam iudicet? Hic velim vt statim
 cures componere teipsum: & apud
 te deliberes: iniuriã remittere: tollas
 rancorem, cogites illustrem hunc lo-
 cum esse exercendæ charitatis, amo-
 re Christi tui, non esse occasionẽ præ-
 tereundam: &c. Si dicas, Iesus sum im-
 merito. Beatũ te ex hoc reputat. D.
 Petrus si sine culpa pateris. Si dicas,
 Durus est, non agnoscit errorẽ: Imo
 inquit D. Chrysostrmus: sollicita
 tu, ne te præueniat, & tantam coro-
 nam tibi præripiat. Si dicas, occisus
 est mihi filius, frater &c. Nõ possum
 non illius animæ recordari, & statim
 excitor ad vindictam, quin illa potis-
 simum anima debet virgere ad remit-
 tẽdum. Nam si est in inferno, Cupit
 te remittere, ne pecces vlciscendo, &
 peccando damneris, sicq; augens illi
 ex naturali compassione penã, an nõ
 tibi satis videtur, illũ ex sua culpa dãn-
 nari? Si est in paradiso. uid à Beatis
 alienius quã vindicta? Quid potest
 illis magis placere quam magna ista
 charitas, q̄ ex amore Dei remittat?
 ille extremo vitæ spiritu dimisit, &
 iussit dimitti, Tu mentem illius tur-
 bas. Si est in purgatorio. Primum in
 charitate est Dei, sicque odio habet
 quicquid charitatem lædit. Deinde
 in pœnis est, eget solatio, & refrige-
 rio charitatis tuæ, si non remittis, in
 peccato es, & sic opera tua sunt mor-
 tua, & vt tua sunt, animam illam parũ
 vel nihil iuuare possunt; si itaq; amas
 illam, remitte, vt viuas in Dei gratia,

& viuens possis illam iuuare. Nihil
 ergo poterò læsus à fratre agere, vt
 saltem illam in cognitionem culpæ
 suæ deducam? Regulam dat Chri-
 stus in Euangelio. Primo, vt Fra-
 trem conuenias inter te, & ipsum,
 per te vel per alium, prout magis
 sperare poteris: sicque corripias il-
 lum, quod te læserit &c. Si te audie-
 rit. Verbum dicis, verbo agis, &
 ecce si audit, Lucratus es. &c. Se-
 cundò, si non audit. Adhibe testes
 viros graues, & conare vt culpam
 agnoscat; si potes in crimine ipso;
 ne negare possit; Vtque in iudicio
 cum opus fuerit conuincatur. Ter-
 tio, si non audit, neque vlla reman-
 net spes, per officia priuata recupe-
 randi. Dic ecclesiæ. Præfulibus, &
 Præsidentibus, adhibe testes &c.
 Tum præful ex officio pastoris, reũ
 conueniet; Dulciter illum, & pater-
 ne commonebit. Inde ad aspera trá-
 sibat, & ad minas. Tandem pertina-
 cem iudicabit, & tanquam ouem pu-
 tridam abijciet, qui enim nullo mo-
 do corrigi vult, peior est diabolo,
 hic enim corrigi non vult quia non
 potest: ille potest & non vult. Quid
 tu hic? Si ecclesiam non audit. sit tibi
 sicut ethnicus. Demitte illum, inquit
 Paulus, Nec Aue dixeris ei, inquit
 Ioannes. Gladius hic ecclesiasticus,
 qui sic fratres percutit: tres habet cõ-
 ditiones, ob quas merito timendus,
 & reuerendus est. Prima, quod legiti-
 mus est, à Christo institutus, & ec-
 clesiæ traditus, pertinens ad clauas
 regni coelorum Petro traditas, ad re-
 gimen ecclesiæ suæ. Secunda, quod
 tremendus est, qualem nulla potestas
 humana, etiam suprema gestat, nam
 ligans in terris, ligat & in coelis. De-
 stituit regna, & confundit popu-
 los, &c. Tertia, quod paternus, &
 amans.

Tit. 13.
2. Ioan. 21

amans est. Respicit enim ad animæ
 lucrum quam percutit vt recuperet.
 Ita Paulus, de Corinthio illo suo.
 Tradidi eum Satanæ in interitum
 carnis; vt spiritus saluus fiat, quam
 primum respicatur, paratus est ecclē-
 siæ gremius ad suscipiendum. Sic
 itaque huc deducuntur omnia in
 vtraque cura: vt fratrem errantem
 corripias, corripiendo moneas, mo-
 nitum lucreris in Domino. Amen.

FERIA QVARTA
 DOMINICA TERTIA
 In Quadragesima.

*Omnis plantatio quam non p̄m-
 tauit pater meus eradicabitur.*

Oculi Domini Dei no-
 stri purissimi, & castissi-
 mi non nisi munda con-
 spiciunt; vt sunt vero o-
 culi spiritus & spirituales: tales etiam
 quærunt, & amant spiritus puritates:
 alioqui picturas carnis non probant.
 Ibi enim potissimum respicit Deus,
 vbi in nobis sua imago est: Ita à prin-
 cipio respexit Deus ad Abel, & ad
 muneria eius, non ad Chaim; Ratio-
 nem dat Paulus, quod fide vberiorẽ
 hostiam obtulit. Fides autem ex hoc
 vbertatem dat; quoniam (vt Petrus
 ait) purificat cor. Et hæc illa prima vi-
 ctima est, in cuius puritate Deus dele-
 ctatur: Ita vbi expressisset per Esaïam
 lauamini, & mundi estote. specificauit
 genus lotionis quam exigebat. d. la-
 ua à malitia cor tuum. Hoc idem tra-
 ctabat D.N. Iesus apud Phariseos sui
 temporis, accuratissimos puritatis
 professores. ecce Phariseæ munda
 prius quod intus est, deinde quod so-
 ris: Reuerendi autem illi tam occupa-
 ti, & impliciti erant in curanda mu-
 ditie externa, in purificandis, inquit
 Marcus, vasis, vrceolis, scamnis, pau-
 nis, manibus; quod de corde mun-
 dando tempus non suppetebat. Fun-
 damentum autem rei tetigit Chri-
 stus. d. omnia faciunt, vt videantur ab
 hominibus, & honorentur. Mundus
 non videt cor, sed tantum quæ foris
 sunt. Qui ergo mundo seruiunt, &
 ab eo mercedem expectant: consul-
 to faciunt, si de intrinsecis parum; de
 extrinsecis multum sunt curiosi. Hac
 etenim externa obseruantia, & puri-
 tate Pharisei, ante oculos mundi tã-
 tũ laudis, & opinionis assecuti sunt,
 quod non modo puri, & mundi sunt
 ipsi habiti: sed facti censores alienæ
 puritatis. Et hac censoria authori-
 tate fungentes, seuerèque omnia cir-
 cumspectantes: Ecce hodie in Christi
 familia maxime offenduntur super
 impuritate & immunditia quadam
 Apostolorum. Et de hac re in euan-
 gelio conqueruntur apud Magistrũ.
 Non potest autem non esse grauis
 querela, quando isti, sunt Pharisei,
 & scribæ idest viri Religione, &
 eruditione clarissimi, & veniunt ab
 Hierosolymis, idest à Synagoga pri-
 maria. Et vere tanti momenti est, q̄
 super hac Christus hodie, magna ha-
 bet negotia. Primò cum Phariseis,
 & scribis. Hos autem reijcit, &
 spernit vt malignos. Secundò, cum
 turbis. Has docet, sed in parabolis vt
 incapaces: Tertio, cum Apostolis.
 Hos instruit, vt capaces. Materia est,
 de qua tractatur, in qua hominis par-
 te consistat ea munditia, & puritas
 quam Dei oculi respiciunt.

Gen. 4.
Heb. 11.
Act. 15.
Esa. 2.
Luc. 11.

Primò De Primò negotio. Ad
 sunt Domini Pharisei, & conquerũ-
 tur sic. Quare Discipuli tui &c. Quid
 mouet, torquetue hos sanctos? En;

Non lauant manus &c. Ita ne licet præcepta maiorum spernere? Et in his fordibus Deo purissimo seruire? Et vocant discipulos. vt tacite Magi strum fugillent. Iudæi lauant manus idest opera. Christus lauat discipulorum pedes idest affectus, de manibus parum curat. Remigius Apostoli lauant manus ordinaria politia, non illa extra ordinaria, & affectata phariseorum. (Chrysostomus.) Apostoli propter regnum Dei despiciabant mensas, & cibos, quid si despicerent ablutiones? Quid vero ad hæc Magister? Clauum clauo retorquet. Quare & vos o mundi Arbitri: transgredimini, mandatum Dei. At vero hoc grauius est. propter traditiones vestras? Quis vero credat ita esse? Phariseos transgredi mandatum Dei? quam aliud ingerunt auribus, quam Dei mandata. Probat Christus; & in mandato grauisimo, quod primum est in tota secunda, legis tabula; de honore parentum: quod Pharisei lacerant, & transgrediuntur per eorum traditiones. Hic autem locus ille est, vnde tanquam ex altissima rupe, omnium temporum hæretici conati sunt, traditiones omnes ecclesiasticas deturbare. Atque hoc consilio, quod sublata traditione, & disciplina ecclesiastica, quæ sepes est vineæ, iam liberum cuique est in verbo luxuriari: atque hinc prodiere tot hæresum monstra omnium temporum; quibus & hæretici aduersus hæreticos, & sæpe aduersus semetipsos, varia sunt opinati. Cum tamen omnes profiteantur Dei verbum, sed sublata disciplina, & traditione Ecclesiastica; quomodo ex solo verbo poterunt quæstiones incidentes terminari? Imo quomodo poterimus de ipsomet verbo, num legitimum sit, certiores fie-

ri? Dubitatum olim de euangelio Petri. Respuit Ierapion Archiepiscopus Antiochenus (vt narrat Euseb. lib. 6. hist. ecclesia. capit. 10.) dicens. Ista non sunt nobis tradita. Dubitatum tempore Origenis de epistola ad Hebræos num Pauli esset. Soluit Origenes. d. Patres ita senserunt. Dubitatum tempore Cypriani de Anabaptismo, Tandem se & conclusionem suam corrigit in serra. de ablutione pedum, monitus à Stephano Papa, & ait: Baptismum repeti ecclesiasticæ prohibet regulæ. Traditio est, inquit Chrysostomus, nihil ultra requiras, quin hæretici nostri in præfatione confessionis VVirterbergenfis falsi sunt: Quod dilucidatio scripturarum, quæ sint catholicæ; vel non, pendet ex iudicio ecclesiæ. De quo & D. Augustinus Euangelio non credere &c. Cum itaque de traditionibus est sermo; obserua quod duplex est traditionum genus. Aliæ sunt expressæ, vel saltem impressæ in verbo domini, & hæc iuuant verbum tales sunt ecclesiasticæ. Iubet verbum ieiunari, Traditio dat modum, tempus &c. Iubet verbum confiteri, Traditio tempus &c. De his Christus. Hæc oportuit facere & illa non omittere. Aliæ sunt quæ nec impressæ sunt verbis; sed opponuntur. Taxat Paulus Iudæos, quod ignorantes Dei iustitiam, suam voluit statuere. Tales sunt hæreticorum, quæ libertatem carnis nutriunt & obedientiam tollunt. Tales erant Phariseorum; de quibus Christus. Cauete vobis à fermento Phariseorum. Et hodie, irritum fecistis &c. Ne intelligas autem Dominos Phariseos sic aperte irritasse mandatum de honore parentum, vt palam docuerint filios rebellare parentibus. Non ita agunt Pharisei: Fures sunt, & latrones sed rapiunt è spelunca: spelunca est

hypo-

hypocritis, & religio simulata, sub cuius prætextu &c. quomodo? Docet honorandos esse parentes: sed quælibet duos habere patres. Ita. d. Hieronymus, vnum in cœlis Deum: alium interris hominem. Ita duas matres. Vnam spiritus Sinagogæ. Aliam carnis &c. Debere filios vtcunque honorare. Ita tamen, quod prius deum & Sinagogam. Et ex hac spelunca rapiunt auarissimi quicquid filij impendere patribus debuissent honoris. Honor enim, quem exigit lex à filijs, erga parentes, quatuor in se complectitur. Primo amorem; vt filius amet patrem, & mater, è cuius vita viuit: quid enim gustet pater à filio, si amor desit? Secundo. reuerentiam tanquam Dei imaginem: nihil enim sublimius, aut nobilius habet dominum filium quam parentes. Tertio, obedientiam, vt eius voluntatem impleat, quis enim utiliora doceat quam Pater? Quarto solatiū, & subsidium quæ religio tantum præualeat, quod tenetur filius eam præstare, etiam cum defectu perfectionis propriæ: vt si inspiratur ad religionem, Tenetur prius succurrere necessitatibus parentum. Hæc honoris paterni conditiones maxime quartam, & violant, irritantque Pharisei è sua spelunca; docentes filios, vt egentibus patribus, dicant, Munus quodcumque est ex me tibi proderit &c. si enim sit, quod abundat Mater spiritus Sinagogæ: alget verò & eget Mater carnis: Hypocritæ enim iam è spelunca educuntur latrones, vulpes è fouea, bene prophetauit de nobis Esa. Populus hic clama me hon. Cor autem longè est à me: quantum distat? Ab amore Dei, ad amorem proprium. Duo amores, inquit D. Augustinus, duas fecerunt ciuitates &c. Vsq; in Dei obliuionem, qua nihil est à Deo

remotius. Sic ergo conuicti sunt Domini zelatores, quod de munditie externa curiosi, Internam polluant, & prætereunt. quare indigni sunt qui super adhibita querela audiantur.

Secundò. Et tamen adducere inconueniens non est, soluere. Dubium magni momenti est. In qua re scilicet consistat hominis puritas: Dilucidandum igitur est: quare præteritis Phariseis, sese vertit Christus ad turbas, & ait. Audite, & intelligite. Solutio quæstionis duas continet conclusiones. Prima negatiua. Quod intrat in os non coinquinat. Secunda Affirmatiua: quod exit ab homine, coinquinat hominem. Et quoniam sermo parabolicus est, & mysterium continet; ideo clamat qui habet aures audiendi audiat. Et ita expedit secundum negotium, quod habet cum simplicitate quasi incapace.

Tertiò. Vbi verò domum se contulit, inquit Marcus, (Accedentes discipuli, dixerunt. Scis quia Pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt? fortasse & ipsimet discipuli non sunt sine scandalo. sunt enim Hebræi, discipuli Moysis, qui expressè vetuit cõmunitatem ciborum: quomodo igitur verum esse potest: quod, Quod intrat in os non coinquinat? An si Hebræus comedit porcum, non est immundus? Ad hoc Christus. De Phariseis dicit. Sinite illos, Cæci sunt, & duces cæcorum. Sic igitur leue est tantos viros scandalizasse? Sic parum refert conscientias fratrum offendere? quid ergo alibi: Væ homini per quem scandalum veniet? De scandalo respondeo per tres distinctiones, & quatuor conclusiones. Distinctio prima. Scandalum aliud est fidei, quo vel falsa docentur, vel vera tacentur. Aliud vitæ est.

Hh 2 Di-

Distinctio secunda, scandalum vitæ, aliud est circa præcepta Dei, vel ecclesiæ cui homo tenetur obedire, aliud circa indifferentia vel consilia, vt bibere aquam, aut vinum, comedere carnes, aut pisces, caste viuere &c. Distinctio Tertia, scandalum circa indifferentia, vel est corâ simplicibus, de quorum cõuersione, & lucro sperari potest; vel est corâ malignis, per uicacibus: de quibus nulla spes. His stantibus pono quatuor conclusiones. Prima. Scandalum fidei semper vitandum est, qui me negauerit corâ hominibus, negabo eum coram patre meo Et si Angelus è celo euangelizauerit &c. Secunda, Scandalum obedientiæ necessariæ, semper vitandum est; non enim debeo pluris facere ædificationem tuam, quam animam meam. Tertia. Scandalum circa indifferentia, & etiam circa consilia quæ sunt perfectionis, coram simplicibus vitandum est, si spes est lucri, omnia licent non omnia expectant. Ad tempus tamen, donec simplices erudiri possint, non ultra. Si esca scandalizat fratrem, non manducabo carnes &c. propter hoc circumciscus est Timothæus; Quarta. Scandalum circa indifferentia vitandum non est coram malignis. Ita ad Gal. dicit Paulus, sed neque Titus est circumciscus, propter falsos fratres, qui subintroierant explorare &c. Nunc ad rem. Tales habet Christus auditores Pharisæos, de quibus nil boni sperat. Ideo dicit. Simite illos, oh tantæ authoritatis sunt. Nihil est. Agere de re pertinente ad vitam non ad fidem. item de re indifferenti, non necessaria. Omnis plantatio, quam nõ plantauit pater. eradic. cito arefcet. Verbũ aut hoc Christi miræ latitudinis est. Quo primum, iu-

dicium fit commentis Pharisæorum, quibus sic Dei legem corrumpunt, & populum seducunt: Deinde de commentis hæreticorum omnium temporum, vtcunque di latent folia, quando non sunt ex parte, certe eradicabuntur. eradicata sunt quotquot præteritis seculis plantata sunt, ergo & nostra hæc vtcunque in dies augeantur. Peracto concilio Niceno, Ita conatus est Satanas firmare radices Arianae impietatis: seduxit imperatorem ipsum filium Constantini Magni, infinitas ecclesias corrupit: sentiebat. n. quantum mali sibi iminebat ex eo concilio. Idem molitur nunc, quando post concilium Tridentinum sentit, cernitque iam quantum ex eo fructu Christi Ecclesia captura est. omnia mouet. &c. sed omnis plantatio &c. Non eradicabitur sedes Apostolica, quia plantatio Dei est lapis ille qui prostrauit, apud Danielem, quartam Monarchiam ferream Romanorum. Eodem & verbo quasi regula iudicari possunt vanitates mundi, quæ quotidie pullulant, omnis plantatio &c.

Sed Petrus angitur super ijs Christi conclusionibus, cupitque omnino instrui, quare propius accedens rogat. Ediffecre nobis parabolam istam. q. d. Nobis enim, non minus, quam Pharisæis ista manducandi communitas, & libertas, negocium & scrupulum facit. Tum Christus. Adhuc & vos sine intellectu estis? sic & vos facile commouemini, & non cogitatis quam planæ conclusiones meæ? Nescitis, quod Dei oculi mundi sunt, & casti? quod munda conspiciunt? Quod sunt spiritalis? Quod munditiæ à spiritu quasi à centro iudicant? Quod igitur

ea coinquinant hominem, quæ polluant cor & econtra? Nunc expendite conclusiones. Prima erat. Quod intrat in os, nõ coinquinat. Ratio est, quia nõ intrat cor, sed ab ore ad stomachum, à stomacho ad fecesum vadit: quomodo polluit hominem, si non cor, quomodo polluit cor si nõ tangit? Secunda erat, quod exit ab homine, polluit. i. pollutum reddit coram oculis Dei, quæ autè sunt ista Multa de quibus Domini Pharisæi non curant. Male cogitationes, rapina, cedes, odia &c. hæc, hæc polluit hæc turbant oculos Dei: quid vero sequitur ex his? Primum, quod querela Pharisæorum contra discipulos Christi iniqua est: Non enim ideo pollui possunt discipuli, quod non lauant manus &c. Secundum, quod querela hæreticorum nostrorum, qui super delectu ciborum discipulos Christi, & ecclesiæ Romanæ arguunt, iniqua est. Non enim possunt delectum hunc præterire sine immunditia. Ratio est, quoniam vt dicit Paulus omnia munda mundis. Coinquinatis nihil est mundum, coinquinati non sunt sibi, neque ideo inquinant, quod mala sit eorum natura. hoc à Manicheis, non à Romanis dicitur. sed polluant pollutos. Polluti autem sunt Christiani, quoties in comedendo non obseruant quatuor has conditiones. Prima vt comedant in Dei gloriam, non vt canes, sed vt filij Dei qui de omnibus datori gratias agant. Secunda, vt comedant modeste, in qualitate, & quantitate, ne grauentur crapula, & ebrietate. Tertia, vt comedant sine scandalo fratrum, ne esca perdat simplicem, pro quo mortuus est Christus. Quarta, vt comedant salua obedientia Dei, & ecclesiæ suæ: alioqui non ciborum vsus,

sed inobedientia immundos facit, & sic coinquinatis nihil est mundum, Exceptis his, mundus est homo, vbi mundum, cor habet, neque aliquid extrinsecum potest eum polluere, & sic omnia munda mundis: Amen.

FERIA QUINTA DOMINICAE TERTIAE In Quadragesima.



Ita hæc nostra, mixta est contrarijs, quæ sic perpetuo dissident, & secum pugnant, vt quamprimum vnum excedit, cetera omnia turbet, & vitam totam misere alteret, atque discrutiet; Fracta. n. delicata illa harmonia, qua complexio cuiuscunque composita est, statim procella quædam exagitat vniuersa. Vtque est anima tam arte coniuncta corpori, tantum vrget ista alteratio corporis excessu alicuius contrarij prædominantis, quod & animam ipsam in periculo ponit: Si enim excedit sanguis, statim incitat ad eleationem vanitatem, prodigalitatem. Si flegma statim incitat ad ocia, torpores, lasciuiam. Si bilis. statim ad iras, furores, vltiones. Si melanconia, statim ad inuidias, detractiones, amaritudines, quæ sunt omnes magnæ animi tempestates. Verum & in seipsa sua habet anima contraria, quibus agitur ex excessu amoris, odij, timoris, spei. Amor enim excedens facit insanum: odium facit furiosum: Timor desperatum; spes insolentem. Hinc signa illa in nobis frequentia febriũ, quas assidue patimur, oculi rurbati mentem cæcam significantes, Palatus

Palatus infectus; iudicium corruptum. d. bonum malum, dulce amarum, pulsus irregularis, mens inconstans, huc illuc incitata. Calor mordax concupiscentiæ oculorum & carnis Rigor infrigidans, spiritum lentum, & desinitum significans, omnia febrium instantium testimonia. Pro quibus curâdis certe multum, iuvat iudicium naturale: Amplius virtus morâlis, educatio bona, consilia, exēpla sapientum. Sed quæ imperat febribus, quæ morbi radices tollit, quæ vires sufficientes dat, tum vt declinemus à malo, & surgamus è lectulis mali habitus: tum vt faciamus bonum & ministremus, domino, & sanctis eius. Ea sola est Christi gratia, & virtus, qua manu sua nos subleuat, morbos curat, & in sancto suo seruitio actuat, & confirmat: Ideo psalm. benedic anima mea Domino. qui sanat omnes infirmitates tuas. Ita hodie focrum Symonis è multis, & magnis febribus liberat: Ita ex infirmis capharnaitis, quotquot manu tangit, liberat & sanat: videamus &c.

Surgens Iesus de Sinagoga, introiuit in domum Simonis. Iucundissima est historia, febribus, & morbis omnibus, nostris accommodata: De quatuor in summa tractat personarum ordinibus, tam diligenter, vt eximia collocet in singulis officia, & exercitia: omnia ad subsidium, omnia ad exemplum nostrum. Prima persona est D. N. Iesus, hic medicus est præstantissimus, Secunda, continet sanos Apostolos, & capharnaitas. Tertia, continet ægros, focrum Simonis, & alios omnium ordinum. Quarta, continet febres, & morbos varios, vsque ad Dæmonia.

Primo Ante omnes cōparet D. N. Iesus. praueniens in misericordia & pro vt historia præfens narrat: tria potissimum exercet officia. Primum, quo docet & euangelizat, missus ad hoc, Vt testimonium scilicet perhibeat veritati: psal. Ego constitutus ium rex ab eo super mon. S. eius, Prædicans præceptum eius. Et hodie turbis rogantibus vt maneat apud se. Minime ait. Et alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei. Et erat prædicans in Synagogis. Secundum, quo orat, sacerdos in æternum. Ita mane factò exit ad loca deserta, & addit Marcus, ibi orabat. solitudo maxime seruit orationi, oratio autem Christi notabilis est: Tum propter suffragium. Cū ille sit, quem semper audit Pater. Et propter exemplum. Tertium, quo bonus medicus qui & ægros visitat domi, & quærit errantem ouem. psal. erraui sicut o. quæ. p. quare seruum: sanat tãquam Medicus, quem vnxit spiritus domini, & ad sanandum misit. E. sai. sanat autem virtute maxime dominus rerum: quandoque solo verbo, hoc enim portat omnia: Ita inquit Lucas. stas super illam imperauit febri, Et dimisit illam: quandoq; verbo addit manus: singulis imponens manus sanabat eos: virtus est verbi, cætera faciunt cerimoniam, & ornant verbum: Hinc ritus ille nostrorum? sacerdotum, quo incumbunt, & manus imponunt pœnitentibus absoluendis. significat enim auctoritatem, & efficaciam in morbum pellendum. D. Tho. 3. p. q. 44. art. 3. ad secundum, Christus venit saluare non tantum virtute diuina, sed & p misterium incarnationis, ideo non tantum in sanando vt eatur potetia diuina iubendo, sed etiam quandoq; apponebat

Psalm. 27.

Ela. 63.

apponebat aliquid de humanitate, vt hic tangit omnes, & imponit manus, ostendens carnem suam, efficacem esse ad sanandum: tam diues, tã utilis, & necessaria nobis est persona domini nostri.

Secundo. Secunda persona continet sanos, quales apostoli, & turbæ Capharnaum. in istis explicat Lucas duo potissima exercitia. Primum, quo sibi sani consulunt. Dum sanita te fruuntur in obsequio, & corâ oculis Domini, dum illi de sanitate gratias agunt. Deinde agnoscetes se perpetuo pedere è Dei gratia, rogant ne Christus à suis finibus discedat: Ita sponsa: tenui eum nec dimittam. ita illi duo. Mane nobiscum Domine &c. quia tamen instantia ista populorum mixta est multis erroribus ideo non exaudit Christus. errant potissimum in tribus. Primo, quod nõ tam quærunt ipsum, quam dona eius, sanat, docet &c. Secundo, quod non tam quærunt dona spiritualia, quam corporalia. Quæritis me, quia comedistis de panibus. Tertiò quærunt dona cum præsentia corporali, ac si absens iuuare nequeat: Christus vero longè potentior est, & lōge maiora fecit in spiritu quàm in carne: quo respiciens dicebat discipulis. expedit vobis vt ego vadam. Secundo se exercent sani circa ægros in officijs charitatis fraternæ. In primis Apostoli rogāt pro locru febricitante. Quod illud officium est charitatis, in quo nemo excusatur, vt non possit orare pro fratre, etiam pro inimico. Ita amantes erant Apostoli in terris: quanto magis credim⁹ esse in cælo? Terram sustinent orationibus suis, vt de Moyse, Samuele, & patribus illis sanctis testatur scripturæ. In Primò Machabæorum Oniæ

Cant. 3.
Luc. 24.

Ioan. 6.

Ioan. 16.

sacerdoti monstratus est socius orator pro populo Ieremias propheta Dei. Vtrunque vidit Iudas. In Apocali. sequitur agnum sancti quocumque ierit. Ille enim nunquam recedit à conspectu patris, interpellans pro nobis &c. Sed ipsa opera testatur vbi que locorum, & temporum, quan tū suffragijs sanctorum debeamus. De gloriosa virgine dicit Beatus ignati⁹ fileat misericordiam tuam ò Maria, quicumque te inuocatum sibi meminit desuisse: De D. Anton. Ecclesia canit: Dicant ij qui sentiunt narrent. Paduani. Testatur D. Augustin⁹. 22. de ciuitate Dei. cap. 8. se vidisse 25. miracula vsque ad suscitationes mortuorū, ad sepulchra martyrum. Quare pietatem hanc, & spem semper celebrarūt sancti patres. D. Ioan. Damascenus. li. 4. de si. orth. c. 16. Ante eum D. Augustinus. in Ioā. tractatu 94. In ps. 120. In meditationib. c. 16. Ante eū D. Hieronymus, iustis voluminibus contra Iouinia. & vigilantium Ante eum D. Cyrillus, lib. 6. contra Iulianum. Ante eum D. Cyprianus ad Cornelium Papam. Ante omnes D. Dionisius Magnus de ecclesiastica Hierar. ca. 7. Argumentū omnium antiquissimum, & potissimum institutio ecclesiastica litaniarum, probata in Concilijs. Gerundesi. Aurelianensi, Braccarensi secundò. Dole-tano quinto & sexto, Florentino & Trentino. Sic ergo pium est orare pro infirmis; & orationes sanctorum beatorum agnoscere, tanquam Dei amicorum. Verbis addunt facta: dum turbæ deducunt ægros ad Christum: Hoc enim pium est officium, oculus sui cæco; & pes pauperi impotenti. Magna charitas ducere errantes verbo, & exemplo ad Christū. vos estis lux mundi. Et Iacobus, qui

Apoc. 14.

Iob 9.

qui conuerti peccatorem &c. Paulus Alter alterius onera portate. omnes tangit & sanat Christus: quanta utilitas eorum qui ducuntur, quanta consolatio eorum qui ducunt:

Tertiò. Tertia Persona continet ægros. Socrum Simonis, & alios e turba plurimos. Horum duos narrat historia status, & duo officia exemplarissima. Primum dum egri sunt, dū magnæ premunt febres: dū varijs angunt morbis. si possunt ad Christū veniūt: vocat Christ⁹, venite ad me qui laboratis. si soli nequeūt; duci se patiuntur à firmitioribus, obediūt maioribus: si non habent ductores. saltem accedentem ad se Christū non repellunt; quia manus dant, optant. orāt se sanari. Multas & magnas febres patitur. continua lenta, est culpa venialis, sine qua nemo viuit. Continua mortalis. auaritia. Alterna Inuidia. Ectica Accidia. Mania, & phrenesis ira tumor hydropisis superbia. Paralytis luxuria. &c. Secundum, vbi sani effecti sunt: sentiunt Christi verbū, & virtutē. statim febribus liberata focus surgit è lecto. Qui mortui estis peccato, quomodo adhuc viuetis in illo? Continuo surgit: Vah nostri expectant annos priusquā confiteatur, & surgant. Mitte lectū, fuge è medio Babilonis, mitte cōsortia, cōmoda peccādi. &c. occupa te in virtute, vt in ea habitū facias. Ita ista mini stabat illi: ita de Lydia purpuraria baptizata à Paulo. Act. si iudicatis me fidelem, ingredimini ad me &c. Gaudet & zachæus dum instruit epulum Christo. Ministrat Christo sanatori, & Apostolis intercessoribus. sic omnes agnoscit, & suo modo colit domus Symonis, id est orthodoxa ecclesia.

Quartò. Quarta Persona. continet

infirmi. Febres, &c. His tribuit historia officia non contemnenda. Dum veniunt, sunt Angeli Dei, qui visitant, monent, reuocant prauaricatores ad cor. vt famas illa prodigū. Dum manent, macerant: humiliant; minuunt vires carnis, spiritum roborant. Bonum mihi quia humiliasti me. Hic ure, hic seca: Cum infirmor fortior sum. Si infirmus orat pro sanitate, non improbo. Ita David. Sana me Domine, & sanabor, nisi oret, pro sanitate animæ, hoc enim tutum & optimum est. At si petat in infirmitate robur, & patientiam, hoc magis laudo. optauit Christus. transeat à me calix, & statim vt vocē infirmitatis correxit. Dum abeunt Deum laudant benefactorem & sanatorem: Ita exhibant Dæmonia clamātia Tu es filius Dei. Cohibet Christus, quia nō est speciosa laus in ore peccatoris. Non mortui laudabūt te domine: illi tamē officio suo fungūtur. Ita David benedic anima mea domino & omnia quæ intra sunt &c. Qui propitiatur &c. Quia sanat omnes infirmitates tuas. Amen.

Habita Neapoli. 1569.

F E R I A S E X T A
D O M I N I C A E T E R T I A E
In quadragesima.

STat misera hæc anima nostra, sub grauissimo pondere culpæ mortalis: in ira Dei, in periculo mortis æternæ, & tamen sub tanto pondere, non premitur: quin gaudens, dies, & annos præterit; quousque, cumulat in se montem iniquitatis: extra se infernā æternæ damnationis. Et adhuc pericula

pericula sua non curat. Oritur tantum hic animi stupor ex crassa quadam ignorantia, qua talpa ista in tenebris sedet & tenebris pascitur. Primò, Sine vlla cognitione Dei, vllō sensu religionis, ac si non sit cælum, aut infernus; misericordia, vel iustitia. Secundò, Sine vlla cognitione sui ipsius, corporis, animæ, Quasi pecus, equus, & mulus in quibus non est intellectus. Casu quodam, vel vsu viuūt, quo autem genere vitæ; quo fine, nil cogitat: animam non sentit, quia Deum non sentit. quæ est animæ anima, & vita. Tertiò, Sine vlla cognitione donorum Dei, gratiæ, gloriæ, virtutis: ista omnia pro minima mundi fatuitate respuit; Cū enim infirmitatem suam non sentiat, quid mirum si remedia despiciat? Oritur autem magna ista ignorantia diuinarum rerum, ex nimio gustu, & amore terrenarum, quibus anima tota obruitur: ita quod eam totam verba, facta, cogitationes occupat mundus hic: fortunas, vitam quicquid habet, & sperat, omnia prodigit, vt mundo fruatur. Et quia mundus hic non pascit, vel implet amplum hoc cor, ad immortalia natum, Ideo cogitur perpetuo angī, & mendicare huc, illuc, vt desideria compleat: & tamen indies auidior est. in tanta cordis ignorantia, & mentis anxietate inuenit hodie Christus Samaritanam suam, sic infelicem, sic perditam circa aquas Iacob, sic quotidie exercitam, bibentem, & nunquam saturam: Præuenit eam, tanquam errore ductam, in tanta misericordia: quod ad eius instantiam firmat iter, sedet ad fontem, expectat, compellat, exercet, multas audit ineptias, multa fugerit cōsilia pulcherrimumque cum ea instituit dialogum, quem nobis

F. Franc. Viced.

hodie narrat Ioan. In quo duæ potissimum partes duoque tempora obseruanda sunt. Primum in quo personæ colloquuntur, vel: incognitæ: Christus vt communis quidam Iudæus, fatigatus & sitiens, Mulier vt Matrona quedam satis honesta. Christus vt nesciens quam alloquatur, nisi quod mulier est, sine, & hyrcia instructa: mulier vere ignorans, quem videat, quid dicat, faciat, quid sit. Tandem in secundo, tolluntur cortinæ, Christus retegitur, primo vt propheta, secundo vt Messias. Mulier in sensum sui, & Christi ducitur, & fit ex Samaritana Christiana, ex meretrice Apostola. Nos quoque rem sic tractemus vt primū velut incogniti de absentibus tractemus, & nemo dicat. hoc de me dixit, quousque; Christus tollat velamen; & vnūquēque; ducat in sensum suæ miseriæ. Cōcludit ex omnibus. Christum esse fontem illum aquæ viuæ, quod solo humana sitis tolli potest.

Venit Iesus in Ciuitatem Samaritæ &c. Ita loca, & tempora mutat Christus, nunquam cor; semper præueniens in misericordia. Amor fert, amor mouet, amor sistit, amor loca, & tempora explorat, vt sibi sunt cōmodiora. Magos stella duxit. Piscatores dum piscabantur venatus est. Mulierem hanc quærentem aquam, prope fontem expectat. Et Fatigatus sedet sic &c. Fatigat carnem narura ipsa laboribus subiecta, iter, æstus, ieiuniū, fatigat animā obedientia patris vrgēs. fatigat vtrunque; sarcina peccatorum nostrorum. Recreat, & sustinet. Amor, eo feror, quocumque; feror, atque idem amor fulcit: Ex amore patitur, Ex amore tolerat passionēs, Sedet docturus, expectans, respiciens sic, vt amor, vt locus, & tēpus fert,

Ii Para-

Paratus ad petendum, ad dandum, ad arguendum, ad consolandum. quam foelix cathedra est hodie fons Jacob, in quo fons vitæ sedet. Ex alia parte Venit mulier de Samaria. Qui obseruat motum, & passus numerat, certo arbitratur hanc venire ad Christum. quando venit ad puteum, in quo sedet Christus: quicquid tamen aliud habet in corde, quàm Christum, quem neque nouit, neque vllò loco habet: ò quam multæ ex nostris veniunt ad ecclesias, ad conciones, ad indulgentias: & si obserues motus, & verba; certe ad Christum veniunt, nã in ecclesia Christus est. Et tamen aliud quærunt: quid vero? Aquas Jacob; vanitates mundi, oculos spectatorum &c. Signum autem quod ita sit: En funem, & hydriam habent ad eruendas aquas Jacob. Si ad Christum venirent, humiles, modestæ, simplices accederent; tales enim ad se vocat Christus; At funes mundi, & laqueos ducunt, colores, picturas, pompas. Ergo &c. De fune tali. Ecce mulier occurrit viro ornato meretricio, præparata, ad decipiendum anima. Aquas vero Jacob, ideo tam enixe quærunt, quia gustant eas. quòd ita sit in hac nostra patet, quia quotidie venit ad hauriendum, nunquam lassæ, nunquam saturæ; si mille annos duraret carnis priuium, semper fortior esset: sine his enim aquis nescit viuere. Quid vero induxit mulierem hanc ad tam perditæ amandas, & quærendas has aquas? Exempla multorum, & præcipue maiorum: quoniam de hoc puteo, bibebant pater Jacob, & filij, & pecora eius: ò quot nobiles spiritus perdit hæc turba; quòd senes, iuuenes, sacri, prophani; filij, & pecora sic viuunt &c. quis non lequatur istos? Ex

gustu immoderato harum aquarum, & mundi huius, sequitur in hac muliere stupor ille triplex. Primus, quo seipsam ignorat; vitam suam non discernit, animam suam non sentit, ac si non habeat: & tamen in inferno est. Secundus, quo aquas, & gratias Christi despicit, donatque oblata, vt cunq̃ue illustra respuit; tantum ex hoc quòd puteus altus est, & Christus funem non habet in quo hauriat: Miratur enim ordinarios mundi modos, pulchritudinis, honorum, commodorum: Christus hos non habet, nec probat: est enim totus extraordinarius, quomodo ergo aquam dabit promissam: quomodo pulchrâ faciet sine coloribus? honoratum si ne vindicta iniuriarum? commodum & diuitem sine cambijs? &c. Tertius quo Christum habet præsentem, sedentem, loquentem secum; & non discernit, quantæ tenebræ, vbi Christum præsentem in concione non audis: in eucharistia non sentis? Vere indicium est animæ extinctæ, & excæcatæ; prorsusque in puteo Jacob, & amore mundi huius sepultæ. Ergo ad tenebras has pellendas, & mortuum hunc spiritum viuificandum: explicat Christus lumina, & facies quatuor, quibus oculos huius talpæ aperit ad discernendum: Primò, quæ si natura. & quod præcium aquarum Jacob. Secundò, quæ natura, & præcium aquarum suarum. Tertio, quæ conditio ipsiusmet mulieris. Quartò, quis ipse sit, & quid sitibundæ illi præstare valeat: quibus ostensis, simul & sitim totam mundi huius restinguit.

Primò loco narrat conditionem, & præcium aquarum Jacob; quòd nihil valent. Probat ex hoc quòd nõ tollunt sitim; cisternas dissipatas vo-

Iere. 2.

cat

eat Ieremias. quin & augēt sitim, rã falsa est natura mundi huius, & oīum bonorum eius, promittunt maria pacis, & quietis, si assequamur honores titulos, commoda: Et ecce crescit amor nummi &c. sic honos, honorẽ prouocat. hac ratione Christus in parabola feminis, Diuitias, & voluptates seculi huius vocauit spinas. Trahunt enim secū infinitas curas in acquirendo. in possidendo, in dispensando. Sed & si sincera bona essent, si sitim tamen cordis nostri tollere nequeunt, vt nõ veniat (quod cuperet) mulier huc haurire. nam modica bona sunt, præ vassa capacitate animi nostri; & en pauca, non tangūt cor, quò ergo implere possunt? quid enim habet auarus de suis thesauris in corde suo, nisi curam eorum? quid ambitiosus de suis honoribus nisi fumum, quid carnalis de suis libidibus, nisi tristem memoriam? hæc vero possunt cor hominis implere & pascere? ita si fatuum, aut prorsu ignauū sit. vsq; quo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? hi toto corde vmbas has corripunt, & in his beatur, qui vero valent animo, ex his sumunt sibi tantū necessaria. Iud. 7. ex 32. milia hominum qui erant pugnatuři cū Gedeone, contra Madian, trecenti tantum deliguntur & probantur tanquam valentes, & apti ad aquas.

Secundò loco narrat conditionem, & aperit valorem aquæ suæ, quæ diuina est Gratia: hanc vocat aquam viuam, & multis de causis: Quòd à fonte vitæ emanat. Quòd animam in peccato mortuam viuificat. Quòd bona per culpam mortificata viuificat. Quòd bona ex ipsa nascentia viuam facit. Quòd fons aquæ salit de vita, in vitã, sem-

per enim meref nouã gratiã: quousq; gratia redeat, velut aqua, in fontem, in suum principium, & mutetur. in gloriam, Hæc sitim tollit, quia tangit, & implet cor. illabitur enim cordi, & eum sic implet, quòd dilatat: psalm. In tribulatione dilatasti me. Et psalm Dilatasti cor meum: Maior enim est Deus corde nostro. Sic suam elebrat aquam Christus, atque mulierem rapit in eius amorem, quare rogat. Domine da mihi hanc aquam. Iam incipit sentire tedium suæ vanitatis, quæ nullum habet finẽ. Dixit olim Plautus, vis semper vexari? eme Nauem aut duc vxorem: hæ enim duæ res nõquam satis ornantur. immiscet tamen, vt paruula est, nescio quid carnis, quæ semper in regno Dei quærit commodum suum: Ne iterum sitiam &c. sic placeat sine labore Christo seruire, salua facultate & vita, sed altius ducenda est vt vere cupiat aquam Christi. Nõ enim gratia consolatur, nisi gustantem. non gustat, nisi qui cupit, non cupit, nisi qui nescitatem eius sentit, non sentit, nisi qui culpã agnoscit & expendit.

Tertio igitur loco reteggit mulierem; & vt dicit Sophon idest Arguit statuit contra eam faciem suam Dulciter autem, & commode quasi aliud agens, ne confundat. Tam bonus confessor Christus est, ita olim Adamo. vbi es? Ita Chaym. vbi est Abel frater tuus? Ita Dauidi per parabolam ouis rapta &c. Ita Ezech. qui sunt isti? quid dixerunt tibi? Vnde venerunt? è Babilone inquit, quid viderunt in domo tua? vide quam commode ducit ad confessionem suæ vanitatis, qua Babilonijs ostenderat omnia præciosa domus suæ, 4. Reg. 20. Demum grauiter obiurgat &c. Ita

Psalm. 4.
Psalm. 118.

Gen. 3.

Gen. 4.

4. Reg. 20.

hic Christus. Vade voca virum tuum. Tum illa promptissima. Non habeo Virum. Astute tacet reliqua: nec enim sine rubore dici possunt. Sic sic nostrae grauiora retinent; fucos narant; & excusant, semper autem celant intentionem, sic mercatores, in exponendis contractibus, semper tacent intentionem, quae ut plurimum damnat. Quam merito dici potest cuiusque vxori. vade voca virum. ille enim re vera reus omnium est, qui sic patitur se lacerari, ut non displiceat &c. Non habeo virum, si sic est iam cessat omnis ratio seredae funis, & hydrie. si. n. vlla ratio permittit aliquid affectate formae, est ratio viri. Vbi cessat haec, nulla remanet nisi vanitas. Christus autem optimus confessor omnia no- uit: quare vulpem reteggit, & vitam eius turpissimam obiurgat, in qua- litate, & quantitate culpe. qualitas est quod non habet virum, & homini ad haeret non suo. In tantaque impuri- tate, velut sus in volutabro fruitur, & tergit os. &c. quae est, quod quin- que habuit, & nunc sexto haeret: Ita omnes numerauit, & in libro suo de- scripsit Christus: Tam confirmata & habituata iniquitas huius est: quid ve- ro ex ea speret? qua fronte oculos ad caelum tollat? quem finem tanta im- munditia parere poterit? Et tamen interim aquam viuam oblatam re- spuit? &c. Lex iram operatur; Anima turbata est, & omnia ossa eius. Nunc tandem se discernit, & diudicat in se- lix ista damnata. In hoc sensu cupit, & querit remedium: dare puteus Ia- cob non potest cupit est cum toto mundo. Vertitur ergo ad impetran- dum e caelo: sed nescit quo se vertat quare obsecrat: Dne vt video Pro- pheta es tu. Ita ia incipit & Christus

reteri; ita ia dignus est qui audit. Ita colit confessorem conscienciae poenitentie, vbi in sensum culpae ducta est: Ita oia se facturam plicet, tm vt pacem habeat. Dubitat ergo mulier, quo si- bi eundum, vt optatam pacem impe- tret; an ad montes Samariae, an ad te- plum Iudaicum. Omnia tentabit, vt sibi tanta condonetur iniquitas: sic eam exercet spiritus legis, vrgens ad gratiam.

Quarto itaque loco se se explicat Christus, verè pax nostra. Explicat au- tem primum in generali, ex conditio- ne temporis, quo neque in montibus neque in Hierosolymis oransiam est: cessant enim ista omnia: cultus Samariae vanus est, quia sine Dei ver- bo. Cultus Iudaicus quia carnalis, ia finem habet. Nouus iam cultus indu- citur, qui Deo placeat in spiritu, & veritate; Pater enim spiritus est, & tales querit ad creatores: & nunc tem- pus est vt habeat. Ad encomia tem- poris mulier in spem excitatur, vt co- fidat Messiam adesse: ad illum enim scit restitutionem, istam Diuini cul- tus pertinere: oh si ego illum inue- nirem, si in eius finem cor istud an- xium reponerem: ille, ille me beatam faceret: ille sitim hac sedaret &c. Scio quia Messias &c. Ita filia scis omnia, millies audisti à praedicatoribus, con- fessoribus, & tamen nihil profuit,

Hic itaque in speciali clarissime se explicat Christus. Ego sum qui lo- quor tecum. Verbum amabile, & op- tabile, quo simul Christus tam gra- tiam, tantamque copiam aquae suae, in cor mulieris perfudit: vt iam satu- ra nihil curet puteum Iacob. & quod ita sit, en signum clarissimum. No- strae relinquunt puteum, quandoque. sed retinent hydriam domi, capsulas, vngueta &c. Reliquit hydriam. Ehet

Psalm. 2.

tam facile est huic relinquere hy- driam, & funem, nostrae non inue- niunt viam, non audent comparere, &c. Renuit consolati anima mea. De caetero nemo mihi molestus fit. Gu- stato spiritu desipit omnis caro. Sic iam fons aquae viuae crescit in latus, & apostolam facit, qua tota Samaria concitatur ad agnoscendum Chri- stum. Iuuat enim mirum in modum pro Christo legatione fungi. Venite, videte hominem, qui dixit mihi om- nia &c. crescit in altum. atque in dies clariora suscipit fidei lumina, maio- ra acquirit merita: quousque in fon- tem redit, & gratia consummatur in gloriam. vna ex maioribus suo exem- plo potest integram reformare ciui- tatem, & ad Christum trahere. An haec non est gloria potior, quam illa vanissima? An non est nobilior du- cere ad bonum, quam duci ad ma- lum? Amen.

Habita Neapoli. 1569.

S A B B A T O
DOMINICAE TERTIAE
In Quadragesima.

Nec ego te condemno. Vade
noli amplius peccare.



On habet Mundus hic totus; vix habet infer- nus maiorem angustia quam fletus ille, & stri- dor dentium, quem pa- titur anima peccatrix in sensu culpae mortalis, dum sibi in pectore intus reclamant conscien-

tia: extra agit lex Dei, & saepe lex hominum, exaggerans culpam, & in- dicens poenam temporalem, & aeter- nam. Vix potuit Deus in tali sensu fugientem Adamum firmare. Nun- quam autem potuit firmare Chaim d. Maior est iniquitas mea, quam vt veniam merear. omnis, qui in- uenerit me, occidet me. Non erit ita, inquit dominus, omnis qui interfecerit Chaim, punietur se- ptuplum, & posuit in eo signum, ne interficeretur. Et tamen dicit scriptura, Egressus Chaim à facie Domini, habitauit profugus in ter- ra. In tali sensu dicit David, iniquita- tes meae supergressae sunt caput meum, & sicut onus graue graua- tae sunt super me. Grauat conscien- tia, grauat lex, grauat culpa, grauat poena; grauat timor, grauat praer omnibus amor. Sub tanto hoc pon- dere, necesse est animam peccatri- cem sese flectere, vel ad laqueos de- sperationis cum Iuda: vel ad lachrimas poenitentiae cum Petro. Si desperat, habet diabolum socium, consulto- rem, & adiutorem, quousque praer- cipitet in impoenitentiam, & conse- quenter in immutabile iudicium di- uinae iustitiae, à qua secum perpetuo puniatur. Si sperat, & poenitet, Chri- stum habet consolatorem, & adiuto- rem, qui eam ad se vocat, recipit, exo- nerat, reficit, absoluit. Cuius potestas nulli est legi subiecta; cuius miseri- cordia nullis est alligata legibus, vel terminis; cuius voluntas est sanctifica- tio, & salus peccatorum. sic tamen vt semper intelligas peccatorum e à Chri- sto saluari; peccatum autem irremis- sibiliter damnari. In tali angustia, & pressura vrgētissima, cōparet, imo du- citur mulier, adultera, verè flēs, & stri- dens dentibus: quādo in eam stridēt

Gen. 4.

Psalm. 37.

lex

lex Diuina, lex humana, iura omnia, & iuris periti, scribæ, & Pharisei, in stâtes omnes vt lapidetur; nisi quòd corâ Christo statuitur, vt ab eo forte aliquid peius recipiat. Recipit Christus, audit querelam, maturat, & tandem expedit iudiciû in hæc tria. Primò, cõfundit accusatores Phariseos. Secundò, absoluit peccatricem. Tertio, condemnat peccatum, iubet cessare, & exterminari.

Adducit Scribæ, & Pharisei mulierem in adulterio deprehensam &c. Actio est iudiciaria, & instructissima, in tẽplo, qui locus est veritatis & Religio nis. Est iudex supremus, in appellabilis Christus. Sunt accusatores, vehementissimi, scribæ, & Pharisei. Est culpa grauissima, Adulterium. Est rea deprehensa. Ita quòd factum negari non potest. Est sententia legis clarissima, quòd lapidetur. Domini tamen scribæ, & Pharisei tantum hoc die tribuunt Christo, quòd magistrum vocant, & sententiam eius super hoc facto requirunt: Et ne fallat nos vulpina hæc, & personata deuotio; retegat vulpem Ioannes. d. hoc dicebant tentantes eum si possent accusare. Apud maiores legis zelatores, si legi se opponat, reâ liberans. Apud turbas, si lapidari iubeat, cum soleat apud eas semper clementiam, & misericordiam profiteri. psalm. Molliti sunt sermones super oleum, & ipsi sunt iacula. psalm. Ore benedicebât, corde maledicebant. Ob hoc discipuli isti apud Christum nunquã proficiunt: quia tentare volunt, doceri nolunt. spiritus disciplinae effugit fectum. Audit querelam Iesus, confiderat statum causæ, & circumstâtias, tum in muliere rea, tum in Dominis querelantibus, scit quid lex iubet, scit etiam quid sibi conuenit; Et ta-

men nihil respondet, sed inclinat se, & digito scribit in terra. Inclinatio ista bonum omen potest esse mulieri, & peccatoribus omnibus poenitentibus. Nisi enim se inclinasset Gigas, peccatores ad eum non accessissent. Inclinauit, & legis rigorem, vertens iustitiam in misericordiam, vel potius, vt tranquæ simul coniunges quasi ad osculum. Quid scripserit, nil certi adferri potest, quando euangeliste non exprimunt, An peccatum mulieris, quasi sibi imprimens delendum in carne sua; An peccata Phariseorû vt confundantur: An legis verba, vt se dominum legis ostendat. Diuinare hic opus est. Cur autẽ sic scribat, facilius explicatur, vt scilicet maturaret consilium, & iudicium, quãdo ex eo petitur. Ideo sedendo iudicant. Vt tempus det mulieri sese atteredi, & conterendi super scelere suo: Phariseis autem sua quoque scelera cogitandi. Interim, & ipse cogitat statum causæ sibi propositæ. Scit matrimonium dignissimum esse, & prætantissimum officium, Remedium, & mox futurum sacramentum in domino sua. Officium ad propagandam humanam speciem, quin & prolem specificandam, vt patres agnoscant filios, sicque dulcius alant. Remediũ ad curandam carnis infirmitatem sine peccato. Melius est nubere quã vri. Sacramentum ad explicandam mirabilem illam, & coniunctissimam vnionem, quæ est inter Christum, & ecclesiam sponsam suam. Dilectus meus mihi, & ego illi. Nobilissimum est matrimonium. Primò ex institute Deo, quos Deus coniunxit &c. Quare & nuptias probauit, & honorauit Christus, tum sua præsentia, tum initio signorum suorû in Chana Galilee. Secundò, ex antiquitate,

nam

Gen. 1.

Ephes. 5.

Psalm. 127.

nam in ipso paradiso terrestri, natura adhuc integrâ institutum, & benedictum est. Crescite &c. Tertio, ex maximo mysterio quod includit. Sacramentum magnum vocat Paulus. Dico, inquit, in Christo, & in ecclesia. Quarto, ex fructu: continet enim plures fructus: prolem, Pacem corporis; Gratiam: qua ratione Dauid, Beatus es, & bene tibi erit; Vxor tua sicut vitis abundans &c. Vocat. D. Paulus, Thorum immaculatum, honorabile connubium. Testaturque mulierem saluam fore per filiorum generationem: Nihil splendidius, nil amabilius Matrimonio christiano, pacifico, casto, debita prole fecundo.

Tanto scelestius, & turpius est Adulterium, quo Matrimonium violatur. Turpe autem in vtroque coniuge, vt cunque sibi viri in hac sceditate multum indulgeant. Certum est, quòd si rationem mutæ fidei respicimus, cum sit vna fides, æquale crimen, æquale furtum est in vtroque. Si scandalum, aut periculum fatemur, quòd in muliere turpius est, ob incertam prolem, confusiones hereditatum &c. Si qualitatem personæ respicimus, & vigorem animi, Certe in viro grauius est, nã vir caput mulieris est; Vterque tamen à Diuina lege damnatur. Ita Paulus. Adulteri regnum Dei non possidebunt. Prou. Adulter perdet animam suam. Cũque sit crimen, quod Remp. lædit; præter diuinas leges; Humanæ etiã, & iudiciales animaduertit. Ita apud Heb. lapidibus opprimebantur, aut si è tribu sacerdotali erant, igne confumebantur. Græci impune Adulteros occidebât. Aegyptij magis adulterium, quam homicidium vitabant qua ratione dixit Abraham, quòd

1. Cor. 6.

Prou. 6.

vxor erat soror, ne occideretur: Romani æquabant Adulterium Maiestati lese. Saxones inter cineres Adulteræ, adulterum suspendebant. Tantum hoc scelus à toto mundo est datatum, vt id, à quo innumera mala, & scandala facile proueniunt. vrgeret itaque Pharisei vt dicat Christus quòd agendum. Nec pati possunt vt diutius scribat, protrahatque iudicium. Neque malus est zelus, si à malis animis non procederet.

Erigens itaque se Christus, magno quodam, & excelso spiritu, quasi non possit importunitatem sceleratorum pati. Exurge domine, dissipentur inimici tui. Num. sententiam sic prudentissimè temperauit. Qui vestrum sine peccato est, primus in illam lapidat. verè non est prudentia, non est consilium contra dominum. Ac si dicat. iubet lex hanc lapidari? non improbo lapidetur: sed dicite mihi de legis periti, An permittit lex, lupum à lupo deuorari? scelestum à scelesto lapidari, cur enim potius in hanc, quã in seipsum, sceleris reus lapides mittat? si quis vestrum iustus est, & sine peccato, agat legis ministrum, & primus in hanc sceleratam lapides iaciat. At si oēs iniqui estis, si magnorum scelerum rei, qua fronte hanc lapidabitis? Grauius expendenda est hæc Christi sententia; nam si sic simpliciter intelligatur, vt quæcunque sententia, à peccatore lata, sit illegitima: facile corruent omnia tribunalia: omnesque sententiæ erunt inualidæ, quando omnis homo mendax, & non est homo qui non peccet. &c. Consultat ergo patres, vt sententia non iuxta numerum, aut fontem verborum, sed iuxta sensum, & intentionem dicentis intelligatur. obseruandum itaque est diligenter, quos alloqua-

Psalm. 67.
Num. 10.

Psalm. 54.

Psalm. 61.

1. Cor. 8.

Cant. 2.

Matth. 19.

alloquatur, quando, qua ratione, & qua occasione, vt innotescat dicentis intentio. Sunt Pharisæi primo, vt ri scelerati, innumeris criminibus enormiter impliciti, totius diuinæ legis præuicatores, sunt deinde, suorum scelerum prorsus immemores, nullum eorum sensum, nullam detestationem habentes. Sunt tertio, in cæterorum culpas acerbissimi, & seuerissimi censores, ita vt in alijs velint omnia puniri: & huius suæ feritatis, Zelum legis, & animarum, velint esse prætextum. Acerbitatem hanc infertatur Christus, & in hanc inuehitur: vt si volût, eos quoq; lucretur, & ad sensum propriæ iniquitatis inducat. Huc, huc respicit sententia illa, vt non tam solliciti sint de culpa, & anima mulieris, quam de propria. Alioqui verissimû est. Primo quod lex requirit omnes iudices innocentes, imo homines quoscûq; vult sanctos esse, & sine quarela: tanto magis eos qui verbo, & exemplo, & auctoritate præminent cæteris: ita q; semper peccant iudices, quoties in peccato iudicant: non ex hoc quod iudicant: sed quod in culpa perseuerant: dixit Iosaphat ad suos. Memineritis, quod non hominum exercetis iudicium, sed Dei. Secundo verissimum est, quod bonitas, & reſtitutio iudicij, & sententiæ non pendet tam ex persona, quam ex lege, à qua iudex non recedit, alioqui reus est, quæ dicunt facite dum sedent in cathedra. Tertio verissimum est, quod iudex inferenda sententia, si scit se eodem morbo, quem damnat laborare, tenetur in se reuerti, & suam deplorare miseriam. d. in quo alium iudicas, te ipsum condemnas: & sic nõ in ira & furore, sed in misericordia sententiam ferre. Ad sensum

hunc prouocat Christus Pharisæos, vt lucretur. Quod si nolunt, sentiant suam non latere impuritatem; atque ideo in suo scelere confundatur, & obmutescant. Quod vt clementius faciat, iterum inclinatur se, & scribit. Tum vt significet se vtriusque scripturæ veteris, nouæque, timoris, amorisque scriptorem esse. Tum vt liberum illis faciat sine rubore recedendi, sicque vnus post alium exeunt; incipientes à senioribus, ex his enim fontibus egressa est iniquitas, tanquam à Magistrorum Magistris.

Secundo. Tum iterum se legit Christus, dissimili tamen vultu: Prius enim erexit se vultu terrifico, fulminaturus in hostes, nunc læto, & amabili, consolaturus penitentem suam, quæ sola relicta est: remittitque à facie eius, & merito: hic enim sine peccato est, potestque merito legem implere, sed non venit ad hoc: Dulciter ergo compellat. Vbi sunt qui te accusabant? Paulus. Vbi est mors victoria tua? Vbi stimulus tuus? Nemo te condemnavit? Adhuc libera es à lapidibus? Illa vero ultimo spiritu, sub tanto pondere pressa, vix addit verbum. Nemo Domine. Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus est qui iustificat, quis est qui condēnet? Nec ego te condēno. Hic iudicat peccatricem; hic exonerat pressam, & reficit afflictam, absoluit à culpa, & pena.

Tertio. De peccato vero quid iudicat? Vade, noli amplius peccare: saluat peccatricem; damnat peccatum: Nullam imponit satisfactionem; quoniam scit ille quanta sit mentis contritio, & in ea satisficit sibi. Nõ ita nos, qui inter nos animi motus nõ agnoscimus. Sic itaque peracta est actio tota: Sinagoga confusa; Peccatrix absoluta: Peccatum eliminatû Nobis omnibus

2. Par. 19.

Matt. 24:

1. Cor. 15:

Iob. 34:

omnibus relictum illustre exemplum Diuinæ misericordiæ in penitentes. Illi honor & gloria. Amen.

DOMINICA

QUARTA

In Quadragesima.



Repicit de celo clementissimus Dominus noster, & exaltissimo solio Maiestatis suæ agnoscit omnes necessitates nostras. Misereatur etiã, & compatitur; atque ad iuuandum promptissimus est. Sed prius aperit, comunicatque sanctis fratribus nostris, qui eius gloriosa facie perfruuntur, & miseriam nostram, & misericordiam suam, quasi consulat, quid faciendû. Nõ re vera quod solus nesciat, vel ne queat prouidere; sed quod sic, & magis illustrat misericordiam suam: & exercet, consolaturque charitatem illorum, & facilius, dulciusque nobis reddit, tot iustorum consortio subfidium, ac si per manus fratrum nostrorum subleuemur. Nos interim in hac solitudine, & miseriarum valle peregrinamur, vtque varia sunt mundi huius accidentia, sæpe in tam graues corporis, & animi angustias incidimus, vt quocunque, in naturam, artem, amicos, cognatos, cælum, terram respicimus, omnia difficultates augeant, nihil vero spei promittant. In his angustijs, qui Christi non sunt, aut sunt nomine tantum: qui in eius manus non respiciunt, & respirant: valde sollicitantur circa creaturas, cumque deficiunt, animo concidunt, viuunt enim ordinaria quadã prudentia q; vbi non suffragatur, destituitur omnino. Qui vero Christi sunt, & in eius manum, vt sacram Anchoram respiciunt, non ita facile dissoluuntur. vbi enim suppetit creaturæ, fruuntur illis, vt donis Christi, de manu eius omnia suscipiētes: interim tamen diuifum est cor; nam & cogunt quodammodo cor nostrum creaturæ, ac vel inuitum rapiunt in aspectum sui, & amorem. Deficientibus his, iam totum cor re manet Christo domino, sicque in eum vnus totum se rapit; virtute quadam vnita, qua potest, & rogare, & violentare eum, qui fidei nostræ sese deuinxit, vt iustificet in sermonibus suis. Et hæc est vera religio, quã à nobis hoc loco exigit, spes illa theologica, quæ toto corde, tota anima, totis viribus; illi hæret, etiam contra spem. Ita David. Oculi omnium in te sperant Domine. &c. Ita Petrus omnem sollicitudinem proijciēt ieu. Ita iuber ipse in extremis periculis. Cõfide te, ego sum &c. Et sunt verba hæc, quibus innititur spes christiana, sua natura firmissima immutabilia, infallibilia: sunt etiam innumeris experimentis comprobata: Psalm. Non vidi iustum derelictum &c. At omnium illustrissimum est factum, quod hodie nobis omnes simul euangelistæ narrant in montibus Galilææ. Hic enim Christus à monte respicit, videt turbam innumeram, in magna necessitate positam; compatitur ipse; consilium quærit ex Apostolis: illi ordinaria sua prudentia nullum inueniunt remedium, nisi vt dimittantur. Supplet ipse tanta cum copia bonorum, vt totam Galilæam rapiat in sui laudem. Audiamus:

Abijt Iesus trans mare Galilææ &c. Pulcherrima est narratio, digna, quæ semper in animo, & in ore sit

F. Franc. Viced.

K k om.

omnium, quotquot familias alunt, & intineunt, pro fundanda in eis hac summa religione, & spe, vt semper de manu Christi pendeant, & uiuant. Habet historia partes tres potissimas. Prima continet affectus Christi, in agnoscendis, & tractandis necessitatibus suæ turbæ: Et sunt omnes amabiles. Secunda, continet affectus Apostolorum, in consulendo iuxta sensum humanæ prudentiæ: Et sunt omnes miserabiles. Tertio continet affectus in prouidendo, & præstando subsidio opulentissimo, vt manducet omnes, vt impleantur, vt supersint fragmenta; Et sunt omnes mirabiles, & memorabiles. Summa summarum, Vt nunquam de Christi prouidentia diffidamus, sed sit in corde, & in ore verbum perpetuum, Dominus regit me, nihil mihi deerit.

Psal. 122.

Primò. De Primo. Affectus Christi maximi sunt, qui a maximo illo, & diuino corde proueniunt. Sunt autem affectus pietatis, misericordiæ, & prouidentia erga turbas ipsum sequentes, Vt cunque non omnes vno spiritu sequantur, nam alij ex fide, & deuotione, alij ex curiositate signorum, alij ex commoditate donorum feruntur huc: Tamen quia sequuntur, præsentiam, & diligentiam illam non despiciunt, suo loco proderit audiuisse. Suscipit igitur omnes magnis his affectibus, qui totum exercent, præcipue vero oculos; linguam, & manus, vt in oculis splendet misericordia, in lingua sapientia: in manibus omnipotentia. De oculis testatur Ioan. quod est monte subleuauit oculos, & vidit turbam magnam ad se venientem. Addit Marcus, quod non modo vidit quantitatem turbæ, sed & qualitatem eius miserabilem: quod

erant sicut oves sine pastore: Multos habebant lupos, scribas, & Phariseos; nullum pastorem. Tanti hoc facit spiritus sanctus, vt oves sint cum pastore, quod tamen tempore nostro tanto suo malo tot ciuitates, prouinciæ, regna despiciunt dum fugiunt a pastore, seseque lupis committunt, vnde tot hæresum maria. Videt in turba, non tantum personas, bona fortunas; sed necessitates, ita debet pastor agnoscere, ita princeps in populo. Duas necessitates in turba videt, spiritus, & carnis. Vtramque subleuat, lingua, & manu, verbo, & pane. Væ etiam pastoribus, qui oves deserunt: Væ principibus, qui negligunt populos sibi commissos. Quod autem visurus subleuat oculos, religio est oculorum, vt suspiciant, sursum, que rapiant corda. Ita susceptis panibus, (Matth. Marc. & Lu.) subleuat oculos in celum. Sic graduat oculos, a se a turbis ad patrem. nec se solum respicit, nec se solo consulit turbis. eo dirigendi sunt oculi, eo charitas, & prouidentia. Nos in regeda familia deprimumus oculos, in manus nostras, studia nostra, terram, agros &c. Hinc vilia sunt nostra regimina. De ore, & lingua, testantur Marc. & Lu. quod exceptam turbam, prius integra die docuit de regno Dei. Hoc semper primum est, & primo querendum apud Christum. Quicquid scis sine hoc, male scis, vnum hoc fundat omnia regna, vnum hoc pascit animum, qui primo loco cibandus est: quid iuuat si corpus pingue sit, anima fame pereat, si corpus splendide ornatum, anima nuda sit bonis omnibus? Hæc eadem lingua religiosa gratias agit acceptis panibus, hæc iubet sterni menses, distribui, colligi fragmenta, lingua amantissima, & sapientissima est,

Marc. 6.
Luc. 9.

est, quare clamant turbæ. Hic est vere propheta &c. os iusti vena vitæ. De manibus, testatur Matthæus, quod multos, curauit a languoribus; quod panes accepit, quod benedixit. sic totum hodie Christum exercent amantissimi affectus hi misericordiæ, & prouidentia, quod primum fuerat explicandum: dominus regit me nihil mihi deerit, merito d. qui cunque hos Christi affectus considerat.

Secundò. De Secundo: Suos habent affectus Apostoli, timoris, diffidentia, prudentia humanæ, secundum quos, & ipsi subleuant oculos, & circumspectiunt: sed statim deprimunt, totosque occupant circa creaturas, & earum conditiones, tempus, locum, personas, circumlustrant omnia, & in omnibus arduas inueniunt difficultates, vrget tempus, & iam dies inclinatur, vrget locus quia desertus est. vrget turba, quod multa est supra. 5000. ex his igitur affectibus. atque his oculis adhibent consilium: Dimitte turbas. consilium optimum coram prudentia humana: At coram Christo ineptissimum, quid. n. alienius a charitate, a sapientia, a potentia Christi, corde, ab oculis, a manibus Christi, quam sic dimittere turbas suas regnum suum sequentes? si dimittit Christus quis colliget? Et quo tandem iture sunt (Ad villas, inquit, & loca vicina, vt sibi emant cibos. Vah quæ commutatio, a Christo, ad rusticos Gallilæos? Sed vt lanetur hæc stultitia, & tempestas imprudentia, reuelanda est vt patiat, quantum ab his suis tribuatur Christo omnipotentis: quam turpiter in rerum angustia, cadant frequenter & sancti. Dicit ergo. Non est necesse vt eant. quid ergo? Vos date illis manducare. Frustra,

& inclementer sollicitamini: vestrum est prouidere; Patres Pastores tenetis: vos turbæ sequuntur, ex officio tenemini. Sic sic pastores, & patres monent: si ceteri nesciunt, an decet vos ignorare? si sal euanuerit &c. Ad Philippum de inde tetrâs hominis simplicitate, vt erudiat, Vnde ememus panes &c. Tâgit obiecta ordinaria prudentia humanæ, si alendi sunt pauperes: opus est panibus: si habendi panes, opus est multa pecunia vbi ista de sunt; actum est. ita semper habes mundus hic oculos ordinarios. Tū ille euomit totam spem & cor totum. 200. denariorum Panes non suff. Ita arguit mundus, a fame ad panem; a pane ad denarios, si hæc non suppetunt, nullum remedium est fami. Et vos quot panes habetis? ita solemus nos recte supputare, quot panes, quot denarij requirantur ad alenda xenodochia, & domus pauperum: & læpe tanquam curâ impossibile deferere, quia non videmus quomodo possint ali, interim tamen panes nostros retinemus in sporta, & non succurrimus pro viribus quod debemus: Christus autem non eget consilio nostro in suis alendis; sed panes nostros requirit. Da tu quod potes, reliquum curæ dimitte Christo. Quot Panes: Numerum iubet explorari, ne confusè viuas, sed cogites quot panes habes: quanta tibi est substantia, & facultas, quid de illa facis; quanta partem das Christo &c. Da tuam tu, de reliquis curabit Christus. Est puer vnus hic. &c. Et statim adhibet consilium suum iuxta oculos illos ordinarios. quid inter tantos? Ita olim Sara risit de filio. d. Purus ne centenarius nasceretur filius? Ita Moyses de carne danda populo, si congregentur omnia animalia terræ &c. Ita discipulus Eli. Nu. 11. sci. Quantum est hoc vt proponam 4. Re. 4. centum viris? Sic iam patet, quale consi-

Matt. 6.

Gen. 18.

Nu. 11.

4. Re. 4.

lium ex affectibus suis apostoli in tanta turbæ necessitate protulerint. quod erat secundum explicandum.

Tertiò. De Tertiò, quando huc redacta res est, vt vel dimittendæ sint turbæ vel Christo solo sit prouidendum. Vt iustificetur in sermonibus suis; vt indebitas discipulorum suorum desolationes confundat: vt fidelium spes in se solo constituat, etiam contra omnem creaturarum spem, descendit ad effectus suos mirabiles, & memorabiles: quos ita per ordinem narrant euangelistæ,

Primò. Iubet, vt faciant homines discumbere: sic regio quodam modo procedit, omnia potens, omnium artifex, omnem habens virtutem. Ita olim in nuptijs. Implete hydrias aqua. Tum admonet mater. Quodcūque dixerit, facite: ita apostoli iam ad se reuersi, quasi oculos subleuent in vnius Christi virtutē, nihil, vltra quæ rentes (alioqui periculosa res erat) faciunt homines discumbere super cœnum, quod multum ibi erat: Sic autem sedentes, & cœnum, id est superflua carnis consilia calcantes, apti sumus Christi miraculis. at dum erigimur, & cum eius infallibili prouidentia disputamus. nihil minus.

Secundò. Deinde iubet panes, & pisces adduci ad se, & suscipit eos in manibus suis, velut in agro feracissimo. Aperis manum toam, & imple omne animal &c. felices panes quos in manu domini reponimus. reponimus. aut si pauperibus damus. Quod vni ex his fecistis &c.

Tertiò. Tum eleuat oculos in cœlum, & gratias agit patri. Fundans in nobis, & filiis nostris religionem perpetuam, qua de manu Dei sumamus omnia cum gratiarum actione. sic, patres debent filios educare. Sur-

sum corda, sursum, & oculi.

Quartò. Insuper bene dixit, ac benedictione fecundauit, vt crescerent. Ita olim ex costa mulierem fecit: ita sola benedictione vim feminariam, & propagatiuam contulit, dicens crescete &c.

Quintò. Benedictos panes, ac virtute sua fecundos præbuit Apostolis distribuendos: ita solet sanctos suos honorare, aduocans illos in partem sollicitudinis, & regiminis, ita etiam propius docet, & confundit eorum diffidentiam, quando in eorum manibus opus facit. Ita & iubet nos paucula quædam feminare; vt deinde dormientibus nobis crescente substantia dicamus: Neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid, sed qui incrementum dat. Manducant omnes de panibus, & piscibus, quantum volebant, inquit Ioan. vide quam magnifice exaggerant factum euangelistæ. Dicit Ioan. Vt autem impleti sunt: Dicunt reliqui. Māducauerunt omnes, & saturati sunt. Hæc. d. dñs: comedent, & supererit.

Sextò. Tandem ad amplitudinem rei addit. Colligite fragmenta ne pereant. Satis est turbæ, quod manducauit, & saturata est. at non est satis Christo, qui præter turbam respicit in gloriam suam, & in fundamentum fidei nostræ. Tam prouidus, & sapiens œconomus est Christus: vbi opus est, necessaria præbet subsidia: vbi supersunt, iubet reponi. Hilarem datorem diligit: Dissipatorem non diligit: Exponi vult in vsum pauperum bona quæ dedit ille, & benedixit nobis: in luxum autem; & vanitatis studia prodigi, nihil minus: reddenda enim est ratio de fragmentis; colligunt duodecim copphinos; vt singuli Apostoli suum possideant,

Gen. 1.

1. Cor. 34

4. Re. 4.

2. Cor. 9.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

Gen. 1.

possideant, in quo & suam imprudentiam damnare, & Christi misericordiam, & potētiam glorificare discat. Quisque habet domi copphinum, id est augmentum diuinæ prouidentie, modo consideret. collige fragmenta, repone tibi de mensa domini, vn de viuas; in die malorum memor bonorum. Ita Ioseph in Aegypto reposuit frumenta in annos sequentes. Est enim factum hoc tam illustre, quod statim rapit omnium corda, & ora in laudes suas, ita quod vndique clamant. Hic est verè Propheta &c. Hic sequendus, hic audiendus, Huius oculi vident, & prouident: huius lingua ædificat, & viuificat. Huius manus omnia suppeditant. Huius Charitas afficit. sapientia docet. Potentia tribuit. Dominus regit me (dicat iam quisque nostrum) nihil mihi deerit. Amen.

Rauenna in Archiepisco
patu. 1570.

FERIA SECUNDA DOMINICAE QVARTAE In Quadragesima.

Quodcunque peccatum displicet oculis dei turbat que illius cor, ac patientiam exercet. Odio .n. habet (sapient.) Impium, & impi etatem. At est aliquid peccati genus, quod non modo exercet, sed superat patientiam eius, prouocatque ad iram, & ad flagella, vt statim deliberet iudicium. Ezech. Ergo & ego faciam in furore, non parcat oculus meus, nec miserebor &c. Hoc autem illud genus peccati est,

quod videtur excludere spem penitentiae, alioqui penitentibus stat illustri promissio apud eundem Ezechiel. quoties ingemuerit peccator omnium iniqui eius non recordabor. Illa vero videntur excludere penitentiam, quæ remedia ipsa peccatorum vel rejiciunt, vel inficiunt: ita vt quæ iuuare, & sanare debuerat, ipsa fiant mortifera. si sal eua nuerit, in quo salietur? Huius generis sunt peccata sacerdotum. Tantum hæc displicere debent populis, tantum premi ab auctoribus, & eorum prælati, cum domini intercessores, sunt Domini contemptores. hi enim debuerant placare dominum super peccatis populi: & ecce ipsi Deum prouocant ad iram. Huius generis peccata, quæ committuntur in sacramentis, hæc enim remedia sunt: vbi vel impie dispensantur, avarè, negligenter, perfide; vel indigne, & impudenter sumuntur. contemptus festorum dierum, præcipuè solennium: prophanatio locorum sacrorum: hæc enim omnia seruari debuerant ad placandum Deum. quæ vbi sic sunt infecta, vt Deum ad iram prouocet, ista patientiam Dei superant. In hoc statu erant res Iudæorum tempore Esa. Neomenias vestras & sabbata vestra odiuit anima mea: incensum abominatio est mihi. In hoc statu inuenit hodie Christus Iudæam suam, quod custodes templi, templum inficiunt, quod neque loci, neque temporis habetur ratio; quod ipsa Dei sacrificia seruiunt avaritiæ sacerdotum. Quamobrem victa est patientia agni huius immaculati, & facta flagello irruit in Dominos templi, in homines, bestias, merces, præcia, officinas, omnia in furore tanquam vindex paterni honoris, eicit è templo.

Gen. 41.

1. Cor. 34

4. Re. 4.

2. Cor. 9.

Erec. 2.

Esa. 1.

plō . Nostrum erit in hoc Domino furorē obseruare omnia, tum vt facti rationem intelligamus, Tum vt alieno exemplo nobis prospiciamus, curemusque, si peccata vitæ non possumus, Remedia saltē peccatorum seruare in suo robore, vt si patientiam Domini nostri exercent non superemus:

Prope erat pascha Iudeorum &c. Actio ista Domini nostri, qua sic impatiēs eijcit Dominos templi, terribilis est, atque vndeque mirabilis, ita vt D. Hieronymus, numeret eam inter primaria Christi miracula Mirabilis enim vere, & notabilis est. Ex tempore, Ex loco, ex subiecto, ex modo, ex causa; ex mysterio: omnia magnifica, omnia pondus habentia.

Primò. Ex tempore illustris est actio, quādo prope est Pascha, in quo summa Iudæorum religio. Tempus autem hoc deligit. Primò ad dignitatem facti, vt ex tempore sit memorabile: ex concursu etiam, & frequentia populorum fiat illustrius. Secundo ad vindicandum scelus, quo sacrum hoc festum auaritia sacerdotū potissimum polluebat. Debuerant in hoc maximè rerum mundi huius oblitī, toti incumbere ad prædicandam Dei charitatem, quæ patres liberauit ex Aegypto, & ecce sacrum hoc tempus sua tenacitate inficiunt. Tertio ad fundandā in pijs obedientiam, & religionem festorum, vt omnem iustitiam impleat, vt sacrorum dierum ratio habeatur: non ratione dierū: ne dicat Dies obseruatis &c. sed ratione mysteriorum quæ ijs diebus celebrantur. Quarto, ad suscipiendam in se cerimoniam Paschæ Iudææ, legemque in se exprimendam, & Sinagonam matrem sic in seipso sepeliendam. Huc enim respiciebat

Pascha, & Agnus, vt Agnum hunc significaret. quare suo iam functa officio. terminanda erat, Et terminus erat saxum illud, in quo Moyses fregit legis tabulas, Petra erat Christus Tot rationibus delectum est tempus Paschæ.

Secundò. Ex loco deinde splendet actio Christi. Fit enim in Dei templo, loco scilicet ex omni parte sacro, & sancto, theatro magnificentissimo. Ex institutione. Nam verbo Dei constructum est, verbo Dei instauratū: exemplo etiam accepto ex ipso Dei præscripto: Nos adoramus quod scimus. Domus patris est. Ex pacto, quo Deus locum hunc voluit esse re-

Ioann. 4.

medium malorum omnium, cui suā misericordiam sic obligauit, vt cogentur orantes in eo exaudire; quare in hoc respiciebant oculi Iudeorum etiam in Babilone morantium, tanquam in summum præsidium. Templum Domini, templum Domini. Ex vsu sacrorum omnium, hic oratio, hic doctrina; hic sacrificia, hic iudicia, hic expiationes, hic omnia quæ ad populi sanctificationem, & Dei cultum spectabant. Ex mysterio, & sacramento. Nam vt probauit Stephanus in Sinagoga, Templum hoc non erat vera domus Domini: ex Esa. Quam domum ædificabitis mihi, cælum, & terram ego impleo. sed verum illud templum significabat, in quo vere habitauit Diuinitas: atque ideo in quo vera propitiatio peccatorū facta est: & hoc fuit Christus ipse, in quo Diuinitas habitauit corporaliter. ad Colos. Et in euangelio testatur Ioannes quod videbatur loqui de templo lapideo, & loquebatur de templo corporis sui. Et ecce impietas, & auaritia Iudæorum fecerunt domum patris, domum negociatio-

Ierem. 7.

Esa. 66.

Colos. 2.

negociationis. Negocia hic debent esse æterna, spiritualia, animarum: & ecce plena sunt omnia bestiarum, pecuniarum. In templo quid facit aurum? Merito itaque irascitur filius Dei, & tanti loci iniuriam vindicat.

Tertio. Ex subiecto, & materia circa quam terribilis hæc vindicta versatur, sunt homines; sunt bestia; sunt pecunia; sunt mensæ. Omnia displicent Christo, omnia reijcit, & tolli iubet. Primò, displicent personæ: nam illæ potissimum sunt, quibus templi cura commissa est, ad Dei cultum promouendum, & iram pro peccatis populorum placandam, Et ecce isti sunt negociatores. Nemo militans Deo implicet se negocijs &c. Concilia omnia prohibent sacris negocia temporalia: istis enim debentur æterna. Secundo displicent bestia. Quid enim loci habent in templo boues, oues, columbæ, nisi vt morte sua, mortem peccatorum nostrorum significant? Et ecce peccata ipsa cumulant. Debuerunt peccata expiare, & facta sunt ipsa peccata: sic Esa. Sanguinem vitulorum, & agnorum, & hyrcorum nolui cur? quia manus vestrae sanguine plenæ sunt. Templum ergo purgare debent, & templum maculant. Tertio displicent mensæ numulariorum, quæ in pecunia ipsa lucrum constituerunt, & ex precio mercem fecerunt. Mensas has ferre non potest Christus: mundum confundunt negocia tollunt: facta sunt incendia bellorum, diuitias omnes ad paucos redigunt. Et ipsos principes negociatores fecerunt, & vitinam non cum damno populorum. Ex his mensis ampla, & infinita illa luxuries cambiorum, quæ negocia re-

2. Tim. 2.

Esa. 1.

Esa. 1.

duxit primò ad commutationes nummorum pro rebus: secundo nummorum pro nummis: tertio, cartularum pro nummis, quarto cartularum pro cartulis, quinto, verborum pro verbis; quæ tot scrupos inuexit inter mundi negocia, vt vix percipi possint. Omnia itaque è templo suo eijcit Christus terribili hoc iudicio.

Quarto Ex modo. Actio tragica est iudiciaria, continet enim factum & facti probationem, & sententiam latam, & executionem: omnia per ipsummet dominum nostrum, tanquam per eum, qui vnus sufficit: cum ipsemet sit legislator, & lex, & legis vindex. Probatio facti est. qui inuenit non eget testibus, supplet ipse pro mille testibus. nam ipse inuenit factum ipse discernit, nostri multa non inueniunt: multa latent sub arte, & sub hypocrisis: intentio vt plurimum latet: videtur enim factum in Dei honorem, & ecce negocium carnis est: Christus inuenit omnia. Ego sū, ego vidi. omnia nuda oculis eius. Sententia est. Auferte ista hinc. verbum imperij summi regis, cui nulla vis resistere potest, Executio terribilis est. Eijcit homines, eijcit bestias: effundit æs, mensas subuertit: id est simul reprobat omnia, negociatores, merces: precia, & officinas: Eheu quam terribiliter eiecit in tot partibus episcopos è sedibus, negocia prophana reditus, & cathedras ipsas euertit: tum quod insoeliciter negociabantur. Mensas sacras, & prophanas subuertit, quia vtrouique offenditur, & sub boni specie.

Quinto Ex causa. Magna est actio, magna ex causa prouenire eam opus est. Ita exprimit euangelista, quod discipuli forte factum mirantes,

Palm. 68.

mirantes, recordati sunt quod psal. facti huius in persona Messiae ratione dederat dicens: zelus domus tuae comedit me. Non est ordinaria functio Christi, qui sacerdos non est tēpli huius manu facti. Non etiam est temerarium factum, aut illegitimum. quid ergo? zelus est amor feruens, ignis aestuans in corde filij, pro honore Patris, cuius domum pollutam cernit, & ferre nequit: qui scit amare Deum, scit & facile zelum hunc interpretari. Amor est impatiens, qui sic Moysen, Elyā, Matathiam, alioqui viros mansuetissimos, traxit ad impatiētiā, filius est Dei dilectus: Deum diligens, amor perfectus; Mirum si pro patris gloria scuit in Iudaeos, & bestias eorum? pro eadem scuit in corpus, & animam propriam: Tempestas itaque, & fortuna amoris est.

Sexto ex Mysterio. Omnia mysterium habent, omnia significant. Primo, eiectione Iudaeorum ē Dei tēplo: significat mox futuram eiectionem ē toto regno, post Christi mortem, & interitum Iudaismi. Secundo, eiectione bestiarum & columbarū, significat terminum legalium sacrificiorū quare clamat. Auferte ista hinc. suo functa sunt officio: Nunc mihi incūbit onus, ego sacerdos, & victima: abite vos, cū vestris his bestijs vanis. Soluite templum hoc, Et soluetis irā Dei, Et ego in triduo excitabo illud ad mundi vitam. Non sat est victime pacificanti, vt tollat peccata, nisi & iustitiam infundat: Ideo non sat est mori, nisi resuscitetur, solui, & reedificari opus est, vt mundus saluus sit. Bestiae istae non pacificāt, quia morte terminantur. Vos ministri mortis soluite templum hoc: Ego in morte seminabo vitam, & excitabo illud.

Mors, & vita duello conflixere mirando, Dux vite mortuus, regnat viuus. Tertio effusio eris, & subuersio mēsarum: significant iudiciū impendēs nouis istis negotiatoribus, qui ex precio mercedem faciunt: Eheu si oculos haberemus, quot menas in Italia subuersas cernimus, quae olim praestabant regibus 500. millia aureorum: nunc suspirant, vt creditores accommodent. Quarto, Ira ista & zelus ardēs Christi in ista omnia, docet nos, vt exemplo alieno discamus: si peccare volumus, ac patientiam eius exercere, saltem non superemus: si peccata admittimus, saltem peccatorum remedia non inficiamus, vt saluis his, possimus per ea misericordiam domini implorare, & impetrare. Amen.

Habita Neapoli. 1569.

FERIA TERTIA DOMINICAE TERTIAE In quadragesima.



Pergit Sanctissima Christi veritas per innumeras vanitates, & opiniones mundi huius, viua ipsa, constans, nemini parcēs, vt cunctae tribulata, & impetita, semper audax: crescens, aedificans. Aedificat fidem in primis tanquam substantiā, & fundamentum pietatis; tollit haereses, tollit superstitiones, omnia reuocat ad verbum Dei, & sensum sanctae catholicae ecclesiae. Aedificat vitam, damnat mundi mores, luxus, cupiditates, omnia reuocat ad honorem Dei, ad regulas virtutis. Non omnes mouet, non omnes lucratur, nunquam tamen

tamen est sine lucro. Audit mundus obseruat, & miratur. Non tamen in omnibus vna, vel eadem est admiratio, quin multiplex. Est rabiosa in impijs veritatis hostibus, perfidis, aut sceleratis, qui audire non possunt; tamenque mirantur dicendi libertatē, aduersus se: dentibusque fremunt, & deorant Christi homines. haec illa terra spinosa, quae semē suffocat. Est curiosa in alijs, qui mirantur modos dicendi, sceleratam ingenij, proprietatem verborum &c. Inde facile obliuiscuntur, haec terra illa petrosa quae non habet humorem. Est amorosa, in simplicibus, & paruulis Christi, qui vira verbi sentiunt, & mirantur Dei gratiam: Admiratio attentos facit, attentio dat intelligentiam, intelligentia gustum, Gustus obedientiam, haec illa terra, quae corde bono & optimo recipit semen, & fructum fert. Veritas enim sic admirata, semen est bonorum omnium. Inter has admirationes apparet, & in ipso ore Christi veritas, & verbum eius in Euangelio: multum vexata, multis periculis obiecta, victrix tamen, & cum fructu; quia de turba multi crediderunt in eum. Ita quod bono animo, cuiusque se offert discrimini. d. cum Paulo. si Deus pro nobis quis contra nos? Et cum Dauide prius. laudate Dominum omnes gentes. laudate eum omnes populi. Quo animo? qua fortuna? quoniam confirmata est misericordia eius super nos, & veritas Domini manet in aeternū: Scopus historiae est admirari Christum docentem, & doctrinam ac veritatis eius spiritum, & profectum inueniri. Distribuit autem euangelista in capita quatuor. Primum narrat veritatis vim. Secundum, iudicia. Tertium, originem. Quartum fructum.

F. Franc. Viced.

Iam die Festo mediante &c. Narrat Ioannes quod Dominus nostra inuitatus a fratribus ad festum Scenofegiae: vt videant opera quae facis &c. Renuit, non enim amat mixturam illam communem religionis & ambitionis, quae omnia festa corrumpit, vt nunquam mundus magis praeruaricetur in luxu, pompis & caetera quam in diebus festis; quibus ex circumstantia temporis culpa fit grauior. Tam potens est Satanas omnia deprauare. Dicit ergo vanis suis inuitatoribus. Ascendite vos, Ego non. Quia tamen respuit vanitatem, religionem autem colit, & retinet, sine illis, & ipse ascendit, vt legem, impleat, sed in occulto. Et hoc duplici ratione. Tum vt liberum campum faciat vanitati de se iudicandi: vt clamant omnes. vbi est ille? vt varie sentiant: alij, quod bonus est, alij quod seducit. Tum vt suos puillos hoc exemplo doceat a principio, si non est animus ire palam, & veritatem vitam Christianae coram oculis mundi profiteri, frequentare sacramenta, visitare opera pia; eant in occulto: eant de nocte cum Nicodemo: Non erit vana profectio. Praxis est amorosa, crescit spiritus, quocumque modo proficiat: non semper lacte opus erit vel tenebris. Prodebunt in lucem suo tempore; & quae sibi nunc vilia videntur, apparebunt gloriosa: In huius rei exemplum profectum talem narrat Ioannes in Christo capite nostro. Venit occultus, & per tres dies mansit; eam quam profecit, quantum virum in eo sacro silentio acquisiuit: Iam die festo mediante &c. exaggerat factum Io. multis cum circumstantijs notabilibus. Iam die festo. circūstantia est temporis, quod die quarto omnium so-

Ll len-

lennissimo, prodit in lucem. Ascendit Iesus. Circumstanti est motus, quo profectum spiritus, & virium ex primit, quod altus prodit, atque ascendens. In templum: Circumstantia est loci, quod in templum, locum publicum, omnium spectatissimum sese exhibet coram toto mundo. Et docebat. Circumstantia facti, & operis præstantissimi. Prius timebat discere: nunc factus est Magister; prius fugiebat oculos mundi, nunc percutit aures: Et tanta cum maiestate, & gratia, quod stupent & mirantur omnes. d. Quomodo hic litteras scit &c. Communis in omnibus est admiratio, non tamen eadem: Est rabiosa in scribis, & Phariseis templi dominis, & populorum Magistris; non enim ferre possunt, ut Christus doceat, cum ex eorum schola non didicerit; quare detrahunt illi; periculosam innuunt doctrinam, quasi sui capitis inuentionem. Adde quod sentiunt doctrinam Christi, suos mores percutere. Contrarius est vis nostris; improperat peccata legis &c. Rabiem hanc tangit Christo s. d. Quid me queritis interficere. Tangit Ioanes in fine. d. Quærebant eum apprehendere: sed nondum venerat hora. suos habet terminos, & sua tempora veritas. Vellet quidem impietas obstruere veritatis ora, sed non potest. Ita obstruit ora tot Aca demiarum Stephanus. Audiētes Stephanum, dissecabantur cordibus: stridebant dentibus, exclamantes voce magna, continuerunt aures, & impetum fecerunt in eum. Ita simplex ille in cœcilio Niceno. Audi philosophæ &c. Ita Alexāder Constantinopolitanus corā Imperatoribus: In no. D. N. Iesu Christi p̄cipio ut taceas: sua ita que in rabie cōtabescūt inimici veritatis. Admiratio ista facit stupidos

& indociles. quare vrget Christus. Iustum iudicium iudicate o inepti. Est admiratio curiosa in turbis, quæ duo mirantur, primum tantam Christi, & veritatis in docēdo libertatē: ecce palam loquitur. si Deus pro nobis quis contra nos? Secundū, patientiā principum. Nihil ei dicunt. Nunquid cognouerunt Principes, quia hic est Christus? Tanti refert Principes Christum audire, vel non; Principes enim duces sunt populorum: exemplo suo mouent quocunque ipsi inclināt. At terra ista non habet humorem; quare statim addit Admiratio ista paralogismos carnis dicens. Sed Christus cum venerit nemo scit, unde sit. Hunc cimus, unde sit: vide quod scandalum patitur turba hæc fatua in Christum, & Messiam expectat incognitum, sine matre, sine carne, & ossibus: Christi scire parentes, fratres, patriā, tempus, concludit, quod non est Christus. Ex quibus tamen verificare debuit prophetias, tempora obseruare, & concludere hunc esse Messiam: Ita Christus, Et me scitis, & unde sim, scitis &c. Talem in discernendo leuitatem passa sunt secula nostra: sunt libri patrum, doctorum orthodoxorum pij, vtilis; At quoniam sciunt unde sunt, nomina, authores, titulos nesciūt; ideo non magni faciunt, veniūt libelli, sine authore sine loco impressionis, speciosistitulis. Beneficiū Christi: summarium scripturæ. Hos admirantur, quia nesciunt unde sint: Doctrinam orthodoxam despiciūt, quia sciunt unde sit, vsque ad martyres, ad Apostolos, tempora omnia consentiunt: vos inquit Christus testimonium perhibebitis de me, qui, ab initio mecum estis. surgit fungus ex angulo Saxonix, ex capanula Chia uenæ, Geneuæ, Bynus eza, Hugo ignoti

Ioan. 7.
Rom. 8.

Plal. 118.
Cant. 5.

ignoti nominis, suscipiunt populi & regna, quia nesciunt unde sint. Exit Th. monachus. vocat se liberatorem sequitur plusquā 100. millia rustici. Exit Luterus, vocat se, tertium Elyā, & recipiūt: vtrunq; impurū & sacrilegū. Exit Osiander, vocat se secundū Enoch. & recipiunt. Exit Seruetus, vocat se vnicum mundi prophetam, & recipiūt. Exit De uitraria fornace & histrionū scena, David Georgi, vocat se Messiam, &c. Fallis his paralogismis Diabolus excoecat leuissimos istos admiratores, quia terra nō habet humorem. Est admiratio tertia amorosa simplicium, & fidelium Christi, qui in corde bono, & optimo suscipiunt verbum, retinent quasi thesaurum, vitam discernunt, quam dulcia faucibus meis eloquia tua &c. Ut dilectus locutus est; anima mea liquefacta est. Domine, inquit Petrus, verba vite æternæ habes. hi admirant dulcedinem spiritus, & energiā: attentē recipiunt, gustant, & fructum obedientiæ ferunt: Inter tot iudicia, & admirationes currit veritas Christi, quibus omnibus vno verbo occurrit ipse, rationem dans cur, & quomodo literas scit cum non didicerit.

Mea doctrina non est mea. Non negat in se esse doctrinam, admittit in se famem, sitim &c. Ignorantiam non admittit, duplici ratione. Primò quia repugnat proprietati suæ naturalis; Est enim verbum patris, & ars eius cui sic in diuinis, appropriatur sapientia; quomodo ergo sapientia admittat in se ignorantiam? Secundò, quia repugnat ministerio, & legationi suæ inter homines. Est enim declaratus Magister & Doctor mundi. de quibus Pater, Ipsum audite: quomodo doctor admittat ignorantiam? Di. Thom. Repugnat, & perfectioni ani

Matth. 17.

mæ, ut sit ociosa: ociosa est, si sit sine sua propria cognitione, imperfecta etiam esset, nisi potentia eius reduceretur ad actum: intellectus est, omnia fieri. Doctrinam tamen suam debito loco reponit. d. Mea doctrina non est mea: sed eius qui misit me; si tua, quomodo non tua &c? Recte loquitur. Ut Deus, & Dei filius doctrinam vnā, coæqualem habet cum patre, & tamen habet à patre, sicut intellectum, & naturam. Ut homo doctrinā habet à principio suæ animæ cōcreata: non tamen habet ex natura, sed ex gratia: quare Patris est; Diuina est. D. Thom. in tertia. p. q. 9. artic. 1. In Christo est sciētia verbi Diuina: quæ à patre est, à quo & verbum. Est sciētia matutina qua anima cognoscit omnia in verbo. Est sciētia vespertina, qua cognoscit omnia per species rerum sibi concreatas à verbo. Hi sunt thesauri sciētiæ, & sapientiæ, de quibus Paulus. Repleuit eum spiritu sapientiæ, & intellectus, sciētiæ, & consilij. Hinc magna illa vis christianæ veritatis, quia à patre cœlesti est. Ille causa est efficiens: Caro & sanguis non reuelauit: causa finalis, etiam altissima est; Gloria Dei, & mūdi salus: causa formalis, & ipsa potens, persuasio spiritus sancti infallibilis. Cur ergo non omnes suscipiūt, & retinent? Diuersitas est ex causa materiali; est enim hæc præparatio animi, unde fit docilis: Et hæc est humilitas, atque propositum obedientiæ, ita dicit. Si quis voluerit voluntatem eius facere, qui misit me, hic cognoscat de doctrina: Cōtrā habet & vanitas causas suas quibus opponitur veritati; efficiens est Diabolus mendax, & pater mendacij: inimicus superfeminat zizaniā. Finalis est Dei contumelia, & mundi confusio. Matt. 13.

Colof. 2.
Esa. 11.

Formalis est error in intellectu, & perfidia in voluntate. vocauit D. Paulus subuersione: qua Deus huius seculi excoecat &c. Materialis est mala vita: nunquam haereticus est prima culpa, semper praecedit schisma, & hoc est a superbia. Coepit Luterus a Simonia. Henricus Angliae Rex ab incestu. Hugonoti satis declararunt quae religionem quaerant in Gallia. Ob hoc Pharisei non percipiunt doctrinam Christi, quia inquit, Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis facit legem, cum tamen videri velitis omnium obseruantissimi. At ego dispicio rabiem cordis istius sanguiuarij. Vt quid me quaeritis interficere? Hi sunt qui vexant veritatem, Et tamen praevalet, & vana non est. De turba enim multi crediderunt in eum, sic semper faelix est: neque aliter esse potest, cum sit diuina: certe autem dum pugnat homo cum homine, aut homo cum Diabolo, vtroque potest stare victoriam; at ubi creatura pugnat cum creatore, certa est victoria creatoris. si Deus pro nobis, quis contra nos? Ergo inquit Dauid. laudate dominum omnes gentes: laudare eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius. Et veritas Domini manet in aeternum. Amen.

Habita Neapoli. 1569.

**FERIA QUARTA
DOMINICAE QUARTAE
In quadragesima.**

Abij Laui, & veni Videns.

HAEC summa est religio, ad quam nos vocat diuina lex, vt dominum Deum vere agnoscamus & tanquam vnicum benefactorem

adoremus, id est toto corde, & anima diligamus, illique omnia nostra, & nos ipsos, perpetua humilitate & obedientia, vt vero Domino prosternamus, ac tandem ex animo cum Thoma clamemus. dominus meus, & Deus meus. In hac religione exerceri, & proficere debet tota vita nostra, quia in hac consistit tota vita, & summa nostra perfectio. Interim nos ociosi, vel nostra culpa, vel parentum, qui nos male seminarunt, male genuerunt, male educarunt, in monte tenebrarum, & turpitudinum sedemus, nihil Dei, nihil animae memores, tantum miserabilia quadam solatia a mundo hoc mendicantes, & in hac vilitate vitam consumentes: Neque desunt in hac miseria socij, affines, amici, patroni multi, quos habemus scelerum socios, & fautores, qui nos iuuant, quantum possunt: a nobis etiam iuuantur. Tantum vt de Deo, de anima, de paradiso, aut inferno nulla habeatur ratio. Sed nec habere possumus, nisi Christi misericordia tot malis nostris, nobis non merentibus, quin & non cogitantibus occurrat, tollat ipse, qui lux mundi est, montes hos tenebrarum; exercent in suo seruitio, & ad agnitionem, atque amorem sui perducatur; At sustinere oportet opus eius, & manum, vt curari patiamur, duci, exerceri ab eo; Diues est in remedijs, dominus virtutum ipse est rex gloriae; qualiacunque sint media, si Christi sunt, finis erit optimus. In tali miseriarum, & tenebrarum cumulo sedentem, & mendicantem inuenit hodie in euangelio caecum, nihil de se cogitantem, aut cogitare potentem, quando a natiuitate caecus est. Respicit, & miseratus,

seratus, curam illius suscipit, vtque hominis ingenium probet, incipit a remedio: satis extraneo, ac prorsus contrario: inuenit patientem: quare & deliberat curare omnino: sicque in obedientia sua exercet, vt sanet, sanatum probet, probatum trahat ad summam illam religionem, qua totum illum in se recipit, & vicissim totum se illi patefacit, & tradit. Qualiacunque sint media, certe finis est optimus, quo Christus remanet glorificatus, caecus illuminatus, discipuli instructi, Sinagoga confusa. Habet haec cura tria potissimum tempora; principium, medium, & finem. In primo caecum illuminat. In Secundo, exercet. In tertio recreat. In primo parturit. In secundo educat. In tertio perficit. In primo auellit a suis tenebris. In secundo a mundo, etiam a parentibus. In tertio a semetipso, ac totum in se recidit, & beat.

Primo. Ad Primum, venit Christus magno amore magno consilio, magno & artificio. Amor singularis est, quo Respicit caeci. praenit in misericordia, videt enim non videntem se, statuit sanare. Gratia ista praenit principium est humanae salutis. Respice in me, & miserere mei firmabo super te oculos meos: visio est amanatissima, Respexit sic ad Abel. Consilium altissimum est. Vt manifestentur opera Dei, quae sunt sibi necessaria; & diem habent praescriptam: an tequam veniat nox. Amor videt in homine tenebras, consilium videt in tenebris opus Dei. non enim sunt ob peccata vel sua vel parentum, sed ob Dei gloriam. Quid nos ignaui de die nostra, de tota etiam vita, referamus Deo patri nostro, nisi verba, picturas, opera carnis risu digna?

Tot facimus pro mundo, pro corpore; nihil pro Christo? nihil pro anima? Artificium est praestantissimum, & secretissimum, quo sapientiam mundi infatuat. lutum imponit oculis, hoc principium est illuminandi, & non potius excoecandi? Vt qui sapiens vult fieri in Christo, stultus fiat. Vt Saulus in manibus Christi fiat Paulus: ex oculis Pauli ceci derunt squammatae phariseismi, vt Christi lucem susciperet. Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi? Discamus ire ad Christum per ea media, per quae ille vocat, vt cunquam aspera, extranea videantur. Nouit ille quod facit & quod expedit, dicamus cum Ely, Dominus est, quod bonum est in oculis suis faciat. lutum imponit. atqui ex luto totum hominem fecit, non potest ex luto solos reficere oculos? Quod si etiam in formare, & deformare videatur, paupertate, & afflictione, aegritudine, infamia, habet remedia proxima quibus succurrat, statim iubet, ire ad aquas Siloe, & lauari: & tantam interrim tribuit aquis virtutem, vt vix taceat, simul auferant, & lutum, & coecitatem. Tu sequere praescripta medici tui. Duxit Israel in summum periculum ad mare rubrum. ecce per fundum maris saluum transmisit, & hostes perdidit. Ad aquas Marath, & ecce lignum paratum, quo sanentur. Ad serpentes ignitos; ecce aeneus sublatum ad sanandum. Sub Eliseo sunt aquae mortiferae: habet sal sanatiuum. Mors in olla, Parata est farinula ad tollendam mortem. Num. 22. Mortificat & viuificat, pauperem facit & ditat.

Caecus noster, optime se gerit in hoc primo tempore cure suae: ad primum enim

Tim. 2.

Rom. 8.
1. psalm. 118.

Iuan. 9.

psalm. 23.

Exo. 17.

Num. 22.

4. Reg. 4.
4. Reg. 2.

enim quod est luti impositio, Patiēs est, omnia suffert: & cur non? si de Christi manu suscipit? Ita lutum suum totum Iob suscipiebat in nomine domini. d. Dominus dedit, dominus abstulit. Ita David blasphemias, & maledictiones Semei patienter tulit, dixitque Abisai ægre ferenti. Dominus præcepit ei ut malediceret David. Ad secundum quo præcipitur, ut eat ad aquas Siloæ, nõ reclamat, ut Naaman Syrus: sed obediens est, quam obedientiam duobus verbis explicat. Ioann. d. Abijt obedienter: Lauit diligenter: Lauit, laua à malitia cor tuum, abluit attritio lachrymis, abluit contritio; confessio, bona intentio, tu lauare, habet aqua Christi vim ad sanandum. En fructus. Venit videns foeliciter. quis vnquam putasset? Considera quam ridicula coram mundo est hæc cæci obedientia, oculos sic linitos ostentare: & tamen abijt: Excarnus ad eum, improprium eius portatam, lutum Christi est humilitas, patientia, remissio iniuriarum; omnia ridet mundus & tamen ita iubet Christus. Hoc de primo tempore.

Heb. 13.

Secundò. Ad Secundum pertinet facti probatio, quo creaturam suam exercet Christus. Et est probatio vehemens, tum ratione personarum à quibus exagitur; Tum ratione causæ ob quam fortunam tantam patitur. Personæ multæ sunt, multorum generum, quæ omnes videntur coniurasse, in pauperem hunc illum natum Christi. Sunt aliquæ curiosæ, vicini, & cognati; hi circumueniunt, examinant diligenter an ille sit, qui sedebat &c. quomodo aperti sunt illi oculi, & nihil amplius. Sunt aliæ timorosæ, quæ libenter occurrerent redeunti à Siloæ, & exciperent lætæ,

& fauerent; at quoniã timent Iudeos reuocant pedem, & in medijs flâmis derelinquunt; & sunt parentes hominis: Tam male fortunata est Christi lux coram hoc mundo. Sunt tertix scrupulosæ religiosæ, scribæ, & Pharisæi, hi magno scrupulo, & seuerè inquirunt factum; tanto magis quod sabbatum est, & viderur hoc opere violatum. Hi quoque potentes sunt rerum domini, quare ab his magna tempestatem patitur homo Christi. Sed ipse apud omnes idem est, idem haberi vult, eadem dicit, eundem animum & vultum præfert; Christi est, & pro christiano haberi vult, nõ erubesco, inquit Paulus Euâgeliũ Christi. Hæc de personis: Causa ipsa grauissima est, tria habens capita præcipua, super quibus maxime dubitatur & de quibus ab homine Christi reddenda est ratio. Primum de seipso, nõ ille sit an alius qui fuetat cæcus: an non: Secundum, de luce; quomodo eã adeptus sit, quomodo aperti sint oculi? Tertium, de facto, & de auctore, quid de illis sentiat.

Ad Primum. Videt à plurimis dubitari, & à vicinis, & à cognatis & à principibus, an ille sit qui cæcus fuerat. Hoc primum lucratus est in Christi schola, quod mundus eum non agnoscit: dum cæcus erat, omnes agnoscebant, amabant, iuabât, mundus enim suas tenebras amat & fouet, dat titulos, honores, habet in precio, vbi vero cadunt tenebræ, seque homo ad Christum recipit, mundus illum non dignatur, spectaculũ facti sumus Deo et hominibus, inquit Paulus. Mundus mihi crucifixus est, & ego mundo. ipse autem respõdet intrepide, quia ego ipse sum, I. Cor. 4. Gal. 6. scit. Ita David. Ego, vermis & nõ homo. ita

I. Cor. 15.

mo. ita Paulus: Ego minimus apostolorum, qui non sum di. vo. Apostolus: quia persecutus sum ecclesiã Dei. en mentio tenebrarum. Turbæ simplices facile credunt, & annuunt. At Domini Pharisæi ex conscientia subtilius inquirunt, sunt enim zelatores sabbati, vocant igitur parentes, & examinant super tribus. An sit hic filius eorum, vel alius ei similis, ut leues qui dam dicebant: An fuerit re vera natus cæcus, vel ita sit simulatum ob quæstum: si sic. quomodo ergo nunc videt? quæ noua mutatio à priuatione ad habitum? Ita noua in dies augetur dubia, quàm primum coeperis ab integra fidei regula declinare: qui enim super vno tantum articulo dubitat, iam infidelis est, & totam illico perdit fidem infusam: quid mirum postea, si it de malo in peius? si aues cœli comedunt semina derelicta in via? si crescunt hæreses, si dubium vnum ad aliud trahit? Dubitabatur in hoc homine, de auctore lucis; ecce nunc dubitant, & de luce, & de tenebris. & de homine ipso num ille sit, num natus cæcus: Progressus hæresum: Cæpit Luterus ab indulgentijs, Inde addit purgatorium, Abiecit ecclesiam; qua sepe sublata iam patuit via ad omnem impietatẽ. Eiecit ergo hominem è sua naturali libertate, in seruitutem peccati, eiecit sanctos ex templis, imagines, & cineres: eiecit è cœlo, aut inutiles ibi posuit. eiecit Christum ex cruce, & fregit, Ex sacramentis, quæ dicit esse sola signa, ex eucharistia carolo stadius. Corpus cœleste tribuit illi quidam in Frisia. Animam æternam dedit. Postellus: Bucerus moriens negauit venisse Messiam. Trinitatem Fauellus, & Seruetus sustulit: ex luteranis sacramentarij, Caluiniani, Hu-

gonotæ, ex his anabaptistæ, Ex his impij Seruetani, vt cancer serpit venenum impietatis, noua semper capita producit hydra.

Ad Primum autem, & secundum, facile & audacter respondent parentes cœci: quod hic est filius suus; & quod cæcus natus est: ita quod putabant Pharisæi per hos obscurare re & ecce clarificant, ita quod iam super his duobus capitibus non potest amplius dubitari. Sic autem facile possumus opera carnis nostræ, coram mundo narrare, audit libenter, fert, fauet dicentibus, tantum ne nominetur Christus. Hic vnus turbat omnia. Ad tertium ergo, quia Christi opus est; se ignorare factum aiunt, & ad filium ipsum remittunt.

Hoc secundum erat declarandum de luce. Quomodo aperti sunt oculi? Narrat auctorem, vt scit, Ille homo qui dicitur Iesus, &c. Narrat modum: lutum posuit, laui, & video. Parentes hæc omnia sciunt, sed tacent, quia timent decreta Sinagoga contra confitentis Christum: Oh quot nobiles spiritu supprimit timor h'c, & amor mudi; quot damna Christo.

Ad Tertium quo petitur de qualitate operis, & auctoris, de opere dubitatur, stantibus circumstantijs Sabbati, luti, itineris, ablutionis; hæc omnia videntur derogare: E contra opus maximum est: A seculo non est auditum &c. quare opus est singulare, & sine exemplo. Qui sunt secundum spiritum; quæ sunt spiritus sentiunt, ij soli diiudicant opera Christi. De auctore, quid dicis de illo? Respondet quia Propheta est, homo Dei est: instant illi, cum emphasi: tantam à peccatoribus sustinuit contra dictionem. Nos Scimus quia peccator est: sabbatum nõ custodit. Aduer-

sus

sus hæc omnia fortis Christi miles, & defensor, pulchram pro Christo texit apologiam, qua probat; q̄ non est peccator, quando hæc signa facit, quòd iustus, & Deo charus est, quãdo sic exauditur à Deo: Nisi esset à Deo non posset &c. Tot tantaque dicit, quòd prouocat Dominos Pharisæos ad impatientiam: quare in primis arguunt temeritatem eius. d. In peccatis natus, es totus, & nos doces? sus Mineruam? Prophanus sacros? Mendicus Dominos templi? Deinde maledicunt, & execrantur summa blasphemia. Tu discipulus illius sis: peius dici non potest coram mundo. extrema fortuna est esse cum Christo. Nos Moyfi discipuli sumus &c. Ita profitentur, re vera autem nec Christi, nec Moyfi sunt: nec animæ, nec honoris rationem ullam habet. Tertio ei ieiunt è Sinagoga, tanquam infamem, & pestilentem, reprobant, & expellunt è consortio Iudaico. Sic abijt pauperculus homo Christi sine amicis, vicinis, parètib; Sinagoga, priuatus bonis omnibus tēporalibus & spiritualibus, impropriū suæ lucis, & sui illuminatoris portās. Quo autem se conferat? excrementa mundi, inquit Paulus, facti sumus. Hæc de secundò tempore.

Tertiò. Ad tertiū tempus attinet hominis recreatio. Christus enim athletam suum reperit, vt damna illi omnia resarciat, sicque liberatum è tenebris, & è consortio carnis, & sanguinis, & ex omnibus mundi fauoribus, expediat etiam è tenebris, si quæ remanent interioribus, & ex seipso, ac totum in se recipiat. Primò ergo interrogat, & exigit fidem, vt credat explicitè, quod implicitè hæctenus. Hæc enim illa suprema est lux, & reli-

gio, vt cognoscat, & amet Dei filiū: Credere in: summa latria est, ille autem. Quis est domine, vt credat? Animus paratus est in obsequium, tum ille se se aperit, ac tradit. Et vidisti eum. Et qui loquitur tecum: non dicit, quem vides: quia verbum est, & ex auditu, non ex visu formatur fides, quam exigit. Visio seculi huius dat fidem implicitam. fides explicat ex verbo reuelato. Totus hic recreatur, & reuiuiscit, homo. Ita olim feso Sansoni aperuit fontem ex mola ^{Iud. 15:} Afini. Sic Elyam tabelscetem in ^{3. Reg. 19:} spelunca præsentia sua recreauit. Sic ^{Act. 13:} Paulo captiuo. Constans esto, Ita oportet & Romæ &c. Sic D. Antonio à Demonibus lacerato, & con-
querenti: vbi eras Domine Iesu? Respondet, Aderam, & spectabam certamen tuum. Ita mortificat, & viuificat suum hunc illuminatum: quare suscepta luce dicit. Credo Domine. Et quid inde? quid facit fidei lumē? Et procidens adorauit eum. Cadit ^{Gal. 6.} carni, & sanguini, cadit Sinagoga, & mundo spretus est, spernentes spernit. Mundus mihi crucifixus est, & ego mundo. vni Christo refurgit, & in Christo se recuperat, illum colit, illum, sequitur cadit, & sibi ipsi, & perdit sic in seipso, viuo ego, iam non ego, viuit in me Christus. Hæc illa summa religio, quæ in clara Dei cognitione, & viuia eius dilectione, & perenni eius obedientia, ex toto corde, vbi que clamat viuens, & moriens.

Dominus meus,
& Deus meus.

Amen.

Habita Raueenna. 1570.
FERIA

FERIA QUINTA
DOMINICAE QUARTAE
In Quadragesima.



Vixit Humanitas nostra è manu Dei viui, ex generosa, & foelicissima illa officina, vbi viuua, & vitalia sunt omnia, vbi vitæ fons, & vita ipsa naturalis, essentialis: immortalis: ita exijt viuua, & vita plena. Mortuū qd̄ ex terra mortua formatum est corpus at statim vita inspirauit in eo spiraculum vitæ, & factus est homo in animam viuentem. Anima viuens viuificat corpus. Animam animam. Gratia, quasi aia aia, & sic duplici vita vixit homo: ligno vitæ ci batus est, vt cresceret de vita in vitã, quousque rediret in fontem vitæ, & viueret æterna vita; Vitale hoc opus infecit culpa, duplici morte corporis, & animæ; ita vt susceptis in se mortis seminibus, extincta vita, crederet mortale hoc de morte in mortem, quousque tumuletur in æterna morte. Cadauer deferunt innumerati baiuli, mortis ministri. Elementa ipsa, pugnantia deferunt corpus. Passiones animæ deferunt animam, amores, odia &c. Mala exempla, mala consilia, aculatores, constitruunt loculum: spes longioris vitæ; præsumptio diuinæ misericordiæ, malus habitus in culpa, trahunt ad tumulum contempus, & in profundum. Sequitur Mater ecclesia inconsolabilis, orat, docet monet, sacrificat, omnia tentat vt filij suscitentur, hoc præsertim tempore; mox teget cruces, nudabit altaria, ligabit campanas tenebras faciet, Terræ motus excitabit, vt concutiat peccatorum animas. Nisi huius orationes, & la-

F. Franc. Viced.

chrymas misereatur Christus, actum de nobis est: sola hæc spes nutrit: vt Christus in matrem respiciat; & eius more filios vitæ restituat: Ita hodie apud Naym &c.

Ibat Iesus in ciu. Naym. Mirabile simul, & miserabile spectaculū. offert hodie nobis euangelista. vbi summæ miseriæ summa occurrit msa. Et quatuor in summa inducit psonas notabiles, & affectuosas. Ante omnes est D. N. Iesus, qui ita ibat, docendo, sanando consolando, suam exercendo virtutem. Adest hic summa cum potentia, & charitate nouum opus aggressurus, & seipsum superaturus. illuminauit cæcos, sanauit ægros. En hic & mortuum suscitauit: Cum Christo sunt discipuli, & turba copiosa: ita freques ad tantum opus exigitur theatrum: Ante omnes ad sunt magistro discipuli. Cum quo enim alio, tutius, lætius, vtilius conuersent? Ad quem ibimus? inquit Petrus, verba vitæ æternæ habes. Adde quòd miracula hæc sunt per vniuersum orbem promulgaturi, æquū est, vt videat, vt dicere possint. Quod oculis vidimus, manus nostræ contrectauerunt. quid? De verbo vitæ. Insuper nō mō sunt dicturi, sed in Christi nomine facturi hæc eadem opera: æquum est igitur vt primam auctorem comitentur. Ex alio latere, occurrit summa miseria, quæ duas potissimum complectitur personas. quarum vna exemplum est humanæ fragilitati. quam per demonstrationem sic introducit euangelista: d. Ecce, audite, videte, discite quotquot ex hac massa mortali, vitam ociose transigitis. Defunctus. Non cæcus, non claudus, nō eger est hic, vt erant tot alij, quos hæctenus curauit Christus, extinctus est hic, filius adolefcens, in ipso iuue-

Mm tutis

tutis flore, si moritur infans, facile ferripoteft, non dum gustauimus: fifenex facile toleratur, vixitatis iam quiescendum erat, at fi adolefcens, hoc intolerabile eft, potiffimum matri, Maxime vero fi filius eft, vt erat hic, Vnicus, huic vni tota hærebat, non habet alios. Et erat vidua, sine capite, & sine regimine, cui filius hic erat omnia; cum quo fimul & omnia amisit; Efferebatur. Mos Iudaicus. Ita extra castra sepultus eft Christus: Deduxit Mater ecclesia mortuorum fidelium tumulos ad domestica cemitæria, ad loca in quibus afsidue conuenimus. Primò, vt ossa illa fidelium honoraret, & quasi dormiètes in spe resurrectionis, in dormitorio reponeret. Secundò, vt animas illorum nobis commendaret. dam quottidie eernimus corporum monumenta. Sic fouet pietatem in mortuos, quã omnium temporum orthodoxi, & agnouerunt, & approbarunt; Tum ex loco illo Machabæorum. sancta & salubris eft cogitatio &c. Quod si hæretici libros illos non recipiunt, eo quod (inquiunt) non sunt in canone hæbreorum: recipiunt catholici, quibus fat est (vt Augustinus lib. 18. De ciuitate. Dei) quod sunt in canone christianorum: ita inter sacros libros connumerat ipse Augustinus in lib. de doctrina christiana: ita numerat concilium Carthaginense. Florentinum, & Tridentinum. hoc fat est catholicis. Tum ex loco illo D. Pauli. Sic saluus erit quasi per ignem. quem locum iubet concilium Florentinum exponi de Purgatorio. locus, Matt. non remittetur eis neque in hoc seculo neque in futuro. Vnde d. Grego. & Bernar. arguunt Purgatorium idest remissionem in

futuro seculo. Tum ex consensu perpetuo omnium temporum, & patrũ orthodoxorum, qui in vtraque ecclesia latina, & Græca, vsque ad Dionisium, & Clementem, pietatem hanc & verbis, & factis commendarunt. Et ob hoc deduxit ecclesia defunctorum sepulchra ad loca domestica. Tertio id fecit ecclesia vt nos ad studium mortis nostræ, ex spectaculo alienorum tumulorum adduceret, tanquam ad supremam philosophiam, nempe vt dum hæc monumenta respicimus, cogitemus. Primò, quod mors est certa, statutum sit omnibus mori. Secundo, quod hora mortis incerta, quare semper vigilandum. Tertio, quod casus mortis finalis est; cuius omnis error incorrigibilis est. Quare dum res mutari possunt, consulat quisque sibi, ob hoc etiam vocari, & accurrere solent vicini, cognati accurrunt omnes ad exequias, vt omnes aliquid de morte discant: Funus Naim sequebatur Mater inconfolabilis, seipsam cum omnibus suis consolationibus cum filio sepelitura. Quam & pietatis causa, turba ciuitatis multa sequebatur: sic Diuina providentia statuit hodie, vt opus Christi filij sui ex vtraque parte multos habeat testes, & spectatores. Sic ergo sibi occurrunt miseria & misericordia. Respicit piensissimus Christus funus totum, quod totum est miserabile, vnde que lachrymæ, gemitus: præ omnibus afflictæ est Mater. Quam cum vidisset Dominus, in motu &c. Miseretur viduæ Christus: & semper fauit viduis. In Exo. apud Esa. & Jeremi. Ega. 7. Judicate pupillo, defendite viduam. 1. Tim. 5. Paulus etiam. Honora viduas, addit tamen, quæ vere viduæ sunt, vere honorabilis est viduitas ex multis.

Hsb. 6.

M att. 12.

7. Cor. 3.
M arth. 12.

Primò, ex continentia, si caste viuunt, vt decet sanctas. Secundò ex amore viri adhuc viuentis in corde suo; vt de Valeria illa Romana testatur D. Hieronymus. Tertio ex libertate, qua potest se se totam Deo dicare. Verè autem viduæ sunt: Primò si sunt mortificate spiritu, & meminerint se sine viro, sine capite esse, alioqui Paulus. vidua in delitijs viuens, viuens mortua est. D. Hieronym. episto. 9. ad Saluinam, suadet viduis vt abstineant à carnibus, & vino, d. carnes comedant quæ carni seruiunt; quod si obiciant stomachi debilitatem. Respond. Melius est dolere stomachum, quam mentem: vacillare gressu, quam pudicitia. Secundò, si sunt mortificate corpore, & sequestrate à mundi vanitatibus, quid enim concurrunt cū vxoribus ad excogitandum pompas? quibus iam placere volunt? Hieron. pallor, & sordes gemmæ tuæ sint. super mariti tumulo fucos, & stibia lachrymis diluisti. Tertio, si se exercent circa curam filiorum, si habent. Discant regere domum, quod si vere sunt desolatæ, sine viro, & sine liberis, instent orationibus, & obsecrationibus die ac nocte. Dent operam misericordiæ in pauperes, si inquit, sanctorum pedes lauit. Intellige de senioribus. Ita Elyam, ita Eliseum viduæ receperunt, & lauerunt.

Marc. 6.

fleuere suos Abraham, Isaac, Iacob, Ioseph; Ita David lamentabatur, super Ionatha, super Abfalone; Apostoli super Stephano fecerunt planctum magnum. At ne sit sine modo, sicut ethnici, qui spem non habent; Alioqui magna iniuria fit Deo, qui dedit & abilit, qui suum repetijt. quid si requirat à te vt filium mactes, quod ab Abrahamo? Magna etiam fit defunctis, qui in pace quieuerunt, ac si inuideamus illis quietem illam; quã tamen & nobis desideramus. Magna & nobis ipsis, dum sine ratione, & sine fructu sic maceramus, indiciumque damus modicæ fidei. Sic itaque iubet Christus temperari à lachrymis matrem, cui mox redditurus est filium. Et hoc facturus, Accessit, vita ad mortem, summa misericordia ad summam miseriam. Et tetigit loculum, scelix vitæ tactus, quo lignum mortis tangit, vt sibi feruiat, & ex mortali vitale fiat. Est enim caro vitæ, quæ tangit. Ita tetigit crucem, & ex amara dulcem, ex ignominiosam gloriosam reddidit. Et steterunt. Primus gradus ad vitam. Declina à malo, Non potest te suscitare Christus, imo nec tangere, dum curris præceps, & volens iam interitum dum non tollis occasiones peccandi. A dolens tibi dico, surge. sic vocat singulos Christus, sic quisque suam habet vocem excitantem Tibi, quicumque es, tibi dico. Surge, fat iacuiisti, fat teporis amifisti. Resedit. si surgere non pôt hō peccator, sedeat saltem, seque accomodans Diuinæ voci; audi, obsequere: Cepit loqui. ex verbis indicat vitam: Est verbum Gratiarum actionis. Est verbū confessionis: Est verbum fraternæ ædificationis, omnia sunt signa vitæ.

M m 2 Ex

Ex verbis iustificaberis &c. Et dedit filium matri. Filium nō agnoscit Christus sine matre, qui non habet ecclesiā matrem; non potest Deum habere patrem. Hæretici filios diuellunt à matre. Christus suscitatur ad lachrymas matris, & reddit matri. Illa non respuit, semper parata recipere filios, si ad se redeant. Et omnis plebs ut vidit finis rei lætissimus: quod mortuus resuscitatur: quod mater consolatur; quod discipuli super re tanta instruitur; quod turbæ ædificatur, quod Christus tanquam propheta magnus & tanquam Dei Angelus visitator, & cōsolator mundi glorificatur: nos ut cunq̄ mortui, in veram vitæ sp̄e reuocamur per eundem Christū Dominum nostrum. Amen.

Habita Rauennæ 1570.

F E R I A S E X T A
DOMINICAE QUARTAE
In Quadragesima.

Quod in dies audimus nos p̄fidie morbos corripere Christi ecclesiam atq; adeo periclitari, & in multis partibus naufragium pati: perire multa, & quidem nobilia Christi membra: Certe (ut dicimus) dolet. Et verè dolere debet, si naturam maligni morbi vix vnquam curabilis; si tristes effectus inde sequentes consideramus. Hic tamen dolor tam debilis est, quod paucos, vel nullos mouet ad opem, egris fratribus ferendam; omnia relinquimus Principibus, ac si res ista tota pertineat ad rationem statuum, & Regnorum, nō autem Christi, & fidei communis. Possemus sal-

tem orationibus iuuare, & domino cōmendare: & nihil minus cogitamus tam feri sumus. Sed quid mirum si Germanorū, Flandrorum, Francorū Scotorum, Anglorum morbos non miseramur: quando ante ora ipsa nostra quotidie cernimus fratres, & filios nros infirmari, decūbere, aggrauari, mortaliter peccare, in peccō firmari, habituari vsque ad cōtemptū iuuare multis modis possumus, verbis, consilijs exemplis, saltem orationibus, Et omnia præterimus; Quid? Animam ipsam nostram in culpa ægram, & mortuam depicimus. Ita quod videntibus nobis, tacentibus, & cōnuētibus tot animæ Christi infirmantur, & pereunt. Non sic Abraham, & Loth super Sodomis: Nō sic Moyses super idololatris suis: Non sic Samuel super Saule; Non sic Daniel super Nabucdono. Non sic Sunamitis, aut Sareptana mulier super mortuis filijs suis. Non sic hodie sorores Lazari super fratre languente. Cōtendunt omnes seruare infirmos suos à morte: quin & mortuos flent, visitant in monumentis, adhuc orant pro illis; & suscitare volunt. Opus quidem arduum est, non tamen superat aut potentiam, aut sapientiam, aut charitatem Christi. Suos seruaui Moyses ab ira Dei: suam bestiam reuocauit Daniel à deserto ad regnū: reuocarunt mulieres per manum Elię, & Elisei filios a morte ad vitam. Suum etiam hodie fratrem sorores Lazari, etiam à monumento foetidū orationibus, & lachrymis reuocant. Quid nō potest oratio iusti assidua? Vnum hoc scimus. Non esse impossibile apud Deum omne verbum. Scimus Christum esse vitam & Resurrectionem: illū oīa fidei nostrę promississe, & veracem esse. Differre potest,

vel

vel ad explicandam malignitatem morbi; vel ad exercendam fidem nostram in ipsum; & inflammandam charitatem in fratres; vel ad altius promouendū opus gloriæ suæ. Negare nō potest: vt cōfortate, esto robustus, sustine Dominum. Ad fundandam igitur magnam hanc fidei spem cōtra omnem carnis spem, vt nullo vnquā casu liceat de Christi virtute, aut charitate diffidere: qui hætenus cecos illuminauit, ægros sanauit, mortuos è lecto, & loculo reuocauit; Lazarū etiam sepultum, quatruiduanum, scētētem, ad sororum lachrymas, & preces, tametsi in fide nutantes, hodie suscitauit. Supremū opus inter omnia Christi miracula, quare & nō nisi ad adulta ecclesia post annos 60. à solo Ioāne memoriæ traditum, singulare opus, tum pro illustranda Christi gloria; tum pro irritanda Sinagoga; tum pro suorum fide aduersus omnē difficultatem stabilienda.

Erat quidam lāguens Lazarus à Bettan. &c. Plena est historia varijs, & potentissimis affectibus, qui sunt præcipua lumina narrationis, à quibus, & nos breuitatis cā non recedemus.

Primò. Suos adferunt sorores Lazari, Martha, & Maria. Nepe amore, erga fratrem, cui decūbenti, & languenti, sedulæ inseruiūt, & corpore, & spū quem & mortuum lachrymantur, ita vt ingens Iudæorum turba nequeat eas consolari. Vnum cor, vnum spiritum, vnum os habent. Idem sentiunt idem dicunt. Idem orant, pro fratre. Fidem deinde & deuotionē in Christum earum amantissimum, cui vnum adhuc, sed laborantem absenti commendant. Et velut amico, rem tantum exponūt: ecce quem amas &c. cætera dimittunt amori, non enim eget amor stimulis. Augustinus, sufficit vt

nouerit, non enim amat, & deserit. Mortuum quoque præsentī exponūt, sic tamen quod vix sciāt hoc loco quod sperare possint, tanta est enim in opere difficultas, quod vt omnium temporum exempla, ita omnem spem facile superabat. Quis vero sufficiat explicare motus, & affectus harum mulierum, quū sentiunt adesse Christum? quum vident frementem, & super monumento fratris lachrymantem? Cum audiunt vocantem, & exclamantem, & præcipientem Lazarum, vt exeat? Cū vidēt mortuū exeūtē è sepulchro? qua religione ueniētē Christū excipiunt? qua pietate flenti collahrymant? qua admiratione, & suspensione animi vocatē audiunt? qua tandē lætitia, & gratulatione suscitatum fratrem suscipiunt? hæc verbis exprimi nequeunt.

Secundò. Suos etiam affectus, & sua iudicia hic adhibent Iudæi consolatores mulierū intempestiui, sed stolidè, & imprudenter. Vident Mariā, audito ex sorore Christi aduentu ad eum volare; & putant eam ire ploratum ad monumentum; sic solet caro ex seipsa metiri, & secundum cōmunem anxietatem de creaturis etiā Christi pronuntiare. Vident Christū lachrymantē; statim inferūt, aut nō potuisse aut noluisse amico languenti opem ferre, sic solet caro de consilijs & secretis Dei temere iudicare. Animalis hō nō percipit quæ Dei sunt.

Tertiò. Suos etiam adhibent Apostoli, quibus exacte humanam imbecillitatem, etiam in hominibus Christi à natura insertam demonstrant. Primus est amor immoderatus vitæ huius; ac si nulla sit: & tamen non habemus hic ciuitatem manentem sed futuram inquirimus. Secundus ex primo surgens, est timor indebitus, quo

Heb. 13.

ad

ad solam Iudææ vocem tremunt, ac Christum cum vocantem increpant. Rabbi modo volebant te Iudæi lapidare, & iterum vadis illuc? Tertius animi stupor, ex utroque illorum sequens, quo vt fit Christû de Lazari somno, frequenti illa metaphora, cuius plena est scriptura, quæ mortem somnum vocat, loquentem non intelligant, quin astute eo concludant, non esse eundem, quia si dormit, saluus est. Psal. cum dederit dilectis suis somnum: Mors est somnus dilectis Dei. Primo quia optata, vt somnus à seipsis. Secundò quia finis laborum à somno. Tertio, quia vigorat membra, vt somnus, & reddat nobiliora. seminatur in ignominia, surgat in gloria. Greg. Naza. Et Epiph. dicunt Deum immisisse mortem in humanam naturam ex peccato corruptam, vt ex morte educeret sanam, & gloriosam. Ita solet figulus vas inuenustum frangere, & in terram reducere, vt inde reficiat: Quartus est animi dispositio, quando intelligunt eundem sibi omnino esse. Eamus, inquit Thom. & moriamur cum eo. Quid tu ais bone vir de morte? Narrauit Christus omnia in tuto esse, tempus seruire, quia duodecim sunt horæ diei: locum, quia ad charam illâ Bethaniam tendunt vbi semper excepti sunt gratiosè. Causam amabilem esse, quia ad amicum Lazarum, quorum ergo de morte loqui, aut dubitare? sed ita sine periculis, audet omnia Thomas; tempore periculorum primus erit in fuga, vltimus in reditu: Sic sic facile deijcitur in Christi sequela; pro mundo omnia audemus, patimur, facimus, omnia damus, cum Christo difficulta, periculosa, capitalia videntur omnia.

Quartò. Suos tandem adhibet affectus Dominus, Noster Iesus, & quod dem præcipuos, ac supremos, qui totam rei seriem & illustrem, & stupendam, & amabilem reddunt. Sunt autem tres præcipui, quos tribus in locis, in quibus illum hodie nobis historia representat, distincte, & sapienter exprimit.

Primò. In primis collocat eum trans Iordanem, vbi olim Ioann. baptizabat. Hoc loco reperiunt eum nuntij missi à fororibus Lazari, ac narrant amicum eius grauiter decumbere, sic enim & suos exercet magno cum fructu. Hic singularem præfert Prudentiam, quæ sublimi quodam sensu, & animo casum hunc regit, & in finem eminentissimum, nempe in gloriam Dei, & ecclesiæ suæ ædificationem reducit. Primò itaque morbum extenuat, testaturque non esse ad mortem: respicit enim in finem rei supremum, in quem & ipsa languentis mors est ordinata, scilicet ad vitam eius, & Dei gloriam.

Augustinus, non est ad mortem, sed ad miraculum. Secundò audito morbo, manet ibi biduum, quasi dans tempus morti, vt amicum deuoret. Non quòd morbi grauitatem, vel amici discrimen ignoret. Non etiam quòd casum despiciat. Testatur enim euangelista, quòd diligebat Lazarum, & sorores. sed præfert omnibus, etiam vitæ Lazari, etiam vitæ suæ, Diuinam gloriam, cui mors Lazari singulariter seruit. Ita habet ille sua consilia in exercendis, sustinendis, & deferendis suis; quæ tamen omnia sunt sine errore, & salubria. Tertio, spirato biduo, accingit se ad magnum opus, magno & excelso, quodam

quodam animo, Reuelat suis mortem amici, primum sub nomine somni, quam vocem vbi caro non percipit: explicat nomine mortis. Ita sese accommodat auribus nostris. Inuitat eos in Iudæam, & rationibus optimis compellit; testaturque se gaudere propter eos, quasi ex hac resint aliquid magni, lucraturi, tandem vt cunque illi refugiant, constans, & prudens in opere, concludit. Eamus ad eum. Ad quem? Ad mortuum, sepultum, quatuor iam dies in monumento habentem, ita nulla nostra miseria vt cunq: extrema, & deplorata illum deterret.

Secundo. Venit igitur in Bethaniam. Inuenit amicum mortuum, & quatuor iam dies in monumento habentem, quare humana ratio colligit frustra venisse. Hic statim occurrit illi primo Martha. Deinde Maria, & plurimi Iudæorum, qui ab Hierosolimis venerant, vt operi tanto non deessent testes, qui & Deum glorificarent, & factum deferrent ad Sinagogam. Plorant omnes, aut patiuntur, aut compatiuntur omnes, Ita quòd spectaculum miserabile faciunt: sorores duæ sunt, sed idem cor, eodem oculos, eadem verba præferunt, omnia plena maestitia. Hic reteggit, Christus secundum affectum animi sui: Pietatem scilicet, & compassionem. qua primo verbis, & promissis amplissimis conatur eas consolari, ita vt vix capere, aut sperare audeant, quòd resurget frater, sed illæ non nisi nouissimam sperare possunt resurrectionem. At instat Christus, & iubet sperari nunc idem fieri posse, quando ipse est vita, & resurrectio, nec vlla eget re, nisi fide. Secundo. turbat seipsum ex compassione, &

infremis spiritu, Considerat statum amici sistentis, id quòd nos in nostris & in nobis ipsis non curamus, aut cogitamus. veni, & vide. & ad aspectum monumenti, in quo iacet amicus; in quo etiam apparet, quantum tyrannidis mors sibi vsurpat in hac natura humana: lachrymatus est, o felix monumentum, o beatum lapidem super quo sic lachrymatur Iesus. Fremmit, lachrymatur. Iesus, vt multa det argumenta veræ humanitatis, mox daturus tale, ac tantum deitatis, vt facile sine illis obsecurari ex eo posset humanitas, saluat ergo vtraque naturam. Possunt hæc lachrymæ tanto amore, tantoque merito plene frangere non modo duritiem lapidis, sed & mortis: si penetrarent infernum, natura sua inconsolabilem, dulcem & scelicem facerent. veniat obsecro vna saltem harum dulcissimarum lachrymarum supra cor meum omni lapide durius, & molle faciant, ac lapideum vertant in carneum, vt sentiat Domini sui compassionem. In hac compassione iterum fremis spiritu, lachrymas reprimit, seseque totum colligit in maiestate, verè frementem contra peccatum, mortem, inferos, & Satanam, hostes suos, & nostros, quorum opera, nobilissimæ hæc creatura, opus manuum eius, ad miserum huiusmodi statum redacta est.

Tertio. Sic itaque erectus venit ad monumentum. atque hic tertium exprimit affectum, Voluntatem scilicet Diuinitatis suæ glorificandæ super amico quatruiduano. Primo igitur magno, & excelso spiritu iubet. Tollite lapidem. Non penetrat, aut suscitatur vox Christi, nisi sublato lapide impoenitentia, vt sint omnia luce

clariora; Narranti Marthæ nescio quid de fœtore, statim reprimat in Maiestate, eam erigens in finem rei. i. in gloriam Dei. Nōne dixi tibi, quia si credideris, videbis, glo. Dei? Huc, huc omnia possibilia & impossibilia dirigenda, ubi queritur hæc, nihil impossibile, nihil difficile, huic vni debentur, & obsequuntur omnia: propter hanc omnia, etiam inferi. In hac sola religione conditus est mundus totus, quæ in cœlis, quæ in terris, quæ in inferis, vt omnia seruiant Diuinæ gloriæ. Huic omnia aperienda, huic lapides, huic monumenta, huic mors cedere debent. Deinde sublato lapide, mirantibus omnibus quæcunque dicit, & facit; Ipse solita sua religione subleuat oculos cordis testes in cœlum, & magnis verbis, qualia decent inter tantū patrem, & filium, Primò. Gratias illi agit de virtute, & potentia sibi præstita, à quo habet omnia: Secundo, narrat fructum magni operis, fidem circumstantium, & mundi ex ea fide salutem. Tertio testatur se hæc tantum in opere querere, & meditari. Tum ex magno affectu cordis exclamat, quia magna charitas vrget quia mortuum compellat. i. à se tam remotum, quantum mors distat à vita, Lazare veni foras: Nos non excitant fulgura, tonitrua, & terræ motus tam subitus terram sepulti in culpa sumus, Sequitur effectus omnem spem omnia exempla superans; Prodiit statim mortuus: vita vocat, mors tenere non potest, Absorpta est mors in victoria, quare prodiit vocatus. sed vincit. Iubet solui à suis, & dimitti. Adhibet Apostolos socios in opere, suas tamen habet partes Christus, & suas relinquit apostolis, & sacerdotibus. Vitam dat Christus animæ, remittit culpam, & pœnam æternam,

1. Cor. 15.

dat gratiam. Vincula soluunt Apostoli. reatus pœnarum temporalium, quas arbitrio suo discreto limitant, & conscientiam liberant. Solum viuificat Christus, qui solus est vita, solus resuscitat, quia solus resurrectio. Ministri autem vitæ sacerdotes, ex imperio, ex verbo, & virtute absoluunt peccatores, quibus vitam Christi, in sacramentis inclusam communicant; expediunt conscientias, & sinunt abire in obedientiam.

Ex opere autem tanto tantus sequitur fructus. Primò, Lazarus mortuus suscitatur, & vincit soluitur. Secundo, sorores eius lætificantur. Tertio, Iudæi plurimi conuertuntur, & credunt. Quarto, Apostoli Christi in fide firmantur contra timores omnes. Quintò, Diuina Christi virtus glorificatur. Sextò, spes mundi sic roboratur in hominibus Christi, vt liceat iam omnia desolata in optimā spem reuocare: quando mors vltimū terribilium sic coram Christo debilitata, & absorpta est, vt imperante vita euomat mortuos, etiam sætentes. Vbi ergo est Mors victoria tua? vbi est Mors stimulus tuus? Nihil

coram vita nocere potes: Deo gratia, qui dedit nobis victoriam, per Iesum Christum dominum nostrum. Amen.

Habita Rauennæ. 1570.

SABBA

SABBA TO

DOMINICAE QUARTAE

In quadragesima.

Quando ita ex altis venit ad nos Filius Dei, quod à summo cœlo egressus eius, multum distat cœli à terra; sed & plus distat Deus ab homine, & tamen Deus Homo, & verbū caro factū est: Magnus ipse qui venit, Filius Dei, magnus ille à quo missus est, à Patre omnipotente: Magnus ad quē missus est, ad mundū vltimè ad extrema terræ: magno desiderio est inuocatus, & expectatus. Ita vt vocet eum Aggeus, Desideratum à gentibus: certe magnam quod fuisse oportet legationem, & functionem ad quam missus: quod quidem à nobis recte dignoscendum est, tum vt eū talem habeamus, & eo loco retineamus, quo datus est: tum vt sequi: & imitari eum sana mente, & recta intentione possimus. Non est autem facile officium Christi discernere, cum & latentes quasdam habeat proprietates, quarum ratione vocatur à prophetis Deus absconditus. Et ipsemet Samaritanæ mulieri dicebat, si scires donum Dei, & quis est &c. Et caro ipsa nostra conetur eum ad sua desideria trahere, ac si bi talem formet, qualem optat: Vt velent Iudæi vindicatorem, & liberatorem à Romana iurisdictione, ipse autem clamat: Reddite quæ sunt Cœlaris, Cœsari. Vellet Pilatus potentem, & sese tuentem, ipse autem dicit. Regnum meum nō est de hoc mundo: Græci sapientem, ipse autem. Perdam sapientiam sapientum: scri

Ioac. 4.

bæ Zelatorem legis, obseruatorem sabbati: ipse autem: Filius hominis dominus est, etiam sabbati: Pharisæi, suæ iustitiæ laudatorem, peccatorum autem leuorem vltorem ipse autem. Non veni vocare iustos. Galilæi Regem, & suæ vitæ tutorem: ipse autem. Operamini cibum, qui non perit: Nazaretani volunt vt miracula faciat in patria: ipse autem. Nemo propheta acceptus est in patria: Petrus vult transfiguratum, & ad vocem crucis exhorrescit ipse, vade post me satana &c. Ioannes, & Iacobus volunt honorum distributorem. Ipse autem. Nescitis quid petatis: sorores Lazari, volunt medicum, & instant, ipse autem, infirmitas hæc non est ad mortem: Ad hæc igitur non est missus. Agnoscimus in patre proprietatem quandam, atque ex omnipotentia vocamus eum creatorem cœli, & terræ: Agnoscimus, & in spiritu sancto, quare & ex bonitate vocamus eum, viuificantem, ac sanctificantem, quid ergo approbamus filio, incarnato ex sapientia? Hoc nempe, quod sibi met ipse tribuit: Ego Sum lux mundi. Hoc idem illi tribuit pater in Esai. Dedit te in lucem gentium. Et iterum propheta idem Surge Hierusalem, illumina, & venit lux tua. Maximi autem momenti est hæc legatio. Hic cogitandum, quod sicut ideo sol iste noster visibilis, & naturalis lux mundi dicitur, quia absente eo, nox ubique est, præsentem eo, omnia faciem, & vitam recipiunt. Ita Christus lux mundi dicitur, quod sine eo plena sunt omnia nocte, & tenebris inuoluta. Tenebræ in sunt mentis inferiores, ignorantia regni Dei, confusio, falsitas, superstitio, vanitas: Exteriores, prauis moribus, vita scandalosa. Na losa,

F. Franc. Viced.

iosa, quo sensu Paulus, vocat ebrieta-
tes commestiones &c. opera tene-
brarum: Et Diabolus vocat recto-
rē tenebrarū, harum. i. morū prælen-
tium, Vtrunq̄ue autem harum
tenebrarum genus, vniuersum mun-
dum absente Christo, occupat,
erant in Gentibus tenebræ interio-
res, Idololatria, superstitio, vanitas,
de quibus Paulus: euauerunt inco-
gitationibus suis, obscuratum est in-
spiciens cor eorum: Exteriores ita, mala
vita, qua seruebant creaturæ, potius
quam creatori dati in sensum repro-
bum, vt facerent quæ non con-
ueniunt. Ita quod tandem de Ephe-
sijs, vno verbo dicit. Eratis aliquan-
do tenebræ. Erant & in Hæ-
breis densissimæ tenebræ interiores,
liuor, hypocrisis, auaritia; Exteriores
malorū morū, quod in templo etiam
exercebant mercaturam; quod tradi-
tionibus suis mandata Dei palam
transgredierentur: quare & testatus
est propheta, Insaniam esse in domo
Dei; Et Christus, Implese eos men-
suram patrum, etiam Zaccharias se-
disse in tenebris, & umbra mortis,
Ad hoc ergo Missus est Christus sol
iustitiæ, vt tenebras fugeret, vt lumi-
nibus omnia compleat. Ita Zaccha-
rias, visitauit nos oriens ex alto, illu-
minare &c. Ita Io. Erat lux vera, quæ
illuminat &c. Ita ipsemet. Ego Sum
lux mundi: Ego habet emphasim, vbi
dicit Christus, se esse lucem mundi;
nam Ioannes lucerna erat, non lux,
Apostoli lux sunt, sed missi ab hac lu-
ce, atque ab hac radiis sui fulgoris
accipiunt, fundati supra firmam po-
trā; Et stellæ in nocte lucent, ac suos
emittunt radios, nulla tamen ipsarū,
vtcunq̄ue magnæ, & totæ terræ aqua-
les, auderet dicere. Ego sum lux
mundi, Si vero id Soldicāt, tan-

quam lucis fons, recte id de se prædi-
cabit. Ita Sol noster iustitiæ Christus,
pater & fons luminum omnium, so-
lus hoc sibi potest tribuere, quod sit
lux mundi. Sum. non dicit, habeo
vel agnoscor. nam tanta est mundi cæ-
citas, & malitia, quod lux venit in te-
nebris: & tenebræ eam non compre-
henderunt: Tanta perfidia, quod &
solem ipsum obscurare, in fontem
lucis, in authorem iustitiæ, tenebras
effundere, verba blasphemiarum, op-
probria, & iurgia, Samaritanum, De-
moniacum, voracem, peccatorem, se
ductorem, vocare, Lux. Quid clarius
quid nobilius, quid amabilius luce?
quid pulchrius oculi nostri conspi-
ciunt luce? & quid sine luce? quid
primo Deus inter omnia creauit,
nisi lucem? Imo quid ipse Deus est
sua natura, nisi lux? lux æterna, in
qua cuncta viuunt, per quam cuncta
creantur, & distincte in essentia sua
singula disponuntur, & constituuntur.
Ad hoc lumen vbi se se ex toto
conuertit, & coniungit spiritus no-
ster, cuncta in nobis perficiuntur, &
in suam referuntur originem: sicque
nos illi ipsi lumini coniungimur, ac
denovo ex ipso supra naturam in gra-
tiam nascimur; in qua regeneratio-
ne cuncta nobis propria redduntur,
& nostra fiunt; eo quod omnia be-
ne, ac recte à nobis sunt constituta;
in suumque relata principium: In
hoc principio æternum quoddam,
intra nos natum sentimus lumen, quod
est filius Dei. d. Ego sum lux. Et ali-
bi de se, dum lucem habetis, credite
in lucem: Ex eodemque lumine
quatuor genera lucis suscipimus.
Prima lux est cœli, quæ nobis com-
munis est cum omnibus animalibus.
eaque externos, & corporeos no-
bis illustrat conspectus; nec vllum
est

est præstantius mundi ornamentum.
Hac carent damnati in inferno, quo-
rum habitatio in tenebris est, eo
quod luce hac visibili non ac primæ
lucis idest Dei gloriam vti sunt. Se-
cunda lux est, claritas supremi cœli.
conditi à Deo, oculis nostris glorio-
sis, in quo manebunt in æternum cor-
pora gloriosa: In hac claritate sensi-
bili, quadam ratione, cum ingenti
gaudio, & exultatione immensum
gloriosi corporis Christi, & sanctorū
omnium, & nostrorum corporum
conspiciemus splendorem; diluci-
deque amoris signa quæ gerent in
suis corporibus Martyres; Anacho-
ritæ, confessores & doctores, virgi-
nes, pro seruitio Deo præstito in
hac luce. Tertia lux spiritalis est, &
est naturalis Angelorum, & hominū
intelligentia: hoc lumine supra sen-
sum noscimus, & discernimus verum
à falso, bonum à malo, quod est
initium primi decoris naturæ ratio-
nalis. Quarta lux est Gratiæ Dei,
qua nos placemus Deo, & ille vicis-
sim nobis præ cunctis cordi est, ista
lux tum demum in singulis consum-
matur, ac perficitur, cum gratia mu-
tatur in gloriā, & gloriæ mensura cor-
respondet mensuræ gratiæ. Ista om-
nia luminum genera ex æterno illo
lumine suscipimus idest ex Dei sa-
pientia, & verbo, quæ prima est veri-
tatis regula & origo, & merito dicit,
Ego sum lux. Mundi. Sic vniuersum
repleuit lumine. splendet etiam Moy-
si facies, & fumat Mons Sinai, sed
in sola Israel domo. Christus autem
mundi lux est, illuminans omnē ho-
minem &c. Vsq̄ue ad extrema terre;
Tenebras habet mundus interio-
res (vt dicebamus) ignorantia,
perfidia, incredulitatis, idolola-
triæ. Has fugat lumine verbi, de quo

lucerna pedibus meis verbum tuum.
Et iterum. Emitte lucem tuam, & ve-
ritatem tuam: Et petrus, de tene-
bris vocauit nos in admirabile lu-
men: tenebras habet exteriores, pra-
uorum morum, auaritiæ, carnis, &c.
Has fugat lumine vitæ inculpatissi-
mæ, in qua dolus non est, quare cras
bona cum conscientia dicet. Quis
ex vobis arguet me? Hoc igitur il-
lud est officium, & munus, & quidem
præstantissimum, ad quod venit Chri-
stus, ad illuminandum, videamus iam,
quod munus, ex hoc nobis incūbat.

Scimus iam quale fuerit officium
Christi; scimus insuper eum suo mu-
neri non defuisse, quousque in cruce
clamare potuit, Consumatum est:
Restat vt videamus nunc quale sit
officium nostrum; & quid eo præsti-
to consequi possimus. Vtrunq̄ue ex-
plicat hoc loco Christus. De primò
dicit. Qui sequitur me. Hoc igitur in-
cumbit nobis, vt præeuntem lucem
sequamur: De secundò. Non ambu-
lat in tenebris, Hoc iam mali euita-
mus. Sed Habebit lumen vitæ. Hoc
boni consequimur. Primò igitur lo-
co sequendum est nobis, & recta per-
gendum, quocunq̄ue lux vocat: Pri-
mum radium verbi, sequemur fide.
Ita ille, dum lucem habetis, cre-
dite in lucem; Non præcedamus
nos lucem, non præoccupemus ver-
bum Dei, verbo nostro, & intelligen-
tia cordis nostri: sequamur captiuam
intellectum nostrum in obse-
quium Christi: vtcunq̄ue magna sint
quæ promittit, & minatur, vtcunq̄ue
à naturæ regulis distans, & moribus
mundi, sequamur tamen, & creda-
mus firmiter ita esse. Secundum ra-
dium vitæ, & innocentia sequemur
imitatione, & conformitate vitæ;
vt non in casum dixerit. Discite à

me &c. Et iterum. Exemplum dedi vobis &c. Sic ergo praeit ille, ac nobis bene viuendi in virtutibus omnibus, normam praebet, vt si sequi mur eum, errare nullomodo possumus: ita formari in nobis Christum dicit Paulus, & configurari nos imagini eius, vt nos quoque in spiritu sancto concipiamur, in menteque virgine verbum Dei suscipiamus: vt conceptam veritatem pietate pariamus, & Thesaurum non abscondamus; vt spiritu, & carne circuncidamur, circuncisione non manufacta: vt in templo Deo patri nos offeramus, & omnia nostra in eius gloriam conuertamus. vt subiecti sumus paratibus, maioribus scilicet, vt in dies crescamus sapientia, & aetate christiana: vt sapientia Dei Sinagogas, & sapientiam mundi confundamus; tentati vincamus: oblata mundi scepra respiciamus, omnibus officia nostra poscentibus, praebemus. Pro Dei gloria, & fratrum salute, nos humillimus, omnia bona faciamus, omnia mala patiamur: Tandem in cruce corpus coaptemus, Animam Deo soli committamus. Ita plane Christum sequemur, imo in nobis ipsis in tegre formabimus, eadem cum illo sentiētes, facientes, patietes, existentes: Nec sine fructu, nam dicit: primo. Non ambulat in tenebris ita malum declinat, quod vere multum est. Et malum magni momenti; quando nunquam infeliciores fuit Aegyptus, quam triduo illo tenebrarum. Nescierunt, inquit Dauid, non intellexerunt; sunt sicut equus, & mulus sine intellectu. quid ergo faciunt? in tenebris ambulant, quid in faustius tenebra? Fiat, inquit Dauid; via illorum tenebrae. Tollit Christus omnes tenebras malitiae, quia bonus; infirmi

tatis, quia potens: ignorantiae, quia sapiens: Neque enim falso, vel vane iubet. d. Fiat lux: Secundo. Habebit Lumen vitae. habebit id est firmiter possidebit lumen vitae id est vitale, crescens, & amplificans quotidie radios, & aeternum nullam patiens eclipsim: Nunc fruuntur oculi nostri lumine hoc solis externo, sed facile caligant: tandem per Christum, totum corpus nostrum, assumptum de terris, in regno vere lucis, splendebit, & luminosum fiet. Fulgebunt iusti, vt sol. ita Christus in Monte Thabor, speciem dedit futurae lucis corporum nostrorum. Nunc mens nostra fruatur lumine naturae, quo discernit bonum à malo, verumque à falso distinguit in communibus: & naturalibus: Augēt hunc Christus lumine gratiae: Perficiet tandem lumine gloriae. tūc videbimus, vt visi sumus deducti à claritate, in claritatem, quousque ad principium lucis, & fontem id est ad patrem luminum reuocemur, vnumque cum illo; gloriosi cū illo, lucidi cum illo fiamus: in hoc apparuit Christus: in hoc è nubecula lucida, & virginea, formatus est sol Christus, vt tenebras omnes nostras disijciat. Aerem purget, lucem effundat, verbum menti, vt credentes; innocentiam voluntati, vt sequen-

tes & imitantes illi conformemur. tandem cum illo è tenebris eruti in vera claritate perpetuo iucundemur. Amen.

Habita Roma. 1556.

DOMI-

DOMINICA QUINTA
IN QUADRAGESIMA.
Quae est passionis.



TA perpetuo sese nobis ingerit infatigabilis D.N. Iesu Christi charitas, vt assidue impleat oculos, felici imagine innocentissimae vitae suae, aures percutiat suauis strepitu sanctissimae veritatis suae. Sic autem se ingerit, quia amat, amasque enititur ad se corda haec natura deua conuertere, vt secum trahat in obsequium, & Gloriam Dei patris, cum qua coniuncta est etiam salus, & vita nostra, ad quam creati sumus vt qui ex Deo per originem sumus, in Deo per obedientiam viuamus &c. Charitati addit patientiam, vt nobis etiam negligētibus, & in nostra ignorantia dormitantibus, in dies augeat noua oculis virtutum exempla; nouaque auribus addat praecipua; quousque eo nos ad ducat, praefracta, & indurata animi perfidia, vt charitatem eius repellamus, & patientiam feritate vincamus vitam eius abominemur, veritatem, & doctrinam blasphemias quasi lapidamus impetamus. Vbi enim Diabolus ad haec scelera nos pertraxerit; Excludimus Christum ab omni spe gloriae suae in nobis promouendae. Et ille contra excludit nos ab omni spe salutis, & vitae in eo potiundae. Et in hac mutua dissidentia, nos illum perpetuo lapidamus, illum iam nos incipit iudicare, deserimur, sicque deserri, manemus sine lege, sine lumine & sine Deo. In hoc statu perfidiae miserimo relinquit hodie pertinacissimam Sinagogam, vt habeat semper

contra ipsum, & eius euāgelium, ora plena blasphemias; manus plenas lapidibus, mentē coecam; voluntatem perfidam, ipse autem abscondit se, & exiit de templo.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Dum Christiani sumus, & Christi nomine fruimur, & Christum sequi saltem à longe profiteamur: praelucet nobis Christus ductor, & doctor fructuosissimus, duplici face, quibus tutum iter praebet. obijcit oculis vitam suam: obijcit auribus verbum suum, & monet vt sequamur. Vita est lingulare, & perfectissimum virtutis speculum: in quo dolus non est, quare inter mortuos liber audacter dicit, Quis ex vobis arg. me de peccato? Dignissimum verbum, saluatori, & restitutori orbis conuenientissimum: Iuare autem, & delectare nos mirum in modum debet ampla haec sanctitatis, & innocentiae professio, quam sic in publico templo, maximo totius mundi theatro, coram Deo, & hominibus, coram amicis, & inimicis facit hodie Christus. Est enim conditio haec, & honorata, & utilis, & necessaria in redemptore mundi. Atque ob id talis est, & talis haberi vult, sine peccato. Ob hoc sic prouocat inimicos Iudaeos, quasi ad iudicium, & examen, vt si quid possunt, obijciant. Et ecce nihil habent nisi blasphemias, & iurgia voluntaria. Ita coram Caypha accusarunt, de discipulis, & de doctrina: item de blasphemias in Deum, & Moysen, & locum sanctum. Tandem conuicti sunt testes, quod falsi erant, & ob hoc vnum damnatus est, quod diceret se filium Dei: quod verbum fundamentum est omnium veritatum, & salutis humanae: tantum abest vt falsum sit. Et tamen propter id solus ab impio pontifice damnatus est.

Coram

Coram Herode indutus est veste alba, in testimonium innocentiae, coram Pilato, & ab uxore eius vocatus est Iustus, & ab ipsomet scelerato, & hypocrita, dum manus abluit: in cruce pendens iustificatur à latrone: Et tandem Centurio qui crucifixerat, Dei filium agnouit, & fassus est, quo verbo & Christum iustificauit, & pontificem illum damnauit, qui ex hoc vno reum mortis pronuntiauerat, quod se faceret filium Dei. Sic vndique ampla habet testimonia innocentissima Christi vita, vt verè dicat. **Quis ex vobis arguet me de peccato?** Ex hac conditione habet castissimus agnus hic, vnde omnibus placere potest. Placet summopere Deo patri, eum à principio ad finem, potissimum inter blasphemias impiorum, & flammam crucis respicienti, & summè diligenti, Hic ille Agnus anniculus, qui totus deuoratur in Paschate, quia nihil in eo impurum est. Agnum Dei vocauit Ioannes apud Iordanem: Tum quia à Deo datus est, tum quia à Deo percussus, & mactatus est. Tum quia à Deo dilectus est: In quo, inquit, mihi bene complacui. Ita olim. Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni; & prius in altaribus Noe, odoratus est Dominus odorem suauitatis. odorant, quem sic pater preciosum, & charum habet, est odor Iustitiae & innocentiae, quod nihil in eo est, quod placere non possit: Ita Paulus in epistola, per proprium sanguinem introiuit in sancta: qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatū Deo. Placet & fidelibus suis summopere ex hac eadem conditione quod iustus est. Tum quod ex hoc potest eis propitiari, & optimū salutis remedium adhibere, suosque

secum adducere in sancta, & iustus iustificare, satisfactio enim debuit fieri per indebitum, & per equiuales: potuit Christus vtrunque facere, ex hoc quod iustus erat, quod legi non erat subiectus, & tamen legem integre praestabat, quod perfectam obedientiam, & culpae aequivalentem, offerebat pro nobis: imo excedentem in aequilibrio. non pro nostris tantum, sed pro peccatis totius mundi, Ioannes. quin si plures sint mundi, potest saluare; & mundare omnes. Et ideo no. testamenti mediator est. Arguit sic D. Paulus in Epistola. Obtulit ipsum immaculatū Deo: ergo emundabit conscientias ab operibus mortuis. Ex hac igitur magna, & necessaria utilitate, quae totam salutem nostram continet, placere nobis maxime debet Christi innocentia: Tum etiam ex exemplo, quod nobis ex hoc praestatur absolutae perfectionis, vt certi simus, quod eum sequendo, & imitando, implemus omnem iustitiam. Ex hoc stella polaris dirigit nauigantium motus, quia ipsa immobilis est: sicut ergo ex ratione virtutis potuit Christus dicere. Venite ad me omnes, qui laboratis, & ego reficiam vos. Sicut ex ratione meriti, potuit dicere, confidite, Ego vici mundum. Ita ratione exempli potuit dicere. venite post me, qui sequitur me non ambulat in tenebris. Ego sum lux mundi.

Quod si non satis est, sic ex vitae norma excitasse oculos ad imitationem innocentiae. Addit studiosissimus Institutor potentissimum sonum verbi, & veritatis suae, qua percutit, & implet aures, docens abū de quid credere, quid facere, quid sperare, quid timere; quid seipsum, quid fugere debeamus: Et quantum videt

non videt charitatem hanc suam minus aestimari, quam vellet, addit quasi amoris stimulos. Si Veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Discipuli estis veritatis, veritatem profitemini: veritas ipsa, veritatem explicat, & ad se vos vocat; cur ergo non auditis? Magna est Dei iniuria, quod tanta eius charitas spernitur; Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua. i. veritatem suam; non manifestauit eis: Tantam misericordiam spernitis? Est veritas Christi preciosa, quam comparauit thesauro abscondito in agro, pro quo emendoliceat homini vendere quicquid habet. Est suavis, & dulcis super mel & fauam: quam lacti comparat D. Paulus, Et petrus. Est potens, quam comparat Iesai. igni, & malleo conterenti petras. Paulus gladio ancipiti. Est natura fecunda, & prolifica, quam comparat Christus ipse semini, quod multum fructum afferit, trigefimum, sexag. 100. Est res diuina, quam vocat regnum Dei, virtutem Dei, salutem omni credenti: quid amplius? Verbum Dei: quid enim Deo intimius, quam Dei verbum? An non merito dicit. Si veritatem dico vobis &c. Et valet argumentum potissimum contra nos, qui veritatem Christi verbis probamus, laudamus, ad astra tollimus, & tamen factis negamus. Cur autem? Reddit Christus rationem amplissimo canone, quo & nos, & mundum totum discernit. Diuidit enim in partes duas, tam distantes, quod vna est ex Deo, alia non est ex Deo. Canon est. Qui ex Deo est, verba Dei audit. Canon non respicit potentiam, aut sapientiam tanto minus essentiam Dei, sic. n. mundus totus est à Deo, regit à Deo, vivit sub manu Dei, sed respicit amorē

Dei. Ex Deo est, qui amatur à Deo. Ex Deo non est, qui non amat à Deo. Cui & melius esset, non esse, vt de infelicissimo Iuda dixit Christus Si possemus videre cor Dei. i. librum vitae, facile numerarem? quotquot ex Deo sunt: eorum. n. omnium nomina sunt ibi scripta; vt testatur Daniel. Si possemus etiam discernere corda hominum facile discernemus dilectos Dei: videntes: n. amicos Dei. i. qui Deum ex corde diligunt, facile argueremus dilectos: est enim Dei regula certa. Ego diligentes me, diligo. Si etiā hypocritas non falleret; ex operibus possemus discernere amicos Dei: sed periculosa res est. Veniunt lupi rapaces, i. vestimentis ouium. Iudicium format Christus ex verbo suo: tanquam ex mundi luce. sic enim aduentante sole in vere, distinguimus arbores viuas à mortuis; erumpunt enim, & gemmas emittunt, quae viuae sunt. contra, quae mortuae, nullo solis calore mouentur. Ita ad Dei verbum. Qui ex Deo sunt, audiunt duplici aure, vna est intelligendo. qui habet aures audiendi audiat, Alia est obediendo. in auditu auris obediuit mihi. In hoc cognoscimus quod ex veritate sumus: si in conspectu eius suadebimus corda nostra.

Propterea vos non auditis. specificat canonem, & ex eo iudicat Sinagoga, quod non sit ex Deo: vnde ergo Dixit alibi, vos ex patre Diabolo estis. A Deo habet naturam, à Diabolo malitiam. A Deo cor, à Diabolo hypocritism: A Deo oculos, à Diabolo superbiam. A Deo linguam, à Diabolo blasphemias. &c. Durū iudicium, quo tanta mundi pars, & tā nobilis excludit à Deo. Et hanc exclusionem sequuntur duo grauissima dāna; quibus & Iudaei hodie Christus terribiliter subijcit.

Primum

Matth. 17.
Gen. 27.
Gen. 8.

Heb. 9.

Math. 11.

Ioan. 16.

Ioan. 8.

Psalm. 147.

Matth. 118.

Psalm. 118.
Hebr. 4.

Matth. 13.

Rom. 3.

Ioan. 3.

1. Re. 16.
Esa 19.
1. Calm. 113.

Primū est error, & obtusio in intellectu, quo fit, vt quo plurā, et clarissima, & verissima audiunt, eō pauciora capiunt, ac si eis sint ora, q̄. cōminat^{ur} est Esa. sicut verba libri lignati, & palpēt in meridie, sicut in nocte. Tribuit hoc Paulus Dei iudicio, vt credant mendacio, qui non crediderunt veritati. vocatque spiritum erroris, vt alibi scriptura. toporē domini Et Es. Misit vobis dominus spiritum soporis. p̄. oculos habēt, & non vident; aures, & non audiunt. Ita videre est hodie in euangelio, iudicium hoc in cœcis, & contopitis Pharisæis, qui nihil ex verbis Christi capere possunt: & quo plura dicit, tanto minus percipiunt. Narrat Christus virtutem sanctissimi verbi sui: quod verbum vitæ est, & fundamentum æternæ, quare qui ipsum seruat, mortem non videt in æternum. Mori potest ex conditione naturæ, ac mortem non videt, qua in ipsa vita moritur, neque gustat, gustus enim mortis est ex peccato, quod stimulus mortis est de p̄. to stimulo. i. sublato peccato per Christū, mors mortua est, quare gustari non potest, Transit iustus per mortem, & non sentit mortem, vt Israel per fundū maris, Tres pueri per flammā ignis: ex hoc quia mors ista est plena vita, quam in morte seminavit Christus vita nostra, quare vocat Andreas crucem suam bonā &c. Illi vero intelligunt de morte corporis, & obijciunt, quod Abraham & propheta mortui sunt &c. An tu maior Abraham patre nostro? Replicat Christus: Quod Abraham ex gustu veritatis & fide, exultauit vt videret diem suū, Vidit in spiritu, & promissionibus, & gauisus est: Illi obstupescūt, ac si de oculis Abraham locutus, sit & non de fide, & obijciunt, quod

quingenta annos nondum habet &c. Dixit Christus, quod Abraham vidit diem suum, isti contra intelligūt, quod Christus viderit Abraham. Adhuc vt infatuet talpas istas Christus subiicit: Antequā Abraham fieret ego sum De æternitate suæ detatis loquens, Illa enim heri, & hodie & semper, eadem est, fatuis illis omnia videntur impossibilia, quia sic in sua cœcitate iudicantur: Stuporem hunc mentis sequitur duplex damnū perfidia scilicet in voluntate, qua odio habent, & lacerant vitam, simul ac doctrinam Christi: iudicium hoc vocat Paulus subuersionem. Ita subuertit isti, & dicitis, & factis, impetunt, insulantque domino Iesu. vocāt enim in primis Samaritanum, & Dæmoniacum, factis etiam, Nam tollunt lapides, vt iaciant in eum. Tantam, inquit Paulus, à peccatoribus sustinuit contradictionem. Hanc verò perfidiam tremendo iudicio sic comprimit Christus, quod Abscondit se, & exiit de templo. Si autem non est in templo, vbi locorum adesse potest? Abscondit se ab oculis, à corde, à memoria Iudæorum, ac secum rapuit oīa bona, quæ fuerant patribus in eō p̄. missa: q̄. bus sublatis secuta est extrema iudaismi desolatio, quæ facta est in fabulam, & in exemplum oībus, q̄. Christi vitam; aut doctrinam blasphemant, aut persequuntur. Nos ò charissimi aliena fruamur insaniam: stat nobis ob oculos desolatio Iudæorum, Græcorum, tot insuper ecclesiarum & regnorum in occidēte nostro: tantum ex hoc quod Christi vitam despexerunt, & doctrinam macularunt, aut maculari passi sunt. Nobiscum adhuc est Christus, per charitatem & patientiam suam, ne cogamus vt se abscondat etiam à nobis. Esa. quæ

Heb. 11.

2. Tim. 2.

Heb. 13.

Mat. 23.
Psal. 70.

Prou. 28.

rite dum inueniri potest, inuocate dū propē est. David, Deus ne elogeris à me. Ex Deo sumus nati, & per Dei filium renati; Deo viuamus, vt tandem ad eūdē Deū redeamus. Vt ex ipso, p̄. ipsum & in ipso, sint omnia. Amen.

Habita Rauenna. 1570.

TRACTATUS DE POENITENTIA

Homelia Prima.

Peria secunda Dom. quinta.

Qui sentit, ac discernit in se ipso humanæ naturæ infirmitatem, facile sentit, quàm sit inclinata ad malum, quam facilis ad peccandum, quam difficilis ad omne bonum, quare, & pericula sua interna, p̄. ter externa quibus velut laqueis plenus est mūd^{us}, facile discernere potest. Beat^{us} qui semper est pauidus. Qui de inde iter ista pericula, q̄. n̄. q̄. cōsiderat legē Dei, cui tenetur, & confert vitæ fug: facile inuenit se in multis deliquisse: quare & ex vi legis, & iustitiæ, intelligit se ad mala multa tēporalia, & eterna ferenda destinātū. Qui ex amore sui, mala parata vult euitare, post Baptismū qui irreiterabilis est, vnū tantum remedium habet: si de malis commissis poenitentiam agat. qui hanc non agnoscit, vt hæretici Anabaptistæ, & Caluiniani, nullam spem legitimam habere potest. Sic etenim conuictæ sunt coram Deo remissio peccatorū, & poenitentia, vt vna sine altera locum non habeat. Non est peccatum vt cunque graue, quod per poenitentiam non deleatur: Dæmoni

olim D. Antonius, p̄. misit remissionem, si poeniteret, nō peccatum mortale, vt cunque leue, quod sine poenitentia deleatur. Ob hoc Io. & Dominus nos ter, à poenitentia coeperunt, & docere, & facere, & iussit Apostolis eandem prædicari in remissionem peccatorū. Est enim illustris illa promissio, apud Ezech. quotiescunque A. g. r. ingemuerit peccator &c. Iterum No. Ezech. 31. lo mortem peccatoris, sed vt conuertat, & viuat. Orādum ergo, vt nō peccem^{us}, quod si peccauimus, orād^{us} est Deus; vt det nobis & spacium, & modū, & spiritum poenitendi, quo possimus remissionem peccatorum impetrare. Cum itaque, ò charissimi, iam inflet tempus illud, quo quisque nostram optare debet remissionem peccatorum suorum, & purgationem suæ conscientiæ, qua vt in sindone mundo, recipere in Paschate agnum sacratissimum possit; Agendum necessario est de remissione peccatorum tractanda; cumque ista sine poenitentia sperari nequeat; vile, & necessarium est, præmittere tractatum de poenitentia, qua conscientias nostras purgare, & præparare ad foelicem illam cœnam possimus, in qua consistit summa iucunditas vitæ huius. Ob hoc: Ego qui non aliter tracto animas vestras, quam meam ipsam, constitui tractatum de poenitentia, & eius partibus, vobis tribus continuis diebus instituire. Det mihi diuina misericordia, quam ex animo; si vnquam, imploro, vt rem tam vtilem, & necessariam pro dignitate tractem; Det vobis cor docile, & spiritum intelligentiæ, vt simul hæc meditates, & cordi bene imprimentes, colligamus peccata nostra; simulque in Paschate de communi fructu

F. Franc. Viced.

O o con-

congratulemur. incipiamus.

De Contritione.

Est Pœnitentia cōpensatio quædam culpæ commissæ, qua peccator quasi arbiter sui, & iustitiæ diuinæ minister, in seipso regulat culpam per pœnam. v. autem pœna culpæ respōdeat, annitendum est, vt sicut in culpa, vitā totam, intus & extra fœdauimus, cor, os, manus, per malas cogitationes; male dicta, & male facta. Ita pœnitendo intus, & extra exercemur. Hinc semper apud Patres, Pœnitentia tres habuit partes necessarias, quibus negocium hoc expediretur. Primam, quæ cor purgat, & est cōtritio. Secundam quæ os exercet, & est confessio, Tertiam quæ opera ipsa reuocat ad iustitiam & est satisfactio. De his igitur tribus necessario nobis agendum est tribus diebus, ac demum in quarta, singula, & oia epilogabimus, & verificabimus in ea peccatrice, quàm statuit nobis Lucas, euangelista pœnitentem ad pedes Domini. Vt autem rem tantam sine methodo non pertractemus; tria in singulis potissimum consideranda statuimus: Statum rei; progressum, & fructum. i. principium, medium, & finem.

A contritione incipit negocium, tanquam à parte simpliciter necessaria ad impetrandam remissionem. non solum est eam habere in voto; vt de reliquis partibus potest accidere.

Joel. 2.
Esa. 38.

Primò. Status cōtritionis amarus est, ideo scissuram cordis vocat Joel. Compunctionem vocant Apostoli: Amaritudinem animæ vocauit Esaias. Et necessario includit tria. Primū est odium peccati, quod mundi, & mei ruina fuit. Secundum, propositū

mutandi, & emendandi vitam Ita de Paralytico & Adultera. Noli peccare, id est propone, propositum hoc est necessarium pœnitentiæ. ex Concilio Florentino & Tridentino. Tertium propositum consistendi, & satisfaciendi. Ad odium, sequitur detestatio peccati. Psal. Confitebor aduersum me. Ad detestationem sequitur dolor, qui peccatorem conterit, & contundit, quasi saxum obduratum in culpa: secundum duritiam tuam & impenitens cor. Joel. Scindite corda vestra. Dolor hic propriè non est contritio, sed contritionem præcedit, & sequitur, semper crescens, & augens vim pœnitenti, quare in hoc potissimum consistit studium pœnitentium, vt rectè doceant: & si non possunt dolere in sensu, quantum velent: de hoc etiā doleant. Vt autem dolor hic bene feruiat huic foro, debet esse. Cordialis. Totalis. Pœnalis.

Psal. 31.
Rom. 2.

Primò. Cordialis, vt à corde, quasi ab intrinseca radice oriatur, nam & hæc fuit prima radix culpæ. Primus dolor est voluntatis, in quo stat essentia contritionis. Secundus est in sensu, qui est effectus prioris. Dolet dānatos peccasse. Pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gemētes: atque quia non ex recta voluntate, id est eo pœna, & dolor eorū est satis passio, & non satisfactio. Pœnitentia, verbū actionis est, non tantum passionis, quia est passio voluntaria. Ob hoc itaque psal. Dixi, confitebor. i. statui volens apud me Iterū, cor cōtritū & humilitatum non despo. Esa. Ad sanandum contritos corde. sponte igitur & volens debet peccator ad pœnitentiam se conferre, non tantum quod sic præcipitur, sed quod sic intelligit sibi consultum.

Joel. 2.

Sap. 5.

Psal. 50.

Esa. 61.

Secundò. Totalis triplici ratione. Primò:

Primò, quod totum cor exercet, & cōterit: vt totum olim fœdauit in culpa: totum conuertit, vt totum auertent; non enim potuit, duobus Dominis seruire. Ea saltem totalitate, quæ requirit lex charitatis in diligendo Deo. Vt nihil supra ipsum, vel æqualiter diligas. Ita vt pro nullo bono consequendo, aut malo vitando peccare, vel peccasse velit homo. Ita toto corde dolet. sicut. n. Deus, est summū diligibile. ita peccatū est summum odibile. Vrgit ergo Joel. Conuertimini in toto corde vestro. Iterum Moyses; si quæheris do. Deum tuum, inuenies eum. Si tamen toto corde quæseris & tota tribulatione animæ. Semicirculisti dolorum imperfectorum destruant opus pœnitentiæ. Secundò, quod totam vitā; & eius partes exercet: extorquet enim à corde gemitus, ab oculis lachrymas; ab ore verba; à manibus opera. Turbata sunt omnia ossa mea: Paulus, sicut exhibuistis membra vestra seruire iniquitati &c. Quod si non potes, vt velles, dolere in sensu, habere lachrymas, & cætera. Doleas omnino, quod non possis; o res vt possis. Tertio quod sic circa totam molem, & corpus peccatorū suorum versatur, quod singula numerat: modo succurrant, & tempus habentes lachrymis lectum meum: Ecclesiast. Recogitabo tibi omnes annos meos. Quo distinctior erit dolor, eo utilior; non tamen requiritur necessario ista distinctio, sed sufficit generalis dolor de omnibus: Ita in momento potest homo conterit, quacūque ingem. id est, quolibet momento: Distinctio; tamen ista bene est necessaria confessioni. Conatur ergo reminisci omnia mala sua: cogi-

Psal. 16.
Rom. 6.

Psal. 6.
Ila. 38.

tat, discurre; si non potest reminisci, obliuione in detestatur, quantum ipsa peccata, & de illa dolet; & de omnibus oblitus in generali. Curare tamen peccat or debet, vt recorderetur; Exercitabar, & scopebam spiritum meum. Ob hoc sancti Patres, & Doctores hortantur, vt singulis saltem diebus Dominicis, homo intra sese colligat, & numeret peccata totius hebdomadæ, ac detestetur. Tutius erit si quolibet sero diem suam examinet: Plurimum enim nocet obliuio peccatorum. Et hæc potissima, quam incurrit mundus, ex tanta tepiditate, quod vix de anno in annum considerat, & examinat cōscientiam suam.

Tertio. Pœnalis. Ita vt cor vere cōtundat. Pœnitentia enim est pœnam tenere. Quare, & adduntur in sensu cineres, cilicia, lachrymæ, vt verè appareat hominem sua scelera detestari. psalm. laboraui in gemitu meo. Non est pax ossibus meis. Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi. Ezechias. Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ. Dolor sensitiuus debet esse moderatus. Paulus Cor. monet vt consolentur quædam pœnitentem, ne abundantiori tristitia absorbeatur. Dolor autem intellectiuus non potest esse nimis. amaritudinem autem hanc in pœnitente suscitatur, Primò turpitudine peccati: quæ animam maculat. vt ille prodigus, Ego autem hic fame pereor. Paulus. In quibus nunc erubescitis. Secundò, Timor pœnæ paratæ à supremo iudice. Vox illa intonans auribus. Ite maledicti in ignem &c. Huc ducit Attritio. Tertio, Amor patris læsi. Psalm. Tibi soli peccaui. Pater peccauit in cælum, & coram te. Hic attritio fit contritio; quia peccasse dolet, non

2. Cor. 12.

Luc. 15.
Rom. 6.

Matt. 25.
Psal. 50.

tantum ex damno, & periculo creaturæ quantum ex iniuria creatoris. Hic dolor est meritorius; hic filius est Diuinae græ, & charitatis, quare & esse non potest sine remissione peccati: Et potest in tantum crescere, quod & impetrabit remissionem omnis peccati: Hic status est. Nunc considerare mus progressum.

Secundò, Progressus contritionis talis est. Et habet quinque periodos quasi quinque passus, quibus absoluitur opus hoc salutare. In primo. Dei Gratia præuenit, & tangit cor hominis in culpa dormientis, ac reuocat ad cor. Conclusio est orthodoxa, quod peccator se solo non potest surgere à peccato, est enim seruus peccati; qui facit peccatum. Donum itaque Dei est pœnitentia. Ideo orat psal. conuerte nos Deus salutaris noster: iterum Deus tu conuersus uiuificabis nos. Iere. conuerte nos domine, & conuertemur. D. Paulus. si forte derelictus Deus pœnitentiam. Apostolis ergo & gentibus dedit Deus pœnitentiam ad vitam. Ita per famem tetigit eor prodigi. Itaque principium pœnitentia à Deo est: nasciturque in manibus Dei vocantis. In secundo, tactus peccator, nisi resistit gratiæ Dei, redit ad eor, aperit oculos; de prodigo dicit Lucas, in se reuersus: iubet propheta. Redite præuaricatores ad eor: sic reuocatus dicit, loquere domine. audit seruus tuus. In Tertio, Audientem sic alloquit Deus, & primo per verbum legis, & pœdagogiam Moysis; quæ peccatū reteggit, usque ad infimas cupiditætias: deinde narrat, & penas culpe paratas: qua narratione, pariter in pœnitente timorẽ in quo consistit inu Sapientiæ. Esa. A timore tuo concepimus spiritum salutis. Hic ergo Ioannes progenies viperarum quis

demonstrabit vobis fugere à ventura ira? Hic Christus, Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis, hic Paulus, secundum duritiem tuam & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram &c. Timor hic, utcumque seruilis pœdagogus est ad iustitiam. nam parit in peccatore, famem, & sitim, quanti mercenarij, inquit ille famelicus, abundant panibus in do. patris mei? Et Christus clamat, si quis sitit; &c. Arruit tanquam testa virtus mea. Anima mea sicut terra sine aqua tibi: sititit anima mea ad Deum. vi. &c. Hic dicunt patres, quod radix pœnitentiæ amara est: ita quod si nihil aliud sequatur: potest facile & timor hic trahere in desperationẽ vt Iudam In quarto igitur sic timentem alloquitur Deus, verbo Euangelij, quod culpæ humanæ, utcumque maximæ, opponit Dei patris misericordiam, semper excedentem: opponit meritum Christi præualentis; & gratiam timentibus impetrantis: clamat ergo. Reuertere, reuertere suscipiam te; addit exempla Dauidis, Niniuitarum, Manassæ, clamat. in templo, si quis sitit, veniat ad me & bibit. Sic fuseat in timente spem misericordiæ; quare monet, vt petat, vt se ad patrẽ reuocet confidenter. Speret Israel in domino, nunc & usque in seculum. Surgam, inquit ille: Ibo ad patrem. Tutum accessum habet filius ad patrem. In quinto, sic eunti, & confidenti; occurrit pater, ruit in colum prostrati filij, statim iubet proferri stolam, & annulum &c. Hic itaque Deus pœnitenti suo infundit Gratiam, qua culpa pellitur, perficitur timor, & vertitur in amorem: Attritio fit contritio, seruus fit filius: peccator fit iustus, & amator Dei,

Rom. 2.

Luc. 16.

Joan. 7. Psal. 21. Psal. 142. Psal. 41.

Psal. 129. Luc. 16.

Psal. 14. Psal. 84. Iere. 31. 2. Ti. 2. Act. 13.

Luc. 16.

Lucas. 6. 2. 1. 46. 2. Reg. 3.

Esa. 16. Matt. 3. Luc. 13. 3.

quius tantam misericordiã in se experitur. Ex hac fornace amoris, & cõsolationis, prodeũt generose ille scintillæ deliberationum, quibus pœnitens ad patrem tendens, & patri iam oscula sentiens, proponit, & statuit. Primò, quod vult omnibus satisfacere, verbo & opere, si quibus debitor est, & fratribus conciliari, omnia compensare. Secundo quod vult omnibus remittere ex animo, si lælus est, pacem dare, & verbo, scripto; priuatim, publice, sic enim vult, & Deũ sibi dimittere absque vlla reservatione. Tertio, quod vult gratiam hanc conseruare, vt thesaurum cordis sui, omnia potius damna ferre; omnia mala pati, omnia bona perdere, tantum ne iterum cadat à gratia Dei: Fac me sicut vnũ ex mercenarijs &c. Quarto, quod vult animam hãc exonerare, etiam coram sacerdote peccata confiteri: obedientiam eius implere, omnia facere, quæ ille iusserit. Atque his motibus tedit ad sacramentum.

Luc. 16.

Tertio. Hic iam tertium est explicandum, quos scilicet fructus pœnitens ex contritione consequatur. Multi sunt, & præcipue Primus, qui in itinere; vt olim decem leprosi dum irent ad sacerdotes, ex Christi verbo, mundatur. i. accipit remissionem culpæ, & gratiæ infusionem, quæ est prima stola. Dixi confitebor ad me inult. me. & tu remisisti. &c. Secundus, quod ex Gratia anima illa quæ mortua fuerat in peccato, viuificatur, ita quod gratia Dei, est anima animæ, vita viuens &c. Tertius, quod anima sic viuificata, viuificantur etiam omnia opera bona, aliàs in gratia facta, quæ per culpam frequentem fuerant mortificata: renascuntur omnia. Viuebant enim in acceptatione diuina, utcumque

culpa impediret, ne coronari possent in peccatore idigno. Quartus, quod omnia bona futura, ex hac radice prodeuntia, meritum, & vitam habent, tum ad augendam gratiam, tum ad assequendam gloriam durante gratia iam suscepta. Quintus, quod remissa culpa, remittitur etiam, & cõdonatur omnis pœna, eterna in primis ac etiam crescente cõtritione, potest ita intendi amor, pœnitentiæ, quod tollit etiam omnem pœnam temporalem. De Beato Francisco legitur, quod tantum doluit de peccatis, quod ei reuelatũ est, quod dimissa illi erant omnia usque ad nouissimum quadrantem, hoc tamen, raro contingit nisi in martyribus.

Sic ergo, si pœnitentem & contritum talem in hoc itinere vocet ad se Dei misericordia; tutus est de salute, quod transit de morte in vitam, factus est enim filius, quare & hæres paternæ domus, in qua viuuit, & regnat cũ patre per omnia secula seculorũ. Amẽ.

DE POENITENTIA. HOMELIA SECVNDA

Feria Tertia Dominica Quinta.



Vrgit pœnitens e profunda suorum peccatorum abyſſo, vt ad Dei patris misericordiam confugiat. Pater vocat, fides mouet, timor vrgit, spes ducit, charitas inflammat, & ex his flammis exeunt nobiles illæ deliberationes, quibus omnia facere, & fieri, filium, mercenarium, tantum vt in domo Patris viuat. Venientem agnoscit Pater à longg., quantum distat Gratia, à peccato; agnoscit in dilecto suo Christo

Christo, cuius per fidem membrum est, occurrit illi, augens lumina, & eo magis inflammans, quo propior fit. Tum illi ad pedes proruit filius plenus odio peccatorum suorum, ex odio detestans, dolorem modis omnibus cordialem, totalem, pœnalem: indicans facie, vestibus, ore, peccauit in cœlum &c. Exigit pater humilitatem, & confessionem hanc: Dic; tu prior iniquitates tuas, vt iustificeris: Reuella domino causam tuam: quare à principio, Adam vbi es? vox increpantis, & confessionem petentis; Exigit autem, ac delectatur hac humilitate, primo ob gloriam suam. Secundo ob confusionem diaboli. Tertio ob utilitatem pœnitentis; quanto magis enim sic atteritur; & confunditur, tanto magis pro culpis suis satisfacit. Quare statim dat osculum; iubet proferri stolam, & anulum: domus tota tubilat, vbiq; clamatur: Penitit, & reuixit. Ita inquit. Io. Si confiteamini peccata vestra, fidelis est Deus, vt remittat: Ita David. Dixi, confitebor aduer. me iniustitiam, & tu remisisti &c. Hæc magna, & perpetua fuit Dei patris misericordia erga pœnitentes, & ad se sic reuertentes, nullum sefellit: sed tamen quamdiu Deus, fuit tantum Deus, misericordiam istam ita in se retinuit, quod solus ipse potuit eam præstare; solus peccata dimittere, solus gratiam infundere. Ego hoc sum Deus, Ego hoc sum dominus, qui deleo iniquitates &c. Vbi autem deitas est humanata in Christo, hæc quoque misericordia tanquam propria ministerio redemptoris, per Christum magno nostro cōmodo, ac singulari pœnitentium consolatione humanata est, ita vt per manus, & ora hominum potuerint pœ-

nitentes remissionem peccatorum, & gratiam accipere, non tamen tanquam ab hominibus, sed tanquam à Dei ministris, diuinam istam misericordiam in terris ministrantibus, & dispensantibus. Humanauit eam Christus cum dixit Apostolis, & successoribus. Accipite spiritum sanctum, quorum miseritis peccata, remissa erunt &c. Vtque efficacius; & certius redderet hoc remedium; instituit sub nomine virtute, ac cerimonia veri sacramenti, quod veram absolutionem animarum, & significat, & continet, & præstat. De hoc in præsentia tanquam de secunda pœnitentiæ parte acturi sumus; secundum præscriptam methodum, vt intelligamus huius sacramenti statum, progressum, & fructus. Attendite:

Ioann. 10.

De Confessione Sacramentali.

Primò Status iudicij, & Sacramenti huius continet pro sua integritate necessario quinque ista, quæ sunt: Primò. Certa virtus, quæ est opus operatum. meritum Christi, ex sanguine, & aqua illa, quæ fluxit de latere dormientis Christi, & misericordiam præstitit formandi ecclesiam per Sacramenta, quibus virtutem sanctificandi tradidit. hinc praxis, & operatio sacramentorum; hinc magna illa efficacia remittendi culpam, & pœnam. Secundò, Certa Materia, & est peccatorum confessio, vel peccatum expressum, vel peccator ipse pœnitens, & confitens peccata sua mortalia, non aliorum, si non est necessarium, non venialia, nisi aut sint dubia aut valde proxima mortalibus. Tertio, Certa forma, & est verbum iudicis,

iudicis, & sacerdotis. d. Ego te absoluo ab omnibus peccatis tuis, in nomine patris & filij, & spiritus sancti. Cætera sunt ad expressionem, & ad consolationem pœnitentis, hæc sunt necessaria verba; quibus accedentibus elementum fit sacramentum. Illa tamen non sunt omittenda. Quartò. Certus iudex; & minister. Sacerdos proprius idest habens clauem ordinis, & iurisdictionis; alioqui non iudex competens. Quintò. Certa intentio, in pœnitente accipiendi. In sacerdote dandi remissionem peccatorum, ex autoritate Diuina, quam administrat. Hæc omnia integrat sacramentum pœnitentiæ, & perducunt pœnitentem ad optatam remissionem peccatorum suorum. Hæc de statu.

Secundò Progressus autem fori huius, quatuor includit periodos, & tempora, quibus pœnitens ad eam absolutionem perducitur.

Primò. In primo tempore, intelligit peccator pœnitens; esse in terris, in Christi ecclesia forum, & iudicium diuinum, quod vere confert pœnitentibus remissionem peccatorum, institutum autoritate Diuina idest à Domino Iesu. Intelligit autem hoc modo. Considerat in confessione hac vocali, duo potissimum. Vnum est, quàm graue onus sit, & violentum humanæ superbiæ, vt homo homini aperiat cor, vt cunque sapiens, diues &c. Nullum aliud vnquam habuit mundus huic æquale in grauitate. Alterum est, quàm diuturnum, quin perpetuum in Christi ecclesia, nulla enim tempora legimus apud latinos, vel Græcos, quæ huius oneris mentionem non faciant. vsque ad tempora Apostolorum, vt expressè patet apud Dionisium, & Clementem Romanum. Ex his syllogizatur sic. Onus

hoc ecclesia Christi semper agnouit & subiuit: ergo ex autoritate Diuina: Probat consequentia dupliciter. Primò; quia nulla humana potestas tentasset, tantum onus imponere; apparet in primò Concilio Hyerosolimis habito, quantum modesti fuerint Apostoli in oneribus imponendis: Nulla enim potestas humana hac in re tam difficili, inuenisset obedientiam: nisi Christo iubente; vt multi volunt Apostolos ex præcepto Christi instituisse. Secundò, quia non inuenitur vbi aut quando ecclesia hoc onus imposuerit: ante omnes canones, ante omnia concilia, etiam quatuor illa sacratissima; semper habetur expressa mentio apud patres de confessione. Ergo necessario reijcitur in Christum ipsum.

Mat. 5.

Sed & verbum Christi est apud Matt. Non veni soluere legem, sed adimplere. Impleuit figuram Baptismi remotam, quæ fuit in mari rubro; & proximam in Baptismo Ioannis. Impleuit figuram Eucharistiæ, quæ fuit in Manna, & in Agno typico. Cur non implere debuit figuram confessionis, & iudicij inter peccatores; cuius tam expressa figura fuit in lege: Dum à principio mundi, petebatur confessio culpæ; ex Adam, & Chaym: dum sub lege sacerdotes discernebat lepram à lepra; dum pro certo genere peccatorum ignorantia, vel infirmitatis, certæ offerebantur victimæ; impleuit ergo per institutionem huius iudicij: vbi Ioanni confitebantur actus suos. Dixit leprosis. Ite, ostendite vos sacerdotibus. Dixit de Lazaro apostolis soluere illum: ex his Augustinus arguit: sed argumenta illa sunt ex mysterio; verbum clarum est. Apud Ioan. cum dicit Apostolis. Accipite spiritum sanctum, &c. sic ergo intelligit

Luc. 3.

Ioan. 10.

Prouer. 16.
Gen. 3.Ioann. 1.
Psalm. 31.

Esa. 43.

intelligit pœnitens esse ex Christi auctoritate iudicium hoc in ecclesia, quo potest absolui. Ex hoc deducit duo. Primum est, quod tenetur pro impetranda remissione, ad tribunal hoc se conferre, cur si nemo præcipit? Satis præcipit ægroto, ut adeat medicum, qui in summa sua necessitate ostendit medicum: vrget infirmitas, vrget amor nature, & charitas sui ipsius; qua quisque tenetur ea remedia querere, quæ sibi sunt certiora, faciliora, & utiliora. Tale est peccatoribus hoc iudicium: potest enim fallere contritio, hoc fallere non potest. Adde quod maximum adiutorium dat hic virtus inclusa sacramenti, qua attritio recipit incrementum, & cura facilitatur. Tenetur ergo omnino adire. Secundum est, quod tenetur coram hoc foro se totum aperire, & singula peccata sua distinctè fateri: tum vt possit super ijs distinctè doceri, tum vt possit absolui, vel ligari: non enim iudicium hoc, habet omnia, vel absolue, vel ligare. sed aliqua absolue: aliqua ligare quomodo autem potest hoc fieri, sine distincta cognitione peccatorum? & quomodo possunt cognosci, nisi dicat peccator, cum innumera lateant in corde, & sæpe, grauiora? Si non, clamant Augustin⁹, frustra datæ sunt claves: frustra dictum est: Accipite spiritum sanctum &c. Sic itaque primo hoc tempore statuit apud se peccator, forum hunc agnoscere: atque ad eius iudicium omnino se præsentare: Sed Diabolus qui nouit damna sua; cogitanti huic se insinuat, parat negocia diuersa, quibus ad retardandam, & procrastinandam confessionem inducit: Ita quæ præterit menses, & annos, semper vult confiteri, & nunquam ad confessionem venit.

Secundò. In Secundo igitur tempore, huic ociosæ procrastinationi succurrit pia mater ecclesia, p canonem Lateranensem, sub Innocentio tertio, Omnis vtriusque sexus &c. Quo canone ecclesia, non quidem (vt ineptè docet Calvinus) præcipit confessionem: nam per mille annos ante concilium illud; patet expressè apud patres omnes confessionem fuisse in ecclesia: sed vt intentionem Domini, & sponsi sui Christi adiuuet, & promoueat, quod fecit, & circa præcepta ieiunij, orationis; præsupposito pcepto necessariæ confessionis, de confessione vt negocium faciliat, specificat quatuor. Primum est, qualitas pœnitentiæ: vt sit ois vtriusque; sexus, cum ad annos discretiõis puenerit: istos aut annos dignosces. Si interrogatus puer respondet ad rem propositam. Si discernit locum, tempus, panem sacrum à profano. Si monitus de culpa, erubescit: hos omnes obligat canon. Secundum, qualitas temporis, vt saltem semel in anno, potissimum in Paschate: Hæc autem annua confessio sufficit his, qui ex ea querunt obedientiam: non autem ijs, qui querunt utilitatem: nam quo sepius id facient, vtilius facient. Alioqui dilatio secum trahit multa pericula, Ne culpa habituetur, & confirmet, Ne culpa vna, trahat ad aliam, Ne releuatio, ex habitu contracto, fiat. difficilior, Ne obliuio inuoluat: vnde, vt dixim⁹, multa damna. Qui ergo ex confessione querit utilitatem: qui amat animæ suæ puritatem; qui sumpturus est eucharistiam, qui ex instituto aliquo ordinis, vel societatis tenetur: qui periculum aliquod initurus est, maris, belli infirmitatis, non putet se satisfacere ecclesiæ, & conscientiæ suæ si semel tantum in anno cõfiteatur. Dempit⁹ his

his, in Paschate obligat ecclesia, vt ad agni nuptias admitat immaculatos. Tertium est, qualitas iudicis, vt sit, sacerdos proprius idest iudex idoneus, nunc satis est, vt sit, vel ordinarius, vel admissus ab ordinario. Quartum est. Pœna statuta in transgressoribus, vt in vita excommunicentur & dum in Paschate ceteri edent panem in domo patris: bestię istæ comedant filiquas cum porcis: in morte cum canibus quoque, & bestijs sepellantur. Hæc continet canon Lateranensis, Quibus auditis, instante iam Paschate, iam intelligit peccator, sibi non esse amplius differendum; quare præmissis ijs, quæ ad examen conscientie suæ præcedunt: sumptis dolore, confessione interna, ad tribunal hoc ecclesiasticum sese confert in nomine Domini.

Tertiò. In Tertiò. igitur tempore, se se exercet, & accommodat coram iudice, sibi delecto, tum vt obediat Deo, & ecclesiæ, tum vt sibi, & animæ suæ bene consulat. Primo, humiliat, & prosternit se, detegit caput, totum exinanit, tanta animi, & corporis demissione, vt nullibi tanta sit: hoc enim proprium, & supremum est humilitatis exemplum; hic altissimi, doctissimi, potentissimi, sanctissimi, omnes formam vnam suscipiunt, formam Rei. quare humilitas hic exequat omnia. Magnum salutis principium. Secundò, accusat se, aperit se totum; omnia peccata sua propalat; non excusat, sed vere accusat; numera substantiam, modos, circumstantias, maxime aggrauantes, & speciem mutantes, præcipue fundamentum cordis, in quo latet intentio factorum, in qua vna sæpe consistit grauitas rerum, denudat omnia, ac-

cusat omnia: in hoc enim iudicium hoc distat ab humanis: quod humana damnant se accusantes; Diuinum hoc absoluit accusantes, & damnat excusantes: ita quod in summa, ille melius scit confiteri, qui melius scit se accusare. In accusando se vtile erit, si ordinem obseruet: cum qui sibi magis placuerit, Ita tamè, vt semper incipiat à fide, si quid in ea peccauit, fides enim est substantia rerum. quare & ab ea semper incipiendum. vtile quoque erit, si incipias ab vno, aut altero graui scelere, quod animam tuam maxime concutit: his enim expositis, respirat conscientia, & cætera facile vomit. Ad recordandum, cogites naturam tuam, inclinationem, loca, tempora, socios, occasiones, statum, & conditionem tuam. Tertiò numeratis peccatis: numeret, & ponderet, obliuionem multorum, & forte maioris partis, & eam accuset, causas etiam obliuionis non taceat; forte quod non bene se examinavit; quod recordari neglexit; quod nunquam in se reuerfus est, quod vixit sine modo, sine regula: Quartò, simul omnia, & obliuionem ipsam detestatur: dicens ex animo magno cum dolore; Mea culpa, mea maxima culpa: addat si potest lachrymas, & gemitus in testimonium doloris sui. Quinto, petat veniam; cum clausula generali de omnibus vitijs: & promittat obedientiam Hæc sunt quæ pertinent ad actionem pœnitentis:

Quartò. In Quartò. Sacerdos, iudex maturus Idoneus habens potestatem ordinis, iurisdictionis, & usus ne sit excommunicatus, sedet sententiam laturus, in tam graui negotio: Scientiam habens, & conscientiam. In scientia include prudentiam in ex-

minando, sine scandalo, & sui, & proximi. Et discretionem in discernendo, unde hæc est ars artium ubi disputaturus est cum carne, mundo, Diabolo, cum superbia, vanitate, & astutia, hypocrisis; mille oculis opus habet. Addit Durandus, si sedet ex obedientia: sciat saltem terminos suæ iurisdictionis: sciat formam absolutio- nis: sciat discernere culpam, à culpa, & circumstantias. In grauibus, sciat saltem dubitare, vt possit consulere peritiores: At si sedet ex voluntate, si procurauit ipse iudicium, Debet scire omnia, quæ pertinet ad integram expeditionem iudicij. Ad sananda corpora quimus practicos, theoricis iudiciosos; fortunatos. Ad sanandas animas, sic temere nos committimus quibuscunque? Conscientiam etiam requirimus in hoc iudice, non quod requiratur ad esse, quantum pertinet ad absolutionem: dum modo sit legitimus, vel bonus, vel malus soluit, & ligat: vt de sigillo aureo vel plumbeo exemplificat Gregorius Theologus. Conscientia necessaria est super sigillo secreti: vt extra hunc forum, nihil horum, quæ hic audit, se scire intelligat. Et possit etiam iuramento dicere, se nescire: etiam, si vigeat summa potestas: non. n. scit, quæ reuelare nō pōt. sed necessaria est ad bñ esse. Primò ex parte sacerdotis: nā si cum mala conscientia exercet hoc sacramentum, committit sacrilegium. Contratur ergo, saltem in generali accessurus, & veniam petat à Deo, cum proposito confitendi. Secundò ex parte pœnitentis. Nam si curam animæ suæ non habet, quomodo tuam curabit? de episcopo petit Paulus, vt sit domus suæ bene propositus. Adde qd si pro te oraturus est, nō sunt idonei intercessores, domini contemptores, sit

confessor benignus erga pœnitentem; hylari facie, sit etiā erga magnos peccatores, quousque lucrum sperat. ostendat zelum, & passionem multam, super peccatis fratrum, vt olim D. Ambrosius, sic enim facile inducet ad sensum priorum peccatorum, etiam vanos.

Sedēs sic sacerdos in hoc foro duopotissimum considerare debet: primo certas conditiones pœnitentis. secundo conditiones culpæ expressæ. In pœnitente consideret. Primò, si sui fori est, vel non, ne salcem mittat in alienam &c. Secundò; si capax sacramenti, si excōmunicatus: sic enim capax est pœnitentiæ virtutis de qua heri, at non pœnitentiæ sacramenti: curet prius solui. Tertiò, si simplex; vel astutus; aliter enim tractabit virginem, aliter vxorem, aliter simplicem iuueniculum, aliter virum expertē, vti le est iuuare simplices, & interrogare, vt dicant bono animo, & non erubescant Dei vultum, qui omnia nouit. vt non nominent alios, sed sua tantum detegant crimina: certa pro certis, dubia pro dubijs dicant. Quarto, Si sincerus: an simulatus, si cupit ex animo, an tm̄ ex cerimonia, vt tempore se accommodet: hoc autē facile diuinare poterit, si obseruet. primò, si possidet peccata sua, narrat expedite, ergo præmeditatus est. si inuenit imparatum dimittat, vt examinet se, & redeat nisi temporis angustia cogat expedire. secundo, si libere accusat, non excusat; ergo curari vult. quidam accusant Diabolum per se. d. diabolus me cogit, de qua re maximè lætatur Diabolus. si paratus est obedire, vel subterfugit dimittere pelli- cem &c. Tertiò, si gemit, suspirat: percutit pectus, vel tm̄ ex pagina. Quarto, si propositum expedit, & format libere

libere dimittens, an mulstat. In culpa consideret. primo, si sui fori est: an reseruata superiori, nisi instet articulus mortis, in quo nulla est reseruatō. secundo, si mortalis, an venialis, an dubia. Tertiò, si accidentalis, ex infirmitate, vel ignorantia. an habi tuata. si eleuans, an deprimens: si eget oleo, an vino. si deijcitur pœnitens, subleuet Dei misericordia. recipiat se responsurum pro eo coram Deo. His consideratis expediat iudicium per hæc. Primò, instruat super negotio, arguat, consoletur, aperiat, & liget vulnera vt opus est: exploret propositum dimittendi, sine quo non absoluat, sed hortetur ad bona opera, quibus disponi poterit. Secundò, absoluat diuina autoritate à culpa, & à pœna æterna, ex vi sacramenti, qua suppletur omnibus insufficiētij, modo actu pœnitens non ponat obicem, quo factō simul & infunditur gratia. Tertiò imponat satisfactionē, & pœnam temporalem, secundum modos, & regulas de quibus in sequēti. Quarto, Benedicat. & commendat Deo. Atque hic absoluitur totus progressus pœnitentiæ Sacramentalis.

Tertiò Fructus, quos pœnitens ex hoc foro consequitur innumerati sunt. si quid boni reliquū est in Christi ecclesia, id totum debemus pœnitentiæ sacramentali. Si potuisset Satan, vt sæpius tētauit, tollere ex ecclesia cōfessionē; actū erat de vniuersa religione exemplo sunt tot partes Germaniæ, Angliæ, Scotiæ &c. Potissimi tamen fructus sunt hi. Primus. Humilitas illa profunda, quæ fundamētū est vite, & apostasiæ. Secūdus est verecundia, & erubescētia, q̄ est magna pars satisfactionis. Confusio adducens gloriā

pōt in tantū augeri, quod tollit omnem pœnam. Tertius est frenum quoddam reuocans à peccato; tum ex proposito formato; tum ex promissis iudici. Quartus, est instructio specialis super peccatis, & eorum circumstantijs, & etiam remedijs applicādis. Quintus, est absolutio illa Diuina à culpa, & pœna æterna, ex virtute sacramēti. Sextus insulto gratiæ; aut iam habitæ ex cōtritione auctio si enim non habeat gratiam, acquirit si habet, auget. Septimus limitatio pœnarum temporalium iudicium discretum iudicis; quibus stare debet vt satisfaciatur. Octauus, est Benedictio qua commendatur Deo. Ex his omnibus sequitur exoneratio, & hylaritas conscientiæ: psal. anima nostra erepta est de laqueo venātium: laqueus con tritus est: & nos liberati sumus. unde ista omnia bona? adiuto. nost. in no. do. qui fecit cælum & terrā. Amen.

Psalm. 123.

DE POENITENTIA HOMELIA TERTIA.

Feria quarta Dom. quinta.



SI sacramentum pœnitentiæ foris est perti- nens ad iustitiam; iusti- tiæ autem est cōpensare damna, & culpam emendare per pœnam. Ita ne videtur benefactum, vt peccator, in foro iustitiæ absoluat ab omni culpa, quoties redit ad cor, sine omni pœna personali? ita ergo millies peccabit, redibit, recipiet, & nunquā ibit instru- ctior? Si hæc maxima misericordia fit in Baptismo. fit quia ingressus est quo primo admittitur ad consortiū Dei, excusatur ignorātia, in firmitas;

præterea regeneratur, ubi vetera omnia cessant cum tota sua memoria. At hic recipitur homo christianus, qui toties à suscepta decidit gratia, toties donis Dei abusus est; dimittit ex Christi merito, culpa, & pœna æternam non in aliquo & ipse puniri debet, ut discat non malefacere? ita Iosel cōuertimini in toto corde vestro, in ieiunio, fletu &c. Ita Daniel, elemosinis peccata tua redime. Ita Ioannes facite fructus dignos pœnitentiæ. Ita per peccatum dimissum affligitur David, plorat, in cilicio &c. Ita Niniuitæ in ieiunio fletu, & plâctu. Ita Petrus in multis lachrymis. Ita discipulus ille Apostoli Ioannis, qui fuerat latro. Euseb. li. 3. c. 23. Ita Theodosius Imperator à D. Ambrosio episcopo Mediolanensi. Recte igitur ecclesia ad contritionem, & confessionem, tertiam addidit pœnitentiæ partem, quæ est satisfactio, quasi sit compensatio peccatorum. Non quod ob hanc remittatur culpa, aut pœna æterna. hæc enim debentur Christo, cuius liuore sanati sumus: Sed pœna temporalis, in quâ Dei mîa ex vi contritionis, vel faciãmenti commutatit æternam, ut respondeat delectationi spiritali quâ habuit peccator. Nō etiam quod sine Christo sola opera nostra habeant vim vllam satisfaciendi. Non tu radicē portas sed radicē te. Ita oratio nostra hæret Orationi Christi, & tamē vult nos rogare. Ita de operibus nostris dicit cōciliū Tridentinū. Ex illo, scilicet Christo, vitam habet. Ab illo offeruntur Patri: per illū acceptantur à Patre. sed locum illustrem hic habet misericordia p̄ Iesū Christum dominum nostrum, aliquem et habere debet iustitia tū vt aliqua cōpenset damna, nempe offensē diuinæ respōdet passio Christi: delectationi

hominis temporalis, respondet passio hominis. Auerfioni à Deo respondet pœna æterna. cōuersioni ad creaturā pœna tēporalis. Adde quod per hanc flectitur hō in viā virtutis. David. De Psalm. 39. Elz. 1. clina à malo, & fac bonum. Esa. quiescite peruersē agere, discite benefacere. Pœnam & vim etiā satisfaciendi habet contritio quia dolorē, & potest ita augere, quod tollit omnem aliā satisfactionem nostram: suam habet confessio, erubescentiā, sed hic loquimur de canonica, & arbitraria, quæ per sacerdotem iniungitur. Et de hac, tria illa inquirimus. Statum: Progressum: Et fructus: Attendite.

De Satisfactione.

Primò, status integrans valorem satisfactionis, vt possit coram diuina iustitia compensare, complectitur. quinque has cōditiones. Prima, vt sit opus bonum; bonum inquā, primo de genere virtutis, cedens ad honorē Dei. nam si tota die ludas, etiam cū labore, & tædio, non satisfacis. si etiā opus indifferens sit, vt si piscando labores (nisi faceres pro pauperibus) aut ambulando sine certa pietate: nō satisfacis. solent reducere communiter ad tria, quæ sunt, ieiunium, quod capit omnia corporis exercitia: elemosyna, quæ continet omnia fratrum subsidia, & opera misericordiæ. oratio, quæ continet omnem latrã: hæc n. tria totum hominem exercent: ieiunium in corpore: elemosyna in substantia; oratio in spiritu. Regulat etiā hominem in seiplo ieiunium, circa proximum elemosyna, erga Deū oratio. Sit etiam opus bonum, secundum communiorē opinionem theologorum, bonitate radicis. i. gratiæ: sit factum in gratia; alioqui non facit,

facit saltē hoc concedūt oēs, qđ nō meretur, secūda vt sit opus pœnale, & afflictiuū, qđ subtrahat aliquam delectationem, & inferat aliquod in cōmo dum pœnitenti; sic enim compensat delectationē, quam habuit in peccato, quantum fuit in delitijs, tantum date tormentum. Eheu quid possunt iuuare delicatæ istæ nostræ penitentiolæ, quæ communiter à medicis pijs imponuntur? Intelligit tamen D. Thom. opus pœnale ex parte actus, non ex parte agentis: potest. n. esse, quod vel ex feruore pœnitentis, vel ex habitu contracto in bono: minus pœnalis erat oratio, elemosyna vni, quā alteri, & nō tamen erit minus satisfactoria: At si oratio sit breuior, ieiunium pinguius: ex hoc certe opus minus pœnale, minus est satisfactorium. Tertia, sit opus alias in debitum, sed ad hoc ipsum assumptū vt satisfaciatur pro certis his delictis, si enim pater per curam filiorum vellet satisfacere, aut sacerdos per horas canonicas, nihil facit. Debita sunt omnia nostra Deo de iure, sed tamē eius clementia fecit nos dominos voluntatis nostræ, & actionum nostrarum: & ex his satisfacimus, vt de indebitis. Quarta, sit opus voluntarium. Non quidem ita, quod peccator sibi imponat, & ex sua electione faciat, hoc. n. vim habet tantum merendi, & satisfaciendi ex persona: non autem ex vi sacramenti, quæ addit ad opus operantis, opus operatum, quod maximi valoris est: Facit enim opera ista sacramentali proportionari debito, quod homo habet cum Deo, etiam dimissa culpa, & pœna æterna: quam proportionem sine sacramento nec habent, nec habere possunt in tota hominis vita: quare necessario affligendus esset in purgatorio. propor

tionem dat sacramentum: Thom. & Bonauétura. Sed intelligo voluntarium idest sponte, & libenter acceptum à iudice sibi imponente. Damnati non satisfaciunt, quia voluntarie non affliguntur: patientes in purgatorio minus idest longiori tempore satisfaciunt; quia etiam eorum pœna minus est voluntaria, nā & si consentiunt affligenti propter Dei gloriā; non tamen in eorum potestate est reijcere pœnam, quod potest homo in foro pœnitentiæ sacramentalis, non tamen sine suo damno: Si tamen pœnitens post peractā satisfactionem sacramentalem, assumat sibi alia opera pœnalia; in eis quoque & merebitur, si sit in gratia, & satisfaciet amplius: Quinta, vt sit discreta, idest respondens culpæ in quantitate, secundum proportionem; non enim Dei iustitia accipit quamcunque mensuram pro compensatione, sed requirit iudicem discretum: alioqui exoluet in purgatorio. Vtile etiam erit & conueniēs si respondeat in qualitate. Per quæ quis peccat: per hæc puniatur: sit ergo contra carnalia peccata ieiunium, & qđ ipsum consequuntur, contra spiritalia oratio, contra Ananiam elemosyna. Sic tamen vt conformitas ista non sit necessaria, sed in arbitrio sacerdotis imponentis, et etiam penitētis acceptantis: Hic status est: Secundò Progressus est actio inter sacerdotē, & pœnitentem: iudex enim grauis, & maturus, charitate etiam præditus, multa hic considerat priusquam satisfactionem imponat: quatuor habet periodos, quorū tres seruiunt sacerdoti, quartus autem pœnitenti. Primo, qualitatem, & quantitatem culpæ, quam exagendū esset in purgatorio. propor

tiam confundat: hæc enim eget consolatione. Secundò, intentionem sacrorum canonum pœnitentiã, non quidem vt impleat; tempora enim hæc nostra delicata non ferunt, sed vt melius sciat curare vulnus, & quanto magis potest accedat vt possit etiam pœnitenti narrare, quid à se requirat Diuina iustitia. Tertiò, qualitatem pœnitentis, ingenium, mores habitum in bono. vt quasi medicus, secundum complexionis vires det medicinam, non imponat, si credit, quòd non implebit. Melius est enim mittere eum in purgatorium, quam ad infernum, ex inobedientia, si nõ impleat. Si magnus peccator est, non oneret graui pœnitentia, nisi habituatus fuerit in bono, si magnam contritionem videt, det modicam: supplet illa. In qualitate etiam consideret, vt quanto plus potest maceret eum; dummodo nõ dubitet de transgressione, & inobedientia. Obseruet etiam, si potest, talè imponere, & quæ & satisfaciat pro præteritis culpis; & eum muniat in futuras tentationes. Memento quòd in forma indulgentiarum cõmuniter relaxatio fit de pœnis iniunctis, quod si minime iniunguntur, Vide quantum præiudicium fiat pœnitenti. His consideratis imponat pœnitentiam, cum charitate, & discretionem, quam vbi ille accipit, & promittit implere; Tunc addat ad bene esse consilia hæc salutaria. Primũ, vt sciat hæc esse leuema, si cõparetur eius peccatis: quare vtile illi fuerit, si hac peracta addet plura, & suamet electione. Secundum, vt faciat cito, donec in gratia Dei est: nam duplicè habet valorem, & ex merito auget sibi gratiam susceptam. Tertiũ, faciat in dolore, & gemitu, & si-

lentio, sequestret se à turba; & oculum habeat fixum in culpis suis, & hac intentione faciat, vt pro illis satisfaciatur. Quartum, meminerit semper, quòd si non implet hic, implebit magno suo damno, & præiudicium in Purgatorio, maluit Gregorius in firmari in tota vita, quam tres dies purgatorij. Quintum, muniat se indulgentijs; ad hoc enim supplementum ecclesia aperuit thesaurũ hunc, vt succurreret infirmitati temporum: Sextum. Meminerit omnia bona, quæ faciet; omnia mala quæ patietur, semper Diuinæ sic misericordie reuerenter offerre, vt ea dignetur per Iesum Christum accipere, & in honorem suum; & in satisfactionem culparum suarum. Tandè admoneat, Vide fili; Noli amplius peccare, ne deterius tibi contingat. Muniat etiam si potest contra reciduationem his regulis, si inducere potest vt accipiat, & promittat, sine iuramento tamen, ne fiat periuurus, nisi in casibus, in quibus sacri Canon. admittunt, qui & præcipiunt iuramentum. sic enim consulunt Doctores. Prima, promittat, quòd quandocunque sentiet se peccasse mortaliter, ieiunabit semel in pane, & aqua: vel orabit septem psal. vel dabit tantã elemosynam, vel quòd infra tres dies se obliget ad confitendum. sic enim multi sibi cauent: Secunda, promittat, quòd quoties tentari se maxime sentiet ad peccandũ, ante quam deliberet dicet septè psalmos; vel flectet genua ante crucem; vel aliam quam orationem virgini, aut sanctis suis deuotis: hæc enim poterunt gratiam impetrare; ne peccet. Tertia, promittat, se in tentationis æstu, cogitaturum, aut mortem, aut iudicium finale, & aut dãna, quæ sequuntur

quantur ex culpa, valè enim hæc freno reuocare à culpa: Sic monitum dimittat in nomine Domini.

Pœnitens verò ex alio latere, sibi consulat, & prospiciat sic. Primò, diligenter consideret pœnitentiam iniunctam, num possit implere, num velit: si non, Curet oratione sibi mutari: Secundò, statim implebit, in feruore spiritus. Tertiò, plura semper addet ex suamet deuotione, & compunctione. Quartò, sollicitus erit ad indulgentias accipiendas. Quintò, se sequestrabit ab occasionibus illis, quas meminit sibi alias præiudicasse; loca, tẽpora, societates mutabit. Sextò, sæpe secum recogitabit promissa facta sacerdoti suo, vt non cadant ex animo: & sciat se violare fidem, quod non decet virum christianum, tanto minus nobilem; si non obseruet. promissit enim non tantum homini, quam Deo, cuius vicem homo gerebat: hæc de progressu.

Tertio. Vtilitas multiplex ex hac satisfactione sic iniuncta, suscepta, & præstita sequitur sine dubio. Prima, quòd delicta præterita compensat, non quidem quantum ad culpæ vim, aut reatum æternæ meritis, hæc enim omnia tollit Christi meritum: sed quantum ad reliquias peccatorum. i. pœnas temporales, in quas æternæ illæauerant commutata: vulnus ergo sanat Christus sanguine suo: cicatricè vulneris, sanat hæc pœnitentia. Ita origines, Athanasius; Basilius, Gregorius Nazanzenus, & Chryllostomus. Secunda, quòd iram Dei imminentem, & flagella parata auertit, quãdo sic seipsum affligit peccator: Agam, inquit, & ego pœnitentiam super malo quod locutus fueram, vt facerem ei exemplum Niniæ seruata. Tertia testatur dolorem animi, & mutatio-

nè propositi, opere externo, In quo maxime delectatur Deus, & edificantur boni omnes. Nõne vidisti inquit Achab, humiliatum? malis etiam exemplo est resipiscentiæ. Quarta, Causas malorum imminuentium, & futurarũ culparum excindit, intrinsecas dum minuit vires concupiscentiæ. extrinsecas, dum mutat consilia, societates, loca, tempora &c. Quinta, exercet se, atque habituat in bono, quo simul, & gratiam suscepiam conferuat, & auget, quousque tandem saluat fons aquæ viuæ in vitam æternam: Amen.

Habita Rauenna. x 570.

FERIA QUINTA DOMINICAE QUINTAE In Quadragesima.

Est velut epilogus tractatus De Pœnitentia.



IC serpit in hominis vita peccatum, quod in dies crescit, quousque occupet, atque obruat totam, & feruam sibi faciat. Eccl. Eccl. 40

Graue iugum super filios Adam. quale iugum? Respondit Apostolus. Regnat peccatum in nostro mortali corpore. Ergo implet mentem tenebris, affectum concupiscentijs, carnem dissoluit; spiritum confundit, sensus ludificat, rationem turbat; sicque peccatorem totum captiuat, quòd neque scit, neque vult sese explicare. Vbi autem regnat sic peccatum in homine, de iure obediunt illi, quæcunque hominis sunt, corpus, anima, virtutes, fortuna,

fortuna, loca, tempora, verba, facta conceptus, oculi, manus, caput, pedes, exhibuistis inquit.

Paulus, membra vestra seruire iniquitati, ad iniquitatem: vna enim ad aliam prouocat. seruitus ista dici non potest, quantum est odiosa, qua seruitur inimico, corruptori, proditori: Pudenda, qua seruitur in immunditia, turpitudine, ira Dei. Damnoſa, qua pæterita, præſentia, futura omnia vertuntur in perniciem: præterita bona mortificata sũt; præſentia mortua vna morte: & futura duplici morte temporali, & æterna multabuntur,

Quod si sic est, si sic esse sentimus, quantum debemus Diuinæ misericordix, quæ per pœnitentiam eximit nos a tantis malis? quantum diuinæ Gratiæ, quæ nos etiam incogitantes præuenit, & ad se vocat? quantum fidei, quæ mouet, & incipit opus hoc in nobis? quantum timori, qui velut stimulus virget? quantum spei, quæ euntem sustinet? quantum Charitati, quæ opus perficit, & conterit in corde nostro peccatum, ac nos è manibus eius liberat? Hæc autem illa sunt, quæ (vt dicimus) ducunt nos in viam salutis, & formant in nobis contritionem, quæ erat prima pars pœnitentiæ, & per hanc refarciunt nobis damna præterita, per gratiam viuificantem: præſentia per gratiam gratificantem: futura per gratiam magnificantem, & glorificantem.

Vtriusque huius fortunæ, seruitutis, & libertatis exempla sunt innumera in scripturis, David, manassæ, Niniæ &c. Sed nullum illustrius est hac Peccatrice, quam ad pedes Domini statuit hodie nobis Lucas Euangelista Narratio iucundissima est,

omnibus præcipue peccati iugo subiectis: ponit enim ob oculos optabilem hunc transitum, à culpa, ad gratiam, id est à morte ad vitam animæ. Et hic transitus est scopus historix. En quam distat à principio finis. Principium est, quo status peccati, & seruitutis exprimitur. Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. Finis in quo liberatio exprimitur. Remittuntur tibi, peccata tua, vade in pace. Nunc singula consideremus, vos obseruate, numerate diligenter nam quæcunque diximus in tractatu de pœnitentia, hic pro maiori parte verificabimus.

Rogabat Iesum quidam Phariseus vt mand. cum illo. Illustris, & prope diuina est Christi actio absolutio pœnitentis; illustrem etiam, & sanctum forum habet; nempe domum venerab. Pharisei. Actio est iudiciaria, ideo habet testes, ream, & iudices, & in singulis sunt multa notabilia. Testis, & promotor nobilis, & peritus est Simon Phariseus. In hoc notat historia tria, Facta; verba, cogitationes. Facta sunt amabilia, Verba recta, cogitationes inficiunt omnia. Rea est mulier peccatrix; in hac mirabile est obseruare: qualis venit ad Christum; qualis stat cum Christo, qualis abit à Christo. venit peccatrix: stat pœnitens; abit iusta. Iudex est Christus dominus, in hoc quatuor sunt, & notabilia, & amabilia. Primum, quod peccatricem benigne suscipit. Secundum, quod pœnitentem patienter sustinet: Tertium, quod diligentem, potenter tuetur. Quartum, quod afflictam, & contritam clementer reficit, & consolatur.

Primo. In factis amabilis est Phariseus: quod Dominum humaniter excipit domi, tanquã eius studiosus, quia

quia tamen radix infecta est, facile scandalizatur. Inficit ambitio, quod re vera non suscipit Iesum, vt honoraret, aut colat eũ, sed vt exulteret ad horam in lumine eius, vt de Ioanne idẽ tentarunt, & hypocrisim retexit Christus: Ad visum ergo mulieris, & patientiæ Christi, statim commouetur, & putat Christum ignorare eam, & ex hoc arguit, quod non sit propheta: Ita communis infirmitas Phariseorum, & hypocritarum est, quod bona, & speciosa sunt facta, verba iusta, & recta: cor inficit omnia. Ideo laboriosa est hypocrisis, quia semper in ea pugnant facta, & dicta, cum corde: ideo ista inæqualitas non potest multum constare. Dum vero sic se inuicem fruuntur Christus, & Phariseus.

Secundo ecce Mulier quæ erat in ciuitate peccatrix. Magnum subiectum, ad illustrandam Christi misericordiam, vt vere dixit Apostolus, vbi abundat delictum, superabundare misericordiam. Quare demonstrat Euangelista, quali rem notabilem. Ecce, videte, notate omnes, & præcipue peccatores, sit vobis exemplum, & ad pœnitendum, & ad confidendum. Videte in primis qualis venit mulier hæc ad Christum. Peccatrix. Tantum habet in hac roboris, & dominij, peccatum, tantum infecit eam, vt nullum aliud nomen possit miseriam eius exprimere, inquit Gregorius, nisi peccatum, parum erat dicere, vana, superba, immunda: vnum est nomen quod exprimit omnia: Peccatrix est: quicquid intus habet, in corde, in mente, in affectu: quicquid scit, vult, optat, peccatum est: quicquid foris, corpus, substantiam, amicos, dies, noctes, omnia habet ple na peccato. Et est peccatrix. In ci-

F. Franc. Viced.

uitate. Quo verbo duo significat: primum, quod erat primaria, eminentis, magistra impuritatis. Huic seruiunt, pulchritudo, nobilitas, diuitia, adulatio, fauor mundi. Secundum, quod erat notoria, infamis, scandaloſa: Huic seruiunt ostentatio, libertas, luxus, pompa, temeritas. Et talis erat, quod significat in culpa sua habituatam, iam mensis, & annos sic Diabolo destinatam: Huic seruiunt, ignorantia, ocium, delectatio, pertinacia. Tantam molem miseriarum in hac serua sua cumularat peccatũ, quod totam possederat, & corruerat. Sed bene est, quod regra ad medicum, peccatrix ad Christum venit, & venit pœnitens, cuius apud Christum spes vana esse non potest, quando inseparabiles sunt, Pœnitentia, & remissio peccatorum. Et quoniam pœnitentia est motus Diuinæ gratiæ præuenientis; vocantis, & trahentis, quæ & in hac præuenit omnes cogitationes animi sui; omnes etiam mundi opiniones, & spes, ideo tanquam Dei opus notabile iubet Euangelista obseruari, & dicit. Ecce. Et quoniam pœnitentia debet esse spontanea, & cordialis; ideo inducit eam sponte venientem, non vocatam, non rogatam, nisi ab intrinseco, cor mouet, & portat, & voluntas se liberandi. Et quoniam pœnitentia debet esse totalis, primo ex parte cordis, vt totum offerat, & exerceat: ideo inducit eam sic venientem, vt tota sit circa cor suum: nihil extra se videat, nihil curet oculos spectantium. Tota intus est, tota in corde, & totum cor suum adhibens, & perlustrans, fatis sibi est: hic: aliena non curat. dicat mundi vanitas, quicquid velit, sibi consulit. Et quoniam pœnitentia de-

Qq

tia debet esse totalis, circa omnes vitæ partes, & integrum sui obsequium adhibere. Ideo totam se prosternt ad pedes Christi, totamque se effundit, & exercet; cor dat suspiria, oculi dant lachrymas, caput dat capillos, os oscula; manus vnguenta. Plura non facit, quod plura nescit: plura non dat, quod plura non habet. Et quoniam Pœnitentia debet esse totalis, circa totum peccati corpus, vt singulas noctes lauet, singulas culpas exoneret, ideo perseverat in opere; se totam excutiens, & examinans. Hæc, inquit Christus, ex quo intraui, non cessauit osculari pedes meos: Vnum osculum non sufficit: sed ad memoriam singularum culparum; singula dat oscula, quæ sunt indicia singularum attritionum. Et quoniam pœnitentia debet esse pœnalis; Ideo affligit se, lachrymatur, gemit, dissoluit comas, resoluit ora, effundit vnguenta, dissipat se, & sua omnia in Christi obsequium, vt satisfaciatur, & tanquam ministra iustitiæ, culpam per pœnam corrigat in seipsa. Hæc autem, inquit D. Gregorius, sunt exercitia, quæ in hac pœnitente sunt sensibilia, quæ oculi circumstantium cernere possunt, notabilia, & mirabilia certe: At longè maiora, & meliora sunt ea, quæ Christus solus videt in corde eius, vbi radix est pœnitentiæ, & sunt virtutes animi, quæ pœnitentiæ actionem commendant. Humilitas summa flectit, & prosternit superbissimam. Compunctio in lachrymas resoluit vanissimam. Pietas dissoluit auream comam artificiosissimam. Affectio animi mouet ad pedum oscula, os delicatissimum. Deuotio effundit vnguenta præciosissima. Amor omnium radix, omnia facit, omnia fit, omnia

dat; omnia promittit: tantum vt Christum suum Dominum habeat, cui perpetuo seruiat. verba, & conceptus animi quis exprimere potest, nisi qui expertus est in confessione peccatorum. Miserere mei Deus: &c. De profundis clamaui; &c. Talis igitur venit, & talis stetit, mulier hæc omnia faciens ad motum Diuinæ gratiæ, in sui salutem, & peccatorum exemplum videamus nunc, quomodo eam infirmam suscipiat medicus:

Tertiò. De Iesu medico, & iudice fori huius, sunt quatuor illa obseruanda, quæ diximus: ac diligenter, & dulciter contemplanda, nam in hac vna Christi benignitate, patientia, tutela & clementia, consistit tota spes, quia & gloria peccatorum.

Primò. Primo igitur venientem ad se peccatricem, vt cunque scdam, impuram, infamem benigne recipit, & ad pedes suos admittit. Cur enim repellat, si vocat ipse, si mouet, si trahit ipse? Suscipientem dicam, inquit Gregorius, an trahentem? vtrunque dicam, suscipientem, & trahentem. Cur repellat, si querit, sequitur, si è cœlo ad hoc venit, vt peccatores requirat, vt in parabola centum ouium? cur repellat, si vt expectaret, fixit se in cruce, & brachijs apertis inuitauit ad se? Cur repellat, si ipse est pretium peccatorum, & redemptor est peccantium? Cur repellat à pedibus, si quicquid habet, corpus, animam, Deitatem, habet in seruitium peccatorum? Imo habet à peccatoribus; non enim haberet pedes, aut certe tales, tam lassos non haberet, nisi peccatum præextitisset. venit saluum facere quod perierat, In similitudinem peccatorum, vt ad se traheret peccatores. sic ergo benigne recipit.

Secundò.

Secundò. Secundò. flentem, lauantes, tergentem, osculantem, vnguentem patientem iustinet. quicquid illa vult, faciat: omnia patitur Christus. Sustinuit lauare pedes peccatorum & non sustineat lauari à peccatoribus? Daturus est sanguinem peccatoribus, & non accipiat lachrymas à peccatoribus? Passus est seligari funibus peccatorum, & non patietur se abstergi, & etiam ligari capillis peccatorum? Descendit è cœlo, ad oscula peccatorum è Iuda proditoris; & non accipiat oscula pœnitentium? effundit ipse maria olei, & vnguentorum cœlestium, gratiæ, & misericordiæ in peccatores, & non accipiat à peccatoribus, modica hæc vnguenta terrena? Sustinet ergo, atque interim dat tempus pœnitenti se se totam purgandi, & euomendi: tempus etiam ipse habet si opus sit, tanquam iudex prudens considerandi, primò, qualitatem, & quantitatem culpæ, quam vt alienam à se, abominatur, & cuius regnum deaustat, & demolitur. Secundò, qualitatem personæ pœnitentis; modos, lachrymas, exercitia, naturam, mores; hæc amat, & saluare omnino vult: Tertiò leges, & canones non considerat, quoniam ipse lex est, & legum conditor; non enim minister est, sed Dominus, & Magister. Obseruat etiam omnia Dominus Phariseus, & patientiam Christi sinistre interpretatur. Hic enim vt ex professione peccatum odit, vel saltem odisse simulat, ita simul odit personam: vnde mulieri si ad eius pedes accessisset, Domine, si iniquitates obseruaueris statim sibilans exclamasset: Noli me tangere, mundus ego sum. &c. Sinistre quoque interpretatur patientiam Christi, quod sit homo quidam & non propheta &c. Impuras has

cogitationes, & crudeles, quæ sic facta & dicta hospitis sui inticiunt: percipit Christus, vt cunque infra se mulsetet hypocrita; ac tanquam pestes conuiuij huius ferre non potest quare Simonem compellat, vt audiat nescio quid, magni momenti, quo scilicet, vt verus propheta totum illius cor est, & reuelandum, & condemnandum. Vocat ex nomine ad conciliandam beneuolentiam: potuit dicere, hypocrita, superbe, crudelis, sed in regno Christi, non sic dure agitur cum peccatoribus, vt confundatur ille: Magister dic. Verba, vt diximus, sunt satis apta.

Tertiò. Tum Christus arripit tutelam pœnitentis suæ, vt olim etiam descendit Niniue contra simplicitatem Ionæ. Est autem defensio, & artificium, & doctrina insignis, per parabola quæ septem capitibus explicat vniuersum negotium salutis humanæ. Primum, quod quidam nobilis, & diues scelerator, dedit denarios egentibus duobus; vni 500. alteri 50. Ita Deus distribuit dona sua inæqualiter quidem (vt in Parabola talentorum) sic tamen, quod omnibus dedit quantum sufficit ad salutem: Secundum, quod ex ea donorum collatione, vterque debitor danti est. sic omnes creaturæ debent restituere dona Deo id est ea exercere in Dei gloriam, quæ de manu tua accepimus, damus tibi. Tertium, quod ex paupertate vterque deuit debito. sic conclusit omnia sub peccato. si iniquitates obseruaueris, sic ergo quotquot sumus, debito res sumus Deo, & non sumus soluentes. Quartum, quod non habentibus, dominus dimisit vtrique: quod beneficium est redemptionis: quod di-

uina misericordia penitentibus peccata dimittit ex charitate: **Q**uintum quod secunda ista misericordia maxime obligat debitores, ad amandum tantum benefactorem plus enim redimi est, quam creari, in creatione dat te tibi, In redemptione dat te tibi. Nihil nasci profuit, nisi redimi. Debitor autem est potissimum amoris, quo tantum amorem compenset. Sextum, quod si amor hic pendet ex ea misericordia; Debet igitur ille magis amare, cui plura dimissa sunt: minus, cui pauciora. Septimum, quod Deus, qui in amando fruitur amore nostro; debet, ipse plus amare hunc, cui plura dimisit, cum sentiat se ab eo plus diligi. Ex his ad rem sequuntur tria hæc, quæ cor Pharisæi iudicant. Primum, quod plura dimissa sunt mulieri quàm Pharisæo, qui in se, vix vlla agnoscat debita, vix vllam remissionem. Secundum, quod mulier sentiens in se tantam Dei misericordiam, & peccatorum remissionem, plus diligit, quam Pharisæus & probat ex collatione: Intravi in domum tuam &c. Tertium, quod mulier ista plus diligens, à Deo quoque plus diligi debet: quare ut dilectam suam non modo admittere, sustinere, pati; sed consolari & a se cõteta dimittere, & det & vult. In hac amantissima voluntate.

Quarto. Quarto Ad mulierem se conuertit, negocium penitentiam ex pediturus id est ægrâ sanaturus, & ream se accusantem absoluturus. virtus non de est, nam hic est origo, & fons virtutis, & meriti, dicunt illi, quis est hic qui etiam peccata dimittit? Respondit: Dominus virtutum ipse est rex gloriæ. Materia nõ deest, contritio, cõfessio, satisfactio penitentis. Minister certe deest; sed

eius loco est dominus qui facit ministros. Intentio optima est: in penitente suscipiendi, In Christo dandi remissionem, forma adhibetur, qua culpa tollitur, & infunditur gratia per verbum hoc salutare. Remittuntur Tibi peccata tua. Fides tua te saluam fecit: nam ex fide timor, spes, charitas, quæ integrant penitentem, virtutem. Sic eam absoluuit, & liberat à regno peccati, & trãfert in regnum gratiæ. Addens quasi fructum suæ absolutionis Vade in pace. Vna hæc pax continet omnes fructus, quos narrauimus prodire ex omnibus penitentiam partibus. Pax ista, viuificat animam, viuificat opera mortificata viuificat opera præsentia, & futura; liberat à timore poenæ, quæ omnia præstabat contritio. Pax ista, Humiliat cor, Comprimit vanitatem, Clarificat mentem, Inflammat affectum, Dat gustum remissionis culpæ, infusionis gratiæ, quæ omnia præstabat confessio: Pax ista, signum est compensationis factæ malorum præteritorum, sublatam indicat iram diuinam, ostendit internam obedientiam; excindit causas malorum, Habilitat, & habituatur ad bonum; quæ omnia satisfactio Vade In Pace. Pax tibi cum Deo, cum corde tuo cum bonis omnibus. Bellum sit Satana, peccato, carni, & mudo; Hæc sibi sunt expugnanda: Aude omnia in virtute pacis huius, sint omnia terribilia; tu vocem hanc semper audito, quam spiritus Christi in corde tuo intonat, Pax, Pax, Pax. Amen.

Habita Rauenna. 1570.

FERIA

FERIA SEXTA
DOMINICAE QUINTAE
In Quadragesima.

Quæ mala fors Christi est, coram ingrato hoc mundo suo? Creauit eum, & omnia quæ in eo sunt; sustinet, & regit omnia; noua quotidie dona, miracula etiã charitatis impendit: & tamen in eo non habet vbi reclinet caput. Imò ab eis potissimum patitur & pellitur, quibus & maiora, & meliora dat, à diuitibus, potentibus. Sic ubi tutus est, apud pauperes, qui nihil fere habent mundi, tutus est. Non autem patitur hoc Christus, quod ipse sua natura acerbus sit, incommodus; nã spiritus eius super mel dulcis non tollit necessitates: non etiã comoda; non confundit status: consolatur omnes. Non etiã quod sit inutilis: nam sanat, illuminat, docet; reuatur, innumeris modis, nihil boni habet mundus sine Christo. Non etiã quod sit incognitus, nõ oēs illum cõfitemur, omnes extollimus, omnes illi dicati sumus, quid ergo? Quare (inquit Psal.) tremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Respondet deo: In populis, & turbis simplicibus, causa est ignorantia, mouet etiam exemplum maiorum. In principibus, & magnatibus, Causa est ambitio, quæ humilitatem Christi ferre nescit. Alia est auaritia, & amor mundi huius, qui timet sibi, omnia ne perdat si tantam charitatem Christi suscipiat: quare clamant omnes. Tolle, tolle. Et quod peius est clamant, sub prætextu boni publici, seruandi scilicet honorem, decorum comodatam mundi vitæ, quæ dicunt à Christo confundi. Similes angustias passus est in diebus carnis suæ, huc, illuc semper im-

Psalm. 2.

pullus; vulpes (inquit) foueas habet &c. Vix natus fugit, & latuit in Aegypto A suis Nazaretanis ferme præcipitatus est; A Samaritanis eiectus è finibus: A Sinagoga lapidibus obrutus. En hodie à toto Iudæorũ concilio iudicatus, & damnatus ad mortem. Quare cogitur ad Efræ parua le cõferre, & ibi cum discipulis suis latere: Non. n. fert ipsum Hierusalẽ. Non certe ob sui acerbam naturam, nam Agnus est manufactus, omnibus gratiosus: Non quod incommodus, sit, aut onerosus, quin sanat infirmos, illuminat cæcos: Non etiã quod sit incognitus, nam cœlum terra, & Demones ipsi, & totus mundus occurrit illi, & testimonium perhibet virtutis eius. Cur ergo sic persequunt? Audiamus ex ipsis patribus quæ hanc hodie ex intentione tractant in ipsorum Concilio.

Collegerunt Pontifices, & Pharisæi Conciliũ aduersus Iesum. Actio est memorabilis, & magni momenti; quando est conciliaris, Et certe est Concilium magna obseruatione dignum. Nam si ab vno latere inspicimus; Grauiusimum, & sanctissimũ est si verò ab alio penetremus, leuissimũ, & scelestissimũ conuincitur. Est in primis grauiusimum concilium, si tria consideremus. Primò; personas in eo collectas, sunt enim primariæ in toto iudaismo, tũ authoritate, tũ sanctitate vitæ, Pontifices, & Pharisæi apud quos stat summa rerum, de quibus olim Christus ipse præcepit, omnia quæ dixerint vobis facite. sic tamen vt sederent in cathedra, non cõtra cathedram. Vtinam Iudæa nõ quã vidisset hos sanctos. Secundò, grauitatem dat causa, quæ tractatur: nõ pe de vita, & morte Republicæ iudaicæ; cui annexa est cogitatio de vi-

Matt. 24.

ta,

ta, & morte filij dei Christi. Ita enim persuasum est huic concilio, quod simul vivere nequeant Respublica & Christus. sed necesse esse, vt vno viuente, alter moriatur. Quare de alterius morte statuendum. hæc illa dura est accommodatio, quam querit, & non inuenit mundus, vt simul possit viuere secundum mundi huius regulas; & Christo placere. nobilitas enim ferre non potest tantam Christi humilitatem, patientiam, iniurarum remissionem: Mercatores nesciunt quomodo cum Christi regulis possint negociaari. Mulieribus impossibile videtur vt se se moribus christianæ simplicitatis accommodent, & non cadat omnis eorum gloria. Quare concilium hoc frequentissimum est in quo maxima mundi pars pericula ista meditatur; vt Christus pereat ne pereat mundi species. Tertio grauitatem addit deliberatio, in quam vniuersum concilium inclinatur. Vt vnus moriatur, & non tota gens. Et videtur optime factum, quando bonum publicum præfertur particulari; vnus enim homo opponitur toti reipublicæ. Grauitas autem deliberationis oritur ex duobus. Primo, quod est sententia summi pontificis, supremæ sedis, & primariæ potissimum, quæ statim vix audita secum trahit, quasi seductum totum concilium. Tanti refert malitia principis ad seducendum populum. ob id Lucas. in sua illa chronographia, Anno quintodecimo Tiberij Cæsaris &c. vbi expressit varia dominia Tyrannorum, & Tetrarcharum secularium, quæ velut scorpiones, substantias pauperum Iudeorum corradabant: addidit quasi supremum malum; quod pontifices erant Anna, & Cayphas; hi enim longe nocentiores animas seducebant. En quantum hodie

malum in Iudaismo facit vnus hic seductor Cayphas. Sed & longe maiorem grauitatem habet deliberatio, quæ (vt narrat Ioannes Euangelista) non tantum est à pontifice, è cuius ore profertur, quantum à spiritu sancto, qui per os illud impurum, exprimit supremam necessitatem mortis Christi, ad congregandas dispersiones &c. Hæc vero illa est sententia altissima, fundamētum salutis humane, quam toties Christus, & ante, & post mortem repetijt; de qua, & Paulus in ecclesia Thesalonicensium disputauit: quod oportebat Christum pati à senioribus: & ita intrare in gloriam suam, quod mors Christi erat necessaria ad mundi vitam. Et quoniam necessitas ista non fuit absoluta, poterat enim Deus condonare homini culpam gratis: vt etiam poterat eum cum Diabolo destituere. Erat enim suprema potestas læsa quare poterat offensam sibi factam condonare, quæ ratione Dauid dicit. Tibi soli peccaui: Tu solus condonare potes. Poterat per solam Christi incarnationem: per guttam vnam sanguinis redimere. quare in hortu dicit. Pater mi si possibile est. exponit Pater mi, si vis, omnia tibi possibilia sunt. Necessitas fuit condecientiæ, Ita Paulus. Decebat eum, propter quæ omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummari; Ita August. li. 13. de trin. ca. 10. Non desuit alius modus, sed nullus conuenientior, & diuinæ gloriæ, & humane salutis, quam Christi mors; ideo bene dixit spiritus sanctus, expedit. non dicit, Necesse est. Expedit, vt sic maxime glorificet in morte Christi Diuina in primis sapientia, quæ mirabilem hunc modum inuenit, vincendi potentiam demonis. per infirmitatem

A&. 17.

Matt. 26.

Luc. 2.

Heb. 3.

hominis; & quoniam solus homo non poterat, solum Deum cum seruo pugnare non decuit; inuenit mirabilem hunc nexum, quo Deum sub homine occultuit, vt dum mors voraret hominem, à Deitate quasi gladio latente, iugularetur. Voluit etiam vt qui in ligno vicerat, in ligno quoque vinceretur. Misericordia deinde, nimia illa charitas, quæ propter hominem filium in tanta pericula conijceret; & toties læsa adhuc de salute inimicorum, tam altè cogitaret: o inextimabilis dilectio charitatis, vt seruum redimeres, filium tradidisti. Iustitia vero proprium hic locum habet, & propria inducit necessitatem: quando iam sapientia decreuit saluare hominem, non per viam potentie sed satisfactionis: exigit pretium hoc, vt id quod vnicum æquiualeat culpæ. Ita Paulus dicit per Christi passionem, & sanguinem factam esse redemptionem, ad ostensionem iustitiæ Dei. Vt scilicet eum, qui captiuus erat, non nisi soluto pretio liberaret: ob hoc proprio nomine genus hoc liberationis dicitur, Redemptio. Copiosa apud eum redemptio. Psal. Tractat diffuse Paulus in Epist. ad Heb. necessitatem huius victimæ adiustum pretium exhibendum, quia victimæ totius testamenti veteris, hoc non præstiterunt, nec præstare potuerunt: Tum quia immundæ erant, & per manus immundas peccatorum, mactabantur, & offerebantur Tum quia alienæ erant; quid enim commune est homini cum bobus, & pecudibus? quod iustitiæ genus est hoc, homo peccauit, & bos mactatur? Tum quia improportionatæ erant debitum erat transgressio Diuinæ legis; quæ amorem præcipit; oportuit ergo satis facere per amorem; victimæ illæ om-

Rom. 3.

nes sine amore, sine voluntate, quin violententer mactatæ sunt; quomodo ergo poterant amorem compensare? Vna victima, quæ volens mortua est: quæ animam suam posuit, Christus est: in capite libri scriptum est de me: vt facerem ò Deus voluntatem tuam: addit Paulus. In hac voluntate, tanquam scilicet vero precio Diuinæ legi præstato, sanctificati sumus. D. Thom. in 3. part. quæst. 48. artic. 3. ex D. Augustino in 4. de trinitat. respondendo ad primum argumentum: quomodo caro Christi est optima victima, quia humana est, quia innoens est; quia mortalis est; quia caro offerentis est: Etiam in culpa Adæ, non tantum displicuit, factum, quæ minima res fuit, eius pomi, quantum voluntas inobediens, quare sine voluntaria obediētia cõpèdari non poterat, & hoc in culpa originali. In actuali nostro, culpa uest transgressio amoris Diuini, quæ lex iubet: Ideo requirit amorosam victimam pro precio proportionato. Data igitur victima amorosa anima Christi, & humanitas, mactata per sacerdotem sanctum, per Deitatem, omnia compensauit: & ita per proprium sanguinem, dum seipsum obtulit immaculatum, introiuit in sancta. Tantam molema mysteriorum necessariæ mortis Christi, vna sententia per os impij & scelerati Pontificis, protulit hodie spiritus sanctus Merito igitur diximus concilium hoc esse grauissimum; tum ex personis, tum ex causa tractata, tum maxime ex deliberatione facta: non quidem vt prodit ex ore impuro, & corde sacrilego Caypæ, aut concilij Iudaici, quæ est Sinagoga Satanae: sed vt aperit altissimum, secretum, & decretum Diuinæ voluntatis, super vita, & morte dilectissimi,

Luc. 3.

stissimi, & innocentissimi filij sui Nūc videamus ex alio latere, quā leuissimū, & ineptissimū sit hoc cōciliū, si penetremus, & iusto iudicio decernamus ineptias congregatorum.

Apparet in hoc eodem concilio, Iudaeorum tanta ineptia, & leuitas, vt facile possit esse exemplo ceteris Satanae Sinagogis. Primo maculat ipsum temporis, vexatio ista affectuum obrutorum, & alteratorum, qui sic eos in confusione, quasi in fortuna concitant, vt dicant impatientia perciti. Quid facimus? Ita vere nesciunt, quid faciant, aut dicant; at que in hac tempestate volunt decernere de vita, & morte Christi? Iubent leges, vt iudices, sedendo iudicent id est animo geto ecce isti sub inuicem insultant, velut infantes. vere inasiam in domo Dei est hic. Pontifex quoque sententiam dicturus, incipit ab arrogantiſſima, quadam insolentia, qua verbo phalarato, & sesquipedali, omnes obruit, dānat, suppeditat. d. Vos nescitis quicquam, nec cogitatis imprudentes: Et ab hac temeritate poterit aliquid boni, aut saltem bene definiri? Secundo maculat leuissimā, & repentina inclinatio tot congregatorum, verbum vnus hypocritae. Ita quod statim clamant omnes. Tolle, Tolle, Ita ne licet temere deliberare, & quasi pecudes trahi in aliena dicta? Et non considerant quis est qui loquitur, simoniacus mercede conductus ab Herode, auarus, ambitiosus, crudelis &c. Tertio maculat leuissimum reddunt rationes adductae, quae omnes si premantur, concludunt oppositum eius, quod intendunt. Prima quarela est, cur damnandus sit Christus quia inquit, Hic Homo multa

signa facit. Ita ne pro bono malum? ex hoc coli debuit, & seruari, non dānari, habet enim stupendissima miracula in signum suae bonitatis, & charitatis, Deus enim peccatores non exaudit. Secunda, si dimittimus eum sic. Omnes credent in eum. Ita ergo dignoscitis, tantam esse Christi virtutem, vt possit trahere ad se omnes? Et tamen vos trahi non vultis. Creditibus omnibus, non impugnat? fracti sunt rami, inquit Paulus, Cur? ob incredulitate excisi sunt, fides mundi vos impios diiudicabit. Tertia. Venient Romani &c. quid habet Christus contra Romanos, vt veniant contra eum? Regnum eius non est de hoc mundo iubet dari & dedit ipsemet tributa Caesari. Quin, si in Christum credidissent, non venissent Romani, adhuc staret Resp. Iudaeorum. At propter eorum incredulitatem, venerunt Romani, vt comminatus fuerat Moyses, & apud Danielem Archangelus, & ecce desolatio vsque in finem. Non eripit mortalia, qui regna dat caelestia, vita mundi. Christus est, conseruat regna; quod si expellitur, & damnatur a mundo, iam non tenetur ipse ad conseruandum impugnatores suos; quare exitus eius e templo, ruina templi est, Et tamen eijciunt impij, & damnant ad mortem, ita quod non potest iam comparere coram Hierusalem, & Sinagoga, damnatur ab eorum Concilio, Cogitur etiam ad paruulam Effrem se recipere, & ibi delitescere cum paucis discipulis suis, donec veniat hora eius. O verè felix Effrem, apud quam sic in periculis suis recreatur Christus, cum schola sua; Felix simplicitas, quae Christi praesentia, & spiritu fruatur, dum a superbia mundi reijcitur.

Ioann. 9.

Rom. 11.

cur. Fruimini o felices, bono animo, orate, meditamini, exercete vos sacramentis, quae mundi potentibus sunt ingrata. Interim in sacris silentijs vestris orate pro mundo, ne deserte peccatores, orate pro principibus, & Nobilibus. vestrum est mundum sustentare; vos despiciere non potest Christus. Iuuate quantum potestis. Orate etiam (precor vos per viscera Domini nostri) Orate pro me misero peccatore. Amen.

Habita Rauenna. 1570.

DOMINICA IN RAMIS Palmarum.



Oniurat Mundus contra D.N. Iesu vitam, & gloriam, conaturque quantum potest, cursum verae pietatis impedire. Et de facto multum retardat; tot enim spargit difficultates, vt vix possint amici Christi conceptum vllum parere. Tanto magis, quod capita fortunae huius sunt mundi potentes, quos mundus facile sequitur. Ita in diebus carnis suae, concilia, & decreta mortalia fecit mundus aduersus Iesum Dei filium vt cogeretur se ad paucos amicos recipere, & ibi delitescere. Sinagoga enim mandatum dederat, vt caperetur. Et tamen tanta est Christi virtus totque experimenta maiora in dies praebet, in fauorem suae veritatis, tot illuminat, sanat, suscitatur, quod audet in lucem prodire, instituere scholas, opera pia; applausus etiam publicos expetere, atque ita regnare inuito Satana, & Angelis eius. Ita & olim ex fa
F. Franc. Viced.

ma virtutis & operum mirabiliū, praecipue verò Lazari suscitatur; ausus est exire a latibulis Effrem: & in publicum prodire, tanto cum strepitu, imo & cum insolita pompa & nouus eques, ad Metropolim iudaismi remeare, sedens ipse super asinam & pullum eius discipulis, & amicis Betaniae stipatus vndique: Turbis etiam & pueris; Hebraeorum, illi occurrentibus, & vndique palmas, & oleas incitantibus, vestes proiecentibus, & acclamantibus osanna, osanna: Benedictus qui venit in nomine Domini. Ita & suas quandoque habet etiam in hoc mundo consolationes spiritus Christi, in quibus tamen vtile erit amicis Christi: & bonorum operum promotoribus, si tria ista considerent. Primum, quod regnum Christi non est de hoc mundo. non mirum ergo si mundi Domini parum illi fauent: turbae sunt, pueri sunt: nullus est Pharisaeus: aut scriba. quin isti damnant: oppugnant: tabescunt, quod impedire non possunt. At non est parum, quod tacet. Secundum quod in summo Christi fauore, semper timenda est leuitas, & inconstantia carnis huius, quae tam facile tepescit; quin & ducitur in oppositum. Ita hodie clamant haec turbae Osanna: Paucos post dies eadem clamabunt, crucifige. Dant hodie palmas & oleas, dabunt clauos, & lanceas, ligna colligent ad comburendam victimam. Tertium quod ipsemet triumphator Christus suas patitur mixturas: nam in medio applausuum & triumphorum, testatur Lucas & lachrymis conspergit suas laetitias; quare & Cuique nostrum sic in omnibus consolationibus Christi expectandum est, vt extrema gaudij luctus occupet; sed tamen eundem est, ac procedendum in causa, & gloria Christi
R r sti pro-

fit promouenda, vt facit ipse hodie; habet enim & causas urgentes, quibus deesse non potest: habet mysteria inclusa, quæ non sunt prætereunda; Et hæc sunt quæ à nobis hodie sunt contemplanda: vt quando cernimus nouam hanc Christi pompam, obferuemus, & causas, & mysteria.

Cum appropinquasset Iesus Hierosolimis &c. Actio nobilis est, & rara, imo vnica in tota Christi vita, pompa hæc, qua ad suam Hierusalem, quasi ad regnum suscipiendum venit hodie Christus. Motus etiam iste tot populorum occurrentium, & acclamantium in ciuitate Sancta, inuitis Dominis, & mortem minantibus, memorabilis est; tanto magis quod Christus non modo non improbat, sed laudat. d. Si hi tacuerint, lapides clamabunt. Maxima etiam res est, si causas, si & mysteria consideremus. causæ sunt quatuor potissimæ, cur tali pompa venit Christus. Prima est, quam tangunt euangelistæ, vt ad implerentur scripturæ; ita enim inter Moysem, & Helyam stat gloriosus Christus in monte sancto, vt intelligamus eum in omnibus spectare, ad verificandum scripturas. Est in primis clarissima illa prophetia Zacchariæ, quæ tam aperte de hac Christi pompa tractat; vt neque ipsi hæbrei sciant, cui alteri tribuere possint. Ecce Rex tuus venit tibi &c. Specificat personam, quod Rex est, quem merito vocant filium Dauidis. Rex vnus, & solus, cuius regni non erit finis, rex corporum, & animarum, qualis nemo alius est. Specificat motum, quod venit Hierusalem, vt cunque ab illa expulsus sit; & sedens. Specificat animal; cui infidet; quod Asina est. cum pullo. Specificat formam externam, quod pauper & humilis

est, & mansuetus. Specificat virtutem internam, quod iustus est, & saluator, potestas æterna. Specificat fortunam, & exitum rei, quod dominabitur à mari ad mare: propter hæc iubet exultare Hierusalem, & iubilare satis. Est deinde scriptura alia in Psal. 110. Vnde sumptæ sunt voces puerorum clamantium osanna. Ita Psal. 0 Domine saluum fac, 0 Domine bene prosperare. Benedictus qui venit in nomine domini, non sunt ergo verba puerilia temere sumpta, sed quæ spiritus sanctus in eorum ore posuit. An non legistis, inquit Christus, in Psal. Ex ore infantium, & lactentium &c. Ad hæc igitur oracula implenda respicit Pompa Christi. Secunda; causa est, vt latentis virtutis suæ, & potestatis specimē daret, nempe quod victor mortis, & Satane est; ob id exigit hodie palmas, & oleas, quasi merito occurrant, victori, & triumphatori, quod mortem spernit. Zaccharias dissipabitur arcus belli, loquetur pacem gentibus: fortis armatus spolia distribuit. Tertia causa est, vt hoc aduentu, & strepitu, aperiat viscera cordis, quod volens, & summo cum animi sui desiderio se se offert morti. Dei filius infidet Asello, summa potentia infirmitati, summa sapientia stultitiæ, vt sic feratur ad patiendum, nã si dominum gloriæ cognouissent, non crucifixissent: sic per mundi stultitiã saluat credentes, quid stultitia asino? sed & per patientiam: quid patientius asino? hæc vehunt Christum ad mortem: scit quid præceptum contra se sit à Sinagoga: Moriendum si bi est; non fugit à morte, quin hodie venit ad eam irritandam contra se, ob hoc venit cum strepitu, vt promoueret Sinagoga. Videtis quia nihil profi-

Psal. 117.

Psal. 8.

proficimus. Ecce mundus totus abit post eum. fert corpus Asina: fert animam charitas. & summa moriendi voluntas: charitas patiens, est asina: filius pullus indomitus est zelus impatiens vitæ ob Dei gloriam. hæc ducunt Christum ad patibulum. Dixit Petro. Si vellem, haberem à patre legiones angelorum &c. Venit super asinum, vt significet quod venit passurus. Quarta causa, vt instans crucis, & passionis scandalum, in suis discipulis, & amicis temperet, dum huius diei, & gloriæ in tempore passionis recordabuntur; quid scilicet poterat cum vellet. ob hoc etiã admisit tres illos in monte Tabor, vt testes essent magnitudinis eius. Quare habent, quid speculentur in hac pompa discipuli Domini, quando in tempore tot causas interfuisse.

Secundò. Sed & misteria multa in se concludit, pompa ista, ex omni parte; tum ex discipulis, & turba Christum comitante, Tum ex ea quæ ab Hierusalem illi occurrit: Non sunt hic coram oculis mundi satis magnifica. vbi triumphator est pauper Galileus. Equus est asinus, pompa sunt vestes pauperum piscatorum Arcus, colossi, sunt palme, &c. rami arborum: comitiua est turba puerorum. Et tamen si spectes suam habet magnificentiam. vbi eques est Dei filius, & homo ille mortuorum suscitator. Asinus ille est de quo propheta: oliuæ sunt quas, & Cæsares non spreuerunt. occasio illustrißima: contra totam Sinagoga, & mortem ipsam: Turba maxima est, & a spiritu sancto concitata, contra principum decreta &c. Et tamen mysteria latentia sunt magnificentiora: Primum misterium est, vt dicamus in hoc domi-

ni nostri aduentu in Hierusalem, diuinare, & contemplari aduentum eiusdem in spiritu, & verbo crucis, de quo & Zaccharias addidit, quod dominabitur à mari ad mare. hoc enim est verum Christi regnum, quod petit, & habuit a patre confutatus super Syon, Prædicans præceptum eius vt enim hodie mittit Apostolos à monte oliuarum, ad soluendum Asinam, & pullum: Ita à cornu olei, & misericordie suæ, cum verbo gratiæ misit eosdem per vniuersum mundum, ad soluenda, & sibi adducenda omnium corda; tum Iudæorum, tum gentium. Secundo. Vt solo verbo, dominis etiã recla mantibus, rem perfecerunt sibi mandata. d. dominus his opus habet. Ita post Petrus; obedire oportet magis Deo quàm hominibus. Tertio. Vt adducta animalia vestibus proprijs Apostoli ornarunt, & accommodarunt, vt apte Christus illis infideret: ita negocium fidei, sacris traditionibus, & ceremonijs, quasi vestibus accomodarunt, vt in toto mundo, apte, & venuste dominaretur Christus. Solo euangelio ducta est ecclesia ad Christum. vestibus etiam, id est traditionibus ornata, & accommodata ab eisdem Apostolis, & successoribus. Quarto. Vt venienti hodie domino occurrunt, & acclamant turbæ, & populi, palmas, oleas, vestes dant. Ita venienti per euangelium, Populi, & regna integra occurrunt, dederunt oia, & seipos: Nulla religio tot millia martyrum habuit: Nulli regi tot oblate vestes, regna, non expugnauit armis, data sunt sponte Christo oia. calcavit oia pes pauperis Petri, cui ut Christi vicario, & suprema ipsa dominia se subiecerunt; vndiq;

Psal. 2.

Rr 2 clama-

clamatum est. Benedictus qui venit in no. do. Secundo misterium est morale & Tropologicum, quo in hoc aduentu corporali, speciem dignoscimus, & adoramus aduentus illius spiritualis, quo spiritus eius sanctissimus, ad metropolim cordis nostri se confert, vt in anima nostra regnum capiat. Primo. Vt enim alias saepe quasi priuatus venit in suam hanc Hierusalem, & parum profecit: hodie venit, tanquam rex cum tanta turba, vt saltem hoc strepitu moueat impiorum corda: ita ad cor nostrum saepe priuatis inspirationibus tentauit cor rigere nos: & nihil inuit. nunc venit cum turba, quando in hoc Paschate, tot habet populos penitentium, contritorum, quorum strepitus certe mouere debet. Secundo. Vt per apostolos iubet solui animalia, & adduci ad se, verbo tamen suo, quod ponit in os eorum; Dicit, Dominus his opus habet, Ita per sacerdotes suos iubet solui suorum corda, & verbo sacramentali, quod Christi est, adduci ad obsequia Domini. psalm. Nonne Deo subiecta est anima mea; ipse enim est Deus meus quousque dicant. Vt iumentum factus sum apud te. Vox Aselli est: in psalm. ab ipso est patientia mea. Tertiò. Vt soluentibus Apostolis animalia, reclamant Domini. d. quid soluitis pullum? ita hic in solutione animarum è manu Satane, reclamant domini, mundus, caro, vanitas, auaritia, mundi Domini huius, & retores tenebrarum, quibus vno verbo satisfaciunt Apostoli Domini, & sacerdotes. Dominus his opus habet. Domini sunt, Domino stant, & cadunt: Argue; increpa obsecra;

Domini opus est: Maledictus qui facit negligenter. Quartò: Vt sedente Domino, & regnum capiente, aliae turbae praecedunt, aliae sequuntur, Ita quam primum in anima nostra per gratiam sedet spiritus Christi, Et opera priora olim mortificata, & posteriora, acclamant illi, & virtutem eius, ac meritum, in quo vitam habent, agnoscunt: Ita populum suum inuitat Dauid. d. Benedic anima mea Domino, & omnia quae intra me sunt, nomine sancto eius: Benedictus qui venit in nomine domini. Tertium mysterium. est Anagogicum, quo in hac processione mortalis, & patientis Christi, praefiguratur, & exprimitur finalis, illa processio, qua tandem sese conferet ad veram suam Metropolim Hierusalem caelestem; vbi posuerit inimicos suos scabellum pedum suorum. Asina ferens Dominum, erit humilitas glorificata. Primo, tunc peracto mundi iudicio: dissipata morte, sulcitate non tantum Lazaro, sed vniuerso mundo, ascendet Christus gloriosissimus ad capiendum aeternum regnum apud patrem, & cum patre; Et nos qui viuimus, inquit Paulus, simul rapiemur cum ipso in aerem. Secundò. Turbae praecedent, iusti omnium temporum, quotquot fuerunt in testamento veteri, Reges, prophetae, patres &c. Turbae sequuntur, Apostolorum, martyrum, quotquot in Christi ecclesia per baptismum in eo salui facti sunt. Tertiò, occurrent Angeli, & omnes beatorum spirituum ordines, Clamabitur vndique, Benedictus qui venit in nomine domini, statuatur filius in dextera patris; regnum tradet Deo, & Patri, à quo habet omnia, & cū eo regnabit in saec.

Psalm. 61.

1. Tim. 4.
Hier. 48.

in sanctis turbis suis beatorum. Per omnia secula seculorum. Amen.

Habita Rauenna. 1570.

TRACTATUS
DE SANCTISSIMO
Eucharistiae Sacramento.

HOMELIA PRIMA.

Longum, & laboriosum iter confecimus, 40. dierum, quibus ieiunijs, vigilijs, orationibus affliximus nos, ac peccata nostra detestati sumus, tantum vt purgaremus pectora, & conscientias, in quibus sacratissimam cenam Paschalem nõ indignè per Dei gratiam reciperemus. Instat iam cenae tempus optatum, tot laboriosus quaesitum, tantae vigiliae festum: Tot diebus dietas, & ieiunia passi sumus, propter hanc vnam cenam. Verè magnam oportet esse, tot modis desideratam. Et certe vndeconque magna est cena, Magnus est institutor, non homo, non Angelus, sed Dei filius. Magna est institutio, non ceremonia, non sola significatio, sed duplicis gratiae per summum Sacramentum exhibitio. Magna est substantia, ipsa institutoris persona. Magnus & fructus consequens. Est enim caro pro mundi vita. Magnam & cõuenit esse religionem, quae nos ad cenam rite gustandam perducit. si enim caetera sacramenta deuotionem nostram requirunt tantum ex hoc quod gratiam Christi conferunt, quanto magis hoc, quod praeter gratiam, & ipsum gratiae fontem nobis propinat? Nunquam nobis intimior, nunquam vtilior, nunquam

dulcior est Christus quam hic. Nunquam etiam à nobis aut gustari, aut coli propius potest, quam hic. Suprema religio est, Christum non indignè in hac cena suscipere. Ad hanc autem religionem pertinent tria ista potissimum exercitia, primū theoricum, exactam continens intelligentiam cenae. Secundum practicum, idoneam exponens praeparationem ad cenam. Tertium mysterium, fructus, & gustum cenae dulcissimum insinuans. Et haec nos ab hac Religione non recedentes, tribus continuis homeljs Deo dante tractabimus: Est igitur hic fides, quia mysteriū est, & amor, quia mysterium amoris Diuini est. Adeste o charissimi Diuitiarum harum haeredes; date cor purum, & tantis mysterijs idoneum. &c.

Tam magna sunt Dei opera; praefertim Sacramentalia & sua maiestate naturae captum sic superant, quod Accedentem oportet credere, quod si alibi, in hac cena quam maxime. Haec enim vndique superat omnem sensum, visus, gustus, tactus, omnes naturae, & artis modos, & terminos. quare & Christus vocat. Mysterium fidei. Non est lumen sub caelo, quod possit factum hoc clarificare, nisi fides, & animosa illa fides, quae Dei verbo pertinaciter haeret, vt infallibili, & omnipotentis; repetitque illud virgini dictum ab Angelo. Nõ est impossibile apud Deum omne verbum. Idem illi est dicere, & facere. Vnum ergo hoc praemittendum, quod cena ista obiectum est fidei, parata credentibus; Coeteri nihil gustant; quia nihil capiunt. Fides autem cenam hanc consideras, intelligit in primis, in ea esse veram rationem

Luc. 1.

rationem Sacramenti, qua ratione Christus vocat mysterium. Qui inter hæreticos duo faciunt sacramenta: cœnam hanc numerant. Hinc arguit fides ex natura sacramentorum, in hac cœna esse Duo rerum genera, quarum alia sunt sensibiles, alia vero insensibiles. Est enim sacramentum, sacræ rei signum Inuisibilis gratia, visibilis forma, & cætera. Sensibiles sunt, Materia, & forma. Insensibiles sunt Institutio, & substantia, & intentio instituentis. Et hæc tandem sunt, quæ nobis integrant intelligentiam cœnæ.

Materia Sacramenti.

Materia duplex est. species scilicet Panis, & vini, quæ re verâ duo sunt elementa: duas etiam habent consecrationes, sic ideo separatas, quia celebratur hic memoria mortis domini, qua separatus est sanguis à corpore. Et præterea datur in forma alimenti corporei, quod communiter capit etum, & potum. Non sunt tamen duo sacramenta, sed vnum non vnitatè naturali, species enim differunt specie: sed vnitatè finis, quia omnia ordinantur in vnum finem, vel ad continendum Christum, vel ad vniendum corpus Christi mysticum, sic sub duobus elementis expressum.

Materia prima est Panis ex tritico quod & suum habet significatum, vt suo loco dicemus: præter id quod nutrimentum, & robur significat. Panis azimus. erat enim dies prima, dies azimorum, cum primum institutum est & habet suum significatum; de quo Paulus. Sitis noua conuersio, sicut estis azimi.

Materia Secunda vinum est, aquæ mixtū, sic testatur D. Ciprianus Christum fecisse. Et præterea significat exitū sanguinis, & aquæ à latere Christi, vnde fluxit pretium omnium sacramentorum. vtrunque horum sensibile est.

Forma Sacramenti.

Forma etiam sensibilis est. Verbum ore expressum, accedens ad elementum. Hoc est corpus meum. Verbum domini clarissimum, quod nulla indiget expositione, nisi apud eos, qui turbare volunt auctoris mentem. Verbum sacramentale. quod iuxta Christi consuetudinem debet esse distinctum, & clarissimum. ita enim in Baptismo. Baptizate in nomine pat. & fi. & spiritus sancti: nunquam alibi tam clare expressit sanctissimam Trinitatem. Verbum testamentale, expressum à prudentissimo, in nocte qua tradebatur. Iure credendum est: non esse vsum verbis amphibologicis. Verbum expressum discipulis illis, quibus alias dixit. vobis datum est nosse mysteria: non ergo loquitur in parabolis. quare omnino retinendum est verbum in suo puro sensu, vt semper retinuit ecclesia, vsq; ad sceleratū Antichristum illū Berégariū. Hæc itaq; in cœna sunt sensibilia. hæc videt oculus, percipit gustus, auris: Fræscamus nūc ad insensibilia.

Operatio:

Insensibilis est operatio, sequens prolationem verborum, quæ mirabiliter operantur in oblata materia, panē scilicet & vinū. Ita inquit. d. Ambrosius, sua natura est operatorium Dei

Dei verbum, quo solo à principio facta sunt omnia. Dixit, & facta sunt. hic quoque habet opera mirabilia, quæ tria sunt miracula. Primum, quo tollit totam elementorum substantiam præexistentem, id est ad nihilum, & ad non esse reducit, non est annihilatio nisi per accidens. quia non per se intenditur ab agente, qui per se intendit conuertere, in melius esse; nā simpliciter & per se, non annihilatur, sed tantum per accidens: Ita Sco. in quarto. distin. 11. q. 4. Secundum, quo eius loco inducit substantiam, & personam Christi. Tertium, quo accidentia panis, & vini, conseruat sine subiecto. Hæc vero naturæ vires sic superant, quod ea non modo facere, sed neque capere toto suo lumine potest. Mirabilis est ergo hæc operatio, & mirabile quoque sortita est nomē, quod tota mundi Philosophia, nunquam agnouit. Non est translatio de loco ad locum. Non enim vt veniat huc Christus, deserit locum, quem habet in cælis apud patrem. Non est creatio, à non esse, ad esse. Panis quidem vera est desitio, & destructio, quia non est, & erat. vera dicitur quia substantialis desitio est; non sic adductio corporis Christi, quia accipit tantum esse hic, non esse tantum substantiam. At Christi non est creatio. non enim dicitur, Est, & non erat. sed est hic, & non erat hic. Non est generatio, tum quia nullum est subiectum manens sub vtroque termino: Tum quia non accipit esse simpliciter, sed esse hic. Non est informatio, vel alteratio: Accidentia enim quæ sunt, nulli subiecto inhaerent. Corpus etiam Christi gloriosum non est alterabile. Quid igitur est? Est totalis conuersio, & commutatio totius substantiæ panis, in totam substantiam, & personam Christi,

quam proprio vocabulo appellat Transubstantiationem. Quod si vocatur panis post consecrationem est; quia vel talis apparet, vel quia talis erat: vel quia sic significat alimoniam spiritus. Qualis autem panis sit, re vera, expressit Ioann. Panis quem ego dabo, caro mea est: Tātam rem facit insensibiliter tanta operatio.

Ioan. 6.

Substantia.

Insensibilis etiam est substantia sacratissimæ cœnæ huius, quæ terminus est operatiōis. Et est vera, & integra Christi persona, hic posita ex vi verbi in esse sacramentale, secundum posituram verborum: quam obrem, in pane est corpus, sanguis, anima, Deitas. In calice est sanguis, corpus, anima, Deitas; omnia simul vtroque, postquam enim in morte Christi terminata est eius mortalitas, hæc omnia in ipso facta sunt prorsus inseparabilia. Quod opus hoc maximum vellet facere, prædixit Christus in Ioan. Panis quem ego dabo: caro mea est. Quod fieri posset, exposuit ibidem dicens. caro mea verè est cibus, sanguis, potus. Et quoniam durus videbatur sermo; addidit argumentum fortissimum, sumptum ex natura carnis suæ. d. si ergo videritis filium hominis ascendentem in cœlum &c. q. d. caro mea suo modo nascitur e spiritu sancto; suo modo calcat maria, suo modo penetrabit nubes, quia vera quidem caro est, sed Dei caro, legibus naturæ non subicitur. Illa ergo caro quæ poterit vobis videntibus scandere cælum poterit & vobis non videntibus, descendere ad opus hoc, vt sit fidelibus in cibum. Validissimum est argumentum, nam procedit de eadē carne,

Ioan. 6.

ne, alioquin nullum est, & nihil probat. Quod de facto fecerit, narrant euangelistæ per verba clarissima dicentis. Hoc est corpus meum. Et addit quale, ne dubitemus, quod pro vobis tradetur. Hic sanguis qui effundetur. In hunc sensum accepit D. Paulus, & addit. Panis quem frangimus, nonne communicatio corporis Christi est? Et ex hoc arguit: Nos vnum corpus, sumus, quia omnes de vno pane participamus: Argumentum nullum est, si non est eadem Christi substantia in omnibus sumpta. non enim potest vnire, si vna non est. In hoc sensu agnouit, & perpetuo retinuit ecclesia vt videre est clarissime apud patres vtriusque ecclesiæ, vsq; ad Ireneum, & Cyprianum martyres, vsque ad Tertullianum magistrum martyrum. In ecclesia græca, vsque ad Dionysium Discipulum apostolorum. Primus Berengarius turbauit ecclesiam, & statim damnatus est, in Concilio Vercellensi: damnauit seipsum in Turonensi; confirmata est dānatio in Concilio Romano, inde in Lateranensi magno sub Innocentio tertio. In Florentino, & vltimo Tridēno. sed & miracula innumera confirmarūt, quorum famosissima sunt Arimini. Vulsiniæ, Lanciani, apud Italicos, & Mompolerij apud Gallos. Ex hac autem veritate, duo sequuntur, firmissime tenenda. Primum, quod substantia istius sacramenti, cum sit corpus gloriosum, & impassibile, non frangitur ad signi fracturam. Nulla rei fit scissura. Secundum, quod cum eadē sit in vtraque specie, est enim panis viuus: nihil minus sub vna accipiunt laici: quam sacerdotes sub vtraque: quia panem viuum sumunt, id est corpus, animam & deitatem: Et hæc sufficiant de substantia.

Ex hac vero notabilitate substantiæ, primo nobilitatur cœna, & ex hac tota Christi religio: non enim hic dicitur inuitatis, Tauri & alticia occisa sunt: sed lætissima vox est: Manducat Dominum, pauper, seruus, & humilis. Vnicuique suorum hic dicitur, dulcissimus Iesus, quod olim suo Hugonini. Manduca me dilecte mi. Nō Moy ses dedit vobis panem de cœlo verū. Hoc verum manna est, quod non fatiat, non corrumpitur, nec conuertitur in manducantē, sed econtra manducantem in se conuertit: Nō tu me mutabis in te, sed tu mutaberis in me. ob hoc arguit. D. Dionysius magnus, Ecclesiam militantem maxime vicinam esse triumphati. vtraque inquit, vno fruitur Christo, sed in hoc distant: illa fruitur visibili, nos inuisibili. Cum autem manifestatus fuerit Christus vita vestra, inquit Paulus, tunc & vos apparebitis similes ei in gloria.

Intentio.

Ex hac etiam nobilitate arguimus nobilem, & eminentem institutoris Intentionem, quod tertium erat in hac cœna intelligendum. Hic ergo animosa fides, præter id, quod sub elementis nata est substantiam gloriosam: ipsamet substantiam penetrat, vt in corde ipso Christi inueniat intentionem amorosam, qua sacramentum hoc instituit. Hic igitur præfatur Ioannes sic, cum dilexisset suos, qui erant in mundo, vsque in finem dilexit eos. Omnia fecit, oia factus est, omnia passus ex amore, vsque in finem amat, sola mors impedit; quin & post mortem, quam primum reparat vitam, simul & amorē recuperat

Am an.

1. Cor. 11.

Amantissimus igitur hic, mox recessurus à suis, in nocte qua tradebatur inquit, Paulus Antequam patiar inquit ipsemet, pignus amoris sui reliquit in hac cœna: Amor tantus est, quod ipsum inducit ad moriendum, vt sanguine suo redimat, & impetret remissionem peccatorum fidelibus suis. Considera ergo hoc loco dicentem Christum apostolis suis, & ecclesiæ. En o charissimi promitto vobis à Patre remissionem peccatorum vestrorum, & consequenter regnum cœlorum. Vt eam impetrem vobis, vado immolari; Ad hoc inducit me solus amor: Estote memores amoris huius: Et in eius memoriam, Hoc facite, sumite, manducate. Relinquo. n. vobis hanc cœnam, vt pignus amoris mei. Ob hoc vocat Cœnam hanc, testamentum suum; quod scilicet recessurus condidit in gratiam ecclesiæ suæ. Verba testamenti sunt, verba cœnæ: sigilla sunt species panis, & vini: hæredes sunt credentes: hæreditas est remissio peccatorum: pignus est corpus, & sanguis Christi datū hic. Datum autem duplici vsu. In sacramentum, & sacrificium. Sacramentum est, dum conficitur, dum sumitur, dum seruat, & adoratur. Sacrificium est, dum offertur in altari. Vt sacramentum cōfirmat cor, recreat, auget gratiam, commemorat amorosissimam Christi mortem, differens tamen à cæteris sacramentis: Et ex vsu, quia alia solo vsu sunt sacramenta, hoc verò etiam post vsu, dum stant species, semper est sacramentum. Et ex materia. quia in alijs manet eadem materia, hic mutatur. Vt sacrificium oblatum, reconciliat, propitiatur, & satisfacit: Nulla religio vnquam fuit sine proprio sacrificio. hoc maximum est sacrificium reli-

gionis christianæ, de quo Malachias testatus est, quod offeretur oblatio munda, cum magnum foret nomen Dei in gentibus. Habet Christus, præsertim oblatum, virtutem hanc sibi annexam, & inseparabilem, vt non possit offerri patri, in hac potissimum forma sacrificii, quo mors eius repetitur, & non placet patrem, & non acceptetur à patre, tanquam hostia placatiua & propitiatiua. Fundauit hanc virtutem Christus in prima sui oblatione cruenta, qua & impetrauit nobis remissionem culpæ, & pœnæ æternæ; seruat eandem semper quotiescunque offertur, & offeretur, vt semper possit pro offerentibus, aut ijs, pro quibus offertur, placare patrem. Hinc est quod missæ omnes æqualis meriti sunt, vt offerunt victimam hanc, vnde est opus operatum: Bonitas sacerdotis addit meritū personale, quod est opus operantis. Et hæc tandem sunt, quæ in hac sanctissima cœna dat nobis Christus, amantissima ista sua intentione; quæ omnia fides animosa, ad exactam intelligentiam cœnæ percipit; atque in hac intelligentia, commemorat insatiabilem illam Christi charitatem, qua pro peccatis mundi mortuus est: vt sic intelligentes quantum ille nos amauit; facile dignoscamus, quātum vicissim amare illum debeamus, & inter hos amores, dulcissimam hanc speculationem fouere, & nutrire, Ad honorem institutoris, ad gustum cœnæ institutæ; Ad consolationem, & fructum animarum nostrarum, quibus tanta cœna parata est. Fiat, Fiat.

Habita Rauennæ. 1570.

F. Franc. Viced.

SI DE

DE SANCTISSIMO
EVCHARISTIAE
Sacramento.

HOMELIA SECVNDA.

Præparatio.



Probet seipsum homo, & sic de pane illo edat & de calice bibat. Nobilis est mensa, ad quam præcepto Domini vocamur, Panis vitæ, calix benedictionis. Elementa gratiosa; actio mirabilis, substantia diuina; intentio amorosa, imprimendi, & exprimendi amorem. Preciosa res est sacramentum. Fructuosa res est Gratia sacramenti, vnum est sacramentum vna substantia, vna gratia sacramenti. Ad hanc vnam, vocatur totus mundus; donec veniat, inquit Paulus; veniunt multi, impletur domus, frequenter, his præsertim diebus, altaria. Sumunt boni, sumunt mali, forte tamen inæquali. Boni ad vitam, mali ad iudicium. Ita è manibus ipsiusmet Christi Petrus accipit, & vult mori pro Christo: Iudas accipit, & statim vult prodeie Christum, Cum tam idem accipiât. Disparitas igitur non est ex cœnâ; sed ex fumentibus. Ideo que merito instat Paulus. Probet seipsum homo. Hic duo sunt bona; sacramentum, & res. Hic sunt in primis qui nec sacramentum sumunt, nec res sacramenti: aut quia non credunt; aut quia culpa aliqua retinentur, vxor emulxi &c. de his parabola nuptiarum dicit. Non erant digni. Alij sumunt sacramentum; Non gratiam sacramenti, qui indignè accedunt. isti, inquit Paulus, sumunt, & manducant sibi iudicium. Tertij sumunt gratiam sacri non sacm; qui non habent unde sumant, & tamè præparant se, & cupiunt: Ita Catarina Senensis; Maria Magdalena, Tot catholici secreti in Germania; Anglia &c. Istis dicit Augustin⁹. Bono animo sis. Crede & manducasti, Quarti accipiunt, & sacramentum, & gratiam sacramenti, si probati accedunt. Huius ordinis possum⁹ esse nos Deo dante, si nos ipsos interim diiudicamus, & probamus competenter, quare vtile erit in tãtare, tractare, de huiusmodi probatione, & modis eius tradere; quod præsentu homelia facere intendimus.

Probatio iuxta parabolam nuptiarum, duo potissima continet capita, quorum vnum est remouedorum, alterum assumendorum, vt intelligam⁹ in summa, duo hic faciendâ esse. Vnum vt quædam velut onera deponamus, quæ nos impediunt, quo minus aut veniamus, aut digni veniamus ad nuptias. Alterum est, vt venientes, quædam assumamus, sine quibus inepti, & indigni videmur, vt huic mensæ confidamus. Alioqui clamat Dominus: Amice, quomodo huc intrasti?

Primò ponenda in primis sunt, quæ nos impediunt, quo min⁹ accedam⁹. Singulare impedimentum est excômmunicatio, quæ incapaces nos reddit sacramentorum. Quare hæc ante omnia tollenda est: membrum enim abiectum à corpore, non potest influxum capitis recipere. Communia deinde impedimenta, sunt peccata mortalia, quæ hominem separant à charitate Christi: Mensa autem ista charitatis est, quare iuuare nõ potest eos, qui sunt extra charitatem. hæc igitur

Primò ponenda in primis sunt, quæ nos impediunt, quo min⁹ accedam⁹. Singulare impedimentum est excômmunicatio, quæ incapaces nos reddit sacramentorum. Quare hæc ante omnia tollenda est: membrum enim abiectum à corpore, non potest influxum capitis recipere. Communia deinde impedimenta, sunt peccata mortalia, quæ hominem separant à charitate Christi: Mensa autem ista charitatis est, quare iuuare nõ potest eos, qui sunt extra charitatem. hæc igitur

1. Cor. 11.

1. Cor. 11.

Luc. 14.

1. Cor. 11.

Matt. 22.

Ioann. 13.

tur sic deponenda sunt, vt primo, se se examinet homo, & conetur conscientiam suam coram se exponere; & diligenter omnia peccata sua scrutari, quod si aliqua non potest remitti, obliuio non impedit, si non sit voluntaria. secundò, peccata recognita detestetur, firmo proposito dimittendi, & nouam vitam instituendi vtrūque doleat, iniuriam remittere; malè parata restituere, amatâ pellicem abijcere. Tamen victoriâ sui det spiritui sancto contra Satanâ in oppositum cõsulète: Tertio, vtrūq; horu, & peccata recognita: & propositu emendandi desert ad sacramentum confessionis; & ibi purgat cõscientiam; vt in sindone munda cœnâ suscipiat. Detestatur etiam ibi, & veniam petit Vbi hæc fecit, si quæ sunt oblita, dimittuntur cum alijs: si quid reliquarum remanet etiam post confessione cœnâ, quæ est vita, comedit ista tantum vt voluntas sit sincera; De his Bernardus. Cum defecerit virtus mea; non confundor, non diffido scio quid faciè, calicem salutaris accipia: ebrietas hæc, inquit Cyprianus, non accendit, sed extinguit luxuriâ. Qui sine his prouisionibus accedit, indignè accedit, cui D. Hieronimus ait, o Iuda, osculo filium hominis tradis cor plenum habes scorpionibus, & demonibus, & inter hos vis suscipere Dei filiu? annon minus malû fecit Iudas, cû tradidit Iudæis, & gentibus? Secundò. Positis his fumenda est vestis nuptialis. Et est certa religio, sine qua non est sacra ista cœna suscipienda. Suâ habuit religionem cœna mosaica, qua iussus est vt certis modis agnus ille typicus comederet, quibus abundè & nostra significabatur Religio, ad verum Agnum Dei fumendû. Primò, vt Agnus esset Ailus

igni, i. vt sacm amore Christi plenû, amore quoq; nõ, & corde gratioso suscipiat, sic enim duplici amoris flâma torretur agnus, & Christi dantis, & hominis suscipientis. Secundo, vt comedatur Totus: non enim diuidi potest immortalis, cuius partes omnes inseparabiles, sumit vnus, sumunt mille, tantum iste, quantum ille. Tertio, vt renes sint succincti: per firmu propositum, dimittendi peccata, & occasiones peccandi, vitamque nouâ instituendi. Quarto, vt pedes sint calciati; Paratus aut in obedientiâ, quicquid tamen pro Dei honore agendû aut patiendum sit. Quintò, vt baculi in manibus memoria sanctæ crucis, in qua pependit agnus. Sextò, vt festinanter comedatur, argumentum magni desiderij, & quo Christus ardebat se offerendi, & quo in hac cœnâ fumentus à fidelibus est. Suam etiam expressit Christus religionem, cum primum instituit sacramentum hanc cœnam; quam & euangelistæ nõ tacuerunt, vt esset nobis, & in consolationem, & in exemplum, sic igitur. Primò, sustulit oculos in cœlum: significas se rem Diuinam facturum, quam oculi terrei, nature, & artis nõ attingerent, ita & nos monet ecclesia sursum corda. Secundò, Gratias egit patri, quod iam victimas omnes præteritas cõsumaret sua hac oblatione & quare & cerneret iram patris in se placandam. Ita ecclesia. Gratias agamus Domino Deo nostro. Tertio, Accipit & benedixit panes, sicque in sui substantiam transmutauit; vt sciam⁹ calicem hunc veræ benedictionis, plenû esse; & mensam benedictione secû ferre, qua possit & nos facile transmutare: Non tu me mutabis in te, sed tu in me. Quarto, fregit, alioqui nisi fregisset ipse nos non modo tan

tum panem, tantumque mysterium deglutire; sed nec percipere possumus: Accommodauit igitur sic capiti nostro. hic panis sic fractus illuminat cæcos, sanat ægros, erudit ignauos, consolatur tristes, omnibus omnia. Quinto, iussit apostolos accipere, & manducare. Ita & nos hac religione sumere debemus, vt de manu eius, non tam ministri, quam Domini, sumamus, & manducemus: sic enim manducari à nobis vult, vt nos fiat, & vicissim nostri possessionem capiat. Sed & nos propria hoc loco agnoscere debemus religionem, quasi vellem nuptialem, qua ad nuptias has comparare sine rubore, possimus, continet autem tres potissimum prouisiones, vnam antecedentem, secundam concomitantem, tertiam subsequenter. Prima antecedens, quæ præparat nos, antequam ad altare accedamus, fides est. Ita negotium hoc ad fidem pertinet. Ad firmandum cor sincerum, sola fides sufficit. Crede, & manducaſti. Fidem autem intelligo viuam: mortua enim hic non comedit meliora quæ insunt: vitam fidei dat charitas, quæ est forma virtutum: fidem ergo intelligo amorem, & inflammatam, quæ possit attingere in hac cœna, non tantum actionem aut substitutionem, sed & amabilissimam intentionem piensissimi institutoris; hæc enim dat flammam, & amores incitat: sit ergo fides, quæ in summa credat hæc capita. Primo. Quod Christus instituit hoc sacramentum, verbo, & virtute sua. Secundo. Quod sub hoc sacramento dat verum corpus, & sanguinem suum & omnia. Tertio. Quod corpus hoc illud est, quod traditum est in cruce &c. Quarto. Quod traditum

est in remissionem peccatorum nostrorum. Quinto. Quod hic accipitur, & in memoriam mortis Christi, & in remissionem peccatorum, ea morte nobis impetrata: Vnde pax conscientiæ, & vita. Fides hæc instruit mentem, & accendit affectum: sicque ducit fidem ad cœnam summam eius potiundæ desiderio inflammatum. Vbi vero ad altare iam accessit Tum religio cœnæ aliam exigit virtutem concomitantem, quæ hominem, in intuitu Domini sui, ad se sub hoc sacramento venientis, totum prosternit, & est humilitas. hanc Mater ecclesia exercet verbis illis humilissimi Centurionis, domine nõ sum dignus &c. Humilitas enim, vt hominem seipso euacuat, ita capacem domini reddit, vt totum hominem impleat. Ita esurientes implere solet bonis. Ne autem omnino muta, aut ociosa sit hæc humilitas, poterit primo sic orare, O Iesu, sis mihi Iesus vel ingredi benedictæ domine. Vel cum Thom. dominus meus, & Deus meus. Secundo. sic meditari, Domine mi, quis es tu, quis sum ego Tu mihi lauas pedes? Tertio silere, & in sacro suo silentio dominum quasi in tumultu cordis sui reponere, & tacere, & gustare illud, in me manet, & ego in eo. Tum è sacro illo somno, & silentio excitat Religio per tertiam virtutem subsequenter quæ est Alacritas animi. Primo. d. quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? Secundo addit sigillum monumento. i. propositum retinendi. Tertio. Adit, Custodiam militum. i. exercitia virtutum adeptarum; potissimum amoris, vt custodiat thesaurum suum in se. Quod si feruorem sentis imminui, vitamque spiritus in hac cœna susceptam debilitari

litari, vt quotidie per infirmitatem consumitur à calore concupiscentiæ humor radicalis: repete cœnam sume iterum cibum: quousque absorpta sit mors in victoriam. quoties autem repetenda, & frequentanda sit cœna hæc, nunc paucis aperiemus. Attendere.

Frequentatio.

Si consideratur in hac cœna maiestas domini, sese hic dantis, reuerentiam parit: si indignitas hominis, humilitatem: si periculum indigne summentis: timorem. Ex his olim centurio repellabat Dominum à se, Et Petrus à nauis & pedibus. Ex his etiam potest homo quandoque abstinere ab hac cœna, ex reuerentia & timore vt melius præparetur, Ita D. Tho. in quarto d. 12. suadet, vt qui ex frequentatione cœnæ sentit imminui timorem, & reuerentiam erga sacramentum, abstineat. Si vero consideratur amor dantis, ac desiderium eius, vt hic manducetur; si virtus sacramenti; si fructus: hæc omnia spem faciunt, & prouocant ad cœnam. Ita Zacheus gaudens ex his dominum accepit domi. Ita D. Thom. qui ex communione sentit sibi augeri amorem, & reuerentiam, quotidie communiceat. Timere Christum bonum est: amare melius est: Ex timore abstinere interdum à cœna bonum est. Ex amore frequentare melius est, quid ergo? Dico in summa, quatuor hæc. Primum. Vtus cœnæ sanctissima res est, summa religio, qua maiorem in terris nec à nobis optat, nec habere potest. Christus dominus noster. Hic enim & totum illum accipimus, & totos nos illi committimus. Secundum, qui sumere volunt

cœnam tantum ex necessaria obedientia: sat illis est, si semel in anno, in paschate sumant: hoc enim præcipit ecclesia, vt sic discernat filios vite qui vitam amant. At quantum proficiat hæc annua communio; experti sumus sculo superiore, magno nostro malo. Dolet & Augustinus, & huic vni tribuit materiam malorum omnium, quod panis quotidianus, factus est annuus. Certe pessimum signum est in ægroto, vbi non comedit nisi ex obedientia medici: facit enim sine gustu. In prima ecclesia ex frequenti communione ardebant ad martyria, Sanguis enim hic, sanguinem prouocat, obedientia tamen non viget amplius. Tertium, qui sumere volunt propter utilitatem; quanto sapius sumunt, eo utilius & fructuosius. Iudicium sit confessoris, & præscribat iuxta stomachi debilitatem, & robur Duo tamen potissimum obseruet in creatura sua, primum, si est sine conscientia culpæ mortalis; ne quid lateat in angulo, quod hospitiæ Christi repellat à domo. secundum, si desiderat cœnam. In hoc enim desiderio potissimum sedet, & fruitur ardentissimum Christi cor. D. Thom. in quarto, Duo requirit. Desiderium vnionis cum Christo, & reuerentiam erga cœnam. Quartum, qui sumere volunt ex gustu: sapissime sumant, sumant quotidie, semper enim experietur preciosior, & dulcior mensam. Gustum autem hunc vt habeat, quatuor hæc iuuabunt maxime. Primum, si mens quieta sit, & si let à mundi strepitibus, omnia bono animo sumens de manu Dei: siue bonum, siue malum: scio, inquit ille abundare & esurire. Dominus dedit, dominus abstulit. Secundum, si mundi huius gustus sic debilitatus est, vt

Thil. 4.

Iob. 1.

verè

Gal. 7.

Matth. 12.

verè descenderit Zacheus è sicomor
ro. Mihi mundus crucifixus est. Ter-
tiū, si zelum habet vniuersalem in
Dei seruitiō; vt Deum presentem
vbiq; sentiat, Deo stet, & cadat, Deo
in omnibus seruiat. Quartū, si zelū
habet speciale ad cœnam hanc: vt
semper eam cupiat, vnicum refugiū
habeat in hac cœna, suas in hac vna
querat consolationes: Hic gustus nū
quam satiatur Christo. Vident eum
semper in cœlis Angeli, & semper de-
siderāt in eū respicere. Vehis, qui
missam habent pro labore; cœnam
hanc pro tœdio, sine gustu sumunt,
quare & sine fructu. Stat enim, quod
sequi Christum, & esse cum Christo,
summa est hominis securitas: Recipe-
re Christum in se, est summa homi-
nis Sanctitas: Recipi vero in Christo
est sūma hominis fœlicitas: In hęc re-
spiciēs orat ecclesia. Bone pastor, pa-
nis verè Iesū nostri miserere; tu nos
pascere, nos tuere; tu nos bona fac vide-
re in terra viuentium. Amen.

Habita Rauenne. 1570.

DE SANCTISSIMO
E VCHARISTIAE
Sacramento.

HOMELIA TERTIA.

Desiderio desideravi hoc Pascha
manducare vobiscū, antequā patiar.

Ardet animus D.N. Ie-
su, duplci flamma,
quod duplex est desi-
derium. Cupit in pri-
mis mori pro nobis,
& sanguinem coram patre fundere,
vt lauet nos. Ob hoc Petro reuocati

olim dixit, scādalum mihi es. ob hoc
Iudam sollicitauit: quod facis, fac ci-
tius; ob hoc Petro in horto. Calicē,
quem dedit mihi Pater, non vis vt bi-
bam illum? Ob hoc tacet coram He-
rode, & Pilato ne retardet casum. Cu-
pit enim mori: Cupit deinde mortē
illam suam, animis nostris infingere,
in hac cœna; arque ideo manducare
hoc pascha nobiscum: & sese totum
hic nobis donare. ob hoc dicit. Hoc
facite. ob hoc in parabola nuptia-
rum mittit tot seruos, iubet inui-
tari omnes, & dici, omnia parata sunt
venite & cæt.

Matth. 16.
Ioann. 18.

Nos vicissim desiderare hanc cœ-
nam debemus, tum vt Charissimo
Domino nostro sic placeamus; quā
sic manducari, & sic coli à nobis vult
Tum vt ingentia bona parata nobis
in hac cœna consequamur; vt enim
nullibi propior est Christus, ita nulli
bi fructuosior. Ad honoranda igitur
desideria Christi; Ad excitandum
insuper desiderium nostrum, quo vno
vere gustare possumus amores Chri-
sti hic inclusos: Narranda, & inculcā-
da sunt bona parata, qui sunt fructus
quos ex hac cœna fideles Christi per-
cipere possunt, nisi in tanta occasio-
ne desipiūt. Dulcia sunt, & amabilia
omnia æterni amoris pignora, quare
dulci, & amanti corde sunt excipien-
da: Adeste mihi, o charissimi. & nu-
meremus.

Matth. 22.

Magnus gratiarū cumulus est cœ-
na ista: quare & Eucharistia dicitur;
nulli tibi tot gratiarū genera, nulla lex;
nulla cerimonia, nulla sacramentorū
tot gratias nobis exponit. Hic in
primis est substantia gratiosa; quia
gratia ipsa subsistens est, vera do-
mini nostri persona, cum totā
eius fœlicitate, quare ad cœnam
vocant serui dī. En prandium pa-
ratum

Matth. 22.

paratum est, Tauri, & altitia occisa
sunt. Taurus occisus est Christus; hic
nam vtunque viuus, & gloriosus
sit: hic tamen mors eius commemo-
ratur. Mortua vero re ipsa sunt altitia
illa, & Tauri cætera animalia Mosai-
ca, quia victima hæc nostra perimit
illas, & eicit è templo tanquam inef-
ficaces, in cuius lignum olim clama-
bat in templo. Anferre ista hinc,
meus est locus, Ego victima ego sa-
cerdos. Et victimam hanc in hac cœ-
nam suscipimus. Recipimus deinde
donum gratiæ inexistentis, & infu-
sæ, quæ est gratia vniuersa, & gratia
communio, quam in vniuersam vocat
Græci. Duplicem autē tribuit vni-
onem. Vna est, qua vniuersum Christo,
& vnum cū illo sumus. Alia est, qua vni-
uersum proximis, & vnum cum illis effi-
cimur. Et hi sunt potissimi fructus
quos ex hac cœna percipimus.

Vniuersum Christo.

Primò: Vniuersum in primis Chri-
sto, & vnum cum illo efficimur, per
viā comestionis, dū hic illū comedi-
mus, & ab eo vicissim comedimur.
suscipimus, & suscipimur. hoc enim
propriū est, sensui Gustus, quod
obiectum suum sibi identitcat; & in-
sumet substantiam conuertit: quod
non facit oculus, auris, &c. ideo vt
magis se nobis vniret Christus, de-
dit se nobis in cibum. Christum er-
go hic vere in nobis recipimus to-
tum, corpus, animam, deitatem; & sic
se ipse nobis distribuit, inquit Tertul-
lianus, Caro nostra, carne Christi ve-
scitur, vt anima de Deo saginetur. Et
ob hoc dicit Christ⁹, Caro mea vere
est cibus: tū quod vere comedit, tū
quod ex annexa Deitate, vere pascit

animam. Recedentibus igitur ele-
mentis, non tamen remanet homo
sine Christo hospite suo, quid Chri-
sti remanet? Id quod melius est. Dei-
tas. Vbi? In anima, certum est, quod
Christus hospes noster, cum intrat
domum pectoris nostri, sua omnia
bona secum fert. Ita olim dixit de
domo zachæi. Hodie salus facta est,
domui huic; tantum ex hoc, quod ip-
sum susceperat. Considerandum et
enim est, quod hic ille idem est Chri-
stus, qui olim interris, dum morta-
lis erat; sanabat ægros, illuminabat cæ-
cos, suscitabat mortuos. Non minus
est nunc immortalis, quare & illa ead-
em miracula facturus in nobis est,
nisi nos ligamus illi manibus, vt olim
Nazarethani, ex incredulitate. Diues
est, inquit Paulus, in omnibus qui in-
uocant illum; quanto magis diues ef-
se debet in omnibus, qui in se susci-
piunt illum? Tanta itaque fœlicitate
sumimus, & comedimus Chri-
stum in hac cœna.

Luc. 16.

Rom. 3.

Sed & ille comedit nos, est enim
uiuus, & pascit, & pascitur. Ita Augu-
stinus. Frumentum Christi sumus,
Dum catechizamus, molimur, dum
baptizamur, aspergimur, Dum con-
firmamur, igne spiritus sancti co-
quimur, Dum communicamus, pa-
nis Christi efficimur. Ita olim Igna-
tius martyr, ductus ad bestias clama-
bat, frumentum Christi sum, denti-
bus bestiarum molor, vt panis Chri-
sti mundus inueniar: comedit autem
hic Christus nos dupliciter. primò
comedit in nobis reliquias peccato-
rum, malos habitus, remanentes illas
flammulas in fornace, quas tollere
non potuit contritio, vel confessio.
Ita Cyprianus: In vno hoc non est
luxuria; vocat Damascenus, carbo-
nem igneum, consumentem pecca-
ta.

Ioan. 6.

ta. Secundò, comedit affectus no-
stros, & ipsas animi nostri passio-
nes, voluntatemque ipsam nostram
mortificat, vt ex hac nra mortua, suã
in nobis ex fuscitet, ita granum mor-
tuam in Christi regno multum fru-
ctũ affert. Ita ex nihilo creat omnia:
psal. inflammatum est cor meum,
quid inde? Renes mei idest affectus
commutati sunt, quid tu? Ad nihil
redactus sum, & nesciui: sacra
enim, quadam confusione obruit, vt
sciat etiam Paulus, in locutus hui?
Dñi transmutantis, se ascendisse ad
tertiũ coelum, & vidisse &c. modũ
autem plane ignoret. Dicit tamen.
Viuo ego, iam non ego. mortua
enim est voluntas illa Sauli Pharisæi,
quid vero ex ea mortua? Vita alia
quã? viuit in me Christus: Obser-
uanda autem hoc loco est potissi-
mum defectio ista naturæ, & mors
conceptuum proprii spiritus; nam
hæc mors nostra vera, & propria est
commemoratio, quin imo in com-
memoratione cœnæ, in qua comme-
moratur mors Christi, gustus est,
mortis Christi, qua ille defecit in do-
lore, & in manu patris spiritum tra-
didit; prius ex obedientia secundum
mortem spiritus; quam ex passione
crucis secundum mortem corporis.
Vnde mox immortalis ex ea morte
surrexit idest intrepidus ad omnia
pro Dei gloria patienda. Fit autem
mors hæc ex vi amoris transforman-
tis. fiat enim illud verissimum, ex ore
ipsiusmet ad Augustinum, cibus
sum grãdiũ, nõ tu me mutabis in te,
sed tu mutaberis in me. Et ipse Ioan-
nes. Qui manducat carnem meam,
in me manet, & ego in eo idest me
fuscipit, & à me fuscipit. Hinc vnio
illa à Christo tam ardentem in suis
optata, & à nobis optabilissima, de

qua cum patre tractauit, vt vnũ
sint, inquit, sicut nos vnũ sumus. Il-
le vnũ est cum Patre, vnitate amo-
ris Diuini, quem in sancta trinitate
pater impendit filio; filius rependit
patri. vnũ & nos cupit, imo facit
in hac cœna, eadem amoris vi,
nos in ipsum transformante, vt
vnũ cum illo simus, quando
in eo sumus, & ipse in nobis est. Ex
hoc sequitur, quòd cum simus vnũ
cum Christo, communia sint nobis
cum illo omnia. nam quia in Chri-
sto, Deitas assumpsit carnem in hy-
postasim, & caro idest natura huma-
na, suo modo assumpsit, seu in se ce-
lauit verbum, quod factum est caro:
ex ea vnione facta sunt Deo & ho-
mini omnia communia, vt in Chri-
sto vere dici potuerit. verbum caro
factum est, Deus nascitur, flet, loqui-
tur: contra, homo creat, homo dat
gratiam, remittit peccata; vt sciat,
quia filius hominis potestatem ha-
bet dimittendi &c. Ita vbi in hac cœ-
na Christo sic vnimur, & ille nobis,
communia sũt omnia: & omnia op-
era nostra fiunt Dei forma, & Diui-
na: An, inquit Paulus, experimen-
tum queritis eius, qui in me loqui-
tur Christus? Et Petrus, si quis loqui-
tur, quasi sermones Dei, tanti refert
hic vniri Christo.

Vnimur Proximo.

Secundò. Deinde vnũ simus ex
hac eadem cœna cum fidelibus om-
nibus vna fumentibus. quæ alia est
vnio à nobis explicanda. Hic enim
iterum proximum fuscipimus, & ab
eo fuscipimur, sumusque inuicem
panis: simusque omnes (vt Paulus di-
cit) vnũ corpus, & vnus panis. Ra-
tio-

1. Cor. 10.

tionem dat, quia omnes de vno pa-
ne, & de vno calice participamus,
vnam, & eandem escam sumimus,
numero, persona, virtute vnã: vnã
necesse est ea in nobis fieri sub-
stantiam; cumque sit cibus animi;
vnũ in nobis spiritum fieri, quæ est
vnio prior intrinseca, de qua Lucas:
erat illis cor vnũ, & anima vna.
Primò, vnionem hanc maxime in
nobis cupit Christus, atque vt effi-
ciat, sese nobis vnũ, & eundem om-
nibus tradit, vt in eo vnũ simus. At
que vt commodius facere posset, na-
turam humanam sumpsit, non per-
sonatam, aut subsistentem, sic enim
fuisset incommunicabilis: sed na-
turam communem, quia consilium
eius fuit, eam fidelibus suis commu-
nicare. Hic igitur considero tria: pri-
mum, quod natura sic à Christo id-
est verbo assumpta, suam seruaui na-
turale communicabilitatem. secun-
dum, quòd a deitate, cui vnita est in
hypostasi, accepit quodammodo im-
mensitatem, & infinitatem; tanquã
Dei caro. tertium, quòd à verbo, tan-
quã ab hypostasi, accepit indiuiduita-
tem, & indiuisibilitatem. Vt com-
municabilis, communicatur pluri-
bus, sumit vnus, sumunt &c. Vt infi-
nita communicatur infinitis om-
nium seculorum, donec veniat. Vt in-
diuiduata communicatur eadem
omnibus, sine sui diuisione, vt eadẽ
communicatur, ita eandem substan-
tiam in omnibus facit, ex vi sua. Et
est vt diximus, vnio animorum in-
trinseca. Secundò. Hanc illa sequitur
extrinseca: fortunarum, & bonorum
omnium, de qua Lucas. Erant illis
omnia communia: sic mutuo panis
simus, damus omnia, fuscipimus om-
nia, omnibus omnia, vt Paulus. quis
infirmatur: & ego non? Huc respi-

Aq. 4.

2. Cor. 11.

cit gratiosa, & dulcissima ista ele-
mentorũ species, panis, & vini in hac
cœna. primo, vt elementa quadra-
rent gratia, & amoris testamenti no-
ui, cuius sunt sacramenta. secundò,
vt quasi oblationem naturæ, atque
ideo perennem, in sacerdotio suo,
quod est æternum sũ ord. Melchi.
introduceret. Tertio, vt fidem no-
stram iuuaret, significaretque com-
muni hoc alimento corporeo, nutri-
mẽtum spiritus, quod hic fuscipitur;
Quarto, vt se imbecillitati, nostræ
commodum traderet ad vescendum
sub forma communium eduliorum:
alioqui horret natura ad esum carnis
humanæ. Quinto vt vnionem hanc
amorosam; & vere fraternam in suis
significaret. Prius enim quam panis,
aut vinum fiant: grana omnia suam
habent substantiam separatam, in pa-
ne autẽ & in vino, communia sunt
omnia. Sexto vt firmitatem, & muni-
mentum exprimeret, quo cœna hæc
roborat suos, tanquam viaticum ad-
uersus omnia mundi huius, & mor-
tis discrimina: in hoc cibo Christi,
recreatus homo tutus pergat in Dei
obedientiam: sic olim Elyas in for-
titudine cibi Angelici perexit vsque
ad montem Dei Oreb. Ita psal.
Parasti in conspectu meo mensam
aduersus eos qui tribulant me. Tri-
bulat mundus; hic gustus est pa-
radisi, & Christus qui vicit mun-
dum. Tribulat Caro, hæc mensa est
eucharistia, & plena gratia ac spiritu.
Tribulat peccatum, hæc mensa est
benedicta, & plena sanctitate, vrit
peccata. Tribulat Mors, hic panis
vius est, pro mundi vita. Tribulat
Dæmon; hic filius Dei est, quẽ etiã
nolens adorat Demon. Ergo bono
animo accedite, o fideles; gustate &
videte, quam suavis est dominus.

Psal. 22.

T t Quam

Psal. 72.

Gal. 2.

Ioanna. 6.

Ioan. 18.

2. Cor. 13.
Petr. 4.

Quam amabiles, & gratiosae sunt species, materia sacramenti panis, & vinum. Quam clara, & expressa forma: Verbum Christi. hoc est corpus meum. Quam mirabilis actio, vera scilicet transubstantiatio. Quam diuina substantia, ipsissima Christi persona. Quam amorosa intentio, imprimendi, & exprimendi amorē. Accedite omnino. Tollite impedimenta, venite ad nuptias, venite, sed probati, vt non confundamini; in sit propria Religio, Antecedat fides, comitetur humilitas, subsequatur Alacritas spiritus. Gustate, o felicissimi, quam suavis est dominus. Hic enim vere manducat Dominum pau per, seruus, & humilis: gustate, quam suauē, & beatum est vniri Christo, sumere Christum, suscipi à Christo, & vnum cum illo fieri; Gustate, quam suauē est, vniri nos inuicem in Christo, ac sancto eius, & incorrupto amore, sic mutuo nos amare; & amari; & iuuare & iuuari, vnum cor & vnā animā fieri. Adeste, ne deesse obsecro tantae felicitati, paratae vobis in hac coena ab amantissimo Iesu vestro, qui & in spiritu, & in corpore vester hic sit, & vobis se tradit vsque ad consummationem seculi. Corpus

Domini nostri

Iesu Christi

si

custodiat vos in vitam aeternam.

Amen.

Habita Ravenna. 1570.



FERIA QUINTA In Coena Domini

De Ablutione pedum &c.



Instat extrema nox vitae. D. N. Iesu. Nox obscurissima quae serenissimum solem, & mundi lumen non modo eclipsare, & obumbrare (tanta est tenebrarum prās) sed prorsus extinguere, potuit. Nox acerbissima in qua Dei filius amarū calicē, irae, & furoris de manu patris accipit, & bibit, Nox horrendissima in qua vita ipsa in fauces mortis, & cor terrae se proijcit, Et expedit, & opus est vt ita fiat: premit supra inuolabilis & in eluctabilis Dei voluntas: Premit intus imperturbabilis filij obedientia, premit, & fremit extra implacabilis Iudeorum perfidia, fiat; fiat. Terminatum est Pascha Iudaei; cū; euacuata sunt sacramenta legalia, sublata sunt sacrificia Mosaica: suo sunt iam functa significandi, & promittēdi munere, stare nō potest mūdus sine Religione, religio sine sacrificio; huc igitur cœlum & terra respiciūt, vt destinetur victima, ad sacrificium. Ita olim simplex ille Abraham filius, onustus lignis ad arā tendens, dixit patri. Pater mi? Tū pater dolentissimus, quid vis o fili? Ad hanc filius. Ecce ignis, & ligna, ignis & gladius in manu tua: ligna in humeris meis; vbi est victima? Tum pater. Dominus prouidebit sibi victimam filii mi. Ita certe mundus totus non potest; nisi Dominus ipse de suo sibi prouideat. Et ecce prouidit sibi pater in proprio filio, quanta est hęc victima; Iesus ipse victima est; ipse sacerdos, ipse habet gladiū; ipse ignis

Omnia

Omnia quae requiruntur habet in manu, Vnus ipse sufficit, potest, vult, scit, tempus, locum, modum. Talem victimam inducit hodie Ioann. Euāgelista ad sacrificium, vnde cumque acomodatam: Iesum scilicet Dominum & Magistrum scientem omnia, valentem, & volentem omnia pro Dei patris sui gloria & mundi salute. Ante diem festum Paschae &c. Patet quod euangelium tres habet partes seipis distinctas. Proœmium. Actionem; & Actionis expressionē. Instat iam Pascha, tempus ad sacrificium hoc destinatum, tremendum illud factum, quo maētandus Agnus immolandus Christus est, Differri amplius non potest. Sciens Iesus. Non Iesus velut Isaac, suae mortis inscius, scit omnia; & hęc scientia inculcatur, vt tanto magis charitas illustretur; non enim fugit sed seipsum offert. Tot dixit & fecit Christus, vt agnosceret mundus, hanc suam scientiam & praescientiam. Quia venit hora eius. Terribilis illa hora; de qua alibi. Nonne duodecim sunt horae diei? Et alibi. Nunc anima mea turbata est, propterea veni in horam hanc, De qua Iudaeis. Hęc est hora vestra. sed tamen & in hac habet vnde respiret. Primò, quod hora est, tempus momentaneum & breue. Secundò, quod hora Paschae id est Transitus. Vnde? ex hoc mundo amaro, in felici, crudeli. Quo? Ad patrem ita dulcissimis vocibus explicat amarissimam rem id est, mortem; sic enim ipse naturam eius terribilem immutauit: vt iam principium sit vitae mors, & vitae aeternae; qua sola viuunt Pater, & quotquot ad illum transeunt, o felicis pascha, o transitus salutaris. Ita calicem salutarem vocat David. Hic

non relinquitur Aegyptus sed mundus totus cum omnibus suis periculis, & damnis. Hic transitur non ad terram Chanaan, sed ad terram viventium, non ad Mosen sed ad Patrem cœlestem. Ita ergo scit victima tempus instare: Ita se se in viam proripit. Vbi ignis? En quantum ignem in sinu deferret ipsamet victima. Cum dilexisset suos &c. Flamma est cordialis, nam amor est. Amor autem centrum cordis est, vnde omnes lineae ducuntur. Regulat, vel inficit amor omnia in corde humano. Flamma domestica, diligit enim suos. Quos ille nouit, & propter quos omnia facit, nolens perire aliquos. Vt Iudam etiam proditorem à coena, non excludat, eo magis, quod sunt in mundo, inter insidias, & pericula mundi? Flamma est perseverans totam incendens victimam, à principio ad finem, quare aptari posset verbum hoc toti vitae Christi à praesepio in quo natus est, ad monumentum in quo positus est, quid hęc fecit nisi amor? dilexit, Ideo caro factus, natus, circumcissus, locutus; &c. diligit, omnia in amore facit, & patitur. Amor meus pondus meum &c. diliget vsque in finem, qualiscunque sit, non deferret negotium, quousque bona conscientia clamat consummatum est.

Coena facta. Pascha Iudaicum per actum est: Agnus legalis cōsumptus est. Iam noua coena instituenda. Cum diabolus iam misisset &c. Quam mixta contrariis est Christi mensa. Vbi inter discipulos sedet & proditor. Quam distant cor Christi, & Iudae. Christi cor plenum est amore, Iudae cor plenum amaritudine. Christi cor regit spiritus sanctus. Iudae cor regit Diabolus. Christi

2 T t cor

cor meditatur vt saluet mundum, & Iudæ ipsum. Iudæ cor vt tradat Christum.

Sciens Iesus. quanti refert obseruare hac nocte Christi scientiam; Reminiscimini inquit, quia dixi vobis: non me latebant instantia mala. Scit, & quid potest & quid debet. quando Pater dedit ei omnia in manus. ipse ligna, ignem, gladium habet in seipso, vni sibi incumbit opus. In manu habuit olim Adam salutem suam & mundi. Et ecce perdidit. In manu Christi reparantur omnia. Constans est in opere, nõ defleat iter. A Deo exiit, & ad Deum vadit. A Deo exiit Adam. & iuit ad Satanam. victima nostra constat: A Deo missa, ad Deum redit perfecto circulo. exiit à patre, & veni in mundum. en semicirculus. Iterum relinquit mundum, & vado ad patrem. Quanta est fiducia in omni opere, vbi sic principium, & medium, & finem in Deo constitutum. Coram eo viuimus, ab eo regimur, ad illum tendimus. Sic ergo amabili, & alto animo ad opus pergit victima, de se securus. Sed & suos quos vnice diligit instruere prius vult in ea (quæ prima & suprema religio est) amoris disciplina. Et hoc secundum est, quod narrat euangelista, continens actionem Christi extremam humilitatis, & charitatis, plenam. Describit autem sic vt factum ipsum distinctissimè ponat ob oculos; ita vt potius videre, quam audire factum videamur.

Surgit ergo à cœna. Peracta enim iam est cœna legalis. surgit itaque suos præparaturus ad cœnam suam: quæ agnum immaculatum præbet, ideoque & mundos exigit comestores. Ponit vestimenta, vt expeditus sit in opere: sic enim vult bene seruire sic delectare in seruitio. Nos verò nõ accedimus ad

opera nisi onusti necessitatibus, commoditatibus, voluptatibus, nec pilum di mittimus nostrarum consolationum amore Christi. Linteum præcingit se. Ita neque villo modo maculari vult ipse in seruitio, tam curiosus est vt pure seruiat. Nos irresignati, in cauti, omnia facimus cum scandalo, vel dato, vel accepto. Misit aquam in peluim vbi que proprius, aquam, vas, omnia habet accommodata, non confundit aquam in pelui, non extra ponit. Nos aquam fundimus; et nihil facimus, aut malum aut bonum nisi ineptum, effusum, in proprium. Et cœpit lauare. Nos semper concipimus, nunquam parimus. Nunquam incipimus, semper promittimus. Et ecce mors. &c. Venit ergo ad Simonem &c. fert peluim, aquam, se flectit, arripit pedes sedentis, vt lauet, nihil interim dicens. sic enim prius facere, quam dicere vult. Petrus omnia tacite respicit, & fert: quousque pedes suos ad ablutionem exigi cernit. Hic stupefactus, statim retrahit se. d. Domine tu mihi lauas pedes? tu Domine mihi seruo? Tu iustus mihi peccatori? tu Deus mihi homini? lauas, & lauas pedes? an est vlla in me indignior pars? ita Ioannes Christo. Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Ita humilitas confunditur in Christi amore: Et Christum pro Christo repellit. Quod ego facio nescis. Ne iudices opera Domini; Nescis quæ Dei sunt, fat est subdito, si obediat. Non lauabis mihi pedes in æternum. Ita prorsus desipit Petrus in humilitate, & charitate Christi, quando in gloriam reputat Christo, quod seruiat: Et tamen non venit ministrari, sed ministrare, hoc illi munus est, sine hoc, vae nobis. Nisi lauero te &c. Iam docet lotionem hanc non tantum esse seruitium, sed mysterium. Tandem & in exemplum

plum rediget. Tam necessaria est lotio, quod dat partem cum Christo, pars mea Deus. Hæc autem est illa lotio spiritalis, qua non pedes corporis, sed affectus animi; & totam animam abluit sanguine suo, vel aqua baptisimi sanguinem continente. Quid autem durius audire potest Petrus quam excludi à Christo, paratus eum sequi etiam in mortem? quare statim reuocat dicens. Non tantum pedes, sed & manus, & caput. Ita amor est infatigabilis, vbi purgatur, & perficitur; omnia dare vult, omnia dat, & seipsum dicit, quid retribuam Domino? Ita & Angeli semper respiciunt in Deum, & semper desiderant respicere. Sed Christo nunc sufficit obedientia in Petro, plura non exigit ab imperfecto. Qui lotus est & cætera. Alludit ad mysterium Baptisimi, quo totus homo abluitur, & à culpa, & à pœna, sed hæc ablutio non potest repeti. Pedes vero id est, affectus si maculantur, lauandi interdum per aquam lachrymarum, & penitentiam purgandi sunt. Ita omnia filio patitur Petrus, similiter & omnes, etiam Iudas proditor, quem tamen tota maris aqua non potest lauare, quando cor Satanicum, & impœnitens est. Tam temeraria, & impudens est iniquitas, vt etiam mensæ Christi assideat, & de manu eius in turba accipiat seruitia?

Tertio. Postquam verò lauit. Hæc tertia pars est. Iterum sumit vestimenta. nõ enim semper labore possumus non etiã vult Christus vt vestes abijciamus, & sine omni dignitate, & venustate conuersemur. modo modestè agamus. In decenti ornatu &c. Tum residet mensæ, & cathedram iterum occupat, sic enim transitur à Martha ad Mariam; quousque sola Maria sufficiat. Explicat igitur in-

entionem facti, & aperit cor: Scitis quid fecerim vobis? An cogitatis hæc quid acceperitis à Christo? quid in carne, quid in spiritu? De Iudæis. Hæc facient, & peiora. quia non noverunt patrem, neque me Vos vocatis me Magister. Ita facile mundus onerat Christum titulis, & eum verbis colit. Ita vt possit quisque suo ore conuinci, quotidie dicimus. Pater noster fiat voluntas tua. Sum etenim. Velit nolit mundus, Christus Dominus est. maiestate parem, aut maiorem non habet: quare dominus est: Magister ex delegatione paterna quando pater dicit, ipsum audite. Si ergo ego laui. Argumentum à maiori. Ergo, & vos, quanta in æqualitas in natura; quanta in virtute Exemplum dedi vobis infallibile. sic aurora immobilis regulat motus. vt dominus dat præcepta. vt Magister exemplar. Nos sequamur obedientiam dominum: conformatione, Imitatione Magistrum. Amen.

Habita Venetijs. 1568.

FERIA SEXTA IN PARASCEVE Proœmium.

Respice, quæsumus Domine super hanc familiam tuam, &c.



Agnum experimentum facit de corde nostro sancta fides nostra, dum ex vno latere proponit hodie nobis pauperem Galileum ab omnibus derelictum, à nullo defensum, ab innumeris impetum; in manus inimicorum lapsum, captum, ligatum, dam-

damnatum, illufum, flagellatum, tādē inter latrones crucifixum, & extinctū Virū dolorū, percuffum à Deo, & humiliatū. Ex alio p̄cipit, vt pauperem iſtū crucifixū habeamus, pro ſaluatore, & redēptore. Hūc qui ſeipſum ſaluare non potuit, Hunc ipſum exiſti memus, & credamus eſſe potentiffimū, ſapientiffimum, & innocentiffimū Dei filium, creatorem, & ſaluatorem omnium: hunc adoremus &c. Verē magna, & mirabilis eſt hæc mixtura, conſtans ex partibus tam repugnantibus: infirmitate, & virtute; ignominia, & gloria: morte, & vita; ſumma miſeria, & ſumma foelicitate. Sed mixtura, & difformitas iſta perpetua eſt fidei chriſtiane, dum proponit myſteria regni Dei, ſemp̄ enim in ipſa rerū propoſitione parit dubia, hæſitationes, & ſtupores vt ſunt omnia ſupra ſenſum, & captū humanæ ſapientie: cum verò aperit viſcera, cās fructū, ſacra rebus incluſa mētes ſerenat, recreat, & beatas facit. Hoc verò potiſſime in ſanctiffimæ Crucis Chriſti myſterio: Hanc enim fides, & Religio ſubleuat, & p̄ponit triplici intentione fidelibus, vt videant, & cōtēplentur. Vt palpen t, & guſtent, vt colant, & exprimāt. Viſio & contemplatio à principio horrorē & ſcandalum parit, ex qualitate, & quantitate dolorum patientis Chriſti, qui omnes omnium ſuperāt dolores. Sunt enim extrinſeca omnia horribilia, ita vt ad aſpectum, nō modo paueant, & ſtupeant comitant corda ſed ſol eclypſetur, luna obſcuretur: ſtellæ cadant è cœlo, terra tremet, ſaxa frangantur &c. Vbi verò viſioni ſuccedit contemplatio & prodiit ad intima, fiunt omnia ſuauiſima, & amabilia, inuenit enim cauſas facti dulciſſimas, Amorem Dei patris. Sic Deo

dilexit mundum &c. Amorem filij patiētis; Dilexit nos, & tradidit ſemet ipſū p̄ nobis: iter quos amores, quaſi inter flammas victima vritur, & cōſumitur. Et inter has ſummopere placat. Inuenit fructus ſuauiſſimos, q̄ pater in filio bona omnia dat. Paulus qui proprio filio non pepercit &c. Qd̄ filius cū ſanguine, & aīa ſua oīa bona profundit, eius liuore ſanati ſumus. Mors eſt, ſed mors vitæ immortalis, quæ mortē perimit, & ex ea vitā inſtituit. Ita verē dicit anima cōtemplatrix: ad vmbra crucis. Sub vmbra illius, quem deſideraueram ſedi, fructus eius dulcis gutturi meo. Contemplatio igitur iſta, viſioni guſtum, & ſuauiſſimam præſtat, quibus anima facile ducitur ad colendam, & exprimendam crucem. colitur crux ſanctiffima, & vera patria adoratur, totius corporis, & animæ proſtratione, qua homo fidelis ſectitur coram ligno vitæ, ī quo, quaſi in harena mors & vita duello conſifere, mirando. Coram Arca tuiſſima, qua diluuiū euafimus &c. Corā Altari, & ſanctuario, quo victima oblata &c. Coram palo altiffimo, quo exaltatus eſt ſerpens æneus, inuincibilis &c. Coram curru, quo victor peccati, & mortis. triumphauit palam &cætera. Coram ſtatera, qua iuſto pondere Diuinæ iuſtitie eſt ſatiſfactum. Coram ſcala cœli, qua via ad foelicitatem excitata eſt. Coram clauē Dauid, qua inferi clauſi, cœli aperti ſunt. Coram cathedra magiſtrali è qua Salomon noſter coronatus, ſuper eminentem ſcientiam charitatis edocuit: qua ex amore totū ſe, quaſi in fornace ardētiffima perdidit; qualē neq; ſperare, neq; optare hō potuerat. An nō merito crucē colimus? Cultū ſequit̄ expreſſio crucis quæ fit per ſenſum crucis. ſentite in vobis

Ioan. 3.
Eph. 5.

Rom. 8:

2. A. 2.

Phil. 2.

Matth. 12.6.
Matth. 16.
vobis; quod in Chriſto: ſenſus autem hic fit, vel per cōpaſſionem: Suſtinete & vigilate mecum: vel per imitationem: ad quam ſuos prouocat crucifixus. d. qui vult venire poſt me, Tollat crucem &c. imitatio vero fit vel per crucem exteriorē, ſi domini gloria poſcit, & vocat ad martyrium corporis; vel per crucem interiorē ad quam virtus ipſa per martyrium ſpiritus, fideles Chriſti componit, ita quod. Sapientia ſubleuat crucem. Miſericordia dilatat, Humilitas profundat humi. Iuſtitia cōfigit dexteram, Patientia ſiniſtram. Prudentia pedes. Charitas aperit latus, & cor penetrat. Paupertas ſpiritus denudat. Zelus Dei, & proximi coronant, & pungunt caput. obedientia extinguit, & mortificat: Vt ſic affectus Apoſtolus dicat Chriſto crucifixus ſum cruci. Hæc illa ſunt crucis myſteria, quæ ex horribili amabilem faciunt, de quibus beatus Andreas Tyrannum ſuum Aegeam alloquēs dicebat: d̄ ſi ſcires crucis myſterium: Crucem non illuderes ſed adorares. Vos ò Chariffimi, qui hæc auditis, & creditis; cauſas agnoſcitis, fructus guſtatis. Adeſte totis animis Milites eſtis crucifixi, Vexilla Regis prodeunt. Nil horribilius carni; Nil honorabili⁹ fidei; Nil excellius Chriſto. Nil vtilius mūdo; Nil terribilius Satanæ eſt, quàm Chriſti crux. Vexilla regis prodeunt. Fulget crucis myſterium. qui regem amant, qui eius honorem, & regnum ſaluū eſſe volūt ad vexillum eius ſeſe recipiant. Rebelles fugiant, inimici paueant, & pallean. Accurrant amici. Vexilla Regis prodeunt: Ecce lignum crucis, In quo ſalus mundi pendit: Fugite partes aduerſæ. Vos ò ſpiritus infernales, qui crucem cole-

re non poteſtis, Fugite, hoc flagellū veſtrum eſt hoc ligum, vnde mors veſtra. Vos ò ſpiritus pertinaces, & impœnitentes, qui crucē colere non vultis, fugite, hoc iudicium veſtrum eſt. Vos ò Chriſti fideles, ò filij amoris huius; venite, venite lædi, Adoremus. O crux aue ſpes vnica &cæt.

Prima. De his quæ Chriſtus in carne paſſus eſt.

Chriſto in carne paſſo; Et vos eadem cogitatione armamini. Ita Beatus Apoſtolus Petrus de Chriſti paſſionibus loquens in nuiſtria, Primū, quod paſſus multa in carne eſt, nō ſola caro, ſed Chriſtus in carne. Secundum, quod patiendo, vt prudens, multa cogitauit. Tertium, quod ijs cogitationibus ſeſe armavit; ac fortiter ſuſtinuit. Ex his nos conſimiliter ad duo hortatur exercitia, temporibus his maxime conuenientia. Primum, vt obſeruemus paſſiones Chriſti, & in eis excelfas illas cogitationes, quibus in intimo cordis ſeſe exercuit. Secundum, vt eiſdem armemur, quaſi clypeo, aduerſus omnia paſſionum ſcandala, tum earum, quæ in ſeipſo paſſus eſt Chriſtus: tum earum quæ nos in hac vita, ex Dei patris voluntate pati poſſumus, aut debemus. Vt igitur his ſancti Apoſtoli conſilijs, & præceptis pareamus, quatuor potiſſimum, hoc loco cogitare, & his cogitationibus muniri debemus: ex hisque tractatū formare. Primò, quid paſſus fit Chriſtus in carne. i. in cruce viſibili. Secundò, quid paſſus fit in anima, cruce ſcilicet interna, & inuiſibili. Tertio, quid patiendo cogitauerit. Quarto, quid nos viciffim de his cogitare debemus; & ſentire.

Primo.

Primò. De Primo. Tot se se offerunt cõtemplantibus Christi passiones, quod obruunt oculos, & spiritũ conuolunt, quis enim numeret iurgias, blasphemias, impetus, alapas, sputa, flagella, spinas, plagas, pelles scissuras: crines euulsos, carnes laceratas, sanguinis guttas &c. Nos vt rē quo quo modo expendamus, circumstantias ouasdam aggrauantes numerabimus, vnde acerbiora sunt omnia. Primò si personam patientem consideres: Est enim Deus, & homo, Deus vt in seipso pati non potest, patitur tamen in carne sua: vt homo, agnus innocens est, conceptus è spiritu sancto, validus, robustus, omnia damna sentiens vsque ad efflacionem animę in cuius roboris signum, mox spiraturus, clamauit clamore valido. Ex quo clamore Centurio argumentatus est, quòd verè erat filius Dei. Secundo si consideres personas affligētes; Est enim coniuratio totius mundi: vt Psal. Quare fremuerunt &c. Gētes, & populi, Reges & principes: Iudæi & gentiles: sacri & prophani, viri & mulieres; amici & inimici, pater ipse è cœlis testatur, quòd propter scelus populi percussit eum. Ita olim Si meon. erit in signum cui contradicetur. Dominus voluit contere eum in infirmitate. Tertiò si consideres tempus, quo passus est, in Paschate, festo omnium celeberrimo, quo totus mundus Hierosolimam confluebat, vt coram omnibus infametur; omnes intelligant hominis temeritatem, quòd se fecerat Regem Iudæorum, quare titulus cruci apponitur triplici lingua. Sic enim decebat omnium saluatorem ab omnibus cõspici. Et tempus propriũ erat negotio, quo pascha illud extinguebat, & nostrum instituebat, Agnus tollens pec-

cata mundi. Intentio Iudæorum infamare mortem Christi, intentio patris Dei promulgare omnibus tantã salutem: intentio Christi patientis trãfire, per hoc pascha ex hoc mundo ad patrem. Quarto si consideres locum, in quo passus est, vbique certè afflictus est, & hac potissimum nocte; in horto vsque ad sanguinis sudorem, In domo Cayphæ vsque ad alapas, & sputa, & mortis sententiam. In domo Pilati vsque ad flagella, & spineam coronam. In via ad caluarie locum ex pondere crucis, vsque ad deliquium. At locus principaliter delectus ad victimam offerendam, est Mons caluarie toto orbe notissimus, ex ossibus damnatorũ, quibus plenus est. Extra portam. Ita olim hircus extra castra: Non enim ad solos iudæos pertinet victima: Macellum est sceleratorum, in quo victima nostra immolatur, ceterę in atrio templi & sanctuario, in altaribus venerandis: per sacerdotũ manus. Christi templum est mons caluarie: Alta re est crux, sacerdotes sunt carnifices. Quinto si consideres socios cũ sceleratis reputatus, p̄det in medio latronum, tanquam insignior: sic verè decebat mediatorem mediare: sic se in medio peccatorũ statuere, qui omnium culpas in se vnum recipiebat; D. Leo. In hac forma patibuli ostendit formam futuram iudicij, qua alios saluat, alios damnat, alios habet ad dextram, alios ad sinistram; & omnes iudicat. Sextò si cõsideres, modum & numerum penarum, quæ neque modum, neque numerum habent, nisi quòd vt Esa. dic. A planta pedis vsq; ad verticem capitis nõ est in eo sanitas: caput percutitur, oculi velantur, crines velluntur, Aures ple-næ sunt blasphemijs, Nares fetori-

Leui. 16.

Esa. i.

bus, Os fele & aceto: Manus, & pedes clauis: latus lancea perforatur, Corpus totum flagellatur, vestes, & ipsa scinduntur. An fuit vnquam spectaculum isto dolentius aut miserabilius? respicit de cœlo Pater, & quia in seipso dolere non potest, commouet creaturas omnes suas, & iubet vt patienti filio compatiantur; iubet vt testentur iustum dolorem suum: iubet vt mortuo debitas instituant exequias. Ita inquit D. Heronimus omnis creatura morienti creatori compatitur, Sol contrahit radios & præter ordinem naturæ ecclipsatur: tum ne videat, aut visibile faciat tantum scelus, tum vt hisce tenebris veluti panno atro funus Domini sui honoret, luna in sanguinem vertitur, tanquã vicinior, quam sanguine iusto rubram cernit, & ex eius imagine colorem contrahit. Terra tremat ex horrore sceleris: ex ira Dei quam sentit in terrę filios: ex pondere grauissimæ crucis, in qua totus mundus cum Christo pendet: saxa scinduntur, vt tantam impietatem obiurgēt: ita olim Christus, si hi tacuerint, lapides clamabũt Monumenta aperta sunt: tum, quòd omnia sacrum hoc cadaver in se recipere vellent: tum, quòd Animæ descendenti ad inferos locum faciunt; Tum q̄ deuicta morte iustũ est, carcer mortis & recludi, & victos victori reddere: surgite mortui, & exite, mortua mors est. Sic, sic iuuat quo quo modo, patienti Christo adesse: videntes eius passiones enumerare: Nunc ad inuisibiles transeamus.

Luc. 19.

Secunda. De his que Christus passus est in Anima.

Secundò. De Secundò: Multa qui F. Franc. Viced.

dem; & grauissima Christo Domino fuerunt carnis tormenta; cui neque species, neque decora, &c. Attamen caro, quandoque quietem habuit, saltem in somno: quandoque & gloriã, in monte Thabor. Anima vero pars illa misera fuit, q̄ nunq̄ quieuit: p̄petuis doloribus, pauoribusque subiecta: vt enim fuit semper adulta, & prudens, semper agnouit Dei patris offensam: & pro ea diluenda, parata sibi supplicia, quare & in ipso Monte sancto Thabor in media carnis gloria, de excessu hoc suo cum prophetis loquebatur. Ita & decebat partem hanc, & prius, & amplius torqueri; quando & in nobis anima est culpã prior & potior causa. D. Tho. Et si non patitur secundum omnes potentias animæ: tota tamen anima secundum essentiam passa est, omnes etiam potentie animæ & si non secundum obiectum passæ sunt (non enim pati poterat portio illa, quæ Deo fruebatur ratione obiecti beatificantis) patiebantur tamen omnes ratione sui subiecti idest ratione essentia in qua omnes radicanter; semper igitur, Anima ista benedicta afflicta est nunquã fugere, nunquã latere, nunquã sua declinare potuit martyria; Hęc tñ Nox fuit, in qua data est ptas tenebrarũ rectoribus: quare in hac exercita, & impetita est victima hæc vsque ad sui emissionem, quæ à carissimo corpore dirẽpta est. Adde quòd anima ista seipsam adflixit ex virtute. Tum quia potuit impedire mala, & noluit: tum quia corpus in suo robore conseruauit vsque in finem, vt tanto magis pateretur. Nunc iuuat dolores eius secundum loca varia, & occationes durissimæ noctis huius prætereundo, vt possumus numerare; Audite dicentem il-
V u lum

lum. Sustinete, & vigilate mecum, Primò In cœna, dolet sup casu Iudæ apostoli sui, reuelat Ioanni: ipsummet, per bucellam oblatam compellat; monet secreto, ne confundat; corpus illi suū sacratissimum dat in cibū. Et nihil mouet, vrget Diabolus ad conceptum scelus: Patitur cor Christi, parat adhuc remedia, vt ipso crimine dum prodit, ad se reuocet. Amicum compellat; admittit osculum; prodicionis taxat: verbo prosternit: omnia vana: episcopatum eius accipiet alter. Ita sed tamen hic perditur: habet, Christus in cœna vndecim amicos, & proditorem vnum, & tantum dolet, quantum dolere debet inter eos, vbi habet paucos amicos, & proditores innumeros, vnus ille pdidit, quid faciēt tot? Secundò, in via ad hortum, dolet super scandalo Discipulorum, quòd percusso pastore fugient: pastorem relinquent: & q̄ peius est, animo deserent patientem. Polliciti olim sunt maria, & montes fidei, & amoris: omnia vana: dixit Thomas: eamus, & moriamur cum eo; Nunc primus omnium fugiet. Vltimus redibit: Dixit Petrus. Paratus sum tecum etiam in mortem ire, & adhuc reperit. Animam meam pro te ponam: Nunc & cum cæteris fugiet; & peius aliquid faciet. Hæc omnia scandala torquet animum Christi. Tertio, ingressus hortum, vt respiret, hic quoque affligit eum somnus discipulorum, & præcipue Petri. scit enim ille quantum neceat ouibus pastorum somnolentia. Hic quoque turbat eum osculum Iudæ, non enim ferre potest fictam religionem, sub cuius prætextu proditur ab hypocritis. Turbat insolentia Petri, quòd educit gladium, & tueri vult; & ob hoc ser-

uum pontificis percutit; ac sufficeat calicem patris renuere. Turbat petissimum fuga, & scandalum discipulorum, vicunque enim deserant corpore, hoc nihil est: at animo, & fide cadunt, hoc premit. Non satisfaciunt huic fugæ, donec ipsimet mortem pro Christo quærant. Quartò, In domo pontificis turbat Christū, quod Petrus à longe sequitur, qui fuerat omnium intimus: Sequitur Petrus à longe, vt videret finem. hoc dubium de fine, oh quot remoratur, à longe. si crederemus finem vitam æternam, essemus prope. Ingressus domum pontificis fauore alieno, at sic ingredi in ecclesiæ munera, periculum est, quando fauores, non merita ducunt: stat cum ministris circa ignem, Cum eis communi igne calcit. At sic Prælati facile est negare Christum, vbi focij fiunt curialium, & ministrorum, & communibus concupiscentijs vruntur. Tandem cadit Petrus, negat, iurat, anathematizat: percutit cor Christi, quare & statim ad istum dirigit oculos, quasi percussus, oculis addit vocem galli, vt fortius tangat. Ibidem premitur, dum ob iustam defensionem doctrinæ suæ percutitur: est enim summus veritatis præco, & protector: Amplius dum ob primam omnium veritatem; qua se filium Dei testatur, in qua salus, & vita mundi consistit; videt quasi ad blasphemiam horre re omnium aures: Videt non tã se, q̄ veritatem, summã veritatem damnari, hæc est mundi ruina. Pontificis cuius erat prima veritatis defensio, scindere sibi vestes; indicans se mox sacerdotio spoliandum, atque ob eam potissimum veritatem se damnari, vt mortis reum. Quintò. In atrio Pilati affligit potissimum Falsadelatio

delatio Iudæorum, quòd seducit turbas, quòd commouet Galileã, quòd regem se facit. insultatio militum, regnum eius sanctissimum deludentium, leuitas iudicis; huc illuc inclinantis. Et tandem scelerata hypocrisis, qua pro rostris manus abluit impuras, quas nec mare totum ablueret, sicque innocentem se sceleris facit. sæpe enim sic sub falsa specie pietatis proditur etiam à iudicibus, & magistratibus. Sexto In monte caluarie, quasi in macello corporis, & animi; dolet super intemptiua mulierum compalsione; Super impudentia Iudæorum adhuc insultantium. Super lacrone à sinistris eum blasphemante, & desperante. Super tenerrimo matris pectore, cuius animam videt trãfixam, in cuius spiritu numerat omnes pansiones suas quibus & suū martyrium longe acerbius redditur. Septimum. At Suprema, & maxima pœnarum omnium, quas anima Christi patitur, ea est, quam in congressu sui, & patris sentit. hic enim in tantum premitur, vt prima vice in horto, cadat in agoniam, & sanguine totus perfundatur, vsque ad deliquium; quare velut mortuus cadit: in secunda autem dum in cruce ad eū se conuertit, & ab eo se derelictū percipit; quasi inter inferni pœnas aret; clamat se cõsumatum, & tandē nequiens tantam desolationem ferre, animam efflat; morteque corporis mortem animæ terminat. in gressu igitur villam Getsemani, & hortū illū amarū, ad tãtam luctã quã si harenam destinatum, Cœpit pauere, tœdere, contristari, & mestus esse, his omnibus verbis vix potuerunt euangelistæ tempestatem, & procellam hanc explicare. Tum secum accipit solitos secretarios tres, quos

aliàs ad suæ gloriæ, & maiestatis gustum admiserat, atque iò firmiores, Petrum, Ioannem & Iacobum: illis que suam intimam crucem reuelat. d. Tristis est anima mea vsque ad mortem: extensiuè, quia sola mors finiet: intensiuè quòd sola mors tantam angustiam superat; Et fortasse mortem induceret, nisi aliunde sustineret Diuina virtus, martyrem hunc suum ad duriora exercitia conseruans. Oritur autem tanta ista animæ tristitia, ex durissima lucta, & bello quodam ciuili intestino, quo in Christo discrepat caro à spiritu; quin & in ipsa aña, portio inferior an nexa sensualitati. a portione superiori annexa iustitiæ: & hoc super calice amaro mox bibendo. Augetur deinde, cum ad patrem se conferens, & prolixius orans nõ auditur, qui tamè olim dixit. Scio quia semper audis me: Et rem perpendens sentit sibi Deum iratum, propter scelus populi sibi impositum: atque ita dira & dura omnia super se meditari, tanquam sui honoris inimico. Vah quam dura est ista patris ira filio dilectissimo, in quo vno sibi complacuit pater. territus ergo & contractus impetu Diuinæ iræ; concidit in faciem, agonizat, extrema mortis discrimina passus: sudat sanguinis guttas decurrentes in terram: Et sub hac misera imagine stat Dei filius ante ora patris prostratus, sanguine perfusus, & intus in anima suauißima patris ira transixus, agonizans, & mortis dolores sine morte, ex sola mortis imagine præmeditata deglutians: Horrendum est incidere in manus Dei viuētis. Vis ista mortis oritur primo, quia adhuc viua est mors. secundò, quia martyr est desolatus, sibi dimissus. ceteri martyres luctarunt cum

morte mortua: & Dei auxilio suffulti
In cruce verò, sese expeditus, ab ini-
micis, & amicis, & Matre ipsa, cuius
aspectu contritus est: ad patrem se
recipit, & Deitatem, vt respiret. Et
ecce non inuenit, nō sentit, ac si nul-
libi Deus sit; Audit Iudæos insultan-
tes: confidit in Deo, liberet eum si
vult. Euge, euge, vbi est Deus tuus?
Hic planè desolatus, inter dolores
inferni, quorum maximus ille est,
quem damnati sentiunt ex Dei con-
solatoris absentia: exclamat magna
voce; tum quia vehemens dolor est,
tum quia Deum absentem alloquitur
Eli, eli, lamafabachtani. Eli, Eli:
ego nunquam te dereliqui, cur tu
me? Respond. pater, vt sic appareat
quanta est mundi iniquitas. Ego om-
nia, & me ipsum dereliqui propter
te, cur tu me? Respondet pater. Ad
tempus, vt tecum sim in æternum cū
tuis, si ceteri dereliquerunt me; nihil
est, quia ego in eis non speravi. At tu
sper mea, cur sic dereliquisti? testan-
tur Iudæi, speravit in Deo, eripiat il-
lum. Tibi derelictus est pauper. Do-
let quòd pater (quem patrem non
vocat, non enim patris in hoc officio
fungitur) deseruit patientem,
qui tamen ceteris omnibus martyri-
bus præsto est, qui & dicit, Psal. Cum
ipso sum in tribulatione. qui Israe-
lem in fundo maris, Iosephum in ci-
sterna: Danielem, Ionam, pueros Ba-
bilonicos inter mortis fauces non
deseruit. Dolet, quòd Deitas ipsa sua
perpetua consolatrix, & beatrix hu-
manitatis suæ, se subduxerit, vt in
animam contritam non influat. Ita
inquit Ambrosius, oportuit vitam
cedere morti aduentanti, alioqui
mors non aua fuisset contingere,
quem vita palā. Deitas protexisset.
Hi vero sunt extremi dolores illi, de

quibus psalm. Dolores inferni cir-
cundederūt me: Et non est retractio
ista diuinitatis in Christo, sine mira-
culo. Mortem in se non habet Chri-
stus, quia non habet mortis causam,
quod est peccatum; ab extra habet
peccatum: ab extra etiā venire oportet
mortem: non sua sed aliena mor-
te & violenta opprimi debet, quia
etiam non suam sed alienam mor-
tem ipse moriens perimere debet:
vt ergo externa mors accedat à vi-
ta. i. Deitas se retrahit. Ita. D. Tho. 3.
p. q. 46. art. 3. ad secundum. Hucusq;
tamen peccata nostra innocentissi-
mam illam animam traxerunt, vt bea-
ta, damnatorum, & inferi pœnas ex-
periretur. Et hæc sufficiant de pas-
sionibus corporis, & animæ. Nunc
ad excelsas illas patientis cogitatio-
nes pertranseamus.

Tertia. De his que Christus paties cogitauit coram patre.

Tertiò. De Tertiò. Christo, inqt
Apostolus, in carne passus, & vose adē
cogitatione armamini. Passus, est &
prudens, & sciens; magnis, & nobili-
bus cogitationibus, passiones suas su-
stinuit, & regulauit, tū coram oculis
patris Dei, tum coram oculis mun-
di; vt vtrouique cum honore & fru-
ctu pateretur. Corā patre, vt plenus
merito quæsiuit ex hoc suo marty-
rio duo potissimum consequi: sibi p
missam gloriam, & exaltationē. Eia.
Si posuerit animam pro peccato &c.
De torrente in via bibit propterea
exaltauit caput: Et Paulus ad Philip-
penses propterea exaltauit illū Deus
& dedit illi nomen &c. Et ipsemet:
oportuit Christū pati, & ita intrare
in gloriā suā: Nobis verò, & credēti-
bus om-

Esa. 33.
Psal. 109.
Psal. 2.

bus omnibus pacem, gratiam, & glo-
riam. Coram autem oculis mundi se-
se componit, vt sit in exemplum, &
normam virtutis: Deinde quasi è ca-
thedra Salomon aperiat in seipso, ve-
lut in libro expanso, & dilatato the-
sauros scientiæ, & sapientiæ Dei, qui
sunt in ipso. Vt vi amoris, & sangui-
nis sui moueret & traheret ad se ho-
minum corda, ac participes ita face-
ret suorum meritorum. sicque cogi-
tationibus suis, nostras instituat, &
informet. Duo hæc tantum expedie-
mus, & finiemus.

Vt sint Christi passiones coram
Deo patre meritorie, duo cogitat,
primum vt sint omnes sine peccato;
tentatus quidem per omnia sit in si-
militudinem fratrum, sed omnia per-
ferat innocens, & sine culpa: Ita enim
decebat sanguinem qui per semetip-
sum introibat &c. Secundò vt sint se-
cundum formam virtutis toleratæ:
sunt autem innumeræ virtutes, quas
adhibet ad sic ornandas, & honestan-
das passiones suas: quatuor tamē sunt
potissimæ, quæ quatuor etiam potif-
simum locis declarantur: Obedientia
Patris in horto. Constantia animi in
domo Cayphæ. Innocentia in domo
Pilati. Charitas in monte caluarie.
Prima ducit in harenam. Secunda
exercet: Tertia iustificat. Quarta con-
summat.

Primò. Obedientia patris pri-
ma est, in quam totus intendit.
Atque ne hanc violet, quam pri-
mum in horto tentatur, tristatur, pa-
uet à calice sumēdo, statim ad patrē
se recipit. D. Thom. q. 47. ar. 2. Ita de-
cebat Ro. 5. Inobedientiam primi
hominis per obedientiam Christi de-
leri. Illa peccatore, hæc iustos facit.
Ite etiam decebat victimam per sum-
mam virtutē placere, summe autem

Deo placet obedientia, quam solam
ab homine quæsiuit. Ita Paulus Tra-
didit se ipsum p nobis oblationē &
hostiā Deo in odorē suauitatis, odor:
est obedientia: melior quacunq; vi-
ctima. Et quoniam oratio amat soli-
tudinem, & silentiū, ideo ab apostolis
se sequestrat paucillum. Et quoniam
oratio amat humilitatē. Ideo statim
sese prosternit, prociditque in faciē.
Et quoniam oratio amat constantiā
ideo bis, & ter prolixius orat; dolore
impellēte, & lucta qua torquetur. Et
quoniam oratio debet esse resignata
ideo exposita voluntate sua, quasi in
terpres. sensualitatis statū corrigit, &
eā velut mortuā; nō sicut ego volo:
resignat in volūtate patris. Sed sicut
tu vis. Et tāto petu ī cordis facit hāc
resignationem, quòd ligat manus pa-
tris, ne sibi succurrat, volens omnino
vt in se suam tñ impleat volūtate. Ita
alibi. Clarifica nomen tuum. Ita q
pater non potest ab eo tollere calicē
nisi suam hāc resignationem perter-
bet, iam enim pater satis aperuerat
voluntatem suam de morte filij per
pphetas, & scripturas quas oportet
impleri. D. Tho. absolute possibile
erat hominem sine hoc calice Chri-
sti liberari. Ex suppositione factum
est impossibile: quia præscientia eius
non potest falli; voluntas eius non
potest impediri vel cassari: passio igitur
Christi, vt sic à Deo præscita, &
prædestinata facta est necessaria: Ita
dicit. Nisi granum frumētī mortuū
fuerit, ipsum solum manet. Vbi vero
certior sit, q pater suū exigit sangui-
nē; illico ante oēs clauos, & spinas &
lāceas; seipso velut excusso corde, san-
guinem è venis educit voluntarium,
& ludat per totum corpus; ac si dicat
sanguis meus exigitur ad abluenda
mūdi pctā? En sanguis. sanguis meus
pre-

Ephel. 5.

1. Re. 15.

precii, & moneta est, qua redimendus est homo (En sanguis &c. Ita iā semel effectus est martyr voluntari⁹ semel in sanguine suo oblata victima est cor Christi: Sacerdos est amor: gladius est zel⁹ Dei; Humilitas est mors Myrrha est patientia: sepulchrum est obedientia. Sic verò resignatum, & sibi mortuum, quàm facile est Angelo confortare; vtcunq; indignum fit, Dominum à seruo, Deum ab Angelo confortari: Et istam indignitatem inter alias pœnas patitur Christus, q̄ eget seruo; consolatore. Tantum vt verbo vno exponat voluntatem patris, de cuius manu calix porrigitur. obedientia statim concludit. Tantum vt narret quam sit calix hic mūdo salubris salubris; qm̄ saluād⁹ est non per potestatem: sed per iustitiam, & satisfactionē, & hæc fieri non potest nisi per indebitū, & per æquiualens. ad quod vtrunque destinat⁹ est ipse, D. Thom. 3. p. q. 48. articu. 2. nō modo satisfacit, sed ex dignitate personæ, tum ex magnitudine pœnarum, tum ex magnitudine charitatis qua patitur. obedientia opus amplectitur. fiat. Tantum vt memoret, implendas esse scripturas prophetarum, in quibus spiritus sanctus testatus est, venturas in Christum afflictiones: Alioqui quomodo implebuntur scripturæ? Et ob hoc statim adiicit. fiat. Nouit ipse optimè (vt Ioānes dicit) quæcunq; in se ventura sunt; nouit omnia in pphetis expressa; nihil miratur. scit omnia: Conciliū Iudeorū ex Psalm. Astiterunt reges terræ &c. Proditorē ex Psalm. Ecce homo pacis meæ magnificauit sup me &c. Preciū. ex Zacch. Apprehenderunt mercede meam triginta. argenteos. Agoniam hanc ex Psal. Psal. 93. Anxiatus est in me spiritus meus. Ca-

pruram, ex Psalm. captabunt animam iusti. Fugam discipulorum. ex Job. oēs amici mei dereliquerūt me. Silētium suū. Tāquā ouis ad occisionē ductus obmutuit. Falsos testes. ex Psal. Insurrexerunt in me testes iniqui Flagella ex Esa. Corpus meum dedi percutientib⁹. Sententiam latam. ex Psal. sanguinē innocentē cōdemnabunt. Crucē ex Sapientia. Morte turpissima condemnemus eum. Clauos ex Psalm. Foderunt ma. me. & pedes me: vestimenta scissa. ex eodem Diuiserunt sibi vestimenta mea &c. fel & acetum. ex Psal. Dederunt in escā meā fel &c. Mortem. ex Psalm. Defecit in dolore vita mea. vulnus lateris. ex Zacch. Videbunt in quem transierunt. ecclypsim solis. ex Amos. Occidet tibi sol in meridie. sepulchrum ex Tren. lapsa est in lacu vita mea. posuerunt lapidem super me. Hæc & plura si pater iubet, oīa vult implere. Secundō. Quare magno animo surgit, & transit ab obedientia ad constantiam animi imperturbabilem, quā multis locis declarat. Primō cū discipulos sic hortatur. Dormite iā & requiescite. ne pauete amplius; sufficit, prouisū est sufficienter, & placādo patre & pro saluādo mundo res in tuto est. mihi fidite, surgite, eamus, (nō enim de hoc vno corporis loquitur) ecce qui me tradit. Secundō cum Iudæ occurrit; osculū impuri oris, vnde halitus ille infernalis, excipit: amicum adhuc vocat; quando ad patris obedientiam promouet: hostis est vitæ suæ; amicus est cordis, & obedientiæ suæ, quam promouet sua prodicione. perditur ipse iam, & tamen vult illum, si potest saluare, quare monet, doctor adhuc. Tertiō, cum milites interrogat, quæ quæritis. Et se prodit magno illo ver-

Job 19.
Esa. 53.
Psalm. 26.
Esa. 50.

Psalm. 93.
Sap. 3.

Psalm. 21.

Psalm. 68.
Psal. 30.
Zacch. 12.
Amos. 8.
Tren. 3.

Psalm. 2.
Psalm. 40.
Zacc. 11.

Psalm. 242.
Psalm. 93.

bo. Ego sum. Victimā vultis? precii mundi &c. ego sum. Et tanto spiritu infert, quod statim attoniti ceciderunt retrorsum. Ipse tamen stat, & nō fugit. Quarto, cum sese militibus tradit, sic tñ quod discipulos liberat: hinc te hos abire. Capitur, in manu hostiū est; & adhuc imperat. Quintō, cū Petrum volētem defendere, acerbè increpat; & aurem Malcho restituit; vt scias non esse captiuam virtutem, quæ talia facit. Sextō, cum in domo Cayphæ, Petrum negantem respicit, & galli cantu monet, percutitque, & impellit ad lachrymas. Vt qui à petro didicit peccare; possit ab eodē discere peccati pœnitentiam. cur non cōfiteatur Petrus Christum cum Iuda corā Iudæis? quia nunc tempus est flendi: tempus erit & cōfiteudi corā toto mundo, nunc tota confessio Christi est. Septimo, cū interrogatus de doctrina. Tā fortiter eam tuetur vt Ministri tantam audaciam non ferant; sed percutiant d. sic respondes pōtiffici? Octauō. Cum interrogatus de summa veritate, an sit filius Dei. nō summo asserit, sed exaggerat d. videbitis filium hominis venientem in nubibus cœli, qua audacia sic frangiū pontifex, quod vestes scindit ex rabie significans mox à se tollendum esse pontificatum. Non d. cum damnatus morti, sedet illusum inter satellites Diaboli; tanto animo, vt ne verbum audias. Sanfon⁹, & Saul potius mori voluerunt, quàm sic illudi: Animus hic ferreus omnia tolerat; ac tantum lumen ex oculis vibrat, vt nō possint illulores sustinere; quare velant faciē inde percutiū: ipse constans & infractus, auidior ipse ad ferendas, quàm impij illi sint ad inferendas iniurias: Tertiō. Innocentia tertiō declaratur, tum in domo Cayphæ, ex falsis

testibus qui requiruntur, ad obscurādam veritatem. veros enim non habent. Tum in domo Herodis vbi ad hanc significandam, veste alba induitur. Tum maximè in domo Pilati; vbi omnia clamant, vt Christi innocentiam testetur. Vxor ipsa Pilati iubet vt vir abstineat à Iusto. Pilat⁹ deinde multoties vocat eum innocentem; & testatur, quod nullam in eo causam mortis inuenit: Multis etiam modis conatur eum eripere à morte. Ob hoc proponit de dimittēdo reo in Paschate. Sed impij illi, perunt barabam homicidā, Authorē autē vitæ interficiunt. Ob hoc mittit ad Herodem, quasi Galilæum, vt iudicium declinet: ob hoc tandem flagellat, & castigatū ostendit. d. Ecce homo Ecce natura ipsa tota humana, quam refert: quā in collo portat, quā sustinet Martyr hic, & agnus innocens. En exēplū summæ iustitiæ, hō peccauit hō patitur. hō victus est à Satana: hō Satanā in iudicium trahit, & spoliat: hominis causam homo tractat: hominis culpam hominis, nō vitulorum; aut hyrcorum expiat sanguine. Hō victima: hō sacerdos est. Ita Aug. 4. de tri. c. 14. sed clamāt impij crucifige, crucifige. Tum sedet Hypocrita, & manus abluit sacrilegas, testaturque se innocentem à sanguine Iusti huius; sicque iustum condemnat; quod est seipsum corā Deo, & hominibus dānare. Tota maris aquas ipsas istas manus ab hoc sanguine non lauaret. Sic que remanet Christus declaratus innocens, & tamen damnatus ad crucē cur ergo sic? oblatu quia voluit, cur autem? quia dilexit.

Quarto. Hæc illa vltima virtus est, quam postremo declarat in monte Caluarie atque in cruce potissimum quasi Salomonē cathedra, docens: Hic

Hic mulieres flentes, consolatur in via. Hic statim pro inimicis, & crucifixoribus rogat patrem, quia nesciunt quid faciunt; nesciunt quantum Deum offendant; quantum animae suae prauiudicent; quae bona perdunt; quae mala sibi preparant: oratio ista impetrat illis remissionem si velint: Huius vigore, omnis Israel in fine saluus fiet: Huius memoria prouocat ad amorem inimicorum; & impetrat etiam à Deo spiritum dulcedinis, ut eius exēplo, & subsidio possimus, & nos inimicos nostros diligere, & commendare Deo, quis enim audit Christum in cruce sic se statim ad inimicos vertentem: tantaque animi facilitate eos commendantem & non flebitur &c? Deinde latronem audit se defendentem memento mei, nō peccatorum meorum, sed mei, & à se petentem, ut eius meminerit in regno suo. Ita Christus à sanctis Pharisaeis accusatur, à latrone iustificatur, sed hic iam vere sanctus est, martyr & testis veritatis. Tantumque in hac confessione, & bona voluntate delectatur, quod statim consortem facit ut passionum, ita & consolationum suarum. d. Hodie mecum eris in paradiso. Sat est, esse cū Christo. Vbi Christus est, Ibi paradiso, & bona omnia. En in cruce inter clauos, & spinas recipit ad regnum. & agit iudicē reus. Mox oculos dimittit, & ecce Matrem charissimam videt, quae Stabat iuxta crucem eius. Hic vero amor mutus Matris, & filij, vtrunque grauiter ex aspectu macerat. Stat Mater, quod fides sustinet mentem: Amor affectum. Stat immobilis à debita religione, & Dei obedientia: fugere possunt Apostoli. Mater non potest scit omnia, obseruat omnia reuerenter, confert in corde, &

stat. In ea vna fides tota saluatur, & stat. Amor etiam retinet, fortior omni timore, & omni morte. Stat iuxta crucem. Et hic locus illi proprie conuenit, tum ex maternitate, tum ex virtute in cruce est filius Redemptor. Iuxta crucem est mater Redemptoris: In cruce victima pacificans; iuxta crucem Mater quasi sacerdos incensans victimam suspirijs, & desiderijs afflictis cordis: iuxta Deum patrem, est filius crucifixus pro nobis. Iuxta crucem filij, est Mater aduocata nostra, op^o est nobis mediatore ad mediatorē illum, nec vllus melior, quam Mater apud filium. Monstra te esse matrem. Ira stabat Mater. Mater est Deitatis, & ecce coram matre vndique blasphematur. Mater est humanitatis, ecce corā matre maceratur. quis dignè possit dolores matris huius exprimere? Mater est; Mater talis sine patre, totum sanguinem dedit; Mater sanctissima filij innocentissimi. scit meritum filij, scit grauitatem martyrij, scit grauem culpam totius mundi, pro qua patitur, quare & ex eo colligit graue onus quod sustinet: Cor habet inter saxa duos & gladios duos: Tundit ex vno latere, honos Dei. Ex alio amor filij: sic Martyr ista, Martyris Mater stat ad macellum, & tacet, obseruat oīa, sentēs omnia. Et ista omnia Matris Martyria optimè videt filius in facie, & clarus in corde Matris; sicque & ex ea visione aggrauat poenam suam. Tum illi prouidet amans, ut non sit sine filio, & custode. Dat Ioannem in filium, & eam Ioāni in Matrem. Optima prouisio, virginem virgini, dilectam dilecto commendat: sed tamen quale cambium est hoc? filium Zebedei, pro filio Dei? seruum pro Domino? &c. Mater oīa probat sine verbis oculis

oculis omnia agit, & tractat apud oculos filij; sicque luce fixa in filij lucces, reliquias vitæ dilecti sui lambit, & in se recipit: tum filius in oculos matris intuens, oculos oculis infigit: & sunt amatum oculi, qui se mutuo ferunt, & consolantur: mutuo colloquantur, mutuo cōquerrunt. Mors claudit Christi oculos, amor aperit, tandem languentes, & morientes, in ipsis matris oculis relinquit, quasi in amato sepulchro, illa recipit, retinet, amoribus omnibus intumescit. Ardet interea fornax, nil amplius sentit, nisi amoris flammam, quo sicut cera liquefcit, quare clamat Sitio. Non torquent clauis, spinæ, crux, sola sitis animam hanc æstuantem affligit. Hic enim proprius locus est, quo victimam vrit amor Dei, & mundi: sitis est corporis, ex quo totus effluxit sanguis, totus humor. Aruit tanquam testa virtus mea: date aquam, date arefcnti ut bibat, date ad minus pro sanguine aquam. Sitis maior est animi optatis omnia pati pro Dei patris honore, etiam plura si possit; Amor non vincitur tantum ut iuuet, ut mundus in eo sit saluus, hoc maximè sitit, Quantum profecit in cruce, à principio rogabat, transeat calix, nunc tantum bibit de calice, & adhuc sitit. Timet ne opus sit imperfectum optat fundum, ut possit tuo dicere, consummatum est. Tum crudelis illa vinea, dat labruscam pro vua; acetum, pro vino. Ita mutata est, ita ex vino acetum, mutauit palmas, & oliuas in clauos, & spinas: Applausus, in insultus: benedictiones in blasphemias. Merito reprobatur, non enim iste calix est patris, sed Satanæ. Et quando sic destituit, ut tanta sitis nullum habeat refrigerium, siti & amore conficitur

quare vale faciens mundo exclamat. Consummatū est. ò Iudæa, functus sum apud te munere meo, monui, vocaui, verbis, & factis volui congregare. Iam opus tantum est expeditum, frustra alium quæres consolationem. ò Mors, ò culpa, ò Satan: consummatū est regnum vestrum; hæc mea mors vos interimit: deletio chirographo &c. ò Lex, ò vmbra, ò victimæ legales. Consummatū est opus vestrum, tempus spirauit: vnica hæc mea victima iam sufficet. vnica hæc consummat sanctificatos in æternū. ò Mater carissima, ò discipuli, ò amici, valete, iam contrita sunt omnia ossa mea, iam consummatū quicquid in me spiritus, & vitæ fuerat, non est cur amplius me retinere velitis. ò Pater sanctissime, consummatum est opus meum; calicem bibi, non est quod præstem amplius, nisi tu plura iubes. Ecce ad te venio. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Nunc iam deesse non potes martyri tuo, filio tuo, Matrem discipulo, vestes dedi militibus: sanguinem terræ, corpus relinquo amicis ad sepulturam: Tibi vni commendo spiritum: Ad te hic reuertitur in fontem suum; Tu suscipe, tu infinitos dolores in teipso compensa. Verbum hoc sit familiare nobis, ut in sine lingua sic assueta, sese commendet Deo, & cor. Et inclinato capite. Ita religiose, & reuerenter sese componit ad mortem amorosam. caput cæleste inclinatum est, & propitiatum; caput Christi Deus: caput inflectit ad nos, ut semper sic inspiciamus, è cruce ad nos conuersum, & inclinatum, ut exaudiat, ut protegat, ut iuuet: sicque humero innixus quasi dormiturus: Expirauit. Emit sit spiritum: tradidit spiritum: Nō rapit pa-

pit pater animam Christi, sed de manu eius accipit hostiam voluntariam: his omnibus verbis euangelistæ mortem Christi enarrant: & sunt delecta verba, ad significandam mortem voluntariam, & spontaneam per verba actiua. Expirauit, exspiratio eius nostra est inspiratio, emisit spiritum, quasi columbam ex Archa, redibit cum ramo oliuæ, ac primam vocem emit tet pax vobis; Tradidit spiritum. alio qui vitam cogere mors non poterat, nisi vita ipsa se extinxisset: Pater animam recipit, primam hanc, & primo genitam: cæteræ ibant ad limbum, ad purgatorium. hæc prima præuenit ad manus patris, ac viam cæteris sternit, & portam salutis aperit. Sicq; remanet sacrum Christi cadauer in cruce sine spiritu, nõ tamen sine amore, adhuc est vnde amet, amoremq; exerceat, vt fortior est morte Amor. Suscepto ergo de manu militis quinto vulnere, quo apertum est illi latus; statim amor prodit; & reliquum sanguinis emitit; additque aquam sanguini, vt sciamus sanguinem hunc ablutum, & purum esse. vulnus hoc recipit Christus insensibiliter, nam extinctus est; Anima matris in eo dolore sentit, ac transigitur. sicque partitur damna cum Matre. Ignominiam excipit filius: dolorem sustinet mater; sed & mater sanguinem hunc & aquam recipit: nihil huius habet Iudæa. Totum recõdit mater in vsum ecclesiæ, sponsæ filij. Et hinc sponsa conficit sibi sacramenta, sicque è latere dormientis viri egredietur. sanguis dat meritum, aqua dat elementum. Sanguis dat precium, aqua dat ministerium. Ita pendet iam inter celum, & terram, vt olim serpens æneus, victima nostra extincta, sine sanguine, sine aqua, sine spiritu, plena meritis,

& virtutibus, & actibus. vt oblata, & pitiat iratum Deum. vt voluntaria, meretur, & gratiam, & gloriam, vt penalis, æquiualens satisfacit pro peccatis debitis, vt precium, redimit à culpis, vt exemplaris, instituit mores, vt amorosa amor trahit ad se omnium corda, vt eleuata trahit ad se omnium oculos. Respicit pater è celo, & probat, & placatur. Respicit Angeli & amare flent. Respicit sol & eclypsatur. luna & confunditur. Respicit Centurio, & adorat Dei filium. Respicunt Iudæi, & subsanant: & eius sanguinem supra se, & filios imprecantur, sed videbunt in quem transfixerunt. Respicunt saxa, & præ dolore franguntur. Vos! o dilecti è terra respicite, & leuate capita; En facta est redemptio vestra. Ecce agnus Dei &c. omnis qui videt, & credit in illum non confundetur. Omnia verò amorem Agni obedientis, constantis innocentis, redolent, omnia testantur excelsas illas animi cogitationes, quibus corde alto ascendit in crucem, vt non modo sine peccato, sed infinito cum merito pro nobis, & pro salute mundi sese statueret coram Diuina misericordia. Hæc cogitauit ille, hæc prudenter & perfecit. Nunc tandem videamus, quid nos vicissim hoc loco, coram scilicet hac tanta victima pro nobis pendente, cogitare debeamus:

Quarta. De his quæ homo coram Christo pendente cogitare debet.

Quartò. Christo in carne passò, & vos eadem cogitatione armamini.
Ita

Ita decet patienti adesse Domino; & cogitantem, cogitationibusque sese armantè imitari, vt nos quoq; prudenter & sapienter cogitemus, & armemur aduersus scandala crucis, tunc eius, quæ ille patitur: tum eius, quam nos pati contigerit. Cum autem ille in cruce sese ita expanderet, & dilatarit, quasi apertum librum, discamus & formemus in eo cogitationes, & cõsilia cordis nostri: sunt enim in eo thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi; at in cruce eleuatus omnia patefecit, vt doceremur. Ita testatur Paulus ad Corin. se nihil inter eos scire, nisi Iesum, & hunc crucifixum: in quo scilicet consistat studium, & doctrina summæ sapientiæ: Miratur ad Gal. ò Insensati, quis vos fascinauit, non obedire veritati; ante quorum oculos præscriptus, & crucifixus est Iesus. Altum hoc studij, & sapientiæ genus tractamus nunc, quo ante Christum in cruce suspensum, & in aere eleuatum stantes proficiamus: & continet capita quam plura scientiæ eminentissimæ. Primum quo ipsum Christum discernimus, vt Centurio, quam primum cruci affixit, clamauit vere hic filius Dei erat: Nos quoque in eo summum hic virtutis agnoscimus; quæ sit latitudo, & longitudo; sublimitas, atque profundum: Super eminentem etiã scientiæ charitatem. Summam in eo religionem, & reuerentiam pro qua exauditur à patre. Summam paupertatem qua nudus, omnia mundi bona negligit. Summam animi quietem, qua introiuit in sancta, æterna requie inuenta. Summam amoris vim, qua exaltatus à terra traxit ad se omnia: quo argumento verè se probauit filium Dei; Secundum;

quo Dei patris virtutes potissimas discernimus, & adoramus in Christo sic mactato, plusquam in glorioso. Potentiam patris, qua sic per infirma mundi confudit fortia. Creauit mundum verbo virtutis: eduxit Israhel de Aegypto: sed in manu potenti, & brachio excelso. Hoc nouum potentie genus est, qua omnia subiugat per infirmitatem, & subiectionem. Magnificentiam patris, qua filium dat & cum filio omnia: plusquam si creasset non uos mundos. Tunc enim creando nihil dat de suo; saltem nihil ex se: omnia facit ex nihilo. Hic vero è sinu suo, & suamet substantia, dat filium. Misericordiam Patris erga peccatores: plusquam si à principio remisisset culpam; quando per sanguinem filij redimit: sine hoc sanguine non poterat tanta misericordia declarari, ò necessarium Adæ peccatum, quod Christi morte deletum est. Iustitiam patris contra peccatum, quod sine sanguine, & morte filij non relaxat: Plus hoc est, quàm si totum mundum damnaffet. sic enim ille merebatur. At hic damnat iustum, & innocentem filium, atque in eius sanguine mundum lauat, vt viuat: lauat & seipsam diuina iustitia vt saturetur: lauat oculos, ne culpam videat: lauat manus ne viciscatur; lauat cor ne odio habeat peccatores. Tot virtutes in Deo ex vna hac Christi cruce cognoscimus Tertium. quo animam ipsam nostram, huic crucifixo componentes discernimus. Primo, quod immortalis est, quãdo pro ipsa moritur immortalis. Secundo, quod speciosa est, abluta hoc sanguine, quo nihil pulchrius. Dilectus meus candidus, & rubicundus. Tertio, quod magni pre-

cij, quando tali metallo redempta est, non auro, & argento, sed precioso sanguine agni immaculati. Quartò, quòd spes habet excelsas, & eminentes, quando tali mediatore sese erigit ad superna: talem non habent Angeli; Quartum, quo mundum ex hac cruce diiudicamus, & cõuincimus vanum, quem Dei filius despicit, & condemnat: Cõcum qui tantam lucem non discernit: Crudelem, & ingratiũ qui talem benefactorem sic afflixit: pertinacem, qui tanta sanguinis copia non emollitur. Quintum, quo peccati pondus discernimus, & leuitatem: pondus si sine hoc sanguine expenditur, tantum enim displicuit peccatum Deo, vt maluerit filium mori, quàm peccatum viuere: mortuo vero filio, & eius morte in statera posita velut peccati precio statim leue, & nullum fit. Si ergo Satan prouocat ad peccandum, memento, quòd sine Christi morte peccatum tolli non potest: quare si peccas, iterum crucifigis. Si vero post culpam commissam, Satan obijcit culpæ grauitatem, vt desperes: Memento mortis Christi, & oppone precium. sicque assidue in crucem hanc meditantēs, & proficua cogitantes, futura peccata vitemus; præterita delectemus.

His optimis cogitationibus, o charissimi Adeste iam, tollite oculos, erigite animos; Ecce Agnus Dei qui tollit peccata mundi. Agnus innocens est hic, datus à Deo: cæsus à Deo; probatus à Deo: Caput hoc inclinatum, pacem dat, & pacem petit. Manus hæc dilatatæ omnes ad cõplexum vocant. Sanguis hic validus melius clamans, quàm Abel. clamat. n. & impetrat misericordiam; & pacem

his qui longe, & his, qui prope. Qui eget pace in conscientia, petat hinc; qui pacẽ dare inimicis, nescit, discat hic, & oret hic. Qui corã Deo nescit sese aliter statuere vt impetret misericordiam, victimam hanc interponat. Qui nescit alibi conscientiam exonerare, coram hoc agno sese prosternat, & dicat. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Miserere nobis, Agnus Dei qui tollis peccata mundi: Parce nobis Domine. Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Dona nobis pacẽ: Pax & benedictio Dei omnipotentis descãdat super vos, & maneat semper vobiscum. Per Iesum Christum Dominũ nostrum. Amẽ.

Habita Neapoli. 1569.

ANNOTATIONES IN PASSIONEM Domini.

*Quam potissimum in horto
sustinuit:*



ltum negocium præ manibus habet D. N. Iesus quo reconciliet ima summis: humanitatem scilicet Diuinitati. Vtrinque difficultas est maxima. Et tamen agendum est. Humanitas lapsa est, in lapsu per 4. millia annorum confirmata, incuruata vsque in finem, in limo profundæ, inquit Psalm. seipsam erigere non potest, etiam ad bonam cogitationem. Iob. Quis potest facere de immundo mundum? Hominem non habeo, inquit paralyticus, qui mittat me in piscinam. Et tamen erigendũ est ab inferis ab cõelos. Diuini-

*Psalm. 68.
Iob. 14.
Ioan. 5.*

tas irata, & per 4. millia annorum cõtinuat in ira misericordias, in ira quidem infinita, & iustissima à qua iustitia deflecti nullo modo potest, aut vitia, nisi recompensata. Et ad compensationem destinata est tota Christi vita, quicquid è cõelis detulit, quicquid in terris acquisiuit, & vitam & merita. Vno hoc precio dato componi res potest. Nouit omnia Christus à principio, fuit enim caro infans, & tenera, nunquam fuit anima infans, quin omnium gnara & præscia, sciens, inquit Ioannes, omnia quæ ventura sunt. Tantum opus iam per integros triginta tres annos versatus est animo; vt completeret. Et sciens, quoniam iam venit hora, vt transeat ex hoc mundo ad patrem, sese ad extremum opus accinxit, Cœnam ergo instituit, qua & Pascha Iudaicum terminauit, & nouum nouo agno. i. seipso immolato inuenter instituit: Et discipulos, atque adeo ecclesiam suam seipso pauit, tum vt pignus amoris sui relinqueret: tum ad instantia pericula firmaret. Exemplum quoque profundæ humilitatis in seipso dedit, vt paratum ad extrema subeunda intelligerent; atque eum in humilitate imitandum potissimè scirent. Verbis, & factis præparauit, vt instatẽ sibi mortem bono animo ferrent. Proditorẽ sollicitauit ad opus. Tandem hymno dicto. i. gratijs Deo patri habitis, non tantum pro cibo & cœna, quantum pro hac voluntate, qua ipsum ad tantum opus destinabat: quam scilicet voluntatem reuerbatur, & velut preciosam religiosè complectebatur, Paratus ad omnia dixit ad amicos discipulos, iam enim proditor vrgente Diabolo, exierat. Surgite, eamus hinc. Non dixit.

Surgamus, quia ipse non cecidit, non enim animo consternatus, non turbatus, vt illi, qui audita prodicione, omnes turbati sunt. d. Nunquid ego sum Rabbi, & sese inuicem obseruabant. Non dixit. Ite, sed eamus, quia totus mundus sine eo non sufficit ad opus, quod molitur. Socios quidem habere vult, vt testes habeat vt etiam ad similia ferenda disponat. sed tamen Ductor ipse est, velut Angelus olim per desertam Exod. Eamus verbum auidax, amoris, obedientiæ. Hinc. Non est apta Hierusalem, curia Herodis, aut Pilati, ad implendam patris voluntatem. Exeun- cium ergo: Et non est exitus Christi, iam amplius non redituri, sine magno Hierusalẽ damno, de quo olim dicit. Relinquetur vobis d. v. desertata testatur Iosephus sub ipso excidio Hierusalem, auditam esse vocẽ clamatẽ sapius in templo, & d. Mi gremus hinc. Non est etiam locus aptus libertati discipulorum: vt eos proditor, & cohors Iudaica iueniat & opprimat inter parietes, vt fugere nequeant, ideo ducit ad vias latas. Non conuenit etiam, vt qui nuper pasti sunt cœna dominica, versentur inter negocia Hierusalem, inter delicias curiales; vt nostri solent eadem die ludere, fabulari, vagari &c. Christus ducit suos ad montem Oliueti, ad locum orationis, & solitudinis. Ita præcedente Christo exeunt discipuli, & locum mutant. Sine eo nõ est tutum. Sollicitat quidem diabolus seruos Christi, vt mutant loca, oratoria, religiones, quandoque ad laxiores, quod non fit sine præcipitio manifesto. nemo mittens manũ ad aratum, aspiciens retro &c. quandoque ad æquales, quæ manifesta leuitas est, & animi fractura: quando que

Exo. 13.

Matth. 22.

quæ etiam ad arctiores, sic tamen vt agnita capitis inconstantia speret posse reuocare à proposito ad apostasiam; aut sub prætextu infirmitatis: aut subueniendorum parentum; aut negociorum seculi: Vere dicit D. Bernardus, planta quæ sæpe mutatur de loco ad locum, facile arefcit, vtcunque sit terra bona: Si ergo mutandus locus est, ad meliora: ab Hierusalem ad montem oliueti, non fiat sine Christo, sine consilio maiorum, sine ductu spiritus sancti: Ita expulit olim spiritus Christum ad desertum. Tranfit ergo torrentem Cedron. Ita olim Dauid fugiens ab Abiolo- ne. Non potest perueniri ad montem Oliueti: vbi oleum gratiæ, & misericordiæ percipitur, sine torrente, quo significatur angustia, & tribulatio, bene est quod torrens est, non fluuius, aut mare; non enim continua est tribulatio, qua Deus suos vexat; sed alterna: per infamiam, & bonam famam; Morientes, & ecce viuimus: Spes olei sustinet, i. Gratia consequenda: oleum hoc enatat super humores omnes: Gustato spiritu desipit omnis caro. Oleum hoc lætitiæ, qua Deus vngit, psalm. Hylaritatem præstat, etiam in torrentis medio, & in medio ignis. In labore requiem, in æstu temperiem. Iacob. omne gaudium existimate fratres cum in tentis: var. incideritis. Omnes vos scandalizamini in me hac nocte. Ita olim dicit discipulis, Ioannes Beatus qui non fuerit scandalizatus in me. Est scandalum charitatis, quo deserent afflicti: Est scandalum fidei, quo de ipso non bene sentient & hoc grauius est: facile est Christum sequi tempore miraculorum, hoc vero exigeret vera amicitia, vt etiam tempore crucis haberet suos; sed ita præ-

dixit Zacch. ex ore Dei. Percute pastorem, Et dispergentur oues. Tanta est vnio inter pastorem, & oues, vt eo percusso, non possint, non multa pati oues. Orandum ergo pro pastoribus, quorum vita, & salus est ouium vita. Ad hæc Petrus audax. Et si omnes scadalizati fuerint, Ego nunquam. faciles omnes sumus ad multa promittenda, etiam ardua, etiam supra vires. Amor improvidus quandoq; vrget: Debuerat tamen Petrus credere Christo, plusquã sibi, ille enim, intuetur cor ille scit quid est in homine. illi omnia nuda, & aperta sunt: Et tamen instat: Et si oportuerit me mori tecum &c. similiter omnes vtinam tam facile imitemur bene agentes; sicut sequimur, & imitamur bene promittentes; Sed erit tempus, quo rata fiene hæc omnia: nondum erat spiritus datus, quia nondum Christus clarificatus. Non tam audax erit Petrus, post Christi resurrectionem, quin rogatus. Simon diligis me? Dicit, parum sibi fidens. Tu scis Domine. Paulus deinde. Quis me separabit à Rom. charitate Christi? An vita? an mors? an profundum &c? Certus sum, q; neque vita, neque mors; Interim verbis pascitur Christus, & suis contentus pergit ad opus suum. Sequuntur discipuli, tristes, & remigari, inter spem, & metum. Nos charitatem Domini nostri colimus, & adoramus, euntem sequimur bono animo, scientes, q; si comorimur, & conuiuemus, si cõpatimur, & cõgregabimur. Amē;

In Villa Getsemani Pauet, tædet, tristatur, & mastus est.

Mutat D. N. Iesus locum, ab Hierusalẽ ad villam & hortum Getsemani,

ni, fortunam non mutat; nam filius hominis vadit sicut scriptum est de illo, Vt scilicet faciat voluntatem patris. Non etiam mutat propositum quin constantissimè pergit ad suam obedientiam. Ob hoc deligit sibi hortum, locum aptum certamini, & luctæ, quæ sibi imminet, vt pugnet eum seipso, cum apostolis, cum patre, & cù Iuda, & tota cohorte Iudæica. Aptus est hortus hic, tum quia in horto à principio, deliquit homo in horto æquum est vt satisfaciatur. In horto Adã proiecit vincula obediẽtiæ: In horto suscipit Christ' vincula & laqueos obediẽtiæ vsq; ad mortem. Tum quia hortus hic sibi ordinarius erat ad orandũ. proindeque notus Iudæ, & suis persecutoribus; vt in primis appareat hic, q; non fugit, nõ se abscondit, sed it obuiã morti. Deinde doceat in periculis quo recurrendũ, nempe ad orationem. Ad dominum cum tribularer clamaui. Est itaque hortus hic propriè oratorium Christi, in quod recipit se frequenter, & velut clauso hostio, orat patrem in abscondito. Nobile oratoriũ, in quo Christi spiritus versatur cù Apostolis, cum Angelis, cù patre ipso Deo. Sed tamen & Iudas locum nouit, & sæpe etiam frequentauit, & imminet iã, vt turbet oia. Ita & habet oratoria nostra, callidos, tepidos, frigidus, vt nam non habeat, & proditores, q; turbent silentia, confundant orationem, & preces aliorum. Ingressus hortum in principio statuit octo. d. Sedete hic, donec vadam illuc, & orem. Ita habet oratorium Christi distincta loca in quibus suos iuxta varios sensus distribuit. Iubet sedere. fluctuant cor in plateijs, curijs, atrijs, æquum est vt sedent in oratorio. vtcũque varia immineant mundi huius discrimina,

hoc tamen priuilegium est oratorij, vt in eo sedeant animi, quotquot cù Christo ad patrem se recipiunt. Donec vadam illuc. quid? an non est ipse in patre, & pater in ipso? quid ergo patet huc illuc quæritur? Exemplum nobis præbet, vt oraturi exeamus e turba negociorum, & sequestremus nos. Ita dicebat D. Franciscus, In conuersatione hominum polluimur, in sequestratione abluimur. Ita in Cant. Laui pedes meos, quo modo iterum inquinabo illos? Docet etiã vt obseruemus in oratorijs, & templis, esse loca distincta, vt patrem hic plusquã ibi inueniamus; non implet locum, quia nos miserè vanitatibus nostris multa etiã in oratorijs occupauimus. Aptissima verò vox est, oib' ingrediẽtib' oratoria, vt ad portã iubeat consistere mudi negocia, & dicat sedete hic, date ociũ, vt vadã illuc, & orem: fat est si me confunditis domi, in plateis, &c. nũc sedete hic, &c. Bene autem sedere possumus oes cum his discipulis quã Christus orat, nam pro nobis non minus quam pro se, orat, Ipse est pax nostra. Sed etibus octo, vt semp maxima est pars tepidorum: Assumit tres Petrũ, Io. & Iacobũ, fidos illos secretarios, quibus olim semel, atque iterum aperuit secreta maiestatis, & felicitatis suæ: nũc ad secreta passionis, & humilitatis vocat, vt testes habeat supremæ suæ religionis. Est autem fauor hic in Christi scola supremus, quo afficit charos suos Christus, quũ participes, & cõfortes facit passionũ suarũ. Narrat D. Bona uetura in vita beati patris Francisci. Qd' vbi iã beatus ille ad summã perfectionis peruenisset, ita, vt non modo intus pacificus esset in seipso; omnibus exemplaris, sed & miraculis prodigiosus, ita vt spũto, chorda, panibus,

Cant. 5.

Psalm. 44.

Iacob. 1.

Matt. 11.

bus, sanaret, illuminaret. Vt erat profundæ humilitatis, & sibi videbatur nihil ardui fecisse in obsequium Domini sui: petiuit ab eo obnixus, vt se doceret qua se reuellet sibi potissime seruari. Tum reuelauit illi spiritus Christi, vt librum euangeliorum semel his, & tertio aperiri iuberet. Ita se intellecturū quid à se Domini suus postularet. iubet ergo à focio suo, viro simplicissimo, aperiri librum. & ecce tertio semper occurrit illi Passio Domini. Quare intellexit se vocari ad onera passionis, ad gustum, & formam crucis. Quam & libentissimè, tanquam fauorem regium, vt cunq̃ corpore inualidis, suscepit, & tulit. Ita suos hos tres amicos amantissimum suarum in oratorio suo facit. Et ecce cœpit pauere, tædere, stritari & mæstus esse. Vrgetque in tantum mœror intrinsecus, vt cogatur effundere. d. Tristis est anima mea, vsque ad mortem. Cœpit inquit, vt intelligamus, quod & si semper à principio anima Christi, omnium malorum suorum in verbo, secundum portiones superiores præcia fuit, non tamen eorum dolorem, & sensum trãssudit ad partes inferiores, & sensum: sicut neque etiam gloriam, & felicitatem, qua portio superior fruebatur in verbo. Nō igitur pauit hoc modo Nunc vero, vt Ioannes, venit hora eius, & potestas tenebrarum. Nunc redundat intelligentia illa malorum in oēs animæ partes, & sensum, & corpus, ita quod totum affligunt; multiplicatio autem illa verborū qua virtur euangelistæ, exaggeratio dolorū est, vt significant intentionem, & extensionem qua supra modum affligitur: testes sunt Apostoli, Angeli, verba, prolixitas orationis, sudor, sanguis, Agonia. Quærit D. Thom. An

secundum totam animam passus fuerit. Et respondet, quod ratione essentiali animæ, manifestum est, quod secundum totam animam, Tota enim essentia vnitur corpori, & ideo corpore patiente, tota anima patitur: ratione autem potentiarum virtutum, patitur secundum portiones omnes inferiores, quia in singulis omnibus his, quæ circa temporalia operantur, erat aliquid, quod torquebat: secundum autem superiorem rationem, qua vniebatur felicissimo obiecto, non patiebatur, sed fruebatur. Ex parte vero subiecti, in quo potentia omnes radicanter scilicet in essentia animæ, dici potest, quod omnes patiebatur: patiente essentia ad passionem corporis cuius est actus. Totalitatem igitur hanc passionum exprimit per pauores, tædia, tristationes, & mœrores. ita Psalm. Repleta est malis anima

Psalm. 79

mea: non dicit peccatis, sed malis. Dubitat D. Bonauentura, In Apologia pauperum. quomodo sic turbatur, & pauet Christus ad solam imaginem crucis, & mortis; cum eius Discipuli Andreas, Apostoli, Stephanus, Laurentius, Tiburtius, in tormentis latti sint: An membra sunt capite fortiora? Respondit, quod in Christo erant duo operum genera: opera operantis; vocat opera animi intrinseca, electiones, amores, patientiam &c. Opera operata vocat, opera extrinseca, manducare, bibere, pati, Tunc dicit, quod opera operantis in Christo semper fuerunt perfectissima, à perfectissima gratia, & virtute elicita. opera autem operata, non semper fuerunt perfectissima, venit Ioann. non manducans. Christus manducans. Andreas optauit crucem. Christus pauet; sic ergo in his concedimus fuisse opera seruorum interdū perfectiora.

Vt

tamen opus operatum reducitur, ad opus operatis, à quo præcipitur, id est vt opus externum iudicatur ex interno, ita omnia opera Christi, etiam externa, perfectiora fuerunt, quia ex maiori gratia, & charitate elicita. Ita quod plus meruit Christus manducans, quam Io non manducans, quia ex maiori charitate manducauit, quam ille abstinuit. ita perfectior est pauor, & tædium mortis in Christo; quam audacia illa, & lætitia in Andree; quia ex maiori charitate pauet. Pauet enim, quia videt multos suorum futuros, qui pauerent à facie mortis, vt pauores illos, à natura fluentes, non condemnent; quin potius, si ex virtute reguntur, sanctificent, & meritorios faciat pauet, & tristari ipse. Maxima autem charitate sic pauet, ita quod opus operantis insigniter illustrat, & commendat opus operatum hoc pauoris, si animi motus respicimus, quibus in hos pauores fertur. Pauet ex duplici potissimum respectu, quibus afficitur, & commouetur. Respicit ergo primum in magnam molem peccati, qua primitur, & hinc multas habet pauendi, & mœrendi causas. Primò, quod peccato læsa est Patris amantissimi gloria, hæc tantum premit, quæ infinita est charitas qua patrem diligit. Secundò, quod peccato delecta, & infecta est tota natura humana, opus olim illustre manuum suarum. Tertio, quod peccato ruit, charissima sua domus Israel, ex quibus est secundum carnem. Quarto, quod peccatum inficit multos, & perdit suorum christianorum. Quintò, quod mox turbat, & alienat à se charissimos discipulos & Apostolos: hæc scandala pati non potest, sine infinita animi tristitia. Tanta inquit

F. Franc. Viced.

Tho. quod tanta de peccatis tristitia non habuerit; aut habere possunt oēs contriti simul, quotquot fuerunt, & erunt de peccatis. Christus enim dolet de omnibus simul. Esa. Posuit in eo iniquitates omnium nostrum. Illi vero quique sua deflet. Christus longe carius nouit deformitates, & damna peccatorum. Christus, maiori charitate dolet, quare & opus suum operatum reddit longe illustrius: Deinde respicit in venturas super se afflictiones, & supra modum tristatur, tristitiam vero augent multa. Primo, Passionum acerbitas, vsque ad mortem crucis: Secundo passionum generalitas, à planta pedis vsque ad uerticem capitis. Tertio complexionis patientis viror, & vigor: Quarto. Animæ percipientis exacte omnia mala sua vnico intuitu. Quintò. Dolorum puritas, & destitutio sine consolatore: Sextò. Voluntas assumentis hæc omnia mala: Cum enim velit causam agere, non secundum potentiam, qua potuisset, ratione Deitatis adiunctæ vna guttula sanguinis satisfacere: sed pro iustitiam in æquilibrio, quo appendantur secundum iustum pretium patientis humanitatis, & possit de iure compensare mundi delicta: maximam oportet esse tristitiam, qua seipsum vult pro mundi salute macerare. Tantum ex his pondus habent pauor, mœror tristitia. D. nostri Iesu. Tantum etiam doloris expriment verba illa suis secretarijs dicta: tristis est anima mea vsque ad mortem;

Tristis est anima mea vsque ad mortem.

Stat Christus in oratorio suo. i. in
Y y horo

horto Getsemani, sibi ad mirabilia exercitia spiritus, & carnis delecto, plenus tadorū, pauorū, tristitiā. Tum ob imminentes sibi tribulationes, quæ innumeræ sunt; tum multo magis ob grauem sarcinam, qua premittitur, peccatorum totius mundi. Hæc enim plus premunt, quæ sunt simpliciter nolita; quam illa quæ tantum ex conditione (si fieri potest) nolita. Exprimit, & communicat martyrium cordis sui secretarijs suis, & certe exprimere debuit; quis enim credidisset animam illam beatam, & gloriosam unitam verbo; sic tristari, nisi dicente illo? Adde quod nos semper de doloribus nostris incerti sumus, an attriti an cōtriti simus super peccata: iuuat scire tantam Christi contritionem, quæ supplet nostris, & nostras coram oculis Diuinæ iustitiæ acceptas facit. Tantum enim dolet, quantum dolere possunt omnes contriti omnium seculorum quorum omnium fert iniquitates. Tristatur ergo, & sic ad mortem, sic nulla afflictio citra mortem, terminat hos dolores, sic mortem nostram, quæ erat p̄cti stipēdiū, sola mors Christi cōsumere, & deuorare debuit. Ad mortem corporis per veram animæ expirationem: Ad mortem spiritus, per verā suæ voluntatis abnegationem citra quā nemo digne tristatur, aut cōteritur super peccatis suis. Sustinete, & vigilate mecum, optimos testes exigit, qui sint de visu: iudeo iubet vigilare, vt omnia obseruent, & possint narrare. sint etiam de sensu: Ideo dicit sustinete. Ita Paulus, sentite in vobis, quod in Christo. Ita confortes facit passionum suarum, vt secū bibant calicē per compassionem, Est enim hortus hic schola patientiæ Christi, vbi discit mirabilis illa Christi, virtus, quā in infirmitatibus optabat Paulus, q̄ si tot sustinemus pro mundo, dū cū eo vigilamus ad mala, cur nō libētius vigilemus cum Christo ad orationē, ad virtutē, & si opus sit, oīa libenti animo cū illo sustinemus? In patientia vestra, inquit ipse, Luc. 21. possidebitis animas vestras. Sic dispositis focijs. Ad patrē se recipit orator, pro tam instāti vexatione sua. Vt que oratio sua sit efficax. Primò, se parat se ad iactū lapidis. Tā amica, & cōmoda est orationi solitudo, vnde attētio, & vnio spiritus. Certe orationis quæ fit cū fratribus in choro, potest multū iuuare incipiētes, & cōproficientes, Tum ex concursu spirituum simul pfallentium, tum ex multo seruore, vbi communis charitas, tepidis etiā prodesse solet: adde q̄ si fit ex obedientia, certum semper meritum habet; sed tamē suas habet imperfectiones, q̄ vaga est, multiformis, inæqualis: saepe ociosa, consula, strepitosa; quare perfecti, & exercitati amare solent, (nisi ad chorum vocet obedientia) solitarias orationes, quibus proprios exponunt defectus, affectus, necessitates; corda effundūt & totos se corā Deo exponunt. Hæc enim satis commode non fiunt in oratione communi. Sic ergo hic totū se colligit Christus coram patre. Secundo, Procidit in faciem. Ornat orationem humilitate, & cerimonia, vt exaudiri possit pro reuerentia. Procidit premente sarcina peccatorum, qua & olim faticatus sedebat supra fontem Jacob. In faciem, vt cadat sciens; vt cernat quo cadit, nempe in foueam peccatorum nostrorum, Ioan. 4. quæ illi hæc omnia damna insarciūt. Dicit Marcus. Procidit in terram. Ita terra cadentem recipit: Cælum vrget, & deijcit, terra sustinet. A cœ-

lo maledictus, factus pro nobis maledictū, à terra maledicta in opere hominis, atque ideo facta nidus maledictorum iure recipitur. Ipse in terram se proijcit, vt communem matrem amplexetur, & secum sceleriter subleuet in cælum. Dicit Lucas. Positis genibus. Tanta religione se componit; tam reuerenter orat. Nostri stantes adorant, sedentes orant: dormientes audiunt conciones: oscitantes accipiunt sacramenta: Tum orat. Pater mi. Nos dicimus pater noster, quia nobis est pater familias, pater communis ex adoptione qua recipit nos in Christo. Christi pater est specialis, quia natura secundum quam hunc solum habet, & habere potest filium, qui illi cōæqualis est. Si possibile est. Quid vero est impossibile omnipotenti? Ideo secundum Marcum. d. Omnia tibi possibilia sunt? quid ergo tēperare potest omnipotentiam hanc, vt commoda sit oppresso oranti? Sola voluntas: Ideo apud Lucam dicit. Pater mi. si vis. Non dubitat de potentia. Interpellat voluntatem: hæc enim sola principium est omnium, quæ extra aguntur. Transeat à me calix iste. Sic factus est Christus hic interpres, & aduocatus carnis, & sensualitatis suæ: sic in se exprimit infirmitatem naturæ, & suorum multorum, qui ex imbecillitate, coram patris obedientia quandoque terrebantur. Sunt ergo verba delictorum, vt Psalm. Sunt verba membrorum in capite. Nunc enim ideo imperfectiorem, & infirmitatē timoris & pauoris in se sumpsit; & de se exprimi voluit, vt suis in firmis consuleret: tum ne pauores, & motus naturæ haberent pro culpīs, Tum vt corrigere exemplo suo discerent, fert enim ille tentationes omnes sine peccato. Ita & bellum ciuile hoc, quod in se patitur, dum caro & spiritus, portio vna animæ contra aliā contendunt. fert sine culpa: vix enim infirmitatē detexit, q̄ remediū adhibet. d. Non sicut ego volo fiat, sed sicut tu: quo magno verbo quatuor facit. Primo, corrigit sensum carnis, & naturæ: quin sanctificat, & meritorium facit, quasi martyrium: quando tristitiam patitur vehementissimam; non reijcit, sed fert bono animo, & in patris voluntatem reponitur, vt omnia pati velit in eius gloriā. Secundo aperit perpetuam illam suam obedientiam, de qua Io. descēdi de cælo non vt faciam voluntatē meam sed patris: Item Ioannes. Meus cibus est vt faciam voluntatem patris: Psal. In capite libri scriptum est de me; vt facerem d. Deus voluntatē tuam. Tertio, in ornat nos super hæc suprema religione, quæ comitari semper debet orationes nostras, & genuiflexiones corporis; etiā in extremis difficultatibus; vt reuerenter dicamus. fiat voluntas tua. Ita summa orationū Davidis. Doce me facere voluntatē tuā, quia Dea meus es tu. Nubes impediens orationem est voluntas propria. Tren. Opposui nubem ne transfret oratio. Quarto, ligat manus omnipotentis patris, ne si etiā velit, possit eum liberare à calice bibēdo: Cogitur enim pater, vel ipsum dimittere in cas passionis, quas illi præscripsit sua voluntas: vel obedientiam, & resignationem hanc suam turbare, & qua omnino vult Dei patris voluntatem implere. Ita quod iam remanet impossibile, vt calix transeat, ex duplici voluntate, patris efficaciter porrigētis: & filij efficaciter acceptatis. Meritò tanta amoris fornax cor Christi exurens, requirit, vt cū eo sic p̄ nobis destinato, & resignato, susti-

neamus, & vigilemus, omnia fideliter explorantes, & in eius gloriam cōmemorantes. Amen.

Agonia, & sudor sanguinis.

Esai. 53.

Ioann. 11.

Esai. 85.

2. Cor. 6.
Psalm. 135.

Stat afflictus Iesus in secreto oratorij sui. coram patre prostratus; qualē prauitit Esai. vir dolorum, percussus à Deo, & humiliatus. Orat prima hac vice pro se, nunquam amplius. Et non auditur. Cum orabat pro nobis scilicet sentiebat se statim audiri, quare & dicebat. Io. Pater gratias tibi ago, quoniā audisti me: Ego autem sciebam quia semper me audis. Et ecce nunc pro se non auditur. Quia inquit Esai. Dominus voluit cōterere eum. Sic igitur quasi oblitus se Deum esse, orat, & petit misericordiam, sed tempus iudicij est, & non misericordiam. Tandem lassus, & victus te dio frustratē spei. Surgit & venit ad charos discipulos, ex eis aliquid refrigerij accepturus. Sed Eheu inuenit dormientes: Et causam dat Lucas. Præ tristitia. Vide quā cōtrarios effectus facit tristitia in Christo, & in discipulis, Christum exercet, & agit, huc illuc mouet: Discipulos proster nit & somnolentos facit. Ita & inter nos sunt, qui patiuntur, vigilantes, & suas tribulationes discernentes, ac magno spiritu dijudicantes, quasi morientes, inquit Paulus, & ecce viuimus: Dauid, calicem salutaris accipiam, & nomen Domini inuocabo. Sunt qui in tribulationibus sic occupantur, vt insensibiles fiunt, & quasi dormiant, velut Hecuba illa; qui nec dicere, nec facere aliquid sciunt: vt olim Ionis sublata hederā, petiuit animam suam, vt moreretur. Oritur autem hæc differentia ex ductu rationis: quæ in

Christo regulat tristitiā suam ex virtute: In discipulis autem obruitur à tristitia. Somnus hic intemptuus auget tristitiam Christi. Tum ratione sui, qui sic ab omnibus deferitur, etiam à charis his: psal. qui iuxta me erant scilicet loco & amore, sōngē steterunt, quia dormierunt. Vigilat Iudas, vigilat hostes, Amici dormiunt, Ita filij seculi prudentiores, & vigilatiores sunt filij Lucis. Utinam sic vigilarent orthodoxi ad tuendum Christum, sicut vigilant hæretici ad perdendum. Tum ratione ipsorum, qui sic inter pericula dormitant, sic sibi male cauēt; sic cito à fide data, & à promissis excidunt, præsertim Petrus, tã audax in promittendo, quare hunc specialiter compellat. Simon dormisti? Non potuisti? Vide quā modestus est reprehensor, tribuit infirmitati, non voluntati. Vna hora: tantillum quæ rogauit? Vigilare mecum? mori volebas pro me; animam ponere pro me; Et ecce non potes vigilare mecum, quæ pro te inter inferni, & mortis fauces vigilas? Sic facta verbis respondentē Tales ego habeo in tormētis locios? Tum ratione ouium, & ecclesiarum, quas horum, & præsertim Petri curæ crediturus est. Cupit vt discant vigilare, somnus enim pastorum, mors ouium est: Ita dormientibus illis, inimicus in agro superseminauit zizania: Tutum habent accessum Lupi, vbi Pastores dormiunt: Eheu quantū nobis, & Christo constitit hic Pastorum somnus: quot ouium montes perdidimus ex vno hoc somno? Instat ergo. Surgite, vigilate, orate. Tot à perfectioribus his exigit, qui cæteris in principio horti dixerat tantū. Manete, vel sedete hic: sic suos habet oratorum gradus. Nemo imberbis ad harenam. Surgite, magno, & alto ani-

Psalm. 37.

mo opus est. vigilate, vndique paratæ sunt insidiæ. Pastorum est discernere pericula, & prospicere ouium salutem, vt Argus ille, quod si humanæ vires non suppetunt. orate, petite è cœlis, potissimum orate me, qui orationibus meis, vestras instituo, sustineo, & scilicet coniu gite vestras meis, & ne dubitetis. Ita claudit ecclesia suas. d. per Christum dominum nostrum. Ne Intretis in tentationem. Rete Diaboli est tentatio, quam obijcit, vt capiat imprudentes: suggerit, delectat, addit escam, re cto hamo: si piscis prudēs reijcit, alio se vertit. Si capit escam, & delectat tentatio; aperit, & dilatat rete, & quā primum consentit homo, trajcit in rete: sicque intrat in tentationem, tentari non est malum, quin sæpe bonum. At intrare in tentationem, malū est, ita iussit nos orare: ne nos inducas in tentationem. Spiritus promptus est, caro infirma. Mixturam hanc agnoscit Christus in hominibus suis, spiritus & carnis, quæ in eis tot inæqualitates parit, spiritus enim paratus ad omnia est, sua natura, tãto magis diuina adiutus gratia. Psalm. 107. Psal. paratum cor meum, paratū cor meum. Caro autē infirma est, ad imatrahens, tanquam ad suam originem quare & ipsis Dei donis abuti. Per carnem non tangit solam hanc corporis structuram, quæ tamen, & ipsa satis infirma, & fragilis est, sæpe reuocans, & impediens exercitia spiritus, vt vel non fiant, vel difficulter, & imperfecte fiāt, sed intelligit totam naturam hominis sine Dei gratia: hominem animale vocat Paulus. orabat. d. Franciscus. Domine custodi tu in me thesaurum gratiæ tuæ: Ego enim fur sum, & dissipator donorum tuorum. Ita psal. Pone Domine cu-

stodiam ori meo: Mixturam hanc in se quoque suscepit D. nolter Iesus, tum in exemplum, tum in subsidiū nostrum, vt disceremus ferre sine peccato. i. exprimere quidem infirmitates carnis, quando sic fert humana conditio; sed statim spiritui subijcere: sic enim & sine culpa, & cū merito, velut spirituale quoddā martyrium sustinebimus. sic enim relicta est carnis infirmitas ad agonem. vtrunque exprimit in se Christus tã gloriose, quod longe illustrior est correctio, & constantia spiritus, quam naturæ infirmitas. ita vt possit etiam alios consolari, & corrobore. quo factō, consulit sibi ipsi, & secundo redit ad patrem, oratque eundem sermonem, sed non est secunda oratio scilicet prima. quare iterum regreditur ad discipulos. Notabilis est ista agitatio, & alternatio Christi, modo ad patrem, modo ad discipulos, quæ duos potissimum in eo significat stimulos. vnus est, quo sibi consulti, qui ad patrem pronocat, ad studium orationis, & contemplationis, qua pectus virtute imbuitur. Alius quo suis consulti, qui ad discipulos reuocat, ad actionem, & curam ouium, qua virtutem habitam exercet. Sic solent, debentque pastores ecclesiarum, vtroque agi stimulo, iuaret semper cum patre esse, orationi, & studio vacare. Forte & apud Patrem patrum Romæ dulce esset mensis, & annos agere: sed sollicitudo ecclesiarum reuocat ad residentiam. Actio tamen eget oratione, vt munera obeāt cum Dei gratia. It ergo, reditque Christus. vah quantum amat hos suos, quorum causa iam bis a Patre recedit. Et ecce iterum inuenit dormientes: Erant enim oculi eorum grauati

utinam

vinam non & corda:grauitatem hęc oculorum carnalium expresit in se Iob.d. Factus sum mihi met ipse grauis. ita inquit Paulus, corpus quod corrumpitur aggrauat animam; Ita olim in maxima tempestate, & procella sua dormiebat Ionas. Addit Marcus. Et ignorabant quid responderent ei. Innuens, quod iterum redarguit illos: sed ipsi quid dicant, qui tot promiserunt, & nihil præstant? qui & sic grauari sunt, quod grauitate vincuntur. velle adiacet, inquit Paulus, perficere non inuenio. Comparatur ergo bonus pastor Iesus, intelligitque alio sibi quærendum esse rōbur, quo & sibi, & illis bene prospiciat; quare & tertio redit ad Patrem. Et orat eundem. serm. sed prolixius. Primò, quod toties orat, argumentū est magni doloris, qui vrget. Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi tanto magis quod scit se non exaudiendum, & tamen orat in spem contra spem. Secundo, quod orat eundem sermonē. Argumentum est animi sibi constantis: in sua tribulatione vniti, qui vt cor vnum, ita linguam vnā habet: qui vt in se sentit durare infirmitatē carnis; Ita in se quoque conseruat robur spiritus, semper ergo concludit in hoc, fiat voluntas tua: ab hac nulla vexatio retocare eum potest. Hęc vox in capite, inquit leo, salus est totius corporis. Tertiò, quod orat prolixius. Argumentum est singularis gustus, quem percipit ex oratione. Væ ijs, qui sic accelerant, vt statim absoluant missas, aut horas canonicas, quasi ad grauiora vocentur negocia: D. Antonius, post integras noctes in oratione consumptas, dolebat, quod eū lux solis turbaret. d. quid me impedis o sol? Quid me claritate tua, à vera claritate retrahis? Sic ergo relinquimus

aduocatum, & pontificem nostrum coram patre orantem, & in oratione durantem. Quid paritura sit in eo prolixitas ista orationis, audiemus in in sequenti. Interim vos qui cum diligitis, sustinete, vigilate, & orate cum eo ne intretis in tentationem. Amen.

Orat afflictus Iesus patrem; quem solus ex amicis habet vigilantem. Et sæpius orat eundem sermonem: Et tandem prolixius orat. instat natura, & sensus, vt transeat calix: cuius sola memoria enecat. Iterum vrget ratio, vt fiat voluntas, patris quare ante omnem Iudæ & Iudæorū insultum; totus se ipsum vexat, totus in lucta est. Vult; & non vult; quid faciat pater? vigilat quidem, sed tacet: vix enim sciri potest, quid martyr hic sibi velit: & difficile est exaudire Sensualitas, & tota naturæ voluntas petit tolli calicem: At oratio, quæ est exercitium spiritus, non est interpres naturæ, aut sensus, sed voluntatis humanæ voluntas vt humana est, sequitur rationem: ratio semper cōformis est volūtati Diuinæ; quare absolute voluntas vult calicem. Ita vere dicit, scio pater quia semper audis me. Atque in tantū vult, vt conetur ad se trahere cōsensum naturæ, & sensus; quod sine magna vi fieri non potest. Ob hoc prolixius orat: vt doceat ex Dei virtute, posse oīa fieri, vt cunctæ ardua: orat ergo, nō vt volūtati Dei in suā conuertat, sed vt suam in Dei voluntatem subleuet, supra omnem sensum, & naturam. In qua subleuatione tantū profecit, vt ex hac sua oratione proluxa, meruerit hominibus suis. patre illam exultantem in cordibus, supra omnem sensum, & naturam, quæ potuit dulces facere cruce, lapides, & carbones, &c. Hoc ta-

men

men magnum, & excellens meritum non acquirit sine magna vi naturæ, & sensus sui, cum quo ratio luctatur. Ita quod luctando factus est in agoniam. Lucta durissima est carnis, & spiritus, sensus & rationis; timoris & amoris: vitæ & mortis: oritur lucta ex triplici aspectu: Primus est aspectus mortis instātis, quæ naturæ terribilis est, tanto magis, quod hic docente & urgente diabolo eius parente; sese ingerit oculis Christi; turpissima, qualis est mors crucis, tantū vt absterreat eum, & reuocet à voluntate moriendi: scit quod mors Christi debet se, & regnum suum, & Satanæ exringuere: felix si possit mortē eius impedire: sed quid potest mors contra vitam? Secundus est aspectus culpæ, o mors ero mors tua: & pondus quo premitur. Hic enim tota relucet peccati facies, quæ oculis Christi est intollerabilis, tum propter offensam Dei, hæc est culpa, tum propter mundi ruinam hæc est pœna, peccatum quoque hic se totum dilatat non stimulus mortis est. Tertius est aspectus inferni. i. Diuinæ iustitiæ, in se vno, peccata, & scelera totius mundi vindicantis, quis autē possit explicare agonias animæ peccatricis, quæ in articulo mortis se statuit coram oculis Dei? Takis oīno est status Christi hic. In parabola nuptiarum, redargutus ille, quod nō haberet vestem nuptialem, Obmutuit. Quid faciat hic Christus qui vestem habet infernalē, corā oculis Dei? Horrendum est incidere in manus Dei viuētis. Ita bibit ergo Christi sensus tristissimas has imagines, mortis, peccati, & diuini iudicij, & sibi dimissus supra modum affligitur. videmus quanta est pœna nostrorum in lucta mortis, cum tamen sensus emortuos habeant: quid putas pa-

1. Cor. 15.

Matth. 22.

Hebr. 10.

ti Christum, qui in omnibus vitæ, & naturæ partibus integer, & potēs est, & talia patitur? Argumentū vero singularis afflictionis, & angustię est, quod agoniam sequitur Sudor sanguinis, tam copiosus, quod guttæ decurrūt (Lu) in terram. quid sibi vult diluuiū hoc sanguinis? Orationis feruor, horror mortis, timor iudicij, sanguinis magnam copiā ad cor reduxerat: ibi incaluit, & attenuatus est. Amor validus, & desiderium obedientiæ, metū expellit. Ardor etiam nos redimēdi, ceu malleus percutit cor. & sanguinem excutit, in pignus flammæ urgētis. Ita stat cor Christi inter duo saxa timor infra; amor supra comprimit: hoc verum torcular est, quod calcat: Et orationem suam sanguine tingit, vt fiat effi-cax. Sanguis hic multa significat. Primo dolorē immensum quo premitur super omnes, quotquot vnquam afflictī fuerunt. Quis enim vnquam inter martyres sudauit sanguinē? Nec sine ratione. illi enim potuerunt præscire mortē sibi imminere, sed sensum mortis, & amaritudinem solus Christus præscire ponit. Secundo grauitatem peccatorū, quorū maculas hic sanguis incipit tergere: & p̄sertim interiorum, quæ ad effectum non educūtur, atq; ideo à nobis parui fiunt, cum tamen sint maxima, atq; hac tanta Christi agonia compēsentur: sunt enim hæc gutturæ sanguinis, velat lachrymę totius corporis Christi, quibus ea interiora, quæ coinquināt hominem; interiori hoc suo martyrio perfundit. Exit ergo sanguis è corde Christi, vt lauet corda nostra: Tertio angustias mortis, aduersus quas, cupit armare nos, vt dū sani, & fortes sumus, illi fortiter occurrā. Quarto potestatem, qua vbiq; vtiuntur Christus in se affligēdo: hic enim sanguis

guis est certe naturalis, qualis & ille qui cū aqua è latere mortui in cruce fluxit: effusio tamen ista per sudorem non est naturalis, sed voluntaria. Et in hac voluntate potissimum placat pater: Et huic martyri, sic sese in sua obedientia exercenti, compatit. Quare & angelum mittit è caelo, qui confortat eum. Si Christum hic confideramus, vt pro nobis sit, factus per omnia in similitudinem fratrum. Iuat videre Angelum hunc consolatorem. vt sciam⁹ Deū nō derelinquere afflictos suos, sed per Angelos confortari, vt olim Sanfonē, Thobiam, Petrum &c. Tum verò maximè, vbi oratio, resignat voluntatē nram in Dei manus, vt facit hic Christus. Hanc enim orationem libentissimè, velut incensum optimum deferunt, Angeli, & offerunt Deo: Ita quòd vel ex audit, vel confortat, At si consideramus Christum vt pro se stat & p se orat. qd vnquā indignius visum est, qd Christum Dei filium, sic vere ab Angelis minoratū, vt cōfortet ab eis in deserto, in Aegypto, in ipso p̄sēpio seruibant ei. Et ecce nūc corā patre cōfortat cū? Ipse autē exinaniuit se & formam serui sic in se lumpfit, qd & à seruo suo humiliter, & reuerenter officium hoc confortandi suscipit. Tanto magis, quòd non confortat nisi è caelo, id est in obedientia patris, quæ modis omnibus implenda est; vt cunque sensus, & natura refugiant. Sed iam tantum roboris accepit Christus, tum ex proluxa oratione, tum ex Angelica persuasione, Tum maximè è sublimitate spiritus, & voluntatis suæ, vt quasi alter, & in alium mutatus, sese erigat, & dimisso Angelo, vt firmam hanc suam obedientiam referat ad cælos, Corde quod an alto, & itrepidò, nul-

quā amplius deterrèdo, iterū ad Discipulos redeat: facie etiam læta, & serenissima. Et ecce inuenit dormientes; quid enim aliud faciant plane prostrati, & aggrauati? Compatitur naturæ infirmæ: sed tamen tempus aliud poscit quam somnum. Quare dulci quadam ironia dicit. Dormite iam, & requiescite. Tempus aptum delegistis, ardēt circū oīa. quiescite si potestis; res ipsa excitabit. Sufficit, fat dormitū est. Ecce appropinquauit hora. olim in nuptijs dixit matri. Nondū venit hora mea: Dixit fratribus suis: tēpus meum nondum venit Hanc horam expectabat; Prædicatū est regnum Dei, facta miracula: Instiuta sacramēta, posita ecclesiæ fundamenta; Hora iam est bibēdi calicem qua filius hominis tradetur in manus peccatorum: tradetur à peccatoribus pro peccatoribus, in manus peccatorum. Surgite, eamus, voluntas patris vocat. Iudas iā adest, mors imminet. eam⁹ occurramus. Iā opus est satisfacere pctōribus, pati. p peccatoribus eamus ad peccatores, eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatū fecit. Ne nos inueniāt dormiētes, & latentes: Agamus fortiter. Timor iam celsit amori, sensus rationi; natura voluntati, Vita mortī, quærēda itaque & prouocāda mors, vt ī eius os obrudamus vitā; alioqui quid mors poterit contra vitam; nili vita seipsam prodat? Hinc potestas mortis, & tenebrarū; & vita quærīt mortem occurrit mortī; & sese prodit mortī: eamus, & nos, inquit olim Thom. & moriamur cum eo; Nam si commoriamur, & conuiuemus, si compatimur, & cōregnabimus. Amen.

Roma 1572. In oratorio Crucifixi
apud Sanctum Marcellum.

Instat

SABBATO SANCTO.

De depositione, & sepultura
Domini.



ost tot labores corporis, & angustias aīæ, plenus operum, meritum, tandem inclinato capite, quasi dormiturus, exspirauit in cruce D.N. Iesus, & introiuit in requiē suam, æterna redemptione pro se, & pro nobis inuēta: plenus gratia, qua nos in via recrearet: plenus gloria, qua nos in termino bearēt. Atque ita cum vita ipsa terminauit omnia pericula, & dāna sua. Deinceps quicquid contra ipsum tentabit mundus, & Satan, vane tentabit Mors illi fuit pignus, & porta æternæ securitatis. Caueat nunc sibi sinagoga, caueat Satan sibi, & regno suo; iā enim incipit Christus declarare stomachū suum, & vires erga inimicos. Scimus anima eius descendisse ad inferos, & non solum, sed cum magno comite, Deitas enim illi adest perpetuo: Scimus non eo descendisse vt patiat. non enim ex seipsa aliquid mali commerita est; neque etiā propter nos amplius pati potest, quando in cruce consumatū est martyrium eius: Dixit D. Petrus; quòd descendit ad prædicandū mortuis euangelium. ad dandam scilicet pacē, & sciētīā salutis, & libertatis captiuis, quare ad damna Satanæ; ad regnum eius euertendum. videbimus cras, quid gloriosa illa Anima sub terris fecerit. Corpus quoque illius exanguē incipit honorari; & nō à Pastoribus, Piscatoribus, Publicanis, peccatoribus. vt olim: sed à magnis, à nobilibus, Diuitibus, à iustis: à Ioseph à Nicodemo, hominibus, & auctoritate & eruditione valētibus. Impij potestate habuerunt super hoc sacrum corpus, vsque ad mortem: nūc pertinet totum ad iustos, quòd si huc vocabuntur impij ad custodiendum sepulchrum; & isti seruiēt vel inuiti gloria mortui huius, cum fidem facient Sinagogæ, quod Christus resurrexit; Impetrant itaque Nobiles isti à Pilato corpus Iesu, adfert Iosephus sardonem mundam, & inuoluit: Nicodemus adhibet Myrram, & Aloe quasi libras centum, deferunt ad horū proximum Iosephi, ponunt in petra nuper excisa, inuoluunt sudarium capitū; claudunt monumentum magno saxo: sinagoga addit sigilla; Pilatus ea petente custodes. Tot obsequia regit vnū hoc cadauer, & omnia in sui gloriam; vt cunque vanitas mundi eorum partem alio torqueat. Adfunt Mariæ, bonæ mulieres, deuotæ mortui, adhuc amant mortuum; obseruant locum, vbi reponitur, sedent, contra sepulchrum: & omnes Christi amicos, & deuotos inuitant ad mortui exequias, ad custodiam monumenti. Adeste, & vos ò charissimi, sedete hic animo pio, mysteria sancti monumenti huius cōtemplaturi. Cap. II.

Erit sepulchrum eius gloriosum: ita Esa. de sepulchro melsiæ: & merito præcellit cœtera, quæ omnia sunt dolorosa, & pudenda: habet enim triplicem gloriam, qua fulget. primam ex nobilitate cadauerum inclusorum Secundam ex nobilitate, & significantia cerimoniarum adhibitarum. Tertiam ex resurrectione mortui. Tertiam hanc dimittemus in diem sequentem: Reliquas duas tractabimus in presentia, vtinam foeliciter, & fructuose.

F. Franc. Viced.

Zz Primò

Primò. De Primo, quid iacet in hoc magno, & honorato sepulchro? Respondeo. Iacent hic tria magna cadavera. Vnde prima sepulchri nobilitas; Et sunt omnia vna die, & hora, vna morte, & vna in cruce extincta, quare si simul perēpta sunt, æquum fuit vt simul sepelirentur. Primū est sacrum, & venerandum corpus D. N. Iesu. Iacet hic mortuum, & exangue, adest & Deitas, quæ semel assumptū nunquam deseruit, sed tamen ipsa nō est sepulta; sicut neq; in cruce mortua est, nisi per concomitantiam. Diligenter autem obseruandum est sacrum cadauer, vt sciamus verè mortuum esse: iacet igitur hic magnus ille propheta potēs opere, & sermone. En manus quæ cælos creauerūt & c. pedes nunquam laesi ad currendum huc, illuc, semper, vt iuuarent. oculi qui lumen soli dederunt, qui omnia videre, & ipsas animi curas solebant qui vno intuitu cor Petri à morte ad vitam reuocarunt: os illud sacrum, vena vitæ & c. omnia languent hic. Ita iuuat deuotos singula membra Christi mortui percurrere: vt verè intelligant Dominum suum mortuum iacere in hoc sepulchro. Certitudo autem ista mortis, honorat primo ipsum Christū, qui sic à vera morte ad verā vitā se excitabit, quāto. n. clarior est Christi mors, tanto illustrior fit resurrectio. huc respicit quāta plaga: huc testimonium Centurionis corā Pilato: huc obsequia Iosephi, & Nicodemii, vt sciant, quod verè mortuus est: Honorat deinde pietatem, & virtutē duorū nobiliū prædictorū, quæ non obstantibus periculis, mortuo Christo tot impendunt seruitia. Vix enim cæteri audēt Christum respicere, aut nominare, & isti tanta cum pompa sepeliunt: ob hoc de Iosepho

dicit Marcus. quædaucter introiuit ad Pilatum, & petijt corpus: Non ingressurus nisi audax; non enim citra periculum. Auget animum Iohannes, qui de vtroque testatur, quod in vita Christi, discipuli quidem fuerant, sed occulti, quod de nocte comparebāt. Ita quod suum diem dabant mundo noctem Christo: vide quantum profecerint in morte Christi: quanta sit vis sanguinis effusi amabant viuum amant mortuum: viuum cum timore mortuum tāto cum amore, quod nihil timent. Sic ergo iacet Christi corpus in hoc monumēto. vt olim verè iacuit Ionas in ventre Ceti: Secundū cadauer magnum, & vastum, quod olim totum mundum amplexabatur, est corpus peccati: Hoc quoque mortuū est cum Christo in cruce; in quā transtulit illud Christus, & extinxit. deleto chirographo, quod cōtra nos erat. vt Paulus ad Col. Iustū est, vt cū Christo sepeliatur. Exclamat hodie ecclesia. ò necessarium Adæ pētm, quod Christi morte deletum est. Vt intelligas autem quomodo Christus morte sua peccatum occidit: Cogita quod mors Christi duas habet virtutes, quibus veluti gladijs peccatum mundi confodit, & sustulit è medio, affigens illud cruci. Est mors Christi meritoria; & est satisfactoria: vt meritoria, impetrauit homini gratiā Dei: Gratia è carnali fecit spiritualem, & dum carnalis erat, sub lege erat: neque enim poterat illam implere, quæ spiritualis est: & ita iram operabatur, & concludebat omnia sub peccato. etiam concupiscentias intimas cordis. Ita lex vrgens, conuincebat hominem de inobedientia, & peccato: Et ita inq; Paulus, quod virtus peccati lex: Gratia dat vires ad implendam legem: sublatā vi legis

Coloss. 2.

1. Cor. 15.

legis iam cessat, & perit peccatum, & illi per Oseam. ò mors ero mors tua: fit homo dominus legis ex gratia; quomodo autem Christus mortem occidit? Dicit ecclesia. Mortem nostrā moriendo destruxit; Ita olim serpentes Moysis, serpentes Aegyptios deuorauerunt. sed quomodo sic mors mortem vorauit? obserua malum, & infelix mortis consilium. Semper vt erat sua natura rapax, quæliuit vitam Christi deglutire, modo lapidare, modo præcipitare; vix natum per Herodem voluit extinguere: sed non erat hora: tandem vbi venit potestas tenebrarum, hæc domina tenebrarum insiliit Christo; data est crux in harenam. hic ergo Mors, & vita duello conflixere mirādo. Mors totis viribus concurrat, adhibuit spinas, clauos, flagella, & mortuum in latere insatiabilis lupa percussit: Ex alio latere vita concurrat, sed magno cum artificio: obiecit Deitas humanitatem, quasi escam, quæ ad muscipulam incautam mortem pertraxit: illa statim vorauit; & vt erat humanitas mortalis: facile, potuit a morte vinci, cedere enim omnino opus est, mortalia mortis: sub esca vero latuit hamus Deitatis inclusæ; quare mors deglutit humanitatem, simul & in ventrē traiecit Deitatem, & vitam: vbi vero vita fuit in morte, sese detexit, & sic summo prælio dimicatum est; & tandem Absorpta est mors in victoria: victoria vero per Iesum Christum morientem, vt enim morte Christi ablatum est peccatum simul & sublata mors est, cuius virtus, & stimulus peccatum est: nam nisi fuisset peccatum, nulla fuisset mors. Ecclesia ipse verus est agnus, qui abstulit peccata mundi: quid inde? Mortem nostram moriendo destruxit. Sublato stimulo, quid remanet mors, nisi mortua, quasi ve-

Ose. 4.
Psal. 70.

Rom. 6.

spa sine stimulo; quæ bombifonare, quidem potest, & terrere simplices, & incautos potest, at mordere minime; Ante Christi mortem terrebat mors; ita ut sapientes mundi vocarent eam vltimum terribilium: Ita ut etiam sancti ad eius nomen exhorrescerent, ut Ezechias Rex, quia tum viua erat. Post Christi mortem, non modo non terret, sed consolatur, ita quod Christi homines, huius mysterij consocij, non modo non vocant mortem terribilem, sed suauem & preciosam: non modo non succiunt, sed quaerunt: Nam & si remansit mors; remansit mortua, ut nocere nequeat; quin ex hoc, quod in vita mors obiit, Inter Christi brachia, facta est vitalis: facta est vera mors mortis animæ id est peccati, nunquam enim tutiores sumus à peccato, quam cum mors in nobis extinguit peccatum, & facit impeccabiles, ita quod suomet gladio perimitur peccatum; mortem fecit ad desolandos nos, & ecce mors ipsum exterminat, & veram vitam dat animæ. Veram etiam vitam dat corporibus: tantum potuit vita, in qua mors mortua est & facta ministra vitæ, & veræ id est æternæ vitæ. suscipit enim Mors corpora nostra, & recondit in se tanta felicitate; quod ex eius manibus redeunt immortalia, & gloriosa. semiatur inquit Paulus, animale, resurgat spirituale &c. ubi ergo est mors victoria tua? ubi stimulus tuus? sublata sunt mala omnia ex Christi morte. Atque ideo merito tria hæc cadauera simul sepulta, quando sic vno loco, & tempore sunt precepta: Hæc de cadaueribus; Nunc pauca addamus de Ceremonijs.

Secundo. De Secundo. Quomodo sepulta sint tristitia illa duo cadauera peccati, & mortis parum refert, sunt

enim sepulta in mortem. Vnum hoc placet, quod mortua sunt, & sepulta; vti nam non reuiuiscant. Videamus nos quomodo sepultum sit sacrum Christi corpus, quod sepultum, & reconditum est in vitam. Hæc enim contemplatio plurimum iuuerit. Primo ut honores domini nostri agnoscamus. Secundo, ut piam intentionem sanctorum illorum celebremus. Tertio ut ex eis discamus, quibus modis Christi corpus sepelire in nobis, quotiescunque in sacramentum sumimus debeamus: sic enim respondent omnia, inquit Origenes; ut pauciora his ad bene sumendum Christum non requiruntur: sunt ceremoniæ sepulchri nouem in summa: omnes pie, illustres, ac plurimum significantes; Prima est sindon munda; & significat conscientiam puram, ab omni labe curandum hoc plurimum, ne aliqua in parte sit culpa latens, sunt antra, & latibula in corde nostro, explica omnia, vide ne serpentem in anima retineas: Duo enim sunt, quæ maxime impediunt fructum eucharistiæ. primum si sit culpa relicta latens. Secundum si desit amor actualis, & desiderium. Secunda est sudarium capitis, quod tegit sensus omnes, & mortificat, hoc est obedientia maiorum, quæ tollit sensuum libertatem: & infinita animæ pericula remouet. Tertia est myrrha: hæc est mortificatio corporis. Quarta est Aloë, hæc est amaritudo, & compunctio cordis. Quinta. Petra nuper excisa, noua: hæc est nouitas vitæ, de qua Paulus. estis azimi: hæc est animi fortitudo ex fide nascens, parata omnia facere, & pati pro Christo. In qua nil positum, fides enim non admittit mixturas. Sexta est saxum aduolutum, & est propositum

IN DIE SANCTO RESURRECTIONIS

Domini Nostri Iesu
Christi.



Emper & locum, & tempus habet homo christianus, quo potest fese in Christo Domino, & Deo suo recreare: vt enim in seipso totus

est beatus, & gloriosus, delicias, & felicitates omnes in se vno concludens: Ita fidelibus, & creaturis suis semper apparet beneficus, & beatificus, etiam dum infans est in præsepio, etiam dum mortuus pendet in cruce, & iacet in sepulchro: totam vitam assumpsit, totam exercuit, & totam extinxit in commodum nostrum. Sed tamen Hæc est dies, quæ inter omnes alias fecit Dominus, pro singulari gloria sua; pro singulari dignitate Christi sui; pro singulari consolatione nostra quare intus, & extra exultemus, & lætemur in ea. Exultant cæli, & Angelos demittunt in stolis albis consolatores. Exultat terra, se totam aperit, vt locum faciat tantæ salutis. Exultant inferi, quando pro magna parte eorum tenebræ ad lucem veniunt. Exultat mors, quando è faucibus suis sentit exire vitam: de comedente cibum, de forti dulcedinem. Exultat vita, quando iam sentit se reparatam, & immortalem, quis hic exprimere possit, quam tora exultet sanctissima Christi caro, in reditu beatissima animæ suæ? Quando iam tuta est ab omni corruptione? quando iam reuocatur ad vitam, & immortalitatem? quis animæ gloriose lætities narret, quando non derelinquitur in inferno, sed tanta cum victoria,

ffium non peccandi, sine quo nulla fit peccati remissio. Septima est sigillum Sinagogæ. Hæc est nota, & disciplina ecclesiæ, ad quam pastores exigunt oues, vt sciant num insit Christus, vel non; quomodo confessi, & communicati, adhuc priores referant mores? quis absoluit usurarium illum. odiosum, fucatum? &c. Octaua est custodia militum, exercitia sunt virtutum, quæ hominem occupant in bono, ne vel ocio, vel malis artibus Christus rapiatur. Nona est vmbra montis caluariæ, iuxta quem positum est Christi monumentum, hæc vero est assidua meditatio crucis, & mortis domini, in qua fideles mirabiliter proficiunt; potissimum in studio humilitatis, qua anima sibi perit, & pereundo mortem Domini memorat, & celebrat, magno cum gustu Christi pendens, & mortuum hunc suum; dulciter inspicietis è cruce: mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Ita quod humilis morte Christi fruitur in hoc humilitatis monumento, Christus vicissim morte humilis gaudet, & fruitur: Et ita simul commoriantur & simul sese sepeliunt: in me manet, en tumulus vnus: & ego in eo, en alius. Felix morientium fortuna, felix tumultorum societas; Non est dubium, quod & communis sequetur vtrique resurrectio, & vita. stat enim canon beati Apostoli, quod si comparamur, glorificabimur. Si commorimur & conuiuemus. Amen.

Habita Neapoli in Archiepiscopatu. 1569.

Coloss. 3.

storia, tanto cum lucro, tanta cum sanctarum animarum comitiua, redit ad optatissimum corpus suū? corpus tam sancte conceptum: tam gloriose natum, tam virtuosē exercitū: tam fructuosē consummatum, & extinctum? Redit ergo, & viuificat, simulque influit in illud suas beatitudines, & glorificat, viuum, sanū, integrū & gloriosum facit. Omnia vero ista virtutis, & gloriæ miracula vna operatur Deitas, mirabilibus illis, & eminentissimis modis, qui suæ cōueniūt Maiestatis; Ita quod virtute eius Dux vitæ mortuus regnat viuus. In communi autem ista, rerum omnium lætitia, in iucundissima, & serenissima hac die, quam verè Dominus, & sibi, & nobis fecit, dum applaudūt, acclamant, & occurrunt illi omnia; silere ne, stare ne, tristari ne, volumus nos? Sileat, & tristetur Satanas, cui? regnū in terra, & sub terra hodie vastatum est. Sileat Sinagoga, qua inuita, & remittente, hac die semper illi amara, resurgit Christus. Nos vero exultemus & lætemur in ea. Neq; vero decet lætities has, aut modicas, & tēporales esse: sunt enim huius diei bona, sua, propria foelicitate immortalia, quando sic mors à vita deuicta est, & absorpta, q̄ mors ultra non dominabitur. Sit ergo æternum, Alleluia, Alleluia: obsecro ne dormite, loquar enim de rebus tam magnis, tam lætis, vt sit ne cesse dormientes se se ignauos, & indignos fateri tanti boni.

2. Tim. 2.

Memento Iesum Christum resurrexisse à mortuis. Ita instat D. Paulus vt Res ista non cadat ab animo; nam hæc vna veritas, non modo est oīum radix, & fundamentum, sed & gloria, & splendor est totius fidei nostræ: Hinc est, quod Christus, qui in se suscitando nihil laborauit; in asserenda

reuelanda & promulganda resurrectione, tantum, tot dies, tot modis laborauit: passus se videri, audiri, palpari, locutus cum discipulis, ambulauit cum eis, piscatus est cum eis: manducauit cū eis, quid plura? omnia fecit, omnia factus, vt sciat mundus, quod resurrexit. Nihil aliud vnquā ex omnibus quæ fecit, tam diligenter asseruit; quia nil aliud tanti momenti erat & sibi, & nobis. si Christus non resurrexerit, vana est fides nostra. Et ne tot labores Christi vani sint, aut à nobis contemnātur, æquum est, nos rem hanc diligenter tractare, vt tria saltem intelligamus. Primo mysteriū Resurrectionis, quid scilicet factum sit, quid lucratus est Christus. Secundo, Testes, & ea omnia, quæ rei veritatem elucidāt. Tertio fructus, & ea omnia bona, quæ nobis ex hac resurrectione contingunt. Hæc enim tractantes, & de eius Resurrectione certiterimus. Et in hac certitudine, foelicitatibus huius diei, quasi ei collaborantes, perfruemur.

1. Cor. 15.

Mysterium Resurrectionis.

Vt radicitus intelligamus, quid sit Christum hodie resurrexisse à mortuis, sunt certa capita à nobis consideranda, & statuenda. Primum, Christus Deus est, & homo. Vt Deus viuus est, Dei viui filius, vitam habet in seipso; quin ipsa vita est, & vitæ fons; viuificans est, quia vitam dare potest. Ioan. Ego sum vita, & resurrectio. Vt homo, mortalis erat. i. habens animam à corpore vere separabilem: hoc autem ex charitate, vt mori pro nobis possit. Secundum. Mortalitas ista erat Christo indebita; non tantum vt Deus erat, verum etiam

Ioann. 17.

Ioann. 2.

etiam vt erat homo iustus; sine peccato; Mors enim stipendium peccati est, quare nil iuris habuit in Christo. Et tamen mortalis erat, quare ab illo omnino eiusmodi imperfectio tollenda erat: Tertium. Mortalitas à Christo verè tolli nō potuit, nisi per mortem, in quam terminaretur, vt aptitudo in actum. Poterat quidem Deitas sustinere, & à morte defendere, sed tamen ab intra semper sua natura fuisset mortalis: Mori ergo oportuit, vt fieret immortalis. Quartum. Terminata est de facto mortalitas Christi in morte, qua anima verè est separata à corpore, sine tamen præiudicio vitæ, quia & cum triplici gloria Deitatis. Primo, quod interim mortem morte hac deuorauit, latebat enim vita quasi hamus, sub æscâ mortalitatis: quare mors credula, volens deglutire, quod mortale erat in Christo, ab immortalis vita latente absorpta est: ita olim prædictum. o mors ero mors tua. Ita mors, & vita duello &c. Secunda, quod vtranque partem, animam scilicet, & corpus Christi in se sustinuit duplici vnione inseparabili, animæ ad deitatem, Corporis ad deitatem, quare in hac morte nihil deitas sui iuris amisit. quod semel assumptum sit nunquam dimisit. Tertia, quod seipsa, & suamet virtute suscitauit à mortuis. i. animam corpori restituit, & reuiuuit. Primò. Potuit facere sine vilo labore. Tum quia mors mortua non poterat obflare, aut impedire vitam iubentem: impolitabile, inquit Petrus, erat teneri illū, solutis doloribus mortis. Tum quia vtranque partem habens in se, hoc rātum operis habuit, vt simul vniret. Ita olim in argumentum suæ maiestatis, dixit. soluite templum hoc, Ego

in triduo excitabo illud. Secundò. Decuit vt faceret. Primò ex parte deitatis, quam non decebat vniri diu cadaveri mortuo: Deserere autem non potuit semel assumptam carnē, ob sui etiam gloriam extinctam. Distulit triduum, tum vt impletet scripturas; Tum vt veritatem mortis assereret: Tale tamen triduum instituit, vt nullum vnquam fuerit, aut esse poterit breuius hoc, quod constat ex vltimo primæ diei, ex secunda, & ex principio tertiæ, quod argumentum est desiderij, quo tenebatur deitas ad suscitandum hominem suum. Decuit etiam ex parte humanitatis: erat enim sancta, & non decebat Sanctū videre corruptionem. Psalm. Natura, & virtute anima respirabat ad sanctum, & innocens corpus suū, à quo nunquam vlla in re tristata est. Violentia erat maxima vt diu abesset; quare tolli omnino decuit, & suscitari. Tertio Suscitauit igitur. Ita quod ex hoc, articulum summæ foelicitatis instituit nobis sancta fides nostra, q̄ Tertia die Christus suscitauit seipsum à mortuis. Et quod ita sit, copiosa, & autentica non desunt testimonia, quæ ad rei veritatem asserendam adhibita sunt, mortua, viuua, cælestia, terrestria; dicta, facta, vsque ad certissima experimenta. Et hoc secundum est.

Psalm. 15.

Testes Resurrectionis.

Secundò. Sunt in primis Scripturæ sanctæ, de hac re testimonium tale ferentes, quod sancta Nicæna Synodus, non sine iudicio addidit ad articulum. Resurrexit tertia die, secundum scripturas: De quibus & ipsemet Christus apud Lucam.

Luc. 24.

Ne-

Esai. 53. Necessè erat impleri quæ scripta sunt in lege Moysis & prophetis, & Psalmis de me. Et ob hoc aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. Sunt figuræ facti huius, cum redijt columba ad Arcam Noe. cum eductus est Ioseph de carcere gloriosus. cum Sanfon abstulit portas Gazæ euigilans. clarissima omnium, cum Ionas exijt è ventre ceti. Sunt prophetarum oracula. Apud Esai. De Angustia & de iudicio sublatu est. Item erit sepulchrum eius gloriosu. Apud Oseam. uiuificabit nos post biduum. Apud Iob. Scio quod Redemptor meus uiuit. Sunt Psalmi. Vt in decimoquinto exponente Petro. Caro mea requiescet in spe. Non derelinquas animam in inferno. Vt vigesimo nono. Domine eduxisti ab inferno animam meam. Idem psal. Tu cognouisti sessionem meam, & resurrectionem meam. psal. De torrente in uia bibit, propterea exaltauit caput. Vt Psalmus tertius. Ego dormiui, & soporatus sum. exurrexi, &c. Sunt testes è cœlis Angeli, qui magno cum terrore motu descenderunt: lapidem reuoluerunt ab ostio monumenti, deterruerunt milites, qui Mariæ primum, deinde ceteris mulieribus apparuerunt in monumento, & Christu resurrexisse à mortuis testati sunt. Urgentes, venite, & videte locum &c. monuerunt, reprehenderunt, docuerunt, consolati sunt mulieres sagacissimi testes. Sunt & mortui, quorum multa corpora surrexerunt, & dormierat. Matth. & sanctos fuisse addit, ne putes eos metiri. Et multis apparuerunt in Hierusalè. Sunt milites custodes, facti testes, & ideo excitati per terræ motum vt videant, & narrēt. Sunt & mulieres sancte: Amantes, & memores Christi, etiam mor-

tui, quem discipuli reliquerunt. Diligentes, & sedulæ, summo mane, valde diluculo. Audaces in tanto rerum periculo. ad monumentum clausum, sigillatum, custoditum. Dubitant de lapide, & nesciunt quod habent angelos adiutores. Ita in oī Christi seruitio principia videtur difficilia. Inde facilitatur. Hæc, inter viuos, primæ omnium super hac veritate sunt informatæ. Sic enim Christus etiam in summa gloria sua memor est infirmitatis, vt confundantur fortia. Sic etiam apparere quomodo occurrit deuotioni nostræ, vt cunq; sit imperfecta; qualis certe erat in his mulieribus, quas merito reprehendit Angelus. Quid queritis viuente cum mortuis? Sūt & testes Discipuli quorum omnium primus Ioannes, venit ad monumentum & testatur se credidisse. Secundus Petrus, & abiit apud se mirans, non inuēto corpore. Tertij sunt duo illi in Emaus; proficiscentes. Tandem simul omnes decem clamant duobus illis redeuntibus. Surrexit Dominus, & apparuit Simon. Et Thomæ. Vidimus Dominu. Ad testes accedunt experimenta. Certum est enim in cruce expirasse, & expertus est miles, qui adhuc mortuū percussit, ob hoc non sunt ei cōfracta crura: sed & p manus nobiliū vinctus, & sepultus est. Et tamen Angeli ostendunt locum vacuum. d. venite, videte, surrexit, non est hic. Fuimus, manducauimus, bibimus vna cum illo. Ita Petrus, Ioan. autem quod vidimus oculis nostris, quod audiuius quod manus nostræ cōtrectauerunt Remanent in sepulchro lintamina, & sudarium; spolia mortis, in testimonium mortis Christi, olim sic sepulti Certum est etiam reuixisse eum, Apostoli viderunt, & tetigerunt Mariam in horto agnouit vocem. Ceteræ omnes

Ioan. 1.

Ioan. 21. nes tenuerunt pedes eius: cum discipulis ad mare manducauit. Et nemo inquit. Io. audebat interrogare. Tu quis es? scientes, quia dominus est. vltimus omnium Thomas ex clamat dominus meus, & Deus meus: ex his cōcludit Mater ecclesia Scimus Christum resurrexisse à mortuis verè

quouique in æterna vita statuamur Per eundem Christum dominum nostrum. Amen.

Habita Rauennæ. 1570.

FERIA SECUNDA PASCHAE.

Fructus Resurrectionis.

Triplicem vitam ædificat in nobis rediuuius hic Christus. Internam, externam, & æternam. Dux vitæ mortuæ regnat viuus. Interna est animi vita, & Pax; Nā si non resurrexit Christus. Inquit Paulus, adhuc estis in peccatis vestris, sed resurrexit propter iustificationem nostram. Eph. 2. & Col. 2. cū essemus mortui propter delicta nostra uiuificauit nos cum Christo dominans omnia delicta. Pascha nostrum immolatus est Christus. Ergo estis azimi. epulemur in azimis sinceritatis, & veritatis. Externa est corporis immutatio, & resurrectio, in cuius spe dormimus. Si enim Christus resurrexit per eum & nos resurgemus. Imo iam suscitatos. d. Paulus. ex spe, quæ non confundit. Discimus ergo ex hac resurrectione, quod id quod seminatur ex morte viuificatur, & multum fructum adfert. Angeli habent vestes nicias vt hoc significant. Internam, externamque respicit æterna tantam finis, quæ est immortalis. vt quando nouam vitam in Christo per sacramenta suscepimus, & facti sumus azimi, & iam in nouitate vitæ ambulemus, & mors culpæ ultra non dominetur in nobis, quando per Christi sanguinem deletum est chirographum. sed feliciter in eius vita crescamus, F. Franc. Viced.

Qui Christi vitam non amant, qui eius præcepta, consilia, mores non recipiunt tempore hoc potissimum, quo magis sibi timent, sua cogunt concilia, & Sinagogas, atque ingeniosè, & viriliter se opponunt, vt non proficiat. Ita olim Iudaica Sinagoga sese opposuit resurrectioni eius in carnem, data etiam pecunia militibus, vt metiretur. Qui vero Christi amici, & deuoti ex corde sunt interrim non ociantur, sed arrepta occasione fauent resurgenti. huc currunt, annuntiant, vocant ad monumentu. Ita olim Mariæ ad Apostolos, audent oīa, sperant oīa, & iter has industrias semper lucratur, & p se, & p alijs; Fiunt instructiores. Inter hos callidos, & illos frigidos, magna est tepidorum pars, qui donec totus mundus reformetur idem sentiāt, & dicāt de Christo, & eius doctrina; sibi bene cōsultū putant, si alijs negocijs operā nauent. Est hæc illa tepiditas, quæ vniuersum Christi regnum dissoluit. Tales erant duo illi discipuli, qui donec Sinagoga Christum persequebatur: mulieres quærebant: ipsi prudentiores ad sua negocia ibant in Emaus, Christi non prorsus obliti, nam & de illo loquuntur, sed tñ in illu sic parū bene affecti, & vix hnt quid de eo sperare possint. Hi sunt leues illi, qui minima quavis occasione impulsī, terga vertunt, A a a & a

& à Christo facile alienantur. Quare dum in dubio sunt, priusquam nouis negocijs obruantur; sunt succurrendi, & ad Christi cognitionem, & studia reuocandi. Sic inuenit hodie Christus duos hos ancipites; atque priusquam longius aberrant; magna charitate, patientia, & dexterritate reuocat ad se: vt statim redeant in Hierusalem, & eius vitam prædicent &c.

Duo Ex discipulis Iesu ibant ipsa die &c. Habet charitas ista qua Christus deuos hos suos sanat, & ad se reuocat, remedia sex potissima, quæ & facile morbis nostris, simili charitate poterunt adhiberi: Primum est: Quod se coniungit illis in via, sub forma tamen incognita, & peregrina. Ita se, inquit Gregorius, accommodat foris formæ interiori, qua parū, aut nihil de Christo cogitant aut sperant. Hæc illa charitas, quæ fit omnibus omnia; quæ à principio compatitur peccatoribus. Vos qui spirituales estis, suscipite infirmum inquit Paulus instruite in lenitate. Ita Nathan propheta leniter à principio tractauit peccatum Dauidis, sumpta parabola. ita dolentem Ionam tulit Dominus, & ubi fecisset sibi vmbraculum, immisit hederam ad refrigerandum afflictum. Ita Samaritanam Christus incognitus dulciter cõpellat super aquis &c. Debilis est humana mens, non fert vehementes argutiones à principio, alioqui confunditur. Ita Paulus Nazareus fit vt audiatur. omnia facit, omnia fit charitas vt se insinuet. sic ergo adest duobus his Christus; & cū eis ambulat incognitus: sed tamen valde utilis comes. Secundum est. In comitatu paulatim inducit, vt morbum suum pro palent, quid scilicet sentiant de se:

Et hoc magno artificio, simulās se nescire, vt euomant ipsi cor illud dubiū, & inane, qd̄ olim tēpore signorū, & fauorū omnia sperabant de Iesu. Nunc tempore afflictionum iam actum de omnibus spebus suis, & de redemptione Israelis putant. Ita dū stolide lætaretur Ionas super hederam sua nuper nata, immisit Deus vermem corrodentem hederam, quo factō induxit simplicem prophetam, vt suam simplicitatē, & iniustā irā euomeret; vellentque absque proposito mori. Ita & Samaritanam paulatim induxit Christus, ad prodendā suam impuritatem, quod virum non habetis ergo propalatum est cor, sic ignorans noster Christus sua nescientia, aperuit archana impietatis, quæ latebant in sinu horum discipulorū. Tertiū est. Vbi morbus est detectus, tūm incipit sanare; prius autem exagrat culpam, vt vere agnoscant, & detestentur, alioqui non sanat. Ita Nathan ad Dauidē. Tu es ille vir. &c. Ita Deus ad Ionam. Putas ne bene irasceris tu super hederam hanc? Ita Christus ad Samaritanam: Bene dixisti, quia virū nō hēo; quin; habuisti &c. Ita hic, o stulti & tardi corde &c. Radix morbi est incredulitas, ideo retegīt eam. Hinc animus turbat, modo huc, modo illuc inclinatur: quia non credit. Hinc affectus dissoluitur, & corrumpitur: quia non creditur. Nalcitur aut̄ ista tanta incredulitas ex mala radice, quod non institimus animum, & vitam iuxta Dei verbum, legem, aut prophetas; quorum omnium veritas vna est, & constantissima, sed iuxta mores mūdi, op̄iniones carnis, naturæ morus, indultriæ labores, quare ex incōstantia mūdi huius, necessario innitētes illi, cogimur vacillare; huc illuc

2. Reg. 12.
Iona. 4.
Ioan. 4.

impelli, modo sperare, modo timere: qua rōne stultos, & tardos corde vocat Christus hos suos: quid. n. stultius quā certa dimittere, incerta sequi? quid stultius, quā præponere verbis, & cōsilijs Dei, verba, & cōsilia mūdi, & carnis? quid stultius quā vana, & fugitiua mūdi huius bona tāto ardore sequi: eterna celi bona spernere? quid leuius quā tota quadragesima ieiunare, orare, laborare vt gratiā Dei cōsequaris in Paschate, & ecce vix habitā reijcitis, & spernitis? Ita ne parū vobis videt̄ amare Deū, & amari a Deo viuere s̄m virtutem? &c. Quartū est. Vbi vinū infudit, addit oleū, & taxata incredulitate, iam quasi Magister, & informator instruit fidem ex Dei verbo, super duobus his capitibus, quæ sunt. Primo, Necessitas mortis Christi, & Messia. Tū vt impleret voluntas patris. Tū vt remediū, & precium æquiualens præstaretur iniquitati, cuius propriū stipendiū erat mors, & mors vitæ, qn̄ è ligno vitæ, p peccatū mors educta fuerat; Tum vt implerentur scripturæ, quæ exactissime, & mortē, & genus mortis, & modos, & socios, & locū, & tempus, & causam, & fructum prædixerant, qd̄ moreretur. Quod morte tr̄pissima, quod crucifixus clavis; q̄ inter impios, & sceleratos: quod extra castra: q̄ in meridie; q̄ propter scelus populi: q̄ cum salute, & pace mundi. Secūdo. Necessitas resurrectionis. Tū vt impleretur promissio patris; Tum vt reciperet præmia laborum, & gloriā suam. Tum vt mundi iustitiam promoueret. Tū vt scripturas impleret, quæ non minus expresserant, Et resurrectionem Christi mortui: & virtutē, & modum; & tēpus, & causam; & fructum. Quod vere excitaretur à somno. Quod sua ipsius virtute, q̄ terribi

liter tanquam leo, q̄ tertia die. quod nō decebat sanctum corrumpi, q̄ vt morte mortē occiderat; Ita resurrectione vitam mundi repararet. Traditus, p̄p delicta: excitatus, p̄p iustitiā credentium. Sic suos instruit Christus ex scripturis, non ex regulis mūdi, fides. n. ex auditu, Auditus per verbū Dei, verbū aut̄ Dei docet in summa Dei obedientiā; Hominis patientiam, atque ex his promittit gloriā, & honorē corā Deo, & tandē et̄ hoīb̄. Ita olim taxata leuitate Ionæ, instruxit illū, sup regulis necessarijs suæ miæ, erga poenitentium lachrymas. Ira reuelata impuritate Samaritanæ, instituit eam in Dei cultu. Duos autē effectus facit in discipulis istis eius modi instructio ex Dei verbo. Primo aperit illis cor, & oculos mentis, sup necessaria morte, & resurrectione Christi ex testibus dignissimis. Scd̄o inflamat corda, tanquā verbū vitæ, vt suo loco dicet. Nonne cor nostrū erat ardens &c. optimū aut̄ est vitæ signū Flamma hæc, & ardor in auditoribus verbi Dei; q̄ via sunt corda, q̄ sensum habēt, & ideo verba vitæ percipiūt. Et hic vn̄ sensus pot̄ hoēm ad se reuocare. Obseruandum tamen est, q̄ instructio ista, vtcunq; optima, & exactissima sit atque ex ore ipsius met verbi, & vitæ procedat, in itinere tamē, non absoluit opus; mouet, excitat, calefacit: at nō aperit oculos, vt loquētē discernat: q̄ in itinere sūt, alio tēdūt, Cor vagū habēt. ita dū Nathā loqueret̄ in itinere cū Dauidē per parabolā: nō intelligebat ita nec Samaritana promissiones aquæ viuæ; q̄ in itinere, corde vago, & male, aut multiformiter affectio percipiebat oīa. Et hoc idē infortunium nobis cōtingit, dum Dei verbum docemus, audimur in itinere, inter montes ne-

gociorum, occupationum huius mundi. Et ecce dies inclinatur; cras portum attingimus, At quia cor in Emau tendit, Deus nouit, quem fructum ex tot laboribus perceperitis. Quintum igitur est, quo Christus ex opere suo fructum aliquem percepturus, peracto itinere, primo fingit se longius ire id est socios deserere, quamquam durum est caput à membris; Pastorem ab omnibus separari. Tantum ut sit gustata Christi virtus. Dixerunt olim discipuli beato Martino. Cur nos Pater deseris? cur nos miseris derelinquis? Dicant nunc catholici qui sunt in Flandria, & Gallia, & timet de recessu Christi, quam dura res sit. Ne projicias me à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Et alibi. Deus meus ne elongeris, ne disceseris à me. Instant igitur discipuli. Mane nobiscum Domine, &c. Ita certe sine luce ad uesperascit, sine Christo omnia confunduntur, &c. Et Coegerunt illum. Dulcis violentia. Facile autem est uolentem cogere. Fingebat enim se longius ire: Ita cum Samaritana simulabat se uelle bibere, daturus ipse aquam uiuam. Ita de Melsia loquebatur, quasi de extraneo. Cogit Christum humilitas, ut in Chananea: cogit hic charitas: Quis separabit me à charitate Christi? Regnum cœli vim patitur. Ingressus ergo bonus hospes retentus. De inde descendit ad specialiora. Recumbens cum eis, accipit panem; & cerimoniam suam consueta, (non enim amat nouitates, & peregrinitates) benedixit, & fregit, & dedit eis. Tam efficax autem est semper sacra, & benedicta Christi mensa, ad illuminandum: quod statim aperti sunt eorum oculi. Cætera fallere possunt. sacramenta necessariam adhi-

bent gratiam, modo suscipiens non ponat obicem. Non potest se Christus retrahere, à sacramentis, in quibus inclusus est pignori uerbi sui: quod si retrahit se ab oculis, ut meritum fidei nutriat; nunquam à corde. Possunt in sacramentis desiderari sentimenta, gustus, lachrymæ; nunquam desideratur gratia, & animæ salus. quin sæpe iuuat amittere sensuales illas, etiam spirituales, ut discamus Christum puro corde, & spiritu gustare, & adorare. Ob hoc agnitus Christus, quando nunc delectaret summopere eius presentia; Euanuit ex oculis, non à corde, ita inquit; Bernardus lac subtrahitur, ut discant uerbi, ut ego uadam. euanescit ex oculis, ut radicetur in corde. Et magnum hoc lucrum contulit, eis pinguis Christi panis. Quid uero amplius remanet ad opus hoc perficiendum? Sextum, & ultimum est Regressus in Hierusalem, ad ecclesiam Apostolorum; collatio scilicet donorum, ubi docent, & docentur. Hæc uero est sanctorum communio, qua pietas simul exercetur, & augetur, in consilio iustorum, & congregatione, inquit David. Hoc loco mirabiliter iuuant sodalitas, confraternitates; modo, in eis frequens sit auditus uerbi, & fractio panis; alioqui tendunt in Emau, fiunt mundi negocia, suas habent pompas, luxus, sensualitates, quibus sit, quod cum Christo sunt, & tamen nunquam aperiunt oculos, aut proficiunt. Nos o charissimi remedia ista recolamus, tanti Magistri discipuli, in salutem nostram, & fratrum nostrorum tepidorum, ut tandem in fide Christi radicati, & fundati, sequamur eum in omni fortuna, quousque supra omnem fortunam,

ducatur

Psal. 50.
Psal. 50.

Rom. 8.
Matt. 11.

Psal. 110.

ducatur nos in stabile, & æternum regnum suum. Amen.

Habita Neapoli. 1570.

FERIA TERTIA

Post Pascha.



Rantum in nobis pos sunt conceptus cordis nostri, & ij præsertim, qui pertinent ad interesse, quod quicquid ab his multum, aut partem distat, uidetur nobis incredibile, & impossibile utcumque; rationi consonet, testibus idoneis, probet, strepitum faciat, se se oculis ingerat. Cor istud plenum humore proprio non admittit alienum. Sunt autem duo potentissimum, quæ in nobis difficultatem hanc faciunt, tremoreque miserabili replent nos, Vnum est, quod timeamus nobis à nostro met corde, ne frangatur, turbetur, suas confundat iucunditates: quando proponitur nobis nouitas ista uiuendi, quæ secum trahit certam desolationem omnium eorum, in quibus hæctenus delectati sumus, ac si semper agenda sit perpetua quadragesima. Alterum est, quod timeamus nobis à censuris, & iudicijs seculi huius, quod totus & ipse opponitur his moribus, qui nuper proponuntur, ut meliores: Hæc illa difficultas est, qua tantum laborant pauperes Christi Apostoli, in cognoscendo Christo suscitato; quare prius difficile fuit eos in unum reuocare, utcumque Angelorum, & mulierum testimonijs uigerentur. Deinde ubi in unum redacti sunt, foribus clausis stant, tum quod timent deludi à

Satana; tum quod timent sibi à Synagoga. Sed superat omnia charitas Christi quod omnino deliberauit suos hos illuminare, & stabilire. Et hic tandem status est pulcherrimæ narrationis; quam hodie Lucas instituit, quæ duo in summa complectitur capita principalia: Primum, ut dicamus quantum nos inepti, & difficiles simus ad cognoscendum Christum regnum, & uitam. Secundum, quantum patiens, & diligens sit Christus, ad corda nostra informanda, & stabilienda.

Stetit Iesus in medio discipulorum. &c. Ita sui corporis dominus est Christus, ex quo contulit ei immortalitatem, & influit anima in illud suas beatitudines: quod potest ad nutum mouere, & quocumque loco uoluerit, statuere. Non quod uerum corpus non sit, sed quod spirituale, & gloriosum est: Hæc una ratio sufficit ad credenda omnia, quæ de sanctissimo eius corpore nobis, à sancta fide nostra traduntur. Hic itaque repente adest, intactis etiam, & ita motis foribus, ex dotè subtilitatis, qua penetravit etiam sepulchrum clausum: Et stat in Medio discipulorum. Ita sui natura medius est Christus, etiã in æternitate, inter Patrem, & spiritum sanctum: Officio mediator inter Deum, & hominem; Ut precium pendens in cruce inter peccatore. Ut Magister inter discipulos. Ut sol inter astra. ut cor inter membra sua, quæ cupit illuminare, & recreare. Summa uero creatio, qua suos reficit, est hoc unum uerbum, quod maxime conueniens Christo. maxime necessarium Apostolis. Pax Vobis. una hæc Pax finis est laborum omnium Christi; una hac egebant Apostoli: undique, intus, & foris turbati, & oppugnat.

Ioh. 14.

gnati. Symbolum Christi Pax est. Non autem mundi Pax, de qua apud Io. Non quomodo mundus dat, ego do vobis: nullam habet Christus pacem: sed bellum perpetuum cum mundo. Et mundus sensitivus repugnat Christo desolatori suo. Non etiam pax carnis, aut sensus est, quæ vitam nostram ita cõponit, vt Deus noster venter sit, vt omnia fiant secũdum iudicium oculorum, & sensuũ, quos facile decipit Satanas. Sed Pax spiritus est, quæ exuperat omnem sensum, & exultat in corde, & spiritu, cui seruire coguntur sensus omnes, tanquam legitimo rectori. Pax igitur ista spiritum corripit. i. partẽ animæ superiorem, in qua consistit imago Dei, & in eo tria facit. Primo componit, & quietat, turbatum mitigat, quod silentium sacrum est. Secundò, exhilarat, ita vt quavis fortuna iubilet. Tertiò instituit, & informat, tanquam audientem alacri animo: & dicentem. loquere Domine; audit seruus tuus. Ita ante omnia curanda est animi pax, & compositio. Ita recedens dicit, Sedete in Hierusalem (quæ est ciuitas pacis) donec impleamini virtute ex alto. Hanc sequitur hilaritas animi, quæ promptum ad omnia pro Christo agenda, & ferenda facit. Pacem itaque intimat Christus discipulis suis, tanquam optimam sedem spiritus sui; iubetque ne timeant, quoniam, inquit, Ego sum, qui pacis fœdera iũxi, qui dare, & conseruare hæc pacem, & valeo, & volo, quicquid tandẽ optatis, ego sum: vnus sufficio illi vero Conturbati, & cõterriti existim. se spiritum videre. Tam ineptũ est cor nostrum ad suscipiendam Christi pacem, quòd ad eius vocem turbatur: & quæcunque audit iuxta

1. Reg. 4.

Luc. 24.

Christi pacem, & voluntatem, ipsum perturbant; timoremque incutiunt carni, quasi phantastica, & impossibilia præcipiantur. Hinc infinitæ illæ cordis nostri quæstiones, & irresolutiones, quibus à cognoscendo, & suscipiendo Christo retardamur. Sed habet Christus argumenta valida, & potentissima ad tollendos hos tremores, & ad pacem suam cordibus nostris infigendam. Primum est ex visu, cui obijcit manus, & pedes. Secundum ex tactu, cui tradit palpandam carnem, & ossa. Tertium ex gustu, cui dat saporem sui, ex alimentero præstito.

De Primò inquit. Quid turbati estis. Videte manus meas &c. Sunt in manibus, & pedibus Christi fœcũdissima semina pacis nostræ, si videatur, & contemplantur, stigmata, & cicatrices illæ gloriosæ, æternũ pignus summæ illius charitatis, & patientiæ; qua peccata nostra pertulit in corpore suo: seruiunt itaque manus istæ mirabiliter Christo. Primò, ad placandũ patrem, cui perpetuo ostendit latus, & vulnera. Secundò, ad significandũ triumphum, & victoriam contra inimicos. Tertiò, ad fundandam fidem nostram super veritate corporis sui. Quartò, Ad firmandum animos amici, & discipulorum, vt ex his maxime agnoscant quis sit, quid fecerit pro eis; quid illi vicissim facere pro illo debent. Totum hoc pertinet ad contemplationem passionis Christi, vnde summa oris pax fidelibus, in ea sperantibus. Quod si visus nõ sufficit.

Ad Secundum. Palpate, quia spiritus carnẽ, & ossa non habet. Pertinet hoc ad proximã christianæ pietatis, quæ ea omnia, quæ contemplatio docuit, ipso experimento cõfirmat. Quam, scilicet, suaue sit hæere Christo, illi seruire,

seruire, illius spiritu viuere, pauperes eius alere, bonam hanc conscientiam seruire, & cætera. Accede, experire, palpa, ne credas verbis inexpertorũ; nisi ita inueneris, statim pedem: sed vbi gustaueris, statim dices. Bonum est nos hic esse. Quod si videtur, inesse carnem, & ossa, durum, & molle in seruitio Christi, atque ideo deterrens. ita ne? Ergo in seruitio mundi & Satanae sunt omnia mollia, & nihil durum? Eheu quorũ sunt ossa, interna, & externa, temporalia, & æterna, modo tu iuste iudices: labor est fateor, sed tamen spiritus Christi dat in labore requiem, in æstu temperiẽ: Hoc dare non potest spiritus mundi.

sic ergo potenter animat Christus suos exterritos. Et tamen non satis est: Adhuc non credunt; sed tamen mirantur præ gaudio. admiratio atque factus hylaritas dilatat cor, & capaces reddit.

Ad tertium igitur trãsit. Habetis aliquid ad manducandum? Hoc vero illud remedium est certissimũ, quo in Christi cognitione, & gustu proficimus, dum ad eius mensam sedemus, & cum eo, imo illum ipsum manducamus. Ita heri in fractione panis agnitus est. Comedit in pauperibus, & reddit centuplum. Fœneratur Deo qui mil. paup. Et hic, dum cum illo manducant, dant, & accipiunt cibos aperit illis sensum, vt intelligant. Quos vbi tribus his medicamentis sanauit, & capaces reddidit, iam instruit, & instituit, circa omnia regni sui mysteria, tanquam ea, quæ conformia sunt veritati scripturarum, & eorum, quæ ipsemet olim prædixerat de morte, & resurrectione sua: Atque in hac sui clara cognitione dimittit. Abit Christus consolator, & consolatus, relinquitque suos consolati-

Peroratio.

Nunc ò cbarissimi, & ego iam recessurus, vos admonere cupio, vt ex tot laboribus meis, ex tanta patientia vestra, qua me dicentem sustinuitis, fructum aliquem per compendium capiatis, dicam, & ego quasi vniuersam doctrinam per epilogum repetens. Hæc sunt verba quæ locutus sum vobis. Opto in primis, & toto corde precor vobis pacem illam spiritus, & animi quietem, quam suis contulit Christus. Est enim vt dixi simbolũ infallibile spiritus christiani, quæ & secum trahit vitam lætam, & ad omne opus bonum paratam; vtque hanc habeatis. Primo videte, obsecro, manus Christi, agnoscite opus eius, fauete fidei; opus enim Dei est hoc, vt credatis. seruate religionem immunem ab omni labe: caute à se ductoribus, à nouatoribus: ne discedite à sancta catholica ecclesia. Vide te: ambulate oculis apertis, videte quomodo caute amb. circa fidem, nolite omni spiritui credere &c. vide te circa religionem, ne in ea peccetis, loca sacra, altaria, sacramenta, indulgentias, sacerdotia ne polluat. hæc enim sunt remedia peccatorũ, quibus pollutis, nulla remanet spes. Fouete religionem, sacerdotes honorate, ecclesias colite. Altaria vestra capellas instruite: sunt enim semina bonorum omnium pro domo vestra. &c. Videte, oculis fidei discernite. Fides habet Theoriam, quæ continet dogmata. Habet & praxim, quæ continet religionem, & cultum Dei externũ, templa, altaria, ceremonias. vtrobique;

utrobique sunt oculi aperiendi. Secūdo, Palpate, & exercete vos circa opera misericordiae, venite ad praxim, fugite ocium & spiritus, & corporis ne credite vanis, & inexperis, qui nihil huius artis sciunt; palpate, experimini. Tertio. Manducate cum Christo, admitte pauperes, Date elemosynam; & omnia munda sunt vobis, haec sit pars vestra. Frequēte & illam mentiam, in qua Christus ipse cibus est; nā ex ea dat omne delectamentum: haec sola est mundi felicitas, & sine hac valde difficile est proficere in Christo. His curis incumbite, & ecce Christi spiritus vos aptabit ad omne opus bonum, in Dei gloria & salutem animarum vestrarum: Ita opto, & precor vt sit. Atque hac spe, Benedico, & fausta omnia vobis ex animo precor: Deus pacis, vobiscum sit. Pax vobis. Amen.

Ravenna. 28. Martij. 1570.

FERIA QUINTA Post Pascha.



Mua flamma puri, & sacrosancti amoris, deducit D.N. Iesum ē coelis ad terras. Ille idē amor hic exercuit vsque ad mortem: Et quoniam fuerunt exercitia, utcunque foris violenta: intus spontanea, & voluntaria; potuerunt consumere carnes, cotundere ossa, fundere sanguinem; extinguere vitam: amorem turbare non potuerunt. Natus ergo ex amore, vixit, & obiit amans, & in ipsis faucibus mortis amavit, & iuuit: nullibi fuit corp⁹, vel anima sine amore, atque ubique reliquit nobilia amoris signa. Redijt tandem

ad idem corpus, ad eandem animam vitam, sanguinem: atque ad eundem amorem: primum verbum amoris indicium. Pax vobis. Cor dulce habet, & ex amoris vi redit ad suos, & illis, vbicunque inuenit se se ex amore componit, & conformat: cum eūtib⁹ in Emaus it; cum piscātib⁹ ad mare. Tyberiadis, retia dirigit, prunas excitat; en hodie in hortu, hortulanus comparat dilectā suā Mariā: omnia fit, omnia facit ex amore; ambulat, loquitur, palpatur, videtur, comedit, tandem ex amore comeditur & in nobis ipsis noster fit; Et tamen amantissimum hunc Iesum, adhuc crudelis illa, & sanguinaria lupa Synagoga persequitur, adhuc sanguinem eius sitit, adhuc nouas illi struit infidias; non potuit impedire amorem eius, quin resurgeret, & rediret ad suos: obscurare vult gloriam: prodigit copiosam pecuniam, iubet custodes mentiri. Et si assequi posset, iterum crucifigeret &c. Eheu & inter nos, qui ad priora peccata iam redeunt, quid aliud faciunt, nisi quod sanguinem Christi iterum fundunt, & amantissimum dominum in seip-sis crucifigunt? &c. Habet tamen & suos dilectos, quorum alij sedēt, alij currunt; alij amore eius corde quieto fruuntur, alij amant & fluctuant. Sedent perfecti, qui amoris huius mysteria possident, & sacro quodam silentio perfruuntur: Ita sedent Angeli, & sedendo custodiunt, honorantque sepulchrum; Vel ad caput, vel ad pedes, utrobique sedent in stolis albis. Ita corda pura in omni fortuna laeta, vel aduersa sedent, modo cum Christo sint, ea sola praesentia, & fortuna cōtenti, quod Christo seruiunt. Sedet & prudentissima Mater Christi, in alto silentio cordis sui

& stat

& stat constantissima, obseruans omnia; & reponens, vbi? In corde suo, ibi moritur. Ibi resurgit filius: Et non ociose claudit hos sciētiae thesauros. sed confert: beataque ista collatione fruitur amato filio. Ceteri oēs amici Christi amādo currunt, fluctuant, feruntur huc illuc; modo ad sepulchrū, modo ad fratres: modo respiciunt lapidē, modo linteamina, modo iudariū, & ecce abeunt modo ad seip-sos modo ad alios. Inter hos amātes ardet mirō modo dilectā istā Mariā, sed tamen & ipsa fluctuat, curritque ad monumentum, ad Apostolos. reditque ad amatū hortum, ducit modo hos, modo illos; Et inde abeuntibus illis, abire ipsa non potest; Ita illam iam incipit amor Christi firmare & visio Angelorum, vt à monumento se explicare nequeat: Hic ergo languet, & plorat; huc illuc se vertit; modo ad Angelos, modo ad hortū modo ante, modo retro. Angitur mirō modo. Hic igitur adest Christ⁹ verus amator, ueriq; amoris doctor, vt Languētē hanc suā sanet, vt tātam imperfecti amoris fortunā tranquillet: vt amorē istū ad suā pfectionē reuocet. Actio est amorosa atq; iō dulcissima, & iucundissima inter dilectū, & dilectam; qua triplici studio dilectam perficit: primū, quo incognitus excitat, & flentem reprimit. Secūdū, quo verbo se declarat; & quarenti se ingerit. Tertiu, quo dilectā istruit & exercet, quasi Apostolorū apostolam oīa vt dilectā suā i amore suo pficiat.

Primō. De Primō. Stat Maria ad monumentum, quia amat, amor detinet, iuuat locum inspicere, vbi posit⁹ fuerat: sed tamen amor imprudens est, & duos errores patitur primo, quod inquietus est, huc illuc amantē rapit, Secūdō quod tristis est, & la-

F. Franc. Viced.

chrymas excutit, ita quod nescit dilecta, nisi plorare. Dulcissima sunt la chrymāe penitenti; quarum vim experta est, dum aliās pedes dilecti lauit, & peccatorum remissionem obtinuit. Cor vrens dissoluit oculos; la uare nō potest dilectum, lauat monumentum. in quo dilectus fuerat. Sed ecce Dilectus adest, vt amorem istū perficiat, vt lachrymas istas intempestiuas tollat, vt amantem suā ad summam illam amoris vim deducat; quam lex Diuina exigit; vt scilicet amet, toto corde; tota aīa; tota mēte; tota fortitudine, sic quoque fluctus, & lachrymas Diuini amoris scandala tollat, Dilectamque suam ad letitias amoris sui extollat. Non sunt autem illi, quos lex praecipit, amores quatuor sed quatuor amoris gradus, quibus in amante amor perficitur. Primus est amor cordis, quem D. Bernardus vocat suauem, & delicatam; Dionisi⁹ Magnus vocat Mobilem: Ricardus, insuperabilem. Secūdus, est amor animae: quem Bernardus vocat rationalem. Dionysius stantem, vel sedentem Ricardus. Insuperabilem. Tertius est amor mentis, quem Bernardus. (spiritalē: Dionysius. Acutū. Ricardus, singularem vocat. Quartus est amor fortitudinis, quem Bernardus, Heroicum: Dionysius, feruidum. Ricardus insatiabilem vocat. Primus cor sponsae vulnerat. Secūdū ligat: tertiu mortificat: quartus resuscitat: Primus sponsam deligit. Secūdus, introducit: Tertius spoliat. Quartus, foecūdat. De primo vulnerasti cor meū. De secundo. Mihi ad haerere Deo bonū est. De tertio, viuo, ego iā nō ego. Amore langu eo. De quarto, viuit in me Christus. Hos omnes amoris gradus in Maria ad monumentum stante, & plorante hodie facile discernimus:

Bbb Amor

Amor est cordis, mobilis, insuperabilis tamen, qui amantem ad momentum ducit, & ibi detinet: quæritque dilectum, qui ab amoribus mundi huius superari non potuit, quare missis omnibus dilectum sequitur: sed corde mobili & inquieto, ac dolenti, & lachrymoso. Ita in cantica circuit illa, velut Dama, & fera percussa potèti sagitta, currit quocūq; fert dolor. In lectulo quærit: non inueniens circuit vicos, & plateas. &c. Ita hic amor in Zachæo tam anxie Christum quærit, quod & arboris summa cacumina conscendit, vt videat. Ita currit Moyses ad montem Dei Oreb, vt rubi videat: Ita Dauid æstuat. quid mihi in cælo, à te quid volui super terram: ita Samaritana vritur, vt aquam illam vitæ habeat, Domine da mihi hanc aquam. Et inde orare vult, sed nescit locum. ita currebat pernix iordanis aqua, vbi ad eam delata est Arca domini. Et nostra hodie, quam angitur super dilecto? Tulerunt dominum meum, & nescimus vbi posuerunt. inde hortulano Domine sit sustulisti, dicit mihi, Et ego eum tollam. quatum auget amor. Febris genus est, amor hic mobilis, quod cor vrit: & signa febris sunt tria: Pallor faciei, oris ex propria infirmitatis sensu, iterum ex amissione dilecti. Sitis in ore, & cordis fornace ardentissima proueniens. Desiderium dilecti, quæsiui quem diligit anima mea. Pulsus irregularis, modo altus, modo depressus: modo læta, modo tristitia meditas, modo vitam, modo mortem experiens: modo timens, modo sperans omnia: Ita si ponas aquam igni in cacabo, quam primum ignis calor afficit, fluctuat aqua, & commouet, tantam fortunam patiens, vt ab imo fundo, ad superficiem usque; tota con-

citetur: plal. anima mea turbata est &c. Psal. 6.
 Amor huic succedit animæ, qui rationalis est, & sponsæ cor ligat, sponsamque ad sponsum introducit, amor inseparabilis, qui sedentem animam facit: & conclusionem certam elicit, Diligam te Domine fortitudo mea &c. De quo Dauid. Adhæsit anima mea Domino &c. De quo dilectæ; cū paululum pertrāsissem; De quo Apostolus, quis separabit me à charitate Christi? Hic ergo amantem firmat, vt semp & inseparabiliter amato vniatur. Hic Moysen currētē, stare iubet vox è rubo. Hic aqua iordanis, quæ primū pedes sacerdotum sentit, sistitur: Hic Samaritana. Domine, vt video, propheta es. quare hūc audire, & sequi vult: Hic amor animæ ratiocinatur, & sedet. Hic lachrymæ Mariæ nostræ reprimuntur, dum & Angeli, & Dominus eas stare iubent. Dicunt enim. Mulier quid ploras? quid frustra angitur cor tuum? quid sic in tempestiue te ipsam conficis, & maceras? quid huc illuc raperis? stare iubet Ita Zachæo. Descende: hodie in domo tua me oportet manere. Ita ab arborum folijs ad sui contubernium vocat dilectus.
 Amor mētis huic succedit; Amor singularis, qui dilectæ cor totū rapit ad sponsum, & in seipso mortificat. Amore languet: qui sponsam in sponso thalamo denudat, & nudo, nudam exhibet; vt non modo semper, sed tota sit sponsi sui: Hic Dauid dicit: Renuit cōsolari animæ mea: hic Paulus. De cætero nemo mihi molestus sit; Hoc facit amor mentis, amor acutus, qui oculos dilectæ informat, & instruit, vt discernat Moyses terram à terra; Solue calciamenta de pedibus &c. Terra in qua stas sancta est; Vt discernat Samaritana aquas

Cant. 3.

Psal. 17.
Psal. 61.
Cant. 3.

Rom. 8.

Luc. 19.

Psal. 76.
Gal. 6.

Exod. 3.

Ioan. 4.

aquas ab aquis. qui biberit ex aqua sitiet iterum: qui vero ex ea quam dabo illi, fiet in eo fons aquæ salientis &c. Hic ergo relinquit Hydriam, & funem; hic Diuiduntur aquæ Iordanis, & finistre descendunt ad mare mortuum, ac ibi perduntur.

Gen. 32.

Ioan. 10.

Cant. 3.

Phil. 3.

Psal. 72.

Psal. 76.

Phil. 1.
Psal. 115.

Secundo. Hic dilectus dilectam compellat. Maria? sonoque vocis suæ sese dilectæ propalat, vt sciat, & videat dilectum præsentem. Ita Iacob. Vidi Dominum facie ad faciem: In hoc amore, per fractionem panis, aperuit oculos, duobus in Emaus: in hoc sese palpandum præbuit Thomæ. infer digitum tuum huc &c. quare statim clamat: Dominus meus & deus meus: Et Maria: Rabboni? iam discernit, iam d. dilectæ: Inueni quem diligit anima mea. Quare fuit perit: Angelos iam non respicit, aut monumentum: omnia arbitratus sum stercorea vt Christum lucrifacerem.

Amor fortitudinis huic succedit, qui feruidus est, qui cor inflammat & quasi in fornace transformat: qui dilectos facit confortes naturæ Diuinæ: qui aquam ebullientem in vapore tranſmutat. Inflammatum est cor meum. Reñes mei commutati sunt, ad nihilū redactus sum: Defecit cor meū & caro mea: quid ergo? en cor nouum creatum in dilectæ. Memor fui Dei, & delectatus sum. hic Paulus Mihi viuere Christus est. cor sic trās formatum exprimit amorem insatiabilem. Hic amor insatiabilis est: qui omnia dat dilectæ, & quasi nihil det semper dicit; quid tribuam Domino? qui semper dilectæ fruitur, & semper frui desiderat. Amor diuinus, & Angelicus: In quem desiderant Angeli prospicere, & tamen semper vident faciem patris. Hic cō-

queritur semper Rachel, & cruciatur vt pariat. Fecunda est, & sponsi virtutem in se habet, qua sceta est, amore plena; Hic Moses conscendit montem vt videat: Hic aquæ Iordanis dextræ implent aluam & redeunt in fontem: Hic Samaritana plena Christo, currit ad pariendum, venite, videte. Hic Saulus fit Paulus, vt portet nomen dilecti in gentibus, quali fecundus parturiat verbo filios. Ita enim vrget cor dilectæ amor hic, quod continere in seipso nequit, cogiturque euaporare, & quasi partum emittere; Maior est Deus corde nostro. Iob: venter meus sicut mustum, quod lagunculas nouas dirumpit; Eruptio ista amorosa, afficit corpus; hinc facies Moysi splendida. Facies Stephani Angelica; hinc stigmata D. Francisci Amor ille Seraphicus ardentissime incendit interius: Hic conceptus est amoris, sacrifque stigmatibus insigniuit exterius: hic partus est.

Tertiò. Ad hos partus vocat dilectam suam hodie Christus reuelatus, illa vult amplecti; amor enim insatiabilis est: ille prohibet, noli me tangere. Nondum ascendi ad patrem, &c. tempus non deerit, quo me nobiliori modo amplexabere. Nunc Vade verbum amarum. Maria vult perpetuo cum dilectæ stare. Ille iubet, Vade, & quasi à se dimittit, sed dimittit ab oculis, non à corde. Amor fortis est, amor Diuinus qui oculis non cget. Instituit itaque apostolam suam, vt conceptum dilectum parturiat apud fratres suos, sic dulci nomine compellat transfugas suos: Iubet vt dicat: Ascendo ad patrem &c. Ascendo, hoc mihi reliquum vnum est: quantum ex me est iam jam ascendo: sed amor retinet; ascendo

foelix ad patrem meum & patrem vestrum: non dicit ad patrem nostrum. Nam diuersum est genus paternitatis. Christi pater est ex natura; nostri pater ex gratia: & per Christum filium, nos filios recipit. Illa statim plena iam forti amere, quo Dilectum suum inseparabiliter secum habet & fruitur; currit obediens, & Apostolis communicat foelicitates suas, dicit. Quia vidi Dominum. Et haec dixit mihi. Quis iam cogitat, quae narrat; quo spiritu, qua vi, quando cor plenum Christo suo Dilecto habet? Ita Dilectam suam Christus, & excitauit; & informauit: & exercuit, promouens de amore in amorem, quousque in amore perfectatque ex vi amoris totam illam in se rapuit; totam se illi insinuauit & infudit; vt iam perpetuo viuat in illa, dicatque mutuo. Dilectus meus mihi, & ego illi. Amen.

*Habita Neapoli. 1569. Apud
Conuersas.*

SABBATO IN ALBIS

Gloriosam Christi resurrectionem iam per dies multos tractamus, & contemplanur. nobis quidem, & alium mysterium, quod sui maiestate mentes omnium stupefacit; sui quoque dulcedine affectus mouet, & recreat; verè diuinavit. Esa. quod sepulchrū eius foret gloriosum. Est prima gloria facti, quod surrexit Dominus verè; quod seipsum excitauit à mortuis inuitis hominibus inimicis; solutis etiam inferni doloribus. Est secunda gloria modi, quo factum tale reuelatum est mundo, praeter om-

nes mundi modos: Ita quod praeter omnem spem amicorū surrexit Christus à mortuis: inde praeter omnem spem amicorum suscitatum exhibuit mundo. Illi putarunt se exterminasse Christum: & nomen eius. Descendat de cruce si potest. finite, aueniat Elyas, & liberet eum. Illi putarunt, & sperarunt, suscitatum à mortuis vt praedixerat in maiestate reditum cum pompa, Hierusalem inausurum; Sinagoga eiecurum: & regnaturum &c. Christus vero constat in dicto illo suo. Regnum meum non est de hoc mundo; quare diuersas omnino regnandi formas assumit, suscitatus est, Factum reuelare vult; posset cum gloria, & ecce infirmitatem deligit, qua paulatim sese aperiat. Ita à principio potuit in maiestate mundū vna die creare, & sex continuis laborauit: tantum vt nos distingeret, & commode possemus opus discernere. Posset quot annis in arboribus simul producere gemmas, frōdes, flores, & fructus; vt vero nos benedictionem eius commodius gustemus, diuidit opus, & primo gemmas, inde flores, folia &c. Eandem commoditatem facit nobis in hac sua resurrectione reuelanda. Potuit statim sese aperire, & mundum sui gloria obscurare: nihil minus partitur opus, vt habeat gemmas flores, folia &c. Vt ergo toti mundo reuelaret: eligit sibi duodecim viros idiotas, simplices, piscatores: & hos instituit testes resurrectionis suae. vt vero duodecim hos informet, eligit sibi pauculas quasdam mulierculas, & has instituit Apostolorum Apostollas: Non autem sine ratione. Nam primo sic infirma eligit, vt confundat gloria; & verbum suum, quod crucis est, in infirmitate, non in sublimitate dispenset. Secundo, promissum suum implet,

Matt. 7.

implet, quo olim dixit. Querite, & inuenietis; Mulieres haec Maria Magdalena, Iacobi, & Salomae, primae omnium sunt quærentes dominum suum: merito primae inueniunt. Quamprimum itaque sabbatum transiit, veniunt ad monumentum. in quibus vt Christi deuotis cernimus affectus tres maxime laudabiles: Primus est, amor permanens; quo Magistrum viuum secutæ sunt, Morienti adstiterunt, sepultum adhuc amant, & requirunt. Secundus est diligentia quam sic exprimunt euangelistæ. Dicit Marcus, valde mane. Dicit Lucas, valde diluculo: Dicit Ioannes, dum adhuc tenebrae essent. Amor nequit se continere. Tertius est audacia, qua inter tot pericula, & difficultates audent: sciunt se incurrere odium Sinagoga: sciunt monumentum clauum, ob signatum, militibus custoditum, & tamen audent, & veniunt: sic inquit Paulus: charitas omnia sperat, & audet. Suam tamen habent affectus in infirmitatem admixtam ex defectu fidei: quam merito taxant Angeli dicentes. Quid quæritis, viuentem cum mortuis? Si verbis eius crederent, non huc venirent ad eum vngendum, sed adorandum. Toties dixit se moriturum, & ecce mortuus est; Nunquam dixit se moriturum, quin addiderit, se & tertia die resurrecurum. cur ergo de secundo dubitant? tertia iam dies est, quid eget Christus vnctione? si veracem putant, cur dubitant? Quomodo docunque amor fert, & ecce veniunt, & in via dicunt, quis reuoluet nobis lapidem à monumento? Ita pijs animis obijcit caro, vel Satan difficultates, vt à proposito deterreat. Sed pergant bono animo, nam prima omnium, & feruentior Maria Magdalena praecurrens vidit lapidem sublatum. Ita pro-

Marc. 16.

Luc. 24.

Ioan. 20.

1. Cor. 13.

sperat Dei spiritus suorum vota. Hic Maria statim duo cogitat; vnū, quod verum est: Christum non esse amplius in monumento; Alterum quod falsum est, sublatum esse ab aliquo. Ita facile incidimus in errores ex, repentinis, aut voluntarijs opinionibus quæ legentes scripturas, non ingredimur monumentum, non respicimus, aut conferimus linteamini bus sudarium: sic enim loca locis conferentes: facile veritatem nancisci emur. Ita errore plena currit Maria ad Simonem, & Ioannem, & statim seminat opinionem suam. d. Tulerunt dominū meū &c. Illi protinus currunt, & quoniam non fat est currere ad Christum, sed oportet totis viribus currere. Sic currite, inquit Paulus, vt comprehendatis. Ideo Ioannes iunior praecurrit. Et venit primus. Inclinauit caput: vidit linteamina; non tamen introiuit. Ductor enim in sanctuarium Petrus est, & Petri fides, magistra mundi. Venit & Simon: & introiuit: vidit linteamina posita: & sudarium separatim inuolutū. Ita à se: Christus resurgens abiicit, quæcunque ad mortem, & mortalitatem pertinebant. Non eget amplius sindone. fat sibi fro ueste est gloria sui corporis, qua ulget vt sol: Non eget amplius Sudario, quo caput circumligetur, ligauit olim sudariū amoris, quo stringebatur Decitas, ne influeret in portiones animæ inferiores: Arctabatur anima beata, ne bearet corpus, & illi dotes suae foelicitatis communicaret: nunc sublato sudario libera sunt omnia. Omnia circumspicit Petrus, & abiit; inquit Lucas, mirans: Introiuit & alius discipulus, & vidit omnia & credidit. quid? An Christum resurrexisset? Non, inquit Chrysostomus. Nondum enim sciebant scripturas quid

1. cor. 9.

quod ergo credidit? Id verum esse, quod Maria dixerat. Sublatum scilicet ab aliquo. Fons vero erroris est incredulitas. Et huius origo, ignorantia scripturarum; quæ de resurrectione Domini tot locis, tam clarè loquuntur, ut merito ecclesia in Symbolo dicat: tertia die surrexit à mortuis, secundum scripturas. Quid ergo tandem dicunt scripturæ de Christi D. nostri resurrectione, ut omnia simul colligamus, quasi fructu totius hebdomadæ, in qua de hoc mysterio semper tractauimus? Vnum hoc subiiciamus, & finiemus.

Quatuor sunt in summa, quæ nobis sacra scriptura tanquam præcipuas veritates de Domini resurrectione asserit.

2. Tim. 1.

Primo. Primum quod est certa, & constantissima. Ita vrgit Paulus; Memerit Christum surrexisse à mortuis. Si Christus non surrexit, inanis est fides, vana est prædicatio nostra. Probant prophetæ, Psalmi, Figuræ; vnus ille Ionas sat est pro omnibus: Dicamus ergo cum ecclesia: scimus Iesum surrexisse à mortuis. Dicamus cum Maria. Surrexit Christus spes mea &c.

AG. 2. & 3.
Ioan. 1.

Secundo. Secundum, quod est Diuina. Opus quod nemo alius præstare potuit. vrgent Petrus, & Paulus. Nunc Deus suscitauit à mortuis: ipse daturus signum suæ potestatis. Soluite templum hoc. Et ego in triduo excitabo. Ita Iacob ad Iudam. Requiescens accubisti ut leo. Quis suscitabit te?

Gen. 49.

Tertio Tertium. Quod est Gloriosa. Et habet gloriam triumphalem: Pascha nostrum immolatus est Christus. Agnus qui abstulit peccata mundi. Mortem nostram moriendo destruxit, hæc gloria crucis, quod sublato peccato quod erat stimulus

mortis. simul & mortem sustulit. Et vitam resurgendo reparauit: Hæc gloria monumenti, vnde dux vitæ, mortuus regnat viuus.

Quarto. Quartum, Quod est Fructuosa. Et fructum habet duplicem. primum quo resurrectionem spiritus nostri format, quando inquit Paulus Cōsurrexistis cum Christo; quæ futurum sunt querite, & sapite. Nō in fermento malitiæ, & nequitiæ, sed in azimis sinceritatis. Estis azimi. Co. 3. Secundum. quo resurrectionem corporis nostri fundat; tanquam primitiæ mortuorum: Communem. n. speramus fortunam, & gloriam membrorum cum capite; si Christus ergo surrexit. & nos in eo, & per eum resurgemus. Et sicut illi mors ultra nō dominatur. Ita nos resurgemus in immortalitatem, quoniam absorpta est mors in victoriam. Gratias domino Deo nostro, qui in omnibus dedit nobis victoriam, & spem vitæ, per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Habita Neapoli apud sanctam Mariam D. Regina. 1569.

DOMINICA IN OCTAUA Paschæ.



T est vas fragile, infirmæque natura, quæ Dei gratiam suscipimus, ut nos etiam satis negligentes sumus in donis Dei custodiendis. Mundus vero satis superque diligens in insidiandum. Ex ijs omnibus pedit misera hæc incōstantia qua gratia Dei vix suscepta perdimus: Vix à

Dec

Deo obtinuimus pacem; & ecce nouum bellum indicimus. Vix octo dies sunt præteriti, quum iusti omnes & sancti fuimus, ex coniecturis: promissimus maria virtutum; & sub ijs promissis admissi fuimus ad Dei gratiam & sacramenta. Et ecce iam redimus ad peiora. Iam mutata sunt proposita: videre corda non possumus, sed si ex apparatus licet diuinare; Certere qui in componendis externis tantum laborant; longè amplius in internis animi passionibus, quarum cura longè difficilior est, laborabimus. Nascitur autem hæc recidua ex duobus potissimum defectibus: primus est, quod cum recepimus gratiam Christi, cor non firmauimus; sed aperto quodam simul, quasi thesaurum ostentantes, latronibus exposuimus, expoliari desiderantes. Secundus est, quod talentum susceptum ociose sepeliuimus, & non exercuimus: nam exercentes, & custodiuimus, & accreuimus, gratiam pro gratia. Hæc pericula prænotens D. N. Iesus, congregatus iā tot laboribus, discipulis adest, utque susceptam fidei gratiam conferuent; duo curat. primo. ut cor illorum obliquet, & firmet: secundo ut exerceat: obliquet pace; exercet spiritu, quo ad præclara facinora destinatur: videamus singula, quæ iucundissima sunt

Cum sero esset vna sabbatorum, & fores clausæ &c. Iam hoc obtinuit Christus ex testimonio Angelorum, Mulierum, & seipso exhibitio; quod discipuli decem sunt collecti, sed tremantes stant foribus clausis propter metum Iudeorum, sunt enim omnia capitalia. Adest illis Iesus foribus clausis: Et hoc mirabili ingressu suo, duo facit: primo indi-

cat maiestatem sui corporis, quod gloriosum in plena est obediencia anime beatæ, quæ suas beatitudines illi communicat, & splendendum, leue, agile, subtile facit, ducitque sine labore quocumque vult. Secundo indicat dulcedinem sui spiritus, qui sine læsione penetrat corda: spiritus naturæ non penetrat sanctuarium, sed versatur in apparentibus: spiritus legis penetrat, docet diuinam voluntatem; sed durus est, ingratus, operans iram ex monte Sina; docens & non iuuans; quare frangit fores & turbat conscientiam. Spiritus Christi super mel dulcis, penetrat illabens spiritui nostro; & sine fractura: Ita ut sapientiam sensum eius in nobis habeamus, & nesciamus quomodo, aut quando, ingressus sit. Ita sæpe nos ad concionem venimus ex usu, quasi ludentes, & ecce rapimur ut olim contigit Samaritanæ, quod quærens aquas Iacob; vix sciens quomodo, bibit aquas Christi. Ingressus circumspicit, videt Apostolos suos collectos; sed quasi ossa illa arida de quibus Ezech. i. parsa erant, & ecce collecta sunt: sed ligata non sunt; iubet ergo adesse nervos, quibus compagentur, ad corporaturam, succrescere carnes, quibus honorentur. ita hic & ligare, & recreare vult Christus sua ista ossa verè arida: vtrunque factururus dicit. Pax vobis. Pax ista consolidat, & roborat corda. componit enim coram Deo, & mundo, & in seipsis. exuperat omnem sensum, & exultat in cordibus: hæc vero exultatio carnem ossibus addit, tenera, & mollia facit omnia. ut seruiant Deo in exultatione: Confitebor tibi in cythara &c. ut vero vtrunque feliciter ingerat, & nervos, & carnem; firmet scilicet, & exhilaret corda, Oste

Ezech. 37.

Psalm. 42.

dit eis

dit eis manus, & latus. Incredibile est quantum iuuet, muniat, recreet hæc vna visio. Ostendit manus primo, vt in eis fideles videant seipfos descriptos; atramentum fuit sanguis; Calami clauī. Ecce in manibus meis descripti te. Ita in manibus suis cōtinet suos Christus; & hac continentia primum trahit contra aduersarios omnes. De ouibus suis dicit. Non peribunt in æternum: nemo rapiet eas de manu mea: pater quod dedit mihi; maius est omnibus: nemo rapiet de manu patris. Ego & pater vnum sumus: pone me iuxta te, & cuiusvis manus pugnet contra me. Deinde commendat coram patre, quando nō potest seipsum ostendere sine nobis, ne que tollit manus ad patrem, quin & nos, sic in eis descriptos simul obijciat oculis eius. Secundò vt in eis fideles videant, quot, quantaque fecit pro eis: quid potui, inquit Esa. facere vineæ meæ, & non feci? loquitur qui omnia potest, ergo fecit omnia: In has manus respiciēs Dauid. In te domine speraui, non confundar in æternum. In iustitia tua (en aspectus manuum) libera me: In has D. Paulus, omnia possum. Cur? quomodo? qua vi? In eo qui me confortat: ita manus Christi confortant manus nostras dissolutas: ita illius iustitia fortificat, & commendat iustitias nostras, quæ sine illa sunt sicut pannus mēstruatę. sine me, inquit, nil potestis facere, tātum iuuat inspicere Christi manus. His addit latus: aperti pectoris vultus, qua ampla fenestra possumus ad sanctuarium. i. ad cor Christi peruenire. & cor ipsum apertum inuenimus, vt possimus ad cor cordis, & spiritum spiritus. i. ad amore penetrare vt si ex manibus scimus quæ fecit, & passus est Christus pro nobis, ex late

re sciamus, quo amore. Hæc enim dixit est omnium; hanc maximè in omnibus sensit Christus, hæc, & à nobis maximè dignosci vult; quare totum se aperit; Nō aperuit fores ingrediēs, & ecce hic totum se dilatat, vt fracto velo introire possimus in sancta sanctorum, & ibi cor eius, quasi altare, & in eo Cherub, & Seraph. aureos. i. scientiam & amorem, quō passus est, contemplantur. In hoc etiam amore sic contemplato, vult à nobis offerri patri, neque tantum potentia, sapientia, manibus, aut capiti, quātum cordi, & amoris patris, sic enim redit victima quasi perfectō circulo in suū principium. Dedit pater filiū ex amore, è sinu, è corde digressus, est, sic Deus dilexit mundum &c. In amore etiam recipit filium: & in sinum, & cor collocat. In victima etiam sic oblata cor cordi, & amorem, amoris potissimum offerimus, quia dilexit nos & tradidit seipsum pro nobis: Hæc oīa ex latere Christi aperto dignoscimus. quid verò ex hac visione? Gaudii sunt Discipuli visō Domino: Perpetuum obiectum lætitię est Diuinitas Domini nostri. obiectum naturale, & necessarium menti diuinæ; obiectum volens, & amorosum mēti creatæ; non videtur, quin lætificet. vidit à longè Abraham, & gaudisus est. vidit, saltem subodorauit in ventre matris Ioānes, & exultauit infans in gaudio Luc. 1. vidit Simeon, & statim præ dulcedine dimitti voluit: quia inquit, viderunt oculi mei salutare &c. Quid? lætatur ipse videns nos recuperatos; vt tribus parabolis expressit apud Lucā Luc. 2. quarum omnium finis est. Congratulamini mihi, &c. Perierat, & reuixit: Cur non magis lætemur, & gaudeamus nos visō domino? Ergo grauii sunt discipuli &c.

Læti

Læti sunt Discipuli, in primis, quòd placet vita Christi, quem colunt, quem videre fœlicitas est: Dein de placet spes, iam denuo concepta, ex Christi reditu; quòd sint iam dexteræ, & sinistras illas habituri, quas olim petierunt: Ergo meditantur regna, honores, commoda &c. quæ vt clarius intelligant, sciantque officia & beneficia in regno Christi sibi feruata. insuper intelligāt modum, quo susceptam gratiam exercere, & exercendo augere, nedum conseruare debeant; subijcit summam negotiorum quæ illos manent. Et quoniam possunt carni displicere; possunt animi commoueri, potest natura resillire, iterum firmat cor. d. Pax Vobis. q. d. quicquid tandem eueniat dō filij, pacē habete; & filete; meum est iubere vestrum iussa facere. sat est, quòd me iubente non erratis. Sicut misit me Pater, ita, & ego mitto vos. Grauiissima sententia quæ multa capita continet, quibus ampla hæc delegatio continetur.

Primò. Sicut misit me Pater &c. Vt ego missus sum, non me intrusi, obedientia fuit, non voluntas, sed bene fuit, voluntaria. Ita vos tum legitimi eritis, quum mittemini, quotquot venerūt ante me fures &c. Nemo se ingerat, nisi vocatus à Deo; tanquam Aaron: vos ergo mittenti obedite, vt ego Patri.

Secundò. Sicut misit me Pater &c. Quo animo misit me Pater, & ego vos. Ille mittens me, in suam gloriam non in mea commoda respexit. Ita ego vos. Ille in passionibus meis constituit gloriam, & de iudicio sustulit gloriosum, deditque nomen, quod est super omne nomen: Ita & vos gaudete, & exultate, quoniam merces vestra &c.

F. Franc. Viced.

Tertiò. Sicut misit me Pater. Ad quæ officia, & ministeria misit me Pater, ad eadem ego vos. Tria fuerūt Christi officia, ad quæ à Patre missus est. Primum redimere peccatores, & mundi peccata tollere. Hoc solus impleuit. Vnica oblatione cōsumauit in sempiternum sanctificatos. Ad hoc alios non exigit socios. Ego torcular calcaui solus. Priuilegium est sanguinis Christi delere culpam, & tollere pœnam æternam. Tanquā ad hoc, exigit sanguinē Apostolorū in testimonium. non in subsidium. Secundum. docere, & voluntatem patris reuelare, ad prædicandum misit me. Ad hoc, & vos mitto. euntes docete

Esa. 63. Matt. 28.

Matt. 9.

Ioan. 28.

omnes gentes. Tertium ad iudicanda peccata, & dimittenda, vt sciatis quia filius hominis potestatem habet dimittendi peccata &c. Ad hoc & ego mitto vos. quorum remiseritis peccata, remissa erunt.

Quartò. Sicut Misit me pater. Qua autoritate misit me pater, eadem & ego vos. Autoritas Diuina est; hac & ego vos mundi Deos constituo, vt quod ego tanquam Deus facio ex potestate: quod tanquam homo ex eminentia; vos ex ministerio eadem faciatis; sic ergo instituit sacerdotes arbitros mūdi; sic in eis Diuinam misericordiam humanat, quod facile est, postquam ipsa Diuinitas in eo est humanata. Hoc factō, aut necesse est missionem hanc esse vanam: aut Apostolos, & sacerdotes posse mundi peccata iudicare, id est soluere; vel ligare, si sic. Ergo necesse est, eos peccata discernere quando non oīa soluenda, vel liganda sunt. si sic, ergo necesse est eos distingere scire: si sic, ergo necessaria est cōfessio vocalis, qua peccator suas infirmitates aperiat: cum magna earum

C'c'e pars

pars sit latens in corde : Tanti refert hæc misio.

Quintò. Sicut misit me pater. Ad quam fortunam misit me pater, ad eandem ego mitto vos: no est maior servus domino. Si me persecuti sunt, & vos persequuntur. Ne dolete, non enim promitto bona mundi huius: sed tamen sicut ex doloribus meis deduxit me pater, Ita & ego vos: pergite bono aõ, Beati eritis cum maledixerint vos &c. Ita iam intelligunt Apostoli, quæ bona illos maneat in Christi regno: & quoniam legatio vires humanas excedit: ideo addit subsidium, ita apud Ezech. A quatuor ventis veni, Auster, in fuffa super interfectos istos, vt reuiuifcât: alioqui sine spiritu sunt inutilia cadauera. Tales erant etiam Apostoli Domini. ob hoc. Insufflauit in eos. ceremonia est, & elementum, significans id, quod intus agit. d. Accipite spiritum sanctum. Hæc verbum est quod elemento dat praxim, & efficax facit. Dat ergo eis spiritum sanctum, qui est velut anima ecclesiæ. Dedit iã spiritum sanctificantem, inclusum in pace, quæ simul cõtinet virtutes theologicas in quibus cõsistit aie sanctitas. Dat hic spiritum dignificantem: & instituit sacerdotes, & mundi arbitros: quorum potestas dignior est omni thesauro. Dabit tandem in die sancto Pentecostes spiritum foelicitantem, quo possint regnum suum promouere, scientiam, linguas, miracula, prophetiam, specie tua, & pulchritudine tua intende pros. pro. & regna. Sic itaque relinquit suos Christus Ministros regni sui, primo legitimos quia missos, secundo constantes, quia pacificos. tertio spiritu sancto plenos, potentes, diligentes, audetes om-

nia pro domini gloria Tales, inquit Paulus, duplici honore digni sunt, quod bene præfunt. De verbo, ipsi, & ministerio sibi credito, ratione reddent De intelligentia, & obediencia, ratione reddet mundus. Studeamus igitur. o charissimi, quotquot sumus in Christi regno, gratiam eius sic custodire, & exercere, vt eam & docendo, & faciẽdo exerceamus, atque exercentes augeamus, quousque nobis per Dei nostri miam vertatur in gloria. Amẽ.

Habita Neapoli apud sanctum Laurentium. 1569.

DOMINICA SECUNDA Post Pascha.

Ego sum Pastor bonus &c.



Ergit paupercula humanitas nostra inter innumera vitæ huius pericula, quasi ouicula inter lupos: intus gignas. In seipsa plena est ignauia, quæ sepe cadit nesciens: quod si quædã scit ex multo studio: infirma est, carnalis est, cadit impotens, captiuata quodam modo in lege peccati, & mortis: quod si per Dei gratiam quædam potest impura est; legi Dei non est subiecta. Extra se, mille habet pericula, mundi, & Satanæ, quibus aut decipitur, aut ex multa instatia cogi videtur. Non est hominis via eius: lupi circumstant, vt rapiant, si possunt, & prorsus exterminant: si non saltem dispergant, & debilitent. Huius tanti infortunij misera est Diuina clementia, atque vt ouiculas suas in viam reduceret; legem de-

Ioan. 10.

1an. 23.

1an. 9.

1an. 37.

1an. 5.

dit, viam vitæ explicuit, qua scirent: Gratiam suam adiecit, qua possent: tandem pastores addidit, qui manu ducerent. Quo facto. Vnum est ouibus necessarium; vt vocem pastoris audiant, & sequantur. Pastoribus vero (tanto grauius est regere, quam regi) tria præcepta sunt. Primum, vt sint amantes ouium: Secundum, vt sint prudentes. Tertium vt sint solliciti, & diligentes. Amore tueantur. prudentia discernant. Diligentia constanter ducant. Hæc vero sunt præcepta. D. N. Iesu, quem vocat D. Petrus, principem pastorum: Paulus, pastorem magnum. Omnium verò exempla ducit ex semetipso, quem tanta cum emphasi profiteatur esse pastorem bonum: Et probat ex illis tribus. Quod amantissimus. Quod prudentissimus. Quod diligentissimus est. quæ omnia satis, superque probata, & pastoris bonitatem, & ouium foelicitatem demonstrat: quare & attento, & alacri animo audiamus.

1. Pet. 5. Heb. 13.1

Psal. 144.

Ioan. 10.

Ioann. 1.

ter probat. Ita decet quemque sui status, & muneris rationem reddere: vt bonus sis pastor, pater, filius, iudex mercator &c. Primo probat ex charitate. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. oues sunt animalia facile cognoscibilia, ex simplicitate, infirmitate, foecunditate, viuunt inter pericula, quibus infidantur lupi: egret ergo tutore. Iam parabola est explicanda. Oues sunt populi, & animæ commissæ, quæ ex simplicitate sua, in faciem pastoris respiciunt dicentes, vt olim turbæ Ioanni Magister, quid faciemus? Ita cupiunt doceri, & duci, sentiunt enim propriam imbecillitatem. Lupi sunt quotquot ouibus infidiatur, vt vel fallant, quod proprium est hæreticorum; vel perdant quod proprium est Tyrannorum, quotquot gregi laqueos parant, mala doctrina, malis consilijs, malis exemplis, omnes sunt lupi. Pericula sunt innumera, & grauiora, oues inermes seipsis non sufficiunt: dantur ergo rectores, qui oues tueantur. Et hic accurrunt omnes, vt regant, præfint, præcipiant, lacte & ana ouium fruantur. omnes videtur pastores, ex sede, ex titulo, ex colore, ex pompa: At secretum hic reuelat Christus, quod inter hos. Alij sunt pastores: Alij sunt mercenarij. Pastores ij sunt, quorum salus cordi est: quare de eis sic sunt solliciti, quod eas non minus, quam seipsos diligunt: quia earum animas corporibus suis præferunt, horum affectus paternus, & vere pastoralis est. Mercenarius videtur pastor, & non est. de quo Zach. 11. char. o Pastor, & idolum. Apocal. 3. Apocal. 3. men habes quod viuas, & mortuus es. Huius non sunt oues: Ad hunc salus ouium nequaquam pertinet quid ergo? lac, & lana. Tempore pasche

Luc. 3.

Zacch. 11. Apocal. 3.

cis non discernuntur; omnes suo loco sedent, dominantur, fruuntur bonis ecclesiarum, benedicunt &c. Cum autem lupi appropinquat; cum ecclesie vexantur, vel ab hæreticis, vel à Tyrānis: hic iam discernitur Pastor, à Mercenario. Mercenarius, qui non est pastor; Cuius non sunt oves propriae (en quot coloribus, falsum, & personatum pastorem pingit). Nec pertinet ad eum de ouibus. Videt lupum venientem, videt pericula ecclesiarum, fugit, & dimittit oves: negligit, tacet, conuiuet; omnia permittit, ne displiceat: Satrapis adulator: gratiam hominum quarit; non putat, non fodit vineam, suo ventri, suæ ambitioni indulget; non visitat, non corrigit. Gregem meum non pascebat, infirmum non consolidat. ægrotum non sanastis, confractum non alligastis. &c. Quid ex hac fuga? Lupus rapit. Inuertit, dissipat, seducit oves: saltem dispergit, ad dubia prouocat, eneruat, debilitat; si fidem non potest, mores inquinat; si non omnes articulos vnum saltem, si potest in dubio ponit. Bonus autem Pastor, animam dat. &c. En magnum amoris indicium; quando & vitam ipsam pro ecclesiarum salute in discrimen ponit. Ita Paulus. Ego libenter impendam omnia, sed & ipse super impendar pro animabus vestris. Ita sapius Diuus Ambrosius terribilis, & intrepidus obicit se, pro ecclesia sua contra Arianos, contra Iustinam reginam, contra Maximum, etiam per Anathe mata, contra eugenium. Ambrosius, si patrimonium petitis, inuadite si corpus, occurram. Pro altaribus gratis in molabor. Ita & Thomas Caturariensis pro ecclesia sua gladijs impiorum occubuit. Resperfa sunt ouilia lan-

guine pastorum: macuerunt campi pastorum cædibus; sacrata est terra corporibus: ditatum est cælum animabus eorum. Tantum potuit extra boni huius pastoris, animam suam pro ouibus dantis ex charitate. Secundò, probat se esse pastorem bonum ex prudentia. d. Ego cognosco oves meas. Qui hætenus dubitauit, an pastoribus necessaria sit residentia; audiatur hic Christum, & horum verborum sensum discutiat. Discretionem, & prudentiam hanc requirit in pastore ut cognoscat oves & cognoscatur ab ouibus. Si hoc satis fieri potest sine residentia, certe non est necessaria: si minus, ergo &c. Primum requirit; ut pastor cognoscat oves: sciat nomina, fortunas, vocet nominatim; sciat quæcunque ad earum regimen cõducunt; diligenter inspiciat, naturas, infirmitates, impuritates, pericula: si hoc fieri potest per diligentiam vicarij. At insuper addit. Et cognoscunt me meæ. Vultum pastoris inspiciant oves, ex eius facie consolentur, eius exemplo vitam instituant; ad eum in periculis cõfugiant. An hoc fieri potest absente pastore? Si dicas, potest ex relatione fideli; ex auctoritate pastoris etiam in absentia protegentis: At insuper addit, specificans, qualitatem cognitionis. Sicut nouit me pater, & ego agnosco patrem. Certe hoc cognitionis genus tale est; quod non modo residentiam; sed identitatem quandam exprimit, & vniõnem arctissimam inter pastorem bonum, & gregem sibi commissum. Apparet autem hoc si cogitemus, qualis nam sit cognitio, qua mutuo se cognoscunt in sanctissima Deitate pater, & filius. Primò enim est cognitio identica, essentialis, qua in vnitæte naturæ pater cognoscit filium, actuali intel-

Mat. 10.

Ioann. 5.
Psalm. 138.

intelligentiæ: Et e contra filius patrem eodem ipso intellectu percipit, coequali, & totali intelligentia. Ita & diuino intellectu, diuino spiritu imbuto, pastor agnoscere debet oves, tanquam è dei manu receptas, & sibi commissas. Attendite inquit Paulus ad pastores Ephesi, vobis & vniuerso gregi; pasce ecclesiam quam acquisiuit Christus sanguine suo. Contra oves suscipere, & colere debet pastores, tanquam Deos suos, sibi præpositos, plenos Diuina auctoritate: qui vos audit me audit. sic se mutuo in Deitate respiciunt pastor & gregis: sic se Diuino, eodemque intellectu & spiritu agnoscunt. Secundò, est cognitio patris, & filij clarissima, & distinctissima, qua pater filium totum & totaliter comprehendit. contra filius patrem: Ita omnia nouit Christus quæ ad gregem suum pertinent. Sciens Iesus, de paralitico, quod multum tempus haberet in infirmitate. Domine probasti me, & cognouisti me: quæ est magna afflictorum consolatio, & hypocritarum confusio, quod Christus omnia, etiam cordis penetralia nouit. Sic & pastor diligenter curare debet, ut gregem suum cognoscat intus & foris: ut etiam cognoscatur ab eo: nihil latenter faciat, nunquam se subtrahat, omnium oculis se ingerat. Tertio est cognitio amorosa: qua pater cognoscens filium amorem illi totum impendit: filius contra repedit. Ita pastor oves amare, & ab eis vicissim amari debet. Amore inquam diuino, puro, patris ad filium, & e contra, nihil minus. Et hæc de charitate, & prudentia pastoris. De diligentia sequitur.

Et alias oves habeo quæ non sunt ex hoc ouili &c. Diligentiam hic narrat suam, qua non modo præsentibus,

sed, & futuris prospicit. De gentibus, n. loquitur, & vocat alias oves, toto cælo, sanguine, cultu, spebus ab hebræis distinctis. Et tamè agnoscit oves superbas illas, & phaleratas mentes, sapientiam Græcorum, potentiam Romanorum vocat oves; præcicit enim futuram eorum humilitatem, & obedientiam, & quod pes pauperum suorum superba colla calcabit. Et dicit habeo, quia iam scripte sunt in libro vitæ. Iam pater posuit in eius manum, sic in centro suæ æternitatis, vocat ea quæ non sunt, tanquam ea quæ sunt. Et illas, vtcunque remotas, vtcunque alienas, sine cultu, sine Deo; pacem ijs qui prope; pacem ijs qui longe. Oportet. Ob Dei gloriam, ob scripturas implendas; ob diuinæ misericordie, & charitatis pignus, ob ingratitudinem, & excisionem Iudeorum; Delectum eorum, inquit Paulus, diuitiæ sunt mundi: fructi sunt rami ut ego inferar, ob officium boni Pastoris. Me ad me pertinet, hoc onus meum ille me, me, non alium pro me nisi ut mei ministros. Si ego desero, quis reducet? Ego via, & veritas, ego ostium & hostia &c. Adducere. Ita quod perierat inueniam: dispersa reducam; dicam Aquiloni, da: & Austro, adfer quomodo autem? qua via? quibus armis tantam rem expedies? sola voce. Vocem meam audient. Regnum verbi est, verbo agitur, vnum est ouium munus ut audiant, intelligant, & obediant pastoris vocem; hoc vnum pastoris labores, & amores, vitæ, & mortem fortunat: nil amplius exigitur. Ita Christi regnum solo verbo inuasit mundum. diffusa est gratia in labijs &c. In omnem terram exiit sonus eorum &c. vox audita est. populum quem non cognoui ex facie seruiuit, quomodo? in auditu auris obediuit,

Rom. 11.
Ibidem.Ioann. 14.
Ioann. 10.Psalm. 44.
Psalm. 18
Psalm. 17.

uit, Ex verbo fides, ex fide lumen, ex lumine amor, ex amore obedientia, qua tandem felicitate? Diuina, optima. Fiet ouile vnum, & vnus Pastor. Tolle tur maceria, & verbum pacis est, lapis angularis vnitiuus. vocabo inquit per Ose. non plebem meam, plebem meam &c. Vnus Deus, vnus mundus, vnus mediator, vnam ecclesiam, vnum caput, vnum corpus, vnus pastor, vnum ouile. Vnde autem tanta vnitas mundi? Anabaptista agnoscunt ex vnitate spiritus. Lutherani ex vnitate verbi: At he sunt notae imperceptibiles: de quibus gloriatae sunt sectae omnium seculorum: & adhuc sectarij nostri vtcunque inter se pugnent, gloriantur omnes se habere spiritum, & verbum Christi. Vnde ergo vnitas? dat Christus, ex vnitate pastoris. Non autem ex pastore tantum inuisibili Christo; nam & omnes gloriantur se illum habere apud se. vnde ergo? Respondeo. Si nullum preter se reliquit Christus Pastorem ecclesiae suae, nulla est vnitatis ratio: At si recedens reliquit. d. Pasce oues meas. &c. ex illo petenda est vnitas. illam enim inquit D. Cyprianus, originem constituit vnitatis, & ecclesiam vnam super vno fundauit.

Qui ergo Petri sunt, Christi oues sunt, alioqui, foris canes, & venefici. Ita sub hoc pastore ad principem pastorem & per haec pastora, ad eterna vita pascuuntur.
Amen.

DOMINICA TERTIA

Post Pascha.

Modicum, & iam non videbitis me &c.



VT est Dei spiritus in se ipso quietus, & sua immensitate naturali immutabilis; ita vbi cunq; sistitur, quiete dat, ac quasi in centro ponit, recipiens in se ipso: quo silentio facto, in pace tanquam in loco suo, vt est sua naturali felicitate beatus, & gloriosus: ita & sua intrinseca charitate beatum, iucundum & gloriosum facit: qui quietem & felicitatem eius modi non est expertus, facile potest alibi quiescere, & delectari, etiam in rebus pessimis, etiam in ipsa sua perditione, vt fruuntur Israelitae praesente Aegypto cum ollis suis: At qui semel expertus est, quid sit agi spiritu Dei, quanta pietas in opere, rectitudo in corde, compunctio in confessione, gustus in communionem, eleuatio in oratione &c. sentitq; recessum, animi languorem, cordis soporem, & similia quae sunt abeuntis signa, non potest non summopere tristari, ita inducit Salomon in fine: sponsam quae praesentiam sponsi gustauerat, & recessum dolet, & reditum procurat: Dilectus, inquit meus mihi, & ego illi: iam agnouit sponsam. at perdidit pascitur inquit inter lilia, cum sanctis his, & illis, apud hos & illos commoratur, quia lilia pura sunt: mecum non est donec umbram noctis nostrae inclinentur & aspiret redeatque mihi dies: tunc ad sponsum se conuertit d. Reuertere, Reuertere dilecta

Ioann. 16.

Cant. 2.

lecti mi. Nō dicit veni sed redi, signū in quo caput est Christus, nos q̄ olim cū illa fuerat: vox intercedens inter sponsum & sponsam, ostēdensque sponsi amabilitatē. sponsa vero amorē, quo illum sequitur, & cum eo vult esse. nā eo p̄sente felix est, eo absente misera: His mixturis plenū est Euangeliū hodiernū, vbi à parte vna stat Christus sponsum, modo abiens, modo rediens: à parte alia sp̄sa ecclesiam mō plorās, modo læta sic a sponso depēdēs, vñ ad eius recessum plane tristetur, ad reditū sic exhilaretur: vt tandem ibi infernum subeat, vbi sponso sine fine priuatur: ibi paradysum. vbi sponso sine fine vnitur, quo recipit. d. Iterum videbo vos, & gaudebit cor vestrum, & q. v. n. t. a. u. Modicum & iam non videbitis me. Mox recedam: si fueris cū sponso, ne praesumas, nam forte mox te deseret, aut quod indigne tractetur, aut quod sic velit recedens ad maiore te feruorem trahere, beatus ergo qui temper est pauidus. Exulta, sed in trenore. Noli alitū sapere, tene quod habes. Et iterum modicum & videbitis me: sperandum quando & post modicum rediturus est. At modicum certe abest secundum meritum nostrum; non autem secundum votū, & desiderium sponsae; quae dicit, amore angue. Ita videbitis resurgentem ad vos. Quia vado ad patrem. Ita frequenter vocat Ioannes, mortem Christi transitum ex hoc mundo ad patrem; ne tristemi super abitu meo non disperdor, sed vado ad patrem, non sit mors mea temeraria, sed patris obedientia: facile redire poterō, nam pater mittet me; vos quoq; me sequimini, quia & pro me & pro vobis eadem fortuna vado ad patrem. vnicus est pater, vnicum vult filium,

in quo caput est Christus, nos membra. Turbantur apostoli, d. Quid Est hoc, quod dicit? Modicum, & Modicum, nescimus quid loquitur: ita nescit caro percipere verba crucis. verba gaudij, & vitae: oh quam facile capit, sunt enim conformia gustui. At vbi de cruce loqueris, de re incommoda, de recessu Christi, quod tam commode fruebantur, nescit quid dicas. Ratio est quia plena est sensu suo, & conceptibus Christi, non dat locū patētissimus simul & clementissimus Magister, videt quod voluit eum interrogare, quare occurrit, docet, & communem facit fortunam suam & suorum; & verbum exemplo firmat: Ego vado ad patrem, ego mox rapior ad flamas; interim vos, quoq; plorabitis, & flebitis. Ita res tota tragica erit & funesta: Mundus gaudebit. Inimicus Christi, qui viuere nescit, aut lætari nisi in morte Christi. Meretrix illa in Apoca. ebria sanguine martyrum. Ita lætantur Philistei dum illudunt Sansoni; ita clamant contra Dauidem Euge, Euge. Dolet ipse Aduersum me lætati sunt: quid inde? & multiplicata sunt super me flagella: ita maxime lætantur in rebus pessimis, & in perditione sanctorum: At lætitia mundi falsa est, quia de re praua & flebili: vana est quia inconstans, extrema gaudij lætus. Imperfecta est; quia lætantur oculi, cor, meret, non est pax impijs. Damnoſa est, quia vae qui ridetis, quia plorabitis: Vos autem contristabimini. Tristantur sancti. primo, propter peccata sua. Psalm. ad me ipsum turbata est anima mea: secundo; propter peccata fratrum. Tristitia mihi magna est, & dolor cordi propter fratres meos. In vita patrum quidā vidit mulierē studiose comptam, & cepit flere. Rogatus

Rom. 9.

tus

tus cur. Respondit Primum, quia miseret me aīa illius tam vanā. Secundo, quia pudet me, quod muliercula illa tam studeat placere mundo, & ob hoc tam studiose se comit. Ego nihil facio ut placeam Deo meo; &c. Tertio propter recessum gratiæ, fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi, ubi est: Deus? Quarto propter dilationē gloriæ. Psal. Eheu mihi, quia incolatus meus prolongatus est. quinto ex compassione ut Christus super morte Lazari. sancti ad crucē Christi: sed sunt lachrymæ scilicet. Et magna hac promissione Christi: Tristitia vestra vertetur in gaudium: Hinc sancti ferunt patiēter, amāt crūtes, quia sciunt in his sibi feminari gaudia; hæc spes laborem minuit, & dulcem facit: qui certus est de resurrectione parum ex istimat mortem: Magna sententia est hæc, ac magnorum affectuum radix, quia firmat eam Christus, exemplo, & exemplo mirabili, mulieris parturientis: in quo multa sunt obseruanda:

Mulier cum parit tristitiam habet &c. intētio est firmare sententiā prolatam, quia est tristitia adducens gloriam. & dolor causans lætitiā: hoc proposito, ut bono animo iubeatur, crux, & tristitia: Exemplum familiarē est prophetis, ut dolores piorū asimilent parturientis doloribus; & sunt multæ rōnes. primo in grauitate doloris; ita sãcti. d. cū Paulo. supramodū grauati sum⁹, ita ut tæderet nos et viuere: secundo in difficultate remedij, quā nullū inuenit nisi Dei manus. Ita Ps. pr̄ me, & mater mea dereliquerūt me, dñs autē assumpsit me: tertio in dubietate, nam præter dolorē est timor instans mortis, quia dicit. quia venit hora eius. Ita sancti semper in cruce timent peiora, & coram

mundo, & coram Deo, ne diffidant sed & sunt alia tria quibus cōueniūt in bono animo suscipiuntur. Ita, cū mulier sterilis doleat se non pati hos dolores: primo quia sunt communes omnibus. Ita nemo nostrum est prothomartyr sed Christus præcessit cū tot omnium scxuum, ordinum. Secundo, quia dolor breuis. Ita momentaneum, & leue est pond⁹ tribulationis nocte. Tertio, quia fructuosus, timet mortem, & parit vitam. Ita sanctorum mors, est preciosa, Granum cadens, & mortuum, multum fructū adfert. Quare addit. Nunc breuior esse non potest, quia ad nunc ad instans reducitur. tristitiam habetis. dolor in sensu, tristitia in voluntate est: Iterum autem videbo vos. En fruct⁹ tristitiæ christianæ, fructus generosus, lætitia nobilis. Tū ex obiecto, vi debo vos. ex facie Christi, quam si videret infernus, nō esset in infernus: Tū ex sede, gaudebit cor vestrum. radix totius vitæ, non gaudium generale: Tum ex perennitate; & gaudium vestrum nemo tollet à vobis Crescet continuo. in vitam æternam. Ita suscitato domino, gauisi sunt discipuli Amplius ascendente, reuersi sunt cū gaudio suscepto spiritu sancto, amplius nā ibāt gaudētes, à conspectu concilij &c. Maxime omnium in morte, quia vocant ad vultū Dei, & ipsā vitā, in uita fruunt, Iterū cōspiciūt glorio sã humanitatē. Augent gaudia ex cōsortio angelorum. Iterum ex consortio fratrum quorum gaudijs ex charitate non minus fruuntur, quàm si is, imo magis intētiue si sit in maiori charitate. Iterum ex exercitio ubi perpetuo canitur, alleluia alleluia. Amen

Habita Roma, apud sanctos Apostolos. quarta Martij. 1560. Do.

DOMINICA QUARTA POST PASCHA.

Ioan. 16.

Vado ad eum qui misit me &c.



Vado Hic tandē scopus est totius peregrinationis nře. quæ perpetuo currimus, quasi aquæ dilabimur super terram, ut sicut ab vno Deo patre & creatore visibili, & inuisibili omnium exiuius, ita ad eundē tanquam terminum per circulum remeemus, sicq; ex ipso & per ipsum, & in ipso sint omnia: Duo hic sunt à nobis diligenter obseruanda: Primum est, ne viam erremus, atque ita quasi per iter falsū incedentes à scopo tandem aberremus: secundū est, ut in via incedētes bona, sic contendamus, ne in itinere quasi lassī, aut amore uitæ, vel aliqua alia occasione seu passione detenti consistamus. Nam hæc est illa via in qua non progredi est regredi. In primo erāt peccatores, qui sic fracto iustitiæ ordine à bono incommutabili auertuntur, ut profus in diuersa tracti ab alienentur, de quibus psal. Maledicti qui declinant à mandatis tuis, quorū finis interitus, quorum pars est cum hypocritis &c. In secundo errant etiā boni quicunque circa viā. i. creaturas nimis versant, ita ut in eis (quod debuerāt) ubique creatorem non quærant: Hic videas immensā hominum, etiam bonorum studia in conquirendis bonis corporis, pro se & familia alenda, in cōseruandis. Cum tamen natura paucis sit contenta: & pauca etiam illa gratia Christi è manib⁹ dei suscipiat F. Franc. Viced.

Psal. 118.

& in eisdem quærat, ac Deum suscipiat: Meliores etiam in cōquirendis bonis spiritualibus hærent, & sæpe nimis quæ debuerant, in gustu sacramentorum, in suauitate verbi, in dulcedine contemplationis. Ita ut sine his seruire Deo nesciant, argumentum, quod in ijs non quærent Deum, sed seipsos, & sua gaudia, quare circa hæc detenti, nunquam pure Deo fruuntur spiritualiter; sed semper quasi carnaliter. Inter hæc duo hominum genera versata est humanitas Christi in terris. Alij planē auerti, in omnibus illi contradixere, infideles, Hypocritæ, Demoniaci: Alij satis boni quæsierūt eum, sed in bonis corporalibus ut Galilei, Nazarethani &c. Alij meliores ut Apostoli in bonis spiritualibus, in amabili eius cōuersatione, in suauitate & vita verbi, &c. quare ubi meminisset de recessu affliguntur, & tristitia implētur, argumentū, quod amant plus eius præsentiam, quā ipsum, quia seipsos amant in eo; Has omnes passiones tangit & corrigit in euāgelio hodierno vnica prouisione, nēpe per promissionem spiritus sancti, quæ mittet ipse ad hæc omnia conficienda; primum ad reuelandas impietates, & arguendas malorum, atque docendum iter verū, quæ ratione vocat eum spiritū veritatis: secundò ad succurrendum bonis, ne falsa consolatione circa creaturas detenti consistamus, ob hoc vocat paracletum, id est consolatorem. Incipit autem ab exemplo, suo. d. Vado ad eū qui misit me. Vado, nam vita hæc perpetuo currit: non in incertum, nō per inuias vias: sed ad eum qui misit. Ita patre nominat, quia d. ab eo missus per obedientiam, veni tanquam à principio. ad eundem redeo per obedientiā: tametsi amara iubeat, tanq; ad finem Ddd Etnemo

Mich. 4.
Esa. 26.
Ezec. 37.

3. cor. 1.

Psal. 26.

Et nemo ex vobis interrogat me quo vadis? Ita amat Christus, ut sciamus quo vadit. obseruemus terminum eius & finem crucis, quam sit gloriosus, sicque in crucibus nostris animemur: Tam oppressi sunt Apostoli, quod nemo interrogat, ad solam vocem crucis perhorrescunt. Sed quia hec locutus sum vobis, tristitia impleuit cor. Tam miserere sunt coangulati. Tantum ex hoc, quod audiunt Christi recessum, & ferre nequeunt, contra quam tristitia magnis quibusdam verbis se opponunt. d. Sed ego veritatem dico vobis. quanta emphasi prae mittit haec? ego verbum, via & veritas, veritatem dico vobis, ut cunque vobis displiceat. Tamen ferendum est, haec est una veritas quae praeteriri non potest. expedit vobis ut ego vadam: Potuit dicere expedit patri, qui ex hoc gloriam consequetur: expedit mihi, qui per hanc viam intrabo in gloriam, & nomen super omne nomen consequar: At hic totus est in consolationem Apostolorum & nostram. quare dicit expedit vobis. Dat rationem. Quia si non abiero, paraclitus non veniet: hic egent apostoli tristes consolatore, & tali, qui superet omnem tristitiam, & omnem mundi consolationem. Non potest autem venire spiritus, sanctus, tum ex parte patris, qui nondum reconciliatus est, tum ex parte Apostolorum qui nondum purgati sunt, dum ergo fieri, & praemitti purgatorum, per sanguinem eius, atque ita habitatio apostolorum priusque spiritum sanctum suscipiant. non enim venit in malivolam animam. Si autem abiero, mittam. Tam utilis erit hic recessus, quare bono animo ferendus est. Ita nobis accidit spiritibus, ut quandoque recedat Christus & gratiam suam retrahat, ariditatem que spiritus relinquit, sine gultu

sacramentorum, sine fervore orationis: Tantum ne nos culpa nostra rejiciamus, & expellamus, bono animo ferendum est, nam redibit cum lucro. Ita & Maria virgo quaeque amisit Christum filium; tandem quaesivit, in medioque doctorum inuenit magna cum patris gloria, utcumque a se, & rebus suis accessus videret, quare dolenti & querenti, fili quid fecisti nobis sic? Respondit. quod est quod me quaeratis, nesciebatis, quia in his quae patris mei sunt oportet me esse? Ita de Iesu mihi utcumque perdam in me ipso, feram omnino, tantum ut te in his quae patris sunt inueniam, de gustu & comodo meo non curo, tamen ut quicquid de me facis in gloriam patris facis. Ita expedit abire Christum nosque ex eius recessu non tantum extra, sed & intra mortificari fit enim per hanc amissionem magna acquisito spiritus, quem mittit Christus a patre.

Veniens autem spiritus, inuenit duo hominum generum: (ut dicebam?) alij sunt extra viam, peccatores, & de his dicit. Cum venerit Ille arguet mundum: Hoc proprium spiritus est arguere. Ita ad Ef. Clama ne cesses. Ita Paulus. Argue, increpa; oportune, impotente; Contra pseudo spiritus beatificant, & seducunt. Ita Ef. Qui te beatificant, ipse te seducunt: Ita Paulus. Rom. ultimo de pseudo Apostolis: Huiusmodi domino nostro Christo non seruiunt, cui ergo? sed suo veteri, qua arte? per dulces sermones, & benedictiones seducunt corda innocentium. Arguit spiritus mundum. Ita solet Christus mundi malitiam vocare, ipse non est de hoc mundo suos seligit ab hoc mundo, mundum arguit, in principio, in medio, in fine; principium infelix est incredulitas: de hoc dicit De peccato, quia non crediderunt

De

Multa habent peccata, at hoc. vnum radix est caeterorum, quod non credunt, ob hoc Christi non sunt Medius est hypocrisis, & iustitia simulata quare Dicit de iustitia. Taxabit mundi iustitiam, & praecipue Iudaeorum, ostendetque inualidam esse, quia vado ad patrem. Morior ut iustificem mundum; sine me non est iustitia, si lex iustificaret, gratis Christus moreretur. Moritur autem quia omnes iustitiae nostrae sunt menstruatae; discernet etiam iustitiam Christi, quae vocabant Samaritanum, tanquam relictam, ex hoc quod bene terminat, quia vado ad patrem. Finem quoque arguet; qui erit in Iudicio eo, quod princeps mundi Iudaeus est. Ita Satanam vocat, e cuius manu sublata est mundi tyrannis; hoc autem iudicium duo reprehendit in mundo. primo, quod abhuc seruiat Satanae, cum tamen Christi sanguine sit e manibus eius libera tus: secundo, quod videns Satanam ex peccato damnatum, adhuc in similibus culpis perseverat: de hoc Petrus in secunda, quod si peccantibus Angelis non pepercit &c. haec de illa parte. Alii sunt in via; de his subiicit. Adhuc multa habeo vobis dicere; vestri sunt thesauri veritatis, sed modo non potestis: multa sunt mysteria regni Dei, sed sine magno dono spiritus nos non comprehendimus, studio tamen, oratione, patientia indies magis erudimur, ut nunquam vanum sit audire verbum Dei, semper enim novas diuitias acquirimus: adhuc docendi sunt Apostoli, de mysterio trinitatis, de promulgatione euangelij, de instructione gentium, &c. via tuta est ostendenda qua sine peccato ad finem tendant unde exierunt, & ad patrem vadant, etiam per cruce. haec omnia suggeret spiritus sanctus: cum

autem venerit ille spiritus veritatis; vera docet, errores tollit, quia verax est & spiritus veritatis Christi, qui veritas est. Ille ergo docebit omnem veritatem; Natura habet veritatem sed non omnem: scriptura habet in testamento veteri sed nec omnem, nec distinctam in figuris: euangelium habet claram, sed non omnem: omnem habet & claram ecclesia a spiritu sancto edocta: quem misit Christus a patre, Signa autem quod a Christo venit, erunt, quod glorificabit Christum. Qui a se loquitur gloriam propriam quaerit. Hic sua non docebit, & si sua, non a seipso habita: sed inquit; De meo accipiet. Hic conuincuntur Graeci & Armeni, quod a patre & filio procedat spiritus sanctus. Et hoc dicit. Mittam eum, non mitteret nisi ab eo procederet. Ita dicit, de meo accipiet: a quo habet doctrinam ab eodem & naturam, nam sunt idem in Deo: De sua dicit Christus. Mea doctrina non est mea sed eius qui misit me. quia omnia habuit & audiuit a patre. esse, intellectum, scientiam, & omnia: A patre & filio & spiritus sanctus. Hic docemur nos audire spiritus sancti voces, nam verax est, & veritatis spiritus, infallibilis, sustinete aduentum eius, nam omnia accepit a patre & filio in eius gloria, & nostram instructionem, de qua in fine, & annuntiabit vobis. non sepelit talentum. Docet deos dirigit errores tollet: consolatur sua mirabili paraclesi, nos desolatos, & tristes, ac sua consolatione, ita omnem naturam superat & mundi: ut ab eo docti, & sustentati, tandem per omnem viam etiam crucis, per omnem amissionem etiam recessum Christi per patientiam, ad patrem tendamus, a quo exi-

D d d 2 uimus,

uimus, In eoque tanquam alpha, & omega. principio, & fine quiescimus. Amen.

Habita Neapoli, apud sanctum Laurentium. octauo maij. 1558.

DOMINICA QUINTA Post Pascha.

Quando tandem instat tepus recessus. D. N. Iesu, vt sicut à Deo patre, exiuit, ita ad patrem redeat. vt non nisi amans à patre exiuit sola charitate cogēte; amās vixit 33. annis continuis perpetua charitate dilexit, dixit, fecit, omnia cum amore, Ita non nisi amans recedit, Exiuit Ita à patre, vt tamen patrē non relinqueret, quin cum eo immēso immēsus viueret vbiq̄ue locorum, & temporum: Recedit nunc à nobis, ita tamen vt bona eius pars, nobiscum remaneat, imo totus manet in verbo eius, manet in spiritu, manet in sacramento, tantum recedit secundum faciem illam visibilem & apparentem: qua diutius frui nec nobis ipsis expediebat, quare amor iduxit, amor idē abducit: tum vt illum ad locum suū reuocet, vnde exiuit, ad sinum patris; tum vt nos altius tollat supra omnē creaturam, supra omnem carnem, supra eius humanitatem, ad agnoscendum patrem in loco suo, & filium in suo; alioqui mundus perpetuo confundetur. In prima mundi etate confusissima, & imperfectissima erat Dei cognitio: qua mundus vix agnoscebat Deum vnum æternum, sapientē, omnibus prouidētē: quomodo autem, quādo, qua via prouisurus esset, ignorabat: Data circūcisiōe Heroes

illi Abraā, Isaac, & Iacob, clarius cognouerunt Deum reconciliandum per mediatorem, quem vidit, Abraā in victima sua, & exultauit. Clarius in lege. modum, tempus, matrem, vitam mortem, resurrectionem. sed in figura: tandem visus est mediator, sic tamen vt illi hærerent Apostoli, ac turba illa frequentes eum quasi alium Deum non agnoscerēt, ab eoq̄; vno regerentur. hinc Petrus vult facere illi tabernacula. Galilei offerūt regna &c. vtilis est caro Christi ad tempus, vt Apostolos doceat modum, recte viuendi; reuocet à fermēto Pharisæorum &c. at si non altius tollantur hærerent in carne Christi. i. in creatura, quare expedit vt subducatur, intelligantque esse alium fontem bonorū vnde petenda omnia, nempe patrem Deum, Christum esse mediatorem, in cuius nomine petendum, sed à patre: illuc ergo omnia dirigēda vt per Christum omnia à patre petamus, & Ita in patrem tanquam in primum, etiam sublata Christi præsentia visibili, spiritualiter subleuemur. Huc respicit tota Christi hortatio, de qua in præsentī Euangelio agit cum Apostolis, quasi suo recessu mundum restituat loco suo, & Dei paternitatem modo quodam per eius præsentiam subobscuratam in sua sede & maiestate collocet. Dicit Ergo. Si quid petieritis patrem in no. meo dabit vobis. q. d. quod à vobis tollar agrē fertis, quasi donis meis priuemini, & magna illa bonorum copia quibus præsentē me, facile fruebamini, sed ne timete, nihil amittitis. Si Quid verbum generale oīa bonorum genera temporalia, spiritualia completens. Diues in omnibus qui inuocāt illum: petieritis hæc funis, hæc hydra qua haurimus omnia Dei bona oratio:

3. Par. 20.

oratio: hoc medio nunquam destituimur, vt oremus. Cum ignoremus quid agere debeamus, hoc nobis restat, vt oculos ad te leuemus: Patrem. hæc gratia & lux est testamenti noui vt inuocemus patrem, quem prius Dominum, aut iudicem precabamur: verbum hoc dat gratiam, dat spem orationi. Ita dicit ecclesia. Audemus dicere. Pater noster &c. hic proprius est Dei orāti locus. vt agnoscat pater. Ita clamat in cordibus nr̄is spiritus patris & filij, abba pater: vt filij ergo petimus, & hic est locus noster, in quo nos collocavit Christus, per sanguinem ipsius qui participes nos fecit diuinæ adoptionis. Da Nominē meo. Hic est proprius locus Christi, vt eo tanquam mediatore vtamur, non tanquam tertio, quæ est sola Diuinitas. In eius ergo nomine idest eius virtute suffulti, tanq̄ palmittes in vite, tanquam membra in capite, in eius nomine qui Iesus est, ea quæ salutem concernant à patre petimus: in eius nomine (Augustinus) petimus quem mens orantis meditatur. Vt cunque in ore sit nomen Iesu & Christi; si quid tum aliud in animo versamur orantes, in nomine Christi non petimus. In eius nomine & merito coram patre proferendum: non in iustificationibus nostris. Dan. Vt mur ergo creaturis elementaribus tanquam organis & ministris Dei: sanctis & Angelis tanquam amicis. Christo tanquam mediatore: Deo tanquam patre. qui sic obsecratus sine dubio. Dabit. merita supplicum excedit, & vota; dubitari potest de nostra oratione; non de sua exauditione Samaritana dicit Christus. Io. forsan petisset: at ille dedisset sine dubio tibi aquam viuā. Prope est dominus omnibus inuocantibus eum Inuocātibus

Ioan. 4.
Mat 144.

eū in veritate. Erit anteq̄ clamet ex audiam eos. Vobis, & pro vobis, & Eia. 65. pro alijs Centurioni data est salus ferui, Chananeæ salus filia. Pau. 266. animæ donatæ sunt: sic bono, & audenti animo petēdum, nam hæc est magna gratia noui testamenti, vt patrem inuocemus, & à patre omnia suscipiamus: Vsq̄; modo nō petistis quicquā in no. meo. In testamento veteri vbi non agnoscebatur neque Deus pater, neque (de omnibus loquor: nam Heroes vtiq̄ue cognoscebant) Christus mediator, orabāt ppter Abraā, Isaac, & Iacob. in diebus carnis Christi, omnia petebant ab ipso Christo; sine pera sine baculo mittebantur & tamen omnia sufficienter habebant: nunc vero in nouo testamento, quando omnia loco suo restituntur, à patre in nomine meo, audenter. Petite, accipietis vt gaudium vestrum plenum sit: verbum hoc, vt gaudiū &c. ad quodcunque duorum præcedentiū referri pōt: Aut Petite vt gaudiū vestrum plenum sit: hoc maxime optamus, vt gaudeamus, vt liberum cor, & mentem hylarem possideamus. Incipit gaudium hoc à iustificatione, vbi cum Deo nostro pacificamur, augetur per continuos gradus gratiæ, tandem in patria impletur, vbi mens implet visione, voluntas fruitione, & tota vita fit paradysus ibi vere gaudemus, vbi nullus meror. hoc ergo maxime, petendum, vt beati simus, & pleno illo fruamur gaudio. En quæ ad salutem faciunt: Vah quā frigidī nos sumus in petendis donis spiritualibus, quā feruidī in petendis temporalibus; quanta tepiditate dicim⁹ Pater noster, sanctificetur nomen tuum, adueniat regnum tuum, quā molliter addimus, fiat voluntas tuas quanto vero ardore, & quam ser-

feruenter dicimus toto ore & plenis faucibus . Panem nostrum quotidianum da nobis hodie ; Aut ex-pone . Petite , & accipietis , quid ? cur ? vt gaudium vestrum plenum sit . cœ-pit opus in vobis vocando , iustifi-cādo , magnificando , maiora adhuc dabit , & pleniora dona recipietis , vt gaudium vestrum plenum sit ad ve-stram foelicitatem quousque illo , re-uertamini vnde existis .

Quando hæc est claritas no. testā-mēti vt omnia locis suis coaptentur & ita per Christum patrem libere in-uocemus : Nec iam vltra prouerbijis figuris detineamur ; sed palā de patre , de hoc benigno , & clementissimo pa-tre hæctenus ignoto annuntietur no-bis , merito instat Christus , petamus : & nos ipsi petamus , addens : Et non dabo vobis , quia ego rogabo patrem q. d. ne , sic toti in me vno hærete , vt ab hac carne mea omnia expectetis , quasi aliunde non veniat dona , quasi ego solus me ipso sine vobis sufficiā . Ego quidem semper ero ante pa-trem , & coram eius vultu me ipsum pro vobis ostēdam , sacerdos in æter-num : vos tamē vestris partibus ne de este ; & nomine meo coram patre vos præsentate . ipse enim pater amat vos , dulcissima verba quibus erigitur in omnem spem oratio , quando amantem patrem compel-lat , fat est , quod pater est , at quan-doque etiam irascitur filio pater Patrem ergo & amantem inuocate quanta fiducia ? quid vero amplius optet , quā a patre amari ? ipse amat vos , quia vos me amatis , & credidi-stis quia a Deo exiui : si de amore in-fuso , & fide loquitur , arguendū est a posteriori , vt deducit Augustinus . quod scilicet pater nos amat , appa-ret ; quia vos me amatis , nec enim nos

primo amamus , sed ipse prior dilexit ; & fructus amoris eius est amor no-ster & fides nostra ; qua ille sic erexit nos ad credendū , q̄a Christus a Deo exiuit , in quo articulo comprehendū-tur oīa , vt Petrus & Martha . Ego cre-didi quia tu es Christus fili⁹ Dei viui qui in hunc mundum venisti . si de-acquisita loquimur . argumentum in-ducī pōt a priori , quasi a causa meri-toria vel digna : sed præparatiua , & cō-stitutiuā , nā virtutes eę acquisitę sunt immediatę dispositiones infularum , & gratuitarum . sic ergo amantur Apostoli , quia verbum audientes cre-dūt Christū a Deo exisse , & amant eum ac sequuntur , atque in hoc lo-co constituunt , vt hoc mediatore se-se coram patre statuunt . Exiui a patre & veni in mundum , hic quatuor ver-bis totum negocium exprimit suę humanitatis : Exiui a patre : hic narrat conceptionem , & natiuitatem qua quoquo modo exiit a patre , & ab-sconditus est in carne . Veni in mun-dum . Hic tempus carnis suę verba , opera complectit : Iterum relinquo mundum , hic mortem & transitum ab hoc mundo foelicem , quietum ; Et vado ad patrem , hic regressum , al-censionemque narrat : qua ad lo-cum suum proprium tendit , patrem idest prope patrem : Relinquitur ergo sic distributus , mūdus : vt caput & fons bonorum sit pater Deus , & tota diuinitas , ad patrem & prope pa-trem mediator sit Christ⁹ : Amici sint sancti : creaturę omnes seruiunt : Nos ad patrem tendamus , ita vt per crea-turas omnes excitemur ad eius cul-tum , sanctis & Angelis quasi amicis vtamur , vt intercedant : Christo tanquam mediatore a patre oīa petamus , suscipiamus , vt tandem gaudium nostrum , vt ab exiuit ,

in

in eo tandem consumetur & implea-tur . Amen .

Habita Neapoli 15. Maij . 1558 .
apud S. Laurentium .

I N F E S T O D. M A T T H A E I Apostoli .

Cum transi et D. Iesus vidit ho-minem sedentem in telonio .

Mouet potenter oculos , aures , sensus omnes nostros , adde & partem animæ cognitiuam , vir-tus , ac potentia Christi vere mirabi-lis , qua vix natus Magos ad se igno-tum , ex nomine tantum regio , per stellam traxit ab oriente qua deinde turbas & populos , innumeros ; Iu-dæorum inimicorum , ex Lazaro sa-scitato compulit ad se honorandum vocibus , palmis , vestibibus . Gentiles et ipsos in sui desiderium traxit , vt te-statur Ioan . Motus hic potentiam se-quens stuporem inducit , timorem , honorem , quare Magi procidunt & adorant , pueri hebræorum clamant , colunt regem , vocant & prophetam a Nazareth &c . turbæ Galilææ regē facere volunt .

Sed longē potentius , & dulcius mouet non modo sensus , & intelle-ctum , sed viscera ipsa cordis boni-tas & amor eiusdem Christi : hic enim non tantum mirabilis , sed & amabilis est gustui iucundissimus , trahens , rapiens , flectens , amorem (in quo stat summa legis & summa religio) pariens , amantemq̄ amanti vniens , vt verē dicant creator & crea-tura . Dilectus meus mihi , & ego illi .

Cum verò totus Christi amor sit dul-cis , & amabilis , Nobis tamen ex con-ditione infirmitatis nostræ ille dul-cissimus , & amabilissim⁹ est , quo pec-catores amat , & amans respicit , & re-spiciēs vocat , & vocatos trahit , & ve-nientes recipit , & recipiēs recipitur , & se totum illis tradit , eosq̄ ; totos , & eorum omnia recipit , ac cum illis , & cum quocunq̄ ; illi volunt , quasi cū dilectis suis fruitur . Hæc hæc illa est misericordia , hæc illa amoris pars , q̄ vt quasi sanguis fluit ab intimo fun-do cordis Christi , ornatq̄ue & exer-cet , quasi proprium pignus legatio-nem suam . dum quasi medicus po-tens , & maximē pius vocat , recipit , sanat male habentes . In hoc maxi-mē placet patri qui ad hoc misit : vt sis , inquit salus mea vsq̄ ; ad extrema terræ . q. d. nullum morbum reijciens omnia sanans : in hoc maximē hono-rat spiritum sanctum , quo vnctus est . Ad sanandum inquit misit me Esa . In hoc maxime exercet munus suum , quod est saluum facere quod perierat : In hoc maximē iuuat nos ,

Esa. 61.

mouet , trahit ad se scientes , quod non vult mortem peccatoris , sed vt conuertatur & viuat , insuper , quod ad cōuersionem ideo inuitat , vocat , adiuuat , recipit , tantum vt sa-net , quia amat . Et ecce præter voces , exempla frequentissima , omnino , inquit Bernardus , propter tuam mansuetudinem currimus post te . Dumine Iesu Christe , audientes q̄ non spernis pauperem , non horres peccatores , non latronem , non me-retricem , non adulteram , non publi-canum , non negantem Petrum , non persequentem Paulum , nō ipsos cru-cifixores tuos : Ecce hodie nobis Matthæus , publicanus tam dulciter a Christo motus , quod respicit ; vo-

cat,

cat, trahit, recipit, fruitur cum tota domo sua. Tantumque in hac misericordia delectatur, quod eam contra Pharisaeorum obsecrationes defendit, in tantumque effert, quod praefert sacrificio, & in hac una constituit totum negocium carnis suae. d. Non veni vocare iustos sed peccatores: Iucundissima narratio est omnibus, potissimum peccatoribus, etiam grauius; & enormibus tantum ut vocantem audiant, & ad eum vocati & tracti se conferant. Nunc obseruamus singula.

Cum transiret dominus Iesus vidit hominem sedentem &c. Tria potissimum capita complectitur haec narratio qua Matthaeus fortunas suas describit, primum in quo vocat & trahit ad se Matthaeum publicanum. Secundum, in quo fruitur. Tertium in quo tuetur tanquam suum, & sui dignum hospitem. De primo narrat, quod cum transiret D. Iesus, ad solita sua negocia peragenda mundi scilicet salutem promouendam, peccatores potissimum conuertendum ad poenitentiam. Vidit, locus est gratiae praeuientis, vidit ab aeterno, & probauit, vidit in hoc transitu, & dilexit. Psal. oculi domini super iustos: Et misertus est; Exo. Videns vidi afflictionem populi mei; Ita orat Psal. Respice in me, & miserere mei. Hominem sedentem in telonio. Publicanum artem sordidam, rapacem & infamem; apud Iudaeos exercentem; periculosam etiam apud Deum; lucris inhiantem; Esa. Prophetam meum exactores spoliauerunt: Hi sunt qui a principibus maiore semper pretio conducunt vestigia, inde ut redimat se, durissimi, & acerbissimi sunt exactores; unde populis obuicunt indies onera maiora. Ars inter pra-

missas minus licita secundum Chrysostronum, & patres, tamen permissa est, sed habet magna pericula. Inter haec vidit Iesus hominem suum. Sedentem. Retinet primo amor terrenorum. Secundum desidia bonorum. Tertium lucrum & prospera negotiatio. Quartum mala societas, exempla, consilia & saepe patrum, & quandoque spiritualium persuadentium esse licita Matthaeum nomine. Ita sese explicat sine rubore. Lucas Marcus vocant leui, obscuriore scilicet nomine, ne detrehere, & reficere uulnera videantur, ipse autem proprio nomine se specificat. Ita iustus accusator est sui. Ita caecus ille inter notos instabat, d. quia ego ipse sum. Et Paulus Christus venit peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. iuuat miro modo poenitentem ex animo confessio & recordatio peccatorum ad illustrandam Dei misericordiam & humilitatem in se augendam. Sequere me. Vox domini in virtute praecipit ut faciat, adiuvat ut possit. Vox enim ista inducit in peccatore, Primum, timorem, Secundum compunctionem, Tertium propositum, Quartum executionem: vox est compendiarum omnia includens; si nihil aliud scis, sequere me. transi omnia, perge, procede ad me per omnia, super omnia contra omnia, tunc omnibus. Me uno diues es. Patrem me vocabis, post me ingredi non cessabis, semper ad intimiora. Surgens, relictis omnibus (addit Lucas) Secutus est eum. Chrysostron. Disce in vocante virtutem. In vocato obedientiam. sequitur velociter, ne tardes conuerti ad dominum. Eccl. Totaliter Relictis omnibus, usque quo claudicatis. Secutus est eum, corpore, aetate, fortuna. suum praescindens, non soluens, inquit

Prou. 13. 1. Tim. 1.

Jerem. 13.

Eccl. 5. 1. Reg. 17.

Hie-

Hieronymus. simul sese omnibus exuens; nudus nudum, affectum nunc: mox & effectu omnia dimiurus. Et fecit ep (Lucas) conuiuium magnum. si spiritualia (Paulus) vobis donamus, magnus est si temporalia vestra metamus? Magnum est conuiuium ex hospite magno. Ex numero conuiuarum, concurrunt enim undique, vocante ipso, publicani & peccatores (ut Lucas, & Marcus) totum mundum si posset vellet nunc ad Christum trahere, & maxime sui similes, quare magnum est conuiuium ex animo dantis, in quo potissimum est conuiuium Christi, ubi epulae sunt deuotio, charitas, compunctio, hilaritas, affectio his velicitur Christus, sunt autem haec omnia miracula vocationis huius: homo sedens vix vocatus surgit, homo auarus lucris inhians dimittit omnia: homo diues pauperem sequitur. Rapax alienorum dat propria: propria salutis negligens, iam alios conuocat ad salutem. Ita cor mundum creat Christus, & spiritum rectum in nouat. Sunt etiam haec omnia indicia sanitatis, cum peccatorum primo surgit a culpa: secundum sequitur Christum & exercitia virtutis. Tertium cum gratiam agnoscit, & rependit. Quartum cum & fratrum curam habet. Sequitur & ipsum Christus, iam mutuo sese amant; intrat ad eum, discumbit. Vbi? inter publicanos & peccatores. Hic proprius locus est Christi; hoc spectaculo gaudent Angeli, exultat terra; sic enim trahit ad se, quasi ad centrum, peccatores; utinam omnes veniant, utinam nullus in toto mundo remaneat foris. Foris sunt Pharisaei; dum peccatores cum Christo intus epulantur, ipsi seipsum pleni esuriunt. Ecce serui mei comedet, vos esuritis. Murmurant, & damnant comertium

hoc Christi cum peccatoribus, In quo vno stat mundi salus, quare ipsi pereunt; diminutio eorum diuitiae sunt mundi. Christus audit, & quia tangunt eum in proprio ministerio, ferre non potest, quare sese tuetur. pulchra parabola, qua se medicum, peccatores aegros appellat. Ad quos ergo Medicus nisi ad aegros? quos alios magis iuuare potest? quo alio loco virtutem exercere? Ad quem aegri nisi ad medicum? Quid est haec cum peccatoribus conuersatio? misericordia maxima est. Quanti vero refert homini Dei misericordiam facere? Euntes, mundi censores, discite nam toto caelo erratis. Quid est illud Ose. Misericordiam volo non sacrificium? vos confiditis maxime sacrificijs, & certe optima sunt, si a bono procedunt: at bonum facit virtus, & virtutum forma est charitas: In hac ego laboro, & ad hoc veni. Vocare non iustos quales vos arbitramini, ac ideo medicum me despicitis: sed pauperes hos peccatores, ad poenitentiam, ut sanentur, & viuant. Amen.

Ose. 6.

Habita Mediolani 1566.

IN FESTE BEATAE Virginis Annuntiatae.

Ecce Ancilla Domini: Fiat mihi secundum verbum tuum.



A Etiam, scilicet, & Sacrosanctam diem colimus. Latam, ac serenissimam facit immensa ista claritas Diuinae Charitatis in qua sum mopere glorificatur; dum sese totam

Eee tam

Psal. 33. Exod. 3. Psalm. 24.

Esa. 3.

Esa. 63.

tam aperit, & è cetro, & finu infinite suæ paternitatis filium effundit, pignus æternum amoris sui; vnde iam licet in hac luminis abundantia cernere in Deitate paternitatem: Et in spiritu huius magni filij, & Deum dominum inuocare Patrem. Fœlicem, & beatissimam facit incomparabile cõmodum, quod ex ea cum summa ista serenitate consequimur, dum omnia nobis propitiantur; dum ad nos iuuadũ non modo inclinatur cœli sed cœlorum, virtutes Angeli nõ modo Angeli, sed cœlorum, & Angelorum Dominus; sed ipsa tota diuinitas; summa charitas Patris; summa obedientia filij; summa virtus spiritus sancti. Sacrosanctam, & reuerendissimam facit profunditas mysteriorum, quibus omnia complentur: Tot, ac talia, quod ad conspectum miraculorum horum stupet non modo natura, aut carnis prudentia; sed ipsa fides, & Religio, nõ modo Philosophi, & sapientes mũdi, sed ipsi fideles & sancti: Tremunt angeli, pauent cœli, vox filei, mens deficit, natura non sustinet. Quid? ipsa met virgo in qua, vt thalamo sponsi, hæc omnia fiunt; hæret, stupet, vix potest credere. Profunditas, totam attentionem cordis nostri requirit Fœlicitas beneuolentiam; lætitia alacritatem, vt dignè de manu patris hæc bona accipiamus; Gratias agamus, & in dies meliora speremus. Tu uirgo fœlicissima, & clementissima, ades. huc, da verba, da cor, vt lætitiis, & gratias has dignè concipere valeat mens, digneque exprimere lingua. Ardet animus; sed pondus superat vires. Tu sustine. Tu rege. Tu per me teipsum clarifica, &c.

Missus est Gabr. &c. Magnam maximam certe opus est rem esse hanc legationem, quando tot numeris, & circun-

stantijs personarum, locorum cõditionum explicatur. Missus est legatio e st ex hoc vocatur Angelus, persona præstantissima Gabriel. Dei fortitudo, ex ordine supremus. A Deo, à potestate suprema destinatur. Quo? In ciuitatem Galileæ; Quam? Nazareth. Ad quid? Ad virginem. Qualem? desponsatam viro. Cui? Ioseph. Vnde vir hic: è domo David. Et nomen virginis quale? Maria. Ita iuuat hic omnia, & singula obseruare, quando sic pertinent omnia ad claritatem rei Missus est. Missio hæc implet, & terminat prophetias omnes de Messia venturo. Quia vltima est prophetia: Terminus veteris testamenti, & initium noui. Angelus. Ad perdendum hominem accessit Angelus ater Satanas inuidus, i Ad restituendum mittitur Angelus lucis. Pertinet etiam ad Angelos reparatio humana, quorum sedes sunt implendæ. Gabril. Hic ille est magnus Dei secretarius, qui semper mittitur ad reuelandum Messiaæ mysteria, ad Danielem. ad Zacchariam. ad virginem A Deo. Tota sanctissima Trinitas expedit nuntium, potentia patris, sapientia filij, bonitas spiritus sancti Diuus Thom. quæcunque sunt actiones pertinent ad totam deitatem in hoc negotio. In ciuitatem Nazareth. Iam incipit mysterium Crucis, in quo infirma confundunt fortia, quare ad paruulã Nazareth non ad amplam Hierusalẽ, aut Romã mittitur. Adde quod salus hæc pertinet ad tribũ Iuda, & domũ Davidis. de cuius sorte est Nazareth. De sorte zabulon erat Nazareth. vicina tribui Neptalim. primo tempore alleuiata est secundum Zabulon. Ad uirginem. Primus Adam è terra virgine formatus est. Ita decet & secundum è virgine cõcipi. Virgo est casta, carne & spiritu

Virgo

Virgo est anima sine vlla labe; virgo est caro sine macula. cognata est Angelis virginitas. Desponsatam viro. Ita decuit tum ratione Matris, vt pudor eius seruaretur. Tu ratione prolis, vt custodiretur & deduceretur. Tum ratione mysterij vt celaretur. De domo David. Ita ex domo viri notificat domum virginis; nam ex eadem tribu erant vir & vxor. numeri vltimo. Ad hæc. n. domũ potissimũ pertinet hæc.

Et ingressus Angelus. Hic iã formatur Dialogus duarum personarũ Angeli & virginis. Atq; in summa: Angelus Virginem Salutatur, Confirmatur. Infruit Quietat, virgo autem Audit. Dubitat. Infruitur. Consentit. Aue. Verbum lætum, læta nũtians; hæc tunc inauditũ. Nulla hæc mentio culpæ, pœnæ, & dolorũ. saluere iubet, & læta esse. osculũ. est spiritus, inq; Bernardus, quod de uoti infigunt virgini. Gratia plena. Gratia naturam superat: & hæc plena est; nõ sũ sufficiẽtia tũ vt nra; nõ secundum abundantiam vt Apostolorum: sed tantum secundum excellentiam. Cui & in ecclesia respondet cultus Hyperdulix, plena est secundum longitudinẽ à primo instanti ad vltimũ, plena secundum latitudinẽ à in omni genere gratiarum sine vlla culpa, originali, actuali, mortali, veniali: plenum est vas, facile effundit vix tactum. Quis inquit Innocentius, inuocauit eam & non est ex auditus ab ea Dominus tecum. Hoc verbum illud est, quod maxime tangit & recreat cor virginis. Hoc à suis deuotis maxime exprimendum Ex hoc enim pendet tota virginis fœlicitas dominus tecum. Tecum in mente est. tecum erit in ventre. Benedicta tu in mulieribus. Ita caput est virgo noui seculi, quod seculum benedictionis est. Prima n. aledixit, vitupera

uit, profuituit sexum; secunda hæc re. parat. &c. Quæ cum audisset cogitabat &c. Turbat virginẽ Humilitas, vt olim Centurionea. Nihil enim harũ beatitudinum agnoscit in se: quare vix admittit has benedictiones. Hanc humilitatem maximè amat Deus, in hac constituit nidum filij sui Reuera habent quicunque Mulierũ status suas virtutes proprias. vt sit virgo pura, casta corpore, & spiritu vt sit vidua, pia, exemplaris, mqr-tua mundo, vt sit vxor fidelis, prudens, patiens & cætera. At virtus illa quæ omnibus mulieribus summè est necessaria; sine qua nihil sit Humilitas est. vt infirmitatem sentiat, subiectionẽ sponte patiatur. Etenim inquit Paulus. Mulier seducta est. Et tamen Eheu si vllibi est superbia, facta temeritas insolentia &c. in tot mulieribus reperitur; vt sola superbia plurimas ex eis à statu suo prorsus alienet, sunt pauperes, & volunt esse diuites sunt atrę, & fiunt albę sunt pallidę, sunt rubrę sunt paruulę, sunt magnę, sunt vetulę, sunt iuenculę &c.

Secũdò. Ne timeas Maria &c. Corroborat animum virginis; docet rem non esse humanam, sed Diuinam, quare & modos humanitatis excellere. Inuenisti gratiam &c. Gratia naturã superat; ex hac tota fœlicitas pendet: quæ fuit Gratiam Maria, & ecce inuenit. quærit gratiam Humilitas: Inuenit Humilitas. custodit Humilitas. exercet Humilitas. fruit Humilitas. tota Gratia Humilitatis est.

Tertiò. Ecce concipies &c. Hic iam sedatã virgini explicat pondus legationis suæ. Quæ in summa quinque continet capita. Primũ, quod concipiet & pariet filium. Quasi dicat. En ò virgo benedicta. Multa legisi & audisti de Messia mundo pro-

Ecc 2 millo,

Esa. 64.

Esa. 45.
Exod. 4.
Gal. 3.
Psal. 131.
Dent. 18.

misso, ad eius redemptionem; tu quoque sapius orasti & instantissimi petijisti: utinam dirumperes coelos, & descenderes. Rorate celi defuper &c. Mitte quem missurus es &c. En iam concipies &c. Promissus est Messias Abrahamo. In semine tuo &c. Dauidi. De fructu venteris tui &c. Promisit Moyses prophetam similem sui. Prædixit Iere. Matrem quod foret foemina. Esaias specificauit quod foemina virgo. Micheas locum. Daniel tempus, Abachuc nomen. Malachias præcursorem. En iam concipies &c. Offensus est Messias in omni seculo multis sub imaginibus, quibus se sancti patres oblectarunt, salutantes eum à longè, & diem eius sic in nube videntes; Adam in ligno vitæ; Abel in suo altari. Noe in Arca; Melchisedech in decimis. Abraham in victima: Iacob in petra olei: Ioseph in somnijs, Moyses in Rubo saxo, Manna, serpente æneo. Aaron in Tabernaculo. Iosue in sole. Gedeon in vellere. Sanson in fonte: Dauid in throno. Salomon in templo. Elyas in pane subcinericio. Eliseus in sale, Esaias in flore, germine, mote lumina. Ezechiel in sole nube tecto. Daniel in saxo exciso. Iona in hederæ: Malachias in Angelo. Et tandem cessant imagines. Tu, tu concipies &c. Secundum. Vocabis nomen eius Iesum. De nomine Messie mira dixit Esaias, quod vocaretur, Admirabilis; consiliarius Deus fortis, princeps pacis, pater futuri seculi; quod Emanuel, omnia tu colliges in vno hoc & vocabis Iesum, sicque simul & substantiam eius Diuinam, & Ministerium explicabis: nam saluum faciet populum &c. Tertium. Hic Erit Magnus. Maximus erit, Deus verus, & minimus, homo ve-

rus. Ita decet Maximum imum fieri, ut satisfiat illi ambitioni, qua voluit primus homo fieri similis Deo. Ita etiam decet satisfactionem fieri per æquiualem, nihil autem finitum, æquari potest offensæ Dei. Ita etiam decet Mediatorem Dei & hominum vtrunque extremum in se cõplecti. Quartum. Et filius Altissimi vocabitur. Deum esse oportuit, & Deum filium, non enim decuit patrem mitti, aut innascibilem nasci. Filium autem omnino. Primò, ut sic per eum recuperetur adoptio filiorum Dei per culpam amissa, tanquam per primogenitum & vnigenitum, cuius filiatio adæquata est fecunditati diuinæ, vnde potest infinitos facere filios. Secundò, ut sic imago Dei reficiatur in homine, per eum qui est imago naturalis & splendor gloriæ patris. Tertio, ut sic per verbum illud recreetur mundus, per quod à principio omnia facta sunt. Quarto, ut sic dementia hominis quæ voluit scire bonum & malum, per Dei sapientiam corrigatur. Quintò, ut sic qui in æternitate ex natura mediat inter patrem, & spiritum sanctum, in tempore mediet inter Deum & hominem. Sextò, ut tandem qui sua natura nascitur in coelo ex patre sine matre, nascatur in terris ex matre sine patre, Quintum. Dabit illi Dominus sedem Dauid, &c. Hæc omnia promissa sunt Messie tanquam Dauidis filio. Et regnabit in æternum. Conditio ista expressè docet regnum hoc non fore humanum, sed cœli regnum, quod ut dictum est Danieli in æternum non dissipabitur. Hoc igitur nouum seculum, nouum cœlum & noua terra erit quo Messias in esse spirituali denuo creabit mundum in semet ipso, in eo spiritum san-

ctum

ctum vitæ æternæ ad quam omnia in stituentur. Ad paradysum cœlestem, non terrestrem; Primus homo de terra terrenus, Secundus homo de coelo celestis & cœlestia promouet: Vbi vestes erant non iâ pelles, non folia arborum; sed gratia, & virtutum exercitia. Vbi in Arca non manu facta, saluabitur mundus à diluuiio peccatorum. Vbi Sodoma purgabitur sulphure timoris, & spiritus sancti igne; Vbi Israel ducetur ex Aegypto tenebrarum, per mare rubrum sanguinis Messie; & deducetur in desertum poenitentiae, perditis Aegyptijs peccatis, & Demonijs. Vbi pascentur fideles manna abscondito: & à lapide educuntur aquæ viuentes à latere Christi dormientis. Vbi aquæ amare tribulationum, per lignum crucis dulces reddentur. Vbi sublato serpente illo eneo insuperabilis fortitudinis, & patientiae, igniti serpentes tollentur, & nequissimi tela ignea repellent. Vbi lex amoris à Sio pdibit, & inscribet cordibus. Vbi Iordanis, & fluxus cõcupiscentiarum reuocabit. Vos lac, & mel græ, & gloria, veritas, & pax degustabuntur. Vbi Ierico ciuitas Satanæ deicietur, sonitu verbi. Vbi Hierusalem statuetur, cuius fundamenta Apostoli; cuius portæ articuli fidei. Vbi templum idest verus Dei cultus instituetur; tabernaculum quod fixit Deus, & homo: vbi thronus Salomonis, cuius pacis non erit finis. Hæc omnia legatione sua complexus est Gabriel &c.

Quomodo fiet istud &c.? Non dubitat de facto, sed modum quærit; superat enim mysterij magnitudo omnem creatam intelligentiam. Tanto magis, quod tractare cum virgine de conceptione, & partu, cum ipsa virgo viuere & mori de consensu

sanctissimi viri sui decreuerit. mirabile est, & vix auditu dignum. Cum tamen hanc sentiat esse Dei voluntatem, credit implendam, & sine suæ integritatis præiudicio. sed modum ignorat. quomodo fiet &c.? Ita quocumque loco sacramentum hoc magnum perscruteris, clamare, & admirari necesse est dicereque. quomodo fiet istud? &c. Primò, Si charitatem patris, se se ita effundentem, ut proprio filio non parcat, & pro nobis, cum omnibus bonis suis, tradat, post tot annorum millia &c. Quomodo fiet istud? o ineffabile sacramentum amoris, ut seruum redimeres, filium tradidisti? Secundò, Si patientiam, & humilitatem filij, qui è summo sitimus, exinanitus forma serui assumpta. &c. Quomodo fiet? Dilexit me & tradidit semetipsum pro me? Tertio, si modum sanctissimæ huius incarnationis contempleris, quot & quæ concurrunt: in Deitate vna est essentia, & tres personæ, in Christo vna persona, & tres essentiae, Deitas, aia, corpus, æternum perpetuum & temporale. Quomodo fiet &c. Quarto. Si numerum & manerem vnionum. Vnitur Deitas animæ, & est vnio inseparabilis. Deitas corpori, & est inseparabilis. Anima corpori est separabilis. quomodo fiet istud? Quintò. Si naturas ipsas vnitas. Deitas infinita assumit & sustinet in se humanitatem, & non confundit, sed consolatur & beat: Assumit per animam corpus, per spiritum, animam idest per intellectum Thomæ. sic tamen quod simul animam & corpus quomodo? Sextò. Si corpus. quod statim concipitur sine viro in vtero virginis & statim organizatur, & animatur, ita quod verè dixit Ierem. quod femina circūdat virum. quomodo fiet &c.

Se-

Septimo. Si animam, quæ vere vnitur Deitati, & verè vnitur corpori: secundum partes superiores, quæ respiciunt iustitiæ regulam: impatiibilis est, & vere beata; secundum inferiores autem quæ coniunctæ sunt sensualitati, & respiciunt commodum proprium. passibilis est, quomodo fiet illud &c.

Quarto. Spiritus sanctus superueniet &c. Quietat, & firmat animû virginis, reducens eam in plenam & totalem obediëntiam Dei: narrat auctorem facti: spiritû sanctum, & virtutem Altissimi. quæ superueniet: Alijs venit vt causa partialis, quamquã primaria est omnium cõceptuum, hic superueniet, tanquã causa totalis D. Tho. ex Damasceno, spiritus sanctus contulit virgini superueniens in eã. primo purgavit eã præseruans ne in peccato originali cõciperet. secundò contulit et virtutem susceptiuã, qua conciperet verbum Dei. tertio contulit virtutem generatiuam, qua manes virgo posset generare. D. Th. in 3. p. q. 32. Tota trinitas operatur, sed tribuitur spiritui sancto primo quia opus amoris est. secundò, quia suprema gratia est excedens oẽ meritum. tertio quia quod nascitur debet esse sanctum vt sanctificet Th. spiritus sanctus superueniet ad præparandum materiã corporis Christi. virtus altissimi, quia Christus obumbravit. i. corpus humanum accepit in corpore lumen Deitatis vmbra. n. format à lumine & corpore. Et obumbrabit, quasi è nube sacra Solè formaturus: Mysteriũ; celaturus. Vñ ex tali semine sanctissimo. quod nascetur sanctum &c. hoc. n. illud semen est, in quo benedicendæ sunt gentes; quare necesse est sanctum esse, et possit sanctificare. Ex pollutis autem non potest sanctum fieri quare à spiritu sancto & sanctificante formabi-

tur. Tho. sicut virtus animæ in semine format corpora nostra: Ita virtus dei qui est ipse filius per spiritum sanctum formauit corpus quod assumpsit. Vtque factum à simili faciliter, miraculique miraculoso psuadeat Narrat de cognata Elisabeth &c. Et concludit quod non est impossibile apud Deum oẽ verbum. Dixit fiat lux & facta est. Dixit vt Elisabeth sterilis conciperet, & concepit in senectute. Nunc dicit & iubet vt tu concipias filium suum in vtero virginali. Da assensum, & fiet.

Ecce Ancilla Domini. Cõubiũ est hoc; quod fit inter naturas Diuinã & humanã. Requiritur consensus, in quo stat facti substantia. pro Deitate stat Angelus Dei nũtius. p. humanitate stat virgo. Ergo contentit. Et est cõsensu miro artificio expressus in quo sub pauculis verbis cumulus multarum virtutum exprimitur. Ecce, o quanta, & quã lata est cordis explicatio & expansio. Ancilla, o quanta Humilitas. Domini o quanta Religio. Fiat, o quanta obediëntia. Mihi, o quanta cordis exultatio. In verbum tuum, o qualis, quantaque fiducia. Sic se totã aperit virgo vt verbum Dei suscipiat, se totã effundit, vera humilitate extinguit, vt verbo Dei impleat quod quid sit, qualiscunq; ego, Ancilla domini sum, fiat ergo de me, de carne & spiritu, quod ille iubet. Dato cõsensu mundus innouatur; Recedit Angelus; obumbrat spiritus sanctus, concipitur Dei filius; virgo fit mater, & virgo remanet, Deus homo fit, & homo Deus. Et vere fit: olim ludendo dixit Deus (Bernardus) Ecce Adã quasi vnus ex nobis. Nos sine lusu vere dicere possumus. En Deus noster emanuel vere vnus ex nobis. os nostrum, & caro nostra. Iã in hoc factio semine gentes benedicentur. **Re-**

Regnũ cœli reuelabit; tollet iniquitatem, adducetur in iustitiam, iam coram Deo stabit humanitas, si peccata mea me prohibent. Substantia mea requiritur. Felix es o virgo Mater Dei, quæ stellis es coronata, quæ solem in iustitiam melius quæ solem induisti: Luminis impetus lætificat ciuitatem Dei &c. Felices & nos per te, o Mater nostra. Fove filios, Monstra te esse Matrem: Per te nos recipiat, qui per te datus est nobis. Amen:

Habita Venetis apud Mino-
res. 1568.

IN FESTO SANCTORVM APOSTOLORVM Philippi, Et Iacobi.

Creditis in Deum? Et in me credite.



Magna est angustia, & in gens pressura, quam spiritus noster patitur in practica mundi huius; & præcipue in promouendis operibus. D. N. Iesu. Multæ enim sese offerunt difficultates, quæ terrent nos. Ardua sunt negotia; vires debiles. Auxilia distant ita quod non modo ab oculis, sed & à se retrahunt. In his facile cor nostrum turbatur, & dubitat. Dubium parit diffidentiam: hanc sequitur animi desolatio, & operis destitutio. In hac animorum fractura erant Apostoli in vltima cena. i. in nocte qua tradebatur Dominus. primum quod audierant pericula narrata, instare mala, crescere inimicitias, in tantum quod, & inter ipsos erat traditor domini, & dux eorum, qui ad mortem querebant. Deinde, quod auxilia recedebant distante domino. Filioli adhuc modicum vobiscum sum &c. quo ego yado, vos non potestis sequi mo-

Ioan. 13:

do. quo vadis? inquit Petrus. Et illi Christus. quo ego vado, non potes me sequi modo. quare, inquit, non possum te sequi modo animam meam pro te ponam. Ita ne inquit Christus, Animam tuam pro me pones? Amen dico tibi priusquam Gallus cãtet, ter me negabis. Ad hæc obsecro quis non turbetur? Cadente Petro feruentissimo, quis audeat de se multa promittere? quare turbati sunt. In hoc itaque amantiissimo negotio totus est Christus, vt fortunam, & tempestatem hanc animorum mitiget; ne dubium trahat in diffidentiam, diffidentiam in desolationem, & fugam. Et hæc cõsilia nobis et tam necessaria sunt, quàm frequenter has difficultates, & animorum fracturas patimur. Quare audiamus, & cætera.

Non turbetur cor vestrum, neque formidet. Tria potissimum facit optimus cõsolator. primo morbum reteggit. Secundo remediũ adhibet: tertio fructum subiecit: vt doceat mala oĩa bene cessura, tãtum vt ferre bono animo, & regere fortunas discant. Morbus est animi turbulentia, & formido. de quo, Non Turbetur cor vestrum. Si turbatur cætera oĩa cœlum, terra natura, sensus, caro sanguis, delitiæ, comoda, vitæ necessitates, si etiam transferentur montes in cor maris. Non tamen turbetur cor. Quocunq; nauis virgeatur quocunq; feratur vento: quicquid patiantur vela, sartes; stet clauus suo loco; quo vno regitur nauis. stet cor centrum linæ, malorum, & bonorum: Et si turbatur (vt fluunt à natura infirma motus impuri, vt mouent suggestiones, allidunt delectationes) stet cor, & consensus suo loco: Et non formidet, non diffidat; hæc enim trahunt Petrum ad negandum, Marcellinum ad ide-

la. Hic morbus est: quale remedium? en. Creditis in Deum? Et in me credite. Hæc illa virtus est fidei, quæ corda sanat, purgat, sedat. Petrus de infidijs Satanæ traclians tandem concludit: Cui resistite fortes in fide. Paulus in eodẽ proposito Sumentes scutum fidei, in quo possitis ignea nequissimi tela extinguere. Ioann. ubi narravit mundi malignitates, addidit. Hæc est victoria, q. v. m. fides vestra. concordat discipulis præceptor. d. Creditis in Deum? &c. Tatum vero robur accipit. fides, tum à principio unde oritur: tũ ab obiecto, in quod terminatur, & fertur. A principio quia caro, & sanguis non reuelat, sed pater cœlestis: donum est, descendens à patre luminum: qualis lux, talis radius, qualis fons, talis riuulus. A spiritu sancto est à lumine potentissimo: quare lux est firmissima, secum ferens non modo certitudinem, sed infallibilitatem demonstrationes naturalium, etiam à priori dant certitudinem, at non infallibilitatem. fides acquisita dat certitudinẽ, dat robur: sola tamen infusa dat infallibilitatẽ, quia à lumine pendet infallibili. Robur deinde suscipit ex obiecto tanquam Phoenix à sole in quem respicit & renouatur. Habet autem propriẽ obiectum vnum, quo confortatur & est Diuinitas. Appropriate autem, ex distributione quadam charitatis habet duo, vt Deitatem duobus in locis sibi maximẽ accomodatam contemplatur. In Deo scilicet patre, Et filio. vtrunque tangit. d. Creditis in Deum? Et in me credite. Deitatem in primis respicit fides in patre, eam credit, illi credit, illi fidit, ab ea bona omnia recipit omnia sperat, in illam credit, & hæc omnia suprema religione, toto corde, tota anima &c.

Seipsam nutrit, & consolatur in hoc obiecto, dum numerat amores Dei patris erga se, præteritos, quod elegit, vocauit, &c. presentes quod regit & pascit animam corpus, velut ouẽ Ioseph. Futuros quod sibi vitam & gloriam parauit in seip̄a. His quasi rosas & floribus Maium quendam spirituales sibi intexit. Et in hac religione valent omnes: si sic est inquit Christus. Et in me credite. Hic fidẽ trahit ad cultum proprium in seip̄o. Atque hoc verbo aperte testatur se Deum esse. d. In me. non tantũ me, vel mihi sed in me, quod supremum est patriæ genus. Huc respicit tota illa disputatio quam habet cum Philippo: Dans enim rationem cur ita in se, sicut in patrẽ credi velit. d. Si cognouissetis me, & patrem vtriusque cognouissetis. Cognitionem hæc tribuit fides: Et ammõdo cognoscetis eum, in quantum scilicet me cognoscetis, qui vnum cum illo sum. Et vidistis eum, ita d. Baruc. Post hæc in terris visus est: verẽ visa est in Christo Deitas, cum verbum factum est caro, & seipsum præbuit oculis in carne, quæ caro Dei est. Ad hæc Philippus simplicitate quadã. Domine ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Tam paucis contenta est caro in Dei cultu; vt videns patrem, & cõsolatur: omnes enim natura beati esse desiderant: ut metam sine labore attingamus; hoc sat est nobis. At non sufficit Christo; qui patrem vult in se uideri, & coli, & ad normam suam illi seruire, dicit ergo. Tanto tempore vobiscũ sum, & non cognouistis me oblerua quomodo in tota hac disputatione confundit se cum patre. Philippus. d. ostẽde patrem Christus dolet, quod nõ cognoscunt se, & tamẽ tribus annis & amplius cum eo sunt conuer-

Baruc. 3.

Ioan. 15.
Ioan. 14.
Ibidem.

conuersati. Rationem dat. d. Phil qui videt me, & Patrẽ meũ. Non n. alibi sub cœlo visibilis est pater, quam in Christo: In hoc videt, & palpatur; nõ quidem oculis, aut manu carnis, sed spiritũ; & fidei, quare addit. Non credis, quia ego in patre, & pater in me est? quis iã negare audeat Christi Deitatem? an non est hoc verbum clarissimum. An nõ satis ex hoc probat Philippo, quod qui videt filium, videt, & patrẽ, a pater in filio est, & ecõtra? Ita vtriusque est natura vna, & per circumincessionem vnus in altero est, & beatus in altero. Obserua, q. vere, & sapiẽter dicit, Ego in patre, & pater in me est, nõ ita d. Ego à patre, & pater à me est. Proprium. n. patri est esse à se, innascibile. Cum vero vna vtriusque sit natura: vna est vtriusque dẽt esse patriæ quare dicit. Creditis in Deũ & in me credite. Qd autẽ eadẽ hẽat patris naturã, & virtutẽ, pbat ex tribus. Primo ex idẽtitate verbi. d. Verba q. ego loquor vobis, à me ipso nõ loquor. A patre hẽt intellectũ, & verbũ. oĩa quæ audiui à patre nota feci. Secũdo ex operibus eius, quæ verbum authenticant. Pater in me manens ipse facit opera. Et tamẽ infra de eisdem dicit. quodcunq. petieritis Patrem, hoc faciam. virtus vna est. Tertio ex operibus nostris, vt in ipsis manib. nostris argm. suę virtutis & veritatis constituat. Nõ creditis quia ego in patre (tãti refert hoc scire) et pater in me? propter opera ipsa credite, si verba non sunt satis; si quoque, opera per me præstita non satis probant. Excutite vĩa, videte qd vos in noĩe meo, & mea virtute facturi sitis. Amen. Amen dico vobis. qui credit in me, opera quę ego facio, & ipse faciat, & maiora horũ. Ita valentior vult esse Christũ spũa lis & glorificatus in suis, quam car-

F. Franc. Viced.

nalis & mortalis fuerit in seip̄o; docuit umbra Petri; Cingulũ Pauli &c. Sic tamen vt semper meminerint, Dei & Christi virtute oĩa fieri; quare & oĩa petant à patre in noĩe filij; & sciãt se sic oĩa impetraturos. Ita Petrus in Sinagoga dans rationem sanati ad portam speciosam. In no. d. Act. 3. nostri Iesu Christi, hic vobis adstat sanus. Ita rem distribuit. d. Quodcunq. petieritis patrem in no. meo hoc faciam. Vos in re vtriusque; ardua vires vestras sentientes impares, petitis à patre; hic fons bonorum est: in nomine meo; hoc mediũ est, hæc hydria, sine qua non hauritur aqua. Tũ pater cõsentiet per me; Et ego virtute patris quæ eadem in me est: faciã, & cõsolabor. Recte igitur vt fractos animos erigeret. d. Creditis in Deum. & in me credite. Vna est virtus, vna sit religio. Et hoc primum obiectum est fidei, quod in vtroque respicit, & roborat. Appropriate autem habet fides, distinctam quadã rationem. Deitatis in patre & in filio. Patrem enim colit vt terminum, in quo tota sita est fœlicitas. filium vero vt viam ad terminum Pater dat, filius impetrat, Pater recipit, filius deducit. Hæc specificans Christus dicit. In domo Patris, mansiones multæ sunt. Ita ad patrem, tanquam ad finem spiritus noster anhelat; ibi enim paratæ sedes & præmia, qd verò filius? Vado parare vobis locum. Quid ergo est Pater? Terminus est. quid filius? via est. vtrũque exprimit d. Nemo venit ad patrem. En terminus. Nisi per me En via ad terminũ, clarius addit. Ego sum via, veritas, & vita. De felicitate igitur termino, & sine laborũ nostrorum, vt animos recreet, & sub cruce suadeat bono animo ferendũ oĩa d. In do. pa. mei. mansiones multæ sunt, Fff quibus.

quibus. f. ad quietē laſi recipiamini. In domo patris. Eccleſia militans domus eſt Chriſti, nam caput eius Chriſtus eſt, domus gratiæ eſt; potius via, quàm domus eſt vita præſens. Domus patris eſt ingens illa, in qua totū ſe communicat. Ita. d. Pater noſter q̄ eſt in celis. Hieruſalem illa quæ de ſur ſum eſt, quæ non eget ſole, quam claritas Dei illuſtrat. Manſiones. hic fluitus, & curſus, hic agō, & pugna, hic merita, hic pericula peccandi, & patiendi. Ibi omnia tuta, omnia ſtabilia; in ſeculum, & vſque in ſeculum. Tum ex obiecto quod immutabile eſt: qđ replet animum, & deſideria: tum ex æternitate, quæ firmat omnia. Ita quod fidei ſuccedit viſio; ſpei firma manſio, & poſſeſſio. Ibi verū ſabbatum, vbi æterna requies. Multæ ſunt. vna eſt omnium beatorum ſœlicitas: vno denario donantur omnes; vno contenti ſunt omnes beati; quia manent omnes. Multæ tamen ſunt manſiones: primo ex numero, nam ſuam ibi quiſque habet ſedem: Et ad huc locus eſt: quia ad eam omnes paratam manſionem aſpirare debemus. deinde ex gradu ſœlicitatis, ſtella. n. differt à ſtella in claritate; vt habent membra varium uſum in corpore; vt varia ſunt vitæ huius merita: vt varius

eſt in hac vita gradus gratiæ: & charitatis. Ita in domo patris varia præmia, non modo accidentalialia, vt aureolæ Martyrum, Doctōrum, virginum: ſed & eſſentialia in ipſomet patre. In filio vero eſt aliquid proprium; qđ mediator eſt. de qua re addit; Vado parare vobis locum. i. viam ſternere, tollere impedimenta; velum frangere, vt poſſim vos ad ſanctuarij penetralia ducere. Sanguine meo tollam peccata mundi, vobis gratiam patris impetabo, qua idonei ſitis; ad volandum. Ne igitur turbetur cor veſtrum ſuper reſeſſu meo. Expedi vobis, vt ego vadam. Iterum veniam. quid tum? Accipiam vos ad me ipſum. Membra ad caput, oues ad paſtorem: veniam è faucibus mortis: & reducam vos in gratiam & vitam meam: Prouocabo vos ad regnum meum dilata aduni, exercebo vos, Redibo tandem iudex viuorum & mortuorum, & vos ad gloriā meam perpetuo fruendam adducam. Vt vbi ego ſum ibi & vos ſitis. Et hic tandem laborum ſinis. Aſſumētur ergo qui Domini ſunt. Vbi Domine? vbi corpus ibi & Aquilæ. Et ſic ſemper inquit Paulus, cum Domino erimus. Amen.

Habita Ferraria 14. Maij. 1571.

F I N I S.

Matth. 6.

1. Cor. 15.

F. FRANCISCI
VICEDOMINI
FERRARIENSIS
Ordinis Mino. Con.

HOMILIAE EX CATECHISMO
ROMANO.

HOMILIA PRIMA
Continens præſationem generalem.



VRIT perpetuo natura ipſa humana, inter præcepta, & promiſſa Dei. In agendo vnā hanc ſequitur regulam, Dei voluntatem præcipientem ac dicentem. Quod ego præcipio tibi, hoc tantum facito. Vnā ſperatū mercedē, quam ſibi legiſſator pollicitus eſt, dicens. Qui fecerit hæc, uiuet in eis. Hoc fac, & uiues. Sic ergo Dei præcepta exercent hominem; Dei promiſſa ſuſtinent, ac tandem remunerant. Ad Deum tēdit homo per obedientiam mandatorum. Sicut oculi ſeruorum in manibus dominorum: ad hominem uenit Deus per ueritatem promiſſorum; & quamprimum ex homine ſuſcipit obedientiam. Eſuriui, & dediſtis mihi manducare; illico promiſſam præſtat benedictionem, percipite regnum paratum uobis. De Dei promiſſis nulla eſt dubitatio. Eſt enim Deus uerax. eſt uerbum eius expreſſum, quo monet, uocat, urget, præcipit, ut uoluntatem eius impleamus: Sunt pignora ſancti

ſpiritus dona, uirtutes, & gratiæ quibus infirmitatem noſtram adiuuat, vt in eius obedientia proficiamus, & ſancti ſimus. Reliquum eſt vt munus noſtrum obeamus, bono animo aſpicientes cum Moyle in remuneratorem; atque humiliter cum Apoſtolo dicentes. Repolita eſt mihi corona iuſtitiae. Et iterum, Scio cui credidi. In hoc uero quod noſtrum eſt, atq; ad nos pertinet, plurima ſanè eſt dubitatio, multa enim ſunt quæ remorantur, & hæc duo poſſiſſimum. Ignotia Diuinæ uoluntatis, & propriæ affectionis obliquitas. Primū excludit nos à Dei regno, vt fatuus illis in tempeſtiue pulſantibus dictū eſt. Ne ſcio vos. Cuius rationem addidit. D. Paulus. d. qui ignorat, ignorabitur. ſecūdum innumeris nos onerat malis, quæ ex culpa, & iniuſtitia propriæ uoluntatis commeruimus. Ceſſet uoluntas propria inquit Bernardus, & non erit infernus. Ergo ut hiſce occurramus incommodis, illud ante omnia curandum eſt, vt ſciamus, & probemus quæ ſit uoluntas Dei, bona, beneplacens, & perfecta. Deinde ut in conſpectu eius ſuadeamus cor-

Heb. 11.

Rom. 12.

1. Ioan. 3

Matth. 25.

Rom. 3.

da nostra, mādāta eius custodiamus, & ea quæ sunt placita coram Deo faciamus. Ita q̄ vniuersum salutis humanæ negocium ad duo ista reducitur, ad intelligentiam, & ad obedientiam Diuinæ voluntatis.

Intelligentiam diuinorum, per se ipsum habere non potest homo, vt cunūe circa se, & quæcūque extra se sunt sensibilia (speculetur. Inuisibilia quidem Dei, vt docet Apostolus, à creatura mundi; per ea, quæ facta sunt, intellectū conspicuntur; atque hinc homini patet sempiterna virtus eius, & diuinitas; pluraq; sic à Philosophis mundi huius, & communia, & propria de Deo cognoscuntur, quod est, q̄ vnus, quod primus q̄ infinitus, q̄ summus q̄ optimus, q̄ inquirētū se remunerator est, id est q̄ iustus est distributor, & cōpensator. Hac tamen cognitio, quæ homini ex solo naturæ lumine obuenit, tripliciter deficit. Primò, quod longa est, & prolixa, ita quod maxima pars eorum, quæ scimus; minima est eorum, quæ ignoramus. Secundò quod fallax est, & multos ingerit errores, æternitatem mundi, necessitatem causarum, prouidentiam vniuersalem, dubium perpetuum de animæ mortalitate, & similia. Tertio quod imperfecta est, in his etiam quæ recte tradit; multa enim sunt Diuinæ veritatis mysteria, q̄ luminis huius vires, & capacitātē superant, & tamen homini sunt cognita necessaria, tum ad Deum recte colendum, tum ad se in eius voluntate vtiliter exercendum, multa, quæ pertinent ad Dei naturam agnoscendam, ad Christi saluatoris opus credēdū: ad vitæ humanæ instaurationem gustandam, & complendam, & quæ omnia, sine superni luminis adminiculo ignorare

hominē, & necesse, & miserabile est. Infirmatē hanc Diuina misericordia subleuauit, per gratuitam; & copiosam veritatis reuelationem, qua mysteria sua, & abscondita à seculis, & generationibus, illis prioribus, paulatim manifestauit sanctis, quibus voluit; notas facere diuitias gloriæ sacramentorum. Sic ergo: Multipharie, multisque modis olim loquens in patribus, & prophetis nouissime locutus est in filio, quem promiserat se daturum in lucem gentium. Ad dandam scientiam salutis. Veritatem igitur, atque eius multa mysteria Prophetæ, tanquam ex ore Dei testati sunt: longe plura Christus Dei filius patefecit dicens. Omnia quæcūque audiui à patre nota feci. Et iterum. In hoc missus sum, vt testimonium perhibeam veritati. Si veritatem dico vobis, quare nō creditis mihi? Erat, inquit Io. lux vera quæ illuminat omnem hominē. &c. Vocem filij autēticauit Pater voce à coelo delapsa à magnifica gloria. Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. Recedens dominus vineæ, vineam colendam tradidit agricolis. & verbum vitæ reuelandum, & prædicandum commisit Apostolis, quos voluit esse mundi prophetas, pastores, doctores, ne circumferremur tanquam paruuli, fluctuantes, omni vento doctrinæ, sed firmo fidei fundamento adherentes, coedificaremur in habitaculum Dei in spiritu sancto. Ac ne quis verbum Dei ab ecclesiæ ministris, tanquam verbum hominum, sed sicut vere est, verbum Christi acciperet, ille ipse saluator noster tantam auctoritatem eorum magisterio tribuendam esse statuit, vt diceret. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit: atque

Col. 1.

Heb. 1.

Esa. 49.

Luc. 2.

Ioan. 2.

Esa. 62.

Ezec. 33.

atque vt amplius commendaret, eisdem tradidit virtutem signorū, quibus verbi virtutem, & veritatem stupendissime declararent. In nomine meo serpentes tollent &c. Hoc autem non de ihs tantum, quibus cum sermo habebatur, intelligi voluit; verum de omnibus, etiam qui legitima successione docendi munus obirēt, quibus se omnibus diebus vsque ad consummationem seculi affuturum esse pollicitus est: vt nunc quoque verbum Dei per ecclesiæ ministros legitime dispensatum, non aliter quam vt Dei verbum sit accipiendum. Autenticatio ista tria facit. Primo honorat verbum, & doctrinam, tanquam diuinam. Secundo obligat, pastores ad docendum, tanquam Dei ministros. Tertio obligat mundum ad audiendum vtraque aure, quarum vna (vt diximus) est intelligentiæ, alia obedientiæ. Beati qui audiunt verbum Dei, & cultodiunt illud. Primum itaq; præceptū instat Ecclesiæ, & eius ministris, vt doceant, & pabulo vitæ pascant populos; hoc enim sibi necessario incumbit onus, & hanc necessitatem diebus nostris ex tribus colligimus. Primo ex Dei præcepto, vt enim dicens vniciquē nostrum vt olim, Clama ne cesses. Et addit. Super muros Hierusalem constitui custodes, nocte, & die, non tacebunt. Et apud Ezechielem: Si dixerō impio, morieris: & tu non annuntiaueris ei; sanguinem eius de manu tua requiram, quod periculum sibi imminere sensit D. Paulus, atque ideo dixit. Vt mihi, si non euangelizauero. Et de Archippo ad Colossenses. Vide vt ministerium tuum impleas. Deinde vt maxime ad docendum, lamentabilis ista qualitas temporum,

in quæ incidimus: Cum passim hæretici oues Christi, ex pastorum taciturnitate, & ocio indoctas, facile ad suos errores rapiant, & dispergant: Ita olim apud Elaiam. Propterea ductus est populus meus captiuus, quia non habuit scientiam: nobiles eius interierunt fame, multitudo siti exaruit. Et apud Ezech. de ouibus suis. Dispersa, inquit, fuerat in die nubis, & calignis. Dolendum Eheu nimis, quod tam scelerate abusi sint hæretici nostrorum temporum ignorantia, vt tam breui, tam facile, tam miserè, seduxerint, atque ad suam perfidiam traduxerint, ciuitates, prouincias, integra regna, vt facile de ultimo fidei, & veritatis excidio dubitari posset, nisi staret ampla illa Christi promissio. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Remedium vnicum est, vt tollatur ignauia, vanitati opponatur veritas, reuelentur hæreticorum fallacia, populi doceantur, &c. Tertio ad id maxime vtget præceptum Sanctissimæ Synodi Tridentinæ, quæ è graui illo somno Pastores tam acriter excitauit, atque ad sua munera reuocauit, iubens, vt doceant, vt panes frangat, vt lupos arceant. Vt verò munus hoc docendi, in quo salus mundi consistit, vtiliter, & fructuose à ministris catholicis assumatur, duo in pastoribus potissimum desideramus: iudicium, & amorem. iudiciū tale sit, vt prudens pastor, non quasi aerem verberans, aut in incertum currens, ad certa capita vniuersam doctrinam reuocet, duoque potissimum in docendo meditetur. primum, quid doceat: secundum, quo modo doceat. Circa primum enixe laborabit, vt populos ducat ad tria, quæ summam omnium in se continent: Ad Dei,

Esa. 7.

1. Cor. 2.
Act. 4.
1. Ioan. 2.

Ad Dei, & Christi cognitionem, quæ est vita æterna; ut ante omnia scire cupiant fideles, Iesum Christum, & hunc crucifixum; sciant non esse aliud nomen sub cælo, in quo oporteat saluos fieri: sciant quod ipse est propitiatio pro peccatis &c. Ad obedientiam mandatorum eius, in hoc enim scimus, quod cognouimus eum, si mandata eius, custodimus; doceant ergo vitam à fidelibus non in ocio, & delidia degendâ esse, verum oportere, vt quemadmodum Christus ambulauit, ita & nos ambulemus, sectemurque omni studio iustitiam, pietatem, charitatem, mansuetudinem; dedit enim semetipsum pro nobis; vt nos; redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Ad amorem denique, & charitatē, erga Deum, & quæ Dei sunt. In hoc enim pendet lex, & prophetæ. Caritas, inquit Apostolus, finis præcepti est, & legis plenitudo. Ad immensam igitur Dei bonitatem cum primis amandam, excitandus est populus, vt diuino quodam ardore incensus, ad summum bonum rapiatur. Sive enim credendum, siue sperandum, siue agendum aliud proponatur, in ita homine semper charitas Domini commendari debet, vt omnia christianæ virtutis opera, non aliunde, quam à Dilectione ortum habere, neque ad aliud finem, quam ad dilectionem referenda esse intelligatur. Circa secundum, quo docendi modus continebatur. Hunc facile adiuuenit amor, quem in docente post iudicium requirebamus: obseruanda est enim auditorum ætas, ingenium, conditio, vt qui docendi munus exerceat, omnibus omnia efficiatur, vt & omnes

Matt. 12.
1. Tim. 1.
Rom. 13.

1. Cor. 9.

Christo lucrifaciat; & seipsum fidelis ministrum; & dispensatorem probare possit. Quis infirmatur, inquit Paulus, & ego non? Habet diuersorum generum ingenia sibi commissa, necesse est, vt diuersis vtatur docendi formulis. Sunt alij veluti modo geniti infantes, quibus lacte opus est; his adhibe cibos teneriores, prima fidei rudimenta, theologiam ingere operatiuam, & per hæc promoue ad altiora. Sunt alij in Christo adolentes, iam viam veritatis ingressi, iam sub domini ferula satis exerciti, iam frequenter ad Sacramenta; his præbe solidiora, quæ spiritum augcant, theologiam rationalem, qua firmiora veritatis capita speculentur, quibus non modo ad lumen, sed & ad gustum vitæ promoueantur. Sunt non nulli iam prouecti, & ætate firma in sanctuario Domini sublimi loco positi, velut Cherub, & Seraph. his adhibe panes sacros, habent enim sensus exercitatos, facile attolli possunt; his conuenit theologia mystica, quibus datum est nosce mysteria regni Dei. Ita sese demisit æterna Dei patris sapientia, infirmata est, vt in carnis nostræ humilitate cœlestis vitæ præcepta hominibus traderet. Ita de se testatur Paulus, quod ex charitate agnouerit se omnibus debitorem, sapientibus, & insipientibus, ita se paruum effecit in medio fratrum Thessalonicensium, & tanquam nutrix fouens filios, ita cupide docendi munus complexus est, vt eis voluerit, non modo euangelium, sed & animam tradere. Et hæc de his quæ verbi Ministris præcepta sunt. Quoniam vero scriptum est. Vbi non est auditor, non effundas sermonem: ideo singularis ista Dei misericordia, sese

2. Cor. 4.

1. Th. 2.

re-

HOMILIA SECUNDA
CONTINENS
Præfationem specialem.



Vando per Dei misericordiam, infirmitatem humanæ naturæ sic subleuantem, & tenebras cordis nostri clarificantem, reuelata est nobis in sinu patris veritas ipsa diuina per prophetas, per ipsummet filium, per Apostolos, sapientes, & scribas ab eo missos: insuper multis modis autentica est, vt verè constiterit Dei verbum, infallibilem scilicet veritatem esse, quam isti prædicare, & inuulgare debent, ac iubentur ipsi quoque Pastores, vt muneri suo non desint, sentiunt necessitatem docendi; modumque talem ex iudicio, & charitate sibi præscribunt, vt vtiliter doceant. Insuper ex his intelligunt populi instere sibi debitum indispensabile, audiendi, credendi, & obediendi. Onus humiliter suscipiunt, ac seduli in eo ferendo sese exercent Pastores; nos quoque in partem sollicitudinis, tametsi indignos, & parum idoneos vocant; dicturi, docturique sumus per Dei gratiam, fideliter, prudenter, amanter. vos contra o charissimi, parati estis ad audiendum, vtinam & ad credendum, obediendum. Agite videntiam iam vnde sumenda, & petenda sit nobis doctrina, qua filios nostros in Dei seruitio instituiamus; quæ illius capita necessario sint tradenda, & vnde vtilius, ac fructuosius incipiendum. Et hæc omnia præsentis homilia Deo dante expediemus. Vnde petenda doctrina veritatis est? Petenda est ex veritate à Deo reuelata; tum in scripturis sanctis; tum in traditionibus;

reuelans, & assidua ministrorum diligentia in docendo mundum obligat ad tria. Ad audiendum: Ad credendum. Ad obediendum. Ita Moyses promulgata lege, instat dicens. Si audieris vocem Domini Dei tui &c. Ita de filio pater. Ipsum audite. Ita de Apostolis Christus: quod vos audit, me audit. Et in canone generali. Qui ex Deo est, verba Dei audit.

Math. 17.

Ioann. 8.

Iere. 17.
Ose. 4.

Esa. 5.

Si ergo mundus non audit, non eredit, non obedit, quid fiet? Manebit in suis tenebris, in die nubis, & caliginis. Tenebras has Deus quomodo iudicabit? seuerissimè. Ita apud Iere. Maledictus, qui non audit verba patris huius. Apud Oseam. Tu scientiam repulisti? Et ego repellam te. Reiectio ista tremenda est, priuat enim triplici bono. Priuat gustu, & fructu verbi, & sacramentorum, quibus abutitur. Iudicium, inquit Paulus, sibi manducet & bibet, non diiudicans corpus Domini. priuat vsu verbi, & sacramentorum. Sic enim Deus iudicat, vt credant mendacio: Auferam sepem, inquit Esa. & erit vinea in direptione. Nubibus mandabo ne pluant super eam imbrē. Priuat tandem vultu suo & omni bono. Si verò mundus audit credit, & obedit, formatur in virum perfectum, pergitque à fide, quam ex auditu consequitur ad intelligentiam, ex hac ad obedientiam, ex hac ad cumulum meritorum, vt tandem quoque perueniat ad summam gaudio promissorum, quibus in Domino perfruatur per omnia secula seculorum. Amen.

bus sanctæ matris Ecclesiæ. Atque hic obseruandum est, quod veritas ipsa Dei filia, vna est, ex vna Dei mente promans, sic tamen ab eius charitate diffusiva per gradus, vt facilius ab homine caperetur, quæ latitudinē hēt, estque maior, & minor; implicita, & explicita impressa, & expressa, triplexque in summa dici potest. Prima est veritas naturalis, impressa cordi nostro, qua deum cognoscimus, eūque fatemur & asserimus vnum, stabilem, æternū sapientem, bonū, retribuētē oīb⁹ sibi merita. veritas ista satis insufficiens est ad salutem; tum quia fallax est; tum quia proluxa, tum quia generalis, tum quia hærens lumini satis fallibili, rationi. s. hu mane quæ si etiā multa fideliter, & veredocet, ea tamen omnia verius, & firmius accipimus ex Dei reuelatione infallibili. Secunda ergo veritas est scripturalis, contenta in vtroque testamento veteris, & nouo; scimus .n. inquit Petrus, quod spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti. Dei. De hac Dominus dixit. Scrutamini scripturas; illæ testimonium perhibēt de me. Et iterum. Habēt Moysen, & prophetas, audient illos. Et D. Paulus. Arten de lectioni, & exhortationi. Tertia est veritas ecclesiastica, tradita siue per manus, siue per canones Apostolorū, & successorū. Hęc summa, hæc integra; hæc absoluta; hæc continet oēm veritatem. Hęc primā, quæ naturalis erat subleuata ad altiora; & introducit ad spāliorā dei mysteria: Hęc secundā quoque quæ scripturalis erat, multipliciter inuat. Primō, quod decernit, & authenticat nobis scripturas, nō quod tribuat eis veritatem, quæ seipsis sunt infallibiles; sed quod testatur, quæ sint, aut non sint pro ueris recipiendæ; quod sine iudicio ecclesiæ scire, vel asserere nullo modo possumus. Eius enim

est arbitrium discernēdi inter euāgelium Petri, & Marci: Bartholomei, & Matthæi: Nicodemi, & lucæ. Ita de epistola Ad hæbreos post multas patrum dissensiones, num Pauli esset, tandem vnum hoc sublimia illa ingenia Origenis, & cæterorū eius ætatis quod ecclesia Paulo attribueret. Coacti & nostri temporis hæretici quādoque sunt, vt veritatem hanc asseruerent; non posse de scripturis pronuntiarī, num sint authenticæ, vel apocriphæ, sine iudicio catholicæ ecclesiæ. Et tamen eousque desipiunt, vt è cathalogo scripturarum ab ecclesia tot iam seculis supra mille annos probato, sua temeritate deiciant, libros Machabæorū, epistolam. D. Iacobi; Apocaliptim &c. Deinde hoc tribuit sanctis scripturis ecclesiæ veritas, & traditio, quod sensum earum infallibiliter exprimit; & ipsa sola hoc potest, de qua domin⁹ dixit. Et vos testimonium perhibebitis, qui ab initio mecum estis. Et de sancto spiritu Ecclesiæ præstito. Ille vos docebit omnia; & iugeret vobis omnem veritatem. Quomodo ergo sit exponendus locus ille Christi in cæna. Hoc est corpus meum. Et ille Pauli ad Corinthios. Sic saluus erit quasi per ignem; ab ecclesia sola petendum est. Traditio est inquit Io. Chrysostomus, nihil ultra requiras. Ex hoc itaque fonte aquarū viuentiū, veritatis. s. reuelatæ petere debent, atque humiliter haurire pastores ecclesiarū, vt populos doceant. At quæ veritas reuelata in scripturis sanctis, & regulis ecclesiasticis amplata est, & infinite altitudinis, latitudinis profunditatis; ita vt multo tempore, multoque labore indigeat: quod ex his tādē illud est, quod ante oīa, velut scitu necessarium proponi debet. Respondeo. Non possunt omnia simul doceri.

Non

Non etiam tenentur omnes ad omnia cognoscenda. quid ergo? Hoc doctrina tota Catechismi, quem Pastores ecclesiarum, pro confirmatione animarum sibi creditarum paramus. Cum vero hæc sint quatuor, à quo iubet ordo doctrinæ, vt vtilius incipiamus? Docendi ordo is adhibendus est, qui & personis & tempori accommodus maxime videatur; Nos patrū auctoritatē secuti, qui in initiandis Christo domino, & in eius disciplina instituentis hominibus à fidei doctrinæ initium fecerunt; operę præcedimus, quæ ad fidem pertinent prius explicare: fides enim substantia est rerum sperandarum, ostium salutis, ianua vitæ. Sine qua impossibile est placere Deo, impossibile quoque est ea, quæ Dei sunt percipere, dicente Esa: Nisi credideritis nō intelligetis. Quid autem intelligit per fidem? Factor, fidei vox multiplex est in scripturis sanctis, & multa significat. quādoque actum credendi, & est reuelatis; & auditis assensum præstare. De quo Dominus. Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Quādoque habitum informem. De qua Iacobus fides sine operibus mortua est Quādoque habitū formatum. De qua Paulus, Sancti per fidē, vicerūt regna &c. Quādoque obiectum fidei, veritatem scilicet reuelatam, cui præstamus assensus est, de qua Athanasius. Hęc est fides catholica, quam nisi quisque crediderit, saluus esse non poterit. Hic fidem accipimus pro habitu formato; & est forma inclinans, & infallibiliter persuadens ad credendum ijs quæ vt à Deo reuelata, proponuntur ab ecclesia sine formidine de opposito. Nulla enim fidelibus potest accidere dubitatio in ijs, quorum Deus auctor est, qui est ipsa veritas. fides hæc donum Dei

F. Franc. Viced.

Ggg est.

est. Donum nobilissimum, tum ex principio, quod Deus est: de quo Christus ad etrum. Caro, & sanguis non reuelauit tibi &c. Tum ex obiecto, quod in se continet veritates omnes à Deo reuelatas, quæ ex eminentia superant hominis intelligentiam. Donum amplissimum, quod magnam habet latitudinem. Ex parte obiecti, dum pauciora, pluræ creduntur; modo credatur, quod omnia à Deo reuelata sunt vera: Ex parte etiam Subiecti, in quo recipitur, quod est anima; nam in intellectu credentis potest esse maior, & minor, assensio, vt plura, aut pauciora proponuntur, vt etiam minor, aut maior est capacitas, & perceptio creditiui. In voluntate etiam potest esse minor maior ne feruor instandi, & imperandi intellectui vt assentiat. Et fecundum hanc latitudinem scriptum est: Domine adauge nobis fidem: Iterum. Modicæ fidei quare dubitasti. Iterum. Adhuc illis non credentibus, & mirantibus præ gaudio &c. Donum etiam pulcherrimum est fides, quod ornat animam velut lux aerem. Emitte lucem tuam, & veritatem tuam &c. Donum est fecundissimum. quod replet mentem thesauris cælestibus. Fons aquæ salientis in vitam æternam. Donum maxime è necessarium, sine quo natura non potest, se supra se tollere ad capiendum ea quæ suam intelligentiam superant, qualia sunt omnia reuelata: & ea potissimum, quæ velut radices aliorum in Symbolo Apostolorum proponuntur, quod hac ratione cæteris tribus capitibus antefertur, quia pabulum fidei est, & quot articulos continet, tot quasi ianuas aperit ad vitam, sine quibus proficere homo nequaquam potest.

Ex his apparet quod ad opus hoc quod molimur, tria præcipue requiruntur. Primum est, vt credibilia proponantur. Hoc nos per Dei gratiam, fideliter, diligenter, & perspicue præstabimus. Secundum est, vt attente audiantur, & tanquam vera firmissime credantur. Hoc munus vestrum est, qui ab ore nostro pendetis. Tertium est vt Deus fidei lux, & Dux, mihi spiritum, & linguam tribuat ad dicendum Vobis adaperiat aures, & corda; ad percipiendum, & credendum, vt ita in nobis eius veritas, & nostra salus, per eius donum, & misericordiam promoueat. Amen.

HOMILIA TERTIA CONTINENS PRIMAM Partem Primi articuli.

Credo In Deum.



Vbleuat clementissima Dei manus humanam mentem, quæ in semet ipsa iacebat, angustiis his terminis circumscripta, inter proprios conceptus, & amores suos, inter quos se peliebatur, nihil supra, vel ultra se curas. Quod si vnquam extra se curiosa qua piâ inuestigatione rapiebatur; misere, & periculose vagabatur inter tot imagines, vestigia, gustus creaturarum; quod fracta, debilitataque ea dispersione, parum veri, aut boni ex iis assequi poterat: vt plurimum falsis innixa illudebatur. Ex his labyrinthis excipit eam Dei lumen; quod fides est: eam etenim subleuat extra se, & supra omnem creaturam

ram; in sensum, & gustum creatoris; in quo & vera bona dignoscit, & in eis facile conuiescit. Volabo, inquit Dauid, & requiescam. Hic est eminens ille mons Sion, in quo, vt Esaias dixit, Dominus ipse doctor est, & doctrina, lux & lumen. Quamobrem implet diuino lumine, & sese potenter reuelat, & menti sublata coniungit per il-lapsam, & informationem quandam Deificam, qua ratione fides dicitur Theologica, & Diuina virtus. Ex hac diuina plenitudine, quasi secunda Deo prolem parit diuinam, quæ est exacta, & distincta confessio Diuinitatis. Quali confessio est Symbolum Apostolorum, Deitate plenum; Deitatem mirabiliter distinguens, & exponens: Deitatis personas, virtutes, & opera secundum altissimam, & plenissimam reuelationem conditoribus factam felicissime aperiens. Quoniam igitur in Deitate vna, & simplicissima, tres personas reuelatio intuetur, & prædicat, quarum distinctæ sunt proprietates, & subsistentiæ, distinctæ quoque attributiones, singulis personis, non ex natura, sed ex mysterio correspondentes; ideo secundum has tres principales partes instituit Symbolum. Tres sunt, inquit Io. qui testimonium dant in cælo, pater, verbum, & spiritus. Persona patris est prima; produciens, improducta. Persona filij est secunda: producta, & producens. Persona Spiritus sancti est tertia; producta non produciens. Patri attribuitur omnipotentia: quod fons essendi est. Filio sapientia, quod verbum Diuinae mentis est. Spiritui sancto bonitas & amor est mutuus Patris, & filij. Ex his quoque singulis personis, attribuitur opera singula: Patri ex omnipotentia, quod creator mundi est. Filio ex sapientia, quod Redemptor mundi est.

Spiritui sancto ex bonitate, quod sanctificator mundi est. Secundum hæc, in prima parte symboli agitur De patre, de eius omnipotentia, de mundi creatione. In secunda, de filio, de eius sapientia, de mundi Redemptione. In tertia De spiritu sancto, de eius bonitate, de ecclesiæ sanctificatione: Totum vero symbolum diuiditur in duodecim Articulos, quasi partes, & membra eiusdem corporis, iuxta numerum duodecim apostolorum, à quibus tum primo conditum est, quum iuxta domini mandatum proprio legatione functuri, in diuersas mundi partes sunt distributi. sic enim censuerunt christianæ fidei formulam inter se componendam, vt id ipsum sentirent, & dicerent omnes, perfecti in eodem sensu: Huiusmodi autem professionem à se compositam vocarunt Symbolum: siue quia ex varijs sententijs, quas singuli in cœlo contulerunt, conflata est: siue quia ea veluti nota, & tessera quadam vterentur, qua à falsis fratribus dignoscerentur. Non potuit vero institui Symbolum fidei ab alijs, quàm ab Apostolis coniunctis, id est ab auctoritate summa, caput Ecclesiæ, & primam Petri sedem secum habente; illa enim auctoritas sola potest condere symbolum; quæ potest dubia fidei tollere; & hæc est vel in concilio generali; vel in sancta sede apostolica. Symbolum itaque Apostolorum est confessio fidei. Symbolum Nicenum est expressio fidei. Symbolum Athanasij est defensio fidei. Est itaque Symboli Articulus primus.

Credo in deum Patrem omnipotentem creatorem cæli & terræ. Cuius summaria expositio potest esse talis, Credo, & firmiter confiteor Deum esse summum bonum. Patrem ex natura vniuersi sui. Patrem potestate omnium creaturarum: Patrem gratiæ omnium fidelium; Patrem

meum in specie Creatorem ex nihilo cœli, & terræ visibilibus, & invisibilibus; in specie formatorem corporis mei, & creatorem animæ meæ. Ita esse credo, & talem deum Patrem fontem honorum omnium collo, adoro, illi fido, & in eius supremam bonitatem tendo. Sed quoniam singula verba symboli, ut radicalia sunt, ita miram in se concludunt sensuum, & misteriorum fecunditatem, ideo singula sunt specialiter expendenda.

Credo. Verbum hoc magni momenti est: primum illud quod à nobis exigitur coram Deo, etiam antequam sciamus quid de nobis agatur. credis in Deum Patrem &c. ? Respondeatur. Credo. Ita Accedentem ad Deum oportet credere; quia impossibile est sine fide placere Deo: Obligat autem verbum hoc credentem ad tria. Primo ad assensum. Secundo ad quietem. Tertio ad confessionem. Assensus recipit. quies animi retinet. confessio exercet, magnificat que veritatem. Ad assensum in primis obligat, ut firmiter, & immobiliter, ex toto corde assentiamus, quæ nobis à Deo sunt reuelata; ita ut potius parati simus omnia bona perdere: omnia mala pati, sanguinem etiam fundere, & mortem subire, quam ne minimū quidem in his dubitare: aut verbum reuocare. Sic fidem fundarunt Apostolice proprio sanguine corroborarunt. Nondum inquit Paulus, vsque ad sanguinem restitistis. Ad quietem deinde semota, scilicet omni curiosa inuestigatione: neque enim fidei notitia minus certa est, quod ea non cernantur; quæ nobis credenda proponit; nam diuinum lumen, quo ea percipimus, dubitare de his non sinit, ut cuncte non sint

perspicua. Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ut non sit nobis opertum euangelium, sicut ihs, qui pereit. Sat ergo est, quod Deo ita esse reuelat: hoc firmitus est omni ratione: clarius omni euidencia. Cur non credas infallibili? si inter nos ex conditione personæ omnia credimus viro laudato, cur non Deo? Est Deus verax, inquit Apostolus, & omnis homo mendax. Quod si velimus sapere de his, plusquam oportet sapere, castigat Deus curiositatem hanc: vel non respondet, ut scribis querentibus. In qua potestate hæc facis? ut Herodi. Vel respondet in parabolis. Ut videntes non videant. Ut credant mendacio. Abscondisti hæc à sapientibus &c. Vel acerbè respondet: ut scribis, signa de cœlo querentibus. Generatio prava & adultera, signum querit &c. Ad confessionem tandem pro uocat, ut fidelis, qui dicit credo, quod animo inclusum habet, aperta fidei professione præferat, summaque animi alacritate palam faciat. Ita olim David. Credidi, propter quod locutus sum. Ita Apostoli ad principes Iudeorum. Non possumus, quæ vidimus & audiimus non loqui. Ita D. Pauli vox est illa pœlara. Non erubescō euangelium: Corde creditur ad iustitiam ore confessio fit ad salutem. Est confessio peccatorum, spectans ad poenitentiam. Est confessio laudis, spectans ad gratiarum actionem. Est confessio veritatis, spectans ad zelum fidei: Et hæc sufficiant pro sensu illius verbi. Credo.

In Deum. Verbum hoc sublime ornatur fidem triplici conditione. Dignitate, Claritate. Vnitate. Dat dignitatem ex nobilitate obiecti, quod præstantissimum est, & Deus est; In quem statim subleuatur, & rapitur; non per effectus, ut longo

1. Cor. 1.

Rom. 4.

Matth. ii.

Psal. 115. Ab. 4.

1. Tim. 6. b.

longo labore solet humana philosophia: sed statim in causam. Dat claritatem. Est enim Deus hic lux quæ menti occurrit, & nunquam sine luce. Deum nemo vidit vnquam, sed nec videre potest: lucem habitat inaccessibilem, sed fides est, quæ humanæ mentis aciem ita exacuit, ut in cœlum nullo labore penetrare possit: atque diuino lumine perlustrata, æternum luminis fontem, in eius lumine intueri; ut ita nos de tenebris vocatos in admirabile lumen experiamur, & credentes exultemus lætitia inenarrabili. Videt ergo fides diuino isto oculo Deum, & in Deo obseruat tria. Essentiam. Veritatem, Bonitatem. Esse primum, summum, necessarium. Ego sum, qui sum. Ego principium & finis. A seculo, & vsque in seculum tu es Deus. Hoc est credere Deum. Veritatem deinde. Est Deus verax in dictis, factis, promissis, & minis. Ego Deus, & non mentior. Hoc est credere Deo. Bonitatem supremam, quæ excludit omnem malum includit omne bonum de se tribuit, aperit manum, & implet omne animal benedictione. Gustus huius bonitatis subleuat amorem credentis: in summum illud bonum, & hoc est credere in Deum. Dat tertio fidei vnitatem, ex vnitatem obiecti: Credit enim in Deum vnum, quod explicat symbolum Nicenum aduersus Manichæos. Audi israel, Dominus Deus tuus, Deus vnus est: Et Paulus vnus Deus, vna fides. Dij sunt principes, sacerdotes, & Magistratus, tales que appellantur in scripturis, non quidem ex natura, sed ex virtute Dei: quam excellenti modo participat, & referunt. Dij erant genitum Dæmonia falsa usurpatione. verè vnus Deus est, Dominus in quem credimus, & quæ credentes colimus. Hæc omnia, quæ

Deus est, & vnus, quod primum, & necesse esse, & summum optimum, & fontem bonorum omnium, quod sapiens, æternus, iustus, beneficus, infinitus, & immensam virtutem hns oem cõplēs locū, & hæc talia philosophi ex ratione naturali de Deo professi sunt. Non enim inquit Apostolus, reliquit deus semetipsum sine testimonio, benefaciens, de cœlo dans pluias, & tempora fructifera, implens cibo, & lætitia corda hominum. Quæ cã fuit philosophis nihil abiectum de Deo sentiendi, quin ei bonorum omnium perfectam vim, & copiam tribuendi. fides tamen è verbo Dei reuelato, hæc eadem, & longè plura discit, & docet citius. sat enim est audire verbum, & assentiri. Clarius longè enim distinctus de eisdem pronuntiat. Firmius, hæret enim lumini infallibili. Suauius, rapit enim in summum Dei cogniti amorem. Altius & eminentius, inuenit enim in Deo vnitatem, cuius nullum exemplum est, fecundam scilicet, cum trinitate, & æqualitate: de quibus Deo dante dicemus: illi vni gloria, & honor in omne æuum.

Ag. 14.

HOMILIA QUARTA
CONTINENS
secundam partem primi
Articuli.

Patrem omnipotentem creatorem cœli, & terræ.



Am humilis, & demissa est. humana mens; tã alta, & eminens diuinitas, ut nisi ea trahente conscendere ad eam minime possit. Nemo

inquit Altissimi filius, venit ad me, nisi

nisi pater traxerit: quare clamat Salomon. Trahe nos post te. Clamat Petrus. Iube me venire ad te. Trahit ergo per gratiā, & lumen fidei, de quo David, ipsa me deduxerūt, & adduxerunt in montem sanctum tuum &c. Vbi etiam in conspectum Deitatis trāslati sumus, adhuc noua exigitur subleuatio, & accommodatio, quæ fit per lumen gloriæ, de quo David. In lumine tuo videbimus lumen. Influit et anima Christi gloriosa, quasi capitis in animas membrorū, iuorū, & dignificat, vt Io. in apocal. Claritas Dei illuminat ciuitatem, & lucerna eius est agnus. Sed in ipsamet Deitate requiritur temperamentum, ne creatura obruatur à gloria. Altior cœlo est, inquit Iob, quid facies? Profundior, quomō intelliges? Ita se operit à longē Moyses, & Elyas quam primū domini gloria sese reuelat. Non ergo essentia totaliter se exhibet creaturæ; aut contemplandam, aut fruendam, sic enim à solo ipsomet Deo comprehenditur; sed secundum suam misericordiam, & amosam voluntatem sese accommodat creaturis magis, & minus, vt foeliciter cognoscatur, & ametur. Interim per lumen fidei supplet in terris, vtque beatam, & dulcem faciat fidei contemplationem, quam primum illi obtulit, & patefecit deitatem, qua eam dignificat, clarificat, vnit, & quietat: Ita tim in deitate aperit paternitatem; qua cōspecta illico fides clamat. Credo in Deum patrem. Paternitas ista tribuit fidei multa non spernenda. Primo dulcedinē, quando agnoscimus, & colimus Deum Patrem nostrū. Patrē ex maiestate omniū creaturarum; vnde omnia benedicūt, & laudant illum in integra obedientia, qua eius voluntatē implent. Nūquid

non ipse est pater tuus, inquit Moyses, qui possedit te, fecit, & creauit te? Et Malachias nunquid non pater vnus omnium nostrum? Patrem deinde ex gratia, & speciali adoptione per Christum suorum fidelium, quos in primogenito complectitur, & trahit ad se; in quibus & dulcissime spiritus filij clamat Abba Pater. secundo tribuit spem. Quod si ille pater est, nos filij, si filij & heredes. Qui dedit homini esse, corpus, & animam; & pro anima redimenda Christum vnigenitū, quomodo & omnia, (inquit Paulus) cum illo non tradidit? In hac spe orant sancti, & omnia impetrant; & violenti rapiunt cœli regnum. Tertio tribuit sublimitatem, ad capiendam supra omnem naturæ vim, excelsam paternitatem Dei, in sua ipsius natura. Cum enim audio in deitate esse patrem statim infero ibidem esse filium, & ita numerum in simplicissima illa vnitate iam agnosco, & confiteor; non enim idem omnino potest esse pater, & filius; pater quippe, vt pater producit; filius vt filius producit; Nulla mens capit, vt idem producat seipsum. Hic ergo amplum locum habet fides cōtemplandi Diuinam fecunditatem, in natura illa optima intellectuāli. Vbi est intellectus, virtus scilicet cognitiua, & est actualis, alioqui imperfecta esset si vnquam dormitaret, aut cessaret ab actu suo: necessario igitur semper habet verbum productum, & distinctum à producente non accidentale, aut transitiuum, vt nostrum est: sed consubstantiale, subsistens, in eadem patris æternitate permanens: Verbum hoc paternæ mentis, vocamus filium, quia producit secundum naturam, non tantum

tantum in similitudine, aut æqualitate, sed in identitate naturæ cum suo producente. In eadem natura intellectuali est voluntas actualis, ergo & semper, & perfectè, & totaliter amans, atque ita amorem spirans totalem, & adæquatum, non accidentalem, aut transitiuum, sed subsistentē, & coæternum: hunc dicimus spiritū sanctum, quia intimus, & per amorē spiratur. Itaq; ex his iam colligimus in vnitate Deitatis, trinitatem hanc personarum, ab inuicem distinctarū inter quas pater est persona prima, prout à seipsa est. Filius est secunda, prout est ab alia, id est à patre. Spiritus sanctus est tertia, prout est ab vtraque, id est à patre, & filio, quorū vna est voluntas, quæ principium spirandi est. Quarto, tribuit necessariam, & certam religionem, vt certis verbis hæc saltem retineamus, & de his rationem reddamus, quotquot fideles sumus. Quod Deus vnus est. Quod in hac vnitate naturæ, est vera personarum trinitas. Quod in hac trinitate est æqualitas temporis, & virtutis. Ita signamus nos; In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Ita de forma Baptismi Christus dominus. Baptizate in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Ita Io. Tres sunt, qui testimonium dant in cœlo, Pater, Verbum & Spiritus, & hi tres vnū sunt. Hęc scire, & credere tenemur, si capere omnino non possumus; adorare debemus. Curiose autē minime scrutari ne opprimamur à gloria: fat est clāmare cum sanctis Angelis. sanctus, sanctus, sanctus &c.

Omnipotentem. Hic aperit Deus thesaurum suæ magnitudinis, & excelsio hoc verbo sese reuelat fidei nostræ, quæ ex ipso, vt fecundissimo accipit quinque. Primò, pietatem &

cultum excellentem, ac supremum patriæ, quo colit Deum omnipotentem, id est, omnia, omnibus modis potentem, mediate cum secundis causis, quibus vitur tanquam instrumentis virtutis suæ, immediate, id est se solo, nullo termino, nullo ordine, nulla necessitate ligatum; disponentem omnia suauiter à principio vsq; in finem. Omnia igitur Deus potest quæ fuerunt, quæ sunt, quæ futura sunt, quæ possibilis sunt, quæ mente sine repugnantia concipi possunt, quæ ab humano, ab Angelico, à Diuino intellectu apprehendi possunt. si non potest facere, vt homo sit agnus; vt præteritum non sit præteritū. Ideo non potest facere, quia ista non possunt fieri, quare ex hoc, non est impotens. Si etiam componi, peccare, mori non potest: non ideo minus potens est: ea omnia posse infirmitas est, non posse virtus. Secundò, dat facilitatem ad cætera omnia credenda, facilia, & difficilia, possibilis naturæ, & impossibilia: non est illi impossibile omne verbum: possunt igitur omnia facile credi de omnipotente. Ego dominus, inquit, Gen. 17. omnipotens. Et Iacob, cum mitteret filios ad incognitum Ioseph, ita illis precatus est. Deus meus omnipotens faciat vobis eum placabilem. Nunquid, inquit, manus mea est inualida; Tertio, dat spem in bono, vt cunque se opponant mala: si scimus omne bonum ab illo esse: cōfidimus illum adesse: præfente illo prospere omnia cessura: Confidite inquit, ego sum, nolite timere. Et Petrus: In verbo tuo laxabo rete. Iustinet hæc spes fidelium vota, & orationes inflammat. Domine tu omnia potes: quare Iacobus. postulet in fide, nihil hæsitans. Quarto dat timorem in malo, quando

Ca. 31.

Ca. 11.

Deut. 31.

Rom. 8.

Ca. 2.

Gen. 17.

Gen. 33.

quando scit se peccare coram omnipotente, & indicandum ab omnipotente: quo ibo, inquit Dauid, à spiritu tuo? quo fugiam à facie tua? Horrendum est incidere in manus Dei. Et Petrus. Humiliamini sub potenti manu Dei. Timete eum, qui cum occiderit, potest in geannam mittere. Quainto dat hilaritatem in gustata Dei omnipotentia nobis propitia Glorioso magnificatus est: æquum, & ascensorum deiecit in mare. Et virgo virginum. Fecit mihi magna, qui potens est. Tanti est credere in Deum patrem omnipotentem, cum quo non minus credere oportet filium omnipotentem. Et spiritum sanctum omnipotentem: ut enim tres sunt vna substantia, & natura, ita sunt vna virtus, & potestas.

Creatorem cœli & terræ. Hic quasi fructu exprimit Paternitatis; & omnipotentia diuina, quod creauit cœlum, & terram, & omnia. Verbum hoc tribuit fidei, Primo, gustum diuinae bonitatis, qua sola creauit cum enim sibi sufficeret solus, cœlix, & beatus seipso deus, sola bonitate, voluit sese effundere, & communicare. Secundo, gustum diuinae sapientia, quæ mundum creauit in pondere, & mensura; quæ mundum superiorem, huic inferiori sic alligauit, quod motu, lumine, & influxu hæc omnis vita inde regitur, & gubernatur. omnia in sapientia fecisti Domine. hic numerata cœlos, & cœlorum motus, diuturnos proprios, regulares, irregulares: elementa, & eorum actiones, passiones, mixturas, situs, virtutes, & cætera, ex quibus constat mirabilis hæc mundi creati harmonia. Tertio, gustum diuinae omnipotentia, & infinita virtutis, quæ ideo creare potuit, id est ex nihilo producere, quia potuit omnium

causalitates supplere. Fuit ergo causa cœli, & terræ, in triplici genere causa, efficientis, exemplaris, & finalis. Fecit suapte virtute: fecit ad exemplum suæ ipsius intelligentia; fecit propter seipsum.

Cœli, & terræ. Dixit Nicenum. Visibilem, & inuisibilem, quæ scilicet sensu percipi, & mente concipi possunt. Cœlum intellige cum omnibus quæ in cœlo, & supra cœlum sunt. In cœlo sunt corpora lucida, astra, motus, lumina, influxus. Omnia de manu Domini propter hominē, ut sint in signa temporum &c. Supra cœlos sunt Angeli: hos & Deus creauit ex nihilo, natura excellentes, spiritus incorporeos: virtute; & scientia plenos. In veritate, inquit, non stetit homicida ille. ergo in veritate conditus uerati

Gratia etiam gratificante, & inclinante ad incommutabile bonum, qui facit Angelos suos spiritus. Potentes, virtutes, facientes verbum illius. Ex ea gratia cecidit Lucifer, & quot quot ab eo seducti sunt. qui omnes statim facti sunt impenitentes, atque ideo à Diuina iustitia deieci sunt in æternam poenam, æternæ illi impoenitentiae debitam: de quibus. Princeps apostolorum scripsit in hunc modum. Angelis peccatis non pepercepit, sed rudentibus inferni detractos in Tartarum tradidit cruciandos in iudicium referuari. Creauit & terram, & quæcunque in terra sunt, semina, germina, herbas, plantas; & animalia: cuius creationis virtute iussit & propagari dicens. Crescite, & multiplicamini, &c. Situm etiam & locum dedit in mundi medio, effecitque ut ascenderent montes, & descenderet campi in locum quem fundauit eis; at ne aquarum vis inundaret illi, terminum posuit, quem non transgreditur,

1. Fet. 1.

Psalm. 103.

Psalm. 103.

Psalm. 103.

Psalm. 103.

Psalm. 103.

Psalm. 103.

Psalm. 103.

tur, neque conuertuntur operire terram. Ex terra formauit humanum corpus: ex nihilo creauit animam, atque infudit spiraculum spiritus sui, ad imaginem suam substantiam ad similitudinem suam in virtutibus inditis, sicque factus est homo in animam duplici vita viuentem. Addidit & temperiem iustitia originalis, qua terra cœlo sensus rationi subijciebatur; ad didit & gratiam gratificantem, qua coram Deo creatore suo erectus itabat, ad quodcunque bonum incitatus, quasi fons saliens in vitam æternam: Inter hos cœlos, & hanc terram, longe lateque patentem, agnosco, & colo Deum patrem creatorem cœli mei, & terræ meæ, spiritus scilicet, & corporis mei: Confiteorque humiliter me quicquid sum, quicquid habeo, omnia de manu creatore accepisse. Agnosco & eundem conseruatorem omnium, quæ creauit: est enim portans omnia verbo virtutis suæ. sic à principio. Spiritus domini ferebatur super aquas, & fouebat eas. viuificatorem etiam, & rectorem omnium ex prouidentia, qua suauiter disponit omnia, & reuocat in finem suum. Ita Paulus Athenis dixit. Non longè est ab vnoquoque nostrum, In ipso viuimus, mouemur, & sumus. Hæc verò omnia sic de Deo patre credimus, quod nihil minus de Deo filio, & de Deo spiritu sancto. De filio enim dixit Ioan. Omnia per ipsum facta sunt: De quo & Dauid. Verbo domini cœli firmati sunt. Et de spiritu sancto idem. Spiritu oris eius omnis virtus eorum.

Epilogus totius primi

Articuli

Duas in summa narrat actiones fidei. vnam in subiecto, aliam in obiecto. F. Franc. Viced.

cto. Subiectum fidei est Anima: Hec firmiter dicit. Credo: nam si scit homo quid sit credere, dat illi debitum consentiendi, retinendi, & cōfitei. Obiectum fidei est Deus. Circa hoc format quatuor conclusiones. Prima, Credo in Deum. Intellige vnum Deum. Secunda, Credo in Deum Patrem. Tertia, Credo in Deum patrem omnipotentem. Quarta. Credo in Deum patrem omnipotentem, creatorem cœli, & terræ. Sic se exercet fides, ut exercita augeatur de claritate in claritatem, & aucta mereatur perfici. Amen.

HOMILIA QUINTA CONTINENS Articulum Secundum.

Et in Iesum Christum, filium eius
vnicum dominum nostrum.



Gnoscere Deum Patrem, omnipotentem creatorem, rectorem, & conseruatorem cœli, & terræ, visibilem, & inuisibilem, atque in specie corporis mei formatorē, & animæ meæ creatorem; certe est contemplatio, quæ credentem, & dignificat, & recreat, & sustentat. Auet, si consideret, quo loco, quo in gradu, paterna illa omnipotentia creauit hominem secundum corpus, sanum, vegetum, immortale sic, quod poterat non mori: secundum animam diuinam, liberum, naturalibus, & gratuitis virtutibus excellenter ornatum, impeccabilem sic, quod poterat non peccare. filium Dei, socium Angelorum, dominum sui, dominum totius mundi. At cogitare demum, quod ex culpa

H h paris

patris huius tantæ familiæ omnia sic fracta, & turbata sunt, gratuita omnia sic sublata, naturalia sic debilitata, bona omnia sic amissa, mala tot in vtranque naturæ partem, corpus, & animam irrepisse; tantam denique patris maledictionem subiisse quæd à die culpæ illius, malorū omnium seminis, cōcipi, & nasci in hac natura, nihil est, nisi nasci ad iram patris, ad duplicem mortem corporis, & aīæ, nihil nisi nasci ad macellum: certe amara est contemplatio, longè melius esset, non concipi, aut nasci; quam ad tot mala nasci; quæ ratione infeliciores sumus ipsi bestijs terræ & aībus cœli: & ita faretur ecclesia, quod nihil nasci profuit, nisi redimi, p̄uisset. Prudenter itaque, & optimo cōsilio, quin & magna necessitate fidei nostræ viam salutis, & vitæ cōtemplanti: Diuina institutio, postquā ostēdit, & reuelauit Deum patrem omnipotentem, & creatorem, statim addit reuelationem de Redemptore, & de Redemptione humana, quam cōtinuis sex articulis prosequitur; sic tamen quod summam rei in secundo articulo magnis, & exquisitis verbis complectitur dicens.

Et in Iesum Christū filij eius vnicum, dñm nostrū. Habet Articulus, & altā materiā, quā proponit, & verba oīa singularia, quæ sigillatim sunt expendenda. Materia est de Hominis redemptione per Dei filij facta; Et hæc in primis singulariter extollit Dei patris misericordiam, quā ex hoc vno D. Paulus vocat, nimiam charitatem; & filius ipse quasi admiratur dicens. Sic Deus dilexit mundum, vt filium vnicogenitum daret. Ecclesia exclamat. ò inestimabilis dilectio charitatis, vt seruum redimeres, filiū tradidisti. Hæc eadem

miro modo exaggerat obedientiam filij erga Patrem, de qua Paulus ad hebreos ex psalmis. In capite libri scriptū est de me, vt facerem ò Deus voluntatem tuam. Et ad Philippenes. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed exinaniuit semetipsū factus obediens vsque ad mortem, quam & ipsemet corā patre testatus est dicens. Non sicut ego volo, sed sicut tu. clarifica nomen tuum. Exijt Dei filius de sinu patris magnus, & immensus natura, & substantia: verum obedientia exinaniuit; & angustiatus in tantum est, quod ad nihilum redactus est. Inde ad nos veniens charitate dilatante factus est magnus, vt orbem totum in se cōprehenderet, quæ lapid ille abscessus apud Danielelem, q̄ ex paruo lo creuit in montem magnum. Genus itaque humanum culpa dānatū & duplici morti addictū, miseratus & quod serpenti suggestiōe peccarat & q̄ vnus delicto totum corruerat: statuit apud se Diuina pietas patris tā nobile creaturā ē faucibus mortis eripere, & liberare: atque vt à principio thesauros tantæ charitatis aperiret, & patefaceret; hōminibus sibi dilectis omnium temporum mysteriū Redemptionis per Dei filium promouēdæ, semper explicuit: magis quidem, & minus explicite, sic tamē semper, quod in eius rei apprehensione potuit mundus & sustineri, & recreari. Ita inter gētes Iob Deo charus, agnouit in spiritu Redemptorē sine quo nulla salus. Ita D. Augustin' in libro de natura; & gratia. Ita & vix patrato scelere dictū est tentatori. Inimicitias ponā inter te, & mulierē, semē tuū, & semen eius; ipsa cōteret caput tuum. Ita Abrahamo. In semine tuo benedicentur omnes gentes: Idē Iacob, Da-

uidi

uidi &c. Hoc & mutæ ipsæ res significarunt, lignum vitæ: oblatio Abel, Arca Noë: Rubus Moysi: Sol Iosue: fons Sanfoni. Templū Salomonis: Papis subcinericius Elye. Sal Elyseo. &c. Hoc & homines spiritu Dei sancto afflati prædixerunt: ita spiritus testabatur in prophetis venturas in Christum afflictiones, & quidem tam exacte, vt, semota temporis præteriti, & futuri ratione, tam clare de Christo venturo vaticinati sunt Prophetæ, quā natum, & passum, & suscitatum testati sunt Apostoli. Et hæc sint fati de mysterio Redemptionis in generali. Nunc expendamus Articuli verba, quæ numero quinque sunt, tam scæcūda, quod ex eis fides construit sibi quinque magnas conclusiones, totā hanc confessionem complectentes.

Prima conclusio. Credo in Iesum. Particula illa in, in primis declarat genus fidei: esse cultū illum supremum quo, & in Deū patrē credebam. Ies' deinde magnum, & magnificū illud nomen est, quod omnia Mesiæ nomina in se concludit: nam testatur Esaias, quod omnia includuntur in nomine vno Emanuel, vtranque Redemptoris naturam explicante. Est. n. Emanuel Deus noster. i. Deus nobis datus, & natus. Matthæus autem firmiter asserit, quod in nomine Iesu clauditur nomen Emanuel, ergo & cætera omnia. Iesus, nomen est in celo natum, & in demissione verbi sicut oleum effusum à celo ad terras; à terris ad inferos; à natura ad legem; à lege ad gratiam; à præteritis ad præsentibus ad futuros; à patribus ad Patriarchas: ad duces. ad iudices, ad Reges: ad prophetas ad Apostolos, Martyres confessorum, & vsque ad extrema terræ. Vocatum est ab Angelo, priusquam

in vtero conciperetur: vocatumque ex magna illa ratione, quā ille met ad duxit. d. Saluum faciet populum suū Iesus ergo est, quia saluator, & certe excellens, & magnus saluator: si hæc potissimum quatuor consideremus. Primò quos saluauit. Populum, inquit, suum; & quantum populum? Sis mihi salus: inquit pater apud Esaiam: vsque ad extrema terræ. Et in Psal. Postula à me: & dabo tibi gentes hæreditatem &c. De quo & Simo. viderunt oculi mei salutare tuū quod parasti ante faciem omnium populorum. Secundo vnde saluauit. A peccatis corū. Ita David, ipse redimet Israel ex oīb' iniquitatib' eius. q̄a Iudæi non agnoscuunt salutē hanc, nec scire possunt, quid salutis attulerit Christus, quando nō instaurauit mu-

Esai. 49.
Psal. 2.

Psal. 119.

Ioan. 5.

Heb. 9.

Hhh 2 quem

quem finem saluauit? In vitam æternam, nihil minus prestat, nihil minus ex eo petendū est, Ideo dedit illū pater, vt qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternā. Non terra Chanaan, non palestina, non montes Moab; sed terra viuentium vnica est merces laborum Christi. Vt reprobationem accipiāt, qui vocati sunt æternæ hæreditatis. Hæc omnia latent in vno nomine Iesu.

Secunda conclusio. Credo in Iesum Christum. Christus nomen est officij, nomen vnctionis, qua vnguntur, Sacerdotes, & Reges; sicque significabantur excellentia munera que illis committebantur. De excellenti vnctione Christi, Dauid in psalmis dicit. Vnixit te Deus, Deus tuus præ participibus tuis. Genus vnctionis expressit apud Esaiam. d. Spiritus domini super me, eo quod vnixit me. Mensuram Ioannes. d. vidimus eum, & habitauit in nobis, verbum caro factum, plenum gratiæ, & veritatis, fructum ibidē. De plenitudine eius accepimus omnes. Et Dauid. sicut vnguentum quod descendit à capite in barbam &c. Dicitur ergo Christus, quia propheta est; de cuius excellenti prophetia Moyses. d. Prophetam sicut me suscitabit tibi dominus; illum audies. quia magister, & ductor populi est: cuius discipuli fuerunt omnes prophetae, quibus apud Ioan. dixit. vocatis re magister, & dñe, & benedicitis, sum etenim. Dicitur Christus, quia sacerdos est; de cuius magno sacerdotio Dauid. Tu es sacerdos in æternum &c. Munus eius est mediare benedicere; offerre dona peccatis mūdi, donū donorū est ipsemet, dum se se tradit; in holocaustum; nil melius, aut charius habet se ipso; sacer-

dos est, & victima. Dicitur Christus, quia Rex est de quo Gabriel ad virginem. Dabit ei dominus sedem. Dauid patris eius; & regnabit in domo Iacob, regni eius nō erit finis. Sic illi æterna sunt omnia. Titulus etiā crucis declarat eum regem Iudæorum id est credentium, & confitentium. vt Rex dat leges, secundum eas iudicat, retribuens bonis, & malis secundum merita; dat etiam spiritum, & vires ad obseruandam legem, in quo proprie Redemptor est, quia littera occidit, spiritus est qui viuificat. Regnum hoc non debetur sanguini, sed virtuti; incipit in terra per gratiam; terminatur in cælo per gloriam. Tanto autem verius est Christus Propheta, sacerdos, & Rex, quod & prophetas facit, & inspirat; sacerdotes instituit, & autenticat; Reges euehit, regit ecclesiam suam tuetur ab hostium impetu, & insidijs, vere ergo Christum credimus, & factemur.

Tertia conclusio. Credo in Iesum Christum Filium eius. filiatio ista Christi duo facit. Primo distinguit ipsum à patre, à quo gignitur; nihil enim gignit seipsum. Cū ergo pater generet, filius generetur; necesse est vniū distingui ab alio. Deinde indicat vnitatem naturæ; pater enim & filius communicant in natura; cumque vna tantum, & indiuidua sit Dei natura, aut oportuit patrem se priuare Deitate, dum eam filio tradidit; aut eandem omnino illi communicare. Non enim possunt duæ esse Deitates. Conuenit autem munus hoc redimendi, & mediandi filio delegari, tum quia pater mitti non poterat. Tum quia verbo creati fuerant cæli; verbo erant recreandi. Tum quia solus filius in diuinis nascitur,

Luc. 11.

& nascibilis est. Tum quia, ex sui natura mediat in sanctissima trinitate; opus autem redemptionis, opus est mediatoris, quare non nisi medio competebat.

Quarta conclusio. Credo in Filiū eius Vnicū. Si consideres Christum Deum in sua æternitate; certe vnicus est patris filius; nec alios potest habere fratres; nam euacuat totam fecunditatem paternæ mentis, cum sit verbum infinitum; illi adæquatam. Adde quod ita esse vnus huius filij est necessarium simpliciter; quod vel hunc non esse, vel cum eo esse alium est simpliciter impossibile. Vt etiam Christus in tempore est, Deus homo factus, vnicus est, tametsi duas in se capiat naturas, vna tamen persona est; & nomen filij, est nomen personæ, qua ratione & beata virgo dicitur Mater Dei, quia persona illa Deus est; cuius verè mater est. Vnicus est filius coram patre, secundum gratiam, nam hic vnus dilectus est: in hoc vno cæteros diligit: Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de Cælo: sic tamen quod secundum adoptionē multos habet Deus filios, credentes, & iustos omnes: multos habet Christus fratres, ad eandē hereditatis spem admissos, qua vocat eū Paulus, primogenitum in multis fratribus.

Rom. 8.

Quinta conclusio. Credo in Iesum Christum filium eius dominum nostrum. vt Deus, dominus est ex maiestate cum Patre adorandus: Ideo bene addit Nicenum. Deum de Deo lumen de lumine: Deū verū, de Deo vero, vt creator, dominus est, ex iure factionis. Tui sunt celi, inquit Dauid, tua est terra: Manus enim tua fecit hæc omnia. Vt homo, dominus est ex merito, & precio sanguinis

sui preciosi, quo emit nos, & redemit: quare viger Apostolus. Non estis vestri; Empti estis precio magno. Mortuus est, & resurrexit, vt mortuorum, & viuorum dominetur. Ideo ad Apostolos, vt cunq; forma, & officio seruus ex amore, & humilitate effectus esset, dixit. Vocatis me Magister, & domine, & bene dicitis. Sum etenim. Ex his facile inferre possumus; si vere agnoscimus, & confitemur Christū dominū: vere, & agnoscimus nos illius esse mancipia: Meminisse etiam possumus, quomodo à principio seruitutē hanc professi sumus renunciantes Satanæ, & operibus eius, Mundo, & operibus eius. Et tam en eheu vide cui viuas, cuius voluntatem impleas, cuius te seruum re ipsa exhibeas: Si dominus est Deus, inquit Elias, sequimini illum: Ita scriptum est, dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruius: Amen.

Ioan. 13.

HOMILIA SEXTA

CONTINENS
Articulum tertium.

Qui conceptus est de spiritu
sancto, Natus ex Maria
virgine.

DVM sese nobis reuelabat diuina Maieestas, vel secundum diuitias gloriæ suæ, proprietatesque Dei Patris, & Dei filij: vel in opera testantia omnipotentiam creatoris, vt erant omnia sua natura sublimia; ita frequenter mentem nostram nō modo repleuerunt, sed fere confuderunt, & in stuporem rapuerunt. At erat regula sapius repetita. qui non potest capere, capiat: qui non potest

capere,

Ioan. 3.

Heb. 9.

Psal. 44.
Esa. 61.

Ioan. 13.

Psal. 109.

capere, humiliter colat, & adoret. Nunc tandem omnia sese demittunt, quando & reuelatio descendit à Maiestate, ad charitatem Dei nobis explicandam. qua charitate decretum est, vt homo redimeretur; & per illum vicium Dei filium sic redimetur, quod illi descendendum esset è caelis: Non mirum si & ipsa nostra contemplatio descendet, distabit que à superiorum sublimitate, quantum distant caeli à terra. Pro hac autem Dei erga nos charitate gustanda, duo hic potissimum sunt contemplanda, primum est, amabile illud decretum, quo statuit sanctissima trinitas hominem redimere è tenebris illis, & umbra mortis, &c. cuius nulla potest reddi ratio, nisi optima natura diuinæ charitatis. Secundum est modus, quo eiusmodi redemptio decreta est, nempe per descensum è caelo eiusdem vnigeniti filij Dei in quem, tanquam in Deum, & dñm credebamus. De hoc descensu, vsque ad ascensum, & reditum, tractat Symbolum per Articulos quinque consequentes, quorum primus, in ordine Symboli tertius, explicat nobis ingressum filij Dei in hunc mundum, hoc modo.

Qui Conceptus est de Spiritu Sancto. Pro cuius expositione, quatuor sunt meditanda. Primò, quid factum est in hoc negocio. Secundò, qua virtute factum. Tertio, quo modo. Quarto propter quid, & in quem finem. De primò, dixerunt pastores adinuicem. Videamus verbum, quod factum est quid ergo? Explicat Io. verbum caro factum est. In effectibile factum est: æternum incipit esse: immensum concluditur: Deus homo factus est. Qui .i. filius Dei vnicus, dominus noster. Tanta est Redemptio

Ioann. i.

ris persona. Cõceptus est. veramque humanitatem sibi assumpsit in vnitate personæ, salua vtraque natura, & vtriusque proprietate: vnde mirabilis illa operum, & verborum Christi, modo Deum, modo hominem referentiũ. De secũdo, qua virtute factum est? si de vera efficiẽtia loquimur: Virtute altissimi obũbrãtis id est totius sanctissimæ Trinitatis, cuius opera omnia ad extra sunt indiuisa. Si de delegante, deque principio, & fonte omnium, quæ sunt in Deitate: Virtute patris, quem pater sanctificauit, & misit in mundũ. Si de exequente. Virtus est spiritus sancti, cui ideo opus hoc attribuit, quia opus est bonitatis, & misericordiæ diuinæ, de qua Zaccharias i cãtico. Per viscera misericordiæ Dei nostri &c. Cum autem bonitas attribuatur Spiritui sancto, merito & illi adscribitur verbi conceptio: Ita Gabriel ad virginem, Spiritus sanctus superueniet in te: hic enim virtus ista supplet omnem actiuitatem. Vere autem oportuit, è spiritu, sancto concipi semen illud, in quo mundus erat sanctificandus. Si de causa materiali. Ex Maria virgine, ex purissimis eius sanguinibus formatum est Christi corpus, vt olim sol ex nube illa lucida. Si de causa suscipiente, & assumente. Assumens est persona verbi ad quam immediate terminatur tota ista actio, qua humanitas assumitur, in hypostasim verbi. De Tertio quo modo? Est hic aliquid secundum naturam: quod è sanguine matris cõcipitur, & formatur filij corpus: quod p. menses nouem fertur in ventre matris: quod tandem paritur infans, & paruulus. hæc omnia secundum naturam. Supra naturam autem concurrunt multa. Quod corpus statim formatur,

tur, & organizatur, quamprimum videri consentit. d. Ecce ancilla Domini natiã. Quod anima statim infundit, & vnitur corpori separabiliter, ita quod humanitas ista verè est mortalis. Quod corpori, & animæ statim vnitur deitas, ab vtraque parte inseparabilis. Quod animæ vnitur secundum gratiam supremam possibilem creaturæ, cum omni virtute & perfectione possibili: Quod animæ etiam in parte superiori vnitur secundum gloriam, ita quod verè comprehendit Deitatem, & fruitur obiecto beatifico. De Quarto. Cur factum est, in quem finem? Respondet Synodus Constantinopolitana. Propter nos homines, & propter nostram salutem. Descendit, vt ascendamus, factus homo, vt nos constituat filios Dei.

Natus ex Maria Virgine. Mysterium valde iocundum est Christi natiuitas, de qua Angelus ad Pastores; Euangelizo vobis gaudium magnũ. Et Dauid. Exultabunt omnia ligna siluarum à facie Domini, quoniam venit. Actio plena est miraculis. Miracula in filio paruulo, quod primus est, & nouissimus; comprehensor est & viator. Mortalis, & immortalis. Beatus, & patibilis. Miraculum in eo amoris est, quo impeditur animæ gloria, ne influat in corpus: & Deitatis gloria, ne in totam animam. Miracula sunt in matre, quod mater est, & virgo; quod sine dolore parit: quod virgo est corpore, & anima, id est ab omni macula immunis & preteruata. Ita olim velum Gedeonis, Rubus Moylis; porta Ezechielis. Virga Aaron &c. Miracula sunt in caelo, stelle soles, Angeli canentes. Miracula sunt in terris. Fons olei, vinea Engadi flores: Magi adorantes &c. Natiuitas hæc constituit nouum seculum, cu-

ius pater, & princeps est Messias, in quo seculum Adami terminatur: illud culpæ, hoc gratiæ: illud iræ, hoc pacis: illud caliginis, hoc lucis: illud mortis hoc vitæ. Mater illius Eua, Mater huius Maria: illa consentit Satanæ: hæc Dei legato. Illa mater inobedientiæ; & culpæ: Maria mater gratiæ, mater misericordiæ. Illa in culpa concepit, in dolore peperit: Maria sine culpa, & sine dolore vtriusq; fecit: Sic igitur læti recipimus venientem Messiam ad nos, Nascentem inter nos, & ex nobis Dei filium. Atq; hic primum, si recte credimus, & sapimus, gratias ingentes agimus Patri danti; spiritui sancto obumbranti, & exequenti; filio venienti, & suscipienti. Deinde tanquam ex fonte, & domino virtutum, imbuimus animam nostram virtutibus præstantissimis, quæ vbiq; in hoc præsepicio collucet. Humilitate, qua nulla maior, vbi Deus homo fit, verbum caro Summus imus. Patiẽtia, vbi dominus omnium eget omnibus, patulis panis inuoluit, & reclinatur in præsepicio, quia non est ei locus in diuersorio; & patitur bono animo. fide, vbi Dei verbum docet scientiam, & in tectis visus viam disciplinæ tradit in monte sancto Syon, via, veritas, & vita. Spe vbi agnoscimus in eo os nostrum, & carnem nostram; & ea obijcimus Deo Patri dicentes. Si peccata mea me prohibent, substantia mea requirit Charitate in primis; nam filius est paruulus hic diuini amoris; in nobis quoq; si admittimus vt debemus, ex amore cõcipitur, & nascitur; quia amor illum in corde nostro quasi nido, incarnat, & idẽ exprimit magna cum illius gloria, & animarum nostrarum salute Deo Gratias.

HOMILIA SEPTIMA

CONTINENS

Articulum Quartum.

Passus sub pontio Pilato, Crucifixus, mortuus, & sepultus.

IAM mira alacritate audiuimus, & contestati sumus nimiam illam charitatem, quam Deus Pater, ut mundum, quem per omnipotentiam creauerat; per misericordiam recrearet, misit filium suum in mundum, in similitudinē carnis peccati: verē autem in carnem innocentissimam, quę sine vlla labe, ex spiritu sancto concepta est, & ē matre virgine in hanc lucem edita. Audiuimus stupendam illam obedientiam filij; qua ut Patrem iubētem glorificaret, & mundum perditum, suę fidei commissum, instauraret, propter nos homines, & propter nostram salutem, Descendit de cęlis, & incarnatus est, & homo factus. hucusque de ingressu verbi in hunc mundū. Infert nunc Symbolum in Articulo: quarto alia grauiora, quibus narratur nobis, quo modo Dei patris voluntas, & iustitia filium suum, Redemptorem nostrū exercuerit vsque ad egressum ex hoc mundo; & habet Articulum particulas quatuor. Præmittendum autem hic; quod hęc narratio, & reuelatio de exercitijs, & passionibus Redemptoris, non modo requirit fidem, ut fructuosa sit, sed & sensum percipientem, & concrucifigentem, de quo Paulus. Sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, Et ipsemet passurus, quoniam iam patiens, mærens, & pauens, Apostolis suorum dolorū testibus dixit, sustinete, & vigilate mecum. Duo au-

tem ista integrant studium illud de quo Paulus ad Chorinth. Nihil iudicauit me scire inter vos, nisi Iesum, Christum, & hunc crucifixum; vsque scilicet ad sensum crucis; de quo ipsemet ad Galatas. Christo crucifixus sum.

Primo. Passus. Duo in passionibus Christi potissimum sūt obseruanda. Qualitas, id est intensio. Et quantitas, id est extensio. Passa est tota humanitas. Christi, & per communicationem naturarum, in eadem persona vnitarum, suo modo passa etiam est diuinitas, in vtraque scilicet humanitatis parte, corpore, & anima. Passa est anima intensiue, dolores inferni, quos culpa nostra meruerat, & anima in primis, vnde omnis præuaricatio, à mala scilicet voluntate ortum habuit. Conati sūt multis verbis Euāgelistę passionem animę Christi exprimere: ideo in ingressu eius in hortum dicebant. Cœpit pauere, & tædere contristari, & mæstus esse. Et ipse. Tristis est anima mea vsque ad mortem, sola scilicet mors potest excedere; sola etiam terminare, quando sic decretū est. In cruce autem summa pœnarum, qua omni ope destituta misera illa anima verē dolores, & desolationes inferni sentiens conquesta est, & exclamauit, d. Ely, Ely Lamazabatani. Nunquam solita est Diuina protectio patientes suos derelinquere, quin in Psal. pollicita est. Cum ipso sum in tribulatione. sola Christi anima in tam profundo pelago destituta est, quia lic humana præuaricatio merebatur. Passa est etiam extensiue, à principio creationis, & infusions, vsque ad expirationem: vt enim Christi anima sēper adulta, & virilis fuit, ac ideo dolorum, pudorū timorū capax; ita semper afflicta est, & præsentibus miserijs, cęstatiibus,

exilijs,

exilijs; opprobrijs: & futurę passionis, ac mortis intuitu, cuius optime præsaga erat, & præscia: in ipsa transfiguratione in mōte sancto Thabor de excessu suo tractabat cum Moyse & Ely, vt etiam in summa gloria non esset sine dolore, & passione. Passus deinde est Christus in corpore, intensiue, vt erat eius complexio delicata, viuax, atque ideo maximē sensitua, & martyrij capax. Extensiue, A planta pedis, vsque ad verticem capitis. Extendit passionem eius consideratio temporis, quod in festo Paschatis. loci, quod in indignissimo loco Caluarie. Sociorum, quod cum impijs, & sceleratis reputatus est. Tribunalium, quod ductus à Iudæis ad gentes, ab Anna, ad Caipham; à Caipha ad Pontium Pilatum præsentem pro Cæsare; sub quo Pilato (vt suam habet historia lucem, & fidem) passus est. Genus tandem martyrij de quo subiicit Symbolum.

Secundo. Crucifixus. Habet crux Christi conditiones speciales, vt speciale, & potissimum est totius christianę religionis fundamentum: quia credita, facile creduntur omnia. Prima est, quod coram oculis humanę sapientię, aut potentię, supplicium est infame, extremę ignominie. Morte turpissima cōdemnemus eū. Ita meruerat indebitus ille vetiti ligni vsus: ita indebitus ille appetitus honoris. Eritis sicut Dij. &c. Secunda est; quod coram oculis, & spiritu legis. Maledictum est crucis lignum, sic enim lex. Maledictus omnis qui pendet in ligno: ita decebat benedictum, & benedictionis semen pro nobis ualedici, vt nos à maledictione legis eriperet: ita olim Isaac sua detulit ligna, quibus vrēdus erat prin-

F. Franc. Viced.

cipatus eius super humerum eius, ita serpens æneus in deserto suspenus, & exaltatus in ligno est. Tertia est, quod coram oculis Dei patris, Crucis lignum, & supplicium decentissimum remedium est, ad glorificandā Dei sapientiam, iustitiam, & potentiam. Sapientiam, vt per stultitię prædicationis saluos faceret credentes. quid enim stultius audiri à mundo potest: quam hominem crucifixum redimere, & saluare iustitiā, quę sic in cruce, quasi in æquilibrio, compensat culpam, & pœnam, vt qui in ligno vicerat, in ligno quoque vinceretur. Potentiam, quę sic per infirmam. i. per Christum crucifixum, & nõ uisissimum virorum, confunderet mūdi fortia, principem mundi eijceret, regnum Satanę diriperet, & eius omnia spolia; triumphans potestates, & potētatus in semetipso palam. Quarta est, quod coram oculis fidelium, crucis lignum triumphale, gloriosum, & amabilissimum est. ita delectantur prophetę in salutanda à longe cruce. Mittamus lignum in panem eius. Psal. Foderunt manus meas, & pedes meos &c. Delectantur Apostoli, summamque gloriam fidei cōstituunt in prædicanda cruce: ita acerrimus crucis defensor, & laudator est Apostolus Andreas. o si scires crucis mysterium &c. Ita Paulus. mihi absit gloriari, nisi in cruce &c. sed quis tandem finis est crucifixi?

Tertiō. Mortuus. Huc tandē adigit crux Redemptorem mūdi, vt expiret, ac spiritū efflet: His verbis testantur Euāgelistę Christum in cruce vere mortuū. Expirauit Tradidit spiritū. Emisit spiritum. Quibus quidē verbis duo profitentur. Primū expri-

Iii re, si-

re, sicut, verè occisus est Abel à fratre; verè agnos Paschalis occisus, & deuoratus est. Ita milites Pilati testati sunt, eum verè eapirasse, atq; ideo non fregerunt ei, vt aeteris cum eopendentibus, crura. Deinde exprime re Christum dominum vitæ, & mortis suæ, dantem, expirantem, emittentem, tradentem spiritum patri, vbi voluit, ita olim dixerat. Non capit prophetam perire extra Hierusalem. Quando voluit. Hodie, & cras virtutes perficio, tertia die cõsumor. Quo modo voluit. Proculum quod dedit mihi pater, non vis vt bibam illud? Quare sapius ventura omnia mala sua prædixit. filius hominis tradetur gentibus, ad illudendū, & crucifigendum, &c. Præcius sui finis iam instantis, prius inclinat caput, & sese morti aduentanti accommodat, deinde expirat. Ita olim dicebat. Ego vado. Nunquid, inquit, interficiet semetipsum? Et hoc non est in toto fallum: nam, vt Paulus asserit, Dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis. Nemo tollit, inquit ipse, animam meam à me; ego à me ipso pono illā. Et cur ponis? Animam pono, inquit, pro ouibus meis. Hoc verò potissimum obseruādum est, in tota passio ne Christi, q̄ volens patitur, & moritur; apertum est ei latus, vt cor inspicipossit plenum amore, & charitate: tñ est passio nis meritū, quāta cū charitate passus est. In hac voluntate, sanctificati sumus. Itaq; verè mortuus est, & eo genere mortis, quod horribile est; aīa verè separata est à corpore, v: ex ratione veræ humanitatis, verè separabilis erat: neutra tñ pars separata est à Deitate, vt tranq; concomitate, & in se semel assumptā, perpetuo cõseruāte. Sic oportuit pati, & mori Christum, qui vita erat, vt morte vitæ ab eo nos

liberaremur, qui habet mortis imperium, & ab ipsamet morte.

Quartò. Et sepultus est. Sepultura Christi ad duo respicit. Primò ad cõfirmandam Christi mortem, quando constat Pilato, Nicodemo, Iosepho sacrum illud cadauer ex anime fuisse, atque permissum est tolli, vngi, & sepeliri. Secundò, ad honorādā resurrectionem. ob hoc sepeliri voluit per manus hominum nobilium; ob hoc ī monumēto nouo, nuper exciso ob hoc sepulchrū claudi, ob signari, & custodiri. Oīa faciūt ad illustrādā resurrectionem Christi mortui, & sepulti: quare vocat. Esaias saxū illud. Sepulchrum gloriosū. Hucusq; igit deduxit nos fides, vt credamus Dei filium, ad nos per incarnationem, & natiuitatē ingressum, & per crucem, & mortem à nobis egressum. Rēti quum est, vt tantæ rei causas numeremus, quæ multæ ad macerandum, & conterendum Dei filium concurrūt. Est causa demeritoria peccatum; quare testatur Paulus peccatores Christum in semetipsis crucifigere. Ita ecclesia vocat necessarium Adā peccatum. Causa instrumentalis coniuratio Iudæorum, & gentium, principū, Regum, & populorum de quib⁹ psal. *Psalm. 11.* Causa efficiens, & deliberans, voluntas patris dicētis apud Esaiā. Ego percussili eū. Ita Christus. Non mea, sed tua voluntas fiat: Vnde potenter arguit Paul⁹. Si pprio filio nō pepercit, sed pro nobis tradidit illum, quomodo & omnia cū illo nō tradidit? Ob hoc expirās Christus, in eius manus spūm emittit, quasi volētis, & exposcentis. Cā cooperans, & suscipiēs Christus. Calicem quem dedit mihi pater, non vis, vt bibam illum? Causa finalis, est Dei gloria. Clarifica nomē tuum. Et mūdi salus. Eius liuore sanati sumus.

At salus hæc quid tandē continet boni? Primus passio nis fructus, est remissio culpæ, ob hoc dī expiatio. Secundus, liberatio à Satana, & morte æterna. Ob hoc dī Redēptio, Terti⁹, Iræ paternæ placatio. Ob hoc dī ppitiatio. Quartus, Paradisi apertio. Ob hoc dicitur introductio; vt olim per mortem summi sacerdotis reuocabant exules, sanguis eius Christi frangit ob id templi velum. Ita latroni cõpatienti dixit. Hodie mecum eris in paradiso. Quintus, doctrina copiosa, qua Salomon noster in sua cathedra positus, docet innumeras virtutes, quorum omnium cumulus est crux, velut schola humilitatis, patientiæ, fortitudinis, Sapientiæ, constantiæ, charitatis; Cū exaltaueritis filiū hoīs, tunc cognoscetis quia ego sum. Vos o clarissimi, passio nis, crucis, & mortis huius discipuli, sentite in vobis, qd̄ & in Christo patiete; sustinete, & vigilate; testatur enim D. Paulus, quod si cõpatimur, & conregnabimus; si comorimur, & conuiuemus. Amen.

HOMILIA OCTAVA CONTINENS Articulum quintum.

Descendit ad inferos, tertia die resurrexit à mortuis.



Esai. 55.

IC vndique D. N. Iesus in cruce afflictus est, vt verè æstimatus sit (quod præuiderat Esaias) nouissimus virorum, percussus à Deo, humiliat⁹ & derelictus, supra instabat ira patris iustissimè, & seuerissimè, percutiens, & calicem amarum propinans, vt biberet vsque ad fundum. Infra circum-

stremebāt Iudæi gloriantes, & dicētes Euge, Euge, deuorauimus eum. Descēdat nunc de cruce. In cruce ipsa se iubat Mors, tanquam in ligno ferali. Tandem ductus est ad interitum, ita quod anima verè est à corpore separata. Sed o mundi vanitas, nunquid ideo perditus est Christus? Minime omnium. Corpus namque honorifice, p̄ manus nobiliū, cõditū, preciosis vnguentis Myrrhæ, & Aloes quasi libris centum, in monumento nouo repositum est, vbi foris custoditur à militibus Romanorum; intus veneratur ab Angelis ita q̄ vndique obseruat & magni fit à creaturis; sed & secū hēt coniunctam diuinitatem, quæ semel assumptam nunquā dimisit, quæ non dabit sanctum suum videre corruptionem; hæc de corpore: quid vero Anima?

Descendit Ad inferos. Descensus hic nobis ex culpa debebatur; nō. n. ad descensum, sed ad ascensum, circa tus est homo: culpa inflexit, culpa deiecit, culpa præcipitavit: quare de solator, & destructor culpæ, humanæ que naturæ instaurator meritò descēsum ad inferos in se recipit, sine tñ afflictione, quia pœnas omnes Christi terminauit in cruce. mors. Descendit ergo, vt. p̄ audaci & temerario illo affectu, tentator obicit dicens, Britis sicut dij, laus faceret. Quod descēdit ad inferos. Note Inferni in sacrascriptura intelligimus quæcunque loca sub terris sunt, quæ deputata sunt ad exercendam Dei iustitiam & sunt in summa quatuor. Infernus dānatorū vbi nulla est redēptio, nulla spes vitæ sed sempiternus horror &c. Purgatoriū, vbi si quid diluendum est; t̄pali passio ne purgatur. limbus puerorum vbi qui pereunt sine baptismo antequā adolecant, perpetuis opprimuntur.

tur. Et sinus Abrahæ, in quo sancti patres, ante aduentum Christi, dum adhuc clausa, & vetita ob culpam erat ianua celi, in spe optatissimæ lucis Christi detinebatur. Ad inferos dānatorum non descendit Anima Christi per essentiā sed per effectum tantum, & virtutē, ut sentirent inimici Dei, gloriam filij Dei in cōfusione propriæ iniquitatis, & incredulitatis, eoque sentu auerent sibi tormenta. Ad limbum puerorum non descendit, cum enim sine fide decesserint, nihil commune habent cum Christo. Ad purgatorium maiore cum gustu, & effectū gratiæ descendit, ut omnes certa spe cœlos iam iam ad eum confortaret; quam plures satis purgatos erueret. Ad limbum sanctorum Patrum, in quo pater omnes omnium seculorum ab Adam ad latronem nuper cum Christo mortuum, quiescebat in spe cœli huius, huc proprie venit Anima benedicta, tanquam ad patres, auos, pro auos suos membra sua, sibi per fidem coniunctos, & gratiam, & cum eis toto triduo, dum scilicet corpus iacuit in monumento, hilaris, & consolator permanfit. Non ergo virtus tantum, aut meritum animæ Christi, sed verè animæ ipsa re, & præsentia ad inferos descendit, in ea certa spe, de qua David. Non derelinques animam meam in inferno. Qualis descendit? Gloriosus, secundum speciem, & statum suæ immortalitatis: qualem decebat regnatorem, liberatorem, & triumphatorem peccati, mortis & Satanae, ad expoliandos inferos descendente. Eleuamini, inquit David, portæ æternales; & introibit Rex gloriæ. Paulus ad Coloss. expoliatus principatus, & potestates, traduxit palam &c. Cur descendit? Ut sese et inferis, pderet, & manifesta ret, ut prædicaret, inquit Petrus, euangelium etiam mortuis. Et ita in no-

mine eius flecteretur omne genus, caelestium, terrestrium, & inferorum. Ut sanctos patres suos, quos uisita uerat ante per gratiam, nunc uisitare & perficeret per lumen gloriæ: suaque præsentia diuina latificaret, ac bearet illuminans sic eos qui in tenebris, & umbra mortis sedebant. Ita nuper dixit latroni secum in cruce agonizanti. Hodie mecum eris in paradiso. Ut eosdem liberaret à longa illa captiuitate, quod fore dixerat Zacharias. Tu autem in sanguine tuo eduxisti uinctos tuos de lacu. Tuos, inquit, id est, tibi fide, & gratia coniunctos. ceteros uinctos minime. Ut liberatos tandem, referata cœli ianua, secum duceret e tenebris ad lucem, e terris ad cœlos, ibique æternæ suæ felicitatis & uitæ beatæ consortes faceret. Ad hæc omnia negocia descendit uictor, & triumphator noster Christus uere mortuus, & sepultus.

Tertia die resurrexit à mortuis. Hæc illa magna est fidei nostræ confessio, de Christo à mortuis suscitato quam semper Apostoli tanti fecerunt, ut dicerent, se ad hoc potissimum missos, ut testes essent resurrectionis Christi. cognoscebant Articulum & maxime, asserere Christi maiestatem, & mundum in eius fidem potentissimè trahere; quare. D. Paulus ad Titum. Memeto Iesum Christum resurrexisse à mortuis Et ad Corin. Si Christus non resurrexit, uana est fides nostra, inanis est prædicatio nostra. Tanti refert scire, & asserere Christum resurrexisse. Mortuum credunt omnes, etiam inimici, qui illi non frangunt crura: Pilatus cōcedit ad sepeliendum hominibus suis: contendunt autem maxime super resurrectione, & ne resurgat, muniunt, & custodiunt sepulchrum. Et tamen inuitis Iudeis inuita etiā morte, & ut dicit

Zacc. 9.

2. Tim. 2.

dicit Petrus. Solutis doloribus inferni resurrexit. à uera morte, ad uerā uitā reuocatus est. Hic autem quinque sunt declaranda.

Primo Qua uirtute surrexit? Sua met deitate, quæ in se retinet corpus, & animam, summa facilitate potuit reunire partes sese maxime diligentes, atque ideo desiderantes: Ita Paulus ad Cor. Viuit ex uirtute Dei. Ita Psal. Saluauit sibi dextera eius. ita de anima sua dicebat ipse. Potestatem habeo ponendi, & iterum sumendi eam Et de templo corporis sui, ut exposuit Io. Soluite, & ego in triduo excitabo illud. Ob id semper cum uiuens meminit in diebus carnis suæ, de passionibus suis, qua mentione declarabat charitatem suam paratam ad patientiam; addebat & resurrectionis prognosticationem, qua maiestatem aperiebat, Rogatus ergo ad dandum signum uirtutis. Signum Ionæ, uelut maiestati suæ proprium, & supremum, adduxit: quod quidem signum signorum uocat D. Augustinus. Et Paulus declaratum dicit Dei filium, ex resurrectione. fides christianorum, inquit Augustinus, resurrectio Christi est, hoc pro magno habemus.

Secundo. In quod genus uitæ resurrexit? immortalis. Mors illi ultra non dominabitur. Et ex hoc uocat eum D. Paulus. Primogenitum. Et ad Corin. Primitias dormientium: Ceteri enim hæcenus suscitati à Prophetis, & ab ipso Prophetarum domino, uitam adhuc mortalem receperunt. Christus primus est inter mortuos liber; suscitauit enim seipsum de uicta morte; quare in eum amplius seruire non potest.

Tertio. Quando resurrexit? Tertia die. Ita Osas. uiuificabit post biduum. Ita Ionas è ventre Ceti.

Non ante tertiam diem, ut uera mors statueretur, & probaretur. Non post, ut Deitatis, humanitatis, animæ, & corporis communia desiderialine causa non frustrarentur: optabant enim omnes reuniri corpus ad animam iustissimam; animam ad corpus innocentissimum: deitas ad humanitatem uirtuosissimam, simul, & obsequentissimam. Hinc est quod cum deberet tribus diebus, & tribus noctibus iacere in corde terræ, iuxta Prophetarum uaticinia, & Ionæ figuram, delegit tres inter omnes omnium seculorum breuissimas, sumpsit etenim ultimum primæ, principium tertiæ, & adiecit secundæ, sicque per finem dochen fecit tres dies.

Quarto. Quæ necessitas resurgendi? Maxima. Impossibile, inquit D. Petrus, erat teneri illum; probat ex Psal. in quo preuisum, & promissum erat sic. Non derelinques animam meam in inferno, quid de corpore? Nec dabis sanctum tuum uidere corruptionem. In Esaia triplex fit promissio. Prima est. De angustia, & de iudicio sublatum est; generationem eius quis enarrabit? Secunda est. Si posuerit animam pro peccato, videbit semen longeuum. Tertia est. Pro eo quod laborauit, anima eius uidebit, & saturabitur. In scientia tua iustificabit multos. Necesse igitur erat impleri Patris promissa. Est. n. Deus uerax. Impleri scripturas. quare in simbolo addit synodus Constantinopolitana prima. Secundum scripturas.

Necesse itidem fuerat mortem, iam morte Christi mortuam, uitam de faucibus eius seipsam explicati, cedere: quare irascuntur Angeli, & succedunt mulieribus dicentes. Quid quæritis uiuete cum mortuis? Et canit ecclesia. Mors, & uita duello cōflicere mirando; dux uitæ mortuæ regnat

2. Corin. 13.
Psal. 137.
Ioan. 20.

Ioan. 2.

Matth. 12.

Rom. 1.

Rom. 6.
Col. 1.
1. Cor. 15.

Psal. 15.

El. 53.

1. 35.

Col. 2.

Iul. 2.

regnat uiuus. Ita Petrus magna ratione. Impossibile erat teneri illum iam doloribus inferni.

Necesse insuper fuerat, suscitari Christum ad absoluendum opus humane salutis, quæ exigebat integrâ iustificationem peccatorum. Morte igitur Christi sublata sunt peccata traditus est, inquit Apostolus, propter delicta nostra. Resurrexit propter iustificationem nostram. Resurrexit igitur, nouam adeptus vitam sui quoque corporis mystici quod est ecclesia vitam promouit. Verbi prædicationem per Apostolos instituit; verbo suscitauit fidem in auditoribus, fide plantauit, & instruxit ecclesiam. oportuit ergo Christum, patri, & ita intrare in gloriam suam, cui coniuncta est mundi vita, & salus.

Quinto. Quæ utilitas resurrectionis Christi? Respondet Petrus Rege nerauit nos in spem uitam: Spes autem duplex est; una corporis; alia Animæ nostræ. Spes corporis firma est, quod si Christus surrexit, & nos per eius virtutem resurgemus; cuius membra sumus. Ita granum mortuum, fructum adfert. Seminatur in infirmitate, resurget in virtute: Pignus tantæ mutationis est. Christi resurrectio: atque in hanc spem dormiunt sancti, & quiescunt in Domino dicentes. Scio quod Redemptor meus olim s. mortuus, uiuit. Et ego eiusdem sortis particeps, expecto donec ueniat immutatio mea. Spes Animæ melior est, quod iam Deus qui Christum a mortuis resuscitauit, & nos cum eo conuiuificauit, & conresuscitauit; sustulit enim mortem animæ nostræ, quod fuerat peccatum; & superintulit vitam, quæ est iustitia, sicque iussit mortuos spū, spū uiuere. Ex hoc arguit. D. Paulus. Expur-

gate vetus fermentum, sicut estis azimi Pascha nostrum immolatus est Christus. Tria uero includit hæc animæ resurrectio. Primum est, mortis, id est culpæ finis: de hoc Paulus Expurgate vetus fermentum. Et iterum. Mortui estis peccato. Secundum est, veræ uitæ. i. virtutis, & iustitiæ initium: de hoc Paulus. Sitis noua conspersio. Epulemur in azimis sinceritatis, & veritatis. Existimate, inquit nos mortuos quidem esse peccato, uiuentes autem Deo in Christo Iesu. Tertium est, Vitæ immortalitas id est virtutis perseverantia. Christus enim sic suscitatus est, quod iam non moritur mors illi ultra non dominabitur. Quod mortuus est peccato, mortuus est semel, quod autem uiuit, uiuit Deo. Merito itaque iubet Apostolus nos epulari, gaudere, & Christo suscitato collatari, tum ob eius gloriam: tum ob innumera comoda nostra: atque in hac animi lætitia, resurrectione eius in nobis quoque tanquam in membris capiti suo coniunctis, eiusque vitam participantibus iucunde, & læliciter exprimere. Signa uero Animæ resuscitæ per Christum duo subiicit D. Paulus, Quorum primum est. Amor, & desiderium immortalitatis, & veræ uitæ, quæ cœlestis, & non terrena est. Ita inflat, Si consurrexistis dum Christo; quæ sursum sunt, querite. Quæ deorsum sunt, Christi non sunt. Secundum est sapor, & gustus uitæ cœlestis, quo gustu sancti conuersantur in cœlis, ut cuncte pedibus terram premant. Ita inflat Paulus, quæ sursum sunt sapite. Ut enim corporis affectionem, & ualetudinem gustus iudicare solet; ita si, quæcunque sunt uera; quæcunque pudica, quæcunque iusta, quæcunque sancta, alicui sapiant; isque cœlestium rerum iucunditatem

ditatem intimo mentis sensu percipiat; hoc maximo argumento esse potest, eum qui ita affectus sit, ad nouam, & spiritualem vitam unam cum Christo Iesu surrexisse. quod nobis uitæ genus, auctor, & fons omnium uitæ per eius misericordiam præstet. Amen.

HOMILIA NONA CONTINENS Articulum Sextum, & Septimum.

Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis. Inde uenturus est iudicare uiuos, & mortuos.

Exercet nos diuina reuelatio, & fidei lumen promouet. semper ad maiora, & meliora circa obiectum sibi D. N. Iesum Christum. Narrauit ingressum in hunc mundum cum incarnatus, cum natus est, Subiecit egressum ex hoc mundo, cum mortuus est, & sepultus. Addidit regressum ad nos, cum resurrexit a mortuis. Complet iam circulum per regressum eius ad Patrem unde exierat, per Ascensionem eius in cœlum. Circulum expressit ipse apud Ioann. dicens. Exiui a Patre & ueni in mundum; qui primus est semicirculus; iterum relinquo mundum, & uado ad patrem, qui alter est circulum complens. De hoc itaque subiicit Symbolum dicens.

Ascendit ad cœlos Ad contemplandam autem Ascensionem Christi, quasi ad triumphum eius spectandum, & ad communem lætiam cœli, & terræ conuocat Dauid, sic dicens,

omnes gentes plaudite manibus; iubilate in voce exultationis. Cur autem Ascendit Deus in iubilatione. Ut autem eam capiamus (eo dante), & gustemus lætias, & mysteria Ascensionis huius; quatuor præcipue sunt obseruanda.

Primo. Quis ascendit? Respondet Paulus. Quis est qui ascendit, nisi qui descendit? Descendit ad nos unigenitus Dei filius, dominus noster: ergo & ille ascendit. Ita Psalm. Ascendit Deus in iubilatione. Et uerè Deus ascendit, nam quæ ascendit uera est persona Diuina: non tamen proprie ascendit secundum Diuinitatē, quæ ex sua immensitate essentiali ubique est, & simul implet omnia. Secundum humanitatem proprie ascendit Christus: hæc enim uerè cepit esse, & nata est in terris, & nunc uerè tollitur, & exaltatur super cœlos, quo ad locum: in dextris Dei, quoad uirtutem.

Secundo. Qua uirtute ascendit? Est in ascendente Diuina uirtus, quæ potest omnia. Sed & humanitas ipsa gloriosa, ex dote suæ gloriæ, quæ est agilitas, hoc habet, quod anima gloriosa mouere potest, quocumque uelit, corpus gloriosum & agile sibi coniunctum, & subiectum. Potest ergo corpus ostendere, celare, deprimere subleuare. quam obrem facile intelligimus duplici ratione, quod suamet uirtute Christus ascendit. Ita inquit Euangelistæ: Ferebatur in cœlum. uidentibus illis eleuatus est: non quidem ut Elyas in currum sicut Abachuc, aut Philippus diaconus per aera, sed seipso eleuatur. Nubes non defert, sed præeuntem sequitur; & suscipit eum, non quidem ad cœlos, sed ab oculis, & ex conspectu discipulorum. De hac dotis uirtute subtiliter, & acute

Rom. 4.

Eph. 1.

4. Geg. 2.
Dan. 14.
Actu. 8.

Ioann. 9.

& acute disputauit apud Ioannē super eorum ignauia, & tarditate, qui audientes, quod carnem suam in cibis, & sanguinem in potum pollicebatur; tanquam de re impossibili mirabatur, & durum sermonem vocitabant. Si ergo, inquit, videritis filium hominis ascendentem in cœlum? vbi ex veritate ascensionis suæ, firmiter colligit veritatem corporis, & sanguinis sui in eucharistia; vt qui asserit Christum secundum veritatem corporis ad cœlos ascendisse, quod hæretici temporum nostrorum procul dubio fatentur omnes; negare nullo modo possit, secundum eandem, eiusdem corporis præsentiam, & veritatem, à fidelibus sumi in sacramento, tantum ex hoc, quod corpus gloriosum adhibet, quod regulis naturæ non est subiectum, sed gratiæ, & gloriæ.

Psal. 8.

Tertio. Quo ascendit? Ad Cœlos. Ita David: Eleuata est magnificentia tua super cœlos. Intellige super omnes cœlos, nam & A summo cœlo egressio eius: regreditur ergo velut perfecto circulo ad locum suum nē pe ad æqualitatem Patris vt Deus, nō quam modo assequatur, eam etenim habuit ab æterno; sed quam modo notificat, & mirabilibus argumentis reuelat mundo. Vt homo vero ascendit ad summum gloriæ; vocauit D. Stephanus Dextram virtutis Dei. Debetur autem homini Christo summa ista gloria, vt correspondeat summæ gratiæ, quam in terris habuit, etiam super angelos omnes, & supremo meritorum cumulo, cui nullum aliud equari vnquā potuit. Debetur etiam primogenituræ eius prima, & potissima regni, & hæreditatis portio; debetur, & capiti ecclesiarum locus supereminens mem-

bris omnibus. Ita in Psal. Dixit Dominus Dño meo sede à dextris meis.

Quarto Qua de causa ascendit? Ad multa negotia principalia ascendit Christus, & pp se & pp nos: Propter se. Primo vt tandem terminet itinerarium suū, quo tot annos peregrinatus est. Motus est ascensio. Terminus motus est gloriosissimo Dextera Patris. Secundò; vt accipiat debitum præmium humilitatis suæ, quam in Dei regno constituit veram, & infallibilem viam ascendendi. Qui se humiliat, inquit, exaltabitur. Ob hoc inquit Paulus. Exaltauit illum Deus, & dedit illi nomē, quia exinaiuit semet ipsū &c. Tertio vt sanctam humanitatem suam, & supremam gratia, & infinito merito præstantem deducat in locum suæ virtuti, & felicitàti competentem: si enim de Martyribus Christi seruis dixit Apostolus, quibus, dignis non erat mundus. quid de Christo Martyrū dominū dici potest, & debet? Ideo mæretibus discipulis dixit. Si diligetis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem. Quarto vt qualitatem, & sublimitatem regni sui declararet, q̄ non est de hoc mundo, q̄ de sursum est: quam obrem terras despiciens, cleuat⁹ est ad cœli regnū, quod in æternum non dissipabitur. Propter nos etiam, & multa commoda nostra Christus caput nostrum ascendit ad cœlos. Primo vt pro nobis in seipso capite possessionem regni accipiat. Vado inquit parare vobis locū Ita testatur D. Paulus. Nos quoque cum eo ascendisse, & sedisse in cœlestibus. Secundò, vt tanquam sacerdos, & aduocatus noster, sese constituat pro nobis coram Dei vultu, & causas nostras cominus tractet. Ita Ioann. Aduocatum habemus apud Pa.

Ph 1.2.

Iaco. 1.

Ioan. 17.

Patrem. Vtque munus hoc scelicius, & efficacius obiret, tulit secum stigmata vulnerum pro Dei gloria, & salute nostra susceptorum, atque ita coram ostendit, inquit D. Bernardus patrilatus, & vulnera. Tertio vt à patre acciperet dona, quæ hoibus suis daret, Ita David Dedit donahomini bus. Dona illa in primis inuisibilia, & virtutes, quibus & iustifierent, & iustitiam exercerent ad meritum. Dona in super visibilia, linguas, prophetiam, miracula, quibus ecclesiam suam fundare possent. Quarto vt sic se subtrahens ex oculis, corda potentius & firmiter in susceptis iam virtutibus radicaret, ac perficeret sublato velut impedimento, aspectu carnis suæ, quo detinebantur, ne eo præsentē, & cum eis humaniter conuersante gustum Deitatis inuisibilis attingere possent. Fidem ergo sic abiens viuificauit, & auxit, reducens eam in confessionem, & cultum Christi inuisibilis, & cœlestis: cum enim fides sit argumentum rerum non apparentium ante os, præsentem habuit Christum, non ita valenter sese exercuit. Spem roborauit, quo præcessit gloria capitis, eo spes vocatur, & corporis. Ita spe salui facti sumus. Ita Iacobus testatur. Deum elegisse pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hæredes regni, quod repromisit diligentibus se. Beatam, & generosam hanc spem christianorum miro modo fouet, & confortat Christi capitis ascensio; stat enim eius oratio super hoc oblata patri: Pater, quos dedisti mihi, volo, vt vbi ego sum, & illi sint mecum. Amorem ante omnia accendit, ac purgat ita quod ex terrene cœlestem facit. In terris visus est, & cum hominibus conuersatus, verbis, factis mirabilibus, simul, & ama-

F. Franc. Viced.

bilibus auribus, oculisque hominū sese ingessit, vt sic eorum corda, & animos ad se agnosendum, & colendum raperet: vbi factus est dominus cordium, & amorum, iam se subleuat ad cœlos, vt secum pariter corda, & animos amantium suorum sublimet, atque ita ab eis iam subleuatis, & cœlestibus, fortius, & nobilius diligatur. Vbi enim thesaurus est, ibi & cor. Huc tendebat illa admonitio repetita. Expediit vobis, vt ego vadam. Nisi abiero, Parachitus non veniet ad vos: ac sine spiritus sancti donis, semper carnales eritis, & de me carnaliter sentietis. Hæc de Articulo sexto.

Inde Venturus est iudicare viuos, & mortuos. Tria sunt officia Christo saluatori à patre potissimum delegata. Redemptio, quam in cruce absoluit. Patrocinium, huic incumbit assidue coram patre. Iudicium, de hoc consequenter tractat Articulus septimus. Sunt autem duo iudicia Christi, quæ in primis imminēt nobis. Vnum est priuatum in morte cuiuscunque, quæ cum incerta sit loco tempore, modo, incertū quoque sic, atque ideo periculosum reddit iudicium, quod tanti momenti est, vt per subsequenter rationem future vite in quam fit transitus, redigat nos vel ad æternam vitam, vel ad æternam mortem: sic enim scriptum est lignum, vbi ceciderit; ibi stabit. Aliud generale est, & finale totius mundi. De hoc agit articulus, & confitetur se credere, quod ad tale iudicium Christum iam subleuatum in cœlum, venturus est; venturus omnino & expectandus iudex, dare vnicuique iuxta opera sua, siue bonum, siue malum coram oculis totius mundi. Sic fore testatur expresse multis in locis

Matt. 9.

K k k sacra

facra scriptura, nil clarius est in prophetis, psalmis, Job, nil à Christo magis tractatum, aut inculcatum, verbis, parabolis, longa narratione explicatum, ac velut ob oculos positum, cum illa protestatione, vigilate, vigilate, nescitis diem, neque horam. Sic etiam fore ratio ipsa cogit, & quod est multiplex. Prima quod multa ignota sunt post mortem: multa et aggrauantur post mortem, ut per lios male educatos; quorum crimina quotidiana, semper aggrauant parentum negligentiam: ut per libros falsam, aut scandalosam doctrinam continentem, sicque semper ad malum incitantem; culpamque auctorum aggrauantes. sunt et multa bona ignota; multa et aucta post mortem, per filios bene educatos, opera publica laudabiliter facta, libri, xenodochia, & similia, quibus auctorum bona semper augentur: horum omnium status, & mensura, suo loco reuelanda est; & fiet in iudicio generali. Secunda, ut locum habeat prouidentia Dei, ad integram iustitiam exequendam; ut omnibus secundum merita retribuatur. In hoc enim seculo mixta sunt omnia; lilia spinis; grana zizanijs; oues hederis. Dies ille Domini magnus declarabit, & reuelabit omnia: In hoc etiam seculo, boni multi premuntur: mali fruuntur bonis. Tunc recipiet unusquisque prout gessit in corpore suo siue bonum, siue malum. Tertia, ut corpus quod cum anima partem habuit boni, & mali in hac vita; cum ea et restitutum & fuscitatum recipiat debita premia. Ut igitur in creatione mundi locum suum insignem habuit Dei Potestas. In Redemptione misericordia. Ita in iudicio habere omnino debet iustitia. Sic itaque firmiter credendum est, Christum dominum ad tale iudicium expediendum infallibiliter

uenturum. Et hæc fides, ut maos terret, cohibetque à sceleribus timore æterni supplicij: ita bonos incitat ad meliora; recreatque in patientia maiorum, quibus exercentur; expectatione æternæ vitæ, & gloriæ, quæ parata est diligentibus Deum, & voluntatem eius implentibus.

Quando erit? de hoc duo dixit iudex ipse venturus Christus. si dies, vel hora statuta quæritur. Nemo scit, neque Angeli Dei: hæc enim pater posuit in sua potestate. Si coniecturæ quæruntur, quibus vel citius, vel tardius expectari iudicium possit; ad hoc tria sunt potissimum signa constituta, quæ à Christo, & ab Apostolo suo Paulo sunt numerata: Primum. Vbi Euangelium fuerit prædicatum vniuerso orbi, ita ut prorsus remaneat inexcusabilis in credulitas, aut perfidia. Hoc iam iam peractum est, in tota longitudine terræ; In tota latitudine Boreali, nemo est in his partibus; cuius aures Christi nomen, & verbum non percusserit. Secundum vbi venerit defectio, vel discessio. Et hoc vicinum est, facile enim videre est, ad quantum reliquias in toto oriente prorsus extincta, in occidente tot partibus infatuata veritas catholica, & orthodoxa redacta sit: quam latum campum, ciuitates integras, puincias, regna pro veritate vanitas obtinuerit. Tertium Reuelatio Antichristi, quem hominem peccati vocat Apostolus, in peccatis & ad peccata natum. Hoc postremum remanet explorandum: interim innumeros patimur eius præcursores veritatem adulterantes.

Per quem fiet? Per Christum hominem. Ita dicit. Cum venerit filius hominis in maiestate sua. Et apud Io.

Pote-

Matth. 24.

2. Thef. 2.

2. Thef. 2.

Matth. 25.

Potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. Nimirum de- cuit hominem, & iustum illum pro- pter Dei gloriam, & salutem mundi maceratum, constitui iudicem vitio- rum, & mortuorum, & ita qui olim fuerat sine culpa iudicatus, omnium iudicet culpas. Decuit, & illum, qui ob Dei gloriam humiliatus fuerat, & consulus coram oculis totius mundi, coram eodem summum ius, sum mamque gloriam obtinere.

Qua forma, aut ratione iudicabit? deduxit Christus formam totius iudicij sui futuri ad tria puncta. Primum, quod congregabuntur ante eum omnes gentes. Vbi? In valle (dixit olim Malachias) Iosaphat, quæ interpretatur iudicium domini, quod vno verbulo explicuit Christus dicens. Coram eo. Sat est ut sciat reus, se coram domino statuendum. Secundum, quod separabuntur ab inuicem, sicut oues ab hædis: separatores erunt Angeli, qui colligent ex granis zizania. Tertium quod sententia proferetur, à dextris, & à sinistris. t. in bonos, & malos, tria complectens. Primum est bonum, & malum; benedictio, & maledictio; acceptatio, & reiectio iuxta mensuram adhibitam, vel præteritam charitatis. Secundum est æternitas in vtroque, siue bono, siue malo: sic enim in illo seculo sunt omnia immutabilia; sic humanæ voluntati perenniter confirmatæ vel in bono, vel in malo, cõueniet perennis quoque, & immutabilis retributio, vel gloriæ, vel gehennæ. Tertium est societas bonorum Angelorum bonis; malorum Dæmonum malis. quæ certe societas non parum addet aut cõsolationis in cælo: aut ad afflictionis in inferno.

Ex his creditis, & frequenter cõsideratis, animus necessario commo-

uetur, vel ad spem in bono, quando paruulæ huic charitati, tam ingens parata est in Dei regno bonorum, & quidem æternorum copia. Vel ad timorem in malo, quando sic iustissimo iudici, & inflexibili, cuius iustitia est cingulum renum, de omnibus reddenda est ratio. Memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis.

Hæc de tota Christi persona, Deitate. s. & humanitate. Det nobis Diuina gratia, ut sicut ille omnia propter nos, & nostram salutem in se disposuit; ita secundum eius optimam mentem succedant. Amen.

HOMILIA DECIMA

CONTINENS

Articulum octauum,
& nonum.

*Credo in Spiritum Sanctum.
Sanctum ecclesiam ca-
tholicam.*



Entit spiritus noster se valde inæqualem sapius immutari, tum in parte cognitiuæ, quæ illuminat, & eleuatur ad nouas rerum etiam supernarum cognitionem: tum in parte affectiua, quæ tangitur, & afficitur ad novos amores rerum etiam inuisibilium, & æternarum, ut sibi videatur renasci, & nouam accipere vitam. Scit nouitatem hanc non inesse sibi à natura, quando sic supra naturam extollitur; scit se non posse à seipsa sic duci, & affici. Non est hominis via eius. Scit etiam non posse motus hos intimos inesse sibi ab Angelo, Dæmone

K k k 2 aut

aut alio quouis spiritu creato, non .n. possunt intima spiritus nostri, aut medullas animi, quæ sic incitantur, & afficiuntur penetrare. Ergo cõuincitur ad credẽdũ, & cõfiteĩdũ, esse Dei motus, qui sic sibi illabitur, ac spiritũ suũ increatum creato infundit, quasi animã, quæ cum sit illius Diuini spiritus creatura, merito ab eo viuificatur & regitur.

In altissimo, & dulcissimo gustu huius supernæ vitæ, quasi exclamans p̃gaudio fides ñra format Articulu.

Credo in spiritum sanctum. Et de hoc diuino spiritu textit tertiã, & postremã Symboli partem. Vtque in superioribus de patre, & filio sic agebat, quod duo potissimum in eis considerabat: personam, & actionem. De patre personam, & creationem. De filio personam, & Redemptionẽ. Ita de spiritu sancto tractat personã, & sanctificationem, quasi opus illi appropriatum. De persona igitur dicit. Credo in spiritum sanctũ. Et in summa de spũ sãcto statuit quatuor has assertiones. Prima, spũs sanctus est Deus eadẽ deitate, & natura, qua pater, & filius, quare & equalis vtriq; , & iõ cũ vtroque simul, & eadẽ patria colendus, & adorandus. Hoc significat particula illa. Credo in. Non enim hoc credẽdi genere afficimur erga creaturas. Probatur assertio. Ex signo crucis. In nomine patris, & filij, & spiritus sancti Vnum est nomen. quia natura; & virtus vna. Dixit & Io. in Epistola prima. Tres sunt qui testimonium dant in cœlo, pater, verbum, & spiritus, & hi tres vnũ sunt. Ita arguit Petrus corripiens Ananiam. Mentitus es spiritui sancto; Et addit. Non es mentitus hominibus sed Deo. D. Paulus ad Corin. Diuisiones operationum sunt, idem verò Deus qui operatur omnia. Et ad

dit. Hæc omnia operatur idem spiritus. Apud Esaiam. Audiui vocem Domini, quem mittam; quæ verba cum Apostolus citaret. Bã, inquit spũs sanctus locutus est &c. Probatur & opera, quæ viuificat, quod sanctificat, quod locutus est per prophetas; quæ omnia tangit Symbolum Cõstantinop. & omnia sunt diuina opera, quibus colligitur necessario spiritum sanctum esse Deum verum, Patri, & filio æqualem.

Secunda Spiritus sanctus est persona realiter distincta à Patre, & filio. Distinguitur autẽ proprietate, quod Pater est producens, non productus: filius productus, & producens. spiritus sanctus, productus, non producens. Ita quod bene dixit Ioan. Tres sunt. Et baptizatur in nomine triũ. Vox igitur ista. Spiritus, multiplex est & duo dicit. Essentiam, & sic spiritus est Deus, spiritus est pater, spiritus est filius, quisque etenim horum sine corpore est. Deinde notionem, & subsistentiam: sic tantum tertia persona est spiritus, quod ab vtroque spiratur. Non tribuimus autem illi nomen proprium, quod patri, aut filio non conueniat, quia nomina quæ Deo tribuuntur, à rebus creatis mutuari cogimur. In creaturis autem, nullam aliam naturã, & essentiã communicandã rationem, quã generandi virtute agnoscimus, ob eam causam fit, vt rationem, qua seipsum totus Deus vi amoris communicat, proprio vocabulo exprimere non possimus. Dicentes igitur filium generari à patre, ex eo quod pater illi communicabat naturam suam, habuimus duo nomine patris, & filij. Aliam non inuenimus, qua proprie exprimeremus emanationem spiritus sancti in identitate naturæ; quare

Elia. 6.

Ioan. 4.

1. Ioan. 5.

1. Cor. 12.

communi vocabulo spiritus, vsi sumus, quia intimus est: quia vitalis, & viuificans, sine cuius afflatu nihil nos vita dignum efficere possumus. Scimus, ergo quod voluntas Diuina necessario amat Deitatem summe bonam amore infinito; & amorem illũ spirat: & amor spũs nõ est accidentalis aut extra naturam eius; & non est idẽ cum spirante; & producente; necessario igitur, distinguitur à patre, & filio; quorum communis, & vna eadem est voluntas, qua spiratur: hanc dicimus esse tertiam personam in sanctissima trinitate, & vocamus spiritum sanctum,

Tertia. Spiritus sanctus procedit eadẽ processione simul à patre, & filio; quare & cum vtroque simul adoratur. Hoc perfide, & contra sua ipsorum iuramenta præstita in Concilio Florentino, negant Græci. Ratio cõuincit; cum enim voluntas, qua amor, & spiritus iste, spiratur, sit vna patris, & filij; cui à patre, & cum tota essentia, & omnibus communicata, est: quomodo potest à patre, & non à filio spirari? Nũquid in filio ociosa esse potest? Hinc est quod in scripturis sanctis modo spiritus patris modo filij nuncupatur; quia vtriusque est. Ita Dominus in cœna. Paraclitus, quem ego mittam vobis spiritum veritatis, qui à patre procedit. Et alibi de patre, quem mittet pater in nomine meo. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet. D. Paulus, qui spiritum Christi non habet; hic non est eius. Et ad Gal. Misit Deus spiritum filij sui in corda vestra clamantem Abba pater. Et apud Mattheum spiritus patris appellatur. Non estis vos qui loquimini; sed spiritus patris vestri.

Ioan. 15

Ioan. 14.
Ioan. 16.

Rom. 8.

Gal. 4.

Matt. 10.

Quarta. Omnia opẽra Diuine bo

nitatis erga nos præstita attribuuntur spiritui sancto, quia illi appropriatẽ tribuitur bonitas in diuinis. Verẽ, & realiter sunt à tota trinitate sanctissima; sed attribuuntur Spiritui sancto. Opera verò eiusmodi sunt quæcunque pertinent ad esse, vitam, profectum, & felicitatem creaturarum. Iustificatio, gratificatio, gratia gratis data, linguæ, prophetiæ, miracula; Gratia gratificans, fides, spes, ante omnia charitas donum est spiritui sancto sic proprium, quod nunquam est sine illo, quia proprie spiritus sanctus est charitas increata, & amor; non mirum si amorem etiam creatum infallibiliter sequitur. Septem dona, de quibus Esaias, sunt opera notabilia spiritus sancti, quibus creaturam perficit: & deducit in montem sanctum Domini, vbi domus, & cathedra sapientiæ, per timorem, pietatem, sciẽtiã &c. Summum, & præcipuũ spiritus sancti opus est institutio, sanctificatio ecclesiæ: de quo cõsequẽter per Articulos quatuor Symbolum nostrum tractat. Nonus ergo in ordine totius symboli est.

Elia. 11.

Credo Sanctam Ecclesiam, Articulus hic fundamentalis est, tanti momenti; vt vnus hic possit sufficere: nam & alias omnes virtutes continet; & oēs. seculos reddit ab hæresi. Qui aliud nescit credere; credat ad minus sanctam ecclesiam catholicã, & eius in omnibus mandata sequatur. Ecclesiæ vero nomen, & vox, hoc loco significat, vt inquit D. Augustinus, Populum fidelem per vniuersum orbem dispersum. Cæteræ significationes ecclesiæ, quæ multæ sunt, non pertinent ad articulum hunc. Tãlatum igitur, & amplum est ecclesiæ nomen; quod fideles quoscunque

com.

que comprehendit omnium tempo-
rum siue præteritos, siue præsentis
omnium graduum, siue maiorum, si-
ue minorum; omnium locorum, si-
ue in terris, siue in cœlis sint: omnes
ad Christi ecclesiam pertinent. Sunt
autem ecclesiæ partes duæ potissime.
Alia est triumphans in cœlis, que est
ecclesia beatorum, qui de hostibus
triumpharunt, æternaque felicitate
fruuntur. Alia est adhuc militans, que
in terris assidue cum hoste congru-
dit, ut in Christi nomine vincat, &
cum cæteris coronetur. Et hæc mix-
ta est, duo hominum genera conti-
nens, bonorum, & improborum: quo-
rum improbi eodem Christi nomi-
ne, eisdem quoque sacramentis utun-
tur, eandem quoque fidem profiten-
tur, eam boni; vita tamen, ac mori-
bus dissimiles: boni verò ij dicuntur,
qui non solum fidei professione, &
communione sacramentorum, sed
etiam spiritu gratiæ, & charitatis vir-
tulo inter se coniuncti, & colligati
sunt, de quibus dixit Apostolus. No-
uit Dominus, qui sunt eius. Mixturâ
eiusmodi multis parabolis expressit
Dominus; zizaniorum, que inimicus
superseminat. Pilcium ex omni gene-
re congregatorum. Virginum; qua-
rum alie prudentes, alie fatuæ. Sic
mixta fuerat Arca Noë. Tria tamen
personarum genera excludimus ab
ecclesia. Infideles, qui nullius sacra-
menti participes ad Christum non
pertinent. Hæreticos, & schismaticos,
qui ab ecclesia desciverunt, qui tamē
utcumque transfugæ, ad ecclesiæ po-
testatem sic pertinent, quod ab ea in
iudicium vocantur, & puniuntur. Ex-
communicatos, quod ecclesiæ iudi-
cio ab ea exclusi, ad illius communio-
nem non pertinent, donec respiscant.
Cæteros omnes utroque; improbos,

2. Tim. 2.

Matth. 13.

Matth. 25.

Gen. 7.

& sceleratos ecclesiæ continet. De
hac igitur Christi ecclesiæ duo dicit,
& credere iubet Symbolū. quod est
sacra, & quod est catholica. Duo alia
addit Symbolum patrum, quod est
vna, & quod est Apostolica. Ex qui-
bus formantur quatuor cōclusiones
totum articulum explicantes.

Prima Ecclesiæ est vna. Vnitatem
hanc ut suo modo scindere possint
hæretici, fundat, vel super Dei verbo
vel super capite vno inuisibili Chri-
sto. At nihil obtinent, quin ut appa-
ret, suis istis vnitatibus, seipos, & ec-
clesiam confundunt. Fatemur in so-
la Christi ecclesiæ, esse Dei verbum,
rectè interpretatum: fatemur caput
ecclesiæ gloriosum, esse Christum il-
litus sponsum, dicentem. Vna est co-
lumba mea, vna est speciosa mea. Ve-
rum ex his nihil minus apud nos in
hac rerum mixturâ colligitur, quam
Ecclesiæ vnitatis. Quod non ex Dei
verbo, patet, ratione, & Eheu misera-
bili omnium temporum, & huius no-
stri seculi potissimum experimento,
Ratio est vrgentissima, quia verbum
posterius est ecclesiæ. Nam per duo
millia, & amplius annos ab Adamo,
ad Moysen mundus fuit sine scrip-
tura; non tamen sine ecclesiâ. post
Christi etiam ascensionem stetit ec-
clesiæ per annos octo sine euangelio
scripto, quod primum à Matthæo
proditum est. quomodo ergo po-
tuit ex verbo vniari ecclesiæ? Patet
etiam quod verbum Dei scriptum
non autenticat seipsum, aut probat,
aut exponit sufficienter: sed euange-
lio credimus (ut Augustinus) quia id
accipimus ab ecclesiâ: quomodo
igitur ex verbo scripto vna esse po-
test ecclesiæ? Petamus ab istis, qui in-
ter tot sectas diuisi sunt, si verbum
Dei facit, & specificat ecclesiâ, que
nam

nam inter vos est Christi ecclesiæ, tū
in sensu verbi tot sint, & plura indices
fiant inter vos schismata? Quod etiā
vitas ecclesiæ non sit, aut saltem nō
appareat nobis à Christo capite glo-
rioso, & inuisibili, patet, quod sectæ
omnes, utcumque inter se discrepan-
tes, profitentur se habere Christum,
& Christi spiritu duci. d. Ecce hic, ec-
ce illic est Christus. Vnde igitur vni-
tas? Est intrinseca ex multis, qui
ut Paulus ad Eph. Vnus est domi-
nus, vna fides, vnum baptisma, vna
spes æternæ vitæ. Est extrinseca ex
vinitate capitis visibilis, quod Chri-
stus recessurus, non ex necessitate,
sed ex charitate, ut corpori visibili ca-
put visibile accommodaret, reliquit
in terris sui vicarium. Vnum hoc ca-
put Cephas fuit Petrus, quotquot in
eius cathedra legitima successione
fuerunt: quam ex hoc. D. Ciprianus
vocat originem vnitatis. Ita D. Hie-
ronimus contra Iovinianum. Vnus,
inquit eligitur, ut capite constituto,
schismatis tollatur occasio. Et idem
ad Damascum. Qui, cum extra hæc
domum agnum comederit, profa-
nus est. Optatus, & Mileuitanus de
cathedra Romana loquens dixit. In
hac sedet omnium Apostolorum ca-
put Petrus, in quo vno, cathedræ vni-
tatis, ab omnibus seruetur, ut iam
schismaticus, & prævaricator esset,
qui cōtra singularem cathedram, al-
teram collocaret. D. Ambrosius dixit.
Si quis obijciat (quod tamen no-
stris toties à sanctis moniti adhuc
obijciunt) Ecclesiæ vno capite, &
sponso Christo esse contentam, præ-
terea nullum requirere; in promptu
responsio est, ut enim Christum do-
minum, singulorum sacramentorum
non solum auctorem, sed etiam inti-
mum præbitorem habemus (nam ip-

Cap. 4.

se est qui baptizat, qui absoluit &c.)
& tamen is, homines sacramentorum
externos ministros instituit: sic eccle-
siæ, quam ipse intimo spiritu regit,
hominem sue potestatis vicarium, &
ministrū præficit &c. Ex hoc igitur
vno Christi vicario, & ministro visi-
bili, visibilis sumitur ecclesiæ vnitatis.
Et hinc est vna.

Secunda. Ecclesiæ est sancta. Non
dicitur sancta, quod habeat solum
sanctos, nam (ut diximus) mixta est;
sed triplici ratione. Prima, quod sit à
principio Deo dicata, per sacramen-
tum Baptismi; ita dicimus etiam vasa
templi, & altaria sancta: Secunda,
quod sit corpus Christi, id est capitis
sancti, & sanctificantis. Ita gentē san-
ctam, & sacerdotale regnum vocat
Petrus Apostolus, tantum ex hoc;
quod est corpus sancti sanctorum,
regis, & sacerdotis Christi. Et qui di-
cunt se sanctos non esse (inquit Au-
gustinus) iniuriam capiti faciunt. Ter-
tia, quod sit vsu sacramentorum. i. San-
ctorum mysteriorum exercita, quibus
diuinam gratiam, & sanctitatem sibi
comparat. Ita D. Paulus Corinth. san-
ctificatos, & sanctos appellat.

1. Cor. 1.

Tertia ecclesiæ est catholica, id est
vniuersalis. Tū quia colligit omnia
loca mundi, vsque ad extrema terræ.
terminos terræ à mari ad mare. Ex
omni tribu, lingua, & natione quæ
sub cœlo est. Tū quia colligit omnia
tempora, præterita, præsentia, futura
quotquot in lege naturæ, Moysis, &
gratiæ agnouerunt, agnoscunt, & agni-
turi sunt viam veritatis. Facit enim
vtraque vnum. Pacem his qui pro-
pe, pacem his qui longe. Tam quia
colligit omnes ordines, status, sexus,
Iudæos, græcos, mares, sceminas.
Non est acceptio personarum apud
Deum. Gloria, & pax omni operanti
bonum.

Esa. 49.
Psal. 2.
Apoc. 5.
Eph. 2.

bonum. Tum quia colligit omnes saluandos, vt Archa Noe: ceteri omnes qui in ecclesia non sunt, pereunt.

Quarta. Ecclesia est Apostolica. Hoc autē triplici ratione credimus. Primo, quia supra Apostolos fundata est, & ex Apostolis originē habuit, & ab ipsis in nos transfusa. Secundo quia doctrina Apostolorum imbuta est, quæ sic in omnem terram ab eis disseminata est, non recens, non nuper inuenta, sed illa ipsa, quam Apostoli tradiderunt. Tertiō, quia Apostolorum successione, & perēni ministerio firmata quibus, hoc solo sensu Dominus dixit. Vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Et iterum, vos testimonium perhibebitis de me, qui ab initio mecum estis. hoc loco agnoscimus priuilegium Rom. Ecclesiæ, quæ sola cadentibus reliquis, quas Apostoli tenuerunt, etiam Antiochena, quæ Petri fuerat, diuino præsidio firmata perseverat. Vna igitur, & sancta, catholica, & Apostolica est Christi ecclesia, de qua aliquid oculis cernimus, quod si dei non subest; nempe corpus hoc visibile, ministerium, gradus: Aliqua verō sunt, quæ oculis inuisibilia credimus. Primō fundationem, quod à Christo est instituta: Secundō. Regimen, quod à spiritu sancto regitur, & protegitur. Tertiō, spem diuinam, in immortalitatem tendentem. Talē ecclesiam credimus, Diuinum opus; cuius imago fuerat mirabilis illa Arca Noe: Et ciuitas ipsa Hierusalem. In Deum, patrem, filium, & spiritum sanctum credimus, & credentes deitatem cultu supremo adoramus: In ecclesiā nō credim⁹, sed ecclesiā, vt hac diuersa loquēdi ratione, Deus à creaturis distinguatur; præclaraque omnia illa bñficia ecclesiæ collata, Diui-

næ bonitati accepta referantur, vt de omnibus illi vni sit gloria. Amen.

HOMILIA VNDECIMA CONTINENS Articulum decimum, & vndecimum.

Sanctorum communionem. Remissionem peccatorum.



EST Diuinitas fons bonorum omnium. Est vnus, & trinus ille Deus, totius cōsolationis, Pōt oīa Pr: Scit oīa filius: operat oīa nobis proficua spūs sanctus Dei amor. Merito itaque colimus, & adoramus. In terris est ecclesia sancta, vna; catholica, & Apostolica Dei domus, Tabernaculum, quod fixit Deus, & non homo. In quo creat pater, docet filius, viuificat spiritus sanctus. Qui extra hanc domum manet; vel Dei bona non habet, vel habet, vt canis ad interitum. Sedete enim Hierusalem inquit Apostolis, donec induamini virtute & cætera. Qui vero manet in hac domo, hanc credit, hanc agnoscit, facile omnia sperare potest. Tum quia in domo Dei est, in qua pater familias Deus est; Procurator Christus, executor spiritus sanctus. Tum quia in ea habet exercitia bene merendi, quibus in vinea Domini laboratur ad denarium constitutum: Tum quia per consensum, & capitis influētis, & membrorum mutuo se iuuantium, facile augentur omnia. In hanc virtutis communia exercitia: in hanc etiam capitis, & membrorum consensum respiciens fides nostra, addit ad articulum nonum, superius explicatum, quasi ecclesiæ illius sanctæ, & catho-

Ca. 12.

tholicæ non modicam sclicitatem. Sanctorum Communionem. Ministerium hoc cōmunionis in ecclesia Christi declarauit D. Paulus, ad Roman. per similitudinem corporis: in qua quidem duo potissimū sunt notanda. Diuersitas; & communio. Est in corpore diuersitas, per omnia respondens ecclesiæ multiplex. Prima, quod in vno corpore multa, & diuersa sunt mēbra, oculus, pes, manus &c. Ita in ecclesia, Doctores, prophetæ, principes, populi, liberi, serui &c. Secunda, quod ea mēbra inter se differūt, substantia, & qualitate, sunt nobilia, sunt obscura: sunt sana, sunt ægra; sunt potētia, sunt debilia; sunt firmiores spiritu, sunt debiliores. Tertia in vsu, quod non eundē actum habent; Alij docent, alij docentur. Alij regūt alij reguntur. Cum hac membrorum diuersitate, stat etiam multiplex communio in corpore, cui & ecclesiæ cōmunio conformatur. Prima est communio finis, qua omnia membra inseruiunt corpori. Ita & omnia, data sunt in ecclesia, in edificationem corporis Christi. Secunda est communio gaudiorum, qua omnia congaudent membra sine inuidia: Ita existimant omnia bona sibi communia; ibi sibi inuicem consulunt: videt oculus pro toto corpore, quare sanitas eius, toti corpori placet. Ita in ecclesia scit Doctor p̄ ideotis: Diues habet pro pauperibus &c. Tertia est communio capitis Christi in omnes pariter influētis, qui sunt in ecclesia, in qua neque seruus, neque liber, sed omnes vnus in Christo. Quarta est communio capitis visibilis cœcumenici, qui est Rom. Pontifex, vnus ouilis, vnus pastor. Quinta est communio sacramentorum, per quæ potissimum caput influit in membra, &

vnitur illis; omnium autem ianua est Baptisma, quod consequuntur cætera; quam obrem patres in Symbolo communionem hanc sic expresse-runt. Confiteor vnum Baptisma. Articulissima verō communio fidelium ea est, qua per sacramentum Eucharistiæ fiunt vnus cum Christo, & inter se: quare sumptio illa, communio dicitur. Sexta est communio gratiarum, earum etiam quæ gratis datur, & non iustificat, vt scientia, linguæ, miracula; his enim vtitur spiritus sanctus, quandoque etiam in malis hominibus, in consolationem, & ædificationem totius corporis. Septima est communio meritorum, de qua Dauid in psalm. Particeps ego sum omnium timentium te: sic enim colligat charitas omnia Christi mēbra, etiam eorum qui ex hac vita iam decesserunt, vt mutuo iuuare se inuicē possint, aut iuuari. Octaua est communio affectuum, quod cupiunt se vicissim iuuare. Volebamus, inquit Paulus, tradere vobis, non solum euangelium, sed & animas nostras. Et iterum. Omnia vobis impendam; sed & ipse superimpendar pro vobis. Erant, inquit Lucas de fidelibus sui temporis, cor vnus, & anima vna: Octaua & hanc sequitur communio effectuum, de qua idē Lucas dicit. Erant illis omnia communia. Et Paulus. Alter alterius onera portate: sic & in corpore membra sese mutuo, & affectibus, & effectibus prosequuntur. Ex quibus apparet, quam suauis, & amoroſa sit ista sanctorum cōmunio quā nobis ingerit Articulus explanatus, quem sequitur vndecimus, rem maximam, & ipsam apprime auditui nostro suauem ingerens.

Remissionem peccatorum. Quanti refer-

Eph. 4.

ti referat in Christi regno credere remissionem peccatorum, docuit ipse suscitatus à mortuis, qui referēs quasi fructum potissimum laborum suorum dixit. Oportuit Christum pati, & resurgere à mortuis, & predicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum: sine hac nullum est regnum Dei, quia nemo est qui non peccet, etiam infans vnus diei, & peccatum nullum locum habet in regno Dei, quare est remissio peccatorum prorsus necessaria. De hac igitur sunt certæ veritates sic statuenda, pro articuli huius intelligentia.

Prima. Est in ecclesia remissio peccatorum passiva, idest certa spes certusque modus impetrandi remissionem peccatorum omnium, in quam vnus debet peccator afflictam conscientiam erigere, & respirare. Quam docent; igitur, qualescunque, quantumcunque sit peccatum (sola finali impœnitentia excepta) est in Christi ecclesia remissibile. Cum itaque petiit propheta. Quis scit si conuerteretur, & ignoscat Deus? Respondet Articulus. Scit Christi ecclesia, & firmiter credit.

Secunda. Est in ecclesia remissio peccatorum actiua. i. potestas remittendi peccata. Potestas quidem suprema, & auctoritativa in Christo capite glorioso, cuius, & persona, & potestas diuina est; diuinoque modo, idest sua virtute, & bonitate, quæ læsa fuerat, remittit offensam, quod nemo alius potest: Ita dicit per prophetam. Ego sum, qui deleo iniquitates. Ita Paulus. Solus Deus est, qui iustificat: solus condonat noxam; solus infundit gratiam. Vt vero placuit ei ex charitate Diuinam suam personam humanare; ita ex eadem placuit potestatem illam Diuinam

humanare. i. hominibus suis, ab eo delectis potestatem dare, qua vt eius ministri peccata remittunt, ex spiritu sancto, & virtute quam illis infundit. d. Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remissa erunt, quare hanc remissionem. i. remittendi potestatem credimus in ecclesia.

Tertia. Est in ecclesia remissio peccatorum, idest virtus meritoria, qua coram Dei iustitia impetratur efficacissime remissio culpæ, & pœnæ æternæ, peccatis debita. Et est meritum passionis Christi, cuius preciosissimo sanguini, quasi agni immaculati, sic perpetuo annexa est remissio peccatorum: quod sine sanguine non fit remissio: & sine remissione nunquam offertur sanguis Christi. Meritum hoc, fundamentum, & robur est omnium meritorum, & satisfactionum, quibus diuina iustitia propitiatur.

Quarta. Est in ecclesia remissio peccatorum, idest copia, & certus numerus instrumentorum, quibus humanæ infirmitati succurritur. Et hæc sunt sacramenta, quæ ex Christi virtute, per manus (vt plurimum) sacerdotum dispensata, certam adferunt remissionem peccatorum. Ita quod sacramentum Baptismi, valet ad remissionem integram, & totalem culpæ omnium; originalis, & actualium, venialium, & mortalium; culpæ, & pœnarum omnium; æternarum, & temporalium: quod si baptizatus iterum labitur, Sacramentum pœnitentiæ certam adfert pœnitenti remissionem culpæ omnium, & pœnarum æternarum; cum limitatione discreta temporalium. Si bona cum conscientia sumuntur cætera; valent ad remissionem venia-

HOMILIA DVODECIMA CONTINENS Articulum Duodecimum.

*Carnis resurrectionem vitam
æternam.*



ublimia sunt fidei, & religionis nostræ principia, prima ipsa rudimenta, ad quorum intelligentiam, necessariū est nobis lumen super-

nū, quo mens humana supra seipsam cleuetur. Sed & sublimia sunt media, quæ pertinent ad obediētiam, in qua fides se exercet, sic vt natura ipsa, & voluntas sit immutanda, & quodam modo expugnanda, vt fructum ferat in patientia. Stantibus his, vel opus est, structuram hanc, quæ vitam Christianam complectitur, vanam, & incōsultam esse; vel ad initia, & media tam sublimia, finem quoque præstantem omnino sequi. Sic enim agens, propter finem agit, & ordinate agens, prius intendit finem, quam media: ita quod nobilitas finis totum opus dignificat, & operantem exhilarat. De hoc quasi de fructu fidei, de fine scilicet totius christianæ vitæ ad excitandos, sustinendos, lætificandos, animos tractat confessio nostra, & in hac totum negotium fidei concludit, tum vt inhuat cætera in hunc respicere: tū vt huius memoriam, & sensum perpetuum imprimat. Postremus igitur fidei Articulus, nobilissimum vitæ christianæ finem his verbis grauissimis explicat. Carnis resurrectionem. vitam æternam. Nihil minus respicit fides Christiana, nihil minus in præmium suæ seruitutis exigit, quam vitam æternam. Ita Petrus, Exultabitis

venialium, ad augmentum gratiæ iam susceptæ vel in Baptismo, vel in foro pœnitentiali.

Quinta. Est in ecclesia remissio peccatorum perpetua, reiterabilis, vt qui pluries ceciderit, pluries ex Dei misericordia, & Christi merito surgere à lapsu possit. quod tamen non est intelligendum de ea remissione quæ habetur ex Baptismo; sacramentum etenim illud est prorsus irreiterabile, tum ex mylterio, tum ex caractere impresso: sed de ea quæ per secundam tabulam. i. per pœnitentiæ sacramentum liberat à naufragio. Ita dicit per Ezech. quod tunc quicquid ingemuerit peccator: omnium iniquitatum eius non recordabor. Ex his monendus est homo peccator, vt ex intelligentia, & fide amplissimæ remissionis huius, quam ingerit Articulus. Primò hilaris occurrat Diuinæ miæ, cuius effectus est remissio; pacē oblatā suscipiat in cōscia, & exultet. Secūdo. Caueat ne hac tanta Domini sui bonitate abutatur, vt ex spe remissionis habendæ, labatur in culpam: hoc enim est prodere; & illudere gratiam Dei, extinguere scilicet spiritum sanctum, hac spe; quod suscitare valeas; Tertiò. caueat ne ex latitudine remissionis, quod scilicet quacunque hora ingemuerit, promissa sit culpæ remissio: differat pœnitentiam de die in diem. Nam & tempus incertum est, & dilatio periculosa, & damnosa. Quare relinquitur, vt fidelis hac spe remissionis, bono animo surgat à culpa: & oblatam Domini sui pacem non spernat, quin mira alacritate ita se illius bonitati accom-

modet, vt efficaciter, & gratiam, & gloriam eius consequi possit.

Amen.

latitia inenarrabili reportantes finem fidei vestrae, salutem animarum vestrarum. Sed & ad vnum hunc finem instituta est à principio natura hæc præstantissima, Dei imago, vt eius capax, summum bonum intelligeret, amaret, frueretur, & in æternum possideret. Hic finis laborum Christi, & donorum spiritus sancti, & remissionis peccatorum, vt nihil impediat hominibus Christi æternam vitam. Vtq; sciamus vitam istam æternam integram fore, & perfectam etiam in latitudine, secundum scilicet vtranque hominis partem, corpus, & animam: De ea parte, quæ minus videtur, cuius interitum, & resolutionem oculis cernimus (nam de anima difficultus dubitatur) constanter symbolum asserit.

Carnis Resurrectionem. Per carnem, aliàs in scripturis sanctis intelligitur totus homo, vt illud Moy. Omnis caro corruperat viam suam. Et Esa. Omnis caro scænum. hic vero per carnem intellige corpus humanum; non enim anima eget resurrectione, quæ nec moritur, neque consopitur, vt impie docent Anabaptistæ reuocantes ab inferis hæresim Arabicorum, de quibus Eusebius. l. 6. hist. Ecclesiæ. cap. 26. quos testatur D. Augustinus, li. de hæresibus. cap. 83. ad prædicationem Origenis respiciisse. De hac itaque carne idest humano corpore fides nostra credit resurrectionem, quam patres nostri orthodoxi per distinctas veritates sic explicarunt. Primo. Caro nostra vere resurget ex morte in vitam. Secundo. Omnis caro resurget, quia omnis moritura est. Tertio. Caro resurget eadem in individuo, & integra. Quarto, omnis caro resurget in immortalitatem. Quinto caro sanctorum, & iustorum resurget in gloriam.

Prima est. Caro nostra verè resur-

get, & reuocabitur à morte in vitam ita quod verè viuetur animæ suæ, & erunt homines tot, quot corpora fuerunt. Ita fore docet Articulus, & fides asserit. Ex Dei verbo apud Iob. Ezechiel. Daniele in testamento veteri. Iob enim dicit se in carne sua conspecturum Dominum. Ezechiel narrat resurrectionem multorum corporum coram se factam, dum in spiritu rapetur. Daniel testatur, eos qui in puluere dormiunt, cui vigiluros. In testamento nouo. De resurrectione egregie disputat D. N. cum Sadducæis. De eadem disertè agit Paulus in Epistola ad Corinthios prima. & ad Thessalonicenses. Verbis addita sunt exempla, quasi pignora veritatis: qui enim ex mortuis suscitati sunt ab Elya, Eliseo Christo domino, Apostolis, & sanctis eius, satis testati sunt resurrectionem ex mortuis esse possibilem; quin Paulus vocauit Iesum resuscitatum, primitias eorum, qui dormierant, & pignus futuræ resurrectionis nostræ; Si Christus, inquit, resurrexit, & nos resurgemus. Addit quoque, ex naturalibus rationes, & exempla, non vt probent rem ex Dei verbo certissimam, sed vt clariorè faciât. Prima est Vnio corporis & animæ est naturalis; ergo separatio est violèta: ergo non potest esse perpetua; Secunda est. Habent corpora nostra magnam partem in bono, & malo, quod facimus, & de quo iudicandi sumus: ergo & partem habere debent in præmio, vel pœna; ergo secundum corpora etiam stare oportet omnes nos ante tribunal Christi &c. Tertia est quæ tetigit D. Paulus, Si non est resurrectio, in feliciores sumus omnibus. Certe non militat argumentum de anima, quæ etiã sine corpore beari, & damnari potest Ergo de corpore cõcludit, quod hic

Cap. 129.

Cap. 137.

Cap. 12.

Mact. 22.

Ca p. 15.

Cap. 4.

2. corin. 15.

in multis iustis præmiatur. Exempla quoque id quodam modo suadètia. Cernimus enim quod Granum non viuificat in terra, nisi prius mortuum fuerit & D. Paulus obiecit. Addidit D. Gregorius. De sole & luce occidente & renascente. De arboribus itidem, & plantis quæ singulis annis in hyeme mori; in verè renasci videntur, quare sic satis persuasa esse potest carnis resurrectio.

Secunda est. Corpora omnia verè moriètur, & à morte verè excitabunt eorum etiam qui residui erunt in aduètu Dñi: sic. n. patres; præcipuè D. Hieronimus, & Augustinus sentiunt quod morientur, & statim quasi ex sopore in vitam reuocabuntur. Ita statum est omnibus semel mori.

Tertia est. Corpora resurgēt eadē & integra in partibus omnibus; cum enim resurrectio ista sit Dei opus, necesse est vt sit perfecta, sicut & de manu eiusdē in creatione facta sunt omnia valde bona. Eadem autem fore dixit Iob. Iterum in carne mea videbo saluatorem meum, quem ego, & non alius visurus sum, & oculi mei conspècturi sunt. D. etiã Paulus. Mortale hoc induet immortalitatem. Verbulum illud hoc, probat idètitatem. Colligitur etiam ratione, si enim corpora surgunt ad iudicium; iuste non fieret, si vnū bene, aut male egisset in hac vita; & alia in iudicio, bona, vel mala reciperent. Integra vero resurget, sine vlla imperfectione, superfluitate carètia; quali acūq; illa olim natura fecerit; omnia supplebit Diuina hæc resurrectio; non erit infantia, non senectus; sed ætas ipsa Christi virilis; non cæci, aut claudi, apta, & consona ac concinna excitabuntur omnia.

Quarta est. Erunt omnia corpora immortalia; ita Christus præcipit aut

mortè. Ita absorpta & mortua mors est in victoria; ita destructa inimica mors; quæ nec mors: nec mortalitas erit vltra. Immortalitas autè ista maxime seruiet Diuinae iustitiæ, ad inferenda scilicet iustis impeccabilibus perpetua bona: malis impœnitentibus perpetua mala, dum quærent mortem, qua terminentur supplicia, & non inueniēt.

Quinta est. Corpora iustorum surgent, non modo immortalia, sed gloriosa gloriam autè istam constituent quatuor dotes. Impassibilitas, quam vocat Paulus, incorruptionem. Vox tamen est significantior Impassibilitas: nam & corpora malorum erunt incorruptibilia, non tamen impassibilia. claritas, proueniens à Deitate influente in animam, ab anima in corpus. Fulgebunt iusti sicut sol. Pignus huius qualicumque, fuit, gloria vultus Moysis: Amplius Christi transfiguratio in morte sancto. Vocat Paulus gloriam. d. Seminatur in ignominia, resurget in gloriam. Agilitas, qua corpora ab omni onere, & pondere libera, ad omnia erunt expeditissima, quocumque; impellat anima pro Dei gloria. Vocat Paulus, virtutem. d. feminatur in infirmitate, surget in virtute. Subtilitas qua; ad imperium animæ poterunt omnia penetrare, locis omnibus ad esse. Vocat Paulus esse spirituale. d. Seminatur animale, surget spirituale. Talis omnino erit carnis & corporum resurrectio, quam fides christiana prædicat, & cõfiteatur magna, & certa spe. Ex his sic creditis, anima fidelis facile adducitur. Primò, vt Deo suscitatori suo gratias agat. Secundo, vt super morte charorum, quos intelligit in hac spe quieuisse, vt redeat feliciores, facile omnia bono animo ferant, quæ

1 cor. 15.
Apoc. 21Gen. 6.
Esa. 40.Esa. 45.
Ose. 13.

do

do restat alia vita, quæ vera vita est, quam nulla (si bene cedat) miseria inlicita, nulla mors sequitur. Quamobrem post explicatâ Carois resurrectione addit postremum verbum quo symbolum claudit in re omnium potissima.

Vitam æternam. De vltima hominis felicitate loquitur verbis his cõib⁹, & gñalib⁹, quia nõ habet, & non sunt propria, quibus tanta bonorum copia, & amplitudo satis exprimi possit: Non enim oculus vidit, aut auris audiuit, aut in cor hominis ascendit. quæ præparauit Deus &c. Vitam vocat, quia in hoc mundo, nihil est meli⁹, aut optabilius vita; omnia postponimus vitæ, omnia damus pro vita: Et tamen vita infœlix est, mors potius dicenda, quam vita. Quid si gustemus veram vitam, quæ in ipsa vita essentiali, & fontali viuunt? Diuini, expectari, credi, sperari, optari potest; verbis exprimi, aut exemplis formari vt bona nequeunt: quare, ad gustum prouocat fides; & hic haberi nullo modo, aut loco potest, nisi in ipsomet vitæ fonte. Pater enim habet vitam in semetipso; extra ipsum haberi non potest. Illa autem vera vita est, quia sine morte, quia æterna est, & æternam oportet esse, vt sit beata; alioqui timor mortis, aut dubium amittendæ felicitatis, infœlicem faceret. Vitæ autem illius bona ad duo potissimum capita à patribus reduci solent; vt alia sint essentialia; alia vero accessoria. Præmittitur autem exclusio malorum omnium, quæ naturam villo modo affligere possint, aut eius gaudia turbare. Non esuriunt, neque sitient, non villo egebunt corporis nutrimento, quando erunt immortalia corpora: Absterget etiam Deus omnem lachrymam oculis sanctorum & Bo-

na essentialia sunt visio, & fruitio summi boni, id est Dei, quibus deitas ipsa sese immediate, & non per speciem, aut similitudinem (quid enim est quod possit satis eam representare, cū omnia sint ab eius perfectione in infinitū distantia?) sed per essentiam ipsam suam coniungit, & illabitur creaturæ eleuata ad tantam boni participationem, per lumen gloriæ, quod ex ipso lucis fonte ad accommodandam creaturam creatori foeliciter prodit. Summa ergo veritate implet mentem: summa bonitate afficit voluntatem; atque ita sui consortio deificat, & deiforme facit creaturam sic ab ipsa Deitate formatam. Ita & manet creatura quod erat, & trans supra se in creatoris foelicitatem extollitur. Vt apud nos ferrum candens induit naturam, & operationes ignis, & tamen remanet ferrum. Narrari ea bona non possunt, gustari possunt à longè; visio per donum, & intelligentiam fidei. Fruitio per motum quoddam & affectus charitatis infusa. sed verius & securius in eorum contemplatione exclamatur. o quam magna est domus domini, quam ingens locus habitationis eius? Et iterum cum Dauide. Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Sunt deinde accessoria, vel ornamenta foelicitatis. Vt est visio beatæ humanitatis Christi: Cognitio aliorum beatorum, ac in primis patrum, filiorum, præceptorum, discipulorum, &c. Cognitio eorum, qui ex numero maiore, & potere meritorum, maiorem consecuti sunt gloriam, in quibus delectat Deum tanto amplius honorari. Cognitio creaturarum in verbo matutina, & in genere proprio verspertina, quadam distinctione. Cognitio etiam poenarum, quas dant in

DE SACRAMENTIS IN GENERE

Homilia Prima.



Væ maximè declarant nobis Diuinam erga nos beneuolentiam: Quæ maxime approximât, & appropriant nobis Diuinam ipsam gratiam,

& naturam: Quæ maxime exercent, & actuant nos in Dei obedientia, illustrât mentem, afficiunt voluntatem: Quæ maximè efficiunt, & probant nos iustos, & Christi seruos: Atque adeo quæ maximè vtilia, & necessaria sunt, tum vnicuique nostrum, tum ipsi ecclesiæ vniuersali; Ea sunt sanctissima Sacramenta, Diuina hæc, & sacratissima elementa, de quibus in præsentia tractandum est. Tractandum autem summa diligentia, summa & necessitate hoc infœlici seculo. Primum ad refellendas impiorum blasphemias, quibus impulsu Satanæ, Sacramenta potissimum persequuntur, & magna ratione id agit Satanæ: vt enim nullibi Deus sese dat verius, aut efficacius: Ita nullibi premitur, aut sternitur magis regnum Satanæ, quam in sacramentis. Deinde ad dampnandam, & si fieri potest, excitandam incuriam, qua & ipsi fideles Diuina hæc sacramenta, bonorum omnium vasa, & sacros thesauros negligunt. Quæ quidem radix fuit omnium malorum nostrorum, vt de solo contemptu Diuinæ Eucharistiæ testatus est Paulus. Ideo, inquit, inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Tantum ex hoc quod indigne sacra illa sumitur cœna. Prodeunt

Cap. 32.

inferis damnati, in quibus iuuat Diuinam iustitiam glorificari. Sunt & aureolæ Martyrum, Doctorum, & virginum; sunt mensæ illæ instructissimæ bonis omnibus affluentes, quas Dei filius in regno patris disposuit, & parauit dilectis suis, vt pro temporali obsequio, recipiant æternum illud ministerium, quo (vt est pollicitus) transiens ministrabit illis. Ita, inquit Dauid, inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, torrente voluptatis tuæ potabis eos. Et Esa. sedebit populus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiduciæ, & in requie opulenta. Et hæc tandem est vita illa æterna, in quam vt in finem, & in præmium laborum, respicit vniuersa religio, & fides nostra: ad quam nos creauit omnipotentia patris. Redemit sapientia filij. Sanctificauit, & aptauit gratia spiritus sancti: vt credentes sic salui simus. Nunc dicam cum D. Athanasio. Hæc est fides, quam niti quisque tenuerit, firmiterque crediderit, saluus esse non poterit. Fides hæc ducit nos ad intelligentiam veritatis, & ad obedientiam voluntatis Diuinæ. Det nobis Deus cor docile, & facile, vt per intelligentiam & obedientiam fidei, ad visionem eius, id est ad vitam æternam nobis paratam tandem perducamur. Amen.

Symboli Apostolorum finis.



deunt autem errores isti ex impuris fontibus. Primus ex perfidia hæreticorum. Secundus ignorantia simplicium: Tertius ex ministrorum desidia. Detestatur Ezechiel Pastores illos, qui puram aquam bibentes, reliquum pedibus turbant, & pollutant. Qui ergo cupiunt tot mala, cruciibus nostris incumbentia declinare; hoc ante omnia meditetur, ut usus sacramentorum refarciatur; quod fieri non potest nisi tantæ rei thesaurus exacte percipiatur. Huc respicit tractatus noster, de sacramentis, quæ adornamus, quare ut copiose rem tantam distribuamus, Tractatum vniuersum in capita sex diuidimus, & erit Primum de necessitate Sacramentorum. Secundum, de natura, essentia, & statu sacramentorum. Tertium, De causis intrinsecis, & extrinsecis sacramentorum. Quartum, De dignitate, & efficacia sacramentorum. Quintum, De effectibus communibus, & proprijs sacramentorum. Sextum, De numero sacramentorum: Sic de omnibus in generali primò tractabimus. Mox descendemus ad speciales vniuersi cuiusque contemplationes: Diuina fauente gratia.

De necessitate Sacramentorum.

Sunt Sacramenta vasa Diuinæ gratiæ, quibus humanæ infirmitati succurritur; Ex hoc principio deduco tres conclusiones.

Prima. Ante peccatum, nulla fuit necessitas sacramentorum: Ratio, quæ tunc natura erat integra, & sana; Et valentibus non est opus medico. Vt sunt ergo sacramenta remedia malorum, nullum ibi locum habuerunt. Vt sunt etiam perfectiua animæ: nullum

in eo statu, in quo natura humana habebat dona longè nobiliora, & valentiora, tunc ad sanitatem tuendam, tunc ad perfectionem inducendam. quales erant iustitia originalis, Et virtutes infuse; fecit Deus hominem rectum. Ex his sequitur, quod Matrimonium in eo statu non erat sacramentum, sed tantum naturæ officium.

Secunda. Post peccatum in omni statu semper necessaria fuerunt sacramenta. Non absolute, quod Deus sine his non potuerit ex maiestate sanare, ut etiam potest. Non enim abbreviata est manus eius. Sed necessitate quadam conuenientiæ. Cum enim proprium homini sit, ut per sensibilia deducatur ad insensibilia. Conueniens fuit, ut Dei prouidentia per elementa sensibilia, qualia sunt sacramenta, eum deduceret. Cum etiã per culpam sese homo subiecerit corporalibus elementis, Magna fuit misericordia, in eisdem præbere illi medicamenta, ut facilius susciperet. Ex his infero duo. Primum, quod omni tempore homo usus est sacramentis, quibus fidem suam extrinsecè protestatus est, & diuinam gratiam sibi promeruit. Secundum, quod iuxta varietatem temporum, variata sunt sacramenta; In statu naturæ voluntaria, & indeterminata fuerunt sacramenta, oblationes, ritus &c. In statu legis, specificata sunt, & vsu, & significato, tum ad sanandum, per alicuius gratiæ collationem, ut circumcisio; tum ad significandum Christum venturum, In quo omnes sanati sunt. In statu gratiæ specificata sunt. In vsu, materia, substantia, & significato, ut Christum venisse, è cuius latere fluxerunt, protestentur.

Tertia. In statu gloriæ nulla erunt sacramenta, quia nullus luctus, nullus dolor,

Esa. 39.

Eph. i.
1. Tim. 3.

dolor, nulla ægritudo: Interim fruimur hac medicina; nam status gratiæ (vt Tho. ex Dionysio.) medium quoddam est inter veterem legem, & gloriam. quare sublatis eius sacramentis, alia data sunt virtute maiora (vt Tho. ex Augustino) vtilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.

De natura, essentia, & statu Sacramentorum.

Quæ sit natura, vel essentia sacramentorum. Primum patet ex nomine. Deinde ex ipsi rei descriptione. Nomen sacramenti duo inferit: Primum sanctitatem quandam inesse, qua & sacramentum est, & (si de nostris est sermo) sanctos facit. Deinde sanctitatem eiusmodi operam, ac velatam esse; sub externo, & sensibili aliquo elemento. Græci vocant Mysterium, latini vocant sacrum signum. Ita Paulus, Vocauit negocium Christi, sacramentum Diuinæ voluntatis: Item, sacramentum prætatis. Rem autem ipsam, & statum sacramentorum, multis modis sancti patres nostri descripserunt. Est illa in primis communissima D. Augustini. quod sacramentum est sacre rei signum, quæ quidem omnibus omnium temporum, & generum sacramentis potest competere. Fuerunt enim omnia rerum sacrarum signa, quam tamen sancti Doctores per partes ita considerant. Primum exponunt verbum hoc, Signum, quod est quasi genus sacramentorum, omnia enim sacramenta sunt signa, non e contra. Rerum itaque aliarum facta sunt tantum, ut sint, qualia sunt absoluta; aliarum vt sint, & significant, quæ scilicet (vt D. Augustinus declarat) præter id, quod oculis obij

F. Franc. Viced.

ciunt, alterius quoque rei ex se parit cognitionem, quæ autem sic signa sunt, & significant aliud, alia significant ex natura, vt fumus ignem, vt vestigium animal. Alia ex instituto, & hoc vel humano, vt tubarum sonus, vt vexilla: & tandem quilibet sensus sic habet vel habere potest sua signa; potissimum autem verba sic sunt significatiua. Vel Diuino instituto significant, & huius generis sunt omnia sacramenta. Sic tamen quod inter hæc, Alia fuerunt quæ tantum significabant, & admonebant ex Dei præscripto, vt Agnus, panis azimus, legis purificationes, & cætera veteris legis sacramenta. Alia vero quæ ex eodem instituto, non modo significant, sed efficiunt, & præstant id quod significant: Et talia signa sunt sacramenta omnia nouæ legis, de quibus agimus in præsentia. Ita D. Paulus declarat Baptismum significare nos in morte Christi baptizatos esse, & cõsepultos cum illo per baptismum in morte; simulque cum eo resuscitados id est peccato mortuos, & iustitiæ renouatos, quod non tantum significat, sed vere efficit in nobis. Itaque sic intelligendum est, quod Sacramentum est signum.

Sacræ Rei. Secundum hoc verbum exponunt. Rem sacram dicimus eam omnem, quæ Dei virtute, Dei verbo, Dei præsentia sanctificata est. Ita sacratissima res est Christi passio. sacra est Dei gratia, & virtus, sacra est vita æterna. Hæc omnia bona Diuina nobis significant sacra, quare & ratione horum omnium dicuntur, & sunt signa: sic tamen quod respectu passionis Christi, è qua de latere scilicet dormientis fluxerunt, & omnem vim hauserunt sunt signa rememoratua tanquam præteriti. Respectu æternæ vitæ in quam dirigunt, sunt signa

M m m prognostica,

Rom. 6.

prognostica. Respectu gratiæ, & virtutis iustificantis, quam significant, & præstant, sunt signa demonstratiua, & exhibitiva. Et ob hæc potissimum significationem dicuntur sacræ rei signa quod scilicet sunt elementa sensibus subiecta, quæ ex Dei institutione sanctitatem & iustitiam nobis significant, & efficiunt. Et hæc iustitia & sanctitas sic significata, & collata, dicitur Res sacramenti. Præter quam in sacramento Divina eucharistiæ, est alia nobilior res subsistens, quæ est persona D. N. Iesu Christi, per panem sacrum significata, & exhibitiva: Cætera omnia vnam tantum rem habent, Hæc ut patres, & sacri theologi clarius, & fufius explicarent, alijs quoque vsi sunt sacramentorum descriptionibus, plures ipsorum causas cõplectentibus, quarum omnium frequentissima est illa, ex D. etiam Augustino de sumpta. Sacramentum est inuisibilis gratiæ. hanc dicebamus esse rem sacram, cuius sacramentum est signum demonstratiuum. Visibilis. i. sensibilis forma. i. signum externum sic institutum: Ad didit Magister in prima quarti. Ut ipsius scilicet gratiæ imaginè gerat, & causa existat. Nostri (Scol. in quarto. d. 1. q. 2. artic. 3.) ut omnia complecterentur dixerunt. Est signum sensibile gratiæ Dei, vel effectum Dei (hoc propter eucharistiã, quæ duplicem gratiam includit, in existentem, & subsistentem) gratuitum ex institutione Divina efficaciter significans, ad salutem viatoris. Et est hæc sacramenti descriptio tam magistralis, tam copiosa, tam explicita; quod omnes fere sacramenti causas nobis declarat, quod quidem in tertio Articulo petebatur. Quare de his consequenter agendum est.

De causis Sacramentorum.

Habent Sacramenta suas omnes causas ad ipsorum esse constituentium requisitas in quolibet genere, intrinsecas. materiam & formam. Et extrinsecas. i. Agẽtem & finem. quas omnes, tãgebatur Descriptio. Est in primis sacramentorum Materia sensibilis, elementum scilicet externum, ut Aqua, panis, oleum, & vocamus materiam, quia ex sua natura est indeterminatum ad plura significanda, ut Aqua, ablutionem, infrigidationem, &c. Est forma, & ipsa sensibilis, quia audibilis, & est verbum accedens ad elementum, & determinans (ideo dicitur forma) ad certum significatum, puta aquam Baptismi ad ablutionem animæ, sicque ex elemento (ut Aug.) faciens sacramentum. i. signum certæ cuiusdam gratiæ. Hoc autem facit præcipue verbum, quia inter omnia signa sensibilia, nullum est significantius, vel expressius verbo. Ideoque nullum magis aptum ad materiam determinandam quam verbum. Facit autem (Augustinus) non quia dicitur, sed quia creditur, non secundum sonum verborum; sed secundum sensum fidei quo percipitur. Ex his duo sequitur. primum, quod qualecunque sit verbum, vel latinum, vel græcum, modo sensum retineat eundem; facit in sacramento eundem effectum. Secundum, quod cum duo hæc, materia & forma pertineant ad essentiam sacramenti; essentiæ autem rerum sint sicut numeri invariabiles, necesse est, & partes ipsarum esse immutabiles. Certam, scilicet & propriam materiã Certamque, & immutabilem, formam sacramentorum. Ita ut hic maxime dicendum sit, Apo. ultimo. Si quis

Eph. 5.

Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus illi plagas &c. Ita vtrunque tetigit in sacramento Baptismi. D. Paulus. d. Christus dilexit ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret. Mundans eã laua. ro aque: en materia: In verbo vite, en forma: Hęc de intrinsecis, quæ constituunt essentiam sacramenti. Nunc de extrinsecis.

Iosan. 1.

Rom. 8.

Est Agens. A quo tanquam à prima manu, vnde, & dignitatem accipiunt, efficiuntur, & instituta sunt sacramenta. Et est Deus. Qui solus peccata remittit; solus gratiam creat & infundit; solus illabatur animę nostræ. Et hæc omnia fiunt in sacramento. Ita testatus est Ioannes de Christo sibi dictum fuisse ab eo qui misit illum. Super quem videris spiritum descendentem, hic est qui baptizat. Et Deus est qui iustificat. Christus etiã ut homo est causa sacramentorum. Causa inquam meritoria, & satisfactoria, atque etiam efficiens, ut humanitas eius est instrumentum coniunctum diuinitati, ita quod Gratia à deitate Christi, per eius humanitatem deriuat in sacramenta, ad purgandam, & perficiendam animam. loquendo autem distinctè, & proprie, Christus ut Deus habet potestatem authoritatis in sacramentis. ut homo habet potestatem excellentiæ. i. supremi, & primi Ministerij, quæ consistit in quatuor. Primum, quod virtus passionis eius operatur in sacramentis, quæ de latere eius fluxerunt; & per sacramenta copulatur nobis. Secundum, quod in nomine eius, sacramenta omnia sanctificantur, & conferuntur. Tertium, quod potest ipse instituere sacramenta. Instituire signa, determinare ut significant talem gratiam. Et cooperari in sacramento talem gra-

tiam. Quartum, quod cum sit dominus sacramentorum quæcunque potest cum eis, potest, & sine eis, non enim virtus eius est alligata sacramentis. Decuit tamen ut sic per sacramenta exerceret virtutem suam coniunctam elemento sensibili, ut in hoc etiam referrent auctorem, qui Deus & verbum erat coniunctum carni, quare hic quoque verbum suum coniunxit elemento. Huic subest, & quoquo modo subsequitur causa ministerialis, & instrumentalis extrinseca, per quam voluit Christus sacramenta sua distribui; non per Angelos, sed per homines, omnis potest ex hominibus assumptus &c. In hoc autem ministerio duo potissimum requiruntur. Persona, & intentio. De persona non eodem modo se habent omnia. Sunt quæ requirunt certam personam, & ministerium. Ita confirmatio, & ordo requirunt episcopum conferentem, Sunt quæ requirunt sacerdotem, eucharistiã, pœnitentiã, & extrema vinctio. non enim ab alio conferri possunt. Sunt quæ ab omnibus communiter, nisi obstat humana ratio, conferri possunt, saltem urgente necessitate Baptismus, & Matrimonium. In persona vero requiritur intentio faciendi in id quod intendit ecclesia, & sine hac intentione nihil fit. Intentio. n. determinat ad vnum id, quod ex se commune est ad multa. Et exprimitur per verba, quæ in collatione, & cõfectione sacramentorum dicuntur. Et de hac intentione dico tria. Primum, quod necessario non semper exigitur intentio actualis, vix enim possibile est: conandum tamen pro viribus ut insit. Secundum, non sufficit habitualis, nã hæc potest esse in dormiente. Tertium, Requiritur virtualis, ita quod sal-

Heb. 1.

tem à principio minister intendat facere quod ecclesia. De hac autem intentione iudicium non est humanum, cum sit impenetrabilis. Teneatur suscipiens credere verbo, nemo enim praesumitur malus; nisi constet: quod deficit, supplet saltem in adultis bene dispositis: Deus sua virtute; ne vana sit fides suscipientis. Vt enim Deus non alligauit virtutem suam materiae, & formae sacramentorum: Ita nec etiam virtutem sacramentorum intentioni Ministri, vt sine ea praestare nequeat. Minus etiam alligauit bonitati, aut malitiae ministrorum; modo vtantur debita materia, & forma, & intentione nihil obest ministri malitia, nisi sibi ipsi, quod sic impura conscientia ministrando grauius peccat. suscipientem autem ex eius manibus, nisi obicere ponat, minime aliquid boni detrahit. Ita neq; q. platur, neq; q. rigat est aliquid, sed qui incrementum dat Deus, Ita q. inqt. Catechismus. sicut arboribus nihil nocet eorum improbitas, quorum manu facta sunt, Ita in sacramentorum collatione seu confectione. Baptizauit Iudas, & quia recte, ideo nemo illorum iterum baptizatus: Baptizauit Ioanes, & iterum illi sunt baptizati. Non quia Iudam Ioanni, sed quia baptismum Christi, quem Iudas contulit, baptismo Ioannis praeserimus. Ministris tamen plurimum hoc est cogitandum quia conscientia sacro sancta haec mysteria tractent, sancta enim sancte tractanda sunt. alioqui Psal. Peccatori dixit Deus, quare tu enarras iustitiam meam. Et assumis testm meum, per os tuum? Tu vero odisti disciplinam &c.

Ex His iam relinquitur ad esse sacramentorum necessario ad intra requiri, certam materiam, & certam formam Ad extra autem Agens prima-

rium, & Ministeriale, in Ministro autem intentione, sine his nihil sit. His tamen ab ecclesia additae sunt caerimoniae sacramentales, quae sic sunt annexae sacramentis, quod ad eorum essentiam non pertinent, quare de his omnibus dico. Primum, q. si omittunt, non minus conficitur, & conferunt sacramenta, vt si baptismus desine exorcismo, & sine sale, eucharistia conficiatur sine ritibus missae. Secundum, quod omitti sine urgente necessitate non debent, aut possunt sine culpa; non enim sine magna ratione, & significantia, sunt additae ab ecclesia. Primo ad solemnitatem sacramentorum. Secundum ad ornandam, & promouendam sanctitatem Ministrorum. Tertium ad melius significanda & explicanda, quae indignantur & fiunt. Quarto ad excitandum fidelium mentes, ad fidem, & charitatem, Deique sui obedientiam: quorum omnium finis, atque ideo causa finalis sacramentorum, est salus hominis, & vita aeterna, propter hanc enim omnia fiunt, ut Tandem homo per haec medicamenta sanetur, sanatus laeoret in Dei sui obedientia, & voluntate: laboribus his, Dei gratia comitante, ad coelestem tandem patriam, tanquam finem sibi à creatore praescriptum, feliciter perducatur. Amen.

DE SACRAMENTIS IN GENERE

Homilia Secunda.
De dignitate, Et efficacia Sacramentorum.

Qui proprias non agnoscunt, aut sentiunt iniquitates, quae sunt aegritudines animi; facile possunt medicamenta despiciere, vt olim mulier illa Samaritana, Oblatum Christi Aquae donum, & Ioan. 4. gra-

gratiae despiciebat. Qui etiam in sententia aegritudinis non agnoscunt, aut reuerentur Dei supremi medici voluntatem, sed sequuntur iudicium carnis suae, ac secundum spiritum prudentem suam, & non secundum dominum sui praescriptum, sanari volunt, facile possunt despiciere sacramenta, quorum virtutem non agnoscunt, ex hoc, quod de illis, non secundum dominum verbum, sed iuxta sensum iudicant. Ita olim Naamam Syrus leprosus, de aqua iordanis. Nunquid non meliores sunt Abana, & Parphar phar fluuij Damasci omnibus aquis Israel, vt lauer, & munder in eis? Ita & infideles, & haeretici de sanctissimis sacramentis per contemptum dicere solent. Quid sibi volunt isti Romani cum sua aqua, pane, oleo &c? tantum ex hoc, quod vel peccata sua non sentiunt, reprobi, & mortui spiritu, vel si sentiunt virtutem, & efficaciam sacramentorum non agnoscunt, quare vt his periculis occurramus, Nos in praesentia, quarto scilicet capite, De dignitate & efficacia sacramentorum, iuxta Dei verbum sacrosanctum, & sanctorum patrum, vniuersalique ecclesiae sensum tractabimus. Animaduerte.

Dignitatem, & praestantiam sacramentorum facile ex multis colligere possunt quotquot de ipsis recte, & romane sentiunt. Primum ex institutore, qui vnus est D. N. Iesus Christus, de quo Ioanni dictum est. Hic est qui baptizat. quid Paulus, quid Cephas, quid Apollo? Ministri Christi sunt. vnus autem Dominus, Dei agri & cultura, Dei aedificatio estis. Deinde ex ministrorum est praesentia, quorum plurimi sunt ex necessitate laetri, oleo fribus, vestimentis sacris ornati: Nonnulli et Pontifices, vt chry-

matius, & ordinis. Tertio ex elementorum gratia, sunt omnia gratiosa, Aqua, panis, vinum, oleum, verba ipsa accedentia, quae non nisi amorem, & gratiam referunt. Dignissima omnium Eucharistia, ex duplici gratia, quam continet. Quarto, Ex opere ipso, quod operatum vocant, vnde vinum, & efficaciam totam accipiunt, & est opus Christi, quo colummatus est in cruce, in qua seipsum totum tradidit, vt nos sanctificaret; totum etiam aperuit & lacerauit, vt talem ex eius latere sanctissima haec prodirent sacramenta: Hinc Paulus, Nunquid in nomine Pauli aut Cephae baptizati estis? nemo gloriatur in hominibus. Quinto ex efficacia, & virtute, quam ex eo Christi opere, & merito sumunt, qua & omnibus veteris legis sacramentis potissimum praestant, & effectus illos mirabiles, de quibus loco suo dicemus, in nobis vere efficiunt: non dico, significant tantum, vt illa, sed vere efficiunt, tanquam elementa practica, & vere operatiua, quae ratione Christus aquam suam vocauit viuam. Et quod scaturit à vita, vita in qua pro nobis mortificata, id est de latere dormientis Christi: Et quod vitam animae tribuit. i. remissionem peccatorum; & Dei gratiam. Haec verò efficacia, & virtus potissima, est sacramentorum nostrorum dignitas, quae praestant ceteris omnibus; quod naturam hominis agram, & sanant, & sanatam perficiunt. Ita quod non tantum sunt signa gratiae & symbola significantia, qualia erant veteris legis elementa, quae ideo vocauit D. Paulus, in firma, egena, & inania, qualia & Haeretici fingunt, & proteruiunt esse nostra. Sed sunt vasa gratiae, fontes saluationis vocat Esa. Tum quod per infusionem gratiae in eis, & per ea distributa,

1. Cor. 3.

Ag. 19.

Psal. 49.

4. Reg. 5.

Ioan. 1.

1. Cor. 3.

1. Corin. 3.
1. Cor. i.

Ioan. 4.

Gal. 4.
Esa. 32.

tributa, remittunt nobis peccata, quare & curatiua appellantur sacramenta, Baptismus, Pœnitentia, Vnctio. Tum qđ perficiūt, & p̄seruant iustum, quare & p̄seruatiua dicuntur. Confirmatio, Eucharistia, Ordo & Matrimonium. Virtus autem ista, & efficacia sanctificandi, & sanandi; vt ea est Dei misericordia, quam in sacramentis nobis potissimum elargitur; ita ea est, quam Satan per hæreticos, & Antichristos suos in sacramentis maximè infectatur. quare hæc nobis in primis est asseueranda. Et ne res tanti ponderis obruat intelligentiam, per certas eam conclusiones distribuemus. Prima sit hæc. In sacramētis nouæ legis, est virtus quædam præstantissima qua excellunt, quam totam accipiunt ex merito passionis D. N. Iesu, è cuius latere in cruce manarūt. Et hoc meritum vocant Theologi, operatum, vt ab opere nostro distingatur, quod quidem hæretici nullo modo capere possunt, quare & ineptissimè loquuntur de opere operato, ac si operi nostro iustificationē nostram acceptam feramus, quam tamen totam catholici accipiunt ab opere Christi. Ex hoc duo sequuntur Primū, quod & si opus nostrum in suscipiendis sacramentis sit insufficienti, habent vnde suppleant insufficienti nostræ, ex Christi opere, & merito. Secundum, quod & si minister conferens sit malus, & indignus: suā tamen habent dignitatem & efficaciam facta ex Christi opere. non enim Petrus, aut Paulus baptizat; vt homo, sed vt Minister Christi, à quo suam habent sacramenta virtutem, & energiam. De hac D. Augustinus li. 19. contra Faustū c. 1. sacramentorū vis inenarrabiliter valet plurimum, & ideo contempta sacrilegos facit. Idē

in eodē lib. c. 13. sacramenta legalia ablata sunt, qđ impleta sunt, & alia sūt instituta virtute maiora, vtilitate meliora &c. Idē c. 19. De ritibus baptismi loquēs dicit. Hæc omnia fiunt & transeunt, virtus, quæ per ista operatur, iugiter manet. Idē in li. 1. de peccatorum meritis. ca. 19. Pueros nostros vere pœnitentes haberi, per susceptorum abrenuntiationem, & inter credentes numerari, vi sacri, & Diuinæ gratiæ. D. Io. Chryso. in Ioā Homilia. 24. Sicut terra inanimata Dei voluntate ad tanta producenda miracula vires accepit, ita spiritu, & sensibili aqua omnia hæc admirabilia facile exoriuntur. Quod verò virtutem hanc habeant à Christo, D. Cyprianus serm. de passione Christi. qui cunque sint sacramentorum Ministri qualescunq̄e manus quæ mergunt vel vngunt, qualescunq̄e pectus, de quo sacra exeunt verba; operationis autoritas in figura crucis omnibus sacramentis largitur effectum, & cuncta peragit nomen, quod omnibus nominibus eminet inuocatum. D. Augustinus de ciui. Dei lib. 15. c. 26. quod Arca Noe ostium in latere accepit, profecto illud est vulnus, quādo latus crucifixi lancea perforatum est. Hac quippe ad illum venientes ingrediūtur, qđ inde sacramenta manarūt, quibus credēs initiantur &c. D. Cyprianus. ser. de cor. domini. Sacramenta quantum in se est, sine propria virtute esse non possunt

Secunda conclusio. Virtus sacramentorum, est sanatiua; & perfectiua Vinum illud, & oleū Samaritani. Ita testatur Christus, Nos per baptismū renasci; & D. Paulus. vocauit lauacrū regenerationis, & renouationis. ad Titum. Aquam mundantem, & tollentē maculas, & rugas, quin & sanctificantem

Luc. 10.
Ioan. 3.

Tit. 3.
Eph. 5.

Cap. 3.

tem vocat ad. Ephē. Saluari animas per aquam; vt olim in diebus Noe, non depositione fordium carnis, sed conscientiæ testatur Petrus in prima Epist. D. Epiphanius, vocat virtutem baptismi, vim purgatoriā. D. Cyprianus lib. secundo epistolarum epistola secunda ad Donatum. vocat vndā genitalē, cuius auxilio labe deterfa, in expiatum, & purum pectus desuper felumen intudit. D. Io. Chryso. In Io. homilia 35. de Probatica Piscina. Sicut huius aquæ natura p se non sanabat, sed tantum ab Angelo mota ita in baptismo nō simplex aqua operatur; sed cū spiritu gratiam accipit, omnia abluit peccata. D. Gregorius Nazianzenus. Vt duplices sumus nos ex anima, & corpore, ita in baptismo duplex purgatio per aquam, & spiritum.

Tertia conclusio. Virtus sacramentorum sanatiua, & perfectiua talis est, quod in suscipientibus cauans, & efficit gratiam, quam significant. Ita inquit D. Thomas. omnes coguntur fateri sacramenta nouæ legis aliquo modo causas esse gratiæ, propter expressas auctoritates quæ dicunt hoc, & addit rationem. 3. p. q. 62. ar. 1. Manifestum est. n. quod per sacramenta nouæ legis homo Christo incorporatur; vt de baptismo dicit Apostolus quotquot in Christo baptizati estis. Christum induistis. Non efficitur autem homo membrum Christi nisi per gratiam. ergo. &c. D. Augustin⁹ in ps. 73. Præcepta veteris & noui testamenti sunt eadē scilicet moralia, sacramenta non eadem, quoniam alia sunt quæ dant salutem, alia quæ promittunt saluatorem. Hinc etiam videtur sumptum esse nomen Sacramenti, vt dicatur à sacrandō, & sanctificandō sicut medicamentum à medendo,

Gal. 3.

non quia significat, sed quia dant sanitatem. Quomodo autem sic sanent; salutem dent; quo scilicet genere causæ efficiant, quod significant, & causent gratiam sacramenta; variè disputatum est à theologis, qui tamē omnes in conclusione conueniunt.

Alij ponūt in sacris virtutē creatā, qđ est accidens spirituale, supernaturaliter impressum sacramento. secundum ordinem diuinæ misericordiæ, vt in igne purgatorij, est vis agendi in spiritum secundum ordinem Diuinæ iustitiæ. Per hanc virtutem sacramenta influunt in anima, & causant in ea gratiam. Alij dicūt, quod sacramenta sunt vasa gratiæ, quoniam sicut id, quod est in vase non est. de ipso: ita gratia non est in sacramentis, nec de ipsis, sed oritur à fonte æternō; & ex illo per sacramenta hauritur ab anima. Ita quod requirens liquorem, recurrit ad vas, ita grām ad sacramēta, quibus mediātibus trāsfunditur in animā, & abluit ipsam. Alij, quod nō sūt causa, quæ efficiat aliquid in anima, nam sola virtus increata gratiam cauans, & asistens sacramentis per quandam Dei ordinationem, vt qui accipit à Rege denarium plumbeum, acceptur⁹ ad eius ostensionem talentū auri. hanc vocant causam sine qua nō secundum hos, tota virtus consistit in pacto, & ordinatione Dei. vnde sacramentum accipit efficaciam infallibilem, modo ritè sumatur. Alij, quod sacramēta sunt causa instrumentalis; instrumentum est enim id per quod aliquis operatur. Ita Deus operatur per sacramenta: vt de baptismo, Paulus, ad Tit. Saluos nos fecit per lorum regenerationi. D. Augustinus contra Faustū. 19. virtus quæ per ista operatur semper manet. Virtutē intelligunt instrumentale à Deo sacramentis

Tit. 3.

cramentis impressam, quæ continet, & causat gratiam iustificantem, de qua Augustinus. quæ est tanta virtus aqua? Beda super Io. Dicit dominum Iesum dum baptizaretur in Iordane, tactu suæ mundissimæ carnis vim regeneratiuam aquis contulisse. Alij dicunt esse causam dispositiuam proximam ad gratiam habendam ex Dei ordinatione. & ita intelligunt quod aqua abluit Cor. i. p. xime disponit & immediate ad gratiam purificantem formaliter. Ita dicimus etiam quod meritum est causa præmij, quod motus est causa termini, quia perducit ad ipsum, cum tamen ipsum proprie non efficiat. Tam copiose, & facunde præclara ingenia catholicorum de virtute sacramentorum sunt opinati: Confitentes omnes, quod efficacia sunt, quod gratiam continent, & efficiunt. Vt Concilium Florentinum sub Eugenio 4. In hoc differunt sacramenta veteris & nouæ legis, quod illa non causabant gratiam, ista vero continent, & conferunt gratiam, Concilium Tridentinum sess. quinta can. 6. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis non continere gratiam, aut ipsam, non penitentibus obicem non conferre, Anathema sit. Et can. 7. si quis dixerit quod huiusmodi sacramenta non semper, & in omnibus, quantum est ex parte Dei, modo rite suscipiant, sed aliquando, & aliquibus non conferre gratiam. Anathema sit. Et can. 8. si quis dixerit. per ipsa nouæ legis sacra ex operæ operatio non conferri gratiam, Anathema sit.

Quarta Conclusio. Ad completam efficaciam sacramentorum, præter opus operatum, quod est in sacramentis, & illis tribuit virtutem sanantiam, exigitur necessario in suscipiente opus operantis, vt scilicet, id

præstet, quod ab ipso, ex Dei ordinatione requiritur, alioquin vanum, & inefficax eius culpa redditur sacramentum. Ita in Baptismo requiritur fides, In poenitentia attritio, in eucharistia seruos animi, in matrimonio consensus. Hæc sine Sacramento non efficiunt: ita Iudei compuncti non suscipiunt spiritum sanctum, nisi cum baptizantur. Idem per impositionem manuum, quod & testatur Paulus. Contra sacramenta sine fide non efficiunt. Quare vtrunque coniunxit D. N. Iesus. d. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Christus baptizat, homo credit se baptizari sequitur effectus, hominis ablutio, & iustificatio, fides præparat; at ne quis dubitet de suæ fidei mensura, num sufficiat ad obtinendam Dei gratiam, additur ad robur conscientie, opus sacramenti, quod ratum, & efficax est ex opere operato; tantum nili tu ponas obicem, quod facile ex teipso colligere potes. Tota igitur virtus, & efficacia sacramentorum sic dispensatur, ac suum obtinet locum in Christi ecclesia. Primum, quod Deus promittit gratiam suam, & huius promissionis causa est sola Dei voluntas, citra vllum hominis opus, ex mera eius bonitate. Secundum, Diuina illa promissio vt sit efficax, requirit in homine fidem, quæ respondeat illi. Est enim Deus verax. Insuper opus illud quod cum fide percipitur, vt est suscipio sacramenti. Tertium, sequitur efficax hominis purificatio, & consolatio, tum ex energia, & virtute sacramenti, cui inest promissio, & ordinatione Dei; tum ex opere operantis hominis, facientis quod in se est, vt intret ad piscinam, & sanetur. Hoc vero loco narrandi erunt effectus mirabiles, quos in nobis Diuina illa sacramentorum

Act. 2.
Act. 8.
1. Tim. 4.
2. Tim. 1.

Rom. 7.

Ioan. 5.

torum virtus influens, siue disponens imprimit: sed ne iusto prolixiores sumus, rem hanc scitu iucundissimam in sequentem homiliam reijciemus: interim de virtute, & efficacia tanta in nostri beneficium sacramentis indita gratias agemus Diuino institutori: cui honor, & gloria in secula seculorum. Amen.

DE SACRAMENTIS IN G E N E R E

Homilia Tertia.

De effectibus, & numero Sacramentorum.



I Sunt sanctissima Sacramenta christiana, ab ipso Dei filio, Deo omnipotente instituta, si ex eius latere fluunt, atque inde merito illo amplissimo Christi pendentes fecundantur. Si diuinam ipsam gratiam vere sanctificantem continent in se, & de se efficiunt: Quid mirum, si effectus suo auctori, luxque virtuti competentes, in his, qui rite suscipiunt, quantum ex ipsis est efficiunt? certe inania, egena, aut infirma elementa hæc, vt illa Mosaica, dici non possunt; nisi nostra hypocrisis, vel perfidia infirma faciat nisi ad iudicium indigne sumamus ut Iudas de manu vitæ & in ipsa vita sua culpa mortem suscepit. Non sicut Moyses panem de celo dedit, panem sua natura mortuum, nihil vitæ in se habentem, nisi umbram, qua futuram vitam significabat; & quotquot manducauerunt, mortui sunt. Panis quem ego dabo, F. Franc. Viced.

inquit Auctor omnipotes sacramentorum nostrorum, caro mea est pro mundi vita. Huc respiciunt stupenda miracula, quibus à principio sanctissima Christi sacramenta sunt introducta, ad virtutem, & vitam scilicet hanc comendandam, & illustrandam. Dum baptizatur ipse auctor Christus in Iordane, cœli aperti sunt; pater de cœlo locutus est, spiritus sanctus in specie columbæ astruit. Dum baptizatur Cornelius de manu D. Petri, cecidit visibiliter spiritus sanctus, & locuti sunt linguis magnificantem Deum. Nota, & famosa sunt miracula vêtus, ignis, linguæ, quibus decorata est in die pentecostes confirmatio Apostolorum; Et per manus Petri & Ioan. Confirmatio Samaritæ. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctum. Et de sacra vntione testatur Marcus quod Apostoli vngebant oleo multos ægros, & sanabantur. Mira, & stupenda certe fuerunt hæc, quæ extrinsecus in sacramentorum nostrorum decorantur, sed tamen non ea sunt opera, quæ in hoc negotio sint principalia, quare & suo tempore functa, quam primum ecclesia cepit adulescere cesarunt miracula, quæ fuerant ad splendorem duntaxat, non ad valorem rei adducta; manent autem, manebuntque perpetuo stupenda illa, opera longè ijs mirabiliora, quæ per sacramenta Christi D. nostri intrinsecus in rite summentibus efficiuntur; suntque omnia inuisibilia, tanquam spiritualia bona, à spiritu sancto, per visibilia, tanquam spiritum sanctum, à spiritu sancto, per visibilia hæc elementa ex Christi auctoris institutione, merito, & virtute dispensata. Sunt autem effectus, & opera duo præcipua, quæ hic à spiritu sancto in sacramentis, & per

Act. 10.

Act. 8.

Marc. 10.

N n n sacra

sacramenta fiunt. Alterum est generale, quod in omnium susceptione tribuitur, & est gratia gratificans sacramentalis; quæ in omnibus, vel de nouo infunditur, vcl infusa augetur: Alterum est speciale tribus, Baptismo, Confirmationi, & Ordini. Et est character indelebilis, consignatio quædam à spiritu sancto, in susceptione horum trium sacramentorum impressa animæ; signum militiæ christianæ inamouibile. Quæ ratione & hæc tria sacramenta sunt irreiterabilia, non sic cetera. Atque ita in sacramentorum susceptione tria potissimum obseruamus. Primum est, sacramentum ipsum constans, ex materia, & forma. Secundum est res sacramenti, & est gratia causata per sacramentum. Tertium in tribus his, est res & sacramentum, Character à sacramento impressus, atque ideo res sacramenti. Et certam gratiam, seu functionem significans, quæ ratione dicitur sacramentum. De sacramento satis dictum est, nunc de effectibus sacramentorum agemus, atque in primis de gratia, quæ res est sacramenti. Deinde de characterem.

De gratia Sacramentali.

Maximum bonum, quod in nobis efficiunt sacramenta, est donum, & effusio Diuinæ gratiæ; hæc illa est aqua, quæ lauat, & mundat, quæ & salit in æternam vitam; Hoc illud, chrisma quod roborat corda nostra; hoc illud oleum, quo corda nostra fouentur, & sacrantur: hæc illam nobis tribuit vnionem cum Deo, quæ confortes finis Diuinæ naturæ, & quasi matrimonio inter nos, & Deum no-

strum contracto, os ex ossibus, & caro de carne illi perpetuo copulamur. Hæc illa plenitudo est sacramentorum nostrorum, quæ potissimum à veteribus distat, quod ex opere operato. i. Christi merito, per ea Gratiam Dei infallibiliter, nisi obicem ponimus, nos consequimur. Hæc tantum Gratiam illam, quæ radix virtutum est, quæ & essentiam, & potentias animæ sic perficit, quod & à peccato retrahit, & ad bonum inclinatur, & in bono etiam exercet. Verum & eam gratiam, quæ propria est sacramentorum; quare & proprio nomine sacramentalis dicitur, (an eadem cum illa virtutum, an alia secundum essentiam disputant inter se theologii, salua charitate. Certum est quod effectus habent diuersos in quos redundant) Hæc autem gratia in sacramentis collata, non ociosa, quin maximè virtuosa est, & ab hac vna profluunt mirabiles illi effectus sacramentorum in nobis, quibus animam nostram replent, unde, & nomina & imagines, quam plures piorum animi bona hæc contemplantes, & in se sentientes, tribuere illi soliti sunt. Primum, quod sint elementa mystica, & mysteriorum Dei significatiua, quibus Diuina misericordia sese nobis communicat, aperit, & declarat veluti signa sensibilia, humanam intelligibilitatem iuuat; & mysteria in seipsis nuda, corporali, & elementari hac specie vestita nobis oculos demonstrantia. Decetque sic sub euangelio fieri, quando verbum caro factum est, nec tantum Diuina mysteria, sed ipsa Deitas pro nobis, & ante ora nostra est incorporata. Secundum, quod sint sigilla, & pignora, quæ nobis promissa bona, Dei gratiam, peccatorum veniam in generali, in speciali autem, ablutionem animæ

animæ in baptismo, confirmationem in chrismate vnionem in eucharistia &c. certa nobis reddunt, sicque conscientias nostras quietant. Tertium, quod sint remedia animarum nostrarum, primo ad sanitatem recuperandam (quod proprium est opus sacramentorum). Deinde ad virtutes adeptas tuendas, & exercendas. sicut enim Gratia (Diuus Thomas) virtutum opponitur peccato, prout est inordinatio; sufficitque ad retrahendum hominem à peccato. Ita gratia sacramentalis opponitur peccato, prout est languor; & vulnus animæ, & naturam infirmat. quare hoc addit ad gratiam virtutum, quod curat à languoribus & culpis præteritis. Gratia virtutum excludit peccata; quantum ad futurum; gratia vero sacramentalis, curat præterita, quorum reliquias manserant, saltem reatu. Sicque remedia animarum sunt sacramenta. Quarto. quod notæ & symbola sunt, quibus Christi fideles à ceteris separantur, vt olim erat Circumcisio apud Iudæos. signum & signaculum iustitiæ fidei: Ita quod anima quæ non fuerat circumcisio ex legis decreto peribat de Dei populo. sic itaque per sacramenta quali per glutinum vnuntur inter se Christi membra, & corpus faciunt, in quod influit caput; de quo psal. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei: qui non crediderit & baptizatus fuerit condemnabitur. Quintum. Quod testimonia sunt interioris fidei, quibus Christi membra, id quod corde credunt ad iustitiã, externa hac professione contententur ad salutem. Ita qui Christi sunt, sacratissima hæc elementa non despiciunt. quando sciunt hæc in remedium à Christo, instituta esse. Sexto. Quod

sunt exempla, quæ hominem sumerem admonet, qualiter se post huius gratiæ susceptionem gerere debeat; vt scilicet baptizatus, intelligat se mortuum peccato, iustitiæ suscitatum; ambulet ergo in nouitate vitæ &c. Chrismate vnctum, & roboratum aduersus satanæ insultus, & mundi dolos, pugnet ergo inuictum animo. In eucharistia cœlesti cibum pastum, unumque cum Christo, & fratribus effectum; num ergo sit, & sentiat omnibus omnia &c. Sic itaque commune est sacramentis omnibus, quod gratiam nobis infundant, & per eam diuinos effectus in nobis pariant, ad animarum nostrarum meliorem, & consolationem: Duo sunt autem potissima (D. Tho.) quæ in nobis gratia sacramentorum facit. primum, quo ad effectus speciales, & necessarios in vita christiana. Secundum quo ad reliquias peccatorum præteritorum, quæ manent reatu. Gratia Baptismi quantum ad effectus speciales, aperit ianuam credenti, dat auxilium, confortat vires animæ ad recte sumenda alia; sacramenta, & quo ad peccata delet totum reatum pœnæ. Gratia confirmationis, fortificat irascibilem ad publice confitendum, ad aggrediendum ardua, & pericula etiam mortis ferenda; quo ad peccata delet de reatu peccatorum quæ commissã sunt post baptismum. Gratiæ pœnitentiæ iuuat, & fortificat voluntatem ad perseverandum in bono proposito iam formato, Et de reatu delet tantum, quanta est Dispositio pœnitentis, quod non facit contritio. Gratia eucharistiæ causat spiritualem dulcedinem, & vitam spiritualemente edificat in sumente; Et de reatu delet iuxta feruorem deuotionis, & amoris.

Gratia ordinis, dat speciale auxiliū ad exercēdā publice ecclesiasticā potestātē: de reatu delet iuxta deuotionē sumentis. Gratia vnctōnis extremæ dat speciale auxiliū cōtra insul⁹ Demonum, & omnia pericula mortis: & delet reliquias, & reatum peccatorum, paratque viam ad introitum regni. Gratia Matrimonij, dat speciale auxiliū contra concupiscentiam dat iustum dominium coniugis, dat honestam spem prolis; Et de reatu delet iuxta deuotionem suscipientis. Hæc de effectibus communibus. Nunc de eo qui tribus tantum communis est.

De Characterē.

Est mirabilis deinde effectus, non omnibus sacramentis, sed tribus tantum communis, Baptismo, Confirmationi, & ordini. Et est character, consignatio scilicet quedam, & impressio, quam de speciali quadam virtute, tria hæc sacramenta inferūt animæ suscipienti, & per eam Primò sic signati, distinguuntur ab alijs, vt olim per circuncisionem, quæ fuit character carnis, distinguebātur Hebræi. hoc signum est militiæ Christi. Deinde habilitat sumentes ad specialia quædam, vt character baptisimi habilitat ad cætera sumenda sacramenta. Confirmationis, ad fortiter pugnandum pro Christo. Ordinis ad sacramenta peragenda, & ministranda. De hoc Apostolus, vnxit nos, & signauit nos & dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Habet & impij characterem Bestiæ apud Apocalip. Ioannis. Signū verò Christi signum thau est, de quo Signa thau super frontes virorum gentium; Et Apocal. quoadusque

2 Cor. 1.

Eccle. 9.
Apoc. 7.

signemus seruos Dei nostri in frontibus eorum: Per hoc autem signum specialiter deputatur homo, & consecratur ad cultum Dei. Et quoniam signum hoc est indelebile, vt D. Augustinus testatur lib. secundo, contra Parmenianum. Non minus habent sacramenta christiana, quam corporalis nota militiæ; sed character militaris non repetitur, sed agnitus approbatur in eo, qui veniam meretur ab imperatore post culpam. Ergo & character spiritus nō repetitur, quia non corrumpitur; non enim habet contrarium, à quo corrumpatur, & est in subiecto incorruptibili. Est et participatio sacerdotij Christi capituli nri, quod est æternū; quare & hoc signum durante subiecto perpetuo durat; & in hoc differūt à gratia sacramentali, quæ per peccatum tollitur. Hinc sequitur, quod & tria illa sacramenta non possunt reiterari. Et hæc de effectibus sacramentorum. Nunc numerus statuendus est.

De numero sacramentorum.

Sacramenta propria. i. sacramenta elementa, gratiam in nobis efficiunt septem esse perpetuo agnouit, & confessus est Christi ecclesia, omnia à D. N. Iesu Christo vel per seipsum, vel per spiritum sanctum, Apostolorum doctorem, instituta: Idem autem omnino est (vt D. testatur Cyprianus martyr in sermo. de ablutione pedum) quod Christus per se & quod per spiritum sanctum instituerit. Sicut enim, inquit, par est spiritui sancto, & Christo Diuinitas, ita hæc septem. Baptismus: Confirmatio, Eucharistia. Pœnitentia, & extrema vnctio,

vnctio, Ordo, & Matrimonium. His se præpetuo munita est, & exercita Christi ecclesia, tanquam fidei fundamentis & fundamentis. Testantur patres vtriusque ecclesiæ vsque ad Clementem, vsque ad Dionisium Magnum, Dubitare de sacramētis nihil est, nisi fidei fundamenta infirmare. Si sani sumus, hæc sunt robora nostra: si infirmi, hæc sunt remedia. Et tamen nihil non audent Hæretici, omnia turbant; omnia nouant, omnia tentant: inuouant cerimonias; corrumpunt mores, detrahunt indulgentijs; spoliant sanctos cultu: Mala, pessima omnia. Attandem post captiuitates illas babilonicas, post centum grauamina; post sublatas exequiarum pompas ad sacramenta etiam injiciunt manus. Hoc vero prorsus intolerabile est: sic enim & fundamenta ipsa concutiunt, vt vnuerfam euertant Christi ecclesiam. De statu sacramentorum nouam tradunt definitionem, quod habeant mandatum, & promissionē, Dei: quam tamen & ipsimet infirmant patet enim quod & hæc cōpetunt orationi, eleemosynæ, & alijs quā pluribus; quæ habēt Dei mādātū, & promissionē, & tamē nullo modo sunt sacramēta. Cur ergo sic definiūt? cur? nisi vt ab ecclesia in oībus dissideant? De numero, neque cū ecclesia, neque cū sodalibus, aut præceptoribus, neque cum seipsis conueniunt. Lutherus vnū tantum dicit esse sacramētum. A quo omnes discipuli discrepant. Caluinus duo tantum, Baptisum, & eucharistiam. Melancthon in prima editione locorū, anno 22. duo fatetur. In Apologia Augustana tria: in locis excusis anno 52. quatuor. Postellus numerat sex. Quid hac doctrina infelicius? Nos itaque quid dicemus? quid credemus? Hic tota Christi ecclesia per

sonat, & scriptis, & vsu ipso frequentissimo, septem esse sacramenta. Concilium Florentinum, & Tridentinum nostrum septem statuit; secus dicentes Anathemate percutit. omnia elicit ex scripturis sanctis, omnia ex ore Christi, & apostolorum eius. De Baptismo clara est institutio, euntes baptizate, In nomine patris &c. & antea. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua &c. De eucharistia, solemnissimum est Christi institutio; quod tradidit in cœna, quod præcepit. Hoc facite in meam commemorationem. De confirmatione. Accipite spiritum sanctū. De Apostolorum vsu, act. 2. tūc imponebant manus super illos & accipiebant spiritū sanctum. Et de Paulo idē faciēte. De Pœnitentia, quorū remiseritis peccata &c. De extrema vnctio olei. Matth. 6. Et Iac. 5. De ordine; quod ad potestatem absoluendi: quorum remiseritis. Consecrandi. Hoc facite &c. Noli negligere gratiam quæ data est tibi per impositionem manuum. De Matrimonio, quod probauit Christus, Quos Deus coniunxit homo non separet. Paulus, saluabitur mulier per filiorum generationem. Ex alia parte obstruunt hæretici, nulli authoritati, nulli rationi hærentes; quisque pro capitis furore et numero, & statum, & vsū sacramentorum tradens, noua quotidie monstrata confingunt, ac si nuper cum eis nascatur Christi ecclesia; ac si nunc fundāda sint, & tradenda sacramenta. Vtriusque potius credemus, Istis, an sanctæ Christi ecclesiæ, quæ ciuitas solis est, &c?

Nos certe ecclesiæ filij, & discipuli sumus, quare & cū ecclesia catholica omnium locorum, omnium temporum, omnium sanctorum fatemur septem esse ecclesiastica sacramenta.

Diuinæ gratiæ, & misericordiæ gratias agimus, quod tot remedia ad sanandos nos contulerit. Nam sub lege natura, aut nullum, aut vnum duntaxat fuit sacramentum (Ioannes Bassol. In quarto. d. prima. q. tertia art. 3.) tollens peccatum originale etiam in pueris, sub lege Moy. ad idem vnum, scilicet circumcisio. Nos septem habemus: numeroque hoc aliis spiritui sancto satis familiari, ut scripturæ testantur, in hac etiam tanti ponderis prouisione fruimur: Numerum autem hunc rationabilem ex multis sumunt sacri Theologi. Alij considerant quod sacramenta sunt remedia contra defectum & auxilia ad bonum. ut sunt remedia, tollunt à nobis peccata, & penas peccatorum: originale baptismus. Actuale mortale. Penitentia. veniale unctio extrema: pœnæ sunt quatuor ex Beda. Ignorantia in intellectu hanc tollit ordo. Malitia in voluntate, hanc corrigit eucharistia. Timor in irascibili; hunc tollit confirmatio. Pronitas in concupiscentia. hanc subleuat Matrimonium. Ita Bonaventura, & Ricardus. Ut vero sunt auxilia ad bonum respondent virtutibus principalibus, Theologis, & moralibus: fidei Baptismus, spei extrema unctio. Charitati eucharistia. Prudentiæ ordo. Iustitiæ penitentia. Fortitudini confirmatio, temperantiæ Matrimonium. Alij considerant in ecclesia actiones Hierarchicas, quæ sunt. Purgatio, illuminatio, & perfectio, & secundum has numerant sacramenta. Prout purgat Baptismus ab originali. Penitentia ab actuali. Unctio extrema a reliquijs. A radice quæ est concupiscentia. Matrimonium. Illuminat Eucharistia, Diuinus carbo. Perficit in templo Confirmatio. In ecclesia uniuersali Ordo: Alij considerant ut sunt

remedia data, vel personæ, vel ecclesiæ. Personæ. Quo ad ingressum, & est Baptismus. Quo ad egressum, extrema unctio. Quo ad progressum. Et hoc dupliciter. Vel ut virtutem amissam recuperet, & est penitentia. Vel ut virtutem exercent, & hoc dupliciter. Vel ut à malo non superetur. Confirmatio. Vel ut bono maxime uniat. Eucharistia. Ecclesiæ, vel ad regimen, & multiplicationem. spirituales. ordo. vel ad multiplicationem corporalem. Matrimonium. Alij considerant peccata mortalia, & singulis opponunt singula. Superbiæ Baptismus. Inuidiæ Eucharistiam. Auidiæ confirmationem. Iræ extremam unctio. Auidiæ Ordinem. Gulæ Penitentiam. Luxuriæ matrimonium.

Catechismus noster Romanus Considerat, & colligit numerum septenarium ex ijs rebus quæ per similitudinem à naturali vita, ad spirituales transferuntur, probabili quadam ratione sic Homini ad viuendum, vitamque tuendam, & ex sua, rei que publicæ utilitate traducendam, hæc septem necessaria videntur. Ut in lucem edatur. Augeatur. Alatur: Aeger sanetur. Vires debiles reficiat. In republica, sint magistratus. legitima soboles, & suam speciem conseruet. Ita in spirituali. Baptismus ianua omnium, in lucem edit, quasi modo geniti infantes &c. Confirmatio diuinam gratiam auget, & roborat. Baptizatis enim Apostolis (ut obseruat D. Augustinus) dicit, sedete donec induamini virtute ex alto. Eucharistia cibatur panem cœlesti, & sustinet. Caro mea vere est cibus. Penitentia recuperat vires, & sanitatem amissam post baptismum. Extrema unctio recreat animi vires, tollit reliquias peccatorum,

Ioann. 6.

catorum, de qua Iacobus. Et si in peccatis fuerit, remittentur. ordo instituit, & exercet ministeria publica in ecclesia. Matrimonium procreat, & genus conseruat ex legitimo thoro.

Septem verò hæc sacramenta, omnia necessaria sunt Christi ecclesiæ, non tamen eodem modo. Nam alia sunt necessaria personis priuatis, alia Reipublicæ. Personis, alia ad esse & hoc vel in natura integra, post lapsum tamen primorum parentum: Ita simpliciter necessarius est Baptismus, saltem in voto. vel in natura lapsa, & hoc vel circa mortalia, & est penitentia necessaria, vel circa venialia, & est extrema unctio, Vel ad bene esse, sic necessariae sunt confirmatio, & eucharistia. Reipublicæ duo reliqua sunt maxime necessaria. Ordo ut gubernetur: Matrimonium ut conseruetur. Inter omnia maxime necessarium sacramentum est Baptismus: maxime dignum est eucharistia, tum ex subiecto. tum ex mysteriorum numero.

Epilogus totius tractatus

De sacramentis in genere tractauimus, & docuimus capita sex. Primo necessitatem secundum tres conclusiones. primo, quod ante peccatum nulla fuit necessitas sacramentorum. Secundo, quod post peccatum. omni tempore fuit necessitas sacramentorum. Tertium quod secundum varietatem temporum, variata sunt sacra, Secundum essentiam & statum sacramentorum. Primo ex nomine, quod sanctitas inest; & secreta quali mystica, & velata. Secundo ex definitione; quod est sacræ rei signum efficax. Tertio ex causis sacramentorum, quod Materia est elementum sensibile, inde terminatum ex se, aqua, oleum.

Forma est verbum sensibile, determinans materiam. Agens supremum est Deus, sub eo Minister: primus Christus homo, qui & Deus. Minister instrumentalis homo intendens facere quod facit ecclesia. finis est hominis sanitas & æterna salus. Quartum, Dignitatem sacramentorum, & hanc ex multis deduximus. Ex institutore omnium Christo. Ex ministrorum præstantia. Ex elementorum gratia: Ex opere operato. i. latere Christi. Ex efficacia, & virtute. Et de hac sacramentorum virtute diximus. Primum, quod inest sacramentis à Christo impressa. Secundum, quod est virtus sanatiua, & perfectiua Tertium, quod sanat & perficit causando gratiam, quam significat in rebus sumentibus. Quartum, quod requirit infumens fides, & obedientia. Ita quod Deus promittit gratiam in sacramentis, Promissionem sequitur in homine fides, fides sequitur in credente sanitas. Quintum effectus, qui duo sunt potissimi. Primus generalis omnibus, & est gratia sacramentalis, addens ad gratiam virtutem, & secundum hanc: Sacramenta sunt elementa mystica significatiua. Sunt sigilla, & pignora ratificantia, Sunt remedia effica ceter sanatiua. Sunt notæ, & symbola distinctiua. Sunt testimonia fidei declaratiua. Sunt monitoria vitæ institutiua. Secundus est specialis tribus, Baptismo. Confirmationi, & ordini. Et est character animæ indelebilis, distinguens à cæteris, & habilitans ad specialia bona. Sexto. Numerum sacramentorum, quod septem sunt, non plura; non pauciora, quorum quinque seruiunt personæ. Duo Reipublicæ. Hæc de sanctissimis sacramentis sancta catholica docet, & tenet ecclesia, tenuitque ab initio. Qui secus docet perperam docet.

De

De omnibus Deo optimo Iesu Chri-
sto gratias agimus. Amen.

Habita Bononia 16. De-
cembri. 1567.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Homilia Prima.



Vando à generalibus ad
speciales Sacramento-
rum tractatus, per Dei
misericordiam est de-
scēdēdū; eorumque ef-
fectū, necessitates, cau-
sa, effectus à nobis iā s̄m specie sunt
enarrandi; merito à Baptismo incipi-
mus; incipit Catechismus Romanus,
quem sequimur. Incipiuntque om-
nes, quotquot de his siue antiqui, si-
ue moderni pertractant, nec sine ratio-
ne. Tum quia inter omnia sacramen-
ta, primum quod à D.N. Iesu, & ope-
re, sua scilicet tinctione, & verbo
apud Nicodemum, institutū est, Ba-
ptismus fuit. Tum quia sic ante cæte-
ra omnia sacramenta hoc est necessa-
rium, vt sine hoc cætera nullq̄ modo
iuuare possint; quāobrē sancti patres
vocare Baptismū cōsueuerūt; alij ia-
nuā sacrorū; alij aditū bonorū oīum;
alij principium vitæ spūalis alij sacra-
mentum fidei; Alij ex ipso Domini
verbo nouā natiuitatē: certē Apосто-
lus vocauit, lauacrum regenerationis
Cumque vnicuique principium vitæ
sit ipsa natiuitas, antequam nullus sit
bonorum vsus, aut gustus: planum est
q̄ & in vita spirituali, ante baptismū
nihil inesse possit, quare ab hoc, tan-
quā ab ipso principio exordiendum
est. Ab hoc etiam exorsus est, & vitā

ipsam. i. Institutionē christianam ex-
ordium habere voluit D.N. Iesus, dū
sanctis Apostolis suis hoc ante om-
nia præcepit, vt prædicarent Baptismū,
& poenitentiam in remissionem pec-
catorum. De Baptismo itaque, tan-
quam vera salutis ianua, hic imprimis
à nobis tractādum est. Vt veros
Baptismus est sacramentum, & origi-
ad primum, & necessitate summum,
& institutione dignissimum, & bene-
dictione scēdū, & mysterijs, atq; ijs
amplissimis nempe (vt D. Paulus do-
cet) morte, sepultura, & resurrectione
Domini plenū. Ita à nobis est dilige-
ti, summoque studio meditandum.
Solebant Diuini patres nostri de his
mysterijs duob⁹ potissimum anni tē-
poribus apud ecclesiam pertractare,
in magno scilicet sabbato Paschæ, &
Pentecostes, quibus & baptismum
conferre cathecumenis cōsueuerāt.
Nunc verò quando quolibet anni tē-
pore, baptizamus; semper opportu-
na esse pōt Baptismi intelligentia, sic
vt in primis hoc studio persruamur,
dum pueros nostros ad Baptismum
fufcipi, & Baptismo renasci perspici-
mus. Tum vt eam Diuinam ceremo-
niā intuētes meminerim⁹, qd̄ felicissi-
mis illis ex hac obueniāt, qd̄ spōdeāt,
qd̄ dent, quid recipiant. Tū vt in nos
ipfos conuersi, cogitemus, quā illis
initijs vita nostra respondeat; quid
ex tanta illa gratia in Baptismo susce-
pta, à nobis custoditum, quid deper-
ditum; quid est promissis præstitū, &
cætera. Vt autem certa quadam do-
ctrina contenta mysteria, quæ de hoc
sacramento Baptismi, & eo tempore
quo sic confertur, & cæteris omni-
bus à pijs hominibus tractari debēt:
Nos totam hanc summam rerum
magnarum, quæ certe ampla est, ad
capita ista nouem redegimus, de qui-
bus

bus distinctè per Homilias consequē-
ter, Deo benefaucte tractabimus
Vt intelligamus. Primò quid sit Ba-
ptismus secundum nomen. Secundò
quid sit secundum rem, materiam sci-
licet, formam, & actionem. Tertiò,
quis fuerit auctor Baptismi, & quo
loco, aut tempore. Quartò, quis ido-
ne⁹ sit Minister. Quinto, q, qualesue
& quot susceptores esse debeat. Sex-
tò, quāta sit Baptismi necessitas, &
quibus affectibus sit sumēdus. Octa-
uò, quot sint effectus eius in sumen-
te. Nono, quæ, quotuē sint ritus &
Cerimonix adiūctæ, à quibus, qua in-
tentione, & quo mysterio. Vos om-
nes ò charissimi, tales estis, ad quos
omnes vel ratione suscepti Baptismi
vel ratione filiorum secundum car-
nem, vel rōne susceptorū, qui filij su-
nt secundum spiritum, doctrina ista
ante omnes est necessaria. Rogo vos,
per eum, qui nobis renascentiam hāc
suo sanguine, & instituit, & fecunda-
uit, dicentem & patiēter, & feruenter
audite.

Primò. Quod primū in explicatio-
ne Baptismi discutiendum occur-
rit, est nomen ipsum, & nominis ra-
tio; Baptismus ergo vocatur. i. ablutio
quæcunque illa sit, vel aquæ, vel
etiam sanguinis; propriè tamen hic
illam ablationem significat, quæ con-
iūctā est sacramento; & sub præscri-
pta verborum forma ministratur. Cu-
ius nempe elementum est aqua; for-
ma verò verbum à Christo domino
specificatum. Ex ista itaque actione
quæ est ablutio, vocatus est Baptism⁹.
Ex professione autem fidei, quā hic
abluti, siue abluendi coram ecclesia
faciunt, vocarunt patres, Sacramen-
tum fidei. Ex lumine fidei, quod in
hac ablatione recipitur, vocarūt alij
illuminationem; verbo scilicet Apo-

Heb. ro.

F. Franc. Viced.

stoli Pauli, qui ad Heb. de tēpore Ba-
ptismi loquens dixit. Rememorami-
ni pristinos dies, in quibus illuminati
magnum certamen sustinulistis &c.
Ex varijs effectibus. D. Ioan. Chryso-
stomus, vocauit purgationem, quod
in hoc sacramēto vetus fermentum
expurgatur: Sepulturam, quod conse-
pelimur Christo; plātationem, quod
in Christo corpus inserimur; quæ om-
nia ex epist. ad Rom. desumpta sunt.
Ex ingressu, quo hic velut per ianuā
homo transit à morte in vitam, adeo
que in Christo renascitur, & eius vo-
luntati sese obstringit, vocauit D.
Dionisius, principium sanctissimo-
rum mandatorum. Tam lata, & fecū-
da est speculatio Baptismi ex solo no-
mine. Nunc ad rem ipsam.

Secundò. Tria sunt quæ substan-
tiam, & esse Baptismi conficiūt. Ma-
teria, forma; & actio, cum intētionē
debita vt supra. Materia est aqua: for-
ma est verbum præscriptum, nempe
inuocatio s̄ctissime trinitatis. Actio
est ablutio. Baptizari ergo aliquem
dicimus, cū abluitur aqua, verbo ad-
dito. Materia itaque Baptismi neces-
saria est, aqua; Aqua inquam omnis
naturalis, vt cunque alterata, modo
nō sit specie immutata; calida, frigida
amara, dulcis, Maris, Fluminis, lacus,
scaturiens è terra, cadens è celo;
quamcunque adhibet natura, ea om-
nis materia baptismi competens est.
Artificiales non ita; differunt enim
specie, & mixtum à quo educuntur;
referunt, vt rosacea, & aquæ omnes
ab Alchimis per artem distillatæ,
quare in his non fit Baptismus. Cōue-
niens autem maximè est materia ista
sacramēto Baptismi, propter multas
aquæ proprietates, & operationes,
quibus aquæ vitæ id est, spiritus s̄cti
gratiæ comparatur. Prima est ablu-
tio

O o o tio

tio sordium, cui respondet purgatio conscientiae maculae. Secunda, extinctio ardoris, cui respondet, imminutio concupiscentiae. Tertia, submersio, qua negari intelligimus potestatem tenebrarum. Quarta, generatiua foecunditas, secundum quam virtutes innascuntur. Quinta, est renouatio rerum ex super infusione: ex hoc dicitur sacramentum regeneratio nis. Sexta, emollitio rerum aridarum, sic emollitur cor ad impressionem spiritus sancti. Septima, unio, & conglutinatio rerum dispersarum: Ita hic unio fit in Christi corpus. Addit ad haec. D. Thom. quod ut aqua sua natura Diaphana est, recte significat vim Baptismi illuminatiuam. Ut humida est, vim ablutiuam. Ut frigida, vim refrigeratiuam. Ut communis est locis omnibus, commodum est elementum sacramento huic, quo mundus totus saluari debuit. Salutem vero hanc, per elementum Aquae, mundo quandoque aduenturam spiritus sanctus omnium praescius, & figuris, & prophetijs in testamento veteri luculentissime demonstrauit. Dum a principio mundi nascentis, spiritus domini ferebatur super aquas. Dum per aquas diluuij mundus purgatus est. Dum in mari rubro demersus est Pharao, saluatus Israel. Dum in Iordane Naaman Syrus a lepra mundatus est. Dum probatica piscina ab Angelo mota primum sanabat. omnia fuerunt Baptismi Symbola. Sed & sanctis Prophetis haec tanta virtus aquae non incognita fuit. Ob id ad aquas sitientes vocat Esaias. Transitum tutum per aquas promittit. effusionem aquarum super sitientem, & fluentum super aridam. Aquam mundam vocat Ezech. quam effunden-

dam promittit, & per eam populum mundandum ab omnibus inquinamentis. Et amplius in cap. 47. describit egressum aquarum Istarum uiuentium, & salubrium e sanctuario, & progressum usque ad extrema terrae. Clarissime omnium Zaccarias ^{Cap. 13.} fontem promittit domui Dauid (qui est Messias) patentem in abluitionem peccati, & mensuri. Ob id D. N. Iesus de sacramento ista tractans factus, vel verbo semper aquam pro elemento adhibuit. Et cum a Ioann. baptizatus est in Iordane, quo factus, ut testantur D. Grego. Nazian. Et D. August. sanctificandi virtutem aquae tribuit tactu suae mundissimae carnis. Et cum Nicodemus necessitatem renascendi explicuit. Ioan. Et cum iussit discipulos ^{Ioann. 3.} baptizare. Et cum in cruce de latere expressit, meritum, & vim tribuit. Et cum post resurrectionem verè instituit, & praecipit baptizari gentes in nomine suo, semper expressam facit de aqua mentionem. Constat itidem apostolum Paulum de baptismo loquentem expresse vocasse lauacrum aquae. Quare & relinquitur veram, certamque materiam baptismi esse aquam naturalem. Quod si de igne dixit Ioann. venturum Dominum qui baptizaret spiritu sancto, & igne de materia baptismi non est intelligendum. sed vel de intimo effectu Baptismi, illuminantis, & purgantis, ut solet Ignis: vel ad miraculum pentecostes referendum, quo apostoli in specie ignis spiritum receperunt, de quo ipse dixerat Ioannes baptizauit aqua; vos autem baptizamini spiritu sancto, non post ^{Act. 1.} multos hos dies. Quod si in aqua additur sacramentum christi; pertinet hoc ad cerimoniam, & solemnita-

lemnitatem, non ad substantiam; vel materiam baptismi. Haec de materia.

Forma est quae secundo loco ad substantiam, & esse Baptismi pertinet & est verbum illud, quod a Domino Nostro Iesu in institutione Baptismi Apostolis est demandatum. Nempe ut baptizarent in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Vnde sancta mater ecclesia certam verborum formam desumpsit, praecipitque ut hoc verbo conferatur Baptismus. Ego baptizo te in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Vbi quatuor potissimum exprimuntur. Primo persona conferens, & Minister, causa scilicet instrumentalis Ego. Secundo. Causa primaria quae est sancta trinitas: In nomine patris, & filij &c. Tertio actio: Baptizo. Quarto persona suscipiens, baptizate. Et haec omnia sic expressa ad baptismum recte conferendum, sunt necessaria, non tamen vna, vel eadem necessitate. Nam ex parte baptismi, ut in teget sit, necessaria sunt verba illa, quibus exprimuntur. Primo tres diuinae personae, & virtus ipsa diuina: Secundo, persona baptizata. Tertio actus baptizandi. Et haec etiam tria non eadem habent necessitatem, secundum modum exprimendi. Personae enim tres diuinae omnino exprimi debent, ita quod earum expressio est simpliciter necessaria. In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Quae vero spectant ad actum baptizati, & personam baptizandam, non sic sunt necessaria secundum modum exprimendi, ut si aliter proferantur, vana sit actio. Graeci enim dicunt in tertia persona; Baptizet Iesu Christi. Et tamen eorum baptismus non reiterat in ecclesia Romana. Ex parte tamen baptizantis, in ecclesia nostra Forma illa ego te baptizo &c. Ita

quod si sciens aliquid mutet; confert quidem baptismum, nisi mutet essentialia verba: sed tamen peccat mortaliter. Quod verò minimum est inter ista omnia verba, illud est. Ego. nam vis eius in verbo. Baptizo, continetur; nec addit aliquid, nisi quod videtur specificare Ministri intentionem. Sunt itaque de huiusmodi forma quatuor ista firmiter retinenda, & ab omnibus intelligenda, cum collatio baptismi possit ad omnes, etiam mulieres in casu necessitatis pertinere ne in re tanti momenti errent. Primum quod expressio trium Diuinarum personarum est necessaria: quod si in prima ecclesia fuit aliquando baptizatum in nomine Christi; dispensatio fuit ex reuelatione Apostolis facta: vel ut Christi nomen inuulgaretur; vel quod in eo tota trinitas quasi in uncto contineretur. vel (ut putarunt D. Ambrosius, & Basilius) Baptismo Christi intelliguntur baptizati. id est eo, quem Christus instituit, sic tamen quod forma Christi tradita id est in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Quo sensu etiam Paulus dixit. qui cumque in Christo baptizati estis id est baptismum a Christo tradito, & in fide Christi: Christum induistis. Secundum quod expressio actus baptizandi, & personae baptizatae est necessaria. Tertium, quod modus exprimendi duo est sic vnus determinatus, quod si adhibeatur alius, vana sit actio, peccat tamen immutans. Quartum, quod hoc pronomen Ego, non est necessario requisitum: peccat tamen omittes, & merito priuari deberet officio: & beneficium.

Actio tandem est, quae praeter materiam, & formam; ad esse Baptismi requiritur, & est Ablutio; hoc enim

1. Pet. 3.

1. Cor. 10.
4. Reg. 5.
Ioann. 5.Cap. 55.
Cap. 43.
Cap. 44.
Cap. 36.

Gal. 3.

pprie est abluere, vel p̄fundere. De ablutione aut̄ ista quatuorpotissimū sunt scienda. Primò, quod ablutio potest tripliciter fieri, vel per immersionem, vt à principio in ecclesia seruatum est; vel per effusionem aquæ ex aliquo vase, vt nunc frequenter fit; vel per asperisionem, vt ab Apostolis factum credimus cum p̄dicante Petro vna die baptizata sunt tria hoīum millia. Ex his ritibus ille potissimum seruandus est, cuius vsum habet ecclesia, in qua baptizamur, oēs enim vere baptizant: omnesque vere mortem, & resurrectionem domini repręsentant, dum quoquo modo sepelīmur in aqua, & subleuamur ex aqua: omnes etiam satis significant ablutionem animæ à culpa; qua ratione Paulus baptismum vocat lauerum. Secundò, quod quæcunque illarum ablutionum adhibeatur, nil refert, vna tantū, an trina fiat. Vtroque enim modo (ex testimonio D. Gregorij magni in Epist. ad Leandrum) vere confertur Baptismus. In Concilio Toletano contra errorem Donatistarum, p̄ceptū fuit, vt vna tantum fiat immersio, sed in hoc quisque sequatur ritū ecclesię in qua baptizat. Si tres fiunt referunt trinitatem Diuinarū personarū: si vna vnitam naturæ. Tertiò, quod in ablutione, quocunque modo fiat, caput potissimum, & in capite facies est abluenda, ibi enim vigent sensus. Quartò, quod in ablutione sic sunt verba baptismi proferenda, vt non ante, aut post: sed eodem tempore quo ablutio ipsa peragitur, pronuntientur. Sic enim hæc tria integrant substantiam baptismi. Vt neque aqua ante, vel post verborum prolationem sit sacramentum, vtcunque fons aquæ benedictus. Neque verba ante,

aut post aquæ infusionem centies prolata baptismum faciant. Neque ablutio sine verbis simul prolatis, animam vilo modo mundare possit. Sit itaque aqua naturalis, qualitercunque affecta, dum salua sit eius species, & natura: & est materia debita. Sit verbum à D. N. Iesu p̄scriptum, explicans trinitatem personarum, personam baptizantem, & baptizatam, & ablutionem: & est forma baptismi debita, quæ elemento addita, facit sacramentum. Sit ablutio conueniens, iuxta ritum ecclesię; vna, vel triplex, modo personam tangat, & in persona caput potissimum. Et simul habeat verbum concomitans. Tria hæc integrant substantiam baptismi; quod erat hodie à nobis pertractandum. Deo gratias, qui hæc omnia bona, & nobis tradidit, & tradita sic abunde explicuit, & reuelauit; vt in omnibus illum benedicere debeamus. Amen.

Apud Forum Sempronij. Die 14. Augusti. 1568.

DE SACRAMENTO

BAPTISMI.

Homilia Secunda.



Am cœpimus per Dei gratiā mysteria, & thesauros amplissimos Diuini huius sacramentis satis sceleriter penetrare, quando iam prima ipsa homilia vniuersam illius substantiam expressimus nempe materiam,

teriam, formam, & actionem. Bono igitur animo possumus ad cœtera tractanda pergere, sperantes eadem ipsa Dei gratia bene fauente, studia nostra in posterum non fore minus fecundicia. Ita optamus ex corde, ita precamur, & vos quoque precari quantum in Deo possumus iubemus, & obtestamur. Actio est Baptismus, ablutio scilicet, & sacra, & vt confidimus, non inutilis, aut vana, quin maxima secum adferens bona. Hic ergo omnino ad minus tria concurrunt, quæ à nobis sigillatim sunt explicanda, scilicet. Agens, Patiens, & effectus. In agente intelligo, quotquot ad conferendum Baptismum concurrunt. In patiente, quotquot hominum genera, ad suscipiendum baptismum admittuntur. Inter effectus omnia virtutum, & bonorum genera, quæ per baptismum naturæ humanæ conferuntur. De ijs itaque omnibus, à nobis consequenter per distinctas homilias agendum erit. Atque in hac de Agente, & de his omnibus quæ ad collationem baptismi aliquo modo quicquam conferunt. Et sunt in summa tres agentium species. In prima est institutor Baptismi, in quo est potestas ipsa auctoritatiua, & excellentiæ. In secunda sunt dispensatores, in quibus est potestas ministerialis. In tertia sunt patrini, & susceptores, qui & ipsi si non ad generandum, seu regenerandum in Baptismo concurrunt, certe ad alendum, educandum, & promouendum in vita, id est fide, & religione suscepta multum conferunt, quare, & suam, atque eam nobilem in hoc negotio habent actionem. De his igitur omnibus hodie à nobis tractandum est; vt ex primo sciamus, A

quo institutus sit, vimque acceperit baptismus tanquam à Domino. Ex secundo, à quibus conferri possit tanquam ministris. Ex tertio, quales patrini, aut susceptores adhibendi sint. Nunc Dei inuocato nomine primum aggrediamur.

A quo institutus sit Baptismus, Et quis sit Verus Baptismi Dominus.

Primò De Institutore, atque ideo de Domino Baptismi nulla est inter catholicos cōtrouersia; omnes enim (vt supra docuimus dum de sacramentis in genere tractarem) vna voce testantur, sacramenta omnia à D. N. Iesu Christo instituta esse. Erant in lege baptismi, fuit & solemnitas Baptismus Ioannis; sed ij fuerunt potius sacramentales, quam sacramenta; & certe talia non fuerunt sacramenta, quæ talia sunt nouæ legis, quæ gratiam conferunt, & animam tangūt. Baptismus igitur noster, qui verum est sacramentum, & sacramentorum ianua, sacramentum Christi est, & quia ab eo institutus, & quia ab eo vim accepit, atque efficaciam; quare ex vtroque Dominus illius est. Ita dictum est Ioanni. Super quem uideris spiritum descendentem, & manentem; hic est qui baptizat. Institutionem autem hanc sic solent Diuini patres nostri contemplari, vt in ea tria potissimum speculentur. Primo quo loco, aut tempore Christus instituerit Baptismū. Secundò, quando illi vim, aut efficaciam sanctificandam tribuerit. Tertio, quando legem de baptismo necessario suscipiendo protulerit. De primo

Cap. 4.

primo dico, quod Baptismum instituit id est aquam sanctificauit prius facto, quâ verbo; nepe, qm̄ à Ioâne ipse in Iordane est Baptizatus, tunc, n. vt sentiunt patres, præcipue Gregorius Nazianzenus, & Augustinus, tactu suâ sanctissimæ carnis, aquam sanctificauit, tunc vim illi tribuit, ex eo omnia peccata abluit aqua, quoniam à Christo abluta est, & abluendi vim habet: quam actionē, & vniuersa probauit sanctissima trinitas, patris vox è coelo; filij persona; & spiritus sancti species in columba. Ex inde statim, quasi perfecto opere, cœpit Iesus baptizare, vt testantur discipuli Ioannis. d. Rabi qui tecum erat trans iordanem, en baptizat, & omnes veniunt ad eum, quod tamen exposuit Euangelista quod nri baptizabat Iesus manu sua, sed per manus discipulorum. Et ita simul ad tempus currebat lex cū euangelio, id est circūcisio cum Baptismo. De secundo dico, qd̄ virtus, & efficacia sacramentorum in hoc consistit, vt possint mundare, & cōferre gratiā, aut quod mediātibus illis cōferatur. Hoc autē habent sacramēta à duplici causa. Tanquam à causa efficiente, habent à Diuina voluntate, à qua omne bonum. Tanquam à causa meritoria, habent à passione Christi. Ita Glo, ad Rom. 5. è latere Christi dormiētis fluxerunt sacramēta, per quæ saluata est ecclesia. Et Augustinus. 15. de ci. Dei. cap. 16. ostium in latere Arcæ profecto est vulnus, quo latus sacrificij vulneratū est lācea, inde sacramēta manarunt, quibus credentes viuunt. Sic autem intellige ex eō latere sacramenta fluxisse, non ratione incisionis factæ in mortuo corpore, sed passionis præcedentis ex qua efficaciam meritorie habuerunt, prout pāsio illa actu in.

teriori volūtatis Christi, exhibita, & oblata ab initio Deo patri pro nobis fuerat. Sic ergo Christi dū baptizat est, vim sanctificandi aquis cōtulit esse cōtine. Meritorie autem cum passus est quam passionem, & animo volens, ac patri offerens, in ea, & ex ea etiam in Iordane aquas sanctificabat & ad sanādum instituebat. De Tertio, lex de Baptismo suscipiēdo nō prius lata est, quam verē passus, mortuus, & suscitatus est Iesus. Tunc enim præcepit. d. Euntes docete omnes gentes baptizātes in nomine patris & filij, & spiritus sancti Ex eo tempore cœpit, Baptismi necessitas. Sed neque prius ferri lex potuit: cū. n. vt docent Apostoli Petrus, & Paulus Baptismus se cum habeat vim, & imaginem mortis sepulturæ, & resurrectionis Domini Iesu. de qua re Petrus. Regenerauit nos in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis. De qua Paulus seipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mundans eam lauacro aquæ in verbo. facile perspicitur, baptismi obligationem ad id tempus pertinuisse, quod mortem Domini consequebatur. Ad quod etiam tempus spectabant verba illa ad Nicodemum. Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c. Mortua itaque lege, & sepulta Sinagoga, tunc verē præcepta sunt sacramenta legem sequentia, legem quæ implentia; quorum omnium, & institutor, & Dominus est Iesus Christus.

*Qui sint, qualesque esse debeant
legitimi Ministri
Baptismi.*

Secundò. Articulus hic diligenter est

1. Cor. 14.

est percipiendus, vt tantum sacramentum, tam necessarium, nō modo ritè & legitime, sed & honestè, & cum dignitate dispensetur. Et tamē quoquo modo pro temporis, aut rerum angustia nō dimittatur. Ita omnia cum ordine fieri iubet Apostolus Est Baptismus sacramentum ecclesiasticum, est necessarium, est primum. Vt ecclesiasticum est, conuenit ab ecclesiasticis dispensari, vt vero necessarium, absentibus illis, conuenit per alios tribui, ne pereant animæ: vt primum est, nō præexigit aliud sacramentum, & à nullo dependet, quare & à quocunque dari potest. Est igitur triplex ordo Ministrorum Baptismi. Primus eorum quibus ex officio conuenit, qui & iure suo, atque ordinaria potestate exercent: Tales fuerunt Apostoli, quibus præceptum est. euntes docete, & baptizate. Cum verò vtrunque non possent Apostoli per se præstare, cum grauius, & difficilius munus sit docere, nempe quod in eo requiratur præter iurisdictionem, certa ministri, & docētis grauitas, & eruditio; factum est, vt officium baptizandi dimiserint simplicibus sacerdotibus: vt dispensandi elemosinas Diaconibus. Non est æquum nos ministrare mensis; & derelinquere verbum. Adde quod competeat officium baptizandi sacerdotibus ratione sacerdotij; ex hoc enim possunt sacramentum eucharistiam conficere, & ministrare, quæ est pacis, & vnitatis sacramentum; de huerunt & ea omnia ministrare, quæ ad eam pacem, & vnitatem conferunt, quorum omnium ianua, & principium est Baptismus. Ob hoc & D. N. Iesus non baptizauit (nisi forte Apostolos, vt videtur sentire D. Augustinus Ad Clementianum) ob hoc & de se Paulus. Nō milit me Dominus bapti-

zare, sed euangelizare. Ex officio igitur conuenit sacerdotibus baptizare, vt sacerdotes sunt, neque vlla in hoc egent episcopi venia; quod si negare quandoque vult sunt patres, Intelligēdi sunt de eo Baptismo, qui certis anni diebus solemni cerimonia præstari cōsueuerat. Ex hoc sequitur, quod præsentē sacerdote, nemo alius potest legitime baptizare, quod si facit peccat. Secundus ordo ministrorum baptismi est diaconorum, qui & de licentia Episcoporum, & sacerdotum possunt baptizare. Ita à Philippo baptizatus est Eunuchus. de quo D. Hi Psal. 137. In psal. quod à diacono ministrum Apostolici, id est sacerdotalis officij salutis suæ cupidus exegit. Tertius ordo Ministrorum est satis latus & amplus, eorum scilicet qui in necessitate, cum scilicet sacerdotum, aut diaconorum copia haberi non potest, & periculum vitæ imminet creature, possunt baptizare, in aqua tamē, & verbo simplici sine vlla solemnitate ceremoniarum. Tales ministri sunt omnes, sacri, prophani, mares, femine boni, mali, catholici, hæretici, fideles, & infideles, modo debita materia, & forma vtantur, & intendant vere baptizare, vt baptizat ecclesia christianorum, omnes vere baptizant. Tanta nos Dei misericordia complectitur, vt cum sacramentum hoc sit ad vitam tam necessarium, tam amplum, & cōmodum eius ministerium fecerit; nepe in aqua, materia communissima, quæ vbiq; commode haberi potest & per manus omnium etiam inimicorum eius. Ita quod sicut aqua etiā non benedicta, etiam non pura, modo sit aqua, vera est materia baptismi. Ita homo non sacer, non benedictus, non catholicus, non fidelis, verus esse potest minister. Non enim inquit D. Au-

D. Augustinus, columba exhorret ministerium malorum. Quis itaque dubitet amplius nū baptizatus à malo sacerdote, vere sit baptizatus, quando concludimus quod & baptizatus à non sacerdote, à non christiano, à non viro, inodo sit mulier, & seruetur debita forma, vere est baptizat^o, & nullo modo est in Christi ecclesia rebaptizandus? Sunt tamen hoc loco pauca quædam rememoranda. Primo ut quoties baptismus tribuitur à non sacerdote; tribuatur in aqua communi, & sine vlla rituum, aut ceremoniarum solennitate. Secundo, ut adhibeat certa ecclesie forma & actualis fructio faciendi, quod baptizando facit ecclesia saltē habitualis, aut virtualis. Tertio ut in his ordo seruetur; ut coram viro non baptizet mulier, nisi sit obstetricandi arte perita, solent enim eiusmodi ritū, & modum Baptismi melius, quam multi viri possidere. coram fidei non infidelis, coram clerico non laicus, coram sacerdote clericus non præsumat officium baptizandi. Quarto, qualiscunque sit Minister, modo (ut dixim^o) rectē ministret nō inficit ministerium, sicut etiā nec melior minister, melius facit ministeriū. Ratio est, quia bonitas sumitur à Domino. Dominus autem Baptismi Christus est: quid faciat Minister malus, si Dominus est semper bonus? Nunquid, inquit Paulus, in nomine Cephæ, aut Pauli baptizati estis? Nostra Domine sunt seruitia, inquit Gregorius, sed tua sunt sacramenta, qualiscunque sit anulus (inquit Gregorius Nazianzenus, in oratione in sanctū la uacrū) siue aureus, siue plūbe^o eadem imago est. Qualecunque sit canale, per eius alueum, transit aqua, & impinguat hortos. Dñi est salus; vana salus hominis. Quinto, Baptismus vbi

cunque, & à quocunque detur, verus est baptismus, non tamen vbi que vtilis, aut fructuosus. Nam qui à schismaticis & hereticis dat, verus est baptismus; sed tñ durate schismate, si baptizati in eo sint, & pserent rōne schismaticis, baptismi gratia non fruuntur ad vitā. ita quod baptismus hereticorū, & infidelium, verus est, sed vanus. quousque redeant ad ecclesiā, & tūc non noui accipiunt baptismum sed Baptismi fructum, id est vitam in Christo, quā in eis hæresis extinguebat. Baptismus ergo esse quidem potest, sed non prodesse extra ecclesiam. Ita inquit D. Augustinus, lib. 4. de vii. bapt. cap. 1. Flumina paradisi extra paradysum sunt vera flumina. sed tamen non beant nisi in paradiso. Et sic eadem aqua Diluuij seruauit manentes in Arca, & extra Arcā natantes interemit. Et idem est euangelium Catholicis, & hereticis: at illis ad vitam, istis ad mortem operatur Conclusio est firmissima catholicorum prolixius disputata & tractata à D. Augustino pluribus libris contra Donatistas. Et hæc de Ministris.

De patrinis, aut susceptoribus.

Tertio. De his sunt certa capita declaranda. atque hæc potissimum, sex. Primum, quid sint patrini, quæ ipsorum leges, quæ verba. Sunt patres qui dam spirituales, qui è baptismo in suam curam, & fidem Christi nouellas creaturas recipiunt; his legibus, ut eos perpetuo commendatos habeant, ut in ijs quæ ad christianæ vitæ institutio nem pertinent, erudiant, & crescāt; quousque tales sint coram Dño quales futuros ipsi eorū noīe solemniter

cerimonia promiserunt. Verba narravit Diuinus ipse Dionysius, & sunt Spondeo puerum inducturum, cum ad sacram intelligētiam venerit, sedulis adhortationibus meis, ut abrenuntiet contrarijs omnino, profiteatur peragatque diuina, quæ pollicetur. Ita fidei iussos apud Deum vocat D. Augustinus, sunt itaque patres, præceptores, tutores, custodes perpetui eorū quos è fonte subleuant, quos nunquā tuta cōscia deserere possunt. Secundum, quā vetusta sit horum patrinorum institutio. D. Dionysius discipulum Apostolorum, testatur traditionem hanc fuisse Diuinorum nostrorum Ducum, i. apostolorum. Idem cōfirmat Higinus Papa sanctus. Certe ex multis locis constat, temporibus D. Augustini usum huiusmodi celebrem, & receptū per multos annos in ecclesia fuisse. Tertium, quā rationabilis fuerit institutio. Maximè, ex hoc quod cum Baptismus spiritualis sit regeneratio; qua filij Dei nascuntur, ut de ea loquitur D. Petrus, & Paulus, rectē factum est, ut his renatis in fide, & religione de conuenienti nutrice, & pedagogo, prouideretur, cuius ope educarentur, & bonis artibus erudirentur: eo maximè quod Patrochi & pastores publicis curis immediti, non possint priuatis his incumbere. Quartum, quo lacte educandi sint renati à patrinis. D. Augustinus paucis comprehendit d. Debent eos admonere ut castitatem custodiant, iustitiam diligant; Charitatem teneant; ante omnia Symbolum, & orationem Dominicam eos doceāt; Decalogum etiam, & prima christianæ Religionis rudimenta. Quintum, quales esse patrini debent. Ex ijs facile constat, quod pijs, quod eruditi, quod animarum zelatores, quod lo-

co patrum; Non ergo apti sunt patres ipsi secundum carnem; cum spiritualis hæc sit regeneratio; Non impij, non heretici. non Iudæi. vnde relinquitur, quod multo plures possunt baptizare; quā è baptismo leuare. Illud enim est necessitatis, & ideo latius, & communius, hoc est solennitatis, & ideo strictius. Sextum, quot esse possunt, aut debent: Patrini vnum leuantes, possunt esse plures, & vsus inualuerat, ut essent plures. Nūc vero ex Decreto Concilij Tridentini. In tertia parte sess. 8. c. 2. vnus tantum, & vna admittitur: qui & in specie deligi à parētibus, & in specie cognosci à baptizante, atque in eius libro describi; cæteris omnibus utcumque præsentibus, & tangentibus exclusis. Hoc autem factum est duplici ratione. Primum, ne disciplinæ, & institutionis regula à multitudine magistrorum, aut contemnatur, aut confundatur. Secundum, ut quoniā inter patrinis, & baptizatum, nec nō baptizati patrem, & matrem (ut sancta Synodus declarat) cognatio, & affinitas tanta contrahitur, quod matrimonium impedit contrahendum. & dirimit contractum, non ita extendantur, & multiplicentur eiusmodi vincula, ut futuris matrimonijs esse possint incommoda. Sint ergo pauci, sed qui officium susceptū, & possint, & velint non tantum nomine (ut moris fuit) sed & re ipsa præstare. Et hæc tandem sunt ea omnia Agentiū genera, quæ quoquo modo ad Baptismum rectē conferendum concurrunt: Institutor ipse & Dominus Iesus Christus. Ministri ex officio sacerdotes, ex necessitate quoscunque veram adhibent materiam, formam, & intentionem. Patrini, & susceptores, qui renatos in fidem, & client-

lum suam recipiunt, ut partum Christi indices augeant, donec crescat in virum perfectum, attingatque promissam sibi vitam æternam. Amen.

Apud Forum Sempronij. Die 17. Augusti. 1568.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Homilia Tertia.

*Quanta sit baptismi necessitas,
& quibus.*



Vod latissimū sit baptismi elementum, nempe aqua, quæcunque illa sit, modo sit naturalis: latissimum quoque sit misterium, ita quod à quocunque, etiam laico, etiam foemina, etiam infideli in certis casibus tribui possit; argumentum est amplissimæ felicitatis humanæ, quæ tantam gratiam, tam late expositam habet: sed & amplissimæ bonitatis, & largitatis diuinæ, quæ tam abunde (ut Apostolus dicit) effundit misericordiam suam in salutem nostram. Neutrum tamen horum rectè expendi, æstimare potest, nisi prius agnoscatur quanta homini fuerit eiusmodi misericordia, & largitas necessaria, atque hoc ipsum non rectè expenditur, nisi firmiter apprehendatur humanæ infirmitatis, & miseræ status; quam scilicet inops, & nudus bonorum omnium quam plenus malorum, & quidem letalium, quam impurus ex culpa originali, quam certo ad mortem æter-

nam destinatus quisque nostrum ex utero matris nascatur. ut vere & suum, & nostrum statum deploret David. Ecce in iniquitatibus conceptus sum &c. Ad agnoscendam itaque Baptismi gratiam, & Dei per ipsum erga nos benignitatem, hinc initium sumendum est. Ut principio confiteamur communem totius naturæ nostræ, ex lapsu primorum parentum, languorem; quod scilicet vnius delicto peccatores constituti sunt multi, imo omnes, ut idem Apostolus. omnes nascimur filij iræ: ita ut (quod ait Iob), ne infans vnius diei mundus sit. In qua veritate asserenda laborarunt contra Pelagianos hæreticos sanctissimi patres nostri Augustinus, Hieronymus, Innocentius, Prosper, & concilia numerosa Orientalia, & Africana. Deinde agnoscamus, & fateamur necessitatem communem Diuinæ gratiæ, quæ ex generali in primis illo reatu liberemur, atque ex Dei inimicis per Iesum reconciliatorem amici fiamus. Fiamus autem quanto citius, tanto tutius, ex periculo mortis, cui ab ipso die ortus subijcitur: alioqui certum est perire nos qualescunque simus, aut magni, aut parvuli, quando ex ipso ventre matris damnati sumus. Cum vero eiusmodi à morte subleuatio, & prima reconciliatio, nobis in baptismi gratia conferatur, sine qua nullius gratiæ capaces sumus, relinquitur non modo necessarium esse baptismum; sed necessarium omnibus, quotquot homines sunt, nec modo necessarium omnibus, sed quanto citius, & ipsis infantibus conferendum, ut à periculo, quod imminet ex morte, liberentur. Cum autem diuersus omnino sit paruulorum status, ab adult-

Psalm. 51.

Rom. 5.

Matth. 19.

*Marc. 16.
1. Cor. 1.*

Rom. 5.

torum: & vtrisque debeat Baptismi sacramentum ad vitam. Duo sunt capita, quæ de his sunt in primis hic declaranda. Primum, quod Baptismus illis est necessario conferendus. Secundum, quomodo, aut quando conferendus. De primo statuenda est hæc certissima conclusio. Quod paruuli, quicunque sunt, aut ex quibuscunque nati, necessario sunt baptizandi, ut à comuni contagio liberentur, & viuât. Conclusio probatur ex multis. Primò ex traditione Apostolorum, de qua Origenes in Epist. Ro. testatur, pro peccato originali tollendo, ecclesiã ab Apostolis traditionem accepisse, ut paruulos etiam baptizet. Quod & abudè D. Augustinus in libro aduersus Iulianum ex probatissimo testimonio sanctorum patrum, Irenæi, Cypriani, Reticij, Olympi Hispani, Hilarij, Ambrosij, Innocentij Papæ primi constituit, tanquam de communi ecclesiæ catholice assertione. Secundò, ex verbis Domini dicentis. Sinite paruulos venire ad me, talium est regnum cælorum, quos & amplexatus est, & quibus manus imposuit, & benedixit. Certe gratiæ suæ capaces explicuit. Tertiò, testatur D. Paulus, se baptizasse totam Stephani domum; colligitur, quod & pueros in ea manentes baptizari. Quartò, circuncisio, quæ ad emundationem carnis proderat, impressa, & illata est etiam pueris, cur non baptismus qui est circuncisio non manu facta, in emundationem spiritus? Quintò, possunt pueri ex Adam, labè contrahere, & de facto contrahunt, qua mors in eos regnat. Cur non possint ex Christo sibi communicato gratiam consequi, & per eam labè purgari, & morte liberari? De adultis autem, nulla est apud fideles dubitatio, quin ad salutem

necessarius illis sit baptismus, quo & à præteritis omnibus culpis absoluitur, & in corpus Christi admittatur ad vitam. De his enim propriè mandauit Dominus Apostolis, eutes do cete omnes gentes, baptizantes &c. De his dixit, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Cum tamen & paruulis, & adultis necessarium esse Baptismum dicimus, intellige nõ esse eandem utrisque necessitatem. Paruulis enim sic simpliciter est necessaria Baptismi collatio, ut sine hac nullo alio modo succurri illis possit. Adultis uero sic necessarius est Baptismus, ut omnino teneatur eum voto suscipere, atque ad eum suscipiendum animo ferri, & disponi, quantum possunt, tanquam ad ianuam vitæ: quod si interea voto frustrantur, ut non possint externum Baptismum aquæ obtinere, aut quod morte præueniuntur, aut quod ministrum non habent, sciant se baptismi flaminis, & spiritus iam mundatos, & voto illo saluos fieri. Tanto magis, si ex eo rapiuntur ad martyrium, & suomet sanguine pro Christi fide tingantur, & abluantur, hic enim baptismus, ut omnium optimum, propriam habet benedictionem & aureolam in regno uitæ: Et hæc de primo. De secundò, quomodo, aut quando conferendus sit Baptismus. Non est eadem modò, aut temporis ratio in paruulis, & in adultis, quia solet ecclesia catholica, longè aliter circa hos, & illos procedere. Paruulos suscipit ecclesia, utcunque corpore infirmos, & mente incapaces eorum, quæ circa illos fiunt, utcunque non intelligant, non consentiant, sepe etiam & quantum possunt reluctentur, & ab aquæ tactu refugiant, tamen inuiti etiam, & nolentes admittuntur, suscipiuntur,

& abluuntur. Felix necessitas quæ ad meliora compellit. Adducuntur autem paruuli, & suscipiuntur voluntate, fide, & charitate communi quæ est ecclesiæ catholicæ, quam protestantur ex parte pueri parentes si fideles sunt, aut patrini, aut quotquot ad sunt pij, & actioni consentiunt: Ex alia parte minister baptizans, & intendens eum è manibus satanæ eruere, & in Christi ecclesiam cooptare. Quare interrogat Minister pro ecclesia, credis, vis baptizari &c? Et pro puero in ecclesia, ecclesia ipsamet parentes, aut paternos respondet, Crede, volo, & fat est. Non mirum autem aut alienum est, diuinam misericordiam, sic paruulos per alienam fidem suscipere, & saluare; quando & per alienam culpam nepe primorum parentum, citra omnem suam voluntatis actum, damnati, & rei facti sunt. sic enim Gratia superabundat delicto. Hinc colligitur, & ratio temporis, quod non sit differendus paruulorum Baptismus. non enim (vt male sentiunt Anabaptistæ) sunt prius in fide docendi, aut instituendi; qui in fide aliqua sunt admittendi. Dilatio autem potest illis plurimum nocere, cum infinitis ex ætatis imbecillitate, periculis vitæ subiaceant; nec possint vlla alia via, quam per baptismum aquæ liberari à morte æterna, cui ex culpa originali, sunt ad dicti. quam primum itaque sine periculo fieri, potest, ad ecclesiam sunt deferendi, & solemnibus carimonijs baptizandi. Paulatim deinde crescente ætate per parentes, aut paternos in christiana pietate formandi, vt in via salutis adulescant. Puer inquit Gregorius magnus ad Augustinum anglorum episcopum, eadem die qua natus est baptizari potest. Quin & in egressu è corpore ma-

tris (sine tamen solemnitate) modo aliqua eius pars, maxime vero caput, edita sit.

Adultos autem, qui ab infidelitate veniunt, propriaque voluntate feruntur, longe alia ratione suscipere solet ecclesia. Quantum enim ad modum attinet, in primis adulto baptizando ex antiquissimo, & apud apostolico vsu Ecclesia proponit fidem christianam, eiusque articulos sigillatim exponit; atque ad credendum allicit, hortaturque. Deinde exigit rectam fidem, saltem in communi, si capere omnia nequeunt, vt credant, quod ecclesia credit. Ex hoc baptismus dicitur sacramentum fidei. Tertio requirit vt eum vitæ prioris male actæ pœniteat, ita quod mori peccato, & in nouitate vitæ ambulare velit. Ita enim testatur D. Augustinus libro de Pœnitentia, quod nullus suo arbitrio voluntatis constitutus, potest nouam vitam inchoare, nisi eum veteris pœniteat. Et Paulus. quomodo Christus surrexit à mortuis, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Quarto velut baptizari, & suscipere sacramentum, sicut instituit Christus, & ecclesia tradit. Nemo enim inquit D. Aug. ex aqua, & spiritu sancto renascitur, nisi volens. In expressionem huius voluntatis, iubet ecclesia, vt petant baptismum. Quantum vero ad tempus hic solet ecclesia suas adhibere periodos, certaque statuere dilationis tempora, ante quæ non baptizentur. non enim vt paruulis ita adultis dilatio periculosa est, cum possit solo baptismi voto, si cætera desint, maleque actæ vitæ pœnitentia saluari, vt de Valentino præcepto, testatur D. Ambrosius. Dilatio vero ad multa iuuare possit, & de facto iuuat: Primo, quæ in-

terea

terea voluntas eorum exploratur, num vere, vel fide, æternæ vitæ, an alicuius temporalis commodi gratia baptismum experiat; quod momenti est. Ex hoc Iudæos potissimum iubet per menses aliquot esse cathecumenos. Ita probate spiritus si ex Deo sint. Deinde, interim in fide Christi, & doctrina catholica erudiuntur, exercenturque in his quæ ad fidem pertinent. Tertio, sic magis honoratur sacramentum, quod nisi rectè dispositis; certa etiam solemnitate ceremoniarum; & olim certo tempore nempe in Paschate & pœtecoste tribuebatur. His præstitis non amplius est differendum; quin hortandi sunt ne tempus ab ecclesia præscriptum transeant. Primo, quia sic monentur à spiritu sancto. Ne tardes conuertit ad Dominum: perfecta autem conuersio est per Baptismum regeneratio. Deinde, quo serius veniunt ad baptismum, eo diutius carere illos opus est vsu & gratia, cæterorum sacramentorum, quorum ianua Baptismus est. Tertio cum in Baptismo non modo remittantur peccata, sed & gratia ipsa Diuina infundatur, cuius ope in posterum, & vitantur peccata, & iustitia exercetur ad meritum, planum est bonis hisce ingentibus interim se priuare, qui plus æquo differt baptismum suum. Potissimum verò differendum non est Baptismi tempus in duobus casibus. Primo cum baptizandi videntur satis instructi & ardentes. Ita enim D. Philippus statim baptizauit Eunuchum. Et D. Petrus Cornelium, & eius domum. Secundo, cum vitæ periculum instare videtur: De qua re D. Leo dicit, Hi qui necessitate mortis, ægritudinis, obsidionis, naufragij vrgentur, omni tempore baptizari debent. Ex his itaque patet vtrunque, &

quomodo conferendus sit Baptismus & quando. vbique autem splendet singularis quedam humanæ naturæ felicitas, cui sic prouisum est, ab initio, à primo egressu ex vtero; & demum quacunque ætate sit; vt possit ad vitam sese recipere. Singularis etiam, atque amplissima Dei misericordia, qui in gremio Sanctæ ecclesiæ spōsæ suæ, remedia hæc, & facillima, & potissimum collapsæ humanitati nostræ constituit. In quibus omnibus æquum est, nos illi ex animo benedicere, & gratias agere per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Apud Forum Sempronij. Die 26. Augusti. 1568.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Homilia Quarta.

De Affectibus, Et Effectibus Baptismi.



Ubi Ad sacrum Baptismi fontem, accedat homo quasi ad lauacrum regenerationis suæ, in quo renouari, & plane renasci illum oportet, in quo se totum velut sibi mortuum Christo saluatori suo tradere, & Christum in se tanquam vitam recipere debet. Certe opus est, vt ad tantam actionem, magnis, & singularibus affectibus, atque animi motibus, fide, spe, & charitate, si paruulus est, & sui necius, à parentibus, aut patrinis, aut causam eius agentibus deferatur. Si vero adultus est, & sua sponte

A. 8.
A. 10.

sponte fertur, nouitque quo, & ad quid venit; opus certe est, vt magnum cor, nouum cor, carneum cor dulcissimi affectu adhibeat. Si vero nobis nō cogitare; tractare, adorare saltē liceat, supremos illos, & ineffabiles affectus amoris, quibus ad eādem hanc actionem diuina misericordia sese adducit: vt totum hominē in se, in corpus sancti filij sui recipiat; vt se totum, & sanctissimum spiritum suum in hominem trāsfundat; vt mirabili, & memorabili quadam pactione cōueniat, quis? quo cum? Creator cum creatura sua, quales, obsecro vos o charissimi dicite, quales, quantosque necesse est affectus intercedere in hoc congressu? Adorare possumus, cogitare minime possumus, cogitare vero, aut tractare pro dignitate minime possumus: sed tamen pro imbecillitate nostra, puluis, & cinis, tentabimus de his aliqua balbutire. Quod si à priore, vel per causam non poterimus Diuina illa amoris incendia penetrare. Conabimur secūdo loco ex effectibus, quos & plurimos, & maximos in baptismo nobiscū parit, affectus metiri & celebrare. Adeste obsecro, & eā animinō mō attentionē, sed & pietatē, dulce dinē adhibete, quæ idonea sit ad hęc.

Diuini amoris pignora degustanda. Paucis ex his quæ in superiori familia diximus, absolui possunt affectus, quos secum, paruuli, aut adulti nostri ad Baptismum rite suscipiendum adferre debent. Si enim paruuli sunt, cor adhibēt maternum idest ecclēsiæ simulque affectus, maternos, quibus parentes, seu alij circūstantes amāter & fideliter offerūt ecclēsię, vt liberentur ē manu Satanae, & potestate tenebrarum, & transferantur in regnum lucis: quamobrem & eius nomine fidem petunt, fidem asserunt, &

protestantur; Abrenuntiant Satanae, Baptismum postulant, quo affectu potissimo? Tantum vt vitam æternam, quam fides præstat, paruula illa creatura per eos oblata consequatur in Christo. Si vero adulti seipsis fertur sic affici debent, vt mentem ad mysteria sacramenti huius capienda aperiant; Percepta firma fide afferrent, & credant. Credentes priorem vitam detestentur, Satanaeque malorum omnium satori, & operibus eius renuntient: Vitam nouam instituant sic que sese totos seipsis denudent, & veteri homine expolient; nouam vitam in Christo profiteantur. Mortem autem & vitam istam in Baptismo verificent, atque ideo toto corde ad Baptismum velut ad renascentiam suam anhelent, sicq; baptizari desiderent & postulent. Omnia vero ista & singula, animo sincero; & veraci, nequam ficto aut simulato faciant; alio qui aut sacramentum ipsum, aut certe rem & gratiam sacramenti non suscipient. Ita enim expedit, & opus est, Dei filios, & qui vere in Christo renasci volunt, non secūdo carnem, sed s̄m sp̄m, & spiritum veracem, ambulare. Ita monet Apostolus: Vt non exhibeamus, mēbra nra arma iniquitatis p̄cō, sed exhibeamus nos Deo, tanquam ex mortuis uiuentes. Affectus hic veræ fidei & pietatis in homine baptizato, duo potissimum suscitabit. Primō. Summam Diuinæ bonitatis erga se æstimationem, & admirationem: quæ nihil tale merenti, tam singulare, & diuinum Baptismi beneficium sola sua misericordia tribuit. Secundo. firmum animi propositum Gratiā hanc tantum in se velut thesaurum custodiendi & conseruandi. Ita vt vitam quotidie suam ad hanc gratiam cōferat, qua si

Rom. 8.

quasi eam ipso die sit consecutus: Catechizatus; oīno ne ei aliquid sibi de peccato

Diuini autem affectus, quibus immentia Dei charitas nostros hos qualescunque in hac amoris palestra corripit, & fortunat: melius à nobis conspici, aut enumerari nequeūt, q̄ si vberes illos, & copiosos gratiæ, & virtutis cumulos contēplemur, quos in susceptione, & ablutione sacramenti huius baptizatis cōfert. Et hoc est narrare effectus sanctissimi Baptismi: quod à nobis secūdo loco faciendū est.

Magni autem animi opus est, & magni ponderis, velle hominem peccatorem, Diuinos Baptismi effectus recensere, quos ex omni parte maximos, & præstantissimos esse necesse est. Tum ex agente qui Deus est Pater, filius, & spiritus sanctus, Hic, inquit Ioannes, est qui baptizat, ne respice tu hominem ministrum, ne ex eius uiribus, aut bonitate, metire hanc actionē: respice dominum cuius virtus immensa est. Tum ex medio, nō quidē uisibili, quod aqua est, sed inuisibili quod spiritus est. Ex hoc. n. baptismo Christi distat à baptismo Ioannis. Ille in aqua; Christus in sp̄u sc̄to. Quis nobis hic largiatur, sp̄uales illos Hebraei oculos, quos & puero suo impetrauit, vt inuisibilia videamus; Dei, sanctissimæ Trinitatis præsentiam; Angelos circūstantes: Diuinam gratiam, Diuināq; virtutes & qualitates infusas: Animæ baptizate mutationē & renouationem? Hęc sunt quæ in baptismo maxima sunt: quæ oculis carnis non percipiunt, & hęc quæ non uidentur, inquit Apostolus, eterna sunt: quis præbeat aures sp̄us, ut uocē patris audiamus, sup̄ singulis baptizatis clamātem ē cœlo. Hic est filius meus dilectus &c. Ita dicit psalm. Vox domini super aquas. Hęc vero sunt, quæ bap-

4 Re. 6.

Psalm. 8.

ptissimum vere mirabilem, & venerabilem efficiunt coram fidelibus: imo & coram Angelis Dei: sed iā distinguamus effectus. De his in genere locutus est D. N. Iesus, omnes baptizari effectus vno verbo comprehendēs sic. Qui cred. & baptizatus fuerit, saluus erit; Hoc itaque in summa facit Baptismus in homine quod illū saluat. Distinctius locutus est D. Paulus, ad Titum ac si vellet modum salutis præstitæ explicare. d. Quomodo saluos nos fecit? Per lauacrum regenerationis, & renouationis spiritus sancti, quem effudit in animos. &c. Tria de baptismo narrat, quæ valde sunt notabilia, quod lauat; quod regenerat, quod renouat per spiritum sanctum. Ex his Diuini patres nostri solent sex effectus Baptismi potissimos enumerare Primus. Remissio omnium peccatorum hæ sunt sordes quas vnda ista lauat, hac ratione dicitur Baptismus lauacrum, non tam corporis quam animi. Corpus tangit & cor mundat. Mūdat autem ab omnibus, quodcumque aut qualiacunque sint peccata præterita, scilicet ab originali, & ab actualibus atque in hoc Gratia superat naturam quod ex natura vni tantū subijcimur culpæ originalis; per gratiā autem Baptismi tollantur omnia. Ita promissa est aqua per Ezechielem quæ mundaret ab omnibus inquinamentis. Et per Zacchariam. Fons patens in ablutionem peccatorum. Ita Paulus ad Corin. Post longam enumerationem peccatorum dicit. Et hęc quidem fueritis, sed abluti estis, sed sanctificati estis. Et D. Petrus. Baptizet vnusquisque in remissionem peccatorum. Idem docent sancti patres. D. Augustinus in libro de Baptismo paruulorum. D. Hieronimus ad Oceanum. Idem docet & concilium Tridentinum

num. In renatis nihil odit, Deus: quia nihil damnationis est ijs, qui vere cō sepulti sunt cum Christo per Baptismum in mortem &c. Intellige autem Deum Renatis, sic vere remittere peccata, vt non tantum tegat, disimulet, non imputet, abundat de super (quod solent dicere Hæretici) sed quod ab anima sordes omnes remouet, deformitates tollit, demergit (vt per Michæam dixerat) iniquitates, & projicit in profundum maris omnia nostra. Ita qđ remanet aſa baptizata velut lana munda, & quasi nix dealbata (Esa.) qđ ex culpa fuerat vt coccinū, & rubra quasi vermiculus. Ita olim in huius figura, mūdāta est lepra Naamā syri, & restituta caro eius velut pueri. Itateſtatus est Paulus. Hebr. Christi sanguinē emundare conscientias ab operibus mortuis. D. Io. in epi. prima cap. 1. Christi sanguis emundat Deos ab omni peccato, & idem ca. 3. testatus est. Christum vere dissoluere opus diaboli, non tegere tm̄, aut radere seu non imputare, sed vere dissoluere. Hinc D. Retitius Augusto dunensis episcopus (referente D. August. contra Iulianum li. 1. cap. 2.) de Baptismo loquens, hanc vocat Principalem in ecclesia indulgentiam, in qua antiqui criminis omne pondus exponimus, & ignorantia nostræ facinora prisca diluimus, vbi & veterem hominem cum ingenitis sceleribus exuimus. De hoc etiam Clemens Alexandrinus in suo pedagogo, de baptismo loquens. Lauacrum est, quo peccata abstergimus. D. Basilus vocat Baptismum, peccati mortem. Sola concupiscentia remanet in renatis, quæ est quædam animi appetitio natura sua rationi repugnans; quæ & à D. Paulo vocatur pct̄m; nō qđ vere peccatum sit, nisi coniunctum habeat vo-

luntatis consensum, aut negligentia, sed quoniam ex peccato inest; & ad peccatum inclinat. Verius autem infirmitas est, quæ renatis relinquatur ad luctam & agonem, vt repugnando vigilent, & mereant vt olim liberato Israel ex Aegypto, relictus Iebuseus, quo exercebatur, bellicamque virtutem, & fortitudinem ea occasione tueretur: sine aduersario enim marceſcit virtus. Concupiscentia tamen; quæ virtus peccati est, in baptismo sic est debilitata, vt regnum eius prorsus sublatum esse videatur, quare monet Paulus, vt oī cura prouideamus, ne regnet. i. ne regnū amissum in nos reciperet, qđ. n. habemus concupiscentiā, nos non damnat: sed si seruiamus illi, si regnum illius seramus: Refrigerat enim Baptismus æstum concupiscentiæ, sicut aqua calorem nimium temperat, & huius etiam refrigerij aptum signum est aqua. Secundus effectus Baptismi est, quod per ipsum à renatis tollitur omnis reatus, & omnis pena cui ex culpa fuerat destinati; Christus enim per mortem suam satisfecit plenarie pro peccatis totius generis humani. Et quoniam homo per baptismum in morte Christi baptizatur, & ei commoritur & consepelitur; Ideo Baptismus totam efficaciam passionis influit baptizato, qua absouitur à culpa, & ab omni satisfactoria pœna. De pœna autem quæ consequitur originale peccatum, dico. In originali peccato, persona à principio corrumpit naturam: deinde natura corrumpit personam: quare in hoc peccato aliquid pertinet ad naturam, aliquid ad personam. Christi passio sufficienter abstulit peccatum quantum ad vtrunque, sed quoniam sacramentum corruptionem, quæ ex natura redūdauit in personas, Culpæ infectionē,

pœnam

pœnam cui ex ea persona subiecta fuerat scilicet carentiam visionis diuinæ. Non autem aufert infectionē prout inficit naturam, ita nec pœnā, vt est rebellio carnis, mors &c. Delet ergo baptismus in primis pœnā omnem æternam, & remittit. Ita quod Diuina ista aqua extinguit incēdium ignis æterni. pro qua tollenda potissimum mortuus est Christus, cui cōmoritur homo in Baptismo, i. cuius morte fruitur, ac si tunc in ea cruce cum Christo mortuus fuisset. Tollit etiam omnem pœnam satisfactoriā qua homo, ex peccatis, Deo satisfacere tenebatur. quam obrem consuevit Ecclesia renatis nullum satisfactionis genus imponere. Quod si quandoque factum est vt per quadraginta dies ieiunarent, factum est non ad satisfactionem, sed ad honorem baptismi, & ad exercitium baptizatorum, vt in operibus salutis, & virtutibus exercebantur. Ita D. Ambrosius li. de Isaac, & anima, ut refert D. August. contra Iulianum lib. 2. c. 2. de peccatis in baptismo remisissis loquens, dic. An non fateberis quod reatus eorū perierit, non quo ipsa rea fuerant, sed quo nos reos fecerant? Ita dicit psal. Ex vſuris & iniquitate redimet animas eorum. Et D. Hieronymus ad Oceanum. Omnia nobis in Baptismo cōdonata sunt crimina, nec post indulgentiam iudicis metuenda fuerunt. Simpliciter tamen non tollit Baptismus omnem pœnā. Non enim (vt diximus) tollit eas quæ naturæ debentur, & ad exercitium & agonem relinquuntur. Non ē tollit eas qđ coram hominibus & humano iudicio debentur, non enim Baptismus liberat homicidam à morte. Tametsi laudādi sint iudices, & principes, qui & in his, quantum fieri potest, mites

F. Franc. Viced.

sunt, & ad honorem tūi sacramenti, minus pœnarū exigunt. Tertius effectus Baptismi est, quod per eum non modo remittuntur peccata præterita, & pœnæ pro illis debita: sed & magnum, ac potens remedium præstat aduersus peccata futura; non ita quidem, quod peccare non possit, sed quod facilius possit si velit, non peccare; & si peccat à peccato resurgere; non quod ex sola baptismi gratia possit; sed quod in Baptismo ex pacto, & fœdere promiserit illi Deus, tāquam filio suo, se quoties ingemuerit, remissurum illi peccata; quod quidā sine baptismo nunquam obtinisset. Ita quod baptismus hęc nobis cōfert commoditatem, vt deinde cœtera Ecclesiæ sacramenta erga nos efficaciam reddantur, possintque remissionem peccatorum & salutem operari in nobis, quæ eadem tamen non baptizatis nihil conferunt: his enim tantum iustum est fœdus. Propitius erō peccatis eorum. Et ita quoque intelligendus est Paulus. quod Christus dilexit Ecclesiam, mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet sibi gloriosam ecclesiam, nō habentē maculam, aut rugam. Magnam etiam ac certam sp̄e dat nobis Baptismus. Ex eodē fœdere, vt p̄ Dei misericordiam quandoque. i. in morte tandem ab omnibus, etiam naturæ penis liberemur, cum absorpta fuerit mors in victoria, & complantati Christo in baptismo in similitudine mortis eius restituemur in similitudinem resurrectionis eius. Tūc absterget omnem lachrymam ab oculis sanctorum &c. Quod si quis petat, cur in hac vita post Baptismum pœnæ istæ statim non remoueantur à Renatis. Id multis de causis factum est. Primò, vt in his Christo capiti nostro spinoso, ceteris

Q99

memur.

Mich. 2.

Esa. 1.

4. Reg. 5.
Heb. 9.
Cap. 1.

Cap. 3.

Iud. 3.

Esa. 4. 2.

2. Tim. 4.

memur. non enim ille naturæ humanæ in-
firmitates à se transtulit, nisi per mor-
tem. Non est maior seruus domino
suo: nec conuenit, vt sit: si commori-
mur, inquit Paulus, & cōiuuemus. Se-
cundò, vt in his exerceamur & merea-
mur: sintq; nobis quasi femina eterne
vitæ, vt dicamus cū Apost. Bonū cer-
tamē certauī, cursū cōsummaui &c.
Reposita est mihi corona iustitiæ &c.
Tertiò, vt qui ad Baptismū veniunt,
mortalia, aut temporalia bona non
meditentur, aut sequi viderētur, si Ba-
ptizati malis his carerent. sed ad vera
i. æterna bona vocari se intelligerent,
& horum spe tm̄ ducerentur, quæ nō
videntur. Interim tamen certum est
Baptizatos, tāquam Christo infitos,
dulcius, & suauius cum Christo o-
nera ista ferre, quibus se sic cum eo ad
æterna bona contendere sentiunt.
Quartus effectus est, hominis regene-
ratio, & renouatio, vt vocat Paul⁹ ad
Titum. Non enim hic tantum com-
morimur Christo, & cōiuuificamur
Moritur homo verus id est culpa, &
pœna tollitur. Renascitur homo no-
uus ex spiritu spiritus, & renouatur,
per infusionem Diuinæ gratiæ, qua
anima formaliter viuat. i. iusta efficit,
qua & Christo configuratur, & in-
feritur, qua Christi filius homo ex ho-
ste formatur, atque hæres Dei consti-
tuitur. Exclamat Pau. Quicumque in
Christo baptizati estis, Christum in-
duistis. Sic itaque hic regeneratur,
& renouatur homo quod nouam
animæ animam, id est Dei gratiam in
se merito Christi, & in Christo susci-
pit, sicque in Christo viuat Est enim
Gratia Diuina quædam qualitas in
hærens animæ, velut splendor & lux
quædam, quæ animas à culpa iā liberatas
(vt solet lux sua natura, tenebras pel-
lere quasi contrarias) pulchriores, &

splendidiore reddat: Non autem tan-
tum imputatur gratia renatis, sed ve-
re effunditur, velut aqua, vt dixit Eze-
chiel; & diffunditur in cordibus vt di-
xit Apostolus. Et abunde effunditur.
Qua quidem abundantia D. Paulus
significare voluit. Primò, 'generalem
illam culparum omnium exclusio-
nem: Deinde bonorum, & virtutum
omnium cumulum, quæ cum gratia
ipsa sacramentali infunduntur, quæ
hominem renatum ad bona omnia
habilem reddunt: Ex his varia nomi-
na tribuunt Baptismo Diuini Pa-
tres nostri. Alij vocant incorporationem,
alij illuminationem, alij
fœcunditatem, Aquas refectionis ex
psalm. Virtutes autem hæ omnes
fluunt à capite Christo in membra
sicut vnguentum. Fluxum hunc gra-
tiarum & virtutum, sensit & expres-
sit in seipso D. Cypr. cum primum
est Baptizatus; de quo meminit Epi.
2. ad Do. li. 2. & recitat D. Aug. cōtra
Iulianum li. 1. c. 2. Ego cū in tenebris
atq; in nocte cæca iacerem, vitæ meæ
nescius, veritatis ac lucis alienus, diffi-
cile ac durum opinabar, vt quis rena-
sci denuo posset. Sed postquam vn-
dæ genitalis auxilio superioris x̄ni la-
be deterfa in expiatum pectus,
& purum desuper se lumen infundit,
postquam cœlitus spiritu hausto in
nouum me hominem natituitas secū
da reparauit: mirum in modum,
protinus confirmare se dubia, pa-
tere clausa, lucere tenebrosa, facul-
tatem dare, quod prius difficile vide-
batur, geri posse; quod impossibile
putabatur, vt esset agnoscere, te-
nerum fuisse, quod prius carnaliter
natum vixisset, Dei cœpisse, quod
iam spiritus sanctus animaret. Nec
vero mirum cuiquam esse debet, si
cum tanta virtutum copia in renatis
adhuc

Psal. 22.

Philip. 4.

Eph. 4.
Rom. 5.

adhuc stat tanta ad bonum agendum
difficultas: hoc enim prouenit ex acer-
rime cupiditatis pugna, quæ aduer-
sus spiritum relicta est; in qua fran-
gi, hominem Christi non decet;
sed tanto audacius contendere &
niti, vt per Dei gratiam in bono ha-
bituetur; sicque quotidiana bene vi-
uendi exercitatione, quæcunque pu-
dica sunt, quæcunque iusta, quæcun-
que sancta eadem etiam & facilia &
iucunda viderentur. Facit enim om-
nis tentatio prouentum: Quintus, ef-
fectus est, quod in Renatis imprimi-
tur character Christi indelebilis, quo
Christo quasi milites consignantur,
& in eius populo recēsentur, vt olim
ex circuncisione carnis hebræi. quo
etiam anima immediate disponi-
tur ad gratiam Dei suscipiendam.
Quo tandē ad obseruatiā Diuinæ
legis tanquam Dei seruus obligatur,
& obligatus conuincit. quo et perdi-
ta gratia cessantibusque virtutibus,
baptizatus perpetuo differt a non ba-
ptizato, etiam in inferno. Et fit chara-
cter in anima productiue à Deo, à
quo creatur; dispositiue à sacramen-
to. Ex hoc autem characterē indele-
bili propter ordinem Dei statutum
remanet sacramentum Baptismi om-
nino irreiterabile esse, atque tale ab
omnibus fidelibus firmiter habend-
um est. Ita inquit Apostolus. Vnus
Dominus, vna fides, vnum Bptisma.
Ita idem ad Rom. Iubet vt caueant,
ne, vitam in Christo receptam amit-
tant: quod enim, inquit Christus,
mortuus est peccato, mortuus est se-
mel. Iudicans, quod sicut Christus
amplius mori non potest ita nec ho-
mo christi anus mori amplius, quam
semel, per baptismum. Ita sancta ec-
clesia in Symbolo fatetur. vnum
Baptisma. Ita ratio suadet, & natu-

ra, vt qui semel tantum generatur
ex carne, semel etiam tantum regene-
remur ex spiritu. Vterus inquit D.
Augustinus, non potest repeti. Vera
etiam retineatur doctrina hæc de vi-
tate Baptismi, vt nunquam repeti
posse sciamus sine grauissima cul-
pa: etiam si addatur conditio illa:
Si non es baptizatus, baptizo te.
hoc enim modo (vt docuit D. Ale-
xander Papa) tantum illi baptizari
debent, de quibus post curiosam, &
diligentem inuestigationem, sciri
non potest, an domi, vel alibi sunt ba-
ptizati. Aliter nunquam fas est. Sex-
tus effectus Baptismi est, cœli aditus,
quem olim ex peccato interclusum,
patefacit: In cuius rei signum, in Ba-
ptismo Christi, cœli aperti sunt, &
spiritus sanctus in columbæ specie de-
scendens apparuit, vt sciamus Bap-
tizatis Diuina charismata tribui, &
cœlorum ianuam referari. Si statim
itaque baptizatus moriatur, euolat
in cœlum: si diu viuat, & baptis-
mi gratiam in se conseruet aut amissam,
per pœnitentiam recuperet: semper
illi patet cœli ianua: si quid in ea gra-
tia operatur, omne id vita æter-
na dignum reputatur, ita omnino
hic recipitur ad vitam, & vitam æter-
nam. Cumulum hinc bonorum,
& fructuum, quos renati ex Bap-
tismo consequuntur, numerauit D.
Ioan. Christostomus, in homilia quā
de Baptizatis habuit, recitat D. Aug. 1
scinus contra Iulianum, lib. 1. ca. 2. Vi-
des quot sunt Baptismatis largita-
tes. Non enim baptizati, tantum sunt
liberi, sed & sancti: Non tantum san-
cti, sed & iusti: non solum iusti, sed,
& filij, non solum filij, sed & heredes,
sed & fratres Christi; nō tātū fratres,
sed & cohæredes; nō solū cohæredes
sed & membra, sed & templum: non

tantum templum, sed organum spiritus. Vnum adhuc monemus ex Catechismo. Quod Gratiae, & dona haec in Baptismo omnibus baptizatis aequae debentur; non tamen ab omnibus, praeterim adultis, aequae recipiuntur. sed tantum secundum diuersas subiectorum dispositiones, magis & minus, prout quaeuis forma induci solet iuxta materiae habilitatem. Det nobis Diuina misericordia, ut saepe nobiscum bona haec repetamus, ut in eis magna eius charitatem agnoscamus, & adoremus, in donis susceptis nos grauius, & splendide exerceamus, atque per ea ad caeli regnum, quo dona omnia respiciunt, solliciti, & gloriose contendamus ac perducamur. Amen.

Apud Forum Sempronij. Die 30.
Augusti. 1568.

DE SACRAMENTO BAPTISMI:

Homilia Quinta.

De ritibus, & caerimonijs Baptismi.



Ornauit, ditauitque Diuina institutio intinsecam Baptismi substantiam varijs donis, & virtutibus, quibus & in anima baptizati mirabiles illos effectus producit; ut neque Angeli Dei, quicquam pulchrius, aut venustius perspicere queant anima sic per baptismum abluta, emaculata, & dignificata. Ornauit deinde, ditauitque eisdem Baptismi extrinsecam quodam

modo substantiam, ecclesiastica & Apostolica institutio; addens, ex instinctu spiritus sancti pleraque caerimonias, ritus, actiones. Quae & si uera in se Baptismi rationem continent; cum sine ipsis in necessitate peragi possit Baptismus, & nihil minus in substantia habeat, Praeteriri tamen sine graui scelere, citra necessitatem, non possunt, quando sic ab ecclesia catholica, atque ab ipsis (ut ostendemus) Diuinis Apostolis, & Apostolorum discipulis sunt instituta; nec sine optimis rationibus. Primum, ut tanto maiore pietate & reuerentia ad sacramentum hoc accedatur, neue communis quaedam ablutio putetur, si citra solemnitatem fiat. Secundum, ut per benedictiones, orationes & alia eius generis, vis daemones expellatur, ne possit fructum sacramenti huius (quod nititur) impedire Tertium, ut per haec exteriora rudiores ad intelligentiam interiorum, & inuisibilem effectum sacramenti, huius prouocetur, quasi per imagines, & picturas. Quod si aut non aduertantur, aut non intelligantur, sine fructu est, ut de linguarum dono, si absit intelligentia dicit Apostolus. Haeretici ritus ecclesiae non recipiunt, quia Dei verbo non statuuntur, & tamen sine Dei verbo baptizant paruulos, & ex solo usu ecclesiae factum tuentur aduersus Anabaptistas. Adde quod neglectis ecclesiae vetustissimis, & sanctissimis, caerimonijs, coacti sunt nouas ipsi a suo capite inuestigare. non enim stat cultus sine caerimonia. Populi autem quamplurimi facile passi sunt, se ab haereticorum temeritate ritibus his spoliari; quia ut plurimum ignorabant quid essent, aut quid significarent, & a quibus instituta fuissent haec caerimoniae. Ignorabant autem quia pastores dormi-

dormitabant; & quicquid aliud somniabant, quam suum munus praestare. Munus enim pastorum est, caerimonias has optime scire, & alios docere, quid sint, quid significant, unde ortum habeant, quae omnia nos Deo dante praesenti homilia praestabimus; & in hac tractatum de sacramento Baptismi terminabimus.

Caerimoniae omnes, quibus ecclesia in Baptismi administratione utitur, ad tria capita facile rediguntur; Sunt enim aliae antecedentes, quae Baptismum praecedunt: Aliae concomitantes, quibuscum Baptismus confertur. Aliae subsequentes, quae post collatum Baptismum adhibentur.

Primum. Antecedentes numero sunt septem. Prima est fontis & Aquae benedictio, & consecratio, quae fit per olei mysticamunctionem. Et haec non omni tempore fit, sed more maiorum diebus festis celeberrimis Paschae, & Pentecostes, quibus & olim tantum ecclesia baptizabat: tamen si necessitas aliter facere post modum coegerit, propter communis vitae pericula. Consuevit autem ecclesia ijs potissimum festis, aut eorum vigilijs, fontem sic consecrare ad usum Baptismi, ut significet virtutem eius emanare ex merito passionis & resurrectionis Christi, quae celebrantur in primo, item ex virtute spiritus sancti, cuius missio celebratur in secundo. Atque hoc abunde testantur orationes illae pulcherrimae, & grauisimae, quibus ecclesia utitur in eiusmodi benedictione. Vnde autem manarit haec caerimonia, Certum est quod ab Apostolis, nam de ea testantur sanctissimi & vetustissimi

mi patres ex omnibus mundi partibus. D. Cyprianus, lib. 1. Epist. 12. D. Basilius libro de spiritu sancto. cap. 27. D. Ambrosius lib. de Sacramentis cap. 5. D. Augustinus. lib. 6. contra Don. cap. 20. Idem in Ioan. tractatu. 80. Idem contra Iulianum lib. cap. 8. Percurre vsque ad D. Dionysium martyrem Apostolorum discipulum. Qui lib. de eccl. Hierar. cap. 2. sacrum fontem vocat; & docet modum quo consecrare solebant. sanctis inquit inuocationibus sanctificabant, ternaque sacro sancti olei dilutione crucis in speciem consecrabant & cetera. Tanti fecit D. Ambrosius hanc caerimoniae, ut in libr. de sacram. primo cap. 3. dixerit. Aquam sine praedicatione dominicae crucis, ad nullos usus futurae salutis esse. Intellige tamen extra necessitatis periculum. Secunda est, quod baptizandus deducitur ad ecclesiae fores, & ibi sistitur. Nempe ut agnoscat indignitatem suam, dum Satanae mancipium est, quousque ex eius manibus liberetur, non decere hostem Dei, Dei domum ingredi, quam deest sanctitudo. Tertia est, quod baptizandus catechizatur, interrogatur, & instruitur de fide saltem in generali, ut eam profiteatur. Ita iussit a principio Dominus ipse. Docete omnes gentes, baptizantes eos & cetera. Tenetur autem adultus ad interrogata seipsum respondere. Si paruulus pro eo respondet sponsor, & susceptor: sponsionesque factas tenentur paruulis baptizatis cum adoleuerint inculcare, ut sciant se debitores. Quarta est, exorcismus, qui fit per insufflationem, orationes, & adiurationes; ad pellendum Satanam, qui ex peccato creaturam hanc sibi

sibi, velut iure belli deuinxerat. Cerimoniam hanc rejiciunt Hæretici, tanquam superflua, & temeraria. Cum tamen antiquissima sit, & Apostolica, ut testantur patres, Ioan. Chrysostomus in homilia aurea de Adā, & Eua. cum ad regenerationis ueniūt Baptismum, & sacramentum, non prius fontem vitæ ingrediuntur, quam exorcismis & exufflationibus clericorum, spiritus ab eis immundus abigatur, & deinceps uasa eius diripiantur, in possessionem translata illius uictoris, qui captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. D. Augustinus obseruatum fuisse in uniuersa catholica ecclesia. de nupt. & concub. libr. 2. cap. 18. & 29. sermo. 10. de uerbis Apostoli. De gratia Christi, & peccatorum origine. libr. 2. c. 40. D. Gregorius Nazian. in oratione in sacrum Baptismum edita D. Optatus Mileuitanus libr. 4. contra Perm. Donatistam. De exufflatione, testatur Dion. Areopag. Baptizandum ad occidentem conuersum, manus illuc obiectas habentem, atque protendentem, insufflare tertio in Satanam. Ita enim adulti solebant insufflare. conatur autem maxime Satanas in exorcismum agere, nam sentit quantum sibi damni inde proueniat, uocat D. Chrysostomus. In epi. Corin. homilia. 40. Arcana uerba, & metuenda, & horribiles canones dogmatum de celo transmissorum. Quinta, est salis ori impositio, qua significatur, baptizatum fidei doctrina, & gratiæ dono consecuturum, ut à peccatorum putredine liberetur, & præferuetur, saporemque bonorum operum percipiat, & diuinæ sapientiæ pabulo delectetur. De hac meminit Origenes, super Ezech. homilia. 6. ubi hortatur catechumenos, ut fiant

domini sal. De hac etiam canon. 5. concilij. 3. Africani cui D. Augustinus interfuit. In hoc sal forte respiciens D. Paulus, hortatur Corinthios ut sint bonus odor Deo, & hominibus. significat etiam sal discretionem spiritus: ita linguæ castimoniam, ut sit sermo hominis christiani sale conditus, prudens, verax, non offendat, non scandalizet, ædificet in honorem, & laudem Dei, ut det gratiam audientibus. Sexta. est obfignatio, qua signo crucis, frons, oculi, pectus, humeri, aures sanctificantur, quasi ut aperiantur in homine sensus omnes, & roborentur, ut Deum excipere præceptaque eius intelligere, & seruare possit. Ita per vim crucis, & eius qui in cruce pependit, à toto homine pellitur satan; Accipe, inquit sacerdos, signaculum crucis, tam in fronte, quam in corde. sume fidem cœlestium præceptorum. talis esto moribus, ut templum Dei iam esse possis. horresce idola, respue simulacra, cole Deum patrem omnipotentem &c. Signatur ergo, & benedicuntur frons ad confitendum audacter Christi nomen, oculi ad uidentiam Dei claritatem, Nares ad discernendum odorem Christi, ab eo qui mundi est; Os ad confitendum & benedicendum. Septima est, quod Nares, & aures salua liniuntur. Ita olim linitus cœcus missus est ad aquam Siloe; Ita Mart. Salua tetigit os, & manu aures hominis surdi, & muti D. N. Iesus, ut Cerimonias has suos doceret ad mysteria spiritus significanda. De hac meminit. D. Ambrosius lib. primo de sacramentis cap. 1. Et hæc signant, hominem per baptismum sanari, è tenebris educi; solui ad Dei laudem; ut semper exploret, & uigilet quæ sit uoluntas Dei. His præ-

2. Cor. 2:

Eph. 4. 5:

Marc. 7:

raçtis

raçtis ad baptismi fontem introducitur, tanquæ manu hostis liberatus; & quasi è locis secretis (ut D. Augustinus, de symb. ad catechum. lib. 2. c. 1.) in cõspectum totius Ecclesiæ, ut nunc publicè baptizetur, qui hætenus priuatim fuit catechizatus.

Hic aliæ adhibentur Cerimonie, quæ Baptismum ipsum concomitantur, & sunt grauissimæ, tamen numero pauca: quæ scilicet summam rei christianæ continent, quæ & sæpius sunt baptizatis rememorandæ. Prima est, qua sacerdos ter interrogat. Abrenuntias Satanæ &c? Ille, uel eius nomine patrinus, ad singula respondet. Abrenuntio. Et est fœderis percussio solemnissima quo Christo nomen daturus, hoc primum pollicetur se diabolum Christi hostem, & mundum deserere, atque utrunque perpetuo meminis se debemus. De hac D. Ambrosius ad Col. cap. 2. Illic homo uetus deponitur, & nouus assumitur; Peccata moritur, & uiuat iustitiæ; Elementis abrenuntiat, ut Christo, societur. ubi annotandum quod Paulus Colossenses admonet, ut in abrenuntiatione pompæ, & præstigiæ fatanæ perseuerent, aperte indicat Colossenses non nisi post renuntiationem baptizatos fuisse. D. Hieronimus in Amos. c. 6. testatur hunc usum fuisse in tota ecclesia suo seculo receptum. In mysterijs primum renuntiamus ei qui est in occidente, nobiscum moritur cum peccatis, & sic uersi ad orientem pactum inimus cum sole Iustitiæ & ei seruituros nos promittimus. D. Augustinus testatur consuetudinem Aphricanæ ecclesiæ, lib. 2. de symb. c. 1. D. Ioann. Chrysostomus homilia

ad populum Antiochenum, hortatur mulieres, ut abijciant capitis ornatu ex more seculi huius, quod diaboli pompis abrenuntiauerint. Addit, quod nihil hac uoce tutius. Abrenuntio tibi Satana si ipsam per opera exhibeamus. Hæc enim uox confœderatio cum Domino est; hac uoce qualibet hora, quolibet loco, quocunq; negotio utendum. A brenutio Satana. Hæc uox baculus est, hæc armatura, hæc turris inexpugnabilis. Declarauit D. Paulus. Quid sit Abrenuntiasse Diabolo, & operibus eius. Confessus sumus cum illo per baptismum, in mortem, ut quomodo Christus surrexit à mortuis, ita & nos in nouitate uitæ ambulemus &c. Peccata omnia sunt opera Satana, ille omnium author & architectus, his omnibus igitur abrenuntiatum est. Nunc tu considera o homo, Quantum in fide data cõfiteris. si homo homini iurat, tenetur. Cogi potest ex iuramento dato, quomodo tam facile irritamus quod Deo promissum? Secunda est. Qua fidem exposulat sacerdos. d. Cre-dis? Et ille fidem solemniter profiteretur. d. Credo. Sicque solemniter captiuum intellectum suum in obsequium Christi. Tertia est, qua tandem sacerdos, postquam satis à mundo, & Satana conuulsus, & in Christum conuersus uidet, interrogat. Vis baptizari? ut enim sua uoluntate homo serpenti obsequens cecidit, & se præcipitauit; ita iustum est, ut uolens resurgat. Ita etiam dominus amat milites uoluntarios: Respondet igitur per se, si potest; sin, per patrinum. Volo. Et hoc uerbo totum sibi obligat fontem Baptismi, cum omni gratiarum cumulo. Hic itaque baptizatur, & ablutus in Christo renascitur.

Tertiõ.

Rom. 6.

Tertio. Post Baptisma sunt alia carimonie subsequentes, numero quatuor. Prima qua Baptizatur, ungitur Chriſmate in vertice, vt ſciat ſe Chriſto capiti coniunctum, & in eo ſanctificatum, ſicque à Chriſto, chriſtianum effectum, Chriſtus enim à chriſmate. i. ab vnctione vocatur. Ante Baptiſmum ungitur ſacro oleo more Athletarum, quali ſtadium ingreſſurus, & pro Chriſto pugnaturus aduerſus Rectores tenebrarum harum. ungitur autem in pectore, ut intrepidus Diabolo reſiſtat charitate incenſus, & fide. Ungitur & inter ſcapulas, quaſi ad laborem accommodetur, ut iugum Chriſti patienter ferat, & ad ferendum fiat hac vnctione robuſtior: ſignificat igitur utraque vnctio, debere hunc mox baptizandum intus, & extra, corde, & opere, Chriſti fidem profiteri. Post Baptiſmum ungitur chriſmate in vertice, ſigno crucis, vt intelligat ſe iam cum Chriſto ſurrexiſſe; ut in nouitate uitæ perambulet; Eſtis azimi, inquit Apoſtolus. Altus igitur, & erectus Chriſti vnctus, ad æterna contendat: quare ungens dixit. Ipſe te liniat chriſmate ſalutis in uitam æternam. De vnctione hac meminit D. Ambroſius. lib. 1. de ſacramentis. Vnctus, eſt quaſi Athleta cum hoc ſeculo luſtaturus. Origenes ſuper Ezech. homilia 7. D. Baſilius, Benedicimus aquam, & oleum vnctionis, & ipſum baptizatum. Tertullianus. lib. 1. aduerſ. Marcionem: Dion. libr. de eccleſiaſt. hier. ca. 2. & ca. 4. docet id ab Apoſtolis præceptoribus per traditionem dominicam deriuari. D. Cyprianus, cum Africano Concilio ſecum coacto. Unge (inquit) neceſſe eſt eum qui baptizatus ſit, ut accepto chriſmate, vnctus Dei, habeat in ſe Chriſti gratiam poſſit. Secun-

da, qua veſtis alba, ſeu vitta imponitur, quo Symbolo ſignificant patres, tum reſurrectionis gloriam, ad quam renaſcitur, Tum nitorem, & pulchritudinem, qua ſublatis peccatorum maculis, anima quaſi azima redditur, Tum innocentiam, & integritatem vitæ, quam baptizatus ſeruare debet, ut ſit noua conſperſio &c. Ita myſterium interpretatur D. Ambroſius. lib. 1. de his qui myſterijs initiatur. Origo reſipit ſeculum apoſtolicum, quædo & Dion. areopag. de hac meminuit veſte. Et hiſtor. Tripar. lib. 11. c. 14. Et Socr. lib. 7. c. 17. Hinc Dominica illa uocata eſt in Albiſ: Tertia eſt. Cereus ardens, qui fidem ſignificat charitate inflammata, bonorum operum ſtudio alendam eſſe, atque augendam: hac lampade accenſa occurrendum eſſe ſponſo, cum virginibus illis prudentibus. Præcedit Chriſtus quaſi dux. d. Ego ſum lux mundi. Sequuntur filij lucis lucem ferentes in uitam æternam. Quarta, & poſtrema eſt, Nominis impoſitio. Quod quidem ab aliquo ſumendum eſt, qui propter excellentem animi pietatem, & religionem in ſanctorum numerum relatus ſit: Ita enim nomẽ ad uirtutem excitat. Ita etiam ex nomine aduocatum & patronum habet in cœlis, cui ſeſe ſemper ſpecialiter commendat, ad ſalutem animæ, & corporis. Quam ſunt merito reprehendendi, qui à gentilibus, & ſepe ab his qui ſceleratiſſimi fuerunt, deſumunt filiorum nomina, quaſi glorioſa, cum reuera ſint memoriæ damnaſiſſimæ.

Epilogus totius tractatus.

Hæc tandem ſunt, quæ de ſanctiſſimo

ſimo baptiſmi ſacramento, quinque. homelijs à nobis tractanda fuerant quibus in ſumma docuimus. In prima, quid ſit baptiſmus ſecundum nomen prius, quod eſt Ablutio, & ſumptum eſt nomẽ ex actione, qua lauat qui baptizatur aqua. Deinde ſecundum rem, & ſubſtantiam; quod materia eſt aqua naturalis: forma eſt verbum à Chriſto expreſſum. actio eſt ablutio, immerſio, vel aſperſio: In ſecunda. Quod inſtituit primum ex tactu ſuæ carnis, cum à Io. baptizatus eſt quod uirtutem accepit baptiſmus effectiue à Dei uoluntate. Meritorie à Chriſti paſſione. quod lex de baptiſmo neceſſario non prius lata eſt, quã Chriſtus paſſus & luſcitus fuerit. Eſt enim utriuſque imago. quod ordo miniſtrorum baptiſmi eſt triplex: Ex officio ſunt ſacerdotes: Ex permiſſione, & licetia ſacerdotum diaconi. Ex neceſſitate omnes omnium generum. Quod Patrini ſunt patres ſpirituales & fidei uſſores. quod antiqua, & Apoſtolica eſt inſtitutio; quod rationalis. quod pijs, & fideles eſſe debent: quod e decreto concilij tridentini, vnus & vna ad plus. In Tertia. Quod baptiſmus eſt omnibus neceſſarius: Paruulis & adultis: Paruulis quidem ſimpliciter, ita quod ſine hoc non eſt eis via ſalutis Adultis non ita, poſſunt enim ex ſolo voto baptiſmi ſaluari, ſi facultas deſit; ſed illis eſt Baptiſmus ſtaminis. quod paruulis datur per alienam, id eſt Eccleſiæ fidem: Adultis per propriam. Quod idem paruulis accelerandus eſt: Non ita adultis, quia prius admoneantur, conterantur, inſtruantur, explorentur. In quarta, quales eſſe debeant baptizandorum: vt ſi paruuli ſunt, adhibeant cor matrum id eſt eccleſiæ, ſi adulti proprium, doleant de præterita culpa, credant

cupiant baptizari, & nouam uitam inſtituant. Quales uero ſint affectus Dei noſcuntur ex effectibus ſacramenti, qui in ſumma ſex. Primus eſt. Remiſſio omnium peccatorum. Secundus eſt. Remiſſio omnis reatus, & pena æternæ, & temporalis debitæ Deo ſecundum perſonam, non tamen ſecundum naturam. Tertius eſt. Remedium contra peccata futura, vt non peccet vel à peccato reſurgat. Quartus eſt hominis regeneratio, & inno-uatio per gratiæ, & uirtutum inuſionem. Quintus eſt characteris Chriſti impreſſio indelebilis. Sextus, cœli aditus, ad æternam uitam.

In quinta narrantur carimonie ſacramentales, ſecundum triplicem ſtatum. Antecedentes. Fontis benedictio. Baptizandi deductio ad ſores. Catechiſmus. exorcismus. Inuſſatio. Vnctio. Sal. obliuatio, ſaluia. Concomitantes, cum ad fontem ſacrum adductus: Abrenuntatio Satanæ. Proteſtatio fidei. Petitiõ Baptiſmi. Conſequentes poſt Baptiſmum. Vnctio chriſmatis. Veſtis, ſeu vitta alba: Cereus ardens. Hominiſ im-poſitio.

Reliquum eſt, vt deinceps (ſi hæc tenus tantæ rei deſuimus) ſæpius cogitemus, quantum de Baptiſmi dono diuinæ miſericordiæ debeamus, quã lucrari, quantum perdere ex eo poſſumus: ſtudeamusque tanto initio, quo tam foeliciter in Chriſto renati ſumus, eam uitam adiungere, uirtute, & bonis operibus ornatam, per quã ad paratam nobis, & promiſſam fidem indefectibili peruenire tandem poſſimus, æternam ſcilicet uitam. Amen.

Apud Forum Sempronij. Die 26. Septembris. 1568.

DE SACRAMENTO
CONFIRMATIONIS.

Homilia Prima.

De nomine, & essentia confirmationis.



Sic Nos in Christo diuina misericordia perpetuo circuit, perpetuisque periculis, nostris, perpetua oppo- nit subsidia, ut in eius manibus quisque nostrum vere dicat; dominus regit me, nihil mihi deerit in loco pascuæ ibi me collocauit. Et quod in psalm. secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ latificauerunt animam meam. Nascimur ex culpa originis, in peccato, atque ideo ab omni bonorum, quæ vera bona sunt, participatione exclusi: statim errorem hunc corrigit in nobis diuina clementia per sacramentum baptismi, in quo renascimur ad vitam, & consortes, hæredesque sumus bonorum omnium. tantaque est baptismi gratia, & energia, quod si statim hinc rapimur, aut eam saluam retinemus usque in finem, sufficit ad salutem. Sed quoniam non omnes, in infantia rapimur, atque hic diu viuendum est, vita vero ista, & cursus mundi huius, innumera secum trahit pericula ex hostibus, in perniciem nostram quocumque loco, & tempore paratis intra nos, & extra nos ut salant, ut cogant; Ita ut sine magno labore, magnisque lucris & congressibus aperturam peruenire nequeamus; gratiamque illam,

quasi thesaurum, in baptismo receptum, tutum, & saluum in patriam nobiscum vehere, tot insidijs impetentibus ex infirmitate vasculi, in quo claudimur vix possibile sit, periculis, & doloribus his noua remedia, nouasque consolationes adhibuit per sacramentum confirmationis, quod proprie sacramentum est roboris, & virtutis ad congressum, & luctam, quasi militibus, & athletis Christi præstitæ; tam generosum & nobile quam nobilis est Christi militia, tam necessarium, quam ex tot hostibus salutis nostræ insultantibus necessaria est victoria: tam utile, & proficuum, quam deuictis hostibus cum Regum Rege regnare, & triumphare, summa naturæ humanæ est perfectio, & felicitas. De hoc augustissimo sacramento in præsentia tractandum nobis est; atque optamus per Dei gratiam, & abunde, & fructuose rem hanc discutere. tum aduersus sectarum, & hæreticorum impietatem quæ sacramentum hoc summa temeritate rejicit, atque ideo nullam habet in credendo, seu bene agendo firmitatem quod spiritus sancti robor in hoc sacramento collatum spernit; tum aduersus nostrorum catholicorum incuriam, qui sacramentum hoc, vel ut superfluum, aut minus necessarium non recipiunt, aut tam frigide, & imcompositè recipiunt, quod sine fructu. De hoc itaque sacramento capita hæc, & titulos expediemus Primo, Quid sit secundum nomen, & rem confirmatio. Secundo quis sit minister eius. Tertio A quo, & quando sit instituta. Quarto quibus danda sit. Quinto quid efficiat in confirmatis. Sexto quid lignificent adiunctæ cærimonie. Adhuc nobis dominus Deus virtutum, per eius

eius gratiam, thesauros hos diuini roboris, & fructuose pertractemus.

Quid sit secundum nomen Confirmatio.

Vt multa est virtus, quam spiritus per hoc sacramentum tribuit: ita a patribus multis nominibus est appellatum; Lucas euangelista, & Apostoli ipsi vocarunt Manuum impositionem, ex ea cærimonia, qua manus capiti inferuntur. Innocentius vocauit consignificationem. D. Cornelius vocauit signum: D. Cyprianus signaculum Dominicum, Et chrismatis vnctionem. D. Augustinus signum Christi, Item oleum sanctificatum. Item Sacramentum chrismatis. quæ tamen omnia rem vnã significant, quod in hoc sacramento signatur, & vngitur miles Christi, & vngitur chrismate: Ex fructu autem, & effectu potissimo; receptum est nomen confirmationis; quod nisi virtus sacramenti impediatur; virtus hic noua tribuitur, qua Christi miles ad omnia, & agenda, & patienda pro Christo firmior redditur.

Quid sit secundum rem & essentiam.

Verum, certumque ecclesiæ sacramentum est confirmatio. Atque ita inter sacramenta enumerat D. Clemens Papa. Epi. 4. & testatur se accepisse à beato Petro doctrinam hanc. & ceteris Apostolis, ita præcipiente Domino traditum esse. Eusebius martyr epi. 3. testatur confirmationem, & manuum impositionem esse inter ecclesiastica sacramenta.

D. Augustinus, lib. 2. contra literas Petiliani donatistæ. c. 104. Iterum libro. 5. contra Donatistas de Baptismo. cap. 19. ex D. Cypriano sacrum oleum nominat inter ecclesiastica sacramenta. D. Melchiodorus papa, & Martyr, tanti fecit sacramentum hoc, quod & baptismo maximè coniunctum dixit, & quandoque visus est præferre Baptismo: cuius tamen verba secundum vtrumque sane intelligenda sunt. Non enim confirmatio sic Baptismo coniuncta est, quin ab eo sit distinctum sacramentum, & secundum essentiam, distinctam habens materiam, & formam. Et secundum effectum, ut suo loco demonstrabimus abunde ex eodem sancto Melchiodoro. Neque etiam confirmatio Baptismo antecedenda est, quod sit eo, aut magis vtilis, aut magis necessaria. sed quod gratiam illius auget, ac nobilitat ex robore addito. Et quod non sic ab omnibus conferri potest, ut baptismus, sed certum, & nobilitatem exigit Ministerium. Nunc videamus essentiam, quæ continet materiam & formam.

Materia huius sacramenti, est sacrum chrisma, quo in fronte vngitur, qui confirmantur. Num autem D. Apostoli confirmantes vsi sint chrismate, in dubio est apud patres. Dñi alij videtur negare, & rationem huius dare (D. Thom.) quod eo tempore spiritus sanctus secum è cælo adferebat materiam, nempe ignem, sub cuius specie tradebatur: quare nulla alia visibili egebat materia, nisi actione quæ erat manuum impositio. Alij vero, & vetustiores asserunt, Apostolos vnxisse; & cõsecrationem chrismatis ab Iesu Christo in cæna edoctos fuisse: Ita Fabianus martyr. qui passus est sub Decio anno dñi. 250. q. in epi. ad episco-

pos orientis, testatur ita sentire non modo ecclesiam Romanam, omnium Magistram; sed & Hierosolomitana, Antiochenam, & Ephesinam. & ex eo instituto, præcipit singulis annis consecrationem Chrismatis renouandam. Habet autem optimam rationem, quod materia sit chryisma. Et quod chryisma sit consecratum certis precationibus ex Domini præcepto. Ratio materiae est. Quod chryisma conficitur ex oleo, & Balsamo. Vtrunque autem maxime quadrat ad significandam (vt solet materia in omnibus) rem sacramenti: Oleum enim, quod pingue sit, & natura sua diffuat, gratiae plenitudinem exprimit, quæ per spiritum sanctum à Christo capite in alios redundat. atque effunditur sicut unguentum, quod descendit in Barbam Aaron, vsque in oram vestimenti, quem locum psalmi D. Augustinus de hoc sacramento exposuit. Vt & illum Apostoli Pauli. charitas Dei diffusa est in cordibus vestris &c. Ita & psal. testatur Christum unctum esse à Patre præconfortibus suis: Et Ioann. addit c. 1. Nos omnes de plenitudine eius accepisse. Balsamum quoque, cuius odoratus suavissimus est, & cuius unctio à putredine seruat, aptissime conuenit huic sacramento, odor enim significat, Deum per gratiam huius sacramenti ad se cor nostrum trahere. Monet etiam confirmationem ex ampliori gratia hic suscepta ita ornatum, vt odorare debeat virtutum suauitate, & coram Deo. Christi odor sumus Deo, & coram proximo. luceat lux vestra coram hominibus &c. & nemini ullam offensionem dantes. Quod vero præseruat à corruptione limata: facile & pulchre exprimit vim gratiæ, & virtutis quæ

in hoc sacramento suscipitur. Est enim robur spiritus sancti, quo munimur aduersus corruptiones omnes, vt vincamus, & triumphemus de omni tentatione, sicque incorrupti coram Domino Deo nostro in eius seruitio contineamur. Itaque liquet quam apta huius sacramenti materia sit sanctum chryisma, vel eius unctio, quæ immediata materia dici potest, & proxima. Quod vero chryisma prius benedicatur, & consecretur ab episcopo, tanquam à proprio sacramenti huius Ministro, rationem habet. Tum quod Christus in cœna postquam lauisset pedes Apostolorum, docuerit, vt D. testatur Fabianus. Tum quod non omnium sacramentorum materiâ æquali, aut vno modo præbuerit. Nam in aliquibus Christus ipse vsu suo materiam benedixit & consecrauit, vt de aquo Baptismi testatur Ioann. chryostomus, quod tactu Domini corporis sanctificata est: Ideo illam non necesse est benedici, vt apta sit materia. Materiam verò confirmationis, aut extremæ unctiois tactu, & vsu suo Christus non sanctificauit, quare magna ratione ex eius præcepto, verbis, & precationibus consecratur. Hæc de materia. Altera essentia pars est Forma. Et est verbum quod additum elemento, facit sacramentum. Verbum huius est: Signo te signo crucis; Confirmo te chrysmate salutis. In no. patris. Et filij. Et spiritus sancti. Forma aptissima explicans effectus mirabiles huius sanctissimi sacramenti. Hic enim fit homo Christi miles, ac tanquam signum Ducis sui accipit symbolum crucis, ideo dicit: signo te signo crucis. Hic etiam vt miles aptus sit, robur accipit ad congressum, vt pro Duce suo

fortiter

fortiter se gerat: ideo dicit, confirmo te chrysmate salutis. Hic omnia sunt Diuina virtute, cuius est dare gratiam, & robur, ideo addit. In nomine patris & filij &c. Addit. D. Bonauentura. Quod verbum incarnatum prius ab æterno in corde patris conceptum est, deinde ex vtero matris temporaliter editum est, sicque à nobis vult, & prius in corde per fidem concipi: Deinde suo loco, & tempore in lucem edi, & ore confiteri, confessione veraci, intrepida, amorosa. Vtrunque autem difficultatem habet. Ad tollendam igitur, inquit Albertus, difficultatem credendi, dicit episcopus. signo te signo crucis, quasi dicat imprimo tibi, & in corde suo symbolum veræ fidei, vt nullatenus dubites, vera esse quæ docentur de Christo. Ad tollendam difficultatem confitendi, addit confirmo te chrysmate salutis, quasi dicat vt quod credis firmiter, & intrepide profitearis, ac pro eius veritate tuenda, mala omnia patiaris, confirmo te, do robur, do spiritum. In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Hæc itaque vera integraque est essentia sanctissimi huius sacramenti: Talem agnoscit, & prædicat sancta Mater ecclesia catholica, cuius verbo, absque vlla ratione seu auctoritate, credendum est: sed & rationes, & testimonia patrum vetustissima, rem testantur: qui Christi est, tale hoc sacramentum agnosce, & venerari debet; qui ad Christum non pertinet, atque ab eius ecclesia se sequestrat, merito hoc sacramento se priuat, non enim iustum est, vt Christi robur, aduersus Christum, aut eius sponfam accipiat: frangan- tur hæretici, dissidentur castra impiorum, confirmantur, Diuinaque virtute repleantur Christi, & ecclesiæ filij,

vt pro veritate catholice fidei audacter, & firmiter pugnent, & vincant. Amen.

Apud Forum Sempronium. 2.
Octobris 1568.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

Homelia Secunda.

A quo, & quando instituta est.



T nomen significat, & essentia ipsa demonstrat, nobilem, ac præstantem esse confirmationem, ordinem scilicet militarem, quo ad præclara facinora pro Christi gloria, & propria salute edenda homines conscribuntur, & consignantur, insuper & superna diuinaque virtute muniuntur. quamobrem & nobilem fuisse institutionem, tum ab auctore, tum à vetustate æquum, quin & necesse est. Et hoc à nobis in præsentia est explicandum. Auctorem in primis querimus, à quo sacramentum hoc sit institutum. Et facile est inuenire. Ratio suadet, cum omnia sacramenta à D. nostro Iesu Christo sint instituta, eius auctoritate tradita, eius merito secundata, ex eius latere emanata: à quo solo gratiam, & vim illam diuinam habere potuerunt: restat quod & sacramentum hoc ab illo sit. Auctoritas quoque, & sanctæ catholice ecclesiæ, quæ de omnibus idem docet, & testatur. Et sancti Fabiani Pape, & martyris, qui de hoc sacramento specialiter asserit; chrysmatis ritum, & verba, quibus in eius ad-

mini-

Rom. 5.
Psalm. 44.

2 Cor. 2.
Matth. 5.
1 Cor. 6.

Ioan. 7.

Ag. 8.

Ag. 9.

ministracione sancta vtitur ecclesia, vntione demum in omnibus seculis Christum in cena precepisse. Et D. Tho. testatur Christum ex potestate excellentie, contulisse Apostolis rem huius sacramenti. i. plenitudinem gratie ad robur: ex hoc apparet, & alterum scilicet vetustas sacramenti huius in ecclesia: Non fuit ob signatio ista in testamento veteri, inquit Albertus, quia nondum Dux belli messias datus fuerat, cui milites conscriberetur. duce dato, & glorificato, statim in die Pentecostes, quasi pignus glorie Christi. vt Io. Nondum fuerat spiritus datus quia nondum fuerat Iesus glorificatus effusum est donum, quo apostoli sunt confirmati, & repleti spiritu sancto, quo roborati sunt ad promulganda Christi mysteria. Ad munus hoc destinauit Christus apostolos. d. euntes docete oes &c. Nouit quam durum, & difficile erat ministerium. Promisit auxilium. d. sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Dedit in die sancto Pentecostes. Et hoc fuit initium sacramenti confirmationis. Deinde Apostoli alios confirmauerunt per impositionem manuum, vt de Sarmaria narrat Lucas. Et de ephelinis baptizatis, & mox per impositionem manuum confirmatis a Paulo. atque idem vbique in omnibus sequutus est fructus, etiam cum visibili, & sensibili specie ignis, & linguarum dono quibus inuisibilia dona intus collata significabantur. sic autem addebatur inuisibilibus visibilia, eo nascentis ecclesie tempore, inquit Augustinus. lib. tertio de baptismo contra donatistas. c. 16. ad commedationem rudis fidei, & ecclesie primordia dilatanda Nobis visibilia illa non dantur, datur tamen charitas diffusa in cordibus, factis nobis significata visibili chrismatis & vntionis elemento. Et de hac

apud patres habita est expressa mentio; Ita D. Cyprianus. lib. 1. epist. 12. vngi necesse est eum, qui baptizatus est, vt accepto Chrismate esse vntus Dei, & habere in se Christi gratiam possit. Idem in sermone de cena domini. Hodie in ecclesia, cum ceteris vntionibus ad populum acquisitionis sanctificationis, in participatione dignitatis, & hominis sacrum chrisma conficitur. Tertullianus eius Magister libro de baptismo. De vntione, & manuum impositione meminit. d. Caro vngitur vt anima consecretur. Caro signatur, vt anima muniatur. Caro manus impositione adumbratur, vt anima spiritu illuminetur. Eusebius Cesarionensis tantum huic sacramento tribuit, vt dicere non dubitarit, Nouatum haereticum spiritum sanctum promereri non potuisse, quia cum baptizatus esset, in graui aegritudine signaculo chrysmatis non est signatus. Extant & decreta expressissima sanctorum pontificum & martyrum Urbani, Fabiani, Eusebij, Melchiadis. Ante hos omnes D. Dion. Areop. docens qua ratione hoc sacrum vnguentum conficitur, eoque vti oporteret. d. Baptizatum sacerdotes induunt veste congrua munditia, vt ad pontificem ducant. Ille vero sacro, atque prorsus diuino vnguento baptizatum signas sacratissimae communionis participationem facit. Ecc hier. cap. 4. Ex quibus satis patet, & veritas & nobilitas sanctissimi huius sacramenti, tum ex auctore Christo, tum ex vetustate, & consensu patrum; patere etiam potest ex Ministro, qui specialem addit nobilitatem. Et de hoc tertius quarebat Articulus.

Quis

Quis sit eius Minister.

Solus episcopus ordinariam habet potestatem, & conficiendi, & dispensandi hoc Sacramentum. quod quidem expresse patet in actis Apostolorum cap. 8. quod a Philippo Diacono sit Baptizata Samaria. Ad confirmandam autem missos ab Apostolis fuisse Petrum & Ioannem. Et idem facile obseruari potest, quoties in sacris literis de hoc sacramento fit mentio, quod nunquam manus alicui imponuntur, nisi ab Apostolis. Idem testantur patres vbique, praesertim Urbanus: Eusebius, Damasus, Innocentius, Leo, vt ex eorum Decretis patet. D. Augustinus conqueritur grauius, de corrupta Aegyptiorum, & Alexandrinorum consuetudine, quod sacerdotes audebant confirmationis sacramentum, administrare. Et ratio ipsa suadet; plures quidem ministros inferiores concurrere ad parandam structuram materiam: absolutionem vero operis ad solum Architectum pertinere. Cumque hoc sacramentum sit perfectiuum, iure ad summum sacerdotem pertinet quod etiam factum est ideo, vt ex hoc agnoscamus, sacramentum hoc, non tam simpliciter necessarium esse, quam baptismum, quam obrem, & a certo hominum genere dispensari. Adhibetur & quasi comminister patrinus, & subleuator, vt etiam in Baptismo, qui militem Christi velut in arenam ducit ad congressum, arma doceat, certandi artem, hostis fallacias, pugnae pericula narret: quibus modis se tueatur, quibus hostem feriat, qui nouit quam periculosa sit lucta, facile etiam noscet quam salubria & necessaria

pugnatio sint haec consilia. Et haec quoque subleuario, & patrinus ad hanc etiam, affinitatem contrahit quae legitima nuptiarum foedera impedit. Non autem multum refert an tenens sit masculus aut foemina: sed bene conuenit, vt qui erudire debet, sit eruditus & qui confirmandum tenere, sit ipse confirmatus.

Quibus, data sit confirmatio.

Certe non est tanta confirmationis necessitas ad salutem, quanta est Baptismi, sine quo nulla salutis spes, aut via. Quare neque mortaliter peccat qui non confirmatur, modo non praetereat ex contemptu: sed tamen magna priuatur spiritus consolatione, & perfectione, quae si non est simpliciter necessaria ad esse: certe ad bene esse & ad profectum est necessaria. Ita enim se habet confirmatio ad Baptismum sicut educatio & lactatio infantis ad generationem; christianos generat & facit Baptismus: Fortes autem & robustos facit Confirmatio. Vt tam dat Baptismus, vires dat Confirmatio. Qui scit quam grauis sit militia homini super terram, scit quam necessaria sit homini pugnatio aduersus principes & potestates, rectores tenebrarum harum, virtus ad se tuendum & repellendum. Ita D. Lucas describens primam illam in die Pentecostes. Apostolorum confirmationem dicit Et repleuit totam domum. Et iterum. Repleti sunt omnes spiritu sancto. vt intelligamus virtutem hanc spiritus sancti ad omnes Christi discipulos, ad totamque domum. i. ecclesiam pertinere. Recte autem consuevit esse sacramentum hoc paruulis ante usum rationis non dare: non enim necessarium est ad vitam,

vitam, quam iam habent ex Baptismo, sed ad luctam, & pugnam, ad quam ante usum rationis non vocantur, vel admittuntur. Quare optimum forte erit, si 12. annus expectetur, cum vires iam sunt expeditae, & discernitur bonum à malo: quod si non, certe ante septimum annum non sunt vngendi pueri; cum ante non sint rationis, aut mysterij capaces: contilia pugnæ capere non valeant, cum necdum pericula sentiant. Ut vero cum fructu, atque sacramenti reuerentia, tantum spiritus sancti robur percipiatur: monendi sunt confirmandi, praesertim qui adulta iam & firmiore ætate sunt, ut sese ad tantam gratiam accommodent. Peccata in primis contineantur, vasaque munda adferant, quæ Dei gratiam in se recipere valeant. De admissis culpis doleant, & satisfaciant, & ad arbitrium pastoris sese exerceant. Insuper intelligant, quid sunt facturi & mysteria sancti huius sacramenti percipiant, qua in re grauandi sunt pastores, qui quotannis sanctum chrisma distribuunt, & nunquam vel tribus verbis docent, aut doceri iubent, quid chrisma sit, quid secum ferat, quid exigit religionis &c. Tandem ieiuni adhibeantur corpore, & non nisi ieiunis dispensetur, quo loco laudabilis, & antiqua ecclesiæ consuetudo est renouanda: quæ cum alijs, quia est prætermissa, & in suscipiendo, dandoque chrismate & res ad puram carimoniam deducta est, excluso omni pietatis genere, facile apparet, quam iuste nos Deus diuino huius sacramenti fructu id est, credendi & confitendi robore spoliari: vitam præteritam segnitie agnoscamus, & corrigamus, ad Dei laudem, & animarum nostrarum salutem, sanctissimi que huius sacra-

menti religionem, & venustatem. Amen.

Apud Forum Sempronij . 2.
Octobris . 1568.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

Homelia Tertia.

Quid efficiat in confirmatis.



Non sine magna ratione sancta Mater ecclesia festum Pentecostes tanta solemnitate celebrat, festumque appellat spiritus sancti. Nam in eo, & maxime declarata est virtus spiritus sancti, sub speciosis illis & illustribus elementis: sonitu scilicet vehementi, linguis igneis, Flatu, quæ omnia dignitatem aduenientis spiritus & abundantiam declarabant. Et deinde in Apostolis ipsis ipsi potissimum, longe melius quam in aere aut igne, aut domo tota explicata est energia, & copia illa donorum amplissimorum, quibus per spiritum sanctum in illos, effusum, Diuina misericordia Christi ecclesiam ditauit, ornauit, & perfecit. Nullibi enim clarius quam in Apostolis Christi declaratum est, qualis, aut quanta, quam utilis & necessaria ad Christi opus sit confirmatio: & quam diuersa fithuius sacramenti Gratia, à Baptismi gratia quod egregie his verbis & numeris explicuit D. Melchisedes Papa, In Baptismate homo recipitur ad militiam; in confirmatione armatur ad pugnam. In fonte Baptismatis spiritus sanctus plenitudine tribuit, ad innocetiam

In

In Confirmatione profectioem ad gratiam ministrat. In Baptismo regeneramur ad vitam; post baptismum ad pugnam confirmamur. In Baptismo abluimur, post baptismum roboramur. Regeneratio per se saluat in pace; Confirmatio instruit ad agones. Practica huius rei est ipsa historia petecostes, quam de confirmatione Apostolorum texit D. Lucas Evangelista; ex qua scilicet facile cernere est, quales Apostoli post baptismum fuerint, utcumque per illum in Christi ecclesia & schola positi fuerint; adde locum primarium, dexteras, & sinistras. i. aposto. latus munus fortiti; comites vitæ, & mortis testes affecti: Resurrectionis etiam conscij, multisque argumentis certiores facti, ascensionis tandem spectatores: Deinde quales ex dono confirmationis in die pentecostes suscepto effecti fuerunt. Patet enim quod Baptizati illi, & discipuli assidui, ante passionem & sub ipsam passionis Domini horam, adeo infirmi, & remissi fuerunt, ut percusso pastore, statim omnes effugerint eo relicto: Petrus etiam, magnus ille & diues promissor, qui & sapius se moriturum cum Christo sponderat, ad vnus mulierculæ vocem, ter negauit post resurrectionem, tamen à mulieribus & angelis moniti & confortati, tamen omnes propter metum Iudeorum, clausis ianuis delitescabant; & quanto cum labore ad locum illum deducti sunt, dum suas quisque res ageret; de Christo vero, aut eius ecclesia parum curaret? Et tamen gratiam Baptismi verè susceperat. Tacti vero & repleti virtute spiritus sancti in die pentecostes, plane alij effecti sunt; ac si cor nouum, spiritum nouum; linguam & os nouum susceperint, audet omnia; prodeunt, narrant; nomen

Christi palam etiam in Sinagogis glorificant: nil tibi foelicus, quam si pro nomine Iesu contumeliam patiarur. Et tandem, Hi confirmati doctores sunt mundi, fundatores ecclesiarum, principes orbis terrarum; tanto spiritu pleni, quod & alijs, spiritum sanctum impertiunt; linguas, scientiam, poenitentiam &c. Ex his itaque facile ad articulum respondebimus, docebimusque, quid efficiat sacramentum hoc in confirmatis. sunt hi effectus eius. Primus, Gratiam baptismi confirmat, iusque æternæ vitæ datum fidelibus in baptismo eadem diuina auctoritate stabilis. Secundus, Gratiam baptismi auget & perficit, quod & omnia faciunt sacramenta ubi rite percipiunt. Ita D. Tho. In baptismo datur grā ad sufficiency, In confirmatione datur ad copiam: Ita de apostolis dicit Lucas. Repleti sunt spiritu sancto. Et D. Petrus. effudit hoc donum abunde quod videtis. Tertius, robur & vim proprie tribuit homini & militi Christi, ut omnia possit in eo qui ipsum confortat omnia audeat, velit & valeat pro Christi gloria; iterum dico, hæretici quia gratiam, & robur hoc despiciunt nullam habent in fide constantiam; quotidie mutant catechismos, quotidie noua aut perdunt, aut inueniunt sacramenta. Et ob hoc potissima dicitur confirmatio. Ad hoc alludit verbum illud domini nostri. Donec induamini virtute ex alto. ut significet, spiritum sanctum per eius gratiam incrementum, lorica & clypeum quendam homini suo conficere, ad repellendam inimicorum telam; ad sui nominis gloriam fortiter propugnandam. Quartus Characterem in anima imprimit, quasi sui Ducis sybolum quo inimicis christi formidabilis redditur. Et ex hoc redditur sacramentum etiam

811 hoc

hoc non minus q̄ baptismus irreiterabile. Quis iam non intelligit o charissimi, quàm nobile quàm expediens, quàm utile infirmitati humane sit hoc sacramentum? quantum debemus Deo, Et spiritui sancto de hoc dono gratias agere? quanta aviditate ad ipsum accedere, aut filios nostros adducere, quanta cum & diligentia gratiam istam inter tot mundi pericula conferuare? quid vero dicemus de ijs qui debilitates, & infirmitates suas ita amant, vt robur & virtutem hanc despiciant? Gratiam hanc aut nō suscipiant, aut susceptam, quasi superflua statim abijciant? quid vero de ijs, qui nō modo saluti suæ nō cōsulunt, non modo non se tuentur ab aduersarijs, qui ad perniciē, & interitum prouocant: sed ipsimet hostes suæ salutis armant, muniunt, roborant contra seipso? qui membra sua faciunt arma iniquitatis, & iubent seruire immunditiae? certe isti indigni sunt, quibus hoc sanctum chrisma reueletur; quibus de his mysterijs verbum vllum vel minimum habeatur. Consideremus iam ritus & carimonias, & finiemus.

*Quid significant adiuncta
Carimonie.*

Pulcherrimæ, atque illustrissimæ sunt carimonie, quibus ecclesia sacro sanctum hoc sacramentum ornauit, quibus & gratias hic exhibitas, & officia deinceps à confirmatis præstanda significare voluit. sunt autem quatuor in summa. Prima est ratio temporis quo potissimum voluit sacramentum hoc ministrari: scilicet in festo pentecostes, quo nimirum primitus ecclesiæ donum, & robur

hoc accepit in sanctis Apostolis, vt simili & eam gratiam rememoremus & sanctorum Apostolorum precibus adiuti, idem nos donum capiamus, & gratiam susceptam ad illius memoriā exigamus; sicque corda nostra velut duplici flamma incitemus. Secunda est vnctio frontis, quæ eam in specie spiritus sancti hic dari significat, quæ frontem munit, obduratque aduersus omnia tentationum genera, quæ nos à Christi gloria promouenda possent deterrere: liberat ergo ab omni metu, datque audaciam, & frontem ad omnia pericula fortiter pro Christi nomine subeunda. Ita apud Ezechiel. Ecce dedi frontem tuam duriorē frontibus eorum. Frons ista expugnat hæreses; oppugnat mundi vires, martyres facit &c. Aequum etiam erat, vt Christi symbolum milites Christi in fronte gererent, quo professionem suam ubique vel ipso primo occurſu declararent. Tertia est percussio maxillæ. qua admonetur confirmatus se ad multa discrimina vocari, quæ omnia patienter sunt toleranda; se ad ferendam non modo ad prædicandam crucem expediri, scholar. Christi, patientiæ esse, aduersa omnia inuictō animo ferenda esse, hanc esse propriam huic sacramento gratiam & virtutem. Quarta est pax, quæ per osculum datur. Vt inter illa omnia aduersa & malorum diluua, intelligat miles Christi, se adhuc pacem in Christo, per gratiam hic susceptam habiturum. Pax enim Christi exuperat omnem sensum, & exultat in corde, quicquid extra patiamur. Dei sedes est cor. Ibi pax retinenda; & felix erit omnium malorum exitus. Deus enim christianorum, Deus pacis est, atque eius pacis, cuius nullus erit finis. Et hæc tandem

tandem sunt, quæ de sacramento confirmationis à Pastoribus, sunt docenda, & à fidelibus retinenda.

*Epilogus totius huius
tractatus.*

Sex sunt in summa tribus Homilijs petita & declarata. Primum, de nomine & essentia confirmationis. Quod nomen rei conforme est, quando hic milites Christi confirmantur idest robur nouæ gratiæ accipiunt, quo instruuntur ad agonem. Quod materia aptissima est sanctum chrisma, ex oleo & Balsamo non sine magna significatione confectum. Quod forma, est verbum: Signo te signo crucis: confirmo te chrismate salutis. In nomine patris & filij. &c. Et ex his vere integratur & perficitur substantia huius sacramenti. Secundum. De auctore & tempore quo institutum est hoc sacramentum. Quod auctor huius, vt omnium fuit D. N. Iesus Christus. Quod ex Beatissimo Fabiano, in cœna docuit cōfectionem Chriſmatis, quo modo perpetuo est vsa ecclesia. Apud quā celebris & continua est sacramenti huius commemoratio. Tertium, quod Minister legitimus est episcopus, quod patrinus merito adhibetur pugnaturis. Quartum, quod omnibus dandum est hoc sacramentum, rationis tamen capacibus, non ante septennium: Recte dispositis, instructis, & ieiunis. Quintum. De effectibus. Quod Gratiam Baptismi confirmat. Quod auget & perficit. Quod robur dat, & vim pugnaturis pro Christi gloria. Quod characterem imprimat, quasi Symbolum Ducis.

Sextum, De carimonijs, quod sunt quatuor, & aptissimæ. Prima ratio temporis in pentecoste; ad memoriā primi doni. in Apostolis. Secunda, vnctio frontis, ad pellendum timorem Tertia, percussio maxillæ, ad suadendam patientiam. Quarta, pax erit & quies beata per omnia secula seculorum. Amen.

*Apud Forum Sempronij. 3.
Octobris. 1568.*

DE SACRAMENTO
EXTREMAE
VNCTIONIS.

Homilia Vna.

De essentia, auctore, ministro, effectibus sacramenti,



Eus qui diues est in misericordia, replet nos omni bono, tantum ne beneficentiam eius respiciamus; sed donis eius frui velimus: sic semper adest nobis, sicque diuina gratia nos circuit, vt in iplo viuamus, moueamur, & simus; sicque ex ipso, per ipsum, & in ipso sint omnia. Ex eius manu, quasi creatoris in hanc lucem ingredimur, atque per sacramentum baptismi, velut renati Christo inserimur, vt in eo viuamus. Per eius manum velut rectoris in sacramento confirmationis, munimur, & armamur ad luctam, vt in eius gloriam moueamur & exerceamur. Tandem vt terminus motus sit gloriosus, prout ipse misericors, & miserator constituit; scilicet

in sine pericula potiora constare, si bene, aut male cedat sciens & hostes quicquid habent virium in eo puncto expedire, vt opprimant; sciens & vires hominis tum corporis, tum animæ infirmitate eo potissimum tempore inualidas esse. Ad eam infirmitatem subleuandam, ad hostis artes eludendas, ad hominem suū dirigendum, vt transeat ex hoc mūdū ad patrem, & in ipso, qui vita est, viuat perpetuo: Nouum, & speciale instituit sacramentum, extremæ vnctionis, quod alio nomine dicitur, Sacramentū exeuntiū. De hoc à nobis in præsentia agendum: optamūque vt quæ dicitur sumus, & attente excipiantur, & memoriæ firmiter mandentur, quanti enim refert, vt homo de hac vita decedens, bene aptus, & cōmodus accedat ad Dei faciē, vt ab eo sine querela recipi, admittique ad regnum possit. Tanti refert vt ad sacramentū hoc sciat se præparare; vt eius gratia perfrui, & per eam, quasi vestē nuptialem, sponso suo Christo se feliciter præsentare. De Sacramento igitur isto parçula hæc capita discutimus. Primò, quid nomen inferat. Secundo. Num vere sit sacramentum. Tertio, quale sit, cuius essentia. Quarto, quotuplex sit. Quintò, A quo institutum. Sextò, A quo dispensandum. Septimò, quibus sit dandum. Octauo: quo modo. Nono, quoties. Decimò quorum, & in quem usum, quæ omnia Deo dante, & breuiter, & dilucidè, aperiemus ad Dei gloriam: & miram viatorum, seu executium vtilitatem.

Primò. De nomine, facilis est explicatio, quod vnctio dicitur ab oleo, extrema dicitur, tum quia inter omnes vnctiones à Christo præceptas, hæc postrema est, quæ scilicet sequi-

tur & eam quæ in baptismo, & eam quæ in confirmatione tribuitur: tum quia (vt docebimus) non datur nisi homini in extremis vitæ periculis agenti, qua ratione & dici solet, sacramentum exeuntium.

Secundò. Num autem sit sacramentum. Dicimus quod sine dubio est vnum ex septem ecclesiæ Sacramentis, & patet autoritate, & ratione. Autoritas est sacri Concilij Tridentini, quod multa post alia cōcilia, etiam sub anathemate, sic statuit, & decreuit ab omnibus fidelibus tenendum esse. Ratio theologorum est, quod in hoc differt sacramentum, à sacramentali, inquit D. Thom. quod sacramentum est actus ecclesiæ, qui attingit effectum principaliter intentum in administratione sacramentorum, qui est curatio animæ à peccatis. Sacramentale autem est actio, quæ non quidem attingit effectum illum, sed ordinatur ad illum. Extrema vero vnctio attingit effectum illum, ergo est sacramentum. Minor probatur ex verbo D. Iacobi dicentis, si in peccatis fueris, dimittentur ei. Cum itaque vnctio ista, sit signum exterius, ordinatum ad deletionem peccati, & sanctificationem hominis, cuius imaginem gerit, & causa existit: relinquitur satis probatum, quod verum est sacramentum.

Tertio. Quale vero, & cuius essentia sit. Dicimus, quod veram, propriamque habet materiam, & formam ex quibus constat. Materia est Oleum Oliuæ, sanctificatum, & consecratum ab episcopo, quod oleum, expressit Iacobus, quod oleum oliuæ patet, quia simpliciter oleum, sine additione prolatum, stat pro nobilitate, & est oliuæ. Apta etiam materia

ria

ria ex proprietatibus, quibus effectus sacramenti huius exprimere potest; quod lenit, quod fouet, quod penetrat, quod splendet: hæc enim omnia facit Diuina gratia in homine infirmo quem vnguimus, ad dolores eius mitigandos, ad subleuandum spiritum &c. Quod verò sit oleum consecratum ab episcopo: exigitur inquit D. Thom. quoniam omnis efficacia sacramentorum descendit à Christo: illa igitur sacramenta quibus ipse usus est, ex eius usu habent efficaciam, vt aqua in Baptismo ex cōtactu carnis suæ: Et ideo benedictio aquæ in Baptismo nõ est necessaria: eam vero quibus ipse usus non est, de necessitate requirunt benedictionem & consecrationem. non enim causant effectus tales ex proprietate naturæ, sed ex Christi virtute, quæ illis immittitur ex benedictione. Formam habet Dei verbum ab vngente prolatum. Et est sollemnitas illa præcatio, qua vtitur ecclesia Rom. d. Per istam sanctam vnctionem indulgeat tibi &c. hoc enim in sacramentis tribuit forma & verbum quod cum materia ex se sit indeterminata, determinat eam ad speciales effectus, vt hic oleum ad sanitatem, & alleuacionem conscientia, qua ratione in omnibus sacramentis simpliciter necessaria est forma. quod autem in hoc ecclesia vtatur pro forma verbo deprecatiui, quod non solet in alijs, non est temere factum. Primò, quoniam Apostolus Iacobus sic precipit. d. Et orent super eum, & oratio saluabit infirmum, quibus autem verbis, aut modis orandum sit, & si Iacobus non expressit, ad nos tamen fidei patrum traditione manauit: ita vt omnes ecclesiæ sint conformes, saltem in sententia; tamen si aliqua in verborum parua mutatio. Secundo, quo-

niam suscipiens hoc sacramentum, est viribus destitutus, indiget orationibus subleuari, quare vltimum est pie matri ecclesie, eum sic commendare. Tertio, quia datur exeuntibus: quoniam iam desunt esse de foro ecclesiæ, & in solius Dei manu conualescunt; quare illi vni commendantur, & committuntur. Quarto, quia per hoc sacramentum non semper, neque ex eius vi ordinaria habetur sanitas corporis sed spiritus: vt hæc quoque impetretur, additur oratio, vt quod non habetur ex vi sacramenti, habeatur (si expediat) ex vi orationis: Non exprimitur tamē in forma sanitas corporis, quia non est effectus sacramenti principalis: sed animæ alleuatio. Quod verò sit forma conueniens hæc præcatio patet: quia exprimit sufficienter primo sacramentum, cuius est forma. d. Per istam vnctionem; vnctio enim est sacramentum hic vt in baptismo ablutio. Secundo, tangit virtutem quæ operatur in sacramento. d. Per suam piissimam misericordiam. Tertio tangit effectum ex diuina misericordia causatum, vel causandum. d. indulgeat tibi Deus &c. Hæc de essentia.

Quarto. Quotuplex autem sit. Dicimus quod vnum est, vnitatis ordinis, quia & si plures habeat vnctiones, vt pluribus partibus corporis applicantur, omnes tamen applicantur ad vnum significandum. Sacramenta autem cum sint signa, ex hoc specificantur quod signant, & significant vnum vel plura. Ita domus vna est, & si ex pluribus constet partibus. Regula igitur est, quod si vna actio sufficit ad significationem perfectam, vnitatis sacramentalis in illa vna consistit, vt in confirmatione. Vbi autem significatio potest esse in vna & pluribus, vt baptismus in vna,

in vna, vel pluribus immersionibus. In vna, vel pluribus stat vnitas baptis-
mi. Vbi vero perfecta significatio ne-
quit esse nisi in pluribus actionibus,
in pluribus necessario stat vnitas &
perfectio sacramenti, vt in eucharistia,
quæ duplicem habet refectionem ci-
bi & potus. Ita in vnctione extrema,
quæ singulos sensus tægit, vt singulis
adhibeat sanitatem, omnes autem istæ
actiones vnifertur in vna actione com-
pleta, quæ est omnium exteriorum
sensuum vnctio; quæ vna est aggre-
gatione, atque ita vnum facit sacra-
mentum.

Quintò. A quo vero sit sacramen-
tum hoc institutum. Cum constat
quòd sacramentum est, statim con-
stat à quo sit institutū; omnia etenim
sacramenta instituta fuisse à solo Do-
mino Nostro Iesu Christo, & autho-
ritas ecclesie, ac conciliorum probat:
Et ratio. Nam cum sacramenta perti-
neant ad fundamentum legis nouæ,
patet quòd eorum institutio pertinet
tantum ad legislatorem. Cum etiam
sacramenta gratiam conferre debeant
& remissionem peccatorum; Et hoc
potissimum, de quo Iacobus tot
pollicetur, quod alleuiabit infirmū,
quod peccata remittentur &c. patet,
quòd è suo capite, suaque authorita-
te ista promittere non potuit, nisi
ex præcepto & institutione Domini.
A quo enim sacramenta habent effi-
caciā; ab eodem habent institutio-
nem. Firmiter itaque credimus sacra-
mentum hoc institutum, & præcep-
tum fuisse à domino nostro Iesu
Christo, atque edum ex eius præ-
cepto promulgatum à Iacobo Apo-
stolo, cuius verba de hoc sacramento
exponunt & intelligunt sancti patres
Chrylostomus, Augustinus. D. In-
nocentius primus scribens ad Decen-

tium Eugubinum. D. Bernardus libr.
de vita D. Malachie Concilium Flo-
rentinum: Et tandem Tridentinum,
quod egregie ex hoc vno Iacobi lo-
co, & materiam, & formam, & mi-
nistrum, & effectus, & materiam su-
biectam huius sacramenti colligit:
sed & antequam de hoc D. Iacobus,
aliquid statueret; insinuatum saltem
si non institutum, aut præceptum à
Domino legimus hoc sacramentum,
dū apud Marcum c.6. legimus, Apo-
stolos infirmos oleo unxisse, & cura-
se. Non enim credendum est Aposto-
los sic egisse ex suo capite, neque etiā
ex arte, non enim erant medici corpo-
rum: sed ex Domini præcepto; vt de
baptismo idem fecerunt. Alioqui si
sacramentum hoc Iacobus, aut Apo-
stoli instituisent, ecclesia posset abro-
gare, quod nullo modo est conce-
dendum.

Sexto. A quo sit dispensandum. Re-
spondet D. Iacobus. d. Inducat pres-
biteros &c. Et per presbiteros in-
telligit concilium Tridentinum non
ætate seniores, non primores in po-
pulo; sed aut. episcopos, aut sacerdo-
tes. Admitti nullo modo debent laici
ad ministerium hoc, cuiuscunque
sint meriti, aut sanctitatis. Cum
enim hoc sacramentum includat re-
missionem peccatorum, vt testatur
Iacobus, patet quòd à non sacro dis-
pensari non debet, rāto magis, quòd
non est sacramentum necessitatis vt
Baptismus. Ad simplices autem sa-
cerdotes deductum est; & non solum
episcopis reseruatum; tum ob dignita-
tem episcoporum, sæpe in grauioribus
occupatorum, ne cogantur quoscun-
que infirmos adire. Tum ob commo-
ditatem infirmorum, ad quos omnes
vnus episcopus in tota diocæsi non
tam facile posset accedere, quòd si
quan.

quandoque legitur in vitis sanctorū
patrum, infirmos quosdam à laicis
Dei seruis, quandoque & à sceminis
vnctos sanatos vt de D. Genouefa,
& de discipulis beati Antonij abba-
tis (quod Ruffinus testatur libr. 2.
ecc. histor. cap. 4.) intelligendum est,
factum fuisse per gratiam gratis da-
tam curationis sanctis illis sic præsti-
tam ex merito personarum: non au-
tem per gratiam sacramentalem, qua
lem secum fert extrema vnctio: qua-
re & non sacro dispensari non de-
bet: presbiter enim in huiusmodi mi-
nisterio, qualiscunque sit, modo legi-
timus, sustinet Christi & ecclesie per-
sonam: & ea ratione Christi gratiam
distribuit.

Septimò. Quibus sit dandum.
Exprimit Iacobus. d. si quis infirma-
tur: Non igitur conferri hæc vn-
ctio debet sanis, vt cunque pericu-
lum vitæ subeant vel ex nauigatione,
vel ex militia, vel alio quouis casu.
Non etiam infirmis quibuscunque,
nisi in eis extremum vitæ timeatur,
est enim extrema vnctio. Non pue-
ris. non enim habent actualem ali-
quam impuritatem vel infirmitatem
ex culpa, ad quam subleuandam sa-
cramentum hoc institutum est. Non
amentibus, aut furiosis, qui nūquam
fuerint compotes mētis: debet enim
hoc sacramentum & cum reueren-
tia tribui, & cum reuerentia suscipi.
Non impoenitentibus. Tales enim
non sunt capaces alicuius gratiæ sa-
cramentalis, quæ frustra tribuere-
tur, & cum iniuria sacramenti. infir-
mis itaque impendenda est vnctio
ista; Et ijs tantū qui in summo sunt
periculo constituti; sic tamen vt non
prorsus prostrati sint, & viribus ani-
mi destituti. quo loco maxime errant
qui illud tempus ægroti vngendi ob-

seruare solent, cum iam omni salutis
spe amissa, vita & sensibus carere inci-
piat: nullamque ideo possit adhibere
pietatem, aut deuotionem, quæ ta-
meti multum prodesset, ad vberiorē
sacramenti gratiam, & fructum susci-
piendum. quare obseruandum hoc
loco id maxime tempus est. Cum æ-
grotus ex vrgente morbo in pericu-
lo vitæ positus est: nec tam ita attri-
tus & deiectus est morbo, quin intel-
ligat quæ circa se funt: optet, velit,
poscat se hoc sacramento iuari.

Octauo. Quo modo dandum sit.
Dicimus, quòd vnctio ista locum ha-
bet cuiusdam medicinæ, quare & ap-
plicari debet infirmo modo quodam
medicis consueto. Modus vero est;
vt non vngatur totum infirmi cor-
pus sed locus, vel loca vnde morbus
velut à radice, aut radicibus origi-
nem habet. Non ergo hic vngende
sunt omnes corporis partes, sed ea
quæ sunt velut principia infirmita-
tum. quæ scilicet sunt velut sensuum
instrumenta: Cum enim principia
agendi, sint etiam principia peccan-
di, peccatum enim consistit in actio-
ne, ideo in illis partibus vbi maxi-
me vigent ea principia debet vn-
ctio fieri. Principia vero agendi in
nobis sunt potissimum tria: primum
est directiuum ex cognitione; & hi
sunt sensus, vnde nobis inest omnis
cognitio, secundum est appetitiuum
ex concupiscentia, tertium execu-
tiuum & motiuum. Propter pri-
mum vnguntur organa sensuum, o-
culi, aures, nares, os, manus; propter
secundum renes: propter tertium pe-
des, sunt enim hi nobis principium
motus & incessus.

Nono. Quoties autem dari deat:
Dicimus, quòd sacramentum hoc ex
sua natura est iterabile, quā nō relinq-
post

post se effectum aliquem indelebile, aut perpetuum. qualem relinquunt Baptismus, confirmatio, & ordo, scilicet characterem in anima, atque ideo repeti nequeunt, hoc tamen sic intelligendum est, quod in vna eademque infirmitate, cum positus est infirmus in summo vitæ periculo, semel tantum vngendus est. In pluribus autem infirmitatibus, quoties ad eius modi periculum venerit toties inungi poterit.

Decimo. Quorsum, & in quem usum vngendus sit infirmus. Dicimus, quod ad duo potissimum in homine infirmo respicit hoc sacramentum, primo ad sanandam animam à peccatis: secundo ad sanandū corpus. Duo ista tribuit sacramentum, non tamen æqualiter: primum enim principale, & ordinarium est: secundum vero consequens, & non nisi cum conditione, si scilicet conferat salutem corporis, ad salutem animæ: vt vero hæc distinctius numerentur. Dixit Aureolus quod septē sunt huius unctionis effectus. Primus est deletio, & remissio peccatorum leuiorum. i. venialium: grauiora enim iam debent esse per penitentiam sacramentum, aut contritionem remissa; secundus est: Diminutio poenæ temporariæ, culpæ, etiam mortalibus debita, quam Iacobus vocauit alleviationem. Tertius est, Gratiæ augmentatio, non tantum ex deuotione ministrantis, & suscipientis, quantum ex vi operis operati huius sacramenti, cui sic Diuina assisistit virtus, & misericordia, quod semper auget gratiam. Quartus est, prior mentis lætitia, & robur contra timores mortis, qui tunc potissimum insunt morituro, tum exponere peccatorum, de quibus tunc grauissime conscientia accusat, tum ex

imminente Dei iudicio, ad cuius vultum mox se ex morte constituet. Iuuat hoc sacramentum, vt bono animo, Diuina hic gustata misericordia morti occurrat homo Christi. Quintus, est virtus & robur aduersus Satanam tunc maximè insultantem, maximè peccata obijcientem, maximè ad desperationem trahentem. sicque angustiam conscientiam prostermentem. erigit eam, alleuiatque hoc sacramentum. Sextus est salus corporis, vbi expedit: vel ad fidei gloriam, vt in primitiua ecclesia; vel ad infirmi salutem. alioqui, parum refert num hac, aut alia vice, periturus omnino, pereat. Potest etiam accidere vt non sanentur vncti, vel quod non multa cum deuotione unctionem susceperunt: vel qui vnixerunt, parum fidei, aut pietatis adhibuerunt. Septimus est protestatio decedenti, quod permāserit in fide militantis ecclesie: sicque recipiendus sit in Triumphantem: vbi cum Christo victorum capite, eius oleo delibutus, & ornatus viuat & regnet per omnia secula seculorum. Amen.

Romæ. 10. Nouembris. 1565.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Homilia Prima.

PRO O E M I V M.

VT vbique locorum, & temporum vigilat inimicus Dei ad nostra damna; circuitque quærens quem deuoret. Ita ibi diligentior, & impotior est, vbi sese magis nocere intelligit. Ob hoc duo potissima ad euentendam

tendam Christi ecclesiam, & tollendam ex ea pietatem omnem est insectatus, tanquam ea in quibus vniuersam religionem constare sciebat; nepe Dei verbum, & sacramenta. Videbat enim per Dei verbum mundum vocari ad Deum: per sacramenta vero vniri Deo. Conatus est igitur à principio verbum Dei inuertere, & negare. d. nequaquam moriemini, & sic semper vel negare, vel inuertere, vel verba, vel sensum corrumpere; negocium maximum habent infideles vt tollant Dei verbum, hæretici vt corrumpant. Conatus est etiā sacra dare. Ita à principio aram Chaii opoposuit Aræ Abel, & sic semper noua sacrificia induxit, vt vera opprimeret saltem confunderet; non enim potest stare mundus sine religione; Religio sine sacramentis, & sacrificijs. Hinc magnum illud, & perpetuum negotium quod habent hæretici circa sacramenta, vt negent si possunt prorsus tollant: saltem fœdent, & contaminent. Vt vero simul vtrunque tollerent, & verbum, & sacramenta, callidus ille astutus venerator, conatus est ordinē, & misterium veriusque, vel tollere vel confundere, vel contemptibilem reddere, vt simul ea omnia quæ ab ordine, & sacerdotio tractantur, quæ duo illa sunt potissima, verbum, & sacramenta, vana, confusa, vilia, & cōtempta redderet, sicque mundi lucē & salutē impediret. Hinc tanta illa sola sollicitudo hæreticorum, vt sacerdotium, & ordinem sacrum confundant cum profano, docentes nihil discriminis esse inter laicos, & sacros. oēs ex æquo esse sacerdotes; omnesque si à populo vocentur, posse & verbū Dei prædicare, & sacra facere, & orare pro populo; quid enim potuit Satan excogitare, quod efficacius esset ad sacra omnia confundenda, quam mixtionē & confusionem hanc? Vt enim ordo in ecclesia fundamentum est, & regula & tutela veræ pietatis, ita ordinis confusio principium omnis impietatis. Nos itaque vt huic magno malo, quātū possumus occurrā, hoc loco de ordine, deque Hierarchia ecclesiastica, tractabimus, vt locum, gradus, munus, ministerium que eius in Christi ecclesia à cæteris ordinibus distinctū demonstrēmus, doceamus omnia sine hoc, cætera sacramenta omnia, aut cōfici nō posse, administrarique; aut sua dedita solemnitate, pōpa, & cerimoniam prorsus carete. Proderit autem ista ordinis explicatio; primum nobis ipsis, & ijs qui dea ea ad populum tractabunt, munusque sibi impositum, & onus dicendo sentient: Deinde alijs qui ecclesiasticæ vitæ rationem ingressi sunt; & in sortem Domini iam vocati, vt eodem pietatis studio afficiantur; & earū rerum cognitionem percipiant, quibus instructi viā ad vltiores gradus facilius munire possint. Reliquis etiam fidelibus, & toti populo christiano proderit; vt intelligant quo honore digni sint Dei ministri, quo spiritu, qua ipse, aut seipos, aut liberos ad hoc ministerium inducere debeant. sciantque vitæ genus quod sequi volunt. quale sit. Ne vero de ordine sine ordine tractemus, capita hæc de ipso petemus, & pro Dei gratia nobis concessa expediemus. Primò loco Necessitatem ordinis in ecclesia. Secundò, Nōbilitatem & eminentiam. Tertiò, quiditatem & essentiam. Quarto. Numerum & pluralitatem. Quintò, summū gradum. Sextò, institutionem & latitudinem sacerdotii. Septimò, qualitatem ordinantis. Octauò, qualitatem

F. Franc. Vice.

Itt ordi

ordinandorum. Nono. effectus. Res magni momenti est, magnam Dei gratiam continens, magnam mundi salutem comprehendit: iuuare plurimum potest si recte intelligatur, & tractetur; orate, & diligenter audite:

De necessitate ordinis in Ecclesia.

Ex multis patet necessitas ordinis Ministerij huius de quo loquimur in ecclesia. Primum ex lege. Nam lex, & sacerdotium se consequuntur. Nulla unquam fuit aetas sine lege, & ideo nulla sine sacerdotio, prima enim legis pars est, quae ad Religionem spectat. Vt docet & ipsa natura Deum colendum esse. Ita ergo se consequuntur lex & sacerdotium, ut D. Paulus dixerit. Translato sacerdotio, necesse est ut & legis translato fiat. Ita suam habuit legem natura in mundo illo originali, suum etiam habuit religionis ritum, suas oblationes, & suos ministros, quorum manu fierent. Suam legem habuit populus Israel. Cultum speciosum; Et sacerdotium, atque ordinem in domo leui splendidissimum. Secundò, ex usu sacramentorum, sunt enim sacramenta omnia vasa gratiae diuinæ. Necessarii igitur sunt Ministri qui effundant & dispensent. Item sacramentorum fructus consistit in usu; qui non vitur, nihil ex eis percipit: usus non est, nec esse potest sine Ministris. ordo dat Ministros, quare sine hoc, nullus est usus sacramentorum: aut certe non est solennis. Tertio, ex perpetua successione Ministeriorum in ecclesia. Vt enim inter laicos Matrimonium est seminarium, quo conseruatur et propagatur populus christianus: Inter clericos or-

do est leuitarum, quo propagatur Ministerium ecclesiasticum. Quarto, ex fortitudine, & robore ecclesiae. Nam can. Terribilis est ut castrorum acies ordinata. Et hinc terribilis est aduersariis, quia ordinata. Ita quod ordo neruus est, & robur ecclesiae catholicae, ex quo ordine est Apostolica. Non mirum si haeretici, volentes ecclesiam turbare & confundere, nituntur ex ea ordinem tollere: Nos e contra qui ecclesiam tuemur, debemus ante omnia ordinem defendere: Ne cum haeretici veniamus in eum locum, ubi umbra mortis & nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat. Ex ijs igitur omnibus agnoscimus necessitatem ordinis in ecclesia. Nunc secundo loco tractemus Nobilitatem.

De nobilitate ordinis.

Nobilitatem ordinis multa declarant in testamento veteri, ut quod ex certa & sola tribu leui discernitur: quod sortem, aut partem nullam habet in terris, ut intelligamus, eam esse Dei manu specialiter pedere: quare & ad eam alenda ceterae omnes obligantur, quod certam rationem, & quidem sacram, & significantem habet in vestimentis; ut non tam splendet sol oriens, quam sacerdos & pontifex: ubi sanctuarium suis instructus vestibus intrat, quod certa, & sacra & veneranda omnia habet ministeria inter Deum & homines: ut mundum reconciliet, pacificet, doceat, benedicat &c. Verum haec dignitas & nobilitas longe clarius splendet in testamento nouo, potissimum ex sacerdotio, quod supremum in ordine locum habet. Tantu enim in hoc seculo diu-

nae

E. Pet. 2.

nae gratiae Sacerdotium christianum praeminet illi iudaico ut in eo vocatum sit Regnum sacerdotale, quod a regno penderet sacerdotium. In hoc autem vocetur Regale sacerdotium. superat enim regalem & humanam, quin & angelicam omnem potestatem: Et hoc potissimum ex tribus. Primo ex interpretatione Diuinæ uoluntatis. Verbum enim habet clarissimum, & lucidissimum. Cuius intelligentia uera & arbitrium est penes solum sacerdotium. Ita quod sit os Dei; de quo Christus, qui uos audit me audit. habet ergo quasi thesaurum Diuina secreta, Diuina mysteria; & omnem ueritatem, quam a spiritu sancto didicit: ut inquit Paulus, etiam si Angelus de caelo euangelizauerit aliter, non sit illi credendum. Secundo ex regimine corporis mystici Christi, potissimum circa iustificationem, quod opus Diuinum, non humanum, non Angelicum est. Remittit peccata, infundit gratiam. Ego, inquit, te absoluo. Non dicit: Deus te absoluit. sed Ego te absoluo, innuens Diuinam auctoritatem, sibi & Ministerio suo uere impressam. Tertio ex Diuina auctoritate quam habet circa corpus Christi uerum, ut conficiat in sacramento, ut offerat, ut credentibus communicet. In quo omnium maximo opere; Angelos quidem habet testes & spectatores, at minime adiutores; opus enim hoc superat omnem Angelicam non modo potentiam, sed & intelligentiam. Ad maxima haec opera destinans Apostolos Christus merito dicit. sicut misit me pater. Ita & ego mitto uos. Ex hac missione dicuntur Angeli. Ex suprema auctoritate Dei. tanta est ordinis nobilitas.

Quid sit ordo.

Definit Magister Ordinem sic. quod est signaculum. i. symbolum quoddam ecclesiae, per quod spiritalis potestas traditur ordinato. Ad potestatem itaque talem exercendam non licet cuiquam seipsum ingerere. Nemo sibi sumat honorem, sed qui uocatur a Deo tanquam Aaron. Vocatio ista est ordinatio. Ad Rom. quomodo praedicabunt nisi mittantur, ista missio est ordinatio. Explicat alij sic ordo est gradus eminens in ecclesia, disponens hominem ad exercendum aliquem actum in ecclesia: spiritualiter autem ad consecrationem Eucharistiae, quae uidetur esse suprema potestas, aut ad aliqua quae ad illam disponunt in summa. ordo est dispositio potestatum in ecclesia Christi, ut omnia recte fiant. quae enim a Deo sunt, ordinata sunt.

An ordo sit sacramentum. Rom. 13.

Est sine dubio sacramentum; tum quod sic auctoritas sacri concilij Florentini, & Tridentini expresse decernit: tum quod ratio conuincit, quam & sacra Synodus Tridentina adducit, quae talis est. Ordo vel ordinatio habet in se signum externum, & uisibile, quod elementum est formae certae, quod est uerbum additum elemento: Et gratiam tribuit; Igitur est sacramentum. Certam materiam habet quaelibet ordinatio; ut hostiarum clauis, lectoris librum, Acoliti candelabrum, & uice oculos. Tandem sacerdotis, uinctionem, manuum impressionem calicem, cum uino, pate-

nam cū hostia. De manuum impressione expressam mētionem facit Apostolus Paulus in epistolis, ad Titū, & Timotheum. Noli negligere gratiam, quæ data est tibi per prophetiam cum impressione manuum presbiteri: simul enim quotquot aderāt presbiteri manus imponebant ei qui ordinē suscipiebat: item. Admonco te, vt resuscites in te gratiam quæ est in te per impositionem manuum mearum. De vnctiōe, quā hæretici abominantur, mentionem facit traditio apostolica, vt patet ex Anacleti epist. secunda. Et clementis Epist. secunda ad Iacob. fratrem Domini. Ex Diōni. Eccl. hier. cap. 4. Ex Tertulliano. libro de carnis resurrectione. Ex Cypriano lib. de chrismate. Per benedictionem ordinatus diuinis officijs mancipatur. Per vnctiōem, ad Christi corpus tangendum idoneus redditur. Per calicem & patenam ministris sui admonetur. Per impositionem manuum omnis gratiæ plenitudo confertur. Forma accedens est verbum, quod imperij est, quia hic à potestate maiore traditur minor. Accipe clauas Accipe librū. Accipe spiritum sanctum. Accipe potestatem. Accipe iugum domini. vel verbum orationis, vt dum vngit: Consecrare, & sanctificare digneris domine manus istas, per istā vnctiōem &c. Gratia subsequens est multiplex: In primis, nisi suscipiens obicem ponat, augetur illi gratia gratum faciens, qua exiusto, iustior fit; quod commune est omnibus sacramentis. Deinde impenditur gratia gratis data, quæ est potestas certa ad ministrandū in ecclesia quæcunque ad sacrificium offerendum in altari, quod summū est ministeriū ordinatur, aut ad regendum corpus Christi mysticum. i. ecclesiam conducere pos-

sunt. gratia hæc alium planè hominem facit. Tertio. Imprimatur in anima certus character, vnde & hoc ordinis sacramentū sicut Baptismus & confirmatio, remanet irreuerabile. Ex his itaque satis constat ordinem esse sacramentum. Idem expresse asserunt sancti patres. Augustinus. lib. 4. ver. & no. Testamenti. ca. 93. Item lib. 2. contra epi. parmeniani. ca. 14. De Baptismo, & ordinatione loquens. perperam docet baptismum iterari ab ijs qui ordinationem nō repetunt. vtrūque enim (inquit) est sacramentum & quadam consecratione. vtrunque datur. Cyprianus in sermon. de pedum ablutione. D. Leo magnus epist. 79. ad Dio. Alexandrum. quam obfatis iam patet, Et quanta sit necessitas. Et quanta nobilitas, & eminentia. Et quæ sit essentia sanctissimi huius ordinis de quo tractamus. In sequentibus Deo dante reliqua prosequemur vt in omnibus intelligamus quantum referat in Dei ecclesia sacramentum hoc firmiter retineri, & fideliter dispensari, ad Diuinæ maiestatis gloriam, & fidelium salutem. Amen.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Homelia Secunda.

De numero & pluralitate ordinum.



Nobilis, atque eminens gradus in Christi ecclesia est sacerdotiū, cuius Diuina potestas extenditur ad supremum illum actum, quo & Angelos superant, dum corpus Christi in eucharistia faciunt; Tā-

ti gradus eminentia, & dignitas efficit vt Dei institutoris sapientia hominē ad ipsū, nō nisi per multos minores & ascendentes gradus eleuaretur; qui omnes interim etiam sacerdotio altaret & ministraret ministrosque paulatim ad tantam illā dignitatē perducerent. Et sunt sex gradus, qui cum sacerdotio faciunt ordines septem, qui omnes suo modo & sacri, & sacramenta, aut saltem sacramentalia sunt: habēt. n. proprias & spales sanctificationes: & ordinationes; nō tñ faciūt septē sacramenta, sed vnū potestatum, cuius tota potestas in vno est sacerdotio; quod eminenter omnes continent, in alijs autem est participationem. Numerus autem, & ordo, aut graduatio sumitur penes actum supremum illum sacerdotij, quod est eucharistiam consecrare, cui omnes subleuiunt, minus & magis remote, ordo enim ministrorū ecclesiæ qui sunt mediatores inter Christum & populum, est ad faciendam vnionem populi cum Christo. Vnio vero maxime fit per eucharistiam, per quam Christus in sumente manet, & sumens in Christo. quare ex hac attenditur, & numerus, & ordo ministeriorum sic. Vnio ista fit duplici actu, per sacramenti consecrationem: & per populi ad tale sacramentum preparationem: Ita quod totus iste ordinum numerus respicit ad sacrosanctam eucharistiam vel conficiendam, vel administrandam. Si de consecratione, & de consecratione agitur, hoc pertinet ad sacerdotium: si de administratione. Duo hic requiruntur ministeriorum genera: Alterum quod respicit eucharistiam ipsam: Alterum respicit suscipientes, vel suscepturos eucharistiam. Circa eucharistiam occupantur Diaconatus,

ad quem pertinet: immediate adesse & subleuiere sacerdoti, tradere ei quæ offerenda sunt in vasis sacris, consecratam etiam hostiam deferre, & sanguinem ministrare. Deinde subdiaconatus ad quem pertinet materiam oblationis præparare & vasa sacra adhibere. Hinc tres isti ordines sacri & maiores, dicuntur. Circa suscipientes occupantur reliqui quatuor, qui minores & non sacri dicuntur. Et sunt Acolythi, qui lumina deferunt, lectores qui instruit ex sacris literis. Exorcistæ demones pellunt ab emergementis. hostiarum malos hoīes à participatione sacrorum arcent. Hos omnes gradus & ordines semper habuit & agnouit catholica ecclesia, sic tamen quod à principio propter paucitatē christianorum, Diaconatus in se reliquos quinque continebat, & exercebat: Multiplicato deinde populo, omnes explicuit, & sigillatim adhiberi iussit ecclesia. Et insuper vt tantum opus processio quodam introduce-ret & honoraret: his omnibus ordinibus præmisit primam tonsuram, qua ex laicis hominibus clericos facit. id est ex cōi hominū sorte, in sortem, & peculium Dñi transfert, sicque insignum huius translationis, quali symbolū fortis, incidit & tōdet capillos & i formā coronæ: vel vt coronæ spinæ, q̄ summus sacerdos Christus ob peccata nostra detulit, memoriam habeat: vel vt regiam quādam dignitatē qua hæc domini fors præ cæteris fulget, ex corona significat: vel vt spiritum mundi huius & temporalium rerum, per eam capillorum incisionem doceant; quādo nunc ad spūalia domini ministeria traducuntur, sicque in peculiarē eius fortē & hereditatē vocant, vt ex animo dicant pars mea deus. Tonsuram istā irrident, ac qua-

si signum abominationis respiciunt hæretici, qui ad domini sortem nullo modo pertinere volunt: sed summo honore habent catholici, quam ab ipsis priscis & apostolicis temporibus accepit, & semper conseruauit ecclesia. Ita de tonsura expressè meminit D. Germanus Archiepiscopus constantinopolitanus in historia sua ecclesiastica; & dicit coronam hanc significare tonsuram illam qua apostolorum princeps ab infidelibus ob euangelium prædicatum affectus fuit. Quam & ipse (vt addit Godfridus ingrincensis abbas scribens de ea ad Naitanum regem vt refert Beda in historia Angli. c. 22.) libenter detulit in honorem & memoriam coronæ spineæ, quam D. N. Iesus in passione detulit, hortaturque multis rationibus clericos omnes & monachos ad eam perpetuo deferendam. De hac etiam meminerunt sanctissimi patres. Dionysius, Hieronimus, Augustinus. Non quidem tanquam de ordine, aut sacramento; non enim ullam potestatem ex hac accipit homo ad ministrandum sacra, sed tanquam de proæmio & præparatione quadam non tam necessaria, quam cõgrua, qua clericus ad specialem Dei cultum separatur: quæ non tam requiritur ad esse ordinis, quam ad bene esse; vt character quidam corpori impressus, & symbolum diuinæ sortis imprimatur autem ab episcopo, quoniam & ab eo solo benedicuntur, & cõsecrantur, cætera omnia, loca, vestes, vasa, quæ ad diuinum cultum specialiter applicantur. Nunc de ordinibus sigillatim dicamus, Et primum de minoribus, vt per eos paulatim ad supremam dignitatem ecclesiasticam ascendamus.

De minoribus ordinibus

Primus ordinis gradus est, quo clericus fit ostiarius. Signum visibile est, collatio clauium ecclesiæ, quas episcopus accipit ex altari & illi tradit dicens. Accipe clauas, & sic age quasi ratione rediturus, pro ijs rebus, quæ his clauibus recluduntur. Potestas huius est vt portas fidelibus aperiat; claudat vero infidelibus, hæreticis, energumenis, renitentibus, quousque admisi fuerint, vt apparet apud Chrysostrum & Ambrosium. Arceat etiam ab altari eos, qui propius accedunt quam decet. Custodiat omnia quæ in ecclesia sunt: Ad hunc ergo pertinet thesaurarius & edituus, quorum in ecclesia nobilia sunt officia: Hunc vocat Ignatius custodem sanctarum portarum: Et de hoc meminit Ignatius Dionysius. Tertullianus. Forte hoc munus expressit Christus quando è templo zelo domini eiecit vendentes, ementes &c. Secundus est, quo clericus fit lector. Huic pro simbolo datur liber ab episcopo in quo sunt sanctæ scripturæ clauis, ad dita potestate, vt sit Diuini verbi retractor, fidelis & diligens, vt possit etiam si dei rudimenta tradere. exercuit munus hoc D. N. Iesus in Sinagoga Nazareth, in qua (vt Lu.) accepit librum Esaiæ, aperuit locum recitauit. ex ca. 61. Inde librum plicuit, & dixit, hodie impleta est &c. Testatur D. Cyprianus, quod munus hoc exercuit D. Aurelius, celerinus, & satyrus; Narrat Gregorius Nazianenus, de Basilio, So crates in historia ecclesiastica de Io. Chrysostramo. Tertius est, quo clericus fit exorcista: Atque huic pro simbolo datur liber in quo continentur exorcismi, addito verbo tali. Ac-

cipe,

cipe, habe potestatem manus imponendi super energumenos. Hi etiam præcipiunt, vt qui non communicant, dent locum. Et aquam in ministerio fundunt. De his meminit Dionysius Areopa. Item D. Cyprianus. libr. 2. epistolarum, epist. 2. Et in libr. 4. epi. 79. Testaturque quod per exorcistas voce humana, & virtute Diuina vitur, flagellatur, & torquetur Diabolus. Quartus est quo clericus fit Acolytus. Huius munus est adesse ministris maioribus, subdiacono & Diacono in ministerio altaris. lumina accendere & deferre: potissimum cum legitur Euangelium, symbolum huius est candelabrum cum lumine, addito verbo. Accipe, scias te ad accendenda lumina ecclesiæ mancipari. Dantur & vrceli vacui, quibus vinum & aqua in sacrificio ministratur. d. Accipe vrcelos ad suggerendum vinum &c. Huius officij formam gerebant illi in testamento veteri, qui lucernas candelabri componebant, & accendebant igne cœlesti. In argumento vtriusque epistolæ ad Thessalonicenses mentio fit cuiusdam Onesimi Acolyti, earum epistolarum latoris. Per hos omnes gradus, atque ordines non sacros & minores paulatim ascendunt clerici in sortem Domini vocati ad maiores. Et de his omnibus meminit Gains Papa & martyr sub Diocletiano. Dolendum quod apud nos, sunt quidem ordines omnes, & ordinationes, nominaque habent celebria: sed officia vix vlla exercent in ecclesia, nam fere omnia sibi vsurparunt sacerdotes: hi sunt lectores, hi exorcistæ, hi ostiarii; sæpe lumina ferunt: quo facto ecclesiam confundunt, & pulchram ecclesiæ faciem ea varietate ministræ illustratam, si non deturpant, cer-

te abscondunt, & obscurant. orandus est Deus vt quando per suam misericordiam dignatus est tam multa alia nobis, tamen indignis instaurare; speciosa etiam ista ordinum singulorum munia & exercitia restituat. Amen.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Homilia Tertia.

De maioribus ordinibus.

AD est sacra seruorum, & ministrorum Dei Hierarchia, circumstat Altari Domini sui, tanquam fors, & peculium eius, in illius obsequia specialiter segregata, vt pro se & pro populo toto Deum propitium reddat. Vt populum etiam Deo obsequentem faciat. Gradus est eminentis, status est sacer, munus est fructuosum: varietas speciosa, multitudo copiosa tamen, vt Deum multipliciter ter glorificet, tum vt homines qualitate & numero præstantes, diuersis locis & ministerijs occupatos salubriter exercent. Non sic alia variantur, aut diuersificantur sacramenta: illa enim dantur (Thom.) ad percipiendum quosdam effectus. Hoc vero ad exercendos actus, & ita secundum actuum varietatem distinguitur. Erant ergo ordinum Minores alij, qui & non sacri dicuntur, de quibus hæcenus tractatum est; Et erant quatuor ostiarius, lector, exorcista, Acolytus. Sequuntur alij qui Maiores & sacri sunt: tres præcipui. De quibus maiore diligentia & reuerentia, quo maiorem & digniorem in se continent potestatem.

De

De Subdiaconatu.

Vox ipsa declarat, quod sit, aut quale subdiaconi munus subesse scilicet, parere & seruire in Mysterijs Diacono. Atque in his potissimum. Sacre linthea, vasa, panem, vinum ad sacrificium preparat. Episcopo, & sacerdoti aquam, cum leuat in altari, manibus dat. Epistolam recitat, & cantat, in ecclesia. Astat sacerdoti, & altari quasi defensor. Pro simbolo dum benedicitur, accipit ab episcopo librum epistolaram cum potestate legendi pro viuus & mortuis. Ab Archidiacono (argumentum quod a Diacono pendet, & illi subest) vrcelos cum vino, & aqua; lebetem, & lintheolo. Hoc officio partim functus est D. N. Iesus in cena, cum lintheo se precinxit, & aquam misit in peluim, pedes lauit discipulo sum, & absterxit lintheo. Aiunt sanctum Fabianum papam, & Martyrem ordinem hunc explicuisse, & ad Diuinum officium applicuisse, cum prius haec omnia faceret solus Diaconus. Ordo sacer est, & sacris se immiscet, dum materiam sacrificij in sacris vasis preparat. ideo exigit Ministerium mundum & vere sanctum. Mundamini, qui fertis vasa Dominis; ob hoc indicitur subdiaconis perpetua continentia: vestem accipit sacram, Calicem & patenam sacram ab episcopo; Et vt sacer obligetur ad persoluendum horas canonicas. De hoc ordine meminit D. Cyprianus mittens epistolam ad Cornelium papam per Melsiam & Clementem subdiaconos, qui & ipse ordinavit optatum subdiaconum.

De Diaconatu.

Ordo hic & sacer, & speciosus est, nempe quod de eo in sanctis scripturis expressa mentio fiat, & quod ex eisdem tum origo eius, tum originis causa, & ipsa quidem grauis habeatur. Ex qua facile conijcere possumus, cur & alij ordines in ecclesia sint multiplicati; nempe quod sic crescente fidelium numero, multitudo ministeriorum, ministrorum quoque plurificatione exigeret. Constat igitur in testamento veteri, quod praeter summum pontificem qui fuit Aaron; praeter sacerdotes, qui fuerunt filij Aarons; quaeque locum in ministerio tabernaculi habuit tota tribus Leui; hic fuit locus diaconorum, diaconia enim est vox ministerium significans, vt Timotheo dicit Paulus. Diaconiam tuam imple. Et diaconus minister est; ita idem Paulus. Vocat Caesarem diaconum, id est ministrum Dei. Deinde contracta est vox, & ex appellatiua facta est propria vt certum hunc ordinem, de quo agimus, significet: Vt etiam contracta est vox imperatoris, ducis, episcopi; vt certas personas, certumque munus significant. In testamento nouo nota est occasio pia, qua sancti Apostoli, elegerunt septem diaconos, qui mensis ministrarent, & bona fidelium recte & sine querela distribuerent; sicque sopita est querela viduarum, quae despicui videbantur. Haec origo diaconorum nostrorum est. Sic tamen vt intelligamus munus diaconorum tempore etiam apostolorum, extensum fuisse a mensis illis prophanis. i. a dispensatione rerum temporalium ad mensas sacras. i. ad mysteria; vt seruirent altari; vt episcopo & sacerdoti sacra facienti

cienti adfiterent: Vt abiente episcopo verbum domini tractaret, & populum instrueret. Patet quod Philippus diaconus primus omnium Samaritae Christum predicauit: amplius quoque Stephanus in defendendo Christi nomine, & euangelio tantum valuit, vt innumeris synagogis, etiam eruditissimis os obstrueret, pro cuius testimonio primus omnium sanguinem fudit. Certe ex sola mensarum dispensatione non tantum in sensum fuisset synagogis, vt eum audientes dissecarentur cordibus, striderent dentibus &c. Testatur etiam D. Ignatius Martyr in epi. ad Trallianos, Stephanum fuisse diaconum D. Iacobi episcopi Hierosolimi. vt Pauli fuerunt Timotheus & Linus; D. Petri Clemens & Anacletus, & de Diaconis loquens dicit. Oportet & Diaconis qui sunt in ministerium D. N. Iesu Christi placere: Non enim cibi & potus seruitores sunt; sed ministri ecclesiae Dei. Et iterum. Diaconi quid sunt nisi imitatores Christi, ministrantes episcopo, sicut Christus patri? &c. origenes vocat Diaconos manus episcoporum. In summa Munera Diaconi sunt Episcopum, & sacerdotem sequi. concionantem custodire, sacra facienti, vel alia sacramenta administranti seruire: In missa euangelium legere, fidelium animos excitare: Sanguinem Domini, vbi vtraque species datur, administrare: Ecclesiae bona dispensare, vt ad victum necessaria. explorare populi mores, & episcopo denuntiare: cathecumenorum nomina publicare. Absente episcopo praedicare, non tamen ex eminenti. Mores Diacono conuenientes explicat D. Paulus. Symbole & elementa quibus sacer hic ordo tribuitur sunt haec. sacram vestem accipit Diaconus ab episcopo. librum

etiam euangeliorum, cum potestate legendi in ecclesia. Manus in super ei imponuntur, qua cerimonia & ipsi Apostoli a principio vsi sunt, cum primos Diaconos ordinarunt. Verbum est. Accipe potestatem legendi euangelium in ecclesia Dei, tam pro viuus, quam pro defunctis in nomine Domini. Huic quoque ordini, tanquam sacro imponitur continentia perpetua; & per solutio Diuinorum: Haec de diacono.

De Sacerdotio.

Summus gradus omnium ordinum est sacerdotium, quem gradum sancti patres nostri duplici nomine honorauerunt. Vocarunt quandoque presbyteros, id est seniores; non tantum respicientes in aetatem, cuius tamen ratio habita est: quam in sensum animi, & grauitatem, de qua Paulus: Nemo adolescentiam tuam contemnat. vocarunt & sacerdotes, quali sacra facientes, sacra ministrantes & dispensantes, sacra quoque vnctione sanctificatos temporibus D. Augustini. Vox sacerdotis ad episcopos etiam exten debatur, vnde vocat D. Ambrosium sacerdotem Mediolanensem. Deinde contracta est ad simplices presbyteros, vt hac distinctione dignitas episcopalis illustrior designaretur. Ante omnia vero praemittendum est, vt impiorum confusio tollatur e medio, quod ex sanctis scripturis Duplex in Christi ecclesia est sacerdotium: vnum quidem internum, quod inuisibili vnctione, aliud externum quod visibili & externa vnctione sanctificatur. Sacerdotium internum, est interna hominis per Dei gratiam, & spiritus sancti vnctionem, sanctificatio, quae in filij

V u u Dei, &

Rom. 3.

Act. 6.

2. Tim. 3.

F. Franc. Viccd.

Dei, & Christi sacerdotis, & Regis, membra efficiuntur. Et hoc commune est christianis omnibus, potissimum iustis, qui fide & charitate Christo sunt inliti, membra corporis eius atque ideo Diuinam eius naturam, insuper gratias, honores, dignitates, & munera eius omnia participantes. Sacerdotium hoc spirituale est, atque ideo offert Deo victimas spirituales, quarum aliae sunt mortuae, & sunt peccata dimissa & excisa; aliae sunt viuæ: & sunt actiones virtutis, & merita. Huius ergo sacerdotij munera sunt: Deo seruire, gratias agere, preces offerre; Deum amare, colere, magnificare; Dei amore iuuare proximum, eleemosynas dare &c. quas omnes vocat D. Petrus, hostias spirituales. Oseas, vitulos labiorum. De hoc sacerdotio David psalm. Sacrificium Deo spiritus contribulatus vos estis gens sancta, regale sacerdotium. Exhibeamus Deo corpora nostra hostiam viuentem, sanctam &c. Fecit nos Deo nostro regnum & sacerdotes. Si Hæretici sic intelligerent christianos omnes esse sacerdotes; Fatemur, ita etiam & Reges, quia Christi Regis & sacerdotis membra sunt. D. Hieronymus contra Luciferianos scribens, Vocauit sacerdotium laicum, quia commune est omnibus, & in Baptismo tribuitur. Ex hac spiritus sancti vnctione habent omnes, quod sibi imperent, & quasi reges affectus suos per Dei gratiam comprimant. Et quasi sacerdotes, se ipsos totos Dei seruitio mancipent: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. At præter hoc in Dei ecclesia necessarium est aliud sacerdotium, quod externum sit, & externa vnctione, atque ordinatione sanctificetur. De quo hæretici intelligentes dum

dicunt, omnes christianos esse sacerdotes; merito damnantur, tanquam ij, qui ecclesiam confundunt voce hac diabolica, & seditiosa, qualis fuit Chora, Datan, & Abiron dicentium. Sufficiat vobis quia multitudo Sanctorum est, & in ipsis est dominus. Cur eleuamini super populum Dei? Vox impia, merito statim iudicata. Si enim omnes ex Baptismo sunt sacerdotes, ergo & mulieres: si ita, ergo & illis licebit in ecclesia sacra facere, Dei verbum exponere &c. quas tamen D. Paulus, iubet in ecclesia prorsus tacere. Iam facile est cuique percurrere omnium gentium, & sectarum monumenta, & facile iudicare, quod nulla vnquam gens fuit sine lege: Nulla lex sine religione. Nulla Religio sine sacrificio. Nullum sacrificium sine speciali sacerdotio. In testamento veteri (vt de ethnicis taceamus) tota tribus leui fuit diuino cultui mancipata: in tribu leui filij Aaron vncti & ad sacerdotium promoti, omnibus præpositus tanquam summus Aaron. Et omnia inquit Paulus, in figuram contingebant illis, omnia ergo in testamento nostro nouo debent secundum formam illam verificari: quare & hic necesse est, & speciale sacrificium, & speciale sacerdotium haberi. Nam & in vet. testamento dictum **Exo. 19** est. Vos eritis mihi regnum sacerdotale, & gens sancta: Et tamen præter eam communem sanctificationem, habuit externam vnctionem, & speciale sacerdotium, vt diximus, in Tribu leui, & filijs Aaron: cuius munera nec summis Regibus licuit tangere, vt patuit in Ozia lepra percusso, quasi sacrilego. Hoc itaq; **2. par. 16** sacerdotium certis hominibus conuenit, qui certis ceremonijs; certaque huius

huius sacramenti virtute instituuntur, & designantur ad certa & propria munera, & ministeria, quæ plura sunt, sic tamen quod omnia in vnū feruntur, quod est: Mediare inter deum & hominem, sicque stare inter cælum & terram quasi propitiatorem. hoc summum est sacerdotis ius, & officium. Vocat Paulus, Ministerium reconciliationis, & legationem Christi. Deus inquit erat in Christo mundum reconcilians sibi. Hoc expressit ipsemet Christus. d. sicut misit me Pater. sequitur Paulus, posuit in nobis verbum reconciliationis, pro Christo legatione fungimur. Reconciliamini Deo: Hoc ita expressit Christus. d. Ita ego mitto vos. Sic ergo sacerdos quasi Christi legatus mediat inter Christum, & ecclesiam: Pro Christo agit dum eius voluntatem prædicat populis: absoluit &c. Pro ecclesia agit, dum pro ecclesia sacra facit, orat, &c. D. Hieronymus vocat sequestrum dei & hominum. Ioann. Chryost. vocat medium inter Deum & humanam naturam. Idem & Basilium vocat Gregorius Nazianzenus, & addit hoc mediatoris munus esse speciale sacerdotis officium. Gregorius magnus vocat intercessorem pro delictis populi: Anacletus papa & Martyr quartus à Petro, vocat mediatorem, vice Christi in ecclesia constitutum: Celestinus primus epi. 1. c. 11. Apud diuinam clementiam humani generis agunt causam, & tota seculum conueniente ecclesia p'stulant & præcantur. Idem asserit Cypr. li. i. epi. 3. hunc esse maximū sacerdotis laborem dei maiestatem propitiare & procurare. Procuratio autem ista quatuor potissimum actionibus, & officijs expedit. primū est populū Dei docere, & du-

cere quasi pastorem, ac regere verbo & exemplo. Ita apostolus dicit Christus. Docete omnes gentes. Prædicare euangelium Ita Petro. Pasce oues meas: Et Paulus pascite eum qui in vobis est gregem. Secundum est sacramenta ministrare, vt baptizare, vngere, Eucharistiam dispensare, benedicere, sic nos existimet homo, quasi ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei. Tertium est peccata discernere, iudicare, retinere, absolueret diuina autoritate. Quorum remiseritis, remissa erunt &c. Quartum est nobilissimum omnium: sacra facere, corpus Christi in eucharistia conficere: item Deo patri, pro populo, pro viuus, & mortuis offerre & sacrificare. Ita dicit Christus. Hoc facite in mei commemorationem. Certum autem est, hoc. i. sacrificare esse sacerdotis munus: Non enim est sacerdos sine sacrificio: Ita D. Cyprianus ad Ceciliam libr. 2. epist. tertia, sacerdos vice Christi vere fungitur, Et id quod fecit imitatur. Et sacrificium verum & plenum offert in ecclesia Deo patri. Gregorius Nazian. in Apologico vocat sacerdotem Christi in altare superius hostiam destinantem, & vnā cum Christo sacrificantem: non enim aliam, quam ille hostiam immolat: sed incruentam. Facile autem est ex ijs intelligere, qualis quætaue sit dignitas & potestas sacerdotalis in Dei Ecclesia; quæ tanta opera perficit, quæ non modo humanam omnem, sed & angelicam potestatem superat, quæ neque verbis explicari, neque mente consequi, aut concipi pro dignitate potest: vnde duo sequuntur. Primum vt qui per Dei gratiam ad tantum gradum conscendunt, considerent, & du-

les esse debeant, vt tantæ dignitati re-
spondeant. Tantæque potestatem nõ
indigne, & ad iudicium exercent
Non enim inquit Cyprianus, sunt
idonei intercessores, Domini con-
temptores. Secundum est, vt populus
consideret, quantum honoris & re-
uerentiæ deferre debeat sacerdoti-
bus idest pastoribus, curatorib⁹ suis,
quantum suspicere in eis Dei gratiã
& maiestatem, qua vere per vnctionẽ
& sacramentum præditi, Diuina ista
munera præstant, & efficiunt, quæ
nulla alia prorsus quam Diuina po-
testate præstari possent: ita vrget Pau-
lus. d. presbyteri duplici honore di-
gni sunt. Ita Deus ipse. Nolite tange-
re Christos meos. sed & præter reue-
rentiam præstanda illis est obedien-
tia. Vt de cathedra Mosaiica dicit
Christ⁹, q̄ dicunt facite. Et Apostolis,
q̄ vos audit, me audit, qui vos spernit
me spernit. Et in lege, q̄ nõ obedierit
sacerdotis imperio, morietur. Sic popu-
lũ sacerdos quasi Christi legatus Dei
grã replet, & Deum in populo ponit,
dum eius virtute docet, benedicit;
instituit, ducit verbo, & exemplo, in
vitam & obedientiam Domini: sic
contra, quasi legatus populi, populũ
in deum extollit subleuat precibus,
sacrificijs, oblatione, & obedientia,
vt in omnibus dei maiestas in popu-
lo, & ecclesia sanctificetur per

cum: Et per eundem ec-
clesia in Deo, &
Christo spon-
so suo sal-
uetur & glorifi-
cetur. A-
men.



DE SACRAMENTO ORDINIS.

Homilia Quarta.

De gradibus sacerdotij.



Minat, & splendet sa-
cerdotium in Christi
ecclesia. Eminent ex po-
testate quæ prorsus Di-
uina, et altissima est.
splendet ex muneribus
& officijs, quibus in ecclesia, fungi-
tur, splendet etiam ex speciosis riti-
bus & ceremonijs, quibus potestas
ista in ordinatione tribuitur. Pri-
mum enim episcopus, & cum eo sa-
cerdotes omnes, qui adsunt, manus
imponunt capiti eius qui ordinatur.
Secundo stola componitur ex hu-
meris ad uerticem in formam crucis,
quasi pectus corroboras, ad suauiter
ferendum iugum Christi & legis di-
uinæ, quam verbo & exemplo doce-
re debet. Tertio, manus oleo sacro
inunguntur, atque sanctificantur ad
muneraque plane diuina præstanda
habilitantur. Quarto, calix cum vi-
no, patena cum hostia traditur. d. Ac-
cipe potestatem offerendi sacrifi-
cium deo: missasque celebrandi, tam
pro uiuis, quam pro defunctis, sicque
mediator Dei & hominum consti-
tuitur. Quinto, iterum manus capiti
imponuntur. d. Accipe spiritum san-
ctum, quorum remiseras peccata, re-
mittuntur eis, quorum retinueris re-
tentã sunt, qua diuina potestate vel
ut dii terræ mundum reconciliant
Deo. Tales omnino Deos nobis ef-
fingit, & creat diuina misericordia
per altissimum hunc ordinis gradũ
supremum

supremum, quod est sacerdotium.

Verum Et hic ordo vnus in se, plu-
res tamen ex dignitate & secundita-
te sua continet gradus, qui omnes ve-
re sunt sacerdotes. ac potissimum
quatuor. Primus sacerdotij gradus,
supra communem, est episcoporum,
qui singulis ciuitatibus, diocæsibus
propositi sunt: cæterosque illorum
locorum sacerdotibus super inten-
dunt, quasi parentes filijs, quos per
sacramentum ordinis generant. Ita-
que duplicem curam habent ij ex of-
ficio, & gradu isto. Primum vt pre-
sbyteris præsent, ministrosque Domi-
ni regant. Secundum vt reliquum po-
pulum sibi commissum summa cum
vigilantia in Dei seruitio contineat.
Et cætera. quæ Sancti Apostoli Pe-
trus, & Paulus de hoc gradu loquen-
tes expresserunt, Petrus in prima e-
pistola cap. 5. Paulus ad Ephesios lo-
quens, quo loco & proprio nomine
vocat episcopos pastores ouium. Ha-
bet gradus hic & proprios, mini-
stros, scilicet plures episcopos à qui-
bus ordinatur. Et propriam capitis
vnctionem, præter alias cærimonias
quæ multæ sunt: Et propriam pote-
statem tũ iurisdictionis, & super mi-
nores sacerdotes, & super totam
Diocæsimum dispensationis sacra-
mentorum; solus enim episcopus po-
test confirmare: solus ordinare. Et p-
priam characterem, aut ad minus p-
priam characteris latitudinem, & am-
plitudinem. diuinam etiam habet or-
dinationem & institutionem, secun-
dum quã Christus Apostolos ordina-
uit: Nam vt asserit D. Anacletus mar-
tyr. epi. 3. episcopi apostolorum locũ
habent; presbyteri autem 70. discipu-
lorum. Secundus gradus est Archie-
piscoporum, qui pluribus episcopis
in tota aliqua prouincia præsent, &

alio nomine vocantur Metropolita-
ni, vrbium scilicet illarum episcopi,
quæ cæterarũ velut matres sunt. præ-
minent ergo episcopis, sibi subiectis
non quidem ordinatione, aut vnctio-
ne, quæ vna omnium est: sed iurisdic-
tione, & potestate regendi. Tertius
Gradus est patriarcharum, qui primi
patres, & patrum principes dicuntur.
Hi olim in vniuersa ecclesia præter
summum Romanum, quatuor tantum
numerebantur patriarchæ, tali
ordine inter se comparati, quod pri-
mus rone vrbis noue, & imperij erat
cõstantinopolitanus. Secundus Alexan-
drinus, quam sedem D. Marcus iussu
Petri fundauit. Tertius Antioche-
nus, vbi Petrus primo sedem locauit.
Quartus Hierosolimitanus, quam ec-
clesiam Iacobus frater domini pri-
mus rexit. Quartus & supremus om-
nium gradus, totius scilicet ordinis
caput, vertex & fons est, quem Roma-
næ & vniuersalis ecclesiæ tenet epi-
scopus, pater patrũ, & in ephesina sy-
nodo à Cirillo Alexandrino Patriar-
ca vocatus: Totius orbis pater, &
Patriarcha: totius vineæ custos. Cum
enim in Petri sede & cathedra sedeat
cui dictum est, pasce oues meas: Con-
firma fratres tuos. Duc in altum: sum-
mum in ea dignitatis gradum, & iurif-
dictionis amplitudinem totalẽ; non
quidem ab vlla synodo, aut eccle-
siarum consensu aut humana, creata
ue aliqua autoritate; sed ab ipso do-
mino & Deo Iesu Christo habet:
Et tanquam caput in membra, &
fons in riuales, à se ad cæteros eccle-
siæ ministros, episcopos, & sacerdo-
tes, secundum gradus distribuit; tan-
quam Christi verus & legitimus vi-
carius: D. Petri successor: totius
Ecclesiæ vertex, & omnium fidelium
pater, princeps, ac moderator. Ad huc
igitur

igitur vnū, tanquā ad caput, & ad vnitatis originem tota Hierarchia ecclesiastica; quin & tota fidelium ecclesia tāquā corpus vnū sub vno capite, et ouile vnū, sub pastore vno reduci tur. A quo si quis deuiat, & se per inobedientiam aut contumaciam separat, merito schismaticus dicitur, & ab ecclesia, & à Christo ecclesie sponso se separat: Talem instituit Christus Petrum, & Petri successores; tales perpetuò agnouit ecclesia catholica & venerata est Papam, id est patrum parentem: talem & ipsa concilia æumenica vtriusque Ecclesie prædicauerūt. talem perenni consensu sancti patres omnes omnium temporum & verbis & scriptis, & factis agnouerūt. Talem & nos fatemur, reuererique ab oibus Christi fidelibus oramus, & Diuina authoritate præcipimus. Hæc de substantia, & gradibus sacramenti ordinis dicta sufficiant.

Nunc de Ministro tractemus

Minister ordinis conferendi est solus episcopus, penes quem ex vi ordinationis & characteris impressi, est summa potestas quantum ad ministerium omnium sacramentorum, & si non quantum ad iurisdictionem, quæ maior est in Archiepiscopis, tota vero in sede Petri. Potest ergo episcopus sacramenta omnia ministrare, quod non potest simplex sacerdos. Potest confirmare, potest ordinare. Et solus hoc potest, si n. solus (vt suo loco docuimus) potest confirmare; quanto magis solus ordinare? confirmare est milites in ecclesia describere. ordinare est Duces creare. si illud quod minus est soli episcopo referuatur, quanto magis hoc quod maius? Permissum

est quādoque certis Abbatibus, vt minores, & non sacros ordines conferre possint. At maiores & sacros nunquā nisi episcopis. Permissum & quandoque est populis, vt sacerdotes & episcopos nominarent ex conscientia, at ordinatio semper fuit apud episcopos. Ita paulus ordinauit Titum & Timotheum. Inde præcepit Titum vt per ciuitates constitueret presbiteros & episcopos: Ita Petrus Clementem sibi successorem, et in Antiochia euodiu ordinauit. Seruatum deinde crescēte ecclesia perpetuo est; vt à tribus episcopis episcopus ordinaretur: statutum à D. Anacleto epi. prima ex traditione inquit apostolica. In synodo Antiochena Cano. 16. statutum est, vt sine synodo plenaria episcoporum, non admitteretur episcopus, quāuis plebs illum vellet episcopum retinere. Nūc de conditionibus ordinandorum pauca subiiciamus.

De Ordinandis.

Merito tractandæ, & expendendæ sunt eorum conditiones, qui ad ecclesie & sacramentorum ministeria vocandi & ordinandi sunt: tum quia si indignè, & mala cum conscientia ipsi sacris ordinibus se immiscent, nouo semper scelere, se constringunt. Tū quia populi duces creantur, vt sint lux mundi, vt exemplo suo trahant; quare vrget Paulus & monet Titum suum. Nemini cito manus imponeris. Ac tanti est hæc obseruatio, vt sola hæc possit ecclesiam reformare si suo loco stet: sin vero prætereat, sola ecclesiam turbare & confundere. Si enim sal euauerit & c? Hic itaque imprimis recogitandum est, omnia illa corporis vitia, propter quæ homines in le-

ge

ge ab ordinibus sacris excluderentur: in lege gratiæ & spiritus, ad spiritus & animi morbos transferendum esse. Tametsi non sine causa, cautum sacris legibus sit, tantum ne sacra indignè, aut contemptibiliter tractentur. Vt neque pueri, neque amentes, neque serui, neque spurij, neque manci, neque vilo insigni corporis vitio deformes ad ordines sacros admittantur. Præcipua tamen obseruatio spectat ad animi conditiones; quæ tria potissimum in eo qui ordinandus est requirunt. Primum vt insit probitas vite, & morū integritas, secundū quæ animam suam & cæterorum quibus præponitur rectè in Dei obsequio & ecclesie edificationem instituat. De hac abunde D. Paulus ad Titum, & Timotheum scripsit. Secundum est vt insit eruditio & scientia, tum eorum quæ pertinent ad vsum & ministerium ordinum & sacramentorum. Tum sanctarum scripturarum, quarum interpres, & doctor in populis esse debet. Ita Malachias, labia sacerdotis custodiunt scientiam: & legem requirunt ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Tertiū est, vt insit discretio, iudicium, & prudentia tanto ministerio conueniens, quæ ratione sacra cõcilia certam ætatem ordinandis præscripserunt, de qua à nobis consulendum, & sequendum omnino est sacrum Concilium Tridentinum. Nunc pauca dicamus de effectibus ordinis, & finiamus.

Cogitanda & seriò præmeditanda sæpius sunt, quæ nam illa bona sint quæ ordinis sacramentum in ordinandis efficere possit: quæ ex illo petenda, & quorum ratione, in eum statum sese homo recipi & cooptari velit. Multum enim hoc præsertim loco refert, quem finem sibi quisque

præscribat, vt deserta seculi vita, ad clericatum se conferat: dici non potest quantum his temporibus hac in re peccatum est: Alij enim ex ordine, & clericatu hoc tantum quaesierunt, vt inde quasi ex artificio viuerent, nil nisi quantum ex eo facientes. Atque id quidem verum est, quod Diuina lege cautum est, vt qui altari seruiat, de altari viuatur; quod multis exemplis.

D. Paulus suadet. Et expresso verbo Dominus noster asserit. Dignus est mercenarius mercede sua. Et patet quanta cura voluerit in testamento veteri, vt suis Ministris de victu prouideretur. Tamè hoc tantum vel hoc potissimum, ex sacerdotio & clericatu querere, atque ex sacramento artem facere; sceleratū est, & sacrilegū opus Alij non modo viuere, sed diuitijs affluere ex hoc volunt: quare & beneficium nolunt nisi opulentum, quicquid aliud pluri facientes quæ ordinis sacramentum, de quo nihil, nisi per accidens, & consequenter cogitant. Animus est ad reditus, & ad opes, non ad opus: quos merito Do-

Ioan. 10.
Eze. 3. & 4.

min⁹ vocat mercenarios: Et Ezechiel dicit, seipsum non oues pascere, qui & ex Apostolatu suo nil amplius recipiunt quam Iudas munus scilicet, & pecuniam, quæ illi fuit in æternam perditionem. Alij ambiunt vt honorentur, speciosisque titulis fulgeant. Atque equidem verum est, eos qui ordinem suscipiunt, in excelso loco ponis: statibus omnibus mundi præferri: quasi luminaria in eminenti splendore mundo: dominos, iudices rectores, pastores, deos fieri: Maledictioni subesse qui non obediunt, qui non honorant. Cum hoc tamè stat, quod qui ambitiosè honorem hunc quaerunt, & in hoc lumen tantum respiciunt, quo altius eleuantur, eo lapsa grauiore

Mal. 2.

grauiore ruunt. Atque huius ambigunt fortasse iusta ultio est, quod sacerdotum temporibus nostris apud populos factum est tam indignum & ignominiosum, ut in quo maxime peccarunt, maxime puniantur. Quid ergo ex ordine, & clericatu potissimum, querendum est? Id quod ex vi sua. id est ex opere operato potest solvetur creditis sacramentum conferre. Et quid nam illud est? Hoc in genere est: ut hominem laicum & prophanum, sacrum sanctumque faciat: Cur ita? Ut sic sanctificatus & sacratus cultui, & obsequio Diuino totius mancipetur: ut curam Domini gregis & animarum suscipiat, ut populos pascat & regat in Dei gloriam & vitam suam totam in Dei seruitio exercent. Vide si mihi, quid facis, quid quaeris? Ardua sunt haec: naturam, & fragilitatem humanam superant, non parum est animam tuam curare, & pro tua ratione reddere. Expende an vires suppetant. Iam audisti quale opus hoc sit; quid ex talibus Deus requirat. Ita est, sed propter hoc ad sacramentum ordinis acceditur, ut homo seipso impotens per virtutem sacramenti potens, atque habilis ad ea omnia reddatur. Et hoc illud est, quod in genere praestat ordinis sacramentum: habilitare ad specialem Dei cultum, ad sacra ministranda, ad regendos populos, natura non sufficit, mundi mores non suppetunt; ergo ex hoc fonte Dei virtus petitur: Est enim hoc sacramentum & seminariū illud, quod Dei ministros facit idoneos, ob hoc consuevit ecclesia certis temporibus ordines conferre, quibus indicit publica ieiunia, orationis, pietatis exercitia, ut ad tantum opus agendum, nempe ad creandos christiani populi duces, publica populorum ope & pietate iuuetur, sicque Deus

communi voto rogatus dignetur per hoc sacramentum ea bona praestare ordinandis, quibus ad tantum ministerium habilitentur. Sunt autem potissimum tria bona, quae hoc efficiunt; & ex hoc sacramento habentur. Primum est donum diuinæ gratiæ sacramentalis, quæ infallibiliter ex opere operato & vi sacramenti infunditur, vel augeatur in ordinato; ut sanctus, & sanctior sit, quod quidem commune est omnibus sacramentis. unde omnia non modo recte, si hanc gratiā ordinatus in se cōseruet, sed meritorie facturus est. Secundum est donum gratiæ gratis datae, quæ est potestas, & circa quod primum est & potissimum corpus Christi verum & naturale, cuius actus supremus est consecrare; ceteri autem proximiores, aut remotiores, qui ad opus illud consecrationis aliquid conferunt: Et circa corpus Christi mysticum, quod est ecclesia; cuius actus & iurisdictio suprema est eam pascere. Atque hoc donum non tam personam sequitur, aut respicit, ut cunque personam detur, quam ministerium & ecclesiam, in cuius aedificationem tribuitur. Tertium donum est character qui in quolibet ordine imprimitur usque ad sacerdotium, & inde extenditur, & dilatatur, secundum ampliorem potestatem, quam ordinatus recipit potissimum circa corpus Christi verum, & ministerium omnium sacramentorum; Nam circa corpus Christi verum & eius consecrationem, suprema potestas est in sacerdotibus omnibus: suprema autem circa sacramentorum dispensationem est in episcopis omnibus: suprema circa corpus Christi mysticum, id est ecclesie regimen est in summo pastore. Et ad hoc omnia habilitat, atque à populo separat characteris nota animæ per hoc ordinis sacramen-

cramentum impressa; quæ ut indelebilis est; ita irreiterabile facit hoc sacramentum, ut sunt Baptismus & confirmatio. Atque hæc fortasse est illa gratia de qua D. Paulus ad Timotheum. 1. epistolae. c. 1. Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei quæ est in te per impositionem manuum mearum. Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyteri.

2. Tim. 4.

Nunc tandem pro fine tractatus huius duo sunt subiicienda, quorum altero cupimus clerum: altero populum clero commissum admonere: clerum, & eos omnes qui sanctissimo ordinis sacramento initiati, & decorati sunt, monemus, rogamus, & obtestamur in Domino, ut considerent quales ex dignitate, & sacramento sint: nempe fors Dei, pars Dei, duces populi Dei, columnæ ecclesie, quales etiam fide, doctrina, vita & moribus esse debeant, ut tantæ dignitati respondeant & ne per eos vituperetur ministerium, quod seipso est præ omnibus honorabile, quales tandem futuri sint, si onus hoc, quod certe onus, & graue est, bonum opus, secundum gratiam sibi in sacramento præstitam honorifice, & fructuose ferant, doceant fideliter, orent assidue; sacrificent instanter, moneant opportunè, & importunè. Nempe quod sic Dei gratiam in se susceptam exercent, & exercetes augebunt. Tandem sublimem in Dei regno beatitudinis gradum obtinebunt. In resurrectione fulgebunt docti, quasi splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Et Matth. Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. Pascite eum qui in vobis est Dei

Dan. 12.

Matth. 25.
1. Pet. 5.

gregem, & cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcessibilem gloriæ coronam. Et Paulus, de presbyteris, & diaconis qui bene præ sunt. d. qui bene ministraverint, gradum bonum sibi acquirunt. Populum deinde, non tam in gratiam clericorum, quam suam ipsorum salutem, monemus, & obsecramus, ut erga vniuersum statum ecclesiasticorum tales esse velint, quales esse debent, & solent erga pastores, oves: & erga patres filij. Ut scilicet, ne despiciant, ne probris afficiant, ne verbis, aut factis lacerent præpositos suos. Quod si vitam eorum & mores disquirunt & iudicant: sentiant apostolum. d. Quis es tu qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. videant ne festucam in alienis oculis iudicent, trabem vero suam non discernant. Male agunt illi pessimè agunt, iudicium suum & quidem grauissimum accipient, Tuum tamen, o fili, non est de patre iudicium ferre. Quod si vita præpositi tam scelerata est, & scandalosa; ut laudari, nequeat, ut facile censuram omnium subeat, Nolo te scelera eius amare, nolo te mores eius sequi. Absit. sed interim nolo etiam te turpitudinem patris tui reuelare, si secreta est; nolo te pastorem tuum traducere. Tandem nolo te personam eius cum ministerio commiscere. Nolo te officium eius despiciere. hic enim res tua, non illius tantum agitur. Hoc molitur Satan, ut personam, cum dignitate confundat: ut spreta persona, simul & officium spernas: atque ita ut clericum damnat ex sua mala vita: Ita ex spretu & contemptu presbyterij priuet te consolationibus, doctrina, sacramentis, & alijs bonis quæ tibi per manus presbyterorum porrigit diuina misericordia; atque ita bonis his ingentibus spolia-

2. Tim. 3.

tum damnet te. Et ob hoc demon solet oculis populorū obijcere & exaggerare mores & scelera clericorum, quos in suam obedientiam pertrahit non tantum vt debito honore clericos spoliet; quam vt auxilio & suffragio clericorum, idest Dei verbo & sacramentorum gratia populos spoliet. quid ergo populi? In primis agnoscent vultum pastoris sui, & cleri, quem scient rite ordinatum, & legitime sibi præpositum: In clero duo dispicient. Personam; & clericatum: personam considerantes, aut vitam cum dignitate respondentem intuebuntur. Et sic Deum in clero laudabunt; & cleri sui mores imitabuntur. sic enim decet pastores præesse, & prodesse ouibus, sic decet oues audire & sequi pastorem. Aut vitam à dignitate & officio alienam, quod scilicet dicunt & non faciunt: Et hic primum dolebunt, & ex corde ingemiscent: deinde turpitudinem patris quantum poterunt celabunt, tertio monere illum reuerenter vt filios decet, & ad cor reuocare curabunt: quarto pro eo Deum orabunt, vt prouideat & illi, & ecclesie suæ. Dignitatem & officium considerantes, Agnoscent ordinis sacramentum & sacerdotium Dei munus esse, & quidem speciosum; Curæ suæ præpositum, quare illum & legitime sibi præesse: & ex Dei mandato docere, regere, præcipere; sacramenta administrare; & quasi Dei manum gratiam conferre, peccata remittere, & in vitam æternam ducere. Hic primum populus pastorem suum quasi Angelum Dei venerabitur. Deinde loquentem, & è cathedra docentem audiet; & mādanti pro Dei gloria & salute animæ suæ omnino obediet. Tertio. Bona sibi exhi-

bita, gratiam sacramentorum, verbi ministerium, non tanquam, ex ore, aut manu hominis peccatoris; sed quasi ex ore & manu Dei reuerenter suscipiet, dicente illo; qui vos audit, me audit. Ita fiet vt populus fidelis, & obsequens, non tantum ex bonis, sed & malis pastoribus ingentem referat vtilitatem, ad Dei, qui dominus est omnium, & pastorum, & ouium, gloriam & animæ suæ salutem.

Epilogus totius tractatus de Sacramento ordinis.

De Sacramento ordinis nouem in summa quatuor homilijs docuimus. Primò. Nec essitatem ex quatuor. Ex lege quia lex & sacerdotium se consequuntur. Ex usu sacramentorum, qui haberi non potest sine Ministris. Ex successione Ministrorum, quorum ordo est leminarium. Ex robore ecclesie, quæ est acies castrorū ordinata. Secundò. Nobilitatem, & hanc in testamento veteri ex quatuor ostēdimus. Ex propria tribu leui. Ex sorte & hereditate Domini. Ex vestimētorū splendore & significantia. Ex minorū multitudine, & dignitate. Logè nobiliorem in testamento nouo. Et hoc ex tribus potissimū ostēdimus. Ex clarissima interpretatione volūtatis Diuinæ suggerēte spiritu sancto. Ex alto & Diuino regimine corporis Christi mystici, maximè in absolutione. Ex incōprehensibili cōsecratione corporis naturalis Chri in eucharistia. Tertio, quidditatē & essentiam ordinis per duas conclusiones, quarū fuit prima, quod ordo est grad⁹ eminens in ecclesia, dās potestatem ad cer-

ta mu-

ta munera & officia potissimū spectātia remote vel proxime ad eucharistiam. Secunda, quod est verum sacramentum habens certam materiā, elementa, symbola, vnctiones, manū impositiones, calices, patenas, vrceolos & similia: certam formam verbū imperatiuum: Accipe &c. Certam gratiam, & sacramentalem iustificationem & gratis datam: & characterem. Hęc in prima Homilia. Quarto. Numeralitatem ordinū, quod septem sunt, quorum sex seruiūt septimo, quod sacerdotium est, cuius est summum opus scilicet eucharistiam consecrare: in hęc omnes respiciunt. Ad omnes preparat tonsura, quasi proemium & introductio, quæ clericos facit, & in sortem domini reponit. Hanc sequuntur minores, qui & non sacri dicuntur & sunt quatuor. Hostiarius ad valuas, lector ad librum. Exorcista ad Demones pellendum. Acolythus, ad lumina. Hi omnes seruiunt altari, sed sacra non tangunt. Tres alijs maiores sunt, & sacri dicuntur, quoniam sacra tangūt, & tractant, quare & his indicitur perpetua continentia, & horarum canonicarum persolutio Et non nisi ab episcopo cōferri possunt; & sunt Subdiaconatus, Diaconatus, sacerdotiū. Quintò, sacerdotium vt summū gradum tractauimus. Et distinximus in duo. In internum cuius vnctio est Baptismus, cuius munera sunt, Deo seruire & offerre spirituales hostias: quod commune est christianis & iustis omnibus: in externum, quod externam habet vnctionem, & certo hoc sacramento sanctificatur; cuius officium generale est, inter Deum & hominem mediare: specialia vero sunt quatuor. Docere Dei verbum. Sacramentum ministrare. Peccata discer-

nere & iudicare. Sacra facere, & offerre pro viuīs & mortuis. Sextò institutionem & latitudinem sacerdotij quod instituere pollicitus est Christus. d. apud Mattheum. Tibi dabo clauas, quodcunque ligaueris &c. Instituit autem de facto quo ad potestatem consecrationis dicens in cœna: Hoc facite &c. Quo ad potestatem absolutionis dicens post Resurrectionem. Accipite spiritum sanctum &c. Quo ad potestatem iurisdictionis dicens Petro, tanquam capiti. Pasce oues meas. Quod latitudo sacerdotij, supra simplices sacerdotes habet quatuor gradus. Episcopos, qui sunt vrbium, & Diocesum Archiepiscopos, qui sunt prouinciarum Patriarchas, qui quatuor suere in toto orbe Christi. Summum pontificē & Papam qui vnus est custos, totius vineæ, caput ecclesie, Petri successor, & Christi vicarius. Septimò, qualitatem Ministri & ordinantis: quod est episcopus, & solus episcopus, præsertim si de maioribus & sacris ordinibus est sermo. Octauò, qualitatem ordinandorum: quod excludis vitij animi & corporis quæ inhabiles reddunt, Tria potissimum requiruntur in ordinandis. Probitas vitæ, vt domui suæ sit bene præpositus. Doctrina, potissimum Diuinæ legis instructio, ætas conueniens, quæ iudicium & discretionem adhibeat. Nono, effectus, quod sacramentum hoc hominem sanctificat; à seculo ad Dei cultum specialem traducit, atque habilitat, & hoc per tria dona quæ sunt. Gratia sacramentalis sanctificans. Gratia gratis data, & potestas. Character impressus animæ, qui ad vtranque gratiam habilitat, & sacramentum hoc irreiterabile facit. Ex

his duæ deductæ sunt monitiones . Prima vt clerus dignitatem suam agnoscat: Deo gratias agat, ministerium suum, pro dignitate & secundum susceptam gratiam exercent. Secunda, vt populus clericum agnoscat legitime sibi prapositum . personam que ab officio discernat, ita vt, Personam Dei iudicio & misericordiam relinquat, Cui stat aut cadit : officium, tanquam Dei simulachrum in omnibus reueretur; atque ita ex bonis & malis ministris fructum capiat, ad Dei gloriam, & animarum salutem. Amen.

*Habita Roma, Prima
Februarij. 1569.*

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Homilia Prima.

PROOEMIUM.



Vuat creaturam, Deo creatori suo adesse, & seruire, à quo habet & sperat omnia bona . Seruitus ista eo nobilior, & fructuosior est quo vicinior, & expeditior. Ille igitur hominum status beatior, qui magis est solutus curis mundi huius, atque ideo sese totum potest in Dei obsequium resignare. Eiusmodi est virginitas, quæ vt Paulus testatur, cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Atque id præcipue inquit apostolus: Volo omnes homines esse sicut me ipsum &c. Hoc aut minime fieri potest: quia unusquisque donum suum habet ex Deo, alius quidem sic alius ve-

ro sic. Tu quia mundi ordo, & status exigit necessariam propagationem, quousque absoluto electorum numero redeat in suum principium. Vt igitur sic fieret fieretque sine peccato, adhibendum est Matrimonium, quo masculus, & femina sancto hoc vinculo, copulantur; vt sit natura humana (Guil. paris) velut arbor speciosissima, & Dei agricolæ plantatio preciosissima, velut ex duobus ramis, masculo, & femina, quibus indidit vim generatiuam, quæ in neutro eorum est completa, sed in vtroque. crescente autem mundo, & suam per Iesum Christum recipiente plenitudinem, vt fructus hic preciosissimus, non tantum ederetur sine culpa, sed cum gratia, & merito, Matrimonium, quod in natura instituta fuerat officium, in destituta fuerat remedium, factum est in restituta sacramentum, & inter vera ecclesiæ sacramenta connumeratum. Deus igitur Matrimonium in hos usus à principio instituit, & legibus in testamento veteri ornauit: Christus Dei filius sua presentia in Chana Galilee decorauit, certisque regulis astrinxit, ac perfecit; Sancti etiam Apostoli Petrus, & Paulus, multa ad eius dignitatem pertinentia tractarunt; quam obrem constat, quod retinendum, exercendum, honorandum, prædicandumque est Matrimonium; sic tamen vt decet sanctos, nam filij sanctorum sumus: nec decet sanctos coniungi in passionibus desiderij, vt solent gentes: sed ita vt constet eos à Dei gratia in Dei gloriam conuenire. Pertinet ergo maxime ad pastores animarum, hoc sacramentum cum ceteris diligenter exponere, quo tanta mundi pars comprehenditur, vt recte fiat: fieri autem recte minime potest, nisi recte per-

ci-

cipiatur. De hoc igitur sacramento multa capita à nobis sunt explicanda, pro absoluendo sacramentorum tractatu: & hoc potissimum. Primum, quid sit Matrimonium secundum nomen, & rem. Secundum, quæ sit in eo ratio sacramenti. Tertium, quæ sint eius causæ intrinsecæ, & extrinsecæ. Quartum quæ leges potissimæ Matrimonij. Quintum, quæ bona sint Matrimonij, & quæ impedimenta. Hæc & nos Deo dante pro viribus explicabimus, vt quilibet christianus facile scire possit, quo pacto magnum hoc sacramentum inter christianos, quorum in hoc ipso, præter gentes, & iudæorum, gratia est specialis, honorifice, & fructuose valeat exerceri. Illud Thobie, sæpius inculcantes. Filij sanctorum sumus, non potissimum ita coniungi sicut gentes, quæ ignorant Deum. Ergo à primo incipiamus; & nomen, atque essentiam Matrimonij declaremus.

Quid sit Matrimonium secundum nomen.

Vt famosa, & fructuosa est hæc duarum personarum virtuosa unio, de qua loquimur, ita multis nominibus explicatur. Dicitur Matrimonium, quasi Matris munus, ad eam. n. potissimum pertinet proles, quam & concipere & parere, & educare debet ex munere proprio. Et ob id etiam quod viro vnitur ob hoc præcipue, vt Mater fiat: quod si non sequitur, vt in plerisque, denominatio tamen recte sumitur ab intentione. Sunt qui & Matrimonium interpretentur, quasi matris munus, vel munimen, viro enim mulier, vt vitis pa-

lo coheret, vt infirma sustentetur. Dicitur coniugium, & quoniam ad prolem edendam simul iunguntur: & quod ad perpetuo conuiuendum, communi iugo, vt alter alteri obsequatur, se subiiciunt, sicque simul laborent &c. Dicuntur nuptiæ celebritas illa, qua primum, ad sic se inuicem subiugandos conueniunt, eo quod puellæ præ pudore, se obnubebant, vt de Rebecca constat, cum tradita est Iacob patriarchæ. sic enim & se viris suis, subiectas fore declarabant. Et hæc de nomine.

Quid sit Matrimonium secundum rem & essentiam.

Sic definiunt patres. Matrimonium est viri, & mulieris maritalis coniunctio, inter legitimas personas, in diuiduam vitæ consuetudinem retinens. Qua quidem definitione, & genus expriment Matrimonij, quod coniunctio est, non tam corporum quam animorum sibi inuicem consentientium: & sese mutuo tradentium, ita quod Matrimonium omne coniunctio est; non omnis coniunctio est Matrimonium. specificat autem genus, addentes, quod coniunctio sit maritalis, & maritali affectu, ac proposito inita, ceteræ enim coniunctiones non faciunt matrimonium. Addunt quasi materiam; quod sit inter legitimas personas, vt enim donum virginitatis non est omnium, ita nec Matrimonium ad omnes pertinet; quin plures legibus excluduntur, vel ex gradu consanguinitatis, aut affinitatis, vel ex ætate immatura, vel ex alia ratione: inter quos matrimonium fieri non potest; & si fit,

fit, nullum est, quod addunt de indiui
dua vitæ consuetudine, & rationem fi
nis habet, quod sic vniuntur vt simul
viuant, & sese mutuo iuuent, & vincu
li matrimonialis indissolubilitatem,
quæ ad eius perfectionem pertinet,
nouam facit. Vt vero hæc matrimo
nij essentia distinctius & clarius expli
cetur, notanda hic sunt quinque. Pri
mum, quod ad cõstituendum, & per
ficiendum substantiam matrimonij,
tria potissima cõcurrunt. primo con
sensus spõtanæus, & volutarius vtrius
que, sine quo nulla potestas creata
matrimonium facere potest, con
sensus inquam intimus, non fictus
alioqui, coram ecclesia quæ corda nõ
iudicat, matrimonium facit: nul
lum tamen est coram Deo ex con
scientia fictoris nisi de nouo ex ani
mo consentiat. Consensus enim fi
ctus non est consensus. sicut homo
pictus non est homo, & ideo nihil
facit. Dolus adfuit, inquit beatissi
mus Innocentius tertius. Consensus
defuit, sine quo cõterea nequeunt per
ficere scõdus coniugale. Consensus
deinde expressus per verba, vel signa
satis significantia, vel etiam in virgi
nibus silentium, & conuiuentia,
vero est obligatio: Et sic recte dice
batur, quod matrimonium est con
iunctio, idest obligatio duorum &c.
Ita docent patres in concilio flo
rentinum. Quartum, quod obligatio
per verba de præsentis. Accipio te
in meam: verba enim de futuro, vtcũ
que explicita, inculcata, iuramento fir
mata, matrimonium non faciunt;
sed sponsalia; quibus tamen in con
scientia, ne sit periurus, tenetur, vt
sine peccato, & fraudis culpa non pos
sit aliam ducere. Si tamen aliam du
cat per verba de præsentis, cum se
cunda manebit, de periurio pœnite
bit. nisi tamen cum prima secuta

fit carnalis copula. Tunc enim præ
sumitur promississe & consentisse ani
mo præsentis, & habetur pro matri
monio rato. Secundum, quod ad con
sensus sic expressum sequitur, pa
ctio & contractus, quæ est mutua
translatio, & donatio corporum;
secundum apostolum, vir potestatem
habeat in corpus mulieris, & econ
tra. Est etiam traditio mutua ani
morum, qua vnus alteri sese obstrin
git ad conuiuentum, & implicit etiã
non commercium carnis, ad quod
matrimonium ordinatur, si sic alter
voluerit, & non alter: quare consen
sus, & traditio eiusmodi; virginitati
mentis, & corporis non repugnat; vt
si sciat alterum potestatem sui cor
poris nunquam vsurum; vt de viro
suo Ioseph certa fuit beata virgo,
quare & vera vxor; & vera virgo fuit,
& esse proposuit. Ad cõsentum enim
& non ad copulam sequitur essentia
matrimonij. Tertium, Quod ad con
sensus & mutua illam traditione,
sequitur obligatio mutua & vinculu
in quo proprie consistit substantia
matrimonij. Ita quod consensus, &
contractus causæ sunt: substantia
vero est obligatio: Et sic recte dice
batur, quod matrimonium est con
iunctio, idest obligatio duorum &c.
Ita docent patres in concilio flo
rentinum. Quartum, quod obligatio
per verba de præsentis. Accipio te
in meam: verba enim de futuro, vtcũ
que explicita, inculcata, iuramento fir
mata, matrimonium non faciunt;
sed sponsalia; quibus tamen in con
scientia, ne sit periurus, tenetur, vt
sine peccato, & fraudis culpa non pos
sit aliam ducere. Si tamen aliam du
cat per verba de præsentis, cum se
cunda manebit, de periurio pœnite
bit. nisi tamen cum prima secuta

nisi

DE SACRAMENTO
MATRIMONII.

Homilia Secunda.

Quæ sit in Matrimonio, ratio
Sacramenti.

Matrimonia ipse, dirigente
eo qui Naturam cõ
stituit matrimonium
inter virũ, & mulierẽ,
vt honestũ, & necessa
rium bonũ induxit,

nisi ad melius, conueniant; vt ad re
ligionis, ingressum. Quintũ & postre
mum est, quod mutua ista obligatio,
sic in domino facta, sub Dei legibus,
cum Dei timore, & reuerentia, in fi
de præstita, vbi Dei opus agnoscitur,
& lentitur tanquam eius qui coniu
ges copulat, & (vt Christus dicit) cõiũ
git; & licin verbo domini sibi prouit
tunt, Dei gratiam obtinet, quæ ope
ratur inter coniuges amorem, pacem
& concordiam, quæ statum eorum
coniugalem coram Deo facit san
ctum, acceptabilem, & meritorium.
Hanc autem gratiam sic confert, ista
obligatio fidelibus, quia ex Dei in
stituto, & merito Domini nostri Iesu
Christi Matrimonium quod in natu
ra instituta fuit officium ad propa
gandam humanitatem: quod in natu
ra destituta fuit remedium ad vitan
dam concupiscentiæ vltionem: in na
tura per Christum restituta fidelibus
præter ea est verum sacramentum,
Diuinam gratiam vere significans, &
prætans, qua thorus fit immaculatus
& honorabilis coram Deo, & homi
nibus, qui Dei mysteria confitetur:
qua etiam gratia ipsa gratificans,
si prius insit, augetur, ita quod iusti
fic contrahentes iustiores fiunt
ex opere operato idest ex merito
Christi, & virtute sacramenti. Hanc
vero gratiam Dei, tanquam sibi, &
suz fidei propriam respicere, &
gustare fideles debent, in Matrimo
nio; vt Diuinam rem agere se intelli
gant, & coram Deo, per Dei legem
& voluntatem sancto hoc vinculo
perpetuo colligari; sicque in Dei be
nedictione debere se vitam, & fami
liam omnem ad eius gloriam procur
rare & instituire. Amen.

ad procreandam prolem, debite
educandam. Eadẽ instituit, personas
determinari, ne vaga, sed certa esset
coniunctio, tum propter bonum pro
lis, quæ alioqui religiose non educare
tur, si patres non haberent determi
natã notitiam prolis. tum etiam pro
pter bonum ciuitatis, in qua plurimũ
amicitia viget ex determinata propin
quitate in certis gradibus. Eadem in
stituit personas per contractum libe
rum se inuicem tradere, vt potestate
alter in alterum ex mutua traditione
habeat; alioqui incõmoda, & inquit
ta esset cohabitatio, si quisque volun
tatis suæ præsentis motibus iurgere
tur. Eadem instituit vinculum eius
modi fore perpetuũ, & indissolubile
alioqui tot laboribus, quibus proles
est educanda non succumberent. Op
timas istas Naturæ institutione De
ipse legibus expressis firmavit; non
enim erat lex naturæ tam euidentis, &
manifesta, quin expediret necessitatẽ
eius Diuina lege determinari, pro
tulit ergo p os primi hominis quasi
præcomis, legem: Relinquet homo pa
trem & matrem, & adhærebit vxori &
erunt duo in carne vna, His naturæ
instituitis, & Dei legibus introductũ
est

est à principio Matrimonium tāquā naturā honestum & honoratū exercitium, tribus his circumstantijs decoratum. Vt Matrimonium esset mutua obligatio, vt certa duarū psonarū, coniunctio ita qd essent duo in carne vna vt cēt pperua & indissolubilis. Prima excludebat iniqua oīa cōmercia, quæ non sunt cum sua. Secunda, excludebat numerum vxorum simul cohabitantium. Tertia excludebat repudium, & incōstantiam amoris. Restituta natura, & sacrū hoc vinculū, naturā seminarium multas subijt imperfectiones: apud gentes omnes, polygamiam, qua iam non erant duo in carne vna; vt à principio fuerat constitutum. Repudium deinde, legibus etiam certis casibus probatū; vt Deu. Nobilius tamen proculdubio, & sanctius fuit Matrimonium apud Iudæos, quam apud gentes, ex hoc potissimū, quod vt ex Dei promissione expectabant Messiam mundi saluatorem, ē gente sua nasciturum, populū hac pietate propagabant, vt electorū lobolem, vnde Dei filius nasceretur. Restituta per Christum natura, restitutum quoque, atque ad sua principia reuocatum est Matrimonium: sublata omnis multitudo vxorum, renouataque lex illa Matth. Erunt duo in carne vna: Itaque inquit, iam non sunt duo, sed vna caro. Repudiū quoque sic limitatum, vt ob solam Adulterij noxam permittatur, & tūc separet tantum à thoro; nullo autem modo vinculum fidei soluat, vt vna dimissa, ea viuente, altera possit sup induci; quin apertē, denuntiat Marc. omnis qui dimittit vxorem, & alteram ducit, mœchatur. Et Apostolus. mulier alligata est legi, quanto tempore vir eius viuuit. Et iterum. Præcipio, non ego sed dominus: vxorem à viro non di-

scedere; quod si discesserit, manere in nuptam, aut viro suo reconciliari. qd etiam intelligendum est, si discedat: ob iustam causam, quæ sine ecclesiæ iudicio, non est discernēda; Ad nobiles, & graues has regulas D.n. Iesus Christus naturæ restitutor matrimonium reuocauit; quæ si difficiles forte videntur, vt re uera etiam sunt, ob dissimilia virorum & mulierum ingenia vt facilia & dulcia, quin & meritoria oīa fierent, addidit excellentē matrimonio cōditionē, qua sub euangelio statū matrimonij mirum in modum extulit. nā præter id quod est officium ad procreandum, est remedium ad tollendum carnis infirmitates, ex merito sanctissimæ passionis suæ fecit & instituit verum sacramentum, atque iter cætera ecclesiæ suæ sacramenta cōnumerauit, ita vt per ipsum contrahentibus veram gratiam, & significet, & præstet, qua onera Matrimonij & leuia & suauia & meritoria fiunt. Sic vero considerantes Matrimonium vt proprium est christianorum & statum eius explicantes: præter id quod dicimus: esse vinculum & obligationem maritalem inter legitimas personas, indiuiduam vitæ consuetudinem retinens, addimus, quod ex Diuina institutione gratiam efficaciter significat: ex vi operis operati conferendam. hoc enim vt aliās docuimus commune est omnibus sacramentis christianis, qua in re differunt à sacramentis veteris legis. Quod verò Matrimonium ī Christi ecclesia verū sit sacramentum expresse probat authoritas ecclesiæ in sacris cōcilijs Constantiēsi Florentino, & Tridentino, quæ omnia inter vera ecclesiæ sacramenta connumerant Matrimonium, & negantes ita esse, anathemate feriunt. Probat autem ecclesia ex ver-

bis.

bis D. Pauli ad eph. Vbi Apostolus mutuum inter cōiuges amorem exprimit, vt alterum diligat tanquam carnē suam, sicut Christus dilexit ecclesiam tanquam carnē: & corpus suū, & adhibet verba illa Adams, quib⁹ à principio vnionem hanc inter virum & mulierem, tanquam Dei præco asseruit, nō tam pro suo, quam posteriorū suorum Matrimonio asserēdo, propter hoc relinquet homo patrem; & matrem (hoc certe de seipso non dixit Adam qui ex nullo natus est patre) & adhærebit vxori suæ: Et erūt duo in carne vna. Ista vero vnio quāti est, addit Apostolus. Sacramentum hoc magnum est, quid hoc? cōiunctio ista sancta ex Dei instituto, qui mulierem à se formatam ē latere viri, primus omnium duxit ad virum, & eius lateri in adiutorium restituit. Ita cōiunctio Diuina, Dei manu sic facta magnum sacramentū est, magna significans, vnde nomen habet mysterij & sacramenti. Vbi ista significat? Dico, inquit, Apostolus, in Christo; & in ecclesia. Inter hos enim, quātū spōsum, & spōsam vnio illa, duas sacratissimas vniones significat, qua ratione factum est, vt in euangelio, sæpe sub parabolis nuptiarum expressa sit vnio Christi cum ecclesia sua, quod ergo in Matrimonio vir & mulier communi cōsensu sese inuicem tradunt, & sui potestatem faciunt, vt sint cor vnum & anima vna in carne vna, sacramentū est vnionis, qua per charitatem Christus vnitur ecclesiæ suæ, vt sit vnus spiritus cum ea, quod tandem Matrimonium cōsummat, ad propagandam humanitatem, & fiunt caro vna, per thorum immaculatum, vt vocat Paulus sacramentum est significās, mirabilem illam vnionem, qua Dei verbū factum est caro, vt sic, in carne propa-

F. Franc. Viced.

garet ecclesiam: & dispersos filios cōgregaret. Has autem significationes à principio habuit semper Matrimonium, & his rationibus vt ad futuras gratias exprimendum ordinabatur, semper mysterium fuit & sacramentum. Vbi autem per Christū exhibitum venit plenitudo temporis, & gratia, per eundem venit & plenitudo sacramentorum, atque in specie Matrimonij, qua plenitudine ex merito Christi passī, factum est, vt Matrimonium non modo futuram gratiam significaret: sed præsentem cōtrahentibus exhiberet, quod proprium est sacramentorum in noua lege. Et hac etiam ratione Apostolus vocat Matrimonium, sacramentum magnum, in Christo & in ecclesia, quo. f. Christus sic vnitur ecclesiæ suæ in hoc potissimū negotio, vt contrahentibus gratiam suā impertiat, qua & sanctē cōiungantur, & sanctē conuiuant, & sanctē filios pariant, & sanctē in dei cultu tanquam Diuine huius gratiæ fructus ad Dei gloriam educant, quod si habet matrimonium (vt certe habet) onera, quæ carni minima non sunt; vt sunt pericula cōcupiscentiæ, ad delectationes immodicas prouocantis, vt sunt illecebræ, & innumera illa infirmitatū genera, quæ ex natura corrupta, factum hūc thorum violare nituntur; vt sunt fastidia mutuo se tolerandi, cōecq; onus alendorum filiorū. omnia ista alleuat & recreat Diuina gratia per sacramentū præstita, vt nō modo non impura sit, sed sancta & meritoria sit hæc maritalis animorū & corporum conglutinatio. Ita D. Augustinus. lib. de bono coniug. c. 18. vocat sacramentum nuptiarum. Et c. 24. vocat Sacramenti sanctitatē. Vt igitur sacramentum est rei sacræ signum: sic semper Matrimonium fuit

Yyy sacra-

sacramentum. Vt vero proprie est, signum efficax gratiam significans, & praestans, sic in nouo tantum testamento post passionem Christi exhibitum. In huius signum Christus in nuptijs Galilaeae mutauit aquam in uinum, significans se suo merito matrimonium, non modo probare, sed perficere & noua uirtute quasi aquam in uinum mutatam, replere, ut Matrimonium inter uera sacramenta numeraret. Qui ergo inter christianos ad matrimonium ueniunt; quasi ad rem sanctam & sacram, diuina gratia plenam: Dei uero institutum, Dei uirtute fecundatum. Christi merito abundantem; ut filios sanctorum decet, uenire humiliter, reuerenter, fide, ac religione pleni, ad opus maximam debent. Non certe ad mulieris corpus infirmum, fragile, mille subiectum erroribus & infirmitatibus, ut eunque formosa facies ad se trahat, mox transitum; ob carnis delectationem quod & belluis & infidelibus commune est; sed ad corpus sanctum, ad uas spiritus sancti in honore possidentum, tanquam adiutorum a Deo sibi datum, e Dei manu accipere. Ita dicit Christus quos Deus coniunxit. Certe Deus furiosos illos amatores, animo adulterino in carnis oblectamenta tantum inhiantes non coniungit, sed pios, fide, & Dei gratia accedentes. Non etiam quaerenda est sacra ista coniunctio tantum ut sit in officium naturae propagandae; cui rei non minus operam praestant haebrei & infideles. sed ut filij sanctorum populum Dei sanctum propagent, & crescant in Deo scilicet gratia concipiatur, pariatur; in Dei seruitio, & ad Dei gloriam filios enutriant. Ita bonus ille Thobias. c. 8. tu scis domine, quia non luxuriae causa accipio sororem

meam coniugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum: Non etiam quaerenda hic tantum sunt diuitiae ut uxoris ingressu domum temporalibus bonis impleamus, & cum ea otiosam vitam ducamus. Hoc enim & ipsam vitam dedit quando non sui gratia sed rerum suarum expetitur. Non improbo si dotem quaeris, ad ferenda Matrimonij onera, & his praesertim temporibus, quibus neque uirorum neque mulierum appetitus modum uolum habent. Tantum illud prohibeone in Diuitias uxoris cor tuum feratur, plusquam in diuitiarum dominam. sordida enim & saepius in foelicia sunt eiusmodi Matrimonia. quare hic primum mulierem bonam, fidelem, prudentem, Deum timentem, moribus tuis conformem; corpore sanam & ualentem, si pulchram Rachel optauit; Iacob non improbat, si Diuitem, insuper si nobilem, si foecundam ex genere; oia de manu Dei accipere: & uxorem tuam in Dei nomine sume, & foelix fruiere in domino. Ut sanctitatem operis adiuuet ecclesia in Concilio Tridentino iubet Matrimonia fieri praesente sacerdote, & testibus, alioqui irrita, iubet publicari in ecclesia, ut fraus uillae non subrepat; hortatur coniuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitare; & interim orare, confiteri peccata sacerdoti, sanctissimam eucharistiam sumere, & sanctos, diuinaque gratia plenos, ad sacramentum Matrimonij inuestiri, & contumacem, ut ad Diuinum opus, quo etiam mereri & saluari possunt, reuerenter accedant, Deum in omnibus quasi praesentem, & authorem adorantes, & glorificantes. Amen.

De

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Homilia Tertia.

Quae sint causae matrimonij



D hanc nobilitatem, & plenitudinem re-duxit, seu reuocauit matrimonium D.N. Iesus Christus, humanae naturae optimus & institutor, & restitutor, quod inter gentes, & haebreos fuerat naturae officium semper honoratum, & legibus et proprijs ordinatum: fuerat & communis infirmitatis remedium salubre. Inter nos qui Christi corpus, & membra sumus, uerum sit sacramentum, inter septem ecclesiae sacramenta, & sacra mysteria practica & efficacia numeretur: quasi foedus a Christo sic suo merito sanctificatum, ut & uerum sanctum sit, & uerum contrahentes, uerum sanctos efficiat: gratiam Dei non modo significet, ut olim, sed efficiat, & conferat, ut caetera solent, quae proprie sunt sacramenta. Veritate hac praemissa, quam sanctorum conciliorum decretis, & ecclesiae regulis firmiter asserimus, restat ut ex ratione qua Matrimonium est sacramentum, intelligamus ipsum esse rei sacrae signum, & de hac sacra significantia satis diximus qua & uisionem Christi cum ecclesia ipsa; & uisionem uerbi cum natura humana assumpta; & gratia firma ac indissolubilis, meritoriae etiam inter contrahentes uisionis significat efficaciter. Intelligamus insuper, ex eadem ratione, Matrimonium esse inuisibilem gratiae uisibilem formam, id est habere in se, ut caetera omnia mixturam illam rerum uisibilem, & inuisibilem, qua-

rum aliae significant, aliae significatur. Habet ergo elementum suum, quod signum est, quam Theologi materiam appellant. Habet & formam, quae addita elemento facit sacramentum, quod in caeteris omnibus, uerbum est. Et haec sunt causae intrinsecae sacramentorum. Habere quoque debet extrinsecas, quarum una est efficiens inducens formam, ut solet in caeteris esse Minister qui uerbum profert intendens facere quod facit ecclesia, altera est finis quae tota actio intendit. Causas huiusmodi in praesentia requirimus, ut integrum haberemus de essentia Matrimonij tractatum, atque ut controuersias multas, quae super his, etiam inter catholicos negotium faciunt, praetereamus, tutiorem, & communiorem uiam sequentes, dicimus. Quod materiam, & elementum uisibile ex quo resultat Matrimonium, uel sunt coniuges ipsae, tanquam legitimae personae, ab huiusmodi contractu legibus non exclusae. sic enim in quolibet contractu, res ipsae quae transferunt, materia solent esse. Uel si uiciniorem uis materiam, dicas cum D. Thom. quod materia sunt actus legitimarum personarum, praecedentes contractum integrum, qui sunt sensibiles; ut est uisibilis illa coniunctio (Hosius) quae fit stipulatione uerborum data arra, iunctis dextris &c. Quod forma necessario addita, ut elementum sit sacramentum, est uerbum quo utriusque consensus sufficienter exprimitur, aut aliud loco uerbi, ut in mutis, nutus; in uel la uecundia silentium, quo uerbum ab alio prolatum confirmatur. Haec igitur sunt quae substantiam matrimonij constituunt. contrahentes, uel contrahentium actus & mutua expositio uerbaque illa experimentia consensus

non tantum ut actus sunt, & verba hominum, hæc enim gentibus sufficere solent, quia in matrimonio non querunt aliud quam humanum & firmum contractum; sed ut sunt ex domini, & Christi institutione, in eiusque verbo & fide adhibita, sic enim sacramenta constituunt, & gratiam conferunt in illo momento quo posterior consensus accedit priori. Habet & causas suas extrinsecas. Quarum una est efficiens; alia finis. Efficiens duplex est, una remota, & est Dei institutio; scimus enim quod Deus à principio adduxit mulierem ex viri dormientis costa formatam ad virum, scimus quod semel, & bis præceptum addidit. Crescite, & multiplicamini. Et tandem Christus, quos Deus coniunxit &c. hoc vero sapius repetendum est, ut Deum Matrimonij auctorem agnoscamus, & etiam sanctificatorem, ipse enim est qui solus gratia sua efficaciter reddit, & sacramentum facit. Alia est proxima, & est consensus utriusque, vel sunt Ambo consentientes, & se se mutuo de presenti tradentes; requiritur enim auctoritas possidentis rem, cuius translatio fit. Quare nec pater sine consensu filii matrimonium perficit; nec servus sine consensu domini. nec consensus ipsiusmet contrahentis nisi sit liber. Ad hoc quoque efficientiæ munus, suo modo reduci potest minister, ad quem spectat materiam (si opus est) præparare; Formam addere, id est verbum elementum; sacramentum insuper distribuere, & dispensare cum intento actuali, vel saltem habituali, id faciendi, ad quod ipsa sacramenta sic distributa sunt instituta: Hanc efficientiam tribuit expresse concilium Florentinum regulariter consensui mutuo contrahentium; ut totum fere hoc sacra-

mentum in ipsis contrahentibus constitutum intelligamus, quando ipsos, seu ipsorum actus diximus esse materiam: verba consensus exprimentia forma. Consensum ipsum internum, scilicet qui voluntatis est motus & deliberatio, efficientem. Et hoc proprium est sacramento huic; ex hoc quod rationem contractus habet, & verus contractus est, ideo nullum requirit agentem proximum aut ministrum, qui materiam præpararet, quando ipsimet contrahentes fideles vera sunt materia: nullum qui verba proferat; quando ipsi soli contrahentes vere exprimere possunt consensum animi sui. Adhibendus quidem erit sacerdos, & nunc potissimum quando à concilio Tridentino. sub Pio quarto sess. Octava, statutum est, ut matrimonia, quæ sine sacerdote, & testibus, fiunt, irrita sint, & nulla: sed hic sacerdos, non tam efficiens quam promotor coniugij erit; cui & suo loco solemnem benedictionem adijciet; non ut matrimonium faciat, sed ut bene factum declaret; sanctumque ut sanctorum vinculum solemnizet. Benedicens itaque non tam efficiens, quam perficiet sacramentum. Et hæc sufficiant de efficientiâ. Finis in Matrimonio alium intédunt gètes naturæ ductu. Alium Hebræi, legis suavis. Alium christiani, Divinæ gratiæ spiritui impulsu. Natura ipsa humana Matrimonium exigit duplici intentione. primū ut homo habeat ad cōnuiendum adiutorium simile sibi; quo consoletur & oblectet mutui auxilij spe conciliata, ut alter alterius ope, vitæ incommoda facilius ferat, & senectutis imbecillitatē sustineat. Deinde, ad procreandam, & propagandam, perpetuandamque naturam quasi agrum ad fructus habēdos necessarium, cre-

sceret

sceret scilicet iuxta Dei præceptum, multiplicaret, & repletet terram. Lex præter id, & Dei promissio Iudæis nobiliorem finem præscripsit, ut quasi vere religionis cultoribus, & diuinarum benedictionum heredibus, ut ex Matrimonio filios Dei quærerent, & semen illud Abrahæ multiplicaret, in quo benedicendæ erant per Messiam omnes gentes. Gratia verò, & Iumen Christi nobis præstantiorem adhuc finem proponit in Matrimonio; ut vero sacramento per Christum fecundato: præter id quod sic per Matrimonium populus fidelis in Dei veri & Christi cultu procreatur & educatur; mirabiles illas addit significationes in Christo & in ecclesia de quibus in præcedenti; additque excellens Divinæ gratiæ munus, quo & iustiores efficiamur coram Deo; & ad opera ferenda fortiores. Potest & humana infirmitas alium sibi finem in Matrimonio statuere; ut scilicet in eo remedium quærat ad tollendas, seu mitigandas virginitatis concupiscentiæ, flammis. Melius inquit Apostolus, est nubere quam vri. Non quidem tam necessario, quod & alia & nobiliora, & virtuosiora non habeat. Virginitas & celibatus remedia, quibus orando, psallendo, vigilando, ieiunando, contemplantando, mentem ad celestia subleuando, non modo sine spiritus præiudicio (quod in practica Matrimonij facile incurritur) sed etiam profectu mirabili, concupiscentiæ stimulos, non tantum mitigat, & comprimit, sed per Dei gratiam sese exercendo prorsus eneruat, & mortificat. Ita dictum est Paulo sese exercenti & castiganti, sufficit tibi gratia mea. Non ergo sic necessarium est ut malè hærenti carnis & concupiscentiæ patrum sentiant) remedium Matrimonij,

ut sine eo vitari nullo modo possit vitio carnis & fornicatio: sed Dei est misericordia que in matrimonio præter officia & sacramenta insita, hoc quoque remedij munus ad humanam infirmitatis commodum inesse voluit, quo ceteros omnes concubitus alienos, & illicitos amores, tanquam indebitos, inexcusabiles reddidit. Ita causas omnes Matrimonij intrinsecas & extrinsecas venati sumus. Illa ante omnia ab intrinseco repetenda, & animo voluenda, quod matrimonium sacramentum est, quod sacramentum materiam & sacramentum formam habet. sacra igitur intentione tractandum est. Ab extrinseco illa in primis, quæ matrimonij primum & summum efficiens Deus est, ita quod opus Dei est. Deus est qui à principio dixit. Non est bonum hominem esse solū. Dei inuentio est: è manu Dei sumenda vxor est. Ad virum per Dei manū venire vxor debet. Salom. Qui inuenit mulierem bonam inuenit bonū. Prou. 13. Et quale bonum? Multiplex bonum. Primū est animi consolatio, & iucunditas; Est enim Mulier viri adiutorium, & solatium in Domino à Domino sibi datū. Ita addit Salom. Prou. 18. hauriet iucunditatē à Domino. Pars Eccle. 26. bona mulier bona, in parte bona timentium Deum dabitur viro pro factis bonis. Secundum, animi puritas, & conscientia bona coram Deo, quæ sciat se vxorem ab eo accepisse; & ea frui tanquam Dei dono, in quo non modo sine peccato, sed cum merito vivere & saluari potest. Ita Paulus, saluabitur mulier per filiorum generationem. Interim etiam summa cum pace tribulationem (inquit Paulus) carnis sustinebunt, & per Dei gratiam non succumbent, aut confundentur, scientes, quod Deus opera sua non delipi-

1. Cor. 7.

despicit. Tertium est amor mutuus, non tantum secundum existimationem personæ, quantum secundum Dei præsentis & operantis, & coniungentis summam charitatē quam reueretur; vt dicat mulier. Nunc hominem inter oēs, quotquot mundi sunt mihi dat Deus, vt caput meum sit; & hō d. hāc mulierem ex omnibus dat in vxorem. Donum Dei patris est, amare & venerari debeo. Et constanter amat qui sic amat: qui vero formam, genus diuitias, facile tepescunt, quia facile & ista mutantur quæ in viro, vel vxore amabantur. Non sic præterit opus Dei amor Dei. quare semel amata in Domino perpetuo in eodem amabitur. Quartum erit Religio quedam qua sacramentum hoc celebrabitur coram oculis Dei; & sic quæretur ea potissimum mulier in vxorem, non] quæ pulchra sit, vel diues; sed quæ Dei timens, quæ prudens, quæ bonis moribus imbuta: ita de genere sanctorum, & non de Chanaanis vxorem quæsiuit Abraam filio suo Isaac: Ita & Thobias suo. Quod si Moises & Ioseph coacti, sūt ex ethnicis vxores sumere, nō quascunque, sed sacerdotum filias delegerunt, quia si ex parentum instituto religiosas: Hæc omnia ex illo vno principio, quod Matrimonij causa Deus est, & quasi opus eius sanctum, sancte peragitur. Cuius materia sancta est, persona fidelis, alioqui non est sacramenti capax: Cuius forma sancta verbum Dei, vel ex Dei instituto & lege prolatum: efficiens sanctum, consensus in opus Dei. fines multi, & oēs sancti, ac beati. Vitam sibi iucundam parare in Domino: naturam propagare in eius gloriam; infirmitatem propriam sustinere & corrigere. sacros Christi & ecclesiæ amores, & Di-

uina connubia rememorare. An non merito lætamur, & iucundi sumus in matrimonijs? an non sunt festi & generosi dies nuptiarum? Ita sane modo sit moderata pompa, sine luxu, sine scandalis; sine strepitibus illis ex quibus eo potissimum tempore, mundus insanire solet, quæ omnia sunt Satanæ inuenta. At quid loci habet Satanæ in Matrimonio quod est Dei opus? quid illi iuris est in nuptijs sanctorum Dei filiorum? Diuina est actio; procul este à Satanæ mancipia: lætemur, iucundemur vestibus nouis. conuiuijs etiam satis lautis nuptias honoremus, sicque; & ad illas agni nuptias præparemur, quibus ecclesiæ sibi sponsam perpetuo fœdere copalabit: sed omnia sine peccato, sine extrema illa effusione rerum, & corruptione morum, quibus opera Dei pollui solent: vt Deus omnium auctor in omnibus glorificetur. Amen.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Homilia Quarta.

Quæ sint leges Matrimonij.



ST Matrimonium, vinculum amabilissimum, quo nullum arctius, nullum intimius, nullum magis mutuum, aut reciprocum, quæ sunt sponsi, sponsæ sunt. Est antiquitate venerandum, cum ipso mundo natum, vel institutum, cum ipso etiam profectum, & auctū. Est

Est fructuum copia fecundissimum, quo vno sine culpa, quin & cum merito progata est humana species; sine hoc necesse fuit, aut homines non nasci, aut male nasci: totius humanitatis honor, & decus in vno Matrimonio sita sunt. Est & sacrosanctū, nō modo sancta significat, quæ sancta in euangelio continet, & præstat, sed quæ & sacris legibus à principio munitum est, quibus Dei providentia, vinculum hoc beatum viri mulieris, ornare, regulare integrum & tutum reddere voluit. Atque eius integritatem tantum fecit; vt cum temporum, vel hominum iniuria à vera legum præfixa intentione multiformiter defecisset: per filium suum dilectissimum Iesum Christum, tamen virginem, & è virgine natum voluerit matrimonij leges instaurari. De his in præsentia locuturi sumus: tum vt veram, & integram matrimonij rationem habeamus: tum vt errores circa ipsum pluries exortos excludamus.

Summa diuinarum legum quibus à principio matrimonium & institutum, & instructum, ac tandem per Christum instauratum est, in paucis illis verbis continetur, quæ primus omnium parens, quam primum euigilans sensit mulierem è latere suo formatam & Dei manu ad se adductam lætus, ac de consorte hilaris protulit dicens: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumpta est. Et addit leges. Relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori suæ. Et erunt duo in carne vna. Quæ quidem verba tantum sunt, vt ex patribus nostris alij voluerint eum prophetaisse; alij quasi dei præconem protulisse. omnes tanquam spiritu dei afflatum dixisse ve-

linet quibus matrimonium pulchris legibus ornauit & his potissimum. Prima, vt sentiat homo sibi ex necessitate, tanquam officio naturali Matrimonio incumbendo. Secunda, vt tam libere id efficiat, vt etiam si opus sit patrem & matrem hac ratione relinquat; consensus enim liber contrahentium efficit Matrimonium. Tertia, vt adhæreat vxori immobiliter; sciatque Diuinum hoc vinculum, vbi rite peractum, & perfectum fuerit, omnino indissolubile remanere. Quarta, vt sic vir vnus uni adhæreat mulieri, per mutuam sui traditionem, vt duo sint in carne vna: id est vnus vnā tantum mulierem, & Mulier vna, vnum tantum virum, dum viuunt, licite & iure matrimonij se posse habere intelligat. Nunc singulas leges has, paululum expendamus, vt quanto iure à principio institutæ, & tandem per Christum restitutæ fuerint, palam fiat.

De prima. Quæ necessitatem matrimonij omnibus hominibus præcipit. Hæc sic intelligenda est, quod cum matrimonium sit naturæ humanæ, ad eam propagandam officium destinatum, naturale, id est opus naturæ est; non ita quod ad ipsum homo liber non sit, vt est etiam ad cibum sumendum: sed ita quod ad ipsum natura inclinatur. Ita quod quam primum Deus mulierem ad hominē adduxit, ex naturæ instinctu intellexit eam sibi datā in sociam, & concupiuit. Cuiusque instinctu ita natura induceret, tanquam in finē suum, ad prolem nō tantum eden. Jam, sed & educandam modis naturæ competentibus. Intellexit homo, non modo sibi quærendam, & petendam esse mulierem, sed & cum ea perpetuo conuiuendum, vt eum ea partiretur onera, & munera quibus

quibus edita proles debite nutre-
tur, & educaretur. Ad hoc enim alij
viri, alia mulieris sunt officia propria
In hoc respiciens legem matrimonij
necessariam, sine qua id commode
nō potest fieri, protulit. d. Relinquet
homo patrem, & matrem & adhere-
bit uxori &c. Et addidit Deus bene-
dicēs. Crescite & multiplicamini, &c.
Quare intelligimus hominem dupli-
ci stimulo ad matrimonium sollici-
tari. Tum ex instinctu naturæ sic im-
pellentis vt in posteris conseruetur.
Tum ex Dei creatoris præcepto sic
iubente. Considerandū tamen quod
intentio legis exploratur ex fine. Fi-
nis est, vt humana species multiplice-
tur sine crimine, & repleat terrā. Vbi
ergo multiplicatio facta est, & reple-
ta terra, iam non viget lex, quin pos-
sit homo propter aliud bonum forte
excellentiū, à matrimonio abstinere,
vt scilicet possit commodè contē-
plari. Non sic à principio, nō sic post
diluuium. Tunc enim multiplicanda
erat natura. Intellige itaque præcep-
tum Matrimonij datum esse natu-
ræ & communitati, vt naturæ, & cō-
munitati est necessarium. non autem
personis singulis in communitate, &
natura, vt etiam agricultura; & tamē
non necesse est omnes homines ter-
ram colere, cū satis ab aliquibus cola-
tur, quare lex Matrimonij sic omni-
bus in natura data; non tollit quin ali-
qui possint, à Matrimonio, & vsu
eius sine naturæ præiudicio ab-
stinere. Hæc de prima quæ est ne-
cessitatis.

De Secunda. Id firmiter statuen-
dū est, quod cum Matrimonij (vt di-
cemus) debeat esse perpetuū: cum et
sit species quædā seruitutis: quæ sepe
deteriorat; ad hoc nō nisi liber venire
debet: liberoq; & non coacto. cōsen-

su se ligare, & tradere: Possunt prin-
cipales de Matrimonio, prout ciuilibus
etiam contractus est, aliquid statuere,
& leges præscribere, ne contra bonū
publicū Matrimonium inianē; vis quā
Magistratus intulit iure licito, nō, vi-
tiet cōtractum. l. continet. §. sed vim
Possunt quandoque cogere ad Ma-
trimonia ineunda eadem ratione, sic
tamen semper vt libera maneāt ad cō-
sensum contrahentium voluntates;
aut libere sese ad aliquid ingesserint,
puta ad promissa, ad sponsalia iurata
vnde & merito à iure coguntur; cum
& in foro cōscientiæ ex eadem ratione
conuincantur; quare non simpliciter
coguntur nisi à se metipsis. Possunt &
parentes multa præstare. hoc loco.
Nam ratio naturalis, iura etiā omnia
tam canonica quam ciuilia multa cō-
cedunt parētibus in hac re, vt possint
de filijs, ac potissimum de filiabus di-
sponere, etiam exheredare si nō obe-
diant; Et Paulus. Iussit, vt filij obediāt Col. 3.
parentibus per omnia. Possunt igitur
parentes suadere, rogare, inducere fi-
lios vt sibi hac in re morem gerant,
possunt etiam præcipere, filij tamen
non tenentur nisi de honestate, & cō-
gruitate sese tradere. sunt enim libe-
ri & non serui; & liberè ad Matrimo-
nium ducendi sunt. Possunt parentes
dum filij sunt in fratre tatem, vel ab sen-
tes, pro eis spondere, & sponsalia etiā
cum iuramento celebrare; nunquam
tamen ratum est Matrimonium nisi
filij sponte consentiant; quem cōsen-
sum iuramenta illa patrum implicite
continebant. libertatem hanc verbū
illud exprimit. Relinquet homo pa-
trem & matrem; sic in vt intelligant
filij se plurimum mereri apud Deū;
& homines si parentibus obediunt
bene consulentibus: si eorum sene-
& tam hac etiam in parte subleuent, &
con-

consolentur, si eorum promissa im-
pleant, sequantur monita, si de manu
eorum vxores accipiant, si domui suæ
bene prospiciant; si duci se à pruden-
tioribus patientur. Alioqui si domū
confundant; si vel indecorum, & in-
uenustum aliquid delibere, sicque
parentes mærore conficiant, pluri-
mum peccare se coram Deo, & ho-
minibus sentiant. sic enim Iacob, sic
Thobias ad voluntatem parētum, et
de lōginquo vxores petiere. Cōtra, in-
telligant parentes, hac vna in re, liber-
tatem filiorum dexteritate quadam
in suam voluntatem trahere; duce-
re, non cogere; Alioqui sciant, vel
Matrimonia nulla fore si int^o in cor-
de non consentiant filij, ad quos so-
los spectat, sese obligare: aut in seclia
fore, si coacti & inuiti consentiant.
Hæc de secūda lege quæ est libertatis.

De Tertia, quæ præcipit adhæsi-
o nem. i. vnionem & vinculum tum ani-
morum, tum corporū indissolubile
totum enim hoc significat illa adhæ-
sio. Dicimus quod sancta ista & im-
maculata viri & mulieris adhæsi-
o, vnio, & per totam vitam cohabitatio
in primis est de iure naturæ; finis. n.
Matrimonij est prolis non modo ge-
neratio, sed & educatio quin & pro-
motio ad meliora iuxta gradum,
suum, qua ratione d. Apostolus. q̄
patres thesaurizāt filijs, & præparant
illis hereditates. Hoc verò fieri non
pōt, nisi per cohabitationem viri &
mulieris, quorum commune bonum
est proles, quare patet quod ius na-
turæ, saltem humanum principijs
proprijs humanæ naturæ conforme,
præcipit, & necessario requirit hanc ad-
hæsiōnem inseparabilem: quæ à nullo
iure humano, aut gentium potest dis-
solui; nam super ius naturæ solus na-
turæ auctor, & dominus potest dispē-
re. F. Franc. Viced.

sare. In hac itaque adhæsiōne insolu-
bili à principio cōditū est matrimo-
niū, cuius naturæ repugnat repudiū,
quare nullū tale legit^o admittum in
ijs temporibus, quibus ductū naturæ
mundus disponebatur. Hinc inter gē-
tes, Spurio Carbilio Ro. qui vxorē
sterilem repudiauit, vitio datum est.
Vt Aul. Gel. li. 4. c. 3. Et Valer. Max. li.
2. cap. 1. Et Pluta. in collatione The-
sei, & Romuli. In hæc principia respi-
ciens D. N. Iesus. De repudio Iudæo-
rum loquens dixit. Ab initio non fuit
sic, quasi dicat vera matrimonij natu-
ra & institutio id non permittit. Lex
deinde Moysis in Iudaismo, velut ge-
ti iam tinctæ moribus. Aegyptiorum
permittit repudiū vxoris, viro qui ob
sceditatem aliquam odio illam ha-
buerit. Ad quam permissionem allu-
dens Malachias: si odio habueris vx-
orem, dimitte: n. obtinuerat vim le-
gis illa permissio. Permittit, inquit
Christus, Moyses: non mandauit: libel-
lum quidem dari in testimonium di-
missæ, mādauit (vt pōderat Aug. li. 1.
de serm. Do. in monte) sed repudium
tantum permittit: non tanquam licitū,
sed tanquam minus malum, impune
permittum, ita quod permissio non
excusabat à culpa, sed liberabat à pæ-
na. Permissum ergo repudiū, vt caue-
retur vxoricidium. permittum, inquit
Hieronymus in Malachiam, non vt
concederetur disidiū. sed vt tollere ē
homicidium, sic & eis permittum est
scenerari cum alienis, ne cum suis id
facerent. sic & permittunt meretricia
vt vitentur adulteria. Quod si placet
permittum illis fuisse Repudium tan-
quam licitum; certum est permittum
vt minus bonum, quare neque factū
legimus ab aliquo sanctorum patrū,
nisi quod ante legem, Abraham pro-
pter mysterium, instante Sara, dimisit
Zzz Agar

Agar, qua repudium legis & Sinago-
gæ significabatur. Dominus autem no-
strer Iesus Christus Matrimonij di-
gnitatem instauraturus, Matth. Post-
quam ad propositam quæstionē Pha-
risæorum, liceret ne uxorem quacun-
que ex causa dimittere, neganter re-
spondisset, sinceramque legem insti-
tuti Matrimonij instaurasset. d. quos
Deus coniunxit, homo non separet,
vbi perpetuum vinculum Matrimo-
nij monstravit, obiecerunt Iudæi,
quid ergo Moyses mandauit dari li-
bellum repudij, & dimittere. Tunc
Christus, verbum illud. Mandauit. cor-
rexerat dicens. Permisit; ac si dicat non
mandauit, vt bonum, sed permisit vt
minus malum. Et cur? Ob duritiam
inquit cordis vestri: Ad confundenda
scilicet dura corda, quæ obedire
nequeunt legi Dei. Duritia autem il-
la praua erat, quare non poterat Moy-
ses eam mandare, sed permittebat vt
minus traxim, quam permissionem
sic corripuit Christi, qui venit ad im-
plere & perficere legem. vt ob solam
fornicationis causam approbarit, non
repudium sed diuortium, quo sola tho-
ri separatio, non autem vinculi intel-
ligitur. Vt autem sciremus quod ni-
hil noui addebat, sed quod legem Ma-
rimonij in suam originem reuoca-
bat, dicit. Ab initio non sic. Quid er-
go ab initio? Verbum illud immuta-
bile. Relinquet homo patrem & ma-
trem, & adhaerebit uxori suæ: quid er-
go? legem tulit, quos Deus coniun-
xit, homo non separet thorum, & co-
habitationem separat, fornicatio, sic
tamen vt probetur, & ab ecclesia, qua-
si à iudice, diuortium accipiat, man-
te tamen vinculo matrimonij, ita vt
neuter viuente alio possit alij nubere,
quod si alteram ducit, mæchatur, quæ
verò dimissa est, aut innupta maneat,

Marc. 10.
Luc. 16.
1. Cor. 7.

inquit Paulus, aut virò suo recedat
sola mors separat vinculum. Mu-
lier alligata est viro, quanto tempore
vir eius viuuit: quod si dormierit vir
eius, liberata est à lege, cui vult nu-
bat, tantum in Domino. Et iterum.
His qui matrimonio iuncti sunt, præ-
cipio, non ego sed Dominus, uxorem
à viro non discedere, quod autem il-
licitum est vxori; non minus illicitum
est viro, par. n. est obligatio: cū æqua
fuerit corporum translatio, & vna
fides. Addita insuper est noua ratio
indissolubilitatis matrimonio chris-
tianorum, ex ratione sacramenti, quæ
indissolubilem vniionem Christi &
humanæ nostræ naturæ significare
diximus. Dura fortasse aliquibus vide-
tur insolubilitas ista, mētibus instabi-
libus, eorū qui facile ad novos accen-
duntur amores, vt cum vna tantum
muliere, & sæpe deformi, infirma, vi-
tam totam agere cogantur. Durior
illis, qui mulierem adulteram, aut pa-
tri indignam, vt cunq; poeniteat: aut
illa reiecta, vri perpetuo sine sua cul-
pa cogantur. Ita quod non minus pu-
nitur innocens quam nocēs. Sed ista
est natura & lex matrimonij. Ob hæc
fortasse Paulus dicit: solutus es ab
uxore, noli querere uxorem: præsci-
re ista opus est prius, quam te obli-
ges, vbi incidis in ea serenda sunt: Ha-
bet tñ insolubilitas ista & sua bona
quibus non modo toleranda, sed sum-
mopere laudanda est. Primum, quod
hac intellecta homo, quærit sibi vxo-
rem, virtute potius & similitudine
morum, quam forma, aut diuitijs spe-
ctabilem, quando intelligit cum hac
sibi perpetuo conuiuendum. Secun-
dò, quod dum simul degunt, facilius
se inuicem tolerant, difficilius ad ri-
xas, ad iurgia, ad iniurias prouocan-
tur, quando sciunt vinculum indisso-
lubile.

lubile esse; quod si etiam separentur,
adhuc ligatos esse, satius fore, vt paci-
ficè viuant. Tertiò, quod si ob aliquã
iustam causam ab ecclesia separatur;
facilius ad concordiam reuocantur,
quando intelligunt se coram Deo
adhuc vnitos, nouas nuptias admitte-
re non posse aut sine muliere manen-
dum, aut dimissa recipienda. facit
etiam hæc eadem cogitatio, vt faci-
lius sit iratum virum erga poenitentem
adulteram dimissam reconciliare:
quando adhuc suam agnoscat ex vin-
culo permanente: quod si Deus illã
sic poenitentem recipit, si ecclesia be-
nedicit; Cur non recipiat vir? cur
non virum vxor? De impoente
dixit Salom. Qui tenet adulteram,
stultus est. At poenitentem reijcere
alienum est à Dei consortio & à
pietate christiana. Tua adhuc caro
est, ad te pertinet. Cur tuam abij-
cis? si poenitentes reijciuntur, quid
de te fiet?
De Quarta. Quæ vnum cum vna
tantum contrahere iubet. Dicimus
quod vnitatem hanc natura ipsa ma-
rimonij sic requirit, vt vel sine cul-
pa, vel sine legis, & naturæ dispesatio
ne aliter nunquam fieri potuerit. Na-
tura ipsa contractus ex iustitia exigit
vt cum in matrimonio mutua sit cor-
porum traditio, & commutatio, ita
quod vt d. Apostolus, vir non habet
potestatem sui corporis, sed mulier,
& econtra, quod vni datum est, saltẽ
sine eius voluntate, alteri dari non pos-
sit; alioqui dabit quod suum non est.
Legis verbum clarissimum est. Adhẽ
rebit vxori; non dixit, vxoribus. Et
erunt duo in carne vna, non plures
quam duo. Cui addidit Christus. Ita-
que iam non sunt duo, sed vna caro.
Plures habuit primus omnium La-
mech; non sine culpa; quin eum ar-
guunt patres omnes, tanquam intem-
perantem, quod contra naturam Ma-
rimonij polygamiam introduxerit.
Secundus, fuit pater Abraham, cui Di-
uinitus. i. ab ipso naturæ & legis Do-
mino concessum est, instante etiam
& petente Sara sui corporis domina,
vt causa prolis suscipiendæ, intraret ad
Agar; quam tamẽ sic ad tẽpus vxorẽ
habuit, vt demum eadem instante Sa-
ra, & Domino permittente, in My-
sterium, vt declarauit Paulus ad Gal.
vna cum filio expulerit. Secutus est
eius exemplum Iacob, & alij patres,
quibus sic concessum, & dispensatũ
à Domino legis & naturæ credimus,
contra tamen naturam Matrimonij
ordinariam, vel quod sic ratio prolis
& populi Dei multiplicandi, vel my-
sterij explicandi exigeret: vt scilicet
sic significaretur amplum illud Ma-
rimonium Christi, quo multis vxor-
ibus. i. populis & gentibus rupta ma-
cerie, tanquã lapis angularis, ex multis
& diuersis ouibus & ouilibus vnum
ouile pastor vnus, & vnã sponsam,
sponsus vnus constituens fuerat co-
pulanus: quare tẽpori illi duplici ca-
rõne tolerabilis fuit polygamia. Da-
ta autẽ veritate, cessare debuit illa si-
gnificatio. multiplicato et dei popu-
lo per semen verbi spirituale, cessare
omnino debuit magna illa Matrimo-
nij iniuria, quare D. N. Iesus ad suam
primam naturam reuocauit. d. erunt
duo in carne vna; Et iterũ, omnis qui
reliquerit vnã, & aliam duxerit, mæ-
chatur, quod si vna dimissa, ducens
aliam mæchatur, quãto magis si vna
retenta aliam accipiat? Idem Apосто-
lus statuit. Vnusquisque propter
fornicationem suam vxorem habeat
& vnaquæque suum; id est pro-
prium virum, non communem alijs.
Ita inquit D. Hieronymus. vnus
Adam

Prou. 18.

1. Cor. 7.

Adam, ex vna costa sua, vxorem vnā de manu Dei sumpsit, & sic rursus quod à se diuisum fuerat, sibi p nuptias fuit copulatum. Ita & conuenit mysterio, quo matrimonium est sacramentum, vt vnus, vnam habeat, sicut Christus vnus vnam ecclesiam vna est colūba, vna dilecta. Ita & semper seruatū est, & legibus cautum. vn^o ille valentinianus senior ausus est (vt narrat hist. Trip. lib. 8. cap. 11.) turbare vnitatem hanc, & pluralitatem vxorem permittere; homo hereticus. Arrianus, ad mala omnia promptus: sed neque obtinuit, & ab omnibus expulso est. Legibus his ornatum est matrimonium, & secundum has seruari omnino debet: suas habent tempora conditiones; nostra alias leges non patiuntur. quamobrem, aut abstinendum, aut his legibus contrahendum, vt sic naturæ officium secundum eius inclinationem impleatur, & Deus legum author in populo suo glorificetur. Amen.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Homilia Quinta.

*Quæ sint bona, & quæ impedi-
menta Matrimonij.*



Sanctum & sacrum vinculum est Matrimonium, thorum immaculatum vocat Apostolus, & tamen secum in aliqua parte retinet speciem immundam, & imperfectam quæ oculos hominum refugit, quasi turpe aliqd faciat, aut patiat. Liberum etiam est, & spontaneum, quo volens homo sese obligat, & tamen libertas hæc secum trahit perpetuam seruitutem, cuius iugum non nisi morte excuti potest; & tanto durior est serui-

tus, quanto difficiliore, & asperiores mores (quod sepe contingit) in coniuge reperit. Vile etiam videtur Matrimonium, quo & infirmitati remedium adhibetur, & posteritatis confulitur, sed tamen & infirmitas sepe ex vsu fit infestior, de qua Paulus tribulationem carnis habebunt. Et dum posteritas quæritur propria ipsa vita minuitur. Mitto quod innumera sunt alia, quæ experti vocant onera matrimonij, quæ omnia patienter ferenda sunt. Vtque ferentibus in Domino leuora videantur, & sint; ex opposito numeranda sunt bona quæ ex matrimonio proueniant, omnibus quidem, sed Christi fidelibus potissimum, & hæc ob id à nobis in presentia sunt numeranda, spes enim laborum minuit.

Numerant Theologi, ex D. Augustino tria Matrimonij bona; & sunt fides, & proles, & sacramentum, quæ vere tanti sunt, vt & incommoda lenire, & si quæ speciem impuri habent, omnia facile honestare etiam valeant. Hic vero bona matrimonij vocamus non quæcunque, non accidentaria. hæc enim possunt esse quam plurima sed ea quæ intrinseca sunt ratione & intentione matrimonij. Bonum fidei est fidelitas ipsa, qua mutuo sibi coniuges promissum dominium sui datum seruant illæsum: & quam in intentione habere debent contrahentes; non quod sine ea non contrahant, si in animo habent, se velle vnquam pressitam fidem violare. Pertinet autem bonum hoc ad virtutem iustitiæ. Et de hac Paulus, vir potestatem non habet corporis sui &c. Huic bono addidit culpa umbram, & speciem quandam mali, quæ est erubescencia, qua vt diximus, oculos in implenda fidei istius ratione fugiunt. Bonum proles, fructus est Matrimonij, quem primo na-

tura

tura intendit; & in quem solam à principio natura ipsa instituta, & sana respiciebat, ordinabatque Matrimonium tanquam officium ad prolem propagandam: Et hoc tanti fecit Apostolus quod de muliere dixit. saluabitur per filiorum generationem. sic tamen intelligendo, vt non tantum ad procreationem, sed & ad educationem disciplinam & eruditionem filiorum teneri coniuges differamus. Ita Iob. Ita Thobias egerunt. Ita & Ec. docuit, c. 7. filij tibi sunt erudi illos; & curua illos à pueritia. Huic bono sic à natura desiderato culpa addidit dānū, doloris, angustiarum partem, in educatione, labore &c. quibus omnibus sine culpa Matrimonium caruisset. Et tamen bonum est, & ad huc intenditur à contrahentibus, & naturali affectu desideratur. Bonum Sacramentum tertium est; vinculum scilicet matrimonij; quod nunquam dissolui potest: si enim matrimonium vt sacramentum Christi, & ecclesiæ coniunctionem significat, necesse est inseparabilitatem hanc continere. Ita quod sine hac sacramentum esse non potest. Ita D. Augustinus de bono coniugali c. 15. Quia si hoc tertium bonum ad reliqua duo coparemus, cum omnia includat matrimonium in intentione, & obligatione: non tamen in vsu, vel in executione sic sunt duo principia necessaria; vt si desit proles ex sterilitate, vel ex spontanea coniugum continentia, non verum sit matrimonium: si etiam violes fides ex adulterio, cesset vinculum matrimonij. At inseparabilitas ista sacramentalis sic modis omnibus infixam est matrimonio, vt per solam mortem solui possit. aut corporis, si matrimonium fuerat corporale. i. ratum & consummatum; aut spiritum per votum religionis, si Matrimonium fuerat spirituale, id est ratum, & non consum-

matum. Ex his relinquitur, quod quædocunque personæ contrahentes in suo contractu apponunt aliquam conditionem simpliciter repugnantem aliqui predictorum trium bonorum matrimonij, tunc nullum est Matrimonium. Vt si dicat: Accipio te per annum, vel ad tempus. Vel accipio te in partem consolationum mearum, ita quod me totum non tibi trado. Vel accipio te in meam, ita tamen quod non impleas domum filijs, aut filiabus: Hæc omnia nihil efficiunt. Qui verò bona illa intendunt, sancteque ad sacramentum hoc Dei gratia, & virtute plenum se conferunt; nubunt in Domino. quod vbi effectum est, iam discere, & meditari debent, quæ sint fidelium coniugum, & in edenda, & in educanda prole, & in regenda domo, & in comuni pace, & concordia seruanda, officia: de quibus abunde sancti Apostoli Petrus & Paulus scripserunt, & tradiderunt, quod viri munus est, vxorem liberaliter, & honorificè tractare; tanquam sociam: Ita enim Adam appellauit Euam. Et ob hoc obseruant patres, quod neque ex pedibus, velut futura serua: neque ex capite, velut futura Domina; sed ex latere viri futura sociam formata est, & in adiutorium viro adhibita. Decet insuper virum sese occupare in aliquo honesto studio, quo & sine officio viuere, & si opus est, ex labore familiaria sua alere, eiq; ad victum necessaria suppete ita repossit: Insuper domum suam recte constituere, mores corrigere, singulosque in officio continere. Vxorē de cet, ex apostoli regula, subijci viro suo. Vt (inquit) si qui non credunt, per mulierum conuersationem sine verbo lucrifiant, considerantes in timore sanctam conuersationem; quarum non sit extrinsecus. capillatura, aut circumdatio

datio auris &c. Sic enim aliquando & sanctæ mulieres sperantes in Deo erant nabat se, subiectæ proprijs viris, sicut Sara obediebat Abraham, dominum eum vocans. Vxoribus est præcipuum munus sit, filios in religionis cultu educare, domesticas res diligenter curare. Domini libenter se contineat, & sine viri permisso nunquam vagetur. Ante omnia meminerit se suam non esse, sed secundum Deum, viro suo totam se tradidisse: totam illi vni se seruandam esse. Illud vnum eo affectu diligendum, illi obtemperandum in omnibus quæ christianæ pietati non aduersantur. Sciunt unionem, hanc sacram esse & animorum, & corporum. Sciunt in utroque damnandum esse fidei fracturam, tamen in muliere eo magis intolerabilem, quo ad eam plura sequuntur scandala, & incommoda: sita ut merito mundi leges hac in parte longe diuisius animaduertant in mulieres, quam in viros. Deus autem qui utrumque coniunxit; vtrumque aequaliter dat. Ad dendum etiam, ut sic se inuicem diligentes, & exercentes semper in animo secum ducant, statum matrimonij sanctum esse; insonet verbum illud in auribus, quos Deus coniunxit: vsum ergo eiusdem sanctum esse debere, & immaculatum, necessarium, & fructuosum facit natura: infirmum, & impuro similem facit culpa: sanctum, & meritorium facit Dei gratia, & virtus sacramenti annexi. Quid ergo tam temere sacra polluantur? quid cogit, ut cum peccato & ira Dei tractentur ea, quæ cum merito, & Dei gratia non minus tractari possunt? parce de his certe loquendum est, duo tamen omnino animaduertenda. Primum, ut se coniuges ament cum iudicio, cum timore domini, simul & in amore Domini, seseque fruuntur in Domino, quæ

si inter brachia, & in sinu creatoris, & copulatoris sui, non voluptatis, non libidinis causa matrimonio operantur, regant impetus naturæ, affectu religionis; ament se quasi coniuges; non quasi adulteri. quid enim foedius, inquit D. Hieronymus, quam uxorem amare sicut adulteram? Secundum, ut sic se amantes in Domino, propter Dominum, quandoque ad tempus (nisi potior virgeat inspiratio, quæ ambos simul ad maiora & perfectiora promoueat) se separent. Ita ut qui habent uxores (quod monuit Paulus) sint tantam quam non habentes. Deum itaque orandi, & obsecrandi causa; mentis eleuanda gratia: ijs præsertim diebus quibus operibus poenitentiae ut ieiunio opera danda est, quibus confiteri peccata volunt, quibus sacramenta suscipere, triduo saltem abstineant. De panibus propositionis dixit ille Dauidi. Si mundi sunt pueri, accipiant, quanto magis panis ille vitus, qui de caelo descendit pro mundi vita, reuerentiam, & castimoniam istam exigit? sed hæc non nisi in genere hic doceri possunt, quæ specialia sunt, à vobis met ipsis, Deo inspirante, & conscientia teste, patribus etiam confessoribus consulentibus intelligatur. Ut semper thorus hic Dei gratia sacer & sanctus, in sanctitate seruetur. Huc respiciunt ritus, quos sancta Mater ecclesia adhibere solet, magna cum obseruatione in nuptijs & contractibus celebrandis, ut non sine sanctitate, quæ sancta sunt conficiantur. De his abunde tractat & præcipit sancta synodus Tridantina in parte 3. sess. 8. quæ sepe sunt à curatis commemoranda, ut in his quæ quotidie tractant, quot die quoque populi admoneantur. Ante omnia repetendus, & inculcandus est canon, quo aperte, & clarissime, noua prouisione-

nonne, vestigijs tamen inhærendo Concilio Lateranensis sub Innocentio tertio celebrati, sublata prorsus, & irrita: clandestina matrimonia, quæ scilicet sine parochi, aut alterius sacerdotis à Parocho destinati scientia, & certorum testium numero celebrantur. Caueant simplices ne (ut solebant) permittant sibi vanis pollicitationibus illudi, sciant se nihil facere, promissa nulla esse, verba etiam de presenti nihil efficere, nihil ligare, aut obligare, ubi sine ea celebritate fiunt. Sic sancta mater ecclesia præcipit, est irritat factum, ut male factum; sic illegitimat personas; sic ergo omnino faciendum, aut nihil sit. Ultimo loco addenda sunt, pro huius nostri tractatus absolutione, impedimenta; quæ sanctam hanc pacem, & concordiam conjugalem, vel imprudentia, vel temeritate contrahentium turbare possunt, ne scilicet fiant, aut perperam fiant. Res factis prolixa est, & à Theologis longo examine pertractata; nos in presentia, capita tantum generalia delibabimus, ut ex his quisque intelligat, sibi cauendum esse, ne ubi tot sunt pericula, & impedimenta, quasi in re turba, & imperturbabili, (quod hæretici suæ libidini consulentes docere solent) incaute, & imprudenter sese conijciat. In summa obseruandum est, quod ad Matrimonium, ut ad reliqua etiam sacramenta, concurrunt aliqua, quæ sunt de essentia; aliqua quæ sunt tantum de solemnitate sacramenti, illa faciunt ad esse, ista ad bene. Illa si desint dirimunt Matrimonium contractum. Ista si desint tantum impediunt contrahendum. Ita res vniuersæ, quæ ex causis mutabilibus pendent, obnoxie sunt impedimentis, ne fiant; vel factæ etiam

cessent. Tale est Matrimonium, quod ut officium quidem est generandi, pendet ex naturæ instituto, ut sacramentum est, pendet ex Christi instituto; ut vero ad conuictum humanum, & Reip. pacem pertinet, legibus humanis subditur. Et omnes sunt causæ variabiles, & impedibiles ut consensus mutuus, quo constituitur, vi, errore impediri potest. Generatio etiam suas habet impotentias: vnio sacramentalis habet bigamiam oppositam; conuictum pacificum turbant odia, vxoricidia: quæ ideo ecclesia prudenter voluit esse impedimeta. impedimenta ergo quæ ad esse Matrimonij non pertinent, quare pediunt fieri, permittunt facta teneri: sunt duo potissima, phibitio ecclesiæ circa benedictiones, & solemnitates aliquas, quarum mentionem facit. Et tempus feriarum: sine his obseruationibus non fit Matrimonium sine peccato. Factum tamen permanet. quæ vero ad esse & substantiam pertinent, proinde que factum dirimunt, sunt plura, quorum alia impediunt, respectu cuiuscumque personæ, ut impotentia, seruitus, ordo sacerdotum, & solenne: alia respectu specialis personæ cum qua deest proportio. Vel quia nimis distat, ut est disparitas cultus: vel quia nimis propinqua, consanguinea, vel affinis coniuncta scilicet secundum carnem vsque ad quartum gradum; aut secundum spiritum. Hæc omnia sic opponuntur Matrimonio, quod & contrahendum impediunt: & contractum, tanquam male initum dirimunt. Et sunt ista omnia diligenter, ac mature consideranda, ut tantum impediunt contrahendum. tantum sacramentum & honeste, & gratiose, firmiter & salubriter ineamus. Et hæc sufficiant pro vniuerso tractatu de Matrimonio. Qui tan-

tandem in summa capita hæc principalia continuit.

Epilogus totius tractatus.

Quinque principalia, quinque hominibus sunt declarata. In prima, quid sit Matrimonium secundum nomen, & secundum rem. Secundum nomen Matrimonium, est coniugium, sunt nuptiæ, quæ omnia lætam, & stabile, & sanctam significant coniunctionem. Secundum rem; diximus quod ad constituendam substantiam Matrimonij necessario requiruntur hæc tria. Primò, quod sit amborum consensus mutuus. Secundò, quod sit consensus expressus, alioqui ignorat ecclesia. Tertiò, quod exprimatur per verba de præsentem, alioqui facit sponsalia tantum. Ad consensum sic expressum sequitur contractus, pactio, & mutua traditio. Ad contractum sequitur mutua obligatio, & vinculum in quo propriè consistit ratio matrimonij. Ista obligatio ligat perpetuo; non enim est promissio, sed donatio & traditio. ligat autem in domino per virtutem, & gratiam sacramenti, qua matrimonium fit insolubile. Et hanc in eo gratiam propriè gustat fideles. In Secunda, quæ in matrimonio sit ratio sacramenti. Est quod præter id quod officium est naturæ, & remedium infirmitatis, gratiam Dei verè significat & cõfert: gratiam inquam vnionis, qua coniuges pacificè & fructuose viuunt, Intelligant etiã in vnione sua, Christi cum ecclesia vnionem mirificè expressam, & significatam. Sancta itaque res sanctè petatur, & in ea queratur coniunx non tam pulchra, diues, secunda, quam Deum timens &c. In tertia quæ sint causæ ma-

rimonij. Habent causas intrinsecas materiam, & formam: materia sunt personæ legitimæ. Forma sunt verba quibus consensus exprimitur. Habet extrinsecas, efficientem, ministrum, & finem. Efficiens remotum, est diuina institutio. Efficiens proximum sunt ambo consentientes, vel actus eorum: minister ad benedicendum, & copulandum, sacerdos. Finis secundum naturam est sobolis propagatio & infirmitatis subleuatio. Finis secundum legem, conseruatio feminis Iuda propter messiam. Finis secundum gratiam, sacramentalis significatio, & contrahentium ex virtute sacramenti benedictio, & consolatio. In Quarta, quæ sint leges matrimonij, quod quatuor potissimæ. Prima quod homini necessarium sit matrimonium tanquam præceptum. Secunda, quod liberè cõtrahatur, & spontaneè. Tertia, quod immobiliter, & inseparabiliter vir adherat uxori & è cõtra. Quarta, quod sint duo tantum in carne vnæ vnæ vni. In Quinta, quæ sint bona; & quæ impedimenta matrimonij, bona sunt tria. Fides, proles, & sacramentum. Impedimenta quæ non dirimunt: prohibitio Ecclesiæ circa solemnitates, & tempora feriata. Quæ dirimunt, clandestina negocia, impotentia, seruitus, ordo, votum, cultus disparitas, cognatio carnalis, & spiritalis, & si quæ alia ab ecclesia sancta numerantur. Opto vt rectè fiant, facta à Dei gratia repleantur, & prosperentur semper ad meliora, quousque omnes ingrediamur ad nuptias agni viuentis in sæcula sæculorum: Amen.

Roma. 6. Nouembrijs. 1569.

Homilias vero quæ pertinent ad sacramentum penitentiae, & eius partes,

partes, videas in priori volumine Quæ verò pertinent ad sanctissimum Eucharistiæ sacramentum vide.

IN DECALOGI
P R A E C E P T V M
Primum.

Homilia Prima.

Ego sum dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Aegypti. Non habes Deos alienos coram me. Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem, quæ in caelo, quæ in terra, quæ in aquis. Non adora bis ea, neque coles.



A est fidei virtus, quod facit nos Christi membra, atque ideo in ipso Dei filios. Filiatio ista, duo operatur in nobis Primum, quod securos nos reddit de Dei misericordia quando pater est. Secundum quod obligat nos ad obedientiam Dei, quando filij sumus. obedire autem non possumus nisi sciamus quid ille præcipiat; Et scire non nisi ipse cor suum, & voluntatem nobis reuellet. Hoc vt faceret primò legem suam in cordibus nostris insculpsit, atque ea impressione mundum in sui cultu cõtinuit per annos 2370. Tunc liberato Israele ex Aegypto, videns inscriptionem illam debilem esse; vt illa malitia humana, & seruitus illa Aegyptiaca prorsus extinxerat. Decreuit, non quidem aliã legem dare, vt enim Deus est vnus, ita cor habet vnum, & voluntatem vnã. sed illam eandem sensibili modo innotiare, vt populum suum facilius sic ad sui cultum redu-

F. Franc. Viced.

ceret. Vt conflaret autem magnum opus esse, Dei voluntatem exprimere multa obleruari præcepit in ea re. Primò, vt triduo ieiunarent, lauarent vestes, abstinerent ab vxoribus. Secundò, vt peracto triduo accederent ad motem Sinai, sic tamen vt terminos ponerent; ne homo, vel bestia transiret sed solus Moyles ascenderet. Tertiò, dũ ascenderet Moyles, ceperunt in monte videri fulgura & terra motus. Ita quod mons totus fumabat, deinde tremebat Quarto, in ea caligine descendit dominus, & de manu sua cõstruxit tabulas duas lapideas, in quibus scripsit & expressit voluntatem suam decem capitibus distinctam; & omnes leges mundi in summa continen- tem. quam postea Christus reduxit ad duo. Quintò, Remisit Moysen ad populum, vt promulgaret legem nõ tanquam auctor sed mediator. Protestatèq; in ea proponi vitam, & mortem. Ita data & promulgata est. Ex his lex acquiuit tres magnas conditiones: quod nobilis, quod amabilis, quod necessaria est. Nobilis, quando Dei opus est. imo Dei cor, voluntas omnipotentis qui merito in præmio præmisit. Ego sum Dominus Deus. Amabilis, tum quia amorem in summa præcipit; & amorem perfectum: tum quia ex amore patris prodijt, quia addit. Qui eduxi te de terra aegypti. Iamaui te, vt redamares me. Quid diceret nobis christianis? Eduxi vos de inferis, per sanguinem vnigeniti mei, liberans vos de manu Satanæ &c. Necessaria, quæ sub ea protestatione vitæ & mortis datur; & addit. Ego sum Deus fortis, & zelotes. Fortis omnipotens è cuius manu non potes effugere, quo ibo à spiritu tuo? A te placato, ad te iratum: vindicans iniquitatem patrum in filios vsque in tertiam, & quartam

A a a genera-

generationem. Zelotes, amās, ideoq; amari cupidus, & amari solus; faciēs misericordiā in millia. Tantum misericordiā sup exaltat Iudiciū Ira extēdit vltque in quartā, misericordiā vltq; in millia, his qui diligunt me. Vnum hoc vult à nobis, & quare cognoscet? Qui custodiunt præcepta mea. Restat nunc nobis vt cogitemus, quanta attentione est intelligenda & audiēda dñi huius voluntas, & implenda; qñ p hanc obediētiā euitamus tot mala; & acquirimus tot bona; benedictionē naturalem & æternam. Mensuram bonam, cōfertā, coagitatam, superefluentem in cœlis. Tanto magis quod eius misericordiā nobis reuclat: eius gratia nos adiuuat, & vires dat ad implendam: eius etiam misericordiā nos in fine coronat. Audiamus.

Non habebis Deos alienos corā me. In explicandis præceptis tria obseruabimus. Primo vt explicemus intentionem præcepti. Secundò vt ostēdamus modum obseruandi Tertiò, vt ea enumeremus in quibus infirmitas, aut malitia humana præuaricari solet. De primo, tractat præceptū de cultu, quē De⁹ à creatura sua exigit. Et explicat per duas negatiuas, ex quibus infertur Affirmatiua. Incipit autē a negatiuis, vt quasi bonus agricola, prius è corde nostro eradicet malas herbas, deinde seminet bonas. Negatiuæ sūt. Nō habebis Deos alienos Non faciēs tibi sculptile. Affirmatiua est, Dominum Deum tuum adorabis &c. Pro intelligētia, notāda sunt aliqua. Primò, q̄ non prohibet Deos alienos, q̄ sint re vera Dij alieni. vn⁹ .n. Deus. Et p̄ter ipsū nō est alius; sed alludit ad vanitatē gētiū, & opinionē mūdi, qui multos ponebat. Dij multi inquit Paulus, & Domini multi. Secūdo, quod non modo prohibet Deos

haberi plures sine sc̄sēd nec etiam coram se. Pauci sunt enim qui Deū negent, & Deos alios sine Deo vero querāt: multi sunt, qui libenter asfocient Deum verum cum Dijs falsis, & ita claudicent: vt Elyas dicit. Vltque quo claudicatis inter vtrumque? si Dominus est Deus sequimini illū, si Baal est De⁹ sequimini illū. Ita Samaritani solebant Deū Israel colere, & simul habere lucos ī mōtibus. Mixturā hāc Deorū abominatur Deus: Tertiò, quod non modo non vult haberi Deos, sed neque simulacra, aut similitudines eorum; tantum abhorret à memoria etiam, & à quacunque re quæ possit Deos illos representare. Quartò quod habere Deos, aut simulacra; est adorare eos. Ita infert & se declarat: Non adorabis ea, neque coles: Alioqui nō tam scrupulotus est super imaginibus & sculptilibus vbi non adorantur. Ipse præcepit fieri Cherubinos, & Seraphinos aureos in sanctuario. Ipse excitari serpentem æneum, & religiose respicere non tamen adorari. Quintò, quod adorare Deos, aut idola; est duplici cultu prosequi, interno qui consistit in motu cordis: Externo qui consistit in motu corporis. De quo iā tractabimus pro secundo articulo.

Dominum Deum tuum adorabis &c. Adoratio est cultus mixtus ex corpore & anima. corpus est externa cærimonia, qua Deum prosequimur in protestationem intīmæ nostræ religionis. Vt est inuocare, genu flectere, caput inclinare. sed hæc communia sunt: vnum est proprium quo Deo tantum sacrificia immolamus, & non alteri, ita licet nobis in missa memoriā facere de sanctorum meritis; sacrificare autem sanctis nullo modo, quare orationes omnes diri-

gun-

guntur ad Deum, nulla vero ad sanctos, vtcunque in eis mentio fiat de sanctorum meritis &c. Anima vero est interna religio, qua in Deum ferimur, & consistit in fide, spe, & charitate, quæ ideo dicuntur theologicæ, quod à Deo exeāt, & in Deum regrediantur. Hic fides hominem totum captiuat in Dei veritate, spes deducit ad æterna bona possidenda, etiam pro Dei gloria, charitas in vnum Dei amorem rapit, atque in eo, quasi in fornace ignis, hominē transformat, & Deo totum resignat. Vt toto corde, tota anima, tota fortitudine in ei⁹ voluntatem feratur. Hoc tandem est adorare Deum:

Nūc pro expeditione tertij ex his declaratis statuenda sunt aliqua, quæ ad errores pertinent, circa hoc præceptum, vt euitare venena sciamus. Primo ex his apparet quod ecclesia Romana nullo modo errat circa cultum Angelorum, Beatorum, reliquiarū, & imaginum eorum. non enim aliquid horum adorat, si recte explicatum est quid sit adorare: quando his nec seiunctis, nec coniunctis, aliquid Diuinitatis tribuit. Nunquam docuit ecclesia Rom. adorare Angelos sanctos, aut aliquid eorum, quia sicut differt Deitas à creatura vtcunque excellenti; ita apud ecclesiam differt cultus, qui præstatur Deo, & qui sanctis. Deum vnum adoramus tanquam Dominum, cui soli honor, & gloria. Angelos veneramur tanquam Domini seruos, & ministros potentes virtute, & charitate erga nos feruentes, in ministerium eorum, qui hæreditatē capiunt salutis. Ita Iacob voluit ab Angelo benedici: ita testatus est se ab Angelo sapius custoditum. Ita nota est historia Thobia & Raphaelis. Ita

in Dan. patet quam sint Angeli curiosi pro tuenda humanitate nostra. in euangelio quod gaudet super penitētia peccatorum. in Apocal. quod deferunt orationes nostras &c. Quomodo autem potest homo sentire Angelos erga se tam amantes, & angelos non redamare, & venerari? Beatos etiam fratres nostros veneramur, vt Dei seruos, & amicos, vt fratres nostros gloriosos, nobis propitios, vt de Ieremia testatur liber Machabeorum: Non quod putemus, eos facere misericordiam, sed impetrare à Deo; quare Deo petimus misericordiam, à sanctis suffragia. Non quod putemus eorum suffragia mutare, sed iuuare, & implere Dei propositum, quo speramus effectum iri, vt mediante oratione sanctorum exaudiamur, vt exauditus est Abraam pro Abimelech. Iob pro amicis suis. nihil enim hoc loco differt oratio viuorum ab oratione mortuorum. Et tamen constat iuuare, & à sanctis optatas esse orationes sanctorum, maxime in epistolis Pauli, & actis Apostolorum: Non quod putemus insufficientem esse Christi orationem, aut ei diffidamus, quem fatemur esse vnicū mediatorē, qui in sanguine saluat, cuius oratio fundat orationes omnium viuorum, & mortuorum, non autem tollit petite inquit; & accipietis. Et nunc dico vobis quia ego rogabo patrē ipse enim pater amat vos &c. Quia putamus sanctos sequi agnum quocunque ierit: sed ex humilitate addimus, sanctos, vt dicit centurio. Neque enim me ipsum arbitratus sum dignū, qui venirem ad te, quam humilitatē, non modo pbauit, sed vt egregiā admiratus est Christus; Ita vltimissima est in Christi ecclesia religio sanctorū,

vt p litania patet, p cōcilia generalia & prouincialia, per integra volumina patrum, maxime D. Hieronimi, Damasceni. De reliquis etiam eorum patet; vmbra Petri, & cingula Pauli a Deo honorata fuisse; Et ossa Elisei, & de ossibus Babilæ Martyris prope templum Apollinis in Antiochia coram Iuliano Apostata, vt refert Historia ecclesiastica li. 10. Et triperti. lib. 6. Et de alijs testatur D. Augustinus lib. 22. de ci. Dei. Et D. Ambrosius de innumeris miraculis à Deo factis in honorem cinerum sanctorum martyrum. Cur ergo nos non venemur? quid turbat hoc fidem nostrā, si neque adoramus, neque colimus? de imaginibus sanctorum idem dicimus, in sexta Synodo quæ est Nicena secunda, Decretum est: qui dixit venari imagines idola esse, Anathema qui dixerit christianos adorare imagines Anathema: Nobis sunt imagines libri, quibus ecclesia, & memoriā præteritæ virtutis commemorat: & nos ad imitationem prouocat. Patet itaque ecclesiam Rom. in omnibus his errare non posse, quando non miscet cultum Dei cum cultu sanctorum. Vbi vero errari possit, & de facto errare in hoc præcepto consequenter ostendimus Errari potest hic primum, si Satan deducat ad externam illam idolatriam, in qua de facto putamus errare paucos ex nostris. errant hic turcæ in cultu Mahumetis, errant & hi qui ad Deemonem recurrunt, se se illi obstringunt, inuocant, deuouent, sacrificant &c. At cultu interiori, timeo ne errent multi; qui circa fidem, spem, & charitatem verum Dei cultum maculent. Errant circa fidem. Primò, qui non credunt. Hæretici, scismatici, qui Dei verbo, & ecclesiæ non consentiunt. Secundò, qui nimis credunt, superstitiosi, qui cultus sibi constituunt sine Dei, aut ecclesiæ, verbo: characteres, signa, cartulas, nomina scognita, anulos, & similia exercēt. Tertio, qui in fide dubitant. Quarto, qui articulos fidei curiosè probari, & demonstrari sibi volunt, atque ita meritum fidei euacuant. Quintò, qui dicunt se corde credere, ore autem & facto negant. Sextò, qui à Deo miracula petunt sine necessitate, aut visiones, & reuelationes. Septimò, qui in necessitatibus orant cum diffidētia. Octauò, qui coram Deo in ecclesia, in missa irreuerentes sunt. Errant circa spem. Primò, qui de Dei misericordia diffidunt; se non posse peccatorū remissionem impetrare. Secūdo, qui præsumunt se impetrare posse sine pœnitentia. Tertio, qui præsumunt se impetraturos in fine vitæ. Quarto, qui præsumunt de prædestinatione quasi necessaria. Quinto, qui præsumunt de iustitia propria vt sufficienti. Sexto, qui in alio quam in Deo cōfidunt, & ponūt spem carnis brachiū suum. Errant circa charitatem. Primò, qui Deum non amant; vel non amāt toto corde, anima &c. Secundò, qui Deo seruiūt sola mercedis spe: amor mercenarius est. Tertio, qui Deo seruiunt timore pœnæ. Amor seruilis est. Quarto, qui Deum amant, sed nō solum. Quinto, qui Deum amant, sed non semper. Sexto, qui Deo non seruiunt propter respectus mundi. Septimò, qui dona Dei magis amant quàm Deum. Octauò, qui bona & mala nō accipit libēter à Deo. Nonò, qui proximum amat sine deo idolum faciēs de creatura, de principe, de filio, de vxore vt plurimi solēt. Decimo qui Deum amat sine proximo & non miseretur pauperis. Hæc si sæpius cogitemus, Deo dāte poterimus errores vitare

vitare circa primum hoc præceptum nosque præparare ad integram Diuina legis obseruantiam, saltem vt humana fert imbecillitas. Debemus autem facere omnino, quando filij Dei sumus, & ei obedire debemus. Tum vt paratas transgressoribus pœnas vitemus. Tum vt paratam mercedem diligentibus habeamus. Tum vt recepta à Deo beneficia cōpensemus. Tū maximè, vt supra omnem timorem, & spem, omnem pœnæ, aut mercedis memoriam Deum in Deo amemus, & ei vt domino per se merenti diuino & altissimo amore inserviamus, dicamusque toto corde. Soli Deo honor & gloria. Amen.

Mediolani. 1567. Tertia Martij.

IN DECALOGVM

Homilia Secunda.

De Secundo Præcepto.

*Non assumes nomen domini
Dei tui in vanum.*

Qvando statuit diuina Misericordia, hominē legibus regulare, Debit ex necessaria sui perfectione, ab ea parte incipere, quæ ipsum dirigeret in sui gloriam promouēdā. Vt enim hac nihil in cœlo, aut sub cœlo melius est: ita nihil est in quo possit à creatura melius serui. Nihil est in quo magis mereri: ad quod sequitur, vt nihil etiam sit in quo plura lucrari possit, quam in Dei cultu, & gloria promouenda. In hoc vero tanto sui seruitio volens hominem totum occupare, vt saltem nihil supra hoc,

nihil sine hoc meditarctur. Per primum præceptum obligauit cor hominis ad se colendum, & solum, & toto corde, summa fide, spe, & charitate. Nunc addit in secūdo, quasi ad primum necessario consequēs, vt quod corde concepit, ore etiam testetur, se scilicet vere Deum suū colere, & glorificare. Ita ad duo religionis capita deduxit etiam D. Paulus negotium hoc. d. Corde creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem: si fit os sine corde, hypocritam, & vanum facit: si fit cor sine ore, infidum, & inutilem facit. Confessionem autem hanc oris regulans duo præcipit. Vnum prohibet. Et est. Ne assumatur sanctissimi eius nomen in vanum, & hæc est mala herba; quam cupit ex ore hominis euellere. Alterum est, vt Nomen eius glorificetur. Mala c. i. si ego sum Pater, vbi est honor meus? qui vult autem intelligere, quanti momenti sit hoc præceptum, consideret, quantæ maiestatis est nomen Dei, quod reuerentur Angeli: quod mirabile vocāt, quod ineffabile aestimarunt sancti, quod fundamentum est summæ religionis, quod virtutes omnes operatur. quantum autem nobis sit necessaria instructio, super cultu, & religione diuini nominis, qui scire vult, consideret, quàm sit in hac parte mūdus corruptus; quam facilis & præceps ad proferendum nomen dei in quacunque re leuissima. facilis ad iurandum per ipsum, quare omnino sūt hic tria illa capita obseruanda: Primò, vt sciamus, quid sibi velit præceptum hoc. Secundò, quo modo sit obseruandū. Tertio, quo modo possit & soleat mundus in eo præuaricari.

De Primò. dei nomē iubet nō assumi vane, sed honorificè. Per dei nomē nō intelligo, litteras aliquas, aut characteres,

eteres, quicunque illi sint, & quacunque lingua: hoc enim est iudaizare, sed intelligo sensum per illas litteras expressum, quo mihi ignificatur, Dei esse, substantia, virtus, bonitas: & de omnibus nominibus eiusmodi idem sentio; aut scriptum, aut dictum, quacunque in cartula, quacunque hora, quocunque scribēdi genere: hæc obseruat superstitiosi. Religio fides, obseruat sensum, significatum: & non appendit collo sed cordi. Hoc nomen sua natura est omnipotens in manu fidei; in ore Apostolorū solū Iesu nomen oīa faciebat, quia cum dignitate & cultu exprimebant: Nobis inutile est, quia sine estimatione est; tantum enim valet, quantum corde aestimatur. Assumere dei nomen; est ipsum aut simpliciter nominare; aut in testimoniū vel eius quod asserimus, & vocatur iuramētū asseritorium. Vt si dicamus, vivit dominus: testor deum, testis est mihi Deus per deum, quod ita est; vel eius quod promittimus, & vocatur promissorium ut per deum iuravit David Bersabee regnaturum post se filium eius Salomonē. Vtrūque pertinet ad religionē & cultum latrā, qua dei nomen sic honoramus, & vocamus tanquam sacrum, tanquam eius qui scit & potest omnia, ac in specie potest piuria; vindicare, in testimonium asseritionum nostrarum. Bonum principiū igitur habet, ex fide & religione. Bonum etiam finem; quæ est confirmatio veritatis. Non tamen est simpliciter bonum: primum, quia primam originē habet à malo; nempe ab infidelitate, qua dicenti non creditur, aut quia timetur de malitia, aut quia de ignorantia. si Adam non peccasset, nullum esset iuramentum, quia nullum infidelitatis dubium. deinde quia potest ip-

so vsu malum fieri: quare præceptum non prohibet nomen dei assumi: sed ne vanè assumatur.

De Secundò. Nomen dei assumitur honorificè, quinque modis, ut numerat Catechismus Rom. & sunt hi. Primus, cum ore confitemur quod corde credimus, & nomen Christi non erubescimus, aut amicitiam eius sed fidem factis & exemplis ornamos, & tandem si opus est sanguine etiam probamus. Secundus, cum verbum Christi libenter & reuerenter audimus, tanquam plenum nomine & virtute Christi. Ita de Paulo. Vt portet nomen meum in gentibus. In ecclesia, coram altari maximè reueremur nomen domini nostri. Tertius, cum in nomine Christi inuocamus & petimus, quæcunque cupimus. Ita ille, petite in nomine meo & dabit vobis. In uoca me in die tribulationis, eruam te, &c. Quartò, cum in nomine Christi accipimus omnia & bona & mala, & in nomine eius benedicimus & gratias agimus. d. cum Iob sit nomen domini benedictum Dauide. benedic anima mea dominum & omnia quæ intra me sunt no. sancto eius. Hi modi sunt perpetui in quibus semper debemus nomē Dei colere & gloriose assumere. Nō sic quintus. Quintò, cū nomē Dei attestamus ad allerēdum, quod dicimus, aut firmandum quod promittimus, de quo Hieronymus, qui iurat aut veneratur, aut diligit eum per quem iurat: Hincquam non semper est bonus, ut Medicina non semper utilis, sed exigit mundum, tempore subiectum &c. tria requirit Ierem. dices, iurabis in veritate, iustitia & iudicio. In veritate, qui iurat quod esse credit, & credit qui sic putat oīno esse, & putat quia diligenter quæsiuit scit nū esset: cum promittit animo seruandis;

& tempore debito defacto seruat, nisi mutatio temporis aliquid addat, cuius ratione nō possit tuta conscia: In iustitia iurat, qui de re bona honesta & utili iurat sine Dei offensa, sine proximi dāno voluntario. In iudicio qui obseruat locū, tps, grauitatē rei & nō ex voluntate sed ex necessitate iurat; quare oportet prudentiā adhiberi in iuramento. Et ob hoc. f. Cornelius papa vetuit pueros iurare ante 14. annū qui sine his, aut aliquo horum iurat; (Hieronymus) periuriū facit; qui sic iurat non male facit, sic iurat angelus. In apoc. Per viuētē in secula: iurant Apostoli; iurat ipse Deus Abrahamo Per memetipsum iuravi &c. & psal. iuravit dominus & non pœnitebit eum &c.

De Tertiò. Nunc obseruandum est, quomodo fragilitas, aut malitia humana possit, aut soleat circa hoc præceptum præuaricari. Et ne ordinem statutum mutemus examinemus iuxta numerum datum. Primus modus honorandi nomen Dei erat confessio. Cogita hic. Si negas eum verbo; si erubescis nomen Christi; si vita mala foetere facis coram infidelibus si præfers et vitā nomini Dei, &c. Si maledicis, blasphemias, venerandum id nomen coram quo genua flectunt etiam diaboli. ut ad eius vocem adiuventur & pareant. Secundus erat, verbi Dei exultatio. Cogita hic. Si fugis ab auditu; si leuiter audis tanquā fabulam; si vix auditum deseris, si illi te opponis: Si in tuis superstitionibus loci, temporis, cartæ, coloris, caræcterum: &c. Et quo magis est sanctū verbum, ut quod pertinet ad incarnationem verbum caro factum est. Ad passionem consummatū, ad consecrationem. hoc est corpus meum, eo sce-

lus horribilius est. Si adulteras verbū Dei, si malè doces, si zizania imisces si iuxta caput tuum exponis contra mentem ecclesiæ. Tertius erat inuocatio. si nomine Dei inuocas falsos Deos & fictitios, si satanam ipsum. Si deum verum frigidè, sine fide leuiter, irreuerenter. Si illicita petis. Quartus erat gratiarum actio. si bona aut mala accipis à casu, fortuna, arte, natura, & non à Deo: quare de nulla redas illi gratias, de nulla partem debitas. Quintus, erat attestatio nominis Dei in veritate, iustitia & iudicio. Contra veritatem, si iurauimus verum esse, quod falsum credimus: aut si verum credimus, temere credimus, & non adhibuimus diligentiam debitam ut sciremus. Si iurauimus astute, per verba indistincta, ut falleremus iudicem, quanquam ex Isidoro, iuramentum obligat per intentionē dātis, & nō suscipiētis. cōtra iustitiā si iurauim⁹ facturos nos iniustū aliquid, ut Herodes de capite Ioānis ut Act. qui deuouerant se non comesturos priusquam Paulum occidisset duplex enim culpa est iurare malum & iuramentum seruare. contra indicium, si temere, sine consilio iuramus sine necessitate, abutentes quacūque de causa utcunque lauisima Dei nomine; ut Mulierculæ, quæ ob quacunque causam dicunt. Bone Iesu: nihil de Iesu cogitantes. Ex qua leuitate duo mala sequuntur. Primum, est irreuerentia nominis sancti. Secundum est periculum ne lingua asueta tam facile ad iuramētū, facile etiam cadat in periurium. Relinquitur ut Dei sanctissimū nomen honoremus, quocūque modo; & per ipsum necessitates nostras Diuinæ gratiæ commendemus. Amen.

IN DECALOGVM.

Homilia Tertia.

De Tertio Præcepto.

Memento vt diem Sabbathi
sanctifices &c.

HUc potissimum respicit diuina charitas in confendo homini legem vt per eius obseruantiam, nominem ad se, ad cultum suum, ad regimen suum reuocet. Tum vt ipsa sic in sua creatura delectetur, & delictetur. Tum vt in hac sui obedientia exerceat, & exercendo semper ad meliora, & vtiliora promoueat. Poterat autem merito ad actualement hanc religionem creaturam obligare, sic vt semper in ea maneret: tum ex infinito merito maiestatis suæ; tum ex debito creaturæ indispensabili, quæ vt semper actuali dependentia pendet à deo; ita actuali religione debet deum cognoscere, & colere. At compatiens necessitatibus corporis huius, & actionibus et mundi huius quæ vitâ hanc nostrâ dispergunt religionem; illâ perpetuâ non ferunt. Reduxit debitum hoc ad certa tempora, quibus homo ab omni opere seruili cessaret, & propria religione cultui diuino sese traderet, quod quidem fuit, & naturam lassam in operando instaurare; & tempus spiritui dare, ad sese componendum & domino suo sistendum. diem autem septimam elegit, & sabbatum vocauit id est quietem, Tum ad significandum quietem, qua dominus in creatione mundi ob omni opere cessauerat. Tum ad explicandum quietem cor-

pois quam ex religione tali die præcipiebatur. Tum ad significandum moraliter quietem spiritus ab operibus mortuis id est peccatis, quam ex hac potissimum requirebat vt finem. Tum ad significandum, allegorice, quietem Christi in sepulchro futuram: tum ad præfigurandum anagogice futuram quietem in cælo. Itaque diem hanc delectam & nominatam, ne possent sequi gentium mores, speciali religione colitur hoc loco præcepit. d. Memento, quo verbo grauitatem præcepti tanquam rei multis de causis exequendæ innuit, vt diem sabbati sanctifices, tanto magis quod huius obseruantia potest facile adducere hominem ad obseruantiam totius legis, quæ dies ista sic instituta est ad sanctificandum, vt qui illam sanctificat, facile possit ab ea sanctificari, quare vrget, Memento &c. Ad explicationem autem præcepti more nostro obseruabimus. Primò, sensum & intellectum præcepti. Secundò, modum implendi præceptum. Tertio, modos præuaricandi vt euitemus.

De Primò. Nota quod nomen sabbathi tale est, quod non tantum specificat substantiam, quam qualitatem diei. Præscripsit quidem hebræis diem septimam, ne in eius libertate esset aliam deligere, & gentium mores sequi, à quibus omnino separare propter hoc suam volebat: sed re vera non in sabbathi non magis illâ quàm aliâ exprimit: tantum vt sit dies quietis & cessationis. Nobis ab ecclesia ab ipso tempore Apostolorum, vt patet ex Apo. mutata est dies septima, in octauam, quam digniore nomine vocarunt, domini cam. De qua ecclesia canit. Hæc dies quæ fecit dominus &c. & vere fecit dominus, quam tot illustribus & memorabilibus factis honorauit. In hac enim

enim mundum creauit. In hac quod maius est, recreauit, & redemptionis opus suscitato Christo absoluit, in hac instituit apostolicum munus. Accipite spiritum sanctum: In hac donum illud maximè ecclesiæ fundamentum effudit in die Pentecostes. Quare hoc merito est sabbatum id est dies sanctificationis, quam Christianis præcipit vt sanctificent. Nota secundo, quod in præceptis duo sunt potissima, quædam perpetua immutabilia; quædam temporalia, & mutabilia; perpetua sunt quæ ad mores & substantiam virtutis pertinent: quare impressa fuerunt in natura, & apud gentes, & cultus omnes sunt præcepta, vt cultus dei, misericordia in proximum, honor parentum &c. Temporalia sunt quæ pertinent ad ornamentum virtutis, ad significatum, vel rememorationem rei præteritæ, vel figuratiuum rei futuræ, vt ceremoniæ, quæ dicunt non tantum cultum, quantum modum in cultu, hæc non sunt apud omnes eadem, neque omnibus temporibus durant in eodem statu. Ex his inferat catechismus, quod præceptum hoc in aliquo conuenit cum ceteris præceptis, in aliquo differt à ceteris. Conuenit quæ cætera omnia sunt moralia, & pertinent ad substantiam virtutis: ideoque temporibus omnibus & locis durant eadem. Ita suam habet sabbatum partem moralem à natura etiam ipsam impressam; quæ est Religio, qua certa die homo cessat ab opere corporali, & se ad spirituale recipit: ac coram deo se statuit. Ita nulla vnquam gens fuit, quæ non habuerit vsum festorum ad hunc effectum. Vt. n. natura ipsa agnoscit primo. se debere deum colere: secundo se non posse quotidie aut continuo hoc facere, necessario statuit certos dies ad hoc:

F. Franc. Viced.

differunt autem à cæteris, quoniam illa sunt tantum moralia, nihil habent quod præteritum, aut futurum significet: sed tantum præscribunt quid agendum, quid non. Sabbatum autem habet partem ceremoniam: qua & præterita & futura significat præteritum apud iudæos quietem domini in opere mundi. Et præterea exitum ab Aegypto. Apud nos, dominica rememorat creationem, & recreationem mundi. Futurum apud iudæos, significabat quietem Christi in sabbato quietem futuram in cælis. Item quietem mentis à culpa. Ita non sine causa tpe legis, delecta est dies sabbati: non sine causa ab apostolis mutata in dominicam. fieri autem potuit, cum esset ceremoniale, & seruaret tempori. Ex his sequitur quod in sabbato etiam nostro & cultu festorum, ecclesia potest mutare quæcunque ad ceremoniam pertinent, dies, numerum, modos; non autem quod spectat ad Morè & substantiam religionis, vt non teneatur homo deo se sistere, & in hoc certam diem habere.

De Secundò. Ad obseruantiam sabbati duo potissimum requirit diuina lex: vnum vt tollantur mala herbarum, per negatiuam: tollatur opus seruile. Non facies omne opus in eo &c. Primum autem opus seruile peccatum est. Caueas ergo in die hac domini, ne Satanæ sis cui seruire extrema miseria est. Exercitium culpæ, cum præmio poenæ æternæ. Memento autem quod circumstantia temporis aggravat culpam. Secundum opus seruile, est corporale exercitium, ad regimen corporis aut mundi seruitium. Ab hoc etiam omnino abstineas, tu, filij, serui, iumenta. fit enim hoc vt facilius possis ad exercitium animi te reducere, quod si exercitia sint talia quod sabbatum spiritus non turbet.

Bbb non

nō est multū hac in re scrupulos⁹ spūs Christi: quare saepe de illo conquesti sunt pharisai, qđ in opere potissimū chari tatis dispēsaret sabbatū. Et ipse respondebat, sabbatum est propter hominem non econtra filius hominis dominus est etiam sabbati, quare & salua religione ecclesia dispensat opera in quibusdam casibus. Primō, in his quæ pertinenēt, ad cultum dei, & exercitium spiritus, vt in ministerio sacramentorum, in prædicatione verbi dei. Secundō, in his quæ adiuuant, & ornant cultum dei, pulsat cāpanas, organa; preparat altaria, & quæ requiruntur ad sacrificium, quare dicit Matth. Sacerdotes in templo violasse sabbatum. Tertio, vbi charitas vrget circa hospitalia, infirmos &c. Quarto, vbi necessitas instat. Ad alendum corpus, coquit cibos, parat &c. Ad sanandū corpus, medici, tonsores, pharmacopolæ &c. Ad tuendū Rempub. vt Militia, necessaria de fensio, vt de hoc laudatur Machabei. secus est si sit offensio, astutia, dolus, & similia. Quinto, vbi consuetudo in tualuit, & ecclesia permittit, vt nundinæ, feriæ; sic tamen quod hæc non turbent sanctificationem sabbati interiorē quæ tribus his consistit necessario. Primō, vt christianus veniat ad ecclesiam, ad domum dei, & hic consideret quo modo venit, quo animo; qua fronte, qua comitiua &c. Secundo, in ecclesia missam audiat integram, vsque ad benedictionem. Ita limitat cōcilium Agatens. Can. 47. Et ante Cano. 1. Apostolorum alioqui priuatur cōiōne missæ illius. Tertio, in ecclesia oret, & se statuat coram vultu dei effundatque coram patre suo cor, ferat officium, coronā virginis, & post offeritorium eleuet mentem, sese commendat. Hæc ad neces-

sitatē. Ad utilitatē autē tria alia sunt maxime expedienda, vt sabbati sanctifico sanctificet. Primō, audiat dei verbū, & institutionē christianā. Secđo, frequentet sanctissima sacramenta. Tertio, exerceat se in operibus misericordiæ & charitatis christianæ. De Tertio, facile iam est super his examinare transgressiones per capita narrata. Si peccasti in die festo. Eheu, & quando plus? quando est Satan mūdi domin⁹, personarū, rerū, nisi die festo? quantum debet diabolus deo & ecclesiæ, de hoc præcepto, de quo tantū lucratur? Si opera corporalia venialia exercuisti, sine charitate & necessitate. Si ad ecclesiam venisti & quo animo Si missam audisti & qua religione, si orasti ore, an spiritu; de verbo, sacramentis, charitate facile memineris in quo deliquisti. Mihi fat est recordari, quod Esa. Neomenias vestras & sabbata vestra odituit anima mea, incēsum vestrum abominatio est mihi. Et Mal. Maledicam benedictionibus vestris. Reijciā vos ponam stercus vestrum. in faciem vestram, quid est stercus solēmnitatum vestrarum &c.

IN DECALOGVM

Homilia Quarta.

De Quarto Præcepto.

Honora Patrem tuum, & Matrem, tuam, vt sis longæuus super terrā quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

Vocat ad se, ac præceptis trahit hominē suum Diuina Maiestas, atque in seipsa sabbatizare facit, corde, opere. vocat ex amore, vocat et ad amorē. Tendit homo pariter ex amore, ad amorem, totumque illi sese aperit, ac tradit erudiendum, consolandum

dum, perficiendum in suo seruitio. Mutuo sese respiciūt, & afficiūt Amores isti, sic tamen vt amor hominis ex amore dei semper depēdeat, vt à principio, & vt à fine. Amor Dei nobilis est, quia omnipotentis. Discretus, quia scientis omnia, fructuosus quia optimi patris est. Ad easdem conditiones recipit amorem creaturæ lux, & in suo amore quasi aurum in fornace perficit, sicque perfectum à se remittit; quali potētē, sciētē paratū ad faciendum omnia; sic tamē vt omnia in illo amore faciat. Huic reliqua legis præcepta facilia, quin & suauia sunt, quia semper omnia reducit in primam tabulam, qua ratione Christus secunda vocat similem primæ. Secunda ista regulat hominem circa amorem proximi secundum septem capita, quorum obseruantia semper reducatur in primum amorem. Hactenus ergo vidimus hominem per tria præcepta primæ tabulæ, ad Deū eūtem, colēdū, conhtendum, sanctificandū Nunc redeūtem cernimus, quasi Mosē de caligine montis, ad conuerſandum nobiscum, Hilarem, gloriosum, diuinam quandam faciem, & viuendi maneriem ē Diuina illa informatio referentem. Regulat itaque secunda tabula conuictus hominis circa proximum, per amorem. Ita recte dicit Paulus, quod omnis lex in vno sermone concipitur. Diligite. Et quoniam amor Diuinus est, & à Deo datus, ad Deum relatus, vt cūque sit circa homines, ideo discretus est. Vt talis autem amat non sine ordine incipiens à proximioribus id est à parentibus. Et de his præceptum format. Honora Patrem tuum, & matrem tuam &c. De quo more nostro capita illa tria tractabimus. vt habeamus. Primo, sensum præcepti. Secundō,

modum obseruandi. Tertio, modos præuaricandi.

De Primo. Nota præceptum hoc singulare esse non modo primum, inter omnia secundæ tabulæ. cætera enim omnia sunt negatiua, vnum hoc asserit quid agendum. Tam cupidus est legislator vt sciant filij quomodo erga parentes, se gerere debeant. Secundō, nota quod per parentes hic patres intelligunt, primō genitores à quibus habet filius esse, ex eorum sanguine: Et præter patrem nominat in specie matrem, tanquam eam quæ nescio quid speciale habet in ferendo, in pariendo: in educando, in pariendo: in pariendo: in educando, Gemitus matris vocat; Eccl. Deinde prælatos ecclesiæ, patres animarum. Ita & patrem suorum discipulorum vocat se Paulus. Non vt cōfundam vos hoc scribo, sed vt filios meos charissimos monco. In Christo Iesu per euāgelium ego vos genui, ita primum Episcopum vocamus Papam, id est patrem patrum. Quem Christus instituit ad pascendū quasi filios. Pasce agnos &c. Tertio, principes, magistratus, quotquot Rempub. curant. Vigilant enim pro populo, quasi pro familia sibi commissa, vt habeat pacem, iustitiam, abundantiam. Quarto, magistratos, & rectores vitæ nostræ, qui nos instituūt, & effingunt, à quibus vitam rationalem accipimus: senes etiam & maiores omnes vocamus patres, & ad omnes obligat hoc præceptū vt honorētur. Tertio nota, quod nomine honoris, nō intelligit lex simplicē reuerentiā. Non enim labores, & amores paternos pura ceremonia compensare potest. Quare & testatur D. Paulus presbiteros duplici honore honorandos, qui bene præsumt. Et D. noster conuict Pharisæos de transgressione huius mō Matth. 15.

Matth. 12.

1. Ma. 2.

1. Cor. 4.

dati, per aliud quam per ceremonia reuerentia. Quattuor ergo includit vox ista honoris, quæ omnia debent filij parentibus supradictis prestare. Amorem. Reuerentiam: obedientiã & subsidium. Nullus honor minor potest curam paternam agnoscere.

De Secundo igitur. Hic modus est quo à filijs honorandi sunt parêtes: Primo, sunt diligendi, nihil fit sine hoc; Amorem hunc reouirit Deus, vt per eum ascendas ad amandum eum, vt primum patrem, & genitorem; si enim inquit Io. hunc quem vides non diligis, quomodo diligis eum quem non vides? Amorem hunc et requirunt ante omnia parentes ipsi. In hoc delectantur, sine hoc nihil sapit. Amor hic cætera parit. Huic amori cedunt omnia, etiam ipsa religio, vbi parentes egert opera tua. Rarum huius exemplum dedit Christus in cruce, qui inter tot tormenta matris non est oblitus. Terminum autem

Matth. 10. habet amor hic in amorẽ Dei. Alioqui testatur Christus, qui amat patrem aut matrem supra me non est dignus: Se cundo, Sunt reuerendi; quasi confortes deitatis, quæ per eorum viscera & sanguines dedit tibi esse fit diues, fit pauper; fit sanus, fit eger si sapiens, fit clericus semper tibi honorandus est. Ita eccl. fili. suscipe senectam patris tui, non contristes eum in vita. Si defecerit sensu, veniam da: ita Ioseph princeps Aegypti occurrit patri. Ita etiam mortuum coluit: ita Salomõ Rex affurrexit matri. Ita laudantur Set, & Iaphet, quod patrem etiam dormientem, etiam temulentum sunt reueriti, quid tu Diuinitus habes domi quam parêtes? Tertio sunt obediendi. Modo nihil præcipiant contra Dei honorem, & animæ tuæ salutem; in cæteris omnibus

ruu est sequi. Illos tibi præfecit Deus, & natura: quando tu nihil sciebas, nihil poteras, isti omnia te docuerunt & præbuerunt: non potes rebellare sine graui crimine. de Christo dicit Lucas, erat subditus illis. Quarto sunt alendi, & omni ope iuuandi, quem enim alium, si non hos qui sanguine suo te genuerunt, & cibauerunt? Et ipsam animam tuam hoc loco teneris obliuisci, vt parentibus opem feras; in his quæ sunt ad perfectionem, vt si Deus vocet te ad Religionem: sese autem extendit hæc charitas primo ad animam, vt iuues eam modis omnibus, potissimum in infirmitatibus huius vitæ, & post hanc vitam. Deinde ad corpus alendum, & recreandum Nunquam tot facere potes quin plura debeas. Ex alio latere curare debent patres, vt officio suo fungantur erga filios, si bonos habere cupiunt. Primo ne nimis acerbi sint, ne ad iracundiam prouocent, feruet enim sanguis. Ante omnia caueant ne maledicant filijs; Est enim patris maledictio certam filiorum ruina, vt de Cham filio Noe testatur scriptura, quod ei inheret maledictio patris. Secundo, ne nimis indugentes sunt, vt Heli sacerdos, ne ad omnia conueant, sic educant Veneri, Bacho, Marti, & tandem carnifici. Tertio, ne male consulant, verbo, aut exemplo. sic enim sunt proditores, & carnifices ipsi filiorum. sic melius esset filios illos esse in manu turcarum. Quarto, vt ad bona omnia instituant. Prius autem ad cultum Dei, ad gustum & professionem virtutis, ad honorem: Deinde ad vilia, ad negocia, semper tamen honesta, & virtuosa, alioqui reddent animam pro anima; & in æternum maledicentur à filijs. Hæc eadem intelligi volumus de prelati ecclesie, principibus, Magistrati-

Col. 3

Deut. 21.

Homelia Quinta.

De Quinto Præcepto.

Non Occides.

QUI scit quanto amore, & studio diuina clementia ex terra virgine formauit corpus hoc, & de spiritu suo inspirauit animam hanc, quantoque gaudio suo vniuit in vitam hanc, & vt semper viucret, statuit vt deligno vite comederet, tenderetque ad immortalitatem. Hoc autem quia in hac nobili creatura, quam sui capacem & ideo imaginem sui creauit, perpetuum domicilium habere posset, in quo quasi in paradiso sua delitaretur, ille & facile credere potest, quantum irasci debuerit super ijs, qui villo modo contra vitam eius machinantur, cogitatione, verbo, aut opere, quasi tacta imagine sua vere tacta sit, & læsa maiestas eius. Ob hoc in corde hominis insculpsit, ac deinde palam scripto expressit legem, qua veluti muto genero, vitam hanc nostram tutam redderet ab omni incurso; quæ quidem lex ob id tam chara nobis esse debet, quam chara est ipsa vita. lex est in hæc pauca verba. Non Occides. Qua quidem duo potissimum præcipit. Vnum ne gatiuum, quo prohibet inferri damna quorumcunque generum. Alterum affirmatiuum, quo præcipit, adhiberi omnia beneficiorum, & amorum genera. De Primo inquit. Non occides. Per hoc primum prohibet homicidium manus, quæ est effusio fratris sanguinis: læsio maxima nature quam diruit læsio auctoris, qui eam condidit

Magistratibus, Magistris, senioctibus omnibus: ita ad socrum Simonis ventura ingressus est Iesus. Apostoli rogant. Ipse manu sua leuat, & sanat.

De Tertio, facile est super præmissa examinare modos, quibus filij circa hoc præceptum præuaricantur. Si non amant parêtes, si acerbi, & inclementes sunt illis, qui se plusquam vitam, & sæpe plusquam animam suam amant. Si irreuerentes sunt, si despiciunt senes, sensu debiles, si pauperes dedignantur, si se illis præferunt. Si inobediētes sunt, si se rebellant, si cum Absalon persequuntur, & affligunt ad mortem miseram conducunt, si non succurrunt animæ, si legata prætereunt, si animarum illarum obliuiscuntur, si memórias eorum delent: si corpora non nutriunt, si fame perire sinunt. qui similiter non colunt patres spirituales platos ecclesie, principes, præceptores, seniores omnes &c. Addit stimulum vitiosæ lex vt faciant omnino: Nam si filius honorat patrem, longæuius erit super terram, in bona senectute cludet oculos patris, nisi Deus præripiat iuuenem, vel vt malitia non immutet: Vel vt in seculo non affligatur, aut super infortunio aliquo suo instate, aut suorum. Id quod magni refert est, quod sine dubio eterna vita fruatur in paradiso. Si vero filius maledixerit patri morte morietur. i. duplici morte afficietur, hic quidem exemplari, vt Deut. Pater accusabit in porta coram iudicibus filium proteruum, & contumacem. Populus lapidabit, & auferetur malum de medio, & omnis Israel peritumifcet. Væ patribus qui ad hæc dura exempla reducuntur.

Gen. 9.

condidit ad vitam: Macula indelebilis in homicida. Contra quæ clamat sanguis effusus, vt Abel, ita quod infelix Chayn fugit profugus, quasi bestia pterrefacta, plenus ira, & morte, vsque ad æternam mortem. sed & testatur scriptura, Deum requirere humanum sanguinē etiam à belluis. Nihil magis alienum ab humanitate, quam lædere, quam occidere. nihil enim habet homo in tota vita quod feruiat ad iram, vel ad effundendum sanguinem, non dentes, non cornua, non ungues, natus est ad pacem: si cogitur Magistratus; si Miles in bello iusto, si quid in necessaria defensione: non quidem peccat in Deum, & tamen horret natura ipsa: tam aliena est ab hac feritate, nisi tu eam inuitans aduicias sanguini. Est enim lex hæc in radicibus cordis, Non occides. sed & præter exterram, vim: excludit præceptum ea omnia, quæ ad homicidium petrandum conferre possunt; vt consilia, arma, machinamenta, dolos, iudicia falsa, testes falsi, mendacia: zizania sparsa; omnia hic prohibentur, sed & animus nocendi; nam lex spiritualis est, vt dicit Paulus, Rom. quare & spiritum obligat, & ante omnia. Ita implet legem Christus, quod reducit eam ab opere ad Cor. Audistis quia dictum est: Non occides. Ego autem dico, quia omnis qui irascitur fratri; reus erit. Et omnis qui irascitur fratri homicida est. Non ergo damnat Deus manus sine corde, quin opera manus iudicat à corde: Dixit Iudæis. Nemo ex vobis facit legem, & probauit. d. quid me queritis interficere? Ex corde exeunt cædes, inimicitia, iræ &c. Cor primum radix. Ad cogitationes cordis, sequuntur verba, vel dolosa; vel iniuriosa;

Rom. 7.

Marc. 5.

3. Ioann. 3.

Matth. 15.

Racha, fatue; omnia hic prohibentur. A verbis itur ad opera quæ corpus interimunt: & læpe animam mactat, mala consilia, scandala: hæreses, omnia prohibentur. Destitutio pauperum: non pauisti, occidisti. Ambrosius. Tentatio ad peccatum; reuocatio à bono proposito, oēs actiones contra conscientiam, aut dubia conscientia nescientis an sit peccatum mortale, an veniale: omnia sunt homicidia.

De Secundò, præcipitur charitas fraterna, cum omnibus ad eam spectantibus; tanquam comitibus, quæ sunt. Patientia, benignitas, mansuetudo, præcipua est Remissio iniuriarum. Tanto magis si pax petitur ab eo qui læsit: si non das, occisor es. Vt verò naturam corruptam, & male suam à carne, & moribus mundi huius adducas ad charitatem hæc quam extendit, & impleuit Christus vsque ad amorem inimicorum: cogitabis hæc omnia tanquam salutis incitamenta. Primò, Auctor primus iniuriæ tibi illatæ, vel ab homine, vel etiam à Satana, Deus est, qui omnia permittit: ita ignem Dei vocat scriptura illum, quem in bona Iob, immisit Satanam: ita nec Satanam, nec sabæos de tot damnis culpatur Iob. sed omnia recipit à Deo. d. dominus dedit. dominus abstulit. hic enim superbia humana facile cedit. Secundo, quod ille idem auctor præcipit, vt dimittas: non oportuit inquit te misereri conserui tui? Tertio, quod Christus eius filius exemplū dedit in medio tormentorum, dum laceraretur. ignosce illis &c. Quarto, quod odiū tyrannus est amarissima, & tempestas totius vitæ tuæ, corporis, & animæ. sic enim inflammatur omnia, vt vix te agnoscere possis, qui fratrem odit, in tenebris est.

est. Quintò, quod sanguis Christi clamat misericordiam, melius quam sanguis Abel, vindictam, quare excipis te ab hac misericordia? Sextò, quod Deum obligas ad vindictam; cum enim ita velis tibi dimitti, sicut tu dimittis: Dic obsecro. Remittis tu iniuriā sic, quod alloqui, videre, inimicū, liberare à iustitiæ foro non vis? An vis ita tibi remitti à Christo, vt nolit te videre? vt te ad iustitiam remittat? vide quid facis: Deus te illuminet.

INDECALOGVM.

Homelia Sexta.

De sexto, & septimo, nono, & Decimo præceptis.

Non machaberis. Non furtum facies. Non concupisces vxorem proximi tui. Non concupisces rem proximi tui.



Am sollicita est charitas Dei patris nostri, vt nos à malis omnibus, & periculis seruet quod circa vnumquodque periculum, singula instruit præcepta. vitæ prospexit, per quintum d. non occides. Nunc honorum & consolationi consulit. d. non machaberis. Per hoc autem vetat ea omnia quæ maculare possunt honorem, & puritatem vitæ nostræ; ac deinde præcipit ea omnia quæ conferunt ad eam seruandam. Prohibet in primis adulterium, quo violatur thorus ille immaculatus, & diuina illa corporū, & animorum coniunctio, quæ Deus repleuit benedictione sua, ad cre-

scendum: qua potestatem corporum inuicē sic tradidit, vt nulla maior iniuria possit in tota hac mundi practica fieri, quā si vxor, aut vir corporis sui potestatem alteri faciat. Dat enim quod suum non est. Crimen grauissimum ad quod sequuntur innumera scandala, Iræ, lites, homicidia, familiarum confusio; personarum, honorum, fortunarum, & facultatum illegitima possessio. quare diuina lex non minus punit, quam homicidii, producite, inquit Iudas de Nuru. sua vt comburatur. Et Paulus. Neque ad alteri regnū De possidebunt. quos Deus coniunxit homo non separet. separat autem adulterium. Prohibet & quicquid maculat corporis puritatem. Fornicationem, in specie. De qua idem Paulus. Neque fornicarij regnum Dei possidebunt Fornicatio, & vinū auferunt cor. qui adhæret meretrici vnum corpus fit cum ea. Tollens membrū Christi, faciē membrū meretricis? Prohibet & quæcunque libidinum genera, quibus potest homo inquinare corpus suum, quod templum est spiritus sancti. Prohibet ea, & omnia quæ conferunt ad luxuriam ac cuendam, & libidinem. Vt ocium: Ebrietatem & crapulam: lasciuia, & libertatem oculorum. Pompas affectatas supra modestiam & gradum personæ, linguæ scurrilitatem. Artificia facierum ad prouocandos oculos. ornatus in pfluos. Ea omnia quæ disciunt animum. Ex alio latere, iubet, & suadet puritatem, fidem coniugij, virginitatem, si qui possunt Dei gratia: Dat. n. petētibus se fidem coniugij, vt commune bonum, vt mundi vitā, & consolationem. Puritatem corporū in quocunque statu, vt ornamentū. Consequenter, & suadet omnia quæ ad hoc conferre possunt. vt oratione,

1. Cor. 6.
Matth. 19.Ose. 4.
1. Cor. 6.

vt ieiunia, vt frequentiam sacramentorum, vt mortificationem carnis. Vt solitudinem, vt fugam seculi, & occasionum; In fine autem addit præceptum nonum, quasi perfectionem huius d. Non concupisces uxorem &c. Lex enim spiritualis est. atq; ideo primam sui obieruantiam fundat in spiritu & sine hoc nihil fit. Ideo Christus Audistis qua dictum est. Nō mæchaberis. Ego autē dico vobis. omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mæchatus est in corde suo. In hoc differt lex humana à Diuina; quia humana iudicat opera visibilia. Diuina iudicat cor: nesciebam inquit Paulus. Concupiscentiam esse peccatum nisi lex diceret. Non concupisces, hic ille infimus animi mortuus, qui hominem vexat, & concipit ignem, ac nutrit, inde parturit; Ex corde exeunt adulteria, Inquit Christus. Quare hic primum adhibenda est cura: hoc enim primum est iudicandum: sine hoc nihil mali: Ex hoc quicquid mali est.

Eadem charitate, pro tutela fortunarum, & facultatum addit lex præceptum, quo mundus in iustitia continetur. Non furtum facies. Et hoc loco prohibet ea omnia quæ damnū proximo in facultate inferre possunt; quæcunque illa sint, omnia sub hoc præcepto cadunt: inde iubet beneficentiam, & charitatem qua iuuatur &c. Primò ergo prohibet furtum. i. iniquam illam surreptionem bonorum, qua aliquis infcio domino lateriter aufert eius bona; & hæc communiter est iniquitas pauperū, qui ideo apud omnes male audiunt, & latrones appellatur, quibus & vbique gentium, & locorum, parati sunt laquei. Secundò prohibentur omnia quæ quouis modo eiusmodi nequitie ge-

nis iuuant, consilio, favore, silentio, & consensu: Tertio, Prohibent quicunque modi, quibus inuito domino, vel secreto, vel publice, vel vi, vel dolo spoliatur bonis suis. Ergo prohibentur vsuræ omnium generum. Prohibentur Monopolia tam nummorum, qui stringuntur, & dilatantur, quam segetum: vnde annone charitas etiam inuitis celo & terra: Prohibentur militum rapinæ, qui ad vota sua hospitantur, & domos consumunt sine discretionem. prohibentur iniusta bella, sine necessitate suscepta, vnde tot familiarum, & populorum ruita sequitur. Prohibentur superflue expensæ, ludi, pompæ, quibus familiæ adiguntur ad egestatem, vnde coguntur aliunde viuere. Prohibentur iniquæ vexationes populorum. Prohibentur operæ illæ artificum, qui mercedem statutam de facto non merentur & volunt. Prohibentur mercatores qui dolo, falso pondere, mensura & numero; mala qualitate merces vendunt. Item qui res furto sublatas vilius emunt.

Tandem lex in vltimo præcepto, reddit hoc quoque ad spiritum, & addit. Non concupisces rem proximi tui, quo quidem indicat ea omnia concupiscentiæ genera, quibus humanum cor inhiat alienis bonis contra conscientiam. Hic in specie captiuatur, qui dicit se mutua re nūmos, sine vilo pacto, suscepturi tamen, quod sibi dabitur tantum vt de capitale certi fiant, quo loco lex ista conuincit eos: Nā ipsi bene sciūt, vtrunque verba, & scripturæ sint sine pacto, atq; ideo coram præcepto superiore iustificari nō possint: sciūt quæ, quod dederunt mutuo hac spe ducti, quod sperarunt se accepturos aliquid, imo seuerunt, quantum essent acce-

cepturi. Nam opportune à fide dignis intellexerunt ingenium, & mores boni illius mercatoris cuius fidei pecuniam suam committunt, quod alijs dat quinque, septem &c. Insuper sciunt, quod nisi tantundem sperassent, non dedissent. Hoc negare possunt confessoribus: etiam legi supra positæ de furto: sed negare nequeunt huic qui de concupiscentia cordis iudicium facit: quare videant qui faciunt, nam & hos iudicat fures.

Epilogus autem horum & oraniū præceptorum est. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Amen.

IN DECALOGVM

Homilia Septima.

De Præcepto octauo.

Non loqueris falsum testimonium aduersus Proximum tuum.



lementissima Dei nostri Bonitas, quæ in tradenda lege, ea omnia cogitat, in quibus vitæ commodis prospicere possit, vbi de vita, honore rebus nostris hæcenus præcepta tradidit. Vnum adhuc periculum instare vidit, quo quidem poterunt prædicta omnia turbari: Ne pe ab hominis lingua. Est enim vt Iacobus inq; ca. 3. lingua modicum mēbrum, sed magna exaltat: Ecce quantum ignis, quam magnam flammam accendit, quare vt nocētissimæ huic bestię frenum inijceret. præceptum hoc de ipsa speciale tradidit, quo potissimū, duo tractat capita: vnū quo prohibet ea quæ à lingua possunt in

commoda prouenire. Alterum quo ea præcipit fieri, quæ ex lingua in cōmodum proximi possunt prodire. Ad primum caput pertinet, quicquid mali potest à lingua in damnum vitæ, honoris, fortunæ proximi emanare, omnia vetat lex. Potissimum autem testimonium falsum, maximè verò in iudicio, & ante tribunalia; quod vt fieri non solet sine iuramento; ita nisi excipiat infamia, vel alia evidens ratio. firmat omne iudicium. Vt neque iudex possit testem iuratum repellere, & vt habet numerum competentem cogatur iuxta testium assertiones, iudicium formare. Ita quod veritas iudiciorum pender ex veritate testium Testis autem falsus corrumpit iudicia; suscitatur odia, veritatem sepe lit: veros dominos priuat, falsos instituit. Alioqui præcipit lex. Non mi fereberis eius, Animam pro anima, oculum pro oculo, exigis &c. Inter hæc quæ odit Deus, numerat, linguam fallacem, proferentem mendacia, linguam fallacem. Hoc eodē præcepto prohibentur omnes linguæ vsus, & modi, quibus damnum, vllum inferri proximo. Detractio. Cum hoc non edebam. Etiam in re vera, non debes fratris pudēda reuelare: sed inter te & ipsum in fide, & lenitate corripere, & lucrari, nisi crimina sint perniciofa, vt hæresis. Susurratio, qua teminatur zizaniam inter fratres. hoc enim officium Satanae est. Adulatio, quæ dicit bonū malum; & malū bonum Oleum peccatoris non impinguet caput meū. Illa potissimum quæ vergit in perniciem proximi. vt illa Saulis, qua horribatur Dauidem ad dimicandum contra Philisteos, tantum vt perderet eum. Illa etiam qua principum aures implentur, & animi corrumpuntur, Prohibet linguam tuam à malo, &

C c c labia

Rom. 7.

Matth. 5.

Matth. 15.

Deut. 19.
Prouerb. 6.

Psal. 99.

Esa. 5.
Psal. 140.

labia tua ne loquantur dolum. Mendacium omnium generum prohibetur; nam mendacium est diaboli semen, & qui mendacio delectantur, filij sunt diaboli; siue sit mendacium linguæ, siue vitæ, quod consistit in simulatione, & hypocrisis; quis habitauit in monte sancto tuo? qui loquitur veritatem, & qui non egit dolum in lingua sua. Prohibetur & multiloquium, in quo non deest mendacium.

Psal. 14.

Secundum caput autem eorum est, quæ iubentur linguæ. Nempe ut verax sit, & veritatem generose profiteatur: maxime in iudicio, & coram quibuscunque, hanc enim generosam defensionem requirit Dei veritas, ut non accipias personam hominum, sed quandocunque, & quomodocunque; semper veritatem aperte profitearis potissimum in iudicio ubi additur iuramentum. alioqui inquit D. Augustinus. Qui veritatem occultat: & qui prodit mendacium, uterque reus est. Hic ergo præcipit testibus, ut vera deponant. Iudicibus ut vera iudicia præferant. Procuratoribus veras causas tueantur, & falsas respuant. Doctoribus, præsertim sacris, ut vera doceant. omnibus omnium generum ut vera dicant, alioqui sciant sibi reddendam esse rationem de omni verbo ocioso, nedum falso. Addendum est etiam ut neminem falsitate iuues, nam tantumdem est: non enim iuuare vnum potes quin alteri noceas. veritatem facies in charitate, crescamus in domino. Neminem maledicas; quid enim impurius, quam eadem lingua Dei benedicere, & hominem maledicere? omnibus benedicas; Neminem ledas. omnes iuues amore Dei. Et ita diligas Dominum Deum tuum toto corde, tota anima; et proximum sicut teipsum. Amen.

Mediolani. 12. Martij. 1567.

IN ORATIONEM
DOMINICAM.

Homilia Prima.

Cum illud optimum in se habeat natura humana, quod à Deo creata est, & ad Deum non minus creata, ita quod pro principio & fine suo non aliud bonum respicit, quam primum, & superius illud quod Deus est; illud frequenter meminisse debet ut & creatoris sui bonitatem in semetipsa sentiat, & velut fontem à quo bona omnia, & quicquid est, habet, perpetuo celebret, & adoret. Hoc quoque præ oculis assidue retinere, velut metam peregrinationis suæ, à qua vna vel parum se deflectere non potest si ne magno damno; à qua tandem excidere idem quod perdit, est, & in æternum damnari. Interea iuuat dum sic in finem currimus, & currendo respicimus; ut ex ipsa naturæ infirmitate lasamur, ex viæ difficultate hæsitamus; ex hostium insidijs periclitamur; Ita ex amabilissimi finis nostri & summi boni conspectu, tametsi satis remoto; ex eiusdem ad nos se inclinantis fauore, & subsidio, ex amicorum solatio; nobis opitulantium ex ipsomet cordis nostri gustu, & sensu recreari; ac paulatim certificari, quod hinc currimus, quod in propositum finem tendimus, quod ex presentium bonorum pignore futura facile diuinare possumus. Has omnes consolationes curantibus nobis, inter omnia spirituum exercitia, potissimum tribuit oratio; ut illa quæ quouis loco, & tempore nos coram Deo patre nostro statuit, oculos aperit, & erigit in eius manum, à qua omnia se hactenus habuisse bona discernit, omnia quoque futura, ut sibi promissa ab infallibili fide confidit, proindeque

& continue humanam necessitatem genu aliquid esse opus est, quando cum Deo retegat; & non minus Diuinam lic nobis ingerit & commendat D. beneficentiam experiri hominem facit. N. Iesus, quod & præcipit, & contulit. Vnio itaque & quidem amabilis Dei & exemplo suo, & suorum autenticat; & creaturæ est oratio, quæ & os ad & de ea tanto studio tractat, ut certum os, & cor ad cor, ad petendum, ad tempus, locum, modum, sine oratione sumendum, ad gratias agendum lic non præscribat, quid igitur ei? Secundu oratio est actus virtutis Religionis, ad quod pertinet honoris, & reuerentia Deo exhibere; facit autem hoc dum hominem Deo subiicit, & oratio protestatur se egere eo, tanquam fonte bonorum omnium. Secundum speciem oratio (ut Damascenus) est ascensus mentis in Deum: addit D. Augustinus ad ea quæ decetia sunt petenda, quos aut terminos habet. ascensus hic, exposuit D. Augustinus, in sermo, de ieiunio, & oratione. d quod est ascensio anime de terrestribus ad celestia. Premit, quin & deprimit animam natura ipsa, quæ in multis corporis necessitatibus ad terrestria optanda, simul & precuranda inducit; Adhuc profundius deprimit culpa, ad illicita multa ex hac terra, & ex his terrestribus petenda; quare dolet Psal. curuatus sum vsque in profundum: In hoc profundo succurrit lumen Diuinæ Gratiæ, ut per eam discernat homo quo loco sit, quibus abundet malis, quibus egeat bonis, è quo conspectu oritur humilitas, quæ viam sternit orationi; quæ & fundamentum totius pietatis est. Oratio ex his profundis eleuat, ita quod per eam ascendit anima humilis: ad Deum, & volat quasi columba, cuius alæ sunt desiderium, & fides. Ita inquit Salo. si quis cognouerit plagam cordis sui, & extenderit manus suas in loco hoc, tu exaudies in celo. Ita plagam cordis exprimit terminum à quo. Miam exaudiet terminum ad quem; per extensionem manuum in elevationem & ascensum anime, qui motus orationis

3. Reg. 8.

nis est actio pulchre significans.

De Secundò, quam necessaria sit oratio. verbum ipsum Domini manifestat. oportet semper orare. Necessitatem vero istam multa declarant, vt merito instet psal. subditus esto Domino, & ora cum. Primum est Domini præceptum. d. & instantis, petite; quærite, pulsate, in quod respicit ecclesia. d. præceptis salutaribus moniti &c. Secundò forma ipsa orandi data: de qua ecclesia. Diuina institutione formati. hinc enim patet quod opus est, vel orare, vel instituentem spernere. Tertium est, exemplum ipsiusmet Domini nostri, pro nobis tam sæpe orantis, & quandoque in oratione pernoctantis; pro seipso et nostrâ sic infirmitatem exprimitis, & subleuantis in nocte qua tradebatur. Quartum est exèplum sanctorum omnium, Dei amicorum in vtroque testamento, præcipue Apostolorum, qui & ipsi frequenter ad orandû cõueniebant: & de oratione præcipua reliquerunt præcepta & documenta; Petrus, Ioannes, & Paulus, & Iacobus. Quintum, est ipsa necessitas nostri corporis & animæ, quæ cogit, vt ad orationem confugiamus, tanquam ad indigentiam nostrâ interpretem, & conciliatricem eorum, quibus, egemus. Cogit & Domini Maiestas, & omnipotentia vt ad eam respiremus quando omne donum optimum de sursum est à patre luminû: quod si creaturas interpellamus; eo respicit interpellatio, vt per eos, velut Domini amicos, Domino commendemur. Cogit & ipsa Dei patris promissio facta orationi: dicit. n. psal. Inuoca me die tribulationis, eruâ te. Dixit & filius quodcumq; petieritis, accipietis omni petenti dabitur. Cogit & ipsa orationis virtus. tot seculis compro-

bata, vt de ea iam dubitare non liceat quam & omnia posse, & quædam in specie, vt sibi propria posse comperimus, dicite domino. Est genus Dæmoniorum quod non eijcitur nisi in orõne & ieiunio. Necessitas itaq; orõnis est tâta, quâtâ infert religio, qua Dei maiestatem agnoscere & miam reuereri debem⁹ quantâ & indigentia assidue subministrat ijs præsertim temporibus, cum vel presentibus, vel instantibus malis premimur. Ita vt sine noua culpa in his angustijs ab oratione cessare non possimus, videmur enim nos ipsos destituere, & pericula amare, & Dei bonitatem spernere. Cum et aliquid sancti, vel ardui facturi lumus necessaria est oratio, ponsum cum sacramenta sancta suscepturi, tunc Diuinâ gratiâ iuocare omnino tenemur Diebus festis, sine oratione vix possumus sabbata sanctificare, cum sine ea, neque pro susceptis bonis agere gratias, neq; pro optatis instare, qd maxime faciendû est, possum⁹. Tâta apparet i orõne necessitas.

De Tertiò. Vtilitas ipsa necessariam docet orationem, si commoda propria nõ despiciamus: Ad tâ multa utilis est oratio. Imo inquit Augustinus in tractatu de misericordia, in fine, quid est oratione præstantius? quid vitæ nostræ vtilius? quid animo dulcius? oratio est quæ ad bonû nos prouocat, oratio est qua cû Deo loquimur, qua patrem eû dicimus: qua vniuersa desideria nostra in conspectu maiestatis eius effundimus; Hæc cælos penetrat; nubes transit, Dei aures attingit: Et sequitur formans cætenâ amplissimâ cõmodorû quæ nobis ex oratione proueniunt. Nos ad capita quædam pauca reducemus quæ sunt potissima. Primum, quod instruit in nobis religionem, qua Deû colimus

colimus, & laudamus, quare in scripturis oratio comparatur incenso, quod fumat coram Deo. Dicatur oratio mea, & cætera. psalm. Agnoscimus ergo Dei potentiam & bonitatem: nostrâ necessitati componimus: laudamus, & adoramus. Ita ille in psalm. Inuoca me, eruam te, honorificabis me. Ita Augustinus vbi supra. Per hæc omnia timoris domini ornamenta percipimus. Per hæc in confessione persistimus, in tentatione duramus. Per hanc pro Christo corporis vincula sustinemus. Per hanc postremo beata martyria consummamus: Tantum religio debet orationi. Secundum. est spiritus, cum præcipue sentimus nos orando audiri, & exaudiri; clauem cœli vocat August. Ascendit inquit precatio & descendit miseratio. Altum est cœlum, ima est terra, audit tamen Deus hominis linguam. Idonæa (inquit idem Augustinus) & tutissima nauis est oratio, quam omnium desideriorum nostrorum; mercibus oneramus, vt ad omnipotentem Deum prospero scelicique cursu perueniant: omnia petimus, omnia impetramus. Cumulus est suspiriorum, cumulus donorum, cumulus etiam gaudiorum. Ita dicit Ioann. Petite & accipietis, vt gaudium vestrum plenum sit. Hæc inquit in gaudis iucunda est, hæc in luctibus suavis. Per hanc lætitiâ percipimus, tristitiâ declinamus. Huic animi nostri pondus, & tædium, nociuæque omnia commendamus. Tertium. Firmitas, & robur mentis est, quam fide, & spe subleuat, supra omnem difficultatem, & occurrit Dei benignitati, in cuius conspectu nullus relinquitur pauendi, aut dubitandi locus. Tunc inuocabis, & dominus exaudiet.

clamabit, & dicet, adlum: Idem c. 65. erit antequam clament, ego exaudia: adhuc illis loquentibus, ego audiam. Psalm. 4. Cû inuocare exaudiuit me Deus &c. August. Per hanc qui stant non cadunt; & qui elisi sunt, eriguntur. Per hanc Fides inchoat, spes cumulat. Firmitatem autem hanc, & robur animi pariunt in orante, Primum, Dei promissa quæ iam narrauimus ex Esa. Secudum, exempla propè infinita, quibus abundè probata sunt: Tertio, ipsa Dei natura sapiens, potens, optima quod si quandoque petimus, & non impetramus; ita fieri nobis est melius, quod bene nouit Deus. Scit pater vester, inquit Christus, quibus indigetis. quare si non id obtinemus quod iniquè voluimus, id melius obtinuimus, quod ille nobis magis conducere scit. Quædam inquit Augustinus, negat propitius, quæ concedit iratus, vt formam regni Israelitis sub Samuele. Quandoque non impetramus, quia si non mala; malè saltem petimus, inquit Iacobus, vel negligenter, tepide, remisse ita quod nos ipsi testamur nolle nos exaudiri, tam frigidè petimus, vel ardentè, & curiosè nimis. Quandoque non mala, non malè, sed mali ipsi petimus, indigni qui audiamur ab eo cuius nos vocem vllam non audimus. Demptis his certa est spes orationis, quod obtinebit plura quam velit, vt olim filius illè prodigus, Et cito quamprimum in cordis fundo suspirat oratio. A longè pater occurrit filio; quam primum loquitur & petit: cito inquit proferte stolam. Desiderium pauperum exaudiuit Dominus. Quartû exercitiû est quo præsentis virtutes operantur, & operando augentur. prima omnium fides est, quæ vt dicebat August. negocium

Luc. 18.
Psalm. 36.

Mat. 17.

Psalm. 140.

Psalm. 49.

Ioann. 16.

Psalm. 58.

Psalm. 9.

Rom. 10.

gocium inchoat : sine fide nihil fit : quomodo inuocabunt in quem nõ crediderunt. Fidem sustinet spes, anchora illa solida, vtranque augent experimenta diuinæ beneficentiæ: quare audet oratio maiora in dies petere, & petendo maiora impetrat; & impetrando, ex diuini amoris gustu, amorem etiam suum in Deum, velut ignem addendo ignem amplificat. Et hoc proprium habet oratio, quod amorem concitat ex congressu quo ore ad os Dei loquitur, & sic velut igne approximato, inflammatur. Et sunt mutue felicitates, quibus in oratione Deus hominem in dies sibi magis subijcit, & suum facit. homo econtra Dei bona omnia trahit ad se, amorem in primis, quo nihil maius aut suauius in Dei natura est. Sicque duo potissima in hominem facit oratio & presentibus implet bonis. & ad maiora futura parat, & meliora, ex hoc quod presentes virtutes in amore sub dei oculis sic exercet. Quintum est animi, & mentis purgatio; genus Demoniorum est, quod sine oratione non eijcitur. Purgat itaque animum, ex hoc quod oraturus intelligit se nihil efficere, si cum peccato mortali ore: ille iturus ad patrem statuit secum in primis, vt porcos relinquat. d. surgã, ibo ad patrem. Purgat deinde, quod ex Dei consortio, et eius spiritum & gratiam orando impetrat & in suis visceribus insinuat, ex eius adhæsiõne, vnus spiritus fit cum eo: Ita in dies orando, & ieiunando Daniel fit elegantior in Babilone. Sextum est Diuinæ iræ auersio, vel depulsio; ita resistit conanti pendere nos, vt olim Moyses. Dimitte me inquit Deus oratione ligatus, vt irascatur furor meus &c. Ita Loth in Sodomis. cum ignoramus quid agere debeamus, hoc ha-

Exod. 32.

2. Par. 20.

bemus residui, vt oculos dirigamus in te. Tandem addamus vnũ, quo utilitates innumeras orationis verbo complectamur; quod mala omnia depellit; sanat infirmitates, & proprias orantis, vt leprosum, cæcorum, aridorum, & alienas vt in Centurione, Chananea, Regulo. oratio iusti, inquit Iacobus, saluabit infirmum. Et bona omnia recipit, quæcunque ad vitam corporis & profectum animæ pertinent, ac tandem vt olim latroni pendenti, aperit cæli aditum, & in ipso bonorum omnium fonte renouat, sicut Aquilæ iuuentutem nostram; & replet in bonis desiderium nostrum, sic tamen vt plenitudo desiderium non tollat. Et desiderium sitientem animam ultra non cruciet, quando erit. Deus omnia in omnibus: Amen.

Roma 14. Nouembris. 1569.

IN ORATIONEM DOMINICAM.

Homilia Secunda.

Quot partes, & gradus
habet oratio.

Sine numero sunt Dei virtutes, quas orando petimus; sine numero humanae necessitates, ob quas ad orandum vel inuiti adducimur; variae quoque & infinite, sunt locorum, temporum, gentium mutationes, ex quibus, varias occasiones, & gustus, & modos orandi sumere possumus: quare neque erit inutile, neque facile assignare partes aut gradus orationis, de quibus, iam in presentia dicturi sumus. Tot inquit Abbas Isaac. apud

Cal-

Cassianum collatione nona c. 8. Tot sunt quot in anima vna, in quo in cunctis animabus status, quæerunt, qualitatemque: cogitationes, suspiria, letitia, tristitia; ineptia, scientia; & huiusmodi aliarum affectiones generari securum mensuram puritatis in qua mens proficit, & qualitatem status, in quo vel ex accidentibus inclinatur, vel per suam renouatur industria, ipsa quoque momentis singulis reformantur. quare vniformes emitti à nemine orationes possunt. Aliter ergo orat qui timet, aliter qui sperat, aliter qui securus est. Ingente in hanc molem, ad capita quatuor eduxit D. Paulus, dicens, obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, & gratiarum actiones, pro omnibus hominibus. Quas quidem orationis partes, & species, pro varietate sensuum, & gustuum varie interpretati sunt patres, nam præfatus Abbas Isaac, per obsecrationes intelligit petitiones, quibus presentibus aut præteritis culpis peccator compunctus veniam petit. Per orationes, vota, quibus renuntiantes huic mundo spondemus nos mortificatos: & quicquid promittimus puritatis, paupertatis, patientiæ, obedientiæ, per postulationes; preces illas, quas pro alijs quoque dum sumus in seruire spiritus constituti: solemus emittere, pro regibus, pastoribus, pro omnibus tandem (vt dicit Paulus) hominibus. Per gratiarum actiones, Dei laudes, quibus vel præterita beneficia vel presentia, vel præparata bona recolimus, & per ineffabiles excessus Deo referimus, cum immenso gaudio. De compunctione oritur obsecratio. De fiducia

1. Tim. 2.

& consummatione votorum, procedit oratio. De charitatis ardore postulatio. De intuitu & gustu bonitatis diuinæ gratiarum actio. omnes omnibus sunt vtilis, & necessariorum affectus in vno & eodem viro locum habere possunt, vt nunc viro, nunc postulet. Prima tamen pertinet proprie ad incipientes, qui adhuc peccatorum memoria mordentur. Secunda ad proficientes, qui iam in spiritali quadam virtutum sublimitate consistunt. Tertia ad perfectos, qui vota operibus adimplentes intercedere pro alijs quoque charitatis studio prouocantur. Quarta ad illos, qui iam penalis conscientiae spina de cordibus euulsa, securi iam munificentias domini quas vel in præterito tribuit, vel in presenti largitur, vel in futuro præparauit mente purissima retractantes ad illam ignitam orationem feruentissimo corde rapiuntur; & incipit plus diligere, quia sibi plura dimissa, iuxta regulam Domini, cogitat, & toto corde de gratias agit. Has omnes species in seipso expressit, inquit Isaac, Dominus N. Iesus. obsecrationem, cum dicit. pater si possibile est, transeat calix iste: vel illud. Deus, me respice in me, cur me de reliquisti? orationem cum dicit, Pro eis sanctifico me ipsum, vt sint & ipsi sanctificati in veritate. Postulationem, cum dicit pater ignosce illis, nesciunt quid faciunt. Gratiarum actionem cum dicit: Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me: D. Bernardus in serm. de quatuor orandi modis, obsecratio inquit esse peccatorum qui nuper illuminati, quonia in se nihili inueniunt, aliunde capiunt unde tegantur. Ita se conuertunt ad sanctos & obsecrant vt pro se orent, & Dominum ipsum sic obsecrant,

Psalm. 21.

erant, per passionē tuā libera nos &c. Ita publicanus ille, propitius esto &c. Ita mulier illa fimbriam tangit, non audens tangere Dominum. oratio est eorum qui iam continendi virtute accepta, ore suo loquitur cū Deo, cum sirapuluis & cinis, inquit Abraham, loquar tamen ad Dominum meum. Ita Maria formato proposito, quali firmato sanguinis pfluuio ausa est ad pedes Domini se conferre. Postulatio inde prouenit ex conscientia tuta: quæ conceptam remissionem sentit, atque inde cōuertit se ad succurrendum alijs. Gratiarum actio concomitatur omnes, vbi spiritus reddidit testimonium spiritui nostro, quod exauditi sumus. Idem Bernardus, in lib. de vita solitaria: ad fratres de monte Dei. postulatio est ad obtinentia temporalia, necessaria vitæ huius, & communis est etiam peccatoribus. obsecratio est in exercitijs spiritualibus anxia instantia. oratio est hominis Deo adhaerentis familiaris allocutio. Gratiarum actio est in cognitione gratiæ Dei bonæ voluntatis intentio. Iuuant omnes, & omnibus, tamen duæ in summa sunt orationis partes; postulatio & gratiarum actio, à quibus reliquæ omnes manant. Accedimus enim ad Deum in hoc cultu, vel vt ab eo petamus aliqd vel vt de acceptis gratias agamus: ita ille vtramque corripit. psalm. Inuocame in die tribulationis. eruam te & honorificabis me. Ita autem semper egemus Deo, ita semper à deo accipimus, quid habes quod non acceperis vt vere præceptum sit sine intermissione orate. i. semper petite, & vt semper accipitis, de acceptis gratias agite, alioqui fontem gratiarum exsiccat ingratitude. Adhuc tamen obseruandum, pro numerādis partibus, &

Psalm. 49.

gradibus orationis, quod multiplex est oratio, prout singulas, & omnes illas includit species; pro personarū orantium varietate. Est oratio impiorum, in impietate manentium, absq; vlla recedendi à culpa intentione. Et tamen orare Deum audent; qui in tali casu, idest in viridi offensa non auderent orare hominem, si cogitarent illum scire offensam sibi illatam, de quibus Esai. manus vestræ sanguine plenæ sunt. Ita de Antiocho. orabat scelestus dominum, à quo non erat misericordiam cōsecuturus. Est oratio infidelium nuper ante lumē fidei excitatorum in quibus dei misericordia naturæ lumen accendit, atque ad desiderium veritatis inflammat: quare petūt illuminari. Ita Cornelius. Act. 10. Eunuchus ille Regiæ Candacis. Est oratio poenitentium, iam ad vitam salutis per compunctionis spiritum se ferentium; qui fide illa mortua nituntur sese erigere & ad deum alcedere, & propter vires emortuas non possunt. Ita ille, hominem nō habeo, qui mittat me in piscinam. Ex conscientia ergo cruciati in sensu peccatorum à longē stantes orant cum publicano, propitius esto mihi &c. Nos ad se vocat Dominus. d. venite ad me qui laboratis &c. Ego reficiam vos. Est tandem oratio iustorum, qui fidei stabili fundamento, & claro lumine suas necessitates, diuinas promissiones, tot exemplis cōprobatas, potentiam, sapientiam, benignitatē Dei percipiūt; in spem deinde certissimā veniunt obtinēdi. Et his quasi alis in Dei conspectum sese recipiunt, atq; ardenti studio & magno corde clamant, & petunt, vt filij patrem orantes, & effundentes cor; sic enim scriptura, & præcipit Dauid, vocat genus hoc orationis virtuosæ; cordis effusionem,

2. Mach. 9.

Act. 10.

tionem, quasi nihil retineat, vel occultet, sed coram patre sese totum cor propalet & sua omnia. Ita¹ psalm. Effundite coram illo corda vestra. Et alijs verbis psalm. Iacta super dominū curam tuam. Et Iacobus, omnē solitudinem projicite in eum. Et hæc de partibus.

Psalm. 61.
Psalm. 54.

Quæ sint in oratione petenda.

Nos, inqt Paulus, quid oremus nescimus, obruimur. n. desiderijs carnis huius, spiritus, qui carnem purgat, ipse adiuuat infirmitatem nostrā, & postulat pro nobis gemitibus &c. Filij, Zebedæi dicit Christus. Nescitis quid petatis. Regula tñ petendi vel sumit ex subiecto vel ex obiecto: si ex subiecto, oīa illa petere possumus, quæ possumus optare, est enim oratio desideriorū interpretis: si ex obiecto: obiectum desiderij est bonum, ergo bona omnia vt optari, ita & peti possunt. Ex eisdem fontibus petitur ordo postulandorum. Primum omnium summe optādum, atque ideo primò petendum est summum bonum, & quicquid ad ipsum pertinet. primò ratione eius, & est eius honor & gloria. Primum quærite regnum dei, secundò ratione nostri vt nos beatos i se facit. Ita Augustinus ad Probam. episto. 4. ora beatam vitam, hanc omnes volūt boni & mali. Deinde optāda & petēda sunt ea q̄ ad summū bonū nos puehūt & illi nos magis vniunt; hæc sunt bona spūs, virtutes, gratiæ, dona, quæ animam nostram perficiunt, similem deo reddunt, & ad eum deducunt, emitte Lucem tuam & veritatem tuā &c. psalm. Ita Augustinus. lib. de salutaribus documentis. c. 18 longo discursu ostendit, quomodo pro virtutibus, orandum; Et hæc omnia simpliciter

F. Franc. Viced.

optari & peti possunt, non enim obesse possunt. Tertio petenda sunt bona animi, quæ mentem ornant, vt scientiæ, artes: hæc quia prodesse & nocere possunt; Ideo petenda sunt cum cōditione; si Dei gloria seruiant. psalm. da mihi intellectum vt custodiam mandata tua. Quarto, bona corporis, forma, sanitas, diuitiæ &c. Immunda est oratio, inquit Augustinus in Iob, quæ terrena petit: sunt enim hæc & sua natura infima: psalm. Miser factus sū & incuruatus: quare Paulus, quæ futurum sunt quærite, non quæ super terram. Hæc illa sunt, quæ nos ante omnia petimus: pro quibus æstiuamus; quibus nunquam saturi sumus: & tamen hæc illa sunt quæ & post omnia sunt petenda & parce petenda; & cum conditionibus pluribus si deo placeat, si sic expediat; si salutem nostræ non obfint. Vt que quo graui corde; Matt. 20. diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Et Salomon. proue. Vt que quo stulti ea quæ sunt noxia cupient. psalm. 4. Parce ergo petant: diuitias ne dederis mihi Sal. sed victui tñ necessaria, quibus vescamur, & tegamur, his contenti sumus. Petantur, & accipiantur ad vsum, non ad amorem; psalm. nolite cor apponere. Et Paulus, diuitib⁹ præcipe. ne elato sint animo. petantur humiliter cum timore, si deo placet: ne accipias in ira. ad interitum tui, vt Pharao regnum: melius est quandoque non exaudiri. Adhuc esce erant in ore ipsorum, & ira dei descendit super eos. dimisit eos secundum desideria cordis eorum: quid infirmo sit vtile, inquit Augustinus lib. de vera penitentia. c. 88. nouit medicus, nō infirmus. Ergo pete æterna: pete quæ ad æterna conducunt: cetera omnia, aut, ne petas aut, cū timore petas. Et vbi impetras caue ne teperdat.

Psalm. 77.
Psalm. 80.

D d d d Pro

Pro quibus orandum sit.

Cum ex charitate proueniat oratio, debet omnes amplecti quotquot egent suffragio, quales sunt viatores oēs: & qui capaces sunt admniculi: ex primò excludimus beatos; ex secundo damnatos; pro quibus non est orandum: p̄ reliquis oibus amicis, inimicis proximis, remotis, malis, uiuis, mortuis, pro omnib⁹ orandum est: in omnibus deus laudandus, orandum primò, pro pastoribus animarum: vt pro Petro orabat sine intermissione ecclesia. p̄ se orari rogabat Paulus. orandum sc̄o pro principib⁹, & Regibus, vt monet Apostolus, vt olim Daniel pro Nabucdono. Samuel orabat pro Saule. Magna dei est misericordia, si principes habeamus bonos. orandum tertio, pro parentibus, pro amicis, pro pijs omnibus, vt meliores fiat, vt in præfenti iustitia non extollantur. orandum quarto pro alienis omnibus etiam in fidelibus, hereticis, iudeis, ecclesiæ persecutoribus vt ab errore ad veritatem reducatur. Orandum quinto, pro inimicis proprijs, etiam actu maledicētibus, vt errorem cognoscant, vt deum timeant sicque dei iram effugiāt: & nos vltimò non persequantur. Tale scutum est oratio, quòd hostes nostros etiam ab ira Dei tutat: Ambrosius: qd̄ si q̄ peccat ad mortem; & pro istis vana non erit oratio, tæti cum difficillima sit: sanatus tamen est Nabucdonosor, & Manasses. Tandem & ad mortuos se extendit oratio christiana, vt à peccatis, id est peccatorum reliquijs & pœnis soluantur, sic semper ecclesia docuit; sic & spiritus sanctus per scripturas præcipit. Et hæc de parte

illa orationis, quæ precatio vel postlatio est. De Gratiarū actione dicimus, quòd hylari vultu agenda sunt Deo quolibet tempore; tum præcipue cum gratiam dei gustamus in nobis ipsis, vel in alijs ex ore sc̄am commemoramus, præcipue in sanctis seruis suis; quorum gratia, dum in dies noua virtutum argumenta in eis præstita celebramus, deo tanquam auctori omnium gratias agimus. Ita de gloriosa virgine dicimus. Ave gratia plenadñs tecū bñdicta in mulieribus.

Quis orandus sit.

Ante omnes orandus est Deus. i. sanctissima Trinitas. Tum quia potest dare quod volumus; tum quia scit & vult: Tū quia promissit: ergo vt iustificeris i sermonibus tuis. Ille dat oibus affluenter, dat pater, dat filius, dat spiritus sanctus. Non autem orandus quod nesciat, quibus indigemus: sed vt nos ex eo voluntatē ei⁹ sciam⁹ vt sic nos nobis notificemus. Non est vt mutemus eius propositum, quin vt iuueamus, multa enim sic prædestinata sunt vt precibus obtineantur. Apud Deum orandi sunt sancti, & ante oēs sc̄tus sanctorū mediator dei & hominū Iesus. Ita quod omnia in eius nomine petatur, sic enim in eo facta est dei promissio. Verum tamē est, quòd deum oramus vt præstet tanquam dominum; sanctos, vt impetrent tanquam amici: dicimus igitur deo; Misere, sanctis verò conseruis, ora p̄ me. Ita testat Apoc. orationes Apoc. 8. sanctorum de manu Angeli ascende re velut incensum, quam obrem sic orantes sanctos, sine villo diuini cultus præiudicio deum in sanctis suis honoramus: & causas nostras coram Deo

tando

tanto faciliores reddimus, quanto ille in eius conspectu vittuosiores sunt & ex calamitatibus nostris magis compatiuntur vt sic ad eorum preces vt sepe pereorum manus in nobis glorificetur Deus. Amen.

IN ORATIONE M
DOMINICAM.

Homilia Tertia.

De præparatione ad orationem.

Magnū opus est, inquit abbas Euagrius, orare sine impedimento. Nullum inter omnia religionis negotia inquit beatus Agathon abbas, laboriosius opus est oratione, nullum quòd à Satana magis impugnetur, nullum nobilius, nullum quod maiore cura indigeat, vt bene fiat. At si bene fit, nullum fructuosius; hoc itaque in primis curandum est. Cura hæc tria in summa continet negotia. Primum est vt impedimenta tollamus, quæ solent vel ab oratione, vel ab orationis fructu nos reuocare. Secundum est, vt sublatis impedimentis, ad bene orandum nos præparemus. Tertium est vt preparati in ipsa oratione actuali nos rectè & salubriter exerceamus: Hæc omnia à nobis præfenti homilia sunt explicanda: Optamus, & oramus vt sunt omnia necessaria scitu, & fructuosa: Ita à nobis pro rerum dignitate tractentur

Primò. Sunt in primis multa quæ orationem vel eius fructum nobis turbare, & impedire possunt. Cum oratio sit ascensus & eleuatio mentis in Deum necesse est, omnia illa quæ agrauant animam, impedire orationē

ista igitur omnia necessario sunt remouenda, vt anima subleuetur. Primo igitur peccata omnia sunt ex corde oraturi tollenda, & præcipue crapula & ebrietas, de quibus in specie, testatus est dominus, quòd agrauant animam: & vt declarat abbas Isaac apud Cassianum. colla. 9. c. 5. non est tantum ebrietas corporis, quam animi, id est cupiditas, studium, occupatio rerum terrenarū. Superflu⁹ vltus, luxus; vsq; quo graui corde &c. De qua ebrietate propheta. Ex p̄glicimini qui estis ebrij & non à vino. cuius ebrietatis vinum, furor draconum est, vt idem propheta declarat. Et addit. Ex vinea Sodomorum vitis eorū sarmentū eorū ex Gomorra. Vua eorū, vua fellis, botrus amaritudinis in ipsis. Scito tamen, qd̄ in specie crapula, & ebrietas etiam corporis, ineptū hominem faciunt ad omnia spiritus exercitia: & in primis ad orationem. Cumque omnia peccata sint onera spiritus. Onus, inquit deinde, graue grauatæ sunt super me. Ideo tollenda sunt, vt è iugo possit anima respirare & subleuare se, alioqui vanè oras adhuc iratum Dominum, quem contra te factis prouocas, lenire vis verbis; hoc inquit Ambrosius, est Deū tentare, non orare. Cum multiplicaueritis orationes vestras, nō exaudiā. Cur? Manus vestræ sanguine plenæ sunt. Psal. iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudies. Peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis ne exaudiret. Nos iniquè egimus, ad iracundiam prouocauimus te, ideo inexorabilis es. Ibidem. oppoluisti nubem, ne transiret oratio. Expiatis autem culpis præteritis, Secundò tollendum est propositum culpæ perpetranda: Sicut, inquit Isidorus, nullum proficit in vulnere medicamentum.

D d d d 2 11

Eccl. 34. si ad huc ferrum in eo sit, Ita nihil proficit oratio illius, cuius adhuc dolor in mente, vel odium in pectore manet. vnus oras, & vnus maledicens, cuius vocem exaudiet dominus? Qui declinat aut rem suam ne audiat legem, eius oratio erit execrabilis. Tertiò remouenda dubie tas animi, qui hæsitat, Inquit Iacobus, similis est fluctui maris. Et de hæsitante addit: Non est imet homo ille, quod accipiat aliquid à domino. Bernardus indignus cœlesti benedictione esse conuincitur, qui Deum dubio quærit affectu. Quarto. remouenda in spem est durities animi, si quæ inest: vel in voces pauperum clamantium, vt epulo ille apud Lucam, nam prouer. Qui obturat aurem suam ad clamorẽ pauperis, clamabit ipse & non exaudietur. meminere semper illud. Esuriui, sitiui, & non dedistis. Duritiam in spem cordis ad remittendas iniurias. Homo homini feruat iram & à Deo quærit medelam. Et Christus, si non dimiseris è corde puro, nec pater vester cœlestis dimittet vobis. Item. Cũ offers munus &c. Vade prius recõcilia re fratri, & tũc veniens offer. q. d. alio qui vanè facis. Quintò, si pro alio orare vis, Vide ne pro indigno labores, velut pro impenitente, superbo; Iere. Noli orare pro populo hoc, neque assumes pro eis laudem, & orationem. quia non exaudiam. Idem, c. 15. Si steterint Moyses, & Samuel coram me: non est anima mea ad populum istum; De Saule dictum est Samueli, Noli orare pro eo, abieci eum. Et Ioan. de peccante ad mortem. Non pro illo dico vt oret quis.

Secundo. Sublatis impedimentis, suscipienda illa sunt, quæ ad orationem & eius fructum præparare possunt, quorum alia sunt remota, alia proxima.

ma. psalm. præparationem cordis eorum audit auris tua. Remota sunt. Primò, purgatio conscientie per contritionem & confessionem earum culparum, quas iam proposito firmo dimisimus, quæ rone ecclesia ante missam præmittit confessionem peccatorum. Siccor nostrum non reprobauerit nos, fiduciam habemus ad Deum quicquid petierimus accipiemus ab eo. D. Cyprianus. Non sunt idonei in tercessores, Domini contemptores. Secundò, Bonæ vitæ professio, iuxta mandatum Domini, & status conditionem. Sic Salomon oraturus, prius ædificat, & ornat templum; templum est cor hominis. sanctifica te, inquit Augustinus, & in te ora. Isidorus si id quod præcepit Deus facimus, quod petimus sine dubio obtinemus. Psal. Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum, Et Pau. Vo-

Proxima verò, quæ immediate præparant ad orandum, sunt ista: Primũ, reuocatio cordis ad interiora, fatque ad seipsum ab omnibus externis quæ in multa dispergebant; deum adesse tibi,

1. Ioana. 3.

1. Tim. 2.

Tob. 12.
Dan. 9.
Esa. 58.

Eccl. 9.

tibi per orationem quæris, & tu non ades illi? intus eras inquit Augustin⁹, ego tecum non eram: ob hoc præcipit Christus. Tu cum oras, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora patrem in abscondito. Cubiculũ est cor. huc te recipere, & claudere; Isidor⁹, pura est oratio, quæ seculi nõ intercipiunt curæ. Ad secretũ te vocat Christus: delitari vult in oratione sp̄sus cũ sp̄sa sua, anima tua, testes non quærit. Silentium etiã cubiculi seruit, quòd dum fit templum in quo orandum est, non auditur vox mallei, nihil turbat. In hoc cubiculo publicanus demissis oculis & clauso, super seipsum corde, nihil audiebat, nihil vixebat nisi peccata sua; & pectus suum peccatis plenum percutiebat. Non in cõmotione Domin⁹, sibilus est auræ tenuis, sine silentio non auditur, sine capitale operto non percipitur. Ita Elyas in spelunca sua: Ambrosius libr. 7. de Cain & Abel. ca. 9. Cubiculum tuum mentis arcanum, & animi secretum est; intra in alta præcordia tua, totus ingredere, de corporis vestibulo exteriori & claudere ostium. Pone domine custodiam ori meo &c. Ad hoc secundò, seruire potest tempus. oportet quidem semper orare. Et Paulus sine intermissione orate, semper egeamus semper accipimus. Ideo & semper petendum, & semper de acceptis agendæ gratiæ. Tamen hoc fieri actũ, humana conditio non patitur. Ideoque & propria tempora habet oratio, vt fructuosa sit: Tempus vero seligit, vel ex conditione rerum, vel temporis, quod sibi fit magis commodum. Ex rerum conditione. Orandum est antequam opus aliquod aggrediatur, vt cum Dei nomine & virtute illud incipias. Ita Hieronymus ad Paulam & orationem, & si-

Psalm. 140.

Luc. 18.
1. Thess. 2.

gnum crucis præmitti vult. Milites inquit, sine armis ad bella non exeunt. Quo difficilius negocium est, eo magis orandũ dominus electurus apostolos prius orauit. Perfecto etiã opere, orandum est, vt gratias agas. Tribulatione virgẽte; suscepta etiã misericordia. Ex temporis qualitate. Mane orandum est: Psal. Mane astabo tibi &c. Diluculo valde surgens Iesus, egressus abiit in desertum locum, Ibi que orabat. Vespere etiã orandum vt principio finis respondeat. Dimissa turba ascendit in montem solus orare, psalm. vespertina ora-

Mar. 1.

Matt. 14.

Dei

Dei promissione, ex Angelorum presentia, ex consortio fratrum, & mutua charitate. Si duo consenserint super terram, &c. Domus mea domus orationis vocabitur. oculi mei, inquit Dominus erunt aperti, aures meae erectae, ad voces eius qui orauerit in loco isto. His praemis, & praeparatis videamus iam, ubi ista omnia sint expedita & obseruata.

Qua ratione, aut forma orandum sit.

Quarto. Querimus hic prouisiones, & conditiones illas concomitantes, quae rationem & formam fructuosae orationis constituunt, quando sublati impedimentis, adhibitis etiam remotis, & proximis praeparationibus, creaturam ante oculos creatoris orandi causa deduximus, & constituimus. Sunt igitur hic illa praecipue obseruanda, quae vitam, statum, meritum orationis comprehendunt. Duo uerbis negocium hoc expressit apud Samaritam. D. N. Iesus d. Pater spiritus est, talis quaerit adoratores, qualis ipse est. Ergo adorabitis patrem in spiritu, & veritate. Per spiritum, excludit uerba & uoces, unde oratio accipit tantum strepitum quod non est ita intelligendum, ut sentiamus uocalem orationem, aut ingrati, aut superflua, aut ociosa esse, si spiritum habeat comitem. Nam & in orationibus publicis necessaria uox est, inter pres cordis: & ad uocem ornandum, ac per eam spiritum excitandum adhibita sunt etiam, tum in templo Iudaico, tum in cultu christiano instrumenta musica, & ipsa quidem orationibus accommodata, organa, psalteria, Cymbala, tubae, apta

ad flectendum, ad concitandum, ad remittendum animos: ad orationes, ad gratiarum actiones. In priuatis etiam orationibus locum suum habere potest uox; primo ad excitandum deuotionem animi. sic enim coniuncta sunt corpus & anima, quod mutuo se afficiunt anima ex affectibus suis dilatat, per laetitiam cor, per timorem comprimit & corpus maiestati tabificat; corpus etiam motibus tuis exercet animam. De D. Augustino legimus, quod flebat uerberim in hymnis & canticis sua uel sonantis ecclesiae uocibus uehementer affectus. Vae lasciuus illis musicis, qui numero uel arte uocum immoderata: uel etiam cantionum qualitate deuotionem imminuunt, & confundunt. Iuuat etiam uox, ut simul animam, & corpus orando exerceamus sicque totam creaturam in laude creatoris, moueamus. vitulos labiorum uocat Oseas, de oratione loquens. Adde quod & uox addita attentiore saepe spiritum facit, & gustum addit, quod si uox sola sit, & nihil praeter uerba habeat oratio, hanc uelut ociosam, inutilem; & indignam reijcit Deus. Esa. populus hic labijs me honorat. Cor longe est a me. Frustra me colunt. Et Christus. Nolite orare in multiloquio, sicut gentes, quae ex uerbis tantum metiuntur orationes, et ex strepitibus, ut Baruch, Rugiunt clamantes contra Deos suos, quo loco etiam obseruandum, non improbari longam orationem, si sine taedio, & multo cum spiritu fiat: nam Christus integris noctibus orabat. Et ecclesia longas instituit orationes, quae omnino ex obedientia sunt persoluendae, sed improbari opinionem illam, hypocritarum, & gentium quae in sola prolixitate uerborum constituunt orationis precium: & hanc magno iudicio

multiloquium uocat Christus. Non improbari etiam in oratione clamorem & extollentiam uocatur, quae in orationibus publicis necessaria est & in priuata ex multo animi affectu; ex multa etiam tribulatione prementem oriri potest, sic clamant caeci, sic leprosi, sic Chananea post Christum. Sed improbari rugitum illum beluinum, quo Deus potius tentatur, & irridetur, quam oreitur, cum nullam mentis instantiam subsequatur. de quo: clamabitis & non exaudiam: Multiplicabitis orationes & ego auertam oculos. Clamaui inquit Dauid, sed quomodo? in toto corde meo. Hic clamor optimus est, qui in spiritu est. Per ueritatem deinde D. N. Iesus cultum hypocritarum carnalem, & falsum reijcit: superstitiones etiam, & illas omnes orationum species quae non sunt iuxta Dei uerbum, & ecclesiae formam instructae. quid ergo tandem requiritur? Primo ut oraturus coram Deo se statuatur, & flectatur; atque oculis dei sic subijciatur: sciatque & cogitet se semper, sed nunc potissimum a Deo respici, uideri, audiri, obseruari, totum se coram Deo esse, totum Deum praesentem habere. Sic ergo in Deum oculos & cor conijciat, ut sciat se praesentem alloqui. Ita Psal. Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, usque ad domum Dei; omnino inquit Bernardus in sermo, de quatuor orandi modis, oportet nos orationis tempore curiam intrare caelestem, in qua rex regum stellato sedet solio, circumdante innumerabili beatorum spirituum exercitu. Cogitatio ista parit timorem, & reuerentiam. Vbi Deo maximo te ipsum exhibes, & vitam tuam illum omnem patefacis, quasi faciem ad faciem cum Deo loquaris. Secundo, te ipsum inspicere, & obserua qualem se-

coram Deo praesentas, quam egenum, quam indignum. Ita ille pater peccator in caelum & coram te, non sum dignus uocari filius tuus, ita publicanus seipsum intuebatur, non audens oculos in caelum leuare, ideo & seipsum percutebat. Cogitatio ista parit humilitatem, & compassionem: ita pater Abraham loquar ad Dominum meum cum sim puluis, & cinis. Humilitas ista, inquit Daniel penetrat caelos. Tertio inspicere diligenter rem pro qua oraturus es. Ut primo nihil impuri petas, nihil quod Diuinae uoluntati, legi, honori, contrarium sit: Non petas temporalia ante spiritualia, non absolute petas; ante omnia regnum Dei, & iustitiam eius. Quarto, inspicere mediatorem, & aduocatum tuum Iesum, per quem accessum habes ad patrem; in cuius nomine sunt omnia petenda; simul inspicere Sanctorum Angelorum ministeria, & beatorum suffragia; eorum praecipue quae tibi sunt praecipui patroni, & tutelares, uel ex nomine quo uocaris, uel ex instituto cui addictus es, uel ex libera tui electione: His omnibus fultus subsidijs effunde cor tuum coram domino, manifesta patri tuo desideria cordis tui. d. fitiuit anima mea ad te deus. Quemadmodum desiderat ceruus &c. Hic proprius locus est orationis, quae uirtutes has, ut comites necessarias habere debet. Primo. Humilitatem, qua suam agnoscat pauperiem, qua etiam in tali pauperie nihil plus uelit, quam Deo tribuere placeat: Ita Chananea: Et Catelli edunt de micis quae cadunt de mensa &c. Ita Dauid. ego seruus tuus, & filius ancillae tuae. Ita Maria Ecce ancilla domini &c. Humilibus dat gratiam. Secundo. Fidem, & spem simul iunctas, quae integram fiduciam. Ita dominus. Cre-

Psal. 41.

1. Par. 7.

Ioann. 4.

dite

dite quod accipietis & fiet vobis. Ita Iacobus. Postulet si fides nihil hæsitās, hanc nutriunt Dei natura, potestas, sapientia, bonitas Christi, præsentia. Angelorum obsequia: sanctorū preces exempla &c. Tertio charitatem, & amorem, quo tanquam ignis in altari ardeat affectus orātis, & amās, amantē cōpellet, velut amic⁹ amicū, filius patrem. Amorem suscitāt spiritus sanctus clamans in corde nostro, & velut columba gemens gemitibus inenarrabilibus, os meum aperui; & atraxi spiritum. Amor hic sine verbis clamare potest, quia amantem compellat: cui fat est amari. Quarto, Deotionem, quæ cor orantis fleat, & resolvit in gemitus, in lachrymas, in suspiria, in ardētissima desideria, quæ sine voce clamant. vt Moysi dicit De⁹ Exo. quid clamas ad me? Amarū animum, vocat scriptura de Anna matre Samuelis loquens. Lachrymæ autem in oratione propriam vim habēt Psalm. Auribus percipe lachrymas meas; Esa. Audiui orationem tuam, vidi lachrymas tuas. Ita & cum clamore & lachrymis exauditum in fine fuisse Christum narrat Paul⁹. Oratio lenit, lachryma cogit: Quinto patientiam & perseverantiam. Psalm. sustine Dominum. pulchra parabola docuit Christum, quantum valeat improbitas orantis. Exemplo autem Chanae didicimus, omnia orantem posse, cui tandem dixit, fiat tibi sicut vis: seipsum negare nescit, differre potest in sui gloriam & exercitium nostrū, in augmentum desiderij nostri, in commendationem, donorum suorum, tandem vt iustificeris in sermonibus suis, dat affluent er supra quod petimus. Ita confidimus, ita optamus, ita precamur, fiat, fiat.

Rome 19. Novembris. 1569.

IN ORATIONEM
DOMINICAM.

Homilia Quarta.



Doculos Diuinæ maiestatis deducit nos oratio, vt illi necessitates oēs nostras exponamus, ab eoq; oīa quæ vitæ nostræ regimē spectant, tanquam à fonte petamus. Nobis hoc loco positus ingerit Paulus. Quid oremus, nescimus. Et vere nescimus qualem Deum oremus: habitat enim lucē inaccessibile Nescim⁹ qualē vitā, quale cor illi statim⁹. Præuū enim est cor hominis, quod cognoscet illud? Nescim⁹ quid expectat nobis, quod cauere, quod optare debeamus. Nisi ad sit instructor, facile errare in tot tenebris ignorantie possumus. Hic itaque in primis optimū est, & præstantissimum subsidium, si videamus & credamus, Dei filium Dominum nostrum pro nobis orare; ille enim scit omnia; errare non potest: quare & semper audiri eum à patre necesse est. Aduocatum habemus apud patrem &c. fides animū præstat, tum vt per ipsum audiamur à patre. Tum vt cum ipso accedamus ad patrem. Et non dico vobis, inquit, quia rogabo patrem, hoc tolli nō potest, quando mihi incumbit ex æterno sacerdotio, sed dico vobis petite accipietis: ipse enim pater amat vos, quia vos me amatis. Vbi verò Christum sic orantem contemplanur, & per eum accedimus ad patrem, adhuc nescimus quid oremus, nisi ille doceat. Ita narrat Lucas. Dum orasset Christus quendam ex discipulis, Lucas 11. velut

Rom. 10.

velut eo exemplo motum dixisse. Dominine doce nos orare. Doctrina ista nobis est summè necessaria. Ille autem motus his precibus dixit. Cum oraueritis dicite &c. Tradiditque normam illam orandi, quam ex auctore patres nostri appellauere Dominicam. Breuē ipsam quidem, paucissimis verbis constantem, vt statim apprehendere & egrè obliuisci eam quisque possit. Facilem, vt quæuis mens utcunque simplex & idiota capere possit. Expeditam vt nullum orati tedium inferre possit. vix vllā mentis auersionem pati possit. Amplam & fecundam sensibus, quicquid vnquam vel mali euitandi, vel boni consequendi orando patres, patriarchæ, & prophetæ quantum uis prolixis orationibus consecuti sint, ea oīa & ad corpus, & ad animā spectantia Diuina ista, velut aureum compendium votorum & desideriorum omnium continet instructio. Nobilem demum, & excellentem, vt habet auctorem omnibus, & hominibus, & angelis præminentem, qui patrem & patris viscera nouit, è cuius sinu venit, qui nouit nos nostraque omnia, vt figmentum, & opus manuum suarum, quare & verba grandia, & conceptus sublimes, & votorum omnium radices quasdam totius cordis humani interpretes, & origines, & modos eminentissimos, quos habere decet filios ante patrem, & ordines planè cœlestes in æterna bona dirigentes, selegit, haq; omnes sublimitates pau-

Exod. 32.

2. Par. 20.

culam hac oratione conclusit. vt nihil hac dici possit sublimius. Tutam denique, & securam orandi formam tradidit, qua hō Deo filius adoptiuus, in nomine Dei filij naturalis, in verbis à Deo filio, qui Deus verus est, compositis in hunc vsum, & in ore hominum suorum, velut fratrum iniectis, & aptatis, Diuinam conuenit misericordiam, hac spe, quod suis eam compellat, & expugnet armis, quando sic iussit orari: sicque iubēs suam his vocibus obstrinxit fidem; vt vel necesse sit vanam & ineptam esse hanc orationem, quam Dei sapientia tradidit: vel audiri ab auctore suo, & impetrare omnia. Certe hic dicere non poterit. Nescitis, quid petatis: quando eo docente petimus. Qui sic non orat, inquit Augustinus, carnaliter orat. diuinam hanc, & verè Dominicam orationem consequenter tanquam summam, & supremam oradi formulam, expositurū sumus: plena thesauris est, cœcūda mysterijs quicquid cor humanum ante cor Dei euomere potest, omnia cōtinet. oramus auctorem ipsum, vt sit nobis eadem clementia, qua illam condidit. Diuinæ huius structuræ reuelator & doctor. Amen.

Habet Dominica oratio, (vt miro est artificio fabricata) caput & corpus, i. Proximum sese mirificè insinuat, quasi beneuolum, propensum erga deum facere velit: quod & nos communiter facimus, vbi aliquid à potentibus, & summis principibus, ab amicis etiam petituri sumus; non prius desideria exponimus, quam eos vel titulis honestamus, vel laudibus extollimus, sicq; viā precibus nr̄is sternimus, vt facilius ac felicius impetrēt. Partibus deinde septem distribuit totum orationis corpus, quibus omnia quæ vel verbis exprimi, vel votis optari queunt, diuino quodam compendio cumulat. Proœmium aptissimum est Pater noster, qui es in cœlis. Triantum sunt verba, quæ tamen infinitam mysterium molem continet. Pater verbum est splendidissimum, E e e e quo

F. Franc. Viced.

quo Deitatem honoram⁹ in filio vni genito, per quem omnis paternitas nominatur in cælo, & in terra. In cælo nanque. i. in æternitate paternitatē illam æternam terminat, & exhaurit vtcunque infinitus⁹. Deus de Deo, lumen de lumine. In terra & in tempore paternitatem Dei dilatat, dum illi in seipso tāq̄ in in nito filio, nos, & fideles omnes adoptat in filios, vt filij Dei per ipsum nominemur, & firmus Verbum est humilissimum, quo veram, & perpetuam dependentiam nostram exponimus à Deo tanquam à Patre, & solo patre; à quo solo tanquam rerum omnium principio ex nihilo create, accepimus esse. A quo continue, & necessario fluit in nobis esse quod non tribuūt alij patres, qui bus mortuis adhuc viuimus vitam à deo patre suscipimus, in quo viuimus, mouemur, & sumus. Non tātum à quo, sed & in quo. vt intelligamus Deum sic Patrem esse, quod de suo esse & sua substantia nos pascit, & i esse cōseruat; suāq; vitā nobis influit & in æternū influit vt sp̄ in illo firmus, seru⁹ non manet in domo in æternū. Filius manet in æternū. Hāc itaq; paternitatem vicā & supremā & perpetuā in Deo agnoscim⁹, & reueremur Mal. Si ego sum pater, vbi est honor meus? Quod nō eram⁹, & esse voluit. q̄ esse filiorū, & nō tm̄ creaturarū vt alijs tribuit ex imagine, quam nobis impressit, sua: quod non tantum in esse semel, quasi deciso semine posuit sed in esse & vita cōtinet, & custodit non tam creaturis, quas omnes in vsū nostrum esse voluit, quā sp̄ritu ipso suo. q̄ non vt seruos & mancipia, velut pecora stimulis agit, & funibus .i. naturalibus instinctis trahit; sed vt filios ex imagine capaces gr̄osē docet, præceptis, consilijs, exēplis, volē

tes instituit. Verbum est confidentissimum, quo magna quadam spe ad Dei thronum & Maiestatem creatura se confert. Deumque natura sua Dominum & regem regum, ipso sic iubente & instituyente vocat patrem: quis enim ex populo vtcunque magnus Regem & principem suum vocabit patrē? Nos aut diuina institutione formati, inq̄t ecclesia, audemus dicere. Pater. Nō accepistis sp̄m̄ seruitutis in timore, sed sp̄m̄ adoptionis filiorū i quo clamam⁹ (q. d. audacter) Abba pater. Quid nō dedit filijs pater? quid habes d̄ hō quod non acciperis? quid non dabit filijs pater, quē natura impellit ad iuuādōs filios? An p̄ pisce scorpiū, p̄ pane lapidem? Et qui talis pater est, q̄ filiū vnicū tradidit, quomodo & oīa cū illo nō tradidit? Verbum est flexanime, quod vt filios audaces facit, ita patrem sic à filijs compellatum, velut in intimis cordis medullis tactum p̄ opitiat, promouet, cogit, ac dulcissimum reddit in filios. Ipse .n. pater amat vos. Vim patris solus pater agnoscit, sed neq; vim Diuinæ paternitatis satis exprimit humana paternitas: Nūquid potest mulier (inq̄t per Es.) obliuisci infantis vteri sui? sed & si illa oblita fuerit; ego nūquam obliuiscar tui. surgā inquit miser ille. Ibo, quo? Ad patrē.

Noster. verbum est humilitatis, qd̄ nemo nostrum audeat dicere, pater mi. solius Christi est, qui solus natura filius est, solus totā Dei in se capit, & exhaurit velut verbū adæquatū, paternitatem. Solus se solo constituit ante patrem. Nos nostrum appellam⁹ primum quod sine Christo non accedimus, quare nunquam soli oramus, quod si soli, nihil efficimus. In illo .n. filio dilecto sibi complacuit. Deinde quod merito communi nostri &

Rom. 8.

fratru⁹ nostrorū exaudiri cupim⁹, & cōfidimus. Verbū est fidei, quo credimus & contestamur, Deū quidem esse oīum patrē, at certo quodā modo nostrum fidelium. Pater est omnium creatione; & prouidentia. Noster autem adoptione per Christum, in quo per gratiam suam ex omnib⁹ gentibus elegit nos: vt adoptionem filiorum acciperemus; vt hæredes firmus secundum spem vitæ æternæ. Voluntariam. i. amorosam generationem vocat Iacobus, qua genuit nos in verbo vitæ. testatur & Ioan. quod qui credunt, ex Deo nati sunt: Et Petrus dicit, quod cōsortes effecti sunt Diuinæ naturæ in vnigenito. filij erant diuini amoris Iudæi, primogenitus Israel. Vt per Esa. filios enutruui, & exaltaui. Nunquid non ipse est pater tuus inquit Moyse? Excisi sunt illi. rami naturales; propter incredulitatem excisi sunt. Nos in eorum locum successimus, & inserti sumus in bonam oliuam. Iure igitur proprio & spiritali dicimus. Pater noster. Verbum est charitatis, quæ nullā permittit orationem fidelium esse priuatā sed fratribus communem. Deus .n. pater non est meus ratione aliqua speciali, qua & aliorum nō fit fidelium, quare vnum sine alijs nō respicit, sed omnes in Christo. Magister amoris Christus orationem sic instituit, qd̄ & amorem Dei patris in primis excitat; & amorem oratōis præfert quo fratres secum adfert & deo offert: secretam quidē deus amat orationem in cubiculo clauso; sed non tamen sic vt eō nō intrēt fratres, quibus oratio communis esse debet, charitas hæc fraternæ signum quoddam orationis est christianæ, quod eam patri commendat, & acceptam reddit.

Qui es in cælis. Tria sunt huius pro

cemij verba, inquit Innocentius. Primum confortat, quod patrem oram⁹. Secundum dilatat, quod communem omnium & nostrum. Tertium hoc subleuat cor, quod patrem eum oram⁹. Qui est. Solus ipse est, qui necessario est, & esse non potest, qui totus seipso est, cuius nihil præteritū, nihil futurū est. Ego sum. qui sum. Cætera vel nō sunt, vel ex eius dono sunt, & ab eius esse dependent, a seculo, & vsq; in seculū tu es. Et est vbique essentia, præsentia, potentia, omnia implens, omnia continens; intus non inclusus, foris non exclusus, supra non elatus, infra non depressus, specialiter tamen est in cælis. Non quod cælis istis visibilibus, aut etiam inuisibilibus contineatur. dixit enim Salom. si cæli cælorum te capere non possunt; & cætera. Dixit ipse. Cælum mihi sedes est. Iere. 23. Terra scabellum pedum. Et per Iere. Nūquid nō cælū & terrā ego impleo In cælis tamen esse dicitur, Primo quod in eorum magnitudine, & firmitate resplendat sumopere eius potentia. In eorum ordine motuque regulari eius sapientia; in eorum virtute, & influxu eius bonitas, & vita. Deinde quod cum vbique sit, & vigeat, in cælo tamen regnare dicitur, ideo que cælū sedes eius dicitur. eo quod ibi sese communicet, & patefaciat in summa gloria & felicitate. Ita cælos apertos vidit Stephanus, & Iesum stātem à dextris virtutis Dei. Tertio, q̄ cū vbique operet, & vndecūq; bñficia p̄stet, e cælis tm̄, & maxima & optima cōfert; Angelos, lumina, motus temperies, pluuiam, oculi omnium in te sperant Domine &c. Ita vidit Iacob scalam tangentem cælos, & Angelos descendentes &c. Quarto, qd̄ loco tuto & stabili sit, dans cuncta moueri: nos in hac terra quasi inter

Pfal.90.

Sap.9.
1. Cor.3.

fluctus, tempestates, peregrinamur à patre. Ita David. Altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum. & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Sed habet pater noster cœlos spirituales in quibus. est & manet maior cum gloria: nempe Angelos, & beatorum, ac fidelium suorum mentes, inquit Augustinus, tanquam in templo suo. Ad eum venimus, & maiestatem apud eum faciemus. Anima iusti sedes est sapientiae. Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus sanctus habitat in vobis? Bernardus. Aia sancta cœlum est, in qua sol est intellectus. luna fides, astra virtutes. ps. cœli enarrant gloriam Dei. exposuit Honorius: cœli sunt Apostoli, in quibus cœlata sunt secreta Dei mysteria. Paucis sed tamen tam magnis, & fecundis verbis Magister optimus proœmium orationis nostrae instituit, quo & Dei nostri bonitatem. maiestatemque mirabiliter extulit: Et animum nostrum ad bene orandum præparavit. vt ex solo hoc proœmio discamus, accedere tales, quales nos pater noster cœlestis exigit. Exigit autem in nobis faciem & personam filiorum Dei, quando patris imago filius est, neque alium referre quam patrem debet. qui ergo Deum patrem vocas imitatore[m] dei te de iure constituis Vt sitis inquit filij patris vestri. Esto te perfecti sicut pater vester perfectus est: Et Paulus: estote imitatores dei, sicut filij charissimi. deinde exigit patrem cœlestis, vt cœlestem te filium præbeas, diuinumque illum semen & cœlestis genus vnde ortum habes moribus referas: vt sublimia sapias, quae sursum sunt quaeras, vbi pater tuus est, ibi hæreditas tua, ibi patria tua: vbi thesaurus tuus, ibi & cor tuum quod ergo terrena quaeris, cuius pater

in cœlis est? in cœlis, tibi reposuit bona, quae oculus non vidit, nec auris audiuit &c? Tertio exigit dei paternitas in cœlis sedens, & è cœlis influens, vt filius plenus fide, spe, & charitate ad orandum accedat, quoniam inuocat patrem, potestatem omniam, volentem omniam, sua sponte, ne dum vbi rogat influent omniam, sit ergo quasi terra cœlis, exposita, & è cœlis magno animo petens, & expectans omniam. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Quarto exigit pater animum in orante filiale[m], id est reuerentem, timentem, & obedientem. Ita enim lex iubet filios honorare parentes, quicquid ille velit, velle nos æquum est, si bona dat, benedicamus, si mala dat, etiam benedicamus Quos amat ille corrigit: vulnera patris, sunt vulnera diligentis. Scit pater quibus indicetis; capillus de capite nostro non perit patre non iubente, quare qui à patre ex exaudiri vult: obedientiam hanc secum ferat. alioqui patrem irridet & non orat. Quinto exigit, Paternitas illa communis, qua pater noster id est omnium fidelium est, vt quando intelligimus eadem paternitate & fraternitate & fratres nostros gaudere, in patre omnes amemus, vt in illo omnes vnum sumus, eius spiritu omnes renerati. In Christo etiã primogenito velut in bona oliua insertos omnes agnoscamus & amemus; nobiscumque orantes feramus, vt & illis nos iniuciferant, velut eiusdem corporis membra mutuo se iuuantia. Intelligamus etiam coram Deo & Christo pares nos esse omnes, quando eius filij & fratres sumus: nemo ergo extollatur, nemo se fratribus præferat: si conditione præemias, non natura, non adoptione, non gratia, non spe æternorum: cætera vilia sunt animum mouere non possunt nisi leuem. Vna est vera, id est spi-

spiritalis & cœlestis omnium nobilitas. Ita duobus his verbis legem totam nobis insinuat Magister noster vt Deum patrem agnoscamus; & proximos fratres eiusdem Patris filios: Deum ergo toto corde amemus, & toto cordis amore summaque fiducia oremus tanquam Patrem. Proximos tanquam, fratres vt nosmetipos diligamus, nobiscumque semper habeamus, vt sine eis nunquam oremus. Sic enim vtramque legis partem Patris nostri cœlestis vt nobiles filij implentes: In hac vita dum peregrinamur à domo patris, quicquid sic orantes petierimus pro nobis, & pro fratribus nostris, & tandem in fine cursus, paratam nobis in cœlis. i. in bono patris nostri mercedem & benefactorum & benedictorum per eius paternam misericordiam recipiemus. Amen.

IN ORATIONEM
DOMINICAM.

Homilia Quinta.

Sanctificetur nomen tuum.



St oratio interpret desideriorum nostrorum, vt illa exponat coram oculis dei patris; quare & ea omnia continet, & ne petendo confundatur, ordinem ipsorummet desideriorum petendo sequitur. In desiderio ordinato primo cadit finis: deinde quae sunt ad finem. Finis noster Deus est, in Deum cadit affectus noster dupliciter, vno modo propter iustitiam, sic diligimus eum vt summum bonum

propter seipsum. Alio modo propter commodum; vt est summum bonum nostrum, quo frui cupimus, per actum spei. Ad primum igitur pertinet prima petitio. Sanctificetur nomen tuum, qua gloriam dei optamus, & petimus. Ad secundum pertinet secunda. Adueniat regnum tuum, qua petimus ad gloriam peruenire. Ad finem autem hunc dirigit, & ordinat nos aliquid dupliciter; vno modo per se. alio modo per accidens. Per se primo est virtus, & meritum, quod consistit in obedientia, ob hoc dicimus fiat voluntas tua. Per se secundo est subsidium vite huius, sine quo nihil possumus, vel sit spiritus, vel corporis. De hoc petimus. Panem quotidianum da nobis hodie. Per accidens autem, vt remouet prohibens; sunt autem tria quae prohibere solent cursum hunc. Primum est peccatum in nobis. de hoc: dimitte nobis debita nostra &c. Secundum est extra nos. Tentatio. de hoc. Ne non inferas in tentationem. Tertium est circa nos. Et est Satan, qui dicitur malus. de hoc libera nos à malo. duo sunt itaque in summa quae petuntur. Vnum est consecutio bonorum: alterum vero est, exclusio malorum. Ante omnia bona, hoc velut summum, & primum bonum petimus. Sanctificetur nomen tuum. Nomen Dei nullum habemus, quod verè nomen sit, quod scilicet essentiam illius fatis exprimat. hinc tanta illa nomina multiplicatio, praesertim apud hebreos, quod vnum non sufficeret, Explicat autem potius virtutes dei potentiam, sapientiam, bonitatem, quam esset. Hic verò nomen, virtutem, & opinionem significat, quam bonus filius zelator paterni nominis & honoris petit sanctificari; non in seipso nam sanctum & terribile, & amabile est;

est; sed in nobis & apud nos. Sanctificetur igitur in primis ita quod sanctum agnoscat, habeatur, & veneretur, ut de nomine Iesu dicit Paulus. Flectatur omne genu, cœlestium terrestrium, & infernorum. Crescat igitur lumen fidei in cordibus hominū. A solis ortu vsque ad occasum. Agnoscamus quam sanctus sit Deus pater noster, quam amās iustitiæ, quam inimicus peccato, qui per sanguinem filij vnigeniti sustulit iniquitatem. Sanctificetur deinde, ut quod corde credimus, ore confiteamur. Ut agnitam dei sanctitatem prædicemus, & diuulgemus, Mittat & extrudat operarios in messem. Ut annuntiemus virtutes eius qui vocauit nos. Huc pertinent omnes Psalmi, & cantica, quibus dei laudes effertur & gratiæ illi aguntur. Sanctificetur tertio moribus, & vita, ut constet dei populum sectatorem esse bonorum operum, & videantur gētes, & Iudæi bona opera nostra, & glorificent patrem nostrum, qui in cœlis est. Beneficientes obmutescere faciamus insipientium ora, ut qui malè de nobis loquuntur, ex bonis operibus nos considerantes, glorificent Deum. In genere autē petimus ut omnia quæ in nobis ipsis, & extra nos nomen, & gloriam dei obscurat, & maculant, corda, ora, linguæ, opera; quæ veritatem catholicam turbant hereses falsa dogmata, superstitiones eradicentur, & in ignem mittantur: sitque diuino nomini gloria laus, & honor, in ecclesia catholica à mari, ad mare, à seculo, & vsque in seculum Sic enim fiet, quod & secundo peti-

adueniatur regnum tuum.

Regnum Dei magna res est, mul-

tas, quin & oēs in se cōtinet diuitias & felicitates. Simile, inquit Dñs, est thesuro, abscondito in agro &c. Thesaurum vocat quasi cumulum bonorum. Absconditum, quasi remotum à cōditionibus seculi huius, de qua redixit Pilato Regnū meum non est de hoc mundo. In agro absconditum, quasi multo studio quærendum & multo labore parandum. Sic currite inquit Apostolus, ut comprehendatis Ab hoc regno tanquam à summa bonorum omnium, cepit Ioann. Baptista prædicationem suā. Ab eodem & Christus suam. Et Christi discipuli. Sulcatus etiam à morte Christus dominus per dies 40. versatus est cum Apostolis & teste Luca, docuit eos de regno Dei. dicimus autem Deum ibi regnare primo, vbi ipse tanquam Rex prouidet & bona dat, tum animi, tum corporis. secundò vbi ipse leges dat, & præcepta; tertio, vbi leges eius implentur. Ita quod è latere suo, regem facit Deum Maiestas & potentia, è latere nostro obediētia. Triplex Dei regnū docet nos sacræ scripturæ quæ omnia à nobis & optanda & postulanda, & summo studio procuranda. Primum est regnum virtutis, quo Deus oīa quæcunque voluit fecit in cœlo; in terra & in abyssis. Hoc regno pascit omnia, mouet omnia, oculi omnium in te sperant Domine. Aperis tu manum scilicet regiam, & implet omne animal benedictione. Secundum est regnum gratiæ, quo regnat in sanctis & fidelibus suis tantū qui voluntate eius ducuntur; Psal. Dominus regit me, nihil mihi deerit. Ita Paulus, dicit, quod Regnum Christi est Iustitia, gaudiū pax in spiritu sancto. Capit regnū hoc lumen veritatis euangelium, fidem, spem, charitatem, virtutes omnes quibus Dei voluntas,

impletur. Tertium, regnum est gloriæ qua regnat in beatis, quos replet diuina gloria sua, sedere facit, & ipse transfrens ministrat illis. De quo venite benedicti, percipite regnum. Et verè ibi deus regnat vbi inimica mors destructa est; vbi hostes positi sunt scabellū pedum Domini Regis. Vbi non modo facit, sed est Deus, oīa in oībus. Petimus igitur docente nos filio regis & rege nostro: ut regnum omne, quod in nobis, nostri sue personis & fortunis, inimicus Dei Satanis iure belli, quo naturam nostram infirmam oppressit, obtinuit hæctenus, tollatur omnino. Ita ut nullo modo regnet peccatum in nostro mortali corpore. Agnoscimus itaque miseram conditionem nostram, qua impiissimo tyranno velut mancipia huc illuc eo iubente pertracta; scimus cui domino seruiamus: quid interim in eius gratiam facimus; quodcunque scilicet scelerū genus; scimus qua spe, ut tandem cū dño rege nostro in æternis ignibus sepeliatur. Ergo precamur ut dum sic fortis hic custodit atrium suum; lupueniat fortior digitus Dei; & à ceruicibus nostris infelix iugum excutiat. In nobis ipsis etiam sentimus, quam inique Caro dominatur spiritui nostro, & seruire sensibus rationē eogit: tollatur omnino & hoc regnū à nobis; atque carne subiecta, suo loco spiritus restituatur. Sublatis istis rebus indebitis, Petimus primo ut in nos adueniat Regnum Dei; ut nos ille de suo pascat, deque manu eius viuamus, ut aliunde nō accipiamus nisi ab eo q̄ dñs & rex est vniuersorū. Et regnet vbiq̄, ut ita omnes diuinam eius prouidentiam agnoscant. Deinde ut in regno gratiæ eius nos admittat; Ita ut per eius consortium

bra efficiamur: quæ mundi huius sunt pedibus conculcemus, in solo diuinæ gratiæ gustu vitam nostram ditemus. Det ille leges, det ille vires, iubat quæ vult; tñ det cor potēs ad eius uoluntatem implendam. Tandem in regno gloriæ eius adducat nos, in quo cōfortes diuinorum thesaurorum efficiat nos, donet hic nobis pignora vitæ æternæ, quæ sunt dona spiritus sancti, fontes, aquæ viuæ; fluentes in vitam æternam, ut vbi regnum eius in nobis ipsis per gratiam degustauerimus, tandem regno eius in eo ipso fruamur per omnia secula seculorū. Amen.

Secura mens est, & serena cōscientia, quæ regnum Dei postulat, ut adueniat; non enim aduenire potest nisi cum summo perpetuoque malorū dño, summaq; & perpetua bonorū sceleritate, quare memoria regni illius horribilis est peccatoribus: amabilis est penitentibus. Sed omnia pericula tollit quarta petitio, quæ ad regnū & hic inaugurandum, & in cœlis poscendum tutissima via est.

Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra.

Non oramus quidem ut simpliciter fiat voluntas Dñi, nam si Dñs est, Domini est facere quod vult; cuius præsertim voluntas & summa est, quæ nulla potentia impediri potest; & recta est, quin & oīs rectitudinis regula, quæ errare nullo modo potest. De ea igitur dicit David omnia quæcunque voluit, fecit in cœlo in terra, & in abyssis. De ea ipsemet apud Esai. Cōfiliū meum stabit & omnis voluntas mea fiet. Hoc vero pertinet ad gloriam diuinæ Maiestatis cui, & filius ipse reuerēter dicit. Ita pater quo-

niam

niam sic fuit placitum ante te. Et de periculis suis. Non sicut ego volo, sed sicut tu. Et petimus ut si fieri potest cum Dei gloria coniuncta sit salus nostra ut scilicet voluntas eius non tantum fiat, sed fiat in nobis: nec tantum in nobis, sed & consentientibus, & volentibus nobis. Ita quod sicut de Dei vita viuimus: Ita de eius voluntate nobis insita velimus. Hæc vero illa petitio est, quæ in summa continet & iustificat quascunque alias. Ut enim principium morbi tota humana natura fuit voluntas propria, quæ per se & mortem induxit, & infernum constituit: Ita principium sanitatis nullum aliud esse potest quam extinctio voluntatis propria, atque eo potissimum si eius loco infallibilem Domini voluntatem induamus. Ut etiam nihil nobis tam intimum & infixum est, quam voluntas propria, ita nulla cura laboriosior nulla gratia maior suscipi potest, quam si tollatur à nobis sentina hæc malorum omnium, & dicamus ex animo. fiat voluntas tua &c. Moriatur in me voluntas carnis, & etiam spiritus mei ut nihil velle sciam nisi quod tu in geris, præcipis, consulis, promittis &c. Mundi dominus, & tyrannus iniquus, est Satan, qui pro sua voluntate tenebras mundi huius regit; aususque est olim dicere Domino. Hæc omnia mihi tradita sunt, cuiusque volo. do illaquare & Apostolus deum seculi huius vocauit: cesset ò dñe vere omnipotens, cesset hæc iniusta & acerbata tyrannis inimicorum, & fiat etiam in illis inuitis voluntas tua. Multam quoque sibi mundi partem usurpauit iniquitas, atque mores seculi huius ad sui gustum aptauit, oro te domine tollatur ex oculis tuis mysterium hoc abominationis; & tibi tanquam vero Domino cedat obedientia totius

mundi. Hæc vna, hæc breuissima, hæc tutissima via est ad obtinendum Dei Regnum, ad informandum illud in nobis, ut Domini voluntas fiat: qui nihil longius orare scit, potest, vult vnū hoc non prætermittat: & saluus est: Non omnis qui dixerit mihi Domine domine; sed qui fecerit voluntatem patris mei: hic intrabit in regnum cælorum. Infirmi sumus, à concupiscentia carnis & oculorum abstracti & illecti non discernimus bonum à malo, voluntas Domini sanat. serui sumus, subditi peccato, quod dominat in carne nostra non quod volumus bonum agimus &c. voluntas Domini liberat. Pueri sumus imbecillies, inexperti: quo vadimus, nescimus, ductore egemus, voluntas Domini securos nos ducit. Si etiam sanati sumus, per Dei gratiam, adhuc thesaurum ferimus in vase fictili: facile relabimur. Voluntas domini sustinet & confortat. Mira igitur securitate petimus ut fiat voluntas Domini in nobis: olim à principio facta est. (inquit Bernardus) in Angelica nostra, & facta est Angelica: fiat & in nobis humana, ut nostram in se suscipiat voluntatem, si non in unitate personæ, ut verbum factum est caro, saltem in unitate amoris, Amor autem legem facile imple: Et ita voluntas Domini in nobis voluntatem eius, leges, præcepta, consilia implebit: quæ obedientia vera est via ad vitam æternam. Ita toties Dauid. Vt nam dirigantur viæ meæ ad custod. iustificationes tuas. da mihi intellectum & custodiam mandata tua &c. Mira etiam humilitate, quæcunque bona, vel mala, prospera vel aduersa immittit Deus, silenti animo recipimus. d. fiat voluntas tua. Mea errare potest, ex ignorantia & ex malitia, tua nequaquam. æquū igitur est, ut mea cedat.

cedat, quare fiat in omnibus voluntas tua. Quod si ad implendum voluntatem tuam ex nostra infirmitate imbecilles, & inepti sumus: fiat domine voluntas tua, per gratiam tuam in nobis operantem; Da quod iubes & iube quod vis. Iube me venire ad te. Tu tibi subterne cor meum, quod paratum est, ad te sequendum. Ut iumen tum factus sum. Doce me facere voluntatem tuam.

Sicut in cælo & in terra. Audax orō, inquit Abbas Isaac, quæ cupit cælestibus æquare terrestria; & angelis homines conformare. Et tamen amor audet omnia pro domini gloria & petit. Ut sicut in cælo plena est obedientia in angelis, & beatis erga Dei voluntatem in quam vnam respiciunt, læta est & beata, velox, & expedita, simplex, & vnum querens: virilis & fortis obedientia: Ita sit in terra. Sicut in cælo nemo iubet, nemo docet nemo mouet nisi Deus qui est oīa in oībus. Ita in terra sit, vel esse saltē incipiat. Sicut in cælo vnū illud querit, & scitur & amatur, ut Deus glorificetur. Ita in terra multiformia ista corda ad vnum reuocentur. Sicut iusti etiā in terris, angelici & cælestes viri domini voluntatem agnoscunt & reuerentur: Ita in terris, id est peccatoribus impleatur. Ut omnes in domini voluntate exerceamur, & mereamur. Ille in voluntatibus nostris per obedientiam vniuersalem. glorificet. Amen.

IN ORATIONE DOMINICAM.

Homilia Sexta.

Occurrit oranti filio cælestis pater, pater misericordiarum & Deus totius consolationis, tū vt seipsum in filio recreet; tum vt in seipso filiū F. Franc. Viced.

refarciar. Recreat in filio patrem sum mopere Humilitas, fides spes, Amor, quibus virtutibus optimus filius totus fertur in Dei patris gloriam, regnum & obedientiam. Hæc. n. sunt oīa quæ à creatura creator exigit. Recreat in patre filium Misericordiae fons ille, suis necessitatibus expositissimus. cui vni aperit omnes necessitates suas, vt indeumat omnia quæ sibi & pro anima & pro corporis vita sunt necessaria. Aperit autem bono animo, & tuta conscientia. Tū quod prius iam tractauit & præmisit. quæ præmittenda fuerant, ad gloriam, scilicet & regnum patris spectantia. Tum præmissis ijs, & saluis ijs, quæcunque deinde petit, ea lege intendit, vt præmissis non præiudicet. Petit ergo dari sibi, quæ vite sue sunt expeditia, si tū in eis sanctificet nomē patris: In eis floreat regnum patris. in eis fiat voluntas patris, sicut in cælo. Alioqui nihil vult, nihil petit, quā iam voluntatem suam, in patris voluntate resignauit. Ita docuit Paulus omnia in Dei gloriam referenda. Postquam igitur diuinus præceptor noster docuit nos orando ea petere: quæ patri sunt gloriosa: quasi compatiens egestati nostræ, quæ & impellimur ad nobis prospiciendum, præcipit, vt & ea subiciamus, quibus hæc vita nostra opus habet.

Quartò Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Hic in primis cogitandum, naturam humanam, vt ex contrarijs conflata, in quocunque statu etiam innocentiz, ad reparandum in se id, quod ex actione, & reactione contrariorum deperdebatur; eguisse alimento, quousque in illam vitam translata fuisset, quæ vt optima, ita & constantissima est: lignum igitur vitæ habuit à principio quo velceretur & reficeretur, cibum

Ffff tam

tam purum, vt sine vno vitæ decemēto, aut senio poterit naturam semper in statu consistentiæ conseruare. eo itaque solo pane tunc egebat homo, quo sine vilo labore, dante cum sibi ligno illo vitalissimo fruebatur. Ociosus non erat homo, cui colend⁹ paradisi traditus fuerat; sed erat labor dulcissimus, nunquam tedium in ferens, nunquam debita spe, & fructu fraudatus. Declinata natura per culpam, innumcris necessitatibus. subiecta est, quare & pluribus panibus. i. c. bi generibus cœpit eger; ac si verum sese alendi modum, quo verè instaurabatur, præceptum sibi senserit. Ad infinita igitur ciborum genera se conuertit, quorum tamen omnium basis & fundamentum est panis; ita vt per panem cætera omnia ad vitam conuertentia facile intelligamus. Additū etiam ex lege culpam, & ingluuicm uani appetitus uindicante, ut in sudore uescatur homo pane suo, quo itel ligimus omnia & infinita illa laborū, curarum, industriarum genera, quibus humana vita sese tuetur. Et quā sepe vanus est labor, & sudor inæelix; imo semper, nisi Deus det incrementum: Neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid. Huc itaque respicit quarta petitio, qua panem petim⁹, id est alimenta vitæ, quæ caduca est, & in interitum pergit, nisi instaretur, quin (si de corporali est sermo) semper descendit, ita vt paucis annis in senium prolabatur, vt verò ampla est, & grauis hæc petitio, quæ sola vniuersæ hominis vitæ puidet. Ita grauisimis verbis eā expresit Christus, quæ oia figillatim à nobis sunt expendenda.

1. Cor. 3.

Petimus Panem, qua vna voce totam, & vniuersam congeriem intelligimus rerum, quibus pro tuenda vi-

animæ est Dei verbum, quo vno, velut semine generata est ecclesia; & velut pane nutritur. Ita de fame verbi Amos 8. Dei meminit Amos. Ita & deut. testatur Deus, quod nō in solo pane viuit homo sed in omni verbo &c. Panem super substantialē verè vocat Matthæ⁹, quia dat vitam super naturalē, & immortalem. Verba mea inquit Christus, spiritus, & vita sunt. Et Petrus. Domine verba vitæ æternæ habes. Petimus ergo dari nobis panem verbi, tolli errores mentium, & eradicari zizania malarum doctrinarum; dari nobis doctores, qui quotidie nos in vero dei verbo instituunt Rogate dominum mēsis, vt mittat operarios. &c. Cibauit eum dominus panē vitæ, & intellectus, & aqua sapientiæ sal. p. cum: quottidie Satan seminat zizania quottidie nouos confingit, doctores ad perniciem. Tu Domine pater qui solus verax, & veritas es, da nobis panem. & cætera. Panis etiam animæ eximius, & super substantialis, vitam præstans, & recreans, est sacramentum eucharistiæ; panis de cælo, pro mūdi vita datus. Et panis noster est. i. Fidelium quottidianus quottidie pro nobis oblat; petimus igitur, vt sacræ mensæ huius participes nos efficiat quottidie, quando quottidie deperdim⁹ è vita spiritali, atq; quottidiano egemus alimento. Vel igitur sumamus quottidie, qd prima ecclesia consueuerat, vnde & animos illos ardates ad martyria suggerebat. Vel tales simus, vt sumere sine culpa possim⁹: vel si nō sacraliter, saltē spūa liter vbi vel ad Mysteria tremēda de uotos nos stare iubet, vel i nobis ipis et sanctissimæ cenæ, & sacrificij, mysteria meditātes, sumo desiderio agnū illum, & panē cælestē spūa tingimus, & rem sacramenti, sine sacra-

men-

Gen. 18.

Prou. 38.
Matt. 24.

4. Reg. 6.

mento petimus. Panis tandem est, quicquid ad alendam, & tuendam vitam corporis huius conferre potest, cœlum, terra, aqua; lac, panis &c, omnia sub nomine panis comprehendit. Hæc quoque petimus à patre bona cum conscientia, modo (vt diximus) ratæ stēt pmissa petitiones. Ita Iacob orabat & petebat, se custodiri in via per quam ambulabat; dari sibi panem ac uescendum, & vestimentum &c. Ita Salom. Tribue visui meo necessaria, Ita dominus noster, orate ne fuga vestra fiat hyeme, vel sabbato. Iacobus. c. 5. Tritatur aliquis vestrū? oret. Vocat autem hæc omnia Panē. Tū quia phrasia, scripturæ est, sic de æduljs vna voce loqui, vt monet Elyseus regem, vt præbeat panem militibus Alsirijs, quibus tam magna ciborum copia data est. Et Lucas dicit dominum ingressum in domum cuiusdam principis sabbato manducare panem. Et psal. homo pacis meæ, qui manducabat panes meos &c. Tum quia sic monet naturam solo pane contentam, non debere superfluis sollicitari. Cur enim peregrinus sese oneret ijs quibus non eget? Caute, inquit Christus; explicas quæ sint natura: humanæ pondera, ne corda vestra grauentur crapula, & ebrietate. Si panis sufficit, quid terram, & maria sollicitas, & commoues vt ventrem superfluis impleas? Nihil horum querūt Angeli, pro vita sua tuēda; quo pauciora, & tu queris, eo propius ad angelicam vitam accedis. quo plura, eo longius distas. Substantia epularū omnium Panis est, cœtera inuexit ambitio, gula, voluptas: Panem, & frumentum ex quo fit panis seminavit Deus in agro suo. Cœtera omnia sunt zizania quæ seminavit Satan, ad alenda in nobis ocia, ad ani-

mos dissoluendos, ad naturam cōfundendam, ad libidines nutriendas. Ita à principio suasisit Eua mulierem vanam; vt præter cibum necessarium, sumeret pulchrū: ita quæ sunt alimēta nature, vertuntur in splendores vanitatis, vt non querantur tantum ad alendam naturam, quantum ad apparatus, ad pompam, ad oculos pacificandos. Panem ergo, id est cibum necessarium, non superfluum petim⁹ à patre, qui si aliter petimus dicit. Ne scitis quid petatis. Vtile est nobis, non exaudiri. Nostrum. i. nobis debitum, tum ex nature necessitate, quam tu optime pater sic cōstituisisti, & ad culpā castigandam, & ad superbiam nostrā continua egestate mortificandam. Tum ex paterna tua promissione, qui misericordiam tuam sic precibus nostris deuinxisti, vt confidamus nostra esse quæ tua sunt; quando filij tui sumus, atque ideo bonorum tuorum participes. Tum ex iusto labore, quo tuam prouidentiam utcumque possumus, te sic volente iuuamus: Raptū panem nolumus, alienum quē impij ex oppresione pauperum corradūt, nolumus, ociosum etiam, qui nullo labore, seu industria quæsitus sit, nolumus. Da panem nostrum, nobis recte, & iuste contingentem, qui non strangulet, sed recreet, & nutriat nos. Ita ps. labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bñ tibi erit.

Psalm. 127.

Quottidianū. Quottidie egem⁹, iō & quottidie petimus: quottidiana sic gestas, in bonum cedit, qd sic in nobis quottidianam, & continuam parit religionem, qua dei misericordiam agnoscimus, & imploramus. Vita diaria est, sufficit diei malitia sua; quælibet dies suam habet famem: suam & habere debet industriam: quare merito taxat Esai. illos qui coniungunt do-

Esa. 5.

Fff f 2 mam

mum ad domum, & agrum agro copulant, quasi ipsi soli habitare in terra, & tota frui terra velint. Cupit optimus pater filios suos sic quotidie famē sentire, vt quotidie in sui amore ferueant, & de manu sua viuant. Quid hic dicturi sunt ij, qui vna die, vna cœna, consumunt tantum honorum, quantum ad a lendam domum toto mense sufficeret? quomodo isti conqueri deinde possunt si incidunt in intolerabiles necessitates? si non semper accipiunt panem quotidianum? Da. Respicit hæc vox fidei in ditissimam manum Domini sese exhibenti quasi dicat. en ego egeo, tu abundas omnibus, & omnia tibi supersunt; da ergo, qui solus dare potes. pollicitus etiam es petentibus, en ego humiliter peto. Vt iustificeris in sermonibus tuis. Da. Mentitur Diabolus, dū offert quæ sua non sunt. d. Cuicumque volo; do illa. Domini est terra, & plenitudo eius. Neque qui plantat, neque qui rigat aliquid est, sed qui incrementum dat. Ex hoc monet Apostolus, Diuites non sublimē sapere, neque sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abunde ad fruendum. Da ergo tu pater, qui sors es indeficiens, da tu, ne sine te, lumamus, aut rapiamus nos: Aperi tu manū tuā, & imple omne animal benedictione. Tu enim dabis in tempore opportuno, quādo quantum, quomodo sufficit, nos in omnibus facile errare possumus. Tutares est, si tu das; qui enim das, & tueri & conseruare data facile potes. Nobis, omnibus bene volumus, communia bona rogamus; sine fratribus nostris non oramus; Christiana charitas nescit esse sola petimus ergo vt omnibus prouideat: Et quæ etiam de manu patris accipimus, vt accepta ve-

limus esse fratribus, & proximis nostris communia. non ergo vt in Deibonis ociosè, & luxuriosè viuamus, sed vt si quid nobis superfuerit, necessitatibus fratrum deberi intelligamus: Alioqui, in auare possidētes clamant Ambrosius, & Basilius, esurientium panis est, quem tu detines, nudorum indumentum est, quod tu recludis. &c. Nobis. creaturis tuis, quibus dedisti vitam. Nonne anima est plusquam. esca? Hodie. Sic ergo tam pauper es mi homo, vt neque pro die vna tibi sufficias? Ita planè, quid verò aliud est vita hominis, quam dies vna vespere, & mane, & nihil amplius. Sol recedit, & redit, & iterum recedit, & vitam nostram secum rapit. At certus est ille de reditu suo, non sic certus sumus, vt nos hic inueniat. quare dum splendet hodie, prouideamus. Tollit hæc vox curā de crastino, cum ignoremus, quid futurum de nobis sit. Collocat deinde, constituit vitam nostram coram oculis dei perpetua hac dependentia, vt sentiamus nos non tantū à principio creationis nostræ, vitam & esse ex Deo suscipere; sed & hodie, & quotidie, ab eo sic in esse & vita conseruari, vt hodie ab eo nō minus quā à principio vitam accipiamus. Ita Elyas. Viuit Dominus in cuius conspectu hodie sto. Et sic qualibet die de nouo, quasi nuper natus, imo interim nascens, sese debet creatura coram Deo, quasi fonte vitæ constituere, & ex eo panem hodiernæ huius vitæ exposcere, quasi viaticū vitæ, sine quo ad patriā tēdere nō possumus. Ita de tempore hoc transitio parū curare vult nos Deus pater noster, vt de toto tempore diem vnā tantū cogitemus, & illi prospiciamus: futura vero, quæ æterna sunt, illa assidue contemplemur. Nos verò in præsentia

de

de vita hac corporali quæ diem tantū vnā, & hanc non securam habet, curiosissimi sumus. De vita verò spirituali, quæ tendit & edificat ad immortalē, nunquam cogitamus. Aduersus quam iniquam sollicitudinem iussit nos petere panem quotidianum. & vt detur hodie. Reliqua omnia reponentes in pectore & sinu optimi ac sanctissimi patris nostri, cui cura est de nobis. Amen.

IN ORATIONEM DOMINICAM.

Homilia Septima.



Suscipere de manu domini bona corporis, & animi, suaue est, in spem nutrit, sollicitudinem omnem, & anxietatem tollit, vitam quietam, & affluentem parat; modo ea tanquam filij, & serui grati petere, sumereque possumus; sic enim sunt patris dona, sic minora sunt maiorum, præsentia sunt futurorum pignora; scimus enim quod sine poenitentia sunt dona Dei, de quo scriptū est. Firmabitur in illo, & non flectetur. Quod si mala cum conscientia, & petim⁹, & recipimus; volumusq; Deū nobis omnia pro voluntate, & gustu nostro facere, dum nos quicquam iuxta voluntatem & gustum eius facere nolum⁹; dū leges ei⁹ transgredimur dum iniquitatem velut plautro trahimus, quid hoc aliud est, quam fera quædam, & impudens audacia sine fronte? quod si peccantes, & Deum assidue hostiliter offendentes, Patrē inuocamus, & verbis inuimus nos cupere, vt sanctificetur nomen eius,

adueniat regnum eius &c. quid aliud est, quam Patrem illudere? quod si voluntatem eius atrociter violantes, petimus voluntatem eius fieri, quid aliud est, quam contraria, & pugnantia simul connectere? quod si nihil illi danres, panem, & omnia ab illo petimus, quid aliud est quam eum & bona illius oīa vel spernere, vel uelle rapere illo et inuito? quod si et peccātes, in ira eius petita accipimus: vt de Israelitis scriptum est. Dedit eis petitiones ipsorum: quid aliud est, quā sic magis bonitatem eius, & malitiam atque ingratitude nostram testari? in dies augere debita? in dies deteriorem conditionem subire? Adhuc, inquit; esca erant in ore eorum, & ira dei venit super illos. Ob hoc prudētissimus, & pietissimus præceptor noster, quam primum absoluit eam orationis particulam, qua docuit nos bona vitæ huius postulare; post cibum (inquit Cyprianus) docet nos petere delicti veniā, vt qui à Deo nascimur, in Deo viuamus. nec tantū vitæ huic temporali, quam æternæ consulamus à qua nos excludunt peccata: Addit etiam quintam petitionem.

Dimitte nobis debita nostra. Respicit petitio summū illud beneficiū à Christo seruatore nobis collatū, quod est remissio peccatorum, ad quā propheta tanquam de proprio Melsiæ munere: Tunc delebitur iniquitas, adducetur iustitia sempiterna. De qua David. Ipse redimet Israel, ex omnibus iniquitatibus eius: ob hoc vocauit copiosam redemptionem. Et exclamauit psal. Beati quorū remissa sunt iniquitates &c. Hæc autē petitio primo inducit orātem vt cognoscat statum suum, sese statuat coram oculis, & lege Domini sui, qua concluditur sub peccato: numeret debita sua, & sen-

psalm.

Luc. 4.

1. Tim. 6.

sentiatur se deliquisse. sæpe repetat ea spiritus sancti verba. Non est homo qui non peccet: Neque infans vnus diei &c. In conspectu tuo non iustificabitur omnis viuens. Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus. Statuat ergo apud se, ita esse culpam naturam humanam immixtam, quod solus Christus ex natura sola Christi Mater ex gratia fuerit sine peccato. Cum itaque qualibet creatura, & ex vi creationis, & ex ratione bonorum susceptorum, & ex promissis, teneatur viuere sine peccato. i. voluntatem Dei implere, sæpe autem prauaricetur. resta debita hominis esse erga Deum & innumerabilia, & quotidiana. Septies in die cadit iustus. Agnito, & numerato debitorum numero & potere, requirit sedulo, ut de peccatis doleat, ingemat, tibi soli peccaui &c. Sic enim iustitia exigat, sic turpitudine culpam requirit; sic damna illata ex culpa marorem inducunt. In fundo doloris huius, dum velut onus graue iniquitates premunt conciliantur, agnoscant in super homo peccator, tot esse debita sua coram deo, cuius infinitam bonitatem læserunt, quod soluere, & compensare nullo modo possit, tamen et si quicquid habet, quicquid est vendatur: quæ eunque habet, quodcunque est, Dei est: minus est etiam quam compensare valeat. Consideret, quarto, compensationem istam coram Dei iustitia, necessariam esse, apud quam nullum malum impunitum restare igitur sibi ingentia mala, tormenta, poenas, quibus violatam dei legem suo magno malo reminiscatur. quare iam duplici ratione dolere eum necesse est: & ob læsam Domini bonitatem, & ob flagella suam iniquitati parata. In hac pressura, qua cor confunditur, subuenit fides, ac Dei miseri-

cordiam, Christi meritum, promissam remissionem ingerit, exempla quibus omnia sunt firmata, repetit, suadetque sperandum de Domini bonitate, quod per Christi sanguinem reconcilietur ijs qui debita agnoscunt de admisis dolent, & debitorum per Christum, petunt remissionem. Ex hac fiducia oritur petitio. d. Dimitte nobis &c. Verbum humilitatis est quæ agnoscit debita: & agnoscit quotidie, quare & quotidie rogat sibi dimitti. ut nunquam homo se coram deo iustificet: Nihil mihi conscius sum, inquit Apostolus, & tamen in hoc iustificatus non sum. Verbum spei est, quæ vincula sentit, & optat laqueum conteri per dei manum. d. Adiutorium nostrum in nomine Domini: solus Deus ex potestate potest peccata dimittere, quia læsus est, quia solus potest gratiam infundere. Ex ministerio potest ecclesia, sed tamen autoritate Diuina sibi collata: Accipite spiritum sanctum. A Domino igitur, tanquam à potente petimus ut dimittat; tanto magis, quod præcipit ipse ut petamus: non enim iubere potest nobis impossibilia. Nobis. Verbum est Humilitatis, qua nos ipsos nos agnoscimus, & fatemur, diuinæque gratiæ necessitatem exprimimus. verbum est charitatis, qua non solum tantum orans prospicit, sed fratrum communitati; pro quibus omnibus eandem Dei gratiam imploret, sicque mutuo sese alit, & roborat christiana charitas: sic nullam facit orationem vanam; semper enim aliquis impetrat. Debita. Sunt nobis omnia debita, quando omnia accepimus, quæ de tua manu suscepimus, damus tibi: Sunt debita à quibus absolui neque possumus, neque volumus.

Debita est seruitus, qua Deum colimus;

mus, & illa suprema quam lex iubet, toto corde, tota anima, tota mente, ex omnibus viribus. Debeo me Deo meo, qui me fecit, & sibi fecit. Iterum debeo ex vita sua quam mihi tradidit. Empti estis precio magno. Non estis vestri. Teneor ergo me totum tot rationibus Deo meo reddere, & eius seruitio totum mancipare. Quod si aliter facio; iam reus sum, & ex hac defectione tanquam defensor innumeris malis adiudicor. Hæc debita cupio & supplex posco remitti. Debeo in me habere animam rectam, corpus sanum, iustitiam originalem, gratiam Dei, cumulum virtutis, quibus ornauit Deus creaturam suam, his omnibus ergo me; quare & horum omnium debitor sum, rogo hæc mihi vel saltem æquivalentia resarciri, & caritatem non imputari. Nostra. Vere nostra sunt debita, nostra peccata; quæ à nobis totaliter sunt, quæ à nostra fluunt voluntate. Perditio tua ex te. Non excusamus ea, ut olim Adam, & Eua: sed accusamus. Tentati sumus. prouocati, illecti, at non coacti, quare nostra sunt debita; Nos inique egimus, iniquitatem fecimus. Dimitte nobis, Dimitte fratribus. Communia sunt debita: non minus pro fratribus, quam pro nobis ipsis instamus. Quod si nos quoque gratia tua, non sentimus in nobis ipsis grauius peccatorum pondera; tuam in primis misericordiam, qua vna iustinemur agnoscimus bonorum omnium causam: Deinde & pro fratrum nostrorum salute affligimur: ut olim Moyses, & Paulus optabant deleri de libro vitæ & anathemata fieri pro fratribus.

Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Notabilissima est hæc additio, vel enim dicit similitudinem, vel conditionem. Similitudinem, vide ad

qualem gradum fiducia prouehit oratio, ut homo velit Deum sibi assimilari, quod Deum homo imitetur, & expresse iussit Apostolus. d. estote imitatores Dei sicut filij charissimi, & ipsemet Dei filius. Estote perfecti sicut Pater vester cœlestis perfectus est. Et ipse pater, sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Et ipsa ratio docet, ut optimum imitemur, & optimo cupiamus assimilari. At quod hominem Deus imitetur, hoc vero mirabile est, videtur planè indignum. Et tamen hoc petimus hoc loco, ut Deus remittat nobis sicut nos remittimus: ac si dicat Creatura creatori suo. Obsecro te mi Domine, quod ego feci, tu quoque fac. Remissi ego debitoribus meis, & tui gratia atque amore potissimum remisi. Tu quoque remitte, imitare sequere serui tui charitatem, quod si dicat. At longè plura tu mihi debes, quàm illi tibi debeant, aut debere potuerint: Ita Dñe, fateor sed & longè maiore est misericordia, & charitas tua, quam mea. Auget autem mirum in modum spem petitionis huius, si cogitemus quantum animi tribuat hoc loco humanitati; Diuina illa inclinatio, qua Dei charitas: ut hominem similem sibi redderet; non modo similem homini; sed verè hominem filium suum fecit, quo facto iam audet homo Deitatem, velut suam & suam naturam prorsus accommodare ad suas regulas reuocare, petereque, ut suam dimissionem imitet. Ac si dicat, dulcis clemensque iniuriarum remissor; dulcissimam & clementissimam charitatem tuam compello. Quod si dicat conditionem; Respicit in legem illam. Date, & dabitur, remitte, & remittetur vobis, qua stante, velut tuta conscientia, quando iam de remittenda iniuria statuit apud se, rogat sibi dimitti, si dimiseritis dimittet & vobis pater.

pater vester cœlestis. Nunc itaque amorem præcipit nobis dominus, vt remittamus: quasi semen amoris sui, quo certi simus, eū nobis remissurū. Estque conditio tam necessariorequisita, vt sine hac remissione nulla superfit spes, aut via remissionem impetrandi; quodcunque facias, quodcunque des, quodcunque fiat, etiam martyr non sufficit; quodcunque hostia genus nihil, si fratri debita non remittas. Relinque ibi munus, inquit Christus, ad altare, & vade prius reconciliare fratri &c. Ex qua necessitate sequitur, te prorsum in Dei iudicio inexcusabile fore nisi remiseris; quin te suomet ore dānatū qñ iterpres Diuinæ volūtatē, sic iustitiā reqris, vt remittat si tu remittis. Tu ergo tibi iudex es, tu in te sniam proferis: scis iam quid tibi sperandum sit. Quia tamen remissio ista nostra pōt habere gradus; vt primò odium & rācorem omnem tollamus, hoc si prorsus requiritur & præcipitur, non tamen pœnam iudicio debitam remittamus. Secūdo vt pœnam etiam remittamus; ad oculos tamen nostros non admittamus. Tertio cum omnium obliti; omnia libere condonamus rogati. Quarto etiam non rogati, illis quoque non cogitantibus, aut curantibus, ex amore Dei, vt nos & illos simul luemur, spōte cōciliamus. Hæc autem omnia non equaliter ab omnibus exiguntur. Nam à perfectis requiruntur omnia; & de omnibus exempla præbuit Dñs noster Iesus perfectionis Magister. A reliquis autem qui communem vitam sequuntur, quibus sat est præcepta domini non despiciere, non sic omnia requiruntur: præsertim dum iniuria recens; dum vulnus acerbum. sat erit si istis odium remittat & rancorem ex animo tollant: si rogati pa-

cem dent & offensam remittant. si non stimulent tribunalia: Plura ab his non exigemus quousque spiritus adoleuerit. Sunt enim infixæ vulnera quæ cito sanari nequeunt, quin saltē iniuriæ acceptæ reminiscantur: quia ex occurſu inimici commoueantur, quin & quandoque nolentes etiam incitentur & contristentur super accepta iniuria. Imperfectis istis Satanas consulit, ne dicant particulā hanc orationis dominicæ. Dimitte nobis, sicut dimittimus: cum. n. sentiant in se reliquias amaritudinis, quibus intelligunt se non perfectē remississe, timent ne sibi oratio noceat. Quo loco valde falluntur. Non enim vana vnquam est oratio: Tum quia communis est ecclesiæ, in qua sunt semper qui ex animo remittunt, & quorum nomine verè dici potest. Dimitte, sicut dimittimus, quorum etiam merito potes tu ad perfectiora promoueri. Tum quia intentio orationis est, quæcunque potest Deo patri, vt eius dona offerre; quæ verò nō potest, ab eius charitate sic petere: vt in sufficientiam nostram ille adiuuet; si ergo ex animo remittimus, remissionem illam à Deo nobis donatam offerimus, & per eam tanquam per nobile spiritus sancti pignus Diuinam super nos misericordiam imploramus. Si quid verò debemus, & volumus: non autem possumus, velle adiacet mihi, perficere nō inuenio. Modo voluntas & portio animi superior sana sit: infirmitatem nostram Domino commendamus: vt auferat cor lapideum, det carneū: doceat nos amare: quin & amorem inimicorū cordibus nostris immittat. Vt verè & ex toto animo remittam⁹ offensas, & ipsos offensores nostros sic amemus, vt ab eo & integrā eiusmodi

modi remissionem & amorem, bona omnia, etiam indignis præstantem obtinere mereamur. Per Iesum Christum dominum nostrum. Amen.

IN ORATIONEM DOMINICAM.

Homilia Octaua

REmissio peccatorum lætificat cor, quod & culpa exonerat, & replet diuina gratia: Pacificaret et, si tale perseverantiæ donum secum duceret; qua homo iustificatus, non posset amplius à suscepta gratia recidere: sed pacem hanc non admittit cōditio vitæ huius; nisi Deus ex priuilegio speciali id agat. Alioqui potest homo ex libertate insita cadere, ex infirmitate inclinatur ad casum, habetque in sinu flammam concupiscentiæ urgentes, habet stimulos carnis incitantes: habet habitus prauos in culpa contractos, quibus ad malum facile, quin & cum delectatione perducitur. Sunt etiam extra hominem, & visibilia mundi huius commoda, prospera aduersa, dulcia & amara quæ cōtinuè sensibus nostris illudunt, quasi parata scena ad excitandos & cōcitandos affectus nostros. Sūt & inuisibilia multa, quasi retia ad nos fallendos, à Satana mūdi hui⁹ & tenebrarū harū rectore multa arte & fraude tecta; vt vel incautos opprimat: ve impotentes superet, vel dolo, vel vi in suam trahat pernitiem, quā ex inuidia, & ex odio Dei nobis cupit esse communem. Qui ergo sic nouit humanam imbecillitatem, quin & impuritatem naturæ admixtam. Qui mundi scandala

& velut maris cuiusdā vasti scopulos & pericula: qui vires inimicorum, & artes tum visibilibus, tum inuisibilibus. Qui casus sanctorum patrum, apostolorum, quorum exempla sunt frequentissima: qui & proprias difficultates quas frequenter passus est quique nostrum tum ad fugiendum malum, tum ad persequendum bonum. Is facile intelliget qua ratione, quin & quanta necessitate, post petitam & impetratam remissionem debitorū, ad declinandum futura pericula iubet Christus addi sextam petitionē.

Ne nos inducas in tentationem. Sic æquum est timentem filium, se se parenti optimo commendare. sic patrem delectat, filium à se, à manu, à vi à charitate, & à tabula sua perpetuo pendere. Infirma & imbecilla in primis est natura humana. multa nescit, multa nequit. multas in se habet mixturas, carnis spūs, sensus rōnis, iustitiæ cōcupiscentiæ, quibus scinditur, & ad perpetuū incōstantiā prouocatur. spiritus promptus est caro infirma. Mundi hui⁹ dispositio, exempla, conſilia, fortunæ, ab omni latere augent pericula: nam omne quod est in mundo vel est concupiscentia carnis, vel oculorum, vel superbia vitæ: plenus est laqueis. Miserere mei, quoniam multi bellantes aduersum me. Quod per seipsum nequit mundus ad damnationem nostram, supplet mundi dominus; & seculi huius Deus Satan: Hic si animū spectes, plenus est odio inlacabili cōtra Deum & Dei gloriam, cui coniunctam intelligit salutem nostram plenus inuidia, plenus rabie: si vires, viribus cōpares, pōt oīa contra nos; nō est ptāsinquit Iob, quæ comparetur ei. Si cor, audacissimum habet, præstitit omnia; etiam in cœlo empyreo, etiam in paradiso terrestri; etiam cō-

Psal. 54.

F. Franc. Viced.

Gggg tra

Matt. 4.

1. Pet. 5.

Eph. 6.

Eccl. 34.
Psal. 15.

tra prophetas Dei & apostolos; etiam contra ipsummet Dei filium, si dolos & artes, innumeras habet; draco est, leo est, Aspis est, loca omnia, tempora omnia, præoccupat, nunquam satur, nunquam lassus. Circuit tanquam leo rugiens, querens quem deuoret. Si numerum spectes; legio, inquit, mihi nomē est, quia multi sumus, Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes, & potestates. Ergo inter tot pericula, ad patris misericordiam confugimus, & rogamus. Ne nos inducas in tentationem. Tentatio multiplex est. Tentare in primis est exercere, & exercendo probare, ac probando augere, & illustrare virtutem; Ita Deus tentauit Abraham. Ita quia acceptus eras Deo, necesse fuit ut tentatio probaret te. Tentat nos dominus Deus ut palam fiat an diligatis eum. Ita dictum est Antonio abbati. Aderā hic Antoni, peccatam certamen tuum &c. Sic deus tentat seruos, & facit cum tentatione prouentum, quia in tentatione non derelinquit, quia vires auget, & certantes coronat. Ita vtile est tentari, qui non est tentatus quid scit? Ita psal. proba me domine, & tenta me. Beatus vir qui suffert tentationem. Ita in auxiliū & in exemplum nostrum, ductus est Iesus in desertum à spiritu ut tētare. sic ergo nos nō rogamus, aut petim⁹ nō tētari, aut nō duci à spū sancto in tentationem. Experti enim sapimus quod lucta ista, præter id quod nobis insita est, ferē est necessaria ad tollendum oclū, cetera ad vires agnoscendum, ad virtutes exercendū, ad augendum gratiam, & tandem ad coronam. Tentare deinde est prouocare ad malum culpæ & ad offensam Dei; ita intus tentat delectatio, foris

suggestio. vbiq; autem instat Satanas ministrans faces. Hoc modo de⁹ intentator malorum est. Dicimur autem proprie, inquit innocētius, duci in tentationem ante consensum nostrum; induci autem vbi tentanti cōsensum præstamus, & cadimus, quasi pisces hamo capti, & in rete conclusi. Inductio hæc mortifera est, In hanc inducit Satan ut perdat. Inducit etiā Deus iusto iudicio, ut puniat. Non ita quidem ut Deus malum suadet, neue eo authore fiat homo deterior, sed quod peccantem hominem, in peccato perseverantem, auertentem se à Deo, & voces eius spernentem, paulatim spoliat gratia & lumine suo, ut uidentes non uideant, palpent in meride, sicut in nocte: grauetur corde: sublato lumine, tenebrarum rector. Diabolus auget pericula, cumulat occasiones peccandi: assumit secum spiritus nequiores se. Et fiunt nouissima miseri illius sic destituti peiora prioribus. sic Psal. Dimisi eos secundum desideria cordis eorum. Qui ergo à principio ducebatur in tentationem, spiritu sancto duce, & Christo tētatorū capite pēute, ac vires subministrant e: iā sua culpa suaque pertinacia, desertus inducitur & rapitur in tentationem: sic perit Saul, sic Salomon. De Saule dicit dominus. Abieci eum. Ita Deus dicitur dedisse Hierusalem in manus Babiloniorum. Et excitasse Satanam contra Salomonem peccantem. Et Es. Quis dedit in direptionem Iacob & Israel? nō ne Deus cui peccauerunt? sic Paulus. dicit dari in sensum reprobū, immitti spiritum erroris, ut credant mendacio &c. Hic igitur coram patre exponimus infirmitatem nostram cui nihil fidimus. Huic opponimus pericula innumera vitæ huius,

4. Reg. 24.
3. Reg. 18
Esa. 42.

Matt. 8.

1. Ioan. 4.

huius, carnis, mundi: Satanae dolos, & vires quibus impetitur. Interponimus dei patris nostri maiestatem & potentiam prævalentem, siue cuius nutu, ne tangere quidem nostra, aut nos potest Satan, ut patet in historia Iob. neque in porcos intrare. Quod si eo permittente, & sic probante nos tracti sumus, & ducti in tentationem: eandem patris potentiam rogamus, ne nos inducat, vel induci patiatur, sed liberet de ore Leonis, ut olim Israelē ē mari. Ioseph ex fundo putei. Danielē de lacu Leonum. sic enim ille suis ouibus pollicitus est Ioann. Non peribunt in æternum. nemo rapiet de manu patris. Et Vos ex Deo estis, viciſtis malignum, maior est qui in vobis est, quam qui in mundo. Experire ergo serui tui vires, o pater sancte, duc in tentationem. ad tui nominis, gloriam, sed nō ita ducas: ne credentē deferas. Psal. Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Ut igitur frequentia sunt pericula, ita & frequenter orare debemus. habet David orationes generales, quibus petit se liberari. habet & speciales, quibus assidue modo ab hac, modo ab illa tentationis specie sibi præmunit. Vigilate inquit Christus, & orate ut nō intretis in tentationem. Oremus primum ut Dei gratia nos custodiat, à nobis ipsis, nec cor nostrum seducat nos, ne caro capiat spiritum, nec concupiscentijs nostris circumueniamur. Oremus deinde, ne mundi ludicra nos rapiant ad negocia vanitatis, ne prospera nimis eleuent, ne aduersa perturbent, aut frangant. Oremus tertio, ne serpens ille terram comedens & mordens, superet, ut potius Dei gratia conterat Satanam sub pedibus nostris. Orem⁹ ut contra hæc omnia tentationum ge-

nera detur nobis cor audax & cōstās, Dentur vires, & arma, dona & virtutes, ad prævalendum, psal. Benedictus, qui docet manus meas ad præliū. Ita ut quandoque sentiamus vocem illam optatam. Proiectus est draco. accusator fratrum. Oremus tandem ut quando bono animo certamus, & Deo nostro nos iuuante victoriam speramus, ad propositam coronā peruenire mereamur. Toties enim in Apocalypsi, ad eleuandos tentatorū animos dictum est, qui vicerit nō le detur à morte secunda, qui vicerit, vestietur vestibus albis: qui vicerit, faciam illum colūnam in templo Dei mei, qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo, qui vicerit possidebit hæc. Apoc. 17.
Apoc. 12.
Apoc. 21.

Sed libera nos à malo.

Hoc & ultimo loco condonari potest filio supplicanti, ut postquam satis de Patris gloria, regno, obedientia sollicitus, fuit; postquam puritati conscientiae suae consuluit, petiuitque remitti sibi peccata commissa & super futuris, auxilium detur: formatam sic integræ penitentię exprimes, id est de futuris proponens. Tandem & petit liberari à malo. De malo culpæ iam satis dixit quantum cupiat sine debitis esse, quantum ab impendentibus periculis muniri. Ergo petit hic de malo penæ, de angustijs scilicet, & pressuris tum animi tum corporis, quib⁹ innumeris hæc præfens vita subijcitur, Iob Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Ita quod nulla dies sine malo. sufficit diei malita sua.

Rogat ergo patrem in fine, ut à malo liberet. Ita Christus in vltima cœna: Rogo te pater sancte, herua eos à malo. Ita quod oratio hæc si exauditur, vitam quietam & tutam ab incòmodis omnibus & præsentibus & futuris, & temporalibus, & æternis reddet. Ita exponit ecclesia, dicēs libera nos ab omnibus malis præteritis præsentibus, & futuris. Obseruandum autem est, quòd Deus multis modis filios suos à malo liberat: Aut quòd præseruat, prohibetque mala imminētia veniant: Ita liberauit Iacob Gen. Ita David e manu Saulis. Susanā &c. Aut quòd ex fundo ipso malorū p̄mētū eripit, ut Iosephū è cisterna, pueros è fornace. Petrū è mari. Aut quòd in ipsis malis recreat, ita ut dulces sint carbones Laurentio, lapides Stephano: recreat autē vel per gustum gratiæ suæ corroborātis, vel per gustum nominis sui, quod in eorum passionem glorificatur. Ibant gaudentes apostoli à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt &c. vel per spem coronæ paratæ. Gaudete, & exultate. Merces vestra multa est in cœlis. Ita Stephanus Ecce video cœlos apertos &c. Ita David psal. secundum multitudinem dolorum meorum consolationes tuæ legitificauerunt animam meam; Apostolus momentaneum & leue tribulationis nostræ, æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Et Ro. Gloriam ut in tribulationibus, sciētes quod tribulatio patientiam operatur &c. Oramus ergo patrem ut à malo nos liberet, sic tamen ut præmiserimus iam quæ præmitti debuerant: nempe quæ spectant ad gloriam eius, ad regnum, ad voluntatis efficaciam, ad puritatem etiam conscientiæ nostræ, saluis his sine periculo petimus liberari à malo Filij huius sæculi, & infideles, quomo-

docūque liberari petunt & volunt, siue cum Dei gloria, siue cum Dei probro, siue Deus velit, siue nolit; siue cedat in bonū spūs, siue in malū, quare, & hinc principij faciūt orandi: ut tollant malā, ut vita sit consolata: quicūque etiam remedia sibi proponantur vel licita vel illicita, omnia probant, omnibus fidunt, etiam signa, incantationes veneficia, magias &c. tantum ut liberent à malo, quodcūque fiat. Quod si èt remedijs licitis vtūtur sine ordine, sine relatione, sine Dei memoria vtūtur. Ita reprehenditur qui perperam vsus est consilio medicorum. Contra fideles, sic liberari cupiunt ut omnia præmittantur & salua sint, quæ ad Dei gloriam, regnum, voluntatem pertinet: quæ etiam ad puritatem animi conducunt. Liberari quocūque modo Deus voluerit; modo, tēpore medio quocūque; omnia vult de manu Dei. Medicinam ut Dei creaturā admittit: Consilia, amicos, milites, Reges, fauores potentum, omnia de manu domini. Sciunt Deum posse omnia: sciunt sibi promissa esse Dei auxilia: sciūt innumeros Dei feruos è similibus malis, & grauioribus extractos esse. Confidunt etiā se liberari, saluis ijs quæ diximus, alioqui non orant, ut liberentur, sed ut tribulatio patientiam operetur. Sciunt & mala quandoque fructuosa esse; sciunt dicētū apostolo, sufficit tibi gratia mea quare cum humilitate orant; & de voluntate domini semper contenti esse volunt. d. fiat voluntas tua &c. Si fieri potest, inquit tribulatorū Dux Christus, si vis, trāteat à me calix iste: & statim tutā facit orationē: Nō sicut ego volo, sed sicut tu. Per malū intelligūt, Basilium, Chrysostomum, Augustinum, Diabolū. Et quia sp̄s est, tam malus & in malo firmatus, quā bonus esse non potest:

potest: Et quia cogitat semper mala: exaudita iri. Fructus igitur orationis semper facit & suadet mala: semper & patitur, & passurus, est mala. Ab hoc potissimum maligno liberari cupim⁹ tanquam à principio & seminario malorum omnium, quo sublato, aut ligato confidimus nos posse summa cum pace & Dei voluntatem facere: & Dei charitatem perpetuam in nobis sentire.

Amen.

Verbum hoc vocat Diuus Hieronymus, signaculum orationis. Verbū fidei est, quo significat orationē suā *Habita Romæ 18. Decembris. 1569.*

F I N I S.

SERIES CHARTARVM.

ABCDEF GHIKLMNOPQRSTVXYZ;
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp
Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz, Aaa Bbb Ccc Ddd Eee
Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq
Rrr Sss Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz, Aaaa Bbbb Cccc
Dddd Eeee Ffff Gggg.

Omnes sunt duerniones.